Jula

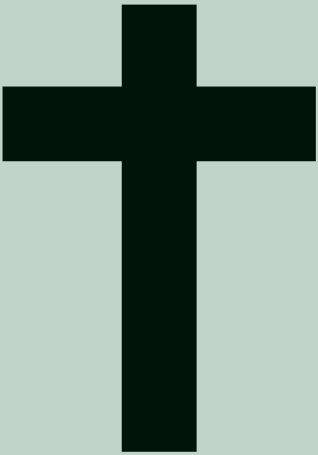

Jula: Biblu Ala ta Kuma Bible

Jula

Jula: Biblu Ala ta Kuma Bible

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Julakan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 May 2025 from source files dated 1 May 2025
0c9588de-99ac-53f9-aa9b-6885106dcde8

Contents

Matiyu 1
Marika 61
Luka 100
Yuhana 165
Ciradenw ta Kɛwalew 211
Rɔmukaw 269
Korɛntikaw fɔlɔ 296
Korɛntikaw flanan 321
Galasikaw 338
Ɛfɛsikaw 348
Filipikaw 357
Kɔlɔsikaw 364
Tesalonikikaw fɔlɔ 371
Tesalonikikaw flanan 377
Timote fɔlɔ 381
Timote flanan 389
Tite 395
Filemɔn 399
Heburuw 401
Yakuba 421
Piyɛri fɔlɔ 428
Piyɛri flanan 436
Yuhana fɔlɔ 441
Yuhana flanan 448
Yuhana sabanan 450
Zude 452
Yirari 455
Zaburuw 483

MATIYU
KA YESU TA KIBARO DIMAN MIN SƐBƐ
Kitabu faamucogo

Nin kitabu ye Yesu Kirisita ta Kibaro Diman* kitabu fɔlɔ ye, min b'a yira an na ko Ala tun ka Kisibaga min layiri ta, ko Yesu Kirisita le ye o kisibaga* ye. Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, Matiyu le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye. Matiyu tun ye ninsaraminabaga ye; a tun bɛ wele fana ko Levi. Kitabu sɛbɛbaga ka Layirikɔrɔ ta cirayakuma biwolonfla ɲɔgɔn sɛbɛ, k'a yira an na ko Ala tun ka layiri minw ta, ko o layiriw dafara Yesu Kirisita sababu ra; ale le ye Kisibaga ye, ani Den min bɔra Ala yɛrɛ ra*. Ni a fɔra ko Yesu ye Ala den ye, o bɛ a ta Alaya le yira. Matiyu ta kitabu bɛ Yesu Kirisita ta kow lakari an ye, k'a ta a worowagati ra, ka taga a bla a ta kuma laban na, a ka min fɔ a ta karamɔgɔdenw ye. Nka Yesu Kirisita ta kow bɛɛ ma sɛbɛ nin kitabu kɔnɔ; a sɛbɛbaga ka ko minw ye, ani a kɛra minw seere ye, a ka o le fɔ an ye.

A bɛ Yesu ta waajuriw taran taranyɔrɔ looru; o waajuriw bɛ Ala ta Masaya* ko ɲafɔ an ye:

1. Waajuri min kɛra kuru kan (5–7)
2. Waajuri min kɛra ka karamɔgɔden tan ni fla karan (10)
3. Waajuri min kɛra ka Ala ta Masaya ko yira (13)
4. Waajuri min kɛra ka karamɔgɔdenya kɔrɔ yira (18)
5. Waajuri min kɛra ka Ala ta Masaya nawagati yira (24–25)

Kitabu kɔnɔkow

Yesu worocogo ni a ta buruju *(1–2)*
Yesu batizeriko ni a ta kɔrɔbɔri *(3–4)*
Yesu ta kabakow ni ta waajuriw *(5–17)*
Yesu ka karamɔgɔdenya kɔrɔ yira *(18)*
Yesu bɔtɔ Galile ka taga Zeruzalɛmu *(19–23)*
Yesu ka Ala ta Masaya nacogo fɔ *(24–25)*
Yesu sacogo ni a kunucogo *(26–28)*

Yesu ta buruju
(Luka 3.23-38)

1 Yesu Kirisita ta buruju ye nin ye. Yesu bɔra Dawuda ta duruja ra,
Dawuda bɔra Iburahima ta duruja ra.
2 Iburahima tun ye Isiyaka facɛ ye.
Isiyaka tun ye Yakuba facɛ ye.
Yakuba tun ye Zuda facɛ ye, ani Zuda balemacɛ tɔw.
3 Zuda tun ye Perɛsi ni Zara facɛ ye. O bamuso tɔgɔ tun ye ko Tamari.
Perɛsi tun ye Esiromu facɛ ye.
Esiromu tun ye Aramu facɛ ye.
4 Aramu tun ye Aminadabu facɛ ye.
Aminadabu tun ye Naasun facɛ ye.
Naasun tun ye Salimɔn facɛ ye.
5 Salimɔn tun ye Boozi facɛ ye. A bamuso tun ye Rahabu ye.
Boozi tun ye Obɛdi facɛ ye. A bamuso tun ye Ruti ye.
Obɛdi tun ye Yese facɛ ye.

6 Yese tun ye masacɛ Dawuda facɛ ye.
Masacɛ Dawuda tun ye masacɛ Sulemani facɛ ye; a bamuso tun ye Huri ta muso ye.
7 Masacɛ Sulemani tun ye Robohamu facɛ ye.
Robohamu tun ye Abiya facɛ ye.
Abiya tun ye Asafu facɛ ye.
8 Asafu tun ye Yosafati facɛ ye.
Yosafati tun ye Yoramu facɛ ye.
Yoramu tun ye Oziyasi facɛ ye.
9 Oziyasi tun ye Yotamu facɛ ye.
Yotamu tun ye Akazi facɛ ye.
Akazi tun ye Ezekiyasi facɛ ye.
10 Ezekiyasi tun ye Manase facɛ ye.
Manase tun ye Amɔn facɛ ye.
Amɔn tun ye Yoziyasi facɛ ye.
11 Yoziyasi tun ye Yekoniya facɛ ye, ani Yekoniya balemacɛ tɔw. O wagati le ra, o ka Izirayɛlimɔgɔw mina ka taga ni o ye jɔnya ra Babilɔni jamana ra.
12 Izirayɛlimɔgɔw taganin kɔ Babilɔni: Yekoniya tun ye Salatiyɛli facɛ ye.
Salatiyɛli tun ye Zorobabɛli facɛ ye.
13 Zorobabɛli tun ye Abiyudi facɛ ye.
Abiyudi tun ye Eliyakimu facɛ ye.
Eliyakimu tun ye Azɔri facɛ ye.
14 Azɔri tun ye Sadɔki facɛ ye.
Sadɔki tun ye Akimu facɛ ye.
Akimu tun ye Eliyudi facɛ ye.
15 Eliyudi tun ye Elehazari facɛ ye.
Eleyazari tun ye Matan facɛ ye.
Matan tun ye Yakuba facɛ ye.
16 Yakuba tun ye Yusufu facɛ ye.
Yusufu muso tɔgɔ le tun ye ko Mariyamu. O Mariyamu tɔgɔ le ka Yesu woro, min bɛ wele ko Kirisita*.
17 Ayiwa, k'a damina Iburahima ra fɔ ka taga se Dawuda ma, duruja tan ni naani le tɛmɛna. K'a damina Dawuda ra fɔ ka taga se Izirayɛlimɔgɔw minawagati ma ka taga jɔnya ra Babilɔni jamana ra, duruja tan ni naani le tɛmɛna. K'a damina Izirayɛlimɔgɔw minawagati ra ka taga Babilɔni fɔ ka taga se Kirisita ta wagati ma, duruja tan ni naani le tɛmɛna fana.

Yesu worocogo
(Luka 2.1-7)
18 Ayiwa, Yesu Kirisita worocogo kɛra tan le: Mariyamu min kɛra a bamuso ye, ale tun ye Yusufu ta maminamuso le ye; nka Mariyamu nana kɔnɔ ta Nin Saninman* baraka ra k'a sɔrɔ a ni Yusufu ma jɛn fɔlɔ.
19 A maminacɛ Yusufu tun ye mɔgɔɲuman ye minkɛ, ani a tun t'a fɛ ka Mariyamu tɔgɔ cɛn minkɛ, a ko a bɛ o furu ko dabla dogo ra.
20 Ka Yusufu to o kow miiri ra, a nana Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ ye siko ra; mɛlɛkɛ k'a fɔ a ye ko: «Yusufu, Dawuda mamaden, i kana siran

ka Mariyamu ta k'a kɛ i muso ye, sabu a ka kɔnɔ min ta, o bɔra Nin
Saninman ta sebagaya le ra.
21 A bɛna dencɛ le woro; i bɛna a tɔgɔ la ko Yesu*, sabu ale le bɛna
a ta mɔgɔw kisi ka bɔ o ta jurumunw na.»
22 O kow bɛɛ kɛra minkɛ, Matigi Ala ta cira tun ka kuma min fɔ, o
kɛra can ye, ko:
23 «Sunguru bɛna kɔnɔ ta ka dencɛ woro,
o bɛna a tɔgɔ la ko Emanuwɛli.»
(Emanuwɛli, o kɔrɔ le ye ko Ala bɛ ni an ye).
24 Yusufu wurira sunɔgɔ ra minkɛ, Matigi ta mɛlɛkɛ ka min fɔ a ye, a
ka o kɛ. A ka Mariyamu ta ka na a ta so, ka a kɛ a muso ye.
25 Nka Yusufu ma jɛn ni a ye fɔ ka taga Mariyamu jigiwagati se; a jigira
dencɛ ra, Yusufu ka a tɔgɔ la ko Yesu.

2

Lɔnnikɛbagaw ka Yesu koɲininka

1 Yesu worora o cogo le ra Bɛtilɛhɛmu, Zude mara ra. A kɛra
masacɛ Herodi* ta tere le ra. O wagati le ra, lɔnnikɛbaga dɔw bɔra
terebɔyanfan na ka na Zeruzalɛmu,
2 ka na mɔgɔw ɲininka ko: «Yahudiyaw ta masacɛ min worora sisan,
a bɛ min? An ka a ta lolo ye terebɔyanfan na, an nana ka na a bato.»
3 Masacɛ Herodi ka o kuma mɛn minkɛ, o ko ka ale ni
Zeruzalɛmukaw bɛɛ hakiri ɲagami.
4 Masacɛ ka jamana sarakalasebagaw kuntigiw, ani sariya
karamɔgɔw* bɛɛ lajɛn ka o ɲininka ko Ala ka Kisibaga* min layiri
ta, ko o ka kan ka woro min le?
5 Olugu ko masacɛ ma ko a ka kan ka woro Bɛtilɛhɛmu le, Zude mara
ra, ko sabu cira dɔ ka o le sɛbɛ, ko Ala ko:
6 «Ayiwa, ele Bɛtilɛhɛmu, ele min bɛ Zude mara ra,
i ma kɛ Zude duguw bɛɛ ra fitini ye dɛ!
Sabu kuntigi dɔ bɛna bɔ i ra
min bɛna kɛ ne ta siya Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔsibaga ye.»
7 Herodi ka o mɛn minkɛ, a ka lɔnnikɛbagaw wele dogo ra ka o ɲininka
kosɛbɛ ko o ka lolo ye wagati juman kelen le ra.
8 O kɔ, a ka lɔnnikɛbagaw bla ka taga Bɛtilɛhɛmu, k'a fɔ o ye ko: «Aw
ye taga ɲininkari kɛ kosɛbɛ den ta ko ra; ni aw k'a ye, aw ye na a fɔ
ne ye, janko ne fana ye taga a bato.»
9 Lɔnnikɛbagaw ka masacɛ ta kumaw mɛn minkɛ, o tagara. O tagatɔ,
o tun ka lolo min ye terebɔyanfan na, o lolo kelen blara o ɲa. Den tun
bɛ yɔrɔ min na, lolo tagara se o yɔrɔ kunna minkɛ, a lɔra.
10 Lɔnnikɛbagaw ka lolo ye minkɛ, o jusu diyara kosɛbɛ.
11 O donna bon kɔnɔ. O ka den ye, ani a bamuso Mariyamu. O ka o
kinbiri gban ka den bato. O kɔ, o ka o ta minanw dayɛlɛ ka sanin ni
wusunan di den ma, ani turu kasadiman min tɔgɔ ye ko miri.
12 O kɔ, o sekɔtɔ, Ala k'a yira o ra siko ra ko o kana se Herodi fɛ yi
tuun. O ka sira wɛrɛ ta ka taga o ta jamana ra.

Yusufu ka Mariyamu ni Yesu ta ka taga Misiran

---

* **1:21 1.21** Yesu tɔgɔ kɔrɔ ye ko: Kisibaga. **1:23 1.23** Nin kuma fɔra Ezayi 7.14. **2:6 2.6** Nin kuma fɔra Mise 5.1.

13 Ayiwa, lɔnnikɛbagaw taganin kɔ, Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ k'a fɔ Yusufu
ye siko ra ko: «Wuri ka den ni a bamuso ta ka bori ka taga ni o ye
Misiran, ka to yi fɔ ni ne nana a fɔ i ye lon min na ko i ye na; sabu
Herodi* bɛna den yɔrɔɲini ko a bɛ a faga.»
14 Yusufu wurira o le ra, ka den ni a bamuso ta su fɛ, o ka taga dogo
Misiran.
15 A tora Misiran fɔ ka taga Herodi sa. O kɛra minkɛ, cira dɔ tun ka
kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko:
«Ne ka ne dencɛ wele ka bɔ Misiran.»

Masacɛ Herodi dimina ka den caman faga

16 Ayiwa, Herodi* nana a ye ko lɔnnikɛbagaw ka ale janfa minkɛ, a
dimina kosɛbɛ. A ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Bɛtilɛhɛmu dugu kɔnɔ, ani
a mara ra, ko dencɛ o dencɛ, ni a si ma tɛmɛ san fla kan, ko o ye olugu
bɛɛ faga. A ka o kɛ ka kaɲa ni lɔnnikɛbagaw ta lolo yetuma ye, ani o
tun ka min fɔ a ye.
17 O cogo ra cira Yeremi tun ka min fɔ, o kɛra can ye, ko:
18 «Kan dɔ bɔra Rama dugu kɔnɔ,
kasikan ni kulekan caman;
Rasɛli le bɛ kasira a ta denw kosɔn.
A ma sɔn mɔgɔ si ye a jusu saaro,
sabu a denw fagara.»

Yusufu bɔra Misiran ka sekɔ Izirayɛli jamana ra

19 Herodi* nana sa minkɛ, Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ ka a yɛrɛ yira Yusufu
ra siko ra, ka Yusufu to Misiran.
20 Mɛlɛkɛ ko a ma ko: «Wuri ka den ni a bamuso ta, aw ye sekɔ
Izirayɛli* jamana ra, sabu mɔgɔ minw tun bɛ den ɲinina ka a faga,
olugu sara.»
21 Yusufu wurira o le ra, ka den ni a bamuso ta, o ka sekɔ ka taga
Izirayɛli jamana ra.
22 Nka Yusufu nana a mɛn minkɛ ko Arikilayɔsi le sigira masaya ra
Zude mara ra a facɛ Herodi nɔ ra, a siranna ka taga Zude mara ra. Ala
ka a lasɔmi siko ra tuun minkɛ, a tagara to Galile mara ra.
23 O tagara sigi dugu dɔ ra, min tɔgɔ ye ko Nazarɛti. O kɛra minkɛ,
ciraw tun ka kuma min fɔ Yesu ta ko ra, o kɛra can ye, ko: «A bɛna
wele ko Nazarɛtikacɛ.»

3

Yuhana Batizerikɛbaga ta waajuri
(Marika 1.1-8; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28)

1 Ayiwa, wagati dɔ nana se, Yuhana Batizerikɛbaga ka a yɛrɛ yira
Zude kongokolon kɔnɔ, ka to ka waajuri kɛ.
2 A tun b'a fɔra mɔgɔw ye ko: «Aw ye nimisa aw ta jurumunw na,
sabu sankolo Masaya* wagati surunyara.»
3 Cira Ezayi tun ka Yuhana Batizerikɛbaga le ko fɔ, ko:
«Mɔgɔ dɔ bɛna pɛrɛn kongokolon kɔnɔ k'a fɔ ko:
‹Aw ye sira labɛn Matigi ye,
ka siradenninw bɛɛ lateren a ye.› »

2:15 2.15 Nin kuma fɔra Oze 11.1. **2:18 2.18** Nin kuma fɔra Yeremi 31.15. **3:3 3.3** Nin kuma fɔra Ezayi 40.3.

4 Yuhana ta derege tun ye ɲɔgɔmɛsi le ye, a cɛsirinan tun ye gbolojuru
dɔ le ye. A tun bɛ tɔnw, ani kongokɔnɔli le domu.
5 Zeruzalɛmu dugumɔgɔw, ani Zude mara mɔgɔw bɛɛ, ani Zuridɛn
kɔba lamini mɔgɔw bɛɛ tun bɛ nana Yuhana fɛ;
6 o tun bɛ lɔ o ta jurumunw na k'a fɔ a ɲa na; Yuhana tun bɛ o batize
Zuridɛn kɔji ra.
7 Yuhana k'a ye ko Farisi* caman ni Sadusi* caman bɛ nana ka na
batize minkɛ, a ko o ma ko: «Aw fɔnfɔnninw! Jɔn le ka aw karan ko
aw ye bori Ala ta kiti nata ɲa?
8 Aw ta kɛwalew le ka kan k'a yira ko can ra aw jusukun yɛlɛmana.
9 Aw kana a miiri dɔrɔn k'a fɔ ko: ‹Anw le ye Iburahima ta durujaw
ye!› Sabu ni duruja ko lo, ne b'a fɔ aw ye ko Ala bɛ se ka hali nin
kabakuruw yɛlɛma ka o kɛ Iburahima ta durujaw ye.
10 Jende tara yiriw lilinw tigɛri kama ka ban. Yiri o yiri tɛ denɲuman
kɛ, o bɛ tigɛ ka ben, ka firi tasuma ra.
11 Ne kɔni bɛ aw batize ji dama le ra, k'a yira ko aw nimisara ka lɔ aw
ta jurumun na. Nka min bɛna na ne kɔ fɛ, o fanga ka bon ni ne ta ye.
Ne tɛ se k'a fɔ ko ne bɛ hali a ta sanbara bɔ a sen na. Ale le bɛna aw
batize ni Nin Saninman* ye, ani tasuma.
12 A ta baarakɛminan b'a boro, a bɛ simankisɛ ni a ɲaga bɔ ɲɔgɔn na.
A bɛ simankisɛ kɛ a ta bondo kɔnɔ. Nka fɛn o fɛn kɛra ɲaga ye, a bɛna
o bɛɛ jɛni tasuma ra, tasuma min tɛ faga ka ye.»

Yesu batizeriko
(Marika 1.9-11; Luka 3.21-22)

13 Ayiwa, Yesu bɔra Galile mara ra ka na, ko a bɛna batize Yuhana
fɛ Zuridɛn kɔba ra.
14 Nka Yuhana ma sɔn. A ko Yesu ma ko: «Ne min tun ka kan ka
taga batize ele fɛ, ele bɛ nana ne fɛ wa?»
15 Yesu ka a jaabi ko: «A to a ye kɛ ten sisan fɔlɔ, sabu o cogo le ra
an bɛna Ala sago kɛ k'a dafa.» Yesu ka o fɔ minkɛ, Yuhana ka a batize.
16 Yesu batizenin kɔ dɔrɔn, a bɔra ji ra. Sankolo dayɛlɛra. A ka Ala
Nin jigitɔ ye i ko jɛnɛtugani ka na sigi a kan.
17 Kumakan dɔ bɔra sankolo kɔnɔ ko: «Nin le ye ne Dencɛ kanunin
ye; a ko ka di ne ye haali.»

4

Setana ko a bɛ Yesu kɔrɔbɔ
(Marika 1.12-13; Luka 4.1-13)

1 O kow bɛɛ kɔ fɛ, Nin Saninman* blara Yesu ɲa ka taga ni a ye
kongokolon kɔnɔ, janko Setana ye a kɔrɔbɔ k'a flɛ.
2 Yesu ka tere binaani ni su binaani kɛ, a ma domuni kɛ. O kɔ, kɔngɔ
ka a mina.
3 Setana gbarara a ra k'a fɔ a ye ko: «Den min bɔra Ala ra*, ni ele lo
can ra, a fɔ nin kabakuruw ye ko o ye yɛlɛma ka kɛ buru ye kɛ!»
4 Yesu k'a jaabi ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Domuni dama le tɛ
mɔgɔ baro, nka kuma min o min bɛ bɔ Ala da ra, o le fana bɛ mɔgɔ
baro.› »
5 O kɔ, Setana ka Yesu ta ka taga ni a ye Zeruzalɛmu, dugu saninman
kɔnɔ, ka taga a layɛlɛn ka a lɔ Alabatosoba kunna,

4:4 4.4 Nin kuma fɔra Sariya 8.3.

6 k’a fɔ a ye ko: «Dɛn min bɔra Ala ra*, ni ele lo can ra, i pan ka i cun
dugu ma, sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Ala bɛna i ko fɔ a ta mɛlɛkɛw
ye, o bɛna i ta o boro kɔnɔ, janko i sen kana na talon kabakuru dɔ ra.›
»
7 Yesu k’a jaabi ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ fana ko: ‹I man kan k’a
fɔ ko i bɛ i Matigi Ala kɔrɔbɔ.› »
8 O kɔ, Setana tagara ni a ye kuru jamijanba dɔ kunna. A ka dunuŋa
jamanaw bɛɛ yira a ra, ani o cɛŋa bɛɛ,
9 k’a fɔ a ye ko: «Ni i ka sɔn ka i kinbiri gban ne kɔrɔ ka ne bato, ne
bɛna nin fɛnw bɛɛ di i ma.»
10 Yesu ko a ma ko: «Taga ka bɔ ne kɔrɔ Setana! Sabu a sɛbɛra Kitabu
kɔnɔ, ko: ‹I ka kan ka i Matigi Ala le bato ka baara kɛ ale kelenpe ye.›
»
11 A kɛra ten minkɛ, Setana tagara ka bɔ a kɔrɔ. Yesu mako tun bɛ
fɛn minw na, mɛlɛkɛ dɔw nana o kɛ a ye.

Yesu bɛ waajuri kɛ Kapɛrinahumu
(Marika 1.14-15; Luka 4.14-15)

12 Yesu nana a mɛn tuma min na ko o ka Yuhana Batizerikɛbaga
mina ka a bla kaso ra, a tagara Galile mara ra.
13 Nka a ma to Nazarɛti; a tagara to Kapɛrinahumu. O dugu siginin
bɛ Galile bada ra, Zabulɔn ni Nɛfitali mara ra.
14 A kɛra o cogo ra minkɛ, cira Ezayi tun ka min fɔ, o kɛra can ye,
ko:
15 «Zabulɔn mara ni Nɛfitali mara,
o yɔrɔ minw bɛ Galile ba kɛrɛ fɛ,
Zuridɛn ba kɔ fɛ,
siya wɛrɛ mɔgɔw* bɛ Galile min kɔnɔ.
16 Mɔgɔ minw tun siginin bɛ dibi ra,
yeelenba bɔra olugu kan.
Minw tun siginin bɛ saya jamana dibi ra,
yeelen dɔ bɔra olugu ye.»
17 Yesu ka waajuri damina o wagati le ra. A tun b’a fɔra mɔgɔw ye
ko: «Aw ye nimisa aw ta jurumun na, sabu sankolo Masaya* wagati
surunyara.»

Yesu ka jɛgɛminabaga naani wele
(Marika 1.16-20; Luka 5.1-11)

18 Yesu tɛmɛtɔ Galile bada ra, a ka balemacɛ fla ye: Simɔn min bɛ
wele ko Piyɛri, ani a balemacɛ Andere. O tun bɛ jɔ firira ji ra, sabu o
ta baara tun ye jɛgɛmina le ye.
19 Yesu ko o ma ko: «Aw ye tugu ne kɔ, aw tun bɛ jɛgɛ mina cogo
min na, ne bɛna aw karan aw ye mɔgɔw ɲini ten.»
20 O yɔrɔnin bɛɛ, o ka o ta jɔw to yi ka tugu Yesu kɔ.
21 A tagara ɲa fɛ tuun, a ka balemacɛ fla wɛrɛ ye. O tun ye Zebede
dencɛ Yakuba ni a balemacɛ Yuhana ye. O tun siginin bɛ o ta kurun
kɔnɔ, o ni o facɛ Zebede, o bɛ o ta jɔw karanna.
22 Yesu ka o wele. O yɔrɔnin bɛɛ, o bɔra ka o facɛ to kurun kɔnɔ ka
tugu Yesu kɔ.

Mɔgɔ caman ka Yesu ko mɛn Galile

4:6 4.6 Nin kuma fɔra Zaburu 91.11-12. **4:7 4.7** Nin kuma fɔra Sariya 6.16. **4:10 4.10** Nin kuma fɔra Sariya 6.13. **4:16 4.16** Nin kuma fɔra Ezayi 8.23; 9.1,2.

23 Yesu tun bɛ taga Galile mara bɛɛ ra. A tun bɛ mɔgɔw karan
karansow* kɔnɔ, ka Ala ta Masaya* ta Kibaro Diman* ko waajuri kɛ
mɔgɔw ye, ka mɔgɔw kɛnɛya ka bɔ o ta banaw, ani o ta tɔɔrɔw ra.
24 Yesu tɔgɔ sera fɔ Siri jamana bɛɛ ra. O tun bɛ na ni banabagatɔw
bɛɛ ye a fɛ, ani tɔɔrɔ tun bɛ minw na, ani jinatɔw, ani kirikirisiyɛntɔw,
ani muruguw; o tun bɛ na ni olugu bɛɛ ye a fɛ, a tun bɛ o bɛɛ kɛnɛya.
25 Jamaba tun tugura a kɔ; dɔw bɔra Galile mara ra, dɔw bɔra
Dekapɔli* mara ra, dɔw bɔra Zeruzalɛmu, dɔw bɔra Zude, dɔw bɔra
fɔ Zuridɛn kɔfɛduguw ra.

5

Mɔgɔ minw ta ɲana
(Luka 6.20-23)

1 Ayiwa, Yesu ka jama ye minkɛ, a yɛlɛnna ka sigi kuru dɔ kan; a ta
karamɔgɔdenw gbarara a kɔrɔ.
2 A ka kɛ o karan ye; a ko:
3 «Minw k'a lɔn ko ni Ala tɛ, ko se tɛ olugu ye, olugu ta ɲana,
sabu olugu ninyɔrɔ bɛna kɛ sankolo Masaya* ra.
4 Minw jusu kasinin lo, olugu ta ɲana,
sabu Ala bɛna o jusu saaro.
5 Minw sabarinin lo, olugu ta ɲana,
sabu Ala bɛna dugukolo di o ma cɛn ye.
6 Terenninya lɔgɔ bɛ minw na i ko domuni ni ji, olugu ta ɲana,
sabu o bɛna terenninya sɔrɔ.
7 Minw bɛ makari o mɔgɔɲɔgɔnw na, olugu ta ɲana,
sabu Ala bɛna makari o ra fana.
8 Minw jusu saninyanin lo, olugu ta ɲana,
sabu o bɛna Ala ye.
9 Minw bɛ hɛra ladon o ni o mɔgɔɲɔgɔnw cɛ, olugu ta ɲana,
sabu o bɛna wele ko Ala denw.
10 Minw bɛ tɔɔrɔra mɔgɔw boro sabu o bɛ Ala sago kɛ, olugu ta ɲana,
sabu sankolo Masaya ye o ta ye.
11 Ni mɔgɔw bɛ aw nɛni, ka aw tɔɔrɔ, ka kojugu suguya bɛɛ la aw kan,
ne tɔgɔ kosɔn, aw ta ɲana.
12 Aw ye ɲagari ka ninsɔndiya, sabu aw ta baraji bɛna bonya sankolo
ra. Sabu cira minw tɛmɛna aw ɲa fɛ, o ka olugu fana tɔɔrɔ ten le.»

Dunuŋa ta kɔgɔ ni dunuŋa ta yeelen
(Marika 9.50; Luka 14.34-35)

13 «Ayiwa, aw le ye dunuŋa ta kɔgɔ ye. Nka ni kɔgɔ timiya bɔra a
ra, mun le bɛ se ka a latimiya tuun? A tɛ se ka kɛ foyi ye tuun fɔ ka a
firi kɛnɛ ma, mɔgɔw tɛmɛtɔ b'a dɔndɔn.
14 Aw le ye dunuŋa ta yeelen ye. Dugu min siginin bɛ kongori kan,
o tɛ se ka dogo.
15 Mɔgɔ si tɛ fitina mana bon kɔnɔ ka fiyɛ biri a kunna. I b'a bla
fitinablayɔrɔ le ra; ni o kɛra, a yeelen bɛ se bonkɔnɔmɔgɔw bɛɛ ma.
16 Ayiwa, aw ta yeelen ye bɔ ten fana mɔgɔw ɲa na, k'a to o ye aw
ta kɛwaleɲumanw ye; ni o kɛra, aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, o bɛna
o bonya.»

---

* **4:25 4.25** Dekapɔli kɔrɔ ye ko: dugu tan.

Yesu bɛ sariya ni ciraw ta kuma dafa

17 Yesu ko: «Aw kana a miiri ko ne nana ka na sariya* ban, walama
ka ciraw ta kumaw sa dɛ! Ne ma na o sa, ne nana o dafa le.
18 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko fɔ ka taga sankolo ni dugukolo wuri,
hali Ala ta sariya tomi kelen, walama a sɛbɛriden kelen tɛna bɔ a nɔ
ra, fɔ ka taga se fɛn bɛɛ laban ma.
19 O le kosɔn ni mɔgɔ min ka hali sariya bɛɛ ra fitini kelen cɛn, ani
ka mɔgɔw karan ko o ye o ɲɔgɔn kɛ, o tigi bɛna kɛ bɛɛ ra fitini ye
sankolo Masaya* ra. Nka ni mɔgɔ min ka sariya sira tagama, ani ka
tɔw karan a ra ten fana, o tigi bɛna kɛ mɔgɔba ye sankolo Masaya ra.
20 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ta terenninya ma tɛmɛ sariya
karamɔgɔw* ni Farisiw* ta kan, aw tɛna don sankolo Masaya* ra
fiyewu.»

Mɔgɔfaga ni bɛnbariya

21 «Aw derira k'a mɛn ko Ala k'a fɔ aw bɛmaw ye ko: ‹I kana mɔgɔ
faga; ko ni mɔgɔ min ka mɔgɔ faga, kiti bɛ ben o tigi kan.›
22 Nka ne kɔni b'a fɔ aw ye ko hali ni i ka dimi dɔrɔn le i balema
kɔrɔ, kiti ka kan ka ben i kan. Ni mɔgɔ min ka a balema nɛni dɔrɔn le
ko a mɔgɔkolon, kititigɛbagaw ka kan ka kiti tigɛ o tigi kan. Ni mɔgɔ dɔ
ko a balema ma ko a naloman, o tigi ka kan ka firi jahanama tasuma
ra.
23 O kosɔn, ni i nana sarakabɔyɔrɔ ra ko i bɛ na i ta saraka bla
sarakabɔnan kan, ka i to o yɔrɔ ra, ni i hakiri ka jigi a ra ko ko dɔ bɛ
i ni i balema cɛ,
24 i ka kan ka i ta saraka to sarakabɔnan kɔrɔ yi, ka taga o ko ɲanabɔ
i ni i balema cɛ fɔlɔ. O kɔ, i bɛ sɔrɔ ka na i ta saraka di Ala ma.
25 «Ni i ni mɔgɔ dɔ bɛ kɛrɛra; ni o tigi ko a bɛ taga ni i ye fagamaw
fɛ, i ka kan ka teliya ka kuma ka bɛn ni a ye ka aw to sira ra; ni o tɛ,
ni a tagara i don kititigɛbagaw boro, olugu bɛ i di kasobon kɔrɔsibaga
ma, o bɛ i bla kaso ra.
26 Ni i kɔni donna o yɔrɔ ra, ne b'a fɔ i ye ko o ka wari min ben i
kan, ni i ma o bɛɛ sara ka ban pewu, i tɛ bɔ kaso ra fiyewu.»

Jɛnɛya ni furu

27 «Aw derira k'a mɛn ko Ala k'a fɔ aw bɛmaw ye ko: ‹I kana jɛnɛya
kɛ.›
28 Nka ne b'a fɔ aw ye ko ni i ka dɔ ta muso flɛ, ka ɲabɔ a fɛ dɔrɔn,
i ka jɛnɛya kɛ ni o muso ye ka ban i jusukun na.
29 O kosɔn ni i kininboroyanfan ɲaden le bɛ kɛ sababu ye ka i bla
jurumun na, a wɔgɔbi ka a firi. Sabu ka bɔnɔ i farikolo yɔrɔ kelenpe
ra, o ka fisa i ma, sani i farikolo dafanin ye taga firi jahanama kɔnɔ.
30 Ni i kininboro le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a tigɛ ka
a firi yɔrɔjan. Sabu ka bɔnɔ i farikolo yɔrɔ kelenpe ra, o ka fisa i ma,
sani i farikolo dafanin ye taga jahanama kɔnɔ.»

Yesu ko furu man kan ka sa
(Matiyu 19.9; Marika 10.11-12; Luka 16.18)

31 «A fɔra ko: ‹Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka a muso bla, a ye furusasɛbɛ di
a ma.›

5:21 5.21 Nin kuma fɔra Bɔri 20.13; Sariya 5.17. **5:27 5.27** Nin kuma fɔra Bɔri 20.14; Sariya 5.18. **5:31 5.31** Nin kuma fɔra Sariya 24.1.

32 Nka ne kɔni b’a fɔ aw ye ko ni cɛ o cɛ k’a muso bla, k’a sɔrɔ a tun
tɛ cɛ wɛrɛ fɛ, o tigi ka o muso bla jɛnɛya siran le kan. Ni cɛ min fana
ka muso furusanin ta, o cɛ bɛ jɛnɛya le kɛra.»

Mɔgɔ man kan ka kari foyi ra

33 Yesu ko: «Aw derira k’a mɛn fana ko Ala k’a fɔ aw bɛmaw ye ko:
‹I kana kari ka layiri ta, ni i ma a dafa; nka ni i ka layiri ta Ala ye, i ka
kan ka a dafa.›
34 Nka ne ko, ko aw kana kari yɛrɛ le fiyewu: aw kana kari sankolo
ra, sabu Ala sigiyɔrɔ lo;
35 aw kana kari dugukolo ra, sabu o ye a senblayɔrɔ ye, aw kana kari
Zeruzalɛmu na, sabu Masaba Ala ta dugu lo.
36 Aw kana kari aw yɛrɛ kunkolo ra, sabu kunsigi minw bɛ aw kun
na, aw tɛ se ka o dɔ gbɛ, walama ka o dɔ fin.
37 Ni o ka aw ɲininka, aw ye a fɔ ‹Ɔnhɔn, o lo,› walama ‹Ɔn-ɔn, o tɛ,›
ka dan o ma. Aw bɛ fɛn o fɛn fara o kan, o bɛ bɔ Setana le ra.»

Sabari ni kanuya
(Luka 6.29-30)

38 Yesu ko: «Aw derira k’a mɛn ko a fɔra ko: ‹Ni min ka mɔgɔ ɲa ci,
o ta ka kan ka ci a ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ ɲin bɔn, o ta ka kan ka
bɔn a ɲɔgɔn ye.›
39 Nka ne ko, ko ni mɔgɔ ka i darabɔ, i kana kɛrɛ kɛ ni a ye. Ni mɔgɔ
ka i fata i kininboro yɛ ra, i ye tɔ kelen fana lɔ a ye.
40 Ni mɔgɔ ka i mina fanga ra ko a bɛ taga ni i ye fagamaw fɛ i ta
deregedennin kosɔn, i ta deregeba fana to a boro.
41 Ni mɔgɔ ka i jagboya ko i ye kilo kelen tagama kɛ ni a ye, a kɛ kilo
fla ye.
42 Ni mɔgɔ ka i daari fɛn na, a sɔn. Ni mɔgɔ dɔ ko, ko a bɛ i ta fɛn
singa, i kana ban.»

Yesu ko an ye an juguw kanu
(Luka 6.27-28,32-36)

43 «Aw derira k’a mɛn ko a fɔra ko: ‹I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu
ka i jugu kɔninya.›
44 Nka ne b’a fɔ aw ye ko: Aw ye aw juguw kanu. [Mɔgɔ minw
bɛ aw danga, aw ye dugawu kɛ olugu ye, aw ye koɲuman kɛ aw
kɔninyabagaw ye.] Minw bɛ aw minako juguya, ka aw tɔɔrɔ, aw ye
Ala daari olugu ye.
45 Ni aw bɛ o kɛ, o le bɛna aw kɛ aw Fa Ala ta denw ye, o min bɛ
sankolo ra; sabu ale le bɛ tere bɔ mɔgɔjuguw, ani mɔgɔɲumanw ye. A
bɛ sanji ben mɔgɔ terenninw, ani mɔgɔ terenbariw ye.
46 Ni o tɛ, ni aw bɛ aw kanubagaw dɔrɔn le kanu, aw bɛna mun
baraji wɛrɛ le sɔrɔ o ra? Ninsaraminabagaw bɛ o le kɛ fana.
47 Ni aw bɛ aw balemaw dɔrɔn le fo, o ye koba ye wa? Hali siya wɛrɛ
mɔgɔw bɛ o le kɛ fana.
48 O ra, aw ye dafa fɛn bɛɛ ra i n’a fɔ aw Fa Ala min bɛ sankolo ra,
ale dafanin lo cogo min na.»

5:33 5.33 Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.2; Jateri 30.3; Sariya 23.22-24. **5:38 5.38** Nin kuma fɔra Bɔri 21.24; Sarakalasebagaw 24.20; Sariya 19.21. **5:43 5.43** Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.18.

6

Saraka bɔcogo

1 «Aw kana aw ta Alasira tagama kɛ mɔgɔw ɲa kɔrɔ, janko mɔgɔw
ye aw ye dɔrɔn. Ni o tɛ, aw tɛna baraji foyi sɔrɔ tuun aw Fa Ala fɛ
sankolo ra.
2 Ni i ko i bɛ saraka di fagantan dɔ ma, i kana mankan ci ka i yɛrɛ
yira i n'a fɔ flankafuw b'a kɛ cogo min na karanso* kɔnɔ, ani siradaw
ra, janko mɔgɔw ye olugu tando. Can ra ne b'a fɔ aw ye ko o ta baraji
bɛ dan mɔgɔw ta tandori le ma.
3 Ni i bɛ saraka bɔ, i kininboro bɛ min di, i numanboro man kan ka
dɔ lɔn o ra,
4 janko i ta saraka ye di dogo ra. Ni o kɛra, i Fa Ala min bɛ ko
dogoninw bɛɛ ye, ale bɛna a baraji di i ma.»

Ala daaricogo
(Luka 11.2-4)

5 «Ni aw bɛ Ala daari, aw kana a kɛ i n'a fɔ flankafuw; ka lɔ ka Ala
daari karansow* kɔnɔ, ani siradaw ra, janko mɔgɔw ye o ye, o le ka di
olugu ye. Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko olugu ta baraji bɛna dan mɔgɔw
ta tandori le ma.
6 Ni ele bɛ Ala daari, don i ta bon kɔnɔ ka da tugu i yɛrɛ da ra, ka i
Fa Ala daari; ni o kɛra, i Fa Ala min bɛ hali yɔrɔ dogoninw na, ani a
bɛ ko dogoninw ye, ale bɛna o baraji di i ma.
7 Ni aw bɛ Ala daari, aw kana to ka kɔsegi kuma kelenw kan ka to
ka o fɔ k'a caya, i n'a fɔ siya wɛrɛ mɔgɔw. A bɛ olugu hakiri ra ko o
ta kuma caya le kosɔn, Ala bɛna o ta daariri lamɛn.
8 Aw kana o ɲɔgɔn kɛ, sabu aw mako bɛ fɛn o fɛn na, aw Fa Ala yɛrɛ
ka o lɔn k'a sɔrɔ aw ma a daari a fɛ fɔlɔ yɛrɛ.
9 Ni aw bɛ Ala daari, aw y'a fɔ ko:
‹An Fa min bɛ sankolo ra,
10 i tɔgɔ saninman ye bonya mɔgɔw bɛɛ fɛ.
I ta Masaya ye na.
I sago ye kɛ dugukolo kan
i ko a bɛ kɛ sankolo ra cogo min na.
11 An ta bi domuni di an ma.
12 An ta hakɛw yafa an ma
i ko an fana bɛ yafa an hakɛtabagaw ma cogo min na.
13 I kana a to Setana ye an nɛgɛ ka an bla kojugu ra,
nka an bɔsi a boro.
[Sabu masaya, ani sebagaya ni bonya ye ele le ta ye wagati bɛɛ.
Amina.]›
14 «Ni aw bɛ mɔgɔ tɔw ta hakɛw yafa o ma, aw Fa min bɛ sankolo
ra, ale fana bɛna aw ta hakɛw yafa aw ma.
15 Nka ni aw tɛ mɔgɔ tɔw ta hakɛw yafa o ma, aw Fa Ala fana tɛna
aw ta hakɛw yafa aw ma.»

Sun ta ko

16 «Lon min ni aw bɛ sun don, aw kana aw ɲa sisi, i n'a fɔ flankafuw.
Olugu bɛ o ɲa kumu janko mɔgɔw y'a lɔn ko o bɛ sun na. Can ra ne
b'a fɔ aw ye ko olugu ta baraji bɛna dan mɔgɔw ta tandori le ma.
17 Ni i bɛ sun don lon min na, i ye i ɲa ko, ka turu kasadiman dɔ kɛ
i yɛrɛ ra,

18 janko mɔgɔw kana i ye ka a lɔn ko i ka sun don, nka i Fa Ala le ye
i ye dogo ra ka a lɔn. Ni o kɛra, ale min bɛ ko dogoninw ye, ale bɛna
o baraji di i ma.»

Naforo min tɛ ban
(Luka 12.33-34)

19 «Aw kana naforo lajɛn ka a bla dunuɲa ra yan. Tumu bɛ se ka
don a ra, son bɛ se ka a mina, sonw fana bɛ se ka da kari ka don ka a
sonya.
20 Aw ye aw ta naforo lajɛn sankolo le ra. Tumu tɛna don a ra yi,
son tɛna a mina yi, sonw fana tɛna se ka da kari ka a sonya yi.
21 Sabu i ta naforo bɛ yɔrɔ min na, i jusukun ta miiriya fana bɛ o
yɔrɔ le kan.»

Farikolo ta yeelen
(Luka 11.34-36)

22 «Mɔgɔ ɲaden le ye a farikolo ta fitinayeelen ye. Ni i ɲaden ka ɲi,
i fari yɔrɔ bɛɛ bɛ kɛ yeelen na.
23 Nka ni i ɲaden man ɲi, i fari yɔrɔ bɛɛ le bɛ kɛ dibi ra. Fɛn min
bɛ ele bla yeelen na, ni o yɛrɛ bɛ dibi ra, o tuma i bɛna kɛ dibiba le ra
dɛ!»

Dunuɲafɛnw ta hami
(Luka 16.13; 12.22-31)

24 Yesu ko: «Mɔgɔ si tɛ se ka baara kɛ kuntigi fla ye; sabu a bɛna
kelen kɔninya ka tɔ kelen kanu, walama a bɛ nɔrɔ kelen na, ka tɔ
kelen mafiyɛnya. Aw tɛ se ka kɛ Ala ta jɔnw ye, ka kɛ wari fana ta
jɔnw ye.
25 O kosɔn ne b'a fɔ aw ye ko aw kana hami aw ta baro ko ra, ko
aw bɛna mun domu, aw bɛna mun min; walama aw fari ko ra, ko aw
bɛna fiyɛrɛbɔ sɔrɔ cogo di. Si nafa man bon ka tɛmɛ domuni kan wa,
farikolo fana nafa man bon ka tɛmɛ fiyɛrɛbɔ kan wa?
26 Aw ye kɔnɔw flɛ san fɛ: o tɛ sɛnɛ kɛ, o tɛ siman tigɛ, o tɛ foyi mara
bondo kɔnɔ; nka aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, ale bɛ o baro. Aw man
fisa ni o kɔnɔw ye wa?
27 Aw ra jɔntigi le bɛ se ka hali dɔɔnin fara a si kan hami fɛ?
28 Mun na aw bɛ hami aw fiyɛrɛbɔ ko ra? Aw ye binfiyerenw
wuricogo flɛ kongo kɔnɔ; o tɛ baara kɛ, o tɛ jese dan k'a kɛ fani ye.
29 Nka ne b'a fɔ aw ye ko hali masacɛ Sulemani ni a ta bonya bɛɛ, a
ma fani si don min cɛɲa ka o binfiyeren kelen cɛɲa bɔ.
30 Ayiwa, kongobin min bɛ yan bi, nka sini tasuma bɛna a jɛni, ni
Ala bɛ o cɛɲa tan, yala a tɛna aw fiyɛrɛbɔ ka tɛmɛ o kan wa? Aw ta
lanaya ka dɔgɔ dɛ!
31 O kosɔn aw kana hami ka to k'a fɔ ko: ‹An bɛna mun domu, an
bɛna mun min, walama an bɛna fiyɛrɛbɔ sɔrɔ min?›
32 Alalɔnbariw bɛ bori o fɛnw bɛɛ le kɔ. Nka aw Fa min bɛ sankolo
ra, ale k'a lɔn ko aw mako bɛ o fɛnw na.
33 Aw ye jija ka Ala ta Masaya* ni a ta terenninya le ɲini fɔlɔ. Ni o
kɛra, a bɛna o fɛn tɔw bɛɛ di aw ma ka fara o kan.
34 Aw kana hami sini kow ra. Aw ye sini kow to sini ɲa. Aw ye bi ta
hami dan bi kelen ta tɔɔrɔ le ma.»

7

Mɔgɔ man kan ka a mɔgɔɲɔgɔn kɔrɔfɔ
(Luka 6.37-38,41-42)

1 «Aw kana mɔgɔ kɔrɔfɔ janko aw fana kana kɔrɔfɔ.
2 Sabu aw bɛ tɔw kɔrɔfɔ cogo min na, aw fana bɛna kɔrɔfɔ o cogo le
ra; aw bɛ mɔgɔ tɔw mina cogo min na, aw fana bɛna mina o cogo le
ra.
3 Mun kosɔn ɲamaɲama fitini min bɛ i balema ɲaden na, i bɛ o ye,
k'a sɔrɔ yiri belebele min bɛ ele yɛrɛ ɲaden na, i tɛ o ye?
4 Ele bɛ se k'a fɔ i balema ma cogo di ko: ‹A to ne ye ɲamaɲama nin
bɔ i ɲa ra,› k'a sɔrɔ yiri belebele dɔ le bɛ ele yɛrɛ ɲa ra?
5 Flankafu flɛ! I ta yiri belebele bɔ i yɛrɛ ɲa ra fɔlɔ; ni o kɛra, ni i
yɛrɛ ɲa yɛlɛra, i bɛ se ka ɲamaɲama fitini bɔcogo lɔn i balema ɲa ra.
6 «Aw kana fɛn saninmanw di wuruw ma; ni o tɛ, o bɛna sekɔ ka na
ben aw yɛrɛ kan. Aw kana aw ta luluw firi lɛw kɔrɔ, ni o tɛ, o bɛna o
dɔndɔn.»

Aladaari
(Luka 11.9-13)

7 «Aw ye daariri kɛ, a bɛna di aw ma; aw ye ɲinini kɛ, aw bɛna a ye;
aw ye da gbasi, da bɛna yɛlɛ aw ye.
8 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ ka fɛn daari, o tigi bɛna o sɔrɔ; ni mɔgɔ min
ka fɛn ɲini, o tigi bɛna o ye; ni mɔgɔ min ka da gbasi, da bɛna yɛlɛ o
tigi ye.
9 Jɔn le bɛ aw ra, ni a ta den ko a bɛ buru fɛ, a bɛ kabakuru le ta k'a
don a boro?
10 Walama ni den ko a bɛ jɛgɛ fɛ, a bɛ sa mina k'a di a ma?
11 Ayiwa, aw adamadenw, aw ka jugu, nka aw bɛ fɛnŋuman lɔn k'a
di aw denw ma. Ayiwa, aw ma la a ra ko Fa Ala min bɛ sankolo ra, ko
ale bɛ se ka fɛnŋuman lɔn k'a di a daaribagaw ma fɔ ka tɛmɛ aw ta
kan wa?
12 «Ni aw b'a fɛ mɔgɔw ye fɛn o kɛ aw ye, aw fana ye o ɲɔgɔn le kɛ
o ye. Sariya* ko ten le, ciraw fana ko ten le.»

Da fitini
(Luka 13.24)

13 «Aw ye don da fitini le fɛ; sabu da min bɛ mɔgɔ ladon halakiyɔrɔ
ra, o da ka bon, a sira fana ka bon; mɔgɔ caman fana bɛ tɛmɛ o le fɛ.
14 Nka da min bɛ mɔgɔ ladon ɲanamanya ra, o da ka dɔgɔ, a sira
fana gbɛndɛnin lo, mɔgɔ minw b'a sɔrɔ, olugu man ca.»

Cira faninyafɔbagaw ta ko
(Luka 6.43-44)

15 «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi cira faninyafɔbagaw ra. O bɛ o yɛrɛ kɛ i ko
sagaw, ka na aw fɛ; k'a sɔrɔ can ra, wara farimanw lo.
16 Aw bɛna o lɔn o kɛwalew le fɛ. Mɔgɔ bɛ se ka rɛzɛnmɔ sɔrɔ
ŋanisun na wa, walama ka toromɔ sɔrɔ yiri gbansan dɔ ra?
17 Yiriɲuman bɛɛ bɛ denɲuman le kɛ; nka yirijugu bɛ denjugu le kɛ.
18 Yiriɲuman tɛ se ka denjugu kɛ, yirijugu fana tɛ se ka denɲuman
kɛ.
19 Ni yiri o yiri fana tɛ denɲuman kɛ, o bɛ tigɛ ka firi tasuma ra.
20 O ra, aw bɛ se ka cira faninyafɔbagaw lɔn o ta kɛwalew le fɛ.»

Mɔgɔ ka kan ka Ala sago le kɛ
(Luka 13.25-27)

21 «Mɔgɔ minw bɛɛ b'a fɔra ne ma ko: ‹Matigi, Matigi,› olugu bɛɛ le
tɛna don sankolo Masaya* ra dɛ! Ne Fa min bɛ sankolo ra, mɔgɔ min
bɛ o sago kɛ, o tigi le bɛ don Ala ta Masaya ra.
22 Kiti lon na, mɔgɔ caman bɛna a fɔ ne ye ko: ‹Matigi, Matigi, anw
ma cirayakumaw fɔ ele tɔgɔ le ra wa? An ma jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw
ra ele tɔgɔ le ra wa? An ma kabako caman kɛ ele tɔgɔ le ra wa?›
23 O tuma ne bɛna a fɔ o mɔgɔw ye, bɛɛ ɲa na, ko: ‹Ne ma aw lɔn
fiyewu; aw kojugukɛbagaw, aw ye bɔ ne kɔrɔ!› »

Bon fla ta ko
(Luka 6.47-49)

24 «Ayiwa, mɔgɔ o mɔgɔ ka nin kumaw lamɛn, ka a sira tagama, o
tigi bɛ i n'a fɔ cɛ hakiritigi min ka a ta bon lɔ fara kan.
25 Sanji benna ka kɔw fa fɔ ka bɔ kɛnɛ ma, fɔɲɔ wurira ka kɛ bon
kan, nka a ma ben, sabu a lɔnin bɛ fara le kan.
26 Nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ nin kumaw lamɛn ni a tɛ a sira tagama, o
tigi bɛ i n'a fɔ naloman min ka a ta bon lɔ kɛnkɛn kan.
27 Sanji benna ka kɔw fa fɔ ka bɔ kɛnɛ ma, fɔɲɔ wurira ka kɛ bon
kan, bon benna fɔ ka a bencogo juguya.»
28 Ayiwa, Yesu banna nin kumaw ra tuma min na, a ta karan cogoya
tun ka jama kɔnɔnɔban.
29 Sabu Yesu tun bɛ mɔgɔw karan ni baraka ye, a tun tɛ o karan i ko
o ta sariya karamɔgɔw*.

8

Yesu ka kunatɔcɛ dɔ kɛnɛya
(Marika 1.40-45; Luka 5.12-16)

1 Yesu jigira ka bɔ kuru kan tuma min na, jamaba tugura a kɔ.
2 Kunatɔcɛ dɔ gbarara ka na a kinbiri gban Yesu kɔrɔ k'a fɔ a ye ko:
«Matigi, ni i bɛ sɔn, i bɛ se ka ne saninya.»
3 Yesu ka a boro la a kan k'a fɔ a ye ko: «Ne sɔnna, ko i ye saninya!»
O yɔrɔnin bɛɛ, a kɛnɛyara ka bɔ a ta kuna ra.
4 Yesu k'a fɔ a ye ko: «I kana nin ko fɔ mɔgɔ si ye. Taga i yɛrɛ yira
sarakalasebaga* ra. Cira Musa ka saraka min fɔ kunatɔw saninyari ko
ra, i ye o saraka bɔ, janko k'a yira bɛɛ ra ko i kɛnɛyara*.»

Yesu ka sorasikuntigi ta baaraden kɛnɛya
(Luka 7.1-10)

5 O kɔ, Yesu donna Kapɛrinahumu dugu kɔnɔ minkɛ, sorasikuntigi
dɔ gbarara a ra ka a daari kosɛbɛ;
6 a ko: «Matigi, ne ta baaraden lanin bɛ so kɔnɔ. Bana k'a murugu
k'a la; a tɔɔrɔnin lo kojugu.»
7 Yesu ko a ma ko: «Ne k'a mɛn; ne yɛrɛ bɛna taga, ka taga a kɛnɛya.»
8 Sorasikuntigi ko: «Matigi, a man kan ko ele ye na ne ɲɔgɔn ta so.
Hali ni i ka kuma kelenpe le fɔ, o kuma baraka ra, ne ta baaraden bɛ
se ka kɛnɛya.

---

* **8:4 8.4** Yesu ka nin kuma fɔ ka kaɲa nin Musa ta sariya ye: Sarakalasebagaw 14.2-32.

9 Sabu kuntigi dɔw bɛ ne kunna, nka ne fana bɛ sorasi dɔw kunna.
Ni ne k'a fɔ min ma ko: ‹Taga!›, o bɛ taga; ni ne k'a fɔ min ma ko: ‹Na
yan!›, o bɛ na. Ni ne k'a fɔ ne ta baaraden ye ko: ‹Nin kɛ tan!›, a bɛ o
kɛ.»
10 Yesu ka o kuma mɛn minkɛ, o cɛ ko diyara a ye fɔ ka tɛmɛ. A ko a
nɔfɛmɔgɔw ma ko: «Can ra, ne bɛ a fɔ aw ye ko ne ma nin lanayaba
ɲɔgɔn sɔrɔ mɔgɔ si fɛ Izirayɛli jamana ra.
11 Ne b'a fɔ aw ye ko lon dɔ, mɔgɔ caman bɛna na ka bɔ jamana
wɛrɛw ra, terebɔyanfan na, ani terebenyanfan na, ka na domuni kɛ ni
Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ye sankolo Masaya* ra.
12 K'a sɔrɔ Ala ta Masaya tɔgɔ lara minw na, o bɛna olugu firi kɛnɛ
ma, dibi ra; kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.»
13 Yesu ko sorasikuntigi ma ko: «Taga, i ka min fɔ, i ta lanaya baraka
ra, o ye kɛ i ye.» O wagati yɛrɛ ra, sorasikuntigi ta baaraden kɛnɛyara
so kɔnɔ yi.

Yesu ka banabagatɔ wɛrɛw kɛnɛya
(Marika 1.29-34; Luka 4.38-41)

14 O kɔ, Yesu tagara Piyɛri ta so. A tagara Piyɛri muso bamuso lanin
sɔrɔ, farigban b'a ra.
15 Yesu magara a boro ra minkɛ, farigban banna; a wurira ka gba kɛ
o ye.
16 Tere benna minkɛ, mɔgɔw nana ni jinatɔ caman ye Yesu fɛ. A
sɔngɔra jinaw ra ka o gbɛn ka bɔ jinatɔw ra, ka banabagatɔw bɛɛ
kɛnɛya.
17 O kɛra minkɛ, cira Ezayi tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko:
«A ka an ta tɔɔrɔw bɔ an kan,
ka an ta banaw kɛnɛya.»

Karamɔgɔdenya ni a tɔɔrɔ
(Luka 9.57-62)

18 Yesu nana a ye ko jamaba ka ale lamini minkɛ, a k'a fɔ a ta
karamɔgɔdenw ye ko o ye taga ba ɲa dɔ kan.
19 Sariya karamɔgɔ* dɔ gbarara Yesu ra k'a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ,
ne b'a fɛ ka tugu i kɔ, ni i bɛ taga yɔrɔ o yɔrɔ.»
20 Yesu k'a jaabi ko: «I ka kan k'a lɔn ko dinga bɛ kongowuruw fɛ,
ɲaga fana bɛ kɔnɔninw fɛ, nka min kɛra Adamaden ye*, yɔrɔ si tɛ o fɛ
a bɛ se ka a yɛrɛ laganfiya yɔrɔ min na dɛ!»
21 Karamɔgɔden kelen wɛrɛ ko Yesu ma ko: «Matigi, a to ne ye taga
ne facɛ su don fɔlɔ!»
22 Yesu ko o ma ko: «Tugu ne kɔ; a to suw yɛrɛ ye o ta suw don.»

Yesu ka fɔɲɔba lalɔ baji kan
(Marika 4.35-41; Luka 8.22-25)

23 O kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw donna kurun kɔnɔ.
24 Fɔɲɔba dɔ barara ka wuri ka o to ji kan. Fɔɲɔ bonyakojugu fɛ,
jikuruw tun bɛ donna kurun kɔnɔ. Yesu tun bɛ sunɔgɔra.
25 Karamɔgɔdenw gbarara a ra ka a lakunu, ko: «Matigi, wuri ka an
kisi, an satɔ flɛ ji ra!»
26 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ siranna? Aw ta lanaya ka
dɔgɔ dɛ!» A wurira o le ra ka sɔngɔ fɔɲɔ ni ji ra; yɔrɔ bɛɛ sumana.

8:17 8.17 Nin kuma fɔra Ezayi 53.4.

27 Karamɔgɔdenw kabakoyara. O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «E! Nin
cɛ ye mɔgɔ suguya juman ye? Hali fɔŋɔ ni ji, o bɛɛ bɛ a kan mɛn!»

Yesu ka cɛ jinatɔ fla kɛnɛya
(Marika 5.1-20; Luka 8.26-39)

28 Yesu sera ba ɲa dɔ kan, Gerasakaw ta mara ra. Jinatɔcɛ fla bɔra
kaburulo ra ka na a kunbɛn. O jinatɔ fla tun nana fariya, fɔ a tun tɛ
kun mɔgɔ si ra k'a fɔ ko a bɛ tɛmɛ o yɔrɔ ra.
29 O pɛrɛnna k'a fɔ Yesu ye ko: «Den min bɔra Ala ra*, mun le bɛ an
ni ele cɛ? I nana an tɔɔrɔ le, k'a sɔrɔ an tɔɔrɔwagati ma se ban wa?»
30 O y'a sɔrɔ lɛkuruba dɔ tun bɛ yɔrɔjan, olugu bɛ domuni kɛra.
31 Jinaw ka Yesu daari kosɛbɛ, ko: «Ni i bɛ an gbɛn, sabari k'a to an
ye taga don nin lɛkuru ra.»
32 Yesu ko: «Aw ye taga!» Jinaw bɔra o cɛ fla ra ka taga don lɛw ra.
O donna lɛw ra minkɛ, lɛw bɛɛ girinna, ka jigi kuru jigijigi fɛ ka taga
ben ji ra. O bɛɛ fagara ji ra yi.
33 Lɛgbɛnbagaw borira ka taga dugu kɔnɔ ka taga o ko lakari. Min
kɛra cɛ jinatɔ fla ra, o ka o le lakari kosɛbɛ.
34 Dugumɔgɔw bɛɛ bɔra ka na Yesu kunbɛn. O nana a ye minkɛ, o
ka a daari ko a ye sabari ka taga ka bɔ o ta mara ra.

9

Yesu ka murugu dɔ kɛnɛya
(Marika 2.1-12; Luka 5.17-26)

1 Yesu donna kurun dɔ kɔnɔ, ka ba tigɛ ka sekɔ ka na a ta dugu ra.
2 A sera minkɛ, mɔgɔ dɔw ka murugu dɔ ta ni a ta lanan ye ka na ni
a ye a fɛ. Yesu k'a ye ko o mɔgɔw tun lara ale ra minkɛ, a ko murugu
ma ko: «Ne dencɛ, i jigi kana tigɛ, i ta jurumunw yafara i ma.»
3 Yesu ka o fɔ minkɛ, sariya karamɔgɔ* dɔw ka kɛ a fɔ ye o yɛrɛ kɔnɔ
ko: «Cɛ nin ka Ala tɔgɔ cɛn.»
4 Yesu fana ka o ta miiriya lɔn. A ko o ma ko: «Mun kosɔn nin
miirijuguw ɲɔgɔn bɛ aw jusukun na?
5 K'a fɔ murugu ma ko a ta jurumunw yafara a ma, walama k'a fɔ a
ye ko a ye wuri ka tagama, aw ɲa na o fla ra juman le kɛ ka di?
6 Ayiwa, ne bɛna a yira aw ra bi ko ne Min kɛra Adamaden ye* ko se
bɛ ne ye ka jurumun yafa dunuŋa kɔnɔ.» A ko murugu ma ko: «Wuri
ka i ta lanan ta ka taga i ta so.»
7 Cɛ wurira ka a ta lanan ta ka taga a ta so.
8 Mɔgɔw ka o ye minkɛ, o siranna. O ka kɛ Ala tando ye, ko Ala ka
nin ɲɔgɔn sebagayaba di adamaden ma.

Yesu ka Matiyu wele
(Marika 2.13-17; Luka 5.27-32)

9 Yesu tagatɔ, a tɛmɛtɔ ka cɛ dɔ ye, min tɔgɔ tun ye ko Matiyu, a
siginin bɛ ninsaraminabon na; Yesu ko a ma ko: «Tugu ne kɔ!» Matiyu
wurira ka tugu Yesu kɔ.
10 Ayiwa, Yesu tun bɛ domuni na Matiyu ta bon kɔnɔ; ninsaram-
inabaga caman, ani mɔgɔ kɛwalejugu wɛrɛw fana nana sigi domuni
na ni Yesu ye, ani a ta karamɔgɔdenw.

11 Farisiw* ka o ye minkɛ, o ko Yesu ta karamɔgɔdenw ma ko: «Mun kosɔn aw karamɔgɔ bɛ domuni kɛ ni ninsaraminabagaw, ani mɔgɔ
kɛwalejuguw ye?»
12 Yesu ka o mɛn minkɛ, a ko: «Mɔgɔ minw ka kɛnɛ, olugu mako tɛ
flakɛbaga ra; banabagatɔw le mako b'a ra.
13 Kuma min fɔra, ko Ala ko: ‹Ka hina ɲɔgɔn na, ne Ala bɛ o le fɛ ka
tɛmɛ saraka kan.› Aw ye taga o kuma karan ka a kɔrɔ lɔn. Ne ma na
mɔgɔ terenninw wele; ne nana jurumuntɔw le wele.»

Landakow ni Kibaro Diman tɛ kelen ye
(Marika 2.18-22; Luka 5.33-39)

14 Ayiwa, Yuhana ta karamɔgɔdenw nana Yesu fɛ ka na a ɲininka. O
ko a ma ko: «Mun kosɔn anw ni Farisiw*, anw bɛ to ka sun don, nka
ele ta karamɔgɔdenw tɛ sun don?»
15 Yesu ka o jaabi ko: «Yala kɔɲɔcɛ teriw bɛ se ka o ɲa kumu k'a sɔrɔ
o ni kɔɲɔcɛ bɛ ɲɔgɔn fɛ kɔɲɔya ra wa? O tɛ se ka kɛ! Nka lon min na
o bɛna kɔɲɔcɛ ta ka bɔ o kɔrɔ, o lon na kɔni o bɛna sun don.
16 «Mɔgɔ si tɛ fanikura kɛ ka fani kɔrɔ bari, ni o tɛ, fanikura bɛ fani
kɔrɔ sama ka a faran. A farancogo bɛ cɛjuguya ka tɛmɛ fɔlɔ ta kan.
17 Mɔgɔ si fana tɛ duvɛnkura kɛ forogokɔrɔw kɔnɔ. Ni o tɛ
forogokɔrɔw bɛ faran, duvɛn bɛ bɔn, forogow fana tɛ foyi ɲa tuun.
Duvɛnkura ka kan ka kɛ forogokuraw le kɔnɔ; ni o kɛra, i tɛ bɔnɔ a
fla si ra.»

Yahudiyaw kuntigi denmuso kunuko ani muso dɔ kɛnɛyako
(Marika 5.21-43; Luka 8.40-56)

18 Ka Yesu to kuma ra mɔgɔw fɛ, Yahudiyaw ta kuntigi dɔ nana. A
nana a kinbiri gban Yesu kɔrɔ ka a daari ko: «Ne denmusonin sara
sisan, sabari ka na i boro la a kan ka a kunu.»
19 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw wurira ka tugu cɛ kɔ.
20 Ayiwa, muso dɔ gbarara Yesu ra ka na maga a ta derege dagbolo
ra a kɔ fɛ. Joribɔn bana tun bɛ o muso ra kabini san tan ni fla.
21 A tun b'a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ni ne sera ka maga a ta derege
dama ra ne bɛna kɛnɛya.»
22 Yesu ka a ɲa munu k'a ye. A ko a ma ko: «I kana siran, ne
denmuso. I ta lanaya ka i kisi ka bɔ bana ra.» Muso kɛnɛyara o wagati
kelen yɛrɛ ra.
23 Ayiwa, Yesu tagara se o kuntigi ta so; a ka filenfiyɛbagaw ye, ka
jama ye o bɛ mankan cira minkɛ,
24 a k'a fɔ o ye ko: «Aw ye bɔ kɛnɛ ma! Den ma sa, a bɛ sunɔgɔra
le.» Mɔgɔw ka kɛ a lɔgɔbɔ ye.
25 Jama bɛɛ bɔra kɛnɛ ma tuma min na, a donna bon kɔnɔ, ka den
mina a boro ma; den wurira.
26 Mɔgɔw ka o ko lakari ka se o yɔrɔ mara bɛɛ ra.

Yesu ka fiyentɔcɛ fla ɲa yɛlɛ

27 Ayiwa, ka Yesu tagatɔ to sira kan, fiyentɔcɛ fla gbanna a kɔ, o bɛ
pɛrɛnna ko: «Sabari ka ɲa an ma, Dawuda Mamaden*.»
28 Yesu tagara se so kɔnɔ tuma min na, fiyentɔcɛ fla gbarara a ra.
Yesu ka o ɲininka ko: «Aw lara a ra ko can ra ne bɛ se ka aw ɲa yɛlɛ
wa?» O ko: «Ɔnhɔn, Matigi, i bɛ se.»

9:13 9.13 Nin kuma fɔra Oze 6.6.

29 Yesu ka a boro maga o ɲa ra, k’a fɔ o ye ko: «Aw ta lanaya kosɔn,
aw ɲa ye yɛlɛ.»
30 O ɲa yɛlɛra. Yesu k’a fɔ o ye k’a gbɛlɛya ko o kana a to mɔgɔ si
y’a lɔn.
31 Nka o bɔra so kɔnɔ dɔrɔn, o ka Yesu ko fɔ o jamana yɔrɔ bɛɛ ra.

Yesu ka cɛ jinatɔ dɔ kɛnɛya

32 Ayiwa, o tagatɔ, mɔgɔw nana ni cɛ jinatɔ dɔ ye Yesu fɛ; o jinatɔ
tun ye bobo ye.
33 Yesu ka jina gbɛn minkɛ, bobo ka kɛ kuma ye. Jama jusu
diyaninba, ka kɛ a fɔ ye ko: «Nin ko ɲɔgɔn ma deri ka ye Izirayɛli*
jamana kɔnɔ fiyewu!»
34 Nka Farisiw* kɔni, olugu ko: «Yesu bɛ jinaw gbɛnna ni jinaw
kuntigiba Setana ta sebagaya le ye.»

Jama hina donna Yesu ra

35 Yesu tun bɛ yaala ka tɛmɛ duguw bɛɛ ra, dugubaw, ani dugu-
misɛnw. A tun bɛ mɔgɔw karan karansow kɔnɔ, ka Ala ta Masaya*
Kibaro Diman* ko waajuri kɛ mɔgɔw ye, ka mɔgɔw kɛnɛya ka bɔ o ta
banaw, ani o ta tɔɔrɔw ra.
36 A nana jama ye a yɛrɛ kɔ minkɛ, o hina donna a ra, sabu o tun
sɛgɛnin lo, o dɛsɛnin lo, i ko saga minw tora o yɛrɛ ma ni gbɛnbaga
ma sɔrɔ o ra.
37 A ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Siman tigɛta ka ca, nka
baarakɛbagaw ka dɔgɔ.
38 Aw ye forotigi daari, janko a ye baarakɛbagaw ci ka taga a ta siman
tigɛ.»

10

Yesu ka ciraden tan ni fla ɲanawoloma
(Marika 3.13-19; Luka 6.12-16)

1 Yesu ka a ta karamɔgɔden tan ni fla wele ka sebagaya di o ma janko
o ye se ka jinaw gbɛn, ka mɔgɔw kɛnɛya ka bɔ o ta banaw, ani o ta
tɔɔrɔw bɛɛ ra.
2 O karamɔgɔden tan ni fla tɔgɔw ye nin ye: A fɔlɔ ye Simɔn ye, min
tɔgɔ lara ko Piyɛri; ka a balemacɛ Andere gban ale ra; o kɔ, Yakuba ni
a balemacɛ Yuhana, minw ye Zebede dencɛw ye;
3 o kɔ, Filipe ni Baritelemi, ani Toma ni Matiyu, min tun ye
ninsaraminabaga ye, ani Alife dencɛ Yakuba, ani Tade,
4 ani Simɔn min bɛ wele ko faso kanubagaba*, ani Zudasi Sikariyɔti,
min nana Yesu janfa.

Yesu ka karamɔgɔdenw ci ka taga waajuri kɛ
(Marika 6.7-13; Luka 9.1-6)

5 Yesu ka nin karamɔgɔden tan ni fla le ci; nka sani o ye taga, a ka
o ladi ni nin kumaw ye, ko: «Aw kana taga siya wɛrɛw* fɛ, aw kana
don Samarikaw ta duguw ra.
6 Izirayɛli* jamana mɔgɔ minw bɛ i ko saga tununinw, aw ye taga
olugu le fɛ.
7 Aw tagatɔ, aw ye to ka mɔgɔw waaju k’a fɔ o ye ko sankolo Masaya*
wagati surunyara.

---

* **10:4 10.4** Faso kanubagaba: Kitabu dɔw b’a fɔ ko Zelɔti.

8 Aw ye banabagatɔw kɛnɛya, ka suw lakunu, ka kunatɔw kɛnɛya,
ka jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra. Aw ka a sɔrɔ gbansan, aw fana ye a
di gbansan.
9 Aw kana sanin, walama warigbɛ, walama siranɛgɛwari ta ka o bla
aw yɛrɛ kun.
10 Aw kana dugutagabɔrɔ ta, aw kana derege flanan ta, walama
sanbaraw, walama tagamabere; sabu baaraden ka kan ni a ta baro
ye.
11 Ni aw ka se dugu o dugu ra, ni duguba lo, walama dugudennin,
aw ye ɲininkari kɛ, yala ni mɔgɔ bɛ yi min bɛ se ka aw lajigi a ta so.
Ni mɔgɔ sɔrɔra, aw ye to o tigi fɛ fɔ ka taga aw bɔ o dugu kɔnɔ.
12 Ni aw ka don lu o lu kɔnɔ, aw ye fori kɛ.
13 Ni o sɔnna aw ta fori ma ka aw lajigi, aw ta hɛra fana bɛna jigi o
lu kan, nka ni o fana banna aw ra, o tuma o tɛna aw ta hɛra sɔrɔ.
14 Ayiwa, ni lu min mɔgɔw, walama ni dugu min mɔgɔw ka ban aw
ra, ko o tɛ aw ta kuma fɛ, aw bɔtɔ o lu kɔnɔ, walama o dugu kɔnɔ, aw
ye aw sennabuguri gbongbon.
15 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko kiti lon na, o dugumɔgɔw ta kiti bɛna
gbɛlɛya ka tɛmɛ hali Sodɔmu ni Gomɔri† ta kan.»

Yesu ka karamɔgɔdenw lasɔmi o ta tɔɔrɔw ra
(Marika 13.9-13; Luka 21.12-17)

16 Yesu ko karamɔgɔdenw ma ko: «A flɛ, ne bɛ aw ci ka taga, i ko
saga minw bɛ taga waraw cɛ ra. Aw ye aw janto aw yɛrɛ ra i ko saw;
aw ye kɛ i ko jɛnɛtuganiw, aw ta ko kana se mɔgɔ ma.
17 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi mɔgɔw ra. O bɛna aw mina ka taga ni aw
ye kititigɛyɔrɔw ra, ka aw bugɔ ni gbɛɲɛ ye o ta karansow* kɔnɔ.
18 Ne tɔgɔ kosɔn o bɛna aw mina ka taga ni aw ye fagamaw fɛ, ani
masacɛw fɛ. O sababu ra, aw bɛna kɛ ne seerew ye ka ne ta ko fɔ olugu
ye, ani siya wɛrɛw ye.
19 Nka ni o ka aw mina ka taga ni aw ye kititigɛyɔrɔ ra, aw kana
hami aw ta kumafɔcogo ra, walama aw ta kumafɔta ra. Ni o nana aw
ɲininka, aw ka kan ka min fɔ, Ala yɛrɛ bɛna o don aw da ra o wagati
kelen yɛrɛ ra.
20 Sabu kuma tɛna bɔ aw yɛrɛ le ra; aw Fa Ala Nin* le bɛna kuma
don aw da ra.
21 Balema bɛna a balemaɲɔgɔn mina ka a di, ko o y'a faga; facɛ bɛna
a den di, ko o y'a faga; denw bɛna wuri o worobagaw kama ka o faga.
22 Bɛɛ bɛna aw kɔninya ne tɔgɔ kosɔn. Nka ni min ka jija ka to lanaya
ra fɔ ka taga se a laban ma, o tigi bɛna kisi.
23 Ni o nana kɛ aw tɔɔrɔ ye dugu dɔ ra, aw ye bori ka taga dugu wɛrɛ
ra. Can ra ne b'a fɔ aw ye ko sani aw ye Izirayɛli* duguw bɛɛ tagama
ka ban, Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna na.»

Yesu ka layiri ta a ta karamɔgɔdenw ye

24 «Karamɔgɔden tɛ se ka tɛmɛ a karamɔgɔfa kan. Jɔn fana tɛ se ka
tɛmɛ a matigicɛ kan.
25 A dan ye karamɔgɔden ye kɛ a karamɔgɔfa ɲɔgɔn ye. A dan ye jɔn
fana ye kɛ a matigicɛ ɲɔgɔn ye. Ni o k'a fɔ lutigi yɛrɛ ma ko ‹Setana›,
yala lukɔnɔmɔgɔw ta tɛna juguya ka tɛmɛ lutigi ta kan wa?»

† **10:15 10.15** Fɔlɔfɔlɔ, Sodɔmu ni Gomɔri dugumɔgɔw ta terenbariya kosɔn, Ala ka o ta dugu jɛni ka o bɛɛ faga (Damina 19).

Mɔgɔ ka kan ka siran Ala ɲa
(Luka 12.2-7)

26 «O kosɔn aw kana siran o ɲa. Fɛn dogonin si tɛ yi, ni min tɛna
yira; gundo si tɛ yi ni min tɛna lɔn.
27 Ni ne ka min fɔ aw ye dibi ra, aw ye o fɔ kɛnɛ kan bɛɛ ɲa na. Ni
min fɔra da jukɔrɔ ka don aw toro ra, aw ye yɛlɛn bon kunna ka o
wangola bɛɛ ye.
28 Mɔgɔ minw bɛ mɔgɔ faga, ka farikolo dɔrɔn halaki, ni o tɛ se ka
foyi kɛ mɔgɔ nin na, aw kana siran olugu ɲa. Ala min bɛ se ka mɔgɔ
nin ni a farikolo bɛɛ bla jahanama kɔnɔ ka a halaki, aw ye siran ale le
ɲa.
29 Yala aw tɛ kɔnɔnin fla fiyeere tama kelen dɔrɔn le wa? K'a sɔrɔ o
kɔnɔnin kelen tɛ ben dugu ma, ni Ala yɛrɛ ma a latigɛ.
30 Aw kɔni, hali aw kunsigiw bɛɛ jateda lɔnnin lo Ala fɛ.
31 O ra, aw kana siran fiyewu. Nafa bɛ aw ra ka tɛmɛ hali kɔnɔnin
caman kan.»

Lanabaga ka kan ka to Yesu kɔ
(Luka 12.8-9)

32 «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka sɔn k'a fɔ mɔgɔw ɲa na ko ale ye ne ta mɔgɔ
ye, ne fana bɛna a fɔ ne Fa Ala ɲa na sankolo ra ko o tigi ye ne ta ye.
33 Nka ni mɔgɔ min ma sɔn k'a fɔ mɔgɔw ɲa na ko ale ye ne ta mɔgɔ
ye, ne fana tɛna a fɔ ne Fa ɲa na sankolo ra ko o tigi ye ne ta mɔgɔ
ye.»

Mɔgɔw bɛna taran Yesu tɔgɔ kosɔn
(Luka 12.51-53; 14.26-27)

34 Yesu ko: «Aw kana a miiri ko ne nana ni hɛra le ye dugukolo kan.
Ne ma na ni hɛra ye dɛ, ne nana ni kɛrɛkɛmuru le ye.
35 Sabu ne nana ka na dencɛ ni a facɛ faran, ka na denmuso ni a
bamuso faran, ka na furumuso ni a buranmuso faran.
36 Mɔgɔ jugu bɛna kɛ a yɛrɛ ta somɔgɔw le ye.
37 Nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a facɛ walama a bamuso kanu ka tɛmɛ ne kan,
o tigi tɛ ne ta karamɔgɔdenya ɲa. Mɔgɔ o mɔgɔ fana bɛ a dencɛ walama
a denmuso kanu ka tɛmɛ ne kan, o tigi fana tɛ ne ta karamɔgɔdenya
ɲa.
38 Ni mɔgɔ min ma a ta gbengbenyiri ta‡, ka tugu ne kɔ, o tigi tɛ ne
ta karamɔgɔdenya ɲa.
39 Ni mɔgɔ min b'a fɛ k'a nin kunmabɔ, o tigi bɛna bɔnɔ a nin ra;
nka ni mɔgɔ min ka bɔnɔ a nin na ne kosɔn, o tigi bɛna a nin sɔrɔ.»

Koɲuman baraji
(Marika 9.41)

40 Yesu ko: «Ni mɔgɔ min sɔnna aw ma, o tigi sɔnna ne le ma; ni
mɔgɔ min fana sɔnna ne ma, o tigi sɔnna ne cibaga le ma.
41 Ni mɔgɔ min sɔnna Ala ta cira dɔ ma ka a minako ɲa a ta ciraya
kosɔn, cira bɛ baraji min sɔrɔ, o tigi bɛna o ɲɔgɔn sɔrɔ. Ni mɔgɔ min
fana sɔnna Alaɲasiranbaga ma ka a minako ɲa a ta Alaɲasiran kosɔn,
Alaɲasiranbaga bɛ baraji min sɔrɔ, o tigi bɛna o baraji ɲɔgɔn sɔrɔ.

‡ **10:38 10.38** Ka gbengbenyiri ta, o kɔrɔ ye ka sɔn tɔɔrɔ bɛɛ ma, ka sɔn hali saya yɛrɛ ma.

42 Ni mɔgɔ o mɔgɔ fana ka hali jisuma jifiyɛ ɲa kelen dɔrɔn di ne ta
karamɔgɔden dɔ ma a ta karamɔgɔdenya kosɔn, can ra ne b’a fɔ aw
ye ko o tigi tɛna fɔn o baraji ra fiyewu.»

11

Yuhana ka a ta karamɔgɔdenw ci Yesu fɛ
(Luka 7.18-35)

1 Ayiwa, Yesu ka o kumaw fɔ a ta karamɔgɔden tan ni fla ye ka ban
tuma min na, a bɔra o yɔrɔ ra ka taga mɔgɔw karan, ka o waaju o yɔrɔ
duguw ra.
2 Ayiwa, Yuhana Batizerikɛbaga tora kasobon kɔnɔ, ka Yesu ta
kokɛninw kibaroya mɛn. A ka a ta karamɔgɔdenw ci Yesu fɛ,
3 ka taga a ɲininka ko: «Kisibaga* min tun ka kan ka na, ele lo wa,
walama an ka kan ka dɔ wɛrɛ le makɔnɔ?»
4 Yesu ka o jaabi ko: «Aw bɛ kuma minw mɛnna, ani aw bɛ ko minw
kɛtɔ yera, aw ye taga o lakari Yuhana ye,
5 ko: fiyentɔw bɛ yeri kɛra, nabaraw bɛ tagamana k’a ɲa, kunatɔw
bɛ kɛnɛyara, torogberenw bɛ mɛnni kɛra, mɔgɔ saninw bɛ kununa ka
bɔ saya ra, Kibaro Diman* bɛ fɔra fagantanw ye fana.
6 Ni mɔgɔ min ma sigiya ne ta ko ra ka lanaya dabla, o tigi ta ɲana!»

Yesu ka Yuhana Batizerikɛbaga ko fɔ

7 Yuhana Batizerikɛbaga ta ciradenw sekɔra ka taga minkɛ, Yesu
kumana jama fɛ Yuhana ko ra. A ko o ma ko: «Aw tun tagara kongo
kɔnɔ minkɛ o, aw tagara bin gbansan le ye fɔɲɔ b’a lamagara wa?
8 O tɛ dɛ! O tuma aw tagara mun le ye? Aw ka mɔgɔ dɔ le ye min
ka faniɲuman sɔngɔgbɛlɛn dɔ don wa? Aw yɛrɛ k’a lɔn ko minw bɛ
faniɲuman sɔngɔgbɛlɛnw don, olugu bɛ sɔrɔ masasow le kɔnɔ.
9 Ayiwa, aw tagara mun le ye kongo kɔnɔ sa? Cira dɔ lo wa? Ɔnhɔn,
ne b’a fɔ aw ye ko cira lo; a ka bon ka tɛmɛ hali cira kan.
10 Sabu min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko Ala ko:
‹A flɛ, ne bɛna ne ta ciraden ci ka taga i ɲa fɛ ka i ta sira labɛn i ye,›
o ciraden ye Yuhana le ye.
11 Can ra ne b’a fɔ aw ye ko muso si ma den woro fɔlɔ min ta bonya
bɛ Yuhana Batizerikɛbaga ta bɔ. O bɛɛ n’a ta, Sankolo Masaya* ra,
mɔgɔw bɛɛ ra fitini ka bon ni Yuhana ye.
12 K’a damina Yuhana Batizerikɛbaga ta wagati ra fɔ ka na se sisan
ma, sankolo Masaya* ko kɛra fanga ko le ye, minw bɛ jija, olugu le b’a
sɔrɔ.
13 Ciraw bɛɛ, ani cira Musa ta sariya* kitabu, o bɛɛ kumana Ala ta
Masaya ko ra fɔ ka na se Yuhana Batizerikɛbaga ta wagati ma.
14 Ni aw kɔni b’a fɛ ka lɔ a ra, cira Iliya* min ko fɔra ko a bɛna na
tuun, Yuhana le ye o ye.
15 Ni mɔgɔ min b’a fɛ ka faamuri kɛ, o ye jija ka mɛnni kɛ.»
16 Yesu ko: «Ne bɛ se ka bi mɔgɔw suma ni jɔntigiw le ye? Bi mɔgɔw
kɛra i ko denmisɛnnin minw siginin bɛ toron na kɛnɛgbɛ ra; dɔw bɛ
pɛrɛn k’a fɔ o tɔɲɔgɔnninw ma ko:
17 ‹A flɛ, anw ka filen fiyɛ aw ye,
aw ma dɔn kɛ!

11:10 11.10 Nin kuma fɔra Malaki 3.1. * **11:14 11.14** Iliya: Dɔw b’a fɔ a ma ko Eli.

Anw ka sangadɔnkiriw la aw ye,
aw ma kasi!›
18 Sabu Yuhana nana, a tun tɛ domuni ɲanaman kɛ, a tun tɛ minnifɛn
min; o ko, ko jina le b'a ra.
19 Ayiwa, Min kɛra Adamaden ye*, ale nana, a bɛ domuni kɛ, a bɛ
minni kɛ. O ko: ‹E, cɛ nin nogo ka bon kojugu! Dɔrɔminbaga lo,
ninsaraminabagaw, ani mɔgɔ kɛwalejuguw teri lo.› Nka hakiritigiya
min bɔra Ala ra, o bɛ lɔn mɔgɔ kɛwalew le fɛ.»

Yesu ka dugu dɔw mafiyɛnya
(Luka 10.13-15)

20 O kɔ, Yesu tun ka kabako caman kɛ dugu minw kɔnɔ, a ka kɛ o
duguw jaraki ye, sabu o dugumɔgɔw tun ma sɔn ka nimisa.
21 A ko: «Korazɛnkaw, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ! Bɛtisayidakaw, bɔnɔ
bɛna aw sɔrɔ! Sabu kabako minw kɛra aw fɛ yan, ni o ɲɔgɔn tun kɛra
Tiri, walama Sidɔn†, o dugumɔgɔw tun bɛna nimisa o ta jurumunw na
kabini wagatijan, ka bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra, ka sigi bugurigbɛ ra.
22 O le kosɔn, ne b'a fɔ aw ye ko kiti lon na, Tirikaw, ani Sidɔnkaw
ta kiti belen bɛna nɔgɔya ka tɛmɛ aw ta kan.
23 Ayiwa, Kapɛrinahumukaw, aw do? Aw b'a miiri ko aw ta dugu
bɛna bonya ka se fɔ sankolo ma wa? Fiyewu! Aw bɛna jigi le ka se fɔ
jahanama kɔnɔ; sabu kabako minw kɛra aw fɛ, ni o ɲɔgɔn tun kɛra
Sodɔmu, o dugu tun bɛna to a nɔ ra fɔ ka na se bi ma.
24 O le ra ne b'a fɔ aw ye ko kiti lon na, aw ta kiti bɛna gbɛlɛya ka
tɛmɛ Sodɔmu ta kan.»

Yesu le bɛ laganfiya di mɔgɔ ma
(Luka 10.21-22)

25 O wagati ra Yesu k'a fɔ ko: «Ne Fa Ala, sankolo ni dugukolo Matigi,
ne bɛ baraka la i ye, sabu i ka nin kow dogo dunuɲa hakiritigiw, ani a
kolɔnbagaw ma, k'a yira denmisɛnw na.
26 Can lo, Ne Fa Ala, ne bɛ i tando, sabu i k'a latigɛ o cogo le ra ka
kaɲa ni i ta ɲumanya ye.
27 «Ne Fa ka fɛn bɛɛ labla ne ye. Mɔgɔ si tɛ Dencɛ lɔn ni Fa Ala tɛ,
mɔgɔ si fana tɛ Fa Ala lɔn ni Dencɛ tɛ, ani ni Dencɛ b'a fɛ k'a yira mɔgɔ
min na.
28 «Aw minw sɛgɛnin lo, ani aw minw dɛsɛnin lo aw ta doni kɔrɔ,
aw ye na ne fɛ, ne bɛna laganfiya di aw ma.
29 Aw ye ne ta zu‡ la aw kan na, k'a to ne ye aw karan, sabu ne
sabarinin lo, ne majiginin lo fana; ni o kɛra, aw nin bɛna laganfiya
sɔrɔ.
30 Ne ta zu tako ka nɔgɔn, ne ta doni fana ka fiyɛn.»

12

Nɛnɛkirilon ta ko
(Marika 2.23-28; Luka 6.1-5)

1 Lon dɔ, Yesu tun bɛ tɛmɛna foro dɔ cɛ ma; o lon tun ye Nɛnɛkirilon*
le ye. Kɔngɔ tun bɛ karamɔgɔdenw na; o ka kɛ siman dɔw karikari ye
ka o kisɛw ɲimi.

---

† **11:21 11.21** Tiri ni Sidɔn dugumɔgɔw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔw ye minw ta kɛwalew tun ka jugu kosɛbɛ. ‡ **11:29 11.29** Zu: Nin ye sɛnɛkɛmisi tagamasiyɛn ye. Zu bɛ la a kan na, a bɛ doni ta. Ka baara kɛ Yesu ye, o ka nɔgɔn.

2 Farisiw ka o ye minkɛ, o ko Yesu ma ko: «A flɛ, ko min man kan ka
kɛ Nɛnɛkirilon na, i ta karamɔgɔdenw bɛ o le kɛra!»
3 Yesu ka o jaabi, ko: «Wagati min kɔngɔ tun ka Dawuda ni a
tagamaɲɔgɔnw mina, a ka min kɛ aw ma o ko karan wa?
4 Dawuda ni a tagamaɲɔgɔnw donna Alabatoso kɔnɔ ka sarakabu-
ruw ta ka a ɲimi, k'a sɔrɔ ale o, a tagamaɲɔgɔnw o, mɔgɔ si tun man
kan k'a ɲimi ni sarakalasebagaw* dɔrɔn tɛ.
5 Aw ma a karan fana sariya ra ko Nɛnɛkirilon na, ko ni sarakalase-
bagaw ka baara kɛ Alabatosoba kɔnɔ, ko o tɛ jate kojugu ye wa?
6 K'a sɔrɔ dɔ bɛ yan min ka bon ni Alabatosoba ye.
7 Ala ko: ‹Aw ye hina ɲɔgɔn na, ne bɛ o le fɛ ka tɛmɛ saraka kan*.›
Ni aw tun ka o kuma kɔrɔ lɔn, aw tun tɛna baga karamɔgɔdenw ma
gbansan.
8 Sabu Min kɛra Adamaden ye*, Nɛnɛkirilon kuntigiya bɛ o le boro.»

Yesu ka cɛ boro faganin kɛnɛya
(Marika 3.1-6; Luka 6.6-11)

9 O kɔ, Yesu tagara o yɔrɔ mɔgɔw ta karanso* ra.
10 Cɛ dɔ tun bɛ yi, min boro kelen faganin tun lo. O ka Yesu ɲininka
ko: «Ka mɔgɔ kɛnɛya Nɛnɛkirilon* na, yala o daganin lo wa?» O tun
bɛ sababu dɔ le ɲinina janko ka Yesu jaraki.
11 Yesu ka o jaabi ko: «Jɔn le bɛ aw ra yan ko ni sagaden kelenpe b'a
fɛ, ni o benna dinga kɔnɔ Nɛnɛkirilon na, ko a tɛ a mina k'a labɔ?
12 Yala mɔgɔ man fisa ni saga ye pewu wa? Ka koɲuman kɛ
Nɛnɛkirilon na, o bɛnnin lo kosɛbɛ.»
13 O kɔ, Yesu ko cɛ ma ko: «I boro foni!» A k'a boro foni minkɛ, a
boro kɛnɛyara ka kɛ i ko a boro tɔ kelen.
14 Farisiw* bɔra ka taga ɲɔgɔn ye, janko ka cogo ɲini Yesu fagako ra.
Nka Yesu bɔra o ta janfa kɔrɔ ma; a bɔra ka taga.

Cira Ezayi tun ka kuma min fɔ Yesu ko ra

15 Yesu tagatɔ, banabagatɔ caman gbanna Yesu kɔ. A ka o bɛɛ kɛnɛya.
16 Nka a k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o kana ale ko fɔ mɔgɔw ye.
17 A ka o fɔ minkɛ, cira Ezayi tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko
Ala ko:
18 «Ne ta baaraden ye nin ye,
ne ka ale le ɲanawoloma.
Ne ta mɔgɔ kanunin lo,
a ko ka di ne ye haali.
Ne bɛna ne Nin* don a kɔnɔ,
a bɛna siya wɛrɛw* karan terenninya sira ra.
19 A tɛna sɔsɔri kɛ ni mɔgɔ ye,
a tɛna pɛrɛn,
mɔgɔ tɛna a pɛrɛnkan mɛn sira kan yɔrɔ si.
20 A tɛna hali bin karinin tɔ karikari,
a tɛna hali fitina fagatɔ tɔ dufa†.
A bɛna to o le kan fɔ ka na terenninya sigi yɔrɔ bɛɛ.
21 A tɔgɔ bɛna kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw bɛɛ jigiya ye.»

---

* **12:7 12.7** Nin kuma fɔra Oze 6.6, ani Matiyu 9.13. † **12:20 12.20** Nin kumaw b'a yira ko Yesu tɛna a fanga digi dɛsɛbagatɔw kan, ani ko a tɛna fagantanw jigi tigɛ. **12:21 12.21** Nin kuma fɔra Ezayi 42.1-4.

Yesu ta fanga ma bɔ Setana ra
(Marika 3.22-30; Luka 11.14-23)

22 O kɔ, o nana ni jinatɔ dɔ ye Yesu fɛ; o jinatɔ tun ye fiyentɔ ye, ani
bobo. Yesu ka a kɛnɛya; a kumana, ka yeri kɛ fana.
23 Mɔgɔw kabakoyara fɔ ka o hakiri wuri. O ko: «O tuma Dawuda
Mamaden* le tɛ cɛ nin ye wa?»
24 Farisiw* ka o mɛn minkɛ, o ko mɔgɔw ma ko: «Nin cɛ nin tɛ jinaw
gbɛnna ni fɛn wɛrɛ ye ni Setana ta sebagaya tɛ, jinaw kuntigiba.»
25 Yesu tun ka o ta miiriya lɔn; a ko o ma ko: «Ni masaya min o
min ta mɔgɔw ka taran ka ɲɔgɔn kɛrɛ, o masaya bɛ halaki; ni dugu
o dugu, walama ni lu o lu ta mɔgɔw fana ka taran ka ɲɔgɔn kɛrɛ, o
dugu, walama o lu tɛ to a nɔ ra.
26 Ni Setana bɛ a jɛŋɲɔgɔnw gbɛn, a kɛra i n'a fɔ a bɛ a yɛrɛ le kɛrɛra.
O tuma a ta masaya bɛ se ka to a nɔ ra cogo di?
27 Ayiwa, ni aw ko, ko ne bɛ jinaw gbɛnna jinaw kuntigiba tɔgɔ le
baraka ra, o tuma aw yɛrɛ ta mɔgɔw, olugu bɛ o gbɛnna jɔn tɔgɔ le
baraka ra? Aw yɛrɛ ta mɔgɔw le bɛna o kuma ben aw kan.
28 Nka i n'a fɔ ne bɛ jinaw gbɛnna Ala Nin le baraka ra, o b'a yira
ko Ala ta Masaya* nana se fɔ aw ma.
29 Mɔgɔ bɛ se ka taga don cɛ barakaman dɔ ta so kɔnɔ ten ko i bɛ a
ta fɛnw sonya, ni i ma se ka a yɛrɛ mina ka a siri fɔlɔ wa? Ni i sera ka
a mina ka a siri, o tuma i bɛ se ka a ta fɛnw cɛ.
30 Ayiwa, mɔgɔ min tɛ ne fɛ, o tigi ye ne jugu le ye. Min tɛ ne dɛmɛna
ka a lajɛn, o tigi bɛ a yɛrɛgɛra le.
31 O le kosɔn ne b'a fɔ aw ye ko: ‹Jurumun suguya bɛɛ, ani kumajugu
suguya bɛɛ bɛ se ka yafa mɔgɔw ma. Nka ka kumajugu fɔ Nin
Saninman* ma, o jurumun tɛ yafa fiyewu.›
32 Min kɛra Adamaden ye*, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kumajugu fɔ o ma,
o tigi bɛna o jurumun yafa sɔrɔ; nka ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kumajugu fɔ
Nin Saninman ma, o jurumun tɛ yafa dunuɲa ra yan, a tɛ yafa lahara
fana.»

Yiri bɛ lɔn a den fɛ
(Luka 6.43-45)

33 «Ayiwa, aw y'a fɔ ko yiri ka ɲi, o tuma a den fana ka ɲi, walama
aw y'a fɔ ko yiri man ɲi, o tuma a den fana man ɲi; sabu yiri bɛ lɔn a
den le fɛ.
34 Aw fɔnfɔnninw! Ka juguya to aw kɔnɔ, aw bɛ se ka kumaɲuman
fɔ cogo di? Mɔgɔ jusu fanin bɛ min na, a da bɛ o le fɔ.
35 Mɔgɔ jusuɲuman bɛ koɲuman le bɔ a jusu ra k'a kɛ, nka mɔgɔ
jusujugu bɛ kojugu le bɔ a jusu ra k'a kɛ.
36 Ne b'a fɔ aw ye ko kiti lon na, mɔgɔw ka kumakolon o kumakolon
bɔ o da ra, o bɛna taga o bɛɛ ɲafɔ Ala ɲa na.
37 I darakuma le kosɔn i bɛna jo sɔrɔ, i darakuma le fana kosɔn i
bɛna jaraki.»

Farisiw ko Yesu ye tagamasiyɛn dɔ kɛ
(Marika 8.11-12; Luka 11.29-32)

38 Ayiwa, sariya karamɔgɔw* ni Farisi* dɔw k'a fɔ Yesu ye ko: «An
karamɔgɔ, an b'a fɛ i ye tagamasiyɛn dɔ kɛ an ɲa na.»

39 Yesu ka o jaabi ko: «Bi mɔgɔjuguw, Ala kanblabagaw ko o b’a fɛ ka
tagamasiyɛn dɔ le ye. Tagamasiyɛn wɛrɛ tɛna kɛ o ye ni cira Yunusu‡
ta tagamasiyɛn tɛ!
40 Cira Yunusu ka tere saba ni su saba kɛ jɛgɛba kɔnɔ cogo min na,
Min kɛra Adamaden ye*, o fana bɛna tere saba ni su saba le kɛ kaburu
ra.
41 Kiti lon na, Ninivekaw bɛna wuri ka aw bi mɔgɔw jaraki, sabu
cira Yunusu ka olugu waaju minkɛ, o nimisara; o bɛna aw jaraki, sabu
mɔgɔ dɔ bɛ yan bi min ka bon ni cira Yunusu ye, nka o bɛɛ n’a ta, aw
ma nimisa.
42 Kiti lon na, Seba jamana masamuso§ fana bɛna wuri ka bi mɔgɔw
jaraki, sabu ale bɔra fɔ dunuɲa kun dɔ ra ka na masacɛ Sulemani ta
hakiritigiyakumaw lamɛn. A bɛna bi mɔgɔw jaraki sabu mɔgɔ dɔ bɛ
yan min ka bon ni masacɛ Sulemani ye, nka aw tɛ o lamɛnna.»

(Luka 11.24-26)

43 Yesu ko: «Ni jina bɔra mɔgɔ dɔ ra, o jina bɛ taga yaalayaala kongo
kɔnɔ ka laganfiyayɔrɔ ɲini, nka a tɛ laganfiyayɔrɔ sɔrɔ.
44 A b’a fɔ o le ra ko: ‹Ne bɛna sekɔ ka taga ne bɔyɔrɔkɔrɔ ra.› A bɛ
sekɔ o tigi fɛ, ka taga a sɔrɔ ko o tigi jusukun lakolon lo, i ko bon min
kɔnɔ flanna k’a gbɛ, k’a labɛn ka ɲa.
45 O tuma a bɛ taga jina wolonfla wɛrɛ ɲini ka na, minw ka jugu ni
ale yɛrɛ ye; olugu bɛna don o jinatɔkɔrɔ ra tuun ka to yi. A laban, o
tigi cogo bɛ juguya ka tɛmɛ a cogokɔrɔ kan. Ayiwa, bi mɔgɔjuguw ta
bɛna kɛ ten le.»

Yesu bɛ mɔgɔ minw jate a somɔgɔw ye
(Marika 3.31-35; Luka 8.19-21)

46 Ayiwa, ka Yesu to kuma ra jama fɛ, a bamuso ni a balemaw nana
ka na lɔ kɛnɛ ma, ko o b’a fɛ ka kuma ni a ye.
47 Dɔ ka o kuma lase Yesu ma ko: «I bamuso ni i balemaw lɔnin bɛ
kɛnɛ ma, o ko o b’a fɛ ka kuma ni i ye.»
48 Yesu ko o tigi ma ko: «Jɔn le ye ne bamuso ye, jɔn le ye ne balemaw
ye?»
49 A ka a boro sin a ta karamɔgɔdenw ma, k’a fɔ ko: «Ninnugu le ye
ne bamuso ni ne balemaw ye.
50 Ne Fa min bɛ sankolo ra, mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ale sago kɛ, o tigi le ye
ne balemacɛ, ani ne dɔgɔmuso, ani ne bamuso ye.»

13

Simankisɛw ta talen
(Marika 4.1-9; Luka 8.4-8)

1 O lon yɛrɛ ra, Yesu bɔra bon kɔnɔ ka taga sigi bada ra.
2 Jama caman nana lajɛn a kɔrɔ, fɔ a ma ɲa a donna ka sigi kurun
dɔ kɔnɔ ji kan. Jama tora bada ra.
3 A ka kuma caman fɔ o ye ni talenw ye. A ko: «Sɛnɛkɛbaga dɔ le
bɔra ka taga siman seri a ta foro ra.
4 A seririkɛtɔ, simankisɛ dɔw benbenna sirada ra; kɔnɔw nana o bɛɛ
kunukunu.

‡ **12:39 12.39** Cira Yunusu ta ko fɔra Yunusu 1–4. § **12:42 12.42** Saba jamana masamuso ta ko fɔra Masacɛw fɔlɔ 10.1-10.

5 Simankisɛ dɔw benbenna farayɔrɔw ra; o yɔrɔ bɔgɔmugu tun man
ca. O siman falenna joona joona, sabu o ma don dugukolo ra ka se
yɔrɔjan.
6 O kosɔn tere nana bɔ minkɛ, o bɛɛ jajara, sabu o lilinw ma tagayɔrɔ
sɔrɔ dugukolo jukɔrɔ.
7 Simankisɛ dɔw benbenna ŋaniw cɛ ra; ŋaniw wurira ka o datugu.
8 Ayiwa, simankisɛ dɔw benbenna dugukoloɲuman na. Olugu denna;
dɔw ka den kɛmɛ kɛ, dɔw biwɔɔrɔ, dɔw bisaba.»
9 Yesu ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka nin kow faamu, o ye jija ka nin
kumaw lamɛn.»

Yesu ka talenw lakun fɔ
(Marika 4.10-12; Luka 8.9-10)

10 Karamɔgɔdenw gbarara Yesu ra k'a ɲininka ko: «Mun kosɔn i bɛ
kuma kɛ talenw le ye k'a fɔ o ye?»
11 Yesu ko o jaabi ko: «Sankolo Masaya* gundow lɔnniya dira aw le
ma, nka a ma di olugu ma.
12 Sabu dɔ bɛ min fɛ ka ban, dɔ wɛrɛ bɛna di o tigi le ma, k'a ta caya;
nka dɔ tɛ min fɛ, hali fitini min b'a fɛ, o bɛna bɔsi a ra.
13 O le kosɔn, ne bɛ kuma o fɛ ni talenw ye, sabu olugu b'a flɛ, nka
o tɛ a ye; o bɛ o toro malɔ, nka o tɛ a mɛn, o tɛ a faamu fana.
14 O cogo ra cira Ezayi tun ka kuma min fɔ o ta ko ra, o kɛra can ye,
ko:
‹Aw bɛna mɛnni kɛ, nka aw tɛna faamuri kɛ;
aw bɛna flɛri kɛ, nka aw tɛna foyi ye.
15 Sabu nin jamana mɔgɔw ka o jusukun gbɛlɛya.
O ka o torow datugu, ka o ɲaw datugu,
janko o ɲa kana yeri kɛ,
o toro kana mɛnni kɛ,
o jusukun fana kana faamuri kɛ;
sabu o t'a fɛ ka yɛlɛma ka na ne fɛ,
janko ne ye o kisi.› »
16 Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Aw kɔni, aw ta ɲana, sabu aw
ɲaw bɛ yeri kɛ, aw toro fana bɛ mɛnni kɛ.
17 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko aw bɛ min yera bi, cira caman ni
Alaɲasiranbaga caman tun b'a fɛ ka o ye, nka o m'a ye; aw bɛ min
mɛnna, o tun b'a fɛ ka o mɛn, nka o m'a mɛn.»

Yesu ka simankisɛw ta talen kɔrɔ fɔ
(Marika 4.13-20; Luka 8.11-15)

18 «Ayiwa, aw ye simankisɛ ta talen kɔrɔ lamɛn:
19 Mɔgɔ dɔ bɛ Ala ta Masaya* kumaw lamɛn, nka a tɛ a faamu; o
kuma min fɔra a ye, Setana bɛ na ka na o bɔ a jusukun na: o tigi le bɛ
i ko simankisɛ minw benbenna sirada ra.
20 Simankisɛ minw benbenna farayɔrɔ ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ min bɛ
Ala ta Kuma lamɛn, ka sɔn a ma joona joona ni ninsɔndiya ye;
21 nka o kuma tɛ lilin don ka taga yɔrɔjan o tigi kɔnɔ. A ta miiriya
yɛlɛma ka di. O kosɔn ni sɛgɛ sera a ma, walama ni mɔgɔw ka a tɔɔrɔ
Ala ta Kuma kosɔn, o bɛ kɛ sababu ye ka a kunnacɛn o yɔrɔnin bɛɛ.

13:15 13.15 Nin kuma fɔra Ezayi 6.9-10.

22 Simankisɛ minw benbenna ŋaniw cɛ ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ min bɛ
kuma mɛn, nka dunuɲa ta kow hami, ani naforo jarabi bɛ a sɔrɔ, ka
kɛ sababu ye ka o kuma degu, a tɛ foyi ɲa.
23 Simankisɛ minw benbenna dugukoloɲuman na, o kɔrɔ ye mɔgɔ
min bɛ Ala ta Kuma lamɛn, ka a faamu. A bɛ i ko siman min bɛ den;
dɔ bɛ den kɛmɛ kɛ, dɔ biwɔɔrɔ, dɔ bisaba.»

Binjugu ta talen

24 Yesu ka talen dɔ wɛrɛ la tuun; a ko: «Sankolo Masaya* bɛ i n'a fɔ
sɛnɛkɛbaga dɔ ta ko: a ka simanŋuman seri a ta foro ra.
25 Nka su fɛ, ka mɔgɔw to sunɔgɔ ra, a jugu tagara binjugu dɔ kisɛw
seri siman cɛ ra, ka taga.
26 Ayiwa, siman nana falen tuma min na, ka wuri, ka den, binjugu
fana falenna.
27 Forotigi ta baaradenw nana a fɔ o matigicɛ ye ko: ‹An matigicɛ, o
tuma i tun ma simanŋuman le seri i ta foro ra wa? Binjugu bɔra min,
ka na wuri a cɛ ra?›
28 O matigicɛ ka o jaabi, ko: ‹Ne jugu dɔ le ka o baara kɛ.› Baaradenw
ko a ma ko: ‹I t'a to an ye taga o bɔnbɔn wa?›
29 O matigicɛ ko: ‹Ɔn-ɔn, aw y'a to yi; binjuguw bɔntɔ aw kana na
siman fana bɔnbɔn ni a ye.
30 Aw ye o bɛɛ to o ye wuri ɲɔgɔn fɛ yi fɔ ka taga simantigɛwagati
se. Ni simantigɛwagati sera, ne bɛna a fɔ simantigɛbagaw ye ko: Aw
ye binjugu bɔn fɔlɔ, ka a siri, ka a jɛni. O kɔ, aw bɛ siman tigɛ ka a
ladon bondo kɔnɔ.› »

Ala ta Masaya bɛ damina fitini le
(Marika 4.30-32; Luka 13.18-19)

31 Yesu ka talen dɔ wɛrɛ la mɔgɔw ye tuun; a ko: «Sankolo Masaya*
bɛ i n'a fɔ mutaridi kisɛ. Cɛ dɔ ka o kisɛ ta ka taga a dan a ta foro ra.
32 O kisɛ le ka dɔgɔ ka tɛmɛ yiri tɔw bɛɛ kisɛ kan; nka a nana falen
minkɛ, a wurira ka kɛ yiri ye, ka bonya ka tɛmɛ foro yiri tɔw bɛɛ kan,
fɔ kɔnɔw bɛna o ta ɲagaw la a yiriborow ra.»

(Luka 13.20-21)

33 A ka talen dɔ wɛrɛ fɔ tuun. A ko: «Sankolo Masaya* bɛ i ko
burufunufɛn. Ni muso ka burufunufɛn dɔɔnin kɛ mugu caman na, a
bɛ mugu bɛɛ wuri ka a funu.»

(Marika 4.33-34)

34 Yesu ka o kumaw bɛɛ fɔ mɔgɔw ye ni talenw le ye. A ma kuma o
fɛ cogo wɛrɛ ra ni talenw tɛ.
35 O cogo ra Ala ta cira ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko Ala ko:
«Ne bɛna ne da yɛlɛ ka talenw le fɔ;
ko minw dogonin bɛ kabini dunuɲa danwagati, ne bɛna o fɔ.»

Yesu ka binjugu ta talen kɔrɔ fɔ

36 O kɔ, Yesu bɔra jama kɔrɔ ka taga don bon kɔnɔ. A ta
karamɔgɔdenw gbarara a ra, k'a fɔ a ye ko: «Binjugu min wurira
foro kɔnɔ, o talen kɔrɔ fɔ an ye.»
37 Yesu ka o jaabi ko: «Min kɛra Adamaden ye, o le bɛ
simankisɛɲuman seri.

13:35 13.35 Nin kuma fɔra Zaburu 78.2.

38 Foro, o ye dunuɲa ye; simankisɛɲuman, o ye Ala ta Masaya*
mɔgɔw ye; binjuguw, o ye Setana ta mɔgɔw ye.
39 Jugu min ka binjugu kisɛw seri, o ye Setana ye; simantigɛwagati,
o ye dunuɲa laban ye; simantigɛbagaw, o ye mɛlɛkɛw ye.
40 Binjugu bɛ bɔn ka a firi tasuma ra cogo min na, dunuɲa laban na,
a bɛna kɛ ten le.
41 Min kɛra Adamaden ye*, ale bɛna a ta mɛlɛkɛw ci ka na
mɔgɔlafiribagaw, ani kojugukɛbagaw bɛɛ sama ka o labɔ a ta Masaya
ra,
42 ka o firi tasumaba cɛ ma; kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.
43 Nka mɔgɔ terenninw, olugu bɛna manamana i ko tere, o Fa Ala ta
Masaya ra. Min b'a fɛ ka faamuri kɛ, o ye jija ka mɛnni kɛ.»

Ala ta Masaya nafa le ka bon

44 Yesu ko: «Sankolo Masaya* bɛ i n'a fɔ naforo min tun dogonin bɛ
foro dɔ kɔnɔ. Cɛ min tagara bɔ a kan, ale ka a lalaga ka a dogo a nɔ
ra yi. A jusu diyaninba tagara a borofɛnw bɛɛ fiyeere ka na foro yɛrɛ
san kunkelen.
45 «Sankolo Masaya bɛ i n'a fɔ jagokɛbaga min tun bɛ lulu
ɲumanmanw ɲinina.
46 A nana lulu sɔngɔba dɔ ye lon dɔ, a tagara a borofɛnw bɛɛ fiyeere
ka na o lulu san.
47 «Sankolo Masaya bɛ i n'a fɔ jɔ min firira ji ra. A bɛ jɛgɛ suguya
bɛɛ mina.
48 Ni a fara jɛgɛ ra, o b'a sama ka na ni a ye jida ra kɛnɛ ma.
Jɛgɛminabagaw bɛ sigi ka jɛgɛw woloma. Minw ka ɲi, o bɛ olugu bla
minan kɔnɔ. Minw man ɲi, o bɛ olugu firi.
49 Dunuɲa laban na a bɛna kɛ ten le. Mɛlɛkɛw bɛna mɔgɔjuguw
woloma ka bɔ mɔgɔɲumanw na,
50 ka o firi tasumaba ra. Kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.»

51 Ayiwa, Yesu ka karamɔgɔdenw ɲininka; a ko: «Aw ka nin kumaw
faamu wa?» O ko: «Ɔnhɔn.»
52 A k'a fɔ o ye ko: «Ayiwa, ni sariya karamɔgɔ* min ka sɔn sankolo
Masaya ma, ka karan a ra, o bɛ lɔnniyakura sɔrɔ ka fara lɔnniyakɔrɔ
kan. A bɛ i n'a fɔ lutigi min bɛ fɛn kɔrɔ ni fɛnkura sɔrɔ a ta naforo
ra.»

Nazarɛtikaw banna Yesu ra
(Marika 6.1-6; Luka 4.16-30)

53 Ayiwa, Yesu ka o talenw fɔ ka ban minkɛ, a bɔra o yɔrɔ ra.
54 A tagara a lamɔdugu ra. A tagara mɔgɔw karan o ta karanso*
kɔnɔ. A ta karan tun ka mɔgɔw kɔnɔnɔban fɔ o ka kɛ a fɔ ye ko: «A
ka nin hakiritigiya ni nin kabakow sebagaya sɔrɔ min?
55 Yirilɛsɛbaga dencɛ le tɛ wa? A bamuso tɔgɔ le tɛ Mariyamu ye
wa? Yakuba ni Yusufu ni Simɔn ni Zude, olugu le tɛ a dɔgɔcɛw ye wa?
56 Yala a dɔgɔmusow bɛɛ tɛ an fɛ yan wa! O tuma ale bɔra ni nin
kow bɛɛ ye min?»
57 O kow kɛra sababu ye ka o bɛɛ kunnacɛn, o ma la Yesu ra. Yesu
k'a fɔ o ye ko: «Cira tɛ dɔgɔya yɔrɔ si, ni a yɛrɛ ta dugu tɛ, ani a yɛrɛ
ta sɔ.»
58 Yesu ma kabako caman kɛ o yɔrɔ ra, o mɔgɔw ta lanabariya kosɔn.

14

Yuhana Batizerikɛbaga fagacogo
(Marika 6.14-29; Luka 9.7-9)

1 Ayiwa, o wagati ra, jamanatigi Herodi* nana Yesu ko mɛn.
2 A ko a ta baaradenw ma ko: «Yuhana Batizerikɛbaga lo! A kununa
ka bɔ saya ra le! O le kosɔn sebagaya b'a fɛ ka kabakow kɛ.»
3 Ayiwa, Herodi tun ka Yuhana mina ka a siri ka a bla kaso ra. O tun
kɛra a balemacɛ Filipe ta muso Herodiyadi le kosɔn.
4 Sabu Yuhana tun k'a fɔ Herodi ye ko: «A bɛnnin tɛ ko i ye nin muso
furu.»
5 Herodi tun b'a fɛ ka Yuhana faga. Nka a tun bɛ siranna jama ɲa,
sabu mɔgɔw tun bɛ Yuhana jatera Ala ta cira le ye.
6 Ayiwa, Herodi worolon kunbɛn nana se; ka o to o ɲanagbɛ ra,
Herodiyadi denmuso ka dɔn kɛ mɔgɔw ye; a ko diyara Herodi ye,
7 fɔ a karira sungurunin ye ko ni a ka fɛn o fɛn daari ale fɛ, ale bɛna
o di a ma.
8 Sungurunin bamuso k'a kɔnɔnɔsu; sungurunin ko masacɛ ma ko:
«Yuhana Batizerikɛbaga kunkolo bla minan dɔ kɔnɔ, k'a di ne ma yan
sisan!»
9 O kuma ka masacɛ ɲanasisi; nka a karira minkɛ sungurunin ye
jama bɛɛ ɲa na, a ko, ko o ye a di a ma.
10 A ka mɔgɔ dɔ ci ka taga Yuhana kunkolo tigɛ kasobon kɔnɔ.
11 O ka a kunkolo bla minan dɔ kɔnɔ ka na a di sungurunin ma; a
tagara a di a bamuso ma.
12 Yuhana ta karamɔgɔdenw nana a su ta ka taga a sutara. O tagara
o kibaroya fɔ Yesu ye.

Yesu ka domuni di jama ma
(Marika 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)

13 Yesu ka o kibaroya mɛn minkɛ, a bɔra o yɔrɔ ra ka don kurun dɔ
kɔnɔ ka ji tigɛ, ka taga yɔrɔ dɔ ra kongo kɔnɔ a danna. Mɔgɔw nana
o lɔn minkɛ, o bɔra o ta duguw kɔnɔ ka tugu a kɔ o sen na.
14 Yesu bɔra kurun kɔnɔ minkɛ, a ka jamaba ye; o hina donna a ra.
Banabagatɔ minw tun bɛ o cɛ ra, a ka olugu kɛnɛya.
15 Wulada nana se minkɛ, karamɔgɔdenw gbarara a ra, k'a fɔ a ye
ko: «A flɛ, an bɛ kongo le kɔnɔ yan, wagati fana janfara. Jama labla, o
ye taga kɛrɛfɛduguw ra ka taga domuni san.»
16 Yesu ka o jaabi, ko: «O man kan ka taga yɔrɔ wɛrɛ ra. Aw yɛrɛ ye
domuni di o ma!»
17 Karamɔgɔdenw ko Yesu ma ko: «Burukun looru ni jɛgɛden fla
dɔrɔn le bɛ an fɛ.»
18 Yesu ko: «Aw ye na ni o ye yan.»
19 A ko mɔgɔw ye sigi dugu ma binmisɛnw kan. A ka burukun looru
ni jɛgɛden fla ta ka a ɲa kɔrɔta san fɛ ka baraka la Ala ye. O kɔ, a ka
buru tigɛtigɛ k'a di karamɔgɔdenw ma; olugu k'a tarantaran jama ra.
20 Mɔgɔ bɛɛ ka domuni kɛ fɔ ka fa. O kɔ, burukunkurunw ni jɛgɛ tɔ
minw tora, o ka segi tan ni fla fa ni o ye.
21 Mɔgɔ minw tun ka o domuni kɛ, olugu ra cɛw tun bɛ mɔgɔ waga
looru bɔ; musow ni denmisɛnw ma jate.

Yesu tagamana ji kan
(Marika 6.45-52; Yuhana 6.15-21)

22 O kɔ, Yesu ka karamɔgɔdenw jagboya ko o ye kurun ta ka ba tigɛ,
ka bla ale ɲa, sani ale ye jama labla.
23 Yesu ka jama labla minkɛ, a yɛlɛnna kuru kan ka Ala daari a kelen
na. A kelen tora yi fɔ ka na su ko.
24 O y'a sɔrɔ karamɔgɔdenw ta kurun yɔrɔ tun janyara bada ra ka
ban. Fɔɲɔ nana kɛ o kunbɛn ye; jikuruw ka kɛ o ta kurun fifafifa ye.
25 Su dugutarama fɛ, Yesu tagamana ji kan ka taga o nɔ fɛ.
26 Karamɔgɔdenw nana Yesu tagamatɔ ye ka na ji kan minkɛ, o ja
tigɛra; o ko, ko su dɔ ja lo. O siranna, fɔ o ka kɛ kule ci ye.
27 O yɔrɔnin bɛɛ, Yesu ko: «Aw ye aw hakiri sigi, ne lo! Aw kana
siran!»
28 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Matigi, ni ele lo, a fɔ ne ye tagama ji kan
ka taga i nɔ fɛ.»
29 Yesu ko: «Na!» Piyɛri bɔra kurun kɔnɔ ka kɛ tagama ye ji kan ka
taga Yesu fɛ.
30 Nka Piyɛri nana a ye ko fɔɲɔ bɛ bonyara minkɛ, a siranna. A nana
kɛ jigi ye ji jukɔrɔ minkɛ, a pɛrɛnna ko: «Matigi, ne kisi!»
31 O yɔrɔnin kelen bɛɛ Yesu k'a mina, k'a fɔ a ye ko: «I ta lanaya le
ka dɔgɔ. Mun na i sigiyara?»
32 O donna kurun kɔnɔ. Fɔɲɔ lɔra.
33 Mɔgɔ tɔ minw tun bɛ kurun kɔnɔ, olugu bɛɛ ka o kinbiri gban
Yesu kɔrɔ; o ko: «Can ra, Den min bɔra Ala ra*, ele lo.»

Yesu ka banabagatɔw kɛnɛya Zenesarɛti mara ra
(Marika 6.53-56)

34 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw ka ba tigɛ; o tagara se Zenesarɛtikaw
ta mara ra.
35 O yɔrɔ mɔgɔw ka Yesu ye minkɛ, o ka a lɔn. O ka o kibaro lase
yɔrɔw bɛɛ ra. Mɔgɔw nana ni banabagatɔw bɛɛ ye.
36 Mɔgɔw tun b'a daarira ko a ye sabari k'a to olugu ye maga a ta
derege dagbolo dama ra. Min o min magara a ra, o bɛɛ kɛnɛyara.

15

Farisiw ni sariya karamɔgɔw ta landakow
(Marika 7.1-13)

1 Ayiwa, Farisiw* ni sariya karamɔgɔ* dɔw bɔra Zeruzalɛmu ka na
Yesu fɛ, ka na a ɲininka ko:
2 «Mun kosɔn i ta karamɔgɔdenw bɛ an bɛmaw ta landaw cɛnna? O
tɛ o tɛgɛ ko* ka sɔrɔ ka domuni kɛ!»
3 Yesu ka o jaabi ko: «Aw do? Mun na aw fana bɛ aw ta landaw ta
ka Ala ta sariya* cɛn?
4 Ala ko: ‹I fa ni i ba bonya,› ko: ‹Ni mɔgɔ min ka kumajugu fɔ a
facɛ walama a bamuso ma, o tigi ka kan ka faga†.›
5 Nka aw ko, ko ni mɔgɔ min k'a fɔ a facɛ walama a bamuso ye ko
a tun b'a fɛ ka fɛn min di a ma, ko a ka o di Ala ma saraka ye, ko o
tuma jagboya tɛ tuun ko o tigi ye fɛn di a facɛ walama a bamuso ma.
6 Ayiwa, o cogo ra, aw ka Ala ta Kuma kɛ fɛngbansan ye, ka aw ta
landakow le ta.

---

* **15:2 15.2** Farisiw ta tɛgɛkocogo tun bɛ kɛ ka kaɲa ni o ta landaw le ye. † **15:4 15.4** Nin kumaw fɔra Bɔri 20.12; Sariya 5.16; Bɔri 21.17; Sarakalasebagaw 20.9.

7 Aw flankafuw, cira Ezayi ka kuma min fɔ aw ta ko ra, o bɛnna
kosɛbɛ, ko Ala ko:
8 ‹Nin mɔgɔw kɔni b’a fɔ o da ra le ko o bɛ ne bonya,
k’a sɔrɔ o jusukun yɔrɔ ka jan ne ra!
9 O bɛ ne batora gbansan le,
sabu o bɛ adamadenw ta landa sigininw le ta ka mɔgɔw karan o ra.› »

Fɛn minw bɛ se ka mɔgɔ lanɔgɔ
(Marika 7.14-23)

10 O kɔ, Yesu ka jama wele k’a fɔ o ye ko: «Aw ye aw toro malɔ ka
nin faamu kosɛbɛ.
11 Fɛn min bɛ don mɔgɔ da ra, o tɛ mɔgɔ lanɔgɔ; nka min bɛ bɔ a da
ra, o le bɛ a lanɔgɔ.»
12 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, a ta karamɔgɔdenw gbarara a ra; o ko
a ma ko: «I m’a lɔn ko i ta kuma digira Farisiw* ra wa?»
13 Yesu ko: «Ne Fa min bɛ sankolo ra, ni ale yɛrɛ ma yiri o yiri turu,
o bɛɛ bɛna bɔn ka bɔ yi le.»
14 A ko: «Aw ye Farisiw to yi. Fiyentɔw lo; olugu yɛrɛ le fana ye
ɲɔgɔn ta bereminabagaw ye. Ni fiyentɔ dɔ ka dɔ wɛrɛ ta bere mina, o
fla bɛɛ le bɛna ben dinga kɔnɔ.»
15 Piyɛri ko Yesu ma ko: «O kuma kɔrɔ fɔ an ye.»
16 Yesu ko: «O tuma hakiri tɛ aw fana fɛ wa?
17 Aw m’a lɔn ko domunifɛn o domunifɛn bɛ don mɔgɔ da ra, o bɛ
taga a kɔnɔbara le ra wa, o kɔ o tigi bɛ taga so kɔ, ka o fɛnw labɔ wa?
18 Nka kuma minw bɛ bɔ mɔgɔ da ra, o bɛ bɔ a jusukun le ra; o le
bɛ mɔgɔ lanɔgɔ.
19 Miiriyajuguw bɛ bɔ mɔgɔ jusukun le ra; o le bɛ mɔgɔ bla mɔgɔfaga
ra, ani jɛnɛya, ani jatɔya, ani sonyari, ani faninya seereyaw, ani
tɔgɔcɛnri.
20 O kow le bɛ mɔgɔ lanɔgɔ; nka ka domuni kɛ ni i tɛgɛkobari ye, o
tɛ mɔgɔ lanɔgɔ.»

Siya wɛrɛ muso min tun lara Yesu ra
(Marika 7.24-30)

21 Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka taga Tiri ni Sidɔn mara ra.
22 Ayiwa, Kanaanakamuso dɔ tun siginin bɛ o mara ra; ale nana Yesu
fɛ ka na kule, ko: «Matigi, Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne ma.
Jina dɔ bɛ ne denmuso tɔɔrɔra kosɛbɛ!»
23 Nka Yesu ma foyi fɔ. A ta karamɔgɔdenw gbarara a ra, k’a fɔ a ye
ko: «I tɛ muso labla wa? A flɛ, a bɛ kulera an kɔ cogo min na!»
24 Yesu ko: «Ala ka ne ci Izirayɛlimɔgɔw dɔrɔn le fɛ, minw bɛ i ko
saga tununinw.»
25 Nka muso nana a kinbiri gban Yesu kɔrɔ, k’a fɔ a ye ko: «Matigi,
na ne dɛmɛ.»
26 Yesu k’a jaabi ko: «Ka denmisɛnw ta domuni ta ka o firi
wurudenninw kɔrɔ, o man ɲi.»
27 Muso ko: «Matigi, o ye can ye, nka lutigi domunikɛtɔ, domuni
murumuru minw bɛ benben, wurudenninw bɛ o domu dɛ!»
28 A ka o fɔ minkɛ, Yesu ko: «E, muso, i ta lanaya ka bon. I ka min
ɲini, o ye kɛ i ye.» O yɔrɔnin bɛɛ ra, muso ta den kɛnɛyara.

15:9 15.9 Nin kuma fɔra Ezayi 29.13.

Yesu ka banabagatɔ caman kɛnɛya

29 Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka na Galile ba kɛrɛfɛyɔrɔw ra. A sera yɔrɔ
dɔ ra, a yɛlɛnna kuru dɔ kan ka sigi.
30 Jamaba nana a fɛ ni nabaraw ye, ani fiyentɔw, ani senkelenw, ani
bobow, ani banabagatɔ suguya caman wɛrɛ. O nana olugu bɛɛ bla
Yesu kɔrɔ; a ka o bɛɛ kɛnɛya.
31 Jama k'a ye minkɛ ko bobow kumana, senkelenw tagamana,
nabaraw bɛ tagamana, fiyentɔw ɲa yɛlɛra, o bɛɛ jusu diyara. O ka
Izirayɛli* ta Ala tando.

Yesu ka domuni di jama caman ma
(Marika 8.1-10)

32 Yesu k'a ta karamɔgɔdenw wele k'a fɔ o ye ko: «Nin jama hina bɛ
ne ra dɛ! Nin ye o tere saba ye ne kɔrɔ yan, foyi tɛ o boro k'a domu.
Ne t'a fɛ ka o kɔngɔtɔ bla ka taga, ni o tɛ, o baraka bɛna ban sira cɛ.»
33 Karamɔgɔdenw ka Yesu jaabi ko: «An bɛna buru sɔrɔ min
kongokolon kɔnɔ yan, janko nin jamaba ye domuni kɛ ka fa?»
34 Yesu ko o ma ko: «Burukun jori le bɛ aw fɛ yan?» O ko: «Burukun
wolonfla, ani jɛgɛden fitini dama dama.»
35 Yesu ko mɔgɔw ye sigi dugu ma.
36 O kɔ, a ka o burukun wolonfla ni jɛgɛw ta, ka baraka la Ala ye, ka o
tigɛtigɛ, ka o di a ta karamɔgɔdenw ma; karamɔgɔdenw k'a tarantaran
jama ra.
37 Jama bɛɛ ka domuni kɛ fɔ ka fa. Burukunkurun ni jɛgɛ tɔ min
tora, o ka o cɛ ka segi wolonfla fa.
38 Mɔgɔ minw tun ka domuni kɛ, o ra cɛw tun ye cɛ waga naani;
musow ni denmisɛnw ma jate.
39 O kɔ, Yesu ka jama labla, ka don kurun dɔ kɔnɔ ka taga
Magadankaw ta mara ra.

16

Farisiw ni Sadusiw ko Yesu ye tagamasiyɛn dɔ yira olugu ra
(Marika 8.11-13; Luka 12.54-56)

1 Ayiwa, Farisiw* ni Sadusi* dɔw nana Yesu fɛ; o tun b'a fɛ ka Yesu
kɔrɔbɔ le. O ko Yesu ma ko a ye tagamasiyɛn dɔ kɛ ka a yira olugu ra,
min b'a yira ko a bɔra Ala ra.
2 Yesu ka o jaabi ko: «Ni wulada sera, ni aw ka sankolo ɲa wulennin
ye, aw b'a fɔ ko sanji tɛ ben.
3 Sɔgɔmada fɛ ni aw ka san ɲa finnin ye, aw b'a fɔ ko sanji bɛ ben
bi, sabu san ɲa finna. Ayiwa, ni aw bɛ sankolo ɲa cogoya ye k'a lɔn,
mun na aw tɛ se ka nin wagati ta kow tagamasiyɛnw faranfasi ka o
lɔn fana?
4 Bi mɔgɔjuguw, Ala kanblabagaw ko o b'a fɛ ka tagamasiyɛn dɔ le
ye. Tagamasiyɛn wɛrɛ tɛna kɛ o ye ni cira Yunusu ta tagamasiyɛn tɛ!»
Yesu ka o fɔ minkɛ, a bɔra o kɔrɔ ka taga.

Farisiw ni Sadusiw ta burufunufɛn
(Marika 8.14-21)

5 Ayiwa, Yesu ta karamɔgɔdenw tagatɔ ba kɔ, o tun ɲinana o ma
buru ta.

6 Ayiwa, Yesu nana a fɔ o ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi Farisiw* ni
Sadusiw* ta burufunufɛn na dɛ!»
7 Karamɔgɔdenw ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «An ma buru ta minkɛ,
o kosɔn a bɛ nin kuma fɔra!»
8 Yesu tun ka o ta miiriya lɔn minkɛ, a ko: «Aw ta lanaya ka dɔgɔ dɛ!
Mun kosɔn aw b'a miirira ko aw ma buru ta minkɛ, ko o kosɔn ne ka
nin kuma fɔ?
9 Wagati min ne ka burukun looru di mɔgɔ waga looru ma, o k'a
domu ka fa, mɔgɔw fanin kɔ aw ka segi ɲa dama min cɛ buru tɔ ra,
aw hakiri tɛ o ra wa? Aw ma o faamu wa?
10 Ani ne ka burukun wolonfla di mɔgɔ waga naani ma minkɛ, aw
ka segi ɲa dama min sɔrɔ buru tɔ ra, aw hakiri tɛ o fana ra wa?
11 Ne ko minkɛ ko aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi Farisiw, ani Sadusiw ta
burufunufɛn na, mun na aw tɛ a faamu ko buru min bɛ domu, ko ne
tɛ o le ma?»
12 O yɔrɔ ra karamɔgɔdenw ka sɔrɔ k'a faamu ko a tun tɛ
burufunufɛn yɛrɛ le ma, nka a tun b'a fɛ k'a fɔ ko o ye o yɛrɛ kɔrɔsi
Farisiw* ni Sadusiw* ta karan le ra.

Piyɛri ko Yesu le ye Kisibaga ye
(Marika 8.27-30; Luka 9.18-21)

13 Yesu tagara se Sezare Filipi mara ra minkɛ, a ka a ta
karamɔgɔdenw ɲininka ko: «Mɔgɔw bɛ ne jatera jɔntigi le ye dɛ, ne
Min kɛra Adamaden ye*?»
14 Karamɔgɔdenw ko: «Dɔw ko i ye Yuhana Batizerikɛbaga le ye,
dɔw ko i ye cira Iliya* le ye, dɔw ko i ye cira Yeremi le ye, walama cira
dɔ wɛrɛ.»
15 Yesu ko o ma ko: «Aw do? Aw ta miiriya ra ne ye jɔntigi le ye?»
16 Simɔn Piyɛri k'a jaabi ko: «Ele le ye Kisibaga* ye, Ala ka min
ɲanawoloma, ani Den* min bɔra Ala ɲanaman na.»
17 Yesu k'a jaabi, ko: «Yunusu dencɛ Simɔn, ele ta ɲana, sabu i ka
min fɔ, o ma bɔ adamaden na; ne Fa min bɛ sankolo ra, a bɔra ale le
ra.
18 Ne fana b'a fɔ ko ele ye Piyɛri† ye; ne bɛna ne ta lanabagaw ta
jɛnkuru* lɔ kabakuru min kan, ele le ye o kabakuru ye. Setana ni a ta
sebagaya tɛna se sɔrɔ o jɛnkuru kan.
19 Ne bɛna sankolo Masaya* lakilew di i ma. Ni i ka fɛn o fɛn siri
dugukolo kan yan, o bɛna siri sankolo ra; ni i fana ka fɛn o fɛn foni
dugukolo kan yan, o bɛna foni sankolo ra fana.»
20 Yesu k'a fɔ karamɔgɔdenw ye k'a gbɛlɛya ko o kana a fɔ mɔgɔ si
ye ko ale le ye Kisibaga ye.

Yesu ta saya ni a kunuko
(Marika 8.31–9.1; Luka 9.22)

21 Ayiwa, k'a ta o wagati ra, Yesu ka kɛ a yira ye a ta karamɔgɔdenw
na, ko jagboya lo ale ye taga Zeruzalɛmu, ka taga tɔɔrɔ kosɛbɛ
cɛkɔrɔbaw, ani sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw*
boro; ko o bɛna ale faga, nka a tere sabanan, ale bɛna kunu.
22 Ayiwa, Piyɛri ka Yesu wele ka taga kɛrɛ fɛ, k'a mafiyɛnya o kuma
kosɔn, ko: «Matigi, Ala ye an kisi o ma! Nin ko ɲɔgɔn tɛna se i ma
fiyewu.»

---

* **16:14 16.14** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. † **16:18 16.18** Piyɛri tɔgɔ kɔrɔ le ye ko kabakuru.

23 Yesu k’a ɲa munu k’a fɔ Piyɛri ma ko: «Bɔ ne kɔ, ele setanamɔgɔ!
Ele ye ne kunnacɛnbaga le ye; sabu Ala sago ye min ye, ele tɛ miiri o
ra dɛ, fɔ adamadenw sago.»

Mɔgɔ bɛ tugu Yesu kɔ cogo min na

24 O kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Ni mɔgɔ min b’a fɛ ka
tugu ne nɔ fɛ, o tigi ka kan ka ban a yɛrɛ ra, k’a ta gbengbenyiri ta ka
tugu ne kɔ.
25 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ b’a fɛ k’a nin kisi, o tigi bɛna bɔnɔ a nin na;
nka ni mɔgɔ o mɔgɔ ka bɔnɔ a nin na ne kosɔn, o tigi bɛna a nin sɔrɔ.
26 Ni mɔgɔ ka dunuŋa bɛɛ sɔrɔ, ka taga bɔnɔ a nin na lahara,
dunuŋasɔrɔ ka mun le ɲa o tigi ye? Mɔgɔ bɛ se ka mun le di min
bɛ se ka kɛ a nin kunmabɔsara ye?
27 Min kɛra Adamaden ye*, lon min na o bɛna na ni a Fa ta nɔɔrɔ ye,
ani a ta mɛlɛkɛw, o lon na a bɛna bɛɛ sara ka kaɲa ni a tigi kɛcogo ye.
28 Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko minw lɔnin bɛ yan bi, o dɔw tɛna sa
fiyewu, fɔ Min kɛra Adamaden ye, o ye o natɔ ye ka na sigi a ta masaya
ra.»

17

Yesu nɔɔrɔ yirara karamɔgɔdenw na
(Marika 9.2-13; Luka 9.28-36)

1 Ayiwa, tere wɔɔrɔ tɛmɛnin kɔ, Yesu ka Piyɛri ni Yakuba ni Yakuba
balemacɛ Yuhana wele ka taga ni o ye kuru jamijan dɔ kan o danna.
2 O yɔrɔ ra, Yesu cogoya yɛlɛmana o ɲa na. A ɲada manamanana i
ko tere, a ta faniw gbɛra pepe i ko yeelen.
3 O kɔ, karamɔgɔden saba ka cira Musa ni cira Iliya* ye, o bɛ kumana
ni Yesu ye.
4 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Matigi, an nana yan minkɛ, o ɲana dɛ! Ni
i sɔnna, ne bɛna fanibon saba lɔ: ele ta kelen, cira Musa ta kelen, ani
cira Iliya ta kelen.»
5 Ka Piyɛri to o kuma ra, sankaba dɔ manamanatɔ nana o bɛɛ datugu.
O ka kumakan dɔ mɛn ka bɔ o sankaba ra, ko: «Nin le ye ne Dencɛ
kanunin ye; a ko ka di ne ye haali. Aw y’a lamɛn!»
6 Karamɔgɔden saba ka o kuma mɛn minkɛ, o sirankojugu fɛ o bɛɛ
benna ka o ɲa biri dugu ma.
7 Nka Yesu gbarara o ra ka a boro la o kan, k’a fɔ o ye ko: «Aw kana
siran, aw ye wuri.»
8 O ka o ɲa kɔrɔta minkɛ, o ma mɔgɔ si ye ni Yesu kelen tɛ.
9 Ayiwa, ka o jigitɔ to ka bɔ kuru kan, Yesu ka nin kuma fɔ o ye k’a
gbɛlɛya ko: «Aw ka ko min ye, aw kana o fɔ mɔgɔ si ye fɔlɔ, fɔ Min
kɛra Adamaden ye*, o ye kunu ka bɔ saya ra.»
10 O kɔ, karamɔgɔdenw ka Yesu ɲininka ko: «Mun kosɔn sariya
karamɔgɔw* b’a fɔra ko: ‹Cira Iliya le ka kan ka kɔn ka na fɔlɔ?›
»
11 Yesu ka o jaabi ko: «Can lo Iliya le ka kan ka na fɔlɔ ka fɛn bɛɛ
labɛn.
12 Nka ne b’a fɔ aw ye ko cira Iliya nana ka ban, nka mɔgɔw m’a
lɔn; o ka a kɛ o sago ye. O cogo kelen le ra, Min kɛra Adamaden ye,
ale fana bɛna tɔɔrɔ o boro.»

---

* **17:3 17.3** Iliya: Dɔw b’a fɔ a ma ko Eli.

13 Karamɔgɔdenw k’a lɔn o tuma ra ko a tun bɛ kumana o fɛ Yuhana
Batizerikɛbaga ta ko le ra.

Yesu ka den jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Marika 9.14-29; Luka 9.37-43a)

14 Yesu ni o karamɔgɔdenw nana se jama kɔrɔ tuma min na, cɛ dɔ
nana a kinbiri gban Yesu kɔrɔ k’a fɔ ko:
15 «Ne Matigi, sabari ka ɲa ne dencɛ ma. Kirikirisiyɛn le b’a ra, a
b’a tɔɔrɔra kosɛbɛ; wagati dɔw ra a bɛ ben tasuma ra, wagati dɔw ra
a bɛ ben ji ra.
16 Ayiwa, ne nana ni a ye i ta karamɔgɔdenw fɛ, nka o ma se ka a
kɛnɛya.»
17 Yesu ko: «Aw mɔgɔjugu lanabariw, ne bɛna to ni aw ye fɔ tuma
juman, janko aw ye la ne ra? Ne bɛna aw ta kow sɔnmina fɔ ka taga
se wagati juman le? Aw ye na ni den ye ne fɛ yan.»
18 Yesu sɔngɔra jina ra; jina bɔra den na; a kɛnɛyara o yɔrɔnin kelen
bɛɛ ra.
19 Yesu ta karamɔgɔdenw gbarara a kɔrɔ ka a ɲininka o danna ko:
«Mun kosɔn anw ma se ka nin jina gbɛn?»
20 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ta lanaya ka dɔgɔ kojugu. Can ra ne b’a
fɔ aw ye ko ni aw ta lanaya bonya tun ka hali mutaridi kisɛ† bɔ, ni aw
tun k’a fɔ nin kuru ye ko: ‹Bɔ i nɔ ra ka taga yan fɛ,› a tun bɛ bɔ a nɔ
ra. Foyi si tun tɛna aw kaɲa.
21 [Nka nin jina ɲɔgɔn kɔni, foyi tɛ se ka ale bɔ ni sundon ni Aladaari
tɛ.]»

Yesu k’a ta saya ko fɔ tuun
(Marika 9.30-32; Luka 9.43-45)

22 Ayiwa, ka karamɔgɔdenw bɛɛ lajɛnnin to ɲɔgɔn fɛ Galile mara ra,
Yesu k’a fɔ o ye ko: «Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna o mina k’a don
mɔgɔw boro.
23 O bɛna a faga, nka a saya tere sabanan a bɛna kunu.» O kuma ka
karamɔgɔdenw jusu kasi kosɛbɛ.

Yesu ka Alabatosoba wari sara

24 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw sera Kapɛrinahumu minkɛ, Ala-
batosoba ta ninsaraminabagaw gbarara Piyɛri ra ka a ɲininka ko: «Aw
karamɔgɔ tɛ Alabatosoba wari sara wa?»
25 Piyɛri ka a jaabi ko: «A b’a sara.» Piyɛri dontɔ bon kɔnɔ, Yesu
fɔlɔra ka kuma ta k’a fɔ ko: «Simɔn, i bɛ mun miiri? Nin dunuɲa
masaw bɛ ninsɔngɔ walama wusugu mina jɔn le fɛ? Jamanadenw wa,
walama lonanw?»
26 Piyɛri ka Yesu jaabi ko: «Lonanw lo.» Yesu ko: «O tuma
jamanadenw man kan ka a sara.
27 O bɛɛ n’a ta, an t’a fɛ ka ko dɔ kɛ min bɛ digi nin mɔgɔw ra. O
ra, taga ba ra ka taga dulen bla ji ra; i bɛna jɛgɛ fɔlɔ min mina, i ye o
sama ka bɔ, ka a da waga. I bɛna wari dɔ sɔrɔ a da ra; i bɛ o bɔ ka na
ne ta wari ni ele ta wari sara ni o ye.»

† **17:20 17.20** Yahudiyaw fɛ, mutaridi kisɛ le tun ka dɔgɔ ka tɛmɛ simankisɛ tɔw bɛɛ kan.

18

Mɔgɔ min ye ɲamɔgɔ ye Ala ta Masaya ra
(Marika 9.33-37; Luka 9.46-48)

1 Ayiwa, o wagati ra, karamɔgɔdenw gbarara Yesu ra ka a ɲininka
ko: «Jɔntigi le ye ɲamɔgɔ ye Ala ta Masaya* ra?»
2 O tuma Yesu ka denfitini dɔ wele, ka na o lɔ o cɛ ra,
3 k'a fɔ o ye ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ma aw cogoya
yɛlɛma ka kɛ i ko denfitiniw, aw tɛna don sankolo Masaya ra fiyewu.
4 Mɔgɔ min ka a yɛrɛ majigi ka kɛ i n'a fɔ nin denmisɛn, o tigi le ye
ɲamɔgɔ ye sankolo Masaya ra.
5 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin denfitini ɲɔgɔn dɔ mina ka ɲa ne tɔgɔ
kosɔn, o tigi ka ne yɛrɛ le mina ka ɲa.»

Fɛn minw bɛ mɔgɔ bla jurumun na
(Marika 9.42-48; Luka 17.1-2)

6 «Nka nin denfitini minw lanin bɛ ne ra ka ban, sani mɔgɔ dɔ ye kɛ
sababu ye ka o ra kelen kunnacɛn ka bɔ lanaya ra, a ka fisa o ye wugu
belebeleba dɔ le dulon o tigi kan na ka a firi kɔgɔji ra.
7 «Bɔnɔ bɛ dunuɲamɔgɔw sɔrɔ o ta kunnacɛnnikow kosɔn, sabu o
kunnacɛnni kow kɛ ye jagboya le ye. Nka mɔgɔ min bɛ kɛ sababu ye
ka o kɛ, bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ!
8 «Ayiwa, ni i boro kelen walama ni i sen kelen le bɛ kɛ sababu ye
ka i bla jurumun na, a tigɛ ka a firi yɔrɔjan; sabu ka taga don ni i
boro kelen walama ni i sen kelen ye arijana ra, o ka fisa i ma, sani i
boroflatigi walama i senflatigi ye taga firi jahanama ra tasuma banbari
kɔnɔ yi.
9 Ayiwa, ni i ɲaden kelen le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a
wɔgɔbi ka a firi yɔrɔjan; sabu ka taga don ni i ɲaden kelen ye arijana
ra, o ka fisa i ma, sani i ɲadenflatigi ye taga firi jahanama tasuma ra.
10 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana nin denmisɛn dɔ dɔgɔya, sabu ne
b'a fɔ aw ye ko o ta mɛlɛkɛw bɛ ne Fa Ala ɲa kɔrɔ sankolo ra tuma
bɛɛ.
11 [Sabu Min kɛra Adamaden ye*, o nana mɔgɔ tununinw le ɲini ka
o kisi.]»

Saga tununin ta ko
(Luka 15.3-7)

12 Yesu ko: «Aw b'a miiri di? Ni saga kɛmɛ bɛ cɛ dɔ fɛ, ni kelen ka
tunu, a tɛ a tɔ bikɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn to kongori kan yi ka taga saga
tununin yɔrɔɲini wa?
13 Ayiwa, ni a k'a ye, a bɛ ninsɔndiya min sɔrɔ, a tɛ o ninsɔndiya
ɲɔgɔn sɔrɔ tɔ bikɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn kosɔn.
14 O cogo kelen na, aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, ale t'a fɛ nin
denmisɛnw ra hali kelenpe ye tunu.»

Yesu ko balemaw ka kan ka yafa ɲɔgɔn ma

15 «Ayiwa, ni i balema ka kojugu dɔ kɛ, taga kuma ni a ye, i kelen ni
a kelen. Ni a sɔnna i ta kuma ma, aw ta balemaya bɛ to a nɔ ra.
16 Nka ni a ma sɔn ka i lamɛn, i ye mɔgɔ kelen, walama mɔgɔ fla
fara i yɛrɛ kan, aw ye taga a fɛ, janko o ko bɛɛ ye ɲanabɔ ka kaɲa ni
seere fla, walama ni seere saba ta kuma ye.

18:16 18.16 Nin kuma fɔra Sariya 19.15.

17 Nka ni a banna ka aw lamɛn, a fɔ lanabagaw ta jɛnkuru ye; ni a
ma sɔn ka lanabagaw ta jɛnkuru* fana lamɛn, o tuma, i ye a jate i ko
Alalɔnbari, walama i ko ninsaraminabaga.
18 Ayiwa, can ra, ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ka fɛn o fɛn siri dugukolo
kan yan, o bɛna siri sankolo ra; ni aw ka fɛn o fɛn foni dugukolo kan
yan, o bɛna foni sankolo ra fana.
19 «Ne b'a fɔ aw ye fana ko dugukolo kan yan ni aw ra mɔgɔ fla ka
bɛn ko o ko ra ka a daari, ne Fa Ala min bɛ sankolo ra, ale bɛna o di
aw ma.
20 Sabu ni mɔgɔ fla, walama mɔgɔ saba ka ɲɔgɔn lajɛn yɔrɔ o yɔrɔ
ne tɔgɔ ra, ne bɛ kɛ ni o ye.»

Baaradenjugu yafabari ta ko

21 Ayiwa, Piyɛri gbarara Yesu ra ka a ɲininka ko: «Matigi, ni ne
balema bɛ ne hakɛ ta, ne ka kan ka yafa a ma ka se fɔ siɲaga jori le?
Siɲaga wolonfla wa?»
22 Yesu ko: «Ɔn-ɔn, ne m'a fɔ i ye ko siɲaga wolonfla dɛ, nka fɔ
siɲaga biwolonfla sigiyɔrɔma wolonfla.
23 «Sankolo Masaya* bɛ i n'a fɔ masacɛ min tun b'a fɛ ka a ni a ta
baaradenw ta warikow ɲanabɔ.
24 Ka o to o jate ra, o nana ni baaraden dɔ ye a fɛ, ko a ta wari waga
camanba juru bɛ o ra.
25 Nka se tun t'a ye ka o juru sara minkɛ, a matigicɛ ko o ye a fiyeere,
ale ni a muso ni a ta denw, ani a borofɛnw bɛɛ, janko ka juru sara.
26 Ayiwa, o baaraden k'a yɛrɛ firi dugu ma, k'a kinbiri gban a
matigicɛ kɔrɔ, k'a daari kosɛbɛ, ko: ‹Sabari ka muɲu, ne bɛna juru
bɛɛ sara!›
27 A makari k'a matigicɛ mina; a matigicɛ ka a ta juru bɛɛ to a ye, ko
a ye taga.
28 «O baaraden bɔra minkɛ, ale tagara bɛn ni a baaradenɲɔgɔn dɔ
ye, a ta wari deniye kɛmɛ* juru tun bɛ o ra. A ka o kan cɛ, ka a kan
dɛrɛ, k'a fɔ a ye ko: ‹Ne ta juru min bɛ i ra, a sara!›
29 A tɔɲɔgɔncɛ benna ale fana sen kɔrɔ, k'a daari ni makarikanw ye,
ko: ‹Sabari ka muɲu, ne bɛna i ta juru sara.›
30 Nka a ma sɔn! A tagara cɛ bla kaso ra, ko fɔ ale ta wari bɛɛ ye na
sara ka ban.
31 A baaradenɲɔgɔnw ka o ye minkɛ, o ko ka olugu jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ.
O tagara o kow bɛɛ lakari o matigicɛ ye.
32 O tuma, o matigicɛ ka o baaraden wele ka na a fɔ a ye ko:
‹Baaradenjugu! Ne tun ka i ta juru bɛɛ to i ye, sabu i ka ne daari
ko ne ye sabari.
33 Ne makarira i ra cogo min na, i fana tun tɛ se ka makari i tɔɲɔgɔn
na ten wa?›
34 A matigicɛ tun dimina kosɛbɛ; a ka baaraden bla kaso ra janko a
ye taga tɔɔrɔ yi, fɔ a ye a ta juru bɛɛ sara ka ban.»
35 Yesu ko: «Aw ra, ni min tɛ sɔn ka yafa a balema ma ni a jusukun
bɛɛ ye, ne Fa Ala min bɛ sankolo ra, ale bɛna o tigi mina o cogo le ra.»

---

* **18:28 18.28** Wari deniye: Yesu ta wagati ra deniye kelen tun ye sɛnɛkɛbaga ta tere kelen baara sara le ye.

19

Yesu ko furu man kan ka sa
(Marika 10.1-12)

1 Ayiwa, Yesu ka mɔgɔw karan ka ban tuma min na, a bɔra Galile
mara ra, ka taga Zude mara yɔrɔ dɔ ra, min bɛ Zuridɛn ba kɔ fɛ.
2 Jamaba gbanna a kɔ; a ka o ta banabagatɔw kɛnɛya o yɔrɔ ra yi.
3 Farisi* dɔw gbarara Yesu ra; o tun b'a fɛ k'a kɔrɔbɔ le. O k'a
ɲininka ko: «Yala ka kaɲa ni sariya* ye, cɛ bɛ se ka a muso bla sababu
bɛɛ kosɔn wa?»
4 Yesu ka o jaabi ko: «Kitabu ka min fɔ, aw ma o karan wa? A ko:
‹Dunuɲa damina ra, Danbaga ka cɛ ni muso le dan.›
5 A ko: ‹O le kosɔn cɛ bɛ bɔ a facɛ ni a bamuso kɔrɔ, ka nɔrɔ a muso
ra. O fla bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye.›
6 O tɛ jate mɔgɔ fla ye tuun; o bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye. O le kosɔn,
Ala ka min jɛn k'a kɛ kelen ye, mɔgɔ si kana o faran ka bɔ ɲɔgɔn na.»
7 Farisiw* ka Yesu ɲininka tuun ko: «O tuma mun kosɔn cira Musa
k'a fɔ ko cɛ ye furusasɛbɛ di a muso ma ka a bla?»
8 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ta jusukungbɛlɛya le kosɔn cira Musa sɔnna
ko aw ye aw ta musow bla; ni o tɛ, dunuɲa damina ra a tun ma fɔ ten.
9 Ne kɔni b'a fɔ aw ye ko ni cɛ o cɛ k'a muso bla ka muso wɛrɛ furu,
o cɛ bɛ jɛnɛya le kɛra, fɔ ni a kɛra ko o muso tun bɛ cɛ wɛrɛ le fɛ.»
10 Yesu ta karamɔgɔdenw ko a ma ko: «Ni cɛ ka kan k'a kɛ ten ni a
muso ye, o tuma furubariya le ka fisa.»
11 Yesu ka o jaabi ko: «Mɔgɔ bɛɛ tɛ se ka sɔn nin kuma ma, fɔ ni Ala
yɛrɛ ka a se di minw ma.
12 Sababu caman bɛ mɔgɔw bla furukɛbariya ra: Dɔw worora ni o
ta ye; dɔw ta ye adamadenw nɔ ye, dɔw fana ta kun ye Ala ta Masaya*
ko ye. Ni mɔgɔ min bɛ se ka sɔn nin kumaw ma, o tigi ye sɔn o ma.»

Yesu ka dugawu kɛ denmisɛnw ye
(Marika 10.13-16; Luka 18.15-17)

13 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana ni denmisɛn dɔw ye Yesu fɛ, janko a ye
a boro la o kan ka Ala daari o ye; nka karamɔgɔdenw ka o mɔgɔw
mafiyɛnya.
14 Yesu ko o ma ko: «A y'a to denmisɛnw ye na ne fɛ, aw kana o bari;
sabu mɔgɔ minw bɛ i ko denmisɛnw, sankolo Masaya* ye olugu le ta
ye.»
15 O kɔ, a ka a boro la o kan ka dugawu kɛ o ye, ka sɔrɔ ka taga ka
bɔ o yɔrɔ ra.

Cɛ naforotigi ta ko
(Marika 10.17-31; Luka 18.18-30)

16 Ayiwa, cɛ dɔ gbarara Yesu ra k'a ɲininka ko: «An karamɔgɔ, ne ka
kan ka koɲuman juman le kɛ, janko ne ye ɲanamanya banbari sɔrɔ?»
17 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Mun kosɔn i bɛ ne ɲininka koɲuman ko ra?
Ala kelenpe le ka ɲi. Ni i b'a fɛ ka ɲanamanya banbari sɔrɔ, i ka kan
ka Ala ta sariyaw* tagama.»

19:4 19.4 Nin kuma fɔra Damina 1.27; 5.2. **19:5 19.5** Nin kuma fɔra Damina 2.24. **19:7 19.7** Nin kuma fɔra Sariya 24.1; Matiyu 5.31.

18 Cɛ ko: «O ye sariya jumanw ye?» Yesu ka a jaabi ko: «I kana mɔgɔ
faga; i kana jɛnɛya kɛ; i kana sonyari kɛ; i kana faninya fɔ ka a la i
mɔgɔɲɔgɔn na;
19 i fa ni i ba bonya; i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ.»
20 O kanbelen ko Yesu ma ko: «Ne ka nin siraw bɛɛ tagama; ne ka
kan ka mun wɛrɛ le kɛ tuun?»
21 Yesu ko a ma ko: «Ni i b'a fɛ ka dafa, taga i borofɛnw bɛɛ fiyeere,
ka o wari tarantaran fagantanw na. Ni o kɛra, naforoba bɛna kɛ i fɛ
sankolo ra. O kɔ, i bɛ na ka na tugu ne kɔ.»
22 Kabini o kanbelen ka o mɛn, a ɲanasisinin wurira ka taga, sabu
naforoba tun b'a fɛ.
23 O tuma Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Can ra ne b'a fɔ aw
ye ko naforotigi don ka gbɛlɛn sankolo Masaya* ra dɛ!
24 Ne b'a fɔ aw ye fana ko ɲɔgɔmɛ don ka di misɛniwo fɛ ka tɛmɛ
naforotigi don kan Ala ta Masaya ra.»
25 Karamɔgɔdenw ka o mɛn minkɛ, o kɔnɔnɔbanna kosɛbɛ. O ko:
«O tuma jɔn le bɛna kisi sa?»
26 Yesu ka o flɛ, k'a fɔ o ye ko: «Mɔgɔw fɛ a tɛ se ka kɛ, nka Ala fɛ
fɛn bɛɛ bɛ se ka kɛ.»
27 Piyɛri ka kuma ta o le ra k'a fɔ Yesu ye ko: «A flɛ, anw jɛnna fɛn
bɛɛ kɔ ka tugu i nɔ fɛ; anw ta bɛna kɛ cogo di sa?»
28 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni fɛn bɛɛ nana
kɛ kura ye tuma min na, Min kɛra Adamaden ye*, ni o nana sigi a ta
masasiginan nɔɔrɔman kan fɛn bɛɛ kunna, aw minw tugura ne nɔ fɛ,
aw fana bɛna sigi masasiginan tan ni fla kan, ka Izirayɛli* ta siya tan
ni fla ta kiti tigɛ.
29 «Ayiwa, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka jɛn a ta bonw kɔ, walama a balemacɛw
kɔ, walama a balemamusow kɔ, walama a facɛ kɔ, walama a bamuso
kɔ, walama a muso kɔ, walama a denw kɔ, walama a ta forow kɔ,
ne tɔgɔ kosɔn, o tigi bɛna o fɛnw bɛɛ ɲɔgɔn kɛmɛ kɛmɛ sɔrɔ, ka
ɲanamanya banbari fana sɔrɔ.
30 Nka ɲafɛmɔgɔ caman bɛna kɛ kɔfɛmɔgɔw ye, kɔfɛmɔgɔ caman
fana bɛna kɛ ɲafɛmɔgɔw ye.»

20

Forotigi ni a ta baaradenw ta ko

1 Ayiwa, Yesu ka talen dɔ la o ye; a ko: «Ala ta Masaya* bɛ i n'a fɔ
forotigi min bɔra sɔgɔmada joona fɛ ka baaradenw ɲini ka taga baara
kɛ a ta rɛzɛnforo ra.
2 Ayiwa, forotigi ni o baaradenw bɛnna a ra ko tere kelen baara
sara bɛna kɛ wari deniye* kelen ye. A ka o bla ka taga baara kɛ a ta
rɛzɛnforo ra. 3 Tere nana wuri dɔɔnin minkɛ, forotigi bɔra tuun ka
taga mɔgɔ dɔw lɔnin ye barokɛyɔrɔ dɔ ra dugu kɔnɔ, o tɛ foyi kɛra.
4 A ko olugu fana ma ko: ‹Aw ye taga ne ta rɛzɛnforo ra ka taga
baara kɛ. Aw ka kan ni sara min ye, ne bɛna o di aw ma.›
5 O mɔgɔw tagara rɛzɛnforo ra. Forotigi nana bɔ teregban fɛ, a ka
dɔw ye, ka olugu fana ta. Wulada fɛ, a ka taga dɔw ye tuun, a ka olugu
fana ta.

19:19 19.19 Nin kuma fɔra Bɔri 20.12-16; Sariya 5.16-20; Sarakalasebagaw 19.18. * **20:2 20.2** Wari deniye: Yesu ta wagati ra deniye kelen tun ye sɛnɛkɛbaga ta tere kelen baara sara le ye.

6 Forotigi nana bɔ tuun wuladanin fɛ, a ka mɔgɔ dɔw lɔnin ye. A ko
olugu ma ko: ‹Mun na aw lɔra yan ka tere bɛɛ ban, aw ma foyi kɛ?›
7 Olugu k’a jaabi ko: ‹Mɔgɔ si le ma an ta baara ra.› A ko olugu fana
ma ko: ‹Aw ye taga ne ta rɛzɛnforo ra ka taga baara kɛ.›
8 «Ayiwa, tere nana ban minkɛ, forotigi k’a fɔ baaradenw kuntigi ye
ko: ‹Baaradenw wele ka na o sara; nka a damina mɔgɔ labanw fɔlɔ,
ka sɔrɔ ka se mɔgɔ fɔlɔw ma.›
9 Minw tun tara wuladanin fɛ, olugu bɛɛ kelen kelen ka wari deniye
kelen kelen sɔrɔ.
10 A nana se mɔgɔ fɔlɔw ma tuma min na, olugu nana; o tun b’a
miiri ko olugu ta sara bɛna caya ka tɛmɛ tɔw ta kan, nka olugu fana
ka wari deniye kelen kelen le sɔrɔ.
11 Ayiwa, o wari dira o ma minkɛ, o dimina, ka forotigi jaraki.
12 O ko: ‹Nin kɔfɛmɔgɔw ka wagati dɔɔnin le kɛ baara ra, nka i ka
anw ni olugu bɛɛ ta sara kɛ kelen ye, k’a sɔrɔ anw le ka tere kururu
bɛɛ kɛ sɛgɛ ra, ka baara kɛ tere kɔrɔ.›
13 Ayiwa, forotigi ko o ra kelen ma ko: ‹Ne tericɛ, ne ma i tɔɲɔ dɛ!
Yala an tun ma bɛn wari deniye kelen le ma wa?
14 O tuma, i ta sara ta ka taga. Min kɛra kɔfɛmɔgɔ ye, ne ka min di
o ma, ne bɛ o ɲɔgɔn le di ele fana ma.
15 Yala min ka di ne ye, ne tɛ se ka o kɛ ni ne ta wari ye wa? Walama,
ne ta ɲumanya ɲangboya le bɛ i ra wa?› »
16 O kɔ, Yesu ko: «Minw ye kɔfɛmɔgɔw ye, olugu bɛna kɛ ɲafɛmɔgɔw
ye; minw ye ɲafɛmɔgɔw ye, olugu bɛna kɛ kɔfɛmɔgɔw ye.»

Yesu ka a ta saya ni a kunuko fɔ tuun
(Marika 10.32-34; Luka 18.31-34)

17 Ayiwa, ka Yesu tagatɔ to Zeruzalɛmu, a ka a ta karamɔgɔden tan
ni fla wele danna; ka o tagamatɔ to, a k’a fɔ o ye ko:
18 «An tagatɔ flɛ Zeruzalɛmu; Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna don
sarakalasebagaw* kuntigiw boro, ani sariya karamɔgɔw*. O bɛna kiti
tigɛ a kan, ko a ka kan ka faga.
19 O bɛna a don siya wɛrɛ mɔgɔw* boro. Olugu bɛna a lɔgɔbɔ, k’a
bugɔ ni gbɛɲɛ ye, k’a gbengben yiri ra; nka a saya tere sabanan na a
bɛna kunu.»

Zebede ta muso ka Yesu daari
(Marika 10.35-45)

20 Ayiwa, Zebede ta muso nana Yesu fɛ ni a dencɛ fla ye. A gbarara
Yesu ra ka a kinbiri gban a kɔrɔ ka a daari.
21 Yesu ko a ma ko: «I bɛ mun le fɛ?» A ko: «Ne b’a fɛ ko ni i nana
sigi i ta masaya ra, ne dencɛ fla minw ye nin ye, i ye a to kelen ye sigi
i kininboroyanfan fɛ, tɔ kelen ye sigi i numanboroyanfan fɛ.»
22 Yesu ka a jaabi ko: «Aw bɛ fɛn min daarira, aw yɛrɛ ma o lɔn; ne
bɛna tɔɔrɔ cogoya min na, aw bɛ se ka tɔɔrɔ o cogo ra wa?» O ka Yesu
jaabi ko: «Ɔnhɔn, an bɛ se.»
23 Yesu ka o jaabi ko: «Can lo aw bɛna tɔɔrɔ ne ta tɔɔrɔcogo ra.
Nka ka sigi ne kininboroyanfan fɛ, walama ne numanboroyanfan fɛ, o
dibaga tɛ ne ye. Ne Fa Ala ka o sigiyɔrɔ labɛn mɔgɔ minw ye, a bɛna
di olugu le ma.»
24 Karamɔgɔden tɔ tan ka o kuma mɛn minkɛ, olugu dimina o
balemacɛ fla kɔrɔ.

25 O ra, Yesu ka o wele k’a fɔ o ye ko: «Aw k’a lɔn ko siya wɛrɛ
mɔgɔw ta kuntigiw bɛ o mara jagboya ra; jamana mɔgɔbabaw fana bɛ
o ta fanga digi mɔgɔ tɔw kan.
26 Nka a man kan ka kɛ ten aw cɛ ra. Min b’a fɛ ka kɛ mɔgɔba ye
aw ra, o tigi ka kan ka kɛ tɔw ta baaraden le ye.
27 Min b’a fɛ ka kɛ aw ra ɲamɔgɔ ye, o tigi ka kan ka kɛ aw ta jɔn
ye.
28 O le kosɔn Min kɛra Adamaden ye*, ale yɛrɛ ma na janko mɔgɔw
ye na baara kɛ a ye, nka a nana ka na baara kɛ mɔgɔw ye le, ani ka a
yɛrɛ nin di, ka kɛ mɔgɔ caman kunmabɔsara ye.»

Yesu ka fiyentɔcɛ fla ɲa yɛlɛ Zeriko
(Marika 10.46-52; Luka 18.35-43)

29 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔtɔ Zeriko, jamaba tugura a
kɔ.
30 Fiyentɔcɛ fla tun siginin bɛ sirada ra; olugu k’a mɛn minkɛ ko Yesu
le bɛ tɛmɛna, o pɛrɛnna ko: «An Matigi, Dawuda Mamaden*, sabari ka
ɲa anw ma.»
31 Jama tun bɛ sɔngɔra o ra ko o ye je; nka o belen ka dɔ le fara o
pɛrɛnkan kan tuun ko: «An Matigi, Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa
anw ma.»
32 Yesu lɔra; a ka o wele k’a fɔ o ye ko: «Aw b’a fɛ ne ye mun le kɛ
aw ye?»
33 O ko Yesu ma ko: «An Matigi, a to anw ɲa ye yɛlɛ.»
34 O makari ka Yesu mina; a magara o ɲaw ra. O yɔrɔnin bɛɛ o ɲaw
yɛlɛra; o tugura Yesu kɔ.

21

Yesu tagatɔ Zeruzalɛmu
(Marika 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)

1 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw surunyara Zeruzalɛmu na;
o sera Bɛtifaze, Oliviyesunw kuru kɛrɛ fɛ minkɛ, Yesu ka a ta
karamɔgɔden fla ci. 2 A k’a fɔ o ye ko: «Dugu min flɛ an ɲa, aw ye
taga yi; ni aw sera yi dɔrɔn, aw bɛna falimuso dɔ sirinin ye, a den bɛ
a kɔrɔ; aw ye o foni ka na ni o ye.
3 Ni mɔgɔ dɔ ka aw ɲininka, aw y’a jaabi ko: ‹An matigicɛ le mako
bɛ o ra.› Ni o kɛra, a bɛna o to aw boro.»
4 Ayiwa, o kɛra janko cira tun ka nin kuma min fɔ, o ye kɛ can ye,
ko:
5 «Aw y’a fɔ Siyɔn dugumɔgɔw ye ko:
aw ta masacɛ natɔ flɛ aw fɛ,
a majiginin le bɛ nana,
a yɛlɛnnin bɛ fali le kan,
a siginin bɛ faliden kan, falimuso ta falidennin.»
6 Ayiwa, karamɔgɔdenw tagara; Yesu tun ka min fɔ o ye, o tagara o
kɛ.
7 O nana ni falimuso ni a den ye; o ka o ta derege dɔw la faliw kɔ ra,
Yesu yɛlɛnna ka sigi a kan.
8 Jama ra mɔgɔ caman ka o ta deregebaw lala sira kan Yesu ɲa; dɔw
fana ka yiriboromisɛnw tigɛtigɛ ka o lala sira ra.
9 Jama dɔ tun bɛ Yesu ɲa, dɔ tun bɛ a kɔ. O bɛɛ tun bɛ pɛrɛnna ko:

21:5 21.5 Nin kuma fɔra Jakariya 9.9.

«Hozana*! An ye Ala tando Dawuda Mamaden* kosɔn;
min bɛ nana Matigi tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye!
Nɔɔrɔ ye la Ala tɔgɔ kan sanfɛyɔrɔw bɛɛ ra!»
10 Yesu donna Zeruzalɛmu tuma min na, dugu bɛɛ wurira ka lɔ sen
kan. Mɔgɔw ko: «E, jɔn le ye nin ye?»
11 Jama ka kɛ a fɔ ye ko: «Yesu lo, cira min bɔra Nazarɛti, Galile
mara ra.»

Yesu ka jagokɛbagaw gbɛnna
(Marika 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)

12 Ayiwa, Yesu donna Alabatosoba lu kɔnɔ. Fiyeerekɛbaga ni
sannikɛbaga* minw tun bɛ Alabatosoba lu kɔnɔ, a ka olugu bɛɛ
gbɛn ka bɔ; a ka warifalenbagaw ta tabaliw ɲɔniɲɔni ka ben, ani
tuganifiyeerebagaw ta siginanw.
13 A k'a fɔ o ye ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Ne ta bon bɛna wele
le ko Aladaariyɔrɔ.› Nka aw kɔni ka a yɛlɛma ka a kɛ sonw dogoyɔrɔ
le ye†.»

Sarakalasebagaw kuntigiw dimina Yesu kɔrɔ

14 Ka Yesu to Alabatosoba kɔnɔ, fiyentɔw, ani nabara dɔw gbarara a
ra; a ka olugu kɛnɛya.
15 Ayiwa, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* dim-
ina, sabu o ka Yesu ta kabako kɛninw ye, ani k'a ye ko denmisɛnw
fana bɛ pɛrɛnna Alabatosoba kɔnɔ, ko: «Hozana*! An ye Ala tando
Dawuda Mamaden* kosɔn!»
16 O ko Yesu ma ko: «Denmisɛnw bɛ min fɔra, i bɛ o mɛnna kɛ!»
Yesu ko: «Ne b'a mɛnna.» A ko: «Min sɛbɛra Ala ta Kuma ra, aw ma
o karan ka ye le wa? A sɛbɛra ko:
‹Ala ka tandorikan don denmisɛnninw da ra,
k'a don sinmindenw da ra.› »
17 Yesu bɔra o kɔrɔ, ka bɔ dugu kɔnɔ ka taga Betani, ka taga si o yɔrɔ
ra.

Yesu ka torosun danga
(Marika 11.12-14,20-24)

18 O dugusagbɛ sɔgɔma, Yesu sekɔtɔ ka na Zeruzalɛmu, kɔngɔ ka a
mina.
19 A ka torosun dɔ ye sirada ra. A gbarara a ra, nka a ma taga den
foyi sɔrɔ a ra, fɔ flaburu gbansan. A ko torosun ma ko: «Den tɛna sɔrɔ
ele ra tuun fiyewu!» O yɔrɔnin bɛɛ torosun jara. 20 Karamɔgɔdenw ka
o ye minkɛ, o kabakoyara. O ko: «E, nin torosun kɛra cogo di ka ja
yɔrɔnin kelen na tan?»
21 Yesu ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni lanaya bɛ aw fɛ, ni aw tɛ
sigiya fiyewu, min kɛra torosun nin na, aw tɛna dan o ɲɔgɔn dɔrɔn
ma, nka hali ni aw k'a fɔ kuru nin ye ko a ye bɔ a nɔ ra ka taga ben
kɔgɔji ra, a bɛ kɛ ten.
22 Ni aw ka fɛn o fɛn ɲini ni lanaya ye, ka Ala daari a ra, aw bɛna o
sɔrɔ.»

Yesu ta fanga sɔrɔyɔrɔ
(Marika 11.27-33; Luka 20.1-8)

21:9 21.9 Nin kuma fɔra Zaburu 118.26. * **21:12 21.12** O mɔgɔw tun bɛ bɛganw fiyeere sarakabɔbagaw le ma, walama ka wari falen o ye. † **21:13 21.13** Nin kuma fɔra Ezayi 56.7 ani Yeremi 7.11. **21:16 21.16** Nin kuma fɔra Zaburu 8.3.

23 Yesu tagara don Alabatosoba kɔnɔ; ka a to karan na, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Yahudiyaw ta cɛkɔrɔbaw nana a fɛ ka na a ɲininka ko: «I bɛ nin kow kɛra fanga juman sababu le ra, ani jɔn le fana ka o fanga di i ma?»
24 Yesu ko: «Ne fana bɛna aw ɲininka fɛn kelenpe ra. Ni aw ka ne jaabi o ra, o tuma, min ka fanga di ne ma ka nin kow kɛ, ne bɛna o fɔ aw ye.»
25 Yesu ko: «Jɔn le ka Yuhana Batizerikɛbaga ci ka na mɔgɔw batize? Ala wa, walama mɔgɔw?» O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Ni an ko: ‹Ala lo›, a bɛna a fɔ ko: ‹O tuma mun kosɔn aw ma la a ra?›
26 Nka ni an fana k'a fɔ ko: ‹Mɔgɔw lo›, o tuma an ka kan ka la a ra ko jama tɛna an to yi, sabu bɛɛ lanin b'a ra ko Yuhana ye Ala ta cira le ye.»
27 O ra, o ka Yesu jaabi ko: «An m'a lɔn.» Yesu fana ko: «Ayiwa, ni o lo, min ka fanga di ne ma ka nin kow kɛ, ne fana tɛna o fɔ aw ye.»

Dencɛ fla ta ko

28 Yesu ko: «Aw bɛ mun miiri nin ko ra? Dencɛ fla tun bɛ cɛkɔrɔba dɔ fɛ. A ko dencɛ fɔlɔ ma ko: ‹Ne dencɛ, taga baara kɛ rɛzɛnforo ra bi.›
29 Den ko: ‹Ne tɛ taga.› Nka kɔ fɛ, a nimisara, a tagara foro ra.
30 Facɛman ka o kuma kelen fɔ dencɛ flanan ye. Ale ko: ‹Baba, ne bɛ taga.› Nka a ma taga yi.
31 O den fla ra, juman le ka a facɛ sago kɛ?» Mɔgɔw ko: «Dencɛ fɔlɔ lo.» Yesu ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye, ko ninsaraminabagaw, ani jatɔmusow bɛna kɔn aw ɲa Ala ta Masaya* ra.
32 Sabu Yuhana Batizerikɛbaga nana aw fɛ terenninya sira le ra, nka aw ma sɔn ka la a ra; nka ninsaraminabagaw, ani jatɔmusow lara a ra. Aw ka o ye, nka o bɛɛ n'a ta, aw ma na nimisa o kɔ fɛ ka la a ra.»

Baaradenjuguw ta ko
(Marika 12.1-12; Luka 20.9-19)

33 Yesu ko: «Aw ye talen dɔ wɛrɛ lamɛn: Forotigi dɔ tun ka rɛzɛnforo dɔ sɛnɛ, ka a lamini ni sansan ye, ka rɛzɛncɔngɔyɔrɔ dɔ sogi fara ra, ka gbata dɔ lɔ foro kɔrɔsibagaw ye. O kɔ, a ka foro karifa baaraden dɔw ma, ka taga tagama ra.
34 Rɛzɛn bɔwagati nana se tuma min na, a ka a ta baaradenw ci rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw fɛ ko o ye taga rɛzɛnmɔ dɔ mina ka na ni a ye.
35 Rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ka o baaradenw mina; o ka kelen bugɔ, ka kelen faga, ka sabanan bon ni kabakuru ye.
36 Ayiwa, forotigi ka baaraden wɛrɛw ci tuun, minw tun ka ca ka tɛmɛ fɔlɔtaw kan; nka rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ka olugu fana kɛ i ko fɔlɔtaw.
37 A laban, a ka a yɛrɛ dencɛ le ci o fɛ. A ko: ‹O bɛna ne dencɛ kɔni bonya.›
38 Nka rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw nana forotigi dencɛ natɔ ye minkɛ, o k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: ‹Nin le bɛna cɛn ta! Aw ye na an y'a mina ka a faga; ni o kɛra, foro bɛ kɛ an ta ye.›
39 O k'a mina ka taga ni a ye foro kɔ fɛ ka taga a faga.»
40 Yesu ko: «Ayiwa, ni forotigi nana na sisan o, a bɛna mun le kɛ o rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ra?»

41 Mɔgɔw ko: «A bɛna o mɔgɔjuguw bɛɛ faga fɔ ka o fagako juguya;
a bɛna a ta foro karifa mɔgɔ wɛrɛw ma, minw bɛna a ta foro nafa di
a ma a wagati ra.»
42 Yesu ko: «Aw ma nin kuma karan kitabuw kɔnɔ fɔlɔ wa, ko:
‹Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le nana kɛ kabakuru sɔbɛman ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye.
O kow bɛɛ bɔra Matigi yɛrɛ le ra; a kɛra kabako ye an ɲa na.› »
43 Yesu ko: «O le kosɔn, ne b'a fɔ aw ye ko Ala ta Masaya* bɛna bɔ aw
boro, ka a di siya wɛrɛ* ma min bɛna a sira tagama, ka Ala sago kɛ.
44 [Ayiwa, ni mɔgɔ o mɔgɔ kɔni ka ben o kabakuru kan, o tigi kolow
bɛɛ bɛ karikari. Ni o kabakuru fana ka ben mɔgɔ o mɔgɔ kan, a bɛ o
tigi ɲɔɲɔ.]»
45 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Farisiw* ka o talenw mɛn; o k'a
faamu ko Yesu bɛ olugu le ma.
46 O tun b'a fɛ ka Yesu mina, nka o tun bɛ siranna jama ɲa, sabu mɔgɔw
tun bɛ Yesu jatera Ala ta cira dɔ le ye.

22

Kɔɲɔdomuni ta talen
(Luka 14.15-24)

1 Yesu ka talen dɔ wɛrɛ fɔ mɔgɔw ye tuun; a ko:
2 «Sankolo Masaya* bɛ i n'a fɔ masacɛ min tun ka ɲanagbɛ dɔ labɛn
a dencɛ ta kɔɲɔya ra.
3 Ɲanagbɛ tun labɛnna minw tɔgɔ ra, a ka a ta baaradenw ci ko o
ye taga olugu wele. O tagara o wele, nka o ma sɔn ka na.
4 Masacɛ ka baaraden wɛrɛw ci o fɛ tuun. A ko: ‹Aw ye taga a fɔ o
ye ko ne ka domuniba le labɛn, ko misiw fagara, ka fara bɛgan tɔrɔnin
caman wɛrɛ kan; ko a bɛɛ labɛnna, ko o ye na kɔɲɔdomuni na.›
5 Nka o mɔgɔw ma masacɛ ta weleri jate. O tagara o tagayɔrɔw ra:
dɔ tagara a ta foro ra, dɔ tagara a ta jagokɛyɔrɔ ra.
6 Tɔw ka masacɛ ta baaradenw mina ka o tɔɔrɔ kosɛbɛ, fɔ ka o faga.
7 Masacɛ dimina; a ka a ta sorasiw ci ka taga o mɔgɔfagabagaw faga,
ka o ta dugu jɛni.
8 Masacɛ ko a ta baaradenw ma ko: ‹Kɔɲɔdomuni labɛnna, nka
minw welera, olugu si tun man kan ni a ye.
9 O ra, aw ye taga sirabadaw ra, ni aw ka mɔgɔ o mɔgɔ sɔrɔ, aw ye
o bɛɛ wele ka na.›
10 Baaradenw wurira ka taga siradaw ra. O ka mɔgɔ o mɔgɔ
sɔrɔ, mɔgɔɲuman o, mɔgɔjugu o, o ka o bɛɛ wele ka na. Bon fara
domunikɛbagaw ra.
11 Masacɛ nana don ko a bɛ taga mɔgɔw flɛ. A tagara cɛ kelen ye,
kɔɲɔfani tun tɛ ale ra.
12 Masacɛ ko a ma ko: ‹Ne tericɛ, ele kɛra cogo di ka don yan ka sɔrɔ
i ma kɔɲɔfani don?› Cɛ ma foyi sɔrɔ k'a fɔ.
13 Masacɛ ko baaradenw ma ko: ‹Aw ye a senw ni a borow siri ka a
firi kɛnɛ ma dibi ra yi; kasi ni ɲiɲɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.› »
14 O kɔ, Yesu ko: «Mɔgɔ weleninw ka ca, nka mɔgɔ ɲanawolomaninw
ka dɔgɔ.»

21:42 21.42 Nin kuma fɔra Zaburu 118.22-23.

Ninsɔngɔ sarako
(Marika 12.13-17; Luka 20.20-26)

15 O kɔ, Farisiw* tagara ɲɔgɔn ye, janko k'a lɔn o bɛ se ka Yesu sɔrɔ
ka a mina cogo min na ni a yɛrɛ darakumaw ye.
16 O ka o ta karamɔgɔdenw ni Herodi* ta mɔgɔ dɔw ci ka taga Yesu
fɛ. Olugu tagara a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, an k'a lɔn ko i bɛ can
le fɔ, i bɛ mɔgɔw karan Ala ta sira ra ka kaɲa ni can ye; i tɛ siran mɔgɔ
ɲa, i fana tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.
17 Ayiwa, i ta miiriya fɔ an ye nin ko ra: Ka ninsɔngɔ sara masacɛba
Sezari ye, yala o bɛnnin lo wa, walama a bɛnnin tɛ?»
18 Ayiwa, Yesu tun bɔra o mɔgɔw ta nanbara kɔrɔ ma; a ko o ma ko:
«Aw flankafuw, mun na aw b'a fɛ ka ne kɔrɔbɔ?
19 Aw bɛ wari min kɛ ka ninsɔngɔ sara, aw ye o dɔ yira ne ma.» O
ka tama kelen yira a ra.
20 A ka o ɲininka ko: «Jɔntigi ja ni a tɔgɔ le bɛ wari nin kan?»
21 O ko: «Masacɛba Sezari!» Yesu ko: «Ayiwa, ni o lo, aw ye Sezari
ta kɔsegi Sezari ma, ka Ala ta kɔsegi Ala ma.»
22 O ka kuma min mɛn, o kuma ka o kabakoya; o bɔra Yesu kɔrɔ ka
taga.

Sadusiw ka Yesu ɲininka suw kunuko ra
(Marika 12.18-27; Luka 20.27-40)

23 O lon kelen na Sadusiw* minw b'a fɔ ko mɔgɔ si su tɛna kunu
lahara, olugu gbarara Yesu ra ka a ɲininka.
24 O ko: «An karamɔgɔ, cira Musa tun k'a fɔ ko: ‹Ni cɛ dɔ ka muso
furu, ka sa k'a sɔrɔ a ma den sɔrɔ, a balemacɛ ka kan ka a muso ta ka
den sɔrɔ ni a ye balemacɛ nɔ ra.›
25 Ayiwa, balemacɛ wolonfla tun bɛ an fɛ yan. Fɔlɔ ka muso furu ka
sa, a tun ma den sɔrɔ minkɛ, ale balemacɛ ka muso ta.
26 Nka a balemacɛ flanan fana ta kɛra ten, sabanan fana ta kɛra ten,
fɔ ka taga se o balemacɛ wolonfla bɛɛ ma.
27 Olugu bɛɛ sanin kɔ, muso yɛrɛ sara.
28 Ayiwa, ni suw nana kunu lahara o, muso bɛna kɛ o wolonfla ra
jɔn kelen le ta ye sa? Sabu muso tun kɛra o bɛɛ fɛ.»
29 Yesu ka o jaabi, ko: «Aw firira, sabu aw ma Kitabuw ta kumaw
faamu, aw ma Ala ta sebagaya fana lɔn.
30 Sabu ni mɔgɔw nana kunu lahara, cɛ tɛna muso furu, muso fana
tɛna di cɛ ma. Mɔgɔw bɛna kɛ le i ko Ala ta mɛlɛkɛw bɛ cogo min na
sankolo ra.
31 Min ye suw kunuko ye, o tuma Ala ka min fɔ aw ye, aw ma o karan
wa?
32 A ko: ‹Ne le ye Iburahima ta Ala ye, ani Isiyaka ta Ala, ani Yakuba
ta Ala.› O kɔrɔ ye ko Ala tɛ mɔgɔ saninw ta Ala ye; mɔgɔ ɲanamanw
ta Ala lo.»
33 Jama minw bɛɛ tun bɛ Yesu ta kuma lamɛnna, a ta karan ka olugu
bɛɛ kɔnɔnɔban.

Sariyaw bɛɛ ra belebeleba
(Marika 12.28-34; Luka 10.25-28)

34 Farisiw* nana a mɛn ko Yesu ka kuma ben Sadusiw* kan minkɛ,
olugu ka ɲɔgɔn lajɛn ka na.

22:24 22.24 Nin kuma fɔra Sariya 25.5-6. **22:32 22.32** Nin kuma fɔra Bɔri 3.6,15-16.

35 Sariya* karamɔgɔba kelen tun bɛ o ra, ale tun b’a fɛ ka Yesu
kɔrɔbɔ; a k’a ɲininka ko:
36 «An karamɔgɔ, juman le ye Ala ta sariyaw* bɛɛ ra belebeleba ye?»
37 Yesu k’a jaabi ko: «I ka kan ka i Matigi Ala kanu ni i jusukun bɛɛ
ye, ani i nin bɛɛ, ani i ta miiriya bɛɛ.
38 Sariyaw bɛɛ ra fɔlɔ, ani o bɛɛ ra belebeleba le bɛ o ye.
39 A flanan min bɔra a fɛ fana, o ye nin ye, ko: ‹I ka kan ka i
mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ.›
40 Sariya tɔw bɛɛ, ani ciraw ta kumaw bɛɛ sirinin bɛ nin sariya fla le
ra.»

Kirisita ma kɛ Dawuda Mamaden dɔrɔn ye
(Marika 12.35-37; Luka 20.41-44)

41 Ka Farisiw* lajɛnnin to, Yesu ka o ɲininka.
42 A ko: «Ala ka Kisibaga* min layiri ta, aw bɛ mun le miiri o ta ko
ra? Jɔntigi mamaden lo?» O ka Yesu jaabi, ko: «Dawuda Mamaden*
lo.»
43 Yesu ko o ma ko: «O tuma mun kosɔn Dawuda yɛrɛ kumana Ala
Nin* baraka ra ka a wele ko a Matigi?
44 Sabu Dawuda ko:
‹Matigi Ala k’a fɔ ne Matigi ye ko:
Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,
fɔ ne ye i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ.›
45 Ayiwa, ni Dawuda bɛ o Kisibaga wele ko a Matigi, o tuma a bɛ se ka
kɛ Dawuda Mamaden cogo di?»
46 Mɔgɔ si ma se ka Yesu jaabi. K’a ta o lon na, mɔgɔ si ma sɔn ka a
ɲininka tuun.

23

Yesu ka sariya karamɔgɔw ni Farisiw dɔgɔya
(Marika 12.38-40; Luka 11.39-42,43,46; 20.45-46)

1 O kɔ fɛ, Yesu kumana jama fɛ, ani a ta karamɔgɔdenw fɛ; a ko:
2 «Sariya karamɔgɔw* ni Farisiw* ta baara ye ka mɔgɔw karan cira
Musa ta sariya* ra.
3 Ayiwa, o kɔni bɛ min fɔ aw ye, aw ye o kɛ, ka a sira bɛɛ tagama.
Nka aw kana tagama ka kaɲa ni olugu yɛrɛ ta kɛwalew ye dɛ! Sabu o
bɛ min fɔ, o tɛ o kɛ.
4 O bɛ doni gbirimanbaw siri ka o la mɔgɔw kun na; nka olugu yɛrɛ
tɛ sɔn ka hali o borokanden kelen maga a ra ka mɔgɔw dɛmɛ hali
dɔɔnin.
5 O bɛ o ta kow bɛɛ kɛ janko mɔgɔw ye o flɛ dɔrɔn. O kosɔn o bɛ
sɛbɛbabaw tu ka o siri o yɛrɛ ra, ka masirifɛnw siri o ta deregebaw
senkɔrɔyɔrɔw ra, ka o janya kosɛbɛ.
6 Ni o ka o wele domuniyɔrɔw ra, ɲafɛsigiyɔrɔw le ka di o ye;
karansow* kɔnɔ fana, sigiyɔrɔɲumanw le ka di o ye.
7 O b’a fɛ mɔgɔ tɔw le ye olugu fo jamayɔrɔw ra, ka o wele ko: ‹An
karamɔgɔ.›
8 Aw kɔni, aw kana a to mɔgɔw ye aw wele ko ‹karamɔgɔ›, sabu
karamɔgɔ kelenpe le bɛ aw fɛ; aw bɛɛ ye ɲɔgɔn balemaw le ye.

22:37 22.37 Nin kuma fɔra Sariya 6.5. **22:39 22.39** Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.18.
22:44 22.44 Nin kuma fɔra Zaburu 110.1.

9 Aw kana mɔgɔ si wele dugukolo kan yan ko aw ‹Fa›. Sabu Fa
kelenpe le bɛ aw fɛ, aw Fa min bɛ sankolo ra.
10 Aw kana a to mɔgɔw ye aw wele ko ‹Kuntigi›, sabu Kuntigi kelen
le bɛ aw fɛ, Kirisita* lo.
11 Aw bɛɛ ra mɔgɔba, o ka kan ka kɛ aw ta baaraden ye.
12 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ kɔrɔta, Ala bɛ o tigi majigi, nka mɔgɔ o
mɔgɔ bɛ a yɛrɛ majigi, Ala bɛ o tigi kɔrɔta.»

13 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw*, ani aw Farisi*
flankafuw! Sabu aw bɛ sankolo Masaya* datugu mɔgɔw ɲa; aw yɛrɛ
tɛ don a ra, minw fana b’a fɛ ka don, aw t’a to olugu ye don.
14 «[Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi
flankafuw! Sabu aw bɛ muso cɛ saninw borofɛnw bɛɛ domu. Aw
bɛ Ala daari ka mɛɛn janko mɔgɔw ye aw kɔrɔsi. O le kosɔn, aw ta kiti
bɛna gbɛlɛya ka tɛmɛ tɔw ta kan.]
15 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi
flankafuw! Sabu aw bɛ tagamajanw kɛ siraw kan, ani ji kan yɔrɔ bɛɛ,
mɔgɔ kelen kosɔn, ka a ladon aw ta diina ra. Nka ni a donna fana, aw
yɛrɛ bɛ a yɛlɛma ka a kɛ jahanamaden ye ka a juguya fɔ siɲaga fla ka
tɛmɛ aw yɛrɛ kan.
16 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, sabu aw minw fiyenna, aw ko aw bɛ sira yira
tɔw ra! Aw ko ni mɔgɔ ka kari Alabatosoba ra, ko o tɛ jate, nka sanin
min bɛ Alabatosoba kɔnɔ, ni mɔgɔ ka kari o ra, ko o le bɛ jate.
17 Aw ta ye nalomanya ni fiyentɔya le ye! Juman le ka bon? Sanin
le ka bon wa, walama Alabatosoba min bɛ sanin saninya, o le ka bon?
18 Aw ko fana ko ni mɔgɔ ka kari sarakajɛnifɛn* na, ko o tɛ jate. Ko
nka saraka min bɛ sarakajɛnifɛn kan, ni i ka kari o ra, ko o le bɛ jate.
19 Fiyentɔw flɛ! Juman le ka bon? Saraka le ka bon wa, walama
sarakajɛnifɛn min bɛ saraka saninya, o le ka bon?
20 Ni i ka kari sarakajɛnifɛn na, fɛn o fɛn b’a kan, i karira fana o bɛɛ
le ra.
21 Ni mɔgɔ min ka kari fana Alabatosoba ra, o tigi karira Alabatosoba
ni a tigi Ala yɛrɛ le ra fana.
22 Ni mɔgɔ min ka kari sankolo ra, o tigi karira Ala sigiyɔrɔ ni Ala
yɛrɛ le ra.
23 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi
flankafuw! Sabu aw bɛ aw ta nankɔ flaburumisɛnw bɛɛ kelen
kelen yaga bɔ; nka min ka bon sariya* ra, terenninya, hina, ani
kankelentigiya, aw tɛ o kɛ. Aw tun ka kan ka kɔn o le ma, ka ko tɔw
fana kɛ ka fara o kan.
24 Aw minw fiyenna, aw ko aw bɛ sira yira tɔw ra. Aw bɛ ji sɛnsɛn
ko aw t’a fɛ hali limɔgɔ fitini ye sɔrɔ aw ta minji ra, k’a sɔrɔ fɛn min
bɛ tɛmɛ ka taga aw kɔnɔ, o bɛ ɲɔgɔmɛ bɔ bonya ra, nka aw bɛ o kunu.
25 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi
flankafuw! Sabu aw bɛ jifiyɛ ni minan kɛnɛmayɔrɔ ko k’a gbɛ, k’a
sɔrɔ a kɔnɔ fanin lo aw ta fɛn sonyaninw na, aw ka minw sɔrɔ tɔɲɔri
ni natabaya sababu ra.
26 Aw Farisi fiyentɔw! Aw ye kɔn ka jifiyɛ ni minan kɔnɔnɔyɔrɔ le
saninya fɔlɔ; o kɔ, a kɛnɛmayɔrɔ fana bɛ saninya.
27 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi
flankafuw! Sabu aw bɛ i n’a fɔ o ka kaburukɔrɔ min kɛnɛmayɔrɔ mun

k’a gbɛ ka ɲa, k’a sɔrɔ a kɔnɔ fanin lo mɔgɔkolow, ani nɔgɔ suguya bɛɛ ra.
28 Ayiwa, aw fana, kɛnɛ ma, mɔgɔw bɛ aw jate ko aw terennin lo,
nka aw kɔnɔ fanin lo flankafuya ni kojugu ra.
29 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi
flankafuw! Sabu aw bɛ ciraw ta kaburuw lɔ, mɔgɔ terennin minw
sara, ka olugu ta kaburuw lalaga ka o cɛɲa,
30 k’a fɔ ko: ‹Ni an tun bɛ an bɛmaw ta wagati ra, an tun tɛna fara
o kan ka ciraw faga.›
31 O ra, aw yɛrɛ le kɛra aw yɛrɛ ta seerew ye ka aw yɛrɛ jaraki, k’a
yira ko minw ka ciraw faga, ko aw ye olugu ta denw le ye tigitigi.
32 Ayiwa, aw ye aw bɛmaw ta baara tɔ laban sa!
33 Aw sajuguw! Aw fɔnfɔnnindenw! Aw bɛna bɔsi jahanama tɔɔrɔ
ma cogo di?
34 O kosɔn ne bɛna ciraw, ani mɔgɔ hakiritigiw, ani karamɔgɔw ci
aw fɛ. Aw bɛna dɔw gbengben yiri ra ka o faga, aw bɛna dɔw bugɔ ni
gbɛɲɛ ye aw ta karansow* kɔnɔ, ka tugu o kɔ ka o tɔɔrɔ ka bɔ dugu
dɔ ra ka taga dɔ wɛrɛ ra.
35 O kosɔn aw ka mɔgɔ o mɔgɔ faga gbansan dugukolo kan yan, olugu
bɛɛ kelen kelen hakɛ bɛ aw kunna; k’a ta Abila* faga ma, ale min tun
ye mɔgɔ terennin ye, ka na a bla Berekiya dencɛ Jakariya faga ma; aw
ka ale faga Alabatosoba ni sarakajɛnifɛn* cɛ.
36 Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko o fagariw bɛɛ hakɛ bɛ bi mɔgɔw kan.»

Yesu kumana Zeruzalɛmu ta ko ra
(Luka 13.34-35)

37 Yesu ko: «E, Zeruzalɛmu! Zeruzalɛmu! Ele min bɛ ciraw faga, ani
Ala bɛ mɔgɔ minw ci i fɛ, i bɛ olugu bon ni kabakuru ye ka o faga!
Siɲaga caman ne tun b’a fɛ ka i ta denw lajɛn, i ko sisɛba bɛ a denw
lajɛn a kaman kɔrɔ cogo min na, nka aw ma sɔn o ma.
38 Sisan a flɛ, Ala bɛna aw ta so kɛ yɔrɔ lakolon ye;
39 sabu ne b’a fɔ aw ye ko aw ɲa tɛna la ne kan tuun, fɔ lon min na
aw bɛna a fɔ ko: ‹Min bɛ nana Matigi Ala tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye.›
»

24

Yesu ka Zeruzalɛmu ciko fɔ
(Marika 13.1-2; Luka 21.5-6)

1 Ayiwa, Yesu bɔra Alabatosoba kɔnɔ minkɛ, a tagatɔ a ta
karamɔgɔdenw gbarara a ra k’a fɔ a ye ko a ye Alabatosoba lɔcogo
ni a cɛɲa flɛ.
2 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ɲa bɛ nin bɛɛ ra kɛ! Can ra ne b’a fɔ aw
ye ko nin bonw bɛɛ bɛna cici, ka a kabakuruw bɛɛ yɛrɛgɛ ka bɔ ɲɔgɔn
kunna.»

Yesu ka dunuɲa laban ta tɔɔrɔkow fɔ
(Marika 13.3-13; Luka 21.7-19)

3 Yesu tagara sigi Oliviyesunw kuru kan. A ta karamɔgɔdenw nana
o danna ka na a ɲininka ko: «O kow bɛna kɛ wagati min na, ani i
nawagati tagamasiyɛn ni dunuɲa labanwagati tagamasiyɛn fɔ an ye.»

---

* **23:35 23.35** Abila: Dɔw b’a fɔ ko Abɛli.

4 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana a to mɔgɔ si ye
aw lafiri.
5 Sabu mɔgɔ caman bɛna na ni ne tɔgɔ ye, k’a fɔ ko olugu le Kisibaga*
ye. O bɛna mɔgɔ caman lafiri.
6 Aw bɛna kɛrɛ mankanw mɛn, ka kɛrɛ kibaroyaw mɛn. Aw hakiri
kana ɲagami; sabu jagboya lo o kow ye kɛ. Nka o si tɛ a laban ye fɔlɔ.
7 Siya dɔ bɛna wuri dɔ wɛrɛ kama, jamana dɔ bɛna wuri dɔ wɛrɛ
kama. Kɔngɔba ni dugukoloyɛrɛyɛrɛ bɛna kɛ yɔrɔ caman na.
8 Nka o bɛɛ bɛna kɛ tɔɔrɔw damina le ye, i n’a fɔ muso jigibagatɔ ta
tɔɔrɔ damina.
9 «O bɛna aw mina ka aw di, janko o ye aw tɔɔrɔ; o bɛna aw faga.
Siyaw bɛɛ bɛna aw kɔninya ne tɔgɔ kosɔn.
10 O bɛna kɛ sababu ye k’a to mɔgɔ caman ye bɔ lanaya ra, ka ɲɔgɔn
janfa, ani ka ɲɔgɔn kɔninya.
11 Cira faninyafɔbaga caman bɛna wuri, ka mɔgɔ caman lafiri.
12 Jurumun cayakojugu fɛ, mɔgɔ caman ta kanuya bɛna dɔgɔya.
13 Nka ni mɔgɔ min ka nin kow sɔnmina fɔ ka taga se a laban ma, o
tigi bɛ kisi.
14 Ala ta Masaya* Kibaro Diman* bɛna fɔ dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra, janko
siyaw bɛɛ ye o seereya mɛn. O kɔ, a laban bɛ sɔrɔ ka se.»

Fɛn haramunin ta tɔɔrɔ
(Marika 13.14-23; Luka 21.20-24)

15 «Ayiwa, Ala bɛ fɛn haramunin min kɔninya, cira Daniyɛli ka min
ko fɔ, ni aw nana o siginin ye Alabatosoba kɔnɔ (min bɛ nin kumaw
karan, o ye jija ka a kɔrɔ lɔn)!
16 Ni o wagati sera ka mɔgɔ min sɔrɔ Zude mara ra, olugu ye bori ka
taga kuruw fan fɛ.
17 Ni o wagati ka mɔgɔ min sɔrɔ biribon san fɛ, o tigi kana jigi ko a
bɛ tagara fɛn dɔ ta bon kɔnɔ.
18 Ni a kɛra ka mɔgɔ min sɔrɔ foro ra, o kana sekɔ so kɔnɔ ko a bɛ
taga a ta derege ta.
19 O lonw na bɔnɔ bɛna muso lasiritɔw sɔrɔ, ani minw bɛ sin dira
denw ma.
20 «Aw ye Ala daari janko aw boriwagati kana bɛn nɛnɛba wagati
ma, walama Nɛnɛkirilon* dɔ ma.
21 Sabu a bɛna kɛ tɔɔrɔba le ye, min ɲɔgɔn ma deri ka ye ban, kabini
dunuɲa dantuma fɔ ka na se bi ma; a ɲɔgɔn fana tɛna ye tuun fiyewu.
22 Ni Ala tun ma o tɔɔrɔw wagati surunya, mɔgɔ si tun tɛna kisi. Nka
a ka o tɔɔrɔw wagati surunya a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw kosɔn.
23 Ni dɔ k’a fɔ aw ye ko: ‹A flɛ, Kisibaga* bɛ yan,› walama ko: ‹A bɛ
yan fɛ yi,› aw kana la a ra.
24 Sabu faninyafɔbaga dɔw bɛna wuri ko olugu le ye Kisibaga ye;
cira faninyafɔbaga dɔw fana bɛna wuri. O bɛna tagamasiyɛnbaw, ani
kabakow kɛ, janko ka hali Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw lafiri, ni o
tun bɛ se ka kɛ.
25 Ayiwa, ne kɔni ka aw lasɔmi ka ban.
26 «Ni dɔw ko: ‹A flɛ, Kisibaga bɛ kongo kɔnɔ!›, aw kana taga yi; ni
dɔw ko: ‹A dogora bon dɔ kɔnɔ!›, aw kana la a ra.
27 Sabu san bɛ manamana cogo min na ka bɔ terebɔyanfan na ka
taga fɔ terebenyanfan na, Min kɛra Adamaden ye*, o nacogo bɛna kɛ
ten le.

28 Ni sogosu ka kɛ yɔrɔ min na, dugaw bɛ lajɛn o yɔrɔ le ra.»

Yesu nacogo ka bɔ sankolo ra
(Marika 13.24-27; Luka 21.25-28)

29 Yesu ko: «Ayiwa, o wagati tɔɔrɔw tɛmɛnin kɔ, tere bɛna kɛ dibi ye,
karo fana tɛna yeelen bɔ tuun; lolow bɛna bɔ sankolo ra ka benben.
Sankolo ta sebagayaw bɛna yuguyugu ka bɔ o nɔ ra.
30 O tuma ra, Min kɛra Adamaden ye*, mɔgɔw bɛna o ta tagamasiyɛn
ye sankolo ra. Dugukolo gbaw bɛɛ bɛna kasi; Min kɛra Adamaden ye,
o bɛna o natɔ ye sankabaw kan ka bɔ sankolo ra ni sebagayaba ni
nɔɔrɔba ye.
31 O kɔ, burufiyɛkanba bɛna bɔ; a bɛna a ta mɛlɛkɛw ci ka na a ta
mɔgɔ ɲanawolomaninw lajɛn ka bɔ dunuɲa fan naani na, ka a damina
sankolo kun dɔ ma ka taga a bla a kun dɔ ra.»

Torosun ta karan
(Marika 13.28-31; Luka 21.29-33)

32 «Aw ye torosun cogo kɔrɔsi, k'a to o ye aw karan: ni aw k'a ye ko
a borow bɛ nugura ka flaburuw bɔ tuma min na, aw b'a lɔn ko samiya
surunyara.
33 O cogo kelen na, ni aw nana a ye ko nin kow bɛ kɛra tuma min
na, aw y'a lɔn ko Min kɛra Adamaden ye* ko o nawagati le surunyara,
ko a sera ka ban.
34 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko bi mɔgɔw bɛɛ tɛna sa ka ban, fɔ nin
kow bɛɛ ye kɛ ka dafa.
35 Sankolo ni dugukolo bɛna tɛmɛ, nka ne ta kuma tɛna tɛmɛ fiyewu.»

Mɔgɔ si tɛ dunuɲa labanwagati lɔn
(Marika 13.32-37; Luka 17.26-30,34-36)

36 Yesu ko: «Nin kow bɛna kɛ lon min na ni wagati min na, mɔgɔ si
tɛ o lɔn; sankolo mɛlɛkɛw t'a lɔn, Dencɛ t'a lɔn; Fa Ala kelenpe le b'a
lɔn.
37 Min kɛra Adamaden ye*, sani o ye na, ko minw kɛra Nuho ta tere
ra, o ɲɔgɔn le bɛna kɛ.
38 Nuho ta tere ra, tuma min na sanjiba tun ma na fɔlɔ, mɔgɔw tun
bɛ domuni ni minni le ra, ka to ka furuw kɛ, ka o ta denw di furu ra.
O tora o le ra fɔ lon min Nuho donna kurunba kɔnɔ.
39 O ma sɔmi foyi ra, fɔ sanjiba nana, ka taga ni o bɛɛ ye. Min kɛra
Adamaden ye*, ale ta nawagati ra a bɛna kɛ ten le.
40 O tuma ra, cɛ fla bɛna kɛ kongo kɔnɔ ɲɔgɔn fɛ, kelen bɛna ta ka
kelen to yi.
41 Muso fla bɛna kɛ mugusi ra ɲɔgɔn fɛ, kelen bɛna ta ka tɔ kelen to
yi.
42 O kosɔn aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, sabu aw Matigi bɛna na lon
min na, aw ma o lɔn.
43 Aw yɛrɛ ka a lɔn ko ni bontigi tun ka soncɛ nawagati lɔn su fɛ, a
tun tɛna la ka sunɔgɔ k'a to soncɛ ye na a ta bonda kari ka don!
44 O kosɔn, aw fana ye labɛn, sabu aw tɛ miiri wagati min na, Min
kɛra Adamaden ye*, ale bɛna na o wagati le ra.»

(Luka 12.41-48)

45 «Jɔn le bɛna kɛ o baaraden terennin hakiriman ye sa, min matigicɛ
bɛna a bla a ta baaradenw kunna, janko a ye domuni di o ma a wagati
ra?

46 Ayiwa, o baaraden min matigicɛ bɛna a sɔrɔ ko a bɛ o baaraɲuman
kɛra, o baaraden ta bɛna ɲa.
47 Can ra ne b’a fɔ aw ye, a matigicɛ bɛna a sigi a borofɛnw bɛɛ
kunna.
48 Nka ni o baaraden ka kɛ baaradenjugu ye, ni a k’a miiri k’a fɔ ko:
‹Ne matigicɛ bɛna mɛɛn ka sɔrɔ ka na›,
49 ni a ka kɛ a baaradenɲɔgɔnw bugɔ ye, ka to ka domuni kɛ, ka
minni kɛ ni dɔrɔtɔw ye,
50 ayiwa, o baaradenjugu tɛ miiri lon min na, ani a tɛ wagati min
lɔn, a matigicɛ bɛna na ka na bara a ra o wagati le ra.
51 A bɛna a bugɔ kosɛbɛ, k’a gbɛn, k’a bla ni flankafuw ye. Kasi ni
ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.»

25

Sungurunin tan ta talen

1 Ayiwa, o kɔ, Yesu ka talen dɔ la o ye; a ko: «Ala ta Masaya* bɛna
kɛ i n’a fɔ sungurunin tan minw ka o ta fitinaw ta su fɛ ko o bɛ taga
kɔɲɔcɛ kunbɛnyɔrɔ ra.
2 O ra looru tun ye hakirintanw ye, tɔ looru tun ye hakiritigiw ye.
3 Ayiwa, hakirintanw ka o ta fitinaw ta, nka o ma turu ta o yɛrɛ boro.
4 Nka hakiritigiw ka o ta fitinaw ta ka turu dɔ kɛ minan dɔw kɔnɔ
ka taga ni a ye o yɛrɛ boro.
5 Kɔɲɔcɛ nana mɛɛn, a tɛ nana minkɛ, sunɔgɔ ka o sungurunin tan
bɛɛ mina, o bɛɛ sunɔgɔra.
6 «Ayiwa, pɛrɛnkan nana bɔ su dugutarama fɛ ko: ‹Kɔɲɔcɛ ye, aw
ye bɔ ka taga a kunbɛn!›
7 O sungurunin tan wurira ka o ta fitinaw labɛn.
8 Hakirintanw ko hakiritigiw ma ko: ‹Aw ye aw ta turu dɔ di an ma,
ni o tɛ, an ta fitinaw bɛ ɲini ka faga dɛ!›
9 Nka hakiritigiw ko o ma ko: ‹Ɔn-ɔn, an ta turu tɛna se ka an bɛɛ
labɔ, aw ye taga turufiyeerebagaw fɛ ka taga dɔ san.›
10 Ayiwa, ka o taganin to turusanyɔrɔ ra, kɔɲɔcɛ nana. Minw tun
labɛnna, olugu donna ni kɔɲɔcɛ ye kɔɲɔbon kɔnɔ; o ka da sɔgɔ.
11 O kɔ fɛ, sunguru tɔw nana; o ko: ‹An Matigicɛ, an matigicɛ, dayɛlɛ
an ye!›
12 Nka matigicɛ ka o jaabi ko: ‹Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko ne ma aw
lɔn!› »
13 Yesu ko: «Aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, sabu aw tɛ a lon lɔn, aw tɛ
a wagati fana lɔn.»

Baaraden saba ta ko
(Luka 19.11-27)

14 Yesu ko: «Ala ta Masaya* bɛ i ko cɛ min tagatɔ tagama ra, a ka a
ta baaradenw wele ka na a ta wari karifa o ma.
15 A ka warigbɛ kɛmɛ looru di kelen ma, ka kɛmɛ fla di kelen wɛrɛ
ma, ka kɛmɛ di sabanan ma; a ka o bɛɛ kelen kelen ta di o ma ka kaɲa
ni o seko ye; o kɔ, a tagara.
16 Baaraden min tun ka warigbɛ kɛmɛ looru sɔrɔ, ale sinna ka baara
kɛ ni a ta wari ye, ka warigbɛ kɛmɛ looru wɛrɛ sɔrɔ ka fara a ta kan.
17 Min tun ka warigbɛ kɛmɛ fla sɔrɔ, ale fana ka a kɛ o cogo kelen
na, ka warigbɛ kɛmɛ fla wɛrɛ sɔrɔ ka fara a ta kan.

18 Nka warigbɛ kɛmɛ tun dira min ma, ale tagara dinga le sogi ka a
matigicɛ ta wari dogo yi.
19 «Ayiwa, a mɛɛnna, lon dɔ o baaradenw matigicɛ nana; a ka o wele
ka na jate kɛ.
20 Min tun ka warigbɛ kɛmɛ looru sɔrɔ, ale nana ni warigbɛ kɛmɛ
looru wɛrɛ ye, k'a fɔ ko: ‹Ne matigicɛ, i tun ka warigbɛ kɛmɛ looru le
karifa ne ma, nka kɛmɛ looru wɛrɛ flɛ nin ye; ne ka o le sɔrɔ.›
21 «A matigicɛ ko a ma ko: ‹O ɲana; i kɛra baaradenɲuman ye, ani
lanamɔgɔ. Fɛn fitini le dira i ma, nka i kɛra lanamɔgɔ ye o ra. Sisan
ne bɛna caman karifa i ma. Na, i ni i matigicɛ ye ɲagari ɲɔgɔn fɛ.›
22 «Ayiwa, baaraden min tun ka warigbɛ kɛmɛ fla sɔrɔ, ale fana nana
a matigicɛ fɛ k'a fɔ a ye ko: ‹Ne matigicɛ, i tun ka warigbɛ kɛmɛ fla le
karifa ne ma, nka warigbɛ kɛmɛ fla wɛrɛ flɛ nin ye. Ne ka o le sɔrɔ.›
23 «A matigicɛ ko a ma ko: ‹O ɲana; i kɛra baaradenɲuman ye, ani
lanamɔgɔ. Fɛn fitini le dira i ma, nka i kɛra lanamɔgɔ o ra. Sisan ne
bɛna caman karifa i ma. Na, i ni i matigicɛ ye ɲagari ɲɔgɔn fɛ.›
24 «Ayiwa, baaraden min tun ka warigbɛ kɛmɛ dɔrɔn sɔrɔ, ale nana
a fɔ ko: ‹Ne matigicɛ, ne tun ka a lɔn ko ele ye mɔgɔ jusukungbɛlɛn le
ye. I ma siman min dan, i bɛ o kan; i ma foro min sɛnɛ, i bɛ o siman
tigɛ.
25 O le kosɔn ne siranna, ne tagara dinga le sogi ka i ta wari dogo yi.
I ta wari ye nin ye, a mina.›
26 «A matigicɛ ko a ma ko: ‹Ele baaradenjugu, salibagatɔ. I k'a lɔn
ko ne ma siman min dan ko ne bɛ o kan, ko ne ma foro min sɛnɛ ko
ne bɛ o siman tigɛ;
27 mun na i ma taga ne ta wari bla waribon na? Ni o tun kɛra, ne
kɔseginin, ne tun bɛna ne ta wari ta, ka tɔnɔ sɔrɔ ka fara a kan!›
28 A ko mɔgɔw ma ko o ye a ta warigbɛ kɛmɛ bɔsi a ra, k'a di warigbɛ
waga kelen tigi ma.
29 A ko: ‹Sabu dɔ bɛ min fɛ, dɔ wɛrɛ bɛna di o le ma, a ta bɛ caya;
nka dɔ tɛ min fɛ, hali fitini min b'a fɛ, o bɛna bɔsi a boro.›
30 A ko: ‹Aw ye baaradenkolon firi kɛnɛ ma dibi ra yi; kasi ni ɲinɲimi
le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.› »

Ala ta kiti

31 Yesu ko: «Min kɛra Adamaden ye*, ni o nana sigi a ta masaya ra
lon min na ni mɛlɛkɛw bɛɛ ye, o lon na a bɛna sigi a ta masasiginan
nɔɔrɔman kan.
32 Siyaw bɛɛ bɛna lajɛn a ɲa kɔrɔ. A bɛna o woloma ka bɔ ɲɔgɔn na,
i ko sagagbɛnbaga bɛ sagaw ni baw woloma ka bɔ ɲɔgɔn na cogo min
na.
33 A bɛna sagaw bla a kininboroyanfan fɛ, ka baw bla a numanboroy-
anfan fɛ.
34 «Minw bɛ a kininboroyanfan fɛ, Masacɛ bɛna a fɔ olugu ye ko:
‹Aw ye na, ne Fa Ala ta baraka bɛ aw minw kan. Ala ka Masaya* min
labɛn kabini dunuɲa jusigiwagati ra, aw ye o Masaya cɛn ta.
35 Sabu kɔngɔ ka ne mina, aw ka domuni di ne ma, jiminlɔgɔ ka ne
sɔrɔ, aw ka ji di ne ma. Ne tun ye lonan ye, aw ka ne lajigi aw ta so.
36 Ne fari lakolon tun lo, aw ka fani don ne ra. Ne tun man kɛnɛ, aw
ka aw janto ne ra. Ne tun bɛ kaso ra, aw tagara ne flɛ.›

37 «O tuma, o mɔgɔ terenninw bɛna a jaabi ko: ‹Matigi, lon juman
anw ka ele kɔngɔtɔ ye, ka domuni di i ma? Lon juman fana anw ka
ele minlɔgɔtɔ ye, ka ji di i ma?
38 Lon juman anw ka ele ye lonanya ra ka i lajigi an ta sɔ? Walama
lon juman anw ka i fari lakolon ye ka fani don i ra?
39 Lon juman anw ka i banabagatɔ ye, walama k'a mɛn ko i bɛ kaso
ra, an ka taga i flɛ?›
40 «Masacɛ bɛna olugu jaabi ko: ‹Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ka
o koɲuman kɛ ne balemaw bɛɛ ra fitini dɔ ye, o tuma aw ka o kɛ ne
yɛrɛ le ye.›
41 «O kɔ, minw bɛ a numanboroyanfan fɛ, masacɛ bɛna a fɔ olugu
ye ko: ‹Aw ye bɔ ne kɔrɔ, aw mɔgɔ danganinw! Aw ye taga tasuma
fagabari ra, tasuma min lalagara Setana ni a ta mɛlɛkɛw ye!
42 Sabu kɔngɔ ka ne mina, aw ma domuni di ne ma. Minlɔgɔ ka ne
sɔrɔ, aw ma ji di ne ma.
43 Ne tun bɛ lonanya ra, aw ma sɔn ka ne lajigi aw ta sɔ. Aw ka ne
fari lakolon ye, aw ma sɔn ka fani don ne ra. Ne tun man kɛnɛ, ne tun
bɛ kaso ra, nka aw ma taga ne flɛ.›
44 «Ayiwa, olugu fana bɛna Matigi jaabi ko: ‹Matigi, lon juman le an
ka i kɔngɔtɔ ye, ka i minlɔgɔtɔ ye, ka i ye lonanya ra, ka i fari lakolon
ye, ka i banabagatɔ ye, walama ka i ye kaso ra, an ka ban an ma foyi
kɛ i ye?›
45 Masacɛ bɛna olugu fana jaabi ko: ‹Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni
aw ma o koɲuman kɛ ne balemaw bɛɛ ra fitini dɔ ye, o tuma aw m'a
kɛ ne yɛrɛ le ye.›
46 Ayiwa, olugu bɛna taga to tɔɔrɔ banbari ra; nka mɔgɔ terenninw
bɛ taga to ɲanamanya banbari ra.»

26

Mɔgɔw ka janfa siri Yesu kama
(Marika 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)

1 Yesu banna o kumaw bɛɛ ra tuma min na, a ko a ta karamɔgɔdenw
ma ko:
2 «Aw k'a lɔn ko a tɔ ye tere fla Jɔnyaban ɲanagbɛ* bɛ se. Min kɛra
Adamaden ye*, o bɛna o don mɔgɔw boro, o bɛna a gbengben yiri ra.»
3 Ayiwa, o wagati ra sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw
tagara ɲɔgɔn ye sarakalasebagaw kuntigiba Kayife ta lu kɔnɔ.
4 O k'a latigɛ ko o bɛna Yesu mina ceguya ra, k'a faga.
5 Nka o ko, ko a ko man kan ka kɛ ɲanagbɛ wagati ra, ko ni o tɛ,
mɔgɔw bɛna muruti.

Muso dɔ ka turu kasadiman kɛ Yesu kun na
(Marika 14.3-9; Yuhana 12.1-8)

6 Ayiwa, Yesu tun bɛ Betani, kunatɔcɛ Simɔn ta bon kɔnɔ.
7 Muso dɔ nana gbara Yesu ra. Daganin cɛɲumanba dɔ tun bɛ a
boro, o tun fara turu kasadiman sɔngɔgbɛlɛn dɔ ra. Ayiwa, ka Yesu to
domuni na, muso ka turu kasadiman kɛ Yesu kun na.
8 Karamɔgɔdenw ka o ye minkɛ, olugu dimina; o ko: «Nin cɛnri kun
ye mun ye?
9 Nin turu tun bɛ se ka fiyeere sɔngɔba ra, ka o wari di fagantanw
ma.»

10 Yesu bɔra o ko kala ma; a ko o ma ko: «Mun kosɔn aw bɛ nin
muso jusu kasira? A ka kɛwaleɲuman le kɛ ne ye.
11 Sabu fagantanw kɔni, olugu bɛ ni aw ye yan wagati bɛɛ; nka ne
tɛna to ni aw ye yan wagati bɛɛ dɛ!
12 A ka turu kasadiman kɛ ne fari kan, ka ne labɛn ne ta sutarari
kama.
13 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni nin Kibaro Diman* waajuri kɛra yɔrɔ
o yɔrɔ dunuɲa kɔnɔ, nin muso ka min kɛ, o ko fana bɛna lakari, ka
mɔgɔw hakiri jigi a ra.»

Zudasi ka Yesu janfa
(Marika 14.10-11; Luka 22.3-6)

14 O tuma karamɔgɔden tan ni fla ra kelen min tɔgɔ ye ko Zudasi
Sikariyɔti, ale tagara sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ.
15 A ko o ma ko: «Ni ne ka Yesu don aw boro, aw bɛna mun le di ne
ma?» O ka warigbɛ bisaba di a ma.
16 K'a ta o wagati ra, Zudasi ka kɛ cogo dɔ ɲini ye, a bɛna Yesu sɔrɔ
ka a don o boro cogo min na.

Jɔnyaban ɲanagbɛ ta domuni
(Marika 14.12-21; Luka 22.7-14,21-23; Yuhana 13.21-30)

17 Ayiwa, Burufunubari ɲanagbɛ* tere fɔlɔ, karamɔgɔdenw nana
Yesu ɲininka ko: «I b'a fɛ an ye taga Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn
i ye min le?»
18 Yesu ka mɔgɔ dɔ yira o ra, ko o ye taga o tigi fɛ dugu kɔnɔ, ka taga
a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ ko, ko ale ta wagati surunyara, ko a b'a fɛ
ka na Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ i fɛ, ale ni a ta karamɔgɔdenw.»
19 Yesu ka min fɔ, karamɔgɔdenw k'a kɛ ten. O tagara domuni labɛn.
20 Tere benna minkɛ, a ni a ta karamɔgɔden tan ni fla sigira domuni
na.
21 Ka Yesu ni a ta karamɔgɔdenw to domuni na, a ko o ma ko: «Can
ra ne b'a fɔ aw ye ko aw ra kelen bɛna ne janfa.»
22 Karamɔgɔdenw jusu kasira kosɛbɛ. O bɛɛ kelen kelen ko a ma ko:
«Matigi, ne lo wa?»
23 Yesu ko: «Mɔgɔ min boro ni ne boro bɛ minan kɔnɔ ɲɔgɔn fɛ, o
tigi le bɛna ne don mɔgɔw boro.
24 Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna sa, i ko a sɛbɛra a ta ko ra Kitabu
kɔnɔ cogo min na. Nka mɔgɔ min bɛna kɛ sababu ye k'a janfa, bɔnɔ
bɛna o tigi sɔrɔ. O tigi worobariya le tun ka fisa a ma.»
25 Zudasi, min tun ye a janfabaga ye, ale fana ka kuma ta; a ko: «An
karamɔgɔ, ne lo wa?» Yesu ko a ma ko: «I yɛrɛ le k'a fɔ.»

Jɛnɲɔgɔnya domuni
(Marika 14.22-26; Luka 22.15-20; Korɛntikaw fɔlɔ 11.23-25)

26 Ayiwa, ka o to domuni na, Yesu ka buru ta, ka baraka la Ala ye,
k'a tigɛtigɛ k'a di karamɔgɔdenw ma, k'a fɔ o ye ko: «Aw y'a mina ka
a domu; nin ye ne farikolo le ye.»
27 O kɔ, a ka jifiyɛ ta; rɛzɛnji tun b'a kɔnɔ. A ka baraka la Ala ye, ka
a di o ma, k'a fɔ o ye ko: «Aw bɛɛ ye dɔ min;
28 sabu nin ye ne jori le ye, Ala ta jɛnɲɔgɔnya* jori min bɔnna mɔgɔ
caman kosɔn, ka o ta jurumunw yafa.

29 Ne bʼa fɔ aw ye ko ne tɛna rɛzɛnji min tuun fiyewu, fɔ lon min na
ne bɛna a min ni aw ye ne Fa ta Masaya* ra tuun, cogo wɛrɛ ra.»
30 Ayiwa, o ka Alatandodɔnkiri dɔw la, ka wuri ka taga Oliviyesunw
kuru kan.

Yesu ko Piyɛri bɛna ban ale ra
(Marika 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)

31 Ayiwa, Yesu kʼa fɔ karamɔgɔdenw ye ko: «Ne ta ko bɛna kɛ sababu
ye kʼa to aw bɛɛ ye bori ka ne to bi su fɛ; sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ,
ko:
‹Ne bɛna sagagbɛnbaga faga, sagaw bɛɛ bɛna janjan.› »
32 Yesu kʼa fɔ tuun ko: «Nka ni ne nana kunu ka bɔ saya ra, ne bɛna
taga aw kɔnɔ Galile.»
33 Ayiwa, Piyɛri ka kuma ta, kʼa fɔ Yesu ye ko: «Hali ni tɔw bɛɛ borira
ka i to, ne kɔni tɛna bori ka i to fiyewu!»
34 Yesu ko a ma ko: «Can ra, ne bʼa fɔ i ye ko bi su nin na yɛrɛ, sani
dondo ye kasi, ele bɛna a fɔ mɔgɔw ye fɔ siŋaga saba ko i ma ne lɔn.»
35 Piyɛri ko: «Hali ni a kɛra ko ne bɛna sa ni i ye le, ne tɛna sɔn kʼa fɔ
ko ne ma i lɔn.» Karamɔgɔden tɔw bɛɛ ka o kuma kelen fɔ.

Yesu ni karamɔgɔdenw tagara Zetisemane
(Marika 14.32-42; Luka 22.39-46)

36 O kɔ, Yesu tagara ni a ta karamɔgɔdenw ye yɔrɔ dɔ ra, min tɔgɔ
ye ko Zetisemane. A ko o ma ko: «Aw ye sigi yan, ne bɛna gbara ɲa fɛ
ka taga Ala daari.»
37 A tagatɔ, a tagara ni Piyɛri ni Zebede dencɛ fla ye. Jusukasi ka kɛ
a sɔrɔ ye, kʼa nin tɔɔrɔ kosɛbɛ.
38 A kʼa fɔ o ye ko: «Ne nin tɔɔrɔnin lo kosɛbɛ, fɔ kʼa kɛ i ko ne bɛna
sa. Aw ye to yan, ka to ɲana ni ne ye.»
39 A tagara ɲa fɛ dɔɔnin. A ka a kinbiri gban ka a ɲa biri dugu ma,
ka Ala daari; a ko: «Ne Fa, ni a tun bɛ se ka kɛ ko nin tɔɔrɔ kana ne
sɔrɔ! Nka o bɛɛ nʼa ta, ne yɛrɛ sago kana kɛ fɔ ele sago.»
40 O kɔ, a sekɔra ka na karamɔgɔdenw kɔrɔ, ka na a sɔrɔ ko olugu
bɛ sunɔgɔra. A ko Piyɛri ma ko: «Piyɛri, aw ma se ka to ɲana ka hali
wagati kelen kɛ ni ne ye!
41 Aw ye to ɲana ka Ala daari, janko Setana kana aw nɛgɛ ka aw bla
kojugu ra. Koɲuman miiriya bɛ mɔgɔ kɔnɔ, nka a farisogo baraka ka
dɔgɔ.»
42 O kɔ, a bɔra o kɔrɔ a siŋaga flanan na ka taga Ala daari tuun, ko:
«Ne Fa, ni a tɛ se ka kɛ ko nin tɔɔrɔ ye mabɔ ne ra fiyewu, fɔ a ye ne
sɔrɔ le, o tuma i sago ye kɛ.»
43 A sekɔra tuun ka na a sɔrɔ o bɛ sunɔgɔra, sabu sunɔgɔ tun ka o
ɲadenw gbiriya.
44 A bɔra o kɔrɔ ka taga a siŋaga sabanan na. A tagara Ala daari ka
sekɔ o kuma kelen kan tuun.
45 A sekɔra ka na karamɔgɔdenw kɔrɔ tuun, kʼa fɔ o ye ko: «Aw bɛ
sunɔgɔra ka aw yɛrɛ laganfiya le wa? Ayiwa, wagati surunyara; Min
kɛra Adamaden ye*, o bɛna don jurumunkɛbagaw boro.
46 Aw ye wuri an ye taga! Ne janfabaga natɔ ye nin ye!»

26:31 26.31 Nin kuma fɔra Jakariya 13.7.

Yahudiyaw nana Yesu minayɔrɔ ra
(Marika 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

47 Ka Yesu to kuma ra, a ta karamɔgɔden tan ni fla ra kelen min tɔgɔ
ye ko Zudasi, ale nana; jamaba tun b'a kɔ; kɛrɛkɛmuruw, ani berew
tun bɛ o boro. Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw le tun ka o
ci.
48 Zudasi min tun kɛra Yesu janfabaga ye, ale tun ka tagamasiyɛn dɔ
yira Yesu minabagaw ra; a ko: «Ni aw nana a ye ko ne ka mɔgɔ min
fo ni kanuyafori ye, ale lo; aw y'a mina.»
49 O sera minkɛ dɔrɔn, Zudasi gbarara Yesu ra k'a fo, ko: «An
karamɔgɔ, i ni su.» A ka Yesu fo ni kanuyafori ye.
50 Yesu ko a ma ko: «Cɛ, i nana min kama, o kɛ.» O tuma mɔgɔw
kɛra Yesu kan, ka a mina.
51 Yesu ta karamɔgɔden minw tun bɛ ni a ye, o ra kelen ka a ta muru
sama ka bɔ, ka sarakalasebagaw kuntigiba ta jɔncɛ toro kelen caron
ka bɔ yi.
52 Yesu ko o karamɔgɔden ma ko: «I ta muru don a nɔ ra yi; sabu
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ muru ta, o tigi bɛ halaki muru sababu le ra.
53 Ele b'a miiri ko ne tɛ se ka ne Fa wele ko a ye mɛlɛkɛw ci ne ma
sisan, minw ka ca ni mɛlɛkɛ jamakuruba tan ni fla ye sisan wa?
54 Nka ni o kɛra, o tuma a sɛbɛra ko ko minw ka kan ka kɛ, olugu
bɛna kɛ k'a dafa cogo di?»
55 O wagati ra, Yesu ko jama ma ko: «Aw nana ne kɔ ni berew
ni kɛrɛkɛmuruw ye ko aw bɛna ne mina, k'a kɛ i ko ne ye
benkannikɛbaga le ye. K'a sɔrɔ ne tun bɛ sigi ka mɔgɔw karan
Alabatosoba kɔnɔ lon bɛɛ, aw ma se ka ne mina.
56 Nka nin kow bɛɛ kɛra janko ciraw tun ka ko minw sɛbɛ, o ye kɛ
can ye.»
O tuma karamɔgɔdenw bɛɛ borira ka a kelen to.

O tagara ni Yesu ye kititigɛyɔrɔ ra
(Marika 14.53-65; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24)

57 Yesu minabagaw tagara ni a ye sarakalasebagaw kuntigiba* Kayife
fɛ yi. Sariya karamɔgɔw* ni cɛkɔrɔbaw tagara ɲɔgɔn lajɛn yi.
58 Piyɛri tora yɔrɔjan, a bɛ tugura o kɔ, fɔ ka taga se sarakalasebagaw
kuntigiba ta lu ma. A donna ka sigi ni lu kɔrɔsibagaw ye, k'a flɛ a ko
bɛna laban cogo min na.
59 Sarakalasebagaw kuntigiw, ani Yahudiyaw ta kititigɛbagaw ta
jɛnkuru mɔgɔw bɛɛ tun bɛ kuma dɔ ɲinina Yesu kama min bɛ se ka
kɛ a fagasababu ye.
60 Seere faninyafɔbaga caman nana o ta fɔ; nka o ma Yesu
fagasababu sɔrɔ o si ra. A laban, mɔgɔ fla ko:
61 «A ko ale bɛ se ka Alabatosoba ci ka a lɔ kokura tere saba kɔnɔ.»
62 Sarakalasebagaw kuntigiba wurira ka lɔ, k'a fɔ Yesu ma ko:
«Mɔgɔw bɛ kuma minw fɔra i kama, i ko di o ra?»
63 Yesu jera. Sarakalasebagaw kuntigiba ko a ma ko: «Ne b'a fɛ i ye
kari Ala ɲanaman tɔgɔ ra k'a fɔ an ye ni ele le ye Kisibaga* ye, ani
Den min bɔra Ala ra*.»
64 Yesu ka a jaabi ko: «I yɛrɛ le k'a fɔ. Nka o dɔrɔn tɛ, ne b'a fɔ aw ye
ko k'a ta bi ra, Min kɛra Adamaden ye*, aw bɛna o siginin ye Sebɛɛtigi
Ala kininboroyanfan fɛ, o kɔ, aw bɛna a natɔ ye sankaba kan ka bɔ
sankolo ra.»

65 O fɔra minkɛ, sarakalasebagaw kuntigiba dimina fɔ ka a yɛrɛ ta
derege mina ka a faran; a ko: «A ka Ala tɔgɔ cɛn. An mako tɛ mɔgɔ si
ta seereya ra tuun! Aw yɛrɛ ka a ta Alatɔgɔcɛnkuma mɛn ka ban! Aw
ta miiriya ye juman ye?»
66 Mɔgɔw ko: «A ka kan ka faga le!»
67 O ka kɛ daji tu ye a ɲada kan, ka a bugɔ ni borokuruw ye. Dɔw
k'a fata, k'a fɔ a ye ko:
68 «Kisibaga, min ka i bugɔ, o tɔgɔ lɔn k'a fɔ an ye!»

Piyɛri ko a ma Yesu lɔn
(Marika 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27)

69 Ayiwa, Piyɛri tun siginin bɛ lu kɔnɔ. Baaradenmuso dɔ gbarara a
ra, k'a fɔ a ye ko: «Ele fana tun bɛ ni Yesu Galilekacɛ ye.»
70 Nka Piyɛri banna ka lɔ a ra mɔgɔw bɛɛ ɲa na. A ko muso ma ko:
«Ne ma i ta kuma faamu.»
71 O kɔ, Piyɛri ka kɛ taga ye luda fan na. Baaradenmuso dɔ wɛrɛ k'a
ye minkɛ, ale k'a fɔ mɔgɔw ye o yɔrɔ ra ko: «Cɛ nin tun bɛ ni Yesu
Nazarɛtikacɛ ye!»
72 Piyɛri banna tuun ka lɔ a ra. A karira ko ale tɛ. A ko: «Ne yɛrɛ
ma cɛ nin lɔn.»
73 Dɔɔnin kɛra tuun, mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu gbarara
Piyɛri ra k'a fɔ a ye ko: «Sigiya t'a ra, ele fana ye Yesu ta mɔgɔ dɔ le
ye; i kumacogo le b'a yira.»
74 O tuma Piyɛri karira fɔ k'a yɛrɛ danga; a ko: «Ne ko ne tɛ cɛ nin
lɔn.» O yɔrɔnin bɛɛ ra, dondo kasira.
75 O tuma Yesu tun ka kuma min fɔ, Piyɛri hakiri jigira o ra, ko: «Sani
dondo ye kasi, ele bɛna a fɔ siɲaga saba ko i ma ne lɔn.» Piyɛri bɔra
kɛnɛ ma ka taga kasi kosɛbɛ.

27

O ka kiti ben Yesu kan
(Marika 15.1; Luka 23.1-2; Yuhana 18.28-32)

1 Ayiwa, sɔgɔmada joona fɛ sarakalasebagaw* kuntigiw, ani
cɛkɔrɔbaw bɛɛ tagara ɲɔgɔn ye Yesu kama, janko k'a faga.
2 O k'a mina k'a siri, ka taga ni a ye jamanatigi Pilati fɛ.

Zudasi ka a yɛrɛ faga
(Kɛwalew 1.18-19)

3 Ayiwa, Zudasi, min tun ka Yesu janfa, ale nana a ye ko o ka kiti
ben Yesu kan ko a ye faga minkɛ, a nimisara. O tun ka warigbɛ bisaba
min di a ma, a sekɔra ka taga o di sarakalasebagaw* kuntigiw, ani
cɛkɔrɔbaw ma.
4 A ko: «Ne ka jurumun kɛ, sabu mɔgɔ min ma kojugu kɛ, ne ka o
janfa k'a don aw boro.» O k'a jaabi ko: «Anw ta mun le bɛ o ra tuun?
O ye i yɛrɛ ta ko le ye.»
5 Zudasi ka wari firi Alabatosoba kɔnɔ, ka taga a yɛrɛ kan don juru
ra ka a yɛrɛ faga.
6 Sarakalasebagaw kuntigiw ka wariw tɔmɔtɔmɔ. O ko: «Nin wari
man kan ka bla Alabatosoba kɛsu kɔnɔ, sabu mɔgɔfaga sara lo.»
7 O kumana ka na bɛn kelen ma; o tagara dagalalagabaga ta foro san
ni o wari ye, ka o kɛ lonanw ta kaburulo ye.
8 O le kosɔn fɔ ka na se bi ma, o foro tɔgɔ lara ko mɔgɔfaga foro.

9 Cira Yeremi tun ka kuma min fɔ, o kuma kɛra can ye o cogo le ra, ko:
«O ka warigbɛ bisaba ta, Izirayɛlimɔgɔw ka o jate ka o kɛ mɔgɔ sɔngɔ ye,
10 ka o di dagalalagabaga ma a ta foro sɔngɔ ye, i n’a fɔ Matigi tun k’a fɔ ne ye cogo min na.»

O tagara ni Yesu ye Pilati fɛ
(Marika 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38)

11 O tagara ni Yesu ye jamanatigi fɛ. Jamanatigi ka a ɲininka ko: «Ele le ye Yahudiyaw ta masacɛ ye wa?» Yesu ko: «I k’a fɔ cogo min na, ne lo.»
12 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw ka Yesu jaraki fɛn o fɛn na, Yesu ma o jaabi o si ra.
13 O tuma Pilati ko Yesu ma ko: «O bɛ i jarakira ko minw bɛɛ ra, i tɛ o mɛnna wa?»
14 Yesu ma Pilati jaabi a ta kuma si ra; o ko ka Pilati kabakoya kosɛbɛ.

Yesu fagako latigɛra
(Marika 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39–19.16)

15 Ayiwa, san o san, Jɔnyaban ɲanagbɛ* ra, jamanatigi tun bɛ deri ka kasoden kelen labla. Ni jama tun ko a ye min labla, a tun bɛ o le labla.
16 Ayiwa, o y’a sɔrɔ kasoden dɔ tun bɛ kaso ra, min tɔgɔ tun ye Barabasi; mɔgɔw bɛɛ tun bɛ ale ta kojuguw kala ma.
17 Pilati kumana jama fɛ; a ko: «Ayiwa, aw b’a fɛ ne ye jɔn kelen le bla? Barabasi wa, walama Yesu min bɛ wele ko Kisibaga*?»
18 Pilati tun k’a lɔn ko ɲangboya dɔrɔn le kosɔn o ka Yesu mina ka na ni a ye ale fɛ.
19 Ayiwa, ka Pilati siginin to kititigɛyɔrɔ ra, a muso ka mɔgɔ ci a fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «I kana a to ko dɔ ye don ele ni nin mɔgɔ terennin cɛ dɛ; sabu ne tɔɔrɔra siko ra su fɛ kosɛbɛ a kosɔn.»
20 Nka sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw ka jama kɔnɔnɔsu, ko o y’a fɔ Pilati ye ko a ye Barabasi labla, ka Yesu faga.
21 Jamanatigi ka o ɲininka tuun, ko: «Nin mɔgɔ fla ra, aw b’a fɛ ne ye jɔn kelen le labla?» O ko: «Barabasi!»
22 Pilati ko: «O tuma, Yesu min bɛ wele ko Kisibaga, aw ko ne ye ale kɛ cogo di?» O bɛɛ k’a jaabi ko: «A gbengben yiri ra!»
23 Jamanatigi ko: «O tuma a ka kojugu juman le kɛ?» O belen ka dɔ fara o pɛrɛnkan kan, ko: «A ye gbengben yiri ra!»
24 Pilati nana a ye ko ale ta kuma tɛna foyi ɲa minkɛ, ko jama mankan fana bɛ bonyara ka taga ɲa, a ka ji ta ka a tɛgɛ fla ko jama bɛɛ ɲa na, k’a fɔ o ye ko: «Ayiwa, ne nin tɛ nin mɔgɔ terennin fagari ra ni aw ye. A ko bɛ aw yɛrɛ le boro.»
25 Jama bɛɛ ko: «Ɔnhɔn, an sɔnna. A hakɛ ye ben anw ni an denw kan.»
26 O ra, Pilati ka Barabasi labla o ye. A k’a to o ka Yesu bugɔ ni gbɛɲɛ ye, ka sɔrɔ k’a di o ma ko o ye taga a gbengben yiri ra.

Sorasiw ka Yesu tɔɔrɔ
(Marika 15.16-20; Yuhana 19.2-3)

27:10 27.10 Nin kuma fɔra Jakariya 11.12-13; Yeremi 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

27 Jamanatigi ta sorasiw tagara ni Yesu ye jamanatigi ta bonba kɔnɔ.
O nana ni sorasiw ta jɛnkuru bɛɛ ye ka na a lamini.
28 O ka a yɛrɛ ta faniw bɔ a ra ka deregeba wulenman dɔ don a ra.
29 O ka ŋani dan ka o kɛ i ko masafugula, ka o biri a kun na, ka a
kininboro kɛ ka kalama dɔ mina. O kɔ, o ka o kinbiri gban a kɔrɔ k'a
lɔgɔbɔ, ko: «Yahudiyaw ta masacɛ, an bɛ i fora!»
30 O ka kɛ daji tu ye a kan, ka kalama mina a boro ka a bugɔ ni a ye
a kun na.
31 O k'a lɔgɔbɔ ka ban tuma min na, o ka deregeba bɔ a ra, ka a yɛrɛ
ta faniw don a ra tuun, ka bɔ ni a ye ka taga a gbengben yiri ra.

O ka Yesu gbengben yiri ra
(Marika 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

32 O bɔtɔ, o bɛnna ni Sirɛnikacɛ dɔ ye, min tɔgɔ tun ye ko Simɔn. O
ka ale jagboya ko a ye Yesu ta gbengbenyiri* ta.
33 O tagara se yɔrɔ dɔ ra, min tɔgɔ ye ko Gɔligota, o kɔrɔ ye ko
Kunkolo yɔrɔ.
34 O sera yi minkɛ, o ka fla kunaman dɔ ɲagami duvɛn na ka o di
Yesu ma; a ka a nɛnɛ minkɛ, a ma sɔn ka a min.
35 Yesu gbengbennin kɔ yiri ra, o ka kara la ka a ta faniw tarantaran
ɲɔgɔn na. [O kɛra minkɛ, cira tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko:
«O ka ne ta faniw taran ɲɔgɔn na,
ka kara la ne ta deregeba kosɔn.»]
36 O kɔ, o sigira ka to k'a kɔrɔsi.
37 O tun ka kuma dɔ sɛbɛ yiri dɔ kan a kunkolo kunna, k'a fagakun
yira. O tun k'a sɛbɛ ko: «Nin ye Yesu ye, Yahudiyaw ta masacɛ.»
38 O ka benkannikɛbaga fla fana gbengben ni a ye yiri dɔw kan, kelen
bɛ a kininboroyanfan na, kelen bɛ a numanboroyanfan na.
39 Tɛmɛbagaw tun b'a flɛra, k'a nɛni, ka o kun kɔmi a ra,
40 k'a fɔ a ma ko: «Ele min ko i bɛ se ka Alabatosoba ci, ka a lɔ
kokura tere saba kɔnɔ, ayiwa, i yɛrɛ kisi sisan sa! Den min bɔra Ala
ra*, ni ele lo, o tuma jigi ka bɔ gbengbenyiri ra!»
41 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw*, ani
cɛkɔrɔbaw fana tun bɛ a lɔgɔbɔra, k'a fɔ ko:
42 «A ka tɔw kisi, nka a tɛ se ka a yɛrɛ kisi! Ni a ko a ye Izirayɛli* ta
masacɛ ye, o tuma a ye jigi ka bɔ yiri ra! Ni a jigira, an bɛ la a ra.»
43 O ko: «A ko a ka a yɛrɛ karifa Ala ma. Ayiwa, ni can lo ko Ala bɛ
a kanu, a ye a kisi sisan kɛ; sabu a yɛrɛ da le k'a fɔ ko Den min bɔra
Ala ra*, ko ale lo.»
44 Benkannikɛbaga fla minw tun gbengbenna ni a ye, olugu fana tun
bɛ a nɛnina o cogo kelen na.

Yesu sara gbengbenyiri kan
(Marika 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

45 Ayiwa, tere sera kuncɛ tuma min na, dibi barara ka don jamana
fan bɛɛ ra fɔ ka taga wulada surunya.
46 Wulada surunyara minkɛ, Yesu pɛrɛnna ni fanga ye, k'a fɔ ko:
«Heli, Heli, lama sabakatani?» O kɔrɔ le ye ko: «Ne tigi Ala, ne tigi
Ala, mun na i ka ne kelen to?»

47 Mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu ka o mɛn minkɛ, o ko: «A bɛ
cira Iliya* le welera!»
48 O yɔrɔnin bɛɛ, o ra kelen borira ka taga fu dɔ ta, ka o su minnifɛn
kumunin dɔ ra, ka a dulon kalama dɔ ra, ka na o la Yesu da ra ko a ye
a sɔnsɔn.
49 Tɔw ko: «A to yi, an y'a flɛ, ni cira Iliya bɛna na a kisi.»
50 Yesu ka kulekanba ci tuun, ka sa.
51 O yɔrɔnin bɛɛ ra, Alabatosoba cɛtigɛfani faranna fla ye, k'a ta san
fɛ ka na se fɔ dugu ma. Dugukolo yɛrɛyɛrɛra, faraw cira.
52 Kaburuw dayɛlɛra, mɔgɔ saninman caman suw kununa;
53 o bɔra kaburuw kɔnɔ Yesu kununin kɔ, ka don Zeruzalɛmu dugu
kɔnɔ. Mɔgɔ caman ka o ye.
54 Sorasikuntigi ni sorasi tɔ minw tun bɛ Yesu kɔrɔsira, olugu ka o
ye minkɛ, ka dugukoloyɛrɛyɛrɛ ye, o siranna kosɛbɛ. O ko: «Can ra,
Den min bɔra Ala ra*, nin cɛ lo.»
55 Muso caman tun lɔnin bɛ yɔrɔjan ka flɛri kɛ. Olugu le tun tugura
Yesu kɔ kabini Galile mara ra, ka a dɛmɛ baara ra.
56 Mariyamu Magidalakamuso, ale tun bɛ o ra, ani Yakuba ni Yusufu
bamuso Mariyamu, ani Yakuba ni Yuhana bamuso.

O ka Yesu sutara
(Marika 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

57 Wulada sera minkɛ, cɛ naforotigi dɔ nana ka bɔ Arimate; a tɔgɔ
tun ye ko Yusufu. Ale fana tun ye Yesu ta karamɔgɔden dɔ ye.
58 A tagara Pilati fɛ ka taga Yesu su daari a fɛ. Pilati sɔnna ko o ye a
di a ma.
59 Yusufu tagara Yesu su ta, ka a kasanke ni fanikura dɔ ye,
60 ka taga a don kaburukura dɔ kɔnɔ; Yusufu yɛrɛ le tun ka o kaburu
sogi fara ra a yɛrɛ tɔgɔ ra. O ka Yesu su la kaburu kɔnɔ, ka kabakuruba
dɔ kolonkolon ka o kɛ ka kaburu datugu, ka taga.
61 Mariyamu Magidalakamuso, ani Mariyamu tɔ kelen, olugu tun
siginin bɛ ka o ɲasin kaburu ma.

Yesu ta kaburu kɔrɔsiko

62 Ayiwa, o dugusagbɛ, Yahudiyaw tun bɛ o ta Nɛnɛkirilon* ɲanagbɛ
labɛn lon min na, o lon dugusagbɛ, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani
Farisiw* korira ka taga Pilati fɛ.
63 O tagara a fɔ Pilati ye ko: «An matigicɛ, an hakiri b'a ra ko
mɔgɔlafiribaga nin tun k'a fɔ ko ni ale sara, ko tere saba kɔ a bɛna
kunu.
64 A to sorasiw ye taga kaburu kɔrɔsi ka se fɔ tere saba, janko a ta
karamɔgɔdenw kana na taga a su ta ka a dogo, k'a fɔ mɔgɔw ye ko a
kununa. O lafiriri bɛna juguya ka tɛmɛ ale yɛrɛ ta kan.»
65 Pilati ko: «Aw ye sorasi dɔw ta, cogo min ka aw diya, aw ye taga
a kɔrɔsi ten.»
66 O tagara nɔ bla kaburu da ra, ka sorasi dɔw bla ko o ye kaburu
kɔrɔsi ka ɲa.

28

Mɛlɛkɛ ka Yesu kunuko fɔ muso dɔw ye
(Marika 16.1-10; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

* **27:47 27.47** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

1 Nɛnɛkirilon* tɛmɛnin kɔ, lɔgɔkun tere fɔlɔ sɔgɔmada joona fɛ,
Mariyamu Magidalakamusɔ, ani Mariyamu tɔ kelen, olugu fla tagara
ko ɔ bɛ taga kaburu flɛ.
2 O wagati kelen na, dugukolo barara ka yɛrɛyɛrɛ ni fanga ye. Matigi
ta mɛlɛkɛ dɔ bɔra sankolo ra ka na kabakuruba kolonkolon ka bɔ
kaburu da ra ka sigi a kan.
3 A tun bɛ manamanana i ko sanmanamana; a ta derege tun gbɛnin
lɔ pepepe.
4 Sorasi minw tun bɛ kaburu kɔrɔsira, olugu ja tigɛra; ɔ ka kɛ
yɛrɛyɛrɛ ye, ka kɛ i ko suw.
5 Mɛlɛkɛ k'a fɔ musow ye ko: «Aw kɔni, aw kana siran, sabu Yesu
min gbengbenna yiri ra, ne k'a lɔn ko aw bɛ ale le yɔrɔɲinina.
6 A tɛ yan. A kununa i ko a yɛrɛ tun k'a fɔ cogo min na. Aw ye na
don ka a layɔrɔ flɛ.
7 O kɔ, aw ye taga joona, ka taga a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko a
kununa ka bɔ saya ra, ko a bɛ taga ɔ kɔnɔ Galile, ko ɔ bɛna taga a ye
ɔ yɔrɔ le ra. Ne tun nana ɔ le fɔ aw ye.»
8 Musow teliyara ka bɔ kaburu da ra, ɔ siranninba, ani ɔ jusu
diyaninba. O borira ka taga ɔ kibarɔ diman fɔ karamɔgɔdenw ye.
9 O tagatɔ, ɔ barara ka bɛn ni Yesu yɛrɛ ye. Yesu ka ɔ fɔ. O ka ɔ
kinbiri gban ka ɔ borɔ mini Yesu sen ma, ka a bato.
10 Yesu ko ɔ ma ko: «Aw kana siran. Aw ye taga a fɔ ne balemaw ye
ko ɔ ye taga Galile. O bɛna ne ye ɔ yɔrɔ le ra.»

Yahudiyaw ko ɔ bɛ Yesu kunuko dogo

11 Ka musow tagatɔ to, Yesu su kɔrɔsibaga dɔw wurira ka don dugu
kɔnɔ. O ka fɛn ɔ fɛn ye, ɔ tagara ɔ bɛɛ fɔ sarakalasebagaw* kuntigiw
ye.
12 Sarakalasebagaw kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw tagara ɲɔgɔn ye ka
kuma ɔ ko ra. O kuma kɔ, ɔ ka wari caman di sorasiw ma,
13 k'a fɔ ɔ ye ko: «Aw ye taga a fɔ mɔgɔw ye ko Yesu ta
karamɔgɔdenw nana su fɛ ka na a su ta ka taga ni a ye, ka aw to
sunɔgɔ ra.
14 Hali ni ɔ ko sera jamanatigi ma, anw yɛrɛ bɛna kuma ni a ye, ka
a kunko bɔ aw kan.»
15 Sorasiw ka wari mina. Min fɔra ɔ ye, ɔ tagara ɔ kɛ. O kuma le
fɔra yɔrɔ bɛɛ Yahudiyaw cɛ ra fɔ ka na se bi.

Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔdenw na
(Marika 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Kɛwalew 1.6-8)

16 Karamɔgɔden tan ni kelen tagara Galile; Yesu tun ka kuru min ko
fɔ ɔ ye, ɔ tagara ɔ yɔrɔ ra.
17 O ka Yesu ye minkɛ, ɔ ka ɔ kinbiri gban a kɔrɔ ka a bato. Nka
sigiya tun bɛ dɔw jusu ra hali bi.
18 Yesu gbarara ɔ ra, k'a fɔ ɔ ye ko: «Fɛn bɛɛ se dira ne ma, sankolo
kɔnɔ, ani dugukolo kan.
19 O le kosɔn aw ye taga siyaw bɛɛ kɛ ne ta karamɔgɔdenw ye. Aw
ye ɔ batize, Fa Ala, ani Dencɛ*, ani Nin Saninman* tɔgɔ ra.
20 Ne ka fɛn ɔ fɛn yira aw ra, aw ye ɔ karan ɔ ra, ɔ ye ɔ sira tagama.
Ne bɛ ni aw ye lon bɛɛ, fɔ ka taga se dunuɲa laban ma.»

MARIKA
KA YESU TA KIBARO DIMAN MIN SƐBƐ
Kitabu faamucogo

Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, Marika le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye. Ale fana tun kɛra Yesu ta karamɔgɔden dɔ ye; ale tun kɛra Yesu ta kow seere dɔ ye. Nka i b'a sɔrɔ a ka ko caman wɛrɛ mɛn Yesu ta ko ra mɔgɔ wɛrɛw fɛ. Nin kitabu bɛ Yesu ta kɛwalew le fɔ kosɛbɛ, ka tɛmɛ a ta waajuriw kan. A b'a yira ko Yesu ye Ala ta baaraden le ye (10.45); a bɛ kabakow kɛ, ka mɔgɔw kɛnɛya, ka o bɔsi jinaw boro, ka o ta jurumunw yafa o ma. Ni a fɔra ko Yesu ye Ala Den ye (1.1), o bɛ a ta Alaya le yira; nin kitabu b'a yira an na fana ko «Min kɛra Adamaden ye*», o ye Yesu le ye. Nin kitabu tɛ Yesu ta kokɛninw lakari an ye ka tugutugu ɲɔgɔn na ka kaɲa ni a kɛwagati ye; nka a sɛbɛbaga bɛ Yesu ta kokɛnin dɔw le ɲanawoloma ka o sɛbɛ: a ka ko minw kɛ Galile, walama a tagatɔ Zeruzalɛmu, walama Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ.

Marika ta kitabu bɛ Yesu ta saya ko fɔ tuma caman, janko k'a yira ko ale le kɛra an ta jurumun sara ye (8.31; 9.31; 10.33-34,45). «Rɔmu sorasikuntigi min tun lɔnin bɛ Yesu kɔrɔ ka a kɔrɔsi, ale ka Yesu sacogo ye minkɛ, a ko: ‹Can ra, Den min bɔra Ala ra, nin cɛ lo› » (15.39).

Kitabu kɔnɔkow

Yuhana Batizerikɛbaga ta baara *(1.1-13)*
Yesu ka baara min kɛ Galile *(1.14–8.30)*
Yesu k'a ta saya ni a kunuko fɔ *(8.31–9.50)*
Yesu ka kuma minw fɔ Zeruzalɛmu *(10–13)*
Yesu ta tɔɔrɔ ni a ta saya ni a kunuko *(14–16)*

Yuhana Batizerikɛbaga ta waajuri
(Matiyu 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28)

1 Nin ye Kibaro Diman* damina ye; Den min bɔra Ala ra*, Yesu Kirisita, a bɛ ale ta ko le fɔ.
2 Nin kuma le tun sɛbɛra cira Ezayi ta kitabu kɔnɔ ko:
«A flɛ, ne bɛ ne ta ciraden ci ka taga i ɲa fɛ,
ka i ta sira labɛn i ye.
3 Mɔgɔ dɔ bɛna pɛrɛn kongokolon kɔnɔ k'a fɔ ko:
‹Aw ye sira labɛn Matigi ye
ka siradenninw bɛɛ lateren a ye.› »
4 O cogo ra, Yuhana k'a yɛrɛ yira kongokolon kɔnɔ; a tun bɛ mɔgɔw batize, ka o waaju ko o ye nimisa o ta jurumun na ka batize, janko Ala ye o ta jurumunw yafa o ma.
5 Mɔgɔ caman tun bɛ bɔ Zude mara ra, ani Zeruzalɛmu ka taga Yuhana fɛ. O tun bɛ lɔ o ta jurumunw na mɔgɔw bɛɛ ɲa na; Yuhana tun bɛ o batize Zuridɛn kɔba ra.
6 Derege min tun bɛ Yuhana kan na, o tun ye ɲɔgɔmɛsi le ye, a cɛsirinan tun ye gbolojuru le ye. Yuhana tun bɛ tɔnw, ani kongokɔnɔli le domu.

1:3 1.3 Nin kuma fɔra Ezayi 40.3.

7 A tun b’a fɔra a ta waajuri ra ko: «Min bɛna na ne kɔ fɛ, o fanga
ka bon ni ne ta ye. Hali ne tɛ se k’a fɔ ko ne bɛ biri ka a ta sanbara
juru foni ka bɔ a sen na.
8 Ne kɔni ka aw batize ji dama le ra, nka ale bɛna aw batize ni Nin
Saninman* ye.»

Yesu batizeriko
(Matiyu 3.13–4.11; Luka 3.21-22; 4.1-13)

9 O wagati ra Yesu nana ka bɔ Nazarɛti; o ye Galile mara dugu dɔ ye.
A nana batize Yuhana fɛ Zuridɛn kɔba ra.
10 Yesu bɔtɔ ji ra, a ka sankolo dayɛlɛnin ye; Ala Nin jigira i ko
jɛnɛtugani ka na sigi a kan.
11 Kumakan dɔ bɔra sankolo kɔnɔ ko: «Ele le ye ne Dencɛ* kanunin
ye; i ko ka di ne ye haali.»
12 O yɔrɔnin bɛɛ Nin Saninman ka Yesu ta ka taga ni a ye kongokolon
kɔnɔ.
13 A ka tere binaani kɛ o yɔrɔ ra kongosogow cɛ ra. Setana tun bɛ a
kɔrɔbɔra k’a flɛ o wagatiw ra. Yesu mako tun bɛ fɛn minw na, mɛlɛkɛw
tun bɛ o kɛra a ye.

Yesu ka jɛgɛminabaga naani wele
(Matiyu 4.12-22; Luka 4.14-15; 5.1-11)

14 Ayiwa, Yuhana Batizerikɛbaga minanin kɔ ka bla kaso ra, Yesu
tagara Galile; Kibaro Diman* min bɔra Ala fɛ, a tun bɛ o waajuri kɛra.
15 A tun b’a fɔra ko: «Wagati sera, Ala ta Masaya* wagati surunyara.
O le kosɔn aw ye nimisa aw ta jurumunw na ka sɔn Ala ta Kibaro
Diman ma.»
16 Ayiwa, Yesu tun bɛ tɛmɛna Galile bada ra, a ka jɛgɛminabaga fla
ye. O tun ye Simɔn ni a balemacɛ Andere ye. O tun bɛ o ta jɔw firira
baji ra, sabu o ta baara tun ye jɛgɛmina le ye. 17 Yesu ko o ma ko: «Aw
ye tugu ne kɔ, aw bɛ jɛgɛ mina cogo min na, ne bɛna aw karan aw ye
mɔgɔw ɲini ten.»
18 O yɔrɔnin bɛɛ o ka o ta jɔw to yi ka tugu Yesu kɔ.
19 O tagara ɲa fɛ dɔɔnin minkɛ, a ka Zebede dencɛ Yakuba ye, ani a
balemacɛ Yuhana ye. Olugu fana tun siginin bɛ kurun dɔ kɔnɔ, o bɛ o
ta jɔw karanna.
20 O yɔrɔnin bɛɛ Yesu ka o wele; o ka o facɛ ni baaradenw to kurun
kɔnɔ ka wuri ka tugu Yesu kɔ.

Yesu ka jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Luka 4.31-37)

21 O kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tagara Kapɛrinahumu.
Nɛnɛkirilon* sera minkɛ, Yesu donna karanso* kɔnɔ ka mɔgɔw karan.
22 A ta karan cogoya ka mɔgɔw kɔnɔnɔban, sabu a tun bɛ o karan ni
baraka ye, a tun tɛ o karan i ko sariya karamɔgɔw*.
23 Ayiwa, o wagati yɛrɛ ra, cɛ jinatɔ dɔ tun bɛ o ta karanso kɔnɔ; ale
ka kɛ pɛrɛn ye, ko:
24 «E, Yesu Nazarɛtikacɛ, mun le bɛ an cɛ? I nana an halakiyɔrɔ le
ra wa? Ele ye mɔgɔ suguya min ye, ne ka o lɔn; ele ye Ala ta Mɔgɔ
Saninman le ye.»
25 Yesu jamana o jina kunna k’a fɔ a ye ko: «I da tugu, i ye bɔ nin cɛ
ra!»
26 Jina ka cɛ yuguyugu ni fanga ye, ka kuleba ci, ka bɔ cɛ ra.

27 Mɔgɔw bɛɛ kabakoyara; o ka kɛ ɲɔgɔn ɲininka ye ko: «Nin ye
mun ye? Karankura barakaman lo dɛ! A bɛ kuma hali jinaw fɛ ni
baraka ye, o bɛ a kan mina.»
28 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Yesu tɔgɔ sera Galile mara yɔrɔ bɛɛ ra.

Yesu ka banabagatɔ wɛrɛw kɛnɛya
(Matiyu 8.14-17; Luka 4.38-41)

29 O kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra karanso kɔnɔ ka taga Simɔn
ni Andere ta so. Yakuba ni Yuhana fana tun bɛ ni o ye.
30 O tagara a sɔrɔ Simɔn buranmuso lanin bɛ, farigban b'a ra; o ka
a ko fɔ Yesu ye.
31 Yesu gbarara a ra ka a mina a boro ma ka a lawuri. O yɔrɔnin bɛɛ
farigban banna, a wurira ka gba kɛ o ye.
32 Tere benna tuma min na, dugumɔgɔw nana Yesu fɛ ni o ta
banabagatɔw bɛɛ ye, ani jinatɔw.
33 Dugumɔgɔw bɛɛ nana lajɛn bonda ra.
34 Yesu ka banabagatɔ caman kɛnɛya, ani bana suguya caman. A ka
jinatɔ caman ta jinaw gbɛn ka bɔ o ra fana; nka a tun sɔn k'a to jinaw
ye kuma, sabu o tun k'a lɔn.

Yesu ka mɔgɔw waaju Galile mara ra
(Luka 4.42-44)

35 Ayiwa, o lon dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ k'a sɔrɔ kɛnɛ tun ma
ci fɔlɔ, Yesu wurira ka taga kongokolon kɔnɔ yɔrɔ dɔ ra a danna ka
taga Ala daari.
36 Simɔn ni a tɔɲɔgɔnw nana wuri ka taga a yɔrɔɲini.
37 O k'a ye minkɛ, o ko a ma ko: «Mɔgɔ bɛɛ bɛ i yɔrɔɲinina.»
38 Yesu ka o jaabi, ko: «An ye bɔ yan ka taga kɛrɛfɛduguw ra, janko
ne ye taga waajuri kɛ o yɔrɔw ra fana, sabu ne nana o le kosɔn.»
39 A tagara Galile fan bɛɛ ra; a ka waajuri kɛ karansow* kɔnɔ ka
jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra fana.

Yesu ka kunatɔcɛ dɔ kɛnɛya
(Matiyu 8.1-4; Luka 5.12-16)

40 Lon dɔ, kunatɔ dɔ nana Yesu fɛ ka na i kinbiri gban a kɔrɔ ka a
daari ni makarikanw ye, ko: «Ni i bɛ sɔn, i bɛ se ka ne saninya.»
41 A hina donna Yesu ra; Yesu ka a boro la a kan k'a fɔ a ye ko: «Ne
sɔnna, i ye saninya.»
42 O yɔrɔnin bɛɛ a ta kuna kɛnɛyara; a saninyara.
43 Yesu k'a labla o yɔrɔnin bɛɛ, k'a fɔ a ye k'a gbɛlɛya ko:
44 «I yɛrɛ mina, i kana nin fɔ mɔgɔ si ye. Taga i yɛrɛ yira
sarakalasebaga* ra. Cira Musa ka saraka min ko fɔ kunatɔw ta
saninyari ko ra, i ye o saraka bɔ janko k'a yira bɛɛ ra ko i kɛnɛyara.»
45 Nka cɛ tagara minkɛ, a tagara o kuma fɔ yɔrɔ bɛɛ, mɔgɔw bɛɛ ye,
k'a kɛ fɔ Yesu tun tɛ se ka don dugu si kɔnɔ kɛnɛ kan tuun. A tun bɛ
to dugu kɔ fɛ, kongokolon kɔnɔ yi; mɔgɔw tun bɛ bɔ fan bɛɛ ra ka taga
a kɔ.

2

Yesu ka murugu dɔ kɛnɛya
(Matiyu 9.1-8; Luka 5.17-26)

1 Tere dama tɛmɛnin kɔ, Yesu sekɔra ka na Kapɛrinahumu tuun.
Mɔgɔw k'a mɛn ko a bɛ bon kɔnɔ.
2 O nana caman ka na bon fa ka da fa hali tɛmɛyɔrɔ tun tɛ sɔrɔ. Yesu
tun bɛ o waaju ni Ala ta kuma ye.
3 Ayiwa, o nana ni cɛ murugunin dɔ ye a fɛ, mɔgɔ naani le tun ka o
cɛ ta.
4 Nka o ma se ka gbara Yesu ra ni a ye jama kosɔn minkɛ, Yesu tun
bɛ biribon min kɔnɔ, o yɛlɛnna o bon san fɛ ka wo dɔ bɔ yi, ka o cɛ
murugunin ni a ta lanan lajigi bon kɔnɔ o wo fɛ.
5 Yesu k'a ye minkɛ ko o lara ale ra, ko ale bɛ se ka murugu kɛnɛya
minkɛ, a ko murugu ma ko: «Ne dencɛ, i ta jurumunw yafara i ma.»
6 Sariya karamɔgɔ* dɔw siginin tun bɛ o yɔrɔ ra. Olugu k'a fɔ o yɛrɛ
kɔnɔ ko:
7 «Mun kosɔn cɛ nin bɛ nin kuma ɲɔgɔn fɔ? A ka Ala tɔgɔ cɛn. Jɔn
bɛ se ka jurumun yafa, ni Ala kelenpe tɛ?»
8 O yɔrɔnin kelen bɛɛ Yesu k'a lɔn a yɛrɛ kɔnɔ ko o bɛ o kumaw le
miirira. A ko o ma ko: «Mun kosɔn o miiriya ɲɔgɔn bɛ aw kɔnɔnɔ?
9 K'a fɔ murugu ye ko a ta jurumunw yafara a ma o, walama k'a fɔ
a ye ko a ye a ta lanan ta ka wuri ka tagama, o fla ra juman le kɛ ka
di?
10 Ayiwa, ne bɛna a yira aw ra bi ko ne Min kɛra Adamaden ye*, ko
se bɛ ne ye ka jurumun yafa dunuɲa kɔnɔ.» Yesu ka o fɔ ka ban tuma
min na, a kumana murugu fɛ ko:
11 «Ne b'a fɔ i ye, wuri ka i ta lanan ta ka taga i ta so.»
12 O yɔrɔnin bɛɛ murugu wurira ka a ta lanan ta ka bɔ kɛnɛ ma
mɔgɔw bɛɛ ɲa na; o kabakoyara ka Ala tando k'a fɔ ko: «An ma nin
ɲɔgɔn ye ban.»

Yesu ka Levi wele
(Matiyu 9.9-13; Luka 5.27-32)

13 O kɔ, Yesu bɔra ka taga ba fan fɛ tuun. Jamaba nana a fɛ; a ka to
ka o karan.
14 Yesu tɛmɛtɔ, a ka Alife dencɛ Levi ye, a siginin bɛ ninsaraminabon
na. Yesu ko a ma ko: «Tugu ne kɔ!» A wurira ka tugu Yesu kɔ.
15 Ayiwa, Yesu tun tagara domuni kɛ Levi ta so kɔnɔ. Nin-
saraminabaga caman, ani Yahudiyaw tun bɛ mɔgɔ minw jate
mɔgɔ kɛwalejuguw ye, olugu fana tun nana sigi ni Yesu ni a ta
karamɔgɔdenw ye; o bɛɛ tun bɛ domuni kɛra ɲɔgɔn fɛ, sabu o caman
tun tugura Yesu kɔ.
16 Sariya karamɔgɔ* minw tun bɛ Farisiw* ta jɛn ra, olugu k'a ye ko
Yesu bɛ domuni kɛra ni ninsaraminabagaw ni mɔgɔw kɛwalejuguw ye
minkɛ, o ko Yesu ta karamɔgɔdenw ma ko: «Mun kosɔn aw karamɔgɔ
bɛ domuni kɛ ni ninsaraminabagaw ni mɔgɔ kɛwalejugu ye?»
17 Yesu ka o mɛn minkɛ, a ko o ma ko: «Mɔgɔ minw ka kɛnɛ, olugu
tɛ flakɛbaga yɔrɔɲini, banabagatɔw le bɛ flakɛbaga yɔrɔɲini. Ne ma
na mɔgɔ terenninw wele; ne nana jurumuntɔw le wele.»

Landakow ni Kibaro Diman tɛ kelen ye
(Matiyu 9.14-17; Luka 5.33-39)

18 Yuhana Batizerikɛbaga ta karamɔgɔdenw ni Farisiw* tun bɛ to ka
sun don. Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana Yesu ɲininka ko: «Mun kosɔn Yuhana

ta karamɔgɔdenw ni Farisiw ta karamɔgɔdenw bɛ sun don, nka ele ta karamɔgɔdenw tɛ sun don?»

19 Yesu ka o jaabi ko: «Kɔɲɔcɛ jɛnɲɔgɔnw bɛ se ka to domunikɛbari ye ka o ni kɔɲɔcɛ to ɲɔgɔn fɛ kɔɲɔya ra wa? Ka o ni kɔɲɔcɛ to ɲɔgɔn fɛ, o tɛ se ka to domunikɛbari ye fiyewu.

20 Nka lon min na o bɛna kɔɲɔcɛ ta ka bɔ o kɔrɔ, o lon na kɔni o bɛna sun don.»

21 A ko: «Mɔgɔ si tɛ fanikura kɛ ka fani kɔrɔ bari. Ni i ka o kɛ, fanikura bɛna fani kɔrɔ sama k'a faran. A faranko bɛ cɛjuguya ka tɛmɛ fɔlɔta kan.

22 Mɔgɔ si fana tɛ duvɛnkura kɛ forogokɔrɔw kɔnɔ. Ni o tɛ, duvɛn bɛna forogokɔrɔw faran; o tigi bɛ bɔnɔ duvɛn ni forogow bɛɛ ra. O kosɔn duvɛnkura ka kan ka kɛ forogokuraw le kɔnɔ.»

Nɛnɛkirilon ta ko
(Matiyu 12.1-8; Luka 6.1-5)

23 Nɛnɛkirilon dɔ ra Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ tɛmɛna foro dɔ kɔnɔ. Ka o tɛmɛtɔ to, karamɔgɔdenw ka kɛ o foro siman dɔw karikari ye ka o ɲimi.

24 Farisiw* k'a fɔ Yesu ye ko: «A flɛ, ko min man kan ka kɛ Nɛnɛkirilon na, mun kosɔn ele ta karamɔgɔdenw bɛ o kɛra?»

25 Yesu ka o jaabi ko: «Wagati min na Dawuda tun degura kosɛbɛ, ani kɔngɔ k'a mina, a ni a ta tagamaɲɔgɔnw, a ka min kɛ, aw ma o ko karan wa?

26 A donna Alabatoso kɔnɔ, sarakalasebaga Abiyatari ta wagati ra, ka sarakaburuw domu, ka dɔ di a tagamaɲɔgɔnw fana ma; k'a sɔrɔ sarakalasebagaw dɔrɔn ka kan ka o buru domu.»

27 O kɔ, Yesu k'a fɔ o ye ko: «Nɛnɛkirilon latigɛra mɔgɔw kosɔn; mɔgɔ ma kɛ Nɛnɛkirilon kosɔn.

28 O kosɔn Min kɛra Adamaden ye*, Nɛnɛkirilon fana kuntigiya bɛ o le boro.»

3

Yesu ka cɛ boro faganin kɛnɛya
(Matiyu 12.9-14; Luka 6.6-11)

1 Ayiwa, Yesu donna karanso* kɔnɔ tuun. Cɛ dɔ tun bɛ yi, min boro kelen tun faganin lo.

2 O tun bɛ Yesu kɔrɔsira k'a flɛ, yala ni a bɛna sɔn ka o cɛ kɛnɛya Nɛnɛkirilon* na, janko o ye sababu dɔ sɔrɔ k'a jaraki.

3 Yesu ko cɛ boro faganin ma ko: «I wuri ka na lɔ cɛ ma, jama bɛɛ ɲa kɔrɔ.»

4 O kɔ fɛ, a k'a fɔ o ye ko: «Ayiwa, koɲuman le ka kan ka kɛ Nɛnɛkirilon na wa, walama kojugu? Ka mɔgɔ kisi wa, walama ka mɔgɔ faga?» O bɛɛ jera, mɔgɔ si m'a jaabi.

5 O ta jusukungbɛlɛya ni o ta tugumanjiya ka Yesu ɲanasisi. A dimininba ka a ɲa lɔ o ra ka to ka o flɛ. O kɔ, a ko cɛ boro faganin ma ko: «I boro foni!» A ka a boro foni minkɛ, a boro kɛnɛyara.

6 Farisiw* bɔra ka taga masacɛ Herodi* ta jɛnkuru mɔgɔw fɛ; o ka ɲɔgɔn ye o yɔrɔnin bɛɛ janko ka cogo ɲini Yesu fagako ra.

Jamaba nana Yesu fɛ

7 O kɔ fɛ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra ka taga ba fan fɛ. Jamaba
tugura a kɔ; dɔw tun bɔra Galile, dɔw bɔra Zude,
8 dɔw tun bɔra Zeruzalɛmu, dɔw tun bɔra Idume, dɔw tun bɔra
Zuridɛn kɔfɛduguw ra, dɔw tun bɔra fɔ Tiri ni Sidɔn kɛrɛfɛduguw ra.
O mɔgɔw bɛɛ nana Yesu fɛ, sabu Yesu ka ko minw bɛɛ kɛ, o tun ka o
bɛɛ mɛn.
9 O tuma Yesu k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko o ye kurun fitini dɔ
bla a kɔrɔ yɔrɔsurun na, janko ni jama nana a gbɛndɛ, a ye don o
kɔnɔ.
10 Sabu a tun ka banabagatɔ caman kɛnɛya minkɛ, o kosɔn tɔɔrɔ tun
bɛ min o min na, o bɛɛ tun nana ton a kunna; o bɛɛ tun b'a fɛ ka maga
a ra, janko o ye kɛnɛya.
11 Hali jinatɔw yɛrɛ, ni o tun ka Yesu ye tuma o tuma, o tun bɛ kinbiri
gban a ɲa kɔrɔ ka pɛrɛn ko: «Den min bɔra Ala ra*, ele lo.»
12 Nka Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya kosɛbɛ, ko o kana ale ko fɔ mɔgɔw
ye.

Yesu ka ciraden tan ni fla ɲanawoloma
(Matiyu 10.1-4; Luka 6.12-16)

13 O kɔ fɛ a yɛlɛnna kuru dɔ kan. A tun b'a fɛ mɔgɔ minw ye kɛ ni
a ye, a ka olugu wele. O nana a fɛ.
14 Yesu ka mɔgɔ tan ni fla ɲanawoloma o cɛ ra, janko ka na olugu ci
ka taga waajuri kɛ,
15 ka sebagaya di o ma ka jinaw gbɛn.
16 O mɔgɔ tan ni fla tɔgɔw flɛ: a fɔlɔ ye Simɔn ye, min tɔgɔ lara ko
Piyɛri;
17 ani Zebede dencɛ fla, Yakuba ni Yuhana, a ka minw tɔgɔ la ko
Bowanɛzɛzi, o kɔrɔ ye ko sanpɛrɛndenw;
18 ani, Andere, ani Filipe, ani Baritelemi ni Matiyu, ani Toma,
ani Alife dencɛ Yakuba, ani Tade, ani Simɔn min bɛ wele ko faso
kanubagaba*,
19 ani Zudasi Sikariyɔti, min nana Yesu janfa.

Yesu ta somɔgɔw nana a minayɔrɔ ra

20 O kow bɛɛ kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw kɔsegira ka na so kɔnɔ.
Jama nana lajɛn tuun; hali o tun tɛ wagati sɔrɔ ka domuni kɛ.
21 Yesu ta somɔgɔ dɔw ka o kow mɛn minkɛ, o ko i b'a sɔrɔ a kun
ɲagamina le; o nana ko o bɛna a mina ka taga ni a ye.

Yesu ta fanga ma bɔ Setana ra
(Matiyu 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)

22 Sariya karamɔgɔ* minw tun bɔra Zeruzalɛmu ka na, olugu tun b'a
fɔra ko: «Jinaw kuntigiba, Setana, o le bɛ Yesu fɛ; a bɛ jinaw gbɛnna
ni jinaw kuntigiba Setana yɛrɛ ta sebagaya le ye.»
23 O tuma Yesu ka o wele, ka o jaabi ni talen dɔw ye; a ko: «Setana
bɛ se ka Setana gbɛn cogo di?
24 Ni masaya min mɔgɔw ka taran ka wuri ɲɔgɔn kama, o masaya tɛ
se ka to a nɔ ra.
25 Ni lu min mɔgɔw ka taran ka wuri ɲɔgɔn kama, o lu tɛ se ka to a
nɔ ra.

* **3:18 3.18** Faso kanubagaba: Kitabu dɔw b'a fɔ ko Zelɔti.

26 Ayiwa, ni Setana ka wuri a yɛrɛ jɛnɲɔgɔnw kama, ni o ka taran
ka ɲɔgɔn kɛrɛ, o tuma a ta masaya tɛ se ka to a nɔ ra; a bɛ ban pewu.
27 «Mɔgɔ si tɛ se ka taga don cɛ barakaman dɔ ta so kɔnɔ ko i bɛ a
ta fɛnw sonya, ni i ma a yɛrɛ mina ka a siri fɔlɔ. Ni i sera a ra le, o
tuma i bɛ se ka a ta sokɔnɔfɛnw cɛ.
28 «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko jurumunw bɛɛ bɛ se ka yafa
adamadenw ma, hali Alatɔgɔcɛnkumaw,
29 nka ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Nin Saninman* tɔgɔ cɛn, o jurumun tɛ
yafa o tigi ma fiyewu. A ka jurumun yafabari le kɛ.»
30 Yesu ka o kumaw fɔ o ye, sabu o mɔgɔw tun k'a fɔ ko jina dɔ le
bɛ Yesu ra.

Yesu bɛ mɔgɔ minw jate a ta somɔgɔw ye
(Matiyu 12.46-50; Luka 8.19-21)

31 Ayiwa, Yesu bamuso ni Yesu balemaw nana lɔ kɛnɛ ma ka mɔgɔ
dɔ ci ka a wele.
32 O y'a sɔrɔ jama tun siginin bɛ ka a lamini. O k'a fɔ a ye ko: «I
bamuso ni i balemaw bɛ kɛnɛ ma, o bɛ i koɲininkara.»
33 Yesu ka o jaabi ko: «Aw bɛ a bisigi ko ne bamuso ni ne balemaw
ye jɔn ni jɔn le ye?»
34 Mɔgɔ minw tun siginin bɛ k'a lamini, a ka a ɲa munu ka olugu flɛ,
k'a fɔ ko: «Ninnugu le ye ne bamuso ni ne balemaw ye;
35 sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ Ala sago kɛ, o tigi le ye ne balemacɛ ni ne
balemamuso ni ne bamuso ye.»

4

Simankisɛw ta talen
(Matiyu 13.1-9; Luka 8.4-8)

1 Yesu tagara mɔgɔw karan tuun bada ra. Jama caman nana lajɛn a
kɔrɔ tuun, fɔ a ma ɲa a donna ka sigi kurun dɔ kɔnɔ ji kan. Jama bɛɛ
tora gbele kan bada ra.
2 A ka o karan fɛn caman na ni talenw ye. A k'a fɔ o ye a ta karan
na ko:
3 «Aw ye nin lamɛn! Sɛnɛkɛbaga dɔ bɔra ka taga siman seri a ta foro
ra.
4 A seririkɛtɔ, simankisɛ dɔw benbenna sirada ra. Kɔnɔw nana o
bɛɛ kunukunu.
5 Simankisɛ dɔw benbenna farayɔrɔ ra. O yɔrɔ bɔgɔmugu tun man
ca. O siman falenna joona joona, sabu o ma don dugukolo ra ka se
yɔrɔjan.
6 O kosɔn tere nana bɔ minkɛ, o bɛɛ jajara, sabu o lilinw ma tagayɔrɔ
sɔrɔ dugukolo jukɔrɔ.
7 Simankisɛ dɔw benbenna ŋaniw cɛ ra; ŋaniw wurira ka o datugu,
o si ma se ka den kɛ.
8 Ayiwa, simankisɛ dɔw benbenna dugukoloɲuman na. O falenna ka
wuri ka ɲa kosɛbɛ. O kisɛ dɔw ka den bisaba kɛ, dɔw biwɔɔrɔ, dɔw
kɛmɛ.»
9 O kɔ, Yesu ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka nin kow faamu, o ye jija ka
nin kumaw lamɛn.»

Yesu ka talenw lakun fɔ
(Matiyu 13.10-17; Luka 8.9-10)

10 Yesu nana a yɛrɛ mabɔ jama ra tuma min na, a nɔfɛmɔgɔw ni a
ta karamɔgɔden tan ni fla k'a ɲininka o talenw kɔrɔ ra.
11 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ala ta Masaya* gundo lɔnniya dira aw le ma;
nka kɛnɛmamɔgɔw kɔni, a bɛɛ bɛ fɔ olugu ye ni talenw le ye.
12 O le kosɔn
‹O b'a flɛ, nka o tɛna a ye;
o b'a mɛn, nka o tɛna a faamu;
ni o tɛ, o tun bɛna yɛlɛma ka kɔsegi Ala ma
ka o ta jurumunw yafa sɔrɔ.› »

Yesu ka simankisɛw ta talen kɔrɔ fɔ
(Matiyu 13.18-23; Luka 8.11-15)

13 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ni aw ma nin talen kɔrɔ lɔn, o tuma aw bɛna
talen tɔw kɔrɔ lɔn cogo di?
14 Sɛnɛkɛbaga bɛ Ala ta Kuma le seri.
15 Simankisɛ minw benbenna sirada ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw bɛ Ala
ta Kuma lamɛn, nka o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Setana bɛ na ka na o kuma
bɔ o kɔnɔ.
16 O cogo ra fana, simankisɛ minw benbenna farayɔrɔw ra, o kɔrɔ
ye mɔgɔ minw bɛ Ala ta Kuma lamɛn, ka sɔn a ma joona joona ni
ninsɔndiya ye;
17 nka o kuma tɛ lilin don ka taga yɔrɔjan o tigiw kɔnɔ. O tigiw ta
miiriya yɛlɛma ka di. O kosɔn ni sɛgɛ sera o ma, walama ni mɔgɔw ka
o tɔɔrɔ Ala ta Kuma kosɔn, o bɛ kɛ sababu ye ka o kunnacɛn o yɔrɔnin
bɛɛ.
18 Ayiwa, simankisɛ minw benbenna ŋaniyɔrɔw ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ
minw bɛ Ala ta Kuma lamɛn,
19 nka dunuŋa hamikow bɛ don o jusu ra. O ta miiri bɛɛ bɛ taga
naforo fɛ. Fɛn suguya bɛɛ lɔgɔ bɛ o sɔrɔ; o miiri camanw bɛ kɛ sababu
ye ka o kuma degu, a tɛ foyi ɲa.
20 Ayiwa, simankisɛ minw benbenna dugukoloɲuman na, o kɔrɔ ye
mɔgɔ minw ka Ala ta Kuma lamɛn, ka sɔn a ma; o bɛ i ko siman min
bɛ den; dɔ bɛ den bisaba kɛ, dɔ bɛ den biwɔɔrɔ kɛ, dɔ bɛ den kɛmɛ
kɛ.»

Fitinayeelen ta ko
(Luka 8.16-18)

21 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Yala mɔgɔ bɛ fitina mana k'a bla fiyɛ
jukɔrɔ wa, walama ka a bla lanan jukɔrɔ? A tɛ a bla fitinablayɔrɔ le
ra wa?
22 Fɛn dogonin si tɛ yi ni min tɛna yira; gundo si tɛ yi, ni min tɛna
bɔ kɛnɛ kan.
23 Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka o kow faamu, o ye jija ka o kumaw lamɛn!»
24 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Ayiwa, aw bɛ kuma minw mɛn, aw ye o
kɔrɔsi kosɛbɛ; sabu aw bɛ mɔgɔ tɔw mina cogo min na, aw fana bɛna
mina o cogo le ra, fɔ ka dɔ fara aw ta kan.
25 Sabu dɔ bɛ min fɛ ka ban, dɔ wɛrɛ bɛna di o tigi le ma; nka dɔ tɛ
min fɛ, hali fitini min b'a fɛ, o bɛna bɔsi a ra.»

Ala ta masaya bɛ i ko Simankisɛ

26 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Ala ta Masaya* ko bɛ i n'a fɔ cɛ min ka
simankisɛ seri a ta foro ra.

4:12 4.12 Nin kuma fɔra Ezayi 6.9-10.

27 Ayiwa, ni o cɛ sunɔgɔra o, ni a tora ɲana o, su fara tere kan, o
simankisɛ bɛ falen ka wuri ka ɲa; nka o ko bɛɛ bɛ kɛ cogo min na, ale
yɛrɛ tɛ o lɔn.
28 Sabu dugukolo bɛ siman falen a yɛrɛ ma. Siman bɛ wuri ka kɛ
kala ye fɔlɔ, o kɔ fɛ a bɛ tizan bɔ. O kɔ, kisɛw bɛ kɛ tizan na.
29 Ayiwa, ni o kisɛw kɔgɔra dɔrɔn, o bɛ wɔrɔsɔ ta a kama, sabu
simantigɛwagati sera.»

Ala ta Masaya bɛ damina fitini le
(Matiyu 13.31-32,34; Luka 13.18-19)

30 Yesu k'a fɔ tuun ko: «An bɛ se ka Ala ta Masaya* suma ni mun le
ye tuun, walama an bɛna a cogoya yira ni talen juman ye?
31 A bɛ i ko mutaridi kisɛ. Ni i bɛ a dan dugukolo ra, ale ka dɔgɔ ka
tɛmɛ dunuɲa simankisɛw bɛɛ kan.
32 Nka ni a danna foro ra, a bɛ wuri ka bonya ka tɛmɛ nankɔrafɛn
tɔw bɛɛ kan. A bɛ borobabaw bɔ, fɔ kɔnɔw bɛna o ta ɲagaw la a suma
ra.»
33 Yesu tun bɛ Ala ta Kuma fɔ mɔgɔw ye ni nin talenw ɲɔgɔn caman
le ye ka kaɲa ni o ta faamuricogo ye.
34 A ma kuma o fɛ cogo wɛrɛ ra ni talenw tɛ. Nka wagati min a ni a
ta karamɔgɔdenw bɛ o danna, a bɛ o talenw bɛɛ kɔrɔ fɔ olugu ye.

Yesu ka fɔɲɔba lalɔ baji kan
(Matiyu 8.23-27; Luka 8.22-25)

35 Ayiwa, o lon yɛrɛ wulada fɛ, Yesu k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko:
«An ye taga ba ɲa dɔ kan!»
36 O bɔra jama kɔrɔ minkɛ, Yesu tun siginin bɛ kurun min kɔnɔ,
karamɔgɔdenw tagara ni a ye o kurun kelen kɔnɔ. Kurun wɛrɛw tun
bɛ ni o ye.
37 Ka o tagatɔ to, fɔɲɔba dɔ wurira baji kan. Jikurubaw tun bɛ serira
ka don kurun kɔnɔ, fɔ kurun tun bɛ fara ji ra ka ban.
38 Nka Yesu tun ka a kun la kunkɔrɔlanan dɔ kan kurun kɔfɛyɔrɔ
ra, a bɛ sunɔgɔra. Karamɔgɔdenw ka a lakunu, k'a fɔ a ye ko: «An
karamɔgɔ, an satɔ flɛ ji ra, i tɛ o jate wa?»
39 Yesu kununa; a sɔngɔra fɔɲɔ ra, k'a fɔ baji ye ko: «I mala, ka je!»
Fɔɲɔ lɔra, yɔrɔ bɛɛ sumana.
40 O kɔ fɛ Yesu k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ siranna tan? O
tuma lanaya tɛ aw fɛ wa?»
41 Karamɔgɔdenw siranna kosɛbɛ; o tun b'a fɔra ɲɔgɔn ye ko: «E!
Nin ye mɔgɔ suguya juman ye? Hali fɔɲɔ ni ji, o bɛɛ bɛ a kan mɛn.»

5

Yesu ka jinaw gbɛn ka bɔ cɛ dɔ ra
(Matiyu 8.28-34; Luka 8.26-39)

1 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw sera ba kɔ fɛ, Gerasakaw ta
mara ye.
2 O jigira ka bɔ kurun kɔnɔ yɔrɔ min na dɔrɔn, cɛ jinatɔ dɔ bɔra
kaburulo ra ka na Yesu kunbɛn.
3 O cɛ tun tagara to kaburulo ra a kelen na yi. Mɔgɔ si tun tɛ se ka
a siri tuun ka to yɔrɔ kelen na, hali ni a tun kɛra ni nɛgɛjɔrɔkɔ le ye;

4 sabu tuma caman na, o k’a mina ka nɛgɛ don a sen na, k’a siri ni
nɛgɛjɔrɔkɔ ye. Nka a tun bɛ o nɛgɛw karikari, ka nɛgɛjɔrɔkɔw fana
tigɛtigɛ. O se tun tɛ mɔgɔ si ye k’a mina ka to yɔrɔ kelen na.
5 Su ni tere o cɛ tun bɛ yaala tuma bɛɛ kaburuw cɛ ra, ani kuruw
kan; a bɛ kule ci ka a yɛrɛ mandimi ni kabakuruw ye.
6 A tora yɔrɔjan ka Yesu ye; a borira ka na a kinbiri gban a kɔrɔ,
7 ka pɛrɛn ni kanba ye, ko: «Mun le bɛ ne ni i cɛ, Yesu, Den* min
bɔra Ala Kɔrɔtaninba ra? Ne bɛ i daari, i ye a kɛ Ala kosɔn, i kana ne
tɔɔrɔ.»
8 A tun bɛ o fɔra, sabu Yesu tun b’a fɔra a ye ko: «Jina, bɔ nin cɛ ra!»
9 Yesu ka a ɲininka ko: «I tɔgɔ ye di?» A ka Yesu jaabi ko: «Ne tɔgɔ
ye ko ‹Jamaba›, sabu an ka ca.»
10 Ayiwa, o jinaw ka Yesu daari k’a gbɛlɛya, ko a ye sabari a kana
olugu gbɛn ka bɔ jamana kɔnɔ.
11 Ayiwa, lɛkuruba dɔ tun bɛ domuni kɛra kuru kɛrɛ fɛ.
12 Jinaw ka Yesu daari kosɛbɛ, k’a fɔ a ye ko: «An bla ka taga nin lɛw
cɛ ra, janko an ye don olugu ra.»
13 Yesu sɔnna; jinaw bɔra cɛ ra ka taga don lɛw ra. O kɛra minkɛ,
lɛw bɛɛ girinna ka jigi kuru jigijigi fɛ ka taga ben baji ra; o bɛɛ fagara
ji ra. O tun bɛ lɛ waga fla bɔ.
14 A kɛra ten minkɛ, lɛgbɛnbagaw borira ka taga o fɔ dugu kɔnɔ, ani
togodaw ra. Mɔgɔw tagara a flɛ, k’a lɔn min kɛra.
15 O sera Yesu kɔrɔ, k’a ye ko jina caman tun bɛ cɛ min na, o cɛ
siginin bɛ, derege bɛ a kan na, a ɲamalɔra. Siranya ka o mina.
16 Ayiwa, o ko tun kɛra minw ɲa na, olugu ka o lakari mɔgɔ tɔw ye:
min kɛra jinatɔ ra, ani min kɛra lɛw ra.
17 Mɔgɔw ka o kuma mɛn minkɛ, o ka kɛ Yesu daari ye k’a gbɛlɛya,
ko a ye taga ka bɔ olugu ta mara ra.
18 Ayiwa, ka Yesu dontɔ to kurun kɔnɔ, jinaw tun bɛ o cɛ min na, ale
ka Yesu daari kosɛbɛ, ko a y’a to ale ye taga ni a ye.
19 Nka Yesu ma sɔn; Yesu k’a fɔ a ye ko: «Taga i ta so, i ta somɔgɔw
fɛ; Matigi Ala ka min kɛ i ye, ani a makarira i ra cogo min na, i ye o
bɛɛ lakari o ye.»
20 Cɛ tagara; Yesu ka fɛn o fɛn kɛ a ye, a ka o kibaro fɔ Dekapɔli*
mara bɛɛ ra. Mɔgɔw bɛɛ kabakoyara.

Zayirusi denmuso kunuko ni muso dɔ kɛnɛyako
(Matiyu 9.18-26; Luka 8.40-56)

21 Yesu donna kurun kɔnɔ ka ba tigɛ ka sekɔ ka na ba ɲa dɔ kan. O
yɔrɔ ra jamaba nana lajɛn a kɔrɔ tuun k’a to bada ra.
22 Ayiwa, karanso* kuntigi min tɔgɔ tun ye ko Zayirusi, ale ka Yesu
ye minkɛ, a nana a kinbiri gban Yesu kɔrɔ.
23 A ka Yesu daari kosɛbɛ; a ko: «Ne denmusonin bɛ ɲini ka sa,
sabari ka na i boro la a kan ka a kɛnɛya, janko a ye ɲanamanya tuun.»
24 Yesu tagara ni a ye. Jamaba tugura a kɔ fɔ ka a gbɛndɛ.
25 O y’a sɔrɔ muso dɔ tun bɛ jama ra, joribɔnbana tun bɛ ale ra
kabini san tan ni fla.
26 A tun sɛgɛra kosɛbɛ flakɛbaga caman boro, k’a bororafɛnw bɛɛ
ban, nka o si tun ma foyi ɲa; a ta bana yɛrɛ tun bɛ juguyara le.

---

* **5:20 5.20** Dekapɔli: O kɔrɔ ye dugu tan. O yɔrɔ tun bɛ Galile ba woroduguyanfan ni a terebɔyanfan na.

27 O muso tun ka Yesu ko mɛn; a nana don jama ra ka maga Yesu ta
derege ra, a kɔ fɛ.
28 Sabu a tun b’a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ni ne sera ka maga a ta
derege dama ra, ne bɛna kɛnɛya.»
29 A magara Yesu ta derege ra minkɛ, o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra a ta
joribɔn lɔra. A k’a ye a farikolo ra ko ale kɛnɛyara ka bɔ a ta bana ra.
30 O yɔrɔnin bɛɛ ra Yesu k’a lɔn a yɛrɛ ma ko sebagaya dɔ bɔra ale
ra; a ka a ɲa munu jama cɛ ma k’a fɔ ko: «Jɔntigi le magara ne ta
derege ra?»
31 A ta karamɔgɔdenw ko: «A flɛ, jamaba nin ka i gbɛndɛ, i belen ko:
‹Jɔn magara ne ra?› »
32 Nka Yesu ka a ɲa munu ka a kɛrɛfɛmɔgɔw flɛ, janko mɔgɔ min ka
o kɛ, a ye o tigi ye.
33 Muso siranna fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ, sabu a tun k’a lɔn ko min kɛra ale
ra; a nana a yɛrɛ ben Yesu sen kɔrɔ, ka can bɛɛ fɔ a ye.
34 Yesu ko a ma ko: «Ne denmuso, i ta lanaya ka i kisi; taga hɛra ra,
Ala ye i to kɛnɛya ra.»
35 Ka Yesu to o kuma ra, mɔgɔ dɔw bɔra karanso kuntigi ta so ka na
a fɔ a ye ko: «I denmuso sara, mun na i bɛ karamɔgɔ sɛgɛra tuun?»
36 Nka Yesu ma o ta kuma jate; a k’a fɔ karanso kuntigi ye ko: «I
kana siran, la ne ra dɔrɔn!»
37 O tagatɔ, Yesu ma sɔn mɔgɔ si ye taga ni a ye, fɔ Piyɛri, ani Yakuba,
ani Yakuba balemacɛ Yuhana.
38 O sera karanso kuntigi ta so kɔnɔ minkɛ, Yesu k’a ye ko jamaba
tun bɛ yi, o bɛɛ bɛ kasira ka mankan ci, ka kule ci.
39 Yesu donna; a k’a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ mankan cira, ka
kasi? Den ma sa, a bɛ sunɔgɔra le.»
40 O mɔgɔw ka kɛ a lɔgɔbɔ ye. A ka o bɛɛ labɔ kɛnɛ ma. Den tun
lanin bɛ bon min kɔnɔ, a donna yi ni den facɛ ni a bamuso ye, ani a
ta karamɔgɔden minw tun bɛ ni a ye.
41 A ka den mina a boro ma k’a fɔ a ye ko: «Talita kumi!» O kɔrɔ ye
ko: «Sungurunin, ne b’a fɔ i ye ko i ye wuri.»
42 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra sungurunin wurira ka kɛ tagama ye; a si
tun ye san tan ni fla. O bɛɛ kabakoyara kosɛbɛ, fɔ ka o kɔnɔnɔban.
43 Yesu k’a fɔ o ye k’a gbɛlɛya ko: «Aw kana a to mɔgɔ wɛrɛ ye nin
ko mɛn.» O kɔ fɛ, a ko o ye domuni di sungurunin ma.

6

Nazarɛtikaw banna Yesu ra
(Matiyu 13.53-58; Luka 4.16-30)

1 O kɔ, Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka taga a lamɔdugu ra. A ta
karamɔgɔdenw tugura a kɔ.
2 Nɛnɛkirilon* sera minkɛ, Yesu ka mɔgɔw karan damina karanso*
kɔnɔ. Mɔgɔ caman tun bɛ a lamɛnna; o kabakoyara fɔ o tun b’a fɔra
ko: «A bɔra ni nin kow bɛɛ ye min? Nin hakiritigiya min b’a fɛ, jɔntigi
le ka o di a ma? A bɛ nin kabakow kɛra cogo di le?»
3 O ko: «Yirilɛsɛbaga tɛ wa? Mariyamu dencɛ, Yakuba ni Zoze ni
Zude ni Simɔn, olugu kɔrɔcɛ tɛ wa? A dɔgɔmusow tɛ an fɛ yan wa?»
O miiriyaw kɛra sababu ye ka o kunnacɛn, o ma la Yesu ra.

4 Nka Yesu k’a fɔ o ye ko: «Cira tɛ dɔgɔya yɔrɔ si, ni a yɛrɛ ta dugu
tɛ, a yɛrɛ balemaw cɛ ra, ani a yɛrɛ ta lu.»
5 O mɔgɔw ta lanabariya kosɔn, Yesu ma kabako caman kɛ; a ka a
boro la banabagatɔ dama dama kan dɔrɔn ka o kɛnɛya.
6 O mɔgɔw ta lanabariya ka Yesu kabakoya.

Yesu ka karamɔgɔdenw ci ka taga waajuri kɛ
(Matiyu 10.5-15; Luka 9.1-6)

Yesu tun bɛ yaala dafɛduguw ra ka mɔgɔw karan.
7 A ka a ta karamɔgɔden tan ni fla wele, ka o ci mɔgɔ fla fla; a ka
sebagaya di o ma ka jinaw gbɛn.
8 A k’a fɔ o ye ko: «Ni bere dama tɛ, aw kana fɛn wɛrɛ ta ka taga
tagama ra; aw kana domunifɛn ta, aw kana bɔrɔ ta, aw kana wari yɛrɛ
bla aw kun.»
9 A ko: «Aw ye sanbara don aw sen na, nka aw kana derege fla don.»
10 A k’a fɔ o ye tuun ko: «Ni aw jigira lu min kɔnɔ, aw ye to o lu
kɔnɔ fɔ ka taga se aw bɔlon ma o yɔrɔ ra.
11 Nka ni dugu min mɔgɔw ma sɔn ka aw lajigi, ni o banna aw ta
kuma ma, aw bɔtɔ o dugu ra, aw ye aw sennabuguri gbongbon yi; o
bɛna kɛ aw seere ye o mɔgɔw kama.»
12 Ayiwa, karamɔgɔdenw tagara mɔgɔw waaju ko o ye nimisa o ta
jurumunw na.
13 O ka jinatɔ caman ta jinaw gbɛn ka bɔ o ra. O ka turu mun
banabagatɔ caman na ka Ala daari o ye ka o kɛnɛya.

Yuhana Batizerikɛbaga fagacogo
(Matiyu 14.1-12; Luka 9.7-9)

14 Ayiwa, masacɛ Herodi* nana Yesu ko mɛn, sabu mɔgɔw bɛɛ tun bɛ
Yesu ko fɔra. Dɔw tun b’a fɔra ko: «Yuhana Batizerikɛbaga le kununa
ka bɔ saya ra! O le kosɔn sebagaya b’a fɛ ka kabakow kɛ.»
15 Dɔw ko, ko cira Iliya* lo, dɔw fana ko, ko cira minw tɛmɛna kakɔrɔ,
ko olugu dɔ lo.
16 Nka masacɛ ka o kow mɛn minkɛ, a ko: «Ne ka Yuhana min kun
tigɛ, ale le kununa.»
17 Sabu masacɛ Herodi yɛrɛ tun ka Yuhana mina k’a siri k’a bla kaso
ra. O tun kɛra a balemacɛ Filipe ta muso Herodiyadi le kosɔn, sabu
Herodi tun ka o muso furu.
18 O kosɔn Yuhana tun k’a fɔ a ye ko: «Ka i balemacɛ muso mina a
ra ka a furu, o ma bɛn!»
19 O kosɔn Herodiyadi tun bɛ Yuhana kɔninya kosɛbɛ; a tun b’a fɛ
ka Yuhana faga, nka ale yɛrɛ tun tɛ se,
20 sabu Herodi tun bɛ siran Yuhana ɲa. A tun k’a lɔn ko mɔgɔ
terennin lo, ani mɔgɔ saninman. O kosɔn a tun b’a janto Yuhana ra.
Ni a tun ka Yuhana ta kumaw lamɛn, a hakiri tun bɛ ɲagami; o bɛɛ
n’a ta, o kumaw tun ka di a ye.
21 Ayiwa, Herodiyadi sagonanlon nana se. Masacɛ Herodi worolon
kunbɛn nana se, a ka ɲanagbɛba dɔ labɛn a jɛnɲɔgɔnw ye, ani
sorasikuntigiw, ani Galile mɔgɔbaw ye.

---

* **6:15 6.15** Iliya: Dɔw b’a fɔ a ma ko Eli.

22 Herodiyadi denmuso nana don, ka dɔn kɛ. A ko diyara masacɛ ni
a jɛnɲɔgɔnw ye. Masacɛ k'a fɔ sungurunin ye ko: «I bɛ fɛn min fɛ, o
fɔ ne ye, ne bɛna o di i ma!»
23 Herodi karira sungurunin ye ko: «Ni i ka fɛn min daari ne fɛ, ne
bɛna o di i ma; hali ni a kɛra ne ta jamana tarancɛ le ye.»
24 Sungurunin bɔra kɛnɛ ma ka taga a bamuso ɲininka ko: «Ne
ka kan ka mun le daari?» A bamuso ka a jaabi ko: «Yuhana
Batizerikɛbaga kunkolo.»
25 O yɔrɔnin bɛɛ sungurunin teliyara ka don masacɛ fɛ ka taga a fɔ
a ye ko: «Ne b'a fɛ i ye Yuhana Batizerikɛbaga kunkolo bla minan dɔ
kɔnɔ, k'a di ne ma yan sisan!»
26 O kuma ka masacɛ ɲanasisi; nka a karira minkɛ sungurunin ye
jama bɛɛ ɲa na, a tun tɛ se ka ban sungurunin ta kuma ma tuun.
27 O yɔrɔnin bɛɛ a ka sorasi dɔ ci ko a ye taga Yuhana kunkolo tigɛ
ka na ni a ye. O cɛ tagara kasobon kɔnɔ ka taga Yuhana kunkolo tigɛ,
28 k'a bla minan dɔ kɔnɔ ka na a di sungurunin ma. Sungurunin
tagara a di a bamuso ma.
29 Yuhana ta karamɔgɔdenw ko o mɛn minkɛ, o nana a su ta ka taga
a don kaburu ra.

Yesu ka domuni di jama ma
(Matiyu 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)

30 Ayiwa, Yesu ta ciradenw kɔsegira minkɛ, o nana lajɛn Yesu kɔrɔ.
O ka ko minw bɛɛ kɛ, ani o ka mɔgɔw karan cogo min na, o ka o bɛɛ
lakari Yesu ye.
31 O tuma Yesu k'a fɔ o ye ko: «An ye bɔ yan, an ye taga an danna
kongo kɔnɔ yɔrɔ dɔ ra ka taga nɛnɛkiri dɔɔnin.» Yesu ka o fɔ, sabu
mɔgɔw tun bɛ nana o fɛ caman; o bɛ taga o bɛ na tuma bɛɛ, hali
domunikɛyɔrɔ yɛrɛ tun tɛ sɔrɔ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw fɛ.
32 O cogo ra, o donna kurun dɔ kɔnɔ ji kan, ka taga yɔrɔ dɔ ra kongo
kɔnɔ o danna.
33 Mɔgɔ caman ka o tagatɔ ye kurun kɔnɔ, k'a lɔn ko olugu lo. Mɔgɔw
bɔra kɛrɛfɛduguw bɛɛ ra ka bori ka taga kɔn o ɲa o yɔrɔ ra yi.
34 Yesu bɔra kurun kɔnɔ minkɛ, a ka jamaba ye; o hina donna a ra,
sabu o tun bɛ o yɛrɛ ma, i ko gbɛnbaga tɛ saga minw na. Yesu ka a
damina ka o karan fɛn caman na.
35 Ayiwa, i n'a fɔ wagati tun janfara, karamɔgɔdenw gbarara Yesu ra
k'a fɔ a ye ko: «A flɛ, an bɛ kongo le kɔnɔ yan, wagati fana janfara.
36 Jama labla, o ye taga togodaw ra, ani kɛrɛfɛduguw ra, ka taga
domuni san.»
37 Yesu ka o jaabi ko: «Aw yɛrɛ ye domuni di o ma!» Karamɔgɔdenw
ko: «Hali ni an bɛ wari deniye† kɛmɛ fla buru san k'a di nin mɔgɔw
ma, o bɛ se ka o bɔ wa?»
38 Yesu ka o ɲininka ko: «Buru jori bɛ aw fɛ? Aw ye taga a flɛ.» O
tagara, ka na a jaabi ko: «Burukun looru ni jɛgɛden fla.»
39 Ayiwa, Yesu k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko o ye mɔgɔw lasigi
dugu ma binmisɛnw kan, jɛnkuru jɛnkuru.
40 Mɔgɔw sigira mɔgɔ kɛmɛ kɛmɛ, ani mɔgɔ bilooru looru.
41 Yesu ka burukun looru ni jɛgɛden fla ta, ka a ɲa kɔrɔta san fɛ ka
baraka la Ala ye. O kɔ, a ka buru tigɛtigɛ k'a di a ta karamɔgɔdenw

† **6:37 6.37** Wari deniye: Yesu ta wagati ra deniye kelen tun ye sɛnɛkɛbaga ta tere kelen baara sara le ye.

ma ko o ye a tarantaran jama ra. A ka jɛgɛden fla fana di, ko o ye a
tarantaran mɔgɔw bɛɛ ra.
42 Mɔgɔ bɛɛ ka domuni kɛ fɔ ka fa!
43 O kɔ, burukunkurunw ni jɛgɛ tɔ min tora, o ka segi tan ni fla fa ni
o ye.
44 Mɔgɔ minw tun ka o buruw domu, o tun ye cɛ waga looru.

Yesu tagamana ji kan
(Matiyu 14.22-23; Yuhana 6.15-21)

45 O yɔrɔnin bɛɛ, Yesu ka karamɔgɔdenw jagboya ko o ye kurun ta
ka ba tigɛ, ka bla ale ɲa, ka taga Bɛtisayida dugu fan fɛ, sani ale yɛrɛ
ye jama labla.
46 Yesu ka mɔgɔw labla minkɛ, a tagara kuru kan ka taga Ala daari.
47 Su kora ka karamɔgɔdenw to kurun kɔnɔ ba cɛmancɛ ra; o wagati
ra Yesu kelenpe tun tora gbele kan.
48 Yesu nana a ye ko karamɔgɔdenw sɛgɛnin lo kosɛbɛ; o tun tɛ sera
ka kurun lataga ɲanaman ji kan, sabu fɔɲɔ tun bɛ o kunbɛnna. Su
dugutarama wagati ra, Yesu tagamana ji kan ka taga o nɔ fɛ; a k'a kɛ
i n'a fɔ a b'a fɛ ka tɛmɛ o ra.
49 Karamɔgɔdenw ka a tagamatɔ ye ji kan minkɛ, a kɛra o ɲa na i
n'a fɔ su dɔ ja lo; o ka kɛ kule ci ye.
50 Sabu o bɛɛ ɲa tun b'a ra, o bɛɛ ja tun tigɛra. O yɔrɔnin bɛɛ Yesu
kumana o fɛ, ko: «Aw ye aw hakiri sigi, ne lo! Aw kana siran!»
51 O kɔ, a donna o fɛ kurun kɔnɔ; fɔɲɔ lɔra. O bɛɛ kabakoyara fɔ ka
o kɔnɔnɔban,
52 sabu Yesu tun ka tagamasiyɛn min kɛ, ka buru caya, o tun ma o
kɔrɔ faamu; o hakiri belen tun datugunin lo.

Yesu ka banabagatɔw kɛnɛya Zenesarɛti mara ra
(Matiyu 14.34-36)

53 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw ka ba tigɛ minkɛ, o tagara se
Zenesarɛtikaw ta mara ra; o ka kurun lɔ bada ra.
54 O bɔra kurun kɔnɔ minkɛ, o yɔrɔnin bɛɛ mɔgɔw ka Yesu lɔn.
55 O borira ka taga yɔrɔ bɛɛ ra, ka taga banabagatɔw ta o ta lananw
kan ka na ni o ye a fɛ. Ni mɔgɔw tun k'a mɛn ko a bɛ yɔrɔ o yɔrɔ, o
tun bɛ taga a kɔ.
56 Ni Yesu tun sera yɔrɔ o yɔrɔ, duguba o, dugumisɛn o, walama
togoda o, mɔgɔw tun bɛ na ni banabagatɔw ye ka na o la kɛnɛgbɛyɔrɔw
ra, ka a daari ko a ye sabari k'a to o ye maga a ta derege dagbolo dama
ra. Ni min o min tun magara a ra, o tun bɛ kɛnɛya.

7

Farisiw ni sariya karamɔgɔw ta landakow
(Matiyu 15.1-9)

1 Ayiwa, Farisiw ni Sariya karamɔgɔ* dɔw bɔra Zeruzalɛmu ka na
lajɛn Yesu kɔrɔ.
2 O k'a kɔrɔsi k'a ye ko a ta karamɔgɔden dɔw bɛ domuni kɛra ni o
tɛgɛ saninyabari ye, o kɔrɔ ye ko o ma a ko ka kaɲa ni o ta landaw ye.
3 Sabu Farisiw ni Yahudiya tɔw si tun tɛ sɔn ka domuni kɛ ni o ma
o boro fla lalaga k'a ko kosɛbɛ, ka kaɲa ni o bɛmaw ta landaw ye.

4 O cogo ra, ni o tun bɔra lɔgɔfiyɛ ra, o tun bɛ na ko ka o yɛrɛw
saninya fɔlɔ ka kaɲa ni landa ye, ka sɔrɔ ka domuni kɛ. O dama tɛ, o
tun bɛ landa kɔrɔ caman wɛrɛ kɛ i n’a fɔ jifiyɛw kori, ani bɔgɔdagaw,
ani siranɛgɛdagaw.
5 O Farisiw ni sariya karamɔgɔw ka Yesu ɲininka ko: «Mun kosɔn
i ta karamɔgɔdenw tɛ tagamana ka kaɲa ni an bɛmaw ta landaw ye?
Mun kosɔn o tɛgɛw saninyabari bɛ domuni kɛ?»
6 Yesu ka o jaabi ko: «Aw flankafuw, cira Ezayi ka kuma min fɔ aw
ta ko ra, o bɛnna kosɛbɛ, i n’a fɔ a sɛbɛra cogo min na, ko:
‹Nin mɔgɔw kɔni b’a fɔ o da ra le ko o bɛ ne bonya,
k’a sɔrɔ o jusukun yɔrɔ ka jan ne ra kosɛbɛ!
7 O bɛ ne batora gbansan le,
sabu o bɛ adamadenw ta landa sigininw le ta ka mɔgɔw karan o ra.› »
8 Yesu ko: «Aw bɛ ban Ala ta cifɔninw ma, ka tugu mɔgɔw ta landaw
le kɔ.»
9 A k’a fɔ o ye tuun ko: «Ka ban Ala ta cifɔninw ma, ka to aw ta
landaw kan, aw kɔni bɛ se o ra kosɛbɛ!
10 Cira Musa k’a fɔ ko: ‹I fa ni i ba bonya;› ko: ‹Ni mɔgɔ min ka
kumajugu fɔ a facɛ walama a bamuso ma, o tigi ka kan ka faga*.›
11 Nka aw ka o kuma yɛlɛma k’a fɔ ko: ‹Ni mɔgɔ k’a fɔ a facɛ walama
a bamuso ye ko: Ne tun b’a fɛ ka fɛn min di aw ma, o kɛra kɔrɔban†
ye, o kɔrɔ ye ko ne ka o di Ala ma ka ban;›
12 o tuma aw b’a to o tigi tɛ foyi kɛ a facɛ walama a bamuso ye tuun.
13 O cogo ra, aw bɛ Ala ta Kuma kɛ fɛngbansan ye aw yɛrɛ ta landaw
kosɔn. Nka o dɔrɔn tɛ, aw bɛ o kow ɲɔgɔnna caman wɛrɛ kɛ.»

Fɛn minw bɛ se ka mɔgɔ lanɔgɔ
(Matiyu 15.10-20)

14 O kɔ, Yesu ka jama wele tuun, k’a fɔ o ye ko: «Aw bɛɛ ye aw toro
malɔ ka nin faamu kosɛbɛ.
15 Fɛn si tɛ yi min bɛ don mɔgɔ kɔnɔbara ra, ni o bɛ se ka o tigi
lanɔgɔ. Nka fɛn minw bɛ bɔ mɔgɔ jusukun na, o le bɛ mɔgɔ lanɔgɔ.
16 [Ni mɔgɔ min b’a fɛ ka o kow faamu, o ye jija ka o kumaw lamɛn
dɛ!]»
17 Wagati min na Yesu bɔra jama kɔrɔ ka taga so kɔnɔ, a ta
karamɔgɔdenw ka a ɲininka o kuma kɔrɔ ra.
18 A k’a fɔ o ye ko: «O tuma hakiri tɛ aw fana fɛ wa? Aw m’a lɔn ko
fɛn min bɛ bɔ kɛnɛ ma ka don mɔgɔ kɔnɔ, ko o tɛ se ka mɔgɔ lanɔgɔ
wa?
19 Sabu o fɛnw tɛ don mɔgɔ jusukun na, nka o bɛ taga a kɔnɔbara le
ra; o kɔ fɛ o tigi bɛ taga so kɔ, ka o fɛnw labɔ.» Yesu ka o fɔ, k’a yira
ko domunifɛn bɛɛ bɛ se ka domu.
20 A ko: «Fɛn min bɛ bɔ mɔgɔ jusukun na, o le bɛ mɔgɔ lanɔgɔ.
21 Sabu miiriyajuguw bɛ bɔ mɔgɔ kɔnɔ le, mɔgɔ jusukun na; o le bɛ
mɔgɔ bla jatɔya ra, ani sonyari, ani mɔgɔfaga,
22 ani jɛnɛya, ani wasabariya, ani juguya, ani tɔɲɔri, ani jogojuguya,
ani ɲangboya, ani tɔgɔcɛnri, ani yɛrɛbonya, ani hakirintanyakow.
23 Nin kojuguw bɛɛ bɛ bɔ mɔgɔ jusukun le ra; o le bɛ mɔgɔ lanɔgɔ.»

---

* **7:7 7.7** Nin kuma fɔra Ezayi 29.13.

† **7:10 7.10** Nin kuma fɔra Bɔri 20.12 ani Sariya 5.16; Bɔri 21.17 ani Sarakalasebagaw 20.9.

† **7:11 7.11** Kɔrɔban: O ye Aramekan le ye.

Siya wɛrɛ muso min tun lara Yesu ra
(Matiyu 15.21-28)

24 O kɔ, Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka taga Tiri mara ra. A tagara don bon
dɔ kɔnɔ; a tun t'a fɛ mɔgɔ si y'a lɔn ko a bɛ o bon kɔnɔ, nka a dogonin
ma se ka to!
25 Sabu muso dɔ tun bɛ yi, jina tun bɛ min denmuso ra. Ale ka Yesu
ko mɛn minkɛ, a nana a yɛrɛ firi Yesu sen kɔrɔ.
26 O muso tun ye siya wɛrɛ mɔgɔ le ye; Gɛrɛki tun lo, a bɔra Siri,
Fenisi mara ra. A ka Yesu daari ko a ye jina gbɛn ka bɔ a denmuso ra.
27 Nka Yesu k'a fɔ a ye ko: «A to denmisɛnw ye domuni kɛ ka fa fɔlɔ;
sabu ka denmisɛnw ta domuni ta ka o firi wurudenninw kɔrɔ, o man
ɲi.»
28 Muso ka a jaabi ko: «O ye can ye, Matigi, nka denmisɛnw
domunikɛtɔ, domuni murumuru minw bɛ benben tabali jukɔrɔ dugu
ma, wurudenninw bɛ o domu dɛ!»
29 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Muso, nin kuma kosɔn, i kɔsegi ka taga i ta
so, jina bɔra i denmuso ra ka ban.»
30 Muso tagara so. A donna bon kɔnɔ minkɛ, a k'a sɔrɔ ko den lanin
bɛ lanan kan, jina bɔra a ra.

Yesu ka cɛ torogberen dɔ kɛnɛya

31 Ayiwa, Yesu bɔra Tiri mara ra ka tɛmɛ Sidɔn dugu fɛ; a tagara
tɛmɛ Dekapɔli mara cɛ ma ka na Galile ba fan fɛ.
32 A tɛmɛtɔ, o nana ni cɛ torogberen dɔ ye a fɛ; kuma fana tun ka
gbɛlɛn a fɛ kosɛbɛ. O ka Yesu daari ko a ye sabari k'a boro la o cɛ kan
ka a kɛnɛya.
33 Yesu ka o cɛ mina ka taga ni a ye o danna ka a mabɔ jama ra. A
ka a borokandenw don a torowow kɔnɔ, ka a daji mun a nɛnden na.
34 O kɔ, a ka a ɲa kɔrɔta san fɛ ka nɛnɛkiriba kɛ, k'a fɔ ko: «Efata,»
o kɔrɔ ye ko: «Aw ye dayɛlɛ.»
35 O yɔrɔnin bɛɛ a toro fla dayɛlɛra, a nɛnden fana lablara. A sera
ka kuma ka ɲa.
36 Yesu sekɔra ka na se mɔgɔw kɔrɔ minkɛ, a k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya
ko o kana a to mɔgɔ wɛrɛ ye o ko mɛn. Nka a ka o fɔ minkɛ, a kɛra i
n'a fɔ a ka a serege le, sabu o tagara o ko fɔ yɔrɔ bɛɛ.
37 O mɔgɔw tun kɔnɔnɔbanna fɔ ka tɛmɛ. O tun b'a fɔra ko: «A bɛ
fɛn o fɛn kɛ, o bɛɛ ka ɲi. A b'a to torogberenw bɛ mɛnni kɛ, ani bobow
yɛrɛ bɛ kuma!»

8

Yesu ka domuni di mɔgɔ waga naani ma
(Matiyu 15.32-39)

1 Lon dɔ, ra jamaba nana lajɛn Yesu kɔrɔ tuun. A k'a ye ko
domunifɛn tɛ o boro minkɛ, a k'a ta karamɔgɔdenw wele k'a fɔ o ye
ko:
2 «Nin jama hina bɛ ne ra dɛ! Nin ye o tere saba ye ne kɔrɔ yan, foyi
tɛ o boro k'a domu.
3 Ni ne ka o kɔngɔtɔ bla ka taga, o baraka bɛna ban sira cɛ, sabu dɔw
bɔra fɔ yɔrɔjan.»
4 A ta karamɔgɔdenw k'a jaabi ko: «An bɛna buru sɔrɔ min
kongokolon kɔnɔ yan, janko nin mɔgɔw ye domuni kɛ ka fa?»

5 Yesu ka o ɲininka ko: «Burukun jori le bɛ aw fɛ yan?» O ko:
«Burukun wolonfla.»
6 Yesu ko mɔgɔw ye sigi dugu ma. O kɔ, a ka o burukun wolonfla ta
ka baraka la Ala ye, ka o tigɛtigɛ ka o di a ta karamɔgɔdenw ma ko o
ye a tarantaran jama ra; o k'a tarantaran jama ra.
7 Jɛgɛden misɛn dama dama tun bɛ o boro fana. Yesu ka baraka la
Ala ye, k'a fɔ ko o ye o fana tarantaran jama ra.
8 Mɔgɔw ka domuni kɛ fɔ ka fa. Burukunkurun ni jɛgɛ tɔ min tora,
o ka o cɛ ka segi wolonfla fa.
9 O jama tun bɛ mɔgɔ waga naani bɔ. O kɔ, Yesu ka o labla.
10 O yɔrɔnin bɛɛ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw donna kurun kɔnɔ ka
taga Dalimanuta mara ra.

Farisiw ko Yesu ye tagamasiyɛn dɔ kɛ
(Matiyu 16.1-4)

11 Ayiwa, Farisiw* nana kɛ sɔsɔri kɛ ye ni Yesu ye; o tun b'a fɛ k'a
kɔrɔbɔ le. O ko Yesu ye tagamasiyɛn dɔ yira olugu ra min b'a yira ko
a bɔra Ala ra.
12 Yesu jusukun tɔɔrɔnin ka nɛnɛkiriba kɛ k'a fɔ o ye ko: «Mun
kosɔn bi mɔgɔw bɛ tagamasiyɛn dɔ ɲini? Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko
tagamasiyɛn si tɛna yira bi mɔgɔw ra.»
13 O kɔ, Yesu ka o to yi, ka don kurun kɔnɔ ka taga ba ɲa dɔ kan.

Farisiw ni Herodi ta burufunufɛn
(Matiyu 16.5-12)

14 Karamɔgɔdenw tun ɲinana o ma buru ta; burukun kelenpe le tun
bɛ o fɛ kurun kɔnɔ.
15 Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi Farisiw* ni
Herodi ta burufunufɛn na dɛ!»
16 Karamɔgɔdenw ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «An ma buru ta minkɛ,
o kosɔn a bɛ nin kuma fɔra!»
17 Yesu ka o ta miiriya lɔn minkɛ, a k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw
b'a miirira ko aw ma buru ta minkɛ, ko o kosɔn ne ka nin kuma fɔ?
Hali bi hakiri tɛ aw fɛ ka ne ta kow faamu wa? Aw jusukun belen
datugunin lo wa?
18 Ɲadenw bɛ aw fɛ, aw tɛ yeri kɛ wa? Torow bɛ aw fɛ, aw tɛ mɛnni
kɛ wa? Aw hakiri tɛ jigi fɛn na wa?
19 Wagati min na ne ka burukun looru tigɛtigɛ k'a di aw ma ko aw
ye a di mɔgɔ waga looru ma, o domuni bannin kɔ, aw ka segi ɲa jori
le sɔrɔ burukunkurun tɔ ra?» O ko: «Segi ɲa tan ni fla.»
20 Yesu ko: «Wagati min ne ka burukun wolonfla tigɛtigɛ ka o di
mɔgɔ waga naani ma, o kɔ fɛ aw ka segi ɲa jori le sɔrɔ burukunkurun
na?» O ko: «Segi ɲa wolonfla.»
21 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Hali bi aw belen ma ne ta kuma faamu wa?»

Yesu ka fiyentɔcɛ dɔ kɛnɛya

22 O kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tagara Bɛtisayida; o sera yi
minkɛ, mɔgɔ dɔw nana ni fiyentɔcɛ dɔ ye Yesu fɛ k'a daari ko a ye
sabari k'a boro la a kan k'a kɛnɛya.
23 Yesu ka fiyentɔcɛ mina a boro ma ka taga ni a ye dugu kɔ fɛ, ka
daji mun a ɲadenw na, ka a boro la a kan, ka a ɲininka ko: «I bɛ fɛn
dɔ yera sisan wa?»

24 Cɛ ka a ɲa yɛlɛ ka flɛri kɛ; a ko: «Ne ɲa bɛ mɔgɔw ra, nka o bɛ i
n’a fɔ yiriw, o bɛ tagamana.»
25 Yesu ka a boro la a ɲa kan tuun. O kɔ fiyentɔcɛ ka a ɲa yɛlɛ ka
flɛri kɛ minkɛ, a kɛnɛyara; a ka fɛn bɛɛ ye ka ɲa.
26 Ayiwa, Yesu k’a fɔ a ye ko a ye kɔsegi ka taga a ta sɔmɔgɔw fɛ, nka
a kana tɛmɛ dugu kɔnɔ.

Piyɛri ko Yesu le ye Kisibaga ye
(Matiyu 16.13-20; Luka 9.18-21)

27 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ tagara Sezare Filipi
kɛrɛfɛduguw ra; o tagatɔ Yesu ka o ɲininka ko: «Mɔgɔw bɛ ne jatera
jɔntigi le ye dɛ?»
28 Karamɔgɔdenw ko: «Dɔw ko i ye Yuhana Batizerikɛbaga ye; dɔw
ko i ye cira Iliya* ye, dɔw ko i ye cira dɔ wɛrɛ le ye.»
29 Yesu ka o ɲininka ko: «Aw do? Aw ta miiriya ra, ne ye jɔntigi
le ye?» Piyɛri ka a jaabi ko: «Ele le ye Kisibaga* ye, Ala ka min
ɲanawoloma.»
30 Yesu k’a fɔ o ye k’a gbɛlɛya kosɛbɛ ko o kana ale ta ko fɔ mɔgɔ si
ye.

Yesu ta saya ni a kunuko
(Matiyu 16.21-28; Luka 9.22-27)

31 O kɔ, Yesu ka kɛ a ta karamɔgɔdenw karan ye k’a fɔ o ye ko Min
kɛra Adamaden ye*, ko jagboya lo ko o ye tɔɔrɔ kosɛbɛ; cɛkɔrɔbaw, ani
sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* bɛna ban a ra, ka
a mina ka a faga. Nka tere saba tɛmɛnin kɔ, a bɛna kunu.
32 Yesu tun ka o kow fɔ o ɲa na k’a gbɛya. Piyɛri ka Yesu wele ka
taga kɛrɛ fɛ, ka Yesu mafiyɛnya, ko a man kan ka o kuma fɔ.
33 Nka Yesu yɛlɛmana ka a ta karamɔgɔdenw flɛ, ka Piyɛri mafiyɛnya,
k’a fɔ a ye ko: «Bɔ ne kɔ, ele setanamɔgɔ! Sabu Ala sago ye min ye,
ele tɛ miiri o ra dɛ, fɔ adamadenw sago.»

Mɔgɔ bɛ tugu Yesu kɔ cogo min

34 O kɔ, Yesu k’a ta karamɔgɔdenw ni jama wele k’a fɔ o ye ko: «Ni
mɔgɔ min b’a fɛ ka tugu ne nɔ fɛ, o tigi ka kan ka ban a yɛrɛ ra, k’a ta
gbengbenyiri ta ka tugu ne kɔ.
35 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ b’a fɛ k’a nin kisi, o tigi bɛna bɔnɔ a nin na;
nka ni mɔgɔ o mɔgɔ ka bɔnɔ a nin na ne kosɔn, ani Kibaro Diman*
kosɔn, o tigi bɛna a nin kisi.
36 Ni mɔgɔ ka dunuɲa bɛɛ sɔrɔ ka taga bɔnɔ a nin na lahara,
dunuɲasɔrɔ ka mun le ɲa o tigi ye?
37 Mɔgɔ bɛ se ka mun le di min bɛ se ka kɛ a nin kunmabɔsara ye?
38 O le kosɔn ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maroya ka ne ni ne ta kuma ko fɔ
bi mɔgɔ terenbariw, ani Alaŋasiranbariw ɲa na, Min kɛra Adamaden
ye*, ni o nana don a Fa Ala ta nɔɔrɔ ra ni mɛlɛkɛ saninmanw ye, ale
fana bɛna maroya k’a fɔ ko o tigi ye ale ta ye.»

9

1 Yesu k’a fɔ o ye tuun ko: «Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko minw lɔnin
bɛ yan bi, o dɔw tɛna sa fiyewu, fɔ o ye Ala ta Masaya* natɔ ye ni
sebagaya ye.»

---

* **8:28 8.28** Iliya: Dɔw b’a fɔ a ma ko Eli.

Yesu nɔɔrɔ yirara karamɔgɔdenw na
(Matiyu 17.1-13; Luka 9.28-36)

2 Ayiwa, tere wɔɔrɔ tɛmɛnin kɔ, Yesu ka Piyɛri ni Yakuba ni Yuhana
wele ka taga ni o ye kuru jamijan dɔ kan o danna. Ka o to o yɔrɔ ra,
Yesu cogoya yɛlɛmana o ɲa na.
3 A ta faniw barara ka gbɛ fɔ ka manamana. A tun gbɛra cogo min
na, fanikobaga si tɛ dugukolo kan min bɛ se ka fani ko k'a gbɛ o cogo
ra.
4 O kɔ, karamɔgɔden saba ka cira Iliya* ni cira Musa ye, o bɛ kumana
ni Yesu ye.
5 Piyɛri k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, an nana yan minkɛ, o ɲana
dɛ! A to an ye fanibon saba lɔ: ele ta kelen, cira Musa ta kelen, ani
cira Iliya ta kelen.»
6 Piyɛri kɔni tun ka o kuma fɔ a yɛrɛ kun fɛ le, sabu siranya tun bɛ
o mɔgɔ saba bɛɛ ra.
7 Ayiwa, sankaba dɔ jigira ka na o datugu; kumakan dɔ bɔra sankaba
ra, ko: «Nin le ye ne Dencɛ kanunin ye; aw y'a lamɛn!»
8 O yɔrɔnin bɛɛ karamɔgɔdenw ka flɛri kɛ o lamini bɛɛ ra; nka o ma
mɔgɔ si ye tuun, ni Yesu kelen tɛ.
9 Ayiwa, ka o jigitɔ to ka bɔ kuru kan, Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya
ko o ka ko min ye, o kana o fɔ mɔgɔ si ye fɔlɔ, fɔ Min kɛra Adamaden
ye*, o ye kunu ka bɔ saya ra fɔlɔ.
10 Karamɔgɔdenw ka o kuma mara o yɛrɛw kɔnɔ, nka o tun bɛ ɲɔgɔn
ɲininkara ko: «A tun b'a fɔra ko: ‹ka kunu ka bɔ saya ra,› o kɔrɔ ye
mun ye?»
11 Ayiwa, karamɔgɔdenw ka Yesu ɲininka ko: «Mun kosɔn sariya
karamɔgɔw* b'a fɔra ko: ‹Cira Iliya le ka kan ka kɔn ka na fɔlɔ?› »
12 Yesu ka o jaabi ko: «Can lo, cira Iliya bɛna na fɔlɔ ka na fɛn bɛɛ
labɛn; nka mun na a sɛbɛra Ala ta Kuma ra ko: ‹Min kɛra Adamaden
ye*, ko o ka kan ka tɔɔrɔ kosɛbɛ, ani ko mɔgɔw bɛna a mafiyɛnya?›
13 O bɛɛ n'a ta, ne b'a fɔ aw ye ko cira Iliya nana ka ban, nka o ka a
kɛ o sago ye, i n'a fɔ a sɛbɛra cogo min na a ta ko ra Kitabu kɔnɔ†.»

Yesu ka den jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Matiyu 17.14-21; Luka 9.37-42)

14 Ayiwa, Yesu ni o karamɔgɔden saba nana se karamɔgɔden tɔw
kɔrɔ minkɛ, o k'a ye ko jamaba dɔ ka o lamini; sariya karamɔgɔ* dɔw
bɛ sɔsɔri kɛra ni o ye.
15 Mɔgɔw ka Yesu ye minkɛ, a barara o bɛɛ ra kosɛbɛ. O borira ka
taga Yesu fɛ ka taga a fo.
16 Yesu ka karamɔgɔdenw ɲininka ko: «Aw ni olugu bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra
mun le ra?»
17 Ayiwa, o jama ra mɔgɔ dɔ ka Yesu jaabi k'a fɔ a ye ko: «An
karamɔgɔ, ne nana ni ne dencɛ ye i fɛ; jina dɔ le b'a ra, o le ka a
kɛ bobo ye.
18 Ni o jina wurira a fɛ yɔrɔ o yɔrɔ, a b'a firi dugu ma; den bɛ dakanga
bɔ, a bɛ a ɲin ɲimi ka ja. Ne ka i ta karamɔgɔdenw daari ko o ye jina
gbɛn, nka o ma se.»

---

* **9:4 9.4** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. † **9:13 9.13** Cira tun ka min fɔ cira Iliya nako ra (Malaki 3.23-24), Yuhana Batizerikɛbaga nana minkɛ, o kuma kɛra can ye.

19 Yesu ko: «Aw mɔgɔ lanabariw, ne bɛna to ni aw ye fɔ tuma juman?
Ne bɛna aw ta kow sɔnmina fɔ ka taga se wagati juman le? Aw ye na
ni den ye ne fɛ yan.» O nana ni den ye.
20 Jina ka Yesu ye minkɛ, o yɔrɔnin bɛɛ a ka den yuguyugu ni fanga
ye. Den benna dugu ma ka kolonkolon, ka kanga bɔ a da ra.
21 Yesu ka den facɛ ɲininka ko: «A k'a sɔrɔ kabini wagati juman?»
A facɛ ko: «Kabini a denmisɛnman.»
22 Tuma caman jina b'a firi tasuma ra, walama ji ra, janko ka a faga.
Ni i bɛ se ka fɛn dɔ kɛ, makari an na ka an dɛmɛ.
23 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Mun kosɔn i k'a fɔ ko: ‹Ni i bɛ se ka fɛn dɔ
kɛ›? Mɔgɔ min bɛ la ne ra, fɛn bɛɛ bɛ se ka kɛ o tigi ye.»
24 O yɔrɔnin bɛɛ den facɛ pɛrɛnna ko: «Ne lara i ra, nka ne ta lanaya
ka dɔgɔ, dɔ fara ne ta lanaya kan!»
25 Yesu ka o mɔgɔw girintɔ ye ka na minkɛ, a jamana jina kunna k'a
fɔ a ye ko: «Jina, ele min bɛ mɔgɔ kɛ bobo ni torogberen ye, ne b'a fɔ
i ye ko i ye bɔ nin den na, i kana don a ra tuun fiyewu!»
26 Ayiwa, o jina ka kule ci ka den yuguyugu ni fanga ye ka bɔ a ra;
den kɛra i ko su. Mɔgɔ minw tun bɛ yi, o caman ko: «Den sara.»
27 Nka Yesu k'a mina a boro ma ka a lawuri. Den wurira ka lɔ.
28 Yesu donna bon kɔnɔ minkɛ, a ta karamɔgɔdenw ka a ɲininka o
danna, o ko: «Mun kosɔn anw ma se ka nin jina gbɛn?»
29 Yesu ka o jaabi ko: «Nin jina ɲɔgɔn kɔni, foyi tɛ se ka ale labɔ ni
Aladaari tɛ.»

Yesu bɛ a ta saya ni a kunuko fɔ tuun
(Matiyu 17.22-23; Luka 9.43-45)

30 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra o yɔrɔ ra ka Galile mara cɛtigɛ.
Yesu tun t'a fɛ mɔgɔw ye ale yɔrɔ lɔn.
31 Sabu a tun bɛ a ta karamɔgɔdenw karanna k'a fɔ o ye ko: «Min
kɛra Adamaden ye*, o bɛna o mina k'a don mɔgɔw boro; o bɛna a faga,
nka a saya tere sabanan a bɛna kunu.»
32 Karamɔgɔdenw tun ma o kuma kɔrɔ lɔn, nka o fana tun bɛ
siranna, k'a ɲininka.

Mɔgɔ min ye ɲamɔgɔ ye Ala fɛ
(Matiyu 18.1-5; Luka 9.46-48)

33 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw sera Kapɛrinahumu. O donna
bon kɔnɔ wagati min na, a ka o ɲininka; a ko: «Aw tun bɛ mun kuma
le fɔra sira ra?»
34 O jera, sabu o tun bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra sira ra ko jɔntigi le ye olugu ra
ɲamɔgɔ ye.
35 Ayiwa, Yesu sigira; a k'a ta karamɔgɔden tan ni fla wele k'a fɔ o
ye ko: «Ni mɔgɔ dɔ b'a fɛ ka kɛ ɲamɔgɔ ye, o tigi ka kan ka kɛ bɛɛ ra
kɔmɔgɔ ye, ani ka a yɛrɛ kɛ tɔw bɛɛ ta baaraden ye.»
36 O kɔ, a ka denfitini dɔ ta, ka na a lɔ o cɛ ra; a k'a boro melege o
den ma, k'a fɔ o ye ko:
37 «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin denfitini ɲɔgɔn dɔ mina ka ɲa ne tɔgɔ
kosɔn, o tigi ka ne yɛrɛ le mina ka ɲa. Ni mɔgɔ o mɔgɔ fana ka ne
mina ka ɲa, o tigi ma ne le mina ka ɲa, nka min ka ne ci, a ka o le
mina ka ɲa.»

An juguw ani an ɲinw
(Luka 9.49-50)

38 Yuhana ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, an ka cɛ dɔ ye a bɛ jinaw
gbɛnna ka bɔ mɔgɔw ra i tɔgɔ baraka ra, k'a sɔrɔ a tɛ ni an ye; an ka
a bari o ra, sabu a tɛ ni an ye.»
39 Yesu ko: «Aw kana a bari o ra, sabu mɔgɔ si tɛ se ka kabako kɛ ne
tɔgɔ baraka ra, ka sekɔ o yɔrɔnin bɛɛ ra ka kumajugu fɔ ne ma.
40 Sabu mɔgɔ min tɛ an jugu ye, o tigi ye an ɲin le ye.
41 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka jifiyɛ ɲa kelen minji di aw ma ne tɔgɔ kosɔn,
ko sabu aw ye Kirisita* taw ye, can ra ne b'a fɔ aw ye ko o tigi tɛna
fɔn o baraji ra fiyewu.»

Fɛn minw bɛ mɔgɔ bla jurumun na
(Matiyu 18.6-9; Luka 17.1-2)

42 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Nin denfitini minw lanin bɛ ne ra ka
ban, sani mɔgɔ dɔ ye kɛ sababu ye ka o ra kelen kunnacɛn ka bɔ lanaya
ra, a ka fisa o ye wugu belebeleba dɔ le dulon o tigi kan na ka a firi
kɔgɔji ra.
43 «Ni i boro kelen le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a tigɛ ka
bɔ yi; sabu ka taga don ni i boro kelen ye ɲanamanya ra, o ka fisa i
ma, sani i boroflatigi ye taga don jahanama ra, o yɔrɔ min tasuma tɛ
faga ka ye.
44 [Tumu minw bɛ mɔgɔ sogo domu o yɔrɔ ra, o tɛ faga ka ye, a
tasuma fana tɛ faga.]
45 Ni i sen kelen le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a tigɛ ka bɔ
yi; sabu ka taga don ni i sen kelen ye ɲanamanya ra, o ka fisa i ma,
sani i senflatigi ye taga firi jahanama kɔnɔ yi.
46 [Tumu minw bɛ mɔgɔ sogo domu o yɔrɔ ra, o tɛ faga ka ye, a
tasuma fana tɛ faga.]
47 Ni i ɲaden kelen le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a wɔgɔbi
ka bɔ yi; sabu ka taga don ni i ɲaden kelen ye ɲanamanya ra, o ka fisa
i ma, sani i ɲadenflatigi ye taga firi jahanama ra.
48 Tumu minw bɛ mɔgɔ sogo domu o yɔrɔ ra, o tɛ faga ka ye, a tasuma
fana tɛ faga.
49 Sabu mɔgɔ bɛɛ bɛna saninya tasuma fɛ, i n'a fɔ saraka tun bɛ
saninya cogo min na ni kɔgɔ ye.
50 «Kɔgɔ kɔni ye fɛnɲuman ye, nka ni kɔgɔ timiya bɔra a ra, mun le
bɛ se ka a latimiya tuun? Aw ye kɔgɔ kɛ aw yɛrɛw ra. Aw y'a to hɛra
ye kɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ.»

10

Yesu bɛ taga Zude mara ra
(Matiyu 19.1-12; Luka 16.18)

1 Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka taga Zude mara yɔrɔ dɔ ra, min bɛ Zuridɛn
ba kɔ fɛ. O yɔrɔ ra jamaba nana lajɛn a kɔrɔ tuun. A ka kɛ o karan ye
i n'a fɔ a tun bɛ deri k'a kɛ cogo min na.

Yesu ko furu man kan ka sa

2 Farisi* dɔw gbarara Yesu ra ka a ɲininka; o tun b'a fɛ k'a kɔrɔbɔ
le. O ko: «Yala ka kaɲa ni sariya* ye, cɛ bɛ se ka a muso bla wa?»
3 Yesu ka o jaabi ni ɲininkari dɔ ye, ko: «Cira Musa ka mun le sɛbɛ
o ko ra?»

4 O k’a fɔ a ye ko: «Cira Musa ko cɛ bɛ se ka furusasɛbɛ di a muso
ma ka a bla.»
5 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ta jusukungbɛlɛya le kosɔn Musa ka o
sariya sɛbɛ aw ye.
6 Ni o tɛ, dunuɲa danwagati ra Ala ka cɛ ni muso le dan.
7 ‹O le kosɔn cɛ bɛ bɔ a facɛ ni a bamuso kɔrɔ ka nɔrɔ a muso ra.
8 O fla bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye.› O tɛ jate mɔgɔ fla ye tuun; o bɛ
jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye.
9 O le kosɔn Ala ka min jɛn ka a kɛ kelen ye, mɔgɔ si kana o faran
ka bɔ ɲɔgɔn na.»
10 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw nana don bon kɔnɔ wagati min na,
karamɔgɔdenw ka Yesu ɲininka o kow ra.
11 Yesu k’a fɔ o ye ko: «Ni cɛ o cɛ ka a muso bla ka muso wɛrɛ furu,
o cɛ ka jɛnɛya le kɛ, a k’a muso fɔlɔ janfa.
12 Ni muso min fana bɔra a cɛ fɛ ka taga sigi cɛ wɛrɛ kun, o muso ka
jɛnɛya le kɛ.»

Yesu ka dugawu kɛ denmisɛnw ye
(Matiyu 19.13-15; Luka 18.15-17)

13 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana ni denmisɛn dɔw ye Yesu fɛ, janko a ye
maga o ra; nka karamɔgɔdenw ka o mɔgɔw mafiyɛnya.
14 Yesu ka o ye minkɛ, o ma diya a ye. A k’a fɔ karamɔgɔdenw ye ko:
«Aw y’a to denmisɛnw ye na ne fɛ, aw kana o bari; sabu mɔgɔ minw
bɛ i ko denmisɛnw, Ala ta Masaya* ye olugu le ta ye.
15 Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ma sɔn Ala ta Masaya*
ma i ko denfitini, o tigi tɛna don a ra fiyewu.»
16 O kɔ, a ka denmisɛnw ta ka a boro mini o ma, k’a boro la o kan,
ka dugawu kɛ o ye.

Cɛ naforotigi ta ko
(Matiyu 19.16-30; Luka 18.18-30)

17 Ayiwa, Yesu ka sira ta minkɛ, cɛ dɔ borira ka na a kinbiri gban a
kɔrɔ k’a ɲininka ko: «An karamɔgɔɲuman, ne ka kan ka mun le kɛ,
janko ne ye ɲanamanya banbari sɔrɔ?»
18 Yesu k’a fɔ a ye ko: «Mun na i ko ne ma ko: ‹Karamɔgɔɲuman?›
Mɔgɔɲuman si tɛ yi, ni Ala kelenpe tɛ.
19 Ayiwa, i ka Ala ta sariyaw* lɔn, ko: ‹I kana mɔgɔ faga; i kana
jɛnɛya kɛ; i kana sonyari kɛ; i kana faninya fɔ k’a la i mɔgɔɲɔgɔn na;
i kana mɔgɔ tɔɲɔ, i fa ni i ba bonya.› »
20 Cɛ ka Yesu jaabi ko: «An karamɔgɔ, ne ka o sariyaw bɛɛ sira
tagama kabini ne denmisɛnman.»
21 Yesu k’a flɛ, a ko diyara Yesu ye; a ko a ma ko: «Fɛn kelen belen le
ka i jɛn. Taga i borofɛnw bɛɛ fiyeere ka o wari tarantaran fagantanw
na; ni o kɛra, naforoba bɛna kɛ i fɛ arijana ra. O kɔ, i bɛ na tugu ne
kɔ.»
22 O kuma ka o cɛ ɲa kumu kosɛbɛ; a ɲanasisinin wurira ka taga,
sabu naforoba tun b’a fɛ.
23 Yesu ka a ɲa munu ka mɔgɔw flɛ, k’a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye
ko: «Naforo bɛ mɔgɔ minw fɛ, olugu don ka gbɛlɛn Ala ta Masaya* ra
dɛ!»

10:4 10.4 Nin kuma fɔra Sariya 24.1. **10:8 10.8** Nin kuma fɔra Damina 1.27 ani 2.24. **10:19 10.19** Nin kuma fɔra Bɔri 20.12-16; Sariya 5.16-20.

24 O kuma ka karamɔgɔdenw kɔnɔnɔban. Nka Yesu kɔsegira a kan
k'a fɔ o ye tuun ko: «Denmisɛnw, Ala ta Masaya don ka gbɛlɛn dɛ!
25 Ɲɔgɔmɛ don ka di misɛniwo fɛ ka tɛmɛ naforotigi don kan Ala ta
Masaya ra.» 26 Karamɔgɔdenw kabakoyara tuun fɔ k'a dama tɛmɛ; o
ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «O tuma jɔn le bɛna kisi sa?»
27 Yesu ka o flɛ, k'a fɔ o ye ko: «Mɔgɔw fɛ o tɛ se ka kɛ, nka Ala fɛ a
bɛ se ka kɛ; sabu foyi si tɛ Ala kaŋa.»
28 O tuma, Piyɛri k'a fɔ Yesu ye ko: «Anw do? Anw jɛnna fɛn bɛɛ kɔ
ka tugu i nɔ fɛ!»
29 Yesu ka a jaabi ko: «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ
ka jɛn a ta bon kɔ, walama a balemacɛw kɔ, walama a balemamusow
kɔ, walama a bamuso kɔ, walama a facɛ kɔ, walama a ta denw kɔ,
walama a ta forow kɔ, ne tɔgɔ kosɔn, ani Kibaro Diman* kosɔn,
30 sigiya t'a ra, o tigi bɛna o fɛnw bɛɛ ɲɔgɔn kɛmɛ kɛmɛ sɔrɔ nin
dunuŋa ra yan. A bɛna sow sɔrɔ, ka dɔgɔw ni kɔrɔw sɔrɔ, ka bamusow
sɔrɔ, ka denw sɔrɔ, ka forow sɔrɔ; nka a bɛna tɔɔrɔ fana sɔrɔ. O bɛɛ
kɔ fɛ a bɛna taga ɲanamanya banbari fana sɔrɔ sini.
31 Nka ɲafɛmɔgɔ caman bɛna kɛ kɔfɛmɔgɔw ye, kɔfɛmɔgɔ caman
bɛna kɛ ɲafɛmɔgɔw ye fana.»

Yesu ka a ta saya ni a kunuko fɔ tuun
(Matiyu 20.17-19; Luka 18.31-34)

32 Yesu ni a nɔfɛmɔgɔw tun bɛ sira kan ka taga Zeruzalɛmu; Yesu
tun bɛ ɲa fɛ. Jatigɛ tun bɛ karamɔgɔdenw na, mɔgɔ minw tun bɛ o kɔ,
olugu fana tun bɛ siranna. Yesu ka a ta karamɔgɔden tan ni fla wele
ka o gbara a yɛrɛ kɔrɔ tuun; ko minw ka kan ka a sɔrɔ, a ka kɛ o kow
fɔ ye o ye.
33 A ko: «An tagatɔ flɛ Zeruzalɛmu. Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna
don sarakalasebagaw* kuntigiw boro, ani sariya karamɔgɔw*. O bɛna
kiti tigɛ a kan ko a ka kan ka faga. O bɛna a don siya wɛrɛ mɔgɔw*
boro.
34 Olugu bɛna a lɔgɔbɔ, ka daji tu a kan, k'a bugɔ ni gbɛɲɛ ye, ka
sɔrɔ k'a faga; nka a saya tere sabanan na, a bɛna kunu.»

Karamɔgɔden fla ka Yesu daari
(Matiyu 20.20-28)

35 Ayiwa, Zebede dencɛ fla, Yakuba ni Yuhana, olugu gbarara Yesu
ra k'a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ, an bɛna fɛn min daari i fɛ, i ye o kɛ
an ye.»
36 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Aw b'a fɛ ne ye mun le kɛ aw ye?»
37 O ka Yesu jaabi ko: «Ni i nana kɛ i ta masaya nɔɔrɔman na tuma
min na, i y'a to an mɔgɔ fla ra kelen ye sigi i kininboroyanfan na, kelen
ye sigi i numanboroyanfan na.»
38 Nka Yesu ka o jaabi ko: «Aw bɛ fɛn min daarira, aw yɛrɛ ma o
lɔn. Ne bɛna tɔɔrɔ cogoya min na, aw bɛ se ka tɔɔrɔ o cogo ra wa?
Walama ne bɛna batize ni tɔɔrɔ ye cogo min na, aw bɛ se ka batize o
cogo ra wa?»
39 O ka a jaabi ko: «Ɔnhɔn, an bɛ se.» Yesu k'a fɔ o ye ko: «Can lo,
ne bɛna tɔɔrɔ cogo min na, aw bɛna tɔɔrɔ o cogo ra; ne bɛna batize
cogo min na, aw bɛna batize o cogo ra.

40 Nka ka sigi ne kininboroyanfan fɛ, walama ka sigi ne numanboroy-
anfan fɛ, o dibaga tɛ ne ye. Ala ka o sigiyɔrɔw labɛn mɔgɔ minw ye, a
bɛna di olugu le ma.»
41 Karamɔgɔden tɔ tan ka o kuma mɛn minkɛ, olugu dimina Yakuba
ni Yuhana kɔrɔ.
42 O ra, Yesu ka o wele k'a fɔ o ye ko: «Aw k'a lɔn ko minw bɛ jate
i ko siya wɛrɛ mɔgɔw ta kuntigiw, olugu bɛ o siyaw mara jagboya ra;
jamana mɔgɔbabaw fana bɛ o ta fanga digi mɔgɔ tɔw kan.
43 Nka a man kan ka kɛ ten aw cɛ ra. Min b'a fɛ ka kɛ mɔgɔba ye
aw ra, o tigi ka kan ka kɛ tɔw ta baaraden le ye.
44 Min b'a fɛ ka kɛ aw ra ɲamɔgɔ ye, o tigi ka kan ka kɛ tɔw bɛɛ ta
jɔn ye.
45 Sabu Min kɛra Adamaden ye*, ale yɛrɛ ma na janko mɔgɔw ye
baara kɛ a ye, nka a nana ka na baara kɛ mɔgɔw ye le, ani ka a yɛrɛ
nin di, ka kɛ mɔgɔ caman kunmabɔsara ye.»

Yesu ka fiyentɔcɛ dɔ ɲa yɛlɛ
(Matiyu 20.29-34; Luka 18.35-43)

46 Ayiwa, o sera Zeriko. Yesu ni a ta karamɔgɔdenw, ani jama caman
tun bɛ bɔra dugu kɔnɔ minkɛ, o y'a sɔrɔ fiyentɔcɛ dɔ tun siginin bɛ
sirada ra, a bɛ daariri kɛra; a tɔgɔ ye ko Baritime, Time dencɛ lo.
47 A k'a mɛn minkɛ ko Yesu Nazarɛtika le bɛ tɛmɛna, a pɛrɛnna ka
a wele ko: «Yesu, Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne ma.»
48 Mɔgɔ caman sɔngɔra a ra ko a ye je. Nka a ka dɔ le fara a pɛrɛnkan
kan ko: «Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne ma.»
49 Yesu lɔra, k'a fɔ ko o ye a wele ka na. O tagara fiyentɔcɛ wele, k'a
fɔ a ye ko: «I hakiri sigi! I wuri, Yesu bɛ i welera.»
50 A k'a ta deregeba firi dugu ma, ka pan ka wuri, ka na Yesu fɛ.
51 Yesu ka a ɲininka ko: «I b'a fɛ ne ye mun le kɛ i ye?» A ko: «An
karamɔgɔ, ne b'a fɛ ka yeri kɛ le tuun.»
52 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Taga! I ta lanaya ka i kɛnɛya!» O yɔrɔnin
kelen bɛɛ, a ɲadenw yɛlɛra, a tugura Yesu kɔ.

11

Yesu donna Zeruzalɛmu
(Matiyu 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)

1 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw surunyara Zeruzalɛmu na tuma min
na, ani Bɛtifaze, ani Betani, ka o to Oliviyesunw kuru kɛrɛ fɛ, Yesu ka
a ta karamɔgɔden fla ci.
2 A k'a fɔ o ye ko: «Dugu min flɛ an ɲa fɛ, aw ye taga yi; ni aw sera
yi dɔrɔn, aw bɛna faliden dɔ sirinin ye, mɔgɔ ma yɛlɛn min kan fɔlɔ.
Aw y'a foni ka na ni a ye yan.
3 Ni mɔgɔ dɔ ka aw ɲininka ko: ‹Mun kosɔn aw bɛ nin kɛra?› Aw ye
o tigi jaabi ko: ‹An Matigi le mako b'a ra; a ko a bɛna a kɔsegi aw ma
sisan.› »
4 Karamɔgɔdenw tagara minkɛ, o tagara a sɔrɔ ko faliden sirinin bɛ
bon dɔ da ra sira kɛrɛ fɛ. O k'a foni.
5 Mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu dɔw ko karamɔgɔdenw ma ko:
«Aw bɛ mun le kɛra tan? Mun kosɔn aw bɛ nin faliden fonina?»
6 Karamɔgɔdenw ka o jaabi i ko Yesu tun k'a fɔ o ye cogo min na. O
ka faliden to o boro.

7 Karamɔgɔdenw nana ni fali ye Yesu fɛ; o ka o ta derege dɔw la fali
kɔ ra, Yesu yɛlɛnna ka sigi a kan.
8 Mɔgɔ caman ka o ta deregebaw lala sira kan Yesu ɲa; dɔw ka
yiriboromisɛn dɔw tigɛtigɛ bin kɔnɔ, ka na o lala sira kan.
9 Mɔgɔ minw tun bɛ Yesu ɲa fɛ, ani minw tun bɛ a kɔ fɛ, o bɛɛ tun
bɛ pɛrɛnna ko:
«Hozana*, an ye Ala tando.
Min bɛ nana Matigi tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye.
10 Masaya min bɛ nana, Ala ye baraka don o masaya ra.
An bɛmacɛ Dawuda ta masaya lo.
Nɔɔrɔ ye la Ala tɔgɔ kan sanfɛyɔrɔw bɛɛ ra!»
11 O sera Zeruzalɛmu minkɛ, Yesu tagara don Alabatosoba kɔnɔ. A
ka fɛnw bɛɛ flɛflɛ minkɛ, a bɔra ka taga Betani, ani a ta karamɔgɔden
tan ni fla, sabu su tun bɛ ɲini ka ko.

Yesu ka torosun danga
(Matiyu 21.18-19)

12 O lon dugusagbɛ o bɔtɔ Betani, kɔngɔ ka Yesu mina.
13 A ka torosun dɔ ye yɔrɔjan; flaburu tun b'a ra. A gbarara a ra ka
a flɛ ni a bɛna den sɔrɔ a ra. Nka a sera a kɔrɔ tuma min na, a ma foyi
sɔrɔ a ra ni flaburu dɔrɔn tɛ, sabu a dentuma tun ma se ban.
14 A ko o torosun ma ko: «Mɔgɔ si tɛna den sɔrɔ ele ra ka a domu
tuun.» A ta karamɔgɔdenw ka o kuma mɛn.

Yesu ka jagokɛbagaw gbɛnna
(Matiyu 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)

15 O sera Zeruzalɛmu minkɛ, Yesu donna Alabatosoba lu kɔnɔ.
Fiyeerekɛbagaw ani sannikɛbaga* minw tun bɛ Alabatosoba lu kɔnɔ,
a ka olugu bɛɛ gbɛn ka bɔ; a ka warifalenbagaw ta tabaliw ɲɔniɲɔni
ka ben, ani tuganifiyeerebagaw ta siginanw.
16 A ma sɔn mɔgɔ si ye don ni fiyeerefɛn ye Alabatosoba kɔnɔ tuun.
17 O kɔ, a ka o karan k'a fɔ ko: «A sɛbɛra Ala ta Kuma ra ko: ‹Ne
ta bon bɛna wele le ko siyaw bɛɛ ta Aladaariyɔrɔ.› Nka aw kɔni ka a
yɛlɛma ka a kɛ sonw dogoyɔrɔ le ye†.»
18 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* ka o kow mɛn
minkɛ, o ka kɛ Yesu fagasababu ɲini ye; o tun bɛ siranna a ɲa sabu a
ta karan tun ka mɔgɔ bɛɛ kun mina.
19 Wulada sera minkɛ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra dugu kɔnɔ.

Lanaya ni Aladaari ni yafari
(Matiyu 21.20-22)

20 O dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw
tɛmɛtɔ sira kan, karamɔgɔdenw ka o torosun ye, a jara fɔ ka se a
lilinw ma.
21 Piyɛri hakiri jigira Yesu ta kuma fɔnin na. A ko Yesu ma ko: «An
karamɔgɔ, a flɛ, i ka torosun min danga kunu, a jara.»
22 Yesu k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko: «Aw ye la Ala ra.»
23 A ko: «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ min k'a fɔ nin kuru ye
ko a ye bɔ a nɔ ra ka taga ben kɔgɔji ra, ni o tigi ma sigiya a jusukun

---

11:10 11.10 Nin kuma fɔra Zaburu 118.25,26. * **11:15 11.15** O mɔgɔw tun bɛ bɛganw fiyeere sarakabɔbagaw le ma, walama ka wari falen o ye. † **11:17 11.17** Nin kuma fɔra Ezayi 56.7 ani Yeremi 7.11.

na fiyewu, ni a lara a ra ko ale ka min fɔ ko Ala bɛna o kɛ, o ko bɛna
kɛ o tigi ye.
24 O le kosɔn ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ka Ala daari fɛn o fɛn na, aw
ye la a ra ko aw ka o sɔrɔ ka ban; ni o kɛra, Ala bɛna o fɛn di aw ma.
25 «Nka ni aw wurira ka lɔ wagati min na ko aw bɛ Ala daari, ni aw
hakiri jigira a ra ko mɔgɔ dɔ ka aw hakɛ ta, aw ye yafa o tigi ma, janko
aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, o ye aw ta hakɛkow yafa aw ma fana.
26 [Sabu ni aw tɛ yafa ɲɔgɔn ma, aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, o tɛna
yafa aw fana ma aw ta hakɛ kow ra.]»

Yesu ta fanga sɔrɔyɔrɔ
(Matiyu 21.23-27; Luka 20.1-8)

27 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tagara Zeruzalɛmu tuun. Ka
Yesu yaalayaalatɔ Alabatosoba kɔnɔ, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani
sariya karamɔgɔw*, ani cɛkɔrɔbaw nana a fɛ.
28 O ka a ɲininka ko: «I bɛ nin kow kɛra fanga juman le sababu ra,
ani jɔn le fana ka o fanga di i ma.»
29 Yesu ka o jaabi ko: «Ne bɛna aw ɲininka fɛn kelenpe ra, aw ye
ne jaabi o ra; ni o kɛra, min ka fanga di ne ma ka nin kow kɛ, ne fana
bɛna o fɔ aw ye.
30 Ne ko: jɔn le tun ka Yuhana Batizerikɛbaga ci ka na mɔgɔw batize?
Ala wa, walama mɔgɔw? Aw ye ne jaabi o ra.»
31 O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Ni an ko: ‹Ala lo›, a bɛna a fɔ ko:
‹O tuma mun kosɔn aw ma la a ra?›
32 Nka ni an fana k'a fɔ ko: ‹Mɔgɔw lo›, o tuma...» O tun bɛ siranna
jama ɲa, sabu mɔgɔw bɛɛ tun bɛ Yuhana jatera ko Ala ta cira dɔ lo can
ra.
33 O kosɔn o ka Yesu jaabi ko olugu m'a lɔn. Yesu fana ko: «Ayiwa,
ni o lo, min ka fanga di ne ma ka nin kow kɛ, ne fana tɛna o fɔ aw ye.»

12

Baaradenjuguw ta ko
(Matiyu 21.33-46; Luka 20.9-19)

1 Ayiwa, o kɔ, Yesu ka talen dɔw fɔ mɔgɔw ye. A ko: «Cɛ dɔ le tun ka
rɛzɛnforo sɛnɛ, ka a lamini ni sansan ye, ka rɛzɛncɔngɔyɔrɔ dɔ sogi
fara ra, ka gbata dɔ lɔ foro kɔrɔsibagaw ye. O kɔ, a ka o foro karifa
baaraden dɔw ma ka taga tagama ra.
2 Rɛzɛn bɔwagati nana se tuma min na, a ka a ta baaraden dɔ ci o
rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw fɛ ko a ye taga rɛzɛnmɔ dɔ mina ka na ni a ye.
3 Nka rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ka a mina ka a bugɔ, ka a borolakolon
gbɛn ka taga.
4 Forotigi ka baaraden dɔ wɛrɛ ci o fɛ tuun; o ka o fana mina ka a
bugɔ ka a mandimi a kunkolo ra, ka a nɛni.
5 Forotigi ka mɔgɔ sabanan ci; o ka o faga. O kɔ, a ka caman wɛrɛ
ci; nka o ka olugu dɔw bugɔ, ka dɔw faga.
6 Ayiwa, a tun tora a dencɛ le ye, a bɛ min kanu. A laban a ka o ci
ka taga rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw fɛ, ko: ‹O bɛna ne dencɛ kɔni bonya.›
7 Nka rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ka o ye minkɛ, o k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko:
‹Nin le bɛna cɛn ta! Aw ye na, an y'a mina ka a faga; ni o kɛra, foro
bɛ kɛ an ta ye.›
8 O ka a mina ka a faga ka taga a firi rɛzɛnforo kɔ fɛ.»

9 Yesu ko: «Ayiwa, forotigi bɛna mun le kɛ sa? Sigiya t’a ra, a bɛna
na o rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw faga, ka foro karifa mɔgɔ wɛrɛw ma.
10 Aw ma nin kuma karan Kitabu kɔnɔ wa, ko:
‹Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le nana kɛ kabakuru sɔbɛman ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye.
11 O kow bɛɛ bɔra Matigi yɛrɛ le ra, o kɛra kabako ye an ɲa na.› »
12 Ayiwa, Yahudiyaw kuntigiw tun bɛ cogoya ɲinina ka Yesu mina,
sabu o tun k’a lɔn ko a ka o kuma fɔ olugu le ma. Nka o siranna jama
ɲa, o ka Yesu to yi ka taga.

Ninsɔngɔ sarako
(Matiyu 22.15-22; Luka 20.20-26)

13 Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ka Farisi* dɔw, ani Herodi* ta mɔgɔ dɔw
ci Yesu fɛ, janko o ye a minasababu sɔrɔ ni a yɛrɛ darakuma dɔw ye.
14 O mɔgɔw nana a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, an k’a lɔn ko i bɛ
can le fɔ, i tɛ siran mɔgɔ ɲa, i fana tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra; i bɛ mɔgɔw
karan Ala ta sira ra ka kaɲa ni can le ye. Ayiwa, yala ka ninsɔngɔ sara
masacɛba Sezari ye, o bɛnnin lo wa? An ka kan ka a sara wa, walama
an man kan ka a sara?»
15 Ayiwa, Yesu tun ka o mɔgɔw ta flankafuya lɔn; a k’a fɔ o ye ko:
«Mun na aw b’a fɛ ka ne kɔrɔbɔ? Aw ye na ni tama kelen ye, janko
ne y’a flɛ.»
16 O nana ni tama kelen ye. Yesu ka o ɲininka ko: «Jɔntigi ta ja ni a
tɔgɔ le bɛ wari nin kan?» O ko: «Masacɛba Sezari.»
17 Yesu ko: «Ayiwa, ni o lo, aw ye Sezari ta kɔsegi Sezari ma, ka Ala
ta kɔsegi Ala ma.» Yesu ta kuma ka o kɔnɔnɔban.

Sadusiw ka Yesu ɲininka suw kunuko ra
(Matiyu 22.23-33; Luka 20.27-40)

18 Ayiwa, Sadusiw*, minw b’a fɔ ko mɔgɔ si su tɛna kunu lahara,
olugu nana Yesu fɛ ka na a ɲininka ko:
19 «An karamɔgɔ, cira Musa tun ka nin kuma sɛbɛ sariya* ra ko: ‹Ni
cɛ dɔ ka muso furu, ka sa k’a sɔrɔ a ma den sɔrɔ ni o muso ye, a
balemacɛ ka kan ka o muso ta ka den sɔrɔ ni a ye a balemacɛ nɔ ra.›
20 Ayiwa, balemacɛ wolonfla tun bɛ yi. Fɔlɔ ka muso furu, ka sa, a
ma den to a kɔ.
21 Flanan ka muso ta, ka sa, a ma den to a kɔ; sabanan fana ta kɛra
ten.
22 Ayiwa, o cɛ wolonfla si ma den to o kɔ. Olugu bɛɛ sanin kɔ muso
yɛrɛ sara.
23 Ayiwa, ni suw nana kunu lahara, o muso bɛna kɛ jɔn kelen le ta
ye sa? Sabu o cɛ wolonfla bɛɛ tun ka a furu?»
24 Yesu ka o jaabi, ko: «Nin le kosɔn aw firira: sabu aw ma Kitabuw
ta kumaw faamu, aw ma Ala ta sebagaya fana lɔn.
25 Sabu ni mɔgɔw nana kunu ka bɔ saya ra lahara, cɛ tɛna muso
furu, muso fana tɛna di cɛ ma. Mɔgɔw bɛna kɛ i ko mɛlɛkɛw bɛ cogo
min na sankolo ra.
26 Ayiwa, min kɛra suw kunuko ye, Ala ka kuma min fɔ cira Musa ye
yiritunin tasumaman kɔrɔ, aw ma o karan Musa ta Kitabu kɔnɔ wa?

12:11 12.11 Nin kuma fɔra Zaburu 118.22-23. **12:19 12.19** Nin kuma fɔra Sariya 25.5-6.

Ala ko: ‹Ne ye Iburahima ta Ala ye, ani Isiyaka ta Ala, ani Yakuba ta Ala.›
27 O kɔrɔ ye ko Ala tɛ mɔgɔ saninw ta Ala ye; mɔgɔ ɲanamanw ta
Ala lo. O ra, aw lafiricogo juguyara kosɛbɛ.»

Sariyaw bɛɛ ra belebeleba
(Matiyu 22.34-40; Luka 10.25-28)

28 Sariya karamɔgɔ* dɔ tun ka Yesu ni o mɔgɔw ta kumaw mɛn; a
k'a ye ko Yesu tun ka o jaabi ka ɲa minkɛ, a gbarara a ra ka a ɲininka
ko: «Sariya juman le bɛ Ala ta sariyaw* bɛɛ ɲa fɛ?»
29 Yesu ka a jaabi ko: «Sariya min bɛ tɔw bɛɛ ɲa fɛ, o flɛ nin ye:
‹Aw Izirayɛlimɔgɔw, aw ye lamɛnni kɛ. An Matigi Ala le ye Matigi
kelenpe ye.
30 I ka kan ka i Matigi Ala kanu ni i jusukun bɛɛ ye, ani i nin bɛɛ, ani
i ta miiriya bɛɛ, ani i baraka bɛɛ.›
31 Sariya flanan flɛ nin ye:
‹I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ.›
Ala ta sariyaw bɛɛ ra, dɔ man bon ka tɛmɛ nin fla kan.»
32 O sariya karamɔgɔ k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, o ɲana; i ka
can fɔ, k'a fɔ ko: ‹Ala kelenpe le bɛ yi, Ala wɛrɛ tɛ yi ale kɔ.›
33 Ani ko: ‹Ni i bɛ Ala kanu ni i jusukun bɛɛ ye, ani i hakiri bɛɛ,
ani i baraka bɛɛ, ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ, o ka fisa ni saraka
jɛnitaw, ani saraka fagataw bɛɛ ye.› »
34 Yesu k'a ye ko o cɛ ka jaabiri kɛ ni hakiri ye minkɛ, a k'a fɔ a ye
ko: «I yɔrɔ man jan Ala ta Masaya* ra.» O kɔ, mɔgɔ si ma sɔn k'a
ɲininka tuun.

Kirisita ma kɛ Dawuda Mamaden dɔrɔn ye*
(Matiyu 22.41-46; Luka 20.41-44)

35 Ayiwa, Yesu nana kɛ mɔgɔw karan ye Alabatosoba kɔnɔ; a ka o
ɲininka ko: «Mun kosɔn sariya karamɔgɔw* b'a fɔ ko Ala ka Kisibaga*
min layiri ta, ko o bɛna kɛ Dawuda Mamaden* le ye?
36 K'a sɔrɔ Dawuda yɛrɛ k'a fɔ Nin Saninman* baraka ra ko:
‹Matigi Ala k'a fɔ ne Matigi ye ko:
Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,
fɔ ne ye i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ.› »
37 «Ayiwa, ni Dawuda yɛrɛ bɛ o Kisibaga wele ko a Matigi, o tuma a bɛ
se ka kɛ Dawuda Mamaden cogo di.»
Jamaba min tun bɛ Yesu lamɛnna, a ta kumaw tun diyara olugu ye
kosɛbɛ.

Yesu ka sariya karamɔgɔw dɔgɔya
(Matiyu 23.1-36; Luka 20.45-47)

38 Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna k'a fɔ o ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi
sariya karamɔgɔw* ra dɛ! Deregebadon ka di olugu ye ka yaala. O b'a
fɛ mɔgɔ tɔw le ye olugu fo jamayɔrɔw ra.
39 Ni o ka don karansow* kɔnɔ, ɲafɛsigiyɔrɔw le ka di o ye; ni o ka
o wele domuniyɔrɔw ra, sigiyɔrɔɲumanw le ka di o ye.

12:26 12.26 Nin kuma fɔra Bɔri 3.2,6,15-16. **12:30 12.30** Nin kuma fɔra Sariya 6.4-5. **12:31 12.31** Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.18. **12:32 12.32** Nin kuma fɔra Sariya 4.35. **12:33 12.33** Nin kuma fɔra Oze 6.6. **12:36 12.36** Nin kuma fɔra Zaburu 110.1.

40 O bɛ muso cɛ saninw borofɛnw bɛɛ domu. O bɛ Ala daari ka mɛɛn
janko mɔgɔw ye o kɔrɔsi. O le kosɔn, o ta kiti bɛna gbɛlɛya ka tɛmɛ
tɔw ta kan.»

Muso fagantan ta saraka
(Luka 21.1-4)

41 Yesu tun siginin bɛ Alabatosoba kɔnɔ k'a ɲasin sarakablaminan
ma, ka to ka mɔgɔw ta waridicogo flɛ. Naforotigi caman tun bɛ wari
caman blara sarakablaminan kɔnɔ.
42 A ka muso fagantan dɔ ye fana, min cɛ sara, o nana warimisɛnnin
fla bla sarakablaminan kɔnɔ; o wari tun tɛ tɛmɛ tama fla kan.
43 O tuma ra, Yesu k'a ta karamɔgɔdenw wele k'a fɔ o ye ko: «Can
ra ne b'a fɔ aw ye ko minw bɛɛ ka wari bla sarakablaminan kɔnɔ, nin
muso fagantan min cɛ sara, ale ta wari dinin le cayara ka tɛmɛ olugu
bɛɛ ta kan.
44 Sabu tɔw ka fitini dɔrɔn le bɔ o ta naforo ra ka o di; nka ale ni a
ta fagantanya, a k'a ta wari bɛɛ le di; hali domuni sɔngɔ ma to a boro
tuun.»

13

Yesu ka Zeruzalɛmu ciko fɔ
(Matiyu 24.1-2; Luka 21.5-6)

1 Yesu bɔra Alabatosoba kɔnɔ wagati min na, a ta karamɔgɔden
kelen ko a ma ko: «An karamɔgɔ, ele ye nin Alabatosoba lɔcogo flɛ! A
kabakuruw ka bonbon, a cɛ ka ɲi!»
2 Yesu ka a jaabi ko: «I ɲa bɛ nin bonba ra kɛ! Nin bonw bɛɛ bɛna
cici, ka a kabakuruw bɛɛ yɛrɛgɛ ka bɔ ɲɔgɔn kunna.»

Dunuɲalaban tɔɔrɔw
(Matiyu 24.3-14; Luka 21.7-19)

3 O kɔ, Yesu tagara sigi Oliviyesunw kuru kan, ka a ɲa sin
Alabatosoba ma. Piyɛri ni Yakuba ni Yuhana ni Andere, olugu gbarara
a ra o danna, ka a ɲininka;
4 o ko: «O kow bɛna kɛ wagati min na, ani fɛn bɛɛ labanwagati
tagamasiyɛn fɔ an ye?»
5 O tuma ra Yesu ka kuma ta, k'a fɔ o ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi,
aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri.
6 Sabu mɔgɔ caman bɛna na ni ne tɔgɔ ye, k'a fɔ ko olugu le ye
Kisibaga* ye. O bɛna mɔgɔ caman lafiri.
7 Ni aw nana to ka kɛrɛ mankanw mɛn ka kɛrɛ kibaroyaw mɛn
wagati min na, aw hakiri kana ɲagami; sabu jagboya lo, o kow ye
kɛ. Nka o si tɛ a laban ye fɔlɔ.
8 Siya dɔ bɛna wuri siya dɔ wɛrɛ kama, jamana dɔ bɛna wuri dɔ
wɛrɛ kama. Dugukoloyɛrɛyɛrɛw, ani kɔngɔba bɛna kɛ yɔrɔ caman na.
O kow bɛɛ ye tɔɔrɔw damina le ye, i n'a fɔ muso jigibagatɔ ta tɔɔrɔ
damina.
9 «Ayiwa, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi; o bɛna aw mina ka taga ni aw ye
kititigɛbagaw fɛ, o bɛna aw bugɔ ni gbɛɲɛ ye karansow* kɔnɔ. O bɛna
aw mina ka taga ni aw ye jamana ɲamɔgɔw fɛ, ani masacɛw fɛ ne tɔgɔ
kosɔn, janko aw ye taga kɛ ne seerew ye ka kuma olugu fɛ.
10 O cogo ra, Kibaro Diman* waajuri ka kan ka kɛ siyaw bɛɛ ye fɔlɔ.

11 «Ayiwa, ni o ka aw mina ka taga ni aw ye kititigɛyɔrɔ ra, aw bɛna
kuma min fɔ, aw kana kɔn ka hami o ra. Ni Ala ka kuma min don aw
da ra o wagati yɛrɛ ra, aw ye o le fɔ; sabu aw yɛrɛ le tɛna kuma, nka
Nin Saninman* le bɛna kuma aw nɔ ra.
12 Mɔgɔ dɔw bɛna o yɛrɛ balema mina k'a di ko a ye faga; facɛ dɔw
bɛna o yɛrɛ den mina k'a di. Denw bɛna muruti o worobagaw kama
ka o faga.
13 Mɔgɔw bɛɛ bɛna aw kɔninya ne tɔgɔ kosɔn, nka ni mɔgɔ min ka
nin kow sɔnmina fɔ ka taga se a laban ma, o tigi bɛ kisi.»

Fɛn haramunin ta tɔɔrɔ
(Matiyu 24.15-28; Luka 21.20-24)

14 «Ayiwa, Ala bɛ fɛn haramunin min kɔninya, ni aw nana o siginin
ye yɔrɔ dɔ ra, a tun man kan ka kɛ yɔrɔ min na (min bɛ nin kumaw
karan, o ye jija ka a kɔrɔ lɔn)! Ni o wagati sera k'a sɔrɔ minw bɛ Zude
mara ra, olugu ye bori ka taga kuruw fan fɛ.
15 Ni a ka mɔgɔ min sɔrɔ biribon san fɛ, o tigi kana jigi ko a bɛ don
a ta bon kɔnɔ ka taga fɛn dɔ ta.
16 Ni a ka mɔgɔ min sɔrɔ foro ra, o tigi kana sekɔ so kɔnɔ ka taga a
ta deregeba ta.
17 O lonw na bɔnɔ bɛna musɔ lasiritɔw sɔrɔ, ani minw bɛ sin dira
denw ma.
18 Aw ye Ala daari janko o kow kɛtuma kana bɛn sanji ni nɛnɛba
wagati ma;
19 sabu o lonw bɛna kɛ tɔɔrɔlonbaw le ye, min ɲɔgɔn ma deri ka ye
ban kabini Ala ka dunuŋa dan, fɔ ka na se bi ma; a ɲɔgɔn fana tɛna
ye tuun fiyewu.
20 Ni Ala tun ma o tɔɔrɔw wagati surunya, mɔgɔ si tun tɛna kisi. Nka
a ka o tɔɔrɔw wagati surunya a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw kosɔn.
21 Ni dɔ k'a fɔ aw ye ko: ‹A flɛ, Kisibaga* bɛ yan,› walama ko: ‹A bɛ
yan fɛ yi,› aw kana la a ra.
22 Sabu faninyafɔbaga dɔw bɛna wuri ko olugu le ye Kisibaga ye; cira
faninyafɔbaga dɔw fana bɛna wuri, ka tagamasiyɛnw, ani kabakow kɛ,
janko ka Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw lafiri, ni o tun bɛ se ka kɛ.
23 Ayiwa, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi; ne kɔni ka aw lasɔmi a bɛɛ ra ka
ban.»

Yesu nacogo ka bɔ sankolo ra
(Matiyu 24.29-31; Luka 21.25-28)

24 «Ayiwa, o wagatiw tɔɔrɔw tɛmɛnin kɔ,
‹tere bɛna kɛ dibi ye, karo fana tɛna yeelen bɔ tuun;
25 lolow bɛna bɔ sankolo ra ka benben.
Sebagaya minw bɛ sankolo ra, olugu bɛna yuguyugu ka bɔ o nɔ ra.›
26 O tuma ra, Min kɛra Adamaden ye*, aw bɛna o natɔ ye sankabaw
kan ni sebagayaba ye, ani nɔɔrɔba.
27 O kɔ, a bɛna a ta mɛlɛkɛw ci; olugu bɛna a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw
lajɛn ka bɔ dunuŋa fan naani na, k'a damina dunuŋa kun kelen na, ka
taga se fɔ a kun dɔ ra.»

Torosun ta karan
(Matiyu 24.32-35; Luka 21.29-33)

28 «Aw ye torosun cogo kɔrɔsi, k’a to o ye aw karan: ni aw k’a ye ko
a borow bɛ nugura ka flaburuw bɔ tuma min na, aw b’a lɔn ko samiya
surunyara.
29 O cogo kelen na, ni aw nana a ye ko nin kow bɛ kɛra tuma min
na, aw y’a lɔn ko Min kɛra Adamaden ye*, ko o nawagati le surunyara,
ko a sera ka ban.
30 Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko bi mɔgɔw bɛɛ tɛna sa ka ban, fɔ nin
kow bɛɛ ye kɛ k’a dafa.
31 Sankolo ni dugukolo bɛna tɛmɛ, nka ne ta kuma tɛna tɛmɛ fiyewu.»

Mɔgɔ si tɛ dunuŋa labanwagati lɔn
(Matiyu 24.36-44)

32 «Nin kow bɛna kɛ lon min na, ani wagati min na, mɔgɔ si tɛ o lɔn;
hali sankolo mɛlɛkɛw t’a lɔn, hali Den min bɔra Ala ra, ale t’a lɔn; Fa
Ala kelenpe le b’a lɔn.
33 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, sabu aw ma o
kow kɛwagati lɔn.
34 Ayiwa, a bɛna kɛ i ko cɛ min tagatɔ tagamajan dɔ ra, a bɔtɔ so
kɔnɔ a ka so koŋaw karifa a ta baaradenw ma, ka bɛɛ ta baara yira a
ra, k’a fɔ bonkɔrɔsibaga ye ko ale ye bon kɔrɔsi.
35 O kosɔn aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, sabu bontigi bɛna na wagati
min na, aw ma o lɔn. A bɛna na wulada fɛ wa, walama su dugutarama
fɛ wa, walama dondokasituma ra wa, walama sɔgɔmada fɛ wa, aw ma
o lɔn.
36 O ra, aw kana a to a ye na ka na bara aw ra ka aw to sunɔgɔ ra.
37 Ne bɛ min fɔ aw ye, ne bɛ o kelen le fɔ tɔw bɛɛ ye, ko aw ye aw
janto aw yɛrɛ ra.»

14

Mɔgɔw ka janfa siri Yesu kama
(Matiyu 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)

1 Ayiwa, a tɔ tun tora tere fla Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ*, ani
burufunubari ɲanagbɛ* bɛ se. Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya
karamɔgɔw* tun bɛ Yesu minacogo ɲinina ceguya ra, ka a faga.
2 Nka o ko, ko a ko man kan ka kɛ ɲanagbɛ wagati ra, ko ni o tɛ,
mɔgɔw bɛna muruti.

Muso dɔ ka turu kasadiman kɛ Yesu kun na
(Matiyu 26.6-13; Yuhana 12.1-8)

3 Ayiwa, Yesu tun bɛ Betani, kunatɔcɛ Simɔn ta bon kɔnɔ. Ka Yesu to
domuni na, muso dɔ nana don bon kɔnɔ. Daganin cɛɲumanba dɔ tun
bɛ a boro; turu kasadiman yɛrɛworo sɔngɔgbɛlɛn dɔ tun bɛ o kɔnɔ.
Ayiwa, a ka o daganin ci ka o turu kasadiman kɛ Yesu kun na.
4 Ayiwa, mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu dɔw dimina; o k’a fɔ
ɲɔgɔn ye ko: «Nin turu kasadiman cɛnkun ye mun ye?
5 Nin turu tun bɛ se ka fiyeere ka tɛmɛ hali warigbɛ kɛmɛ saba* kan,
ka o wari di fagantanw ma!» O dimina o muso kɔrɔ kosɛbɛ.
6 Nka Yesu k’a fɔ o ye ko: «Aw ye muso to ɲasuma ra; mun kosɔn
aw bɛ a jusu kasi? A ka koŋuman le kɛ ne ye.

---

* **14:5 14.5** Ka kaŋa ni o wagati ta jate ye, o wari tun ye baaraden dɔw ta san kelen baara sara ɲɔgɔnna le ye.

7 Sabu fagantanw kɔni, olugu bɛ ni aw ye yan wagati bɛɛ; ni wagati
o wagati ka di aw ye, aw bɛ se ka o dɛmɛ; nka ne tɛna to ni aw ye yan
wagati bɛɛ dɛ!
8 Muso ka a seko le kɛ. A ka ne fari mun ka a kasa diya, ne ta sutarari
le kama.
9 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni nin Kibaro Diman* waajuri kɛra yɔrɔ
o yɔrɔ dunuŋa kɔnɔ, nin muso ka min kɛ, o ko fana bɛna lakari, ka
mɔgɔw hakiri jigi a ra.»

Zudasi ka Yesu janfa
(Matiyu 26.14-16; Luka 22.3-6)

10 Ayiwa, Zudasi Sikariyɔti, min tun ye Yesu ta karamɔgɔden tan ni
fla dɔ ye, ale tagara sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ, ka taga a fɔ o ye ko
ale bɛ se ka Yesu don o boro.
11 O ka o kuma mɛn minkɛ, o diyara o ye. O ka layiri ta a ye ko o
bɛna wari di a ma. Zudasi ka kɛ cogo dɔ ɲini ye, a bɛna se ka Yesu
sɔrɔ ka a don o boro cogo min na.

Jɔnyaban ɲanagbɛ ta domuni
(Matiyu 26.17-25; Luka 22.7-14,21-23; Yuhana 13.21-30)

12 Ayiwa, Burufunubari ɲanagbɛ* tere fɔlɔ, Jɔnyaban ɲanagbɛ ta
saraka bɛ faga lon min na, Yesu ta karamɔgɔdenw k'a ɲininka ko: «I
b'a fɛ an ye taga Jɔnyaban ɲanagbɛ* ta domuni labɛn i ye min?»
13 Yesu ka a ta karamɔgɔden fla ci k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga dugu
kɔnɔ, aw bɛna taga bɛn ni cɛ dɔ, ye ji bɛ daga ra a kun na, aw ye tugu
a kɔ.
14 Ni a tagara don lu min kɔnɔ, aw y'a fɔ o lutigi ye ko: ‹An karamɔgɔ
ko, ko ale ni a ta karamɔgɔdenw bɛna Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni kɛ
bon min kɔnɔ, ko o bon bɛ min?›
15 Ayiwa, a bɛna bonba dɔ yira aw ra sankaso san fɛ, fɛn bɛɛ bɛ a
kɔnɔ, a labɛnnin lo ka ɲa. Aw bɛna Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn
an ye o bon le kɔnɔ.»
16 Karamɔgɔdenw tagara; o tagara se dugu kɔnɔ, k'a sɔrɔ i ko Yesu
k'a fɔ o ye cogo min na. O ka Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn.
17 Ayiwa, tere benna minkɛ, Yesu nana ni a ta karamɔgɔden tan ni
fla ye.
18 Ka o siginin to domuni na, Yesu ko o ma ko: «Can ra ne b'a fɔ aw
ye ko aw minw bɛ domuni kɛra ni ne ye, aw ra kelen bɛna ne janfa.»
19 Karamɔgɔdenw jusu kasira. O bɛɛ k'a ɲininka kelen kelen ko: «Ne
lo wa, an karamɔgɔ?»
20 Yesu ka o jaabi ko: «Aw mɔgɔ tan ni fla ra kelen lo; min boro ni
ne boro bɛ domuniminan kelen kɔnɔ.
21 Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna sa i ko a sɛbɛra a ta ko ra Kitabu
kɔnɔ cogo min na. Nka mɔgɔ min bɛna kɛ sababu ye k'a janfa, bɔnɔ
bɛna o tigi sɔrɔ. O tigi worobariya le tun ka fisa a ma.»

Jɛŋɔgɔnya domuni
(Matiyu 26.26-30; Luka 22.15-20; Korɛntikaw fɔlɔ 11.23-25)

22 Ayiwa, ka o to domuni na, Yesu ka buru ta, ka baraka la Ala ye,
k'a tigɛtigɛ k'a di karamɔgɔdenw ma, k'a fɔ o ye ko: «Aw y'a mina;
nin ye ne farikolo le ye.»

23 O kɔ, a ka jifiyɛ ta; rɛzɛnji tun b’a kɔnɔ. A ka baraka la Ala ye, ka
a di o ma; o bɛɛ ka dɔ min a ra;
24 A k’a fɔ o ye ko: «Nin ye ne jori le ye, Ala ta jɛnɲɔgɔnya* jori, min
bɔnna mɔgɔ caman kosɔn.
25 Can ra ne b’a fɔ aw ye ko ne tɛna rɛzɛnji min tuun fiyewu, fɔ lon
min na ne bɛna a min Ala ta Masaya* ra tuun, cogo wɛrɛ ra.»
26 Ayiwa, o ka Alatandodɔnkiri dɔw la, ka wuri ka taga Oliviyesunw
kuru kan.

Yesu ko Piyɛri bɛna ban ale ra
(Matiyu 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)

27 Ayiwa, Yesu k’a fɔ karamɔgɔdenw ye ko: «Aw bɛɛ bɛna bori ka ne
kelen to, sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
‹Ne bɛna sagagbɛnbaga faga, sagaw bɛɛ bɛna janjan.› »
28 Yesu k’a fɔ tuun ko: «Nka ni ne nana kunu ka bɔ saya ra, ne bɛna
taga aw kɔnɔ Galile.»
29 Piyɛri k’a fɔ Yesu ye ko: «Hali ni tɔw bɛɛ borira ka i to, ne kɔni tɛna
bori ka i to fiyewu.»
30 Yesu ka a jaabi ko: «Can ra, ne b’a fɔ i ye, ko bi su nin na yɛrɛ, sani
dondo ye kasi ka se siɲaga fla, ele bɛna a fɔ mɔgɔw ye fɔ siɲaga saba
ko i ma ne lɔn.»
31 Nka Piyɛri k’a fɔ tuun k’a gbɛlɛya ko: «Hali ni a kɛra ko ne bɛna sa
ni i ye le, ne tɛna sɔn k’a fɔ ko ne ma i lɔn.» Karamɔgɔden tɔw bɛɛ
tun bɛ o kuma kelen le fɔra.

Yesu ni karamɔgɔdenw tagara Zetisemane
(Matiyu 26.36-46; Luka 22.39-46)

32 Ayiwa, o tagara yɔrɔ dɔ ra min tɔgɔ ye ko Zetisemane. Yesu k’a fɔ
a ta karamɔgɔdenw ye ko: «Aw ye sigi yan, ne bɛ taga Ala daari.»
33 A tagatɔ, a tagara ni Piyɛri ni Yakuba ni Yuhana ye; siranya ka kɛ
a sɔrɔ ye, k’a nin tɔɔrɔ kosɛbɛ.
34 A k’a fɔ o ye ko: «Ne nin tɔɔrɔnin lo kosɛbɛ, fɔ k’a kɛ i ko ne bɛna
sa. Aw ye to yan, ka to ɲana.»
35 A tagara ɲa fɛ dɔɔnin ka a kinbiri gban ka a ɲa biri dugu ma ka
Ala daari, ko ni a tun bɛ se ka kɛ ko nin wagati tɔɔrɔ kana ale sɔrɔ.
36 A tun b’a fɔra ko: «Ne Fa, foyi si tɛ i kaɲa; nin tɔɔrɔ yɔrɔ janya
ne ra; nka o bɛɛ n’a ta, ne yɛrɛ sago kana kɛ, fɔ ele sago.»
37 O kɔ, a sekɔra ka na karamɔgɔdenw kɔrɔ, ka na a sɔrɔ ko olugu
bɛ sunɔgɔra. A ko Piyɛri ma ko: «Simɔn, ele bɛ sunɔgɔra le wa? Ele
ma se ka to ɲana ka hali wagati kelen kɛ wa!
38 Aw ye to ɲana ka Ala daari, janko Setana kana aw nɛgɛ ka aw bla
kojugu ra. Koɲuman miiriya bɛ mɔgɔ kɔnɔ, nka a farisogo baraka ka
dɔgɔ.»
39 O kɔ, Yesu gbarara ɲa fɛ tuun ka Ala daari, ka sekɔ o kuma kelenw
kan.
40 A sekɔra tuun ka n’a sɔrɔ o bɛ sunɔgɔra, sabu sunɔgɔ tun ka o
ɲadenw gbiriya. O bɛ min fɔ Yesu ye, o ma o lɔn tuun.
41 Yesu tagara ka sekɔ ka na a siɲaga sabanan na minkɛ, a k’a fɔ o
ye ko: «Aw bɛ sunɔgɔra ka aw yɛrɛ laganfiya le wa? Ayiwa, a banna
sa! Wagati sera! Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna o janfa ka a don
jurumunkɛbagaw boro.

14:27 14.27 Nin kuma fɔra Jakariya 13.7.

42 Aw ye wuri, an ye taga! Ne janfabaga natɔ ye nin ye!»

Yahudiyaw nana Yesu minayɔrɔ ra
(Matiyu 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

43 O yɔrɔnin bɛɛ, ka Yesu to kuma ra, a ta karamɔgɔden tan ni fla ra, kelen min tɔgɔ ye ko Zudasi, ale nana; jama tun b'a kɔ, kɛrɛkɛmuruw, ani berew bɛ o boro. Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw, ani cɛkɔrɔbaw le tun ka o ci.
44 Zudasi min tun kɛra Yesu janfabaga ye, ale tun ka tagamasiyɛn dɔ yira Yesu minabagaw ra; a ko: «Ni aw nana a ye ko ne ka mɔgɔ min fo ni kanuyafori ye, ale lo; aw y'a mina ka taga ni a ye, ka a kɔrɔsi ka ɲa.»
45 O sera minkɛ dɔrɔn, Zudasi gbarara Yesu ra k'a fɔ ko: «An karamɔgɔ!» A ka Yesu fo ni kanuyafori ye.
46 Ayiwa, o mɔgɔw kɛra Yesu kan, k'a Yesu mina.
47 Yesu ta karamɔgɔden minw tun bɛ ni a ye, o ra kelen ka a ta muru sama ka bɔ, ka sarakalasebagaw kuntigiba ta jɔncɛ toro kelen caron ka bɔ yi.
48 Yesu ka kuma ta k'a fɔ o ye ko: «Aw nana ne kɔ ni berew ni kɛrɛkɛmuruw ye ko aw bɛna ne mina, k'a kɛ i ko ne ye benkannikɛbaga le ye.
49 Ne tun bɛ ni aw ye lon bɛɛ. Ne tun bɛ mɔgɔw karan Alabatosoba kɔnɔ, aw ma se ka ne mina. Nka nin kɛra janko ko minw tun sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o ye kɛ can ye.»
50 Karamɔgɔdenw bɛɛ borira, ka taga k'a to yi.
51 Kanbelennin dɔ tun tugura Yesu kɔ, ale tun ka birifani dɔrɔn le melege a yɛrɛ ra. O ka ale fana mina.
52 Nka a ka a yɛrɛ tufa ka a ta birifani to o boro, a fari lakolon borira ka taga.

O tagara ni Yesu ye kititigɛyɔrɔ ra
(Matiyu 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24)

53 O tagara ni Yesu ye sarakalasebagaw kuntigiba* ta lu kɔnɔ. Sarakalasebagaw* kuntigi tɔw bɛɛ nana ɲɔgɔn lajɛn, ani cɛkɔrɔbaw ni sariya karamɔgɔw*.
54 Piyɛri tora yɔrɔjan a bɛ tugura o kɔ, fɔ ka taga don sarakalasebagaw kuntigiba ta lu kɔnɔ. A sigira ni lu kɔrɔsibagaw ye ka kɛ tasuma ja ye.
55 Sarakalasebagaw kuntigiw, ani Yahudiyaw ta kititigɛbagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw bɛɛ tun bɛ kuma dɔ ɲinina Yesu kama min bɛ se ka kɛ a fagasababu ye, nka sababu ma sɔrɔ.
56 Sabu caman tun bɛ faninya seereya dɔw fɔra Yesu kama, nka olugu ta kumaw tun tɛ bɛnna kelen ma.
57 O bɛɛ n'a ta, jama ra mɔgɔ dɔw wurira ka faninya seereya dɔ fɔ a kama; o ko:
58 «An k'a mɛn a fɛ ko: ‹Mɔgɔw boro ka Alabatosoba min lɔ, ne bɛna o ci ka dɔ wɛrɛ lɔ tere saba kɔnɔ, min tɛna kɛ mɔgɔ boro nɔ ye.› »
59 O bɛɛ n'a ta, o ta kumaw ma bɛn kelen ma.
60 Ayiwa, sarakalasebagaw kuntigiba wurira ka lɔ jama cɛ ra ka Yesu ɲininka ko: «Mɔgɔw bɛ kuma minw fɔra i kama, i ko di o ra?»

61 Yesu jera, a ma foyi fɔ. Sarakalasebagaw kuntigiba ka a ɲininka
tuun, ko: «Ele le ye Kisibaga* ye wa, ani Den min bɔra Ala ra*, an bɛ
Ala min bato?»
62 Yesu ka a jaabi ko: «Ɔnhɔn, ne lo. Min kɛra Adamaden ye*, aw
bɛna o siginin ye Sebɛɛtigi Ala kininboroyanfan fɛ, o kɔ, aw bɛna a
natɔ ye sankabaw kan ka bɔ sankolo ra.»
63 O fɔra minkɛ, sarakalasebagaw kuntigiba dimina fɔ ka a yɛrɛ ta
derege mina ka a faran; a ko: «An mako tɛ mɔgɔ si ta seereya ra tuun!
64 A ka Alatɔgɔcɛnkuma minw fɔ, aw ka o mɛn. Aw ko di?» O bɛɛ
bɛnna a ma ko a ka kan ka faga le.
65 Dɔw ka kɛ daji tu ye a kan, ka a ɲa siri, ka a bugɔ ni borokuru ye,
k'a fɔ a ye ko: «Min ka i bugɔ, o tɔgɔ lɔn k'a fɔ!» Lu kɔrɔsibagaw fana
ka a mina, ka tɛgɛ ci a toro kɔrɔ.

Piyɛri ko a ma Yesu lɔn
(Matiyu 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27)

66 Ayiwa, Piyɛri tun bɛ lu kɔnɔ, dugumayɔrɔ ra; sarakalasebagaw
kuntigiba* ta baaradenmuso dɔ nana.
67 Muso ka Piyɛri ye, a bɛ tasuma jara; a ka a lalaga k'a flɛ, k'a fɔ a
ye ko: «Ele fana tun bɛ ni Yesu Nazarɛtikacɛ ye.»
68 Piyɛri ma lɔ a ra; a ko: «Muso, i bɛ min fɔra, ne ma o lɔn, ne m'a
faamu.»
O kɔ, Piyɛri bɔra kɛnɛ ma ka taga lɔ luda ra. [Dondo kasira.]
69 O muso nana Piyɛri ye o yɔrɔ ra tuun minkɛ, mɔgɔ minw tun bɛ
yi, muso k'a fɔ olugu ye ko: «Cɛ nin fana ye o dɔ le ye!»
70 Nka Piyɛri ma sɔn ka lɔ a ra.
Wagati dɔɔnin tɛmɛnin kɔ, mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu k'a
fɔ Piyɛri ye ko: «Sigiya t'a ra, ele fana ye Yesu ta mɔgɔ dɔ le ye, sabu
i ye Galileka ye.»
71 O tuma Piyɛri karira fɔ k'a yɛrɛ danga; a ko: «Aw bɛ nin cɛ min
ta ko fɔra, ne ma o lɔn fiyewu!»
72 O yɔrɔnin bɛɛ ra dondo kasira a siɲaga flanan na. O tuma Yesu
tun ka kuma min fɔ Piyɛri ye, a hakiri jigira o ra, ko: «Sani dondo ye
kasi siɲaga fla, ele bɛna a fɔ fɔ siɲaga saba ko i ma ne lɔn.» Piyɛri ka
kɛ kasi ye.

15

O tagara ni Yesu ye Pilati fɛ
(Matiyu 27.1-2,11-14; Luka 23.1-5; Yuhana 18.28-38)

1 Ayiwa, o lon sɔgɔmada joona fɛ, sarakalasebagaw* kuntigiw ka
ɲɔgɔn ye ka kuma ni cɛkɔrɔbaw ye, ani sariya karamɔgɔw*, ani
kititigɛbagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw bɛɛ. O ka Yesu mina k'a siri, ka
taga ni a ye Pilati fɛ.
2 Pilati ka a ɲininka ko: «Ele le ye Yahudiyaw ta masacɛ ye wa?»
Yesu ka a jaabi ko: «I k'a fɔ cogo min na, ne lo.»
3 Sarakalasebagaw* kuntigiw ka Yesu jaraki ko caman na.
4 Pilati ka Yesu ɲininka tuun, ko: «I tɛ o jaabi wa? O bɛ i jarakira
nin ko minw bɛɛ ra, i tɛ o mɛnna wa?»
5 Yesu ma a jaabi tuun. O ka Pilati kɔnɔnɔban kosɛbɛ.

Yesu fagako latigɛra
(Matiyu 27.15-26; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39–19.16)

6 Ayiwa, san o san, Jɔnyaban ɲanagbɛ* ra, Pilati tun bɛ kasoden kelen labla. Ni jama tun ko a ye min labla, a tun bɛ o le labla.
7 O y'a sɔrɔ cɛ dɔ tun bɛ kaso ra, ale ni a tɔɲɔgɔnw; o cɛ tɔgɔ tun ye ko Barabasi. Olugu tun murutira fɔ ka mɔgɔ dɔ faga.
8 Jama tagara Pilati fɛ, ka taga kɛ a daari ye ko a bɛ deri ka min kɛ olugu ye san o san, ko a ye o kɛ.
9 Pilati ka o jaabi ko: «Aw b'a fɛ ko ne ye Yahudiyaw ta masacɛ le labla wa?»
10 Sabu Pilati tun k'a lɔn ko ɲangboya dɔrɔn le kosɔn sarakalasebagaw kuntigiw tun ka Yesu mina ka na ni a ye ale fɛ.
11 Nka sarakalasebagaw kuntigiw ka jama kɔnɔnɔsu ko o y'a fɔ ko Pilati ye Barabasi le labla.
12 Pilati ka kuma ta tuun k'a fɔ o ye ko: «O tuma aw bɛ min wele ko Yahudiyaw ta masacɛ, aw b'a fɛ ne ye mun le kɛ ale ra sa?»
13 O bɛɛ pɛrɛnna ko: «A ye gbengben yiri ra!»
14 Pilati ko o ma ko: «A ka kojugu juman le kɛ sa?» O ka dɔ fara o pɛrɛnkan kan, ko: «A gbengben yiri ra!»
15 I n'a fɔ Pilati tun b'a fɛ ka jama sago kɛ, a ka Barabasi labla o ye. O ka Yesu bugɔ ni gbɛɲɛ ye; a kɔ, a k'a di ko o ye taga a gbengben yiri ra.

Sorasiw ka Yesu tɔɔrɔ
(Matiyu 27.27-31; Yuhana 19.2-3)

16 Sorasiw tagara ni Yesu ye luba kɔnɔ, min ye jamanatigi ta bonba ye. O ka sorasiw ta jɛnkuru tɔ bɛɛ wele ka na.
17 O ka deregeba wulenman don Yesu ra, ka ŋani dan ka o kɛ i ko masafugula, ka o biri a kun na.
18 O kɔ, o ka kɛ a lɔgɔbɔ ye, k'a fo ko: «Yahudiyaw ta masacɛ, an bɛ i fora.»
19 O ka a bugɔ a kun na ni kalama ye, ka daji tu a kan, ka o kinbiri gban a kɔrɔ k'a kɛ i n'a fɔ o bɛ a bonyara le.
20 O ka a lɔgɔbɔ ka ban tuma min na, o ka deregeba wulenman bɔ a ra, ka a yɛrɛ ta faniw don a ra tuun, ka bɔ ni a ye ka taga a gbengben yiri ra.

O ka Yesu gbengben yiri ra
(Matiyu 27.32-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

21 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ bɔra kongo ra, min tɔgɔ tun ye ko Simɔn; Sirɛnika tun lo, Alɛsandiri ni Rufusi facɛ tun lo. Ale tɛmɛtɔ, o ka ale jagboya ko a ye Yesu ta gbengbenyiri* ta.
22 O tagara ni Yesu ye yɔrɔ dɔ ra, min tɔgɔ ye ko Gɔligota, o kɔrɔ ye ko Kunkolo yɔrɔ.
23 O sera yi tuma min na, o ka fla dɔ ɲagami duvɛn na ka o di a ma; nka Yesu ma a min.
24 O ka Yesu gbengben yiri ra; o kɔ, sorasiw ka kara la* ka Yesu ta faniw tarantaran ɲɔgɔn na, janko o bɛɛ ye o ta sɔrɔta lɔn.
25 Yesu gbengbenna yiri ra sɔgɔmada wagati le ra, o y'a sɔrɔ tere ma gban fɔlɔ.
26 O tun ka kuma min sɛbɛ yiri kan k'a fagakun yira, o ye nin ye, ko: «Yahudiyaw ta masacɛ.»

27 O ka benkannikɛbaga fla fana gbengben ni a ye yiri dɔw kan, kelen
bɛ a kininboroyanfan na, kelen bɛ a numanboroyanfan na.
28 [O cogo ra, min sɛbɛra Ala ta Kuma ra a ta ko ra, o kɛra can ye,
ko: «A jatera kojugukɛbaga dɔ ye.»]
29 Tɛmɛbagaw tun b'a flɛra ka a nɛni, ka o kun kɔmi a ra k'a fɔ a
ye ko: «Ele min ko i bɛ se ka Alabatosoba ci, ka a lɔ kokura tere saba
kɔnɔ,
30 ayiwa, i yɛrɛ kisi sa, i ye jigi ka bɔ gbengbenyiri ra!»
31 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* fana tun b'a
lɔgɔbɔra k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «A ka tɔw kisi, nka a tɛ se ka a yɛrɛ kisi!
32 Ayiwa, Kisibaga*, Izirayɛli* ta masacɛ ye jigi sisan ka bɔ gbeng-
benyiri ra, janko an ye a ye, ka la a ra.» Mɔgɔ minw tun gbengbenna
Yesu kɛrɛ fɛ, olugu fana tun b'a nɛnina.

Yesu sara gbengbenyiri kan
(Matiyu 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

33 Ayiwa, tere sera kuncɛ tuma min na, dibi barara ka don jamana
fan bɛɛ ra fɔ ka taga wulada surunya.
34 Wulada surunyara minkɛ, Yesu pɛrɛnna ni fanga ye k'a fɔ ko:
«Eloyi, Eloyi, lama sabakatani?» O kɔrɔ ye ko: «Ne tigi Ala, ne tigi
Ala, mun na i ka ne kelen to?»
35 Mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu ka o mɛn minkɛ, o ko: «A flɛ,
a bɛ cira Iliya* le welera.»
36 O ra kelen borira ka taga fu dɔ ta, ka a su minnifɛn kumunin dɔ
ra, k'a dulon kalama dɔ ra ka o la Yesu da ra ko a ye o sɔnsɔn. A k'a
fɔ a tɔɲɔgɔnw ye ko: «Aw y'a to yi, an y'a flɛ, ni cira Iliya bɛna na a
lajigi ka bɔ yiri ra.»
37 Nka Yesu ka kulekanba ci ka sa.
38 Alabatosoba cɛtigɛfani faranna fla ye, k'a ta san fɛ ka na se fɔ dugu
ma.
39 Sorasikuntigi min tun lɔnin bɛ Yesu kɔrɔ ka a kɔrɔsi, ale ka Yesu
sacogo ye minkɛ, a ko: «Can ra, Den min bɔra Ala ra*, nin cɛ lo.»
40 Muso dɔw fana tun lɔnin bɛ yɔrɔjan ka flɛri kɛ. Mariyamu
Magidalakamuso, ale tun bɛ o musow ra, ani Yakuba fitini ni Zoze
bamuso Mariyamu, ani Salome.
41 O musow le tun tugura Yesu kɔ, ka to ka a dɛmɛ a ta baara ra,
tuma min na a tun bɛ Galile. Muso caman wɛrɛ fana tun tugura a kɔ
ka taga Zeruzalɛmu.

O ka Yesu sutara
(Matiyu 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

42 Ayiwa, wulada tun sera; o lon tun kɛra Nɛnɛkirilon* ɲasigi ye.
43 Yusufu Arimateka, ale tun kɛra kititigɛbagaw ta jɛnkuru*
mɔgɔsɔbɛ dɔ ye. A jigi tun bɛ Ala ta Masaya* nawagati kan. A k'a
ja gbɛlɛya ka taga Pilati fɛ, ka taga Yesu su daari a fɛ.
44 Yesu sara joona cogo min na, o ka Pilati kabakoya. A ka
sorasikuntigi wele ka na a ɲininka, ko ni a kɛra ko Yesu satuma
mɛɛnna.
45 Sorasikuntigi k'a ɲafɔ a ye minkɛ, o tuma a sɔnna ko Yusufu ye
taga Yesu su ta.

15:34 15.34 Nin kuma fɔra Zaburu 22.2. * **15:35 15.35** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

46 Yusufu ka fanigbɛ dɔ san, ka Yesu su lajigi ka bɔ gbengbenyiri* ra,
ka a kasanke, ka taga a su don kaburu dɔ kɔnɔ; o kaburu tun sogira
farawo kɔnɔ. O kɔ, o ka kabakuruba dɔ kolonkolon ka o kɛ ka kaburu
datugu.
47 Mariyamu Magidalakamuso, ani Zoze bamuso Mariyamu, olugu
tun bɛ Yesu su layɔrɔ flɛra.

16

Mɛlɛkɛ ka Yesu kunuko fɔ musow ye
(Matiyu 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

1 Ayiwa, Nɛnɛkirilon* tɛmɛnin kɔ, Mariyamu Magidalakamuso, ani
Yakuba bamuso Mariyamu, ani Salome, olugu ka kasadiyanan dɔw san
ko o bɛ taga o kɛ Yesu su kan.
2 Lɔgɔkun tere* fɔlɔ, o musow wurira sɔgɔmada joona fɛ ka kaburu
sira mina.
3 O tagatɔ tun b'a fɔra ɲɔgɔn ye ko: «Jɔn le bɛna kabakuruba
kolonkolon ka a bɔ kaburu da ra an ye?»
4 O nana o ɲa kɔrɔta k'a ye ko kabakuruba kolonkolonna ka bɔ
kaburu da ra ka ban, k'a sɔrɔ a tun ka bon kosɛbɛ.
5 O donna kaburu kɔnɔ; o ka kanbelen dɔ siginin ye o kininboroy-
anfan fɛ. Deregejan gbɛman dɔ bɛ a kan na. Musow ja tigɛra.
6 O kanbelen k'a fɔ o ye ko: «Aw kana siran. Yesu Nazarɛtika, min
tun gbengbenna yiri ra, aw bɛ o le yɔrɔɲinina. A kununa ka bɔ saya
ra, a tɛ yan; aw ye a su layɔrɔ flɛ.
7 Aw ye taga a fɔ Piyɛri ye, ani a ta karamɔgɔden tɔw ye ko a bɛ taga
aw kɔnɔ Galile. Aw bɛna a ye o yɔrɔ le ra i ko a tun k'a fɔ aw ye cogo
min na.»
8 Ayiwa, musow bɔra kaburu kɔnɔ, ka bori ka taga; o tun siranna fɔ
o bɛ yɛrɛyɛrɛ. O jatigɛkojugu fɛ o ma se ka foyi fɔ mɔgɔ si ye.

Yesu ka a yɛrɛ yira Mariyamu Magidalaka ra
(Matiyu 28.9-10; Yuhana 20.11-18)

[
9 † Lɔgɔkun tere fɔlɔ Yesu kununa ka bɔ saya ra. O lon sɔgɔmada fɛ
a ka a yɛrɛ yira Mariyamu Magidalakamuso le ra fɔlɔ, a tun ka jina
wolonfla gbɛn ka bɔ min na.
10 O muso le tagara o kibaroya fɔ Yesu nɔfɛmɔgɔw ye; a tagara a sɔrɔ
o bɛɛ ɲanasisinin lo, o bɛɛ bɛ kasira.
11 O k'a mɛn minkɛ ko Yesu ɲanaman lo, ko Mariyamu k'a ye, o ma
la a ra fiyewu.

Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔden fla ra
(Luka 24.13-35)

12 O kɔ fɛ, Yesu ka a yɛrɛ yira cogoya wɛrɛ ra a ta karamɔgɔden fla
dugutagatɔ ra.
13 O mɔgɔ fla nana o kibaroya fɔ karamɔgɔden tɔw ye, nka olugu
belen ma la a ra.

Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔden tan ni kelen na
(Matiyu 28.16-20; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Kɛwalew 1.6-8)

---

* **16:2 16.2** Yahudiyaw ta lɔgɔkun tere fɔlɔ tun ye liyatilon ye. † **16:9 16.9** K'a damina hayan 9 ka taga a bla hayan 20, o kumaw tɛ sɔrɔ kitabu dɔw kɔnɔ.

14 A laban na, ka karamɔgɔden tan ni kelen lajɛnnin to domuni na
ɲɔgɔn fɛ, Yesu ka a yɛrɛ yira o ra. A ka o mafiyɛnya o ta lanabariya ni
o ta jusukungbɛlɛya kosɔn, sabu minw tun ka a kununin ɲanaman ye
ka na a fɔ o ye, o tun ma la olugu ta kuma ra.
15 O kɔ, Yesu k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga dunuɲa fan bɛɛ ra, ka taga
Kibaro Diman* waajuri kɛ mɔgɔw bɛɛ ye.
16 Ni mɔgɔ min lara a ra ka batize, o tigi bɛna kisi, nka ni mɔgɔ min
ma la a ra, Ala ta kiti bɛna ben o tigi kan.
17 «Ne bɛna sebagaya min di lanabagaw ma, o tagamasiyɛnw flɛ nin
ye: o bɛna jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra ne tɔgɔ baraka ra, o bɛna kuma
kan wɛrɛw ra;
18 hali ni o ka sa mina, walama ni o ka minnifɛn dɔ min, min bɛ se
ka mɔgɔ faga, o tɛna foyi kɛ o ra. O bɛna o boro la banabagatɔw kan
ka Ala daari ka o kɛnɛya.»

Yesu kɔrɔtara ka taga Ala fɛ
(Luka 24.50-53; Kɛwalew 1.9-11)

19 Matigi Yesu ka o kumaw fɔ o ye ka ban minkɛ, a kɔrɔtara ka taga
sankolo ra, ka taga sigi Ala kininboroyanfan fɛ.
20 Ayiwa, karamɔgɔdenw tagara waajuri kɛ yɔrɔ bɛɛ. Matigi Yesu
tun bɛ o dɛmɛ o ta baaraw bɛɛ ra. O tun bɛ tagamasiyɛn minw kɛ
Matigi Yesu baraka ra, o tun bɛ fanga di o ta waajuri ma k'a yira ko
can lo.]

LUKA
KA YESU TA KIBARO DIMAN MIN SƐBƐ
Kitabu faamucogo

Nin kitabu sɛbɛbaga kɛra Luka ye. Ale tun ye Gɛrɛki ye. Dɔkɔtɔrɔ tun lo, banaw flakɛri ta fan fɛ. A fana tun tugura Pɔli kɔ ka taga yɔrɔ caman na, ka taga Kibaro Diman* fɔ. Kitabu sɛbɛra ni mɔgɔ min tɔgɔ ye, o tun ye Tehofili ye.

A ka sɛgɛsɛgɛri caman kɛ Yesu ta ko ra fɔlɔ, sani a ye nin kitabu sɛbɛ; a ka Yesu ta ɲanamanya ko sɛgɛsɛgɛ, ani a sacogo, ani a kunuko. A k'a yira ko ka Yesu to a ta Alaya ra, a kɛra Adamaden ye, janko ka mɔgɔw dɛmɛ.

Matiyu ta kitabu ni Marika ta kitabu bɛ kuma minw fɔ, Luka ta kitabu bɛ o kuma kelenw le fɔ, nka Luka ka fɛn caman wɛrɛ fara a ta kan, minw tɛ o kitabu tɔw ra, i n'a fɔ Yesu ka muso min dencɛ kunu ka bɔ saya ra Nayini dugu kɔnɔ, ani Zake ta ko, ani karamɔgɔden minw tun bɛ tagara Emayusi. A bɛ talen caman fana fɔ, minw tɛ kitabu tɔw kɔnɔ, i n'a fɔ Samarikacɛ mɔgɔɲuman ta ko, ani dencɛ fla ta ko.

An k'a ye ko Matiyu b'a yira ko Yesu ye Kisibaga ye, Marika b'a yira ko Yesu ye Ala ta baaraden ye; nka Luka b'a yira an na ko Yesu ni a ta Alaya bɛɛ, a kɛra adamaden ye, janko ka kɛ mɔgɔw ta jurumun saraka ye (3.23-38).

Kitabu kɔnɔkow

Yesu ni Yuhana worocogo *(1–2)*
Yuhana Batizerikɛbaga ta baara *(3)*
Yesu ka baara ni waajuri min kɛ Galile *(4–9)*
Yesu ka baara minw kɛ k'a ta Galile ka taga se Zeruzalɛmu *(9–19)*
Yesu ka kuma min fɔ a sɔsɔbagaw ye Zeruzalɛmu *(19–20)*
Yesu ka min fɔ Zeruzalɛmu halakiko ra, ani ale nako *(21)*
Yesu ta saya ni a kunuko ni a yɛlɛnko ka taga sankolo kɔnɔ *(22–24)*

Luka ka kitabu sɛbɛkun fɔ

1 Ne tericɛɲuman Tehofili, ko minw kɛra an fɛ yan, ne bɛ o kow le
sɛbɛra ka o ci i ma. Mɔgɔ caman fana k'a damina ka o kow kibarow
sɛbɛ ka ban.
2 Mɔgɔ minw ka Yesu ta kow ye o ɲa ra kabini a damina ra, ani Ala
ta Kuma waajuri baara karifara o ma, olugu ka o kow lakari an ye cogo
min na, a sɛbɛbagaw ka a sɛbɛ ka kaɲa ni olugu ta kuma le ye fana.
3 O le kosɔn, Tehofili, ne fana ka ɲininkari kɛ o kow ra kabini a
damina ra, ka o kow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ, k'a ye ko a ka ɲi ne fana ye a sɛbɛ
i ye k'a tugutugu ɲɔgɔn na;
4 ni o kɛra, i bɛna a lɔn, ka la a ra ko i karanna ko minw na Yesu ta
ko ra, ko o ye can le ye jate.

Mɛlɛkɛ ka Yuhana Batizerikɛbaga woroko fɔ

5 A kow daminana wagati min na, o y'a sɔrɔ Herodi* le tun ye Zude
masacɛ ye. Sarakalasebaga* dɔ tun tɔgɔ ye ko Jakariya; a tun bɛ Abiya
ta sarakalasebagaw ta jɛnkuru le ra. A muso tun ye sarakalasebagaw
kuntigiba Haruna ta duruja dɔ le ye; a tɔgɔ tun ye ko Elizabɛti.

6 O fla bɛɛ tun terennin lo Ala ɲa kɔrɔ; o tun bɛ Matigi Ala ta cifɔninw,
ani a ta sariya sigininw bɛɛ sira tagama ka ɲa.
7 Nka den tun tɛ o fɛ, Elizabɛti tun ma se ka den woro. O mɔgɔ fla
bɛɛ tun kɔrɔra fana.
8 Ayiwa, lon dɔ, Jakariya tun bɛ saraka lasera, sabu a da tun sera ale
ni a ta jɛnkuru le ma.
9 Ka kaɲa ni sarakalasebagaw ta landa ye, o tun ka ale le
ɲanawoloma ko a ye don Alabatosoba kɔnɔ ka wusunan don yɔrɔ
saninman* kɔnɔ.
10 Ka Jakariya to wusunandon na yɔrɔ saninman kɔnɔnɔ, jama bɛɛ
lɔnin tun bɛ kɛnɛ ma, o bɛ Ala daarira.
11 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ dɔ ka a yɛrɛ yira Jakariya ra; a lɔnin tun bɛ
wusunan sarakajɛnifɛn* kininboroyanfan fɛ.
12 Jakariya ka o mɛlɛkɛ ye tuma min na, a hakiri ɲagamina, siranya
ka a mina fana.
13 Mɛlɛkɛ ko: «Jakariya, i kana siran, Ala le ka i ta daariri lamɛn; i
ta muso Elizabɛti bɛna dencɛ woro i ye, i bɛna a tɔgɔ la ko Yuhana.
14 O den bɛna kɛ ɲagarikoba le ye i fɛ. O den woroko bɛna mɔgɔ
caman ninsɔndiya fana.
15 Sabu a bɛna bonya sɔrɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. A tɛna duvɛn min,
walama minnifɛn fariman wɛrɛ; a bɛna fa Nin Saninman* na kabini
a worotuma.
16 A bɛna kɛ sababu ye k'a to Izirayɛlimɔgɔ caman ye sekɔ ka sɔn o
Matigi Ala ma.
17 A bɛna baara kɛ ka Matigi ta sira labɛn ni Nin Saninman ta
sebagaya ye i n'a fɔ cira Iliya* tun bɛ cogo min na, ka denw ni o facɛw
cɛ bɛn, ka mɔgɔ murutininw hakiri yɛlɛma k'a to o ye mɔgɔsɔbɛ hakiri
sɔrɔ. O cogo ra, a bɛna siya dɔ labɛn ka o bla Matigi ye.»
18 Ayiwa, Jakariya ko mɛlɛkɛ ma ko: «O bɛ se ka kɛ cogo di? Sabu
ne kɔrɔra ka ban, ne ta muso fana kɔrɔra.»
19 Mɛlɛkɛ ka Jakariya jaabi k'a fɔ a ye ko: «Ne le ye Jibirili ye. Ne le
bɛ Ala kɛrɛ fɛ ka to ka a ta baaraw kɛ. Ale le ka ne ci ka na kuma i fɛ
ka nin kibaro diman fɔ i ye.
20 Nka i bɛna kɛ bobo ye, fɔ ka taga nin kow bɛɛ kɛwagati se, sabu i
ma la o kuma ra, k'a sɔrɔ o kow bɛna kɛ a wagati ra.»
21 Jama belen tun lɔnin bɛ kɛnɛ ma, o bɛ Jakariya makɔnɔna. A
mɛɛnna yɔrɔ saninman kɔnɔ minkɛ, o ka jama kɔnɔnɔban.
22 Jakariya nana bɔ kɛnɛ ma minkɛ, a ma se ka kuma. O k'a lɔn
ko Ala tun ka fɛn dɔ le yira a ra yɔrɔ saninman kɔnɔ yi. A ka kɛ
tagamasiyɛnw le kɛ ye o fɛ ni a boro ye; a ma se ka kuma.
23 Jakariya ta baarakɛlonw nana dafa tuma min na, a sekɔra ka taga
a ta so kɔnɔ.
24 Ayiwa, wagati dama tɛmɛnin kɔ, Jakariya ta muso Elizabɛti nana
kɔnɔ ta; a dogora ni kɔnɔ ye fɔ karo looru. A ko:
25 «A flɛ, Matigi ka nin le kɛ ne ye: denworobariya maroya min tun
bɛ ne ra mɔgɔw ɲa kɔrɔ, a sɔnna ka o maroya le bɔ ne ra.»

Mɛlɛkɛ ka Yesu woroko fɔ

26 Ayiwa, Elizabɛti ta kɔnɔ karo wɔɔrɔnan na, Ala ka mɛlɛkɛ Jibirili
ci ka taga Galile dugu dɔ ra, o dugu tɔgɔ ye ko Nazarɛti.

---

* **1:17 1.17** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

27 Mɛlɛkɛ tagara sunguru dɔ fɛ; cɛ min tun ka o sunguru mamina o
tɔgɔ tun ye ko Yusufu. Dawuda ta duruja dɔ tun lo. Sunguru yɛrɛ tɔgɔ
tun ye ko Mariyamu.
28 Mɛlɛkɛ donna a kan, k'a fɔ a ye ko: «Ne bɛ i fo, Mariyamu, Ala ka
koɲuman kɛ ele min ye; Matigi Ala bɛ n'i ye.»
29 O kuma ka Mariyamu hakiri ɲagami. Mariyamu k'a yɛrɛ ɲininka
ko o fori suguya kɔrɔ ye mun ye?
30 O tuma mɛlɛkɛ k'a fɔ a ye ko: «I kana siran, Mariyamu, sabu Ala
ka koɲuman le kɛ i ye.
31 A flɛ, i bɛna kɔnɔ ta ka dencɛ woro, i bɛna a tɔgɔ la ko Yesu.
32 A bɛna bonyaba sɔrɔ; a bɛna wele ko Den* min bɔra Ala
Kɔrɔtaninba ra. Matigi Ala bɛna a sigi a bɛmacɛ Dawuda ta
masasiginan kan.
33 A bɛna sigi masaya ra Izirayɛli ta mɔgɔw* kunna wagati bɛɛ. A ta
masaya tɛna ban fiyewu.»
34 Mariyamu ko mɛlɛkɛ ma ko: «O bɛna se ka kɛ cogo di, sabu ne
ma cɛko lɔn fɔlɔ.»
35 Mɛlɛkɛ ka a jaabi ko: «Nin Saninman* bɛna jigi i kan, Ala
Kɔrɔtaninba ta sebagaya bɛna i datugu i ko yirisuma. O le kosɔn, i
bɛna dencɛ saninman min woro, o bɛna wele ko Den min bɔra Ala ra*.
36 A flɛ, i balemamuso Elizabɛti ni a ta kɔrɔya bɛɛ, a fana ka kɔnɔ ta
dencɛ ra. O tun b'a fɔra ko ale min tɛna den sɔrɔ, nin ye a kɔnɔ karo
wɔɔrɔnan ye sisan.
37 Sabu foyi si tɛ Ala kaɲa.»
38 Mariyamu ko: «Ne ye Ala ta jɔnmuso le ye; i ka min fɔ, Ala y'a kɛ
ten.»
O kɔ, mɛlɛkɛ tagara ka bɔ Mariyamu kɔrɔ.

Mariyamu tagara Elizabɛti fɛ

39 Ayiwa, o wagati kelen na, Mariyamu ka sira ta ka teliya ka taga
dugu dɔ ra Zude mara kuruyɔrɔw ra.
40 A tagara se yi minkɛ, a donna Jakariya ta bon kɔnɔ ka Elizabɛti fo.
41 Kabini Elizabɛti ka Mariyamu ta forikan mɛn dɔrɔn, Elizabɛti ta
den lamagara a kɔnɔ. Elizabɛti fara Nin Saninman* na.
42 A pɛrɛnna ni fanga ye k'a fɔ Mariyamu ye ko: «Ala ka baraka don
i ra ka tɛmɛ muso tɔw bɛɛ kan; den min bɛ i kɔnɔ, Ala ka baraka don
o ra fana.
43 Ne ye jɔntigi le ye sa, fɔ ne Matigi bamuso bɛ na ne ta so?
44 I m'a ye, kabini ne ka i ta forikan mɛn, ne ta den ɲagaritɔ lamagara
ne kɔnɔ.
45 Ala ka baraka don i ra, Mariyamu, sabu Matigi Ala ka min fɔ i ye,
i lara a ra ko o kow bɛna kɛ.»

Mariyamu ka Ala tando

46 Ayiwa, Mariyamu ko:
«Ne nin bɛ Matigi ta bonya lakari,
47 ne jusukun bɛ ɲagari ne Kisibaga Ala kosɔn;
48 sabu a ka a ɲa majigi ka a ta jɔnmuso majiginin flɛ.
Ka a ta bi ra, wagati bɛɛ ta mɔgɔw bɛna a fɔ ko ne ta ɲana;
49 sabu Sebɛɛtigi Ala ka kobaw kɛ ne ye.
A tɔgɔ saninyanin lo,
50 a ta makari bɛ se a ɲasiranbagaw ma,

wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
51 A boro barakaman ka kabakow kɛ;
yɛrɛbonya miiriyaw tun bɛ minw jusukun na, a ka olugu janjan.
52 A ka fagamaw lajigi ka bɔ o ta masasiginanw kan,
ka mɔgɔ ɲanibagatɔw kɔrɔta.
53 A ka kɔngɔtɔw sɔn fɛnɲumanw na fɔ ka o wasa,
ka naforotigiw borolakolon bla ka taga.
54 A nana a ta jɔnw, Izirayɛlimɔgɔw dɛmɛ,
sabu a ma ɲina a ta ɲumanya kɔ,
55 i n’a fɔ a tun ka a layiri ta an bɛmaw ye cogo min na,
min ye Iburahima ni a ta duruja ye.»

56 Ayiwa, Mariyamu tora Elizabɛti fɛ yi ka karo saba ɲɔgɔn kɛ, o kɔ, a sekɔra ka taga a ta so.

Yuhana Batizerikɛbaga worocogo

57 Ayiwa, Elizabɛti jigiwagati nana se; a jigira dencɛ ra.
58 Elizabɛti sigiɲɔgɔnw, ani a balemaw nana a mɛn ko Matigi Ala ka o koɲumanba kɛ a ye minkɛ, o bɛɛ ɲagarira ni a ye.
59 Ayiwa, den woronin tere seeginan na, o tun bɛna a kɛnɛsigi lon min na, o tun b’a fɛ ka a facɛ Jakariya tɔgɔ le la a ra.
60 Nka den bamuso ko: «Ɔn-ɔn, a tɔgɔ bɛ la ko Yuhana.»
61 Mɔgɔw ko: «O tɔgɔ tɛ mɔgɔ si ra i ta mɔgɔw ra dɛ!»
62 O ka tagamasiyɛn kɛ den facɛ ye ka a ɲininka ko a b’a fɛ den tɔgɔ ye la di?
63 Ayiwa, Jakariya ko o ye walaka dɔ di ale ma. O k’a di a ma. A k’a mina ka sɛbɛ a kan ko: «Den tɔgɔ ye ko Yuhana.» Mɔgɔw bɛɛ kabakoyara.
64 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Jakariya nɛnden fonina, a sera ka kuma tuun, a ka kɛ Ala tando ye.
65 O ko ka siranya bla o sigiɲɔgɔnw bɛɛ ra; Zude kuruyɔrɔw mara mɔgɔw bɛɛ ka kɛ o kow lakari ye ɲɔgɔn ye.
66 Mɔgɔ o mɔgɔ ka o kuma mɛn, o bɛɛ tun bɛ miiri k’a fɔ ko: «O tuma nin den bɛna kɛ mɔgɔ suguya juman le ye sa?» Sabu o bɛɛ ɲa tun bɛ Ala ta sebagaya ra den kan.

Jakariya ta cirayakumaw

67 Ayiwa, den facɛ Jakariya fara Nin Saninman* na, Ala ka kuma don a da ra; a ko:
68 «An ye baraka la Matigi Ala ye, Izirayɛli* ta Ala;
sabu a nana a ta mɔgɔw dɛmɛ ka o kunmabɔ.
69 Ala ka Kisibaga* barakaman di an ma
ka bɔ a ta jɔncɛ Dawuda ta gba ra.
70 Ala ta cira saninmanw tun ka o ko le fɔ kabini wagatijan.
Ala tun ka layiri ta an ye
71 ko a bɛna an bɔsi ka bɔ an juguw boro,
ani ka an bɔ an kɔninyabagaw bɛɛ ta fanga kɔrɔ.
72 Ala ka a ta hina yira an bɛmaw ra nin cogo le ra.
A ka jɛnɲɔgɔnya saninman min layiri ta, a ma ɲina o kɔ.
73 Sabu Ala tun karira an bɛmacɛ Iburahima ye
74 ko a bɛna an bɔsi ka bɔ an juguw ta fanga kɔrɔ,

janko an ja siginin ye baara kɛ ale Ala ye.
75 Ala ka o kɛ, janko an ye tagama saninya ra,
ani terenninya ra a ɲa kɔrɔ an si bɛɛ ra.
76 Ayiwa, Ne den, i bɛna wele ko Ala Kɔrɔtaninba ta cira;
sabu i bɛna tagama Matigi ɲa kɔrɔ, ka a ta siraw labɛn a ye,
77 ka kisiri lɔnniya yira a ta mɔgɔw ra,
ka o ta jurumunw yafa o ma.
78 Sabu an ta Ala ye hina tigi ani ɲumanya tigi le ye;
o le kosɔn a bɛna yeelen bɔ an ye ka bɔ san fɛ, i ko sɔgɔmada tere,
79 janko minw bɛ Alalɔnbariya dibi ni saya ɲasiran na, yeelen ye bɔ olugu ye,
janko an ye yɛlɛma ka hɛra sira ta.»

80 Ayiwa, den kɔni tun bɛ bonyara ka hakiri sɔrɔ. A nana taga to kongokolon kɔnɔ, fɔ lon min na a nana a yɛrɛ yira Izirayɛlimɔgɔw ra.

2

Yesu worocogo
(Matiyu 1.18-25)

1 Ayiwa, wagati dɔ nana kɛ, Rɔmu* masacɛba Ogusiti k'a latigɛ ko Rɔmu ta mara mɔgɔw bɛɛ tɔgɔ ye sɛbɛ.
2 O tun kɛra tɔgɔsɛbɛri siɲaga fɔlɔ ye. O kɛra k'a sɔrɔ Kirinisi tun ye Siri jamanatigi ye.
3 Mɔgɔw bɛɛ tun bɛ tagara o tɔgɔ sɛbɛ o yɛrɛ ta dugu ra.
4 O ra, Yusufu fana bɔra Nazarɛti, Galile mara ra, ka taga Zude mara ra, Dawuda ta dugu ra, min bɛ wele ko Bɛtilɛhɛmu, sabu ale tun ye Dawuda ta gbamɔgɔ dɔ le ye.
5 Ale ni a maminamuso Mariyamu tagara ɲɔgɔn fɛ ka taga o tɔgɔ sɛbɛ; o y'a sɔrɔ Mariyamu lasiritɔ lo.
6 Ayiwa, ka o to Bɛtilɛhɛmu, Mariyamu jigiwagati sera.
7 Mariyamu ka a dencɛ fɔlɔ woro; a ka fani minimini a ma, ka a la bɛganw ta domunikɛminan kɔnɔ, sabu o tun ma yɔrɔ sɔrɔ lonanjigibon kɔnɔ.

Mɛlɛkɛ ka Yesu woroko fɔ sagagbɛnbagaw ye

8 Ayiwa, sagagbɛnbaga dɔw tun bɛ o yɔrɔw ra, o tun bɛ si kongo kɔnɔ o ta sagaw kɔrɔ ka o kɔrɔsi.
9 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ dɔ ka a yɛrɛ yira o ra, Matigi Ala nɔɔrɔ manamanana ka o lamini; sagagbɛnbagaw siranna kosɛbɛ.
10 Nka mɛlɛkɛ k'a fɔ o ye ko: «Aw kana siran, ne nana ɲagarikoba kibaro diman le fɔ aw ye; o bɛna kɛ mɔgɔw bɛɛ ta ɲagariko le ye.
11 Kisibaga* worora aw ye bi su nin na, Dawuda ta dugu ra. Ale le ye Matigi ye, Ala ka min ɲanawoloma ka a kɛ Kisibaga ye.
12 Ni aw tagara, aw bɛna a lɔn ni tagamasiyɛn min ye, o flɛ: aw bɛna taga denɲɛnin dɔ lanin sɔrɔ bɛganw ta domunikɛminan kɔnɔ, fani mininin bɛ a ma.»
13 O yɔrɔnin bɛɛ ra, mɛlɛkɛ camanba barara ka bɔ sankolo ra ka na fara mɛlɛkɛ fɔlɔ kan. O ka kɛ Ala tando ye k'a fɔ ko:
14 «Bonya ye Ala ta ye san fɛ, yɔrɔ kɔrɔtaninw na,
mɔgɔ minw bɛ sɔn Ala sago ma dugukolo kan, hɛra ye kɛ olugu ye.»

Sagagbɛnbagaw tagara Bɛtilɛhɛmu

15 Mɛlɛkɛw sekɔra ka taga sankolo kɔnɔ tuma min na,
sagagbɛnbagaw k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «Aw y'a to an ye taga Bɛtilɛhɛmu;
ko min kɛra yi, Matigi Ala ka ko min yira an na, an ye taga o ye.»
16 O teliyara ka taga; o tagara Mariyamu ni Yusufu ye, ka denɲɛnin
lanin ye bɛganw ta domunikɛminan kɔnɔ.
17 Sagagbɛnbagaw ka o ye minkɛ, ko minw bɛɛ fɔra o ɲa na denɲɛnin
ko ra, o ka o lakari mɔgɔw ye.
18 Minw bɛɛ ka sagagbɛnbagaw ta kuma mɛn, o kuma ka olugu bɛɛ
kabakoyara.
19 Nka Mariyamu kɔni ka o kow bɛɛ mara a jusu ra, ka to ka miiri a
ra.
20 O kɔ, sagagbɛnbagaw sekɔra ka taga; o tun ka ko minw mɛn ni
o tun ka min ye, o tagatɔ tun bɛ Ala tɔgɔ tandora, ka a bonya o bɛɛ
kosɔn, sabu mɛlɛkɛ tun k'a fɔ o ye cogo min na, o tagara sɔrɔ ten le.

O ka Yesu denɲɛnin karifa Ala ma

21 Den woronin tere seeginan, o ka a kɛnɛsigi. O ka a tɔgɔ la ko Yesu;
mɛlɛkɛ tun ka o tɔgɔ le yira Mariyamu na sani a ye kɔnɔ ta.
22 Mariyamu nana bɔ jebagatɔbon na wagati min na, ka kaɲa ni cira
Musa ta sariya* ye, Yusufu ni Mariyamu tagara ni Yesu denɲɛnin ye
Zeruzalɛmu, ka taga a karifa Ala ma.
23 Sabu a sɛbɛra Ala ta sariya ra ko: «Dencɛ fɔlɔ bɛɛ ka kan ka bla
danna Matigi ye.»
24 Matigi Ala ta sariya tun ka saraka min fɔ, o nana o saraka bɔ:
«Kongotugani fla, cɛ ni muso, walama jɛnɛtugani fitini fla.»

Simeyɔn ka baraka la Ala ye Yesu kosɔn

25 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ Zeruzalɛmu, o tɔgɔ tun ye ko Simeyɔn. Mɔgɔ
terennin tun lo, ani Alaɲasiranbaga. Ala tun ka Kisibaga* min layiri
ta Izirayɛli* ye, a tun bɛ o makɔnɔna; Nin Saninman* tun b'a kan.
26 Nin Saninman tun k'a yira a ra ko Ala ka Kisibaga min layiri ta,
ko a tɛna sa fiyewu ni a ma o ye a ɲa ra.
27 Ayiwa, Nin Saninman tagara ni Simeyɔn ye Alabatoso kɔnɔ, o y'a
sɔrɔ Yusufu ni Mariyamu bɛ Alabatosoba kɔnɔ, o bɛ sariya* ta kow
ɲanabɔra ni Yesu denɲɛnin ye.
28 Simeyɔn ka den mina, ka baraka la Ala ye, k'a fɔ ko:
29 «Matigi Ala, sisan kɔni i bɛ se ka i ta jɔncɛ to a ye sa, a jusu sumanin;
sabu i tun ka kuma min fɔ, i ka o kɛ.
30 Ne yɛrɛ ɲa ka Kisibaga ye,
31 i ka Kisibaga min labɛn dunuɲamɔgɔw bɛɛ ye.
32 A bɛna kɛ yeelen ye, siya wɛrɛ mɔgɔw fɛ;
ka kɛ bonya ye i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw fɛ.»
33 Simeyɔn tun bɛ o kuma minw fɔra Yesu ta ko ra, o kumaw ka a
facɛ ni a bamuso kabakoya.
34 O kɔ, Simeyɔn ka dugawu kɛ o ye, k'a fɔ Mariyamu ye ko:
«Mariyamu, a flɛ, nin den bɛna kɛ mɔgɔ caman bensababu ye, ani
mɔgɔ caman lawurisababu ye Izirayɛli jamana kɔnɔ; a bɛna kɛ Ala ta
tagamasiyɛn ye, mɔgɔw bɛna min sɔsɔ.

2:23 2.23 Nin kuma fɔra Bɔri 13.2,12,15. **2:24 2.24** Nin kuma fɔra Bɔri 12.8. **2:32 2.32** Nin kuma fɔra Ezayi 42.6; 49.6; 52.10.

35 O cogo ra, a bɛna mɔgɔ caman ta jusukunnamiiriw bla kɛnɛ kan.
Ele kɔni, Mariyamu, dimi le bɛna ele jusukun sɔgɔ i ko muru.»

Ani ka baraka la Ala ye Yesu kosɔn

36 Ciramuso dɔ tun bɛ yi fana, min tɔgɔ tun ye ko Ani; Fanuyɛli
denmuso tun lo, a bɔra Asɛri ta gba ra. O muso tun kɔrɔra kosɛbɛ. A
sunguruman tun furura ka san wolonfla kɛ ni a cɛ ye.
37 O kɔ, a cɛ sara; a si tun ye san biseegi ni san naani. A tun tɛ fɔn
Alabatosoba kɔnɔ tuma si; a tun bɛ baara kɛ Ala ye su ni tere, ka sun
don, ani ka Ala daari.
38 Ale fana nana Alabatosoba kɔnɔ o wagati kelen na. A ka Ala tando;
mɔgɔ o mɔgɔ tun bɛ Zeruzalɛmu kunmabɔwagati makɔnɔna Ala fɛ,
Ani tun bɛ den ko fɔra o mɔgɔw bɛɛ ye.

Yusufu ni Mariyamu sekɔra ka na Nazarɛti ni Yesu ye

39 Ala ta sariya* tun ka min o min fɔ, o ka o bɛɛ kɛ ka ban tuma min
na, o sekɔra ka na o ta dugu ra Nazarɛti, Galile mara ra.
40 Denɲɛnin kɔni tun bɛ bonyara ni baraka ye; a ta hakiritigiya tun
ka bon, Ala ta nɛɛma fana tun bɛ a kan.

Yesu tagara Jɔnyaban ɲanagbɛ ra ni a worobagaw ye

41 Yesu worobagaw tun bɛ taga Zeruzalɛmu san o san, ka taga
Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ.
42 Yesu nana san tan ni fla sɔrɔ wagati min na, a worobagaw tagara
ni a ye, ka kaɲa ni o ta landa ye.
43 Ɲanagbɛ bannin kɔ, o sekɔra ka taga so. Yesu tun tora o kɔ
Zeruzalɛmu, nka a worobagaw tun m'a lɔn.
44 O tun b'a miirira ko a ni o tagamaɲɔgɔn dɔw bɛ ɲɔgɔn fɛ. Nka
tere nana ban ka o to tagama ra, o m'a ye. O ka kɛ a flɛflɛ ye o ta
somɔgɔw, ani o lɔnbagaw cɛ ra.
45 Nka o m'a ye; o sekɔra ka taga Zeruzalɛmu ka taga a yɔrɔɲini.
46 O ka tere saba kɛ, o b'a ɲinina; o tagara a siginin sɔrɔ Alabatosoba
kɔnɔ ni karamɔgɔbaw ye, a bɛ mɛnni kɛra o fɛ, ka to ka o ɲininka fana.
47 Mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ a lamɛnna, a ta hakiritigiya ni a ta
jaabiricogo ka olugu bɛɛ kabakoya.
48 A facɛ ni a bamuso k'a ye minkɛ, olugu kabakoyara. A bamuso ko
a ma ko: «Yesu, mun na i ka nin ko ɲɔgɔn kɛ an na? A flɛ, ne ni i facɛ
bɛɛ hakiri ɲagamina, an bɛ i ɲini yɔrɔ bɛɛ ka dɛsɛ.»
49 Yesu ka o jaabi, ko: «Mun kosɔn aw bɛ ne yɔrɔɲinina? Aw m'a
lɔn ko ne ka kan ka kɛ ne Fa ta koɲaw le ra wa*?»
50 Nka a facɛ ni a bamuso ma a ta kuma faamu.
51 Yesu nana ni o ye Nazarɛti. A tun bɛ a worobagaw kan mina. A
bamuso tun bɛ o kow bɛɛ mara a yɛrɛ kɔnɔ.
52 Yesu tun bɛ kɔrɔyara ka na, dɔ tun bɛ farara a ta hakiritigiya kan
lon o lon; a ko tun ka di Ala ye, a ko tun ka di mɔgɔw ye fana.

3

Yuhana Batizerikɛbaga ta waajuri
(Matiyu 3.1-12; Marika 1.1-8; Yuhana 1.19-28)

---

* **2:49 2.49** Ka kɛ ne Fa ta koɲaw le ra: Kitabu dɔw b'a fɔ ko: «Ne ka kan ka kɛ ne Fa ta so le kɔnɔ.»

1 Ayiwa, wagati min na masacɛba Tiberi Sezari tun bɛ a ta masaya
san tan ni loorunan na, o y'a sɔrɔ Ponse Pilati le tun ye Zude mara
jamanatigi ye, Herodi* tun ye Galile mara jamanatigi ye, a kɔrɔcɛ Filipe
tun ye Iture mara ni Tirasoniti mara jamanatigi ye, Lizaniyasi tun ye
Abilɛni mara jamanatigi ye.
2 O wagati ra fana Ane ni Kayife le tun ye sarakalasebagaw
kuntigibaw* ye.

Ayiwa, o wagati le ra, Ala ka a ta kuma lase Jakariya dencɛ Yuhana
ma, k'a to kongokolon kɔnɔ.
3 Yuhana tagara Zuridɛn kɔ yɔrɔw bɛɛ ra; a tun bɛ mɔgɔw waaju ko
o ye nimisa o ta jurumunw na ka batize, janko Ala ye o ta jurumunw
yafa.
4 O kow le tun sɛbɛra cira Ezayi ta Kitabu kɔnɔ, ko:
«Mɔgɔ dɔ bɛna pɛrɛn kongokolon kɔnɔ k'a fɔ ko:
‹Aw ye siraba labɛn Matigi ye
ka siradenninw bɛɛ lateren a ye.
5 Dingakɔnɔyɔrɔw bɛɛ ye lafa,
kuruw ni kongoriw bɛɛ ye dakaɲa.
Sira kuturuninw bɛɛ ka kan ka lateren,
ka sirajuguw siyan ka o nugu.
6 Ni o kɛra, adamaden bɛɛ bɛna Ala ta kisiri ko ye.› »
7 Jama minw tun bɛ nana Yuhana fɛ ka na batize, Yuhana tun b'a
fɔra olugu ye ko: «Aw fɔnfɔnnindenw! Jɔn le ka aw karan ko aw ye
bori Ala ta kiti nata ɲa?
8 Aw ta kɛwalew le ka kan k'a yira ko can ra aw jusukun yɛlɛmana;
aw kana a miiri dɔrɔn k'a fɔ ko: ‹Anw le ye Iburahima ta durujaw
ye!› Sabu ni duruja ko lo, ne b'a fɔ aw ye ko Ala bɛ se ka hali nin
kabakuruw yɛlɛma ka o kɛ Iburahima ta durujaw ye.
9 Jende tara yiriw lilinw tigɛri kama ka ban. Yiri o yiri tɛ denɲuman
kɛ, o bɛ tigɛ ka ben, ka firi tasuma ra.»
10 Jama tun bɛ Yuhana ɲininkara, ko: «An ka kan ka mun le kɛ?»
11 Yuhana ka o jaabi ko: «Ni derege fla bɛ mɔgɔ min fɛ, dɔ tɛ min fɛ,
o ye kelen di o tigi ma; ni domuni bɛ mɔgɔ min fɛ, o fana ye a kɛ ten.»
12 Ninsaraminabaga dɔw fana nana ka na batize; olugu ko a ma ko:
«An karamɔgɔ, an ka kan ka mun le kɛ?»
13 A ko olugu ma ko: «Warida min fɔra aw ye, aw kana foyi mina ka
tɛmɛ o kan.»
14 Sorasiw fana k'a ɲininka ko: «Anw do? Anw ka kan ka mun kɛ?»
A ko olugu ma ko: «Aw kana mɔgɔ si ta fɛn mina a ra fanga ra; mɔgɔ
ma ko min kɛ, aw kana o faninya la a ra; o bɛ sara min di aw ma, aw
y'a to o ye aw wasa.»
15 Mɔgɔw tun bɛ Kisibaga makɔnɔna; o bɛɛ tun bɛ o yɛrɛ ɲininkara
ko yala Ala ka Kisibaga* min ko layiri ta ko o tɛ Yuhana yɛrɛ le ye wa?
16 O kosɔn Yuhana ka o jaabi k'a fɔ o bɛɛ ye ko: «Ne kɔni bɛ aw
batizera ji le ra dɔrɔn; nka min bɛna na, o fanga ka bon ni ne ta ye.
Hali ne tɛ se k'a fɔ ko ne bɛ a ta sanbara juru foni ka bɔ a sen na. Ale
le bɛna aw batize ni Nin Saninman* ye, ani tasuma.

3:6 3.6 Nin kuma fɔra Ezayi 40.3-5.

17 A ta baarakɛminan b′a boro, a bɛ simankisɛ ni a ɲaga bɔ ɲɔgɔn
na. A bɛ simankisɛ kɛ a ta bondo kɔnɔ, nka a bɛna ɲaga jɛni tasuma
ra, tasuma min tɛ faga ka ye.»
18 Yuhana ka nin kuma ɲɔgɔn caman wɛrɛ fɔ mɔgɔw ye ka o lasɔmi,
ka Ala ta Kibaro Diman* kuma fɔ o ye.
19 Ayiwa, Yuhana ka jamanatigi Herodi* jaraki a balemacɛ muso
Herodiyadi ta ko ra. Yuhana ka Herodi jaraki kojugu caman wɛrɛ ra.
20 Nka Herodi belen ka kojugu dɔ fara dɔ kan, ka Yuhana mina ka a
bla kaso ra.

Yesu batizeri
(Matiyu 3.13-17; Marika 1.9-11)

21 Ayiwa, mɔgɔ bɛɛ tun batizera ka ban minkɛ, Yesu fana nana batize.
Ka Yesu to Aladaari ra, sankolo dayɛlɛra.
22 Nin Saninman* kɛra i n′a fɔ jɛnɛtugani, ka na jigi Yesu kan.
Kumakan dɔ bɔra sankolo kɔnɔ, ko: «Ele le ye ne Dencɛ* kanunin
ye; i ko ka di ne ye haali.»

Yesu ta buruju
(Matiyu 1.1-17)

23 Ayiwa, Yesu ka a ta baaraw damina ka a si to san bisaba. Mɔgɔw
tun bɛ a jatera Yusufu dencɛ le ye.
Yusufu facɛ tun ye Heli ye.
24 Heli facɛ tun ye Matati ye.
Matati facɛ tun ye Levi ye.
Levi facɛ tun ye Mɛlɛki ye.
Mɛlɛki facɛ tun ye Zanayi ye.
Zanayi facɛ tun ye Yusufu ye.
25 Yusufu facɛ tun ye Matatiyasi ye.
Matatiyasi facɛ tun ye Amɔsi ye.
Amɔsi facɛ tun ye Nahɔmu ye.
Nahɔmu facɛ tun ye Ɛsili ye.
Ɛsili facɛ tun ye Nagayi ye.
26 Nagayi facɛ tun ye Maati ye.
Maati facɛ tun ye Matatiyasi ye.
Matatiyasi facɛ tun ye Semeyini ye.
Semeyini facɛ tun ye Yosɛsi ye,
Yosɛsi facɛ tun ye Yoda ye.
27 Yoda facɛ tun ye Yowanan ye.
Yowanan facɛ tun ye Resa ye.
Resa facɛ tun ye Zorobabɛli ye.
Zorobabɛli facɛ tun ye Salatiyɛli ye.
Salatiyɛli facɛ tun ye Nɛri ye.
28 Nɛri facɛ tun ye Mɛlɛki ye.
Mɛlɛki facɛ tun ye Adi ye.
Adi facɛ tun ye Kosamu ye.
Kosamu facɛ tun ye Elimada ye.
Elimada facɛ tun ye Ɛri ye.
29 Ɛri facɛ tun ye Yesu* ye.
Yesu facɛ tun ye Eliyezɛri ye.

---

* **3:29 3.29** Yesu: Nin ye mɔgɔ dɔ wɛrɛ ye, min fana tɔgɔ tun ye ko Yesu.

Eliyezɛri facɛ tun ye Yorimu ye.
Yorimu facɛ tun ye Matati ye.
Matati facɛ tun ye Levi ye.
30 Levi facɛ tun ye Simeyɔn ye.
Simeyɔn facɛ tun ye Zuda ye.
Zuda facɛ tun ye Yusufu ye.
Yusufu facɛ tun ye Yonamu ye.
Yonamu facɛ tun ye Eliyakimu ye.
31 Eliyakimu facɛ tun ye Mɛliya ye.
Mɛliya facɛ tun ye Mɛnna ye.
Mɛnna facɛ tun ye Matata ye.
Matata facɛ tun ye Natan ye.
Natan facɛ tun ye Dawuda ye.
32 Dawuda facɛ tun ye Yese ye.
Yese facɛ tun ye Obɛdi ye.
Obɛdi facɛ tun ye Boozi ye.
Boozi facɛ tun ye Salimɔn ye.
Salimɔn facɛ tun ye Naasun ye.
33 Naasun facɛ tun ye Aminadabu ye.
Aminadabu facɛ tun ye Adimɛn ye.
Adimɛn facɛ tun ye Arini ye.
Arini facɛ tun ye Esiromu ye.
Esiromu facɛ tun ye Perɛsi ye.
Perɛsi facɛ tun ye Zuda ye.
34 Zuda facɛ tun ye Yakuba ye.
Yakuba facɛ tun ye Isiyaka ye.
Isiyaka facɛ tun ye Iburahima ye.
Iburahima facɛ tun ye Tera ye.
Tera facɛ tun ye Nahɔri ye.
35 Nahɔri facɛ tun ye Serugi ye.
Serugi facɛ tun ye Rehu ye.
Rehu facɛ tun ye Pelɛgi ye.
Pelɛgi facɛ tun ye Ebɛri ye.
Ebɛri facɛ tun ye Sila ye.
36 Sila facɛ tun ye Kayinamu ye.
Kayinamu facɛ tun ye Arifazadi ye.
Arifazadi facɛ tun ye Sɛmu ye.
Sɛmu facɛ tun ye Nuho ye.
Nuho facɛ tun ye Lamɛki ye.
37 Lamɛki facɛ tun ye Metusala ye.
Metusala facɛ tun ye Enɔki† ye.
Enɔki facɛ tun ye Yɛrɛdi ye.
Yɛrɛdi facɛ tun ye Malɛlɛli ye.
Malɛlɛli facɛ tun ye Kayinamu ye.
38 Kayinamu facɛ tun ye Enɔsi ye.
Enɔsi facɛ tun ye Sɛti ye.
Sɛti facɛ tun ye Adama ye.
Ala le ka Adama dan.

† **3:37 3.37** Enɔki: Dɔw b’a fɔ ale le ma ko Idirisa.

4

Setana ko a bɛ Yesu kɔrɔbɔ
(Matiyu 4.1-11; Marika 1.12-13)

1 Yesu fanin Nin Saninman* na, a bɔra Zuridɛn kɔba yɔrɔ ra minkɛ,
Ala Nin* k'a ta ka taga ni a ye kongokolon kɔnɔ.
2 Setana tun k'a kɔrɔbɔ, fɔ tere binaani. O lonw bɛɛ ra, a ma foyi
domu. O kɔ, kɔngɔ k'a mina.
3 Setana ko a ma ko: «Den min bɔra Ala ra*, ni ele lo can ra, a fɔ nin
kabakuru ye ko a ye yɛlɛma ka kɛ buru ye!»
4 Yesu k'a jaabi ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Domuni dama le tɛ
mɔgɔ baro.› »
5 Ayiwa, Setana tagara ni Yesu ye san fɛ, ka dunuŋa jamanaw bɛɛ
yira a ra yɔrɔnin kelen na,
6 k'a fɔ a ye ko: «Ne bɛ se ka nin jamanaw fangatigiya ni a bonya
bɛɛ di i ma; sabu o bɛɛ donna ne boro. Ni ne ko ne b'a di mɔgɔ min
ma, ne bɛ se k'a di o ma.
7 O ra, ni i ka i kinbiri gban ka ne bato, ne bɛ o bɛɛ di i ma.»
8 Yesu k'a jaabi ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹I ka kan ka i Matigi
Ala le bato, ka baara kɛ ale kelenpe ye.› »
9 Ayiwa, Setana ka Yesu ta ka taga Zeruzalɛmu, ka taga a layɛlɛn k'a
lɔ Alabatosoba kunna, k'a fɔ a ye ko: «Den min bɔra Ala ra, ni ele lo
can ra, ka i to nin yɔrɔ ra, i pan ka i cun dugu ma.
10 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
‹Ala bɛna i ko fɔ a ta mɛlɛkɛw ye, ko o ye o janto i ra.›
11 «Ani ko:
‹O bɛna i ta o boro kɔnɔ,
janko i sen kana na talon kabakuru dɔ ra.› »
12 Yesu k'a jaabi ko: «A sɛbɛra le ko: ‹I man kan k'a fɔ ko i bɛ Matigi
Ala kɔrɔbɔ.› »
13 Ayiwa, Setana ka Yesu kɔrɔbɔ k'a flɛ ka ban minkɛ, a tagara ka bɔ
a kɔrɔ, ka kɛ wagati wɛrɛ ɲini ye tuun.

Yesu ka a ta baara damina Galile
(Matiyu 4.12-17; Marika 1.14-15)

14 O bɛɛ kɔ fɛ, Yesu sekɔra ka na Galile mara ra, a fanin Nin
Saninman* baraka ra. A tɔgɔ tun bɛ fɔra o yɔrɔ mara bɛɛ ra.
15 A tagara mɔgɔw karan karansow* kɔnɔ; mɔgɔw bɛɛ tun b'a
tɔgɔɲuman fɔra.

Nazarɛtikaw banna Yesu ra
(Matiyu 13.53-58; Marika 6.1-6)

16 Ayiwa, Yesu nana taga Nazarɛti, a lamɔdugu ra. Nɛnɛkirilon* sera,
a tagara karanso* ra i n'a fɔ a tun derira ka a kɛ cogo min na. A nana
wuri ka lɔ ko a bɛ karan kɛ tuma min na,
17 o ka cira Ezayi ta kitabu di a ma. A ka a dayɛlɛ ka taga se yɔrɔ dɔ
ma, a sɛbɛra yɔrɔ min na ko:
18 «Matigi Ala Nin* bɛ ne kan,
sabu a ka ne ɲanawoloma ko ne ye na Kibaro Diman* fɔ fagantanw
ye,
ani ka kasodenw lablari ko fɔ,

4:4 4.4 Nin kuma fɔra Sariya 8.3. **4:8 4.8** Nin kuma fɔra Sariya 6.13. **4:11 4.10-11** Nin kuma fɔra Zaburu 91.11-12. **4:12 4.12** Nin kuma fɔra Sariya 6.16.

ka fiyentɔw ɲa yɛlɛko kibaro fɔ;
ka mɔgɔ tɔɔrɔninw bɔ o tɔɔrɔbagaw boro,
19 ka Matigi Ala ta nɛɛma wagati ko kibaro fɔ.»
20 O kɔ, a ka kitabu datugu, k'a di karanso kɔrɔsibaga ma, ka sigi.
Mɔgɔw bɛɛ ɲa lɔnin tora a ra, o bɛ a flɛra.
21 Yesu k'a fɔ ko: «Aw ka nin kuma min mɛn ka bɔ Kitabu kɔnɔ bi, o
kuma kɛra can ye.»
22 O bɛɛ tun bɛ a tɔgɔɲuman fɔra. A tun bɛ kumaɲuman minw fɔra,
o ka o kabakoya. O ko: «Yusufu dencɛ le tɛ nin ye wa?»
23 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Sigiya t'a ra, aw bɛna nin zana la ne ye, ko:
‹Flakɛbaga, i yɛrɛ kɛnɛya fɔlɔ!› Aw bɛna a fɔ ne ye fana ko: ‹I ka ko
minw bɛɛ kɛ Kapɛrinahumu, an ka o mɛn; o ɲɔgɔn kɛ i yɛrɛ ta dugu
ra yan fana.› »
24 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko cira si tɛ
mina ka ɲa a yɛrɛ ta dugu kɔnɔ.»
25 A ko: «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko cira Iliya* ta wagati ra, sanji ma
ben Izirayɛli* jamana ra fɔ san saba ni karo wɔɔrɔ; kɔngɔba benna
jamana yɔrɔ bɛɛ kan. O wagati ra muso cɛ saninw tun ka ca Izirayɛli
jamana ra.
26 Nka Ala ma cira Iliya ci ka taga olugu dɔ si fɛ; a tagara muso cɛ
sanin kelen le fɛ Sarɛpita, Sidɔn mara ra.»
27 A ko tuun ko: «Kunatɔ caman fana tun bɛ Izirayɛli jamana ra cira
Iliyasu† ta wagati ra, nka o si ma na Iliyasu fɛ ka na kɛnɛya; Sirikacɛ
Naaman le nana, ka na kɛnɛya.»
28 Mɔgɔw ka o kuma mɛn minkɛ, karanso kɔnɔmɔgɔw bɛɛ dimina.
29 O wurira ka Yesu mina k'a ɲɔni ka taga ni a ye dugu kɔ fɛ. Dugu
tun siginin bɛ kongori min kan, o tagara ni a ye o kuncɛ ma, ko o b'a
ɲɔni ka ben dugu ma.
30 Nka Yesu tɛmɛna o cɛ ra ka taga.

Yesu ka jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Marika 1.21-28)

31 Ayiwa, Yesu tagara Kapɛrinahumu; o ye Galile dugu dɔ ye.
Nɛnɛkirilonw* na a tun bɛ to ka mɔgɔw karan.
32 A ta karan cogoya tun ka mɔgɔw kɔnɔnɔban, sabu a tun bɛ mɔgɔw
karan ni baraka ye.
33 Ayiwa, cɛ jinatɔ dɔ tun bɛ karanso kɔnɔ; ale ka kɛ pɛrɛn ye ni
kanba ye, ko:
34 «E, Yesu Nazarɛtikacɛ, mun le bɛ an cɛ? I nana an halakiyɔrɔ le
ra wa? Ele ye mɔgɔ suguya min ye, ne ka o lɔn; ele ye Ala ta Mɔgɔ
Saninman le ye.»
35 Yesu jamana jina kunna, k'a fɔ a ye ko: «I da tugu, i ye bɔ nin cɛ
ra!» O jina ka o cɛ ben dugu ma mɔgɔ bɛɛ ɲa na, ka bɔ a ra, nka a ma
foyi kɛ cɛ ra.
36 Mɔgɔw bɛɛ kabakoyara. O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Nin ye
kuma suguya juman ye? A bɛ kuma jinaw fɛ ni fanga ni sebagaya ye,
k'a fɔ o ye ko o ye bɔ mɔgɔw ra, o fana bɛ bɔ.»
37 Yesu tɔgɔ sera o mara yɔrɔ bɛɛ ra.

4:19 4.19 Nin kuma fɔra Ezayi 61.1-2. * **4:25 4.25** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. † **4:27 4.27** Iliyasu: Dɔw b'a fɔ a ma ko Elize. **4:27 4.27** Nin kuma fɔra Masacɛw flanan 5.1-14.

Yesu ka Simɔn muso bamuso kɛnɛya
(Matiyu 8.14-17; Marika 1.29-34)

38 Ayiwa, Yesu bɔra karanso kɔnɔ ka taga Simɔn ta so. A tagara a
sɔrɔ ko Simɔn muso bamuso tɔɔrɔnin lo kosɛbɛ; farigban tun b'a ra.
O ka Yesu daari ko a ye o muso flɛ.
39 Yesu gbarara a ra, ka lɔ a kunna ka kuma ni fanga ye, ko farigban
ye bɔ muso ra. O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra muso kɛnɛyara; a wurira ka
gba kɛ o ye.

Yesu ka banabagatɔ caman kɛnɛya

40 Tere nana kɛ ben ye tuma min na, banabagatɔ tun bɛ min o min
fɛ, ni a ka kɛ bana o bana ye, o bɛɛ nana ni o banabagatɔw ye Yesu fɛ.
Yesu ka a boro la o bɛɛ kelen kelen kan ka o kɛnɛya.
41 Jinaw tun bɛ kule ci ka bɔ jinatɔ caman na fana. O tun b'a fɔ
Yesu ma ko: «Den min bɔra Ala ra*, ele lo.» Nka Yesu tun bɛ sɔngɔ o
ra; a tun tɛ sɔn k'a to o ye kuma, sabu jinaw tun k'a lɔn ko Yesu ye
Kisibaga* le ye.

Yesu tagara waajuri kɛ Zude mara ra
(Marika 1.35-39)

42 Dugu gbɛra dɔrɔn, Yesu bɔra ka taga kongo kɔnɔ, yɔrɔ dɔ ra. Jama
caman nana bɔ ka taga a yɔrɔɲini. O nana a ye minkɛ, o tun t'a fɛ a
ye bɔ o kɔrɔ tuun.
43 Nka Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ne ka kan ka taga Ala ta Masaya* ko
Kibaro Diman* fɔ dugu wɛrɛw ra fana, sabu Ala ka ne ci o le kosɔn.»
44 O ra, Yesu tagara Zude mara ra ka taga waajuri kɛ karansow* kɔnɔ.

5

Karamɔgɔdenw ka jɛgɛ camanba mina
(Matiyu 4.18-22; Marika 1.16-20)

1 Ayiwa, lon dɔ, Yesu tun lɔnin bɛ Zenesarɛti bada ra. Jama tun bɛ a
kɛrɛ fɛ ka a lamini fan bɛɛ ra, o bɛ Ala ta Kuma lamɛnna.
2 Yesu ka kurun fla ye jida ra; jɛgɛminabagaw tun bɔra o kurun kɔnɔ
ka na kɛ o ta jɔw ko ye jida ra.
3 Yesu donna kurun kelen kɔnɔ, o tun ye Simɔn ta kurun ye. Yesu ko
Simɔn ma ko a ye kurun gbara ji cɛ ma dɔɔnin ka a mabɔ mɔgɔw ra.
O kɔ, Yesu sigira kurun kɔnɔ ka to ka mɔgɔw karan.
4 Ayiwa, Yesu nana ban mɔgɔw karan na wagati min na, a ko Simɔn
ma ko: «Simɔn, kurun gbara dun na ka aw ta jɔw firi ka jɛgɛ mina.»
5 Simɔn ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, an ka su kururu bɛɛ kɛ
jɛgɛɲini na, an ma foyi sɔrɔ. Nka i ta kuma kosɔn, ne bɛna jɔ firi
tuun.»
6 Ayiwa, o ka jɔw firi minkɛ, o ka jɛgɛ camanba mina fɔ o ta jɔw ka
kɛ tigɛtigɛ ye.
7 A ma na ɲa, o tɔɲɔgɔn minw tun bɛ kurun tɔ kelen kɔnɔ, o ka olugu
wele ko o ye na o dɛmɛ ni o ta kurun ye. Olugu nana ni kurun ye. O
ka kurun fla bɛɛ fa jɛgɛ ra fɔ kurunw tun bɛ ɲini ka jigi ji jukɔrɔ.
8 Simɔn Piyɛri ka o ye minkɛ, a ka a kinbiri gban Yesu kɔrɔ k'a fɔ
ko: «Matigi, i mabɔ ne ra, sabu ne ye jurumuntɔ le ye!»
9 O tun ka jɛgɛ caman min mina, o ko tun ka jatigɛ bla Simɔn ni a
tɔɲɔgɔnw bɛɛ ra.

10 Zebede dencɛ fla minw tun bɛ ni Piyɛri ye, Yakuba ni Yuhana,
olugu fana ja tun tigɛra o cogo kelen na. Nka Yesu ko Simɔn ma ko: «I
kana siran; k'a ta bi ra, i bɛ jɛgɛ mina cogo min na, ne bɛna i karan i
ye mɔgɔw ɲini ten.»
11 Ayiwa, o nana se jida ra tuma min na, o ka kurun ni a kɔnɔfɛnw
bɛɛ to yi ka tugu Yesu kɔ.

Yesu ka kunatɔcɛ dɔ kɛnɛya
(Matiyu 8.1-4; Marika 1.40-45)

12 Yesu tun bɛ Galile mara dugu dɔ ra. Kunatɔcɛ dɔ tun bɛ yi, min
fari yɔrɔ bɛɛ tun ye kuna ye; ale ka Yesu ye minkɛ, a nana a kinbiri
gban a kɔrɔ ka a ɲa biri dugu ma, k'a daari k'a gbɛlɛya, ko: «Matigi,
ni i bɛ sɔn, i bɛ se ka ne saninya.»
13 Ayiwa, Yesu ka a boro la a kan, k'a fɔ a ye ko: «Ne sɔnna, i ye
kɛnɛya.» O yɔrɔnin bɛɛ a ta kuna kɛnɛyara.
14 O kɔ, Yesu k'a fɔ a ye ko: «I kana nin ko fɔ mɔgɔ si ye. Taga i
yɛrɛ yira sarakalasebaga* ra. Cira Musa ka saraka min fɔ kunatɔw ta
saninyari ko ra, i ye o saraka bɔ, janko k'a yira bɛɛ ra ko i kɛnɛyara.»
15 Ayiwa, Yesu tɔgɔ tun bɛ fɔra ka taga yɔrɔ caman na. Mɔgɔ caman
tun bɛna lajɛn a kɔrɔ ka a ta kuma lamɛn, ani ka kɛnɛya ka bɔ o ta
banaw ra.
16 Nka Yesu tun bɛ to ka taga kongo kɔnɔ yɔrɔ dɔw ra a kelen na ka
taga Ala daari.

Yesu ka murugu dɔ kɛnɛya
(Matiyu 9.1-8; Marika 2.1-12)

17 Lon dɔ, Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna. Farisiw* ni o ta sariya
karamɔgɔbaw tun siginin bɛ; olugu tun nana ka bɔ Galile mara ni
Zude mara duguw bɛɛ ra, ani Zeruzalɛmu. Matigi Ala ta sebagaya tun
bɛ Yesu fɛ, a tun bɛ banabagatɔw kɛnɛyara.
18 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana ni cɛ murugunin dɔ ye lanan kan. O tun
b'a fɛ ka don ni o cɛ ye ka taga a bla Yesu kɔrɔ.
19 Nka jama caya kosɔn, o ma donyɔrɔ sɔrɔ ni a ye; o yɛlɛnna bon
san fɛ ka wo dɔ bɔ yi, ka cɛ murugunin ni a ta lanan lajigi o wo fɛ fɔ
ka taga a bla Yesu kɔrɔ, mɔgɔw cɛ ra.
20 Yesu k'a ye ko o mɔgɔw lara ale ra minkɛ, a ko murugu ma ko: «I
ta jurumunw yafara i ma.»
21 Sariya karamɔgɔw, ani Farisi ka kɛ a fɔ ye o yɛrɛ kɔnɔ ko: «Cɛ
nin ye jɔntigi le ye, fɔ a bɛ Alatɔgɔcɛnkumaw fɔra tan? Ni Ala kelen
tɛ, jɔntigi le bɛ se ka jurumun yafa?»
22 Yesu tun ka o mɔgɔw ta miiriya lɔn; a ko o ma ko: «Mun kosɔn
nin miiriyaw ɲɔgɔn bɛ aw jusukun na?
23 K'a fɔ murugu ye ko a ta jurumun yafara a ma o, walama k'a fɔ a
ye ko a ye wuri ka tagama o, aw ɲa na o fla ra juman le kɛ ka di?
24 Ayiwa, ne bɛna a yira aw ra bi ko ne Min kɛra Adamaden ye*, ko
se bɛ ne ye ka jurumun yafa dunuɲa kɔnɔ.» O kɔ, a ko murugu ma ko:
«Ne b'a fɔ i ye, wuri ka i ta lanan ta ka taga i ta so!»
25 O yɔrɔnin kelen bɛɛ, cɛ wurira o bɛɛ ɲa na, ka a ta lanan ta, ka
taga a ta so; a tagatɔ tun bɛ Ala tandora.
26 O mɔgɔw bɛɛ kabakoyara. O ka kɛ Ala tando ye; o ja tigɛnin tun
b'a fɔra ɲɔgɔn ye ko: «E! An ka kobaw ye bi.»

Yesu ka Levi wele
(Matiyu 9.9-13; Marika 2.13-17)

27 Ayiwa, o kɔ fɛ, Yesu bɔra ka taga ninsaraminabaga dɔ siginin ye
ninsaraminabon na; a tɔgɔ ye ko Levi. Yesu ko a ma ko: «Tugu ne kɔ!»
28 Levi ka a ta baara bɛɛ dabla, ka wuri ka tugu Yesu kɔ.
29 Levi nana ɲanagbɛba dɔ labɛn a ta so kɔnɔ Yesu ye. Nin-
saraminabaga caman, ani mɔgɔ wɛrɛw nana sigi ni Yesu ni a ta
karamɔgɔdenw ye ka domuni kɛ.
30 Farisiw* ni o ta sariya karamɔgɔw* ka kɛ o kɔrɔfɔ ye; o k'a fɔ
Yesu ta karamɔgɔdenw ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ domuni kɛ, ka min
ni ninsaraminabagaw ni mɔgɔ kɛwalejuguw ye?»
31 Yesu ka o jaabi k'a fɔ o ye ko: «Mɔgɔ minw ka kɛnɛ, olugu tɛ
flakɛbaga yɔrɔɲini; banabagatɔw le bɛ flakɛbaga yɔrɔɲini.
32 Ne ma na mɔgɔ terenninw wele; ne nana jurumuntɔw le wele,
janko o ye nimisa o ta jurumunw na.»

Landakow ni Kibaro Diman tɛ kelen ye
(Matiyu 9.14-17; Marika 2.18-22)

33 Mɔgɔ dɔw ko Yesu ma ko: «Wagati caman Yuhana ta
karamɔgɔdenw ni Farisiw* ta karamɔgɔdenw bɛ sun don, ka Ala daari;
nka ele ta karamɔgɔdenw bɛ domuni kɛ, ka min lon bɛɛ.»
34 Yesu ka o jaabi ko: «Yala aw bɛ se ka kɔɲɔcɛ jɛnɲɔgɔnw jagboya
ko o kana domuni kɛ, ka o ni kɔɲɔcɛ to ɲɔgɔn fɛ kɔɲɔya ra wa?
35 Lon min na o bɛna kɔɲɔcɛ ta ka bɔ o kɔrɔ, o lon le ra o bɛna sun
don.»
36 O kɔ, Yesu ka talen dɔ wɛrɛ fɔ o ye ko: «Mɔgɔ si tɛ fanikura
kunkurun tigɛ k'a kɛ ka fani kɔrɔ bari ni a ye. Ni i ka o kɛ, i ka
fanikura cɛn le. I ka a kunkurun min bari fani kɔrɔ ra, o fla ɲa fana
tɛna kɛ kelen ye.
37 Mɔgɔ si fana tɛ duvɛnkura kɛ forogokɔrɔw kɔnɔ. Ni o tɛ,
duvɛnkura bɛna forogokɔrɔw faran, ka bɔn; o tigi bɛ bɔnɔ forogow
ra fana.
38 O kosɔn duvɛnkura ka kan ka kɛ forogokuraw le kɔnɔ.
39 Mɔgɔ si fana tɛ duvɛnkɔrɔ min, ka sɔrɔ ka ɲabɔ kura fɛ tuun, sabu
a b'a fɔ ko kɔrɔman le ka di.»

6

Nɛnɛkirilon ta ko
(Matiyu 12.1-8; Marika 2.23-28)

1 Nɛnɛkirilon dɔ ra, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ tɛmɛna foro
dɔw cɛ ma. Yesu ta karamɔgɔdenw ka kɛ o foro siman dɔw karikari
ye, ka o terege o tɛgɛw kɔnɔ, ka o kisɛw ɲimi.
2 Farisi* dɔw ko o ma ko: «Ko min man kan ka kɛ Nɛnɛkirilon na,
mun kosɔn aw bɛ o kɛra?»
3 Yesu ka o jaabi, ko: «Wagati min kɔngɔ tun ka Dawuda ni a
tagamaɲɔgɔnw mina, a ka min kɛ aw ma o ko karan wa?
4 A donna Alabatoso kɔnɔ; sarakaburu minw tun blanin bɛ yi, a ka
o ta k'a ɲimi ka dɔ di a tagamaɲɔgɔnw fana ma; k'a sɔrɔ ka kaɲa ni
sariya* ye, mɔgɔ si tun man kan ka o buruw ɲimi ni sarakalasebagaw*
dɔrɔn tɛ.»

6:4 6.4 Nin kuma fɔra Samawilu fɔlɔ 21.2-7.

5 O kɔ, Yesu k’a fɔ o ye ko: «Min kɛra Adamaden ye*, Nɛnɛkirilon
kuntigiya bɛ o le boro.»

Yesu ka cɛ boro faganin kɛnɛya
(Matiyu 12.9-14; Marika 3.1-6)

6 Ayiwa, Nɛnɛkirilon* dɔ wɛrɛ ra, Yesu donna karanso* dɔ kɔnɔ ka
mɔgɔw karan. Cɛ dɔ tun bɛ yi, min kininboro faganin tun lo.
7 Farisiw* ni sariya karamɔgɔw* tun bɛ Yesu kɔrɔsira k’a flɛ, yala ni
a bɛna sɔn ka mɔgɔ kɛnɛya Nɛnɛkirilon na, janko o ye sababu dɔ sɔrɔ
ka a jaraki.
8 Nka Yesu tun ka o ta miiriya lɔn; a ko cɛ boro faganin ma ko: «Wuri
ka na lɔ cɛmancɛ ra yan, jama bɛɛ ɲa kɔrɔ!» Cɛ wurira ka lɔ.
9 Yesu k’a fɔ o ye ko: «Ka kaɲa ni sariya* ye, koɲuman le ka kan ka
kɛ Nɛnɛkirilon na wa, walama kojugu? Ka mɔgɔ kisi wa, walama ka
mɔgɔ halaki?»
10 O tuma, Yesu ka a ɲa lɔ o bɛɛ ra ka to ka o bɛɛ flɛ. O kɔ, a k’a fɔ
o cɛ ye ko: «I boro foni!» A ka a boro foni minkɛ, a boro kɛnɛyara.
11 Farisiw ni sariya karamɔgɔw ka o ye minkɛ, o dimina kosɛbɛ. O
ka kɛ ɲɔgɔn sɔsɔ ye, ko o ka kan ka mun le kɛ Yesu ra.

Yesu ka ciraden tan ni fla ɲanawoloma
(Matiyu 10.1-4; Marika 3.13-19)

12 Ayiwa, lon dɔ, Yesu tagara yɛlɛn kuru dɔ kan ka Ala daari. A ka
su bɛɛ kɛ Aladaari ra.
13 Dugu nana gbɛ minkɛ, a ka a ta karamɔgɔdenw wele, ka na mɔgɔ
tan ni fla ɲanawoloma o ra, ka olugu wele ko ciradenw*:
14 Fɔlɔ tun ye Simɔn ye, min tɔgɔ lara ko Piyɛri, ani a balemacɛ
Andere, ani Yakuba, ani Yuhana, ani Filipe, ani Baritelemi,
15 ani Matiyu, ani Toma, ani Alife dencɛ Yakuba, ani Simɔn min tun
wele ko faso kanubagaba*,
16 ani Yakuba dencɛ Zude, ani Zudasi Sikariyɔti, min nana kɛ Yesu
janfabaga ye.

Yesu ka banabagatɔ dɔw kɛnɛya
(Matiyu 4.23-25)

17 Ayiwa, Yesu jigira ni a ta ciradenw* ye ka bɔ kongori kan, ka na
lɔ kɛnɛgbɛyɔrɔ dɔ ra. A ta karamɔgɔden caman tun bɛ yi, ani mɔgɔ
caman wɛrɛ. O mɔgɔ dɔw tun bɔra Zeruzalɛmu, dɔw bɔra Zude mara
yɔrɔw ra, dɔw bɔra kɔgɔjida kɛrɛfɛduguw ra, Tiri ni Sidɔn.
18 O mɔgɔw tun nana Yesu fɛ ka na a ta karan lamɛn, ka kɛnɛya fana
ka bɔ o ta banaw ra. Jinaw tun bɛ minw tɔɔrɔra, olugu fana kɛnɛyara.
19 Jama bɛɛ tun b’a fɛ ka maga Yesu ra, sabu sebagaya dɔ tun bɛ bɔ
a ra ka o bɛɛ kɛnɛya.

Hɛra ni bɔnɔ
(Matiyu 5.1-12)

20 Ayiwa, Yesu ka a ɲa lɔ a ta karamɔgɔdenw na k’a fɔ o ye ko:
«Aw minw ye fagantanw ye, aw ta ɲana,
sabu aw ninyɔrɔ bɛna kɛ Ala ta Masaya* ra.
21 Kɔngɔ bɛ aw minw na sisan, aw ta ɲana,
sabu aw bɛna domuni sɔrɔ ka fa!

---

* **6:15 6.15** Faso kanubagaba: Kitabu dɔw b’a fɔ ko Zelɔti.

Aw minw bɛ kasira sisan, aw ta ɲana,
sabu aw bɛna ɲagari fɔ ka yɛrɛko.
22 «Ne Min kɛra Adamaden ye*, ni ne tɔgɔ kosɔn mɔgɔw bɛ aw
kɔninya ka ban aw ra, ka aw nɛni, ka aw tɔgɔjugu fɔ, aw ta ɲana;
23 ni o kɛra, lon min na, aw ye ɲagari, ka ninsɔndiya, ka panpan,
sabu aw ta baraji bɛna bonya sankolo ra. O bɛmaw ka o kow ɲɔgɔn le
kɛ Ala ta ciraw ra!
24 Nka aw minw ye naforotigiw ye, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ,
sabu aw ka aw ta hɛra sɔrɔ ka ban!
25 Aw minw fanin lo sisan, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ,
sabu kɔngɔ bɛna aw sɔrɔ.
Aw minw bɛ yɛrɛkora sisan, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ,
sabu aw ɲa bɛna kumu, aw bɛna kasi ka ɲaji bɔ.
26 Ni mɔgɔw bɛɛ bɛ aw tandora faninya kan, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ,
sabu o bɛmaw ka cira faninyafɔbagaw tando o cogo le ra.»

Yesu ko an ka kan ka an juguw kanu
(Matiyu 5.38-48; 7.12)

27 Yesu ko: «Aw minw bɛ ne lamɛnna, ne b'a fɔ aw ye ko: Aw ye aw
juguw kanu, aw ye koɲuman kɛ aw kɔninyabagaw ye.
28 Mɔgɔ minw bɛ aw danga, aw ye dugawu kɛ olugu ye. Minw bɛ
aw minako juguya, aw ye Ala daari olugu ye.
29 Ni mɔgɔ ka i fata i yɛ kelen na, i ye tɔ kelen fana lɔ a ye. Ni mɔgɔ
ka i ta deregeba bɔsi i ra, i ta deregedennin fana to a boro.
30 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka i daari, i ye a tigi sɔn. Ni mɔgɔ ka i borofɛn
ta, i kana a fɔ ko a tigi ye a kɔsegi i ma.
31 «Aw b'a fɛ mɔgɔw ye ko min kɛ aw ye, aw yɛrɛ ye o ɲɔgɔn le kɛ
o ye.
32 «Ni aw bɛ aw kanubagaw dɔrɔn le kanu, aw bɛna mun tandori le
sɔrɔ o ra tuun? Hali Alalɔnbariw bɛ o kɛ! O bɛ o kanubagaw le kanu.
33 Mɔgɔ minw bɛ koɲuman kɛ aw ye, ni aw bɛ koɲuman kɛ olugu
dɔrɔn le ye fana, aw bɛna mun tandori le sɔrɔ o ra? Hali Alalɔnbariw
fana bɛ o ɲɔgɔn le kɛ; [minw bɛ koɲuman kɛ o ye, o fana bɛ koɲuman
kɛ olugu le ye.]
34 Aw ka a lɔn ko mɔgɔ minw bɛ se ka juru sara, ni aw bɛ juru
don olugu dɔrɔn le ra, aw bɛna mun baraji le sɔrɔ Ala fɛ tuun? Hali
Alalɔnbariw, minw bɛ se ka juru sara o ye, o bɛ juru don olugu le ra.
35 Nka aw ye aw juguw kanu, aw ye koɲuman kɛ. Ni aw ka juru don,
aw ye aw jigi bɔ a kan. Ni o kɛra, aw bɛna barajiba sɔrɔ. O fana bɛna
a yira mɔgɔw ra ko aw ye Ala Kɔrɔtaninba ta denw ye, sabu ale ka ɲi
koɲumanlɔnbariw, ani mɔgɔjuguw ma.
36 Aw ye kɛ hinabagaw ye i n'a fɔ aw Fa Ala ye hinabaga ye cogo
min na.»

Mɔgɔ man kan ka a mɔgɔɲɔgɔn kɔrɔfɔ
(Matiyu 7.1-5)

37 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Aw kana mɔgɔ kɔrɔfɔ, ni o kɛra, aw fana
tɛna kɔrɔfɔ; aw kana tɔw jaraki, ni o kɛra, aw fana tɛna jaraki. Aw ye
yafa tɔw ma, Ala fana bɛna yafa aw ma.
38 Aw ye tɔw sɔn, Ala fana bɛna aw sɔn; a bɛna aw sɔn k'a caya; k'a
don aw ta minan kɔnɔ, k'a yuguyugu, k'a digi, ka dɔ wɛrɛ fara a kan,

fɔ k′a bɔn, ka o yɛlɛma aw ta jufaba kɔnɔ; sabu aw bɛ mɔgɔ tɔw mina
cogo min na, aw fana bɛna mina o cogo le ra.»
39 O kɔ, Yesu ka zana dɔ la o ye tuun; a ko: «Yala fiyentɔ dɔ bɛ se ka
kɛ fiyentɔ dɔ wɛrɛ ta bereminabaga ye wa? O fla bɛɛ tɛna ben dinga
kɔnɔ wa?
40 Karamɔgɔden tɛ se ka tɛmɛ a karamɔgɔfa kan. Nka ni
karamɔgɔden min karanna kosɛbɛ, o bɛ se ka kɛ i n′a fɔ a karamɔgɔfa.
41 Mun kosɔn ɲamaɲama fitini min bɛ i balema ɲaden na, i bɛ o ye,
k′a sɔrɔ yiri belebele min bɛ ele yɛrɛ ɲa ra, i tɛ o yera.
42 Ele bɛ se k′a fɔ i balema ma cogo di, ko: ‹Ne balema, a to ne ye
ɲamaɲama fitini nin bɔ i ɲa ra,› k′a sɔrɔ yiri belebele min bɛ ele yɛrɛ
ɲa ra, i ɲa tɛ o ra? Flankafu flɛ! I ta yiri belebele bɔ i yɛrɛ ɲa ra fɔlɔ.
Ni o kɛra, ni i yɛrɛ ɲa yɛlɛra, i bɛ se ka ɲamaɲama fitini bɔcogo lɔn i
balema ɲa ra.»

Yiri bɛ lɔn a den fɛ
(Matiyu 7.16-20; 12.33-35)

43 Ayiwa, Yesu k′a fɔ tuun ko: «Yiriɲuman tɛ denjugu kɛ, yirijugu
fana tɛ denɲuman kɛ.
44 Yiri bɛɛ bɛ lɔn a den le fɛ. Toromɔ tɛ se ka sɔrɔ yiri gbansan dɔ
ra; rɛzɛnmɔ fana tɛ sɔrɔ ŋanisun na.
45 Mɔgɔ jusuɲuman bɛ koɲuman le bɔ a jusu ra k′a kɛ, nka mɔgɔ
jusujugu bɛ kojugu le bɔ a jusu ra k′a kɛ. Mɔgɔ jusu fanin bɛ min na,
a da bɛ o le fɔ.»

Bon fla ta ko
(Matiyu 7.24-27)

46 Yesu ko: «Mun kosɔn aw bɛ ne wele ko Matigi, Matigi, k′a sɔrɔ ne
bɛ min fɔ aw ye, aw tɛ o kɛra?
47 Mɔgɔ min bɛ na ne fɛ ka na ne ta kumaw lamɛn, ka a sira tagama,
an bɛ se ka o tigi suma ni min ye, ne bɛna o fɔ aw ye.
48 An bɛ se ka a suma ni bonlɔbaga dɔ le ye: a ka dinga sogi ka a
dunya, ka taga se fara ma, ka a ta bon ju sigi o fara kan. Bon lɔnin kɔ,
lon dɔ, sanjiba dɔ nana, ji woyora ka kɛ bon kan, nka a ma se ka bon
ben; sabu a lɔcogo ɲana kosɛbɛ.
49 «Nka mɔgɔ min bɛ ne ta kuma lamɛn, ni a tɛ a sira tagama, o tigi
bɛ i n′a fɔ bonlɔbaga min ka a ta bon lɔ dugukolo gbansan kan, a ma a
ju sigi fara kan. Sanji nana ben, ji woyora ka don a jukɔrɔ, o yɔrɔnin
bɛɛ a benna; a bencogo juguyara kosɛbɛ.»

7

Yesu ka sorasikuntigi ta baaraden kɛnɛya
(Matiyu 8.5-13)

1 Ayiwa, Yesu ka o kumaw bɛɛ fɔ ka ban mɔgɔw ye tuma min na, a
wurira ka taga Kapɛrinahumu.
2 Sorasikuntigi dɔ tun bɛ o dugu ra, min ta baaraden tun banara fɔ
a tun bɛ ɲini ka sa; o baaraden ko tun ka gbɛlɛn a ma kosɛbɛ.
3 O sorasikuntigi ka Yesu ko mɛn minkɛ, a ka Yahudiya cɛkɔrɔba dɔw
ci Yesu fɛ, ko o ye taga a daari ko a ye na a ta baaraden kɛnɛya.
4 O cɛkɔrɔbaw tagara se Yesu fɛ minkɛ, o ka a daari k′a gbɛlɛya
kosɛbɛ, k′a fɔ a ye ko: «A ka kan i ye nin cɛ dɛmɛ,

5 sabu an ta siya ko ka di a ye, ale le fana ka an ta karanso* lɔ an
ye.»
6 Yesu tagara ni o ye. O surunyara sorasikuntigi ta bon na minkɛ,
sorasikuntigi ka a teri dɔw ci Yesu fɛ, k'a fɔ a ye ko: «Matigi, i kana i
yɛrɛ tɔɔrɔ, sabu a man kan ko ele ye na ne ɲɔgɔn ta so.
7 O le kosɔn ne k'a jate mina k'a ye ko ne yɛrɛ tun man kan ka taga
i nɔ fɛ. Nka ni i ka kuma kelenpe le fɔ, o sababu ra ne ta baaraden bɛ
kɛnɛya.
8 Sabu kuntigi dɔw bɛ ne kunna, nka ne fana bɛ sorasi dɔw kunna.
Ni ne k'a fɔ min ma ko: ‹Taga!›, o bɛ taga; ni ne k'a fɔ min ma ko: ‹Na
yan!›, o bɛ na. Ni ne k'a fɔ ne ta baaraden ye ko: ‹Nin kɛ tan!›, a bɛ o
kɛ.»
9 Yesu ka o kuma mɛn minkɛ, o sorasikuntigi ko diyara a ye kosɛbɛ.
A ka a ɲa munu ka a nɔfɛmɔgɔw flɛ, k'a fɔ o ye ko: «Ne b'a fɔ aw ye
ko hali Izirayɛlimɔgɔw ra, ne ma nin lanayaba ɲɔgɔn sɔrɔ mɔgɔ si fɛ.»
10 Ciradenw sekɔra ka taga so kɔnɔ, ka taga a sɔrɔ ko baaraden
kɛnɛyara.

Yesu ka muso dɔ dencɛ su lakunu

11 O lon dugusagbɛ, Yesu tun bɛ tagara dugu dɔ ra, min tɔgɔ ye ko
Nahini; a ta karamɔgɔdenw ni jama caman tun tugura a kɔ.
12 O surunyara dugu donda ra minkɛ, o ka mɔgɔw bɔtɔ ye ni
kanbelen dɔ su ye, o bɛ tagara a sutara. Muso cɛ sanin dɔ dencɛ
kelenpe tun lo. Dugumɔgɔw camanba tun bɛ ni o ye.
13 Matigi ka o muso ye minkɛ, a hina donna a ra. A ko muso ma ko:
«I kana kasi.»
14 A gbarara o ra, k'a boro maga sutanan na. Sutabagaw lɔra. A ko:
«Kanbelennin, ne b'a fɔ i ye ko i ye wuri.»
15 Su wurira ka sigi ka kɛ kuma ye; Yesu k'a di a bamuso ma.
16 Mɔgɔw bɛɛ siranna. O ka Ala tando k'a fɔ ko: «Ala ta ciraba dɔ
nana an fɛ; Ala nana a ta mɔgɔw dɛmɛ.»
17 O ka kuma minw fɔ Yesu ko ra, o kuma sera fɔ Zude mara ni a
lamini bɛɛ ra.

Yuhana ka a ta karamɔgɔdenw ci Yesu fɛ
(Matiyu 11.2-19)

18 Yuhana ta karamɔgɔdenw tagara o kow bɛɛ lakari a ye.
19 Yuhana ka a ta karamɔgɔden fla wele ka o ci Matigi Yesu fɛ, ko
o ye taga a ɲininka ko: «Kisibaga* min tun ka kan ka na, ele lo wa,
walama an ka kan ka dɔ wɛrɛ le makɔnɔ?»
20 O karamɔgɔden fla tagara se Yesu kɔrɔ tuma min na, o ka a ɲininka
ko: «Matigi, Yuhana Batizerikɛbaga ka an ci i fɛ, ko an ye na i ɲininka
ko Kisibaga min tun ka kan ka na ko ele lo wa, walama ko an ka kan
ka dɔ wɛrɛ le makɔnɔ?»
21 O wagati yɛrɛ ra, Yesu ka mɔgɔ caman kɛnɛya ka bɔ o ta banaw
ni o ta tɔɔrɔw ra, ka jinaw gbɛn ka bɔ dɔw ra; a ka fiyentɔ caman ɲa
yɛlɛ.
22 O kɔ, Yesu ka Yuhana ta ciradenw jaabi ko: «Aw ka ko minw ye, ani
aw ka kuma minw mɛn, aw ye taga o lakari Yuhana ye, ko: fiyentɔw
bɛ yeri kɛra, nabaraw bɛ tagamana, kunatɔw kɛnɛyara, torogberenw
bɛ mɛnni kɛra, mɔgɔ saninw bɛ kununa ka bɔ saya ra, Kibaro Diman*
bɛ fɔra fagantanw ye fana.

23 Ni mɔgɔ min ma sigiya ne ta ko ra, o tigi ta ɲana!»

Yesu ni Yuhana Batizerikɛbaga ta ko

24 Yuhana Batizerikɛbaga ta ciradenw sekɔra ka taga minkɛ, Yesu
kumana jama fɛ Yuhana ko ra. A ko o ma ko: «Aw tun tagara kongo
kɔnɔ minkɛ o, aw tagara bin gbansan le ye fɔɲɔ b'a lamagara wa?
25 O tɛ dɛ! O tuma aw tagara mun le ye? Aw ka mɔgɔ dɔ le ye min
ka faniɲuman sɔngɔgbɛlɛn dɔ don wa? Aw yɛrɛ k'a lɔn ko minw bɛ
faniɲuman sɔngɔgbɛlɛnw don, ka domuni dimanw kɛ, ani ka o yɛrɛ
diyanyakow bɛɛ kɛ, olugu bɛ sɔrɔ masasow le kɔnɔ.
26 Ayiwa, aw tagara mun le ye sa? Cira dɔ lo wa? Ɔnhɔn, ne b'a fɔ
aw ye ko cira lo; a ka bon ka tɛmɛ hali cira kan.
27 Sabu min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
‹A flɛ, ne bɛ ne ta ciraden ci ka taga i ɲa fɛ
ka i ta sira labɛn i ye,›
o ciraden ye Yuhana le ye.
28 Ne b'a fɔ aw ye ko muso si ma den woro fɔlɔ min ka bon ni Yuhana
ye. O bɛɛ n'a ta, Ala ta Masaya* ra, mɔgɔw bɛɛ ra fitini ka bon ni
Yuhana ye.
29 «Mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ Yuhana lamɛnna, hali ninsaraminabagaw,
olugu bɛɛ tun batizera Yuhana fɛ, k'a yira ko o sɔnna a ma, ko Ala
terennin lo.
30 Nka Farisiw* ni sariya karamɔgɔbaw ma sɔn Ala ta kolatigɛninw
ma o ye; o ma sɔn Yuhana ta batizeri* ma.»
31 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Ne bɛ se ka bi mɔgɔw suma ni jɔntigiw le
ye? O bɛ i ko jɔntigiw?
32 Bi mɔgɔw kɛra i ko denmisɛnnin minw siginin bɛ toron na kɛnɛgbɛ
ra; o bɛ pɛrɛn, k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko:
‹A flɛ, anw ka filen fiyɛ aw ye,
aw ma dɔn kɛ!
Anw ka sangadɔnkiriw la aw ye,
aw ma kasi!›
33 Sabu Yuhana Batizerikɛbaga nana, a tun tɛ domuni ɲanaman kɛ, a
tun tɛ duvɛn min; aw ko, ko jina le b'a ra.
34 Ayiwa, Min kɛra Adamaden ye*, ale nana, a bɛ domuni kɛ, ka
min; aw ko: ‹E, cɛ nin nogo ka bon kojugu! Dɔrɔminbaga lo,
ninsaraminabagaw ni mɔgɔ kɛwalejuguw tericɛ lo.›
35 Nka hakiritigiya min bɔra Ala ra, o bɛ lɔn mɔgɔw ra o ta kɛwalew
le fɛ.»

Muso dɔ ka Yesu sen mun ni turu kasadiman ye
(Matiyu 26.1-13; Yuhana 12.1-8)

36 Farisicɛ dɔ tun ka Yesu daari ko a ye taga domuni kɛ ale ta so.
Yesu tagara Farisicɛ ta so; o sigira domuni na.
37 Ayiwa, muso kɛwalejugu dɔ tun bɛ o dugu kɔnɔ, ale k'a mɛn minkɛ
ko Yesu bɛ domuni na Farisicɛ ta bon kɔnɔ, a nana ni turu kasadiman
dɔ ye daganin cɛɲumanba dɔ kɔnɔ.
38 A tɛmɛna Yesu kɔ fɛ ka na lɔ a sen kɔrɔ ka kɛ kasi ye, fɔ k'a ɲaji
kɛ ka Yesu senw ɲigi; o kɔ, a ka Yesu senw jɔsi ni a yɛrɛ kunsigi ye, ka
o mɔmɔ, ka turu kasadiman dɔ kɛ ka a senw mun.

7:27 7.27 Nin kuma fɔra Malaki 3.1.

39 Farisicɛ min tun ka Yesu wele ka na a ta so, ale ka o ye minkɛ, a
k'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ni a tun kɛra ko can ra nin cɛ tun ye Ala ta cira
ye, muso min bɛ magara a sen na tan, a tun bɛna a lɔn mɔgɔ suguya
min lo; a tun bɛna a lɔn ko muso kɛwalejugu lo.»
40 Yesu ko Farisicɛ ma ko: «Simɔn, kuma bɛ ne fɛ k'a fɔ i ye.» Simɔn
ko: «Ne karamɔgɔ, a fɔ.»
41 Yesu ko: «Cɛ dɔ ta juru tun bɛ mɔgɔ fla ra. Kelen ta ye wari
deniye* kɛmɛ looru, tɔ kelen ta ye wari deniye bilooru.
42 O fla si tun tɛ sera ka o ta juru sara minkɛ, cɛ ka o fla bɛɛ ta juru
to o ye. Ayiwa, sisan o mɔgɔ fla ra o, cɛ ko bɛna diya jɔn ye ka tɛmɛ
jɔn kan?»
43 Simɔn ko: «Ne bɛ miiri ko min ta juru tun ka ca, cɛ ko bɛna diya
o le ye.» Yesu ko: «I ka can fɔ.»
44 O kɔ, Yesu k'a ɲasin muso ma, k'a fɔ Simɔn ye ko: «Simɔn, i ka
muso nin ye kɛ? Ayiwa, ne nana i fɛ, i ma ji di ka ne sen ko; nka ale
ka ne sen ɲigi ni a ɲaji ye, k'a jɔsi ni a yɛrɛ kunsigi ye.
45 Ele ma ne fo ni kanuya ye, nka ale kɔni, kabini ne donna yan, ale
ka ne mina ni kanuya ye.
46 Ele ma turu mun ne kun na, nka ale kɔni, ale ka turu kasadiman
mun ne senw na.
47 O ra, ne b'a fɔ i ye, a ta jurumun ni a caya bɛɛ, a bɛɛ yafara a ma,
sabu a ta kanuya ka bon. Ni jurumun caman ma yafa mɔgɔ min ma,
o tigi ta kanuya fana bɛ dɔgɔya le.»
48 O kɔ, Yesu ko muso ma ko: «I ta jurumunw yafara i ma.»
49 Mɔgɔ minw tun bɛ domuni kɛra ni a ye, olugu ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn
ye ko: «E! O tuma, ale ye mɔgɔ suguya juman le ye, fɔ ka na kɛ mɔgɔw
ta jurumunw yafa ye o ma!»
50 Nka Yesu ma o ta kuma jate. A ko muso ma ko: «I ta lanaya ka i
kisi; taga hɛra ra!»

8

Muso minw tun bɛ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw dɛmɛna

1 O kow kɔ, Yesu tagara dugubaw, ani dugumisɛnw na, ka taga
mɔgɔw waaju, ka Ala ta Masaya* Kibaro Diman* fɔ o ye. A ta
karamɔgɔden tan ni fla tun bɛ ni a ye.
2 A tun ka muso minw kɛnɛya, ka dɔw ta jinaw gbɛn ka bɔ o ra, olugu
dɔw fana tun bɛ ni a ye: Mariyamu, min bɛ wele ko Magidalakamuso,
Yesu tun ka jina wolonfla gbɛn ka bɔ min na,
3 ani Yahani, min tun ye masacɛ Herodi* ta bon kɔrɔsibaga Suza ta
muso ye, ani Suzana, ani muso caman wɛrɛ. O musow bɛɛ tun bɛ to
ka o borofɛn dɔw di Yesu ni a ta karamɔgɔdenw ma ka o dɛmɛ.

Simankisɛw ta talen
(Matiyu 13.1-9; Marika 4.1-9)

4 Ayiwa, jamaba dɔ tun nana lajɛn Yesu kɔrɔ; o tun bɔra dugu caman
na. A ka talen dɔ fɔ o ye; a ko:
5 «Sɛnɛkɛbaga dɔ le bɔra ka taga simankisɛ seri. A seririkɛtɔ,
simankisɛ dɔw benbenna sirada ra. Tɛmɛbagaw ka o dɔndɔn, kɔnɔw
ka o kunukunu.

* **7:41 7.41** Yesu ta wagati ra deniye kɛmɛ saba, o tun bɛ sɛnɛkɛbaga sanji kelen baara sara bɔ.

6 Simankisɛ dɔw benbenna faraw cɛ ra. O simanw wurira, nka a ma
mɛɛn, o bɛɛ jara, sabu sumaya tun tɛ yi.
7 Simankisɛ dɔw benbenna ŋaniw cɛ ra; ŋaniw wurira ni o ye ka o
datugu.
8 Ayiwa, simankisɛ dɔw benbenna dugukoloɲuman na. Olugu
wurira ka ɲa, ka den kɛmɛ kɛmɛ kɛ.» O kɔ, Yesu kumana ni fanga
ye, ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka nin kow faamu, o ye jija ka nin kumaw
lamɛn!»

Yesu ka talenw lakun fɔ
(Matiyu 13.10-17; Marika 4.10-12)

9 Yesu ta karamɔgɔdenw ka a ɲininka o talen kɔrɔ ra.
10 A ka o jaabi ko: «Ala ta Masaya* gundow lɔnniya dira aw le ma.
Nka tɔw kɔni, a bɛ fɔ olugu ye ni talenw le ye. O le kosɔn
‹o b'a flɛ, nka o t'a ye;
o b'a mɛn, nka o t'a faamu.› »

Yesu ka simankisɛw ta talen kɔrɔ fɔ
(Matiyu 13.18-23; Marika 4.13-20)

11 «Ayiwa, talen kɔrɔ ye nin ye: simankisɛ, o ye Ala ta Kuma le ye.
12 Simankisɛ minw benbenna sirada ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw bɛ Ala
ta Kuma lamɛn, nka Setana bɛ na o nɛgɛ ka o kuma bɔ o jusukun na,
janko o kana la Ala ta Kuma ra ka kisi.
13 Simankisɛ minw benbenna fara kan, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw bɛ Ala
ta Kuma lamɛn, ka sɔn o ma ni ninsɔndiya ye; nka o kuma tɛ lilin don
ka taga yɔrɔjan o kɔnɔ. O bɛ to lanaya ra wagati dɔɔnin, nka ni Setana
ka o kɔrɔbɔ k'a flɛ dɔrɔn, o bɛ lanaya dabla.
14 Simankisɛ minw benbenna ŋaniw cɛ ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw ka
Ala ta Kuma lamɛn, nka sani wagati dɔ ye se, hamikow, ani naforokow,
ani dunuɲa ɲanagbɛkow bɛ don o jusu ra ka o ta lanaya degu fɔ ka a
cɛn. A bɛ kɛ i n'a fɔ siman min jara ka a den kɔgɔbari to.
15 Ayiwa, simankisɛ minw benbenna dugukoloɲuman na, o kɔrɔ ye
mɔgɔ minw bɛ Ala ta Kuma mɛn ka sɔn a ma ni jusukunŋuman ye,
ani jusukun gbɛnin, ka to a kan ni kan kelen ye, ka jija fɔ ka den.»

Fitinayeelen ta ko
(Marika 4.21-25)

16 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Mɔgɔ si tɛ fitina mana ka fiyɛ biri a kunna,
walama k'a bla lanan jukɔrɔ. I bɛ a bla fitinablayɔrɔ le ra, janko minw
bɛ don bon kɔnɔ, olugu ye a yeelen ye.
17 Ayiwa, fɛn dogonin si tɛ yi, ni min tɛna yira; gundo si tɛ yi ni min
tɛna bɔ kɛnɛ kan.
18 O le kosɔn, aw ye aw ta lamɛncogo kɔrɔsi kosɛbɛ; sabu dɔ bɛ min
fɛ ka ban, dɔ wɛrɛ bɛna di o tigi le ma; nka dɔ tɛ min fɛ, hali a b'a
miiri ko fitini min b'a fɛ, o bɛna bɔsi a ra.»

Yesu bɛ mɔgɔ minw jate a somɔgɔw ye
(Matiyu 12.46-50; Marika 3.31-35)

19 Yesu bamuso ni Yesu balemaw nana a fɛ. Nka jama caya kosɔn, o
ma se ka gbara a kɔrɔ.
20 Mɔgɔw ka o ko fɔ Yesu ye, ko: «I bamuso ni i balemaw bɛ kɛnɛ
ma; o b'a fɛ ka kuma n'i ye.»

8:10 8.10 Nin kuma fɔra Ezayi 6.9.

21 Yesu ka o mɔgɔw jaabi ko: «Minw bɛ Ala ta Kuma lamɛn ka a kɛ,
olugu le ye ne bamuso ni ne balemaw ye.»

Yesu ka fɔɲɔba lalɔ baji kan
(Matiyu 8.23-27; Marika 4.35-41)

22 Lon dɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «An ye taga ba ɲa dɔ
kan!» O donna kurun dɔ kɔnɔ ka taga.
23 Ka o tagatɔ to, Yesu sunɔgɔra. Dɔɔnin kɛra, fɔɲɔba dɔ barara ka
wuri ji kan. Fɔɲɔ tun bɛ ji serira ka don kurun kɔnɔ, fɔ kurun tun bɛ
ɲini ka jigi ni o ye ji jukɔrɔ.
24 Karamɔgɔden dɔw gbarara Yesu ra ka a lakunu; o ko: «Matigi,
Matigi, an satɔ flɛ ji ra!» Yesu wurira ka sɔngɔ fɔɲɔ ni ji ra; fɔɲɔ ni ji
malara, yɔrɔ sumana.
25 O kɔ, Yesu k'a fɔ o ye ko: «O tuma aw ta lanaya bɛ min le?»
Karamɔgɔdenw siranna, ka kabakoya fɔ o ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko:
«E! Nin cɛ ye mɔgɔ suguya juman le ye? A bɛ kuma hali fɔɲɔ ni ji fɛ,
o bɛ a kan mina.»

Yesu ka jinaw gbɛn ka bɔ cɛ dɔ ra Gerasa mara ra
(Matiyu 8.28-34; Marika 5.1-20)

26 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tagara se ba kɔ, Gerasakaw ta mara
ra; o yɔrɔ ɲasinna Galile mara ma.
27 Yesu jigitɔ ka bɔ kurun kɔnɔ, o dugu cɛ dɔ nana Yesu kunbɛn. Jina
caman tun bɛ o cɛ ra; a fari lakolon le tun bɛ yaala kabini wagatijan.
A tun tɛ sɔn ka to so kɔnɔ; a tun bɛ to kaburulo le ra.
28 A ka Yesu ye minkɛ, a ka kule ci ka na ben dugu ma Yesu sen
kɔrɔ ka pɛrɛn ko: «Mun le bɛ ne ni i cɛ, Yesu, Den* min bɔra Ala
Kɔrɔtaninba ra? Ne bɛ i daari, sabari i kana ne tɔɔrɔ.»
29 A tun bɛ o fɔra sabu Yesu tun k'a fɔ jina ye ko a ye bɔ cɛ ra. Jina tun
bɛ to k'a ben tuma caman. Mɔgɔw tun bɛ a boro fla siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ
ye, ka a sen don nɛgɛ ra janko a ye to yɔrɔ kelen na, nka a tun bɛ o
nɛgɛw bɛɛ tigɛtigɛ; jinaw fana tun bɛ taga ni a ye kongo kɔnɔ.
30 Yesu ka ɲininka ko: «I tɔgɔ ye di?» A ko: «Ne tɔgɔ ye ko ‹Jamaba›
»; sabu jina caman le tun b'a ra.
31 Jinaw ka Yesu daari ko a ye sabari, a kana olugu bla ka taga
tɔɔrɔyɔrɔ ra.
32 O y'a sɔrɔ, lɛkuruba dɔ tun bɛ domuni kɛra o yɔrɔ ra kuru kɛrɛ
fɛ. Jinaw ka Yesu daari ko a ye sabari k'a to olugu ye taga don lɛw ra;
Yesu ko o ye bɔ ka taga.
33 Jinaw bɔra cɛ ra ka taga don lɛw ra. Lɛkuru bɛɛ girinna ka jigi
kuru jigijigi fɛ ka taga ben baji ra. O bɛɛ fagara ji ra.
34 Lɛgbɛnbagaw ka o ye minkɛ, olugu borira ka taga o fɔ dugu kɔnɔ,
ani togodaw ra.
35 Mɔgɔw bɔra ko o bɛ taga a flɛ. O sera Yesu kɔrɔ tuma min na,
jinaw bɔra cɛ min na, o ka o siginin ye Yesu kɔrɔ, derege bɛ a kan na,
a ɲamalɔra. Siranya ka mɔgɔw mina.
36 Ayiwa, o ko tun kɛra minw ɲa na, olugu ka a lakari mɔgɔ tɔw ye.
37 Gerasa mara mɔgɔw bɛɛ k'a fɔ Yesu ye ko a ye taga ka bɔ olugu
ta yɔrɔ ra, sabu a ko tun ka siranyaba bla o bɛɛ ra. Yesu ni a ta
karamɔgɔdenw donna kurun kɔnɔ ka sekɔ ka taga.

38 Yesu sekɔtɔ, cɛ jinatɔkɔrɔ tun ka a daari kosɛbɛ ko a y'a to ale ye
taga ni a ye. Nka Yesu ka a labla, k'a fɔ a ye ko:
39 «Sekɔ ka taga i ta somɔgɔw fɛ; Ala ka koba min kɛ i ye, taga o
lakari o ye.» Cɛ tagara; Yesu ka ko min kɛ a ye, a ka o lakari dugu yɔrɔ
bɛɛ ra.

Zayirusi denmuso kunuko ni muso dɔ kɛnɛyako
(Matiyu 9.18-26; Marika 5.21-43)

40 Yesu sekɔra ka na minkɛ, jamaba nana a kunbɛn, sabu o bɛɛ tun
bɛ a makɔnɔna.
41 Cɛ dɔ tun bɛ yi, a tɔgɔ ye ko Zayirusi, ale le tun ye o yɔrɔ karanso*
kuntigi ye. A nana Yesu fɛ ka na a kinbiri gban Yesu kɔrɔ ka a daari
ko a ye sabari ka taga ale ta so.
42 Sabu denmusonin kelenpe le tun b'a fɛ, min si tun bɛ san tan ni
fla bɔ; o tun banara fɔ a bɛ ɲini ka sa. Ayiwa, Yesu tagatɔ o cɛ ta so,
jama tun ka a lamini fan bɛɛ ra fɔ ka a gbɛndɛ o cɛ ra.
43 O y'a sɔrɔ muso dɔ tun bɛ yi, joribɔnbana tun bɛ o ra kabini san
tan ni fla. A borofɛnw bɛɛ tun banna flakɛbagaw fɛ, nka o si ma se ka
a kɛnɛya.
44 A gbarara Yesu ra a kɔ fɛ, ka na maga a ta derege dagbolo ra. O
yɔrɔnin bɛɛ a ta joribɔn lɔra.
45 Yesu ka ɲininkari kɛ ko: «Jɔntigi le magara ne ra?» I n'a fɔ mɔgɔ
si ma sɔn ka lɔ a ra, Piyɛri ko: «An karamɔgɔ, i m'a ye jama ka i lamini
cogo min na fɔ ka i gbɛndɛ wa?»
46 Yesu ko: «Can lo, nka mɔgɔ dɔ kɔni magara ne ra, sabu ne k'a ye
ko sebagaya dɔ bɔra ne ra.»
47 Ayiwa, muso k'a ye ko ale ka min kɛ ko o lɔnna minkɛ, a yɛrɛyɛrɛtɔ
nana a kinbiri gban Yesu kɔrɔ. Kun min na a magara Yesu ta derege
ra, ani a kɛnɛyara yɔrɔnin kelen na cogo min na fana, a ka o bɛɛ fɔ
Yesu ye mɔgɔ bɛɛ ɲa na.
48 Yesu ko a ma ko: «Ne denmuso, i ta lanaya ka i kisi; taga hɛra ra!»
49 Ka Yesu to kuma ra, cɛ dɔ bɔra karanso* kuntigi ta so ka na a fɔ
ko: «I denmuso sara, i kana karamɔgɔ sɛgɛ tuun!»
50 Yesu ka o kuma mɛn minkɛ, a k'a fɔ karanso kuntigi ye ko: «I kana
siran! La ne ra dɔrɔn, i denmuso bɛna wuri!»
51 O tagara se Zayirusi ta so minkɛ, Yesu ma sɔn mɔgɔ si ye don ni a
ye bon kɔnɔ, fɔ Piyɛri ni Yuhana ni Yakuba ni den facɛ ni a bamuso.
52 Mɔgɔw bɛɛ tun bɛ kasira den su kunna, ani ka kule. Yesu ko: «Aw
kana kasi; a ma sa, a bɛ sunɔgɔra le.»
53 Mɔgɔw ka kɛ a lɔgɔbɔ ye, sabu o bɛɛ tun k'a lɔn ko den sara yɛrɛ
le.
54 Yesu ka den mina a boro ma, k'a fɔ ni fanga ye ko: «Ne den, i
wuri!»
55 Den nin kɔsegira a ma; o yɔrɔnin bɛɛ, a wurira. Yesu ko o ye
domuni di a ma.
56 O ko ka den facɛ ni a bamuso kɔnɔnɔban. Yesu k'a fɔ o ye ko o
kana o ko lakari mɔgɔ si ye.

9

Yesu ka karamɔgɔdenw ci ka taga waajuri kɛ
(Matiyu 10.5-15; Marika 6.7-13)

1 O kɔ, Yesu ka a ta karamɔgɔden tan ni fla lajɛn. A ka fanga ni
sebagaya di o ma janko o ye se ka jinaw bɛɛ gbɛn, ani ka banabagatɔw
kɛnɛya.
2 A ka o ci ka taga Ala ta masaya ko waajuri kɛ, ani ka banabagatɔw
kɛnɛya.
3 A k'a fɔ o ye ko: «Aw kana foyi ta ka taga tagama ra: aw kana bere
ta, walama bɔrɔ, walama domunifɛn, walama wari; aw kana derege
fla ta.
4 Ni aw jigira lu min kɔnɔ, aw ye to o lu kɔnɔ, fɔ ka taga aw bɔ o
yɔrɔ ra.
5 Nka ni yɔrɔ min mɔgɔw ma sɔn ka aw lajigi, aw bɔtɔ o yɔrɔ ra, aw
ye aw sennabuguri gbongbon; o bɛna kɛ aw seere ye o mɔgɔw kama.»
6 Ayiwa, ciradenw bɔra ka taga duguw ra, ka Kibaro Diman waajuri
kɛ, ka banabagatɔw kɛnɛya fana o yɔrɔw bɛɛ ra.

Herodi hakiri ɲagamina Yesu ta ko ra
(Matiyu 14.1-12; Marika 6.14-29)

7 Ayiwa, ko minw bɛɛ tun bɛ kɛra, jamanatigi Herodi* nana o
mɛn; a hakiri ɲagamina, sabu mɔgɔ dɔw tun b'a fɔra ko Yuhana
Batizerikɛbaga le kununa ka bɔ saya ra.
8 Dɔw ko, ko cira Iliya* le nana tuun; dɔw fana ko, ko fɔlɔfɔlɔ ciraw
kelen le kununa.
9 Herodi ko: «Yuhana kɔni, ne ka ale kun tigɛ. Nin kow bɛɛ bɛ fɔra
min ta ko ra sisan, o tuma ale ye jɔn le ye?» O ra, Herodi yɛrɛ tun b'a
fɛ ka Yesu ye.

Yesu ka domuni di jama ma
(Matiyu 14.13-21; Marika 6.30-44; Yuhana 6.1-14)

10 Ayiwa, Yesu ta ciradenw* sekɔra ka na tuma min na, o ka fɛn o
fɛn kɛ, o ka o bɛɛ lakari a ye. O tuma Yesu wurira ka taga ni o ye o
danna dugu dɔ kɛrɛ fɛ, min tɔgɔ ye ko Bɛtisayida.
11 Mɔgɔw nana a lɔn ten minkɛ, o tugura o kɔ. Yesu ka o mina ka ɲa;
a ka Ala ta Masaya* ko fɔ o ye. Minw fana tun man kɛnɛ, a ka olugu
kɛnɛya.
12 Ayiwa, tere tun bɛ ɲini ka ban. A ta karamɔgɔden tan ni fla
gbarara a ra k'a fɔ a ye ko: «Mɔgɔw labla janko o ye taga kɛrɛfɛduguw
ra, ani togodaw ra, ka taga siyɔrɔ ɲini, ani domuni; sabu an bɛ kongo
le kɔnɔ yan.»
13 Nka Yesu ka o jaabi, ko: «Aw yɛrɛ ye domuni di o ma!» O k'a fɔ
a ye ko: «Burukun looru ni jɛgɛden fla dɔrɔn le bɛ an fɛ. Yala i b'a fɛ
an ye taga domuni san ka na a di nin jama bɛɛ ma wa?»
14 Cɛ waga looru ɲɔgɔnna le tun bɛ o jama ra. Yesu ko a ta
karamɔgɔdenw ma ko: «Aw ye mɔgɔw lasigi mɔgɔ bilooru looru.»
15 Karamɔgɔdenw k'a kɛ ten; o ka jama bɛɛ lasigi.
16 O kɔ, Yesu ka o burukun looru ni jɛgɛden fla ta, ka a ɲa kɔrɔta san
fɛ, ka baraka la Ala ye; o kɔ, a ka o tigɛtigɛ ka o di a ta karamɔgɔdenw
ma ko o ye a tarantaran jama ra.
17 Mɔgɔ bɛɛ ka domuni kɛ fɔ ka fa. O kɔ, burukunkurun ni jɛgɛ tɔ
minw tora, o ka segi tan ni fla fa ni o ye.

---

* **9:8 9.8** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

Piyɛri ko Yesu ye Kisibaga ye
(Matiyu 16.13-28; Marika 8.27–9.1)

18 Lon dɔ, Yesu tun bɛ Ala daarira yɔrɔ dɔ ra a danna; a ta
karamɔgɔdenw tun bɛ ni a ye. A ka o ɲininka ko: «Mɔgɔw bɛ ne
jatera jɔntigi le ye dɛ?»
19 O k'a jaabi ko: «Dɔw ko, ko i ye Yuhana Batizerikɛbaga le ye, dɔw
ko, ko i ye cira Iliya le ye, dɔw fana ko, ko fɔlɔfɔlɔ ciraw dɔ le kununa.»
20 Yesu ko o ma ko: «Aw do? Aw ta miiriya ra ne ye jɔntigi le ye?»
Piyɛri k'a jaabi ko: «Ele le ye Kisibaga* ye, Ala ka min ɲanawoloma.»

Yesu ta saya ni a kunuko
(Matiyu 16.20-23; Marika 8.31-33)

21 Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o kana o ko fɔ mɔgɔ si ye.
22 Yesu k'a fɔ o ye fana ko Min kɛra Adamaden ye*, ko jagboya lo
ko o ye tɔɔrɔ kosɛbɛ; cɛkɔrɔbaw, ani sarakalasebagaw* kuntigiw, ani
sariya karamɔgɔw* bɛna ban a ra, ka a mina ka a faga. Nka a tere
sabanan, a bɛna kunu.

Mɔgɔ bɛ tugu Yesu kɔ cogo min na
(Matiyu 16.24-28; Marika 8.34–9.1)

23 O kɔ, Yesu k'a fɔ o bɛɛ ye ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka tugu ne nɔ
fɛ, o tigi ka kan ka ban a yɛrɛ ra, k'a ta gbengbenyiri ta† lon o lon ka
tugu ne kɔ.
24 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ b'a fɛ k'a nin kisi, o tigi bɛna bɔnɔ a nin na;
nka ni mɔgɔ o mɔgɔ ka bɔnɔ a nin na ne kosɔn, o tigi bɛna a nin kisi.
25 Ni mɔgɔ ka dunuɲa bɛɛ sɔrɔ ka taga bɔnɔ a nin na, walama ka a
yɛrɛ halaki, o tuma dunuɲasɔrɔ ka mun le ɲa o tigi ye?
26 O le kosɔn ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maroya ka ne ni ne ta kuma ko fɔ,
Min kɛra Adamaden ye*, ni o nana don a ta nɔɔrɔ ra, ani a Fa Ala ni
mɛlɛkɛ saninmanw ta nɔɔrɔ, ale fana bɛna maroya k'a fɔ ko o tigi ye
ale ta ye.
27 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko minw bɛ yan bi, o dɔw tɛna sa fiyewu,
fɔ o ye Ala ta Masaya* natɔ ye.»

Yesu nɔɔrɔ yirara karamɔgɔdenw na
(Matiyu 17.1-8; Marika 9.2-8)

28 Ayiwa, tere seegi ɲɔgɔn tɛmɛnin kɔ, Yesu tagara ni Piyɛri ni
Yuhana ni Yakuba ye kuru dɔ kan ka taga Ala daari.
29 Ka Yesu to Aladaari ra, a ɲada cogoya yɛlɛmana, a ta faniw
yɛlɛmana ka gbɛ pepe.
30 Cɛ fla nana kɛ kuma ye ni Yesu ye; o tun ye cira Musa ni cira Iliya
ye.
31 Olugu mɔgɔ fla nɔɔrɔman tun nana; Yesu tun ka kan ka taga
Zeruzalɛmu ka taga Ala sago kɛ, ka sa cogo min na, o tun bɛ kumana
ni Yesu ye o kow le ra.
32 O y'a sɔrɔ Piyɛri ni a tɔɲɔgɔnw tun sunɔgɔra. O nana kunu minkɛ,
o ka Yesu ni o cɛ fla nɔɔrɔman ye.
33 O cɛ fla nana kɛ taga ye tuma min na ka bɔ Yesu kɔrɔ, Piyɛri ko
Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, an nana yan minkɛ, o ɲana dɛ! A to an

† **9:23 9.23** Ka gbengbenyiri ta, o kɔrɔ ye ka sɔn tɔɔrɔ bɛɛ ma, ka sɔn hali saya yɛrɛ ma.

ye fanibon saba lɔ: ele ta kelen, cira Musa ta kelen, ani cira Iliya ta kelen.» Piyɛri kɔni tun ka o kuma fɔ a yɛrɛ kun fɛ le.
34 Ka Piyɛri to o kuma ra, sankaba dɔ nana o bɛɛ datugu. Piyɛri ni a tɔɲɔgɔnw k'a ye ko sankaba ka olugu datugu minkɛ, o siranna.
35 Kumakan dɔ bɔra sankaba ra, ko: «Nin le ye ne Dencɛ ɲanawolomanin ye; aw y'a lamɛn!»
36 O kuma fɔnin kɔ, karamɔgɔdenw ma mɔgɔ si ye ni Yesu kelen tɛ. O bɛɛ jera o ko kan; o wagati ra, o tun ka ko minw ye, o ma sɔn ka o lakari mɔgɔ si ye.

Yesu ka den jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Matiyu 17.14-18; Marika 9.14-27)

37 O lon dugusagbɛ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw jigira ka bɔ kuru kan minkɛ, jamaba nana o kunbɛn.
38 O jama cɛ ra, cɛ dɔ kumana ni fanga ye ko: «An karamɔgɔ, ne bɛ i daari, sabari ka ne dencɛ flɛ! A kelenpe le bɛ ne fɛ!
39 Jina dɔ le b'a ra, ni o jina ka a mina wagati min na, a bɛ kule ci, jina bɛ a yuguyugu ni fanga ye, a da bɛ kanga bɔ, a b'a tɔɔrɔ kosɛbɛ ka sɔrɔ ka a bla.
40 Ne ka i ta karamɔgɔdenw daari ko o ye o jina gbɛn, nka o ma se.»
41 Yesu ko: «Aw mɔgɔjugu lanabariw, ne bɛna to ni aw ye fɔ tuma juman, janko aw ye la ne ra? Ne bɛna aw ta kow sɔnmina fɔ ka taga se wagati juman le?» A ko cɛ ma ko: «Na ni i dencɛ ye yan.»
42 Den surunyara Yesu ra minkɛ, jina k'a yuguyugu ni fanga ye ka a firi dugu ma. O tuma Yesu sɔngɔra jina ra, ko a ye bɔ den na; a ka den kɛnɛya k'a di a facɛ ma.
43 Mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, o bɛɛ kabakoyara kosɛbɛ Ala ta sebagaya kosɔn.

Yesu k'a ta saya ko fɔ tuun
(Matiyu 17.22-23; Marika 9.30-32)

O mɔgɔw tun ninsɔndiyara, fɔ ka o kɔnɔnɔban Yesu ta kokɛninw kosɔn. Yesu ka o ye minkɛ, a k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko:
44 «Aw ye aw toro malɔ ka nin kuma lamɛn ka ɲa: Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna o mina, ka a don mɔgɔw boro.»
45 Nka karamɔgɔdenw tun ma o kuma kɔrɔ lɔn. O kuma kɔrɔ tun dogora o ma, janko o kana a faamu. O fana tun bɛ siranna ka Yesu ɲininka kuma kɔrɔ ra.

Mɔgɔ min ye ɲamɔgɔ ye Ala fɛ
(Matiyu 18.1-5; Marika 9.33-37)

46 Ayiwa, sɔsɔri dɔ nana wuri karamɔgɔdenw cɛ ra, ko jɔntigi le ye olugu ra ɲamɔgɔ ye.
47 Yesu ka o ta miiriya lɔn minkɛ, a ka denfitini dɔ ta ka a lɔ a yɛrɛ kɔrɔ.
48 A ko karamɔgɔdenw ma ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin denfitini mina ka ɲa ne tɔgɔ kosɔn, o tigi ka ne yɛrɛ le mina ka ɲa. Ni mɔgɔ o mɔgɔ fana ka ne mina ka ɲa, min ka ne ci, o tigi ka o le mina ka ɲa. Ni mɔgɔ min ka a yɛrɛ kɛ aw bɛɛ ra fitini ye, o tigi le ye ɲamɔgɔ ye.»

An juguw ani an ɲinw ye
(Marika 9.38-40)

49 Yuhana k’a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, an ka cɛ dɔ ye, a bɛ
jinaw gbɛnna ka bɔ mɔgɔw ra i tɔgɔ baraka ra; an ka a bari o ra, sabu
a tɛ ni an ye.»
50 Yesu ko a ma ko: «Aw kana a bari o ra! Sabu ni mɔgɔ min tɛ aw
jugu ye, o tigi ye aw ɲin le ye.»

Samari dugumɔgɔw ma sɔn Yesu ma

51 Ayiwa, Yesu bɔwagati dunuɲa ra ka taga Ala fɛ, o wagati surunyara
minkɛ, a k’a latigɛ ko ni a ka kɛ cogo o cogo, ale ka kan ka taga
Zeruzalɛmu.
52 Nka sani a ye sira ta, a ka ciraden dɔw ci ka taga a ɲa fɛ. O
ciradenw tagara se Samari dugu dɔ ra. O ka o dugumɔgɔw daari ko o
ye jatigiya di olugu ma Yesu ye.
53 Nka o dugumɔgɔw ma sɔn Yesu ye jigi olugu fɛ sabu a bɛ tagara
Zeruzalɛmu le.
54 Yakuba ni Yuhana ka o mɛn minkɛ, olugu dimina. O ko Yesu ma
ko: «Matigi, i tɛ a to an ye tasuma lajigi ka bɔ san fɛ ka o bɛɛ halaki
wa?»
55 Yesu ka a ɲa munu ka sɔngɔ Yakuba ni Yuhana ra. A ko o ma ko:
«Jusu suguya min bɛ aw ra, aw ma o lɔn dɛ!
56 Min kɛra Adamaden ye*, ale ma na mɔgɔw halakiyɔrɔ ra, a nana
ka na o kisi le!» O tɛmɛna o dugu kan ka taga dugu dɔ wɛrɛ ra.

Karamɔgɔdenya ni a tɔɔrɔ
(Matiyu 8.19-22)

57 O tagatɔ sira kan, mɔgɔ dɔ ko Yesu ma ko: «Matigi, ne b’a fɛ ka
tugu i kɔ, ni i bɛ taga yɔrɔ o yɔrɔ.»
58 Yesu k’a jaabi ko: «I k’a lɔn ko dinga bɛ kongowuruw fɛ, ɲaga
fana bɛ kɔnɔninw fɛ, nka Min kɛra Adamaden ye*, yɔrɔ si tɛ o fɛ a bɛ
se k’a yɛrɛ laganfiya yɔrɔ min na dɛ!»
59 Yesu k’a fɔ mɔgɔ wɛrɛ ye ko: «Tugu ne kɔ!» Ale ko Yesu ma ko:
«Matigi, a to ne ye taga ne facɛ su don fɔlɔ!»
60 Yesu ko a ma ko: «A to suw yɛrɛ ye o ta suw don. Ele ye taga Ala
ta Masaya* ko waajuri kɛ.»
61 Dɔ wɛrɛ ko Yesu ma tuun ko: «Matigi, ne kɔni b’a fɛ ka tugu i kɔ,
nka a to ne ye taga sara ne ta somɔgɔw ra fɔlɔ.»
62 Yesu ko ale ma ko: «Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ misidaba mina, k’a kɔ flɛ, o
tigi tɛ Ala ta Masaya* baara ɲa.»

10

Yesu ka karamɔgɔden biwolonfla ni fla ci

1 Ayiwa, o kɔ fɛ, Yesu ka karamɔgɔden biwolonfla ni fla wɛrɛ wele
ka o ci a yɛrɛ ɲa, mɔgɔ fla fla. A yɛrɛ tun bɛna se dugu o dugu ra, ani
yɔrɔ o yɔrɔ ra, a ka o bla ka taga o yɔrɔw bɛɛ ra.
2 A ko o ma ko: «Siman tigɛta ka ca, nka baarakɛbagaw ka dɔgɔ. Aw
ye forotigi daari, janko a ye baarakɛbagaw ci ka taga a ta siman tigɛ.
3 Ayiwa, aw ye taga. Ne bɛ aw ci ka taga, i ko sagadennin minw bɛ
taga waraw cɛ ra.
4 Aw kana wari bla aw yɛrɛ kun, aw kana bɔrɔ ta, walama sanbaraw;
aw kana mɔgɔ si fo sira ra.
5 Ni aw ka don lu o lu ra, aw ye o lu mɔgɔw fo fɔlɔ, ko: ‹Ala ye hɛra
kɛ aw ye.›

6 Ni i y’a sɔrɔ ko hɛramɔgɔ bɛ o lu kɔnɔ, o tuma o tigi bɛna aw ta
fori dugawu sɔrɔ. Ni o tɛ, aw ta fori dugawu bɛna to aw yɛrɛ kan.
7 Ni lu min mɔgɔw ka sɔn aw ma, aw ye to o lu le kɔnɔ. Ni o ka
domunifɛn min di aw ma, aw ye o domu. Ni o ka minnifɛn min di aw
ma, aw ye o min, sabu baaraden ka kan ni a ta sara ye. Aw kana aw
ta jatigiya yɛlɛma.
8 Ni aw ka don dugu o dugu kɔnɔ, ni o ka sɔn aw ma ka na domunifɛn
o domunifɛn sigi aw kɔrɔ, aw ye o domu.
9 Banabagatɔ minw bɛ o dugu kɔnɔ, aw ye o kɛnɛya. Aw y’a fɔ
mɔgɔw ye ko: ‹Ala ta Masaya* wagati surunyara aw ra.›
10 Nka ni aw donna dugu o dugu kɔnɔ, ni o mɔgɔw ma sɔn aw ma,
aw ye taga lɔ sira kan k’a fɔ o ye ko:
11 ‹Hali aw ta dugu buguri min bɛ anw sen na, anw bɛ o gbongbon
ka bɔ an sen na ka a to aw kan. Nka o bɛɛ n’a ta, aw ka kan k’a lɔn
ko Ala ta Masaya* surunyara aw ra.›
12 «Ne b’a fɔ aw ye ko kiti lon na, Sodɔmu* dugumɔgɔw ta kiti belen
bɛna nɔgɔya ka tɛmɛ o dugumɔgɔw ta kan.»

Yesu ka dugu dɔw mafiyɛnya
(Matiyu 11.20-24)

13 Yesu ko: «Korazɛnkaw, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ! Bɛtisayidakaw, bɔnɔ
bɛna aw sɔrɔ! Sabu kabako minw kɛra aw fɛ yan, ni o ɲɔgɔn tun kɛra
Tiri, walama Sidɔn†, olugu tun bɛna nimisa o ta jurumunw na kabini
wagatijan, ka bɔrɔfani don o yɛrɛ ra, ka sigi bugurigbɛ ra.
14 O le kosɔn, kiti lon na, Tirikaw, ani Sidɔnkaw ta kiti belen bɛna
nɔgɔya ka tɛmɛ aw ta kan.
15 Ayiwa, Kapɛrinahumukaw, aw do? Aw b’a miiri ko aw ta dugu
bɛna bonya ka se fɔ sankolo ma wa? Fiyewu! A bɛna jigi le ka se fɔ
jahanama kɔnɔ.»
16 Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Ni mɔgɔ min ka aw lamɛn,
o tigi ka ne le lamɛn; ni mɔgɔ min banna aw ra, o tigi banna ne le ra;
ni mɔgɔ min banna ne ra, o tigi banna ne cibaga le ra.»

Karamɔgɔdenw kɔsegira ka na

17 Ayiwa, karamɔgɔden biwolonfla ni fla tagara, ka kɔsegi ka na, o
jusu diyaninba; o ko Yesu ma ko: «Matigi, i tɔgɔ baraka ra, hali jinaw
bɛ siran an ɲa; ni an ka min fɔ, o bɛ o kɛ.»
18 Yesu ka o jaabi, ko: «Can lo, ne tun bɛ Setana bɔtɔ yera sankolo
ra ka ben i ko san bɛ manamana ka jigi cogo min na.
19 Ayiwa, ne ka se di aw ma, ko aw ye tagama saw ni bundɛninw
kan, ka jugu Setana ta sebagayaw bɛɛ dɔndɔn ni aw sen ye; kojugu si
tɛna aw sɔrɔ.
20 Nka o bɛɛ n’a ta, aw kana ɲagari ko jinaw bɛ siran aw ɲa ka aw
kan mina; aw tɔgɔ min sɛbɛra sankolo ra, aw ye ɲagari o le ra.»

Yesu ɲagarira a ta karamɔgɔdenw kosɔn
(Matiyu 11.25-27; 13.16-17)

21 O wagati yɛrɛ ra, Nin Saninman* ka Yesu jusu fa ɲagari ra; a
ko: «Ne Fa Ala, sankolo ni dugukolo tigi, ne bɛ baraka la i ye, sabu i

---

* **10:12 10.12** Sodɔmu dugumɔgɔw ta juguya kosɔn fɔlɔfɔlɔ, Ala tun ka o bɛɛ faga ni tasuma ni kiribi ye (Damina 19.24-28). † **10:13 10.13** Tiri ni Sidɔn dugumɔgɔw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔw ye, minw ta kɛwalew tun ka jugu kosɛbɛ.

ka nin kow dogo dunuɲa hakiritigiw, ani a kolɔnbagaw ma, k’a yira
denmisɛnw na; can lo, ne Fa Ala, sabu o le diyara i ye.»
22 Yesu ko: «Ne Fa ka fɛn bɛɛ labla ne ye. Mɔgɔ si tɛ Dencɛ lɔn ni Fa
Ala tɛ, mɔgɔ si fana tɛ Fa Ala lɔn ni Dencɛ tɛ, ani ni Dencɛ b’a fɛ k’a
yira mɔgɔ min na.»
23 O kɔ, a k’a ɲa munu a ta karamɔgɔdenw fan fɛ, k’a fɔ olugu ye o
danna, ko: «Aw ɲa bɛ min na, ni mɔgɔ minw ka o ye, olugu ta ɲana.
24 Sabu ne b’a fɔ aw ye ko aw bɛ min yera, cira caman, ani masacɛ
caman tun b’a fɛ ka o ye, nka o m’a ye; aw bɛ min mɛnna, o tun b’a
fɛ ka o mɛn, nka o m’a mɛn.»

Samarikacɛ mɔgɔɲuman ta ko

25 Ayiwa, sariya karamɔgɔba dɔ tun b’a fɛ ka Yesu kɔrɔbɔ; a wurira
ka lɔ ka Yesu ɲininka ko: «An karamɔgɔ, ne ka kan ka mun le kɛ ka
ɲanamanya banbari sɔrɔ?»
26 Yesu k’a jaabi ko: «Mun le sɛbɛra Ala ta sariya* ra? Ele ka a karan
k’a faamu cogo di?»
27 A ka Yesu jaabi ko: «A sɛbɛra ko: ‹I ka kan ka i Matigi Ala kanu ni
i jusukun bɛɛ ye, ani i nin bɛɛ, ani i baraka bɛɛ, ani i ta miiriya bɛɛ,
ani ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ.› »
28 Yesu k’a fɔ a ye ko: «I ka min fɔ, o ɲana; o sira tagama, i bɛ kisi.»
29 Nka cɛ tun b’a fɛ ka jo di a yɛrɛ ma minkɛ, a ko Yesu ma ko: «Jɔn
le ye ne mɔgɔɲɔgɔn ye?»
30 Yesu ka a jaabi ni talen dɔ ye; a ko: «Cɛ dɔ le tun bɔra Zeruzalɛmu,
a bɛ tagara Zeriko. Benkannikɛbaga dɔw benna a kan sira ra; o ka a
bororafɛnw bɛɛ bɔsi a ra, ka a bugɔ ka a mandimi, ka taga ka a lanin
to saya ni ɲanamanya cɛ.
31 A nana kɛ ko sarakalasebaga* dɔ tun bɛ tɛmɛna o sira kelen fɛ;
ale nana se cɛ mandiminin lanin ma, a k’a ye, nka a tɛmɛna a kɔrɔ ka
taga.
32 Alabatoso baaraden dɔ fana nana tɛmɛ o sira kelen fɛ. A nana cɛ
lanin ye, nka a tɛmɛna a kɔrɔ ka taga.
33 Ayiwa, Samarika dɔ dugutagatɔ nana tɛmɛ o sira kelen fɛ; ale ka
cɛ ye minkɛ, a hina donna a ra.
34 A gbarara a ra, ka a ta joriw flakɛ, ka turu ni duvɛn mun o ra
ka o siri. O kɔ, a ka a ta ka a la a yɛrɛ ta fali kan, ka taga ni a ye
lonanjigibon dɔ ra, ka a janto a ra.
35 Dugu gbɛra minkɛ, a ka bonsara bɔ k’a di bontigi ma k’a fɔ a ye
ko: ‹I janto nin cɛ ra; ni wariko o wariko ka bɔ a ra ka tɛmɛ nin kan,
ne sekɔtɔ bɛna o sara.› »
36 Ayiwa, Yesu ka cɛ ɲininka ko: «Ele ta miiriya ra o, nin mɔgɔ saba
ra, juman le ka a yɛrɛ kɛ cɛ mandiminin mɔgɔɲɔgɔn ye?»
37 Cɛ ka Yesu jaabi ko: «Min hinara a ra k’a ta ka taga a flakɛ, o le ka
a yɛrɛ kɛ a mɔgɔɲɔgɔn ye.» Yesu ko: «Taga, ele fana ye o ɲɔgɔn kɛ!»

Yesu tagara Mariti ni Mariyamu ta so

38 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ sira kan ka taga
Zeruzalɛmu. O tagara don dugu dɔ kɔnɔ; muso dɔ tun bɛ o dugu kɔnɔ
min tɔgɔ tun ye ko Mariti. Ale ka Yesu ni a ta karamɔgɔdenw lajigi a
ta so.
39 Mariti dɔgɔmuso dɔ tun bɛ yi, o tɔgɔ tun ye ko Mariyamu.
Mariyamu tagara sigi Matigi Yesu kɔrɔ ka to ka a ta kumaw lamɛn.

40 O y’a sɔrɔ Mariti kelen ɲagbannin tun bɛ baara ra bon kɔnɔ.
Mariti nana gbara Matigi Yesu ra k’a fɔ a ye ko: «Matigi, ne dɔgɔmuso
ka ne kelen to baara ra tan, i tɛ o jate wa? A fɔ a ye ko a ye ne dɛmɛ.»
41 Nka Matigi ka a jaabi ko: «Mariti, Mariti, ele bɛ hamina, ka i yɛrɛ
ɲagban ni ko caman ye.
42 Nka nafa bɛ fɛn kelenpe le ra. Mariyamu ka fɛnɲuman yɛrɛ le
ɲanawoloma; mɔgɔ si tɛna se ka o bɔsi a ra.»

11

Ala daaricogo
(Matiyu 6.9-13; 7.7-11)

1 Lon dɔ, Yesu tun bɛ Ala daarira yɔrɔ dɔ ra. A banna tuma min na,
a ta karamɔgɔden dɔ k’a fɔ a ye ko: «Matigi, an karan Aladaari ra i
ko Yuhana ka a ta karamɔgɔdenw karan cogo min na.»
2 Yesu k’a fɔ o ye ko: «Ni aw b’a fɛ ka Ala daari, aw y’a fɔ ko:
An Fa Ala, i tɔgɔ saninman ye bonya mɔgɔ bɛɛ fɛ.
I ta Masaya* ye na.
3 An ta lon o lon domuni di an ma.
4 An ta jurumunw yafa an ma, sabu an fana bɛ yafa an hakɛtabagaw
ma.
I kana to Setana ye an nɛgɛ ka an bla kojugu ra.»
5 Ayiwa, a ko karamɔgɔdenw ma ko: «Ni aw dɔ wurira su cɛmancɛ
ra ka taga aw tericɛ dɔ fɛ ka taga a ta da gbasi k’a fɔ a ye ko: ‹Ne
tericɛ, wuri ka burukun saba di ne ma,
6 sabu ne tericɛ dɔ bɔra dugu dɔ ra ka na ne fɛ, nka domuni foyi tɛ
ne fɛ k’a di a ma.›
7 I tericɛ bɛ se ka to bon kɔnɔ k’a fɔ ko: ‹Cɛ, i kana ne tɔɔrɔ sa! Ne
ka ne ta da sɔgɔ ka ban, ne ni ne ta denw bɛɛ lanin lo ka ban. Ne tɛ
se ka wuri ka domuni di i ma.›
8 O bɛɛ n’a ta, ne b’a fɔ aw ye ko hali ni a ma wuri ka buru di a ma
o ta teriya kosɔn, ni a k’a ɲagban kosɛbɛ, a bɛna wuri; a mako bɛ fɛn
o fɛn na, a bɛna o bɛɛ di a ma.
9 «O kosɔn ne b’a fɔ aw ye ko: Aw ye daariri kɛ, a bɛna di aw ma;
aw ye ɲinini kɛ, aw bɛna a ye; aw ye da gbasi, da bɛna yɛlɛ aw ye.
10 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ ka fɛn daari, o tigi bɛna o sɔrɔ; ni mɔgɔ min
ka fɛn ɲini, o tigi bɛna o ye; ni mɔgɔ min ka da gbasi, da bɛna yɛlɛ o
tigi ye.
11 Facɛ juman le bɛ aw cɛ ra, ko ni a den ko a bɛ jɛgɛ fɛ, a bɛ sa mina
k’a di a ma?
12 Walama ni den ko sisɛfan, a bɛ bundɛnin mina k’a di a ma?
13 Ayiwa, aw minw ka jugu, ni aw bɛ fɛnɲuman lɔn k’a di aw denw
ma, aw ma la a ra ko Fa Ala min bɛ sankolo ra ko ale bɛ se ka Nin
Saninman* di a daaribagaw ma fɔ ka tɛmɛ aw ta diri ɲɔgɔn kan wa?»

Yesu ta fanga ma bɔ Setana ra
(Matiyu 12.22-30; Marika 3.22-27)

14 Lon dɔ, Yesu tun bɛ jina gbɛnna ka bɔ cɛ dɔ ra; o jina tun ka o cɛ kɛ
bobo ye. Jina bɔra minkɛ, bobo ka kɛ kuma ye; jama bɛɛ kabakoyara.
15 Nka mɔgɔ dɔw tun b’a fɔra ko: «Yesu bɛ jinaw gbɛnna ni jinaw
kuntigiba Setana yɛrɛ ta sebagaya le ye.»
16 Dɔw fana tun b’a fɛ ka Yesu kɔrɔbɔ; o ko a ye tagamasiyɛn dɔ yira
olugu ra, min b’a yira ko a bɔra Ala ra.

17 Nka Yesu tun ka o mɔgɔw ta miiriya lɔn; a ko o ma ko: «Ni masaya
min o min ta mɔgɔw ka taran ka ɲɔgɔn kɛrɛ, o masaya bɛ halaki, a
bonw bɛ benben ɲɔgɔn kan.
18 Ayiwa, ni Setana ka a yɛrɛ jɛnŋɔgɔnw kɛrɛ, a ta masaya tɛ se ka
laban. Aw ko, ko ne bɛ jinaw gbɛnna jinaw kuntigiba Setana baraka
le ra.
19 Ayiwa, ni ne bɛ jinaw gbɛnna jinaw kuntigiba le baraka ra, o tuma,
aw yɛrɛ ta mɔgɔw, olugu bɛ o gbɛnna jɔn baraka le ra? Aw yɛrɛ ta
mɔgɔw le bɛna o kuma ben aw kan.
20 Nka i n'a fɔ ne bɛ jinaw gbɛnna ni Ala ta sebagaya le ye, o b'a yira
ko Ala ta Masaya* nana se fɔ aw ma.
21 «Cɛ barakaman min bɛ a ta lu kɔrɔsi ni kɛrɛkɛminanw ye a boro,
mɔgɔ si tɛ se ka maga o tigi borofɛn na dɛ!
22 Nka ni mɔgɔ wɛrɛ nana, min baraka ka bon ni ale ta ye, ni o benna
a kan ka se a ra, o tuma a jigi tun bɛ a ta kɛrɛkɛminan minw kan, a bɛ
o bɛɛ bɔsi a ra, ka a borofɛnw mina ka o tarantaran mɔgɔw ra.
23 «Ayiwa, ni mɔgɔ min tɛ ne fɛ, o tigi ye ne jugu le ye. Ni min tɛ ne
dɛmɛna ka a lajɛn, o tigi b'a yɛrɛgɛra le.»

Jina min sekɔra ka na
(Matiyu 12.43-45)

24 Yesu ko: «Ni jina ka bɔ mɔgɔ dɔ ra, o jina bɛ taga yaalayaala
kongo kɔnɔ ka laganfiyayɔrɔ ɲini, nka a tɛ laganfiyayɔrɔ sɔrɔ; a b'a fɔ
ko: ‹Ne bɛna sekɔ ka taga ne bɔyɔrɔkɔrɔ ra.›
25 A bɛ sekɔ o tigi fɛ, ka na a sɔrɔ o tigi jusukun bɛ i ko bon min kɔnɔ
flanna k'a gbɛ, ka labɛn ka ɲa.
26 O tuma a bɛ taga jina wolonfla wɛrɛ ɲini ka na, minw ka jugu ni
ale yɛrɛ ye; o bɛɛ bɛna don o tigi ra tuun ka to yi. A laban, o tigi cogo
bɛ juguya ka tɛmɛ a cogokɔrɔ kan. Ayiwa, bi mɔgɔjuguw ta bɛna kɛ
ten le.»

Mɔgɔ minw ta ɲana

27 Ka Yesu to kuma ra, muso dɔ tora jama ra ka a kan kɔrɔta k'a fɔ
Yesu ma ko: «Muso min ka ele kɔnɔ ta fɔ ka na i woro, ka sin di i ma,
o muso ta ɲana Ala fɛ dɛ!»
28 Yesu ka muso jaabi ko: «Mɔgɔ minw bɛ Ala ta Kuma lamɛn ka sɔn
k'a kɛ, olugu ta le ɲana Ala fɛ.»

Yunusu ta ko tagamasiyɛn
(Matiyu 12.38-42)

29 Jama nana caya Yesu kɔrɔ; a k'a fɔ o ye ko: «Bi mɔgɔw kɛwale ka
jugu. O bɛ tagamasiyɛn le ɲinina; nka tagamasiyɛn wɛrɛ tɛna kɛ o ye
ni cira Yunusu ta tagamasiyɛn tɛ.
30 Sabu cira Yunusu kɛra tagamasiyɛn ye Ninivekaw fɛ cogo min na,
Min kɛra Adamaden ye*, ale fana bɛna kɛ tagamasiyɛn ye bi mɔgɔw
fɛ o cogo kelen le ra.
31 Kiti lon na, Seba jamana masamuso bɛna wuri ka aw bi mɔgɔw
jaraki, sabu ale bɔra fɔ dunuŋa kun dɔ ra ka na masacɛ Sulemani ta
hakiritigiyakumaw lamɛn. A bɛna aw bi mɔgɔw jaraki sabu mɔgɔ dɔ
bɛ yan min ka bon ni masacɛ Sulemani ye, nka aw tɛ o lamɛnna.
32 Kiti lon na, Ninivekaw fana bɛna wuri ka aw bi mɔgɔw jaraki,
sabu cira Yunusu ka waajuri kɛ minkɛ, o nimisara ka o jogo yɛlɛma.

A bɛna aw bi mɔgɔw jaraki, sabu mɔgɔ dɔ bɛ yan min ka bon ni cira
Yunusu ye, nka aw tɛ o lamɛnna.»

Naden ye farikolo yeelen ye
(Matiyu 5.15; 6.22-23)

33 Ayiwa, Yesu ko: «Mɔgɔ si tɛ fitina mana ka a dogo, walama ka fiyɛ
biri a kunna. A bɛ a bla fitinablayɔrɔ le ra, janko minw bɛ don bon
na, olugu ye a yeelen ye.
34 Mɔgɔ ɲaden le ye a farikolo ta fitinayeelen ye. Ni i ɲaden ka ɲi, i
fari yɔrɔ bɛɛ bɛ kɛ yeelen na. Nka ni i ɲaden man ɲi, i fari yɔrɔ bɛɛ
le bɛ kɛ dibi ra.
35 O kosɔn, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi aw ta yeelen kana na ban ka kɛ
dibi ye.
36 Ni mɔgɔ fari bɛɛ kɛra yeelen na, ni dibi tɛ a yɔrɔ si ra, o tuma
yɔrɔ bɛɛ bɛna kɛ yeelen ye, i n'a fɔ fitina bɛ mana ka yeelen bɔ cogo
min na.»

Yesu ka Farisiw ni sariya karamɔgɔw jaraki
(Matiyu 23.1-36; Marika 12.38-40)

37 Yesu bannin kɔ o kumaw ra, Farisicɛ dɔ ka a wele ko a ye taga
domuni kɛ ale ta so. Yesu tagara sigi domuni na.
38 Yesu tun ma a tɛgɛ ko Farisiw* ta tɛgɛkocogo ra ka sɔrɔ ka domuni
kɛ minkɛ, o ka Farisicɛ kabakoya.
39 O ra, Matigi Yesu k'a fɔ o ye ko: «Aw Farisiw, aw bɛ jifiyɛ ni
minanw kɛnɛmayɔrɔw ko k'a gbɛ, k'a sɔrɔ aw kɔnɔnɔyɔrɔ fanin lo
tɔɲɔri ni juguya ra.
40 Nalomanw flɛ! Min ka kɛnɛmayɔrɔ dan, o kelen le ma kɔnɔnɔyɔrɔ
fana dan wa?
41 Aw ye juguya bɔ aw jusukun na, ka fagantanw sɔn; o le ye
saninyari sira ye.
42 «Nka bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw Farisiw! Sabu aw bɛ aw ta nankɔ
flaburumisɛnw bɛɛ kelen kelen yaga bɔ; nka min ye terenninya ye, ani
Ala ta kanuya, aw bɛ o to kɔ fɛ. Aw tun ka kan ka kɔn o le ma, ka ko
tɔw fana kɛ ka fara o kan.
43 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw Farisiw! Sabu karansow kɔnɔ,
sigiyɔrɔɲumanw le ka di aw ye; aw b'a fɛ mɔgɔ tɔw le ye aw fo
jamayɔrɔw ra.
44 Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw Farisiw! Sabu aw bɛ i ko kaburu dogonin.
Mɔgɔ bɛna tagama a kan, i t'a lɔn ko kaburu lo.»
45 Ayiwa, sariya karamɔgɔba dɔ ko a ma ko: «An karamɔgɔ, i ka nin
kuma min fɔ tan, i bɛ anw fana le dɔgɔyara dɛ!»
46 Yesu ka o jaabi ko: «Bɔnɔ bɛna aw fana sɔrɔ, aw sariya
karamɔgɔbaw kɔni! Sabu doni minw ta ka gbɛlɛn, aw bɛ o le la mɔgɔw
kun na; k'a sɔrɔ aw yɛrɛ tɛ sɔn ka hali aw borokanden kelen maga a
ra ka o dɛmɛ dɔɔnin!
47 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ! Sabu aw bɛ ciraw ta kaburuw lɔ, k'a sɔrɔ
aw bɛmaw le ka o faga.
48 O ra, aw kɛra aw yɛrɛ seerew ye, ko aw sɔnna aw bɛmaw ta
kɛwalejuguw ma. Aw bɛmaw ka ciraw faga, aw bɛ o ta kaburuw lɔ.
49 «O le kosɔn, Ala ni a ta hakiritigiya tun k'a fɔ ko: ‹Ne bɛna ciraw
ci o fɛ, ani ciradenw*. O bɛna dɔw faga, ka dɔw tɔɔrɔ.›

50 O kosɔn o ka cira o cira faga, kabini dunuɲa danwagati ra, Ala
bɛna bi mɔgɔw ɲininka o bɛɛ kelen kelen fagako ra,
51 ka a damina Abila* fagari ra, ka taga a bla fɔ Jakariya ta fagari
ma; o ka ale boritɔ faga sarakajɛnifɛn* ni Alabatoso yɔrɔ saninman*
cɛ. Can ra, ne b'a fɔ aw ye, ko Ala bɛna bi mɔgɔw ɲininka o bɛɛ ra.
52 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔbaw! Aw ka lɔnniya
donda ta lakile ta. Aw yɛrɛ ma don, minw fana b'a fɛ ka don, aw bɛ
olugu bari ka don.»
53 Ayiwa, o kumaw bɛɛ kɔ, Yesu bɔra o yɔrɔ ra ka taga. Sariya
karamɔgɔw, ani Farisiw ka ɲininkari gban a ra, ka a darabɔ cogo bɛɛ
ra janko a ye kuma.
54 O tun b'a fɛ ka a to a ye kuma bɛnbari dɔ fɔ, janko olugu ye a
minasababu sɔrɔ.

12

Farisiw ta flankafuya
(Matiyu 10.26-27)

1 Ayiwa, o wagati ra, mɔgɔ caman nana lajɛn Yesu kɔrɔ. O
cayakojugu fɛ fɔ o tun bɛ yɛlɛnyɛlɛn ɲɔgɔn sen kan. O tun bɛ mɔgɔ
waga dama dama bɔ. Yesu k'a damina ka a ta karamɔgɔdenw karan
fɔlɔ, k'a fɔ o ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi Farisiw* ta burufunufɛn
na: o ye flankafuya le ye.
2 Sabu fɛn dogonin si tɛ yi, ni min tɛna yira; gundo si tɛ yi, ni min
tɛna lɔn.
3 O kosɔn, ni aw ka fɛn o fɛn dogo k'a fɔ mɔgɔw ye su fɛ, dibi ra,
o bɛna mɛn tere fɛ kɛnɛ kan; ni aw ka fɛn o fɛn ŋunuŋunu mɔgɔ dɔ
toro kɔrɔ bon kɔnɔ aw kelen na, dɔ bɛna pɛrɛn ka o fɔ kɛnɛ ma bon
san fɛ.»

Mɔgɔ ka kan ka siran Ala ɲa
(Matiyu 10.28-31)

4 Yesu ko: «Ne teriw, ne b'a fɔ aw ye ko mɔgɔ minw bɛ mɔgɔ faga
ka farikolo dɔrɔn halaki, aw kana siran olugu ɲa.
5 Aw ka kan ka siran min ɲa, o flɛ: Ala min bɛ se ka saya lase aw
ma, o kɔ fɛ ka aw firi jahanama kɔnɔ fana, can ra, ne b'a fɔ aw ye ko
aw ka kan ka siran ale le ɲa.
6 «Yala aw tɛ kɔnɔnin looru fiyeere tama fla dɔrɔn wa? K'a sɔrɔ Ala
hakiri bɛ o bɛɛ kelen kelen na.
7 Aw kɔni, hali aw kunsigiw bɛɛ jateda lɔnnin lo Ala fɛ. O ra, aw
kana siran fiyewu. Nafa bɛ aw ra ka tɛmɛ hali kɔnɔnin caman kan!»

Ka sɔn walama ka ban Yesu ra
(Matiyu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Yesu ko: «Ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka sɔn k'a fɔ mɔgɔw
ɲa na ko ale ye ne ta mɔgɔ ye, Min kɛra Adamaden ye*, o fana bɛna a
fɔ Ala ta mɛlɛkɛw ɲa na ko o tigi ye ale ta ye.
9 Nka ni mɔgɔ min ma sɔn k'a fɔ mɔgɔw ɲa na ko ale ye ne ta mɔgɔ
ye, ne fana bɛna a fɔ Ala ta mɛlɛkɛw ɲa na ko o tigi tɛ ne ta mɔgɔ ye.

---

* **11:51 11.51** Abila: Dɔw b'a fɔ ko Abɛli.

10 «Ayiwa, Min kɛra Adamaden ye, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kumajugu
fɔ o ma, o tigi bɛna o jurumun yafa sɔrɔ; nka ni mɔgɔ min ka Nin
Saninman* tɔgɔ cɛn, o jurumun tɛ yafa o tigi ma fiyewu.
11 «Ni o ka aw mina ko o bɛ taga kiti tigɛ aw kan karansow* kɔnɔ,
ani jamana ɲamɔgɔw fɛ, ani kititigɛbagaw fɛ, aw bɛna kuma minw fɔ
o yɔrɔ ra ka jo sɔrɔ, ka bɔsi, aw kana hami o ra.
12 Sabu aw ka kan ka kuma minw fɔ, o wagati yɛrɛ ra Nin Saninman
yɛrɛ le bɛna o kumaw yira aw ra.»

Naforotigi hakirintan ta ko

13 Cɛ dɔ tora jama ra k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, a fɔ ne kɔrɔcɛ
ye ko an facɛ ka cɛn min to an ye, ko a ye o taran ka ne ninyɔrɔ di ne
ma.»
14 Yesu ka o cɛ jaabi ko: «Cɛ, jɔn le ka ne sigi ka ne kɛ aw ta koŋaw
kititigɛbaga ye, walama ka kɛ aw ta cɛn taranbaga ye?»
15 O kɔ, Yesu ko jama ma ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw ye aw yɛrɛ
mina naforo kanuŋɔgɔnya ma, sabu hali ni mɔgɔ ta naforo ka caya
cogo o cogo, o tɛ se k'a to i ye ɲanamanya sɔrɔ dɛ!»
16 Yesu ka o kuma ɲayira o ra ni talen dɔ ye. A ko: «Cɛ naforotigi dɔ
ta sɛnɛfɛnw tun ɲana a fɛ kosɛbɛ,
17 fɔ a ka kɛ a jate mina ye a yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Ne bɛna mun le kɛ sa?
Simanmarayɔrɔ tɛ ne fɛ!›
18 A miirira, ka na a fɔ ko: ‹Ne bɛna ne ta bondow ci, ka belebelebaba
dɔw lɔ, ka ne ta simanw ni ne ta borofɛnw bɛɛ mara o kɔnɔ.
19 O tuma ne bɛna a fɔ ne yɛrɛ kɔnɔ ko: Aa, cɛ, i yɛrɛ ɲasuma sisan,
fɛn caman maranin bɛ i ye fɔ san caman; o ra, domuni kɛ ka fa, ka
min ka fa, ka i yɛrɛ ɲanagbɛ.›
20 Nka Ala ko a ma ko: ‹Naloman! Bi su nin na yɛrɛ, i nin bɛna mina
i ra. I ka fɛn minw lajɛn i yɛrɛ ye, o bɛna kɛ jɔn ta le ye sa?› »
21 O kɔ, Yesu ko: «Mɔgɔ min bɛ naforo lajɛn a yɛrɛ ye dunuŋa ra,
k'a sɔrɔ foyi t'a fɛ Ala tan fan fɛ, o tigi ta bɛ ten le.»

Dunuŋafɛnw ta hami
(Matiyu 6.25-34)

22 Ayiwa, o kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «O kosɔn ne b'a
fɔ aw ye ko aw kana hami aw baroko ra, ko aw bɛna mun domu, aw
bɛna mun min; walama aw farikolo ko ra, ko aw bɛna fiyɛrɛbɔ sɔrɔ
cogo di.
23 Sabu si nafa ka bon ka tɛmɛ domuni kan, farikolo fana nafa ka
bon ka tɛmɛ fiyɛrɛbɔ kan.
24 «Ayiwa, aw ye kankanw flɛ kɛ! O kɔnɔw tɛ sɛnɛ kɛ, o tɛ siman
tigɛ, bondo tɛ o fɛ, simanmarayɔrɔ tɛ o fɛ fana; nka Ala bɛ o baro. K'a
sɔrɔ aw ka fisa ni o kɔnɔw ye pewu!
25 Aw ra jɔntigi le bɛ se ka hali dɔɔnin fara a si kan hami fɛ?
26 Ni aw tɛ se ka hali o fɛn fitini ɲɔgɔnna kɛ, o tuma mun na aw bɛ
hami ko tɔw ra?
27 Aw ye binfiyerenw wuricogo flɛ; o tɛ baara kɛ, o tɛ jese dan k'a
kɛ fani ye. Nka ne b'a fɔ aw ye ko hali masacɛ Sulemani ni a ta bonya
bɛɛ, a ma fani si don min cɛɲa ka o binfiyeren kelen cɛɲa bɔ.
28 Ayiwa, bin min bɛ kongo kɔnɔ bi, k'a sɔrɔ sini tasuma bɛna a jɛni,
ni Ala bɛ o cɛɲa tan, yala a tɛna aw fiyɛrɛbɔ ka tɛmɛ o kan wa? Aw ta
lanaya ka dɔgɔ dɛ!

29 «Ayiwa, aw kana hami tuma bɛɛ ka aw hakiri ɲagami ko aw bɛna
mun domu, walama aw bɛna mun min.
30 Sabu Alalɔnbariw bɛ bori o fɛnw bɛɛ le kɔ. Nka aw Fa Ala k'a lɔn
ko aw mako o fɛnw na.
31 Aw ye jija ka ale ta Masaya* le ɲini. Ni o kɛra, Ala bɛna o fɛn tɔw
di aw ma, ka fara o kan.»

Naforo min tɛ ban
(Matiyu 6.19-21)

32 Yesu ko: «Aw kana siran, ne ta sagakurunin; sabu aw ko diyara
aw Fa Ala ye, o le kosɔn, a ka aw don a ta Masaya* ra.
33 Aw ye aw borofɛnw fiyeere ka mɔgɔ tɔw sɔn ni o wari ye. Aw ye
naforomarayɔrɔ kɛ aw yɛrɛ ɲa sankolo ra, naforomarayɔrɔ min tɛ se
ka cɛn; ka naforo mara aw yɛrɛ ye sankolo ra, naforo min tɛ se ka ban,
sonw tɛna a sɔrɔ ka a sonya, tumu fana tɛna don a ra yi.
34 Sabu i ta naforo bɛ yɔrɔ min na, i jusukun ta miiriya fana bɛ o
yɔrɔ le kan.»

Ka labɛn ka Yesu makɔnɔ

35 Yesu ko a lamɛnbagaw ma ko: «Aw ye aw yɛrɛ cɛsiri ka labɛn
baara kama, ka aw ta fitina mana ka bla.
36 Aw ye kɛ i ko baaraden minw bɛ o matigicɛ makɔnɔna so kɔnɔ,
janko ni a nana ka bɔ kɔɲɔya ra ka na da gbasi dɔrɔn, o ye da yɛlɛ a
ye.
37 Ayiwa, ni matigicɛ nana ka na baaraden minw sɔrɔ ɲana, ni o ma
sunɔgɔ fiyewu, o baaradenw ta bɛna diya. Sabu, can ra, ne b'a fɔ aw
ye, matigicɛ yɛrɛ bɛna a yɛrɛ cɛsiri ka o baaradenw wele ka na domuni
sigi o kɔrɔ.
38 O kosɔn ni matigicɛ nana su dugutarama fɛ le o, walama ni a nana
dondokasituma le ra o, ni a kɔni nana baaraden minw sɔrɔ ɲana, o
baaradenw ta bɛna diya.
39 «Aw yɛrɛ k'a lɔn ko ni bontigi tun bɛ soncɛ nawagati lɔn, a tun
tɛna la ka sunɔgɔ k'a to soncɛ ye na a ta bonda kari ka don!
40 O ra, aw fana ye labɛn, sabu aw tɛ miiri wagati min na, Min kɛra
Adamaden ye*, ale bɛna na o wagati le ra.»

Baaradenɲuman ni baaradenjugu
(Matiyu 24.45-51)

41 Ayiwa, Yesu ka o kumaw fɔ minkɛ, Piyɛri ka a ɲininka ko: «Matigi,
i bɛ nin talen fɔra an dɔrɔn le ye wa, walama, i bɛ a fɔra mɔgɔw bɛɛ
le ye?»
42 Matigi Yesu ko: «Jɔn le bɛna kɛ o baaraden terennin hakiriman ye
sa, min matigicɛ bɛna a sigi a ta baarakɛbagaw kunna, janko a ye o ta
siman ninyɔrɔ di o ma a wagati ra?
43 Ayiwa, o baaraden min matigicɛ bɛna a sɔrɔ ko a bɛ o baaraɲuman
kɛra, o baaraden ta bɛna ɲa.
44 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko a matigicɛ bɛna a sigi a borofɛnw bɛɛ
kunna.
45 «Nka ni o baaraden k'a miiri k'a fɔ ko: ‹Ne matigicɛ bɛna mɛɛn
ka sɔrɔ ka na,› ni a ka kɛ a baaradenɲɔgɔn cɛmanw ni a musomanw
bugɔ ye, ka to ka domuni kɛ ka fa, ka dɔrɔ min ka a yɛrɛ ɲanamini,

46 ayiwa, o baaradenjugu tɛ miiri lon min na, ani a tɛ wagati min
lɔn, a matigicɛ bɛna na ka na bara a ra o wagati le ra. A bɛna a bugɔ
kosɛbɛ, ka a bla ni Alaɲasiranbariw ye.
47 «Ni baaraden min ka a matigicɛ diyanyako lɔn cɔ, nka a ma sɔn ka
foyi labɛn k'a matigicɛ diyanyako kɛ, o baaraden bɛna bugɔri caman
mina dɛ!
48 Nka ni baaraden min ma a matigicɛ diyanyako lɔn, ni a ka firi
ka kɛwalejugu dɔ kɛ min ka kan ni bugɔri ye, o baaraden bɛna bugɔri
dɔɔnin dɔrɔn le mina. Sabu caman dira ele mɔgɔ min ma, caman bɛna
ɲini ele le fɛ; caman karifara ele mɔgɔ min ma, caman bɛna ɲini ele
le fɛ fana.»

Mɔgɔw bɛna taran Yesu tɔgɔ kosɔn
(Matiyu 10.34-36)

49 O kɔ, Yesu ko mɔgɔw ma ko: «Ne nana tasuma le kɛ dugukolo
kan. Ne tun b'a fɛ a ye sɔrɔ ko a manana ka ban.
50 Nka tɔɔrɔba dɔ ka kan ka ne sɔrɔ fɔlɔ. O le bɛ kɛ i ko ne ta
batizeri*. Ne jusu ɲagaminin lo fɔ ka taga o kɛlon se.
51 Aw b'a miiri ko ne nana ni hɛra le ye dugukolo kan wa? Ne ma na
ni hɛra ye dugukolo kan dɛ! Ne nana bɛnbariya le bla mɔgɔw cɛ ra.
52 «Sabu ka bɔ bi ra, mɔgɔ looru bɛna kɛ lu kelen kɔnɔ, nka o bɛna
taran: saba bɛna kɛ fla kama, fla bɛna kɛ saba kama.
53 Facɛ bɛna kɛ a dencɛ kama, dencɛ fana bɛna kɛ a facɛ kama;
bamuso bɛna kɛ a denmuso kama, denmuso fana bɛ kɛ a bamuso
kama; bamuso bɛna kɛ a dencɛ muso kama, muso fana bɛna kɛ a
buranmuso kama.»

Mɔgɔw ka kan ka nin wagati ta ko faamu
(Matiyu 16.2-3)

54 Yesu tun b'a fɔra jama ye fana ko: «Ni aw ka san finnin ye tereben*
na dɔrɔn, aw b'a fɔ ko sanji le bɛna ben. A fana bɛna kɛ ten tigitigi.
55 Ni aw ka fɔɲɔ wuritɔ ye ka bɔ kongokolon fan fɛ dɔrɔn, aw b'a fɔ
ko fundɛnin bɛna kɛ. A fana bɛ kɛ ten.
56 Aw flankafuw! O tagamasiyɛn minw bɛ kɛra sankolo ni dugukolo
kan, aw bɛ se ka olugu faranfasi ka o lɔn. Mun kosɔn ko minw bɛ kɛra
sisan wagatiw ra, aw tɛ o faamuna?

Ka cogo ɲini ka bɛn ni i jarakibaga ye
(Matiyu 5.25-26)

57 «Mun na ko minw terenna, aw tɛ o jate mina aw yɛrɛ ma ka o kɛ?
58 «Ayiwa, ni ko bɛ i ni mɔgɔ dɔ cɛ, ni o tigi b'a fɛ ka taga ni o ko ye
fagamaw fɛ, i ka kan ka cogoya ɲini ka o ko ɲanabɔ ka aw to sira ra
le. Ni o tɛ, ni a tagara i don kititigɛbagaw boro, kititigɛbagaw bɛ i di
kasobon kɔrɔsibaga ma, ale bɛ i bla kaso ra.
59 Ni i kɔni donna o yɔrɔ ra, ne b'a fɔ i ye ko o ka wari min ben i
kan, ni i ma o bɛɛ sara ka ban pewu, i tɛ bɔ kaso ra fiyewu.»

13

Mɔgɔ nimisabariw bɛna halaki

* **12:54 12.54** Yahudiya ta jamana ra, san bɛ fin tereben le fɛ, kɔgɔji fan na.

1 O wagati ra, Pilati ka Galileka dɔw faga ka o to sarakabɔ ra, fɔ ka
o yɛrɛ jori ni o ta sarakaw jori ɲagami ɲɔgɔn na. Ayiwa, mɔgɔ dɔw
nana o kow lakari Yesu ye.
2 Yesu ka o jaabi ko: «O Galileka minw fagara, aw b'a miiri ko olugu
ta jurumun tun ka ca ka tɛmɛ Galileka tɔw bɛɛ ta kan, ko o le kosɔn o
fagara ten wa?
3 O tɛ dɛ! Ne bɛ o fɔ aw ye! O ra, ni aw ma nimisa aw ta jurumunw
na, aw bɛɛ bɛna halaki o cogo le ra.
4 «Silowe sankasojan benna mɔgɔ tan ni seegi minw kan Zeruzalɛmu
ka o faga, aw b'a miiri ko o mɔgɔ tan ni seegi ta kɛwalew le tun ka
jugu ka tɛmɛ Zeruzalɛmu dugumɔgɔ tɔw ta kan wa?
5 O tɛ dɛ! Ne bɛ o fɔ aw ye! O ra, ni aw ma nimisa aw ta jurumun
na, aw bɛɛ bɛna halaki o cogo ra.»

Yiri denbari ta ko

6 Ayiwa, Yesu ka talen dɔ fɔ, ko: «Torosun dɔ tun bɛ cɛ dɔ ta
rɛzɛnforo ra. Lon dɔ, o cɛ tagara toromɔ ɲini o torosun na, nka a
ma dɔ sɔrɔ.
7 A ko a ta baaraden ma ko: ‹A flɛ, a san saba le bɛ nin ye, ne bɛ to
ka na toromɔ ɲini torosun nin na, ne tɛ foyi sɔrɔ a ra. A tigɛ ka bɔ yi!
Mun kosɔn a bɛ ne ta foro ra yan, ka yɔrɔ cɛn gbansan?›
8 Baaraden ko: ‹Matigi, a to yi ɲinan san kelen na; ne bɛna a
jukɔrɔyɔrɔ wɔgɔbi k'a lamini, ka nɔgɔ kɛ a kɔrɔ ka flɛ!
9 San wɛrɛ ni a denna, o lo; ni a fana ma den, o tuma i b'a to an y'a
tigɛ ka bɔ yi.› »

Yesu ka muso dɔ kɛnɛya Nɛnɛkirilon na

10 Lon dɔ, Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna karanso dɔ kɔnɔ Nɛnɛkirilon*
na.
11 O y'a sɔrɔ muso dɔ tun bɛ yi, jina dɔ tun ka bana bla ale ra kabini
san tan ni seegi, k'a kɔ kuru; a tun tɛ se ka lɔ ka teren fiyewu.
12 Yesu ka o muso ye minkɛ, a ka a wele, k'a fɔ a ye ko: «Muso, i
kɛnɛyara ka bɔ i ta bana ra!»
13 A ka a boro la muso kan. O yɔrɔnin bɛɛ muso lɔra ka teren; a ka
kɛ Ala tando ye.
14 Nka karanso kuntigi k'a ye ko Yesu ka muso kɛnɛya Nɛnɛkirilon
na minkɛ, a dimina o ra; a k'a fɔ jama ye ko: «Baara bɛ kɛ tere wɔɔrɔ
le ra lɔgɔkun kɔnɔ. Aw ye na kɛnɛyari ɲini o lonw na; aw kana na
Nɛnɛkirilon na.»
15 Matigi Yesu k'a jaabi ko: «Aw flankafuw! Aw bɛɛ kelen kelen tɛ
aw ta misiw, walama aw ta faliw foni ka bɔ wɛrɛ kɔnɔ Nɛnɛkirilon na,
ka taga o lamin wa?
16 O tuma nin muso min ye Iburahima duruja dɔ ye, ni Setana ka
a mina ka a tɔɔrɔ kabini san tan ni seegi, yala ne tun man kan ka o
kɛnɛya Nɛnɛkirilon na wa?»
17 Yesu ka o fɔ minkɛ, a juguw bɛɛ maroyara. Nka jama tɔ bɛɛ tun
bɛ ɲagarira a ta koɲuman kɛninw kosɔn.

Ala ta Masaya bɛ damina fitini le
(Matiyu 13.31-33; Marika 4.30-32)

18 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Ala ta Masaya* bɔra mun le fɛ? Ne bɛ se k'a
suma ni mun ye?

19 A bɛ i ko mutaridi kisɛ. Cɛ dɔ k’a ta ka taga a dan a ta nankɔ ra.
A nana wuri, ka kɛ yiri ye, fɔ kɔnɔw bɛ o ta ɲagaw la o yiriborow cɛ
ra.»
20 Yesu k’a fɔ tuun ko: «Ne bɛ se ka Ala ta Masaya suma ni mun le
ye?
21 A bɛ i ko burufunufɛn. Ni muso ka burufunufɛn dɔɔnin kɛ mugu
caman na, a bɛ mugu bɛɛ wuri ka a funu.»

Donda fitini
(Matiyu 7.13-14,21-23)

22 O kɔ, Yesu tagatɔ Zeruzalɛmu, a tun bɛ tɛmɛ dugubaw ni
dugumisɛn minw na, a tun bɛ mɔgɔw karan olugu bɛɛ ra ka taga.
23 Mɔgɔ dɔ ka Yesu ɲininka ko: «Matigi, yala mɔgɔ minw bɛna kisi,
o tɛna caya dɛ?» Yesu ka o jaabi, a ko:
24 «Aw ye jija ka don da fitini fɛ, sabu ne b’a fɔ aw ye ko mɔgɔ caman
bɛna donyɔrɔ ɲini, nka o tɛna a sɔrɔ.
25 Ni lutigi nana wuri ka da sɔgɔ ka aw to kɛnɛ ma, o tuma aw bɛna
kɛ da gbasigbasi ye, ko: ‹Matigi, da yɛlɛ an ye!› O tuma a bɛna aw
jaabi ko: ‹Ne ma aw bɔyɔrɔ lɔn.›
26 O tuma aw bɛna a fɔ ko: ‹Matigi, anw ka domuni kɛ, ka min ni i
ye, i ka an karan an ta dugu siradaw ra!›
27 Matigi bɛna a fɔ aw ye ko: ‹Ne ko ne ma aw bɔyɔrɔ lɔn. Aw ye bɔ
ne kɔrɔ, aw kojugukɛbagaw!›
28 «Kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra, wagati min na aw nana
Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni ciraw bɛɛ ye Ala ta Masaya* ra, k’a
sɔrɔ o ka aw firi kɛnɛ ma.
29 Mɔgɔ dɔw bɛna bɔ terebɔyanfan na, ani terebenyanfan na, ka bɔ
sahiliyanfan na ni woroduguyanfan na, ka na sigi Ala ta Masaya ra ka
domuni kɛ.
30 «O ra, kɔfɛmɔgɔ dɔw bɛna kɛ ɲafɛmɔgɔw ye, ɲafɛmɔgɔ dɔw fana
bɛna kɛ kɔfɛmɔgɔw ye.»

Yesu kumana Zeruzalɛmu ta ko ra
(Matiyu 23.37-39)

31 O wagati yɛrɛ ra, Farisi* dɔw nana a fɔ Yesu ye ko a ye bɔ o yɔrɔ
ra ka taga yɔrɔ wɛrɛ ra, ko sabu masacɛ Herodi* b’a fɛ ka a faga.
32 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ye taga a fɔ ale Herodi kongowuru ye, ko
ne ko: ‹Ne bɛ jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra, ka banabagatɔw kɛnɛya bi
ni sini; a tere sabanan ne ta baara bɛna laban.›
33 Nka jagboya lo ne ye bi kɛ tagama ra, ani sini, ani sinikɛnɛ; sabu
cira man kan ka faga yɔrɔ wɛrɛ ni Zeruzalɛmu tɛ.
34 «E, Zeruzalɛmu! Zeruzalɛmu! Ele min bɛ ciraw faga, ani Ala bɛ
mɔgɔ minw ci i fɛ, i bɛ olugu bon ni kabakuru ye ka o faga. Siɲaga
caman, ne tun b’a fɛ ka i ta denw lajɛn, i ko sisɛba bɛ a denw lajɛn a
kaman kɔrɔ cogo min na, nka aw ma sɔn o ma.
35 Sisan a flɛ, Ala bɛna aw ta so lakolon to. Ne b’a fɔ aw ye ko aw
ɲa tɛna la ne kan tuun, fɔ lon min na aw bɛna a fɔ ko: ‹Min bɛ nana
Matigi Ala tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye.› »

14

Yesu ka cɛ dɔ kɛnɛya Nɛnɛkirilon na

1 Nɛnɛkirilon* dɔ ra, Yesu tun welera domuni na Farisiw* ta ɲamɔgɔ
dɔ ta so kɔnɔ. Mɔgɔ minw tun bɛ yi, olugu tun bɛ Yesu kɔrɔsira.
2 O y'a sɔrɔ cɛ dɔ tun bɛ yi fana, bana dɔ tun ka o fari funufunu.
3 Yesu ka kuma lase sariya karamɔgɔbaw ni Farisiw ma ko: «Ka
mɔgɔ kɛnɛya Nɛnɛkirilon na, o bɛnnin lo wa, walama o bɛnnin tɛ, ka
kaɲa ni an ta sariya* ye?»
4 O ma sɔn ka a jaabi. Ayiwa, Yesu ka a boro la cɛ kan ka a kɛnɛya,
ka a bla ka taga.
5 O kɔ, a ko o ma ko: «Jɔn le bɛ aw ra ko ni a dencɛ, walama ni a ta
misi benna kɔlɔn kɔnɔ Nɛnɛkirilon na, a tɛ teliya k'a labɔ o yɔrɔnin
bɛɛ ra?»
6 O ma se ka Yesu jaabi o kumaw ra.

Mɔgɔ ka kan k'a yɛrɛ majigi

7 Ayiwa, Yesu nana a ye ko mɔgɔ minw nana domunikɛyɔrɔ ra, olugu
dɔw bɛ sigiyɔrɔɲumanw le wolomara o yɛrɛ ye. A k'a fɔ o ye ko:
8 «Ni mɔgɔ dɔ ka i wele kɔɲɔya dɔ ra, ni i sera yi, i kana taga
sigiyɔrɔw bɛɛ ra ɲumanman ta. Ni o tɛ, ni a kɛra ko mɔgɔ wɛrɛ welera
o ɲanagbɛ ra min ka bon ni ele ye,
9 min ka aw fla bɛɛ wele, ni o nana fɔ ele ma ko: ‹Cɛ, wuri ka sigiyɔrɔ
di mɔgɔ tisina ma.› O tuma ele ni maroya le bɛna wuri ka taga sigi fɔ
kɔ fɛ.
10 O kosɔn ni i welera o yɔrɔ ɲɔgɔn na, taga sigi fɔ kɔ fɛ. Ni o kɛra,
ni jatigicɛ yɛrɛ nana a ye ko i man kan ni o sigiyɔrɔ ye, ni a k'a fɔ i
ye ko: ‹Ne tericɛ, wuri ka na ɲa fɛ,› o tuma bonya le bɛna la ele kan o
wagati ra mɔgɔ tɔw bɛɛ ɲa na.
11 Sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ kɔrɔta, Ala bɛ o tigi majigi, nka mɔgɔ
o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ majigi, Ala bɛ o tigi kɔrɔta.»

Lanabaga ye an janto fagantanw na

12 Cɛ min tun ka Yesu wele domuni na, Yesu ko o cɛ ma ko: «Ni i
bɛ mɔgɔw wele domuni na, tere fɛ walama su fɛ, i kana a to a ye kɛ
i teriw, ani i balemaw, ani i ta somɔgɔw, ani i sigiɲɔgɔn waritigiw ye;
sabu olugu fana bɛna a ɲɔgɔn kɛ i ye, ka i ta koɲuman juru sara ka bɔ
yi.
13 Nka ni i ka ɲanagbɛ dɔ labɛn, i ka kan ka fagantanw, ani
senkelenw, ani nabaraw, ani fiyentɔw le wele.
14 Ni o kɛra, i bɛna dugawu sɔrɔ, sabu olugu tɛna se ka a juru sara i
ye. I bɛna o baraji sɔrɔ mɔgɔ terenninw suw kunulon na.»

Domuniba ta talen
(Matiyu 22.1-10)

15 Minw tun siginin bɛ ni Yesu ye domuni na, olugu ka Yesu ta kuma
mɛn minkɛ, o ra kelen ko Yesu ma ko: «Minw bɛna domuni kɛ Ala ta
Masaya* ra, olugu ta bɛna diya dɛ!»
16 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Lon dɔ, cɛ dɔ tun ka domuniba dɔ labɛn, ka
mɔgɔ caman wele.
17 Domuni wagati nana se minkɛ, a ka a ta baaraden ci ko a ye taga
a fɔ mɔgɔw ye ko: ‹Aw ye na, fɛn bɛɛ labɛnna ka ban.›
18 Nka o mɔgɔw bɛɛ ko, ko cɛ ye yafa olugu ma. Mɔgɔ fɔlɔ ko: ‹Ne
ka foro dɔ san, ne ka kan ka taga o flɛ; sabari ka yafa ne ma.›

19 Dɔ wɛrɛ ko: ‹Ne ka sɛnɛkɛmisi tan san, ne ka kan ka taga sɛnɛ kɛ
ni olugu ye k’a flɛ; sabari ka yafa ne ma.›
20 Dɔ wɛrɛ ko: ‹Ne ka muso dɔ furu siri sisan; o kosɔn ne tɛna se ka
taga.›
21 «Baaraden nana o kumaw fɔ a matigicɛ ye. A matigicɛ dimina;
a ko baaraden ma ko: ‹Bɔ joona joona ka taga barokɛyɔrɔw ra,
ani siradaw ra, ka taga fagantanw, ani senkelenw, ani fiyentɔw, ani
nabaraw wele ka na.›
22 O kɛra minkɛ, baaraden ko a matigicɛ ma ko: ‹Ne matigicɛ, i ka
min fɔ, ne ka o kɛ, nka hali bi bon ma fa.›
23 A matigicɛ ko a ma ko: ‹Bɔ ka taga kongokɔnɔyɔrɔw ra, ani
kongokɔnɔsiraw ra, ka taga mɔgɔw jagboya ka na don, janko ne ta
bon ye fa.
24 Sabu ne b’a fɔ aw ye ko mɔgɔ fɔlɔ minw welera, olugu si tɛna ne
ta domuni dɔ nɛnɛ.› »

Yesu ta karamɔgɔdenya cogo
(Matiyu 10.37-38)

25 Ayiwa, jama caman tun bɛ tagamana ni Yesu ye. A ka a ɲa munu
k’a fɔ o ye ko:
26 «Ni mɔgɔ min ko a bɛ na ne fɛ, ni o tigi ma ne kanu ka tɛmɛ a facɛ
kan, walama a bamuso, walama a muso, walama a denw, walama a
dɔgɔw ni a kɔrɔw, ni a ma ne kanu ka tɛmɛ hali a yɛrɛ nin kan, o tigi
tɛ se ka kɛ ne ta karamɔgɔden ye.
27 Ni mɔgɔ min ma a ta gbengbenyiri ta* ka tugu ne kɔ, o tigi tɛ se
ka kɛ ne ta karamɔgɔden ye.
28 «Jɔn le bɛ aw ra, ko ni a b’a fɛ ka sankaso lɔ, a tɛna sigi fɔlɔ ka
jatemina kɛ, k’a flɛ ni a bɛna se k’a lɔ k’a ban?
29 Ni o tɛ, ni a ka bon jubɔ, ka na dɛsɛ, a ma se k’a laban, mɔgɔw
bɛna a ye, ka to ka yɛrɛko a ma,
30 ko: ‹E, cɛ nin ka bon damina ka na dɛsɛ a ra k’a to yi!›
31 «Masacɛ juman le fana bɛ sɔn ka wuri ko a bɛ taga kɛrɛ kɛ ni
masacɛ wɛrɛ ye, ni a ma sigi fɔlɔ ka jatemina kɛ, k’a flɛ ni a kɛra ko
ale ni a ta cɛ waga tan bɛ se ka a masacɛ ɲɔgɔn ni a ta cɛ waga mugan
kɛrɛ.
32 Ni a k’a ye ko a tɛna se, k’a masacɛɲɔgɔn to yɔrɔjan belen, a bɛ
mɔgɔw ci ka taga kuma ni a ye k’a fɔ a ye ko o ye kɛrɛ ban.
33 O cogo ra, ni mɔgɔ min ma jɛn a borofɛnw bɛɛ kɔ, o tigi tɛ ne ta
karamɔgɔdenya ɲa.»

(Matiyu 5.13; Marika 9.50)

34 Yesu ko: «Kɔgɔ ye fɛnɲuman ye. Nka ni kɔgɔ timiya bɔra a ra,
mun le bɛ se ka a latimiya tuun?
35 O tuma a tɛ foyi ɲa dugukolo ye, a fana tɛ se ka kɛ nɔgɔ ye foro
kɔnɔ. A bɛ firi kɛnɛ ma le.
«Ayiwa, min b’a fɛ ka faamuri kɛ, o tigi ye jija ka lamɛnni kɛ.»

15

Saga tununin ta ko
(Matiyu 18.12-14)

* **14:27 14.27** Ka gbengbenyiri ta, o kɔrɔ ye ka sɔn tɔɔrɔ bɛɛ ma, ka sɔn hali saya yɛrɛ ma.

1 Ayiwa, ninsaraminabagaw, ani mɔgɔ kɛwalejugu wɛrɛw bɛɛ tun bɛ
gbarara Yesu ra ka a lamɛn.
2 Farisiw* ni sariya karamɔgɔw* ka Yesu kɔrɔfɔ, k'a fɔ ko: «A flɛ, cɛ
nin bɛ sɔn jurumunkɛbagaw ye na sigi a kɔrɔ, fɔ a bɛ domuni kɛ ni o
ye!»
3 Yesu ka talen dɔ la o ye, ko:
4 «Jɔn le bɛ aw ra, ni saga kɛmɛ b'a fɛ, ni kelen tununa, ko a tɛna a tɔ
bikɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn to kongo kɔnɔ ka taga saga tununin yɔrɔɲini
fɔ k'a ye? 5 Ni a k'a ye, a jusu diyaninba bɛ a la a kan na.
6 Ni a sera so kɔnɔ, a bɛ a teriw ni a sigiɲɔgɔnw wele k'a fɔ o ye ko:
‹Aw ye ɲagari ni ne ye, sabu ne ta saga min tun tununa, ne ka o ye.› »
7 Yesu ko: «O cogo ra fana, ne b'a fɔ aw ye ko ni jurumuntɔ kelenpe
ka nimisa a ta jurumunw na, ɲagari min bɛ kɛ sankolo ra ale kelen
kosɔn, o ɲɔgɔn tɛ kɛ hali mɔgɔ terennin bikɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn kosɔn,
nimisako tɛ olugu minw ta ra.»

Warigbɛ tununin ta ko

8 Yesu ko: «Muso juman le bɛ yi fana ko ni warigbɛ tan b'a fɛ, ni
kelen tununa, ko a tɛna fitina mana, ka bon flan, ka a ɲini ni timinadiya
ye fɔ ka taga a ye?
9 Ni a k'a ye, a bɛ a teriw ni a sigiɲɔgɔnw wele k'a fɔ o ye ko: ‹Aw
ye ɲagari ni ne ye, sabu ne ta warigbɛ min tun tununa, ne ka o ye.› »
10 Yesu ko: «O cogo ra, ne b'a fɔ aw ye ko ni jurumuntɔ kelenpe ka
nimisa a ta jurumun na, Ala ta mɛlɛkɛw bɛ ɲagari o ra.»

Cɛkɔrɔba ni a dencɛ fla ta ko

11 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Dencɛ fla tun bɛ cɛ dɔ fɛ.
12 Lon dɔ, dɔgɔcɛman ko a facɛ ma ko: ‹Baba, i ka naforo min bla ne
tɔgɔ ra ko a bɛna kɛ ne ta ye, o di ne ma sisan.› Facɛman k'a ta naforo
taran o cɛ.
13 «Tere dama tɛmɛnin kɔ, dɔgɔcɛman ka a ta cɛn bɛɛ fiyeere, ka
taga ni o wari ye fɔ jamanajan dɔ ra; a tagara to kokunntanw na k'a
ta naforo bɛɛ cɛn o yɔrɔ ra.
14 «Ayiwa, a nana a ta wari bɛɛ ban tuma min na, kɔngɔba dɔ benna
o jamana kan; fɛn bɛɛ nana dɛsɛ a fɛ.
15 A ma na ɲa, a tagara o jamana mɔgɔ dɔ fɛ; ale k'a bla ka taga
kongo ra ka taga to a ta lɛw kɔrɔ.
16 Kɔngɔ kosɔn, hali ni a tun ka o lɛw ta domuni dɔ sɔrɔ, a tun bɛ
sɔn ka o kɛ a ta baro ye, nka mɔgɔ si ma a sɔn o dɔ ra fana.
17 «Ayiwa, lon dɔ a nana miiri, ka hakiri sɔrɔ. A ko: ‹Baaraden
caman le bɛ ne facɛ ta so, o bɛ domuni kɛ ka fa fɔ ka a tɔ to; k'a sɔrɔ
ne bɛ yan, kɔngɔ bɛna ne halaki.›
18 A ko: ‹Ne bɛna wuri ka taga ne facɛ fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: Baba,
ne ka Ala hakɛ ta, ka ele yɛrɛ hakɛ ta.
19 Ne man kan ka wele tuun ko i dencɛ. Ne mina i n'a fɔ i ta baaraden
dɔ.›
20 «A wurira o le ra ka taga a facɛ fɛ. K'a to fɔ yɔrɔjan, a facɛ k'a ye;
a hina donna a ra. A borira ka taga a kunbɛn, ka a boro mini a kan na
ni kanuya ye.
21 A ko a facɛ ma ko: ‹Baba, ne ka Ala hakɛ ta, ka ele yɛrɛ hakɛ ta.
Ne man kan ka wele tuun ko i dencɛ.›

22 A facɛ k’a fɔ a ta jɔnw ye ko: ‹Aw ye na joona ni deregew bɛɛ
ra ɲumanman ye ka na o don a ra, ka bororanɛgɛ don a boro ra, ka
sanbara don a sen na fana.
23 Aw ye na ni misiden tɔrɔnin dɔ ye, ka na o faga. An ye domuni
kɛ ka ɲagari;
24 sabu ne dencɛ min ye nin ye, ale tun sara le, nka sisan a
ɲanamanyara tuun; a tun tununa, nka bi a yera.› O bɛɛ ka kɛ ɲagari
ye sa.
25 «O y’a sɔrɔ kɔrɔcɛman tun bɛ kongo ra. Ale nana ka na surunya
lu ra minkɛ, a ka dɔnkanw, ani dɔnkirilakanw mɛn.
26 A ka baaraden dɔ wele ka o ɲininka ko mun le kɛra yi.
27 Ale ko a ma ko: ‹I balemacɛ le nana. I facɛ ka misiden tɔrɔnin
faga a ye ko sabu a dencɛ kɛnɛman nana.›
28 «Kɔrɔcɛman dimina, ko a tɛ don lu kɔnɔ. A facɛ bɔra ka na a daari
ko a ye na.
29 A ko a facɛ ma ko: ‹Kabini san caman ne bɛ baara kɛ i ye; ne ma
i kan bla ka ye fiyewu. Nka lon si i ma hali badennin kelen di ne ma
janko ne ye ne yɛrɛ ɲanagbɛ ni ne teriw ye!
30 Sisan, i dencɛ min tagara i ta wari cɛn jatɔmusow ra, ale nana
minkɛ, i sɔnna ka misiden tɔrɔnin faga ale ye.›
31 «A facɛ ko a ma ko: ‹Ne dencɛ, ele bɛ ni ne ye yan tuma bɛɛ o.
Fɛn o fɛn ye ne ta ye, o ye ele ta le ye.
32 A kɔni tun ka kan an ye ɲagari ka ninsɔndiya, sabu i balemacɛ
tun sara, nka sisan a ɲanaman lo, a tun tununa, nka bi a yera.› »

16

Naforo kunnasigibaga nanbaratɔ

1 Yesu k’a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko: «Naforotigi dɔ tun ka cɛ dɔ
ta ka a kɛ a ta naforo kunnasigibaga ye. Naforotigi nana a mɛn ye ko
o cɛ bɛ ale ta naforo cɛnna.
2 A k’a wele ka na a fɔ a ye ko: ‹Ne k’a mɛn ko i bɛ ne ta naforo
cɛnna; mun kosɔn i bɛ o kɛra? Ayiwa, i ka ne ta naforo kɛ fɛn o fɛn
ye, o bɛɛ jate yira ne ra; sabu i tɛna ne ta naforo mara tuun.›
3 «Naforo kunnasigibaga k’a miiri a yɛrɛ kɔnɔ, ko: ‹Ne matigicɛ ko
a bɛ ne gbɛn ka bɔ a ta naforo kunna. O tuma ne bɛna a kɛ di? Fanga
tɛ ne ra ka sɛnɛ kɛ; ka daariri kɛ, o fana maroya bɛ ne ra.
4 Ayiwa, ne bɛna min kɛ, ne ka o lɔn. Ni ne ka o kɛ, ni o nana ne
gbɛn ka bɔ baara ra, mɔgɔ dɔw bɛna ne ladon o ta sow kɔnɔ.›
5 «Ayiwa, cɛ wurira o le ra ka a matigicɛ ta jurunantigiw bɛɛ wele
kelen kelen ka na. A ka fɔlɔ ɲininka ko: ‹Ne matigicɛ ta jori juru le bɛ
i ra?›
6 O ko a ma ko: ‹Turu gbongbon ɲa kɛmɛ.› A k’a fɔ a ye ko: ‹I ta
sɛbɛ ta joona joona, i ye sigi k’a sɛbɛ ko ɲa bilooru.›
7 A ko dɔ wɛrɛ ma ko: ‹Ne matigicɛ ta jori juru le bɛ ele ra?› Ale ko:
‹Simankisɛ bɔrɔ kɛmɛ.› A ko a ma ko: ‹I ta sɛbɛ ta, k’a sɛbɛ ko bɔrɔ
biseegi.›
8 «Ayiwa, naforotigi nana o kow mɛn minkɛ, a ka naforo kunnasi-
gibaga nanbaratɔ tando, sabu a ceguyara. Sabu dunuŋamɔgɔw bɛ
ɲɔgɔn minacogo lɔn ka tɛmɛ Ala ta mɔgɔw yɛrɛ kan, minw bɛ yeelen
na.»

9 Yesu ko: «Ne b’a fɔ aw ye ko ni aw ka dunuɲa ta naforojugu ta ka
mɔgɔw dɛmɛ, ka teriw ɲini ni o ye, lon min na ni aw ta dunuɲalatigɛ
nana ban, o bɛna kɛ sababu ye k’a to aw ye baraji sɔrɔ Ala fɛ arijana
ra.
10 «Ni mɔgɔ min kɛra lanamɔgɔ ye fɛn fitiniw na, o tigi bɛ kɛ
lanamɔgɔ ye fɛnbaw fana ra; ni mɔgɔ min kɛra mɔgɔ terenbari ye
fɛn fitiniw na, o tigi bɛ kɛ mɔgɔ terenbari le ye fɛnbaw fana ra.
11 O ra ni aw ma kɛ lanamɔgɔw ye dunuɲa ta naforojugu ko ra, jɔn
le bɛna la aw ra ka naforo ɲanaman karifa aw ma?
12 Ni aw ma kɛ lanamɔgɔw ye walifɛnw ta ko ra, jɔn le bɛna aw yɛrɛ
ta di aw ma?
13 Baaraden si tɛ se ka baara kɛ kuntigi fla ye; sabu a bɛna kelen
kɔninya ka tɔ kelen kanu, walama a bɛ nɔrɔ kelen na, ka tɔ kelen
mafiyɛnya. Aw tɛ se ka kɛ Ala ta jɔnw ye, ka kɛ wari fana ta jɔnw ye.»
14 Ayiwa, Farisiw* ka o kumaw mɛn minkɛ, o ka kɛ Yesu lɔgɔbɔ ye
ka yɛrɛko a ma, sabu naforo tun ka di olugu ye haali.
15 Yesu ko o ma ko: «Aw bɛ aw yɛrɛ kɛ mɔgɔ terenninw ye mɔgɔw
ɲa na, nka Ala ka aw jusukun lɔn, sabu adamadenw bɛ min jate, k’a
bonya, Ala bɛ o kɔninya le.»

Ala ta sariya tɛ yɛlɛma
(Matiyu 11.11-13; 5.31-32; Marika 10.11-12)

16 Yesu ko: «Ayiwa, cira Musa ta sariya* ni cira tɔw ta kitabuw
ta kumaw tora yi, fɔ ka na se Yuhana Batizerikɛbaga ta wagati ma.
K’a damina Yuhana Batizerikɛbaga ta wagati ra, Ala ta Masaya* kuma
Kibaro Diman* bɛ fɔra; bɛɛ b’a fɛ ka jija ka don o Masaya ra.
17 «Nka o bɛɛ n’a ta, sankolo ni dugukolo bɛ se ka ban, nka hali Ala
ta sariya tomi fitini kelen tɛna ben.
18 «O le kosɔn, ni cɛ o cɛ ka a muso bla, ka muso wɛrɛ furu, o cɛ ka
jɛnɛya le kɛ. Ni cɛ o cɛ fana ka muso furusanin ta, o cɛ fana ka jɛnɛya
le kɛ.»

Naforotigi ni Lazari

19 «Ayiwa, cɛ naforotigi dɔ tun bɛ yi, min tun bɛ fani ɲumanman
sɔngɔgbɛlɛnw don, ka domuni dimanw kɛ, ka a yɛrɛ ɲanagbɛ lon bɛɛ.
20 Ayiwa, cɛ fagantan dɔ fana tun bɛ yi, min tɔgɔ tun ye ko Lazari;
jorijuguw tun bɛ a fari bɛɛ ra. A tun bɛ la naforotigi ta luda ra.
21 Naforotigi domunikɛtɔ, domuni murumuru minw tun bɛ benben,
a tun b’a fɛ ka o le sɔrɔ ka o domu. Wuruw fana tun bɛ to ka na a ta
joriw nɛmu.
22 «Lon dɔ, cɛ fagantan sara; mɛlɛkɛw ka a ta ka taga ni a ye
Iburahima kɛrɛ fɛ. Naforotigi fana nana sa, o ka a su don.
23 Ka naforotigi to tɔɔrɔ ra lahara, a ka a ɲa kɔrɔta ka Iburahima ye
yɔrɔjan, Lazari bɛ a kɛrɛ fɛ.
24 Naforotigi pɛrɛnna, ko: ‹Ne fa Iburahima, sabari ka ɲa ne ma,
Lazari ci, a ye taga a borokanden su ji ra ka na ne nɛnden suma ni o
ye, sabu ne bɛ tɔɔrɔra tasuma nin kɔnɔ kosɛbɛ!›
25 Nka Iburahima k’a jaabi, ko: ‹Ne den, i hakiri to a ra ko ele ka i ta
fɛnɲumanw sɔrɔ ka i to dunuɲa ra, nka Lazari ka tɔɔrɔ dɔrɔn le sɔrɔ.
Sisan, ale jusu saarora, ele bɛ tɔɔrɔ ra.

26 O dama yɛrɛ tɛ, dingadunba bɛ anw ni aw cɛ fana. O le kosɔn, ni mɔgɔ min b'a fɛ ka bɔ an fɛ yan ka taga aw fɛ yi, o tigi tɛ se. Mɔgɔ si
fana tɛ se ka bɔ aw fɛ yi ka na an fɛ yan.›
27 Naforotigi ko: ‹O tuma, ne bɛ i daari, ne fa Iburahima, i ye Lazari
ci dunuŋa ra, a ye taga ne facɛ ta lu kɔnɔ;
28 balemacɛ looru bɛ ne fɛ, a to Lazari ye taga olugu lasɔmi, janko
olugu fana kana na nin tɔɔrɔyɔrɔ ra yan.›
29 Iburahima k'a jaabi ko: ‹Cira Musa ta sariya* kitabu kumaw bɛ o
fɛ yi, ani cira tɔw ta kumaw; o ye o lamɛn.›
30 Naforotigi ko: ‹Ne fa Iburahima, o tɛ a ɲa; ni mɔgɔ sanin dɔ su le
kununa ka taga kuma o fɛ, o bɛna nimisa o ta jurumunw na.›
31 Iburahima k'a fɔ a ye ko: ‹Ni o ma cira Musa ta kumaw ni cira
tɔw ta kumaw lamɛn, hali ni mɔgɔ sanin dɔ su kununa ka taga kuma
o fɛ, o tɛna sɔn ka nimisa fiyewu.› »

17

Kunnacɛnniko ni yafariko
(Matiyu 18.6-7,21-22; Marika 9.42)

1 Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Ko dɔw bɛna kɛ sababu ye ka
mɔgɔw kunnacɛn; o tɛ se ka to kɛbari ye. Nka mɔgɔ min bɛ kɛ sababu
ye ka o kow lase a mɔgɔɲɔgɔnw ma, bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ.
2 Hali ni o tun ka wugu belebeleba dɔ le dulon o tigi kan na ka a firi
kɔgɔji ra, o belen bɛ fisaya a ma, sani a ye nin denfitini dɔ kunnacɛn
ka a lafiri.
3 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi!
«Ni i balema ka jurumun kɛ, a wele ka kuma ni a ye. Ni a nimisara,
yafa a ma.
4 Ni i balema ka i hakɛ ta hali siŋaga wolonfla le tere kelen kɔnɔ, ni
a bɛɛ kelen kelen na a nana ka na a fɔ i ye ko i ye yafa a ma, ko ale
nimisara, i ka kan ka yafa a ma.»

Lanaya bɛ se ka min kɛ

5 Ciradenw* ko Yesu ma, ko: «Matigi, dɔ fara an ta lanaya kan.»
6 Matigi Yesu ka o jaabi ko: «Ni aw ta lanaya bonya tun ka hali
mutaridi kisɛ* bɔ, aw tun bɛ se k'a fɔ yirisun nin ye ko a ye bɔn ka bɔ
a nɔ ra ka taga turu kɔgɔji ra. A tun bɛna aw kan mina.»

Baaraden ka kan ka min kɛ

7 Yesu ko: «Jɔn le bɛ aw ra, ni a ta baaraden nana ka bɔ kongo ra
sɛnɛkɛyɔrɔ ra walama bɛganmarayɔrɔ ra, a bɛ sɔn k'a fɔ a ye ko a ye
na joona ka na sigi ka domuni kɛ?
8 A b'a fɔ a ye le ko a ye domuni labɛn, ka fani wɛrɛw don, ka na
domuni sigi ale yɛrɛ kɔrɔ fɔlɔ, ale bɛ domuni kɛ ka fa, ka min. O kɔ,
baaraden yɛrɛ bɛ sɔrɔ ka domuni kɛ, ka min.
9 Min fɔra baaraden ye, ni a ka o kɛ, yala a matigicɛ bɛna a fo o
kosɔn wa?
10 «Ayiwa, aw fana ta bɛ o cogo ra; baara min fɔra aw ye, ni aw ka o
bɛɛ kɛ ka ban tuma min na, aw y'a fɔ ko: ‹Anw ye baaraden gbansanw
le ye. An tun ka kan ka min kɛ, an ka o le kɛ.› »

---

* **17:6 17.6** Yahudiyaw fɛ, mutaridi kisɛ le tun ka dɔgɔ ka tɛmɛ simankisɛ tɔw bɛɛ kan.

Yesu ka kunatɔcɛ tan kɛnɛya

11 Ayiwa, ka Yesu tagatɔ to Zeruzalɛmu, a nana kɛ tɛmɛ ye Samari
mara ni Galile mara cɛ.
12 A dontɔ dugu dɔ kɔnɔ, kunatɔcɛ tan nana a kunbɛn, nka o ma sɔn
ka gbara a ra, o lɔnin tora yɔrɔjan,
13 ka pɛrɛn k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ Yesu, sabari ka ɲa anw
ma!»
14 Yesu ka o ye minkɛ, a ko o ma ko: «Aw ye taga aw yɛrɛ yira
sarakalasebagaw* ra.» Ka o tagatɔ to, o saninyara.
15 O ra kelen k'a ye ko ale kɛnɛyara minkɛ, a sekɔra ka na, ka kɛ Ala
tando ye ni kanba ye.
16 A nana a kinbiri gban ka a ɲa biri dugu ma Yesu sen kɔrɔ, ka Yesu
fo. O cɛ tun ye Samarika le ye.
17 Yesu ko o le ra, ko: «O tuma mɔgɔ tan le ma kɛnɛya wa? A tɔ
kɔnɔntɔn bɛ min?
18 Mɔgɔ si ma sɔrɔ olugu ra min bɛ sekɔ ka na baraka la Ala ye ni
nin cɛ kelen tɛ wa, min ye siya wɛrɛ mɔgɔ ye?»
19 Yesu ko o cɛ ma ko: «Wuri ka taga; i ta lanaya ka i kɛnɛya.»

Ala ta Masaya nacogo
(Matiyu 24.23-28,37-41)

20 Farisi* dɔw ka Yesu ɲininka, ko Ala ta Masaya* bɛna na wagati
juman le? Yesu ka o jaabi ko: «Ala ta Masaya tɛna na i ko flɛrifɛn,
mɔgɔw fɛ.
21 A tɛna fɔ ko: ‹Aw y'a flɛ, a bɛ yan,› walama ko: ‹A bɛ yan fɛ yi,›
sabu Ala ta Masaya bɛ aw cɛ ra.»
22 Yesu ko karamɔgɔdenw ma ko: «Min kɛra Adamaden ye*, lon dɔ
o ta wagati yelɔgɔ bɛna kɛ aw ra, hali ni a ka dan tere kelen ma, nka
aw tɛna se k'a ye.
23 Mɔgɔw bɛna a fɔ ko: ‹A flɛ, a bɛ yan, a bɛ yan fɛ yi!› Aw kana
taga yi, aw kana bori o kɔ.
24 Sabu san bɛ manamana cogo min na ka bɔ sankolo kun dɔ ra, ka
taga se kun dɔ ma, Min kɛra Adamaden ye, o nalon bɛna kɛ ten le.
25 Nka sani o ye kɛ, jagboya lo a ye tɔɔrɔ kosɛbɛ fɔlɔ, bi mɔgɔw ye
ban a ra.
26 «Min kɛra Adamaden ye, sani o ye na, ko minw kɛra Nuho ta tere
ra, o ɲɔgɔn le bɛna kɛ.
27 Nuho ta tere ra, mɔgɔw tun bɛ domuni kɛ, ka min, ka furuw kɛ,
ka o denw di furu ra, fɔ lon min Nuho donna kurunba kɔnɔ; sanjiba
nana ka o bɛɛ halaki.
28 «Min kɛra Lutu ta tere ra, o ɲɔgɔn le bɛna kɛ. Mɔgɔw tun bɛ
domuni kɛ ka min, o tun bɛ sanni kɛ, ka fiyeere kɛ, ka forow sɛnɛ, ka
bonw lɔ.
29 Nka lon min Lutu bɔra Sodɔmu dugu kɔnɔ, tasuma ni kiribi bɔra
sankolo ra i ko sanji, ka bɔn dugu kan, ka mɔgɔw bɛɛ halaki.
30 «Min kɛra Adamaden ye, ni o ta lon nana se, a bɛna kɛ o cogo le
ra.
31 Ni o lon ka mɔgɔ min sɔrɔ biribon san fɛ, k'a sɔrɔ a borofɛnw bɛ
bon kɔnɔ, o tigi kana jigi ko a bɛ taga a borofɛnw ta. Ni a kɛra ka mɔgɔ
min sɔrɔ foro ra, o tigi kana sekɔ so kɔnɔ tuun.
32 Aw ye aw hakiri to Lutu ta muso ta ko ra.

33 Ni mɔgɔ min b′a fɛ k′a nin tanga, o tigi bɛna bɔnɔ a nin na; nka
ni mɔgɔ min ka bɔnɔ a nin na, o tigi bɛna a sɔrɔ.
34 «Ne b′a fɔ aw ye ko o lon su fɛ, mɔgɔ fla bɛna sɔrɔ lanan kelen
kan, kelen bɛna ta ka kelen to yi.
35 Muso fla bɛna sɔrɔ mugusi ra ɲɔgɔn fɛ, kelen bɛna ta ka kelen to
yi.
36 [Cɛ fla bɛna kɛ kongo ra ɲɔgɔn fɛ, kelen bɛna ta, ka kelen to yi.]»
37 Karamɔgɔdenw ka Yesu ɲininka ko: «Matigi, a bɛna kɛ yɔrɔ
juman le?» Yesu ka o jaabi ko: «Ni sogosu ka kɛ yɔrɔ min na, dugaw
bɛ lajɛn o yɔrɔ le ra.»

18

Kititigɛbagajugu ta ko

1 Ayiwa, Yesu ka talen dɔ la a ta karamɔgɔdenw ye, k′a yira ko o ka
kan ka Ala daari tuma bɛɛ le, o kana sɛgɛ.
2 A ko: «Kititigɛbaga dɔ tun bɛ dugu dɔ ra, a tɛ siran Ala ɲa, a tɛ
mɔgɔ si bonya.
3 Muso dɔ fana tun bɛ o dugu kelen na, min cɛ tun sara. O muso tun
bɛ to ka na a fɔ o kititigɛbaga ye ko: ‹Ne hakɛ bɔ ne jugu ra!›
4 O ko mɛɛnna, kititigɛbaga tun t′a fɛ ka sɔn. Nka muso nana gban
a ra minkɛ, kititigɛbaga nana a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Hali ni ne tɛ siran
Ala ɲa, ne fana tɛ mɔgɔ si bonya,
5 i n′a fɔ nin muso bɛ ne tɔɔrɔra tuma bɛɛ tan, ne bɛna a hakɛ bɔ a
jugu ra, ni o tɛ, a bɛna to ka na ne tɔɔrɔ le tuma bɛɛ.› »
6 O kɔ, Yesu k′a fɔ ko: «Aw ka kititigɛbaga ta kumacogo ye kɛ!
7 Ayiwa, Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin minw bɛ kasi ka a daari su
ni tere, yala Ala tɛna olugu fana hakɛ bɔ o tɔɔrɔbagaw ra wa? Yala a
bɛna a to a ye mɛɛn ka sɔrɔ ka o dɛmɛ wa?
8 Ne b′a fɔ aw ye ko Ala bɛna o hakɛ bɔ o juguw ra joona joona. Nka,
Min kɛra Adamaden ye*, ni o nana lon min na, yala a bɛna lanaya sɔrɔ
dugukolo kan tuun wa?»

Farisicɛ ni ninsaraminabaga

9 Ayiwa, Yesu ka talen dɔ wɛrɛ la. Mɔgɔ minw bɛ o yɛrɛ jate mɔgɔ
terenninw ye, ka o yɛrɛ fisaya mɔgɔ tɔw ma, a ka a la olugu le ye.
10 A ko: «Mɔgɔ fla le tun tagara Alabatosoba kɔnɔ ka taga Ala daari.
Kelen tun ye Farisi* ye, tɔ kelen tun ye ninsaraminabaga ye.
11 Farisicɛ lɔra ka Ala daari a yɛrɛ kɔnɔ, ko: ‹Ala, ne bɛ baraka la i
ye sabu ne tɛ i n′a fɔ mɔgɔ tɔw, minw ye sonw ye, ani kojugukɛbagaw,
ani jɛnɛyakɛbagaw; ne tɛ i n′a fɔ nin ninsaraminabaga fana.
12 Lɔgɔkun o lɔgɔkun, ne bɛ tere fla sun. Ne fana bɛ fɛn o fɛn sɔrɔ,
ne bɛ o bɛɛ yaga bɔ.›
13 «Nka ninsaraminabaga lɔra yɔrɔjan, hali a ma sɔn ka a ɲa kɔrɔta
san fɛ; a ka kɛ a disi gbasigbasi ye k′a fɔ ko: ‹E, Ala, makari ne ra,
sabu ne ye jurumuntɔ le ye.› »
14 Yesu ko: «Ne b′a fɔ aw ye ko Ala ka o ninsaraminabaga ta
jurumunw yafa a ma; a sekɔra ka taga so kɔnɔ. Nka Farisicɛ ta
jurumunw ma yafa. Sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ kɔrɔta, Ala bɛ o
tigi majigi, nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ majigi, Ala bɛ o tigi kɔrɔta.»

Yesu ka dugawu kɛ denmisɛnw ye
(Matiyu 19.13-15; Marika 10.13-16)

15 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana ni denɲɛninw fana ye Yesu fɛ, janko a ye
maga o ra; nka karamɔgɔdenw ka o ye minkɛ, olugu ka kɛ o mɔgɔw
mafiyɛnya ye.
16 Nka Yesu ka o denw lana a yɛrɛ kɔrɔ, k'a fɔ ko: «Aw y'a to
denmisɛnw ye na ne fɛ, aw kana o bari; sabu mɔgɔ minw bɛ i ko
denmisɛnw, Ala ta Masaya* ye olugu le ta ye.
17 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ma sɔn Ala ta Masaya
ma i ko denfitini, o tigi tɛna don a ra fiyewu.»

Cɛ naforotigi ta ko
(Matiyu 19.16-30; Marika 10.17-31)

18 Ayiwa, Yahudiyaw ta ɲamɔgɔ dɔ ka Yesu ɲininka ko: «An
karamɔgɔɲuman, ne ka kan ka mun le kɛ janko ne ye ɲanamanya
banbari sɔrɔ?»
19 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Mun na i ko ne ma ko: ‹Karamɔgɔɲuman?›
Mɔgɔɲuman si tɛ yi, ni Ala kelenpe tɛ.
20 Ayiwa, i ka Ala ta sariyaw* lɔn, ko: ‹I kana jɛnɛya kɛ, i kana mɔgɔ
faga, i kana sonyari kɛ, i kana faninya fɔ k'a la i mɔgɔɲɔgɔn na, i fa ni
i ba bonya.› »
21 Cɛ ka Yesu jaabi ko: «Ne ka o sariyaw bɛɛ sira tagama kabini ne
denmisɛnman.»
22 Yesu ka o mɛn minkɛ, a ko cɛ ma ko: «Fɛn kelen belen ka i jɛn:
taga i borofɛnw bɛɛ fiyeere, ka o wari tarantaran fagantanw na; ni o
kɛra, naforoba bɛna kɛ i fɛ arijana ra. O kɔ, i bɛ na ka na tugu ne kɔ.»
23 Cɛ ka o kuma mɛn minkɛ, a ɲanasisira kosɛbɛ, sabu naforo caman
tun b'a fɛ.
24 Yesu ka cɛ ɲanasisinin ye minkɛ, a ko: «Naforo bɛ mɔgɔ minw fɛ,
olugu don ka gbɛlɛn Ala ta Masaya* ra dɛ!
25 Ɲɔgɔmɛ don ka di misɛniwo fɛ, ka tɛmɛ naforotigi don kan Ala ta
Masaya ra.»
26 Yesu lamɛnbagaw ko: «O tuma jɔn le bɛna kisi sa?»
27 Yesu ka o jaabi ko: «Fɛn min bɛ mɔgɔ kaɲa, o tɛ Ala kaɲa.»
28 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Anw do? Anw jɛnna an borofɛnw bɛɛ kɔ
ka tugu i nɔ fɛ!»
29 Yesu ka o jaabi ko: «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka
jɛn a ta bon kɔ, walama a muso kɔ, walama a balemaw kɔ, walama a
somɔgɔw kɔ, walama a ta denw kɔ, Ala ta Masaya kosɔn,
30 o tigi bɛna o fɛnw bɛɛ ɲɔgɔn caman sɔrɔ dunuɲa ra yan, ka taga
ɲanamanya banbari fana sɔrɔ sini.»

Yesu ka a ta saya ni a kunuko fɔ tuun
(Matiyu 20.17-19; Marika 10.32-34)

31 O kɔ, Yesu ka a ta karamɔgɔden tan ni fla wele ka o gbara a yɛrɛ
kɔrɔ, k'a fɔ o ye ko: «An tagatɔ flɛ Zeruzalɛmu; Min kɛra Adamaden
ye*, ciraw ka ko o ko fɔ o ta ko ra, o bɛɛ bɛna kɛ.
32 O bɛna a mina ka a don siya wɛrɛ mɔgɔw boro. Olugu bɛna a
lɔgɔbɔ, k'a nɛni, ka daji tu a kan.

18:20 18.20 Nin kuma fɔra Bɔri 20.12-16; Sariya 5.16-20.

33 O bɛna a bugɔ ni gbɛɲɛ ye, ka sɔrɔ ka a faga; nka a saya tere
sabanan na a bɛna kunu.»
34 Nka karamɔgɔdenw ma foyi faamu o kumaw ra. Kuma kɔrɔ
dogora o ma. O ma a tagafan lɔn.

Yesu ka fiyentɔcɛ ɲa yɛlɛ
(Matiyu 20.29-34; Marika 10.46-52)

35 Yesu surunyara Zeriko dugu ra; fiyentɔcɛ dɔ tun siginin bɛ sirada
ra, a bɛ daariri kɛra.
36 A ka jama mankan mɛn minkɛ, a ka mɔgɔw ɲininka ko mun
mankan lo.
37 O k'a fɔ a ye ko Yesu Nazarɛtika le bɛ tɛmɛna.
38 Fiyentɔcɛ pɛrɛnna ko: «Yesu, Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne
ma!»
39 Mɔgɔ minw tun bɛ ɲa fɛ, olugu sɔngɔra a ra, ko a ye je. Nka a ka
dɔ le fara a pɛrɛnkan kan ko: «Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne
ma.»
40 Yesu lɔra; a k'a fɔ o ye ko o ye na ni a ye. A sera Yesu kɔrɔ minkɛ,
Yesu k'a ɲininka ko:
41 «I b'a fɛ ne ye mun kɛ i ye?» A ka Yesu jaabi ko: «Matigi, ne b'a
fɛ ka yeri kɛ le tuun.»
42 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Ne sɔnna, i ye yeri kɛ; i ta lanaya ka i kisi!»
43 O yɔrɔnin kelen bɛɛ, cɛ ɲa yɛlɛra, a tugura Yesu kɔ, ka to ka Ala
tando. Mɔgɔw ka o ye minkɛ, o ka Ala tando.

19

Yesu ni Zake ta ko

1 Yesu donnin kɔ Zeriko dugu kɔnɔ, a tun bɛ dugu cɛtigɛra.
2 Cɛ dɔ tun bɛ o dugu kɔnɔ, a tɔgɔ ye ko Zake; ale le tun ye
ninsaraminabagaw ɲamɔgɔ ye, naforo fana tun b'a fɛ.
3 Zake tun b'a fɛ ka Yesu ye, k'a lɔn jɔn lo; nka a tun tɛ se, sabu ale
tun ka surun, jama fana tun ka ca.
4 O ra, a borira ka taga ɲa fɛ, ka taga yɛlɛ sikomɔriyiri dɔ ra, janko
ka Yesu ye, sabu Yesu tun ka kan ka tɛmɛ o yɔrɔ ra.
5 Yesu nana se yiri jukɔrɔ minkɛ, a ka a ɲa kɔrɔta san fɛ k'a fɔ Zake
ye ko: «Zake, i teliya ka jigi yan, sabu ne ka kan ka jigi i ta so bi.»
6 Zake teliyara ka jigi, ka taga ni Yesu ye so kɔnɔ a ninsɔndiyaninba.
7 Mɔgɔw ka o ye minkɛ, o bɛɛ ka kɛ Yesu kɔrɔfɔ ye, ko: «A sɔnna ka
taga jigi jurumuntɔ ta so kɔnɔ!»
8 Nka Zake lɔnin tora Matigi ɲa fɛ k'a fɔ a ye ko: «Matigi, ne bɛ ne
borofɛnw tarancɛ bɛɛ di fagantanw ma; ni a kɛra ko ne ka mɔgɔ dɔ
tɔɲɔ k'a borofɛn mina, ne bɛ o ɲɔgɔn naani kɔsegi o tigi ma.»
9 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Kisiri sera nin so kɔnɔ bi, sabu nin cɛ fana ye
Iburahima ta duruja dɔ ye.
10 Min kɛra Adamaden ye*, ale nana mɔgɔ tununinw le yɔrɔɲini ka
o kisi.»

Baaraden saba ta ko
(Matiyu 25.14-30)

11 Ayiwa, ka mɔgɔw to o bɛ Yesu lamɛnna, a ka talen dɔ la o ye; sabu
o tun bɛ surunyara Zeruzalɛmu na, ani mɔgɔw ta miiriya tun ye ko
Ala ta Masaya* bɛna sigi o wagati yɛrɛ le ra.

12 A ko: «Fagamaden dɔ tun bɛ tagara jamanajan dɔ ra, ka taga
masaya sɔrɔ, ka sekɔ ka na sigi a yɛrɛ ta jamana mɔgɔw kunna.
13 Ayiwa, sani a ye taga, a ka cɛ tan wele a ta baaradenw na, ka
warigbɛ waga tan di o bɛɛ kelen kelen ma, k'a fɔ o ye ko o ye jago kɛ
ni a ye, ka dɔ fara a kan sani ale ye sekɔ ka na.
14 «Nka a ko tun man di a ta jamanamɔgɔ dɔw ye. A taganin kɔ, o
ka cira bla ka taga masacɛba fɛ ka taga a fɔ a ye ko olugu t'a fɛ o cɛ
ye na sigi olugu kunna.
15 «Nka, o bɛɛ n'a ta, a ka masaya sɔrɔ ka na a ta jamana ra. A nana
minkɛ, a tun ka wari di a ta baaraden minw ma, a ka olugu wele ka
na, ko o ka tɔnɔ min sɔrɔ, o ye na a yira ale ra.
16 Baaraden fɔlɔ nana; a ko: ‹Ne matigicɛ, ne ka baara kɛ ni i ta wari
ye ka a warigbɛ waga tan sɔrɔ ka fara a kan.›
17 A ko a ma ko: ‹O ɲana, baaradenɲuman le bɛ i ye. Fɛn fitini le
dira i ma, nka i kɛra lanamɔgɔ ye o ra. O kosɔn, ne bɛna i sigi dugu
tan kunna.›
18 O kɔ, flanan nana; ale ko: ‹Ne matigicɛ, ne ka baara kɛ ni i ta wari
ye ka a warigbɛ waga looru sɔrɔ ka fara a kan.›
19 A matigicɛ ko o ma ko: ‹Ele fana bɛna sigi dugu looru kunna.›
20 Baaraden dɔ wɛrɛ nana, ale ko: ‹Ne matigicɛ, i ta wari flɛ nin ye.
Ne tun k'a don fani dɔ kɔnɔ, k'a dogo.
21 Ne siranna i ɲa, sabu ele ye mɔgɔ fariman le ye. I ma fɛn min bla,
i bɛ o le ta, i ma foro min sɛnɛ, i bɛ o siman tigɛ.›
22 A matigicɛ ko a ma ko: ‹Ele baaradenjugu. Ne bɛna kiti tigɛ i kan
ka kaɲa ni i yɛrɛ darakuma le ye. I k'a lɔn ko ne ye mɔgɔ fariman le
ye, ko ne ma fɛn min bla, ne bɛ o ta, ko ne ma foro min sɛnɛ, ne bɛ o
siman le tigɛ;
23 o tuma, mun kosɔn, i ma ne ta wari bla waribon na? Ni o tun kɛra,
ne kɔseginin, ne tun bɛna a ta, ka tɔnɔ sɔrɔ ka fara a kan.›
24 A Matigicɛ k'a fɔ a kɛrɛfɛmɔgɔw ye ko: ‹Aw ye a ta wari mina a
ra k'a di warigbɛ waga tan tigi ma.›
25 Nka o mɔgɔw ko: ‹An matigicɛ, warigbɛ waga tan bɛ ale fɛ ka ban
o.›
26 Masacɛ ko: ‹Dɔ bɛ min fɛ, dɔ wɛrɛ bɛna di o le ma; nka dɔ tɛ min
fɛ, hali fitini min b'a fɛ, o bɛna bɔsi a ra.
27 Ayiwa, sisan, ne jugu minw tun t'a fɛ ne ye sigi olugu kunna, aw
ye o bɛɛ mina ka na o bɛɛ faga ne yɛrɛ ɲa na yan.› »

Yesu tagatɔ Zeruzalɛmu
(Matiyu 21.1-11; Marika 11.1-11; Yuhana 12.12-19)

28 Ayiwa, Yesu ka o kumaw bɛɛ fɔ ka ban tuma min na, a blara jama
ɲa, o ka kɛ taga ye Zeruzalɛmu.
29 O tagara surunya Bɛtifaze ra tuma min na, ani Betani, ka o to
Oliviyesunw kuru kɛrɛ fɛ, Yesu ka a ta karamɔgɔden fla ci.
30 A k'a fɔ o ye ko: «Dugu min flɛ an ɲa fɛ, aw ye taga yi; ni aw sera
yi, aw bɛna faliden dɔ sirinin ye, mɔgɔ si ma yɛlɛn min kan fɔlɔ. Aw
y'a foni ka na ni a ye yan.
31 Ni mɔgɔ dɔ ka aw ɲininka ko: ‹Mun kosɔn aw b'a fonina?› Aw
y'a fɔ a ye ko: ‹An Matigi le mako b'a ra.› »
32 Karamɔgɔden fla tagara minkɛ, Yesu tun k'a fɔ o ye cogo min na,
o tagara a sɔrɔ ten.

33 O tun bɛ faliden fonina minkɛ, falitigiw ko o ma ko: «Mun kosɔn
aw bɛ faliden fonina?»
34 O ko: «An Matigi le mako b’a ra.»
35 O nana ni faliden ye Yesu fɛ; o ka o ta derege dɔw la fali kɔ ra, ka
Yesu layɛlɛn ka sigi a kan.
36 Ka o tagatɔ to, mɔgɔw tun bɛ o ta deregebaw lalara sira kan Yesu
ɲa.
37 O tun bɛ surunyara Zeruzalɛmu na ka ban. O sera Oliviyesunw
kuru jigijigi ra minkɛ, Yesu tun ka kabako minw kɛ karamɔgɔdenw
ɲa na, o bɛɛ jusu diyaninba ka kɛ Ala tando ye ni kanba ye o kabako
kɛninw kosɔn.
38 O tun b’a fɔra ko:
«Masacɛ min bɛ nana Matigi Ala tɔgɔ ra,
dugawu ye kɛ o ye.
Hɛra ye kɛ sankolo ra,
nɔɔrɔ ye la Ala tɔgɔ kan sanfɛyɔrɔw bɛɛ ra.»
39 Farisi* dɔw tora jama ra k’a fɔ Yesu ye ko: «Karamɔgɔcɛ, a fɔ i ta
karamɔgɔdenw ye ko o ye je.»
40 Yesu ka o jaabi, ko: «Hali ni o jera, kabakuruw le bɛna pɛrɛn o nɔ
ra; ne bɛ o fɔ aw ye.»

Yesu ka Zeruzalɛmu ta tɔɔrɔ ko fɔ

41 O surunyara Zeruzalɛmu na; Yesu ka dugu ye minkɛ, a kasira a
kunna k’a fɔ ko:
42 «Fɛn min bɛ se ka hɛra kɛ aw ye, ni a kɛra ko aw tun ka o lɔn bi!
Nka o dogora aw ma sisan.
43 Lon dɔ, bɛna se, aw juguw bɛna aw datugu, ka aw lamini ni kogow
ye, ka dingaw sogi ka dugu fanw bɛɛ lamini ka aw degu.
44 O bɛna dugumɔgɔw bɛɛ dɔndɔn ka o ɲɔɲɔ, ka aw ta dugu bɛɛ ci,
ka a kabakuruw bɛɛ yɛrɛgɛ; sabu Ala tun b’a fɛ ka aw dɛmɛ wagati
min na, aw ma o wagati jate!»

Yesu ka jagokɛbagaw gbɛnna
(Matiyu 21.12-17; Marika 11.15-19; Yuhana 2.13-22)

45 Ayiwa, Yesu tagara don Alabatosoba lu kɔnɔ, ka jagokɛbagaw*
gbɛn ka bɔ.
46 A k’a fɔ o ye ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Ne ta bon bɛna kɛ
Aladaariyɔrɔ le ye,› nka aw kɔni ka a yɛlɛma ka a kɛ sonw dogoyɔrɔ
le ye†.»
47 Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna lon bɛɛ Alabatosoba kɔnɔ.
Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw*, ani jamana
ɲamɔgɔw tun bɛ Yesu fagasababu le ɲinina.
48 Nka o tun bɛna a mina cogo min na, o tun ma o lɔn; sabu Yesu ta
ko tun ka mɔgɔw bɛɛ kun mina, o bɛɛ tun b’a lamɛnna.

20

Yesu ta fanga sɔrɔyɔrɔ
(Matiyu 21.23-27; Marika 11.27-33)

---

* **19:45 19.45** O mɔgɔw tun bɛ bɛganw fiyeere sarakabɔbagaw le ma, walama ka wari falen o ye. † **19:46 19.46** Nin kuma fɔra Ezayi 56.7 ani Yeremi 7.11.

1 Lon dɔ, Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna Alabatosoba kɔnɔ, ani
ka Kibaro Diman* fɔ o ye; sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya
karamɔgɔw*, ani cɛkɔrɔba dɔw nana a fɛ.
2 O ko: «A fɔ an ye: I bɛ nin kow kɛra fanga juman sababu le ra, ani
jɔn le ka o fanga di i ma?»
3 Yesu ka o jaabi ko: «Ne fana bɛna aw ɲininka ko kelen na.
4 Aw ye nin fɔ ne ye: jɔn le tun ka Yuhana Batizerikɛbaga ci ka na
mɔgɔw batize? Ala wa, walama mɔgɔw?»
5 O yɛrɛ dama ka kɛ a miiri ye, ko: «Ni an ko: ‹Ala lo›, a bɛna a fɔ
ko: ‹O tuma mun kosɔn aw ma la a ra?›
6 Nka ni an fana ko: ‹Mɔgɔw lo›, jama bɛna an bon ni kabakuru ye
dɛ; sabu o bɛɛ lanin b'a ra ko Yuhana ye Ala ta cira le ye.»
7 O kosɔn o ka Yesu jaabi ko olugu m'a lɔn.
8 Yesu fana ko: «Ayiwa, ni o lo, min ka fanga di ne ma ka nin kow
kɛ, ne fana tɛna o fɔ aw ye.»

Baaradenjuguw ta ko
(Matiyu 21.33-46; Marika 12.1-12)

9 O kɔ, Yesu ka nin talen fɔ jama ye; a ko: «Cɛ dɔ le tun ka rɛzɛnforo
sɛnɛ ka a karifa baarakɛbaga dɔw ma, ka bɔ ka taga tagama dɔ ra ka
taga wagatijan kɛ yi.
10 Rɛzɛn bɔwagati nana se tuma min na, a ka a ta baaraden dɔ
ci rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw fɛ ko o ye rɛzɛnmɔ dɔ di. Nka rɛzɛnforo
kɔrɔsibagaw ka o mina, ka a bugɔ, ka a borolakolon gbɛn ka taga.
11 Forotigi ka baaraden dɔ wɛrɛ ci; o ka o bugɔ, ka o nɛni, ka o
borolakolon gbɛn ka taga.
12 A ka mɔgɔ sabanan ci o fɛ; o ka o bugɔ ka a mandimi, ka a gbɛn.
13 Forotigi ko: ‹Ne bɛna nin ko kɛ cogo di?› A ko: ‹Ayiwa, ne bɛna
ne yɛrɛ dencɛ kanunin le ci o fɛ. Ne bɛ miiri ko o bɛna ale bonya.›
14 Ayiwa, rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw nana forotigi dencɛ natɔ ye minkɛ,
o k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: ‹Nin le bɛna cɛn ta! An y'a mina ka a faga, janko
foro ye kɛ an ta ye.›
15 A sera o ma minkɛ, o tagara ni a ye foro kɔ fɛ ka taga a faga.»
Yesu ko: «Ayiwa, sisan forotigi bɛna na mun le kɛ o rɛzɛnforo
kɔrɔsibagaw ra sa?
16 A bɛna na ka na o faga, ka a ta foro karifa mɔgɔ wɛrɛw ma.»
Mɔgɔw ka o kuma mɛn minkɛ, o ko: «E! Ala ma an kisira o ko ɲɔgɔn
ma.»
17 Yesu ka jama flɛ, k'a fɔ o ye ko: «Nin kuma min sɛbɛra Kitabu
kɔnɔ, ko:
‹Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le nana kɛ kabakuru sɔbɛman ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye,›
aw ta miiriya ra o kuma kɔrɔ ye di le?
18 Ayiwa, ni mɔgɔ o mɔgɔ kɔni ka ben o kabakuru kan, o tigi kolow
bɛɛ bɛ karikari; ni o kabakuru fana ka ben mɔgɔ o mɔgɔ kan, a bɛ o
tigi ɲɔɲɔ.»

Ninsɔngɔ sarako
(Matiyu 22.15-22; Marika 12.13-17)

20:17 20.17 Nin kuma fɔra Zaburu 118.22.

19 Sariya karamɔgɔw* ni sarakalasebagaw kuntigiw* tun b’a fɛ ka
Yesu mina o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, sabu o k’a lɔn ko a ka talen fɔ olugu
le ma; nka o siranna jama ɲa.
20 O ka kɛ Yesu kɔrɔsi ye. O ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Yesu kɔrɔsiri
kama; olugu tagara o yɛrɛ kɛ i n’a fɔ mɔgɔsɔbɛw, ka Yesu dakɔrɔbɔ
janko a ye kuma bɛnbari dɔ fɔ, o ye a minasababu sɔrɔ ka taga ni a
ye jamanatigi fɛ, ani fagamaw fɛ, ka taga kiti tigɛ a kan.
21 O mɔgɔw nana Yesu ɲininka ko: «An karamɔgɔ, an k’a lɔn ko i
ta kumaw, ani ta karan fana terennin lo; i tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra, i bɛ
mɔgɔw karan Ala sira ra ka kaɲa ni can le ye.
22 Ayiwa, yala ka ninsɔngɔ sara masacɛba Sezari ye, o bɛnnin lo wa,
walama a bɛnnin tɛ?»
23 Ayiwa, Yesu tun bɔra o mɔgɔw ta nanbara kɔrɔ ma.
24 A ko o ma ko: «Aw ye tama kelen yira ne ra.» O ka tama kelen yira
a ra. A ko: «Jɔntigi ja ni a tɔgɔ le bɛ nin wari kan?» O ko: «Masacɛba
Sezari.»
25 Yesu ko: «Ayiwa, ni o lo, aw ye Sezari ta kɔsegi Sezari ma, ka Ala
ta kɔsegi Ala ma.»
26 O mɔgɔw ma hali kuma den kelen sɔrɔ ka bɔ Yesu da ra jama ɲa
na, min bɛ kɛ a minasababu ye. Yesu ta jaabiri ka o kabakoya; o jera!

Sadusiw ka Yesu ɲininka suw kunuko ra
(Matiyu 22.23-33; Marika 12.18-27)

27 Ayiwa, Sadusiw, minw b’a fɔ ko mɔgɔ si su tɛna kunu lahara, olugu
dɔw gbarara Yesu ra k’a ɲininka; o ko:
28 «An karamɔgɔ, cira Musa tun ka nin kuma sɛbɛ sariya* ra, ko:
‹Ni cɛ dɔ ka muso furu, ka sa k’a sɔrɔ a ma den sɔrɔ ni o muso ye, a
balemacɛ ka kan ka o muso ta ka den sɔrɔ ni a ye a balemacɛ nɔ ra.›
29 «Ayiwa, balemacɛ wolonfla tun bɛ yi. Fɔlɔ ka muso furu, ka sa, a
ma den sɔrɔ.
30 Balemacɛ flanan ka muso ta, ka sa, a ma den sɔrɔ; sabanan fana
ta kɛra ten.
31 O cɛ wolonfla bɛɛ ka muso furu ka gban ɲɔgɔn na, ka sa, o si ma
den to o kɔ.
32 O kɔ, muso yɛrɛ sara.
33 Ayiwa, ni suw nana kunu lahara o, muso bɛna kɛ jɔn kelen le ta
ye sa? Sabu o cɛ wolonfla bɛɛ tun ka a furu!»
34 Yesu ka o jaabi, ko: «Dunuɲa ra yan le cɛ bɛ muso furu, muso fana
bɛ sigi cɛ fɛ.
35 Nka ni Ala nana a latigɛ ko mɔgɔ minw ka kan ni wagati nata ta
ɲanamanyakura ye, ni olugu kununa ka bɔ saya ra, olugu tɛna muso
furu, walama ka di cɛ ma;
36 o fana tɛna sa ka ye. O bɛna kɛ i ko mɛlɛkɛw; o bɛ kɛ Ala denw
ye, sabu o bɔra saya ra ka don Ala ta ɲanamanya ra.
37 «Ayiwa, ni mɔgɔ ka sa, a bɛ taga kunu lahara; cira Musa ka o le
yira an na. Yiritunin tasumaman kɔrɔ a ka Ala wele ko: ‹Iburahima
ta Ala, ani Isiyaka ta Ala, ani Yakuba ta Ala.›
38 O kɔrɔ ye ko Ala tɛ mɔgɔ saninw ta Ala ye; mɔgɔ ɲanamanw ta
Ala lo; sabu Ala fɛ, o mɔgɔw bɛɛ ɲanaman lo.»

20:28 20.28 Nin kuma fɔra Sariya 25.5-6. **20:37 20.37** Nin kuma fɔra Bɔri 3.2,6.

39 O kumaw fɔnin kɔ, sariya karamɔgɔ* dɔw ko a ma ko: «An
karamɔgɔ, i ka can fɔ.»
40 Ayiwa, k'a ta o wagati ra, o ma sɔn ka Yesu ɲininka tuun.

Kirisita ma kɛ Dawuda Mamaden dɔrɔn ye
(Matiyu 22.41-46; Marika 12.35-37)

41 Yesu ko mɔgɔw ma ko: «Mun kosɔn mɔgɔw b'a fɔ ko Ala ka
Kisibaga* min layiri ta, ko o bɛna kɛ Dawuda Mamaden* le ye?
42 K'a sɔrɔ Dawuda yɛrɛ k'a sɛbɛ Zaburuw kitabu kɔnɔ, ko:
‹Matigi Ala k'a fɔ ne Matigi ye ko:
Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,
43 fɔ ne ye i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ.›
44 Ayiwa, ni Dawuda bɛ o Kisibaga wele ko a Matigi, o tuma a bɛ se ka
kɛ Dawuda Mamaden ye cogo di?»

Yesu ka sariya karamɔgɔw dɔgɔya
(Matiyu 23.1-36; Marika 12.38-40)

45 Jama bɛɛ tun bɛ Yesu lamɛnna; a ko a ta karamɔgɔdenw ma ko:
46 «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi sariya karamɔgɔw* ra dɛ! Deregebadon ka
di olugu ye ka yaala. O b'a fɛ mɔgɔ tɔw le ye olugu fo jamayɔrɔw
ra. Karansow* kɔnɔ, ɲafɛsigiyɔrɔw le ka di o ye; ni o ka o wele
domuniyɔrɔw ra, ɲafɛsigiyɔrɔw le ka di o ye.
47 O bɛ muso cɛ saninw borofɛnw bɛɛ domu. O bɛ Ala daari ka mɛɛn
janko mɔgɔw ye o kɔrɔsi. O le kosɔn, o ta kiti bɛna gbɛlɛya ka tɛmɛ
tɔw ta kan.»

21

Muso fagantan ta saraka
(Marika 12.41-44)

1 Ka Yesu to Alabatosoba kɔnɔ, a k'a ɲa kɔrɔta ka naforotigiw ye, o
bɛ o ta saraka blara sarakablaminan kɔnɔ.
2 A ka muso fagantan dɔ fana ye, min cɛ tun sara, ale ka
warimisɛnnin fla bla sarakablaminan kɔnɔ.
3 Yesu ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye, ko nin muso fagantan min cɛ
sara, ale ka saraka min di, o cayara ka tɛmɛ tɔw bɛɛ ta kan;
4 sabu tɔw ka fitini dɔrɔn le bɔ o ta naforo ra k'a bla sarakablaminan
kɔnɔ; nka ale ka a ta wari bɛɛ le di, hali domuni sɔngɔ ma to a boro
tuun.»

Yesu ka dunuɲa laban tagamasiyɛnw yira
(Matiyu 24.3-14; Marika 13.1-2)

5 Ayiwa, mɔgɔ dɔw ka kɛ Alabatosoba ko lakari ye, ko a cɛ ka ɲi, ko
a lɔra ni kabakuru ɲumanmanw le ye, ani mɔgɔw ka sarakafɛn minw
di Ala ma.
6 Yesu ko: «Aw ɲa bɛ nin bon minw na tan dɛ, lon dɔ nin bonw bɛɛ
bɛna cici, ka a kabakuruw bɛɛ yɛrɛgɛ ka bɔ ɲɔgɔn kunna.»
7 Karamɔgɔdenw ko: «An karamɔgɔ, nin kow bɛna kɛ wagati juman,
ani tagamasiyɛn juman bɛna a yira ko a wagati sera?»
8 Yesu ka o jaabi, ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana a to mɔgɔ si
ye aw lafiri; sabu mɔgɔ caman bɛna na ni ne tɔgɔ ye, k'a fɔ ko olugu
le ye Kisibaga* ye, ko wagati sera ka ban. Aw kana tugu o kɔ.

20:43 20.43 Nin kuma fɔra Zaburu 110.1.

9 Ni aw nana to ka kɛrɛ mankanw mɛn, ani murutiri kow, aw ja kana
tigɛ; sabu jagboya lo ko o kow ye kɛ; nka o si tɛ a laban ye fɔlɔ.»
10 A ko o ma ko: «Siya dɔ bɛna wuri dɔ wɛrɛ kama, jamana dɔ bɛna
wuri dɔ wɛrɛ kama.
11 Dugukoloyɛrɛyɛrɛbaw bɛna kɛ yɔrɔ dɔw ra, ani banajuguw, ani
kɔngɔbaw. Siranyafɛnw, ani tagamasiyɛnba dɔw bɛna kɛ sankolo ra.
12 «Nka sani o kow bɛɛ ye kɛ, o bɛna aw mina ka aw bugɔ. O bɛna
aw tɔɔrɔ, o bɛna aw mina ka taga ni aw ye karansow* kɔnɔ janko ka
kiti tigɛ aw kan, ka aw bla kaso ra. O bɛna taga ni aw ye masacɛw fɛ,
ani jamana ɲamɔgɔw fɛ ne tɔgɔ kosɔn.
13 O bɛna kɛ sababu ye k'a to aw ye kɛ ne seerew ye ka kuma olugu
fɛ.
14 Aw y'a to aw hakiri ra, ko aw man kan ka kuma dɔ labɛn, aw bɛna
taga min fɔ janko ka aw yɛrɛ bɔsi.
15 Sabu ne yɛrɛ le bɛna kuma don aw da ra, ka hakiritigiya di aw
ma, min sababu ra aw juguw si tɛna se ka kuma kɛ ni aw ye, walama
ka aw sɔsɔ.
16 Aw worobagaw, ani aw balemaw, ani aw somɔgɔw, ani aw teriw
bɛna aw janfa, ka aw caman faga.
17 Mɔgɔw bɛɛ bɛna aw kɔninya ne tɔgɔ kosɔn.
18 Nka, o bɛɛ n'a ta, hali aw kunsigiden kelen tɛna tunu.
19 Ni aw ka nin kow sɔnmina, o le bɛna aw nin kisi.»

Yesu ka Zeruzalɛmu dugu halaki ko fɔ
(Matiyu 24.15-21; Marika 13.14-19)

20 Yesu ko: «Ni aw nana Zeruzalɛmu dugu lamininin ye kɛrɛkɛjamaw
fɛ wagati min na, aw ka kan k'a lɔn ko dugu cituma sera.
21 Ni o wagati sera k'a sɔrɔ minw bɛ Zude mara ra, olugu ye bori
ka taga kuruw fan fɛ; minw bɛ Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, olugu ye bɔ;
minw bɛ kongo kɔnɔ, olugu kana don dugu kɔnɔ.
22 «Sabu, o lon bɛna kɛ Ala ta kititigɛlon ye Zeruzalɛmu kan, janko
kuma minw bɛɛ sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o ye kɛ can ye.
23 O lonw na bɔnɔ bɛna muso lasiritɔw sɔrɔ, ani minw bɛ sin dira
denw ma; sabu tɔɔrɔba bɛna kɛ jamana kɔnɔ, ka Ala ta dimi ben nin
jamana mɔgɔw kan.
24 O bɛna o faga ni kɛrɛkɛmuruw ye, o bɛna o mina ka taga o kɛ
kasodenw ye siya wɛrɛw* ta jamana bɛɛ ra. O cogo ra, siya wɛrɛ
mɔgɔw bɛna don Zeruzalɛmu ka o ta fanga sigi fɔ ka taga o ta wagati
dafa.»

Yesu nacogo ka bɔ sankolo ra
(Matiyu 24.29-35; Marika 13.24-31)

25 «Ayiwa, sankolo ra, tagamasiyɛn dɔw bɛna kɛ tere ni karo ni lolow
kan. Dugukolo kan, jatigɛba le bɛna mɔgɔw mina fɔ ka o kɔnɔnɔban,
kɔgɔji ni jikurubaw ta mankan kosɔn.
26 Ko minw bɛna kɛ dugukolo kan, mɔgɔ dɔw ja tigɛninba bɛna to
o miiriri ra fɔ ka na kirin, sabu sankolo ta sebagayaw bɛna yuguyugu
ka bɔ o nɔ ra.
27 O tuma ra, Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna o natɔ ye sankaba dɔ
kan ni sebagayaba ye, ani nɔɔrɔba.

28 Ayiwa, ni aw ka na o kow kɛtɔ ye tuma min na, aw ye aw kun
kɔrɔta ka aw ɲa lawuri san fɛ, sabu aw ta kisiri wagati le surunya ra
ten.»

Torosun ta karan
(Matiyu 24.32-35; Marika 13.28-31)

29 O kɔ, Yesu ka talen dɔ fɔ o ye; a ko: «Aw ye torosun kɔrɔsi, ani
yiri tɔw bɛɛ.
30 Ni aw k'a ye ko o bɛ flaburukuraw bɔra, aw b'a lɔn ko samiya
surunyara.
31 O cogo kelen na, ni aw nana a ye ko nin kow bɛ kɛra tuma min
na, aw y'a lɔn ko Ala ta Masaya* wagati le surunyara.
32 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko bi mɔgɔw tɛna sa ka ban fɔ nin kow
bɛɛ ye kɛ ka dafa.
33 Sankolo ni dugukolo bɛna tɛmɛ, nka ne ta kuma tɛna tɛmɛ fiyewu.
34 «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana to domunibaw ra, ani minni na,
ka to ka hami dunuɲafɛnw sɔrɔri dɔrɔn na, k'a to ne nalon ye na bara
aw ra;
35 sabu ne nalon bɛna bara dunuɲamɔgɔw bɛɛ ra, ka o mina i ko jɔ.
36 O kosɔn, aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, ka Ala daari wagati bɛɛ, janko
aw ye fanga sɔrɔ, kojugu minw bɛna kɛ, ka bɔsi o bɛɛ ma; ni o kɛra,
Min kɛra Adamaden ye*, aw kun kɔrɔtanin bɛna se ka lɔ o ɲa kɔrɔ.»
37 Ayiwa, Yesu tun bɛ to ka mɔgɔw karan Alabatosoba kɔnɔ tere fɛ.
Ni su ka ko, kuru min bɛ wele ko Oliviyesunw kuru, a tun bɛ taga si o
yɔrɔ ra.
38 Sɔgɔmada joona fɛ, mɔgɔw bɛɛ tun bɛ taga lajɛn a kɔrɔ
Alabatosoba kɔnɔ ka a ta karan lamɛn.

22

Mɔgɔw ka janfa siri Yesu kama
(Matiyu 26.1-5; Marika 14.1-2; Yuhana 11.45-53)

1 Ayiwa, Burufunubari ɲanagbɛ* min bɛ wele ko Jɔnyaban ɲanagbɛ*,
o tun bɛ surunyara.
2 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* tun bɛ cogo
ɲinina ka Yesu faga, nka o tun bɛ siranna jama ɲa.

Zudasi ka Yesu janfa
(Matiyu 26.14-16; Marika 14.10-11)

3 Ayiwa, Setana donna Zudasi jusukun na, min bɛ wele fana ko
Sikariyɔti, ani min tun ye Yesu ta karamɔgɔden tan ni fla dɔ ye.
4 Zudasi tagara sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Alabatosoba
kɔrɔsibagaw kuntigiw fɛ; a bɛna Yesu mina k'a don o boro cogo min
na, o kumana ka bɛn o kan.
5 O kuma diyara olugu ye kosɛbɛ. O ka layiri ta a ye ko o bɛna wari
di a ma.
6 Zudasi sɔnna; a ka kɛ cogo ɲini ye, a bɛna se ka Yesu sɔrɔ ka a don
o boro cogo min na, jama kana bɔ a kala ma.

Karamɔgɔdenw ka Jɔnyaban ɲanagbɛ labɛn
(Matiyu 26.17-25; Marika 14.12-21; Yuhana 13.21-30)

7 Burufunubari ɲanagbɛ* wagati ra, lon min na Jɔnyaban ɲanagbɛ
ta saraka ka kan ka faga,

8 o lon na Yesu ka Piyɛri ni Yuhana ci; a ko: «Aw ye taga Jɔnyaban
ɲanagbɛ domuni labɛn an ye janko an ye a domu.»
9 O ka Yesu jaabi ko: «I b’a fɛ an ye taga a labɛn min le?»
10 Yesu ko: «Ni aw donna dugu kɔnɔ, aw bɛna bɛn ni cɛ dɔ ye, ji bɛ
daga ra a kun na. A bɛna taga don lu min kɔnɔ, aw ye tugu a kɔ ka
taga don fɔ o lu kɔnɔ.
11 Ni aw sera yi, aw y’a fɔ lutigi ye ko: ‹An karamɔgɔ ko, ko ale ni a
ta karamɔgɔdenw bɛna Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni kɛ bon min kɔnɔ,
ko o bon bɛ min?›
12 Ayiwa, a bɛna bonba dɔ yira aw ra sankaso san fɛ, fɛn bɛɛ bɛ a
kɔnɔ. Aw bɛna Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn o bon le kɔnɔ.»
13 Ayiwa, Piyɛri ni Yuhana tagara. O tagara a sɔrɔ i ko Yesu tun k’a
fɔ o ye cogo min na. O ka Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn.

Jɛŋɲɔgɔnya domuni
(Matiyu 26.26-30; Marika 14.22-26; Korɛntikaw fɔlɔ 11.23-25)

14 Domuniwagati sera minkɛ, Yesu sigira domuni na ni a ta
karamɔgɔdenw ye.
15 Ka o to domuni na, Yesu k’a fɔ o ye ko: «Ne kɔni tun b’a fɛ yɛrɛ
le ka nin ɲanagbɛ domuni kɛ ni aw ye sani ne ye tɔɔrɔ.
16 Sabu ne b’a fɔ aw ye ko ne tɛna a ɲɔgɔn domu tuun fiyewu fɔ ka
taga se lon min na, a kɔrɔ ye min ye, o bɛna kɛ Ala fɛ a ta Masaya*
ra.»
17 A ka jifiyɛ ta, rɛzɛnji tun b’a kɔnɔ, a ka baraka la Ala ye, k’a fɔ a
ta karamɔgɔdenw ye ko: «Aw y’a mina, aw bɛɛ ye dɔ min a ra,
18 sabu ne b’a fɔ aw ye ko ne tɛna rɛzɛnji min tuun fiyewu fɔ lon
min Ala ta Masaya* bɛna na.»
19 O kɔ, a ka buru ta, ka baraka la Ala ye, k’a tigɛtigɛ ka dɔ di o ma,
k’a fɔ o ye ko: «Nin ye ne farikolo le ye, o le dira aw kosɔn. Aw ye nin
kɛ ka aw hakiri jigi ne ra.»
20 O cogo ra, domuni bannin kɔ, Yesu ka jifiyɛ ta, rɛzɛnji tun b’a
kɔnɔ. A k’a di o ma, k’a fɔ o ye ko: «Ala bɛ jɛŋɲɔgɔnyakura* min don
ni mɔgɔw ye ne jori baraka ra, o le bɛ nin ye. O jori le bɔnna aw kosɔn.
21 Nka o bɛɛ n’a ta, aw ra min bɛna ne don mɔgɔw boro, o tigi ni ne
siginin bɛ domuni na yan.
22 Min kɛra Adamaden ye*, o kɔni bɛna sa, i n’a fɔ a tun latigɛra cogo
min na. Nka mɔgɔ min bɛna kɛ sababu ye k’a janfa, bɔnɔ bɛna o tigi
sɔrɔ.»
23 Karamɔgɔdenw ka kɛ ɲɔgɔn ɲininka ye ko olugu ra jɔn kelen le
bɛna sɔn ka o ko ɲɔgɔn kɛ.

Karamɔgɔdenw ko jɔn le ye ɲamɔgɔ ye olugu ra

24 Ayiwa, sɔsɔri dɔ nana wuri karamɔgɔdenw cɛ ra, ko olugu ra jɔn
le ka kan ka jate ɲamɔgɔ ye.
25 Yesu ka o jaabi ko: «Aw k’a lɔn ko siya wɛrɛ mɔgɔw ta masacɛw
bɛ o mara fanga ra; fanga bɛ minw fɛ, olugu b’a fɛ jamanadenw ye
olugu wele ko koɲumankɛbagaw.
26 Nka a man kan ka kɛ ten aw cɛ ra. Aw ra min ye mɔgɔba ye, o tigi
ye kɛ i n’a fɔ bɛɛ ra fitini; min ye ɲamɔgɔ ye, o tigi ye kɛ i n’a fɔ tɔw
ta baaraden.

27 Baaraden min bɛ gba kɛ, ani a matigicɛ min bɛna sigi ka domuni
kɛ dɔrɔn, o fla ra juman le ka bon? Min bɛna sigi ka domuni kɛ, o le
man bon wa? O bɛɛ n’a ta, ne bɛ aw cɛ ra i ko baaraden.
28 «Aw kɔni jijara ka to ni ne ye ne ta kɔrɔbɔrikow bɛɛ ra.
29 O le kosɔn, ne bɛ Ala ta Masaya* labla aw ye, i n’a fɔ ne Fa ka a
labla ne ye cogo min na.
30 O kosɔn aw bɛna domuni ni minni kɛ ni ne ye ne ta Masaya* ra.
Aw bɛna sigi masasiginanw kan ka Izirayɛli* siya tan ni fla ta kiti tigɛ.»

Yesu ko Piyɛri bɛna ban ale ra
(Matiyu 26.31-35; Marika 14.27-31; Yuhana 13.36-38)

31 O kɔ, Yesu ko Simɔn ma ko: «Simɔn, Simɔn, Setana tun k’a ɲini
ko a bɛ aw kɔrɔbɔ, i ko o bɛ siman tɛntɛn cogo min na.
32 Nka ne ka Ala daari ele ye, janko i ta lanaya kana cɛn. Ni ele nana
nimisa tuma min na ka na ne fɛ, i ye i balema tɔw ja gbɛlɛya.»
33 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Matigi, ni kaso lo walama ni saya yɛrɛ lo,
ne labɛnnin lo ka o bɛɛ kɛ ni i ye.»
34 Yesu ko: «Piyɛri, ne b’a fɔ i ye ko sani dondo ye kasi bi, ele bɛna
a fɔ mɔgɔw ye fɔ siɲaga saba ko i ma ne lɔn.»

Yesu ka a ta karamɔgɔdenw ladi ko o ye o yɛrɛ labɛn

35 O kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma tuun ko: «Ne tun ka aw ci,
ko aw kana wari bla aw kun, ko aw kana bɔrɔ ta, ko aw kana sanbaraw
ta minkɛ o, yala fɛn dɔ dɛsɛra aw fɛ wa?» Karamɔgɔdenw k’a jaabi
ko: «Foyi si ma dɛsɛ an na.»
36 Yesu ko: «Sisan kɔni, ni wari bɛ min fɛ, o tigi ye o bla a yɛrɛ kun;
ni bɔrɔ bɛ min fɛ, o tigi ye o ta. Ni muru tɛ min fɛ, o tigi ye a ta fani
dɔ fiyeere ka dɔ san.
37 Sabu ne b’a fɔ aw ye ko min sɛbɛra ne ta ko ra, o ka kan ka kɛ.
A sɛbɛra ko: ‹O k’a jate ni kojugukɛbagaw ye.› Ayiwa, sisan, o kow
kɛwagati surunyara.»
38 Karamɔgɔdenw ko Yesu ma ko: «Matigi, ni o lo, muru fla ye nin
ye.» Yesu ko: «A ka ɲi ten.»

Yesu ni karamɔgɔdenw tagara kuru kan
(Matiyu 26.36-46; Marika 14.32-42)

39 O kɔ, Yesu bɔra ka taga Oliviyesunw kuru kan, i n’a fɔ a tun derira
k’a kɛ cogo min na. A ta karamɔgɔdenw tugura a kɔ.
40 O sera yi minkɛ, Yesu ko o ma ko: «Aw ye Ala daari, janko Setana
kana aw nɛgɛ ka aw bla kojugu ra.»
41 O kɔ, a bɔra o kɔrɔ ka gbara ɲa fɛ dɔɔnin, ka a kinbiri gban ka
Ala daari.
42 A ko: «Ne Fa, ni i bɛ sɔn, i ye nin tɔɔrɔ yɔrɔ janya ne ra. Nka ne
yɛrɛ sago kana kɛ, ele sago le ye kɛ.»
43 [O tuma, mɛlɛkɛ dɔ bɔra sankolo ra ka na a ja gbɛlɛya.
44 Sabu o wagati tun gbɛlɛyara Yesu ma kosɛbɛ, a jusukun tun tɔɔrɔra
haali; a ka Ala daari ni baraka ye ka wasi fɔ a wasiji kɛra i n’a fɔ jori,
ka tɔnitɔni dugu ma.]
45 A ka Ala daari minkɛ, a wurira ka na a ta karamɔgɔdenw fɛ, ka
na a sɔrɔ olugu bɛɛ sunɔgɔra, ɲanasisi fɛ.

22:37 22.37 Nin kuma fɔra Ezayi 53.12.

46 A ko o ma ko: «Mun kosɔn aw bɛ sunɔgɔra? Aw ye wuri ka Ala
daari, janko Setana kana na aw nɛgɛ ka aw bla kojugu ra.»

Yahudiyaw nana Yesu minayɔrɔ ra
(Matiyu 26.47-56; Marika 14.43-50; Yuhana 18.3-11)

47 Ka Yesu to kuma ra, o barara ka jama natɔ ye. Yesu ta
karamɔgɔden tan ni fla ra, kelen min tɔgɔ tun ye ko Zudasi, ale tun bɛ
o ɲa fɛ. A nana ka na gbara Yesu ra, ko a bɛ Yesu fo ni kanuyafori ye.
48 Yesu ko a ma ko: «Zudasi, Min kɛra Adamaden ye*, ele ka
kanuyafori le kɛ tagamasiyɛn ye ka o janfa k'a don mɔgɔw boro wa?»
49 Karamɔgɔdenw nana a ye ko o nana Yesu minayɔrɔ le ra minkɛ,
o ko Yesu ma ko: «Matigi, an tɛ muru ta o kama wa?»
50 O yɔrɔnin bɛɛ, Yesu ta karamɔgɔden kelen ka muru kɛ ka
sarakalasebagaw kuntigiba* ta jɔncɛ kininboroyanfan toro caron ka
bɔ yi.
51 Yesu ko: «Aw y'a to ten!» A magara o cɛ toro ra ka a kɛnɛya.
52 O kɔ, Yesu kumana sarakalasebagaw kuntigiw fɛ, ani Alabatosoba
kɔrɔsibagaw kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw, olugu minw tun nana a
minayɔrɔ ra; a ko: «Aw nana ni berew ni kɛrɛkɛmuruw ye ne kama,
k'a kɛ i ko aw nana benkannikɛbaga dɔ le kɔ;
53 k'a sɔrɔ ne tun bɛ ni aw ye Alabatosoba kɔnɔ lon bɛɛ, nka aw ma
sɔn ka ne mina. Ayiwa, aw ta wagati le sera sisan, dibi ta fanga ta
wagati lo.»

Piyɛri ko a ma Yesu lɔn
(Matiyu 26.57-58,69-75; Marika 14.53-54,66-72; Yuhana 18.12-18,25-27)

54 O ka Yesu mina ka taga ni a ye, ka taga a ladon sarakalasebagaw
kuntigiba* ta lu kɔnɔ; Piyɛri tora yɔrɔjan, ka kɛ tugu ye o kɔ.
55 O ka tasuma dɔ mana lu cɛ ma ka sigi o kɔrɔ. Piyɛri nana sigi o
kɔrɔ.
56 Baaradenmusɔ dɔ nana Piyɛri siginin ye tasuma kɔrɔ minkɛ, a ka
a lalaga ka a flɛ, k'a fɔ ko: «Nin cɛ fana tun bɛ ni Yesu ye!»
57 Nka Piyɛri ma sɔn ka lɔ a ra. A ko: «Musɔ, ne yɛrɛ m'a lɔn.»
58 Dɔɔnin kɛra, mɔgɔ wɛrɛ nana Piyɛri ye; ale fana ko: «Ele fana ye
Yesu ta mɔgɔ dɔ le ye!» Piyɛri ko o tigi ma ko: «Ne tɛ o dɔ ye dɛ!»
59 Wagati dama tɛmɛnin kɔ, mɔgɔ wɛrɛ nana a fɔ k'a gbɛlɛya ko:
«Sigiya t'a ra, cɛ nin tun bɛ ni Yesu ye, sabu Galileka lo.»
60 Piyɛri ko: «Cɛ, ne ma i ta kuma faamu dɛ!» O wagati kelen na, ka
Piyɛri to kuma ra, dondo kasira.
61 Matigi Yesu ka a ɲa munu ka Piyɛri flɛ. O tuma Matigi tun ka
kuma min fɔ a ye, a hakiri jigira o ra, ko: «Sani dondo ye kasi bi, ele
bɛna a fɔ siɲaga saba, ko i ma ne lɔn.»
62 O tuma Piyɛri bɔra kɛnɛ ma ka taga kasi kosɛbɛ.

Yesu ta tɔɔrɔ ni a ta kiti
(Matiyu 26.67-68; Marika 14.65)

63 Yesu kɔrɔsibagaw tun bɛ a lɔgɔbɔra, ka to ka a bugɔ.
64 O ka a ɲa siri, ka kɛ a ɲininka ye ko: «Min ka i bugɔ, o tigi tɔgɔ
lɔn k'a fɔ!»
65 O ka a nɛni ka kumajugu caman wɛrɛ fɔ a ma.
(Matiyu 26.59-66; Marika 14.55-64; Yuhana 18.19-24)

66 Dugu gbɛra minkɛ, Yahudiya ta cɛkɔrɔbaw ta jɛnkuru, ani
sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* ka o ta ki-
titigɛjama lajɛn, ka Yesu wele ka na.
67 O k'a ɲininka ko: «Ni ele le ye Kisibaga* ye, a fɔ an ye.» Yesu ka
o jaabi ko: «Ni ne k'a fɔ aw ye, aw tɛna la a ra,
68 ni ne fana ka aw ɲininka, aw tɛna ne jaabi.
69 Nka k'a ta bi ra, Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna taga sigi Sebɛɛtigi
Ala kininboroyanfan fɛ.»
70 O mɔgɔw bɛɛ ko: «O tuma Den min bɔra Ala ra*, ele lo kɛ?» Yesu
ka o jaabi ko: «Aw k'a fɔ cogo min na, ne lo.»
71 O ko: «An mako tɛ mɔgɔ si ta seereya ra tuun! A yɛrɛ da k'a fɔ,
an k'a mɛn.»

23

O tagara ni Yesu ye Pilati fɛ
(Matiyu 27.1-2,11-14; Marika 15.1-5; Yuhana 18.28-38)

1 Ayiwa, jama bɛɛ jɛnna ka wuri ka taga ni Yesu ye Pilati fɛ.
2 O sera Pilati fɛ minkɛ, o ka kɛ Yesu jaraki ye, ko: «An k'a kɔrɔsi
k'a ye ko nin cɛ bɛ an ta jamana mɔgɔw kɔnɔnɔsura, ka o lamuruti,
ka o bari ka ninsɔngɔ sara masacɛba Sezari ma; a ko fana, ko ale ye
Kisibaga* ye, ko ale ye masacɛ ye.»
3 Ayiwa, Pilati ka Yesu ɲininka ko: «Ele le ye Yahudiyaw ta masacɛ
ye wa?» Yesu ka a jaabi ko: «I k'a fɔ cogo min na, ne lo.»
4 O kɔ, Pilati kumana sarakalasebagaw* kuntigiw ni jama fɛ, ko: «Ne
ma kojugu si sɔrɔ nin cɛ ra min bɛ se ka kɛ a jarakikun ye.»
5 Nka, mɔgɔw k'a fɔ Pilati ye k'a gbɛlɛya ko: «A bɛ mɔgɔw bɛɛ
lamurutira ni a ta karan ye Zude mara bɛɛ ra; a k'a damina Galile
le, ka na se fɔ yan.»

O tagara ni Yesu ye Herodi fɛ

6 Pilati ka o kuma mɛn minkɛ, a ka o ɲininka ko yala Yesu ye Galileka
le ye wa?
7 Pilati k'a mɛn minkɛ ko Yesu ye masacɛ Herodi ta mara mɔgɔ dɔ
le ye, a ko o ye taga ni Yesu ye Herodi fɛ, sabu Herodi yɛrɛ tun bɛ
Zeruzalɛmu o wagati ra.
8 Herodi ka Yesu ye minkɛ, o diyara Herodi ye haali; sabu a tun ka
fɛn caman mɛn Yesu ta ko ra. A mɛɛnna, Herodi tun b'a fɛ ka Yesu ye
janko a ye kabako dɔ kɛtɔ ye Yesu fɛ.
9 O kosɔn Herodi ka ɲininkari caman kɛ Yesu fɛ, nka Yesu ma a jaabi
o si ra.
10 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* fana tun nana
Herodi fɛ; o tun bɛ kuma ni baraka ye ka Yesu jaraki kosɛbɛ.
11 Masacɛ Herodi ni a ta sorasiw ka Yesu dɔgɔya; a ka masacɛfani dɔ
don a ra, ka a lɔgɔbɔ, ka sɔrɔ ka a lasekɔ Pilati fɛ tuun.
12 Pilati ni Herodi tun bɛnnin tɛ kakɔrɔ; nka o lon na o kɛra
teriɲɔgɔnmanw ye.

Yesu fagako latigɛra
(Matiyu 27.15-26; Marika 15.6-15; Yuhana 18.39–19.16)

13 Ayiwa, Pilati ka sarakalasebagaw* kuntigiw, ani jamana ɲamɔgɔw,
ani jama lajɛn.

14 A ko o ma ko: «Aw nana ni nin cɛ ye ne fɛ ka na a fɔ ne ye ko a
bɛ jamana mɔgɔw lamurutira; nka ne ka a ɲininka aw bɛɛ ɲa na, ne
k'a ye ko aw bɛ a jarakira fɛn o fɛn na, a ma o si kɛ.
15 Herodi* fana ma kojugu sɔrɔ a ta ko ra, sabu ale fana ka a lasekɔ
ne ma yan tuun. Nin cɛ kɔni ma foyi kɛ min bɛ se ka kɛ a fagasababu
ye.
16 O kosɔn, ne bɛna a fɔ ko o y'a bugɔ ni gbɛɲɛ ye k'a labla.»
17 [Ayiwa, san o san, Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ ra*, Pilati tun
ka kan ka kasoden dɔ labla.]
18 Jama bɛɛ jɛnna ka pɛrɛn k'a fɔ ko: «Nin cɛ faga, i ye Barabasi
labla!»
19 K'a sɔrɔ lon dɔ o Barabasi le tun ka jama lamuruti dugu kɔnɔ, fɔ
ka mɔgɔ dɔ faga; o le tun kɛra a blakun ye kaso ra.
20 Ayiwa, Pilati tun b'a fɛ ka Yesu le labla, O kosɔn a ka o ɲininka
tuun.
21 Nka o pɛrɛnna, ko: «A gbengben yiri ra! A gbengben yiri ra!»
22 Pilati ka o ɲininka a siɲaga sabanan na, ko: «O tuma a ka kojugu
juman kelen le kɛ sa? Ne ma foyi ye a ra min bɛ a fagakun bɔ; o ra ne
bɛna a fɔ ko o y'a bugɔ, ka a labla.»
23 Nka jama pɛrɛnna ni fanga ye ko Yesu ye gbengben yiri ra le. O
ta pɛrɛnkanw ka Pilati kaɲa.
24 Ayiwa, o tun bɛ min ɲinina, Pilati k'a latigɛ ko a bɛna o kɛ o ye.
25 O tun ka cɛ min daari, Pilati ka o labla, o min tun blara kaso ra
murutiri ni mɔgɔfaga kosɔn. A ka Yesu don o boro, ko a ye kɛ o sago
ye.

O ka Yesu gbengben yiri ra
(Matiyu 27.32-56; Marika 15.21-41; Yuhana 19.17-30)

26 Ayiwa, ka o tagatɔ to ni Yesu ye, o ka cɛ dɔ bɔtɔ ye kongo ra, min
tɔgɔ tun ye ko Simɔn, Sirɛnika tun lo. O ka gbengbenyiri* la ale kun,
ko a ye a ta ka tugu Yesu kɔ.
27 Ka o tagatɔ to, jamaba tugura o kɔ; muso dɔw tun bɛ o jama ra,
olugu tun bɛ o disiw gbasigbasira ka kasi Yesu kosɔn.
28 Yesu ka a ɲa munu k'a fɔ o ye ko: «Zeruzalɛmu musow, aw kana
kasi ne kosɔn dɛ! Aw ye kasi aw yɛrɛw ni aw ta denw le kosɔn!
29 Sabu, lon dɔ bɛna se, o lon na o bɛna a fɔ ko: ‹Muso minw ma den
sɔrɔ, minw ma den woro ka ye, ani o ma sin di den ma fiyewu, olugu
ta ɲana.›
30 O wagati ra, mɔgɔw bɛna a fɔ kuruw ye ko: ‹Aw ye ben an kan!›
K'a fɔ kongoriw ye ko: ‹Aw ye an datugu!›
31 Sabu, ni o ka nin ko ɲɔgɔn kɛ yirikɛnɛ ra, ni a nana se yirijalan
ma do?»
32 O tun bɛ tagara ni Yesu ye, ani kojugukɛbaga fla, ka taga olugu
faga ni Yesu ye.
33 Ayiwa, yɔrɔ min tɔgɔ ye ko Kunkolo yɔrɔ, o sera yi minkɛ,
o ka Yesu gbengben yiri ra o yɔrɔ ra, ka kojugukɛbaga fla fana
gbengben yiri wɛrɛw kan, kelen bɛ Yesu kininboroyanfan fɛ, kelen
bɛ a numanboroyanfan fɛ.
34 Yesu ko: «Ne Fa, yafa o ma, sabu o bɛ min kɛra, o ma o lɔn.»
Sorasiw ka kara la ka Yesu ta faniw tarantaran ɲɔgɔn na janko o bɛɛ
ye o ta sɔrɔta lɔn.

23:30 23.30 Nin kuma fɔra Oze 10.8.

35 Jama tun lɔnin bɛ, o b’a flɛra. Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw tun bɛ Yesu
lɔgɔbɔra, ko: «A ka mɔgɔ tɔw kisi; a ye a yɛrɛ kisi sisan sa, ni a kɛra
ko ale le ye Kisibaga* ye, Ala ka min ɲanawoloma!»
36 Sorasiw fana gbarara Yesu ra k’a lɔgɔbɔ, ka minnifɛn kumunin dɔ
yira a ra,
37 k’a fɔ a ye ko: «Ni ele le ye Yahudiyaw ta masacɛ ye, i yɛrɛ kisi
sa!»
38 O tun ka nin kumaw sɛbɛ yiri dɔ kan a kun san fɛ, ko: «Nin ye
Yahudiyaw ta masacɛ ye.»
39 Kojugukɛbaga fla minw tun gbengbenna ni Yesu ye, o ra kelen tun
bɛ a nɛnina, k’a fɔ a ye ko: «Ele le tɛ Kisibaga* ye wa? I yɛrɛ kisi sa, i
ye an fana kisi!»
40 Nka tɔ kelen sɔngɔra ale ra k’a fɔ a ye ko: «Ele tɛ siran Ala ɲa
wa? Nin tɔɔrɔ kelen le tɛ ele fana kan wa?
41 An kɔni ka kan ni nin ye, sabu an ka kojugu min kɛ, o tɔɔrɔ le bɛ
anw kan; nka nin cɛ ma kojugu si le kɛ.»
42 O kɔ, a ko Yesu ma ko: «Yesu, ni i nana kɛ i ta Masaya* ra tuma
min na, i ye i hakiri to ne ra.»
43 Yesu ko a ma ko: «Ne b’a fɔ i ye can ra, bi yɛrɛ i bɛna kɛ ni ne ye
arijana ra.»
44 Ayiwa, tere sera kuncɛ tuma min na, dibi barara ka don jamana
fan bɛɛ ra fɔ ka taga wulada surunya.
45 Alabatosoba cɛtigɛfani faranna fla ye.
46 O tuma, Yesu pɛrɛnna ni fanga ye k’a fɔ ko: «Ne Fa, ne bɛ ne nin
to i boro.» A ka o fɔ minkɛ, a sara.
47 Ayiwa, sorasikuntigi ka o kow ye minkɛ, a ka Ala tando, k’a fɔ ko:
«Can ra, nin cɛ kɔni tun ye mɔgɔ terennin le ye.»
48 Jama minw bɛɛ tun bɛ yi, olugu ka o kow ye ka ban tuma min na, o
sekɔra ka taga dugu kɔnɔ, o ɲanasisininba tora ka kɛ o disi gbasigbasi
ye.
49 Yesu ta teriw bɛɛ, ani muso minw tun tugura a kɔ kabini Galile,
olugu tun lɔnin bɛ yɔrɔjan ka kɛ o kow flɛ ye.

O ka Yesu sutara
(Matiyu 27.57-61; Marika 15.42-47; Yuhana 19.38-42)

50 Yahudiyaw ta kititigɛbagaw ta jɛnkuru ta mɔgɔ dɔ tun bɛ yi, min
tɔgɔ tun ye ko Yusufu; mɔgɔsɔbɛ, ani mɔgɔ terennin tun lo.
51 Kititigɛbaga tɔw tun ka ko minw latigɛ, ani o tun ka ko minw kɛ,
ale tun ma jɛn ni o ye o ra. Ale tun bɛ bɔ Arimate; o ye Yahudiyaw ta
dugu dɔ ye. A jigi tun bɛ Ala ta Masaya* nawagati kan.
52 A tagara Pilati fɛ ka taga Yesu su daari a fɛ.
53 O kɔ, a tagara Yesu su lajigi ka bɔ gbengbenyiri* ra, ka a kasanke
ni fanigbɛ dɔ ye, ka taga a la kaburu kɔnɔ; o kaburu tun sogira fara le
kɔnɔ; su tun ma deri ka don o yɔrɔ ra fɔlɔ.
54 O lon tun ye Nɛnɛkirilon* ɲasigi le ye; Nɛnɛkirilon tun bɛ ɲini ka
damina.
55 Muso minw tun tugura Yesu kɔ kabini Galile, olugu tun tagara ni
Yusufu ye kaburuda ra. O ka kaburu flɛ, ka Yesu su lacogo fana flɛ.

23:46 23.46 Nin kuma fɔra Zaburu 31.6.

56 O kɔ, o sekɔra ka na so kɔnɔ ka na kasadiyananw, ani wusunanw
labɛn Yesu ye. Nka o ma sɔn ka foyi kɛ Nɛnɛkirilon* na, ka kaɲa ni
Yahudiyaw ta sariya* ye.

24

Mɛlɛkɛw ka Yesu kunuko fɔ musow ye
(Matiyu 28.1-10; Marika 16.1-8; Yuhana 20.1-10)

1 Ayiwa, lɔgɔkun tere fɔlɔ sɔgɔmada joona fɛ, musow tun ka
kasadiyanan minw labɛn, o tagara ni o ye kaburuda ra.
2 O tagara a sɔrɔ ko kabakuruba kolonkolonna ka bɔ kaburu da ra.
3 O donna kaburu kɔnɔ, nka o ma Matigi Yesu su ye.
4 O ko ka o hakiri ɲagami. Cɛ fla barara ka na lɔ o ɲa kɔrɔ, fanigbɛ
pepe bɛ o ra.
5 Musow siranninba ka o kun suuru; nka o cɛ fla k'a fɔ o ye ko: «Mun
kosɔn mɔgɔ min ɲanaman lo, aw bɛ o ɲini suw cɛ ra?
6 A tɛ yan! A kununa. Wagati min na a tun bɛ ni aw ye Galile, a ka
kuma minw fɔ aw ye, aw ye aw hakiri to o ra.
7 A tun ko, ko Min kɛra Adamaden ye*, ko o ka kan ka don
jurumunkɛbagaw boro, o bɛna a gbengben yiri ra ka a faga; nka a
saya tere sabanan, a bɛna kunu.»
8 O tuma musow hakiri jigira Yesu ta kumaw na.

Musow ka Yesu kunuko fɔ karamɔgɔdenw ye

9 Musow bɔra kaburu ra ka taga o kow bɛɛ lakari ciraden* tan ni
kelen ye, ani o tɔɲɔgɔn tɔw bɛɛ.
10 O musow tun ye Mariyamu Magidalakamuso ye, ani Yahani, ani
Yakuba bamuso Mariyamu; muso tɔ minw tun bɛ ni o ye, olugu fana
ka o kuma kelen le fɔ ciradenw ye.
11 Nka musow ka min fɔ, ciradenw ka o jate manamanakan ye, o ma
la a ra.
12 Nka o bɛɛ n'a ta, Piyɛri wurira ka bori ka taga kaburu ra. A birira
ka kaburu kɔnɔ flɛ; a ma foyi ye ni kasanke dɔrɔn tɛ. A kɔnɔnɔbannin
sekɔra ka taga a ta so.

Karamɔgɔden fla min tun bɛ tagara Emayusi
(Marika 16.12-13)

13 Ayiwa, o lon kelen na, karamɔgɔden fla tun bɛ tagara dugu dɔ ra,
o dugu tɔgɔ ye ko Emayusi. O dugu ni Zeruzalɛmu cɛ tun tɛ tɛmɛ kilo
tan ni kelen kan.
14 Ko minw bɛɛ tun kɛra Zeruzalɛmu o wagati ra, o tun bɛ o baro le
kɛra.
15 Ka o to kuma ni sɔsɔri ra, Yesu yɛrɛ nana gbara o ra ka to ka
tagama o kɛrɛ fɛ ka taga.
16 O ɲa tun bɛ Yesu ra, nka a kɛra i n'a fɔ fɛn dɔ le tun ka o bari ka
a lɔn.
17 Yesu ka o ɲininka ko: «Aw tagatɔ bɛ kumana mun ko le ra dɛ?»
Kabini Yesu ka o fɔ, o lɔra, o ɲanasisininba.
18 O ra, kelen min tɔgɔ ye ko Kilopasi, ale ko: «Ni ele kelen kɔni tɛ,
mɔgɔ si tɛ Zeruzalɛmu min b'a fɔ ko ko minw kɛra yi, ko a ma dɔ lɔn
o ra.»
19 Yesu ka o ɲininka ko: «Ko juman le kɛra?» O ka a jaabi ko: «Ko
min kɛra Yesu Nazarɛtikacɛ ra kɛ! A tun kɛra cira barakaman ye, ka

kaɲa ni a ta kɛwalew ye, ani a ta kuma, Ala ɲa kɔrɔ, ani mɔgɔw bɛɛ ɲakɔrɔ.
20 An ta sarakalasebagaw* kuntigiw, ani an ta jamana ɲamɔgɔw ka
a mina ka a di Rɔmu* fagamaw ma, ko o y'a faga; o k'a gbengben yiri
ra.
21 An jigi tun b'a kan ko ale le bɛna kɛ Izirayɛlimɔgɔw Kisibaga* ye;
nka o bɛɛ ra, nin kow kɛra, bi ye a tere saba le ye.
22 An ta jɛnkuru ra, muso dɔw nana kuma dɔ fɔ an ye min ka an
kɔnɔnɔban fɔ ka tɛmɛ. O ko o tagara kaburu ra sɔgɔmada joona fɛ,
23 ko olugu ma su ye kaburu kɔnɔ, ko olugu ka mɛlɛkɛ dɔw ye, ko o
mɛlɛkɛw k'a fɔ olugu ye ko Yesu ɲanaman lo.
24 An tɔɲɔgɔn dɔw fana tagara kaburu ra, olugu tagara a sɔrɔ i ko
musow k'a fɔ an ye cogo min na, nka o ma ale yɛrɛ ye.»
25 O kɔ, Yesu yɛrɛ kumana o fɛ, a ko: «Aw mɔgɔ hakirintanw, ciraw
ka kuma minw bɛɛ fɔ, aw tɛ la o ra joona.
26 Kisibaga tun man kan ka tɔɔrɔ o cogo ra ka sɔrɔ ka taga don a ta
nɔɔrɔ ra wa?»
27 O kɔ, kuma minw bɛɛ sɛbɛra Ala ta Kuma ra a ta ko ra, a ka o ɲafɔ
o ye, k'a damina cira Musa ta sariya* kitabu ra, ka taga se cira tɔw bɛɛ
ta kitabuw ma.
28 Ayiwa, o surunyara dugu donda ra tuma min na, Yesu k'a kɛ i n'a
fɔ a bɛ tɛmɛna ka taga ɲa fɛ.
29 Nka o ka a lalɔ ka a daari ko a ye to ni olugu ye, ko su bɛ ɲini ka
ko. A donna ni o ye dugu kɔnɔ ka to ni o ye.
30 Ayiwa, Yesu nana sigi domuni na ni o ye minkɛ, a ka buru ta ka
baraka la Ala ye ka a tarantaran ka a didi o ma.
31 Yesu ka buru di o ma tuma min na, o hakiri yɛlɛra, o k'a lɔn ko
Yesu yɛrɛ lo. Nka o barara ka fɔn a ra.
32 O mɔgɔ fla tora k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «A tun bɛ Kitabuw ta kumaw
ɲafɔra an ye sira ra minkɛ, an jusu diyaninba le tun tɛ o wagati ra
wa?»
33 O yɔrɔnin bɛɛ, o wurira ka sekɔ ka taga Zeruzalɛmu. O tagara se
yi minkɛ, o ka karamɔgɔden tan ni kelen ni o tɔɲɔgɔnw lajɛnnin sɔrɔ.
34 Karamɔgɔdenw k'a fɔ o mɔgɔ fla ye ko: «Can ra, Matigi kununa
ka bɔ saya ra; Simɔn yɛrɛ k'a ye!»
35 Ko minw kɛra o cɛ fla fana ra sira ra, ani o ka Yesu lɔn cogo
min na wagati min a ka buru tarantaran k'a di o ma, o ka o lakari
karamɔgɔden tɔw ye fana.

Yesu ka a yɛrɛ yira karamɔgɔdenw na
(Matiyu 28.16-20; Marika 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Kɛwalew 1.6-8)

36 Ayiwa, ka karamɔgɔdenw to o kumaw ra, Yesu yɛrɛ barara ka na
lɔ o cɛ ra, k'a fɔ o ye ko: «Ala ye hɛra kɛ aw ye.»
37 Karamɔgɔdenw bɛɛ ja tigɛra, o siranna; sabu o tun b'a miirira ko
o ɲa bɛ su dɔ ja le ra.
38 Nka Yesu k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw hakiri ɲagamina? Mun
na o miiriya ɲɔgɔn bɛ aw jusukun na?»
39 O kɔ, Yesu ko: «Aw ye ne borotɛgɛw, ani ne senw flɛ: ne yɛrɛ lo!
Aw ye maga ne ra k'a flɛ kɛ! Bu ni kolo tɛ su ja ra, i ko aw ɲa bɛ ne ra
cogo min na.»
40 Yesu ka o fɔ minkɛ, a k'a borow ni a senw yira o ra.

41 Ayiwa, karamɔgɔdenw jusu diyara kosɛbɛ, nka kɔnɔnɔban kosɔn
o tun ma la a ra hali bi. Yesu ka o ɲininka ko: «Domunifɛn dɔ bɛ aw
fɛ yan wa?»
42 O ka jɛgɛ wusunin dɔ di a ma.
43 A ka o mina k'a domu o bɛɛ ɲa na.

Yesu ka Ala ta Kuma kɔrɔ yira karamɔgɔdenw na

44 O kɔ, a k'a fɔ o ye ko: «Wagati min na ne tun bɛ ni aw ye, ne tun
ka o le fɔ aw ye; ko fɛn o fɛn sɛbɛra ne ta ko ra cira Musa ta sariya*
ra, ani cira tɔw ta kitabuw ra, ani Zaburuw kitabu ka min fɔ ne ta ko
ra, o kow bɛɛ tun ka kan ka kɛ.»
45 O cogo ra, a ka karamɔgɔdenw hakiri yɛlɛ janko o ye Kitabuw
kumaw kɔrɔ faamu.
46 O kɔ, a k'a fɔ o ye tuun ko a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko Ala ka Kisibaga*
min layiri ta, ko mɔgɔw bɛna o tɔɔrɔ, ka a faga; nka a saya tere sabanan
a bɛna kunu;
47 o ra, k'a damina Zeruzalɛmu, waajuri ka kan ka kɛ dunuɲamɔgɔw
bɛɛ ye ale tɔgɔ ra, ko mɔgɔw ye nimisa o ta jurumunw na janko Ala
ye yafa o ma.
48 O kɔ, Yesu k'a fɔ o ye ko: «Aw le ye ne ta kow bɛɛ seerew ye.
49 Ne Fa Ala ka Nin Saninman* min layiri ta aw ye, ne bɛna o ci aw
ma. Nka aw ye to Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ fɔ o sebagaya ye jigi aw kan
fɔlɔ ka bɔ san fɛ.»

Yesu yɛlɛnna ka taga sankolo kɔnɔ
(Marika 16.19-20; Kɛwalew 1.9-11)

50 O kɔ, a tagara ni karamɔgɔdenw ye Betani dugu fan fɛ; a ka a boro
fla kɔrɔta ka dugawu kɛ o ye.
51 K'a to dugawukɛ ra o ye, a kɔrɔtara ka bɔ o cɛ ra ka taga sankolo
ra.
52 Karamɔgɔdenw ka kɛ a bato ye; o kɔ, o sekɔra ka taga Zeruzalɛmu,
o ɲagarininba.
53 O tun bɛ ɲɔgɔn lajɛn Alabatosoba kɔnɔ wagati bɛɛ ka Ala tando.

YUHANA
KA YESU TA KIBARO DIMAN MIN SƐBƐ
Kitabu faamucogo

Yuhana le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye. I n’a fɔ ale yɛrɛ tun bɛ ni Yesu ye, a ka fɛn o fɛn sɛbɛ, a yɛrɛ ɲa ka o bɛɛ ye.

Kitabu daminakumaw bɛ Yesu ta Alaya le yira. Yesu le bɛ wele ko Kuma, min tun bɛ ni Ala ye, min tun ye Ala ye, ani min kɛra adamaden ye ka na sigi an cɛ ra (1.14). Yuhana ko nin kitabu sɛbɛkun ye janko aw y’a lɔn ka la a ra ko Yesu le ye Kisibaga ye, Den min bɔra Ala ra, ani janko o lanaya kosɔn aw ye ɲanamanya sɔrɔ a tɔgɔ baraka ra (20.31).

Yesu ka baara min kɛ k’a to Galile mara ra, Yuhana ta kitabu bɛ o le lakari an ye. A bɛ Yesu ta tagamasiyɛnw lakari ka o tugutugu ɲɔgɔn na, ani a ta waajuriw.

Matiyu k’a yira ko Yesu ye Kisibaga ye, Marika k’a yira ko Yesu ye Ala ta baaraden ye, Luka k’a yira ko Yesu kɛra adamaden ye; nka Yuhana ta kitabu b’a yira an na ko Den min bɔra Ala ra*, ko Yesu ye o le ye.

Kitabu sɛbɛbaga bɛ talen caman kɛ ka Yesu cogo yira: A ko Yesu ye yeelen ye dunuŋamɔgɔw fɛ, ani domunifɛn min bɛ ɲanamanya di, ani ji min bɛ ɲanamanya di; Yesu le ye sagaw ta donda ye, ani sagagbɛnbagaɲuman, ani rɛzɛnsun, ani can, ani min bɛ suw lakunu, ka ɲanamanya di mɔgɔw ma.

Kitabu ta hayan belebeleba kɛra Yuhana 3.16 ye, min bɛ Ala ta kanuya ni a ta kisiri ko yira an na. «Sabu Ala ka dunuŋamɔgɔw kanu haali fɔ Den kelenpe min bɔra Ala ra, a ka o di ka a kɛ saraka ye, janko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la o Den na, o tigi kana taga halaki lahara, nka o tigi ye ɲanamanya banbari sɔrɔ.»

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-18)*
Yuhana Batizerikɛbaga ta karamɔgɔden fɔlɔw *(1.19-51)*
Yesu k’a ta baara damina kɛnɛ kan mɔgɔw ɲa na *(2–12)*
Yesu ka a tagako fɔ sankolo ra *(13–17)*
Yesu ta tɔɔrɔ ni a ta saya *(18–19)*
Yesu kununa k’a yɛrɛ yira karamɔgɔdenw na *(20–21)*

Kuma kɛra yeelen ni ɲanamanya ye

1 Fɔlɔfɔlɔ k’a sɔrɔ fɛn si tun ma dan fɔlɔ, min bɛ wele ko Kuma, o tun bɛ yi. O Kuma ni Ala tun bɛ ɲɔgɔn fɛ, o Kuma ye Ala ye.
2 Kabini fɔlɔfɔlɔ o Kuma ni Ala bɛ ɲɔgɔn fɛ.
3 Ala ka fɛn bɛɛ dan ale le baraka ra. Fɛn o fɛn danna fana, o si ma dan ale kɔ.
4 Ɲanamanya tun bɛ sɔrɔ ale le ra. O ɲanamanya le tun bɛ yeelen bɔ mɔgɔw ye.
5 O yeelen bɛ manamana dibi ra, nka dibi ma sɔn a ma.
6 Wagati dɔ nana se, Ala ka cɛ dɔ kɛ a ta ciraden ye, o cɛ tɔgɔ tun ye ko Yuhana.
7 A nana ka na seereya le kɛ, ka yeelen ko fɔ mɔgɔw ye, janko a ta kuma sababu ra bɛɛ ye la o yeelen ta ko ra.
8 Ale yɛrɛ tun tɛ yeelen ye, nka a nakun tun ye dɔrɔn ka na yeelen seereya kɛ mɔgɔw ye.

9 O yeelensɔbɛ le tun nana dunuɲa kɔnɔ ka na yeelen bɔ adamadenw
bɛɛ ye.
10 Nka can ra, Kuma tun bɛ dunuɲa ra kakɔrɔ, sabu ale le baraka
ra dunuɲa danna. O bɛɛ n’a ta, a nana dunuɲa ra minkɛ, mɔgɔw m’a
lɔn.
11 A nana a yɛrɛ ta mɔgɔw fɛ, nka a ta mɔgɔw ma sɔn a ra.
12 Nka mɔgɔ minw sɔnna a ra, a ka olugu kɛ Ala denw ye.
13 O ma o Aladenya sɔrɔ i ko adamaden bɛ woro cogo min na;
adamaden sago tɛ, mɔgɔ si sago tɛ, nka Ala yɛrɛ sago lo.

Kuma kɛra adamaden ye

14 Ayiwa, o Kuma kɛra adamaden ye. A nana sigi an cɛ ra. Nɛɛma ni
can dafanin tun b’a fɛ. An fana ka a nɔɔrɔ ye. Den* kelenpe min bɔra
Fa Ala ra, ale ta nɔɔrɔ lo.
15 Ayiwa, Yuhana ka ale ta ko le fɔ, ka pɛrɛn k’a fɔ mɔgɔw ye ko:
«Ne tun ka min ko fɔ ko a bɛna na ne kɔ fɛ, ko nka a bɛ ne ɲa, sabu
sani ne ye woro, ale tun bɛ yi kakɔrɔ, ale le ye nin ye.»
16 Ayiwa, a ka an bɛɛ wasa a ta nɛɛma baraka ra, ka nɛɛma an ye
lon bɛɛ.
17 Sabu sariya* nana cira Musa le sababu ra, nka nɛɛma ni can, o
nana Yesu Kirisita le sababu ra.
18 Adamaden si ɲa ma la Ala kan ka ye; Den min bɔra Ala ra*, ni a
bɛ ni Fa Ala ye, ale le ka Ala lɔnniya di an ma.

Yuhana ta waajuri
(Matiyu 3.1-12; Marika 1.1-8; Luka 3.1-18)

19 Ayiwa, Yahudiyaw kuntigiw ka sarakalasebaga* dɔw ci Yuhana fɛ,
ani Alabatosoba baaraden dɔw; o bɔra Zeruzalɛmu ka taga Yuhana
ɲininka ko: «Ele ye jɔntigi le ye?» Yuhana ka seereya min fɔ, o le ye
nin ye.
20 Yuhana ka a gbɛya k’a fɔ o ye, a ma a dogo; a ko: «Kisibaga* min
layiri tara, ne tɛ o ye.»
21 O k’a ɲininka ko: «O tuma ele ye jɔntigi le ye? Cira Iliya* wa?» A
ko: «Ne tɛ Iliya ye.» O ko tuun ko: «Cira min ko fɔra, ele lo wa?» A
ko: «Ɔn-ɔn.»
22 O ko: «O tuma ele ye jɔntigi le ye? Dɔ fɔ an ye kɛ, janko an ye
taga o fɔ an cibagaw ye. Ele bɛ i yɛrɛ jate jɔntigi le ye?»
23 Yuhana ka o jaabi ni cira Ezayi ta kuma ye. A ko:
«Pɛrɛnkan min bɛ bɔ kongo kɔnɔ k’a fɔ ko:
‹Aw ye sira labɛn Matigi ye,›
ne le ye o pɛrɛnkan ye.»
24 Minw tun cira Yuhana fɛ, olugu tun ye Farisi dɔw ye.
25 O ka a ɲininka tuun ko: «Ayiwa, ni i tɛ Kisibaga ye, i tɛ Iliya ye, i
fana tɛ Cira ye, o tuma mun kosɔn ele bɛ mɔgɔw batizera?»
26 Yuhana ko: «Ne bɛ mɔgɔw batize ji dama le ra; nka mɔgɔ dɔ wɛrɛ
bɛ aw cɛ ra, aw ma o tigi lɔn.
27 Ale bɛna na ne kɔ fɛ; ne man kan hali k’a ta sanbara juru foni ka
a bɔ a sen na.»
28 Ayiwa, o kow bɛɛ kɛra Betani, Zuridɛn ba kɔ fɛ; Yuhana tun bɛ
mɔgɔw batizera o yɔrɔ le ra.

---

* **1:21 1.21** Iliya: Dɔw b’a fɔ a ma ko Eli. **1:23 1.23** Nin kuma fɔra Ezayi 40.3.

Yesu ye Ala ta Sagaden ye

29 Ayiwa, o dugusagbɛ, Yuhana ka Yesu natɔ ye a fɛ; a ko mɔgɔw ma
ko: «Ala ta Sagaden* le ye nin ye, min bɛna dunuŋamɔgɔw ta jurumun
bɔ o kunna.
30 Ne tun ka ale le ko fɔ aw ye ko mɔgɔ dɔ bɛna na ne kɔ fɛ, ko nka
a bɛ ne ɲa, sabu sani ne ye woro, ale tun bɛ yi kakɔrɔ; ale le ye nin ye.
31 Ne yɛrɛ fana tun ma a lɔn fɔlɔ; nka ne nana mɔgɔw batize ji ra,
janko o ye kɛ sababu ye k'a to ne ye a yira Izirayɛlimɔgɔw ra.»
32 Ayiwa, Yuhana ka seereya kɛ Yesu ta ko ra, ko: «Ne ka Nin
Saninman* jigitɔ ye ka bɔ sankolo ra i ko jɛnɛtugani ka na sigi a kan.
33 Ne yɛrɛ tun ma a lɔn. Nka min ka ne ci ka na mɔgɔw batize ji ra,
ale tun k'a fɔ ne ye ko: ‹Ni i nana Nin Saninman* jigitɔ ye ka na sigi
mɔgɔ min kan, o tigi le bɛna mɔgɔw batize ni Nin Saninman* ye.›
34 Ayiwa, ne nana a ye ten, ne fana ka o seereya kɛ, ko Den min bɔra
Ala ra* ko nin lo.»

Yesu ta karamɔgɔden fɔlɔw

35 Ayiwa, o dugusagbɛ, Yuhana tun bɛ ni a ta karamɔgɔden fla ye
tuun.
36 A ka Yesu tɛmɛtɔ ye minkɛ, a k'a fɔ ko: «Ala ta Sagaden* ye nin
ye.»
37 Karamɔgɔden fla ka o mɛn minkɛ, olugu ka tugu Yesu kɔ.
38 Yesu ka a ɲa munu ka o ye a yɛrɛ kɔ; a ko o ma ko: «Aw bɛ mun
le ɲini?» O ko Yesu ma ko: «Rabi*, i ta so bɛ min?» (Rabi kɔrɔ ye ko
Karamɔgɔ).
39 Yesu ko o ma ko: «Aw ye na ka na a flɛ.» O tagara ni a ye ka taga
a ta so ye. A tun kɛra wulada wagati le ra. O tora ni a ye o lon tere tɔ
bɛɛ ra.
40 Karamɔgɔden fla minw tun ka Yuhana ta kuma mɛn ka tugu Yesu
kɔ, o ra kelen tɔgɔ tun ye ko Andere, Simɔn Piyɛri balemacɛ tun lo.
41 Andere le kɔnna ka taga a balemacɛ Simɔn fɛ, ka taga a fɔ a ye
ko: «An ka Masiya ye.» (Masiya, o kɔrɔ ye ko Kirisita.)
42 Andere tagara ni Simɔn ye Yesu fɛ. Yesu ka Simɔn flɛ, k'a fɔ ko:
«Ele le ye Yuhana dencɛ Simɔn ye! Nka i tɔgɔ bɛna la ko Sefasi.»
(Sefasi, o kɔrɔ ye ko farakuru.)

Filipe ni Natanayɛli tugura Yesu kɔ

43 O dugusagbɛ Yesu ko a bɛ taga Galile; a tagatɔ, a ka Filipe ye. A
ko Filipe ma ko: «Tugu ne kɔ.»
44 Filipe tun bɛ bɔ Bɛtisayida; o tun ye Andere ni Piyɛri fana ta dugu
le ye.
45 Filipe tagara Natanayɛli ye minkɛ, a k'a fɔ a ye ko: «Cira Musa
tun ka mɔgɔ min ko fɔ a ta sariya* kitabuw ra, ani cira tɔw fana ka
min ko fɔ, an ka o ye: Yesu min bɛ bɔ Nazarɛti, ale lo, Yusufu dencɛ.»
46 Natanayɛli ko Filipe ma ko: «Yala fɛnŋuman bɛ se ka bɔ Nazarɛti
wa?» Filipe ko: «Ayiwa, i yɛrɛ ye na a flɛ sa.»
47 Kabini Yesu ka Natanayɛli natɔ ye, a ko: «Nin ye Izirayɛliden
yɛrɛworo le ye, nanbara tɛ min jusukun na.»
48 Natanayɛli ko: «Ele ka ne lɔn cogo di?» Yesu ko: «Ka i to torosun
kɔrɔ, sani Filipe ye taga i wele, ne ɲa tun bɛ i ra yi.»
49 Natanayɛli ko: «Rabi*, Den min bɔra Ala ra*, ele lo; ele le ye
Izirayɛli* ta masacɛ ye.»

50 Yesu ko: «Ne k’a fɔ i ye minkɛ ko ka i to torosun kɔrɔ, ko ne ɲa
tun bɛ i ra, o dɔrɔn le kosɔn i lara ne ra kɛ. I bɛna ko dɔw ye minw
ka bon ni nin ye.»
51 Yesu ko fana ko: «Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko lon dɔ aw bɛna
sankolo dayɛlɛnin ye, ka Ala ta mɛlɛkɛw yɛlɛntɔ ni o jigitɔ ye ne kunna,
ne Min kɛra Adamaden ye*.»

2

Kɔɲɔya min kɛra Kana

1 Ayiwa, tere fla tɛmɛnin kɔ, kɔɲɔya dɔ tun bɛ kɛra Kana, Galile mara
ra. Yesu bamuso tun bɛ o kɔɲɔya ra.
2 O tun ka Yesu ni a ta karamɔgɔdenw fana wele ka taga o kɔɲɔya
ra.
3 Ayiwa, ka o to ɲanagbɛ ra, duvɛn nana dɛsɛ o fɛ. Yesu bamuso k’a
fɔ a ye ko: «O ta duvɛn dɛsɛra.»
4 Yesu k’a fɔ a bamuso ye ko: «Ne bamuso, i kana hami o ra; nka ne
ta wagati ma se ban.»
5 Ayiwa, a bamuso k’a fɔ baaradenw ye ko: «Ni a nana fɛn o fɛn fɔ
aw ye, aw ye o kɛ.»
6 O y’a sɔrɔ Yahudiyaw ta kabakurudaga wɔɔrɔ tun bɛ yi. Yahudiyaw
tun bɛ o yɛrɛ saninya ni o dagaw ta ji le ye ka kaɲa ni o ta landa
ye. Ji litiri biseegi walama kɛmɛ ni mugan tun bɛ se ka don o
kabakurudagaw bɛɛ kelen kelen kɔnɔ.
7 Ayiwa, Yesu ko baaradenw ma ko: «Aw ye nin dagaw bɛɛ fa ni ji
ye.» Baaradenw ka o bɛɛ fa fɔ ka se o da kɔrɔ.
8 O kɔ, a ko baaradenw ma ko: «Aw ye a bi sisan ka taga a di
domuniko ɲanabɔbaga ma.» O k’a bi ka taga a di.
9 Ayiwa, ji yɛlɛmana ka kɛ duvɛn ye; domuniko ɲanabɔbaga ka o
nɛnɛ. Ale tun ma o duvɛn bɔyɔrɔ lɔn, nka baaradenw kɔni tun ka a
bɔyɔrɔ lɔn. Domuniko ɲanabɔbaga ka kɔɲɔcɛ wele,
10 ka na a fɔ a ye ko: «Mɔgɔ bɛɛ bɛ duvɛndiman le di mɔgɔw ma
fɔlɔ; ni o ka o min caman tuma min na, min man di kosɛbɛ, o bɛ sɔrɔ
ka o di o ma. Nka ele ka duvɛndiman to kɔ fɛ!»
11 Ayiwa, o le kɛra Yesu ta tagamasiyɛn fɔlɔ ye. O kɛra Kana, Galile
mara ra. A k’a ta sebagaya yira a ta karamɔgɔdenw na o cogo le ra;
olugu lara a ra.
12 O kɔ, Yesu tagara Kapɛrinahumu, ani a bamuso, ani a balemaw,
ani a ta karamɔgɔdenw. O ka tere dama kɛ yi.

Yesu ka fiyeerekɛbagaw gbɛn ka bɔ Alabatosoba kɔnɔ
(Matiyu 21.12-13; Marika 11.15-17; Luka 19.45-46)

13 Ayiwa, Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ* tun bɛ surunyara. Yesu
tagara Zeruzalɛmu.
14 Yesu ka mɔgɔ dɔw sɔrɔ Alabatosoba lu kɔnɔ, olugu bɛ misiw ni
sagaw ni jɛnɛtuganiw fiyeerera; warifalenbagaw fana tun bɛ yi*.
15 Yesu ka jurukisɛ dɔ kɛ bisan ye ka o bɛɛ gbɛn ka bɔ Alabatosoba lu
kɔnɔ, ani o ta misiw ni o ta sagaw bɛɛ. A ka warifalenbagaw ta wariw
bɛɛ janjan, ka o ta tabaliw ɲɔniɲɔni ka benben.

* **2:14 2.14** O mɔgɔw tun bɛ bɛganw fiyeere sarakabɔbagaw le ma, walama ka wari falen o ye.

16 O kɔ, a k’a fɔ jɛnɛtugani fiyeerebagaw ye ko: «Aw ye nin fɛnw ta
ka bɔ yan; aw kana ne Fa ta bon kɛ jagokɛyɔrɔ ye.»
17 Yesu ka o kɛ minkɛ, a ta karamɔgɔdenw hakiri jigira ko a sɛbɛra
Kitabu kɔnɔ, ko:
«I ta so ko hami bɛ ne jɛnina ne jusukun na i n’a fɔ tasuma.»
18 Ayiwa, Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ka Yesu ɲininka ko: «I bɛ se ka
tagamasiyɛn juman le kɛ k’a yira an na ko jo bɛ i fɛ ka nin kow kɛ?»
19 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ye Alabatosoba nin ci; ne bɛna a lɔ kokura
tere saba kɔnɔ.»
20 Yahudiyaw ko: «E, o ka san binaani ni wɔɔrɔ le kɛ nin Alabatosoba
min lɔri ra, ele bɛna o lɔ kokura tere saba kɔnɔ!»
21 Nka Yesu tun bɛ kumana Alabatosoba min ko ra, o tun ye a yɛrɛ
farikolo le ye.
22 Ayiwa, Yesu nana kunu minkɛ ka bɔ saya ra, a ta karamɔgɔdenw
hakiri jigira a ra ko Yesu tun ka o fɔ. O lara Ala ta Kuma ra. Yesu tun
ka kuma min fɔ fana, o lara o ra.

Yesu ma la mɔgɔ dɔw ta lanaya ra

23 Ayiwa, ka Yesu to Zeruzalɛmu, Jɔnyaban ɲanagbɛ* ra, mɔgɔ caman
lara a ra a ta tagamasiyɛn kɛninw kosɔn.
24 Nka Yesu tun ma la o ta lanaya ra, sabu a tun ka o bɛɛ jusukun
lɔn.
25 A mako tun t’a ra fana ko mɔgɔ dɔ ye na dɔ ta koɲaw fɔ ale ye,
sabu adamaden jusukun cogo ye min ye, a ka o lɔn.

3

Yesu ni Nikodɛmu ta baro

1 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ Farisiw* ra, min tɔgɔ tun ye ko Nikodɛmu;
Yahudiyaw ta ɲamɔgɔ dɔ tun lo.
2 Lon dɔ, su fɛ a nana Yesu fɛ ka na a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ, an
kɔni k’a lɔn jate ko Ala le ka ele ci ka na an karan; sabu i bɛ kabako
minw kɛra nin ye, mɔgɔ si tɛ se ka o kɛ ni Ala tɛ ni o tigi ye.»
3 Yesu k’a jaabi ko: «Can ra, ne b’a fɔ i ye ko ni mɔgɔ min ma woro
kokura, o tigi tɛ se ka don Ala ta Masaya* ra fiyewu.»
4 Nikodɛmu ko: «Ni mɔgɔ kɔrɔra ka ban, a bɛ se ka woro cogo di
tuun? Yala a bɛ se ka kɔsegi a bamuso kɔnɔ ka woro kokura tuun wa?»
5 Yesu ka a jaabi ko: «Can ra, ne b’a fɔ i ye ko ni mɔgɔ min ma woro
ji ni Nin Saninman* baraka ra, o tigi tɛ se ka don Ala ta Masaya ra.
6 Sabu min worora adamadenw baraka ra, adamadenya cogo le bɛ
kɛ o ra. Nka ni min worora Nin Saninman baraka ra, Nin Saninman
cogo le bɛ o tigi ra.
7 Ayiwa, ne k’a fɔ i ye minkɛ ko aw ka kan ka woro kokura, o kana
i kɔnɔnɔban.
8 I m’a ye, fɔɲɔ bɛ fiyɛ ka taga yɔrɔ min ka di a ye, i bɛ a mankan
mɛn, nka i tɛ a bɔyɔrɔ lɔn, i tɛ a tagayɔrɔ lɔn fana. Mɔgɔ min worora
Nin Saninman baraka ra, o tigi ta bɛ ten le.»
9 Ayiwa, Nikodɛmu ko Yesu ma ko: «O bɛ se ka kɛ cogo di sa?»
10 Yesu ka a jaabi ko: «Ele min ye Izirayɛli* karamɔgɔba ye, ele ma
o lɔn wa?»

2:17 2.17 Nin kuma fɔra Zaburu 69.10.

11 Yesu ko a ma ko: «Ne b’a fɔ i ye can ra, ko an ka min lɔn, an bɛ o
le fɔ; an bɛ min ye, an bɛ kɛ o le seere ye fana. Nka aw t’a fɛ ka sɔn
an ta seereya ma.
12 Ko minw bɛ kɛra dunuɲa ra yan, ni ne bɛ o fɔ aw ye, ni aw ma se
ka la o ra, ko minw bɛ kɛra sankolo ra, ni ne ka o fɔ aw ye, aw bɛna
la o ra cogo di?
13 Mɔgɔ si ma yɛlɛn ka taga sankolo kɔnɔ, fɔ min jigira ka bɔ sankolo
ra; Min kɛra Adamaden ye*, ale le bɛ o ye.
14 «Ayiwa, cira Musa ka sa siranɛgɛraman kɔrɔta cogo min na
kongokolon kɔnɔ, jagboya lo ko Min kɛra Adamaden ye*, o fana ye
kɔrɔta o cogo ra*,
15 janko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la a ra, o tigi ye ɲanamanya banbari
sɔrɔ.
16 Sabu Ala ka dunuɲamɔgɔw kanu haali fɔ Den* kelenpe min bɔra
Ala ra, a ka o di ka a kɛ saraka ye, janko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la o ra, o
tigi kana halaki, nka o tigi ye ɲanamanya banbari sɔrɔ.
17 Den min bɔra Ala ra*, Ala ma o ci dunuɲa ra ka na kiti ben mɔgɔw
kan, nka a ka a ci le, janko dunuɲamɔgɔw ye kisi a sababu ra.
18 «Ni mɔgɔ min ka la a ra, Ala tɛna kiti ben o tigi kan; nka ni mɔgɔ
min ma la a ra, kiti benna o tigi kan ka ban, sabu Den kelenpe min
bɔra Ala ra, a ma la o ra.
19 O kiti kun le ye nin ye: Ala ta yeelen nana dunuɲa ra, nka dibi
diyara mɔgɔw ye ka tɛmɛ yeelen kan, sabu o ta kɛwalew ka jugu.
20 Sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ kojugu kɛ, o bɛ yeelen kɔninya le; a tɛ
sɔn ka bɔ kɛnɛ kan fana, sabu a bɛ siran ko mɔgɔw kana na bɔ a ta
kɛwalejuguw kɔrɔ ma.
21 Nka mɔgɔ min bɛ can kan, o tigi bɛ a ta kow kɛ kɛnɛ kan, janko
bɛɛ ye a ye ka a lɔn ko a bɛ tagama Ala ta sira le kan.»

Yuhana ka min fɔ Yesu ko ra

22 O kow kɔ fɛ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra dugu kɔnɔ ka na
to Zude mara ra; a tora ni o ye ka wagati dama kɛ, ka to ka mɔgɔw
batize.
23 Yuhana fana tun bɛ mɔgɔw batizera Enɔn, Salimu kɛrɛ fɛ; sabu ji
caman tun bɛ o yɔrɔ ra; mɔgɔw tun bɛ na a fɛ ka na batize.
24 O y’a sɔrɔ Yuhana tun ma bla kaso ra fɔlɔ.
25 Ayiwa, sɔsɔri dɔ nana wuri Yuhana ta karamɔgɔdenw ni Yahudiya
dɔ cɛ saninyari ko ra.
26 Yuhana ta karamɔgɔdenw tagara a fɔ Yuhana ye ko: «An
karamɔgɔ, i ni cɛ min tun bɛ ɲɔgɔn fɛ Zuridɛn ba kɔ, i tun ka seereya
kɛ min ta ko ra, a flɛ, a bɛ mɔgɔw batizera sisan; mɔgɔw bɛɛ fana bɛ
tagara ale le kɔ.»
27 Yuhana ka o jaabi ko: «Ni Ala ma fɛn min di mɔgɔ ma, a tɛ se ka
o sɔrɔ.
28 Aw yɛrɛ ye ne seere ye ko ne k’a fɔ aw ye ko: ‹Ala ka Kisibaga*
min layiri ta, ne tɛ o ye. Ala ka ne ci ka na a ɲa fɛ dɔrɔn.›
29 Kɔɲɔcɛ ta le bɛ kɔɲɔmuso ye. Kɔɲɔcɛ tericɛ kɔni lɔnin bɛ a kɔrɔ;
ni a ka kɔɲɔcɛ kumakan mɛn, a bɛ ɲagari kosɛbɛ kɔɲɔcɛ ta kumakan
kosɔn. Ne ta ɲagari ye o ɲɔgɔn le ye; o ɲagari fana dafara.
30 Ale ka kan ka bonya, ne ka kan ka dɔgɔya.

---

* **3:14 3.14** Nin ko kɛra yɔrɔ min na: Jateri 21.4-9.

31 «Sabu min bɔra Ala ra, o le bɛ bɛɛ kunna; nka min sɔrɔra dunuɲa
ra yan, o ye dunuɲa ta le ye, a fana bɛ kuma ka kaɲa ni dunuɲa ta
cogo le ye. Nka min bɔra sankolo ra, o bɛ bɛɛ kunna.
32 A ka min ye, ani a ka min mɛn, a bɛ o le fɔ, nka mɔgɔ si fana tɛ
sɔn a ta seereya ma.
33 Ni mɔgɔ min ka sɔn a ta seereya ma, o tigi ka a yira ka a gbɛya ko
Ala bɛ min fɔ, o ye can le ye.
34 Ala ka min ci, o le bɛ Ala ta Kuma fɔ mɔgɔw ye, sabu Ala bɛ Nin
Saninman* di a ma hakɛya min na, dan tɛ o ra.
35 Den min bɔra Ala ra*, Fa Ala bɛ o kanu, o kosɔn a ka fɛn bɛɛ
sebagaya di a ma.
36 Ni mɔgɔ min ka la Dencɛ* ra, o tigi bɛ ɲanamanya banbari sɔrɔ;
nka ni mɔgɔ min ka ban Dencɛ ra, o tigi tɛna o ɲanamanya sɔrɔ, nka
Ala ta dimi le bɛ o tigi kan.»

4

Samarikamuso ta ko

1 Ayiwa, Farisiw* tun k'a mɛn ko Yesu bɛ karamɔgɔden caman sɔrɔra
ka o batize ka tɛmɛ Yuhana kan; Yesu tun bɔra o ko kala ma.
2 K'a sɔrɔ Yesu yɛrɛ tun tɛ mɔgɔw batizera, a ta karamɔgɔdenw le
tun bɛ mɔgɔw batize.
3 O kosɔn, Yesu bɔra Zude mara ra ka kɔsegi Galile mara ra.
4 Nka jagboya lo ko a tun ye Samari mara cɛtigɛ.
5 Ayiwa, a tagara se Samari dugu dɔ ra, o tɔgɔ ye ko Sikari; Yakuba
tun ka foro min di a dencɛ Yusufu ma fɔlɔfɔlɔ, Sikari bɛ o foro le kɛrɛ
fɛ*.
6 Yakuba ta kɔlɔn tun bɛ o yɔrɔ ra. Ayiwa, Yesu tun sɛgɛra tagama
ra minkɛ, a nana sigi kɔlɔnda ra. O tuma ra tere tun sera kuncɛ.
7 Ayiwa, Samarikamuso dɔ nana jibiyɔrɔ ra. Yesu ko a ma ko: «Ji dɔ
di ne ma, ne bɛ min.»
8 O y'a sɔrɔ a ta karamɔgɔdenw tun tagara dugu kɔnɔ ka taga domuni
san.
9 Samarikamuso ko Yesu ma ko: «E! Ele min ye Yahudiya ye, mun na
ele bɛ sɔn ka ne daari ji minta ra, k'a sɔrɔ ne ye Samarika ye?» Muso
ka o fɔ, sabu Yahudiyaw tɛ sɔn jɛnɲɔgɔnya si ma ni Samarikaw ye.
10 Yesu k'a jaabi ko: «Ala bɛ fɛn min di gbansan, ni i tun ka o lɔn,
ani mɔgɔ min ko i ma ko: ‹Ji di ne ma, ne bɛ min›, ni i tun ka o tigi lɔn,
ele yɛrɛ le tun bɛna ale daari ji ra, a tun bɛna ji ɲanaman di i ma.»
11 Muso ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, jurufiyɛ tɛ ele boro, kɔlɔn
fana ka dun, ele bɛna o ji sɔrɔ yɔrɔ juman sa, ka o di ne ma?
12 An bɛmacɛ Yakuba le ka nin kɔlɔn di anw ma; ale yɛrɛ ka nin ji
min, ani a ta denw ni a ta bɛganw. O tuma ele ka bon ni an bɛmacɛ
Yakuba ye wa?»
13 Yesu ka muso jaabi, ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin ji min, jiminlɔgɔ
bɛna o tigi sɔrɔ tuun.
14 Nka ne bɛ ji min di, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o ji min, jiminlɔgɔ tɛna o
tigi sɔrɔ tuun, sabu ne bɛ ji min di, o bɛna kɛ bununji ye o tigi kɔnɔ
ka woyo fɔ ka ɲanamanya banbari di o tigi ma.»

---

* **4:5 4.5** Yakuba ta foro ta ko: Damina 33.19; 48.22; Yosuwe 24.32.

15 Muso ko a ma ko: «An karamɔgɔ, o ji di ne ma kɛ, janko jiminlɔgɔ
kana ne sɔrɔ tuun, ani ne kana na ji bi yan tuun.»
16 Ayiwa, Yesu ko a ma ko: «Taga i cɛ wele ka na yan.»
17 Muso ko: «Cɛ tɛ ne fɛ!» Yesu ko a ma ko: «Jo bɛ i fɛ k'a fɔ ko cɛ
tɛ i fɛ.
18 Sabu i sigira cɛ looru le fɛ; i bɛ min fɛ sisan, o fana tɛ i cɛ ye. I ka
min fɔ, o ye can ye.»
19 Muso ko a ma ko: «An karamɔgɔ, ne k'a ye cogo min na, ele ye
cira le ye!
20 O ra, ne bɛ i ɲininka: mun na anw Samarikaw, anw bɛmaw ka
Ala bato nin kuru le kan yan, k'a sɔrɔ aw Yahudiyaw, aw b'a fɔ ko Ala
ka kan ka bato yɔrɔ min na ko o ye Zeruzalɛmu le ye?»
21 Yesu k'a jaabi, ko: «Muso, la ne ra; wagati dɔ bɛna se, aw tɛna Fa
Ala bato nin kuru kan tuun, walama Zeruzalɛmu.
22 Ayiwa, aw Samarikaw aw bɛ min batora, aw tɛ o lɔn; nka an
Yahudiyaw, an bɛ min batora, an ka o lɔn, sabu kisiri bɔra Yahudiyaw
le ra.
23 Nka wagati bɛna se, a sera yɛrɛ ka ban; Alabatobagasɔbɛw bɛna
Fa Ala bato nin ni can le ra; sabu Fa Ala bɛ o batobagaw ɲɔgɔn le
ɲinina.
24 Ala ye Nin* le ye, o kosɔn minw bɛɛ bɛ a bato, olugu ka kan ka a
bato Nin sababu le ra, ani can ra.»
25 Muso ko Yesu ma ko: «Ne ka a lɔn ko Masiya bɛna na, o bɛ min
wele Kirisita†; ni a nana, a bɛna fɛn bɛɛ ɲafɔ an ye.»
26 Yesu ko muso ma ko: «Ne min bɛ kumana i fɛ, ne yɛrɛ lo.»
27 Ayiwa, karamɔgɔdenw kɔsegira ka na; o k'a ye ko Yesu bɛ kumana
ni muso ye minkɛ, o ka o kɔnɔnɔban. Nka o si ma sɔn ka a ɲininka ko
a bɛ mun le ɲininkara muso fɛ, walama ko mun kosɔn a kumana ni
muso ye.
28 Muso ka a ta jibiminan to kɔlɔnda ra, ka taga dugu kɔnɔ, ka taga
fɔ mɔgɔw ye ko:
29 «Aw ye na cɛ dɔ flɛ. Ne ka ko o ko kɛ ka tɛmɛ, a ka o bɛɛ fɔ ne ye;
Kisibaga min ko fɔra, kɔni ale tɛ dɛ?»
30 Mɔgɔw bɔra dugu kɔnɔ ka na Yesu fɛ.
31 Ayiwa, o y'a sɔrɔ karamɔgɔdenw tun bɛ Yesu daarira ko: «An
karamɔgɔ, domuni kɛ sa!»
32 Yesu ka o jaabi ko: «Domunifɛn dɔ bɛ ne fɛ ka a domu, aw tɛ
domunifɛn min lɔn.»
33 Karamɔgɔdenw ka kɛ ɲɔgɔn ɲininka ye, ko: «O tuma dɔ le nana
domuni di a ma yan wa?»
34 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ka ne cibaga sago kɛ, ani k'a ta baara kɛ k'a
dafa, o le ye ne ta domuni ye.
35 Aw tɛ derira k'a fɔ ko karo naani le bɛ dannikɛwagati ni
simantigɛwagati cɛ wa? Ayiwa, ne b'a fɔ aw ye ko aw ye aw ɲa kɔrɔta
ka forow flɛ; siman kɔgɔra, a tigɛwagati sera ka ban.
36 Min bɛ siman tigɛra, o tigi bɛ a ta sara sɔrɔra ka ban; a bɛ
simankisɛ lajɛn ka a bla ɲanamanya banbari kosɔn. O cogo ra
dannikɛbaga ni simantigɛbaga bɛɛ bɛ ɲagari ɲɔgɔn fɛ.
37 Sabu zana min ko: ‹Dɔ bɛ danni kɛ, dɔ wɛrɛ bɛ siman tigɛ,› o zana
ye can ye.

† **4:25 4.25** Kirisita, o kɔrɔ ye ko: Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin.

38 Ayiwa, aw ma baara kɛ foro min na, ne ka aw ci ka taga o siman
tigɛ; mɔgɔ wɛrɛw ka baara min kɛ, aw bɛ tɔnɔ sɔrɔra olugu ta baara
nɔ le ra.»
39 Ayiwa, o muso ta kuma kosɔn, Samarika caman lara Yesu ra o
dugu ra, sabu muso k'a fɔ o ye ko: «Ne ka ko o ko kɛ ka tɛmɛ, a ka o
bɛɛ fɔ ne ye.»
40 O kosɔn Samarikaw nana Yesu fɛ minkɛ, o k'a daari ko a ye to
olugu fɛ; Yesu ka tere fla kɛ ni o ye.
41 Mɔgɔ caman wɛrɛ lara a ra a yɛrɛ ta kuma kosɔn.
42 O mɔgɔw ko muso ma ko: «An ma la a ra ele ta kuma kosɔn dɛ,
nka an yɛrɛ ka a lamɛn, an ka a lɔn ko can ra ale le ye dunuɲa Kisibaga
ye.»

Yesu ka kuntigi dɔ dencɛ kɛnɛya

43 Ayiwa, o tere fla tɛmɛnin kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra ka
taga Galile.
44 K'a sɔrɔ Yesu yɛrɛ tun k'a fɔ ko: «Cira si tɛ bonya a yɛrɛ ta jamana
ra.»
45 Ayiwa, o sera Galile minkɛ, Galilekaw ka a kunbɛn ni ɲagari ye,
sabu Yesu tun ka ko minw bɛɛ kɛ Zeruzalɛmu Jɔnyaban ɲanagbɛ* ra,
Galilekaw tun ka o ye, sabu olugu yɛrɛ tun tagara ɲanagbɛ ra.
46 Ayiwa, Yesu sekɔra ka taga Kana tuun, Galile mara ra, a tun ka ji
yɛlɛma ka kɛ duvɛn ye yɔrɔ min na. O y'a sɔrɔ jamana ɲamɔgɔ dɔ tun
bɛ Kapɛrinahumu, o ta den tun man kɛnɛ.
47 O cɛ k'a mɛn minkɛ ko Yesu bɔra Zude ka na Galile mara ra, a
tagara Yesu fɛ ka taga a daari ko a ye na Kapɛrinahumu, ko ale dencɛ
bɛ ɲini ka sa, ko a ye na a kɛnɛya.
48 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Ni aw ma tagamasiyɛnw ni kabakow ye aw
ɲa ra, aw tɛ la ne ra fiyewu!»
49 O kuntigi ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, sabari ka na joona, janko
ne dencɛ kana na sa.»
50 Yesu ko a ma ko: «Kɔsegi ka taga, i dencɛ kɛnɛyara.» O cɛ lara
Yesu ta kuma ra; a tagara.
51 Ayiwa, ka a tagatɔ to, a ta baaradenw ka a kunbɛn sira ra k'a fɔ a
ye ko: «I dencɛ kɛnɛyara.»
52 A ka a ta baaradenw ɲininka ko: «A fisayara wagati juman le ra?»
O ka a jaabi ko: «A ta farigban banna kunu le, wagati min na tere tun
bɛ kuncɛ.»
53 Den facɛ k'a jate mina k'a ye ko o wagati kelen le ra, Yesu tun k'a
fɔ ale ye ko: «I dencɛ kɛnɛyara.» O cɛ ni a ta somɔgɔw bɛɛ lara Yesu
ra.
54 Ayiwa, kabini Yesu bɔra Zude ka na Galile mara ra, nin le kɛra a
ta tagamasiyɛn flanan ye.

5

Yesu ka murugu dɔ kɛnɛya Bɛtisayida

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, ɲanagbɛba dɔ tun bɛ Yahudiyaw fɛ Zeruzalɛmu;
Yesu tagara o ɲanagbɛ ra.
2 Zeruzalɛmu dugu donda min bɛ wele ko Sagaw ta donda, dinga
jiman dɔ tun bɛ o donda kɛrɛ fɛ, min bɛ wele heburukan na ko
Bɛtisayida; gbata looru lɔnin tun bɛ o dinga kɛrɛ fɛ.

3 Ayiwa, banabagatɔ caman tun lalanin bɛ o gbataw kɔrɔ: fiyentɔw,
ani nabaraw, ani muruguw. [O tun bɛ ji lamaga wagati le kɔnɔna.
4 Sabu Ala ta mɛlɛkɛ dɔ tun bɛ to ka jigi ji ra wagati dɔw ra ka a
lamaga. Ji lamaganin kɔ, ni banabagatɔ min tun ka kɔn ka jigi a kɔnɔ,
o tigi tun bɛ kɛnɛya, hali ni a ta bana ka kɛ bana suguya min o min
ye.]
5 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, ale tun ka san bisaba ni seegi kɛ
bana ra.
6 Yesu ka o cɛ lanin ye minkɛ, a ka a lɔn ko a mɛɛnna bana ra; a ka
a ɲininka ko: «Yala i b'a fɛ ka kɛnɛya wa?»
7 A ka Yesu jaabi ko: «An karamɔgɔ, ni ji ka lamaga, mɔgɔ tɛ ne fɛ
ka ne ta ka ne lajigi ji ra; ni ne fana ko ne bɛ wuri ne yɛrɛ ma, sani ne
ye se yi, dɔ bɛ kɔn ka jigi ne ɲa.»
8 Yesu ko a ma ko: «Wuri ka i ta lanan ta ka tagama.»
9 Ayiwa, o yɔrɔnin bɛɛ a kɛnɛyara; a wurira ka a ta lanan ta ka kɛ
tagama ye.

O tun kɛra Yahudiyaw ta Nɛnɛkirilon* le ra.

10 O ra, Yahudiyaw k'a fɔ o cɛ kɛnɛyanin ma ko: «Bi ye Nɛnɛkirilon*
le ye! Ka kaɲa ni sariya* ye, i man kan ka i ta lanan ta ka tagama bi.»
11 O cɛ ko Yahudiyaw ma ko: «Min ka ne kɛnɛya, ale le ko ne ma ko:
‹I ta lanan ta ka tagama!› »
12 O ka a ɲininka ko: «Jɔntigi le k'a fɔ i ye ko i ye i ta lanan ta ka
tagama?»
13 Nka mɔgɔ kelen min tun ka cɛ kɛnɛya, a tun ma o tigi lɔn tuun;
sabu jama tun ka ca, Yesu fana tun tununa jama ra.
14 O kɔ fɛ, Yesu nana bɛn ni o cɛ ye Alabatosoba lu kɔnɔ; Yesu ko a
ma ko: «A flɛ, sisan i kɛnɛyara; i kana to jurumun na, janko kojugu
wɛrɛ kana na i sɔrɔ min ka jugu ni nin ye.»
15 O cɛ tagara a fɔ Yahudiyaw ye ko Yesu le ka ale kɛnɛya.
16 Yahudiyaw wurira o le ra ka kɛ Yesu kɔninya ye ko mun kosɔn a
ka cɛ kɛnɛya Nɛnɛkirilon na.
17 Yesu ka o jaabi, ko: «Ne Facɛ bɛ baara ra wagati bɛɛ, o kosɔn ne
fana ka kan ka baara kɛ.»
18 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, dɔ farara Yahudiyaw kuntigiw ta dimi
kan, fɔ o ka kɛ Yesu fagacogo ɲini ye; o ko a ma Nɛnɛkirilon jate minkɛ,
ko o dɔrɔn tɛ, nka a ko Ala ye a Fa ye, ka a yɛrɛ kaɲa ni Ala ye.

Yesu ta fanga sɔrɔyɔrɔ

19 Yesu ko o mɔgɔw ma tuun ko: «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko Dencɛ*
tɛ se ka foyi si kɛ a yɛrɛ ma, ni a ma a Fa ye a bɛ min kɛra. Fa bɛ min
kɛ, Dencɛ fana bɛ o ɲɔgɔn kɛ;
20 sabu Fa bɛ Dencɛ kanu, o kosɔn a bɛ ko o ko kɛ, a bɛ o bɛɛ yira a
ra. A yɛrɛ bɛna fɛn caman yira a ra tuun min ka bon ka tɛmɛ nin kan,
janko aw ye kabakoya.
21 Sabu Fa bɛ suw lakunu ka ɲanamanya di o ma kura ye cogo min
na, o cogo ra ni Dencɛ b'a fɛ ka ɲanamanya di minw ma, a b'a di olugu
le ma.
22 Fa tɛ kiti tigɛ mɔgɔ si kan fana, nka a ka kitiko bɛɛ to Dencɛ le
boro,

23 janko bɛɛ ye Dencɛ bonya i n’a fɔ o bɛ a Fa bonya cogo min na.
Ni mɔgɔ min ma sɔn ka Dencɛ* bonya, Fa min ka a ci, o tigi tɛ o le
bonyara.»
24 Yesu ko o ma ko: «Can ra ne b’a fɔ aw ye ko mɔgɔ min ka ne
ta kuma lamɛn ka la ne cibaga ra fana, o tigi ka ɲanamanya banbari
sɔrɔ; kiti tɛna tigɛ a kan tuun, sabu a bɔra saya ra ka don ɲanamanya
ra.
25 Can ra ne b’a fɔ aw ye ko wagati dɔ bɛna se, o wagati ye sisan le
ye; Den min bɔra Ala ra*, suw bɛna o kumakan mɛn; ni minw ka a
kumakan mɛn, olugu bɛna ɲanamanya.
26 Sabu se bɛ Fa Ala ye ka ɲanamanya di mɔgɔw ma cogo min na, a
ka se di Dencɛ ma ka ɲanamanya di mɔgɔw ma o cogo le ra.
27 A ka fanga di Dencɛ ma ka kiti tigɛ, sabu Min kɛra Adamaden ye*,
ale le ye o ye.
28 Aw kana kabakoya o ra, sabu wagati dɔ bɛna se, su minw bɛɛ bɛ
kaburuw kɔnɔ, olugu bɛɛ bɛna a kan mɛn.
29 Minw ka koɲuman kɛ, olugu bɛna kunu ka taga to ɲanamanya ra;
nka minw ka kojugu kɛ, olugu bɛna kunu ka taga kiti le ra.»

Yesu ta kuma ye can ye

30 Yesu ko: «Ne tɛ se ka foyi kɛ ne yɛrɛ ma. Ala ka min fɔ ne ye, ne
bɛ kiti tigɛ ka kaɲa ni o le ye. Ne ta kiti terennin lo, sabu ne tɛ a kɛ ka
kaɲa ni ne yɛrɛ sago ye; min ka ne ci, ne bɛ a kɛ ka kaɲa ni o sago le
ye.
31 Ni ne yɛrɛ le tun bɛ ne yɛrɛ ta ko fɔra, ne ta kuma tun tɛ se ka kɛ
can ye;
32 nka mɔgɔ wɛrɛ le bɛ ne seere ye; ne k’a lɔn fana ko a bɛ min fɔ
ne ta ko ra, o ye can ye.
33 Aw ka mɔgɔ dɔw ci Yuhana Batizerikɛbaga fɛ. A ka min fɔ aw ye
ne ta ko ra, o ye can le ye.
34 Ne tɛ o fɔra, sabu ne mako bɛ adamadenw ta seereya ra dɛ! Ne
mako tɛ o ra. Nka ne bɛ o fɔra, janko aw le ye kisi.
35 Yuhana tun kɛra i n’a fɔ fitinamana min bɛ yeelen bɔ aw cɛ ra;
aw kɔni sɔnna ka ɲagari a ta yeelen na wagati dɔɔnin.
36 Nka ne kɔni, fɛn wɛrɛ bɛ ne seere ye min ka bon ni Yuhana ta
seereya ye; sabu Fa Ala ka baara minw di ne ma, ne bɛ o baara minw
kɛra, o kɛwalew le bɛ ne seere ye. O le b’a yira ko Fa Ala ka ne ci.
37 Fa Ala min ka ne ci, ale yɛrɛ bɛ seereya kɛ ne ta ko ra. Nka aw
ma sɔn ka a kan lamɛn, aw ɲa fana ma la a kan ka ye.
38 A ta kuma tɛ to aw kɔnɔ, sabu a ka mɔgɔ min ci, aw ma la o ra.
39 Aw bɛ aw timinadiya Ala ta Kitabuw karan na kosɛbɛ, sabu aw bɛ
miiri ko aw bɛna ɲanamanya banbari sɔrɔ o le ra, k’a sɔrɔ o Kitabu
kelenw le bɛ seereya kɛ ne ta ko ra.
40 O bɛɛ n’a ta, aw t’a fɛ ka na ne fɛ janko aw ye ɲanamanya sɔrɔ.
41 «Ne tɛ adamadenw ta bonya kɔ; sabu aw ye mɔgɔ suguya minw
ye, ne ka o lɔn.
42 Ne ka a lɔn fana ko Ala ta kanuya tɛ aw jusukun na.
43 Ne nana ne Fa tɔgɔ le ra, nka aw ma sɔn ne ma, k’a sɔrɔ ni mɔgɔ
wɛrɛ nana a yɛrɛ tɔgɔ ra, aw bɛ sɔn o tigi ma.
44 Aw bɛ se ka la ne ra cogo di, aw minw bɛ aw ta bonya ɲini aw
mɔgɔɲɔgɔnw le fɛ, nka bonya min bɛ sɔrɔ Ala kelenpe fɛ, aw tɛ o ɲini?

45 Aw kana a miiri ko ne bɛna aw jaraki ne Fa ɲa kɔrɔ dɛ! Aw jigi
lanin bɛ cira Musa min kan dɛ, ale le bɛ aw jarakibaga ye.
46 Ni aw tun lara cira Musa ra, aw tun bɛna la ne ra fana, sabu cira
Musa ka ne ta ko le sɛbɛ a ta kitabuw ra.
47 Nka cira Musa ka min sɛbɛ, ni aw ma la o ra, aw bɛna la ne ta
kumaw ra cogo di?»

6

Yesu ka domuni di jama ma
(Matiyu 14.13-21; Marika 6.30-44; Luka 9.10-17)

1 Ayiwa, o kow kɔ, Yesu tagara Galile ba kɔ fɛ, ba min bɛ wele fana
ko Tiberiyadi ba.
2 Jamaba tun tugura a kɔ, sabu a tun bɛ tagamasiyɛn minw kɛra ka
banabagatɔw kɛnɛya, o tun bɛ o yera.
3 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw yɛlɛnna kongori dɔ kan ka sigi yi.
4 O y'a sɔrɔ Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ* wagati tun bɛ ɲini ka
se.
5 Yesu nana flɛri kɛ, k'a ye ko jamaba dɔ bɛ nana ale fɛ. A ko Filipe
ma ko: «An bɛ se ka domuni san yɔrɔ juman, janko nin mɔgɔw ye
domuni kɛ?»
6 Yesu tun ka o fɔ ka Filipe kɛ k'a flɛ le; ni o tɛ, a tun bɛna min kɛ, a
yɛrɛ tun ka o lɔn cɔ.
7 Filipe k'a jaabi ko: «Hali ni an bɛ wari deniye* kɛmɛ fla buru san
k'a di nin mɔgɔw ma, o bɛɛ tɛna hali dɔɔnin dɔɔnin sɔrɔ a ra.»
8 Ayiwa, Yesu ta karamɔgɔden min ye Andere ye, Simɔn Piyɛri
balemacɛ, ale ko:
9 «Cɛdennin dɔ bɛ yan, burukun looru ni jɛgɛden fla bɛ o fɛ; nka o
bɛ mun ɲa nin jamaba ye?»
10 Ayiwa, Yesu ko karamɔgɔdenw ma ko: «Aw ye mɔgɔw lasigi dugu
ma.» Binmisɛnw tun ka ca o yɔrɔ ra. Mɔgɔw sigira; cɛw tun bɛ mɔgɔ
waga looru bɔ.
11 Yesu ka o buruw ta ka baraka la Ala ye, ka a tarantaran mɔgɔw
ra; jɛgɛ fana ta kɛra ten. Mɔgɔ bɛɛ ka a sɔrɔ fɔ ka wasa.
12 Mɔgɔw ka domuni kɛ ka fa tuma min na, Yesu ko karamɔgɔdenw
ma ko: «Aw ye burukunkurunw cɛ, janko dɔ kana cɛn.»
13 O ka o burukunkurunw cɛ ka segi tan ni fla fa o ra; mɔgɔw ka
domuni kɛ burukun looru ra ka min to, o le kɛra o ye.
14 O mɔgɔw ka Yesu ta tagamasiyɛnw ye minkɛ, o ko: «Can ra, cira
min tun ka kan ka na dunuɲa ra, nin yɛrɛ lo.»

Yesu tagamana ji kan
(Matiyu 14.22-33; Marika 6.45-52)

15 Yesu k'a lɔn minkɛ ko o b'a fɛ ka ale mina fanga ra ka ale kɛ o ta
masacɛ ye, a bɔra o cɛ ra ka sekɔ ka taga kongori dɔ kan a kelen na.
16 Wulada nana se minkɛ, karamɔgɔdenw tagara bada ra.
17 O donna kurun dɔ kɔnɔ ko o bɛ ba tigɛ ka taga Kapɛrinahumu. Su
nana ko k'a sɔrɔ Yesu tun ma na o fɛ fɔlɔ.
18 Fɔɲɔba dɔ wurira, ka kɛ ji lamaga ye kosɛbɛ.

---

* **6:7 6.7** Wari deniye: Yesu ta wagati ra deniye kelen tun ye sɛnɛkɛbaga ta tere kelen baara sara le ye.

19 O ka kilo looru walama wɔɔrɔ kɛ ji kan wagati min na, o ka Yesu
tagamatɔ ye ji kan, a bɛ gbarara o ta kurun na; o ja tigɛra.
20 Yesu ko o ma ko: «Ne lo, aw kana siran!»
21 O tun b'a fɛ a ye don kurun kɔnɔ o fɛ; nka o tun bɛ tagara yɔrɔ
min na, o barara k'a ye ko o sera yi ka ban.

Mɔgɔw ka Yesu yɔrɔɲini

22 Dugu nana gbɛ tuma min na, jama min tun bɛ ba ɲa dɔ kan, olugu
k'a kɔrɔsi k'a ye ko kurun kelen le tun bɛ yi, ko Yesu tun ma don o
kurun kɔnɔ ni a ta karamɔgɔdenw ye, nka karamɔgɔdenw dɔrɔn le
donna kurun kɔnɔ ka taga.
23 O y'a sɔrɔ kurun dɔw tun nana ka bɔ Tiberiyadi; Matigi Yesu tun
ka baraka la Ala ye ka buru tarantaran jama ra yɔrɔ min na, o tun
lɔnin lo o yɔrɔ kɔrɔ.
24 Ayiwa, jama nana a ye ko Yesu tɛ yi, a ta karamɔgɔdenw fana tɛ
yi minkɛ, olugu yɛrɛ donna o kurunw kɔnɔ ka taga Kapɛrinahumu ka
taga Yesu yɔrɔɲini.

Domunifɛn min bɛ ɲanamanya di

25 O tagara Yesu ye ba kɔ fɛ minkɛ, o k'a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ,
i sera yan wagati juman?»
26 Yesu ka o jaabi ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko aw ka tagamasiyɛn
minw ye, aw tɛ ne yɔrɔɲinina o kosɔn dɛ, nka aw ka domuni min kɛ
ka fa, aw bɛ ne yɔrɔɲinina o le kosɔn.
27 Ayiwa, domunifɛn min bɛ se ka cɛn, aw kana baara kɛ o kosɔn;
domunifɛn min tɛ cɛn, ani a bɛ ɲanamanya banbari di fana, aw ye
baara kɛ o le kosɔn. Min kɛra Adamaden ye*, ale le bɛ o domunifɛn di
aw ma, sabu Fa Ala ka a ta fanga tagamasiyɛn la ale le kan.»
28 O ka Yesu ɲininka ko: «An ka kan ka mun le kɛ ka Ala sagonan
baara kɛ?»
29 Yesu ka o jaabi ko: «Ala bɛ baara min ɲini aw fɛ, o ye ko ale Ala
ka mɔgɔ min ci, aw ye la o ra.»
30 O ko Yesu ma ko: «Ayiwa, ele bɛna tagamasiyɛn juman le kɛ k'a
yira an na, janko an ye la i ra? I bɛna mun le kɛ?
31 An bɛmaw ka mane domu kongokolon kɔnɔ, i n'a fɔ a sɛbɛra
Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko: ‹A ka domunifɛn bɔ sankolo ra k'a di o
ma, o k'a domu†.› »
32 Yesu ko: «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko cira Musa le ma domunifɛn
bɔ sankolo ra ka a di aw ma! Ne Facɛ le bɛ domunifɛn ɲanaman di aw
ma ka bɔ sankolo ra.
33 Sabu min jigira ka bɔ sankolo ra, ale le ye Ala ta domunifɛn ye, a
bɛ min di ka ɲanamanya di dunuɲamɔgɔw ma.»
34 O ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, kɛ o domunifɛn di ye an ma
wagati bɛɛ kɛ!»
35 Yesu ko o ma ko: «Domunifɛn min bɛ ɲanamanya di, ne le ye o
ye; ni mɔgɔ min ka na ne fɛ, kɔngɔ tɛna o tigi sɔrɔ tuun fiyewu; ni
mɔgɔ min lara ne ra, minlɔgɔ tɛna o tigi sɔrɔ tuun fiyewu.
36 Nka ne k'a fɔ aw ye ka ban, ko: aw ka ne ye, nka aw ma la ne ra.

† **6:31 6.31** Mane tun ye domunifɛn dɔ ye, Ala tun ka min di Izirayɛlimɔgɔw ma ka o to tagama ra kongokolon kɔnɔ. Bɔri 16.13-15,31; Zaburu 78.24.

37 Ni ne Fa ka mɔgɔ o mɔgɔ di ne ma, o bɛɛ bɛna na ne fɛ; ni mɔgɔ
o mɔgɔ nana ne fɛ, ne tɛna o tigi gbɛn fiyewu.
38 Sabu ne ma na ka bɔ sankolo ra ka na ne yɛrɛ sago kɛ; min ka ne
ci, ne nana o sago le kɛ.
39 Min ka ne ci, o sago flɛ nin ye, ko: ale ka mɔgɔ o mɔgɔ di ne ma
ko o si kana tunu; ani ko dunuɲa labanlon na fana, ne ye o tigi lakunu
ka bɔ saya ra.
40 Sabu ne Fa sago ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Dencɛ* ye, ka la a ra, o
tigi ye ɲanamanya banbari sɔrɔ; dunuɲa labanlon na fana, ne bɛna o
tigi lakunu ka bɔ saya ra.»
41 Yesu ko minkɛ ko domunifɛn min bɔra sankolo ra ko ale le ye o
ye, Yahudiyaw ka kɛ Yesu kɔrɔfɔ ye o kosɔn.
42 O ko: «O tuma, Yesu le tɛ nin ye wa, Yusufu dencɛ? An ka a facɛ
lɔn, ka a bamuso lɔn kɛ! Mun na a b'a fɔ ko ale jigira ka bɔ sankolo
ra?»
43 Yesu ka o jaabi ko: «Aw kana ŋununununu aw yɛrɛ kɔrɔ yi.
44 Mɔgɔ si tɛ se ka na ne fɛ, ni ne Fa min ka ne ci, ale ma o tigi lana
ne fɛ; ni o tigi nana ne fɛ, dunuɲa labanlon na, ne bɛna o tigi kunu ka
a bɔ saya ra.
45 Ayiwa, a sɛbɛra ciraw ta kitabuw kɔnɔ ko:
‹Ala yɛrɛ le bɛna o bɛɛ karan.›
Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ Fa Ala ta Kuma lamɛn ka sɔn a ta karan ma, o tigi bɛ
na ne fɛ.
46 Nka o t'a yira ko mɔgɔ dɔ ɲa ka Ala ye dɛ! Mɔgɔ si ma Ala ye, fɔ
min bɔra Ala ra, ale kelen le ka Fa Ala ye.»

Domunifɛn min bɛ mɔgɔ ɲanamanya

47 «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ min lara ne ra, o tigi bɛ
ɲanamanya banbari sɔrɔ.
48 Domunifɛn min bɛ ɲanamanya di mɔgɔw ma, ne le ye o ye.
49 Aw bɛmaw ka domunifɛn dɔ domu kongokolon kɔnɔ, nka o bɛɛ
n'a ta, saya nana se o ma.
50 Nka domunifɛn min jigira ka bɔ sankolo ra, o le ye nin ye; ni mɔgɔ
min ka o domu, o tigi tɛna sa.
51 Ne le ye domunifɛn ɲanaman ye, min jigira ka bɔ sankolo ra.
Ni mɔgɔ min ka o domu, o tigi ɲanaman bɛ to wagati bɛɛ. Ne bɛ
domunifɛn min di, o ye ne yɛrɛ farisogo le ye, janko dunuɲamɔgɔw ye
ɲanamanya.»
52 Yesu ka o fɔ minkɛ, Yahudiyaw ka kɛ ɲɔgɔn sɔsɔ ye; o ko: «Nin cɛ
b'a fɛ ka a yɛrɛ sogo di an ma cogo di le, an y'a domu?»
53 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko Min kɛra Adamaden
ye*, ko ni aw ma o sogo domu ka a jori min, aw tɛna ɲanamanya sɔrɔ.
54 Nka ni mɔgɔ min ka ne sogo domu ka ne jori min fana, o tigi bɛ
ɲanamanya banbari sɔrɔ; dunuɲa labanlon na, ne bɛna o tigi lakunu
ka bɔ saya ra.
55 Sabu ne farisogo ye domunifɛn yɛrɛ le ye, ne jori fana ye minnifɛn
yɛrɛ le ye.
56 Ni mɔgɔ min ka ne sogo domu, ka ne jori min, o tigi bɛ to ne ta
jɛŋɲɔgɔnya ra, ne fana bɛ to jɛŋɲɔgɔnya ra ni o tigi ye.

6:45 6.45 Nin kuma fɔra Ezayi 54.13.

57 Fa Ala min ɲanaman lo, min ka ne ci, ne bɛ ɲanamanya ale le
sababu ra; o cogo ra ni mɔgɔ min ka ne farisogo domu, ka ne jori min
fana, o tigi bɛ ɲanamanya ne sababu ra.
58 Domunifɛn min jigira ka bɔ sankolo ra, o le ye nin ye; aw bɛma
minw sara, olugu ka domunifɛn min domu, o domunifɛn ni nin tɛ
kelen ye. Ni mɔgɔ min ka nin domunifɛn domu, o tigi bɛna ɲanamanya
banbari sɔrɔ.»
59 Yesu ka nin kumaw le fɔ k'a to mɔgɔw karan na karanso kɔnɔ
Kapɛrinahumu.

Yesu ta kuma bɛ ɲanamanya banbari di

60 Ayiwa, Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, a ta karamɔgɔdenw caman ko:
«Nin kuma ka gbɛlɛn dɛ! Jɔn bɛ se ka sɔn nin ma?»
61 Yesu k'a lɔn ko karamɔgɔdenw bɛ o kow le ŋununununa minkɛ,
a ko o ma ko: «Nin kuma digira aw ra wa?
62 O tuma, Min kɛra Adamaden ye*, ni aw nana o yɛlɛntɔ ye ka taga
a bɔyɔrɔ ra don?
63 Ala Nin* le bɛ mɔgɔ ɲanamanya; ni o tɛ, mɔgɔ yɛrɛ baraka tɛ se
ka foyi kɛ; ne ka kuma minw fɔ aw ye, o bɔra Ala Nin le ra, o le bɛ
ɲanamanya di.
64 Nka dɔw bɛ aw ra, olugu ma la o ra.»
Ayiwa, kabini a damina ra, minw tun ma la Yesu ra, a tun ka olugu
lɔn, ani min tun bɛna a janfa.
65 Yesu k'a fɔ tuun ko: «O le kosɔn ne k'a fɔ aw ye ko mɔgɔ si tɛ se
ka na ne ma, ni Fa Ala ma o se di o tigi ma.»
66 Ayiwa, k'a ta o lon na, a ta karamɔgɔden caman bɔra a kɔ; o ma
sɔn ka tugu a kɔ tuun.
67 Yesu ko a ta karamɔgɔden tan ni fla ma ko: «Aw fana t'a fɛ ka taga
wa?»
68 Simɔn Piyɛri k'a jaabi ko: «Matigi, an bɛna taga jɔn le fɛ?
Ɲanamanya banbari kuma bɛ sɔrɔ ele le fɛ.
69 An lara i ra, an fana k'a lɔn ko Den* Saninman min bɔra Ala ra,
ko ele lo.»
70 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ne le ma aw mɔgɔ tan ni fla ɲanawoloma
wa? K'a sɔrɔ kelen bɛ aw ra, o ye setanamɔgɔ le ye.»
71 Yesu tun bɛ Zudasi le ma, Simɔn Sikariyɔti dencɛ; ale le tun bɛna
Yesu janfa, k'a sɔrɔ karamɔgɔden tan ni fla dɔ tun lo.

7

Yesu balemaw ma la a ra

1 Ayiwa, o kɔ, Yesu tun bɛ yaalayaala Galile mara yɔrɔw ra; a ma sɔn
ka taga Zude mara ra, sabu Yahudiyaw kuntigiw tun bɛ a yɔrɔɲinina
ko o b'a faga.
2 Ayiwa, Yahudiyaw ta gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ* wagati tun surunyara.
3 Yesu balemaw k'a fɔ a ye ko: «I ka kan ka bɔ yan ka taga Zude mara
ra, janko i ta karamɔgɔdenw fana ye i ta tagamasiyɛnw ye o yɔrɔ ra
fana.
4 Mɔgɔ si tɛ a ta kow kɛ dogo ra, ni a b'a fɛ ko mɔgɔw ye a lɔn; ni i
bɛ nin kabakow ɲɔgɔn kɛ, i ka kan ka i yɛrɛ yira le, janko bɛɛ ye i ye.»
5 Ayiwa, Yesu balemaw tun bɛ o fɔra, sabu olugu fana tun ma la a
ra.

6 Yesu ka a balemaw jaabi ko: «O kɛwagati ma se ne fɛ fɔlɔ; nka
wagati bɛɛ ka ɲi aw kɔni fɛ.
7 Dunuŋamɔgɔw tɛ se ka aw kɔninya; o bɛ ne le kɔninya, sabu o bɛ
kɛwalejugu minw kɛra, ne bɛ o kow bɛɛ fɔra kɛnɛ kan.
8 Aw kɔni ye taga ɲanagbɛ ra faasi. Ne tɛna taga yi sisan fɔlɔ, sabu
wagati ma se ne fɛ ban.»
9 Yesu ka o le fɔ a balemaw ye, ka to Galile.

Yesu tagara gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ ra

10 A balemaw taganin kɔ ɲanagbɛ ra, Yesu yɛrɛ ka sɔrɔ ka taga. Nka
a ma taga mɔgɔw ɲa na, a dogora ka taga le.
11 O y'a sɔrɔ Yahudiyaw kuntigiw tun bɛ Yesu yɔrɔɲinina ɲanagbɛ
wagati ra; o ka kɛ ɲininkari kɛ ye ko: «A bɛ min dɛ?»
12 Jama ra mɔgɔw tun bɛ ŋunuŋunukan caman fɔra Yesu ta ko ra.
Dɔw ko: «Mɔgɔɲuman lo.» Dɔw ko: «Can tɛ, a bɛ mɔgɔw lafirira le.»
13 Nka mɔgɔ si tun tɛ sɔn ka o kuma fɔ kɛnɛ kan, sabu o tun bɛ
siranna Yahudiyaw kuntigiw ɲa.

Yahudiyaw ka Yesu sɔsɔ

14 Ayiwa, ɲanagbɛ wagati nana se a cɛmancɛ ra; Yesu tagara don
Alabatosoba lu kɔnɔ ka mɔgɔw karan.
15 A ta karan ka Yahudiyaw kabakoya; o ko: «Cɛ nin ka nin lɔnniya
bɛɛ sɔrɔ min le, k'a sɔrɔ a ma karan kɛ?»
16 Yesu ka o jaabi, ko: «Ne ta karan ma bɔ ne yɛrɛ ra, nka a bɔra ne
cibaga Ala le ra.
17 Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka Ala sago kɛ, o tigi bɛna a lɔn ni ne ta karan
bɔra Ala le ra, walama ni a bɔra ne yɛrɛ le ra.
18 Mɔgɔ min bɛ kuma ni a yɛrɛ ta sebagaya ye, o tigi bɛ bonya ɲinina
a yɛrɛ le ye. Nka mɔgɔ min b'a fɛ a cibaga ye bonya, o tigi ta le ye can
ye, nanbara si tɛ a ta kow ra.
19 Cira Musa le ma sariya* di aw ma wa? Nka aw si tɛ sariya sira
tagamana. Mun na aw bɛ ne yɔrɔɲinina ka ne faga?»
20 Jama ra dɔw ko Yesu ma ko: «Ele ye jinatɔ le ye. Jɔntigi le bɛ i
yɔrɔɲinina ka i faga?»
21 Yesu ka o jaabi ko: «Ne ka kɛwale kelen min kɛ, o le ka aw bɛɛ
kabakoya!
22 Aw ka kɛnɛsigiri lɔn cira Musa le fɛ k'a sɔrɔ a ma bɔ cira Musa
ra, a daminana an bɛmaw le ra; o le kosɔn hali Nɛnɛkirilon na aw bɛ
sɔn ka cɛden kɛnɛsigi.
23 Ni aw bɛ sɔn ka cɛden kɛnɛsigi Nɛnɛkirilon na, janko ka cira
Musa ta sariya sira tagama o, mun kosɔn ne ka mɔgɔ kuturu kɛnɛya
Nɛnɛkirilon na minkɛ, aw dimina ne kɔrɔ o ra?
24 Aw kana ko ye aw ɲa ra dɔrɔn k'a kiti tigɛ; aw ye kiti tigɛ ni
terenninya le kan.»

Yala Yesu le ye Kisibaga ye wa?

25 Zeruzalɛmu dugumɔgɔ dɔw tun b'a fɔra ko: «O tuma o bɛ cɛ min
yɔrɔɲinina ko o b'a faga, ale le tɛ nin ye wa?
26 A flɛ, a bɛ kumana bɛɛ ɲa na kɛnɛ kan, mɔgɔ si tɛ foyi fɔra a ye.
Kɔni an ta kuntigiw ma lɔ a ra le ko Ala ka Kisibaga* min layiri ta ko
ale lo dɛ?

27 K’a sɔrɔ anw ka cɛ nin bɔyɔrɔ lɔn; nka ni Kisibaga nana, mɔgɔ si
tɛna a bɔyɔrɔ lɔn.»
28 Ayiwa, ka Yesu to mɔgɔw karan na Alabatosoba kɔnɔ, a kumana
ni fanga ye, k’a fɔ ko: «Aw ko, ko aw ka ne lɔn, ka ne bɔyɔrɔ fana lɔn
kɛ? Nka ne ma na ne yɛrɛ ma, min ka ne ci, ale le bɛ cantigi ye. Nka
aw ma a lɔn.
29 Ne kɔni ka a lɔn, sabu ne bɔra ale le ra, ale le fana ka ne ci.»
30 Yesu ka o fɔ minkɛ, o tun b’a fɛ ka a mina, nka mɔgɔ si ma se k’a
boro la a kan, sabu a ta wagati tun ma se fɔlɔ.
31 O bɛɛ n’a ta, jama ra mɔgɔ caman lara Yesu ra; o mɔgɔw tun b’a
fɔra ko: «Hali ni Kisibaga nana, a bɛna tagamasiyɛn juman le kɛ ka
tɛmɛ nin cɛ ta kan?»

Yahudiyaw kuntigiw ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Yesu mina

32 Jama tun bɛ o kuma minw ŋunuŋununa Yesu ta ko ra, Farisiw*
nana o mɛn. O ra, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Farisiw ka
Alabatosoba kɔrɔsibaga dɔw ci ko o ye taga Yesu mina.
33 Yesu ko olugu ma ko: «Ne bɛ ni aw ye yan tuun ka wagati dɔɔnin
le kɛ; o kɔ, ne bɛ sɔrɔ ka taga ne cibaga fɛ.
34 Nka aw bɛna ne yɔrɔɲini ka dɛsɛ, aw tɛna ne ye; sabu ne bɛna kɛ
yɔrɔ min na, aw tɛna se ka taga yi.»
35 Yahudiyaw kuntigiw k’a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «O tuma cɛ nin b’a fɛ ka
taga yɔrɔ juman le, ni a b’a fɔra ko an tɛna ale ye? Yahudiya minw
janjanna ka taga sigi Gɛrɛkiw fɛ, kɔni a t’a fɛ ka taga olugu le fɛ ka
taga kɛ Gɛrɛkiw karan ye dɛ?
36 A ka kuma min fɔ, o kɔrɔ le ye di, ko: ‹Aw bɛna ne yɔrɔɲini, nka
aw tɛna ne ye?› Ani ko: ‹Ne bɛna kɛ yɔrɔ min na, aw tɛna se ka taga
o yɔrɔ ra?› »

Yesu ka Nin Saninman layiri ta

37 Ayiwa, ɲanagbɛ lon laban, o le tun ye a lonba yɛrɛ ye; Yesu lɔra
jama ɲa fɛ ka kuma ni fanga ye, ko: «Ni minlɔgɔ bɛ mɔgɔ min na, o
tigi ye na ne fɛ ka na min.
38 Ni mɔgɔ min lara ne ra, ji min bɛ ɲanamanya di, o bɛna woyo ka
bɔ o tigi jusukun na i ko baji,» i n’a fɔ a sɛbɛra Ala ta Kuma ra cogo
min na.
39 Nin Saninman* min tun bɛna di lanabagaw ma, Yesu tun bɛ o ko
le fɔra ten. O wagati ra Nin Saninman tun ma di fɔlɔ, sabu Yesu tun
ma kɔrɔta fɔlɔ ka taga don a ta nɔɔrɔ ra sankolo ra.

Mɔgɔw kan taranna Yesu kosɔn

40 Ayiwa, jama ka Yesu ta kuma mɛn minkɛ, o ra dɔw tun b’a fɔra
ko: «Sigiya si t’a ra, cira min ko fɔra, nin cɛ yɛrɛ lo!»
41 Dɔ wɛrɛw tun b’a fɔra ko: «Ala ka Kisibaga* min layiri ta, nin lo.»
Nka dɔw ko: «Kisibaga bɛ se ka bɔ Galile mara ra cogo di?
42 Yala a ma sɛbɛ Kitabu kɔnɔ ko Kisibaga bɛna kɛ Dawuda ta
gbamɔgɔ dɔ le ye wa, ani ko a bɛna bɔ Bɛtilɛhɛmu le, min ye Dawuda
worodugu ye wa?»
43 Yesu ta ko kosɔn jama kan taranna.
44 Dɔw tun b’a fɛ ka Yesu mina, nka mɔgɔ si ma se ka a boro la a
kan.

Yahudiyaw kuntigiw ta jusukungbɛlɛya

45 Minw tun nana Yesu minayɔrɔ ra, olugu sekɔra ka taga sarakalase-
bagaw* kuntigiw ni Farisiw* fɛ; olugu ka o ɲininka ko: «Mun kosɔn
aw m'a mina ka na ni a ye?»
46 Yesu minabagaw ka a jaabi ko: «An ma mɔgɔ si ye min bɛ kuma
i ko nin cɛ!»
47 Farisiw ko o ma ko: «O tuma a ka aw fana lafiri kɛ?
48 Aw k'a mɛn ko an ta kuntigiw juman kelen, walama Farisiw juman
kelen le lara a ra fɔlɔ?
49 Nin jama min lara a ra, olugu si ma cira Musa ta sariya* lɔn; olugu
ye mɔgɔ danganinw le ye!»
50 Ayiwa, Nikodɛmu min tun kɔnna ka taga Yesu fɛ lon dɔ, ale fana
tun ye o Farisiw dɔ ye; ale ko o ma ko:
51 «Yala ka kaɲa ni an ta sariya ye, an bɛ se ka kiti tigɛ mɔgɔ dɔ kan
k'a sɔrɔ an ma a tigi lamɛn fɔlɔ, ka a lɔn a ka ko min kɛ wa?»
52 O ko ale ma ko: «O tuma, ele fana bɔra Galile le wa? I yɛrɛ ye
Kitabuw flɛ ka ɲa; i bɛna a ye ko cira si ma deri ka bɔ Galile.»
[
53 * O kɔ, o bɛɛ kelen kelen wurira ka taga o ta so.

8

1 Yesu tagara Oliviyesunw kuru kan.

Muso min minara jɛnɛya ra

2 Ayiwa, o lon dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, Yesu sekɔra ka taga
Alabatosoba lu kɔnɔ tuun. Jama bɛɛ nana lajɛn a kɔrɔ; a sigira ka to
ka o karan.
3 Ayiwa, sariya karamɔgɔw* ni Farisiw* nana ni muso dɔ ye a fɛ, ko
o muso minana jɛnɛya ra. O k'a mina ka na a lɔ jama cɛ ma.
4 O ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, an tagara nin muso mina k'a to
jɛnɛya ra ni cɛ dɔ ye.
5 Cira Musa k'a fɔ an ye sariya* ra ko an ka kan ka o muso ɲɔgɔn
bon ni kabakuru ye ka a faga*. Ayiwa, ele ko di o ra?»
6 O tun b'a fɛ k'a kɔrɔbɔ le, janko ka sababu dɔ sɔrɔ k'a jaraki. Nka
Yesu birira ka kɛ sɛbɛri kɛ ye dugu ma ni a borokanden ye.
7 O gbanna a ra ni ɲininkari ye minkɛ, a wurira ka lɔ, k'a fɔ o ye ko:
«Aw ra ni min ma jurumun kɛ ka ye, o tigi ye kɛ mɔgɔ fɔlɔ ye, ka a
bon ni kabakuru ye.»
8 A ka o fɔ minkɛ, a birira tuun ka kɛ sɛbɛri kɛ ye dugu ma.
9 O mɔgɔw ka o kuma mɛn minkɛ, [o yɛrɛ jusukun ka o sɔsɔ;] o bɛɛ
tagara kelen kelen, k'a damina mɔgɔkɔrɔbaw ra. Yesu kelen tora ni
muso ye, muso lɔnin tora a kɔrɔ.
10 Yesu k'a kun kɔrɔta k'a fɔ muso ye ko: «Muso, o bɛ min le? Mɔgɔ
si ma kiti ben i kan wa?»
11 Muso ka Yesu jaabi ko: «Mɔgɔ si!» Yesu ko: «Ayiwa, ne fana tɛ
kiti ben i kan; taga, i kana jurumun kɛ tuun.»]

Yesu le ye dunuɲa ta yeelen ye

---

* **7:53 7.53** K'a damina hayan 7.53, ka taga a bla hayan 8.11, o kumaw tɛ sɔrɔ kitabu dɔw kɔnɔ, walama o sɛbɛra fan wɛrɛ ra. * **8:5 8.5** Nin kuma fɔra Musa ta sariya ra (Sarakalasebagaw 20.10; Sariya 22.22-24), nka ka kaɲa ni sariya ye, cɛ ni muso bɛɛ le tun ka kan ka faga.

12 O kɔ, Yesu ka kuma ta tuun k'a fɔ jama ye ko: «Ne le ye dunuŋa
ta yeelen ye. Ni mɔgɔ min tugura ne kɔ, o tigi tɛna tagama dibi ra, nka
o tigi bɛna yeelen sɔrɔ, min bɛ ɲanamanya di a ma.»
13 Farisiw* ko a ma ko: «Ni ele yɛrɛ le bɛ seereya kɛ i yɛrɛ ta ko ra,
o tuma i ta seereya tɛ can ye.»
14 Yesu ka o jaabi ko: «Hali ni ne yɛrɛ le bɛ seereya kɛ ne yɛrɛ ta ko
ra, ne ta seereya ye can ye, sabu ne ka ne bɔyɔrɔ lɔn, ne ka ne tagayɔrɔ
fana lɔn; nka aw ma ne bɔyɔrɔ lɔn, aw ma ne tagayɔrɔ fana lɔn.
15 Aw kɔni bɛ kiti tigɛ ka kaŋa ni adamadenw ta jatemina le ye; nka
ne tɛ kiti tigɛ mɔgɔ si kan.
16 Hali ni ne bɛ kiti tigɛ, ne ta kiti bɛ tigɛ can le kan, sabu ne kelen
tɛ; ne Fa min ka ne ci, o bɛ ni ne ye.
17 Ayiwa, a sɛbɛra aw ta sariya* ra ko ni mɔgɔ fla kɛra ko min seere
ye, ko o ko ye can le ye.
18 Ayiwa, ne ye ne yɛrɛ seere ye, ne Fa min ka ne ci, o fana ye ne
seere ye.»
19 O ko Yesu ma ko: «I fa bɛ min le?» Yesu ka o jaabi ko: «Aw ma
ne yɛrɛ lɔn, janko ka na a fɔ ne Fa; ni aw tun ka ne lɔn can ra, aw tun
bɛna ne Fa fana lɔn.»
20 Yesu ka o kuma bɛɛ fɔ ka a siginin to karan na Alabatosoba lu
kɔnɔ sarakablaminanw yɔrɔ ra. Mɔgɔ si ma se ka a mina, sabu a ta
wagati tun ma se ban.

Yesu ta tagayɔrɔ

21 Yesu k'a fɔ mɔgɔw ye tuun ko: «Ne bɛna taga; ni ne tagara, aw
bɛna ne yɔrɔɲini, nka aw bɛna sa ka aw to aw ta jurumun na; ne bɛ
taga yɔrɔ min na, aw tɛ se ka taga o yɔrɔ ra.»
22 Yahudiyaw kuntigiw ko: «O tuma a bɛna a yɛrɛ faga le wa? Sabu
a ko, ko: ‹Ne bɛ taga yɔrɔ min na, aw tɛ se ka taga o yɔrɔ ra!› »
23 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Aw sɔrɔra dugukolo kan yan le, nka ne bɔra
sankolo ra; dunuŋa ta le bɛ aw ye, nka ne kɔni, dunuŋa ta tɛ ne ye!
24 O le kosɔn ne k'a fɔ aw ye ko aw bɛna sa ka aw to aw ta jurumunw
na; sabu ni aw kɔni ma la a ra ko ne ko ‹Ne ye min ye, ne ye o le ye,›
o tuma aw bɛna sa ka aw to aw ta jurumunw na.»
25 O ko Yesu ma ko: «O tuma ele ye jɔntigi le ye?» Yesu ko: «Kabini
a damina ra, ne ye min ye, ne ka o fɔ aw ye.
26 Fɛn caman bɛ ne fɛ k'a fɔ aw ta ko ra, ani ka aw jaraki; nka
min ka ne ci, o ta le ye can ye; ne ka min mɛn ale fɛ, ne bɛ o le fɔ
dunuŋamɔgɔw ye fana.»
27 Yahudiyaw m'a faamu ko Yesu bɛ Fa Ala ta ko le fɔra o ye.
28 O kosɔn Yesu k'a fɔ o ye ko: «Min kɛra Adamaden ye*, ni aw nana
o kɔrɔta san fɛ tuma min na, aw bɛna sɔrɔ k'a lɔn ko ne ko ‹Ne ye min
ye, ne ye o le ye›, ko ne tɛ foyi kɛ ne yɛrɛ ma, nka Fa Ala ka ne karan
min na, ne bɛ o le fɔ.
29 Min ka ne ci, ale bɛ ni ne ye. A ma ne to ne kelen na, sabu min ka
di a ye, ne bɛ o le kɛ tuma bɛɛ.»
30 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, mɔgɔ caman lara a ra.

Fɛn min bɛ mɔgɔ kɛ a yɛrɛ ta ye

8:17 8.17 Nin kuma fɔra Sariya 17.6; 19.15.

31 Ayiwa, Yahudiya minw tun lara Yesu ra, a k’a fɔ olugu ye ko: «Ni
aw sɔnna ka to ne ta kumaw kan, aw bɛna kɛ ne ta karamɔgɔdenw ye
can ra.
32 Aw bɛna can lɔn, o can lɔnniya bɛna aw kɛ aw yɛrɛ ta ye fana.»
33 O ko Yesu ma ko: «Anw ye Iburahima ta durujaw le ye, an ma deri
ka kɛ mɔgɔ si ta jɔn ye. Mun na ele ko, ko an bɛna kɛ an yɛrɛ ta ye?»
34 Yesu ka o jaabi ko: «Can ra ne b’a fɔ aw ye ko mɔgɔ o mɔgɔ bɛ
jurumun kɛ, o tigi ye jurumun ta jɔn le ye.
35 Jɔn tɛ to a matigicɛ ta so kɔnɔ wagati bɛɛ, nka matigicɛ dencɛ bɛ
to so kɔnɔ tuma bɛɛ.
36 Den min bɔra Ala ra*, ni o ka aw kɛ aw yɛrɛ ta ye, o tuma aw bɛna
kɛ aw yɛrɛ ta ye yɛrɛ le.
37 Ne k’a lɔn ko aw ye Iburahima ta durujaw ye; nka o bɛɛ n’a ta,
aw bɛ ne fagacogo ɲinina, sabu aw tɛ ne ta kuma fɛ.
38 Ne kɔni, ne ka min ye ne Fa fɛ, ne bɛ o le fɔ; aw fana ka min sɔrɔ
aw fa fɛ, aw bɛ o le kɛ.»
39 Ayiwa, o ka Yesu jaabi ko: «Anw fa ye Iburahima le ye.» Yesu ko o
ma ko: «Ni aw tun ye Iburahima ta denw ye, aw tun bɛna Iburahima
ta kɛwalew ɲɔgɔn le kɛ.
40 Nka sisan, a flɛ, ne ka can min sɔrɔ Ala fɛ, ne ka o fɔ aw ye, o bɛɛ
n’a ta, aw bɛ ne fagacogo ɲinina; Iburahima ma o ɲɔgɔn kɛ dɛ!
41 Aw bɛ aw fa ta kɛwalew ɲɔgɔn le kɛra.»
O ko Yesu ma ko: «Anw ma woro jɛnɛya ra dɛ! Fa kelenpe le bɛ an
fɛ, o ye Ala ye.»
42 Yesu ko o ma ko: «Ni Ala le tun ye aw Fa ye, aw tun bɛna ne kanu,
sabu ne bɔra Ala le ra ka na yan. Ne ma na ne yɛrɛ ma; ale le ka ne
ci.
43 Ne bɛ min fɔra, mun kosɔn aw tɛ o faamuna? Aw tɛ sɔn ka ne ta
kumaw lamɛn le.
44 Aw fa ye Setana le ye; min fana ka di aw fa Setana ye, aw b’a fɛ
ka o le kɛ. Ale ye mɔgɔfagabaga le ye kabini a ta kow damina ra; a
ma deri ka can fɔ ka ye, sabu can den kelen tɛ a kɔnɔ. Ni a b’a fɛ ka
faninya fɔ tuma min na, a bɛ kuma ka kaɲa ni a yɛrɛ ta sɔn le ye; sabu
faninyafɔbaga lo, faninya facɛ yɛrɛ lo.
45 Nka, ne kɔni ne bɛ can le fɔ, o le kosɔn aw tɛ lara ne ra.
46 Aw ra, jɔntigi le bɛ se k’a yira ko ne ka jurumun kɛ? Ayiwa, ni ne
bɛ can le fɔra, mun na aw tɛ la ne ra?
47 Mɔgɔ min ye Ala ta mɔgɔ ye, o tigi bɛ Ala ta Kumaw lamɛn. Aw tɛ
a lamɛn, sabu aw tɛ Ala ta mɔgɔw ye.»

Yesu ka bon ni Iburahima ye

48 Yahudiyaw ko Yesu ma ko: «Jo bɛ an fɛ k’a fɔ ko i ye Samarika le
ye, ko jina bɛ i ra fana.»
49 Yesu ka o jaabi ko: «Jina tɛ ne ra, nka ne bɛ ne Fa le bonyara; aw
kɔni, aw bɛ ne dɔgɔyara le.
50 Ne tɛ bonya ɲinina ne yɛrɛ ye, nka kelen bɛ yi, ale le bɛ a ɲinina
ne ye; ale le bɛna jo di ne ma fana.
51 Can ra ne b’a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ min ka ne ta kuma sira tagama,
o tigi tɛna sa fiyewu.»
52 Yahudiyaw ko: «Sisan kɔni an k’a lɔn yɛrɛ le ko jina le bɛ ele ra.
Iburahima sara, ciraw fana sara; ele ko, ko ni mɔgɔ min ka ele ta kuma
sira tagama, ko o tigi tɛna sa ka ye.

53 O tuma ele ka bon ni an bɛmacɛ Iburahima ye wa? Ale sara, ciraw
fana sara! O tuma ele bɛ i yɛrɛ jatera mun mɔgɔ suguya le ye?»
54 Yesu ko: «Ni ne tun bɛ ne yɛrɛ bonyara, o bonya tun tɛ kɛ foyi ye.
Ne Fa le bɛ ne bonya, aw ko ale min ma ko aw ta Ala lo.
55 Aw m'a lɔn, nka ne k'a lɔn; ni ne tun ko, ko ne m'a lɔn, ne tun
bɛna kɛ aw ɲɔgɔn faninyafɔbaga le ye. Nka ne k'a lɔn, ne fana bɛ a ta
kuma sira tagama.
56 Aw bɛmacɛ Iburahima ɲagarira ko a bɛna ne nalon ye. A k'a ye
minkɛ, a jusu diyara kosɛbɛ.»
57 Yahudiyaw ko a ma ko: «E! Ele si ma sanji bilooru sɔrɔ fɔlɔ, ele
ko i ka Iburahima ye!»
58 Yesu ko o ma ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye, ko sani Iburahima ye
woro, ‹ne ye min ye, ne tun bɛ o ye› ka ban!»
59 O kuma kosɔn Yahudiyaw ka kabakuruw ta ko o bɛ Yesu bon, nka
a dogora ka bɔ Alabatosoba kɔnɔ ka taga.

9

Yesu ka fiyentɔcɛ kɛnɛya

1 Yesu tɛmɛtɔ, a ka fiyentɔcɛ dɔ ye; o cɛ fiyennin le tun worora.
2 Yesu ta karamɔgɔdenw ka a ɲininka ko: «An karamɔgɔ, mun le
k'a to nin cɛ fiyennin worora? A yɛrɛ ta jurumun lo wa, walama a
worobagaw ta jurumun lo?»
3 Yesu ka o jaabi ko: «A yɛrɛ ta jurumun tɛ, a worobagaw fana ta
jurumun tɛ; a kɛra janko Ala ta sebagaya le ye yira ale sababu ra.
4 An ka kan ka ne cibaga ta baara kɛ wagati min na tere yeelen bɛ
yi; ni o tɛ, ni su nana ko, mɔgɔ si tɛna se ka baara kɛ.
5 Ka ne to dunuɲa ra yan, ne le ye dunuɲa ta yeelen ye.»
6 Yesu ka o fɔ minkɛ, a ka daji tu dugu ma, ka bɔgɔ fitini nɔɔni ni a
ye, ka o mun fiyentɔ ɲadenw na,
7 k'a fɔ a ye ko: «Taga i ɲa ko Silowe dinga ta ji ra.» (Silowe kɔrɔ ye
ko «Ciraden»). Cɛ tagara a ɲa ko minkɛ, a sekɔtɔ, a tun bɛ yeri kɛra.
8 Ayiwa, a sigiɲɔgɔnw, ani minw tun bɛ to k'a ye a bɛ daariri kɛra,
olugu ko: «Cɛ nin le tun tɛ sigira yan ka to ka mɔgɔw daari wa?»
9 Dɔw ko: «Ale lo kɛ.» Dɔw ko: «Ale tɛ, a bɔnin b'a fɛ le dɔrɔn.» A
laban, cɛ yɛrɛ ko: «Ne yɛrɛ lo.»
10 O ko a ma ko: «I ɲa yɛlɛra cogo di le?»
11 A ka o jaabi ko: «Cɛ min tɔgɔ ye ko Yesu, ale le ka bɔgɔ kɛ ka a
mun ne ɲa ra, ko ne ye taga ne ɲa ko Silowe dinga ta ji ra. Ne tagara
ne ɲa ko minkɛ, ne ɲa yɛlɛra.»
12 O ka a ɲininka ko: «O cɛ bɛ min?» A ko: «Ne m'a lɔn.»

Farisiw ka fiyentɔcɛkɔrɔ wele ka a ɲininka

13 Ayiwa, o ka o fiyentɔcɛ ɲa yɛlɛnin mina ka taga ni a ye Farisiw*
fɛ.
14 K'a sɔrɔ Yesu tun ka bɔgɔ mun cɛ ɲa ra ka a ɲa yɛlɛ lon min na,
o lon tun ye Yahudiyaw ta Nɛnɛkirilon* le ye.
15 O kosɔn Farisiw ka cɛ ɲininka tuun ko a ɲa yɛlɛra cogo di le. A ka
o jaabi ko: «A ka bɔgɔ mun ne ɲadenw na, ne tagara ne ɲa ko, ne ɲa
yɛlɛra.»

16 A ka o fɔ minkɛ, Farisi dɔw ko: «O cɛ ma bɔ Ala ra, sabu a
tɛ Nɛnɛkirilon jatera.» Nka dɔw ko: «Jurumunkɛbaga bɛ se ka nin
kabakow ɲɔgɔn kɛ wa?» A kɛra ten, o gbansan kan taranna.
17 O ka fiyentɔcɛ ɲa yɛlɛnin ɲininka tuun ko: «Cɛ min ka ele ɲa yɛlɛ
o, ele yɛrɛ bɛ mun le miirira o cɛ ta ko ra?» A ko o ma ko: «Ala ta cira
lo.»
18 Nka Yahudiyaw kuntigiw tun ma la a ra fiyewu ko o cɛ fiyennin
le tun worora, ani ko a ɲa nana yɛlɛ. O kosɔn o k'a worobagaw wele,
19 ka na olugu ɲininka ko: «Aw dencɛ le ye nin ye wa? Aw bɛ se k'a
fɔ ko can ra a fiyennin le worora wa? A nana kɛ cogo di sisan ko a bɛ
yeri kɛra?»
20 Cɛ worobagaw ka o jaabi ko: «An kɔni k'a lɔn ko an dencɛ lo, ko
a fiyennin le worora fana.
21 Nka fɛn min nana a to a bɛ yeri kɛra sisan, an ma o lɔn; mɔgɔ min
fana ka a ɲa yɛlɛ, an ma o tigi lɔn. Aw ye a yɛrɛ ɲininka; denmisɛn tɛ
tuun o; a yɛrɛ bɛna a ɲafɔ aw ye.»
22 Cɛ worobagaw ka o fɔ Yahudiyaw kuntigiw ɲasiran le kosɔn, sabu
o tun bɛnna a ra ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka lɔ a ra k'a fɔ ko Yesu le ye
Kisibaga* ye, ko o bɛ o tigi gbɛn k'a nin bɔ karanso* ta jɛn ra.
23 O ɲasiran le kosɔn o ko: «Den tɛ, aw ye a yɛrɛ ɲininka.»
24 Ayiwa, o ka fiyentɔcɛkɔrɔ wele tuun a siɲaga flanan na ka na a fɔ
a ye ko: «Kari Ala ra i ye can fɔ an ye. Cɛ min ka i ɲa yɛlɛ, anw kɔni
k'a lɔn ko jurumunkɛbaga lo.»
25 Cɛ ka o jaabi ko: «Ni jurumunkɛbaga lo walama ni jurumunkɛbaga
tɛ, ne ma o lɔn; ne ka fɛn kelenpe le lɔn: ne tun ye fiyentɔ ye, nka sisan
ne bɛ yeri kɛra.»
26 O ko a ma ko: «A ka mun le kɛ i ra? A ka i ɲa yɛlɛ cogo di le?»
27 Cɛ ka o jaabi ko: «Ne k'a fɔ aw ye ka ban, nka aw ma sɔn ka ne
lamɛn; mun na aw b'a fɛ ne ye a ɲafɔ aw ye tuun? Kɔni aw fana t'a
fɛ ka kɛ a ta karamɔgɔden dɔw ye dɛ?»
28 O ka a nɛni; o ko: «Ele le ye a ta karamɔgɔden ye; anw ye cira
Musa ta karamɔgɔdenw le ye.
29 An k'a lɔn ko Ala kumana cira Musa fɛ, nka an ma nin cɛ bɔyɔrɔ
lɔn.»
30 Cɛ ko: «Nin ye kabako le ye dɛ! Aw ko, ko aw ma a bɔyɔrɔ lɔn,
k'a sɔrɔ a ka ne ɲa yɛlɛ!
31 An k'a lɔn ko Ala tɛ jurumuntɔw lamɛn; nka mɔgɔ min bɛ a bato
ka a sago kɛ, a bɛ o le lamɛn.
32 Kabini dunuɲa danna, an ma deri k'a mɛn ko mɔgɔ min
fiyentɔman worora, ko dɔ ka o ɲa yɛlɛ.
33 Ni nin cɛ tun ma bɔ Ala ra, a tun tɛna se ka foyi kɛ.»
34 Farisiw* ko cɛ ma ko: «Ele min kuturu worora jurumun na, ele le
bɛ anw karanna sisan kɛ?» O ka a gbɛn ka bɔ karanso ra.

Yesu ko Farisiw ye fiyentɔw ye

35 Ayiwa, Yesu nana a mɛn ko o ka cɛ gbɛn; a tagara bɛn ni a ye
minkɛ, a ko a ma ko: «Min kɛra Adamaden ye*, i lara o ra wa?»
36 Cɛ ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, jɔntigi lo? A yira ne ra, janko
ne ye la a ra.»
37 Yesu ko: «I ɲa bɛ ale yɛrɛ le ra ten, a bɛ kumana i fɛ.»

38 Cɛ ko: «Matigi, ne lara i ra.» A ka a kinbiri gban Yesu kɔrɔ ka a
bato.
39 Yesu ko: «Ne nana dunuŋa ra ka na kiti le tigɛ, janko minw tɛ yeri
kɛra, olugu ye yeri kɛ, minw bɛ yeri kɛra, olugu ɲa ye fiyen.»
40 Farisi* dɔw tun bɛ Yesu kɔrɔ, olugu ka o kuma mɛn minkɛ, o ko
Yesu ma ko: «O tuma anw fana fiyennin lo wa?»
41 Yesu ka o jaabi ko: «Ni aw tun fiyennin lo, aw tun tɛna jaraki; nka
aw ko minkɛ ko aw bɛ yeri kɛra, o kosɔn aw jarakinin lo tuma bɛɛ.»

10

Sagagbɛnbaga ni sagaw ta talen

1 Yesu ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko mɔgɔ min tɛ sɔn ka don
sagabon donda fɛ, fɔ a bɛ yɛlɛn fan wɛrɛ fɛ ka don, o tigi ye son le ye,
benkannikɛbaga lo.
2 Nka min bɛ don donda fɛ, o le ye sagagbɛnbaga yɛrɛ ye.
3 Sagabon kɔrɔsibaga bɛ da yɛlɛ a ye. Sagaw bɛ a kan mɛn; a bɛ a ta
sagaw wele kelen kelen o tɔgɔ ra ka bɔ ni o ye kɛnɛ ma.
4 Ni a bɔra ni a ta sagaw ye kɛnɛ ma, a bɛ bla o ɲa. Sagaw fana bɛ
tugu a kɔ, sabu o ka a kan lɔn.
5 Nka sagaw tɛ tugu mɔgɔ wɛrɛ kɔ; o bɛ bori o tigi ɲa, sabu o tɛ mɔgɔ
wɛrɛ kan lɔn.»
6 Yesu ka o talen fɔ o mɔgɔw ye, nka o m'a faamu.

Yesu ye sagagbɛnbagaɲuman ye

7 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ne le ye
sagabon donda ye.
8 Minw bɛɛ nana ne ɲa fɛ, olugu bɛɛ ye sonw ni benkannikɛbagaw
le ye; sagaw ma o lamɛn.
9 Ne le ye donda ye; ni mɔgɔ min ka tɛmɛ ne fɛ ka don, o tigi bɛ kisi.
O tigi bɛna to ka don ka bɔ ɲasuma ra, ka domunikɛyɔrɔ sɔrɔ.
10 Son tɛ na foyi kama ni sonyari tɛ, ani fagari, ani cɛnri. Nka ne
kɔni nana le, janko mɔgɔw ye ɲanamanya sɔrɔ fɔ ka wasa.
11 «Ne le ye sagagbɛnbagaɲuman ye; sagagbɛnbagaɲuman bɛ a nin
di ka sa a ta sagaw kosɔn.
12 Nka baaraden min bɛ sagaw kɔrɔsira sara ra, ale tɛ sagagbɛnbaga
ye, sagaw fana tɛ a ta ye; o kosɔn ni a ka wara natɔ ye, a bɛ bori ka
sagaw to yi. Wara bɛna saga dɔw mina, a tɔw bɛ janjan.
13 Baaraden bɛ bori, sabu ale ye wariŋninibaga le ye; sagaw hami tɛ
a ra.
14 Ne kɔni, ne ye sagagbɛnbagaɲuman le ye; ne ka ne ta sagaw lɔn;
ne ta sagaw fana ka ne lɔn,
15 i ko Fa Ala ka ne lɔn cogo min na, ani ne ka Fa Ala lɔn cogo min
na. Ne bɛ ne nin di ka sa ne ta sagaw kosɔn.
16 Saga wɛrɛw bɛ ne fɛ, minw tɛ nin sagabon kɔnɔ; jagboya lo ne
ye taga olugu fana gbɛngbɛn ka na; o bɛna ne kan mɛn, o bɛna kɛ
sagakuru kelen ye, ka sagagbɛnbaga kelen kɛ o kunna.
17 «Ne ko ka di ne Fa Ala ye, sabu ne bɛ ne nin di ka sa, janko ne ye
na a sɔrɔ tuun.
18 Mɔgɔ si tɛ se ka ne nin bɔ ne ra jagboya ra; ne yɛrɛ b'a di. Se bɛ
ne ye ka a di, se bɛ ne ye fana ka a mina tuun; ne Fa Ala ka o le fɔ ne
ye.»

19 Yesu ta kuma kosɔn Yahudiyaw kan taranna tuun.
20 O caman ko: «Jina bɛ cɛ nin na, fatɔ lo; mun kosɔn aw bɛ a
lamɛnna?»
21 Nka dɔw ko: «Nin tɛ jinatɔ kan ye dɛ! Jinatɔ bɛ se ka fiyentɔw ɲa
yɛlɛ cogo di?»

Yahudiyaw ko o tɛ Yesu fɛ

22 Ayiwa, Yahudiyaw ta Alabatosoba ɲanagbɛ* min bɛ kɛ Zeruzalɛmu
san o san, o nana se; o bɛ bɛn nɛnɛba wagati le ma.
23 Ayiwa, Yesu tun bɛ yaalayaalara Alabatosoba lu kɔnɔ, masacɛ
Sulemani ta bolon kɔnɔ.
24 Yahudiyaw nana lɔ k'a lamini; o ka a ɲininka ko: «Wagati juman
le i bɛna sigiya bɔ an jusu ra sa? Ni ele le ye Kisibaga* ye, a gbɛ k'a fɔ
an ye.»
25 Yesu ka o jaabi ko: «Ne k'a fɔ aw ye ka ban, nka aw ma la a ra.
Ne bɛ kɛwale minw kɛra ne Fa Ala tɔgɔ ra, o kɛwalew le b'a yira ko
ne bɛ min fɔra aw ye ko o ye can le ye.
26 Nka aw tɛ lara ne ra, sabu aw tɛ ne ta saga dɔw ye.
27 Ne ta sagaw bɛ ne kan mɛn; ne ka o lɔn, o bɛ tugu ne kɔ fana.
28 Ne bɛ ɲanamanya banbari di o ma. O tɛna halaki fiyewu, mɔgɔ si
tɛna o bɔsi ka o bɔ ne boro fana.
29 Ne Fa Ala min ka o di ne ma, ale ta sebagaya ka bon ni bɛɛ ta ye;
mɔgɔ si tɛ se ka o bɔsi ka bɔ ne Fa boro fana.
30 Ne ni ne Fa ye kelen le ye.»
31 Yahudiyaw ka kabakuruw ta tuun ko o bɛ Yesu bon.
32 Yesu ko o ma tuun ko: «Ne ka kɛwaleɲuman caman minw sɔrɔ Fa
Ala fɛ, ne ka o kɛ aw ɲa na. O kɛwalew juman kelen le kosɔn aw b'a
fɛ ka ne bon ni kabakuru ye?»
33 Yahudiyaw ko Yesu ma ko: «An t'a fɛ ka i bon i ta kɛwaleɲumanw
le kosɔn; i ka Alatɔgɔcɛnkuma min fɔ, o le kosɔn an b'a fɛ ka i bon;
ele mɔgɔ gbansan, ele bɛ i yɛrɛ kɛra Ala ye.»
34 Yesu ko o ma ko: «A ma sɛbɛ aw ta sariya* yɔrɔ dɔ ra wa, ko Ala
k'a fɔ ko: ‹Aw ye alaw ye?›
35 K'a sɔrɔ an k'a lɔn ko min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o tɛ se ka yɛlɛma.
Ayiwa, Ala ka a ta kuma lase minw ma, ni a bɛ o wele ko alaw,
36 o tuma, Ala ka min ɲanawoloma k'a ci dunuɲa ra, ni o ko, ko Den
min bɔra Ala ra*, ko ale le bɛ o ye, mun kosɔn aw ko, ko a bɛ Ala tɔgɔ
cɛnna?
37 Ni a kɛra ko ne tɛ ne Fa ta kɛwalew le kɛra, o tuma aw kana la ne
ra.
38 Nka ni ne bɛ o kɛwalew le kɛra, hali ni aw ma la ne ra, aw ye la
a ra ko o kɛwalew bɔra Ala le ra, janko aw ye a lɔn k'a gbɛya ko ne ni
ne Fa Ala ye kelen le ye.»
39 O kuma kosɔn mɔgɔw wurira tuun ko o bɛ Yesu mina, nka a bɔsira
o boro ka taga.
40 Yesu tagara Zuridɛn ba kɔ fɛ tuun, Yuhana tun bɛ mɔgɔw batizera
yɔrɔ min na fɔlɔfɔlɔ; Yesu tora o yɔrɔ ra.
41 Mɔgɔ caman tagara a kɔ o yɔrɔ ra. O mɔgɔw tun b'a fɔra ko:
«Yuhana ma tagamasiyɛn si kɛ, nka a ka fɛn o fɛn fɔ nin cɛ ta ko ra, o
bɛɛ kɛra can ye.»
42 Mɔgɔ caman lara Yesu ra o yɔrɔ ra fana.

10:34 10.34 Nin kuma fɔra Zaburu 82.6.

11

Lazari ta saya

1 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ banara; a tɔgɔ tun ye ko Lazari. A tun bɛ
Betani, Mariyamu ni a balemamuso Mariti bɛ dugu min kɔnɔ.
2 O Mariyamu le tun nana turu kasadiman kɛ Matigi sen kan ka a
jɔsi ni a kunsigi ye; ale balemacɛ Lazari le tun man kɛnɛ.
3 O balemamuso fla ka mɔgɔ ci ka taga a fɔ Yesu ye ko: «Matigi, i
tericɛ man kɛnɛ dɛ!»
4 Yesu ka o kuma mɛn tuma min na, a ko: «Nin bana ma dabɔ saya
kama; a kɛra janko ka Ala ta bonya le yira, janko Den min bɔra Ala
ra*, a ye kɛ sababu ye ka bonya la o kan.»
5 Mariti ni Mariyamu ni Lazari bɛɛ ko tun ka di Yesu ye kosɛbɛ.
6 Nka Yesu ka Lazari ta bana ko mɛn, a tun bɛ yɔrɔ min na, a belen
tora yi ka tere fla kɛ.
7 O kɔ, a ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «An ye sekɔ Zude mara ra.»
8 Karamɔgɔdenw ko: «An karamɔgɔ, a ma mɛɛn fɔlɔ, Yahudiyaw
kuntigiw tun b'a fɛ ka i bon ni kabakuru ye ka i faga o yɔrɔ ra, i belen
ko an ye sekɔ ka taga yi!»
9 Yesu ka o jaabi ko: «Wagati tan ni fla le tɛ tere kɔnɔ wa? Ayiwa,
mɔgɔ min bɛ tagama tere fɛ, o tigi talon man di, sabu tere yeelen bɛ
yi.
10 Nka mɔgɔ min bɛ tagama dibi ra, o tigi bɛ talon, sabu yeelen tɛ
yi.»
11 Yesu ka o fɔ minkɛ, a ko o ma ko: «An tericɛ Lazari bɛ sunɔgɔra,
nka ne bɛ taga a lakunu.»
12 Karamɔgɔdenw ko a ma ko: «An karamɔgɔ, ni sunɔgɔ dama lo, a
bɛna kɛnɛya.»
13 Yesu tun bɛ Lazari sako le fɔra o ye, nka olugu tun b'a miirira ko
sunɔgɔ gbansan lo.
14 Ayiwa, Yesu sɔrɔra k'a gbɛ k'a fɔ o ye ko: «Lazari sara.
15 Nka a ma kɛ ne ɲa na minkɛ, o diyara ne ye aw kosɔn; sabu nin
ko bɛna kɛ sababu ye k'a to aw ye la ne ra. Aw ye wuri, an ye taga a
fɛ yi.»
16 O tuma Toma, min bɛ wele fana ko Flanin, ale ko karamɔgɔden
tɔw ma ko: «An fana ye taga, an ye taga sa ni a ye.»

Yesu le bɛ mɔgɔ ɲanamanya

17 Ayiwa, Yesu sera Betani tuma min na, o y'a sɔrɔ Lazari su tun
donna kabini tere naani.
18 Betani ni Zeruzalɛmu cɛ tun man jan; a tun tɛ tɛmɛ kilo saba ɲɔgɔn
kan.
19 O kosɔn Yahudiya caman tun nana Mariti ni Mariyamu fɛ ka na o
fo ka o jusu saaro o balemacɛ saya kosɔn.
20 Mariti nana a mɛn ko Yesu bɛ nana minkɛ, a wurira ka taga a
kunbɛn; Mariyamu siginin tora bon kɔnɔ yi.
21 Mariti sera Yesu kɔrɔ minkɛ, a ko: «Matigi, ni a kɛra ko ele tun
bɛ yan, ne balemacɛ tun tɛna sa.
22 Nka ne k'a lɔn ko hali sisan, ni i ka fɛn o fɛn ɲini Ala fɛ, a bɛ o kɛ
i ye.»
23 Yesu ko a ma ko: «I balemacɛ bɛna kunu!»

24 Mariti k’a jaabi ko: «Ne k’a lɔn ko dunuɲa labanlon na, suw bɛna
kunu tuma min na, ne balemacɛ fana bɛna kunu.»
25 Yesu ko a ma ko: «Ne le bɛ suw lakunu, ne le bɛ ɲanamanya di;
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la ne ra, o tigi bɛna ɲanamanya, hali ni a sara.
26 Ni mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ɲanamanya, ka la ne ra, o tigi tɛna sa ka ye
fiyewu! Ele lara o ra wa?»
27 Mariti ko: «Ɔnhɔn, Matigi, ne lara a ra jate ko ele le ye Kisibaga*
ye, Den min bɔra Ala ra*, min tun ka kan ka na dunuɲa ra.»

Yesu kasira Lazari kosɔn

28 Ayiwa, Mariti ka o fɔ minkɛ, a kɔsegira so kɔnɔ ka taga a dɔgɔmuso
Mariyamu wele dogo ra, k’a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ nana, a ko i ye
taga yi.»
29 Mariyamu ka o mɛn minkɛ, a wurira joona joona ka taga Yesu fɛ.
30 O y’a sɔrɔ Yesu tun ma don dugu kɔnɔ ban. Mariti tun tagara a
sɔrɔ yɔrɔ min na, a belen tun bɛ o yɔrɔ kelen le ra.
31 Yahudiya minw tun bɛ ni Mariyamu ye bon kɔnɔ, ka to k’a jusu
saaro, olugu k’a ye ko a wurira joona joona ka bɔ minkɛ, o gbanna a
kɔ; o tun b’a miirira ko a bɛ tagara kaburu ra ka taga kasi le.
32 Mariyamu tagara se Yesu kɔrɔ, ka Yesu ye minkɛ, a benna a sen
kɔrɔ k’a fɔ a ye ko: «Matigi, ni a kɛra ko ele tun bɛ yan, ne balemacɛ
tun tɛna sa.»
33 Yesu ka Mariyamu kasitɔ ye minkɛ, ani Yahudiya minw tun bɛ
ni a ye, ka olugu fana kasitɔ ye, o ka a jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ ka a hakiri
ɲagami.
34 Yesu ka o ɲininka ko: «Aw ka a su don min?» O ko: «Matigi, na a
yɔrɔ flɛ.»
35 Yesu kasira.
36 Yahudiyaw ko: «Aw y’a flɛ! Cɛ nin ko tun ka di a ye dɛ!»
37 Nka dɔw ko: «Ale min ka fiyentɔcɛ ɲa yɛlɛ, a tun tɛ se ka a kɛ
Lazari kana sa wa?»

Yesu ka Lazari su lakunu

38 Yesu jusukun tɔɔrɔninba tagara se kaburu ma. O kaburu tun ye
kuruwo dɔ le ye, ka kabakuruba dɔ kɛ ka a datugu.
39 Yesu ko: «Aw ye kabakuru bɔ kaburu da ra.» Banbaga
balemamuso min ye Mariti ye, ale ko Yesu ma ko: «Matigi, i b’a sɔrɔ
a kasa bɛ bɔra ka ban, sabu a tere naani le ye bi ye kaburu kɔnɔ.»
40 Yesu ko Mariti ma ko: «Ne m’a fɔ i ye ko ni i ka la ne ra, i bɛna
Ala ta sebagaya ye wa?»
41 O ka kabakuru bɔ kaburu da ra. Yesu ka a ɲa kɔrɔta san fɛ ka Ala
daari ko: «Ne Fa Ala, ne bɛ baraka la i ye, sabu i ka ne lamɛn.
42 Ne k’a lɔn ko i bɛ ne lamɛn wagati bɛɛ. Nka mɔgɔ minw ka ne
lamini, ne ka o fɔ olugu le kosɔn, janko o y’a lɔn ko ele yɛrɛ le ka ne
ci.»
43 Yesu ka o fɔ minkɛ, a kumana ni fanga ye ko: «Lazari, bɔ kɛnɛ
ma!»
44 Su bɔra; a senw ni a borow tun melegera ni fani ye, a ɲa datugunin
bɛ ni kasanke ye. Yesu ko o ma ko: «Aw ye faniw bɔ a ra k’a to a ye
taga.»

Kititigɛbagaw ko Yesu ka kan ka faga
(Matiyu 26.1-5; Marika 14.1-2; Luka 22.1-2)

45 Yahudiya minw tun nana Mariyamu fɛ, Yesu ka min kɛ, olugu ka
o ye minkɛ, o caman lara a ra.
46 Nka dɔw tagara Farisiw* fɛ ka taga Yesu ta kow lakari o ye.
47 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Farisiw ka kititigɛbagaw ta
jɛnkuru* wele ka o sigi; o ko: «An bɛna mun le kɛ? Cɛ nin bɛ
tagamasiyɛn caman kɛra dɛ!
48 Ni an k'a to ten a yɛrɛ ma, a laban mɔgɔ bɛɛ bɛna la a ra. Nka ni o
kɛra, Rɔmukaw bɛna na ka na an ta Alabatosoba ni an ta siya halaki!»
49 Kelen tun bɛ o ra, min tɔgɔ tun ye ko Kayife; ale le tun ye
sarakalasebagaw kuntigiba ye o san na. Ale ko: «Aw kɔni, aw tɛ foyi
lɔn.
50 Aw m'a lɔn ko a ka fisa mɔgɔ kelen ye sa jamana bɛɛ kosɔn, janko
an ta siya bɛɛ kana halaki wa?»
51 Ayiwa, Kayife tun ma o kuma fɔ a yɛrɛ ma. A tun kɛra
sarakalasebagaw kuntigiba ye o san na minkɛ, o le kosɔn Ala ka o
cirayakuma don a da ra, ko Yesu le ka kan ka sa o ta siya nɔ ra.
52 Nka a tun tɛna kɛ o siya dama kosɔn; Ala ta mɔgɔ minw janjanna
dunuŋa fan bɛɛ ra, a bɛna sa ka olugu bɛɛ le jɛn ka o kɛ kelen ye.
53 Yahudiyaw kuntigiw k'a latigɛ o lon yɛrɛ ra ko Yesu ka kan ka
faga.
54 O kosɔn Yesu ma sɔn ka kɛ yaalayaala ye Yahudiyaw cɛ ra kɛnɛ
kan tuun. A bɔra o yɔrɔ ra ka taga kongokolon fanfɛyɔrɔ ra, dugu dɔ
ra min bɛ wele ko Efirayimu. Ale ni a ta karamɔgɔdenw tora o yɔrɔ
ra.
55 Ayiwa, Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ* tun bɛ surunyara. Mɔgɔ
caman bɔra jamana yɔrɔ wɛrɛw ra, ka na Zeruzalɛmu ka kɔn ɲanagbɛ
ɲa, ka na o yɛrɛ saninya.
56 Mɔgɔw tun bɛ Yesu yɔrɔɲinina; o tun ɲɔgɔn ɲininka Alabatoso lu
kɔnɔ, ko: «Aw bɛ mun miiri? O tuma a tɛna na ɲanagbɛ ra wa?»
57 O y'a sɔrɔ sarakalasebagaw kuntigiw, ani Farisiw tun k'a fɔ mɔgɔw
ye ka ban ko ni min o min ka Yesu yɔrɔ lɔn, o tigi ye taga a fɔ olugu
ye, janko o y'a sɔrɔ ka a mina.

12

Mariyamu ka Yesu sen mun ni turu kasadiman ye
(Matiyu 26.6-13; Marika 14.3-9)

1 Ayiwa, a tɔ tun tora tere wɔɔrɔ, Jɔnyaban ɲanagbɛ* bɛ se; Yesu
tagara Betani. A tun ka Lazari min su lakunu, ale tun bɛ o dugu le
kɔnɔ.
2 O ka domuni dɔ labɛn Yesu ye o yɔrɔ ra. Mariti tun bɛ o domuniko
ɲanabɔra; Lazari fana tun bɛ domuni na ni domunikɛbaga tɔw ye.
3 Ka o to domuni na, Mariyamu ka turu kasadiman yɛrɛworo
sɔngɔgbɛlɛn dɔ ta, min tun bɛ litiri tarancɛ bɔ, ka o turu kɛ Yesu senw
kan; o kɔ, a ka a senw jɔsi ni a yɛrɛ kunsigi ye. O turu kasa ka bon
yɔrɔ bɛɛ labɔ.
4 Yesu ta karamɔgɔden min ye Zudasi Sikariyɔti ye, min tun bɛna kɛ
Yesu janfabaga ye, ale ko:
5 «Mun kosɔn nin turu kasadiman ma fiyeere fɔ warigbɛ kɛmɛ saba*,
ka o wari di fagantanw ma?»

* **12:5 12.5** Ka kaŋa ni o wagati ta jate ye, o wari tun ye baaraden dɔw ta san kelen baara sara ɲɔgɔnna le ye.

6 Zudasi tun ma o fɔ fagantanw hina kosɔn, nka a ka o fɔ sabu son
tun lo; ale le tun ye o ta warimarabaga ye, nka ni wari min tun ka di
a ma, a tun bɛ o ta.
7 Nka Yesu ko a ma ko: «Muso to ɲasuma ra; a to a ye nin kɛ ne ta
sutarari kama.
8 Sabu fagantanw kɔni, olugu bɛ ni aw ye yan tuma bɛɛ, nka ne tɛna
to ni aw ye yan tuma bɛɛ dɛ!»

Sarakalasebagaw kuntigiw ko o bɛ Lazari faga

9 Ayiwa, Yahudiyaw k'a mɛn minkɛ ko Yesu bɛ Betani, o caman
tagara yi. O tun ma taga Yesu yɛrɛ dɔrɔn kosɔn, nka a tun ka Lazari
min su lakunu, o tun tagara ale fana flɛyɔrɔ le ra.
10 Sarakalasebagaw* kuntigiw k'a latigɛ ko ni a bɛ ten, olugu bɛna
Lazari fana faga;
11 sabu Lazari kosɔn Yahudiyaw caman tun bɛ bɔra olugu kɔ ka la
Yesu ra.

Yesu donna Zeruzalɛmu
(Matiyu 21.1-11; Marika 1.1-11; Luka 19.28-40)

12 Ayiwa, o lon dugusagbɛ, jama caman min tun nana Zeruzalɛmu
Jɔnyaban ɲanagbɛ* ra, olugu k'a mɛn ko Yesu bɛ nana Zeruzalɛmu.
13 O ka tamaro yiriborow tigɛtigɛ, ka bɔ ka taga Yesu kunbɛn. O tun
bɛ pɛrɛnna ko:
«Hozana*, an ye Ala tando;
min bɛ nana Matigi tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye!
Izirayɛli* ta masacɛ lo!»
14 Yesu tun ka faliden dɔ sɔrɔ; a sigira o kan, i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu
kɔnɔ cogo min na, ko:
15 «Siyɔn dugumɔgɔw, aw kana siran!
A flɛ, aw ta masacɛ bɛ nana,
a siginin bɛ faliden dɔ kan.»
16 Karamɔgɔdenw ma o ko kɔrɔ faamu o wagati yɛrɛ ra; nka Yesu
nana kunu minkɛ ka bɔ saya ra ka don Ala ta nɔɔrɔ ra, o hakiri ka
sɔrɔ ka jigi a ra ko ciraw tun ka min sɛbɛ Yesu ta ko ra, ko mɔgɔw tun
ka o le kɛ a ye ten.
17 Jama min tun bɛ ni Yesu ye wagati min a tun ka Lazari wele ka
bɔ kaburu kɔnɔ, k'a lakunu ka bɔ saya ra, olugu tun bɛ o kow seereya
kɛra mɔgɔw ye.
18 O le kosɔn jama tun nana a kunbɛn, sabu o tun k'a mɛn ko a ka o
tagamasiyɛn kɛ.
19 Ayiwa, Farisiw* ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Aw yɛrɛ ɲa b'a ra kɛ,
aw tɛ se ka foyi kɛ nin cɛ ra; mɔgɔ bɛɛ tugura a kɔ.»

Gɛrɛki dɔw b'a fɛ ka kuma Yesu fɛ

20 Mɔgɔ minw tun nana Zeruzalɛmu ɲanagbɛ ra ka na Ala bato,
Gɛrɛki minw tun bɛ Yahudiyaw ta diina ra, olugu dɔw tun bɛ o mɔgɔw
cɛ ra.
21 O Gɛrɛkiw gbarara Filipe ra, min bɔra Bɛtisayida, Galile mara ra;
o ko a ma ko: «Ne tericɛ, an b'a fɛ ka Yesu ye.»
22 Filipe tagara o fɔ Andere ye; o mɔgɔ fla tagara o fɔ Yesu ye.

12:13 12.13 Nin kuma fɔra Zaburu 118.25,26. **12:15 12.15** Nin kuma fɔra Jakariya 9.9.

23 Yesu ka o jaabi ko: «Min kɛra Adamaden ye*, Ala bɛna o ta bonya
yira wagati min na, o wagati le sera sisan.»
24 Yesu k’a fɔ tuun ko: «Can ra ne b’a fɔ aw ye ko ni simankisɛ ma
don dugukolo ra ka sa, a bɛ to a kelen na; nka ni a sara, a bɛ falen ka
den caman kɛ.
25 Ni mɔgɔ min k’a yɛrɛ nin kanu, o tigi bɛna bɔnɔ a ra; nka ni mɔgɔ
min k’a yɛrɛ nin kɔninya nin dunuɲa ra yan, o tigi bɛna a nin sɔrɔ, ka
ɲanamanya banbari sɔrɔ.
26 Ni mɔgɔ min b’a fɛ ka baara kɛ ne ye, o tigi ka kan ka tugu ne kɔ;
ne bɛ yɔrɔ min na, ne ta baaraden fana bɛna kɛ o yɔrɔ le ra. Ni mɔgɔ
min bɛ baara kɛ ne ye, Fa Ala bɛna o tigi bonya.»

Yesu k’a ta saya ko fɔ

27 «Sisan kɔni, ne hakiri ɲagaminin lo; ne bɛna mun fɔ sa? Ko ne
Fa Ala ye ne tanga nin wagati tɔɔrɔ ma wa? Ne tɛ se ka o fɔ, sabu ne
nana dunuɲa ra nin wagati tɔɔrɔ le kosɔn.
28 Ne Fa, i tɔgɔ bonya!»
Kumakan dɔ bɔra sankolo ra ko: «Ne k’a bonya ka ban, nka ne bɛna
a bonya kokura tuun.»
29 Jama min tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu ka o mɛn minkɛ, dɔw ko:
«Sankurukan lo.» Dɔw ko: «Mɛlɛkɛ dɔ le kumana a fɛ.»
30 Nka Yesu ko o ma ko: «Nin kumakan ma bɔ ne kosɔn, a bɔra aw
le kosɔn.
31 Dunuɲa ta kiti bɛna tigɛ sisan le; dunuɲa kuntigi bɛna gbɛn ka
labɔ sisan le.
32 Ni ne nana kɔrɔta ka bɔ dugukolo kan tuma min na, ne bɛna mɔgɔ
bɛɛ lana ne fɛ.»
33 Yesu tun bɛna sa cogoya min na, a tun ka o le fɔ ka a yira mɔgɔw
ra.
34 Jama ko Yesu ma ko: «An k’a mɛn ko a sɛbɛra sariya* kitabu kɔnɔ
ko Kisibaga* ɲanaman bɛna to wagati bɛɛ; nka ele ko, ko Min kɛra
Adamaden ye*, ko o ka kan ka kɔrɔta ka bɔ dugukolo kan? O tuma,
Min kɛra Adamaden ye, o ye jɔntigi le ye sa?»
35 Yesu ka o jaabi ko: «Yeelen belen bɛ aw cɛ ra, nka wagati dɔɔnin
lo! Yeelen bɛ aw cɛ ra wagati min na, aw ye tagama a ra o wagati
ra, janko dibi kana na don aw ma ka bara aw ra; sabu mɔgɔ min bɛ
tagama dibi ra, o tigi tɛ a tagayɔrɔ lɔn.
36 Yeelen bɛ aw fɛ sisan le; min bɛ o yeelen di, aw ye la o ra, janko
aw ye kɛ yeelen ta denw ye.»
Yesu ka o fɔ ka ban minkɛ, a bɔra o kɔrɔ ka taga yɔrɔ wɛrɛ, ka dogo
o ra.

Yahudiyaw ma la Yesu ra

37 Ayiwa, hali k’a sɔrɔ Yesu ka tagamasiyɛn caman kɛ Yahudiyaw ɲa
na, o belen ma la a ra.
38 O ra, cira Ezayi tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko:
«Matigi, jɔntigi le sɔnna ka la an ta waajuri kumaw ra?
Jɔntigi le ka Matigi ta sebagaya lɔn?»
39 Ayiwa, o tun tɛ se ka la Yesu ra, sabu cira Ezayi k’a fɔ fana ko:
40 «Ala ka o ɲa fiyen,
ka o jusukun fana gbɛlɛya,
janko o ɲa kana yeri kɛ,

12:38 12.38 Nin kuma fɔra Ezayi 53.1.

o jusukun kana faamuri kɛ,
janko o kana na ale fɛ,
janko ale ye o kɛnɛya.»
41 Cira Ezayi ka o fɔ, sabu Yesu ta nɔɔrɔ tun yirara a ra; o le kosɔn a
ka o fɔ Yesu ko ra.
42 O bɛɛ n’a ta, Yahudiyaw kuntigiw yɛrɛ caman lara Yesu ra; nka
Farisiw* ɲasiran kosɔn, o ma sɔn k’a fɔ kɛnɛ kan, janko o kana na o
gbɛn ka o nin bɔ karanso* ta jɛn ra.
43 Sabu mɔgɔw ta bonya le tun ka di o ye ka tɛmɛ Ala ta kan.

Yesu ta kuma le bɛna mɔgɔw ta kiti tigɛ

44 Yesu kumana ni fanga ye, k’a fɔ ko: «Ni mɔgɔ min ka la ne ra, o
tigi ma la ne le ra, nka a lara ne cibaga Ala le ra.
45 Ni mɔgɔ min ka ne ye, o tigi ka ne cibaga fana ye.
46 Ne kɔni, ne nana dunuŋa ra i n’a fɔ yeelen, janko ni mɔgɔ o mɔgɔ
ka la ne ra, o tigi kana tagama dibi ra tuun.
47 Ni mɔgɔ min ka ne ta kuma lamɛn, ni a ma a sira tagama, ne le
tɛna kiti tigɛ o tigi kan; sabu ne ma na ka na kiti tigɛ dunuŋamɔgɔw
kan, ne nana ka na o kisi le.
48 Ni mɔgɔ min ka ban ne ra, ni a ma sɔn ka ne ta kumaw lamɛn, o
tigi ka kititigɛbaga sɔrɔ a yɛrɛ ra ka ban. Ne ka kuma minw fɔ cɔ, o
kumaw yɛrɛ le bɛna kiti tigɛ o tigi kan dunuŋa labanlon na!
49 Sabu ne ma kuma ne yɛrɛ ma; nka Fa Ala min ka ne ci, ale yɛrɛ le
ka ne ta kumafɔtaw, ani ne ta kumacogo yira ne ra.
50 Ne fana k’a lɔn ko ale bɛ min fɔ, o le bɛ ɲanamanya banbari di
mɔgɔw ma. O kosɔn Fa Ala ka a yira ne ra cogo min na, ne b’a fɔ ten
le.»

13

Yesu ka karamɔgɔdenw senw ko

1 Ayiwa, a tɔ tun tora tere kelen Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ*
bɛ se, Yesu tun k’a lɔn ko wagati sera ale ye bɔ dunuŋa ra ka taga Fa
Ala fɛ. Mɔgɔ minw tun lara a ra dunuŋa ra yan, a tun ka olugu kanu;
a ka o kanu fɔ ka taga se a dan ma.
2 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ surato domuna; o y’a sɔrɔ Setana
tun ka Yesu janfa miiriya don Simɔn dencɛ Zudasi Sikariyɔti jusukun
na ka ban.
3 Yesu tun k’a lɔn fana ko Fa Ala ka sebagaya bɛɛ don ale boro, ko
ale bɔra Ala ra, ko a fana bɛna sekɔ ka taga Ala fɛ.
4 Ayiwa, Yesu wurira domuni kunna, ka a ta deregeba bɔ ka bla, ka
fani dɔ ta ka a yɛrɛ cɛsiri ni o ye.
5 O kɔ, a ka ji kɛ minan dɔ kɔnɔ ka kɛ a ta karamɔgɔdenw senw ko
ye; fani min tun bɛ a cɛ ra, a ka o senw jɔsi ni o ye.
6 A nana se Simɔn Piyɛri ma minkɛ, Piyɛri ko: «Matigi, ele yɛrɛ bɛ
ne sen ko wa!»
7 Yesu ko a ma ko: «Ne bɛ min kɛra tan, ele kɔni tɛ se ka o kɔrɔ lɔn
sisan; nka lon dɔ i bɛna a kɔrɔ lɔn.»
8 Piyɛri ko: «Ɔn-ɔn, ne tɛ sɔn ele ye ne sen ko fiyewu.» Yesu ko a ma
ko: «Ni ne ma i sen ko, i tɛna i ninyɔrɔ sɔrɔ ne fɛ dɛ!»

12:40 12.40 Nin kuma fɔra Ezayi 6.9-10.

9 Simɔn Piyɛri ko: «Ayiwa, Matigi, ni o lo, i kana dan ne sen kori
dama ma, nka ne borow, ani ne kun fana ko.»
10 Yesu ko o ma ko: «Ni mɔgɔ min fari yɔrɔ bɛɛ kora ka ban, o
tigi mako tɛ kori wɛrɛ ra tuun; a kɔni bɛ se ka a senw ko, ni o tɛ, a
saninyanin lo. Aw saninyanin lo, nka aw bɛɛ tɛ dɛ!»
11 Karamɔgɔden min tun bɛna Yesu janfa, a tun ka o lɔn; o le kosɔn
a ko: «Aw bɛɛ ma saninya.»
12 Yesu ka a ta karamɔgɔdenw sen ko ka ban tuma min na, a ka a ta
deregeba don, ka sigi domunikɛyɔrɔ ra tuun. A ko karamɔgɔdenw ma
ko: «Ne ka min kɛ aw ra, aw ka o kɔrɔ lɔn wa?
13 Aw bɛ ne wele ko: ‹An karamɔgɔ› walama ko: ‹Matigi.› O bɛnnin
lo, sabu ne ye o le ye.
14 Ayiwa, ne min ye aw Matigi ye, ani aw Karamɔgɔ, ni ne ka aw sen
ko, o tuma aw fana ka kan ka ɲɔgɔn sen ko le.
15 Ne ka nin kɛ k'a yira aw ra le, janko ne ka a kɛ aw ye cogo min
na, aw fana ye a kɛ ɲɔgɔn ye ten.
16 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko jɔn tɛ se ka bonya ka tɛmɛ a matigicɛ
kan, ciraden fana tɛ se ka bonya ka tɛmɛ a cibaga kan.
17 Sisan aw ka o kow lɔn; ni aw ka sɔn k'a kɛ, Ala bɛna aw ta ɲa.
18 «Ne tɛ nin fɔra aw bɛɛ le ma dɛ! Ne ka minw ɲanawoloma, ne
ka olugu lɔn. Nka ciraw ka min fɔ Kitabu kɔnɔ, o ka kan ka kɛ le; a
sɛbɛra ko: ‹Min tun bɛ domuni kɛ ni ne ye, o k'a yɛrɛ kɛ ne jugu ye.›
19 Ne bɛ o fɔ aw ye sisan sani a kɛwagati ye se, janko ni a nana se,
aw ye la a ra ko ne ko ‹Ne ye min ye, ne ye o le ye›.
20 Can yɛrɛ ra ne b'a fɔ aw ye, ko ni mɔgɔ min ka sɔn ne ta ciraden
na, o tigi sɔnna ne yɛrɛ le ra; ni mɔgɔ min fana sɔnna ne ra, o tigi
sɔnna ne cibaga le ra.»

Yesu ko Zudasi bɛna ale janfa
(Matiyu 26.20-25; Marika 14.17-21; Luka 22.21-23)

21 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, a hakiri ɲagamina kosɛbɛ. A k'a fɔ o ye
k'a gbɛlɛya ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko aw ra kelen bɛna ne janfa.»
22 A ka o fɔ minkɛ, karamɔgɔdenw ka kɛ ɲɔgɔn flɛflɛ ye; o m'a lɔn,
a kan bɛ min tigi ma.
23 Yesu ta karamɔgɔden min ko tun ka di Yesu ye, ale tun bɛ Yesu
kɔrɔ.
24 Simɔn Piyɛri ka tagamasiyɛn dɔ kɛ ale ma, ko a ye Yesu ɲininka,
ko a kan bɛ jɔntigi le ma.
25 O karamɔgɔden gbara Yesu ra, ka a ɲininka ko: «Matigi, i bɛ
jɔntigi le ma?»
26 Yesu k'a jaabi ko: «Ni ne ka buru su k'a di mɔgɔ min ma, o tigi
lo.» A ka buru ta k'a su, k'a di Simɔn Sikariyɔti dencɛ Zudasi ma.
27 Kabini buru dira Zudasi ma dɔrɔn, Setana donna Zudasi ra. Yesu
ko a ma ko: «I b'a fɛ ka min kɛ, i teliya ka o kɛ sa.»
28 Nka minw tun bɛ ni Yesu ye domuni na, olugu si m'a lɔn fɛn min
k'a to a ka o kuma fɔ.
29 I n'a fɔ Zudasi le tun ye warimarabaga ye, dɔw k'a miiri ko Yesu
ko o ma ko a ye taga fɛn dɔ le san ka na Jɔnyaban ɲanagbɛ* domuni
labɛn ni o ye, walama ko a ye taga fagantan dɔw sɔn.

13:18 13.18 Nin kuma fɔra Zaburu 41.10.

30 O ra, Zudasi ka buru mina ka bɔ kɛnɛ ma o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra.
O y'a sɔrɔ su tun kora.

Yesu ka cikura fɔ a ta karamɔgɔdenw ye

31 Ayiwa, Zudasi Sikariyɔti bɔnin kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma
ko: «Sisan kɔni Min kɛra Adamaden ye* bonya lara o kan, ka bonya
la Ala fana kan a le sababu ra.
32 [Ni bonya lara Ala kan ale sababu ra,] Ala yɛrɛ fana bɛna bonya
la ale kan; a fana tɛna mɛɛn ka o bonya la a kan.
33 Ne ta denw, ne bɛ ni aw ye wagati dɔɔnin dɔrɔn le. Aw bɛna ne
yɔrɔɲini, nka ne ka min fɔ Yahudiyaw kuntigiw ye, ne bɛ o kelen le fɔ
aw ye, ko ne bɛna taga yɔrɔ min na, aw tɛ se ka taga o yɔrɔ ra.
34 Ne bɛ cikura fɔ aw ye: Aw ye ɲɔgɔn kanu; ne ka aw kanu cogo
min na, aw fana ye ɲɔgɔn kanu ten.
35 Ni kanuya bɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ, bɛɛ bɛna a lɔn o le fɛ ko aw ye ne
ta karamɔgɔdenw ye.»

Yesu ko Piyɛri bɛna ban ale ra
(Matiyu 26.31-35; Marika 14.27-31; Luka 22.31-34)

36 Simɔn Piyɛri ka Yesu ɲininka ko: «Matigi, i bɛ tagara min le?»
Yesu k'a jaabi ko: «Ne bɛ tagara yɔrɔ min na, ele tɛ se ka tugu ne kɔ
sisan o yɔrɔ ra; nka lon dɔ i bɛna tugu ne kɔ.»
37 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Matigi, mun na ne tɛ se ka taga ni i ye
sisan? Ne bɛ sɔn ka ne yɛrɛ di hali ka sa i kosɔn!»
38 Yesu ko a ma ko: «Ele bɛna sa ne kosɔn wa? Can ra, ne b'a fɔ i ye
ko sani dondo ye kasi, ele bɛna a fɔ mɔgɔw ye fɔ siɲaga saba ko i ma
ne lɔn.»

14

Yesu le ye sira ye

1 Ayiwa, o kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Aw hakiri kana
ɲagami; aw ye la Ala ra, aw ye la ne fana ra.
2 Sigiyɔrɔ caman bɛ ne Fa Ala fɛ, ni o tun tɛ can ye, ne tun tɛna a fɔ
aw ye ko ne bɛ taga yɔrɔ labɛn aw ye.
3 Ni ne tagara yɔrɔ labɛn aw ye ka ban tuma min na, ne bɛ kɔsegi
ka na aw ta ka taga to ne kɔrɔ, janko ne bɛ yɔrɔ min na, aw fana ye
kɛ o yɔrɔ ra.
4 Ne bɛ taga yɔrɔ min na, aw ka o sira lɔn.»
5 Toma ko Yesu ma ko: «Matigi, an ma i tagayɔrɔ lɔn, an bɛna a sira
lɔn cogo di?»
6 Yesu ko Toma ma ko: «Ne le ye sira ye, ani can, ani ɲanamanya;
mɔgɔ si tɛ na Fa Ala fɛ, ni a ma tɛmɛ ne fɛ.
7 Ni aw tun ka ne lɔn, aw tun bɛna ne Fa fana lɔn, nka sisan aw ka
a lɔn, aw fana k'a ye.»
8 Filipe ko Yesu ma ko: «Matigi, Fa Ala yira an na; o bɛna an wasa.»
9 Yesu ko Filipe ma ko: «Ne ni aw bɛ ɲɔgɔn fɛ kabini wagatijan, nka
hali bi ele ma ne lɔn wa, Filipe? Ni mɔgɔ min ka ne ye, o tigi ka Fa Ala
le ye; mun kosɔn ele b'a fɔ tuun ko: ‹Fa Ala yira an na›?
10 O tuma ele ma la a ra ko ne bɛ Fa Ala ra, ko Fa Ala fana bɛ ne ra
wa? Ne bɛ kuma min fɔra aw ye, o ma bɔ ne yɛrɛ ra; Fa Ala min ni ne
ye kelen ye, ale yɛrɛ ni ne le bɛ jɛn ka a ta baara kɛ.

11 Aw ye la ne ra, ko ne bɛ Fa Ala ra, ko Fa Ala fana bɛ ne ra; ni o
ma aw wasa, ne bɛ nin kɛwale minw kɛra, aw ye la ne ra o kosɔn.
12 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ min ka la ne ra, ne bɛ baara
min kɛra, o tigi bɛna o ɲɔgɔn le kɛ; a yɛrɛ bɛna baara dɔw kɛ minw
ka bon ka tɛmɛ ne taw kan, sabu ne bɛ tagara Fa Ala fɛ.
13 Ni aw ka fɛn o fɛn daari Ala fɛ ne tɔgɔ ra, ne bɛna o kɛ; janko
Dencɛ* ye Fa Ala ta bonya yira mɔgɔw ra.
14 Ni aw ka fɛn o fɛn daari ne tɔgɔ ra, ne bɛna o kɛ.»

Yesu ko Nin Saninman bɛna na

15 «Ni aw bɛ ne kanu, ne ka ci minw fɔ aw ye, aw bɛna o kɛ.
16 Ne fana bɛna Fa Ala daari ko a ye dɛmɛbaga wɛrɛ di aw ma, janko
o ye to ni aw ye tuma bɛɛ.
17 Nin Saninman* min bɛ can yira, o lo. Dunuŋamɔgɔw tɛ se ka o
sɔrɔ, sabu o tɛ se k'a ye, o tɛ se k'a lɔn fana. Nka aw kɔni ka a lɔn,
sabu a bɛ ni aw ye, a bɛna kɛ aw jusukun na fana.
18 «Ne tɛna aw to aw kelen na i n'a fɔ feritaw; ne bɛna sekɔ ka na
aw fɛ tuun.
19 Sani dɔɔnin cɛ dunuŋamɔgɔw tɛna ne ye, nka aw kɔni, aw bɛna ne
ye; sabu ne bɛna ɲanamanya tuun, o kosɔn aw fana bɛna ɲanamanya.
20 O lon le ra aw bɛna a faamu ko ne bɛ ɲanamanya ne Fa Ala ra, ko
aw bɛ ɲanamanya ne ra, ko ne fana bɛ ɲanamanya aw ra.
21 «Mɔgɔ min bɛ ne ta kuma lamɛn, k'a sira tagama, o tigi le bɛ ne
kanu. Mɔgɔ min bɛ ne kanu, ne Fa bɛna o tigi kanu; ne fana bɛna o
tigi kanu ka ne yɛrɛ yira a ra.»
22 Ayiwa, Zude (min ni Zudasi Sikariyɔti tɛ kelen ye), ale ko: «Matigi,
mun na i bɛna i yɛrɛ yira anw na, nka i tɛ i yɛrɛ yira dunuŋamɔgɔ tɔw
ra?»
23 Yesu ka a jaabi ko: «Mɔgɔ min bɛ ne kanu, o tigi bɛ ne ta ka
kumaw sira tagama, ne Fa fana bɛna o tigi kanu; ne ni ne Fa Ala bɛna
na o tigi fɛ, ka na to ni o tigi ye.
24 Mɔgɔ min tɛ ne kanu, o tigi tɛ ne ta ka kumaw sira tagama. Aw bɛ
kuma min mɛnna ne fɛ, o ma bɔ ne yɛrɛ ra; a bɔra ne cibaga Fa Ala le
ra.
25 «Ne ka nin kow fɔ aw ye, ka ne to ni aw ye.
26 Nka Fa Ala bɛna Dɛmɛbaga min ci aw ma ne tɔgɔ ra, min ye Nin
Saninman ye, ale le bɛna aw karan fɛn bɛɛ ra; ne ka fɛn o fɛn fɔ aw
ye, a bɛna aw hakiri jigi o bɛɛ ra.
27 «Ne bɛ jususuma le to aw fɛ, ne bɛ ne ta jususuma le di aw ma.
Ne tɛ a di aw ma dunuŋamɔgɔw ta dicogo ra. Aw hakiri kana ɲagami,
aw kana siran.
28 «Aw k'a mɛn ne fɛ ka ban ko: ‹Ne bɛ taga; nka ne bɛna kɔsegi ka
na aw fɛ tuun.› Ni aw tun bɛ ne kanu, aw tun bɛna ɲagari ko ne bɛ
tagara Fa Ala fɛ; sabu Fa Ala ka bon ni ne ye.
29 Ayiwa, sisan, ne ka nin kow fɔ aw ye, sani a kɛwagati ye se; janko
ni a nana se, aw ye la ne ta kuma ra.
30 Ne tɛna kuma ni aw ye tuun ka mɛɛn, sabu dunuŋa kuntigi bɛna
na ne kama; nka se foyi si t'a fɛ ne kan.
31 Ne Fa Ala ka min fɔ ne ye, ne bɛ o le kɛ, janko dunuŋamɔgɔw ye
a lɔn ko ne bɛ Fa Ala kanu.
«Aw ye wuri, an ye taga ka bɔ yan.»

15

Yesu ye rɛzɛnsun ye

1 Yesu ko: «Ne le ye rɛzɛnsun yɛrɛ ye, ne Fa ye a sɛnɛbaga ye.
2 Yiriboro o yiriboro bɛ ne ra, ni a tɛ den, a bɛ o tigɛ. Nka yiriboro o
yiriboro bɛ ne ra, ni a bɛ den, a bɛ o kɛrɛfɛborow tigɛtigɛ k'a dakaɲa,
janko a ye den caman kɛ ka tɛmɛ fɔlɔta kan.
3 Ne ka karan min di aw ma, o karan kosɔn aw saninyara ka ban.
4 Aw ye to ne ta jɛnɲɔgɔnya ra, ne fana bɛ to aw ta jɛnɲɔgɔnya ra.
Yiriboro gbansan tɛ se ka den a yɛrɛ ma, ni a nɔrɔnin tɛ yirisun na; ni
aw fana ma to ne ta jɛnɲɔgɔnya ra, aw tɛ se ka foyi kɛ Ala ye.
5 «Ne le ye rɛzɛnsun ye, aw ye a borow ye. Ni mɔgɔ min tora ne ta
jɛnɲɔgɔnya ra, ni ne fana tora o tigi ta jɛnɲɔgɔnya ra, o tigi le bɛ den
caman kɛ; sabu ni ne tɛ, aw tɛ se ka foyi kɛ.
6 Ni mɔgɔ min ma to ne ta jɛnɲɔgɔnya ra, o tigi bɛ firi kɛnɛ ma i ko
yiriboro tigɛnin; a bɛ ja. O kɔ, o bɛ o yiriborow cɛ ka o firi tasuma ra
ka o jɛni.
7 Ni aw tora ne ta jɛnɲɔgɔnya ra, ni ne ta kumaw tora aw kɔnɔ, aw
bɛ fɛn o fɛn fɛ, aw ye o daari, aw bɛna o sɔrɔ.
8 Ni aw bɛ den caman kɛ, k'a yira ko aw ye ne ta karamɔgɔdenw ye,
o le bɛ ne Fa bonya.
9 Fa Ala ka ne kanu cogo min na, ne ka aw kanu o cogo le ra fana;
aw ye to ne ta kanuɲɔgɔnya ra.
10 Ni aw bɛ ne ta cifɔninw kɛ, aw bɛna to ne ta kanuɲɔgɔnya ra, i
n'a fɔ ne ka ne Fa ta cifɔninw kɛ cogo min na, ka to a ta kanuɲɔgɔnya
ra.»

Lanabagaw ye Yesu teriw ye

11 «Ne ka nin kow fɔ aw ye, janko ɲagari min bɛ ne ra, o ye kɛ aw
fɛ, ani aw ta ɲagari ye dafa.
12 Ne ta cifɔnin flɛ nin ye: ko aw ye ɲɔgɔn kanu i n'a fɔ ne ka aw
kanu cogo min na.
13 Ka i yɛrɛ di ka sa i teriw kosɔn, kanuya si tɛ tɛmɛ o kan.
14 Ne ka min fɔ aw ye, ni aw bɛ o kɛ, o tuma aw bɛna kɛ ne teriw ye.
15 Ne tɛ aw wele tuun ko baaradenw, sabu baaraden tɛ a matigicɛ ta
kokɛtaw kala ma; ne bɛ aw wele ko ne teriw, sabu ne ka fɛn o fɛn sɔrɔ
ne Fa fɛ ne ka aw karan o bɛɛ ra.
16 Aw le ma ne ɲanawoloma; ne le ka aw ɲanawoloma, ka aw ci,
janko aw ye kɛ i ko yiri min bɛ den, den min nafa tɛ ban. O cogo ra ni
aw ka fɛn o fɛn daari Fa Ala fɛ ne tɔgɔ ra, a bɛna o di aw ma.
17 Ne bɛ min ɲini aw fɛ o ye ko aw ye ɲɔgɔn kanu.

Dunuɲamɔgɔw bɛna lanabagaw kɔninya

18 «Ni dunuɲamɔgɔw bɛ aw kɔninya, aw ka kan k'a lɔn ko o kɔnna
ka ne le kɔninya aw ɲa.
19 Ni aw ni dunuɲamɔgɔw tun ye kelen ye, o tun bɛna aw kanu, sabu
aw ye o dɔ ye. Nka aw ni dunuɲamɔgɔw tɛ kelen ye minkɛ, ani ne ka
aw ɲanawoloma ka bɔ dunuɲa ra minkɛ, o kosɔn o bɛ aw kɔninya.
20 «Ne ka kuma min fɔ aw ye, aw ye aw hakiri to o ra, ko: ‹Jɔn tɛ
bonya ka tɛmɛ a matigicɛ kan.› Ni o ka ne tɔɔrɔ, o bɛna aw fana tɔɔrɔ;
ni o sɔnna ne ta kuma ma, o bɛna sɔn aw fana ta kuma ma.

21 Nka o bɛna o kow bɛɛ kɛ aw ra ne le kosɔn, sabu min ka ne ci, o
ma o lɔn.
22 «Ni a tun kɛra ko ne ma na, ani ni ne tun ma kuma o fɛ, o tun
tɛna jaraki o ta jurumun ko ra tuun; nka sisan kɔni ni o ka jurumun
kɛ, o jarakibari tɛ to.
23 Mɔgɔ min bɛ ne kɔninya, o tigi bɛ ne Fa fana kɔninya.
24 Mɔgɔ si ma kɛwale minw ɲɔgɔn kɛ, ni ne tun ma o kɛ o ɲa na, o
tun tɛna jaraki o ta jurumun kosɔn tuun. Nka sisan o ka ne ta kɛwalew
ye, nka o belen ka ne ni ne Fa kɔninya.
25 Nka o kɛra janko min sɛbɛra o ta sariya* ra, o ye kɛ can ye ko: ‹O
ka ne kɔninya gbansan.›
26 «Ayiwa, ne bɛna Dɛmɛbaga min ci aw ma ka bɔ ne Fa Ala fɛ, o ye
Nin Saninman* ye, min bɛ can yira; ni o nana, o bɛna seereya kɛ ne
ta ko ra.
27 Aw fana bɛna seereya kɛ ne ta ko ra, sabu aw ni ne tun bɛ ɲɔgɔn
fɛ kabini ne ta kow damina ra.

16

1 «Ne ka nin kow bɛɛ fɔ aw ye, janko ni a nana se, foyi kana aw
kunnacɛn ka bɔ lanaya ra.
2 O bɛna aw gbɛn ka bɔ karansow* kɔnɔ; wagati dɔ yɛrɛ bɛna se, ni
mɔgɔ min ka aw dɔ faga, o tigi bɛna a miiri ko a ka koɲuman le kɛ Ala
ye.
3 O bɛna o kow bɛɛ kɛ aw ra, sabu o ma ne Fa Ala lɔn, o ma ne fana
lɔn.
4 Nka ne ka nin kow fɔ aw ye sisan, janko ni a kɛwagati nana se, aw
hakiri ye jigi a ra ko ne tun ka a fɔ aw ye ka ban. Ne ma kɔn ka o kow
fɔ aw ye, sabu ne yɛrɛ tun bɛ ni aw ye.»

Nin Saninman ta baara

5 «Ayiwa, sisan ne bɛ tagara ne cibaga fɛ, nka aw si ma ne ɲininka
ko: ‹I bɛ tagara min?›
6 Ne ka nin kumaw fɔ aw ye minkɛ, o le ka aw jusu kasi kosɛbɛ.
7 O bɛɛ n’a ta, ne bɛ can le fɔra aw ye: ne ye taga, o le ka fisa aw
ma, sabu ni ne ma taga, Dɛmɛbaga tɛna na aw fɛ; nka ni ne tagara, ne
bɛna a ci ka na aw fɛ.
8 Ni o Dɛmɛbaga nana, a bɛna a yira dunuɲamɔgɔw ra ko o firira
jurumun ta ko ra, ko o firira terenninya ta ko ra, ani ko o firira Ala ta
kiti ta ko ra fana.
9 O firira jurumun ta ko ra, sabu o ma la ne ra.
10 O firira terenninya ta ko ra, sabu ne bɛ tagara Fa Ala fɛ, o kosɔn
aw tɛna ne ye tuun.
11 O firira Ala ta kiti ta ko ra, sabu kiti tigɛra dunuɲa kuntigi kan ka
ban.
12 «Fɛn caman bɛ ne fɛ k’a fɔ aw ye hali bi, nka o ka bon aw baraka
ma sisan.
13 O kosɔn Nin Saninman* min bɛ can yira, ni o nana, a bɛna aw
ɲamina ka can bɛɛ yira aw ra; sabu a ta kumaw tɛna bɔ a yɛrɛ ra, nka
a bɛ fɛn o fɛn mɛn, a bɛna o bɛɛ le fɔ aw ye, ka ko nataw fana fɔ aw
ye.
14 A bɛna ne tɔgɔ bonya, sabu kuma min bɛ ne fɛ, a bɛna o le ta ka
o fɔ aw ye.

15:25 15.25 Nin kuma fɔra Zaburuw 35.19; 69.5.

15 Fɛn o fɛn bɛ Fa Ala fɛ, o bɛɛ ye ne ta ye. O le kosɔn ne ko, ko Nin
Saninman le bɛna ne ta kumaw ta ka o fɔ aw ye.»

Karamɔgɔdenw ta ɲanasisi ni o ta ɲagari

16 O kɔ, Yesu ko: «Ni dɔɔnin kɛra, aw tɛna ne ye; nka ni dɔɔnin kɛra
o kɔ fɛ tuun, aw bɛna ne ye.»
17 Karamɔgɔden dɔw ka kɛ ɲɔgɔn ɲininka ye ko: «A ka min fɔ nin
ye, o kɔrɔ le ye di? A ko: ‹Ni dɔɔnin kɛra, aw tɛna ne ye,› ko: ‹nka ni
dɔɔnin kɛra o kɔ fɛ tuun, aw bɛna ne ye, sabu ne bɛ taga Fa Ala fɛ.›
18 O ‹dɔɔnin› kɔrɔ le ye juman ye? An kɔni ma o faamu!»
19 Yesu k'a lɔn ko karamɔgɔdenw b'a fɛ ka ale ɲininka; a ko o ma
ko: «Ne ko minkɛ ko: ‹Ni dɔɔnin kɛra, aw tɛna ne ye tuun, ko nka ni
dɔɔnin kɛra o kɔ fɛ tuun, aw bɛna ne ye,› aw bɛ ɲɔgɔn ɲininkara o le
ra wa?
20 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko aw kɔni, aw bɛna kasi, ka
maɲumankokan bɛɛ fɔ, k'a sɔrɔ dunuɲamɔgɔw bɛ ɲagarira. Aw jusu
bɛna kasi, nka aw ta jusukasi bɛna yɛlɛma ka kɛ ɲagari ye.
21 Ni muso bɛ tin na, ɲanasisi b'a sɔrɔ, sabu denworo wagati tɔɔrɔ
sera a ma. Nka ni den worora ka ban, a hakiri tɛ to a ta dimi na tuun
ɲagari kosɔn, sabu adamaden dɔ worora dunuɲa kɔnɔ.
22 Aw kɔni, aw fana ɲanasisinin lo sisan; nka ne bɛna aw ye tuun,
aw jusukun bɛna ɲagari, mɔgɔ si tɛna se ka o ɲagari bɔsi aw ra.
23 «Ni o lon ka se, aw tɛna ne ɲininka foyi si ra tuun. Can ra ne b'a
fɔ aw ye ko ni aw nana ne Fa Ala daari fɛn o fɛn na ne tɔgɔ ra, a bɛna
o kɛ aw ye.
24 Hali bi aw ma foyi daari Ala fɛ ne tɔgɔ ra fɔlɔ; aw ye a daari, a
bɛna a di aw ma, janko aw ta ɲagari ye dafa.»

Yesu ka se sɔrɔ dunuɲa kan ka ban

25 Yesu ko: «Ayiwa, ne ka aw karan nin kow bɛɛ ra ni kuma
kɔrɔmanw le ye. Nka wagati dɔ bɛna se, ne tɛna aw karan ni kuma
kɔrɔmanw ye tuun; ne bɛna kuma gbɛya k'a fɔ aw ye ka Fa Ala ta kow
yira aw ra.
26 Ni o lon nana se, aw bɛna Fa Ala daari ni ne tɔgɔ le ye; ne tɛna a
fɔ tuun ko ne bɛna Fa Ala daari aw ye.
27 Sabu Fa Ala yɛrɛ bɛ aw kanu, sabu aw bɛ ne kanu, ani aw lara a
ra fana ko ne bɔra ale le ra.
28 Can lo, ne bɔra Fa Ala le fɛ ka na dunuɲa ra; sisan ne bɛ bɔ dunuɲa
ra ka sekɔ ka taga Fa Ala fɛ.»
29 Yesu ta karamɔgɔdenw ko: «Ɔnhɔn, sisan kɔni, i ka kuma gbɛ k'a
fɔ an ye; a ma kɛ talen ye tuun.
30 Sisan kɔni an k'a lɔn ko i ka fɛn bɛɛ lɔn, ko hali i ka kan ka ɲininka
ko minw na, i ka o ɲininkariw bɛɛ lɔn ka ban, sani an ye i ɲininka. O
le kosɔn an lara a ra ko i bɔra Ala ra.»
31 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ko aw lara ne ra sisan kɛ?
32 Ayiwa, wagati dɔ bɛna se, a yɛrɛ sera ka ban, aw bɛɛ bɛna bori ka
janjan, bɛɛ bɛna taga a ta fan na, ka ne kelen to. Nka o bɛɛ n'a ta, ne
kelen tɛna to, sabu Fa Ala bɛ ni ne ye.
33 Ne ka nin kow fɔ aw ye, janko aw jusu sumanin ye to ne ta
jɛnɲɔgɔnya ra. Aw bɛna tɔɔrɔ dunuɲa kɔnɔ, nka aw ye jija! Ne ka
se sɔrɔ dunuɲa kan.»

17

Yesu ka Ala daari a yɛrɛ ta ko ra

1 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, a ka a ɲa kɔrɔta san fɛ k'a fɔ ko: «Fa
Ala, sisan wagati sera, Den* min bɔra i ra, bonya la o kan mɔgɔw ɲa
na, janko ale fana ye i bonya.
2 Sabu i ka sebagaya di a ma k'a sigi dunuŋamɔgɔw bɛɛ kunna, janko
i ka minw bɛɛ lana a fɛ, a ye ɲanamanya banbari di olugu bɛɛ ma.
3 Ɲanamanya banbari kɔrɔ ye ko o ye ele lɔn, ele min kelenpe ye
Ala ɲanaman ye, ani i ka min ci, Yesu Kirisita, ka o fana lɔn.
4 Ne ka i tɔgɔ bonya dugukolo kan; i tun ka baara min di ne ma ko
ne ye a kɛ, ne ka o kɛ k'a dafa.
5 Sisan Fa Ala, ne bonya, k'a to ne ye kɛ ni i ye; bonya min tun bɛ ne
fɛ kakɔrɔ, k'a sɔrɔ dunuŋa tun ma dan fɔlɔ, o bonya di ne ma.»

Yesu ka Ala daari karamɔgɔdenw ye

6 «I ka mɔgɔ minw bɔ dunuŋamɔgɔw ra ka o di ne ma, ne ka i tɔgɔ
yira olugu ra, janko o ye i lɔn. O tun ye ele taw le ye, nka i ka o di ne
ma; o fana ka i ta kuma mara.
7 Sisan kɔni o k'a lɔn ko i ka fɛn o fɛn di ne ma, ko o bɔra ele yɛrɛ
le ra.
8 Sabu i ka kuma minw fɔ ne ye, ne ka o le fɔ o ye fana; o sɔnna o
ma. O k'a lɔn ko can ra, ne bɔra ele le ra; o lara a ra ko ele le ka ne ci.
9 Ne bɛ i daarira olugu le ye. Ne tɛ i daarira dunuŋamɔgɔ tɔw ye; i
ka minw di ne ma, ne bɛ i daarira olugu le ko ra, sabu o ye ele ta le ye.
10 Fɛn o fɛn bɛ ne fɛ, o ye ele ta le ye; fɛn o fɛn bɛ ele fɛ fana, o ye
ne ta le ye. Ne ta bonya bɛ lɔn olugu le fɛ.
11 Ne bɛna bɔ dunuŋa ra, nka olugu bɛna to dunuŋa ra yan; ne bɛna
taga i fɛ. Fa Ala Saninman, o mara ni i tɔgɔ ta sebagaya ye, i ka o
sebagaya min di ne ma, janko o ye kɛ kelen ye i ko ele ni ne bɛ kelen
ye cogo min na.
12 Ne tun bɛ ni o ye wagati min na, ne ka o mara ni i tɔgɔ ta sebagaya
ye, i ka o sebagaya min di ne ma. Ne ka o bɛɛ mara, o si ma halaki, fɔ
min tun ka kan ka halaki, janko kuma min sɛbɛra, o ye kɛ can ye.
13 «Nka sisan ne bɛ taga i fɛ, ne bɛ nin kow bɛɛ fɔ sisan le ka ne to
dunuŋa ra yan; janko ne ta ɲagari ye kɛ o fɛ, ka dafa.
14 Ne ka o karan i ta kuma ra; dunuŋamɔgɔw bɛ o kɔninya, sabu o
ni dunuŋamɔgɔw tɛ kelen ye i n'a fɔ ne ni dunuŋamɔgɔw tɛ kelen ye
cogo min na.
15 Ne tɛ i daarira ko i ye o ta ka bɔ dunuŋa ra, nka ko i ye o tanga
Setana le ma;
16 sabu o ni dunuŋamɔgɔw tɛ kelen ye, i n'a fɔ ne ni dunuŋamɔgɔw
tɛ kelen ye cogo min na.
17 «O bla danna ka o saninya ni i ta can ye, sabu i ta kuma le ye can
ye.
18 I ka ne ci dunuŋa ra cogo min na, ne fana ka o ci dunuŋa ra o
cogo kelen le ra.
19 Ne ka ne yɛrɛ bla danna ka kɛ ele kelen ta ye olugu le kosɔn, janko
olugu fana ye bla danna i ye can ra.»

Yesu ka Ala daari lanabaga tɔw bɛɛ ko ra

20 «Ne tɛ i daarira ninnugu dɔrɔn le kosɔn; minw bɛna la ne ra olugu
ta waajuri sababu ra, ne bɛ i daarira olugu fana ye,
21 janko o bɛɛ ye bɛn ka kɛ kelen ye, i n’a fɔ ele Fa Ala, ele bɛ ne ra
cogo min na, ani ne fana bɛ ele ra cogo min na. Olugu fana ye kɛ anw
na, janko dunuɲamɔgɔw ye la a ra ko ele le ka ne ci.
22 Ne kɔni, i ka bonya min di ne ma, ne ka o ɲɔgɔn le di o ma, janko
o ye jɛn ka o kan kɛ kelen ye, i n’a fɔ ele ni ne ye kelen ye cogo min
na.
23 Ne bɛ olugu ra cogo min na, ani ele bɛ ne ra cogo min na, olugu
fana ye kɛ kelen ye ten ka ɲa, janko dunuɲamɔgɔw y’a lɔn ko ele le
ka ne ci, ko ele bɛ olugu fana kanu i ko i bɛ ne kanu cogo min na.
24 «Fa Ala, ne b’a fɛ ko ne bɛna kɛ yɔrɔ min na, i ka mɔgɔ minw di
ne ma, olugu fana ye kɛ o yɔrɔ ra, janko i ka nɔɔrɔ min di ne ma, o ye
o nɔɔrɔ ye; sabu i ka ne kanu kabini dunuɲa tun ma dan fɔlɔ.
25 Fa Ala, ele min terennin lo, dunuɲamɔgɔw ma i lɔn, nka ne kɔni,
ne ka i lɔn; ninnugu fana k’a lɔn ko ele le ka ne ci.
26 Ne ka i tɔgɔ yira o ra, ne bɛna a yira o ra tuun, janko i ka ne kanu
ni kanuya min ye, o kanuya ɲɔgɔn ye kɛ olugu fana kɔnɔ, ne fana ye
kɛ o kɔnɔ.»

18

O tagara Yesu minayɔrɔ ra
(Matiyu 26.45-56; Marika 14.43-50; Luka 22.47-53)

1 Ayiwa, Yesu ka o kumaw fɔ ka ban tuma min na, a bɔra ni a ta
karamɔgɔdenw ye ka taga Sedɔrɔn kɔ kɔ fɛ. Yiritu dɔ tun bɛ o yɔrɔ
ra, o donna o yiritu kɔnɔ.
2 Zudasi min tun bɛ Yesu janfara, ale fana tun bɛ o yiritu yɔrɔ lɔn,
sabu Yesu tun bɛ to ka taga ni o ye o yɔrɔ ra.
3 O ra, Zudasi blara sorasikuru dɔ ɲa, ani Alabatosoba kɔrɔsibaga
dɔw; sarakalasebagaw kuntigiw ni Farisiw le tun ka o ci. O tagara se
o yiritu ra ni tasumamanaw ni fitinaw ni kɛrɛkɛminanw ye o boro.
4 Fɛn o fɛn tun bɛna Yesu sɔrɔ, a yɛrɛ tun ka o bɛɛ lɔn ka ban; a
gbarara o mɔgɔw ra ka o ɲininka ko: «Aw bɛ jɔntigi le yɔrɔɲinina?»
5 O k’a jaabi ko: «Yesu Nazarɛtikacɛ.» Yesu ko o ma ko: «Ne lo!»
Zudasi min tun bɛ Yesu janfara, ale tun bɛ o cɛ ra.
6 Kabini Yesu ko «Ne lo,» o sekɔra ni o kɔ ye, ka benben dugu ma.
7 Yesu ka o ɲininka tuun ko: «Aw bɛ jɔntigi le ɲinina?» O ko: «Yesu
Nazarɛtikacɛ.»
8 Yesu ko o ma ko: «Ne k’a fɔ aw ye ka ban ko ne lo. Ni aw bɛ ne le
yɔrɔɲinina, aw ye ninnugu to o ye taga.»
9 O kɛra minkɛ, Yesu tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko: «Ne Fa,
i ka min o min di ne ma, o si ma tunu ne boro.»
10 O y’a sɔrɔ muru dɔ tun bɛ Simɔn Piyɛri fɛ. Ale ka o sama ka a
bɔ, ka sarakalasebagaw kuntigiba ta jɔncɛ kininboroyanfan toro tigɛ.
O jɔncɛ tɔgɔ tun ye ko Malikusi.
11 Yesu ko Piyɛri ma ko: «I ta muru don a la ra! O tuma, ne Fa Ala
ka tɔɔrɔ min latigɛ ne ye, ele t’a fɛ o ye se ne ma le wa?»
12 Ayiwa, sorasiw ni o ta kuntigi, ani Yahudiyaw ta Alabatosoba
kɔrɔsibagaw ka Yesu mina k’a siri.

13 O tagara ni a ye Ane le fɛ fɔlɔ. Ane tun ye Kayife burancɛ ye;
Kayife le tun ye sarakalasebagaw kuntigiba ye o san na.
14 Kayife le tun ka Yahudiyaw kuntigiw ladi k'a fɔ o ye ko: «Mɔgɔ
kelen ye sa jamana mɔgɔw bɛɛ nɔ ra, o le ka fisa aw ma.»

Piyɛri ko a ma Yesu lɔn
(Matiyu 26.69-70; Marika 14.66-68; Luka 22.55-57)

15 O tagatɔ ni Yesu ye, Simɔn Piyɛri ni karamɔgɔden dɔ tugura o kɔ.
Lɔnbagaya tun bɛ o karamɔgɔden ni sarakalasebagaw kuntigiba* cɛ;
o le kosɔn a donna ni o ye sarakalasebagaw kuntigiba ta lu kɔnɔ.
16 Piyɛri tun tora kɛnɛ ma, da ra. O karamɔgɔden min tun ye
sarakalasebagaw kuntigiba lɔnbaga ye, ale bɔra kɛnɛ ma; muso min
tun bɛ da kɔrɔsira, a nana kuma o fɛ ka Piyɛri ladon lu kɔnɔ.
17 Baaradenmuso min tun bɛ luda kɔrɔsira, ale ko Piyɛri ma ko: «Yala
ele fana tɛ nin cɛ ta karamɔgɔden dɔ le ye wa?» Piyɛri ko: «Ɔn-ɔn, ne
tɛ o dɔ ye dɛ!»
18 I n'a fɔ nɛnɛ tun bɛ yi, baaradenw ni sorasiw ka tasuma don, ka
lɔ a kɔrɔ ka to ka o tasuma ja. Piyɛri fana tun lɔnin bɛ o kɔrɔ, ka to
ka ta ja fana.

Sarakalasebagaw kuntigiba ka Yesu ɲininka
(Matiyu 26.59-66; Marika 14.55-64; Luka 22.66-71)

19 Ayiwa, sarakalasebagaw kuntigiba* ka Yesu ɲininka a ta
karamɔgɔdenw ni a ta karan ko ra.
20 Yesu ka a jaabi ko: «Ne kɔni kumana mɔgɔw bɛɛ ɲa na kɛnɛ kan;
ne tun bɛ mɔgɔw karan karanso* kɔnɔ, ani Alabatosoba kɔnɔ wagati
bɛɛ, Yahudiyaw bɛ ɲɔgɔn lajɛn o yɔrɔ minw na; ne ma ne ta kuma si
fɔ dogo ra.
21 Mun kosɔn i bɛ ne ɲininka tuun? Mɔgɔ minw sɔnna ka ne ta kuma
lamɛn, olugu ɲininka; ne kumana o fɛ cogo min na, olugu ka o lɔn fɔ
ka ɲa.»
22 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, Alabatosoba kɔrɔsibaga minw tun lɔnin
bɛ Yesu kɔrɔ, o ra kelen ka tɛgɛ ci a toro kɔrɔ, k'a fɔ a ye ko: «I bɛ
sarakalasebagaw kuntigiba le jaabira tan wa?»
23 Yesu ko o cɛ ma ko: «Ni ne ka kumajugu le fɔ, fɛn min k'a kɛ
kumajugu ye, o fɔ ne ye. Nka ne ka min fɔ, ni o tɛ kumajugu ye, mun
kosɔn ele ka ne bugɔ?»
24 Ka Yesu boro fla sirinin to, Ane k'a lataga sarakalasebagaw
kuntigiba Kayife fɛ.

Piyɛri k'a fɔ tuun ko a ma Yesu lɔn
(Matiyu 26.71-75; Marika 14.69-72; Luka 22.58-62)

25 O y'a sɔrɔ Simɔn Piyɛri belen tun lɔnin bɛ a bɛ tasuma jara. Mɔgɔ
dɔ ko a ma ko: «Ele fana tɛ nin cɛ ta karamɔgɔden dɔ le ye wa?» Piyɛri
ma sɔn ka lɔ a ra; a ko: «Ɔn-ɔn, ne tɛ o dɔ ye dɛ!»
26 Piyɛri tun ka cɛ min toro kelen caron, o balemacɛ min tun ye
sarakalasebagaw kuntigiba* ta baaraden dɔ ye, o ko Piyɛri ma ko: «O
tuma ne yɛrɛ ɲa ma ele ni a ye ɲɔgɔn fɛ yiritu ra wa?»
27 Piyɛri belen ma sɔn ka lɔ a ra. O yɔrɔnin bɛɛ dondo kasira.

O tagara ni Yesu ye Pilati fɛ
(Matiyu 27.1-2,11-14; Marika 15.1-5; Luka 23.1-5)

28 O kɔ, o bɔra ni Yesu ye Kayife fɛ, ka taga ni a ye jamanatigi ta
bonba kɔnɔ. O tun kɛra sɔgɔmada joona le fɛ. Yahudiyaw ma sɔn
ka don bonba kɔnɔ, janko o saninyanin ye to, ka Jɔnyaban ɲanagbɛ*
domuni kɛ.
29 O le kosɔn Pilati bɔra ka taga o nɔ fɛ kɛnɛ ma, ka o ɲininka, ko:
«Nin cɛ jarakikun ye mun le ye aw fɛ?»
30 O ka Pilati jaabi ko: «Ni nin cɛ tun ma kɛ kojugukɛbaga ye, an tun
tɛna na ni a ye i fɛ.»
31 Pilati ko o ma ko: «Aw yɛrɛ ye taga ni a ye ka taga a ta kiti tigɛ ka
kaɲa ni aw ta sariya* ye.» O ko Pilati ma ko: «Anw man kan ka kiti
tigɛ mɔgɔ si kan k'a faga.»
32 O kɛra, janko Yesu tun ka kuma min fɔ k'a sa cogoya yira, o kuma
ye kɛ can ye.
33 Pilati sekɔra ka don bonba kɔnɔ, ka Yesu wele k'a ɲininka ko: «Ele
le ye Yahudiyaw ta masacɛ ye wa?»
34 Yesu k'a jaabi ko: «Ele yɛrɛ le ka o kuma miiri k'a fɔ wa, walama
mɔgɔ wɛrɛ le ka o fɔ i ye?»
35 Pilati ko: «O tuma ne ye Yahudiya dɔ le ye wa? I yɛrɛ ta
siyamɔgɔw, ani sarakalasebagaw* kuntigiw le nana ni i ye ne fɛ, ko
ne ye kiti tigɛ i kan; i ka mun le kɛ?»
36 Yesu ka a jaabi ko: «Ne ta masaya tɛ nin dunuɲa ra yan; ni ne ta
masaya tun bɛ nin dunuɲa ra yan, ne nɔfɛmɔgɔw tun bɛna kɛrɛ kɛ,
janko Yahudiyaw kuntigiw kana se ka ne mina. Nka ne ta masaya tɛ
nin dunuɲa ra yan sisan.»
37 Pilati ko Yesu ma ko: «O tuma ele ye masacɛ le ye wa?» Yesu ka
a jaabi ko: «I k'a fɔ cogo min na, ne ye masacɛ le ye. Ne nana woro
dunuɲa ra min kosɔn, o ye ka can yira mɔgɔw ra. Mɔgɔ o mɔgɔ b'a fɛ
ka tagama can kan, o tigi bɛ ne ta kuma lamɛn.»
38 Pilati ko: «Mun yɛrɛ le ye can ye?»

Yahudiyaw ko Yesu ye faga
(Matiyu 27.15-31; Marika 15.6-20; Luka 23.13-25)

Pilati ka o fɔ minkɛ, a bɔra ka taga Yahudiyaw nɔ fɛ kɛnɛ ma tuun,
ka taga a fɔ o ye ko: «Ne kɔni ma foyi si sɔrɔ nin cɛ ra min bɛ se ka
kɛ a fagakun ye.
39 Ayiwa, i n'a fɔ landa dɔ bɛ aw fɛ ko san o san, Jɔnyaban ɲanagbɛ*
ra, ne ye kasoden kelen labla, ayiwa, aw b'a fɛ ne ye Yahudiyaw ta
masacɛ labla wa?»
40 Jama pɛrɛnna tuun ko: «Ɔn-ɔn, ale tɛ! Barabasi le labla!» K'a sɔrɔ
o Barabasi tɔgɔ tun ye benkannikɛbaga le ye.

19

Pilati sɔnna Yesu fagako ma

1 Ayiwa, Pilati ko o ye Yesu mina ka a bugɔ ni gbɛɲɛ ye.
2 Sorasiw ka ŋani dan ka o kɛ i ko masafugula, ka o biri Yesu kun
na, ka deregeba wulenman dɔ don a kan na.
3 O gbarara a kɔrɔ k'a fɔ a ye ko: «Yahudiyaw ta masacɛ, an bɛ i
fora!» O ka tɛgɛ ci a toro kɔrɔ.
4 Pilati bɔra kɛnɛ ma tuun k'a fɔ Yahudiyaw ye ko: «Ne bɛna a to o
ye bɔ ni a ye kɛnɛ ma yan, janko aw y'a lɔn ko ne ma foyi si sɔrɔ a ra
min bɛ se ka kɛ a fagakun ye.»

5 O bɔra ni Yesu ye kɛnɛ ma; ŋani fugula bɛ a kun na, masaderege
wulenman bɛ a kan na. Pilati ko jama ma ko: «Ayiwa, cɛ ye nin ye.»
6 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Alabatosoba kɔrɔsibagaw ɲa lara
Yesu kan minkɛ, o pɛrɛnna ko: «A gbengben yiri ra! A gbengben yiri!»
Pilati ko: «Aw yɛrɛ ye a mina ka taga a gbengben yiri ra, sabu ne ma
foyi ye nin cɛ ra min bɛ a fagakun bɔ.»
7 Yahudiyaw kuntigiw ka Pilati jaabi ko: «Sariya dɔ bɛ anw fɛ; ka
kaŋa ni o sariya ye a ka kan ka faga le, sabu a ko Den min bɔra Ala
ra* ko ale le bɛ o ye.»
8 Pilati ka o kuma mɛn minkɛ, dɔ farara a ta siranya kan tuun.
9 A sekɔra ka don bonba kɔnɔ tuun, ka Yesu ɲininka ko: «Ele bɔra
min le?» Yesu ma a jaabi.
10 Pilati ko a ma ko: «I jera ne le ra wa? I m'a lɔn ko se bɛ ne ye ka
i labla, ko se bɛ ne ye ka i gbengben yiri ra fana wa?»
11 Yesu ka Pilati jaabi ko: «Ala le ka o se di i ma bi, ni o tɛ, se foyi si
tun tɛna kɛ ele fɛ ne kan; o le kosɔn min ka ne mina ka na ne di ele
ma, o tigi le ka jurumunba kɛ ka tɛmɛ ele kan.»
12 Kabini Yesu ka o fɔ, Pilati ka cogoya ɲini ka Yesu labla. Nka
Yahudiyaw tun bɛ pɛrɛnna, ko: «Ni i ka nin cɛ labla, i tɛ masacɛba
Sezari teri ye. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ko ale ye masacɛ ye, o tigi ye masacɛba
Sezari jugu le ye.»
13 Pilati ka o kuma mɛn minkɛ, a ka Yesu labɔ kɛnɛ ma tuun. Bonba
yɔrɔ min tun labɛnna ni kabakuruw ye, min bɛ wele heburukan na ko
«Gabata», Pilati nana sigi a ta kititigɛsiginan kan o yɔrɔ le ra.
14 O lon dugusagbɛ le tun ye Jɔnyaban ɲanagbɛ* ye; tere tun bɛ
kuncɛ. Pilati ko Yahudiyaw ma ko: «Aw ta masacɛ ye nin ye!»
15 O pɛrɛnna, ko: «A faga! A faga! A gbengben yiri ra!» Pilati ko o ma
ko: «Ka aw yɛrɛ ta masacɛ gbengben yiri ra wa?» Sarakalasebagaw*
kuntigiw k'a jaabi ko: «Masacɛ wɛrɛ tɛ an fɛ ni masacɛba Sezari tɛ.»
16 A laban Pilati ka Yesu don o boro, ko o ye taga a gbengben yiri ra.
O k'a mina ka taga ni a ye.

O ka Yesu gbengben yiri ra
(Matiyu 27.32-44; Marika 15.21-32; Luka 23.26-43)

17 Yesu ka a ta gbengbenyiri ta; o bɔra dugu kɔnɔ ka taga yɔrɔ dɔ ra
min bɛ wele ko Kunkolo yɔrɔ; heburukan na a bɛ wele ko Gɔligota.
18 O k'a gbengben yiri ra o yɔrɔ le ra. O ka mɔgɔ fla wɛrɛ gbengben
ni a ye yiri wɛrɛw kan, kelen bɛ a fan kelen na, kelen bɛ a fan dɔ ra,
Yesu bɛ o cɛ ma.
19 Pilati ka kuma dɔ sɛbɛ ka o dulon gbengbenyiri* san fɛ. A k'a sɛbɛ
ko: «Yesu Nazarɛtikacɛ, Yahudiyaw ta masacɛ.»
20 Yahudiyaw caman ka o sɛbɛri karan, sabu o tun ka Yesu gbengben
yɔrɔ min na, o yɔrɔ ni dugu cɛ tun man jan; o sɛbɛri fana tun kɛra
heburukan na, ani latɛnkan na, ani gɛrɛkikan na.
21 Sarakalasebagaw* kuntigiw tagara a fɔ Pilati ye ko: «I tun man
kan k'a sɛbɛ ko: ‹Yahudiyaw ta masacɛ.› I ka kan ka sɛbɛ le ko: ‹Cɛ
nin ko ale ye Yahudiyaw ta masacɛ ye.› »
22 Pilati ka o jaabi ko: «Ne ka min sɛbɛ ka ban, o sɛbɛra le.»
23 Ayiwa, sorasiw ka Yesu gbengben yiri ra ka ban tuma min na, o
ka a ta faniw taran ka o kɛ sigiyɔrɔma naani ye, o bɛɛ kelen kelen ni
o ta. O ka a ta deregeba fana ta; o deregeba tun ye fani kuturu kelen

le ye, karansira si tun tɛ a ra, k'a ta a sanfɛyɔrɔ ra fɔ ka taga a bla a dugumayɔrɔ ra.
24 Sorasiw k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «An kana a ta deregeba faran; an ye
kara la, janko min bɛna a sɔrɔ, an ye o tigi lɔn.» O kɛra minkɛ, min
sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o kɛra can ye ko:
«O ka ne ta faniw taran o ni ɲɔgɔn cɛ,
ka kara la ne ta deregeba kosɔn.»
Sorasiw ka o kow le kɛ.
25 Ayiwa, Yesu bamuso ni a bamuso balemamuso, ani Kilopasi ta
muso Mariyamu, ani Mariyamu Magidalakamuso, olugu tun lɔnin bɛ
Yesu ta gbengbenyiri kɔrɔ.
26 Yesu ka a bamuso ye minkɛ, a ta karamɔgɔden min ko tun ka di a
ye, a ka o fana lɔnin ye a bamuso kɔrɔ minkɛ, a ko a bamuso ma ko:
«Ne bamuso, i dencɛ le ye nin ye.»
27 O kɔ, a ko o karamɔgɔden ma ko: «I bamuso le ye nin ye.» K'a ta
o lon na, o karamɔgɔden tagara ni Yesu bamuso ye a ta so.

Yesu sacogo
(Matiyu 27.45-56; Marika 15.33-41; Luka 23.44-49)

28 O kɔ, Yesu k'a lɔn ko kow bɛɛ dafara tuma min na, a ko: «Minlɔgɔ
bɛ ne ra.» A ka o fɔ, janko min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o ye kɛ can ye.
29 O y'a sɔrɔ daga dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, o fanin tun bɛ minnifɛn
kumunin dɔ ra. O ka fu dɔ su o minnifɛn na, ka a dulon izope yiri dɔ
ra, ka o la Yesu da ra.
30 Yesu ka o minnifɛn sɔnsɔn tuma min na, a ko: «Sisan a bɛɛ
dafara.» O kɔ, a ka a kun suuru, ka sa.

Sorasi dɔ ka Yesu sɔgɔ a gɛrɛn na

31 Ayiwa, o lon tun ye Yahudiyaw ta Nɛnɛkirilon* ɲasigi le ye.
Yahudiyaw kuntigiw tun t'a fɛ ko mɔgɔ minw gbengbenna yiri ra,
olugu ye to yi ka Nɛnɛkirilon se; sabu o Nɛnɛkirilon tun ka bon ka
tɛmɛ Nɛnɛkirilon tɔw bɛɛ kan. O kosɔn o tagara Pilati daari ko a y'a
to o ye taga mɔgɔ gbengbenninw senw karikari, ka o suw lajigi ka bɔ
yiri ra.
32 Cɛ fla minw tun gbengbennin bɛ ni Yesu ye, sorasiw tagara o ra
fɔlɔ senw karikari, ka yɛlɛma ka tɔ kelen fana senw karikari.
33 O sera Yesu ma minkɛ, o k'a ye ko ale sara ka ban. O kosɔn o ma
ale senw karikari.
34 Nka o bɛɛ n'a ta, sorasi kelen ka Yesu sɔgɔ a gɛrɛn na ni taman
ye. O yɔrɔnin bɛɛ ra jori ni ji bɔra o sɔgɔda ra.
35 Mɔgɔ min ka nin kow lakari, ale yɛrɛ ɲa le k'a ye; a ta seereya
fana ye can le ye. Ale yɛrɛ lanin b'a ra ko a bɛ can le fɔra. A ka nin
kow lakari, janko aw fana ye la a ra.
36 Ayiwa, nin kow kɛra minkɛ, min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o kɛra can
ye ko: «A kolo dɔ man kan ka kari.»
37 A sɛbɛra fana Kitabu yɔrɔ dɔ wɛrɛ ra ko: «O ka min sɔgɔ, o bɛna
o ɲa lɔ ale le ra.»

O ka Yesu sutara
(Matiyu 27.57-61; Marika 15.42-47; Luka 23.50-56)

19:24 19.24 Nin kuma fɔra Zaburu 22.19. **19:36 19.36** Nin kuma fɔra Bɔri 12.46; Jateri 9.12; Zaburu 34.21. **19:37 19.37** Nin kuma fɔra Jakariya 12.10.

38 O kɔ, Yusufu Arimatekacɛ tagara Pilati daari ko a y’a to o ye Yesu
su lajigi ka bɔ yiri ra; Pilati sɔnna. A tagara Yesu su lajigi. Yusufu tun
ye Yesu ta karamɔgɔden dɔ le ye, nka a tun bɛ a dogora Yahudiyaw
ɲasiran kosɔn.
39 Ayiwa, Nikodɛmu min tun tagara Yesu fɛ lon dɔ su fɛ, ale fana
nana ni sumadiyanan suguya fla ɲagaminin ye ɲɔgɔn na, min ye miri
ye, ani alowɛsi. A bɛɛ lajɛnnin tun bɛ kilo bisaba bɔ.
40 O ka Yesu su ta, ka fanigbɛ dɔw kɛ k’a melege, ka kasadiyananw
kɛ a kan ka kaɲa ni Yahudiyaw ta sudoncogo ye.
41 O tun ka Yesu gbengben yiri ra yɔrɔ min na, yiritu dɔ tun bɛ o
yɔrɔ ra, ani kaburukura dɔ tun bɛ o yiritu kɔnɔ; mɔgɔ si su tun ma
don o kaburu kɔnɔ fɔlɔ.
42 I n’a fɔ o lon tun ye Yahudiyaw ta Nɛnɛkirilon* ɲasigi ye, o ka
Yesu su don o kaburu kɔnɔ, sabu o yɔrɔ le tun ka surun.

20

Karamɔgɔdenw tagara kaburu lakolon sɔrɔ
(Matiyu 28.1-8; Marika 16.1-8; Luka 24.1-12)

1 Ayiwa, lɔgɔkun tere fɔlɔ sɔgɔmada joona fɛ, k’a sɔrɔ kɛnɛ tun ma
ci fɔlɔ, Mariyamu Magidalakamuso tagara kaburu ra. A tagara a sɔrɔ
ko kabakuruba bɔra kaburu da ra.
2 A borira ka taga Piyɛri fɛ, ani karamɔgɔden min ko tun ka di Yesu
ye, ka taga a fɔ o ye ko: «O ka Matigi su ta ka bɔ kaburu kɔnɔ; an fana
ma a blayɔrɔ lɔn.»
3 Piyɛri ni o karamɔgɔden bɔra ka taga kaburu ra.
4 O fla bɛɛ tun bɛ borira ɲɔgɔn fɛ, nka o karamɔgɔden borira ka
Piyɛri dan, ka kɔn a ɲa kaburu ra. 5 A sera yi minkɛ a birira ka kaburu
kɔnɔ flɛ, ka fanigbɛw blanin ye, nka a ma don.
6 Simɔn Piyɛri tun bɛ a kɔ; ale sera minkɛ, a donna kaburu kɔnɔ ka
fanigbɛw blanin ye.
7 Fani min tun kɛra ka Yesu kun datugu, a ka o blanin ye, nka a ni
kasanke tun tɛ yɔrɔ kelen na; a tun kurunin lo ka bla a danna.
8 Ayiwa, karamɔgɔden min tun kɔnna ka se kaburu ra, ale sɔrɔra ka
don kaburu kɔnɔ. A k’a ye ten minkɛ, a lara a ra.
9 Sabu kuma min tun sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko Yesu ka kan ka kunu,
karamɔgɔdenw tun ma o faamu fɔlɔ.
10 O kɔ, o karamɔgɔden fla bɔra ka taga o ta so.

Yesu ka a yɛrɛ yira Mariyamu Magidalakamuso ra
(Matiyu 28.9-10; Marika 16.9-11)

11 Ayiwa, Mariyamu tun nana kaburu ra ka na lɔ ka kɛ kasi ye. A
kasitɔ, a ka a kun suuru ka kaburu kɔnɔ flɛ.
12 A ka mɛlɛkɛ fla ye; deregegbɛ bɛ o kan na. Yesu su tun lanin bɛ
yɔrɔ min na, o tun siginin bɛ o yɔrɔ ra. Kelen bɛ a kunyanfan na, tɔ
kelen bɛ a senyanfan na.
13 Mɛlɛkɛw ka Mariyamu ɲininka ko: «Muso, mun na i bɛ kasira?»
A ko: «O ka ne Matigi su le ta; ne m’a lɔn o ka a bla yɔrɔ min na.»
14 Ka a to o kuma ra, a ka a ɲa munu ka Yesu lɔnin ye; nka a m’a
lɔn ko Yesu lo.
15 Yesu ka a ɲininka ko: «Muso, mun na i bɛ kasira? I bɛ jɔn
le yɔrɔɲinina?» Ayiwa, a kɛra Mariyamu ɲa na ko yiriforotigi lo.

Mariyamu ko: «Ne bɛ Yesu le yɔrɔɲinina; ni a kɛra ko ele le ka a
ta, a yɔrɔ yira ne ra, ne bɛ taga a ta ka taga ni a ye.»
16 Yesu ko a ma ko: «Mariyamu!» Mariyamu ka a ɲa munu k'a fɔ
heburukan na ko: «Rabuni!» (O kɔrɔ le ye ko «An karamɔgɔ.»)
17 Yesu ko a ma ko: «I kana maga ne ra, sabu ne ma yɛlɛn fɔlɔ ka
taga ne Fa fɛ. Taga a fɔ ne balemaw ye ko ne bɛ yɛlɛnna ka taga ne Fa
ni aw fana Fa fɛ, ne ta Ala, ani aw fana ta Ala.»
18 Mariyamu Magidalakamuso tagara a fɔ karamɔgɔdenw ye ko ale
ka Matigi ye; Yesu ka min fɔ a ye, a ka o fɔ karamɔgɔdenw ye.

Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔdenw na
(Matiyu 28.16-20; Marika 16.14-18; Luka 24.36-49)

19 O lon yɛrɛ wulada fɛ, min tun ye lɔgɔkun tere fɔlɔ ye,
karamɔgɔdenw tun lajɛnna bon dɔ kɔnɔ, ka da sɔgɔ o yɛrɛ da ra
Yahudiyaw ɲasiran kosɔn. Yesu nana ka na lɔ o cɛ ma, k'a fɔ o ye
ko: «Ala ye hɛra kɛ aw ye.»
20 A ka o fɔ minkɛ, a ka a borow ni a gɛrɛn yira o ra. Karamɔgɔdenw
ka Matigi ye minkɛ, o jusu diyara kosɛbɛ.
21 Yesu ko o ma tuun ko: «Ala ye hɛra kɛ aw ye. Fa Ala ka ne ci cogo
min na, ne fana bɛ aw ci o cogo ra.»
22 A ka o fɔ minkɛ, a ka o fiyɛ ni a dafɔɲɔ ye k'a fɔ o ye ko: «Ne bɛ
Nin Saninman* di aw ma.
23 Ni aw ka mɔgɔ o mɔgɔ ta jurumun yafa, o tigi ta jurumun bɛna
yafa; nka ni aw fana ma mɔgɔ o mɔgɔ ta jurumun yafa, o tigi ta
jurumun tɛna yafa.»

Yesu ka a yɛrɛ yira Toma ra

24 Yesu nana a ta karamɔgɔdenw fɛ lon min na, karamɔgɔden tan ni
fla ra min tɔgɔ ye ko Toma, ni a bɛ wele fana ko Flanin, ale tun tɛ ni
tɔw ye o lon na.
25 Karamɔgɔden tɔw k'a fɔ a ye ko: «An ka Matigi ye.» Toma ko o
ma ko: «Ni ne kɔni ma nɛgɛw nɔ ye a boro ra, ka ne borokanden la o
nɛgɛw nɔw ra, ka ne boro la fana taman nɔ ra a gɛrɛn na, ne tɛ la a
ra fiyewu.»
26 Ayiwa, lɔgɔkun kelen tɛmɛnin kɔ, karamɔgɔdenw lajɛnnin tun bɛ
bon kɔnɔ tuun. O lon na, Toma tun bɛ ni o ye. O tun ka daw sɔgɔ, nka
o nana bara ka Yesu lɔnin ye o cɛ ma. A ka o fo ko: «Ala ye hɛra kɛ
aw ye.»
27 O kɔ, a ko Toma ma ko: «Toma, gbara yan; i boro la ne boro kan
k'a flɛ; o kɔ, i ye i borokanden la ne gɛrɛn na. I kana sigiya, nka i ye
la ne ra.»
28 Toma ko a ma ko: «E, ne Matigi, ani ne ta Ala ye!»
29 Yesu ko a ma ko: «I ka ne ye minkɛ, o le kosɔn i lara ne ra kɛ!
Minw lara ne ra k'a sɔrɔ o ma ne ye, olugu ta ɲana.»

Yuhana ta Kitabu sɛbɛkun

30 Yesu ka tagamasiyɛn caman wɛrɛ kɛ a ta karamɔgɔdenw ɲa na; o
ma sɛbɛ nin kitabu kɔnɔ.
31 Nka minw sɛbɛra, o sɛbɛra le, janko aw ye la a ra ko Yesu le ye
Kisibaga* ye, Den min bɔra Ala ra*, ani janko ni aw lara a ra, aw ye
ɲanamanya sɔrɔ a tɔgɔ baraka ra.

21

Yesu ka a yɛrɛ yira karamɔgɔden wolonfla ra tuun

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔdenw na tuun
Tiberiyadi bada ra. A ka a yɛrɛ yira o ra cogo min na, o flɛ nin ye:
2 O y'a sɔrɔ Simɔn Piyɛri, ani Toma min bɛ wele fana ko Flanin, ani
Natanayɛli min bɛ bɔ Kana, Galile mara ra, ani Zebede dencɛ fla, ani
karamɔgɔden fla wɛrɛ, olugu tun bɛ ɲɔgɔn fɛ.
3 Simɔn Piyɛri ko o ma ko: «Ne bɛ taga jɛgɛminayɔrɔ ra.»
Karamɔgɔden tɔw ko: «An fana bɛ taga ni i ye.» O bɔra ka taga don
kurun kɔnɔ ka jɔ firi; nka o lon su fɛ, o ma jɛgɛ foyi sɔrɔ.
4 Dugu nana gbɛ minkɛ, o ka Yesu lɔnin ye bada ra; nka o m'a lɔn
ko Yesu lo.
5 Yesu ko o ma ko: «Ne teriw, aw ka jɛgɛ dɔ sɔrɔ wa?» O ka Yesu
jaabi ko: «An ma foyi sɔrɔ.»
6 Yesu ko o ma ko: «Aw ye jɔ firi kurun kininboroyanfan fɛ, aw bɛna
dɔ sɔrɔ.» O ka jɔ firi minkɛ, jɛgɛ cayakojugu fɛ, o ma se ka a sama ka
bɔ ji ra.
7 Karamɔgɔden min tun ko ka di Yesu ye, ale ko Piyɛri ma ko: «Piyɛri,
Matigi lo.» Kabini Piyɛri k'a mɛn ko Matigi lo minkɛ, a ka a ta derege
ta ka a don, sabu a fari lakolon tun lo; a k'a yɛrɛ firi ji ra.
8 Karamɔgɔden tɔw nana kurun kɔnɔ, o bɛ jɔ samana, a fanin jɛgɛ
ra, sabu o ni jida tun tɛ tɛmɛ nɔngɔn* ɲa kɛmɛ fla ɲɔgɔn kan.
9 O sera kɛnɛ ma tuma min na, o ka takami mananin ye, jɛgɛ bɛ a
kan; o ka buru fana blanin ye.
10 Yesu ko o ma ko: «Aw ka jɛgɛ minw mina, aw ye na ni o dɔw ye
yan.»
11 Simɔn Piyɛri donna kurun kɔnɔ ka jɔ sama ka bɔ ni a ye kɛnɛ ma,
a fanin jɛgɛden baba gbansan na, jɛgɛden kɛmɛ ni bilooru ni jɛgɛden
saba. Nka jɛgɛ ni a caya bɛɛ, jɔ ma faran.
12 Yesu ko o ma ko: «Aw ye na domuni kɛ.» Karamɔgɔden si ma
sɔn ka a ɲininka ko: «Ele ye jɔntigi le ye?» Sabu o bɛɛ tun k'a lɔn ko
Matigi lo.
13 Yesu gbarara ka buru ta k'a di o ma ka jɛgɛ fana di o ma.
14 Kabini Yesu kununa ka bɔ saya ra, nin le tun ye a siɲaga sabanan
ye ni a bɛ a yɛrɛ yirara karamɔgɔdenw na.

Yesu ka Piyɛri ɲininka

15 O ka domuni kɛ ka ban tuma min na, Yesu ko Simɔn Piyɛri ma ko:
«Yuhana dencɛ Simɔn, i bɛ ne kanu ka tɛmɛ ninnugu kan wa?» Piyɛri
ko: «Ɔnhɔn, Matigi, ele yɛrɛ ka a lɔn ko ne bɛ i kanu.» Yesu ko a ma
ko: «I janto ne ta sagadenw na.»
16 Yesu ko a ma tuun a siɲaga flanan na ko: «Yuhana dencɛ Simɔn, i
bɛ ne kanu wa?» Piyɛri ko: «Ɔnhɔn, Matigi; ele yɛrɛ ka a lɔn ko ne bɛ
ele kanu.» Yesu ko a ma ko: «Ne ta sagaw kɔrɔsi.»
17 Yesu ko Piyɛri ma a siɲaga sabanan na ko: «Yuhana dencɛ Simɔn,
i bɛ ne kanu wa?» Piyɛri ɲa sisira, sabu Yesu ka a ɲininka fɔ siɲaga
saba, ko: «I bɛ ne kanu wa?» A ko Yesu ma o le ra ko: «Matigi, i ka
fɛn bɛɛ lɔn; ele yɛrɛ k'a lɔn ko ne bɛ ele kanu.» Yesu ko a ma ko: «I
janto ne ta sagadenw na.»

---

* **21:8 21.8** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

18 Yesu ko Simɔn ma tuun ko: «Ne b’a fɔ i ye can ra, ko i
kanbelenman, i tun bɛ i ta derege don, ka i yɛrɛ cɛsiri; ni yɔrɔ min
ka i diya i bɛ taga yi. Nka ni i nana kɔrɔ, i bɛna i boro kɔrɔta, mɔgɔ
wɛrɛ bɛ i ta derege don i ra ka i cɛsiri. I t’a fɛ ka taga yɔrɔ min na, o
bɛ taga ni i ye o yɔrɔ ra.»
19 Piyɛri tun bɛna sa cogoya min na ka bonya la Ala tɔgɔ kan, Yesu
ka nin kuma fɔ ka o le yira. O kɔ, a ko Piyɛri ma ko: «Tugu ne kɔ!»

Karamɔgɔden min ko tun ka di Yesu ye

20 Karamɔgɔden min ko tun ka di Yesu ye, Piyɛri ka a ɲa munu ka
o natɔ ye o kɔ fɛ. Ka o to domuni na lon dɔ su fɛ, o karamɔgɔden le
siginin tora Yesu kɔrɔ k’a ɲininka ko: «Matigi, jɔntigi le bɛna i janfa?»
21 Ayiwa, Piyɛri ka o karamɔgɔden ye minkɛ, a ko Yesu ma ko:
«Matigi, nin do, mun le bɛna ale sɔrɔ?»
22 Yesu ko a ma ko: «Ni ne b’a fɛ ko ale ye to si ra fɔ ka taga se ne
nalon ma, ele ta mun le bɛ o ra? Ele kɔni ye tugu ne kɔ dɔrɔn!»
23 Karamɔgɔdenw ka o kuma le ta ka o fɔ yɔrɔ bɛɛ ko o karamɔgɔden
tɛna sa, k’a sɔrɔ Yesu m’a fɔ Piyɛri ye ko a tɛna sa. Yesu ko le ko: «Ni
ne b’a fɛ a ye to si ra fɔ ka taga se ne nalon ma, ele ta mun le bɛ o ra?»
24 Ayiwa, o karamɔgɔden le bɛ nin kow seereya kɛra; ale le ka nin
kow sɛbɛ fana. An fana k’a lɔn ko a ta kuma ye can le ye.

Kuma laban

25 Ayiwa, Yesu ka ko caman wɛrɛ kɛ. Ni o bɛɛ tun sɛbɛra kelen kelen,
ne bɛ miiri ko kitabu minw tun bɛna sɛbɛ, o tun tɛna kun dunuŋa bɛɛ
lajɛnnin kɔnɔ!

CIRADENW TA KƐWALEW
Kitabu faamucogo

Nin kitabu sɛbɛbaga ye Luka ye, min ka Yesu ta ko Kibaro Diman* kitabu sabanan sɛbɛ. A ka nin kitabu fana sɛbɛ a tericɛ Tehofili le tɔgɔ ra, i n'a fɔ kitabu fɔlɔ.

A bɛ kitabu damina ni Yesu ta yɛlɛnko ye ka taga sankolo ra. O kɔ, Yesu ta karamɔgɔdenw ka wagati min kɛ Zeruzalɛmu, sani Yesu ta layiri ye dafa, a bɛ o fɔ. Pantekɔtilon na, Yesu taganin kɔ tere tan na, Ala Nin Saninman* jigira karamɔgɔdenw kan, ka Ala ta sebagaya di o ma. O ka Yesu ta ko waajuri kɛ, ka Kibaro Diman fɔ. Lanabagaw cayara, Kibaro Diman ko bɔra Zeruzalɛmu ka se fɔ Zude mara yɔrɔ tɔw ra, ani Samari, ani dunuŋa yɔrɔ caman na. O kɛra ka kaŋa ni Yesu yɛrɛ ta cifɔnin ye, ko: «Nin Saninman bɛna jigi aw kan; o cogo ra aw bɛna sebagaya sɔrɔ ka kɛ ne seerew ye, ka kuma ne ta ko ra k'a damina Zeruzalɛmu, ani Zude mara bɛɛ, ani Samari mara, fɔ ka taga se dunuŋa dan bɛɛ ma» (1.8).

Nin kitabu damina ra, an b'a ye ko Piyɛri le bɛ i n'a fɔ lanabagaw ta jɛnkuru ɲamɔgɔ. Nka ka damina sura kɔnɔntɔn na, kitabu sɛbɛbaga bɛ Pɔli ta baaraw le lakari. Pɔli ka tagama caman kɛ ka taga Kibaro Diman fɔ dugu caman na. O tagamaw tagara laban fɔ Rɔmu dugu kɔnɔ. Pɔli ka tɔɔrɔ caman sɔnmina, ani sɛgɛ caman, ka kasorabla caman muŋu. Nka foyi si ma se ka Ala ta kuma bari. Nin Saninman ka Ala ta mɔgɔw dɛmɛ janko o ye kɛ Yesu seerew ye dunuŋa kɔnɔ fɔ bi.

Kitabu kɔnɔkow

Nin Saninman nacogo *(1–2)*
Karamɔgɔdenw ta waajuri *(3–7)*
Kibaro Diman ko sera fɔ Samari *(8)*
Yahudiyaw ka lanabagaw tɔɔrɔ Zeruzalɛmu *(9–12)*
Pɔli ta tagama fɔlɔ *(13–15)*
Pɔli ta tagama flanan *(16–18)*
Pɔli ta tagama sabanan *(19–21)*
Pɔli minana ka taga fɔ Rɔmu *(22–28)*

Ala ka Nin Saninman min layiri ta karamɔgɔdenw ye

1 Ne balemacɛ Tehofili, ne ta kitabu fɔlɔ ra, Yesu tun ka ko minw kɛ,
ani a tun ka mɔgɔw karan fɛn minw na kabini a ta kow damina ra fɔ
ka taga se a kɔrɔtalon ma ka taga sankolo kɔnɔ, ne tun kɔnna ka o bɛɛ
fɔ i ye.
2 Nka sani Yesu ye taga sankolo ra, a tun ka karamɔgɔden minw
ɲanawoloma, olugu tun ka kan ka ko minw kɛ, a ka o karan o bɛɛ ra
Nin Saninman* baraka ra.
3 Yesu ta tɔɔrɔ bannin kɔ, a ɲanaman ka a yɛrɛ yira a ta
karamɔgɔdenw na; a ka o kɛ ka se fɔ tere binaani, janko o y'a lɔn
ko sigiya t'a ra, ko ale ɲanaman lo. Ala bɛna a ta Masaya* sigi cogo
min na, a ka o ɲafɔ o ye.

4 Lon dɔ, ka Yesu ni a ta karamɔgɔdenw to domuni na ɲɔgɔn fɛ, a k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya, ko: «Aw kana aw yɔrɔ janya Zeruzalɛmu na;
ne tun ka ne Fa ta layiri min ko fɔ aw ye, aw ye o makɔnɔ.
5 Sabu Yuhana ka mɔgɔw batize ji le ra, nka sani tere dama cɛ Ala
bɛna aw batize ni Nin Saninman ye.»

Yesu yɛlɛnna ka taga sankolo kɔnɔ

6 Ayiwa, ka Yesu ni a ta karamɔgɔdenw lajɛnnin to, karamɔgɔdenw
k'a ɲininka ko: «Matigi, i bɛna Izirayɛli* ta masaya sigi kokura o
wagati le ra wa?»
7 Yesu ka o jaabi ko: «Ne Fa Ala ka wagati min latigɛ, ani a ka tuma
min latigɛ ni a yɛrɛ ta fanga ye, aw man kan ka o lɔn.
8 Nka Nin Saninman* bɛna jigi aw kan; o cogo ra aw bɛna sebagaya
sɔrɔ ka kɛ ne seerew ye, k'a damina Zeruzalɛmu, ani Zude mara bɛɛ,
ani Samari mara, fɔ ka taga se dunuɲa dan bɛɛ ma.»
9 Yesu ka o kumaw fɔ ka ban minkɛ, ka karamɔgɔdenw ɲa lɔnin to
a ra o b'a flɛra, a kɔrɔtara ka bɔ o cɛ ra ka taga sankolo ra; sankaba
dɔ k'a dogo o ma.
10 Ka karamɔgɔdenw ɲa lɔnin to sankolo ra ka Yesu tagatɔ flɛ, o
barara ka cɛ deregegbɛtigi fla ye o kɔrɔ;
11 o cɛ fla ka o ɲininka ko: «Aw Galilekaw, mun le kosɔn aw lɔnin bɛ
yan ka to ka sankolo flɛ? Yesu min kɔrɔtara aw ɲa na ka taga sankolo
kɔnɔ, ale kelen le bɛna kɔsegi ka na, i ko aw ka a tagatɔ ye cogo min
na.»

Matiyasi blara Zudasi nɔ ra

12 Ayiwa, karamɔgɔdenw bɔra kuru kan ka sekɔ ka na Zeruzalɛmu;
o kuru bɛ wele ko Oliviyesunw kuru, a bɛ Zeruzalɛmu kɛrɛ fɛ, kilo
kelen ɲɔgɔn lo.
13 O sera Zeruzalɛmu minkɛ, o tun bɛ to ka lajɛn sankaso min kɔnɔ
kakɔrɔ, o tagara don o bon kɔnɔ. O tun ye Piyɛri ye, ani Yuhana, ani
Yakuba, ani Andere, ani Filipe, ani Toma, ani Baritelemi, ani Matiyu,
ani Alife dencɛ Yakuba, ani Simɔn min bɛ wele ko faso kanubagaba*,
ani Yakuba dencɛ Zude.
14 O bɛɛ tun lajɛnnin bɛ ni miiriya kelen ye ka to ka Ala daari; muso
dɔw fana tun bɛ o ra, ani Yesu bamuso Mariyamu, ani Yesu balemacɛw.
15 Ayiwa, o lonw dɔ ra, lanabagaw tun lajɛnna ka se mɔgɔ kɛmɛ ni
mugan ɲɔgɔn ma; Piyɛri wurira ka lɔ o cɛ ma, k'a fɔ o ye ko:
16 «Ne balemaw, Dawuda tun ka min fɔ Nin Saninman* baraka ra
kakɔrɔ, jagboya lo o kow tun ye kɛ. A tun kumana Zudasi ta ko le ra;
ale le tun blara mɔgɔw ɲa ka taga Yesu mina.
17 Zudasi tun kɛra an ta jɛnkuru mɔgɔ dɔ ye, an bɛɛ tun bɛ baara
kelen le kɛ.
18 A ka wari min sɔrɔ a ta kojugu sara ye, a tagara o wari kɛ ka foro
san. O kɔ fɛ, a ka a yɛrɛ kan don juru ra; a su nana ben fɔ ka yɛrɛgɛ,
ka a nogow bɛɛ bɔ kɛnɛ ma.
19 Zeruzalɛmukaw bɛɛ ka o ko lɔn, fɔ o ka o foro tɔgɔ la o ta kan na
ko: ‹Hakɛlidama›, o kɔrɔ ye ko ‹jori foro›.
20 K'a sɔrɔ a sɛbɛra Zaburuw kitabu kɔnɔ, ko:
‹A ta bon lakolon ye to,

* **1:13 1.13** Faso kanubagaba: Kitabu dɔw b'a fɔ ko Zelɔti.

mɔgɔ si kana kɛ a kɔnɔ›.
Zaburuw kitabu ko tuun ko:
‹Mɔgɔ wɛrɛ ye a ta baara kɛ a nɔ ra†.›
21 «O le kosɔn mɔgɔ kelen ka kan ka fara an kan, o ye kɛ an seere
ye k'a yira ko Matigi Yesu kununa ka bɔ saya ra. O tigi ka kan ka kɛ
mɔgɔ dɔ ye min tun bɛ ni an ye,
22 ka a damina Yesu batize wagati ra Yuhana fɛ, fɔ ka taga se a
kɔrɔtalon ma ka bɔ an cɛ ra ka taga sankolo ra.»
23 Lanabagaw ka mɔgɔ fla yira, Yusufu min bɛ wele ko Barisabasi,
ani min tɔgɔlara ko Yutusi, ani Matiyasi.
24 O kɔ, lanabagaw ka Ala daari, ko: «Matigi, ele min bɛ mɔgɔ bɛɛ
jusukun lɔn, i ka kelen min ɲanawoloma nin mɔgɔ fla ra, o yira an na,
25 janko o ye kɛ baaraden ni ciraden* ye, ka bla Zudasi nɔ ra, sabu
Zudasi bɔra o ciradenya ra ka taga yɔrɔ wɛrɛ ra, a ka kan ni yɔrɔ min
ye.»
26 O ka kara la, kara ka Matiyasi le yira; ale farara ciraden tan ni
kelen kan.

2

Nin Saninman jigira lanabagaw kan

1 Pantekɔti* lon na Yesu ta lanabagaw bɛɛ tun lajɛnnin bɛ yɔrɔ kelen
na.
2 Mankanba dɔ barara ka bɔ sankolo ra; a bɛ i ko fɔɲɔba mankan.
Lanabagaw tun siginin bɛ bon min kɔnɔ, a nana o bon kɔnɔ fa.
3 O ka nɛnden dɔw ye, o bɛ i ko tasumamana. O tarantaranna ka na
sigisigi o bɛɛ kelen kelen kan.
4 Lanabagaw bɛɛ fara Nin Saninman* na, o bɛɛ ka kɛ kuma ye kan
wɛrɛw ra; ni Nin Saninman ka kan min don min da ra, o bɛ o kan fɔ.
5 Ayiwa, Yahudiya Alaɲasiranbaga dɔw tun bɔra dunuɲa jamanaw
bɛɛ ra, ka na to Zeruzalɛmu.
6 O mankanba bɔra minkɛ, o mɔgɔw camanba borira ka taga lajɛn o
yɔrɔ ra. O bɛɛ kɔnɔnɔbanna, sabu o bɛɛ kelen kelen tun bɛ o yɛrɛ ta
kan mɛnna lanabagaw da ra.
7 O mɔgɔw bɛɛ kabakoyara, fɔ ka o kɔnɔnɔban. O tun b'a fɔra ɲɔgɔn
ye ko: «Mɔgɔ minw bɛ kumana tan, o bɛɛ tɛ Galilekaw le ye wa?
8 Mun kosɔn an bɛɛ kelen kelen bɛ an yɛrɛ ta kan mɛnna o da ra?
9 Anw minw ye Paritikaw ye, ani Mɛdikaw, ani Elamukaw, ani minw
bɔra Mesopotami, ani Zude, ani Kapadɔsi, ani Pɔn, ani Azi jamanaw
ra,
10 ani Firizi, ani Panfili, ani Misiran jamanaw ra, ani Libi jamana
yɔrɔ minw bɛ Sirɛni dugu kɛrɛ fɛ, ani minw bɔra Rɔmu*, ani
Yahudiyaw, ani minw donna Yahudiyaya ra,
11 ani Kɛrɛtikaw, ani Arabuw, an bɛ Ala ta kobaw lakaritɔ mɛnna o
fɛ an yɛrɛ ta kanw na!»
12 O mɔgɔw bɛɛ kɔnɔnɔbanna; o m'a lɔn o bɛna min fɔ tuun. O tun
b'a fɔra ɲɔgɔn ye ko: «Nin ye mun ye sa?»
13 Nka dɔw tun bɛ lanabagaw lɔgɔbɔra k'a fɔ ko: «O ka duvɛndiman
dɔ le min ka fa.»

Piyɛri ka mɔgɔw waaju

† **1:20 1.20** Nin kuma fɔra Zaburu 69.26 ani 109.8.

14 O le ra Piyɛri wurira ka lɔ ni karamɔgɔden tɔ tan ni kelen ye,
ka kuma ni kanba ye, k'a fɔ ko: «Aw Yahudiyaw, ani aw minw bɛɛ
siginin bɛ Zeruzalɛmu, aw ye aw toro malɔ ka ne ta kuma lamɛn, ka
nin faamu!
15 Nin mɔgɔw ma duvɛn min ka fa, i ko aw b'a miirira cogo min na,
sabu sɔgɔmada lo.
16 Nka cira Yowɛli tun ka kuma min fɔ, o le bɛ kɛra sisan tan; a ko:
17 ‹Ala ko: Dunuɲa labanwagatiw ra,
ne bɛna ne Nin* lajigi adamadenw bɛɛ kan.
Ne bɛna kuma don aw dencɛw ni aw denmusow da ra, ka mɔgɔw waaju.
Ala bɛna ko dɔw yira aw ta kanbelenw ra;
aw ta cɛkɔrɔbaw bɛna Ala ta kow ye siko ra.
18 Can lo, a bɛna kɛ ten o lonw na;
ne bɛna ne Nin lajigi ne ta jɔncɛw ni ne ta jɔnmusow kan;
ne bɛna kuma don o da ra ka mɔgɔw waaju.
19 Ne bɛna kabakofɛn dɔw yira san fɛ, sankolo ra,
ka tagamasiyɛn dɔw yira dugukolo kan:
jori, tasuma, ani bugun sisiman.
20 Tere bɛna kɛ dibi ye,
karo bɛna wulen i ko jori.
O bɛɛ le kɔ fɛ Matigi ta lon bɛ se.
O bɛna kɛ lonba le ye, lon min nɔɔrɔ ka bon.
21 O wagati ra ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Matigi tɔgɔ wele,
o tigi bɛna kisi.›
22 «Ayiwa, aw Izirayɛlimɔgɔw, aw ye aw toro malɔ ka ne ta kuma
lamɛn. Yesu Nazarɛtika tun kɛra mɔgɔ dɔ ye, Ala ka a ta sebagaya yira
aw ra min fɛ; a ka kobaw, ani kabakow, ani tagamasiyɛnw kɛ aw cɛ
ra, i ko aw yɛrɛ k'a lɔn cogo min na.
23 Nka ka kaɲa ni Ala ta latigɛ ni a ta lɔnniya ye ale ta ko ra, aw ka
a mina k'a don mɔgɔjuguw boro; o k'a gbengben yiri ra k'a faga.
24 Nka Ala k'a kisi ka bɔ saya ra k'a lakunu, sabu saya tun tɛ se ka
Yesu mina ka to a ta fanga kɔrɔ.
25 Sabu Dawuda tun k'a fɔ Yesu ta ko le ra, ko:
‹Ne tun bɛ ne Matigi yera tuma bɛɛ ne ɲa kɔrɔ,
sabu a bɛ ne kɛrɛ fɛ ka ne dɛmɛ, janko ne baraka kana dɛsɛ.
26 O kosɔn ɲagari bɛ ne jusu ra, ne da bɛ ninsɔndiyakumaw fɔ.
Hali ne farisogo fana bɛna laganfiya ni o jigiya ye.
27 Sabu i tɛna sɔn ka ne nin to saya dibi ra yi.
I tɛna sɔn fana k'a to i ta mɔgɔ saninman farisogo ye tori kaburu ra.
28 Sabu sira minw bɛ taga ɲanamanyakura ra, i ka o yira ne ra.
I bɛna ne jusu fa ɲagari ra, sabu ne bɛna kɛ ni i ye.›
29 «Ayiwa, ne balemaw, aw y'a to ne ye an bɛmacɛ Dawuda ta ko
gbɛya k'a fɔ aw ye bi: Ale sara, a su donna; hali bi a ta kaburu bɛ an
fɛ yan.
30 Dawuda tun ye cira le ye; a tun k'a lɔn fana ko Ala karira a ye ko
lon dɔ a bɛna a mamaden dɔ sigi a ta masasiginan kan a nɔ ra.

2:21 2.21 Nin kuma fɔra Yowɛli 3.1-5. **2:28 2.28** Nin kuma fɔra Zaburu 16.8-11. **2:30 2.30** Nin kuma fɔra Zaburu 132.11.

31 Ayiwa, Kirisita*, min ye Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin ye, ale tun
bɛna kunu ka bɔ saya ra cogo min na, Ala tun kɔnna ka o le yira
Dawuda ra. O le kosɔn a ko:
‹A tɛna to saya dibi ra,
a farisogo tɛna tori kaburu kɔnɔ.›
32 Ne bɛ Yesu min ko fɔra, Ala ka ale le lakunu ka bɔ saya ra; an bɛɛ
ye o ko seerew ye.
33 A kɔrɔtara ka taga sigi Ala kininboroyanfan fɛ tuma min na, a tun
ka Nin Saninman* min layiri ta an ye, a Fa Ala ka o di a ma. A fana
ka o Nin Saninman le lajigi ka na an kan, i ko aw b'a yera, ani aw b'a
mɛnna cogo min na.
34 Dawuda yɛrɛ ma kɔrɔta ka taga sankolo ra, nka o bɛɛ n'a ta, a ko:
‹Matigi Ala k'a fɔ ne Matigi ye ko:
Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,
35 fɔ ne ye na i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ.›
36 «O kosɔn aw Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kan k'a lɔn bi, ko sigiya t'a
ra, ko Yesu min gbengbenna yiri ra aw fɛ, ko Ala ka ale le kɛ Matigi ni
Kisibaga* ye.»
37 Ayiwa, o mɔgɔw ka o kumaw mɛn tuma min na, o kumaw ka o
jusu sɔgɔ kosɛbɛ. O ka Piyɛri ni karamɔgɔden tɔw ɲininka ko: «An
balemaw, an ka kan ka mun le kɛ sisan?»
38 Piyɛri ka o jaabi ko: «Aw ka kan ka nimisa aw ta jurumunw na;
aw bɛɛ kelen kelen ka kan ka batize Yesu Kirisita tɔgɔ ra, ka aw ta
jurumun yafa sɔrɔ. Ni o kɛra, Ala bɛna Nin Saninman di aw ma.
39 Sabu Nin Saninman layiri tara aw fana ye, ani aw ta den minw
bɛna na aw kɔ, ani siyamɔgɔ minw bɛ yɔrɔjan, ani an Matigi Ala bɛna
mɔgɔ minw bɛɛ wele fana.»
40 Piyɛri ka o mɔgɔw waaju ka mɛɛn, k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko: «Aw
ka kan ka jija ka faran bi mɔgɔjuguw ra, janko aw ye kisi.»
41 Mɔgɔ minw sɔnna Ala ta Kuma ma, o ka olugu bɛɛ batize. O lon
na, mɔgɔ minw farara lanabagaw kan, o tun bɛ mɔgɔ waga saba bɔ.

Lanabagaw ta jɛnɲɔgɔnya

42 Kabini o lon na o mɔgɔw tun bɛ lajɛn wagati bɛɛ ka ciradenw*
ta karan lamɛn. O tora lanabagaw ta jɛnɲɔgɔnya ra. O tun bɛ buru
tarantaran o ni ɲɔgɔn cɛ, ka o ɲimi, ka o hakiri jigi Matigi ta kuma ra,
ka to ka Ala daari ɲɔgɔn fɛ.
43 Alaɲasiran tun bɛ o bɛɛ ra, sabu ciradenw tun bɛ kabako caman
ani tagamasiyɛn caman kɛra.
44 Lanabagaw bɛɛ tun bɛnnin lo. Mɔgɔ si tun tɛ a borofɛn jate a
kelen ta ye. O tun bɛ o ta fɛnw bɛɛ taran o ni ɲɔgɔn cɛ.
45 Tuma dɔw ra, dɔw tun bɛ o ta foro, walama o borofɛn dɔw fiyeere,
ka o wari tarantaran ɲɔgɔn cɛ ka kaɲa ni o bɛɛ ta makoɲata ye.
46 Lon o lon o tun bɛ lajɛn Alabatosoba kɔnɔ ɲɔgɔn fɛ ni miiriya
kelen ye ka Ala bato. O tun jijara o ra kosɛbɛ. O tun bɛ lajɛn o ta
sow kɔnɔ ka buru tarantaran ɲɔgɔn cɛ k'a ɲimi, ka o hakiri jigi Matigi
ta kuma ra. O tun bɛ domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ ni ninsɔndiya ani jusukun
gbɛnin ye.
47 O tun bɛ Ala tando wagati bɛɛ. O ko tun ka di mɔgɔw bɛɛ ye.

2:31 2.31 Nin kuma fɔra Zaburu 16.10. **2:35 2.35** Nin kuma fɔra Zaburu 110.1.

Matigi tun bɛ minw kisi, a tun bɛ olugu fara lanabagaw ta jɛnkuru* kan lon o lon.

3

Piyɛri ka nabara kɛnɛya

1 Lon dɔ, Piyɛri ni Yuhana tun bɛ tagara Alabatosoba ra ɲɔgɔn fɛ ka
taga Ala daari; wulada wagati tun lo.
2 O y'a sɔrɔ cɛ dɔ tun bɛ yi, o nabaraman le tun worora; lon o lon o
tun bɛ o cɛ ta ka taga a sigi Alabatosoba donda dɔ ra, min bɛ wele ko
«Donda cɛɲuman», janko mɔgɔ minw bɛ don Alabatosoba kɔnɔ, a ye
olugu daari.
3 A ka Piyɛri ni Yuhana dontɔ ye Alabatosoba kɔnɔ minkɛ, a ka o
daari.
4 Piyɛri ni Yuhana ka o ɲa lɔ a ra k'a flɛ; Piyɛri ko a ma ko: «An flɛ.»
5 Cɛ fana ka o lalaga ka o flɛ; a tun b'a hakiri ra ko o bɛna fɛn dɔ le
di a ma.
6 O tuma Piyɛri ko a ma ko: «Wari tɛ ne fɛ, sanin tɛ ne fɛ, nka min
bɛ ne fɛ, ne bɛ o di i ma: Yesu Kirisita Nazarɛtikacɛ tɔgɔ baraka ra,
wuri ka tagama!»
7 Piyɛri ka a mina a kininboro ma k'a lawuri. O yɔrɔnin kelen bɛɛ a
senw ni a senkuruw ka baraka sɔrɔ.
8 A panna ka wuri ka lɔ a sen kan ka kɛ tagama ye. A donna ni
Piyɛri ni Yuhana ye Alabatosoba kɔnɔ; a bɛ tagama, a bɛ panpan ka
Ala tando.
9 Mɔgɔ bɛɛ k'a tagamatɔ ye, a bɛ Ala tandora.
10 O tun k'a lɔn ko cɛ min tun bɛ to ka sigi Alabatosoba Da Cɛɲuman
na ka daariri, ko ale yɛrɛ lo. O cɛ sera ka tagama cogo min na, o barara
o bɛɛ ra, fɔ ka o bɛɛ kɔnɔnɔban.

Piyɛri ka waajuri kɛ Alabatosoba kɔnɔ

11 Cɛ tun tɛ bɔra Piyɛri ni Yuhana kɔ tuun minkɛ, mɔgɔw bɛɛ
kabakoyara; o borira ka taga lajɛn Piyɛri ni Yuhana kɔrɔ, Alabatosoba
bolon dɔ kɔnɔ, min bɛ wele ko «masacɛ Sulemani ta bolon».
12 Piyɛri ka jama ye minkɛ, a k'a fɔ o ye ko: «An balema
Izirayɛlimɔgɔw, mun kosɔn nin ko ka aw kabakoya? Mun kosɔn aw
bɛ aw ɲa lɔ anw na, k'a kɛ i n'a fɔ anw yɛrɛ ta sebagaya walama an
ta Alaɲasiran le k'a to nin cɛ sera ka tagama?
13 Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ta Ala, an bɛmaw ta Ala, o le ka a
ta baaraden Yesu tɔgɔ bonya; aw ka ale le labla fagamaw ye, ka ban a
ra Pilati ɲa kɔrɔ, k'a sɔrɔ ale tun k'a latigɛ ko a bɛ a bla.
14 Aw banna mɔgɔ saninman ni mɔgɔ terennin na, ka Pilati daari ko
a ye mɔgɔfagabaga dɔ le labla a nɔ ra aw ye.
15 Aw ka ɲanamanya banbari tigi faga, nka Ala ka a lakunu ka bɔ
saya ra; anw ye a seerew ye.
16 Anw lara Yesu tɔgɔ min na, o tɔgɔ le ka baraka don nin cɛ ra; aw
ɲa b'a ra, aw k'a lɔn fana. Lanaya, Yesu tɔgɔ ra, o le ka kɛnɛya dafanin
di nin cɛ ma aw bɛɛ ɲa na.
17 «Nka o bɛɛ n'a ta, ne balemaw, ne k'a lɔn ko kolɔnbariya le k'a to
aw ni aw ta kuntigiw ka nin ko kɛ.
18 Ala tun ka ko minw fɔ kakɔrɔ a ta ciraw bɛɛ da ra, a ka o le kɛ;
ko Kirisita*, Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin ka kan ka tɔɔrɔ.

19 O le kosɔn aw ye nimisa aw ta jurumun na, ka sɔn Ala ma, janko
aw ta jurumunw ye ko ka bɔ yi.
20 Ni o kɛra, Matigi bɛna laganfiya di aw ma, ani Kirisita min ta ko
latigɛra aw ye, min ye Yesu ye, a bɛna o ci ka na aw fɛ.
21 Nka sisan Yesu ka kan ka to sankolo ra fɔ fɛn bɛɛ ye yɛlɛma ka kɛ
kura ye fɔlɔ; Ala tun ka o le fɔ kabini wagatijan a ta cira saninmanw
da ra.
22 Musa tun k'a fɔ ko: ‹Aw Matigi Ala bɛna cira dɔ lana aw ye ka bɔ
aw yɛrɛ balemaw cɛ ra, i n'a fɔ ne. Ni o cira ka fɛn o fɛn fɔ aw ye, aw
ye o lamɛn.
23 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ma sɔn k'a lamɛn, o tigi bɛna halaki ka bɔ Ala ta
mɔgɔw cɛ ra.›
24 Sabu cira minw bɛɛ kumana, k'a damina cira Samawilu ra, o bɛɛ
kelen kelen kumana nin wagati kow ra fana.
25 Ayiwa, Ala ka ko minw bɛɛ yira ciraw ra, o bɛɛ fɔra aw le ye. Ala
ka jɛnɲɔgɔnya min don ni an bɛmaw ye, aw fana bɛ o jɛnɲɔgɔnya ra.
Ala ka o le fɔ Iburahima ye ko: ‹Dugukolo ta gbaw bɛɛ bɛna baraka
sɔrɔ ne fɛ ele ta duruja sababu le ra.›
26 O le kosɔn Ala k'a ta baaraden ɲanawoloma tuma min na, a kɔnna
k'a ci aw le fɛ fɔlɔ, janko a ye baraka don aw ra, ka aw bɛɛ kelen kelen
kisi ka bɔ aw ta sirajuguw kan.»

4

O ka Piyɛri ni Yuhana mina

1 Ayiwa, ka Piyɛri ni Yuhana to kuma ra jama fɛ, sarakalasebagaw*
ni Alabatosoba kɔrɔsibagaw kuntigi ni Sadusiw* nana bara ka bɔ o
kan.
2 O k'a ye ko Piyɛri ni Yuhana bɛ mɔgɔw karanna minkɛ, k'a fɔ ko
Yesu kununa ka bɔ saya ra, ko suw bɛna kunu fana, o ma diya o ye
fiyewu.
3 O ka o mina ka o bla kaso ra fɔ o dugusagbɛ, sabu su tun kora ka
ban.
4 Nka o bɛɛ n'a ta, mɔgɔ minw tun ka Ala ta kuma lamɛn, olugu
caman lara Yesu ra; lanabagaw cayara ka se mɔgɔ waga looru ɲɔgɔnna
ma.
5 Ayiwa, o lon dugusagbɛ, Yahudiyaw kuntigiw ni cɛkɔrɔbaw ni
sariya karamɔgɔw* ka ɲɔgɔn lajɛn Zeruzalɛmu.
6 Sarakalasebagaw kuntigiba Ane yɛrɛ tun bɛ yi, ani Kayife, ani
Yuhana, ani Alɛsandiri, ani cɛ minw bɛɛ ye sarakalasebagaw kuntigiba
ta somɔgɔw ye.
7 O ka Piyɛri ni Yuhana lɔ o cɛ ma, ka o ɲininka ko: «Sebagaya
juman le sababu ra, walama tɔgɔ juman le sababu ra aw ka nin kɛ?»
8 O tuma, Piyɛri fanin Nin Saninman* na, a ko o ma ko: «Aw jamana
kuntigiw, ani a cɛkɔrɔbaw!
9 An ka koɲuman min kɛ nin nabara ye, ani a kɛnɛyara cogo min na,
aw bɛ an ɲininkara o le ra bi.
10 Ayiwa, aw ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kan k'a lɔn ko nin cɛ kɛnɛyara
Yesu Nazarɛtikacɛ tɔgɔ baraka le ra; aw ka ale le gbengben yiri ra

3:23 3.23 Nin kuma fɔra Sariya 18.15,18,19. **3:25 3.25** Nin kuma fɔra Damina 22.18; 26.4.

k’a faga, nka Ala ka a lakunu ka bɔ saya ra. Ale le baraka ra nin cɛ
kɛnɛyanin lɔnin bɛ aw ɲa kɔrɔ.
11 Yesu ta ko le fɔra Kitabu kɔnɔ ko:
‹Aw bonlɔbagaw banna kabakuru min na ko a man ɲi,
o le kɛra bon kabakuru fɔlɔ sɔbɛman ye.›
12 «Kisiri tɛ sɔrɔ tɔgɔ wɛrɛ ra; sabu Ala ma tɔgɔ wɛrɛ di mɔgɔw ma
dugukolo kan yan, an bɛ se ka kisi min sababu ra.»
13 Yahudiyaw kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw k’a ye ko Piyɛri ni Yuhana bɛ
kumana minkɛ hali siranya tɛ o ra, o kabakoyara; sabu o tun k’a lɔn
ko mɔgɔ gbansanw lo, minw ma karan. O k’a lɔn ko o tun bɛ ni Yesu
ye.
14 Nka o ɲa tun bɛ cɛ kɛnɛyanin lɔnin na o kɔrɔ minkɛ, o tun tɛ se
ka foyi fɔ.
15 Ayiwa, o ka o labɔ kititigɛjama mɔgɔw cɛ ra. O kɔ, o ka ɲɔgɔn
ɲininka ko: «An bɛna mun le kɛ nin mɔgɔw ra?
16 Sabu o ka kabakoba min kɛ Zeruzalɛmu, o ma dogo mɔgɔ si ma;
an fana tɛ se ka o sɔsɔ.
17 Nka o bɛɛ n’a ta, an ye o wele ka kankari la o ye k’a gbɛlɛya kosɛbɛ,
ko o kana Yesu tɔgɔ fɔ mɔgɔ si ye tuun, janko o ko kana na yɛrɛgɛ ka
taga jamana yɔrɔ bɛɛ ra.»
18 O kɔ fɛ, o ka o wele ka na a fɔ o ye k’a gbɛlɛya ko o kana Yesu
tɔgɔ fɔ mɔgɔ si ye, o kana mɔgɔ si karan a ra fana.
19 Nka Piyɛri ni Yuhana ka o jaabi ko: «Ayiwa, aw yɛrɛ y’a flɛ, yala
a bɛnnin lo Ala ɲa kɔrɔ wa, ko anw ye aw kan mina, ka Ala kan bla?
20 Anw kɔni ka min ye, ani an ka min mɛn, an tɛ se ka to o fɔbari
ye.»
21 O ka kankari la Piyɛri ni Yuhana ye tuun k’a gbɛlɛya kosɛbɛ, ka
sɔrɔ ka o labla; mɔgɔw ɲasiran kosɔn o ma cogo sɔrɔ ka kiti ben o kan
ka o tɔɔrɔ, sabu kabako min tun kɛra, mɔgɔw bɛɛ tun bɛ Ala tandora
o kosɔn.
22 Cɛ min fana kɛnɛyako kɛra kabako ye, o si tun ka ca ni san binaani
ye.

Lanabagaw ta Aladaari

23 O ka Piyɛri ni Yuhana labla minkɛ, o tagara karamɔgɔden tɔw fɛ;
sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw ka min fɔ o ye, o ka o bɛɛ
lase karamɔgɔden tɔw ma.
24 Lanabagaw ka o kuma mɛn minkɛ, o bɛɛ jɛnna ka o miiriya kɛ
kelen ye, ka o kan kɔrɔta k’a fɔ Ala ye ko: «Matigi, ele min ka sankolo
ni dugukolo dan, ani kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ,
25 ele le ka nin kuma don i ta baaraden, an bɛmacɛ Dawuda da ra i
ta Nin Saninman* baraka ra, ko:
‹Mun kosɔn siyaw bɛ muruti dɛ?
Mun kosɔn miiriya gbansanw bɛ jamana mɔgɔw kɔnɔ dɛ?
26 Dugukolo masacɛw wurira ka lɔ;
kuntigiw ka ɲɔgɔn lajɛn
Matigi ni a ta mɔgɔ ɲanawolomanin kama.›
27 Sabu masacɛ Herodi* ni Ponse Pilati ka jɛn siri ni siya wɛrɛ mɔgɔw*
ye, ani Izirayɛlimɔgɔw, nin dugu kɔnɔ yan; o wurira i ta baaraden
saninman Yesu kama, i ka min ɲanawoloma.

4:11 4.11 Nin kuma fɔra Zaburu 118.22. **4:26 4.26** Nin kuma fɔra Zaburu 2.1-2.

28 O cogo ra i tun ka ko minw latigɛ ka kaɲa ni i ta sebagaya ni i ta
hakiritigiya ye kakɔrɔ, o ka o le kɛ.
29 Nka Matigi Ala, sisan, o ka kankarigbɛlɛn min la an ye, i ka o mɛn. O
kosɔn jagbɛlɛya di i ta baaradenw ma, janko o ja siginin ye i ta kuma
fɔ.
30 I ta sebagaya di o ma, janko o ye banabagatɔw kɛnɛya, ka
tagamasiyɛnw ni kabakow kɛ i ta baaraden saninman Yesu tɔgɔ ra.»
31 O ka Ala daari ka ban tuma min na, o tun lajɛnnin bɛ yɔrɔ min
na, o yɔrɔ dugukolo yɛrɛyɛrɛra. O bɛɛ fara Nin Saninman na. K'a ta o
wagati ra, o ja siginin tun bɛ Ala ta Kuma fɔ ni jagbɛlɛya ye.

Lanabagaw ta jɛnɲɔgɔnya

32 Lanabagaw ta jɛnkuru* bɛɛ tun bɛnnin bɛ kelen ma; o tun ka o
jusukun kɛ kelen ye, ka o ta miiriya kɛ kelen ye fana. O ra mɔgɔ si tun
tɛ a borofɛn jate a kelen ta ye, nka o tun bɛ o borofɛnw bɛɛ tarantaran
o ni ɲɔgɔn cɛ.
33 Sebagayaba tun bɛ ciradenw* fɛ. O tun bɛ Matigi Yesu kunuko fɔ
mɔgɔw ye. Ala ta nɛɛma fana tun cayara lanabagaw kan.
34 O kosɔn ɲanibagatɔ tun tɛ o cɛ ra: sabu forow, ani bonw tun bɛ
minw fɛ, olugu tun bɛ o dɔw fiyeere,
35 ka na o wari di ciradenw ma. O tun bɛ wari tarantaran lanabagaw
ra, ka kaɲa ni bɛɛ kelen kelen ta mako ye.
36 Ayiwa, Yusufu, tun ye Levi* ta mɔgɔ dɔ ye, min bɛ bɔ Sipere;
ciradenw tun ka ale tɔgɔ le la ko Barinabasi, o kɔrɔ ye ko mɔgɔ
jagbɛlɛyabaga.
37 Foro dɔ tun bɛ ale fɛ; ale ka o fiyeere ka na o wari di ciradenw
ma.

5

Ananiyasi ni Safira ta ko

1 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ yi, a tɔgɔ ye ko Ananiyasi; ale ni a muso Safira
bɛnna kelen ma ka foro dɔ fiyeere.
2 Nka a ka wari taran kelen dogo, ka taga ni a taran kelen ye ka taga
o di ciradenw ma; a ni a muso tun bɛnna o ma.
3 Piyɛri k'a ɲininka ko: «Ananiyasi, a kɛra cogo di ko Setana ka i
jusukun fa ni miiriyajugu ye fɔ k'a to i ka foro wari dɔ dogo ka na
faninya fɔ Nin Saninman* ye?
4 Ni i tun ma i ta foro fiyeere o, a tun tɛna kɛ i ta bla le ra wa? A
fiyeerera minkɛ fana o, a wari bɛɛ tun tɛ i ta bla le ra wa? Mun na i
sɔnna ka o kojugu ɲɔgɔn latigɛ i yɛrɛ kɔnɔ? I ma faninya tigɛ mɔgɔ ye
dɛ, i ka a tigɛ Ala le ye.»
5 Kabini Ananiyasi ka o kuma mɛn, a benna dugu ma ka sa. Mɔgɔ
minw ka o ko kibaro mɛn, siranya ka olugu bɛɛ mina.
6 Kanbelen dɔw wurira ka Ananiyasi su ta k'a kasanke ka taga a su
don.
7 Wagati dama tɛmɛnin kɔ, a muso nana; min kɛra a cɛ ra, a tun ma
o lɔn.
8 Piyɛri k'a ɲininka ko: «Safira, can fɔ ne ye, yala aw ka aw ta
foro fiyeere warida min na, o le ye nin ye wa?» Safira ko: «Ɔnhɔn, a
fiyeerera o le ra.»

9 Piyɛri ko a ma ko: «O tuma a kɛra cogo di, aw fla bɛnna a ma ko
aw bɛ Matigi Nin Saninman* kɔrɔbɔ? Ayiwa, mɔgɔ minw ka i cɛ su
don, olugu flɛ nin ye da ra, o bɛna taga ni ele fana ye.»
10 O yɔrɔnin kelen bɛɛ, muso benna dugu ma Piyɛri sen kɔrɔ ka sa.
Kanbelenw donna bon kɔnɔ k'a ye ko a sara; o k'a ta ka taga a su don
a cɛ kɛrɛ fɛ.
11 O ko ka siranya bla lanabagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw bɛɛ ra, ani
minw bɛɛ ka o ko mɛn.

Ciradenw ka kabako caman kɛ

12 Ciradenw* tun bɛ tagamasiyɛn caman ni kabako caman kɛra
mɔgɔw cɛ ra. Lanabagaw tun bɛ to ka ɲɔgɔn lajɛn Sulemani ta bolon
kɔnɔ.
13 Mɔgɔ si tun tɛ sɔn ka kori o ra; o bɛɛ n'a ta, mɔgɔw tun bɛ o tando
kosɛbɛ.
14 Mɔgɔ caman tun bɛ lara Matigi ra, cɛw, ani muso, ka fara
lanabagaw kan.
15 A nana kɛ fɔ mɔgɔw tun bɛ na ni banabagatɔw ye ka na o lala
sira kan, kalagaw ni dɛbɛw kan, janko Piyɛri tɛmɛtɔ, hali ni a tɛ se ka
maga o ra, a ja dama ye yɛlɛ o dɔw kan dɔrɔn ka o kɛnɛya.
16 Jama caman tun bɛ bɔ Zeruzalɛmu kɛrɛfɛduguw ra ka na ni
banabagatɔw ni jinatɔw ye. O bɛɛ tun bɛ kɛnɛya.

Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ka ciradenw tɔɔrɔ

17 Ayiwa, sarakalasebagaw kuntigiba* ni a nɔfɛmɔgɔw, minw ye
Sadusiw* ta jɛnkuru mɔgɔw ye, ciradenw ɲangboya ka olugu mina.
18 O ka ciradenw* mina ka o bla kasobonba kɔnɔ.
19 Nka su fɛ, Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ nana kasobon dondaw dayɛlɛ, ka
ciradenw labɔ, k'a fɔ o ye ko:
20 «Aw ye taga lɔ Alabatosoba kɔnɔ ka ɲanamanyakura ko kibaro fɔ
mɔgɔw ye.»
21 Mɛlɛkɛ ka min fɔ, o ka o kɛ; o dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, o
tagara Alabatosoba kɔnɔ ka taga kɛ mɔgɔw karan ye.

Sarakalasebagaw kuntigiba ni a nɔfɛmɔgɔw nana; o ka kititigɛjama
ni Izirayɛli* cɛkɔrɔbaw bɛɛ lajɛn. O ka sorasi dɔw ci ko o ye taga
ciradenw labɔ kasobon na ka na ni o ye.
22 Sorasiw tagara se yi minkɛ, o ma ciradenw sɔrɔ kasobon kɔnɔ. O
sekɔra ka na o ɲafɔ kititigɛjama mɔgɔw ye.
23 O ko: «An tagara a sɔrɔ ko kasobon dasɔgɔnin lo ka ɲa; kasobon
kɔrɔsibagaw lɔlɔnin bɛ kasobon dondaw ra, o bɛ kasobon kɔrɔsira.
Nka an ka da yɛlɛ minkɛ, an ma mɔgɔ si ye kasobon kɔnɔ.»
24 Alabatosoba kɔrɔsibagaw kuntigi ni sarakalasebagaw kuntigiw ka
o kuma mɛn minkɛ, ciradenw ta ko ka o hakiri ɲagami; o ka kɛ o yɛrɛ
ɲininka ye ko: «An bɛna nin ko kɛ di le sa?»
25 Ka o to o miiri ra, mɔgɔ dɔ nana a fɔ o ye ko: «Aw ka mɔgɔ minw
bla kaso ra, o lɔnin ye Alabatosoba kɔnɔ, o bɛ mɔgɔw karanna.»
26 O tuma ra Alabatosoba kɔrɔsibagaw kuntigi ni sorasi dɔw wurira
ka taga ciradenw wele ka na jususuma ra; o m'a kɛ fangako ye, sabu
o tun bɛ siranna ko mɔgɔw kana na olugu bon ni kabakuruw ye.
27 O nana ni o ye ka na o lɔ kititigɛjama ɲa fɛ; sarakalasebagaw
kuntigiba ka o ɲininka ko:

28 «An tun m’a fɔ aw ye k’a gbɛlɛya ko aw kana mɔgɔ si karan Yesu tɔgɔ ra tuun wa? A flɛ, aw ka Zeruzalɛmu dugumɔgɔw bɛɛ hakiri yɛlɛma ni aw ta karan ye; aw fana b’a fɛ ka Yesu fagari kunko ben anw kan.»
29 Piyɛri ni ciraden tɔw ka o jaabi, ko: «An ka kan ka Ala kan le mina, sani an ye mɔgɔw kan mina!
30 Aw ka Yesu min gbengben yiri ra k’a faga, an bɛmaw ta Ala ka o le lakunu ka bɔ saya ra.
31 Ala k’a kɔrɔta a ta sebagaya ra ka a kɛ Kuntigi ye, ani Kisibaga*, janko Izirayɛlimɔgɔw ye nimisa ka o ta jurumunw yafa sɔrɔ ale baraka ra.
32 Anw le kɛra nin kow seerew ye, ani Nin Saninman*, Ala bɛ o Nin Saninman min di a kanminabagaw ma.»
33 Kititigɛjama ka o kuma mɛn minkɛ, o dimina, k’a kɛ i n’a fɔ o bɛna ciradenw faga.
34 Nka Farisiw* ta sariya* karamɔgɔba dɔ tun bɛ yi, o tɔgɔ ye ko Gamaliyɛli; mɔgɔw bɛɛ tun bɛ a bonya. Ale wurira ka lɔ kititigɛjama cɛ ma k’a fɔ ko o ye ciradenw labɔ kɛnɛ ma fɔlɔ.
35 Ciradenw bɔnin kɔ a ko kititigɛjama mɔgɔw ma ko: «Ne balema Izirayɛlimɔgɔw, aw b’a fɛ ka ko min kɛ nin mɔgɔw ra, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi o ra dɛ!
36 Sabu a ma mɛɛn fɔlɔ, cɛ dɔ tun wurira yan, min tɔgɔ tun ye ko Tedasi. Ale tun k’a yɛrɛ kɛ kolɔnbagaba ye, fɔ mɔgɔ kɛmɛ naani ɲɔgɔn tugura a kɔ. Nka a laban o k’a faga, a ta mɔgɔw bɛɛ janjanna; o ko banna o yɔrɔ ra yi.
37 O kɔ fɛ, Galilekacɛ dɔ fana wurira tuun, ko Zudasi. Ale ta ko kɛra jamana mɔgɔw jatewagati ra. Ale fana ka mɔgɔ caman nɛgɛ ka o tugu a yɛrɛ kɔ. Nka o ka ale fana faga, a ta mɔgɔw bɛɛ janjanna.
38 O le kosɔn, sisan, ne bɛ nin le fɔ aw ye: aw kana nin mɔgɔw ta koɲa siri aw nin kan tuun; aw ye o to o ye taga. Ni a kɛra ko o miiriya ni o kow bɔra mɔgɔw le ra, a bɛna cɛn a yɛrɛ ma lon dɔ.
39 Nka ni a kɛra ko a bɔra Ala yɛrɛ le ra, aw tɛna se k’a cɛn fiyewu. Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana ban ka kɛrɛ kɛ ni Ala yɛrɛ ye.»
40 Ayiwa, kititigɛjama mɔgɔw sɔnna Gamaliyɛli ta kuma ma. O ka ciradenw wele. O ka o bugɔ ni gbɛɲɛ ye, k’a fɔ o ye ko o kana Yesu tɔgɔ fɔ mɔgɔ si ye tuun; o kɔ, o ka o labla ko o ye taga.
41 Ciradenw tagara ka bɔ kititigɛjama kɔrɔ, o bɛ ɲagarira k’a ye ko Ala ka o bonya la olugu kan, k’a to o ye olugu dɔgɔya Yesu tɔgɔ kosɔn.
42 O bɛɛ n’a ta, o tun bɛ mɔgɔw karan lon bɛɛ, Alabatosoba kɔnɔ, ani sow kɔnɔ, k’a fɔ o ye ko Yesu le ye Kisibaga ye.

6

Baarakɛbaga wolonfla farara ciradenw kan

1 Ayiwa, o wagati ra lanabagaw tun bɛ cayara. Yahudiya gɛrɛkikanfɔbagaw ka Yahudiya heburukanfɔbagaw kɔrɔfɔ, ko o tɛ olugu ta muso cɛ saninw jatera kosɛbɛ domuni ko ra.
2 Karamɔgɔden tan ni fla ka o mɛn minkɛ, o ka lanabagaw bɛɛ lajɛnnin wele k’a fɔ o ye ko: «Ni an ka Ala ta Kuma waajuri dabla, ka an ta baara kɛ domuni taran dɔrɔn ye, o tɛ bɛn.

3 O le kosɔn, an balemaw, aw ye mɔgɔ wolonfla ɲanawoloma aw cɛ
ra, o ye kɛ mɔgɔsɔbɛw ye, minw hakiri ka bon, ani minw fanin lo Nin
Saninman* na; an bɛna olugu bla domuniko ɲanabɔri ra.
4 An kɔni bɛna an ta baara kɛ Aladaari ni Ala ta Kuma waajuri ye.»
5 O kuma diyara jama bɛɛ ye. O ka mɔgɔ minw ɲanawoloma, olugu
flɛ: Etiyɛni, ale tun ye lanamɔgɔ ye, a fanin bɛ Nin Saninman na,
ani Filipe, ani Porokori, ani Nikanɔri, ani Timon, ani Parimenasi, ani
Nikola min tun bɔra Antiyɔsi; ale tun bɛ Yahudiyaw ta diina le ra fɔlɔ.
6 O nana o mɔgɔ wolonfla yira ciradenw* na. Olugu ka Ala daari o
ye, ka o boro la o kan ka dugawu kɛ o ye.
7 Ala ta Kuma tun bɛ sera yɔrɔ caman na. Lanabagaw tun bɛ cayara
Zeruzalɛmu kosɛbɛ. Sarakalasebaga* caman fana tun bɛ sɔnna Kibaro
Diman* kuma ma.

Yahudiyaw ka Etiyɛni mina

8 Etiyɛni fanin tun bɛ Ala ta nɛɛma ni a ta sebagaya ra. A tun bɛ
kabakobaw ni tagamasiyɛnw kɛra mɔgɔw cɛ ra.
9 Mɔgɔ dɔw bɔra karanso dɔ ra min bɛ wele ko jɔn kunmabɔninw
ta karanso. O mɔgɔw tun ye Sirɛnikaw, ani Alɛsandirikaw le ye; dɔw
fana tun bɔra Silisi, ani Azi mara ra; o mɔgɔw nana kɛ Etiyɛni sɔsɔ ye.
10 Nka Etiyɛni tun bɛ kumana Nin Saninman* baraka ra ni hakir-
itigiya min ye, o tun tɛmɛna olugu ta hakiri dan kan, fɔ o ma se ka
kuma kɛ ni Etiyɛni ye.
11 O kɛra minkɛ, o ka mɔgɔ dɔw kɔnɔnɔsu ni wari ye Etiyɛni kama.
Olugu ko: «A ka kumajuguw fɔ cira Musa ma, ani Ala yɛrɛ ma!»
12 O cogo ra, o ka jama ni cɛkɔrɔbaw ni sariya karamɔgɔw* lawuri
Etiyɛni kama. O ka Etiyɛni mina fanga ra ka taga ni a ye kititigɛjama
ɲa fɛ.
13 O nana ni mɔgɔ dɔw ye; olugu ka faninya la Etiyɛni na k'a fɔ ko:
«Tuma bɛɛ cɛ nin le bɛ kumajuguw fɔra Alabatosoba saninman ni cira
Musa ta sariya* kama.
14 Sabu an k'a mɛn a da ra ko Nazarɛtikacɛ Yesu bɛna Alabatosoba
ci, ani ko cira Musa ka landa minw di an ma, ko a bɛna o bɛɛ yɛlɛma.»
15 Kititigɛjama mɔgɔw ka o ɲa lɔ Etiyɛni na, a ɲada kɛra o ɲa na i
ko mɛlɛkɛ dɔ ta.

7

Etiyɛni ta waajuri

1 Sarakalasebagaw kuntigiba* ka Etiyɛni ɲininka ko: «Mɔgɔw ka min
fɔ, yala a kɛra ten?»
2 Etiyɛni k'a jaabi ko: «Ne faw, ani ne balemaw, aw ye lamɛnni
kɛ! Nɔɔrɔtigi Ala ka a yɛrɛ yira an bɛmacɛ Iburahima ra, k'a to
Mesopotami jamana ra, sani a ye taga sigi Karan mara ra.
3 A k'a fɔ Iburahima ye ko: ‹Bɔ i ta jamana ra, ani i ta gbamɔgɔw cɛ
ra. Ne bɛna jamana min yira i ra, i ye taga o yɔrɔ ra.›
4 Ayiwa, Iburahima wurira ka bɔ Kalidekaw ta mara ra, ka taga sigi
Karan mara ra. A facɛ sara tuma min na, Ala k'a labɔ Karan; an bɛ
jamana min na yan bi, a nana sigi o ra.

7:3 7.3 Nin kuma fɔra Damina 12.1.

5 Nka Ala tun ma yɔrɔ si di a ma nin jamana kɔnɔ k'a kɛ a ta ye, hali
senlayɔrɔ. Nka Ala ka layiri ta a ye ko nin jamana bɛna kɛ a denw ta
ye ale kɔ fɛ, k'a sɔrɔ den tun tɛ Iburahima yɛrɛ fɛ o wagati ra.
6 Ala k'a fɔ a ye ko: ‹I ta duruja bɛna taga to lonanya ra jamana wɛrɛ
ra. O jamana mɔgɔw bɛna o bla jɔnya ra ka o tɔɔrɔ fɔ san kɛmɛ naani.
7 Nka o bɛna kɛ siya min ta jɔnw ye, ne yɛrɛ le bɛna kiti ben o siya
mɔgɔw kan. O kɔ fɛ, o bɛna bɔ ka na Ala bato nin yɔrɔ ra yan*.›
8 O kɔ, Ala ka kɛnɛsigiri yira Iburahima ra, ka o kɛ ale ni Iburahima
ta jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn ye. O kosɔn Iburahima nana Isiyaka sɔrɔ
minkɛ, a ka a kɛnɛsigi a worolon tere seeginan. Isiyaka nana Yakuba
sɔrɔ, ale fana ka o kɛnɛsigi. Yakuba ka an bɛmacɛ tan ni fla sɔrɔ, ale
fana ka olugu kɛnɛsigi.
9 «An bɛmacɛ Yusufu ɲangboya ka an bɛma tɔw sɔrɔ; o k'a fiyeere
mɔgɔ dɔw ma, olugu tagara ni a ye Misiran.
10 Nka Ala tora Yusufu fɛ ka a bɔsi o tɔɔrɔw bɛɛ ma. Ala ka
hakiritigiya di a ma k'a ko diya Farawona ye, Misiran masacɛ.
Farawona k'a sigi Misiran jamana kuntigiya ra, k'a kɛ masaso ɲamɔgɔ
ye.
11 O wagatiw ra kɔngɔba benna Misiran jamana bɛɛ kan, ani
Kanaana* jamana bɛɛ. Sɛgɛ tun bonyara kosɛbɛ. An bɛmaw tun tɛ
foyi sɔrɔra k'a domu.
12 «Ayiwa, Yakuba nana a mɛn ko domuni bɛ sɔrɔra Misiran. A ka
an bɛmaw ci ko o ye taga siman dɔ san; o kɛra a siɲaga fɔlɔ ye.
13 A siɲaga flanan na, Yusufu k'a yɛrɛ yira a balemaw ra. O wagati
le ra masacɛ Farawona sɔrɔra ka Yusufu bɔyɔrɔ lɔn.
14 O kɔ, Yusufu ka mɔgɔ dɔw ci ka taga a facɛ ni a somɔgɔw bɛɛ ta
ka na ni o ye. O tun bɛ mɔgɔ biwolonfla ni looru.
15 Yakuba tagara o cogo le ra Misiran. A tora Misiran fɔ ka na sa; an
bɛmaw bɛɛ nana sa fana.
16 O sara minkɛ, Iburahima tun ka kaburu min san Hamɔri dencɛw
fɛ Sikɛmu, o nana ni o ye ka na o suw don o yɔrɔ ra.
17 «Ayiwa, i n'a fɔ Ala tun ka layiri min ta Iburahima ye, o kɛwagati
tun bɛ surunyara; an ta siya bonyara, o cayara Misiran jamana ra.
18 O wagati le ra masacɛ dɔ wɛrɛ nana sigi Misiran jamana kunna;
ale tun ma dɔ lɔn Yusufu ta ko ra.
19 O masacɛ ka an ta siyamɔgɔw janfa ni ceguya ye, ka an bɛmaw
tɔɔrɔ; a tun bɛ o jagboya k'a to o ye o ta denw to kɛnɛ ma, janko denw
ye faga.
20 O wagati le ra cira Musa worora. A tun cɛ ka ɲi kosɛbɛ, k'a ko
diya Ala yɛrɛ ye. A facɛ ni a bamuso k'a dogo k'a lamɔ bon kɔnɔ fɔ
karo saba.
21 O kɔ, o k'a bla kɛnɛ ma fana; nka Farawona denmuso nana a ye,
a ka a ta ka taga a lamɔ, k'a kɛ i ko a yɛrɛ dencɛ.
22 O cogo ra, Musa karanna Misirankaw ta lɔnniya bɛɛ ra. Baraka
tun bɛ a ta kumaw, ani a ta kɛwalew bɛɛ ra.
23 «Musa si nana san binaani sɔrɔ wagati min na, a k'a latigɛ ko a
bɛ taga a balema Izirayɛlimɔgɔw flɛ.
24 A tagara a ye ko Misirankacɛ dɔ bɛ a balema dɔ bugɔra. Musa ka
a balemacɛ dɛmɛ ka Misirankacɛ bugɔ k'a faga ka a balemacɛ dimibɔ.

---

* **7:7 7.6-7** Nin kuma fɔra Damina 15.13-14, ani Bɔri 3.12.

25 A tun bɛ Musa hakiri ra ko o cogo ra a balemaw bɛna a faamu ko
Ala bɛna o kisi ale sababu le ra; nka a balemaw ma o faamu.
26 O dugusagbɛ Musa tagara a balema dɔw sɔrɔ kɛrɛra. A ko a bɛ
olugu sorona o ye bɛn kelen ma; a ko: ‹Aw ye ɲɔgɔn balemaw le ye;
mun kosɔn aw bɛ ɲɔgɔn kɛrɛ?›
27 Nka min tun bɛ a tɔɲɔgɔn bugɔra, ale ka Musa mafiyɛnya, k'a fɔ
ko: ‹Jɔn le ka ele sigi anw kunna ka i kɛ anw ta kititigɛbaga ye?
28 Kɔni i t'a fɛ ka ne faga le fana i n'a fɔ i ka Misirankacɛ faga cogo
min na kunu?›
29 Cɛ ka o kuma fɔ minkɛ, Musa borira ka taga to fɔ Madiyan jamana
ra. A ka dencɛ fla sɔrɔ o yɔrɔ ra.
30 «San binaani tɛmɛnin kɔ, ka Musa to kongokolon kɔnɔ Sinayi kuru
kɛrɛ fɛ, mɛlɛkɛ dɔ ka a yɛrɛ yira a ra yiritunin tasumaman dɔ ra.
31 Musa ka o ye minkɛ, o ko ka a kɔnɔnɔban. A gbarara ko a b'a flɛ
ka ɲa minkɛ, Matigi Ala kumana a fɛ k'a fɔ a ye ko:
32 ‹Ne le ye i bɛmaw ta Ala ye, Iburahima, ani Isiyaka, ani Yakuba ta
Ala.› Musa siranna fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ, a ma sɔn ka a ɲa kɔrɔta k'a flɛ
tuun.
33 O kɔ, Matigi Ala ko Musa ma ko: ‹I ta sanbara bɔ i sen na, sabu i
lɔnin bɛ yɔrɔ min na nin ye, o ye yɔrɔ saninman le ye.›
34 Ala k'a fɔ a ye tuun ko: ‹Ne ta mɔgɔw tɔɔrɔnin bɛ cogo min na
Misiran, ne ka o ye, ne ka o ŋunakan mɛn fana. Ne jigira ka na o kisi
ka bɔ jɔnya ra. Na, sisan ne bɛ i ci ka taga Misiran.›
35 «Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw tun banna o Musa min na k'a fiyɛnya ko:
‹Jɔn le ka ele sigi anw kunna ka i kɛ anw ta kititigɛbaga ye,› Ala nana
o Musa le ci k'a kɛ o kuntigi ye, ani ka o kisi ka bɔ Misiran jɔnya
ra mɛlɛkɛ sababu ra, mɛlɛkɛ min tun ka a yɛrɛ yira a ra yiritunin
tasumaman ra.
36 Ale Musa kelen le ka o labɔ Misiran jɔnya ra, ka tagamasiyɛnw
ni kabakow kɛ Misiran jamana kɔnɔ, ani o tɛmɛtɔ Kɔgɔjiwulen cɛ ma,
ani kongo kɔnɔ ka se fɔ san binaani.
37 O Musa kelen le k'a fɔ fana Izirayɛlimɔgɔw ye ko: ‹Ala bɛna cira
dɔ lana aw fɛ ka bɔ aw yɛrɛ balemaw cɛ ra, i n'a fɔ ne.›
38 Ala ka kuma barakamanw fɔ ale Musa le ye k'a lase an bɛmaw
ma; o wagati ra mɔgɔw lajɛnnin tun bɛ kongo kɔnɔ, mɛlɛkɛ tun bɛ
kumana ale ni an bɛmaw fɛ Sinayi kuru kan.
39 «Nka an bɛmaw ma sɔn a ta kuma ma, o banna a ra, ka o hakiri
yɛlɛma Misiran ta fɛnw fɛ;
40 o k'a fɔ Haruna ye ko: ‹Batofɛn dɔw lalaga an ye, minw bɛna bla
an ɲa ka taga; sabu nin Musa min ka an labɔ Misiran jamana ra, an tɛ
a yera, an ma o lɔn fɛn min k'a sɔrɔ.›
41 O cogo ra o ka misiden dɔ bisigiya lalaga, ka saraka bɔ o batofɛn
ye, ka ɲagari o yɛrɛ boro ta fɛn lalaganin kosɔn.
42 Nka Ala dimina o kɔrɔ ka a kɔ di o ma, k'a to o ye tere ni karo ni
lolow bato, i n'a fɔ a sɛbɛra ciraw ta kitabuw ra cogo min na ko:
‹Aw Izirayɛlimɔgɔw, aw bɛ miiri ko aw ka bɛgan sarakaw
ni saraka tɔ minw bɛɛ bɔ kongokolon kɔnɔ san binaani kɔnɔ,
ko aw ka o bɔ ne le ye wa?
43 Aw ma o sarakaw bɔ ne ye dɛ,

7:33 7.27-33 Nin kuma fɔra Bɔri 2.14–3.10. **7:37 7.37** Nin kuma fɔra Sariya 18.15,18. **7:40 7.40** Nin kuma fɔra Bɔri 32.1,23.

nka aw ta jo min tɔgɔ ye ko Molɔki, aw ka o ta fanibon le ta,
ani lolo min tɔgɔ ye ko Refan, aw ka olugu bisigiya le lalaga ka o bato.
O le kosɔn ne bɛna aw bla ka taga fɔ Babilɔni kɔ fɛ†.›
44 «Ayiwa, ka an bɛmaw to kongokolon kɔnɔ, jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta
fanibon tun bɛ o boro; Musa tun ka o lalaga i n'a fɔ a tun fɔra a ye
cogo min na, ko Ala ka min yira a ra, a ye a lalaga ka kaɲa ni o ye.
45 O kɔ fɛ an bɛmaw nana o fanibon di o ta denw ma. Yosuwe le kɛra
olugu ɲamɔgɔ ye ka taga ni o fanibon ye siya wɛrɛw ta jamana ra; Ala
tun ka o siyaw gbɛn ka bɔ o ta jamana ra, k'a di Izirayɛlimɔgɔw ma.
Fanibon tora o fɛ fɔ ka na se Dawuda ta wagati ma.
46 Dawuda ka nɛɛma sɔrɔ Ala fɛ fɔ a ka Ala daari ko a y'a to ale ye
bon dɔ lɔ Yakuba ta Ala ye.
47 Nka Dawuda dencɛ Sulemani le nana kɛ o bon lɔbaga ye.
48 «O bɛɛ n'a ta, mɔgɔ boro ka bon min lɔ, Ala Kɔrɔtaninba tɛ sigi o
kɔnɔ; i n'a fɔ cira k'a fɔ cogo min na ko:
49 ‹Sankolo ye ne ta masasiginan ye,
dugukolo ye ne senblayɔrɔ ye;
aw bɛ se ka bon juman le lɔ ne ye,
walama yɔrɔ juman le bɛ yi tuun,
min bɛ se ka kɛ ne laganfiyayɔrɔ ye?
50 Ne le ma o fɛnw bɛɛ dan ni ne ta sebagaya ye wa?›
51 «Ayiwa, aw mɔgɔ murutininw, mɔgɔ jusukungbɛlɛnw, ani mɔgɔ
torokungbɛlɛnw, aw bɛ Nin Saninman* sɔsɔ tuma bɛɛ, aw ni aw
bɛmaw bɛɛ ka kan.
52 Cira juman le bɛ yi, aw bɛmaw ma min tɔɔrɔ? Minw ka Ala ta
mɔgɔ terennin nako kibaro fɔ, aw ka olugu faga. Sisan aw nana o
mɔgɔ terennin fana janfa k'a faga.
53 Aw le tun ka Ala ta sariyaw* sɔrɔ mɛlɛkɛw sababu ra, o bɛɛ n'a
ta, aw ma sɔn ka tagama o sariyaw kan.»

Etiyɛni fagacogo

54 Yahudiyaw ka o kumaw mɛn minkɛ, o dimina fɔ o bɛ o ɲin ɲimi
Etiyɛni kama.
55 Nka Etiyɛni fanin Nin Saninman* na, a k'a ɲa lɔ sankolo ra ka Ala
nɔɔrɔ ye, ka Yesu lɔnin ye Ala kininboroyanfan fɛ.
56 A ko: «Ne ɲa bɛ sankolo dayɛlɛnin na, Min kɛra Adamaden ye*,
ne ɲa bɛ o lɔnin na Ala kininboroyanfan fɛ.»
57 Kabini Etiyɛni ka o fɔ, mɔgɔw ka kulekanba ci, ka o torow datugu;
o kɔ, o bɛɛ girinna ka na ton Etiyɛni kan,
58 k'a mina k'a sama ka taga ni a ye dugu kɔ fɛ, ka taga a bon ni
kabakuru ye k'a faga. A fagabagaw tun ka o ta deregew bɔ ka o bla
kanbelen dɔ kɔrɔ, min tɔgɔ tun ye ko Sɔli.
59 Wagati min na o tun bɛ Etiyɛni bonna ni kabakuru ye, a ka Ala
daari, ko: «Matigi Yesu, ne nin mina.»
60 O kɔ, a ka a kinbiri gban ka pɛrɛn k'a fɔ ko: «Matigi, i kana nin
jurumun jate o kun.» Etiyɛni ka o fɔ minkɛ, a sara.

† **7:43 7.43** Nin kuma fɔra Amɔsi 5.25-27. Molɔki tun ye Kanaanakaw ta batofɛn dɔ tɔgɔ ye. Refan tun ye Babilɔnikaw ta batofɛn dɔ ye. **7:50 7.50** Nin kuma fɔra Ezayi 66.1-2.

8

Sɔli ka lanabagaw tɔɔrɔ

1 Sɔli fana tun sɔnna Etiyɛni fagako ma.
O lon na, kɔni tɔɔrɔba sera lanabagaw bɛɛ ma Zeruzalɛmu; o tɔɔrɔ
bonyakojugu fɛ, lanabagaw bɛɛ janjanna ka taga Zude mara ni Samari
mara ra. Ciradenw* dɔrɔn le tora Zeruzalɛmu.
2 Alaŋasiranbaga dɔw ka Etiyɛni ta ka taga a su don; o kasira kosɛbɛ
Etiyɛni ta saya kosɔn.
3 Nka Sɔli kɔni tun b'a fɛ ka lanabagaw ban le pewu. A tun bɛ taga
don bonw kɔnɔ, ni a ka lanabaga fɛn o fɛn ye, cɛ o muso o, a bɛ o bɛɛ
mina fanga ra ka taga o bla kaso ra.

Filipe ka Kibaro Diman fɔ Samari

4 Lanabaga minw tun borira ka bɔ Zeruzalɛmu, olugu tun bɛ
yaalayaala yɔrɔw ra, ka Ala ta Kibaro Diman* waajuri kɛ.
5 O ra, Filipe tagara Samari dugu dɔ ra, ka taga Kisibaga* Yesu Kirisita
ta ko waajuri kɛ o mɔgɔw ye.
6 Filipe tun bɛ kabako minw kɛra, o dugumɔgɔw ka o kow mɛn
minkɛ, ani dɔw nana a ye fana minkɛ, jama caman nana o toro malɔ
ka Filipe ta kumaw lamɛn kosɛbɛ.
7 Sabu Filipe tun bɛ jinatɔw ta jinaw gbɛn ka bɔ o ra; jinaw tun
bɛ kulekanba ci ka bɔ jinatɔw ra. A ka muruguw ni nabara caman
kɛnɛya.
8 O kɛra ɲagariba ye o dugu kɔnɔ.
9 Cɛ dɔ tun bɛ o dugu kɔnɔ kakɔrɔ, o tɔgɔ tun ye ko Simɔn. A tun bɛ
jinamoriya kɛ fɔ ka Samarikaw bɛɛ kɔnɔnɔban. A tun bɛ a yɛrɛ kɛra
kolɔnbagaba ye.
10 Mɔgɔ fitini fara mɔgɔba kan, bɛɛ tun b'a flɛra, k'a lamɛn; o tun
b'a fɔra ko: «Nin kɔni ye Ala ta sebagaya yɛrɛ le ye, sebagayaba.»
11 O bɛɛ tun b'a flɛ, k'a lamɛn, sabu kabini wagatijan a tun bɛ
jinamoriyako minw kɛra, o tun ka o kɔnɔnɔban.
12 Nka Filipe ka Ala ta Masaya* ko ni Yesu Kirisita tɔgɔ kibaro Diman
fɔ o ye minkɛ, o mɔgɔw sɔnna Filipe ta kuma ma; cɛ fara muso kan, o
bɛɛ batizera.
13 Hali Simɔn yɛrɛ sɔnna Ala ta Kuma ma. A batizera minkɛ, a tora
ni Filipe ye. Filipe tun bɛ tagamasiyɛnw ni kabako minw kɛra, o tun
k'a kɔnɔnɔban kosɛbɛ.

Ciradenw ka Ala daari Samari lanabagaw ye

14 Ciradenw* tora Zeruzalɛmu k'a mɛn ko Samarika dɔw sɔnna ka
la Ala ta Kuma ra; o ka Piyɛri ni Yuhana ci o fɛ.
15 Piyɛri ni Yuhana sera Samari tuma min na, o ka Ala daari Samari
lanabagaw ye, janko o ye Nin Saninman* sɔrɔ.
16 Sabu Nin Saninman* tun ma jigi o mɔgɔw si kan fɔlɔ; o tun
batizera Matigi Yesu tɔgɔ le ra dɔrɔn.
17 O ra, Piyɛri ni Yuhana ka o boro la o kan minkɛ, o ka Nin Saninman
sɔrɔ.
18 Ayiwa, Simɔn k'a ye ko lanabagaw ka Nin Saninman sɔrɔ ciradenw
ta borolari fɛ minkɛ, a ka wari di o ma,
19 k'a fɔ o ye ko: «Aw ye nin sebagaya di ne fana ma, janko ni ne ka
ne boro la mɔgɔ o mɔgɔ kan, o tigi ye Nin Saninman sɔrɔ.»

20 Piyɛri ko a ma ko: «Ele ni i ta wari bɛɛ ye halaki ɲɔgɔn fɛ, sabu i
b'a miiri ko Ala bɛ fɛn min di gbansan, i bɛ se ka o sɔrɔ ni wari ye.»
21 O kɔ, Piyɛri k'a fɔ a ye ko: «Ele kɔni nin tɛ nin ko ra, i ta sɔrɔta
fana t'a ra, sabu i jusukun ma teren Ala ɲa kɔrɔ.
22 Nimisa i ta miirijuguw ra, ka Matigi daari, janko ŋaninyajugu
minw bɛ i jusukun na, a ye o yafa i ma, ni a bɛ se ka kɛ;
23 sabu ne k'a ye ko ele kɔnɔ fanin lo ɲangboya ni kojugu ra, fɔ ka i
siri ka i bla jurumun ta jɔnya ra.»
24 Simɔn ko Piyɛri ni Yuhana ma ko: «Aw yɛrɛ ye Matigi daari ne ye,
janko aw ka min fɔ, o si kana ne sɔrɔ.»
25 Piyɛri ni Yuhana ka seereya kɛ, ka Matigi ta Kibaro Diman fɔ
mɔgɔw ye minkɛ, o sekɔra ka taga Zeruzalɛmu; o tagatɔ ka Kibaro
Diman fɔ Samari dugumisɛnw caman na ka taga.

Filipe ni Etiyopikacɛ fagama

26 Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ kumana Filipe fɛ, ko: «Wuri ka taga
woroduguyanfan fɛ. Sira min bɛ bɔ Zeruzalɛmu ka taga Gaza, i ye
o sira ta; mɔgɔ tɛ tɛmɛna o sira kan tuun.» Filipe wurira o yɔrɔnin
bɛɛ ra ka sira ta.
27 K'a tagatɔ to, a ka Etiyopikacɛ dɔ ye; o cɛ tun ye Etiyopi jamana
masamuso Kandasi ta fagamaba dɔ le ye. Ale le tun siginin bɛ
masamuso ta naforo bɛɛ kunna. O cɛ tun tagara Zeruzalɛmu ka taga
Ala bato.
28 A sekɔtɔ tun siginin bɛ a ta sowotoro kɔnɔ, a bɛ cira Ezayi ta kitabu
karanna.
29 Nin Saninman* k'a fɔ Filipe ye ko: «Gbara sowotoro nin na.»
30 Filipe borira ka gbara wotoro ra minkɛ, a k'a ye ko o Etiyopikacɛ bɛ
cira Ezayi ta kitabu karanna. Filipe k'a ɲininka ko: «I bɛ min karanna,
i ka o kɔrɔ lɔn wa?»
31 O cɛ ka Filipe jaabi ko: «Ne bɛ se k'a kɔrɔ lɔn cogo di, ni mɔgɔ m'a
yira ne ra?» A k'a fɔ Filipe ye ko a ye yɛlɛn ka sigi ale kɔrɔ sowotoro
kɔnɔ.
32 A tun bɛ yɔrɔ min karanna, o flɛ nin ye, ko:
«A tun kɛra i ko saga min minana ka taga a fagayɔrɔ ra,
i n'a fɔ sagaden min tɛ kasi a si kanbagaw boro,
a ma foyi fɔ.
33 O k'a mafiyɛnya, o ma sɔn ka lɔ a ra ko jo b'a fɛ.
Jɔn bɛ kuma a ta duruja ko ra?
Sabu o k'a faga k'a ta siya tunu dunuŋa ra.»
34 Ayiwa, cɛ ka kuma ta, k'a fɔ Filipe ye ko: «Ne bɛ i daari, a fɔ ne
ye, cira bɛ kumana jɔntigi ta ko le ra? A yɛrɛ ko lo wa, walama mɔgɔ
wɛrɛ ko lo?»
35 O tuma Filipe ka kuma ta; a k'a damina o kuma yɛrɛ ra ka Yesu
Kirisita ko Kibaro Diman* fɔ a ye.
36 Ka o tagatɔ to, o tagara se kɔ dɔ ma. Cɛ k'a fɔ Filipe ye ko: «Ji ye
nin ye! Mun le bɛ ne bari ka batize?»
37 [Filipe k'a fɔ a ye ko: «Ni i bɛ la Yesu ra ni i jusukun bɛɛ ye, i bɛ
se ka batize.» Cɛ ka Filipe jaabi ko: «Ne lara a ra ko Den min bɔra Ala
ra* ko Yesu Kirisita lo.»]
38 A ka sowotoro lalɔ; o fla bɛɛ jigira ji ra. Filipe k'a batize.

8:33 8.32-33 Nin kuma fɔra Ezayi 53.7-8.

39 O bɔra ji ra wagati min na, Matigi Nin ka Filipe ta ka taga ni a ye.
Cɛ ma Filipe ye tuun, nka a ka sira ta ka taga, a ninsɔndiyanin.
40 Filipe kɔni nana a yɛrɛ sɔrɔ Azɔti dugu le kɔnɔ. A bɔra yi ka taga
Sezare. A tagatɔ, a tɛmɛna dugu o dugu ra, a ka Kibaro Diman fɔ o bɛɛ
ra ka taga.

9

Yesu k'a yɛrɛ yira Sɔli ra
(Kɛwalew 22.3-16; 26.9-20; Galasikaw 1.1-16)

1 Ayiwa, o wagati ra Sɔli belen tun bɛ kankari lara Matigi Yesu ta
karamɔgɔdenw ye, ko ni a ka min o min mina, a bɛ o faga. A tagara
sarakalasebagaw kuntigiba* fɛ,
2 ko a ye sɛbɛ dɔ di ale ma; a tun b'a fɛ ka taga o sɛbɛ di Yahudiyaw
ta karanso kuntigiw ma Damasi dugu kɔnɔ, janko ni a ka mɔgɔ o mɔgɔ
sɔrɔ yi min bɛ o sirakura kan, cɛ fara muso kan, a ye o bɛɛ mina ka o
siri ka na ni o ye Zeruzalɛmu.
3 Ka Sɔli tagatɔ, a surunyanin Damasi ra, yeelenba dɔ barara ka bɔ
sankolo ra ka manamana ka Sɔli lamini.
4 Sɔli bɔra ka ben dugu ma. A ka kumakan dɔ mɛn, ko: «Sɔli, Sɔli,
mun kosɔn i bɛ ne tɔɔrɔra?»
5 Sɔli ko: «Ele ye jɔn ye, Matigi?» Kumakan ko: «I bɛ min tɔɔrɔra, o
ye ne Yesu le ye.
6 Ayiwa, wuri ka taga dugu kɔnɔ; i ka kan ka min kɛ, o bɛna o fɔ i
ye yi.»
7 Sɔli tagamaɲɔgɔnw ja tigɛninba lɔnin tora, o ma se ka kuma; olugu
tun bɛ kumakan mɛnna, nka o tun ma mɔgɔ si ye.
8 Sɔli wurira ka lɔ; a ɲa tun yɛlɛnin lo, nka a tun tɛ foyi yera. O k'a
boro mina ka taga ni a ye Damasi dugu kɔnɔ.
9 Sɔli ka tere saba kɛ, a tun tɛ yeri kɛ, a ma domuni kɛ, a ma ji min.

Ala ka Ananiyasi ci Sɔli fɛ

10 O wagati ra Yesu ta karamɔgɔden dɔ tun bɛ Damasi, o tɔgɔ tun ye
ko Ananiyasi. Matigi k'a yɛrɛ yira a ra, k'a wele ko: «Ananiyasi.» A
ko: «Naamu, Matigi.»
11 Matigi ko a ma ko: «Wuri sisan ka sira ta, o bɛ sira min wele ko Sira
Terennin. I bɛ taga Zuda ta so kɔnɔ. Ni i sera yi, i bɛ cɛ dɔ koɲininka,
a tɔgɔ ye ko Sɔli, a bɔra Tarisi. A bɛ Ala daarira sisan yɛrɛ.
12 K'a to Aladaari ra, Ala ka cɛ dɔ yira a ra min tɔgɔ ye ko Ananiyasi.
A k'a ye ko o cɛ donna a fɛ bon kɔnɔ k'a boro la a kan, janko a ye yeri
kɛ tuun.»
13 Ananiyasi ko: «E, Matigi, cɛ nin ka i ta mɔgɔ saninmanw tɔɔrɔ
cogo min na Zeruzalɛmu, mɔgɔ caman ka o lakari ne ye.
14 A nana ni sɛbɛ dɔ ye yan ka bɔ sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ, ko
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ i tɔgɔ fɔra yan, a ye o bɛɛ mina ka o siri ka taga ni o
ye.»
15 Nka Matigi k'a fɔ Ananiyasi ye ko: «Taga, sabu ne ka nin cɛ
ɲanawoloma k'a kɛ ne ta baarakɛminan le ye, janko a ye ne tɔgɔ
waajuri kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* ni o ta masacɛw ye, ani Izirayɛlimɔgɔw
ye.
16 Tɔɔrɔ minw bɛna se a ma fana ne kosɔn, ne bɛna o bɛɛ yira a ra.»

17 Ayiwa, Ananiyasi tagara; a tagara don bon kɔnɔ minkɛ, a k'a boro
la Sɔli kan, k'a fɔ a ye ko: «Ne balemacɛ Sɔli, Matigi Yesu min k'a yɛrɛ
yira i ra sira kan, ka i natɔ to yan, ale ka ne ci i fɛ, janko i ye yeri kɛ
tuun, ani ka fa Nin Saninman* na.»
18 O yɔrɔnin kelen bɛɛ fɛn dɔw bɔra Sɔli ɲadenw na ka benben, i n'a
fɔ jɛgɛfara; a ɲa yɛlɛra. A wurira, ka batize.
19 O kɔ, a ka domuni kɛ, ka baraka sɔrɔ.
Sɔli tora Damasi ka tere dama kɛ ni Yesu ta karamɔgɔdenw ye.

Sɔli ka waajuri kɛ Damasi

20 O wagati yɛrɛ ra Sɔli ka kɛ waajuri kɛ ye karansow kɔnɔ, k'a fɔ o
ye ko Den min bɔra Ala ra*, ko o ye Yesu le ye.
21 Mɔgɔ minw tun bɛ a lamɛnna, olugu bɛɛ kɔnɔnɔbanna; o tun b'a
fɔra ko: «Nin cɛ yɛrɛ le tun tɛ Yesu tɔgɔ fɔbagaw tɔɔrɔra Zeruzalɛmu
wa? A nakun yɛrɛ tun tɛ yan, janko ka o mɔgɔw mina ka o siri ka taga
ni o ye sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ Zeruzalɛmu wa?»
22 O bɛɛ n'a ta, dɔ le tun bɛ farara Sɔli ta lanaya baraka kan ka taga
ɲa; a ta waajuri cogo tun ka Yahudiyaw kɔnɔnɔfiri Damasi, sabu a tun
b'a fɔra k'a gbɛya ko Yesu ye Kisibaga* ye; o tun tɛ se ka foyi sɔrɔ k'a
jaabi tuun.
23 Ayiwa, tere dama tɛmɛnin kɔ, Damasi Yahudiyaw ka janfa siri ko
o bɛ Sɔli faga;
24 nka Sɔli bɔra o ta janfa kɔrɔ ma. O tun bɛ dugu dondaw bɛɛ kɔrɔsi
su ni tere, janko k'a sɔrɔ k'a faga.
25 Nka lon dɔ su fɛ, Yesu ta karamɔgɔdenw ka Sɔli don segi dɔ kɔnɔ
k'a lajigi dugu kogo kɔ fɛ ni juru ye.

Sɔli tagara Zeruzalɛmu

26 Ayiwa, Sɔli sera Zeruzalɛmu minkɛ, a tun b'a fɛ ka kori
karamɔgɔden tɔw ra, nka olugu bɛɛ tun bɛ siranna a ɲa, sabu o tun
ma la a ra ko a kɛra Yesu ta karamɔgɔden dɔ ye can ra.
27 O ra, Barinabasi tagara ni Sɔli ye ciradenw* fɛ; Sɔli ka Matigi ye
Damasi sira kan cogo min na, ani Matigi kumana a fɛ cogo min na, ani
Sɔli ka Yesu tɔgɔ fɔ k'a gbɛya mɔgɔw bɛɛ ɲa na ni jagbɛlɛya ye cogo
min na Damasi, Barinabasi ka o bɛɛ lakari ciradenw ye.
28 K'a ta o wagati ra, Sɔli kɛra ciradenw tagamaɲɔgɔn ye Zeruzalɛmu;
a tun bɛ kuma kɛnɛ kan, ka mɔgɔw waaju Matigi tɔgɔ ra.
29 Sɔli tun bɛ to ka kuma, ani ka sɔsɔri kɛ ni Yahudiya
gɛrɛkikanfɔbagaw fana ye; nka olugu fana tun b'a fagayɔrɔ ɲinina.
30 Lanabaga tɔw nana bɔ o ko kala ma minkɛ, olugu ka Sɔli lataga
Sezare; o kɔ, o k'a lataga Tarisi.
31 Ayiwa, o wagati ra lanabagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw tun bɛ hɛra
ra Zude ni Galile ni Samari. O baraka tun bɛ bonyara, o tun bɛ
tagama Matigi ɲasiran na; dɔw fana tun bɛ farara o kan lon o lon
Nin Saninman* baraka ra.

Piyɛri ka Ene kɛnɛya

32 Ayiwa, Piyɛri tun bɛ yɔrɔw bɛɛ yaalara ka lanabagaw flɛ; lanabaga
minw bɛ Lida, a tagara olugu fana fɛ.
33 A tagara a sɔrɔ cɛ dɔ lanin bɛ bana ra kabini san seegi, a tɔgɔ ye
ko Ene; a tun murugunin lo.

34 Piyɛri ko a ma ko: «Ene, Yesu Kirisita bɛ i kɛnɛya! I wuri ka i ta
lanan lalaga i yɛrɛ ye.» Ene wurira o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra.
35 Lida dugumɔgɔw bɛɛ, ani Sarɔn kɛnɛgbɛ mɔgɔw bɛɛ ka o ye
minkɛ, o sɔnna Matigi ma.

Piyɛri ka Tabita su lakunu

36 Ayiwa, lanabagamuso dɔ tun bɛ Zafa dugu kɔnɔ, a tɔgɔ tun ye ko
Tabita, walama Dɔrikasi, gɛrɛkikan na; o kɔrɔ ye ko dagbɛ. O muso
tun bɛ koɲuman caman kɛ, ka fagantanw dɛmɛ.
37 Tabita nana bana, fɔ ka na sa. O k'a su ko, k'a ta ka taga a la bon
dɔ kɔnɔ sankaso san fɛ.
38 I n'a fɔ Zafa ni Lida cɛ man jan, Zafa karamɔgɔdenw k'a mɛn ko
Piyɛri bɛ sɔrɔ Lida. O ka mɔgɔ fla ci ka taga Piyɛri daari, k'a fɔ a ye
ko: «Sabari ka na an fɛ sisan.»
39 Piyɛri wurira ka taga ni o ye. A sera yi minkɛ, o tagara ni a ye
bon kɔnɔ sankaso san fɛ. Muso cɛ saninw bɛɛ nana Piyɛri lamini, ka
to ka kasi. Ka Tabita ɲanaman to ni o ye, a tun bɛ derege fitiniw ni
deregeba minw lalaga, o ka o bɛɛ yira Piyɛri ra.
40 O tuma Piyɛri ka mɔgɔw bɛɛ labɔ kɛnɛ ma, k'a kinbiri gban dugu
ma ka Ala daari. O kɔ, a k'a ɲa yɛlɛma su fan fɛ k'a fɔ ko: «Tabita, i
wuri!» Tabita k'a ɲa yɛlɛ; a ka Piyɛri ye minkɛ, a wurira ka sigi.
41 Piyɛri k'a mina a boro ma k'a dɛmɛ k'a lawuri. O kɔ, Piyɛri ka
lanabagaw ni muso cɛ saninw wele, ka Tabita ɲanaman yira o ra.
42 Zafa dugumɔgɔw bɛɛ bɔra o ko kala ma. Mɔgɔ caman lara Matigi
ra.
43 Piyɛri tora Zafa ka wagatijan kɛ; a tun bɛ cɛ dɔ ta so kɔnɔ, min
tɔgɔ ye ko Simɔn, o tun ye gbolologibaga le ye.

10

Mɛlɛkɛ kumana Kɔrinɛli fɛ

1 Cɛ dɔ tun bɛ Sezare, min tɔgɔ tun ye ko Kɔrinɛli; sorasikuru min
bɛ wele ko Itali sorasikuru, ale tun ye o sorasikuru kuntigiba dɔ ye.
2 O cɛ tun ye Alaɲasiranbaga ye, ani Ala batobaga, a ni a ta somɔgɔw
bɛɛ. A tun bɛ saraka caman bɔ ka Yahudiya fagantanw sɔn, ka Ala
daari tuma bɛɛ.
3 Ayiwa, lon dɔ wulada fɛ, Kɔrinɛli k'a ye ko Ala ta mɛlɛkɛ dɔ nana
don ale fɛ bon kɔnɔ, ka a wele ko: «Kɔrinɛli!»
4 Kɔrinɛli k'a ɲa lɔ mɛlɛkɛ ra; a siranna. A ko: «Mun lo, Matigi?»
Mɛlɛkɛ k'a fɔ a ye ko: «I ta Aladaariw ni i ta sarakaw diyara Ala ye;
Ala ka a hakiri to i ra.
5 Ayiwa, mɔgɔ dɔw ci sisan ka taga Zafa, ka taga cɛ dɔ wele ka na,
min tɔgɔ ye ko Simɔn, ani a bɛ wele fana ko Piyɛri.
6 A bɛ gbolologibaga dɔ ta so, o fana tɔgɔ ye ko Simɔn; o ta bon bɛ
kɔgɔjida ra.»
7 Mɛlɛkɛ min kumana Kɔrinɛli fɛ, o tagara minkɛ dɔrɔn, Kɔrinɛli ka
a ta baaraden fla wele, ani sorasicɛ kelen, min tun ye a jɛnɲɔgɔn ye; o
fana tun ye Alaɲasiranbaga ye.
8 Ayiwa, mɛlɛkɛ ka kuma min fɔ, a ka o bɛɛ lakari olugu ye, ka o ci
ka taga Zafa.

Ala ka ko minw yira Piyɛri ra

9 O lon dugusagbɛ, o mɔgɔ saba tagatɔ, o surunyara Zafa ra minkɛ,
o wagati ra Piyɛri tun yɛlɛnna biribon kunna ka Ala daari; o y'a sɔrɔ
tere tun bɛ kuncɛ.
10 Kɔngɔ nana Piyɛri sɔrɔ, a ko a bɛ domuni kɛ. Ka o to domuni
labɛn na, Ala ka fɛn dɔ yira Piyɛri ra.
11 A ka sankolo dayɛlɛnin ye, ka fɛn dɔ ye i ko faniba dɔ, a sirinin
bɛ a kun naani na, a bɛ jigira ka na dugu ma.
12 Bɛgan suguya bɛɛ, ani dugukolo fɛn fofotaw, ani kɔnɔ suguya bɛɛ
tun bɛ o fani kɔnɔ.
13 Kumakan dɔ ko Piyɛri ma ko: «Piyɛri, wuri ka dɔ faga k'a domu.»
14 Piyɛri ko: «Ɔn-ɔn, Matigi, sabu ne ma fɛn nɔgɔnin, walama fɛn
saninyabari si domu ka ye*.»
15 Piyɛri ka o kumakan mɛn tuun a siɲaga flanan na, ko: «Ala k'a
latigɛ ko fɛn min saninyara, ele man kan ka o jate fɛn nɔgɔninw ye.»
16 O kuma fɔra ka se fɔ siɲaga saba; o kɔ, o yɔrɔnin bɛɛ o faniba
kɔrɔtara ka taga sankolo kɔnɔ.
17 Piyɛri hakiri tun ɲagamina; a ka fɛn minw ye, a tun bɛ miirira
o kɔrɔ ra. O wagati ra, Kɔrinɛli tun ka mɔgɔ minw ci, olugu nana se
Zafa, ka Simɔn ta yɔrɔ koɲininka; o ka yɔrɔ yira o ra minkɛ, o tagara
lɔ luda ra.
18 O ka weleri kɛ, ka ɲininkari kɛ ko: «Simɔn min bɛ wele ko Piyɛri,
ale bɛ yan le wa?»
19 Piyɛri ka fɛn minw ye, a belen tun bɛ miirira o kɔrɔ ra minkɛ, Nin
Saninman* k'a fɔ a ye ko: «A flɛ, mɔgɔ saba bɛ i koɲininkara kɛnɛ ma.
20 Wuri ka jigi, ka taga ni o ye, i kana sigiya; sabu ne le ka o ci i fɛ.»
21 Piyɛri jigira ka na o nɔ fɛ; a ko: «Aw bɛ mɔgɔ min yɔrɔɲinina, ne
lo. Aw nakun ye juman le ye ne fɛ?»
22 O mɔgɔw ka Piyɛri jaabi ko: «Sorasikuntigi Kɔrinɛli le ka an
ci; mɔgɔ terennin lo, a bɛ siran Ala ɲa fana. Yahudiyaw bɛɛ bɛ a
tɔgɔɲuman fɔra. Ala ta mɛlɛkɛ saninman dɔ ka a yɛrɛ yira a ra k'a fɔ
a ye ko a ye i wele ka na a ta so, janko ka i ta kumaw lamɛn.»
23 Piyɛri ka o ladon so kɔnɔ, ka siyɔrɔ di o ma. O dugusagbɛ a tagara
ni o ye. Zafa lanabaga dɔw tagara ni o ye fana.
24 O lon dugusagbɛ, o sera Sezare. O y'a sɔrɔ Kɔrinɛli tun k'a ta
somɔgɔw ni a teri ɲanamanw lajɛn a ta so kɔnɔ, ka Piyɛri makɔnɔ.
25 Piyɛri dontɔ so kɔnɔ, Kɔrinɛli nana a kunbɛn, ka a kinbiri gban
Piyɛri kɔrɔ.
26 Nka Piyɛri ka a lawuri k'a fɔ a ye ko: «I wuri, ne fana ye adamaden
le ye.»
27 Ka Piyɛri to kuma ra ni Kɔrinɛli ye, a donna bon kɔnɔ ka mɔgɔ
caman lajɛnnin yi.
28 Piyɛri k'a fɔ o ye ko: «Aw k'a lɔn ko ka kaɲa ni an ta sariya* ye,
Yahudiya si man kan ka jɛnŋɔgɔnya kɛ ni siya wɛrɛ mɔgɔ* ye, walama
ka don a ta so kɔnɔ. Nka Ala k'a yira ne ra ko ne man kan ka mɔgɔ si
jate mɔgɔ nɔgɔnin ye, walama mɔgɔ saninyabari.
29 O le kosɔn aw ka mɔgɔw ci ka taga ne wele minkɛ, ne nana, hali
ne ma sɔsɔri kɛ. Ayiwa, sisan ne bɛ aw ɲininka: ‹Aw ka ne wele ka na
kun juman le ra?› »

* **10:14 10.14** Piyɛri ka nin kuma fɔ ka kaɲa ni cira Musa ta sariya le ye (Sarakalasebagaw 11.1-47).

30 Kɔrinɛli ka Piyɛri jaabi ko: «Bi ye a tere naani ye, ka ne to Aladaari
ra ne ta bon kɔnɔ wulada fɛ nin wagati ɲɔgɔn na, ne barara ka cɛ dɔ
lɔnin ye ne ɲa kɔrɔ, deregegbɛ bɛ a kan na, a bɛ manamanana. A ko
ne ma ko:
31 ‹Kɔrinɛli, i ta Aladaari minana; i ka koɲuman o koɲuman kɛ, Ala
hakiri tora o bɛɛ ra fana.
32 Mɔgɔ dɔw ci ka taga Zafa, ka taga Simɔn wele, min tɔgɔ lara
fana ko Piyɛri. A bɛ cɛ dɔ ta lu kɔnɔ, o fana tɔgɔ ye ko Simɔn, a
bɛ gbolobaara kɛ, a ta lu bɛ kɔgɔjida ra.›
33 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ne ka mɔgɔ dɔw ci ka taga i wele; i nako ɲana.
Ayiwa, sisan an bɛɛ lajɛnnin flɛ yan Ala ɲa kɔrɔ; Matigi ka fɛn o fɛn
yira i ra, an b'a fɛ ka o lamɛn.»

Piyɛri ka waajuri kɛ Kɔrinɛli ta so kɔnɔ

34 O tuma Piyɛri ka kuma ta k'a fɔ ko: «Can ra, ne k'a lɔn sisan ko
Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra,
35 nka siya o siya ra, mɔgɔ min bɛ siran Ala ɲa, ka tagama terenninya
kan, o tigi ko ka di Ala ye.
36 Ala ka a ta kuma lase Izirayɛlimɔgɔw ma, ka hɛra Kibaro Diman*
fɔ o ye Yesu Kirisita baraka ra. Ale le ye mɔgɔ bɛɛ Matigi ye;
37 Yesu ta koɲaw kɛra cogo min na Zude jamana yɔrɔ bɛɛ ra, k'a
damina Galile, aw yɛrɛ ka o kow bɛɛ lɔn. O kow kɛra Yuhana ta
waajuri ni a ta batizeri* kɔ fɛ.
38 Ayiwa, Ala ka Yesu Nazarɛtikacɛ ɲanawoloma cogo min na k'a fa
Nin Saninman* na, ka sebagaya di a ma, aw ka o lɔn. A tun bɛ yɔrɔw
yaalayaala, ka koɲuman kɛ mɔgɔw ye, ani minw bɛɛ tun bɛ Setana ta
jɔnya ra, a tun bɛ olugu bɛɛ kisi ka bɔ o jɔnya ra, sabu Ala tun bɛ ni a
ye.
39 Yesu ka ko o ko kɛ Yahudiyaw ta jamana ra, ani Zeruzalɛmu dugu
yɛrɛ kɔnɔ, anw ye o kow seerew ye. O k'a mina k'a gbengben yiri ra
k'a faga.
40 Nka a saya tere sabanan, Ala ka a lakunu ka bɔ saya ra, k'a to a
ye a yɛrɛ yira mɔgɔw ra.
41 Mɔgɔw bɛɛ m'a ye, nka Ala tun ka anw minw ɲanawoloma kakɔrɔ
ka kɛ a seerew ye, anw le k'a ye, an minw ka domuni kɛ, ani ka minnin
kɛ ni a ye, a kununin kɔ ka bɔ saya ra.
42 Yesu ka nin ci di anw ma ko an ye mɔgɔw waaju, k'a fɔ k'a gbɛlɛya
ko Ala ka Yesu le sigi k'a kɛ suw, ani ɲanamanw ta kititigɛbaga ye.
43 Ciraw bɛɛ kɛra seerew ye k'a fɔ ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la Yesu ra,
o tigi bɛ jurumun yafa sɔrɔ a tɔgɔ baraka ra.»

Nin Saninman jigira siya wɛrɛ mɔgɔw kan

44 Ka Piyɛri to o kuma ra, Nin Saninman* jigira a lamɛnbagaw bɛɛ
kan.
45 Yahudiya lanabaga minw tun ka Piyɛri blasira, olugu kabakoyara
k'a ye ko Ala ka Nin Saninman di, k'a lajigi siya wɛrɛ mɔgɔw* fana
kan.
46 Sabu o k'a ye ko o mɔgɔw bɛ kumana kan wɛrɛw ra, ka Ala bonya.
47 O tuma Piyɛri ko: «Mɔgɔ minw ka Nin Saninman sɔrɔ i ko anw
fana k'a sɔrɔ cogo min na, yala an bɛ se ka olugu bari ko o kana batize
ji ra wa?»
48 O ra, Piyɛri k'a latigɛ ko o mɔgɔw ye batize Yesu Kirisita tɔgɔ ra.

O kɔ, o ka Piyɛri daari ko a ye tere dama kɛ o fɛ.

11

Piyɛri ka Kɔrinɛli ta ko ɲafɔ Zeruzalɛmu lanabagaw ye

1 Ciradenw* ni lanabaga minw bɛ Zude, olugu k'a mɛn ko siya wɛrɛ
mɔgɔw* fana sɔnna Ala ta Kuma ma.
2 O kosɔn tuma min na Piyɛri kɔsegira ka na Zeruzalɛmu, Yahudiya
lanabagaw ka Piyɛri jaraki, ko:
3 «Ele sɔnna ka taga don siya kɛnɛsigibariw ta so kɔnɔ, fɔ ka domuni
kɛ ni o ye!»
4 O tuma, kow tɛmɛna cogo min na, Piyɛri ka o bɛɛ ɲafɔ o ye kelen
kelen.
5 A ko: «Tuma min ne tun bɛ Zafa dugu kɔnɔ, lon dɔ, ka ne to
Aladaari ra, Ala ka fɛn dɔ yira ne ra: ne ka fɛn dɔ ye, o fɛn tun bɛ
i ko faniba dɔ, a sirinin bɛ a kun naani na, a bɛ jigira ka bɔ san fɛ; a
nana se ne kɔrɔ.
6 Ne k'a lalaga k'a flɛ minkɛ, ne ka dugukolo bɛganw ni kongosogow
ni fɛn fofotaw ni kɔnɔw ye o faniba kɔnɔ.
7 Ne ka kumakan dɔ mɛn; a ko ne ma ko: ‹Piyɛri, wuri ka dɔ faga
k'a domu.›
8 Ne ko: ‹Ɔn-ɔn, Matigi, sabu fɛn nɔgɔnin walama fɛn saninyabari si
ma don ne da ra ka ye fiyewu.›
9 Nka kumakan bɔra sankolo ra tuun a siɲaga flanan na, ko: ‹Ala k'a
latigɛ ko fɛn min saninyara, ele man kan ka o jate fɛn nɔgɔninw ye.›
10 A kɛra ten ka se fɔ siɲaga saba; o kɔ, o faniba ni a kɔnɔfɛnw
yɛlɛnna ka taga sankolo kɔnɔ.
11 «O wagati kelen yɛrɛ ra, ne tun bɛ lu min kɔnɔ, mɔgɔ saba nana
lɔ o lu donda ra, ko o ka olugu ci ne fɛ ka bɔ Sezare.
12 Nin Saninman* k'a fɔ ne ye ko ne ye taga ni o mɔgɔw ye, ko ne
kana sigiya. Balemacɛ wɔɔrɔ minw flɛ nin ye, olugu tagara ne blasira.
An tagara don Kɔrinɛli ta bon kɔnɔ.
13 Ayiwa, Kɔrinɛli k'a fɔ an ye ko ale ka mɛlɛkɛ lɔnin ye a ta bon
kɔnɔ, ko mɛlɛkɛ k'a fɔ a ye ko: ‹Mɔgɔ dɔ ci ka taga Zafa ka taga Simɔn
wele, min tɔgɔ lara ko Piyɛri;
14 ele ni i ta gbamɔgɔw bɛɛ bɛna kisi cogo min na, ale le bɛna o sira
yira aw ra.›
15 Ayiwa, ne ka kuma damina minkɛ dɔrɔn, Nin Saninman jigira o
mɔgɔw kan i n'a fɔ a tun jigira anw kan cogo min na a damina ra.
16 O tuma, ne hakiri sɔrɔra ka jigi Matigi ta kuma ra, ko: ‹Yuhana ka
mɔgɔw batize ji le ra, nka aw kɔni aw bɛna batize ni Nin Saninman le
ye.›
17 Ayiwa, anw minw lara Matigi Yesu ra, Ala ka fɛn min di anw ma,
ni a nana o fɛn kelen di olugu fana ma, o tuma ne ye jɔn le ye k'a fɔ
ko ne bɛ ban Ala sago ma?»
18 Ciradenw ni lanabaga tɔw ka Piyɛri ta kuma mɛn minkɛ, o jusu
sɔrɔra ka suma, o ka Ala tando; o ko: «Can lo, Ala sɔnna k'a to siya
wɛrɛ mɔgɔw* fana ye nimisa o ta jurumunw na, janko o ye ɲanamanya
sɔrɔ.»

Antiyɔsi ta lanabagaw ta jɛnkuru

19 Etiyɛni faganin kɔ, o ka lanabagaw tɔɔrɔ kosɛbɛ. Lanabaga minw
borira ka janjan o tɔɔrɔw wagati ra, olugu dɔw tagara fɔ Fenisi, ani
Sipere maraw ra; dɔw tagara Antiyɔsi. Nka olugu tun tɛ Ala ta Kuma
fɔ mɔgɔ wɛrɛ ye ni Yahudiyaw dɔrɔn tɛ.
20 O bɛɛ n'a ta, o mɔgɔ dɔw tun bɔra Sipere ni Sirɛni ka na Antiyɔsi;
olugu kumana siya wɛrɛ mɔgɔw* fana fɛ, ka Matigi Yesu ta Kibaro
Diman* fɔ o ye.
21 Matigi ta sebagaya tun bɛ o lanabagaw kan; mɔgɔ camanba lara
Matigi ra, ka sɔn Matigi ma.
22 O ko kibaroya sera Zeruzalɛmu lanabagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw ma
minkɛ, o ka Barinabasi ci ka taga Antiyɔsi.
23 Barinabasi sera Antiyɔsi minkɛ, a ka Ala ta baraka ye lanabagaw
kan minkɛ, o ka a jusu diya. A ka lanabagaw ja gbɛlɛya ko o ye jija ka
to Matigi ta sira kan.
24 Barinabasi tun ye mɔgɔɲuman le ye; a tun fara Nin Saninman*
na, lanaya tun b'a jusu ra fana. Jama caman fana sɔnna Matigi ma.
25 O kɔ, Barinabasi tagara Tarisi, ka taga Sɔli yɔrɔɲini.
26 A ka Sɔli ye minkɛ, a nana ni a ye Antiyɔsi. O ka san kelen dafanin
kɛ, o bɛ to ka taga lajɛn ni lanabagaw ye; o ka mɔgɔ caman karan
Matigi ta sira ra. Ka lanabagaw wele ko Kirisita* ta mɔgɔw*, o dabɔra
Antiyɔsi ta lanabagaw le ra.
27 O lonw na, cira dɔw tun bɔra Zeruzalɛmu ka na Antiyɔsi.
28 O ra kelen tɔgɔ tun ye ko Agabusi; ale wurira k'a fɔ Nin Saninman
baraka ra ko kɔngɔba dɔ bɛna ben dunuɲa yɔrɔ bɛɛ kan. O kuma nana
kɛ can ye; o kɔngɔba kɛra Rɔmu* masacɛba Kolodi ta tere ra.
29 O ra, Antiyɔsi ta lanabagaw k'a latigɛ ka kaɲa ni o bɛɛ kelen kelen
seko ye, ka o balemaw dɛmɛ, minw ye Zude lanabagaw ye.
30 O ka o le kɛ; o ka o fɛnw don Barinabasi ni Sɔli boro, ka taga o di
Zude lanabagaw ta cɛkɔrɔbaw ma.

12

Yakuba fagako ani Piyɛri minako

1 O wagati ra, masacɛ Herodi* ka lanabaga dɔw mina ka o tɔɔrɔ.
2 A ka Yuhana balemacɛ Yakuba faga ni muru ye.
3 A k'a ye ko o diyara Yahudiyaw ye minkɛ, a ko o ye Piyɛri fana
mina. O tun kɛra burufunubari ɲanagbɛ* wagati ra.
4 Ayiwa, o ka Piyɛri mina k'a bla kaso ra, ka sorasicɛ naani
sigiyɔrɔma naani bla k'a kɔrɔsi; a tun b'a fɛ ka Piyɛri ta kiti tigɛ jama
ɲa kɔrɔ Jɔnyaban ɲanagbɛ* tɛmɛnin kɔ.
5 Piyɛri kɔni tora kasobon kɔnɔ yi; nka lanabagaw tun jijara Aladaari
ra a ye.

Piyɛri bɔcogo kaso ra

6 Ayiwa, Herodi* tun labɛnna, ko ni dugu gbɛra, a bɛna Piyɛri ta kiti
tigɛ jama ɲa kɔrɔ. O su fɛ, Piyɛri tun bɛ sunɔgɔra sorasi fla cɛ ma, k'a
sirinin to ni nɛgɛjɔrɔkɔ fla ye. Sorasi dɔw tun lɔlɔnin bɛ da ra, o bɛ
kasobon kɔrɔsira.
7 Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ donna kasobon kɔnɔ; yeelen dɔ manamanana
kasobon kɔnɔ. Mɛlɛkɛ ka Piyɛri bugɔbugɔ a kɛrɛn na k'a lakunu, k'a

* **11:26 11.26** Kirisita ta mɔgɔw: Tubabukan na o ye keretiyɛnw ye.

fɔ a ye ko: «Wuri joona!» Nɛgɛjɔrɔkɔ tigɛra ka bɔ a boro ra ka ben
dugu ma.
8 Mɛlɛkɛ ko: «I yɛrɛ cɛsiri, ka i ta sanbara don!» Piyɛri ka o kɛ.
Mɛlɛkɛ ko a ma ko: «I ta deregeba don ka tugu ne kɔ!»
9 Piyɛri bɔra ka tugu mɛlɛkɛ kɔ. A tun m'a lɔn ko mɛlɛkɛ bɛ min
kɛra ko o ye can le ye; a tun b'a miiri ko siko lo.
10 O tagara se kasobon kɔrɔsibagaw ta jɛnkuru fɔlɔ ma; o tɛmɛna o
ra ka taga se jɛnkuru flanan ma, ka tɛmɛ o fana ra ka taga se dondaba
ma; o tun ye nɛgɛkon le ye, a ɲasinna dugukɔnɔyɔrɔ ma. O donda
yɛlɛra a yɛrɛ ma o ɲa. O bɔra ka sira dɔ ta; ka o tagatɔ to, mɛlɛkɛ
barara ka tunu Piyɛri ma.
11 Ayiwa, o tuma Piyɛri hakiri sigira; a ko: «Sisan ne k'a ye ko can ra,
Matigi le ka a ta mɛlɛkɛ ci ka na ne bɔsi Herodi boro, ani Yahudiyaw
tun bɛ kojugu minw jate minana, ka ne kisi o bɛɛ ma.»
12 Piyɛri hakiri sigira minkɛ, a tagara Mariyamu ta so kɔnɔ; Yuhana
min bɛ wele ko Marika, o bamuso lo. Lanabaga caman tun lajɛnna o
yɔrɔ ra, o bɛ Ala daarira.
13 Piyɛri ka da gbasi; baaradenmuso min tɔgɔ tun ye ko Roda, ale
nana ko a bɛna da yɛlɛ.
14 A k'a ye ko Piyɛri kan lo minkɛ, ninsɔndiya kosɔn, sani a ye da
yɛlɛ Piyɛri ye, a borira ka taga a fɔ tɔw ye ko Piyɛri lɔnin bɛ da ra kɛnɛ
ma.
15 Mɔgɔw ko a ma ko: «Ele kunkolo tɛ yi!» Nka Roda k'a fɔ k'a
gbɛlɛya ko can yɛrɛyɛrɛ lo. O ko: «I b'a sɔrɔ a ta mɛlɛkɛ lo.»
16 Piyɛri kɔni tun bɛ da gbasira ye. O nana da yɛlɛ ka Piyɛri ye minkɛ,
o bɛɛ kɔnɔnɔbanna.
17 Piyɛri ka a boro kɔrɔta, k'a fɔ ko o ye je. Matigi ka a labɔ kaso ra
cogo min na, a ka o ɲafɔ o ye; a ko: «Aw ye taga a fɔ Yakuba* ni an
balema tɔw ye.» O kɔ, a bɔra ka taga yɔrɔ wɛrɛ ra.
18 Ayiwa, dugu nana gbɛ minkɛ, sorasiw bɛɛ hakiri ɲagamininba tun
bɛ ɲɔgɔn ɲininkara ko Piyɛri kɛra cogo di le?
19 Herodi ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Piyɛri yɔrɔɲini, nka o m'a ye. A ka
sorasiw wele ka o ɲininka; o kɔ, a ko o ye olugu bɛɛ mina ka o faga. O
kɔ, Herodi bɔra Zude ka taga Sezare, ka taga tere dama kɛ yi.

Herodi sacogo

20 Herodi* tun diminin lo Tiri dugumɔgɔw ni Sidɔn dugumɔgɔw kɔrɔ
kosɛbɛ. O kosɔn olugu ka ɲɔgɔn ye, ka bɛn kelen ma ka teriya don ni
masacɛ ta bon kunnasigibaga ye, min ye Bilatusi ye; o tagara masacɛ
fɛ ka taga a daari ko a ye sabari ka kɛrɛ ban; sabu olugu ta jamana
tun bɛ domuni sɔrɔra ka bɔ masacɛ ta jamana le ra.
21 O tun ka lon min sigi o kow ɲanabɔri kama, o lon na Herodi ka a
ta masaderege don, ka sigi masasiginan kan, ka kumabaw fɔ jama bɛɛ
ɲa na.
22 Jama bɛɛ pɛrɛnna, ko: «Nin ye Ala yɛrɛ kan le ye, mɔgɔ kan tɛ!»
23 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ ka bana bla Herodi
ra, sabu a ma bonya la Ala kan; tumu donna a ɲanaman na k'a faga.
24 Ala ta Kuma kɔni tun bɛ tagara ɲa.

---

* **12:17 12.17** Yakuba: ale ye Matigi Yesu balemacɛ ye.

25 Barinabasi ni Sɔli ka o ta cira kɛ ka ban tuma min na, o bɔra
Zeruzalɛmu ka kɔsegi Antiyɔsi. O tagatɔ, o tagara ni Yuhana ye, min
bɛ wele ko Marika.

13

Ala ka Barinabasi ni Sɔli ɲanawoloma

1 Ciraw ni karamɔgɔw tun bɛ Antiyɔsi lanabagaw cɛ ra: o tun ye
Barinabasi ye, ani Simeyɔn min tɔgɔ lara ko Cɛfin, ani Lusisi min bɔra
Sirɛni, ani Manahɛni min ni jamanatigi Herodi lamɔna ɲɔgɔn fɛ, ani
Sɔli.
2 Lanabagaw tun bɛ sun don, ka Matigi bato; ka o to o ra, Nin
Saninman* k'a fɔ o ye ko: «Aw ye Barinabasi ni Sɔli bla ne ye danna,
janko ne ka o wele baara min kama, o ye o kɛ.»
3 Ayiwa, lanabagaw ka sun don, ka Ala daari, ka o boro la Barinabasi
ni Sɔli kan ka sɔrɔ ka o bla ka taga.

Barinabasi ni Sɔli ka waajuri kɛ Sipere

4 Nin Saninman* ka Barinabasi ni Sɔli ci o cogo le ra. O tagara Selesi;
o kɔ, o donna kurun dɔ kɔnɔ o yɔrɔ ra ka taga Sipere.
5 O sera Salamisi minkɛ, o ka Ala ta kuma waajuri kɛ Yahudiyaw ta
karansow* kɔnɔ. Yuhana min bɛ wele ko Marika, ale tun bɛ ni o ye ka
o dɛmɛ.
6 O ka Sipere jamana bɛɛ cɛtigɛ ka taga se fɔ Pafɔsi. O ka Yahudiyacɛ
dɔ ye, min tun bɛ jinamoriya kɛ, k'a fɔ ko ale ye Ala ta cira ye; a tɔgɔ
tun ye ko Bari Yesu.
7 O cɛ tun bɛ ni Sipere jamanatigi ye, min ye Sɛriyusi Polusi ye;
Sɛriyusi Polusi tun ye mɔgɔ hakiritigi ye. A ka Barinabasi ni Sɔli wele,
sabu a tun b'a fɛ ka Ala ta Kuma mɛn o fɛ.
8 Nka o jinamoricɛ min tɔgɔ tun ye fana ko Elimasi, gɛrɛkikan na, ale
ka kɛ Barinabasi ni Sɔli sɔsɔ ye; a tun b'a fɛ ka jamanatigi kunnacɛn,
janko a kana la Ala ta kuma ra.
9 O tuma Sɔli, min bɛ wele fana ko Pɔli, ale fanin Nin Saninman na,
a ka a ɲa lɔ jinamoricɛ ra k'a flɛ kosɛbɛ, k'a fɔ a ye ko:
10 «Ele min jusukun fara nanbara ni juguya suguya bɛɛ ra, ele
setanamɔgɔ, koɲuman cɛnbaga, i tɛ Matigi ta sira terenninw yɛlɛmari
dabla wa?
11 A flɛ, Matigi bɛna a boro la i ɲa kan, i ɲa bɛna fiyen. I bɛna wagati
dama kɛ, i tɛna tere yeelen ye.»
O yɔrɔnin bɛɛ Elimasi ɲa finna, ka dibi don a ɲa ra; a ka kɛ a boro
yaalayaala ye, ka mɔgɔ ɲini k'a boro mina ka sira yira a ra.
12 O ko minw kɛra, jamanatigi ka o ye minkɛ, a lara Yesu ra; a ka
Matigi ta karan min mɛn, o k'a kɔnɔnɔban kosɛbɛ.

Pɔli ni Barinabasi ka waajuri kɛ Antiyɔsi Pisidi

13 O kɔ fɛ, Pɔli ni a tagamaɲɔgɔnw bɔra Pafɔsi, ka don kurun dɔ
kɔnɔ ka taga Pɛrizi, Panfili mara ra. Yuhana, min bɛ wele ko Marika,
ale bɔra o kɔ o yɔrɔ ra, ka sekɔ ka taga Zeruzalɛmu.
14 Nka Pɔli ni Barinabasi kɔni bɔra Pɛrizi ka taga Antiyɔsi, min bɛ
Pisidi mara ra. Nɛnɛkirilon* na, o tagara don karanso kɔnɔ ka sigi.
15 O ka sariya kitabu ni ciraw ta kitabu kuma dɔw karan ka ban
minkɛ, karanso* kuntigiw ka mɔgɔ ci k'a fɔ Pɔli ni Barinabasi ye ko:

«Ne balemaw, ni kuma dɔ bɛ aw fɛ k’a fɔ jama ye ka o waaju, aw bɛ
se ka kuma.»
16 O tuma Pɔli wurira ka lɔ, ka a boro kɔrɔta, k’a fɔ mɔgɔw ye ko:
«Aw Izirayɛlimɔgɔw, ani aw minw bɛ Ala bato, aw ye lamɛnni kɛ!
17 An ta siya Izirayɛli* ta Ala le ka an bɛmaw ɲanawoloma, ka o caya,
wagati min o tun bɛ Misiran jamana ra. O kɔ, a ka o labɔ o jamana ra
ni a ta sebagaya ye.
18 A tora o fɛ kongokolon kɔnɔ ka o dɛmɛ, ka o ta kow bɛɛ sɔnmina
fɔ sanji binaani.
19 O kɔ, a ka siya wolonfla halaki, ka o siyaw gbɛn ka bɔ Kanaana*
jamana ra, ka o jamana di an bɛmaw ma, ka a kɛ o ta ye,
20 ka se fɔ san kɛmɛ naani ni san bilooru. O bɛɛ kɔ fɛ, a ka kuntigiw
sigi Izirayɛli kunna fɔ ka na se cira Samawilu ta wagati ma.
21 «O kɔ, an ta siya k’a fɔ Ala ye ko a ye masacɛ di olugu ma. Ayiwa,
Boniyaminu ta gbamɔgɔ min tɔgɔ ye ko Kisi, Ala ka o dencɛ Sawuli le
kɛ o ta masacɛ ye fɔ san binaani.
22 Ayiwa, Ala nana Sawuli bɔ masaya ra wagati min na, a ka Dawuda
kɛ o ta masacɛ ye. Ala ka nin seereyakuma fɔ ale ta ko ra, ko: ‹Ne ka
Yese dencɛ Dawuda sɔrɔ, ne diyanyamɔgɔ lo; a bɛna ne sago bɛɛ kɛ ka
ɲa.›
23 Ayiwa, Ala nana Kisibaga* di Izirayɛli ma ka bɔ Dawuda ta duruja
le ra, i n’a fɔ a tun ka a layiri ta cogo min na; o le ye Yesu ye.
24 Nka sani o Kisibaga ye na, Yuhana tun kumana Izirayɛlimɔgɔw
bɛɛ fɛ ka o waaju, ko o ye nimisa o ta jurumun na ka batize.
25 Tuma min na Yuhana ta baara tun bɛ ɲini ka se a dan na, a tun
b’a fɔra mɔgɔw ye ko: ‹Aw b’a bisigi ko ne ye jɔntigi le ye? Aw bɛ min
makɔnɔna, ne tɛ o ye dɛ! Nka a flɛ, a bɛna na ne kɔ fɛ; ne man kan
hali ka a ta sanbara juru foni ka bɔ a sen na.›
26 «Ne balemaw, aw minw kɛra Iburahima ta durujaw ye, ani aw
minw bɛ Ala bato, nin kisiri kuma fɔra anw le ye.
27 Sabu Yahudiya minw bɛ Zeruzalɛmu, olugu ni o kuntigiw m’a
faamu ko Yesu le ye Kisibaga ye; ciraw ta kuma min bɛ karan o ye
Nɛnɛkirilon* o Nɛnɛkirilon, o ma o fana faamu. Nka o ka kiti tigɛ Yesu
kan, k’a to o ciraw ta kumaw kɛra can ye.
28 O ma jaraki si sɔrɔ a ra min bɛ se ka kɛ a fagasababu ye, o bɛɛ n’a
ta, o ka Pilati daari ko a y’a faga.
29 Ayiwa, o cogo ra, kuma minw tun sɛbɛra Kitabu kɔnɔ Yesu ta ko
ra, o kumaw bɛɛ kɛra can ye. O kɔ, o k’a lajigi ka bɔ gbengbenyiri ra
ka taga a su don kaburu dɔ kɔnɔ.
30 Nka Ala k’a lakunu ka bɔ saya ra.
31 A kununin kɔ ka bɔ saya ra, minw tun kɛra a blasirabagaw ye ka
bɔ Galile ka na Zeruzalɛmu, Yesu k’a yɛrɛ yira olugu ra lon caman na.
O mɔgɔw le kɛra a seerew ye, k’a ta kuma fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye.
32 Ala tun ka o Kibaro Diman* min layiri ta an bɛmaw ye, anw yɛrɛ
nakun ye aw fɛ yan ka na o le fɔ aw ye.
33 Ala ka o layiri dafa anw ye, anw minw ye an bɛmaw ta durujaw
ye; o le kosɔn a ka Yesu lakunu ka bɔ saya ra, i ko a sɛbɛra Zaburu
kitabu flanan na cogo min na, ko:
‹Den min bɔra ne ra, ele lo;

13:22 13.22 Nin kuma fɔra Samawilu fɔlɔ 8.5,19; 10.21; 13.14; 16.12.

ne kɛra i Fa ye bi.›
34 Ala ka Yesu kunu minkɛ ka bɔ saya ra, ko a tɛ sa tuun fiyewu, a tun
ka o le yira a ta kuma ra, ko:
‹Ne ka layiri saninman minw ta Dawuda ye, layiri ɲanamanw,
sigiya t’a ra, ne bɛna o fɛnw di aw ma.›
35 O kosɔn a k’a fɔ kitabu dɔ wɛrɛ ra ko:
‹I tɛna sɔn k’a to i ta mɔgɔ saninman su ye tori kaburu kɔnɔ.›
36 Nka Dawuda min ka o kuma fɔ, ale ka baara kɛ a ta wagati ra ka
ban tuma min na ka kaɲa ni Ala sago ye, a sara, a su donna ka taga
fara a bɛmaw kan, a su torira.
37 Nka Ala ka Yesu min lakunu ka bɔ saya ra, ale kɔni su ma tori.
38 O le kosɔn, ne balemaw, aw ka kan k’a lɔn ko ale le baraka ra an bɛ
jurumun yafa waajuri kɛ aw ye.
39 Aw ma se ka kisi ko minw bɛɛ ma cira Musa ta sariya* sababu ra,
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la Yesu ra, o tigi bɛ kisi o kow bɛɛ ma.
40 O kosɔn aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko ciraw ka kuma min fɔ, o kana
na ban ka aw sɔrɔ, ko:
41 ‹A flɛ, aw minw bɛ Ala ta kow bɛɛ mafiyɛnya,
aw ye kɔnɔnɔban, o kɔ, aw ye halaki;
sabu ne bɛna ko dɔw kɛ aw ta wagati ra,
hali ni mɔgɔ dɔ nana o ko lakari aw ye,
aw tɛna la a ra.› »
42 Ayiwa, Pɔli ni Barinabasi bɔtɔ karanso kɔnɔ, mɔgɔw ka o daari ko
Nɛnɛkirilon* nata, o ye na kuma olugu fɛ o ko kelen na.
43 Jama yɛrɛgɛnin kɔ, Yahudiyaw caman, ani Alaɲasiranbaga minw
tun donna Yahudiyaw ta diina ra, olugu tugura Pɔli ni Barinabasi kɔ.
Pɔli ni Barinabasi kumana o fɛ ka o ja gbɛlɛya ko o ye nɔrɔ Ala ta
nɛɛma ra ni kan kelen ye.
44 O Nɛnɛkirilon kunɲɔgɔn, dugumɔgɔw fanba bɛɛ nana lajɛn ka
Matigi ta kuma lamɛn.
45 Nka Yahudiyaw ka o jama ye minkɛ, o ɲangboya ka o sɔrɔ. O ka
Pɔli ni Barinabasi ta kuma sɔsɔ, ka o mafiyɛnya.
46 Pɔli ni Barinabasi ka o kun gbɛlɛya k’a fɔ o ye, ko: «Ala ta Kuma
tun ka kan ka fɔ aw Yahudiyaw le ye fɔlɔ, nka i n’a fɔ aw banna a
ra, k’a jate ko aw man kan ni ɲanamanya banbari ye, ayiwa, sisan an
bɛna taga siya wɛrɛ mɔgɔw* fɛ.
47 Sabu Matigi ka o le fɔ an ye, ko:
‹Ne Ala ka i sigi ka i kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ta yeelen ye,
janko i ye kisiri kuma lase fɔ dunuɲa fan bɛɛ ra.› »
48 Kabini siya wɛrɛ mɔgɔw ka o kuma mɛn, olugu bɛɛ ninsɔndiyara,
ka kɛ Matigi ta kuma tando ye. Minw bɛɛ tun ɲanawolomara
ɲanamanya banbari kama, olugu bɛɛ lara Yesu ra.
49 O cogo ra Matigi ta kuma tun bɛ fɔra ka taga jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
50 Nka Yahudiyaw ka dugu musotɔgɔbatigi Alaɲasiranbagaw ni dugu
mɔgɔbabaw kɔnɔnɔsu. Olugu ka Pɔli ni Barinabasi tɔɔrɔ ka o gbɛn ka
bɔ o ta mara ra.
51 Nka Pɔli ni Barinabasi bɔtɔ, o ka o sennabuguri yuguyugu* o kan,

13:33 13.33 Nin kuma fɔra Zaburu 2.7. **13:34 13.34** Nin kuma fɔra Ezayi 55.3. **13:35 13.35** Nin kuma fɔra Zaburu 16.10. **13:41 13.41** Nin kuma fɔra Habakuki 1.5. **13:47 13.47** Nin kuma fɔra Ezayi 49.6. * **13:51 13.51** Ka sennabuguri yuguyugu: Pɔli ni Barinabasi b’a fɛ k’a yira ko olugu ta foyi tɛ o dugumɔgɔw ta ko ra tuun (Marika 6.11).

ka bɔ ka taga Ikoniyɔmu.
52 Antiyɔsi lanabagaw kɔni jusu tun fara ɲagari ra, ani Nin
Saninman* na.

14

Pɔli ni Barinabasi ka waajuri kɛ Ikoniyɔmu

1 Ayiwa, Pɔli ni Barinabasi sera Ikoniyɔmu tuma min na, o donna
Yahudiyaw ta karanso* kɔnɔ. O kumana, fɔ k'a to Yahudiyaw caman,
ani siya wɛrɛ mɔgɔw* caman kɛra lanabagaw ye.
2 Nka Yahudiya minw tun t'a fɛ ka la Yesu ra, olugu tagara lanabagaw
tɔgɔjugu fɔ siya wɛrɛ mɔgɔw ye, ka olugu kɔnɔnɔsu lanabagaw kama.
3 O bɛɛ n'a ta, Pɔli ni Barinabasi tora Ikoniyɔmu ka wagatijan kɛ. O
tun tɛ siran ka kuma Matigi Yesu ta ko ra; Matigi tun bɛ sebagaya di o
ma ka kabakow ni tagamasiyɛnw kɛ, k'a yira ko o tun bɛ waajuri min
kɛra Ala ta nɛɛma ko ra, ko o ye can ye.
4 Jama nana taran dugu kɔnɔ: dɔw kɛra ni Yahudiyaw ye, dɔw kɛra
ni ciradenw* ye.
5 Yahudiyaw, ani siya wɛrɛ mɔgɔw, ani o ta kuntigiw tun b'a fɛ ka
ben Pɔli ni Barinabasi kan, ka o bon ni kabakuru ye ka o faga.
6 Pɔli ni Barinabasi nana bɔ o ko kala ma tuma min na, o borira ka
taga Likahoni mara ra, Lisitiri ni Dɛribɛ ni o dafɛduguw fan na.
7 O ka Kibaro Diman* fɔ o yɔrɔw ra.

Pɔli ni Barinabasi ka waajuri kɛ Lisitiri

8 Cɛ dɔ tun siginin bɛ Lisitiri, o cɛ tun tɛ se ka lɔ a sen kan; a
nabaraman le tun worora, a ma tagama ka ye.
9 O cɛ tun bɛ Pɔli ta kuma lamɛnna. Pɔli k'a ɲa lɔ a ra k'a flɛ, k'a ye
ko lanaya b'a fɛ, min sababu ra a bɛ se k'a kɛnɛya.
10 Pɔli k'a fɔ a ye ni kanba ye, ko: «I wuri ka lɔ i sen kan!» A panna
ka lɔ a sen kan, ka kɛ tagama ye.
11 Kabini jama ka o ye, o bɛɛ pɛrɛnna k'a fɔ Likahonikan na, ko: «E!
An ta alaw yɛlɛmana ka kɛ adamadenw ye ka jigi ka na an fɛ.»
12 O ka Barinabasi tɔgɔ la ko Zesi, ka Pɔli tɔgɔ la ko Hɛrimɛsi*, sabu
Pɔli le tun ye kumafɔbaga ye.
13 Zesi ta batoso tun bɛ dugu donda ra. Mɔgɔ min tun ye Zesi ta
sɔnnikɛbaga ye, ale ka misitoran dɔw mina ka yirifiyerenw mini o
kan na, ka taga ni o ye Zesi ta batoso dondaw ra; ale ni jama bɛɛ tun
b'a fɛ ka taga o faga, ka saraka bɔ Barinabasi ni Pɔli ye.
14 Nka Pɔli ni Barinabasi ka o kuma mɛn minkɛ, o ka o ta deregew
mina ka o faran, ka bori ka jama kunbɛn, ka pɛrɛn k'a fɔ o ye ko:
15 «An balemaw, mun kosɔn aw bɛ nin ko kɛra? Anw fana ye aw
bɔɲɔgɔnko adamadenw le ye. An nana Kibaro Diman* le fɔ aw ye, ko
aw ye faran o batori fufafuw ra ka yɛlɛma ka Ala ɲanaman bato, min
ka sankolo ni dugukolo ni kɔgɔji dan, ani o kɔnɔfɛnw bɛɛ.
16 Wagati tɛmɛninw na Ala tun ka siyaw bɛɛ to o ye o diyanya siraw
tagama.
17 O bɛɛ n'a ta, Ala tun bɛ a yɛrɛ yira o ra ni kɛwaleɲuman caman
ye: a bɛ sanji di aw ma ka bɔ sankolo ra, ka aw ta simanw ɲa a wagati
ra, ka aw ta domuniw caya, ka hɛra ni ninsɔndiya di aw ma.»

---

* **14:12 14.12** Gɛrɛkiw fɛ, Zesi le tun ye o ta alaw bɛɛ kuntigiba ye; Hɛrimɛsi tun ye o ta alaw ta daramina ye.

18 O ka o kumaw bɛɛ fɔ, nka o bɛɛ n’a ta, tun bɛ ɲini ka dɛsɛ ka
mɔgɔw bari ka sarakaw faga o ye.
19 Ka o to o ra, Yahudiya dɔw bɔra Antiyɔsi, ani Ikoniyɔmu ka na
jama kɔnɔnɔsu; o ka Pɔli bon ni kabakuru ye, k’a fofo ka taga a bla
dugu kɔ fɛ, sabu o tun b’a miirira ko a sara.
20 Lanabagaw tagara lajɛn Pɔli kɔrɔ minkɛ, a wurira ka don dugu
kɔnɔ. O lon dugusagbɛ Pɔli ni Barinabasi bɔra ka taga Dɛribɛ.

Pɔli ni Barinabasi sekɔra ka na Antiyɔsi

21 Pɔli ni Barinabasi ka Kibaro Diman* fɔ Dɛribɛ dugu kɔnɔ; mɔgɔ
caman kɛra lanabagaw ye. O kɔ, o sekɔra ka taga Lisitiri, ka bɔ yi ka
taga Ikoniyɔmu, ka sɔrɔ ka taga Antiyɔsi, Pisidi mara ra.
22 O tɛmɛtɔ, o ka lanabagaw ja gbɛlɛya, ko o ye jija ka to lanaya ra;
o tun b’a fɔra o ye ko: «An ka kan ka sɛgɛ caman sɔnmina fɔlɔ, sani
an ye don Ala ta Masaya* ra.»
23 O ka ɲamɔgɔ dɔw ɲanawoloma ka o sigi o jɛnkuruw bɛɛ kelen
kelen kunna. O kɔ, o ka sun don ka Ala daari, ka o karifa Matigi ma,
o lara Matigi min na.
24 O kɔ, Pɔli ni Barinabasi ka Pisidi mara cɛtigɛ ka taga Panfili mara
ra.
25 O ka Ala ta Kuma fɔ Pɛrizi, ka sɔrɔ ka taga Atali.
26 O bɔra yi, ka don kurunba kɔnɔ ka taga Antiyɔsi, Siri mara ra.
Lanabagaw tun ka Ala daari o ye ka o karifa Ala ta nɛɛma kɔrɔ o dugu
le ra; o tun kɛra baara min kama, o tun ka o baara le dafa.
27 Ayiwa, o sera Antiyɔsi minkɛ, o ka lanabagaw lajɛn. Ala ka ko
minw bɛɛ kɛ ni olugu ye, ani a ka lanaya sira dayɛlɛ siya wɛrɛ mɔgɔw*
ye cogo min na, o ka o bɛɛ lakari o ye.
28 Pɔli ni Barinabasi tora ni lanabagaw ye ka wagatijan kɛ.

15

Lanabagaw ka ɲɔgɔnyeba kɛ Zeruzalɛmu
(Galasikaw 2.1-9)

1 Ayiwa, mɔgɔ dɔw bɔra Zude ka na Antiyɔsi, ka na lanabagaw karan,
k’a fɔ o ye ko: «Ni aw ma kɛnɛsigi ka kaɲa ni cira Musa ta sariya ye,
aw tɛ kisi.»
2 Pɔli ni Barinabasi ma sɔn o kuma ma; o ko kɛra sɔsɔriba ye o ni o
mɔgɔw cɛ. A laban, o k’a latigɛ ko Pɔli ni Barinabasi ni lanabaga dɔw
ye taga Zeruzalɛmu ciradenw ni ɲamɔgɔw fɛ, ka taga o ko fɔ k’a yira
o ra.
3 Ayiwa, lanabagaw ta jɛnkuru ka o ci ka taga. O tagatɔ, o tɛmɛna
Fenisi mara ni Samari mara ra. Siya wɛrɛ mɔgɔw sɔnna Ala ta Kuma
ma cogo min na, o ka o lakari o yɔrɔw ta lanabagaw ye. O kumaw ka
o balemaw ninsɔndiya kosɛbɛ.
4 Ayiwa, o sera Zeruzalɛmu minkɛ, lanabagaw ni ciradenw ni
cɛkɔrɔbaw ka o kunbɛn. Ala ka ko minw bɛɛ kɛ ni olugu ye, o ka
o bɛɛ lakari Zeruzalɛmu lanabagaw ye.
5 Nka Farisiw* ta jɛnkuru mɔgɔ minw tun kɛra lanabagaw ye, olugu
dɔw wurira k’a fɔ ko siya wɛrɛ* mɔgɔ minw lara Yesu ra, ko jagboya
lo olugu ye kɛnɛsigi, ani k’a fɔ o ye ko o ka kan ka Musa ta sariya* sira
tagama.
6 Ayiwa, ciradenw* ni cɛkɔrɔbaw ka ɲɔgɔn lajɛn ka sigi ka o ko
sɛgɛsɛgɛ.

7 O kuma kɛra sɔsɔrigbɛlɛn ye o ni ɲɔgɔn cɛ; o kɔ, Piyɛri wurira ka
lɔ, k'a fɔ ko:
«Ne balemaw, aw yɛrɛ k'a lɔn ko Ala ka ne ɲanawoloma aw cɛ ra
kabini wagatijan, janko ne ye Kibaro Diman* fɔ siya wɛrɛ mɔgɔw ye,
janko o ye Ala ta Kuma mɛn ka la Yesu ra.
8 Ala min bɛ mɔgɔ bɛɛ jusukunnakow lɔn, ale k'a yira ko a sɔnna o
ma, o le kosɔn a ka Nin Saninman* di o ma, i n'a fɔ a k'a di an ma
cogo min na.
9 O b'a yira ko Ala ma faranfasi si kɛ anw ni olugu cɛ; a ka o jusukun
saninya lanaya sababu ra.
10 Ni a bɛ ten, mun kosɔn aw b'a fɛ ka Ala kɔrɔbɔ? An bɛmaw ni
anw yɛrɛw ma se doni min kɔrɔ, mun kosɔn aw b'a fɛ ka o doni la
lanabagaw kunna?
11 Anw lanin b'a ra cogo min na ko an kisira Matigi Yesu ta nɛɛma
baraka ra, olugu fana ta bɛ ten le.»
12 Jama bɛɛ jera. O ka Barinabasi ni Pɔli fana lamɛn; Ala ka kabakow
ni tagamasiyɛn minw bɛɛ kɛ o fɛ siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra, o ka o lakari
jama ye.
13 Pɔli ni Barinabasi kumana ka ban tuma min na, Yakuba ka kuma
ta k'a fɔ ko: «Ne balemaw, aw ye ne lamɛn.
14 Ala hakiri tora siya wɛrɛ mɔgɔw ra cogo min na, kabini a damina
ra, ka dɔw ɲanawoloma o cɛ ra ka o kɛ a yɛrɛ ta ye, Simɔn ka o bɛɛ
lakari aw ye ka ban.
15 Ayiwa, o kuma ni ciraw ta kuma bɛnna kelen ma, sabu a sɛbɛra
Kitabu kɔnɔ, ko:
16 ‹O kow kɔ fɛ, ne bɛna kɔsegi ka na tuun;
Dawuda ta bon min benna, ne bɛna o lɔ tuun.
Ne bɛna a tomokɔrɔw bɛɛ lawuri ka o lateren,
17 janko mɔgɔ tɔw bɛɛ ye Matigi ɲini,
o kɔrɔ ye ko ne ka siya wɛrɛ mɔgɔ minw bɛɛ wele ka kɛ ne ta ye.
18 Matigi ka o le fɔ. Ale le ka o kow yira kabini wagatijan.›
19 «Ayiwa, o kosɔn ne ta miiriya ra, siya wɛrɛ mɔgɔ minw sɔnna Ala
ta Kuma ma, an man kan ka gbɛlɛya wɛrɛ la olugu kan tuun.
20 Nka an ye sɛbɛ ci o ma k'a fɔ o ye ko bɛgan minw fagara jow kan,
o kana o sogo domu, o kana jatɔya kɛ, o kana jufasogo domu walama
k'a jori min.
21 Sabu kabini wagatijan, duguw bɛɛ ra, karansow kɔnɔ, o kow
waajuri le bɛ kɛra ka kaɲa ni Musa ta sariya* ye Nɛnɛkirilon* o
Nɛnɛkirilon.»

Sɛbɛ min cira siya wɛrɛ lanabagaw ma

22 Ayiwa, ciradenw* ni cɛkɔrɔbaw ni lanabagaw ta jɛnkuru bɛɛ
bɛnna a ra ko o ka kan ka mɔgɔ dɔw bɔ o cɛ ra, ka olugu fara Pɔli
ni Barinabasi kan ka o ci ka taga Antiyɔsi. Zude min bɛ wele ko
Barisabasi, o ka a le ɲanawoloma, ani Silasi; lanabagaw tun bɛ o cɛ
fla jate kosɛbɛ.
23 Ayiwa, o ka o sɛbɛ don olugu boro, k'a fɔ ko:
«An balema lanabaga minw ye siya wɛrɛ mɔgɔw* ye, minw bɛ
Antiyɔsi, ani Siri jamana ra, ani Silisi jamana ra, aw balema ciradenw

15:18 15.17-18 Nin kuma fɔra Amɔsi 9.11-12.

ni lanabagaw ta jɛnkuru* cɛkɔrɔbaw le ka nin sɛbɛ ci aw ma. An bɛ aw fo.
24 Anw k'a mɛn ko mɔgɔ dɔw bɔra an fɛ yan ka taga aw hakiri ɲagami ni kuma dɔw ye, fɔ ka hami bla aw ra, k'a sɔrɔ anw ma o ci.
25 O kosɔn an bɛnna kelen ma k'a latigɛ ko an bɛ mɔgɔ dɔw bɔ an cɛ ra ka olugu ci aw fɛ ni an balemacɛ kanuninw Barinabasi ni Pɔli ye,
26 olugu cɛ fla minw ka o nin bla farati ra an Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn.
27 Ayiwa, o kosɔn an ka Zude ni Silasi ci; an ka min fɔ sɛbɛ kɔnɔ, olugu yɛrɛ da bɛna o kuma kelen dantigɛ aw ye.
28 Sabu a diyara Nin Saninman* ye, ani anw fana ye ko an man kan ka doni wɛrɛ la aw kan tuun, ni nin fɛn dama dama tɛ, an bɛ o min gbɛlɛya aw ma.
29 Ayiwa, bɛgan minw fagara jow kan, aw kana o sogo domu, ani aw kana jori min, aw kana jufasogo domu; aw ye faran jatɔya ra. Ni aw bɛ se ka faran o kow ra, o ka ɲi. Ka an bɛn.»
30 Ayiwa, o ka o mɔgɔw ci ka taga Antiyɔsi; o ka lanabagaw bɛɛ lajɛn, ka o sɛbɛ di o ma.
31 Lanabagaw ka o sɛbɛ karan minkɛ, o kumaw ka o ja gbɛlɛya, ka o ninsɔndiya.
32 Zude ni Silasi fana tun ye ciraw ye; olugu ka ladirikan caman fɔ lanabagaw ye, ka o ja gbɛlɛya, ka o ta lanaya baraka bonya.
33 O tora ni o ye ka tere dama kɛ; o kɔ, lanabagaw ka dugawu kɛ o ye, ka o blasira ka taga o cibagaw fɛ.
34 [Silasi k'a latigɛ ka to Antiyɔsi.]
35 Pɔli ni Barinabasi tora Antiyɔsi. O ni mɔgɔ dɔ wɛrɛw tun bɛ to ka lanabagaw karan, ka Matigi ta Kibaro Diman* waajuri kɛ.

Pɔli ni Barinabasi faranna ɲɔgɔn na
(Galasikaw 4.13-15)
36 Tere dama tɛmɛnin kɔ, Pɔli ko Barinabasi ma ko: «An tɛmɛna dugu minw na ka Ala ta Kuma fɔ, a to an ye sekɔ o yɔrɔw ra ka taga o yɔrɔw lanabagaw cogoya flɛ.»
37 Ayiwa, o tagatɔ, Barinabasi tun b'a fɛ Yuhana fana ye taga ni o ye, Yuhana min bɛ wele ko Marika.
38 Nka Pɔli ma sɔn o ma fiyewu; a ko, ko kun t'a ra Yuhana ye taga ni o ye tuun, sabu ka o to Panfili mara ra, a bɔra o kɔ, a ma to ni o ye ka baara laban.
39 O ko kɛra sɔsɔriba ye o ni ɲɔgɔn cɛ; a laban o faranna ɲɔgɔn na. Barinabasi ka Marika ta, o donna kurun dɔ kɔnɔ ka taga Sipere.
40 Pɔli ka Silasi ta ka taga; lanabagaw ka Ala daari o ye, ka o karifa Matigi ta nɛɛma kɔrɔ.
41 O ka Siri jamana ni Silisi jamana yaala, ka lanabagaw karan ka o baraka bonya lanaya ra.

16

Timote farara Pɔli ni Silasi kan
1 Pɔli ni Silasi tagara Dɛribɛ, ka bɔ yi ka taga Lisitiri. O ka lanabaga dɔ sɔrɔ Lisitiri, min tɔgɔ tun ye ko Timote; a bamuso tun ye Yahudiya lanabaga dɔ ye, a facɛ tun ye Gɛrɛki ye.

2 Lisitiri ni Ikoniyɔmu ta lanabagaw tun bɛ Timote tɔgɔɲuman fɔra.
3 O kosɔn Pɔli tun b'a fɛ ka Timote kɛ a baarakɛɲɔgɔn ye. O cogo
ra a ka Timote kɛnɛsigi* Yahudiyaw kosɔn, sabu o bɛɛ tun k'a lɔn ko
Timote facɛ ye Gɛrɛki le ye.
4 Ayiwa, o tagatɔ, o tɛmɛna dugu minw na, ciradenw* ni Zeruzalɛmu
cɛkɔrɔbaw ka ko minw latigɛ, o tun bɛ o fɔ lanabagaw ye janko o ye o
sira tagama.
5 Lanabagaw ta jɛnkuruw* baraka tun bɛ bonyara lanaya ra; lon o
lon dɔ fana tun bɛ fara o kan.

Ala ka Pɔli wele ka taga Masedoni

6 Ayiwa, Nin Saninman ma sɔn Pɔli ni a tagamaɲɔgɔnw ye waajuri
kɛ Azi mara ra minkɛ, o ka Firizi mara ni Galasi mara cɛtigɛ.
7 O surunyanin Misiya mara ra, o k'a latigɛ ko o bɛ don Bitini, nka
Yesu ta Nin Saninman ma sɔn o ma.
8 O ra, o ka Misiya mara cɛtigɛ ka jigi ka taga Torohasi.
9 O lon su fɛ Ala ka fɛn dɔ yira Pɔli ra: a ka Masedonikacɛ dɔ lɔnin
ye, o b'a daarira k'a fɔ a ye ko: «Sabari ka na Masedoni ka na an
dɛmɛ.»
10 Kabini Pɔli ka o ye dɔrɔn, an k'a latigɛ ka taga Masedoni mara
ra, sabu an k'a ye ko sigiya t'a ra, Ala le k'a yira an na ko an ye taga
Kibaro Diman* fɔ o mɔgɔw ye.

Lidi lara Yesu ra Filipi
(Filipikaw 1.1-11,27-30)

11 An donna kurun dɔ kɔnɔ Torohasi, ka teren ka taga Samotirasi. O
dugusagbɛ an tagara Nehapolisi.
12 An bɔra yi ka taga Filipi, min ye Masedoni mara dugu fɔlɔ ye; o
yɔrɔ bɛ Rɔmu* masacɛba ta fanga kɔrɔ. An ka tere dama kɛ o dugu
kɔnɔ.
13 Nɛnɛkirilon* sera minkɛ, an tagara dugu kɔ fɛ, kɔda ra, sabu an
tun k'a mɛn ko Alabatoyɔrɔ dɔ bɛ yi. An sera yi minkɛ, an ka muso
dɔw lajɛnnin sɔrɔ yi; an ka Ala ta Kuma fɔ olugu ye.
14 Kelen tun bɛ o musow ra, min tɔgɔ tun ye ko Lidi. Ale tun
bɛ bɔ Tiyatiri. A tun bɛ fani wulenman sɔngɔgbɛlɛnw le fiyeere.
Alaɲasiranbaga tun lo. A tun bɛ an lamɛnna; Matigi ka a jusukun
dayɛlɛ k'a to a ka Pɔli ta kuma faamu.
15 A batizera minkɛ ale ni a ta lukɔnɔmɔgɔw, a ka an daari k'a fɔ an
ye ko: «Ni aw lara a ra ko ne sɔnna Matigi ma can ra, o tuma aw ye
na don ne ta so kɔnɔ ka jigi ne fɛ.» A ka o fɔ k'a gbɛlɛya kosɛbɛ.

Pɔli ni Silasi blara kaso ra Filipi

16 Lon dɔ, an tun bɛ tagara Aladaariyɔrɔ ra minkɛ, jɔnsunguru dɔ
ka an kunbɛn. Jina dɔ le tun bɛ o sunguru ra, min sababu ra a tun bɛ
lagbɛri kɛ, ka wari caman sɔrɔ k'a di a matigicɛw ma.
17 O muso tora ka tugu an ni Pɔli kɔ, ka to ka pɛrɛn k'a fɔ ko: «Nin
mɔgɔw ye Ala Kɔrɔtaninba ta baaradenw ye; kisiri bɛ sɔrɔ sira min
na, o bɛ o le fɔra aw ye.»
18 A k'a kɛ ten le lon caman. A laban, Pɔli nana dimi, ka yɛlɛma k'a
fɔ o jina ye ko: «Ne b'a fɔ i ye Yesu Kirisita tɔgɔ ra, ko i ye bɔ muso
ra!» O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, jina bɔra.

---

* **16:3 16.3** Kɛnɛsigiri tun tɛ Gɛrɛkiw fɛ; o kosɔn Timote denmisɛnman tun ma kɛnɛsigi.

19 O jɔnsunguru matigicɛw k’a ye ko o ta warisɔrɔsira cɛnna minkɛ,
o ka Pɔli ni Silasi mina ka taga ni o ye kititigɛbagaw fɛ jamalajɛnyɔrɔ
ra.
20 O tagara ni o ye Rɔmu* kititigɛbagaw fɛ, k’a fɔ o ye ko: «Nin
mɔgɔw bɛ an ta dugu ɲagamina le. Yahudiyaw lo;
21 o bɛ mɔgɔw karanna landa dɔw ra, anw Rɔmukaw man kan ka
sɔn landa minw ma, an man kan ka a sira tagama fana.»
22 Ayiwa, jama ka o mɛn minkɛ, olugu fana murutira Pɔli ni Silasi
kama. Kititigɛbagaw ko o ye Pɔli ni Silasi ta deregew sama ka bɔ o kan
na, ka o bugɔ ni gbɛɲɛ ye.
23 O ka o bugɔ kosɛbɛ minkɛ, o ka o bla kaso ra, k’a fɔ kasobon
kɔrɔsibaga ye ko a ye o kɔrɔsi kosɛbɛ.
24 Kabini kasobon kɔrɔsibaga ka o kuma mɛn, a ka Pɔli ni Silasi bla
fɔ kasobon kɔnɔnɔyɔrɔ ra, ka o senw don yiri ra.

Kasobon kɔrɔsibaga lara Yesu ra

25 Ayiwa, su cɛmancɛ ra, Pɔli ni Silasi tun bɛ Ala daarira ka dɔnkiri
la ka Ala tando. Kasoden tɔw bɛɛ tun bɛ o lamɛnna.
26 Dugukolo barara ka yɛrɛyɛrɛ kosɛbɛ fɔ ka kasobon jusiginanw
yuguyugu; o yɔrɔnin kelen bɛɛ kasobon daw bɛɛ yɛlɛra o yɛrɛ ma,
kasodenw bɛɛ ta nɛgɛjɔrɔkɔw tigɛtigɛra.
27 Kasobon kɔrɔsibaga kununa ka bɔ sunɔgɔ ra; a k’a ye ko kasobon
daw bɛɛ yɛlɛra minkɛ, a ka a ta muru sama ka bɔ ko a b’a yɛrɛ faga,
sabu a tun b’a miiri ko kasodenw bɛɛ borira ka bɔ.
28 Nka Pɔli pɛrɛnna ni fanga ye, ko: «I kana kojugu kɛ i yɛrɛ ra, an
bɛɛ bɛ yan!»
29 O tuma ra kasobon kɔrɔsibaga ko o ye fitina mana ka na ni a ye;
a teliyara ka don kasobon kɔnɔ. A sirankojugu fɛ, a yɛrɛyɛrɛtɔ tagara
ben Pɔli ni Silasi sen kɔrɔ.
30 A ka Pɔli ni Silasi labɔ kɛnɛ ma ka o ɲininka ko: «Ne kɔrɔw, ne
ka kan ka mun le kɛ, janko ka kisi?»
31 Pɔli ni Silasi k’a jaabi ko: «La Matigi Yesu ra, i bɛna kisi, i ni i ta
denbaya.»
32 O kɔ, Pɔli ni Silasi ka Matigi ta kuma fɔ a ye, ani a ta somɔgɔw
bɛɛ.
33 O su wagati kelen yɛrɛ ra kasobon kɔrɔsibaga tagara Pɔli ni Silasi
ta joriw ko. O yɔrɔnin bɛɛ ale ni a ta sokɔnɔmɔgɔw bɛɛ batizera.
34 O kɔ fɛ, kasobon kɔrɔsibaga tagara ni Pɔli ni Silasi ye a ta bon kɔnɔ
ka taga domuni di o ma. Ale ni a ta gbamɔgɔw bɛɛ ɲagarira kosɛbɛ,
sabu o lara Ala ra.

Fagamaw ko o bɛ Pɔli ni Silasi labla dogo ra

35 Ayiwa, dugu gbɛra minkɛ, kititigɛbagaw ka sorasi dɔw ci ka taga
a fɔ kasobon kɔrɔsibaga ye ko a ye Pɔli ni Silasi labla.
36 Kasobon kɔrɔsibaga ka o kuma fɔ Pɔli ye ko: «Kititigɛbagaw ka
mɔgɔ dɔw ci ka n’a fɔ ko ne ye aw labla. Aw ye bɔ ka taga hɛra ra.»
37 Pɔli k’a fɔ o sorasiw ye ko: «An minw ye Rɔmu jamanadenw ye, o
ka an bugɔ jama bɛɛ ɲa na, k’a sɔrɔ an ta kiti ma tigɛ; o kɔ, o ka an bla
kaso ra. Sisan o b’a fɛ ka an labla dogo ra wa? O tɛ se ka kɛ fiyewu,
fɔ olugu yɛrɛ le ye na ka na an labɔ.»
38 O sorasiw sekɔra ka taga o kumaw fɔ kititigɛbagaw ye. Olugu k’a
mɛn minkɛ ko Pɔli ni Silasi ye jamanaden dɔw ye, o siranna.

39 O yɛrɛ nana yafa ɲini Pɔli ni Silasi fɛ ka o labla, k'a fɔ o ye ko o
ye sabari ka bɔ dugu kɔnɔ.
40 Pɔli ni Silasi bɔra kaso ra minkɛ, o tagara Lidi fɛ. O ka lanabagaw
ladi ka o ja gbɛlɛya ka sɔrɔ ka taga.

17

Pɔli ni Silasi ka waajuri kɛ Tesaloniki
(Tesalonikikaw fɔlɔ 1; 2.1-16)

1 Ayiwa, Pɔli ni Silasi tɛmɛna Anfipolisi, ani Apoloni fɛ, ka taga se
Tesaloniki; Yahudiyaw ta karanso dɔ tun bɛ o dugu ra.
2 Pɔli donna o karanso kɔnɔ, i n'a fɔ a tun bɛ deri k'a kɛ cogo
min na; a kumana ni o yɔrɔ mɔgɔw ye kitabuw kɔnɔkumaw kan, fɔ
Nɛnɛkirilon saba.
3 Pɔli tun bɛ a fɔ o ye k'a yira o ra ko min kɛra Kisibaga* ye, ko o
tun ka kan ka tɔɔrɔ, ka sa, ka kunu ka bɔ saya ra. A ko: «Ne bɛ Yesu
min waajuri kɛra aw ye, ale le ye Kisibaga* ye.»
4 Yahudiya dɔw k'a ye ko o kuma ye can ye, olugu fana lara Yesu ra
ka fara Pɔli ni Silasi kan. Gɛrɛki Alaɲasiranbaga caman fana lara Yesu
ra, ani musotɔgɔbatigi caman.
5 Nka ɲangboya ka Yahudiyaw sɔrɔ; o ka dugu mɔgɔkunntan dɔw
nɛgɛ ka olugu lajɛn, ka o kɔnɔnɔsu, ka mankan wuri ka dugu bɛɛ
ɲagami. O ka ɲɔgɔn cɛ ka taga Jasɔn ta so kɔnɔ, ko o bɛ taga Pɔli ni
Silasi mina ka na ni o ye jama ɲa kɔrɔ.
6 O ma taga Pɔli ni Silasi sɔrɔ yi minkɛ, o ka Jasɔn ni lanabaga dɔw
mina ka olugu sama ka taga ni o ye fagamaw fɛ. O pɛrɛnna ko: «Aw
y'a flɛ, mɔgɔ minw ka jamana bɛɛ ɲagami, olugu le sera an fɛ yan
fana.
7 Jasɔn le sɔnna ka o lajigi a ta so kɔnɔ, k'a sɔrɔ o bɛ ko minw kɛra,
o tɛ ben ni masacɛba Sezari ta sariyaw ye, sabu o ko masacɛ wɛrɛ bɛ
yi, ko o ye Yesu ye.»
8 O kumaw ka jama ni fagamaw bɛɛ hakiri ɲagami.
9 Jasɔn ni tɔw ka wari le sara, fagamaw ka sɔrɔ ka o bla.

Pɔli ni Silasi ka waajuri kɛ Bere

10 Ayiwa, lanabagaw ka Pɔli ni Silasi lataga Bere o lon yɛrɛ su fɛ. O
sera yi minkɛ, o tagara don Yahudiyaw ta karanso* kɔnɔ.
11 Bere ta Yahudiyaw kɔnɔ tun ka ɲi ka tɛmɛ Tesaloniki taw kan
pewu. Ala ta Kuma lamɛnni tun ka di o ye haali. Pɔli ni Silasi tun bɛ
fɛn o fɛn fɔ o ye, olugu yɛrɛ tun bɛ o sɛgɛsɛgɛ lon o lon k'a flɛ ni a
bɛnnin lo ni ciraw ta kuma ye.
12 O Yahudiyaw caman lara Yesu ra; Gɛrɛkiw cɛ ra, musotɔgɔbatigi
caman fana lara Yesu ra, ani cɛ caman.
13 Nka Tesaloniki Yahudiyaw nana a mɛn minkɛ ko Pɔli ni Silasi bɛ
Ala ta Kuma fɔra Bere, o nana Bere dugumɔgɔw fana kɔnɔnɔsu ka o
lawuri Pɔli ni Silasi kama.
14 Lanabagaw k'a ye ten minkɛ, o yɔrɔnin bɛɛ o tagara ni Pɔli ye
kɔgɔjida ra ka taga kurunba dɔ ta; Silasi ni Timote tora Bere.
15 Dɔw ka Pɔli blasira ka taga se fɔ Atɛni. Pɔli blasirabagaw sekɔtɔ
ka na Bere, Pɔli ka cira fɔ o ye ko o ye taga a fɔ Silasi ni Timote ye ko
o ye teliya ka na ale kɔ.

Pɔli kumana Atɛnikaw fɛ

16 Ka Pɔli to Atɛni, a bɛ Silasi ni Timote makɔnɔna, a k'a kɔrɔsi k'a
ye ko Atɛni dugu fanin lo jow ra; o ko k'a jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ.
17 O kosɔn a tun bɛ to ka taga karanso* ra ka taga kuma ni Yahudiyaw
ye, ani siya wɛrɛ mɔgɔ* minw bɛ siran Ala ɲa. Lon o lon a tun bɛ taga
jamalajɛnyɔrɔ ra, ni a ka mɔgɔ minw sɔrɔ yi, a bɛ kuma olugu fɛ.
18 Epikuri* ta mɔgɔw, ani Sitoyiki† ta mɔgɔw ta lɔnnikɛbaga dɔw
nana kuma damina ni Pɔli ye. Dɔw ko: «Cɛ kumacamantigi nin ko di
dɛ!» Dɔw fana ko: «A bɛ i n'a fɔ a bɛ batofɛnkura dɔw ta ko le fɔra.»
O ka o fɔ, sabu Pɔli tun bɛ Yesu ko waajuri kɛra, ka suw kunuko fɔ.
19 O ka Pɔli wele ka taga ni a ye dugu kititigɛyɔrɔ ra, yɔrɔ min ye
Areyopazi ye, k'a ɲininka ko: «I nana ni karankura min ye, yala an bɛ
se ka dɔ mɛn o ra i fɛ wa?
20 Sabu an bɛ kuma minw mɛnna i fɛ, o bɛɛ ye kumakura le ye an
ɲa na. O kosɔn an b'a fɛ i ye o kow gbɛya an ye.»
21 Atɛni dugumɔgɔw, ani lonan minw bɛ o cɛ ra, olugu tun bɛ o ta
wagati fanba bɛɛ kɛ kokuraw fɔri ni kokuraw lamɛnni le ra.
22 Pɔli lɔnin tora kititigɛyɔrɔ ra k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw Atɛnikaw,
ne k'a kɔrɔsi k'a ye ko batofɛnw ko ka bon aw ma cogoya bɛɛ ra kosɛbɛ.
23 Sabu ne yaalayaalatɔ aw ta dugu kɔnɔ, ne ka aw ta sɔnnikɛyɔrɔw
bɛɛ kɔrɔsi; ne ka aw ta sɔnnikɛyɔrɔ dɔ yɛrɛ ye, a sɛbɛra min kan ko:
‹Mɔgɔ tɛ batofɛn min suguya lɔn, o sɔnyɔrɔ le bɛ nin ye.› Ayiwa, aw
bɛ min batora k'a sɔrɔ aw m'a lɔn, ne yɛrɛ nakun ye ka na o le ko fɔ
aw ye.
24 Ala min ka dunuɲa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ dan, ale min ye sankolo
ni dugukolo Matigi ye, ale tɛ sigi adamaden boro ta batoso lalaganin
kɔnɔ.
25 Mɔgɔ boro fana tɛ baara kɛ a ye, k'a kɛ i n'a fɔ a mako b'a ra ko
mɔgɔ ye a dɛmɛ; sabu ale yɛrɛ le bɛ ɲanamanya ni nɛnɛkiri ni fɛn bɛɛ
di danfɛnw bɛɛ ma.
26 A ka siyaw bɛɛ dan ka bɔ mɔgɔ kelen na, ka o sigi dugukolo fan
bɛɛ ra, ka o ta wagati dantigɛ, ka o sigiyɔrɔw danw yira o ra.
27 A ka o kɛ janko mɔgɔw ye ale yɔrɔɲini, ka jija k'a mɔmɔ ka a ɲini
fɔ k'a sɔrɔ; o bɛɛ n'a ta, a yɔrɔ man jan an si ra.
28 Sabu ‹ale le ka an dan, ka an ɲanamanya, k'a to an bɛ se ka
lamaga.› Aw ta dɔnkirilabaga dɔw fana ka o le fɔ ko: ‹An ye Ala ta
denw le ye fana.›
29 «Ayiwa, ni an ye Ala denw ye, o tuma an man kan k'a miiri ko Ala
bɛ i n'a fɔ batofɛn tɔw, mɔgɔ yɛrɛ boro ka o minw lalaga ni sanin ye,
walama warigbɛ, walama kabakuru, ka kaɲa ni o yɛrɛ ta miiriya ye.
30 Ayiwa, Ala tɛ aw ta kolɔnbariya wagati ta kow jate tuun; nka sisan
a b'a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye yɔrɔ bɛɛ, ko o ka kan ka nimisa ka o kow dabla.
31 Sabu Ala ka lon dɔ sigi, lon min na a bɛna dunuɲa bɛɛ lajɛnnin
ta kiti tigɛ terenninya kan, ale yɛrɛ ta mɔgɔ ɲanawolomani sababu ra;
Ala ka ale le lakunu ka bɔ saya ra, janko mɔgɔw bɛɛ ye a lɔn ka la a
ra ko Ala ka ale le ɲanawoloma.»

---

* **17:18 17.18** Epikuri ta mɔgɔw: Olugu tun b'a fɛ ka o yɛrɛ tanga tɔɔrɔ ma, ka dunuɲa diyabɔ.
† **17:18 17.18** Sitoyiki ta mɔgɔw: Olugu ta ɲamɔgɔ tɔgɔ tun ye ko Zeno. Olugu fɛ, adamaden ka kan ka a yɛrɛ kɔrɔsi, ani ka tɔɔrɔ kun a yɛrɛ ra.

32 Ayiwa, mɔgɔw nana suw kunuko kuma mɛn Pɔli da ra minkɛ
dɔrɔn, dɔw ka kɛ yɛrɛko ye a ma, k'a lɔgɔbɔ. Dɔw fana ko: «Lon
wɛrɛ an bɛna a tɔ lamɛn i fɛ.»
33 Pɔli bɔra o cɛ ra ka taga.
34 O bɛɛ n'a ta, mɔgɔ dɔw lara Yesu ra, ka fara Pɔli kan. Dugu
kititigɛjama mɔgɔ kelen tun bɛ o ra, min ye Denisi ye, ani muso dɔ,
min tɔgɔ tun ye ko Damarisi, ani mɔgɔ dama dama.

18

Pɔli sera Korɛnti
(Korɛntikaw fɔlɔ 1.1-9; 2.1-5; Korɛntikaw flanan 11.5-12; 12.12-13)

1 O kɔ, Pɔli bɔra Atɛni ka taga Korɛnti.
2 A ka Yahudiyacɛ dɔ sɔrɔ yi, min tɔgɔ tun ye ko Akila; ale tun worora
Pɔn mara ra. A naninkura tun lo ka bɔ Itali, ani a muso Pirisili, sabu
masacɛba Kolodi tun k'a fɔ ko Yahudiyaw bɛɛ ye bɔ Rɔmu*. Pɔli ka
jɛnɲɔgɔnya don ni o ye.
3 I n'a fɔ o bɛɛ tun bɛ baara kelen le kɛ, Pɔli tora ni o ye, o ka baara
kɛ ɲɔgɔn fɛ; o tun bɛ fanibonw le lalaga.
4 Nɛnɛkirilon* o Nɛnɛkirilon, Pɔli tun bɛ taga karanso* ra ka taga
kuma ni Yahudiyaw ni Gɛrɛkiw ye, janko ka o ta miiriya yɛlɛma, o ye
sɔn Matigi ma.
5 Nka kabini Silasi ni Timote nana ka bɔ Masedoni, Pɔli k'a ta wagati
bɛɛ kɛ Ala ta kuma waajuri le ra. A tun b'a fɔ Yahudiyaw ye k'a gbɛya
ko Ala ka Yesu le ɲanawoloma k'a kɛ Kisibaga* ye.
6 Nka Yahudiyaw banna Pɔli ta kuma ma, k'a nɛni. Pɔli ka a ta derege
yuguyugu o kan, k'a fɔ o ye ko: «Ni aw halakira, o ye aw yɛrɛ nɔ le
ye, o tɛ ne ta sira ye tuun. Sisan ne bɛ taga siya wɛrɛ mɔgɔw* le fɛ.»
7 Pɔli bɔra o yɔrɔ ra ka taga cɛ dɔ ta so, min tɔgɔ tun ye Titusi Yutusi;
Alaɲasiranbaga tun lo. A ta bon tun bɛ karanso* kɛrɛ fɛ.
8 Ayiwa, karanso kuntigi Kiripusi lara Matigi ra, a ni a ta gbamɔgɔw
bɛɛ. Korɛntika minw tun ka Pɔli ta kuma mɛn, olugu caman lara Yesu
ra fana; o ka o batize.
9 Ayiwa, lon dɔ su fɛ Matigi kumana Pɔli fɛ siko ra, k'a fɔ a ye ko: «I
kana siran! Kuma, i kana je,
10 sabu ne bɛ ni i ye; mɔgɔ si tɛna i mina ka kojugu kɛ i ra, sabu ne
ta mɔgɔw ka ca nin dugu kɔnɔ.»
11 O ra, Pɔli tora Korɛnti ka mɔgɔw karan Ala ta Kuma ra fɔ san kelen
ni karo wɔɔrɔ.
12 Nka ka Galiyɔn to Akayi jamanatigiya ra, lon dɔ Yahudiyaw bɛnna
kelen ma ka wuri Pɔli kama k'a mina ka taga ni a ye kititigɛyɔrɔ ra.
13 O ko: «Cɛ nin bɛ mɔgɔw hakiri yɛlɛmana, ko o ye Ala bato cogo
wɛrɛ ra, min ni an ta sariya* tɛ bɛn.»
14 Ayiwa, sani k'a to Pɔli ye a da yɛlɛ ko a bɛ kuma dɔrɔn, Galiyɔn ko
Yahudiyaw ma ko: «Ni a tun kɛra ko nin cɛ tun ka ko bɛnbari, walama
kojuguba dɔ le kɛ, ne tun bɛna sigi ka aw Yahudiyaw ta kuma lamɛn
kosɛbɛ.
15 Nka i n'a fɔ aw bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra kumaw le kosɔn, ani mɔgɔtɔgɔw,
ani aw ta sariyaw ta kow, o tuma aw yɛrɛ le ka kan ka o ko ɲanabɔ.
Ne tɛ sɔn ka nin ko ɲɔgɔn kiti tigɛ.»
16 Galiyɔn ka o labɔ kititigɛyɔrɔ ra.

17 Kabini o kɛra, o bɛɛ ka Sɔsitɛni mina, min ye karanso kuntigi ye,
ka ale bugɔ bɛrɛbɛrɛ kititigɛyɔrɔ ɲa fɛ; Galiyɔn k'a kɛ i n'a fɔ ale yɛrɛ
ma o ye.

Pɔli sekɔra ka taga Antiyɔsi

18 Pɔli tora Korɛnti ka wagatijan kɛ belen. O kɔ, a ka sira daari
lanabagaw fɛ; ale ni Pirisili ni Akila donna kurun kɔnɔ ka taga Siri
jamana fan fɛ. Nka Pɔli tun ka dajuru ta Ala fɛ; o ra, a k'a kun li
Sankere, o ka sɔrɔ ka taga.
19 O tagara se Ɛfɛsi minkɛ, Pɔli ka a tagamaɲɔgɔnw to o yɔrɔ ra. Ale
yɛrɛ tagara karanso* ra, ka taga kuma ni Yahudiyaw ye.
20 Olugu ka a daari ko a ye to ni o ye ka wagati dama kɛ; nka Pɔli
ma sɔn.
21 A ka sira ɲini o fɛ k'a fɔ o ye ko ni Ala sɔnna, ale bɛna sekɔ ka na
o fɛ tuun. O kɔ, a bɔra Ɛfɛsi ka don kurun kɔnɔ ka taga.
22 O tagara se Sezare minkɛ, a bɔra ka taga Zeruzalɛmu ka taga
lanabagaw fo; o kɔ, a tagara Antiyɔsi.
23 A tora Antiyɔsi ka wagati dama kɛ yi. O kɔ, a tagara Galasi mara
ra, ka bɔ yi ka taga Firizi mara ra, ka lanabagaw karan, ka o baraka
bonya lanaya ra.

Apolɔsi ka waajuri kɛ Ɛfɛsi ani Korɛnti

24 O wagati ra Yahudiyacɛ dɔ nana Ɛfɛsi, min tɔgɔ tun ye ko Apolɔsi;
a tun bɔra Alɛsandiri. O cɛ tun bɛ se kuma ra kosɛbɛ; a fana tun bɛ
kitabu kumaw lɔn kosɛbɛ.
25 A tun karanna Matigi Yesu ta sira ko ra. A tun bɛ jija ka Yesu ko
fɔ mɔgɔw ye ka o karan ka ɲa ni a jusukun bɛɛ ye, nka a ta lɔnniya
tun danna Yuhana Batizerikɛbaga ta karan dɔrɔn le ma.
26 A tun bɛ kuma karanso* kɔnɔ mɔgɔw bɛɛ ɲa na. Pirisili ni Akila
ka a ta karan lamɛn minkɛ, olugu k'a wele ka taga Matigi Yesu ta ko
lalaga k'a fɔ a ye.
27 Ayiwa, Apolɔsi tun b'a fɛ ka taga Akayi mara ra. Lanabagaw ka
a ja gbɛlɛya ko a ye taga; o ka sɛbɛ dɔ kɛ k'a ci Akayi lanabagaw ma,
ko o ye a minako ɲa. A sera yi minkɛ, mɔgɔ minw lara Yesu ra Ala ta
nɛɛma baraka ra, a ka olugu dɛmɛ kosɛbɛ;
28 sabu a tun bɛ Yahudiyaw ta firiyɔrɔw yira o ra mɔgɔw bɛɛ ɲa na;
a tun b'a yira o ra k'a gbɛya, ko ka kaɲa ni kitabuw ta kuma ye, Ala
ka Yesu le ɲanawoloma ka a kɛ Kisibaga* ye.

19

Pɔli ka waajuri kɛ Ɛfɛsi

1 Ayiwa, ka Apolɔsi to Korɛnti, Pɔli ka Azi mara kuruyɔrɔw cɛtigɛ ka
taga se Ɛfɛsi. A ka lanabaga dɔw sɔrɔ yi.
2 Pɔli ka o lanabagaw ɲininka ko: «Yala aw lara Yesu ra wagati min
na, aw ka Nin Saninman* sɔrɔ wa?» O ka Pɔli jaabi ko: «An yɛrɛ m'a
mɛn ban ko Nin Saninman bɛ yi.»
3 Pɔli ka o ɲininka tuun ko: «O tuma aw batizera batizeri* juman le
ra?» O ka Pɔli jaabi ko: «Yuhana ta batizeri.»
4 Pɔli k'a fɔ o ye ko: «Yuhana ka mɔgɔw batize k'a yira ko o nimisara
o ta jurumunw na; nka a tun b'a fɔ o ye ko min bɛna na ale kɔ fɛ, o
ka kan ka la o ra; o ye Yesu le ye.»

5 O mɔgɔw ka o kuma mɛn tuma min na, o ka sɔrɔ ka batize Matigi
Yesu tɔgɔ ra.
6 O kɔ, Pɔli ka a boro la o kan minkɛ, Nin Saninman jigira o kan; o ka
kɛ kuma ye kan wɛrɛw ra; Ala ka kuma don o da ra ka mɔgɔw waaju.
7 O bɛɛ tun bɛ mɔgɔ tan ni fla ɲɔgɔn bɔ.
8 Pɔli tun bɛ to ka taga karanso* ra ka taga Ala ta Masaya* Kibaro
Diman* fɔ mɔgɔw ye k'a gbɛya. A tun bɛ cogo bɛɛ kɛ janko ka mɔgɔw
ta miiriya yɛlɛma ka sɔn Matigi ta kuma ma; a ka o kɛ ka se fɔ karo
saba.
9 Nka o mɔgɔ dɔw ka o kun gbɛlɛya, ka ban Pɔli ta kuma ma, ka to
ka Matigi ta sira ko mafiyɛnya jama ɲa kɔrɔ. O ra, Pɔli ka lanabagaw
wele ka bɔ o kɔrɔ, ka taga ni o ye Tiranusi ta karanso ra, ka to ka o
karan o yɔrɔ ra lon o lon.
10 Pɔli ka o kɛ fɔ san fla. O kosɔn mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ Azi mara
ra, Yahudiyaw ni siya wɛrɛ mɔgɔw, olugu bɛɛ ka Matigi ta kuma mɛn.
11 Ala tun bɛ kabakoba caman kɛra Pɔli sababu ra.
12 Hali fani, walama fanikunkurun minw tun magara Pɔli fari ra, o
tun bɛ o la banabagatɔw kan; banabagatɔw tun bɛ kɛnɛya, jinatɔw ta
jinaw fana tun bɛ bɔ o ra.

Seva dencɛw ta ko

13 Ayiwa, Yahudiya dɔw tun bɛ yaalayaala, ko o bɛ jinaw gbɛn ka bɔ
mɔgɔw ra; olugu nana a fɔ ko o bɛ jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra ni Yesu
tɔgɔ ye. O tun b'a fɔra ko: «Ne b'a fɔ aw ye ko aw ye bɔ Yesu tɔgɔ ra,
Pɔli bɛ Yesu min ko waajuri kɛra!»
14 Yahudiyaw ta sarakalasebagaw* kuntigi min tɔgɔ tun ye ko Seva,
o dencɛ wolonfla le tun bɛ o baara kɛra.
15 Lon dɔ, jina dɔ ka o jaabi ko: «Ne ka Yesu lɔn, ne k'a lɔn fana Pɔli
ye mɔgɔ min ye. Nka aw ye jɔntigiw le ye?»
16 O jina tun bɛ cɛ min na, o cɛ benna o kan. Ale kelen fanga gbiriyara
o bɛɛ ta ma. A ka o bugɔ fɔ ka o mandimi; o fari lakolon le borira ka
bɔ bon kɔnɔ.
17 O ko kibaroya sera Ɛfɛsi dugumɔgɔw bɛɛ ma, Yahudiya ni siya
wɛrɛ mɔgɔw bɛɛ; siranya ka o bɛɛ mina, mɔgɔw fana ka Matigi Yesu
tɔgɔ bonya.
18 O kosɔn minw tun lara Yesu ra, olugu caman nana lɔ o ta
kɛwalejuguw ra, ka o fɔ kɛnɛ kan.
19 Minw tun bɛ subagaya kɛ, olugu fana caman nana ni o ta sɛbɛw
ye ka na o jɛni mɔgɔw bɛɛ ɲa na. O ka o sɛbɛw sɔngɔ jate mina k'a ye
ko a bɛnna warigbɛ waga bilooru le ma.
20 O cogo ra, Matigi ta sebagaya baraka ra, Ala ta Kuma waajuri tun
bɛ tagara ɲa ni baraka ye.

Mankanba wurira Ɛfɛsi

21 O kow bɛɛ kɔ fɛ, Pɔli k'a latigɛ Nin Saninman* baraka ra, ko a bɛ
tɛmɛ Masedoni jamana ni Akayi jamana ra ka taga Zeruzalɛmu. A tun
b'a fɔra fana ko: «Ni ne sera yi, ne ɲa ka kan ka taga la Rɔmu* fana
kan.»
22 A ka a ta baarakɛɲɔgɔn fla bla a ɲa ka taga Masedoni, minw ye
Timote ni Eratusi ye. Ale yɛrɛ tora Azi mara ra ka wagati dama kɛ
belen.
23 Ayiwa, o wagati ra mankanba dɔ wurira Matigi ta sira ko ra.

24 Saninfagabaga dɔ tun bɛ yi, o tɔgɔ tun ye ko Demetirisi; ale tun
bɛ Ɛfɛsikaw ta jo musoman Aritɛmisi ta jobon bisigiyaw le lalaga ni
warigbɛ ye, ka o fiyeere. Ale ni a ta baaradenw tun bɛ wari caman
sɔrɔ o sababu ra.
25 Ayiwa, o cɛ ka a ta baaradenw ni saninfagabaga wɛrɛw lajɛn, k'a
fɔ o ye ko: «Ne teriw, aw k'a lɔn ko an bɛ an ta baro sɔrɔra nin baara
le ra.
26 Nka nin Pɔli bɛ min kɛra, aw yɛrɛ bɛ o yera, aw fana b'a mɛnna;
Ɛfɛsi dugu dɔrɔn tɛ, nka a bɛ ɲini ka kɛ Azi mara bɛɛ ta ko le ye. A
ka mɔgɔ caman le hakiri yɛlɛma, ka o kunnacɛn, k'a fɔ o ye ko mɔgɔ
boro bɛ batofɛn minw lalaga, ko o tɛ batofɛn ye.
27 Ayiwa, nin ko bɛ se ka kɛ sababu ye ka an ta baara cɛn, nka o dɔrɔn
tɛ; an ta jomusoba Aritɛmisi ta jobon ta ko le bɛna kɛ ko gbansan ye.
Ni o kɛra, Azi mara ni dunuɲa tɔ bɛɛ bɛ jo musoman min batora, o ta
bonya bɛɛ bɛna bɔ a kan.»

28 O kumaw fɔra minkɛ, a lamɛnbagaw dimina; o ka kɛ pɛrɛn ye ko:
«Ɛfɛsikaw ta jo musoman Aritɛmisi le ka bon!»

29 O mankan ka dugu bɛɛ ɲagami; Pɔli tagamaɲɔgɔn fla minw tun
ye Gayusi ni Sitariki ye, minw tun ye Masedonikaw ye, o bɛɛ girinna
olugu kan ka o mina ka taga ni o ye jamalajɛnyɔrɔ ra.
30 Pɔli yɛrɛ fana tun b'a fɛ ka taga jama kɔ, nka lanabagaw ma sɔn.
31 Azi mara mɔgɔba dɔw fana tun bɛ yi, olugu tun ye Pɔli teriw
ye. Olugu fana ka mɔgɔ dɔw ci Pɔli fɛ, k'a daari ko a kana taga
jamalajɛnyɔrɔ ra.
32 O wagati ra mankan cayara jamalajɛnyɔrɔ ra. Dɔw tun bɛ min fɔ,
o ni tɔw ta tun tɛ kelen ye. Jama fanba tun ma o lajɛnkun yɛrɛ lɔn.
33 Mɔgɔw ka o kow lakari cɛ dɔ ye, min tɔgɔ tun ye ko Alɛsandiri.
Yahudiyaw ka ale ɲɔni ka taga jama ɲa fɛ ko a ye kuma. Alɛsandiri ka
a boro kɔrɔta ko a bɛ kuma jama fɛ.
34 Nka o k'a ye ko Yahudiya lo minkɛ, o bɛɛ jɛnna ka kɛ pɛrɛn ye
ko: «Ɛfɛsikaw ta jo musoman Aritɛmisi le ka bon!» O tora o ra ka
wagatijan kɛ.

35 Dugu sɛbɛrikɛbaga le nana jija ka jama mala; a k'a fɔ o ye ko:
«Ɛfɛsikaw, jɔntigi le m'a lɔn ko Ɛfɛsi dugu le ye jomusoba Aritɛmisi ta
jobon kɔrɔsibaga ye, ani jo musoman yɛrɛ ja min bɔra san fɛ ka ben?
36 Mɔgɔ si tɛ se ka o kow sɔsɔ. O ra, aw ka kan ka aw jusu suma, aw
kana foyi kɛ aw yɛrɛ kun fɛ!
37 Sabu aw bagara nin cɛ fla ma ka o mina ka na ni o ye, k'a sɔrɔ o
ma foyi sonya jobon kɔnɔ, o fana ma kumajugu fɔ an ta jomusoba ma.
38 Ayiwa, ni Demetirisi ni a ta baarakɛɲɔgɔnw b'a fɛ ka mɔgɔ dɔ
jaraki ko dɔ ra, o tuma kititigɛlonw bɛ yi, fagamaw fana bɛ yi; o ye na
ni a ko ye olugu fɛ.
39 Walama ni ko wɛrɛ le bɛ aw fɛ, aw bɛ se ka na o ko yira an ta
ɲɔgɔnyelon na.
40 Ni o tɛ, an ka mankanba min lawuri bi, o bɛ se ka an jaraki o ra
ko an b'a fɛ ka jama lamuruti; sabu ni o ka an ɲininka, an tɛna se ka
jama lajɛnkun fɔ mɔgɔ ye.»

41 Ayiwa, dugu sɛbɛrikɛbaga ka o kuma fɔ, ka jama labla.

20

Pɔli ka tagama min kɛ Masedoni ni Gɛrɛsi
(Korɛntikaw fɔlɔ 16.1-7; Rɔmukaw 15.25-27)

1 Ayiwa, mankan nana mala tuma min na, Pɔli ka lanabagaw wele
ka o lajɛn. A kumana o fɛ ka o ladi, ka o ja gbɛlɛya, ka sɔrɔ ka sira
ɲini o fɛ ko o bɛ taga Masedoni.
2 Pɔli tɛmɛtɔ o yɔrɔw ra, a ka lanabagaw ja gbɛlɛya ni ladirikan
caman ye, ka sɔrɔ ka taga Gɛrɛsi jamana ra.
3 A ka karo saba kɛ yi. A nana labɛn ko a bɛ kurunba dɔ ta ka taga
Siri jamana ra; nka a nana a mɛn ko Yahudiya dɔw ka janfa siri a kama
o yɔrɔ ra yi minkɛ, a k'a latigɛ ka sekɔ ka na Masedoni.
4 Mɔgɔ minw tun bɛ Pɔli blasirara, olugu flɛ nin ye: Pirusi dencɛ
Sopatɛri, ale tun bɔra Bere; Sitariki ni Sekundusi, olugu tun bɔra
Tesaloniki; Gayusi, min tun bɔra Dɛribɛ; Timote ni Tisiki ni Torofime,
olugu tun bɔra Azi mara ra.
5 Olugu blara an ɲa ka taga an kɔnɔ Torohasi.
6 Burufunubari ɲanagbɛ* tɛmɛnin kɔ, an donna kurunba dɔ kɔnɔ
Filipi; an ka tere looru kɛ tagama ra, ka taga o sɔrɔ Torohasi. An ka
lɔgɔkun kelen kɛ yi.

Pɔli ta tagamalaban ka taga Torohasi

7 Lɔgɔkun tere fɔlɔ, an tun lajɛnna ka Matigi ta domuni kɛ ɲɔgɔn
fɛ. Pɔli tun b'a fɛ ka taga o lon dugusagbɛ; a kumana lanabagaw fɛ ka
mɛɛn fɔ ka taga se su cɛmancɛ wagati ma.
8 An tun lajɛnna sankaso min kɔnɔ, fitina caman tun mananin lo o
bon kɔnɔ.
9 Kanbelen dɔ tun bɛ ni an ye, min tɔgɔ tun ye ko Etiyusi; ale tun
siginin bɛ bon finɛtiri dakun kan. Ale tora o yɔrɔ ra ka sunɔgɔ fɔ ka
ɲina a yɛrɛ kɔ. Pɔli kumana k'a mɛɛn minkɛ, sunɔgɔ nana a magaya.
A bɔra fɔ sankaso bon sabanan kunna ka na ben dugu ma. O nana a
ta k'a ye ko a sara.
10 Pɔli jigira ka taga biri a kunna, k'a mina a boro fla ma, k'a fɔ an
ye ko: «Aw hakiri kana ɲagami, a nin sekɔra a ma.»
11 O kɔ, Pɔli yɛlɛnna; a ni lanabagaw ka Matigi ta domuni kɛ ɲɔgɔn
fɛ. O kɔ, Pɔli kumana o fɛ tuun fɔ ka na teresun bɔ, ka sɔrɔ ka taga.
12 Etiyusi ta mɔgɔw k'a mina ka taga ni a ye so kɔnɔ, a ɲanaman. O
ko ka lanabagaw jusu suma.

Pɔli bɔra Torohasi ka taga Milɛ

13 Ayiwa, anw donna kurun kɔnɔ ka bla Pɔli ɲa ka taga se Asɔsi. An
tun ka kan ka taga Pɔli ta kurun kɔnɔ o yɔrɔ le ra, sabu ale yɛrɛ tun
k'a latigɛ ko a bɛ taga Asɔsi a sen na.
14 A tagara an sɔrɔ Asɔsi wagati min na, an k'a ladon an fɛ kurun
kɔnɔ ka taga Mitilɛni.
15 An bɔra o yɔrɔ ra lon min na, an nana se Kiyɔsi kɛrɛ fɛ o lon
dugusagbɛ. O dugusagbɛ flanan an sera Samɔsi. O dugusagbɛ sabanan
an sera Milɛ.
16 Pɔli tun b'a fɛ ka tɛmɛ Ɛfɛsi kɛrɛ fɛ; a tun t'a fɛ ka lɔ yi tuun, janko
a kana na mɛɛn ka tɛmɛ Azi mara ra. A tun kɔrɔtɔra ka se Zeruzalɛmu,
janko ni a bɛ se ka kɛ, a ye taga Pantekɔti* lon kunbɛn yi.

Pɔli ka Ɛfɛsi lanabagaw ta cɛkɔrɔbaw ladi

17 Pɔli tora Milɛ ka cira bla ka taga Ɛfɛsi lanabagaw ta jɛnkuru
cɛkɔrɔbaw wele ka na.
18 O nana minkɛ, a k'a fɔ o ye ko: «Kabini lon fɔlɔ min na ne ka ne
sen bla Azi mara ra, ne tun bɛ tagama cogo min na aw cɛ ra wagati
bɛɛ, aw yɛrɛ ka o lɔn.
19 Ne ka ne yɛrɛ majigi wagati bɛɛ ka baara kɛ Matigi ye, ka tɔɔrɔ
fɔ ka ɲaji bɔ; Yahudiyaw fana ka janfa siri ne kama wagati caman, ka
sɛgɛ caman lase ne ma.
20 O bɛɛ n'a ta, aw ta nafa bɛ fɛn o fɛn na, ne ma o si dogo aw ma;
ne ka aw karan jamayɔrɔw ra, ka aw karan aw yɛrɛ ta sow kɔnɔ,
21 k'a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye k'a gbɛlɛya, Yahudiya fara siya wɛrɛ mɔgɔ*
kan, ko o ye nimisa o ta jurumunw na ka sɔn Ala ma, ka la an Matigi
Yesu ra.
22 «Ayiwa, sisan a flɛ, Nin Saninman bɛ ne jagboya ka taga
Zeruzalɛmu; nka min bɛna taga ne sɔrɔ yi, ne tɛ o lɔn.
23 Ne bɛ tɛmɛ dugu o dugu ra, Nin Saninman yɛrɛ b'a yira ne ra ko
kasorabla ni tɔɔrɔw bɛ ne ɲa.
24 Nka ne tɛ ne ta saya, walama ne ɲanaman jate fɛnba ye. Min ka
gbɛlɛn ne ma, o ye ko ne ye ne ta tagama kɛ ka se a dan ma, ani Matigi
Yesu ka baara min karifa ne ma, ne ye o kɛ ka dafa, ka Ala ta nɛɛma
Kibaro Diman* ko fɔ mɔgɔw ye.
25 «Ayiwa, ka a ta bi ra, ne ka Ala ta Masaya* waajuri kɛ aw min o
min cɛ ra yan, ne k'a lɔn ko aw si ɲa tɛna la ne kan tuun.
26 O kosɔn ne b'a fɔ aw ye k'a gbɛlɛya bi, ko aw ra ni min firira, o
ye o tigi yɛrɛ nɔ le ye.
27 Sabu Ala sago ye min ye aw ta kisiri ko ra, ne ka o bɛɛ fɔ aw ye,
ne ma foyi dogo aw ra.
28 «Ayiwa, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi; Nin Saninman ka aw bla sagakuru
min kunna, aw ye o fana kɔrɔsi ka ɲa; aw ye aw janto Ala ta jɛnkuru
ra, a ka min kunmabɔ ni a yɛrɛ jori ye.
29 Ne yɛrɛ k'a lɔn ko ni ne tagara, mɔgɔlafiribaga dɔw bɛna don aw
cɛ ra i ko warajuguw bɛ don sagaw cɛ ra cogo min na; o tɛna sagaw
to.
30 Mɔgɔ dɔw bɛna wuri hali aw yɛrɛw cɛ ra yan ni faninyakuma dɔw
ye, ka lanabagaw lafiri, ka o tugu o yɛrɛ kɔ.
31 O ra, aw ye aw yɛrɛ cogoya lɔn; aw ye aw hakiri to a ra ko ne ka
san saba kɛ aw cɛ ra, ka aw bɛɛ kelen kelen ladi su ni tere, fɔ ka ɲaji
bɔ aw kosɔn.
32 «Ayiwa, sisan ne bɛ aw karifa Ala ma, ani a ta nɛɛma kuma ma.
Ale le bɛ se ka aw baraka bonya lanaya ra; a ka fɛn min layiri ta aw
ye, a bɛna o di aw ma, ani a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw bɛɛ.
33 «Ne ma ɲabɔ mɔgɔ si ta wari fɛ, walama mɔgɔ ta sanin, walama
mɔgɔ ta faniw.
34 Aw yɛrɛ k'a lɔn ko ne yɛrɛ boro le ka baara kɛ ka ne ni ne
tagamaɲɔgɔnw bɛɛ mako ɲa.
35 «Ne k'a yira aw ra cogo bɛɛ ra ko an ka kan ka baara kɛ ten le,
ka dɛsɛbagatɔw dɛmɛ, ani ka an hakiri jigi Matigi Yesu ta kuma ra, ko:
‹Dugawu bɛ sɔnni le ra ka tɛmɛ sɔrɔri kan.› »
36 Ayiwa, Pɔli ka o kuma fɔ ka ban minkɛ, a ka a kinbiri gban ka Ala
daari ni lanabagaw bɛɛ ye.

37 Lanabagaw bɛɛ kasira kosɛbɛ Pɔli tagako ra; o ka a fo ni
kanuyafori ye.
38 Pɔli tun k'a fɔ minkɛ ko o si ɲa tɛna la ale kan tuun, o kuma le
tun ka o jusu kasi kosɛbɛ. O kɔ, o tagara Pɔli blasira kurunda ra.

21

Pɔli tagacogo Zeruzalɛmu

1 Ayiwa, an ni lanabagaw nana faran ɲɔgɔn na tuma min na, an
donna kurun kɔnɔ, ka teren ka taga Kɔsi. O dugusagbɛ an sera Rodi,
ka bɔ yi ka taga Patara.
2 An ka kurunba dɔ sɔrɔ yi, o tun bɛ tagara Fenisi mara ra; an donna
o kɔnɔ ka taga.
3 An surunyara Sipere jamana ra; an tun bɛ o jamana yera, nka an
k'a to an numanboroyanfan fɛ ka taga Siri jamana fan fɛ. Kurunba
tagara lɔ Tiri, sabu doni minw tun bɛ kurun kɔnɔ, o tun ka kan ka jigi
o dugu le ra.
4 An ka lanabaga dɔw sɔrɔ Tiri; an ka tere wolonfla kɛ ni olugu ye.
Tɔɔrɔ minw tun bɛna Pɔli sɔrɔ Zeruzalɛmu, Nin Saninman tun ka o
yira o lanabagaw ra, o kosɔn o k'a fɔ Pɔli ye ko a kana taga Zeruzalɛmu.
5 An tun ka kan ka tereda minw kɛ, o dafara minkɛ, an ka sira mina;
lanabagaw bɛɛ bɔra, o ni o ta musow ni o ta denw, ka taga an blasira,
ka bɔ ni an ye fɔ dugu kɔnɔ. An bɛɛ ka an kinbiri gban jida ra yi, ka
Ala daari.
6 O kɔ, an ka fori di ɲɔgɔn ma minkɛ, an donna kurun kɔnɔ; olugu
sekɔra ka taga o ta so.
7 An bɔra Tiri ka taga Pitolemasi; o kɛra an ta tagama dan ye. An
tagara o yɔrɔ lanabagaw fo, ka tere kelen kɛ ni o ye.
8 O dugusagbɛ an tagamana ka taga Sezare. An tagara Kibaro
Diman fɔbaga Filipe ta so kɔnɔ; lanabagaw tun ka cɛ wolonfla minw
ɲanawoloma Zeruzalɛmu, ale tun ye o ra kelen ye. An jigira ale ta so.
9 Denmuso sunguru naani tun bɛ Filipe fɛ, Ala tun bɛ kuma don
olugu da ra ka mɔgɔw waaju.
10 An ka tere dama kɛ Filipe ta so; lon dɔ, cira dɔ nana ka bɔ Zude;
o tɔgɔ tun ye ko Agabusi.
11 O cɛ nana an fɛ, ka na Pɔli ta kurusijara ta ka a yɛrɛ senw ni a
borow siri ni o ye, k'a fɔ ko: «Nin Saninman ko: ‹Nin kurusijara ye
mɔgɔ min ta ye, Yahudiyaw bɛna o tigi mina Zeruzalɛmu k'a siri nin
cogo le ra, ka a don siya wɛrɛ mɔgɔw* boro.› »
12 Kabini an ka o kuma mɛn, an ni o yɔrɔ lanabagaw bɛɛ ka kɛ Pɔli
daari ye ko a ye sabari a kana taga Zeruzalɛmu.
13 Pɔli ko: «Aw kana kasi ten, ka ne jusu kasi. A kana dan kasorabla
dama ma, hali ni ne ka kan ka sa Zeruzalɛmu, Matigi Yesu tɔgɔ kosɔn,
ne sɔnna o ma.»
14 An k'a ye ko Pɔli t'a fɛ k'a ta miiriya bɔ Zeruzalɛmu taga kan
minkɛ, an jera. An ko: «Min ye Matigi sago ye, o ye kɛ.»
15 An ka o wagati kɛ Sezare minkɛ, an ka an yɛrɛ labɛn ka taga
Zeruzalɛmu.
16 Sezare lanabaga dɔw tagara an blasira. O tagara ni an ye cɛ dɔ
ta so, min tɔgɔ ye ko Minasɔn. Ale bɛ bɔ Sipere; lanabaga lo kabini
wagatijan. An tun ka kan ka jigi o cɛ ta so.

Pɔli tagara Yakuba fɛ Zeruzalɛmu

17 An sera Zeruzalɛmu minkɛ, lanabagaw ka an kunbɛn ni
ninsɔndiya ye.
18 O lon dugusagbɛ Pɔli tagara ni an ye Yakuba fɛ; lanabagaw ta
cɛkɔrɔbaw bɛɛ nana fana.
19 Pɔli ka mɔgɔw fo ka ban tuma min na, Ala ka ko o ko kɛ siya wɛrɛ
mɔgɔw* cɛ ra a ta waajuri baraka ra, a donna o bɛɛ ra ka o ɲafɔ o ye
kelen kelen.
20 O mɔgɔw ka o mɛn minkɛ, o ka Ala tando. O kɔ, o ko Pɔli ma ko:
«An balemacɛ, i m'a ye, Yahudiya waga caman le lara Yesu ra yan, nka
hali bi o bɛɛ cɛsirinin bɛ cira Musa ta sariya* ko ra.
21 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana a fɔ o ye ko Yahudiya minw bɛ siya wɛrɛ
mɔgɔw cɛ ra, ko ele le k'a fɔ olugu ye ko o ye cira Musa ta sariyaw*
bla, ko o kana o ta denw kɛnɛsigi tuun, ko o kana landaw si kɛ fana.
22 Ayiwa, an bɛna nin ko mina cogo di? Sigiya t'a ra, o bɛna a mɛn
ko i nana.
23 O ra, an bɛna min fɔ i ye, i ka kan ka o le kɛ. Ayiwa, cɛ naani bɛ
an fɛ yan, olugu tun ka dajuru ta Ala fɛ.
24 I bɛ don ni o ye Alabatosoba kɔnɔ, ka i yɛrɛ saninya ni o ye ka
kaɲa ni sariya ye. I yɛrɛ ye o bɛɛ ta kunlisara bɔ janko o ye o kun li.
Ni o kɛra, Yahudiyaw bɛna a lɔn ko mɔgɔw ka ko o ko fɔ i ta ko ra, ko
o si tɛ can ye. O bɛna a ye fana ko ele yɛrɛ bɛ tagamana sariya kan.
25 Nka siya wɛrɛ mɔgɔ minw lara Yesu ra, an ka sɛbɛ ci olugu ma ka
an ta miiriya yira o ra; an k'a fɔ o ye ko sogo o sogo fagara jow kan, o
kana o domu, o kana a jori min, o kana jufasogo domu, o kana jatɔya
kɛ.»
26 Ayiwa, Pɔli farara o cɛ naani kan. O dugusagbɛ, a ka a yɛrɛ saninya
ni o ye. O kɔ, o tagara don Alabatosoba lu kɔnɔ ɲɔgɔn fɛ, Pɔli ka o ta
saninyarilonw dafawagati yira, o kɔrɔ ye lon min o bɛɛ kelen kelen ta
saraka ka kan ka bɔ.

Mɔgɔw ka Pɔli mina Alabatosoba kɔnɔ

27 Tere wolonfla tun bɛna dafa wagati min na, Azi mara Yahudiyaw
ka Pɔli ye Alabatosoba kɔnɔ. O ka jama bɛɛ kɔnɔnɔsu; o ka Pɔli mina,
28 ka kɛ pɛrɛn ye ko: «Izirayɛlimɔgɔw, aw ye na o, aw ye na! Cɛ min
bɛ yaala ka mɔgɔw bɛɛ karan yɔrɔ bɛɛ, ka an ta siya mangboya, ka an
ta sariyaw mangboya, ani ka yɔrɔ saninman mangboya, ale le ye nin
ye. Sisan a yɛrɛ ka siya wɛrɛ mɔgɔ* dɔw ladon Alabatosoba kɔnɔ, ka
an ta yɔrɔ saninman lanɔgɔ.»
29 O ka o fɔ, sabu o tun ka Ɛfɛsikacɛ Torofime ni Pɔli ye ɲɔgɔn fɛ
dugu kɔnɔ. A kɛra o ɲa na ko Pɔli donna ni a ye Alabatosoba kɔnɔ le.
30 A kɛra ten, dugu bɛɛ ɲagamina. Mɔgɔw tun borira ka bɔ dugu
fan bɛɛ ra ka na. O ka Pɔli mina k'a sama ka bɔ Alabatosoba kɔnɔ, ka
Alabatosoba daw datugu.
31 I n'a fɔ o tun b'a fɛ ka Pɔli faga, o kuma sera sorasiw kuntigiba
ma, ko Zeruzalɛmu dugu bɛɛ ɲagaminin lo.
32 O yɔrɔnin kelen bɛɛ sorasiw kuntigiba ka sorasi dɔw ta, ani
sorasikuntigi dɔw; o borira ka don dugu kɔnɔ. Yahudiyaw ka sorasiw
kuntigiba ni a ta sorasiw ye minkɛ, o ka Pɔli bugɔri dabla.
33 Sorasiw kuntigiba nana Pɔli mina. A k'a fɔ sorasiw ye ko o ye Pɔli
siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ fla ye. Pɔli sirinin kɔ, a ka ɲininkari kɛ ko Pɔli ye
jɔn ye, ko a ka mun le kɛ?

34 Jama bɛɛ tun bɛ pɛrɛnna, nka dɔw tun bɛ min fɔ, o ni tɔw ta tun
tɛ kelen ye. Sorasiw kuntigiba nana a ye ko a tɛ kuma kelen sɔrɔra k'a
mɛn mankan bonyakojugu fɛ minkɛ, a k'a fɔ sorasiw ye ko o ye taga
ni Pɔli ye bonba kɔnɔ.
35 Pɔli tagara se donda yɛlɛnyɔrɔ ma minkɛ, sorasiw ka Pɔli ta, jama
ta fariya kosɔn;
36 sabu jamaba tun tugura a kɔ, o bɛɛ bɛ pɛrɛnna ko: «Aw y'a faga!»

Pɔli kumana jama fɛ
(Kɛwalew 9.1-19; 26.9-20; Galasikaw 1.11-16; Timote fɔlɔ 1.12-17)

37 Pɔli dontɔ bonba kɔnɔ, a ko sorasiw kuntigiba ma ko: «Yala ne bɛ
se ka kuma i fɛ wa?» Sorasiw kuntigiba ko: «I bɛ gɛrɛkikan mɛn wa?
38 O tuma Misirankacɛ min murutira yan, ni a wagati ma mɛɛn, fɔ a
tagara ni mɔgɔ waga naani ye kongo kɔnɔ mɔgɔfaga kama, ele le tɛ o
ye wa!»
39 Pɔli ka jaabi ko: «Ne ye Yahudiya le ye, ne bɔra Tarisi, Silisi jamana
ra. Ne ye dugu min mɔgɔ ye, o dugu ka bon. Sabari k'a to ne ye kuma
jama fɛ.»
40 Sorasiw kuntigiba sɔnna ko Pɔli ye kuma. Pɔli lɔnin tora bon
donda yɛlɛnyɔrɔ kan ka a boro kɔrɔta mɔgɔw fɛ ko a b'a fɛ ka kuma
o fɛ. Mɔgɔw bɛɛ jera; Pɔli kumana o fɛ aramekan na; a ko:

22

1 «Ne balemaw, ani ne faw, ne bɛna kuma min fɔ sisan k'a yira aw
ra ko ne ma kojugu si kɛ, aw ye o lamɛn!»
2 Mɔgɔw k'a ye ko a bɛ kumana o fɛ aramekan na minkɛ, o bɛɛ jera,
ka mankan bɛɛ dabla. Pɔli ko:
3 «Ne ye Yahudiya le ye, ne worora Tarisi, Silisi jamana ra. Nka ne
lamɔna Zeruzalɛmu yan. Ne ta karamɔgɔfa tun ye Gamaliyɛli ye; ale
le ka ne karan ka ɲa, ka kaɲa ni an bɛmaw ta sariya* kow bɛɛ ye. Ne
fana tun cɛsirinin lo Ala ko ra kosɛbɛ, i n'a fɔ aw bɛ cogo min na bi.
4 Mɔgɔ minw bɛ nin sira kan, ne ka olugu tɔɔrɔ fɔ ka dɔw faga, ka
o siri ka o bla kaso ra, cɛ fara muso kan.
5 Sarakalasebagaw kuntigiba*, ani cɛkɔrɔbaw ta ɲamɔgɔw ta jɛnkuru
ye ne seerew ye o kow ra. Ne yɛrɛ tun ka sɛbɛ sɔrɔ o fɛ ka taga a di
Damasi Yahudiyaw ma, janko ni ne tagara lanabaga dɔw sɔrɔ o yɔrɔ
ra, ne ye olugu mina ka o siri ka na ni o ye Zeruzalɛmu, janko ka o
tɔɔrɔ.
6 «Ayiwa, ka ne tagatɔ to sira ra, ne surunyara Damasi ra minkɛ,
teregban fɛ, yeelenba dɔ barara ka bɔ sankolo ra ka manamana ka ne
lamini.
7 Ne benna dugu ma; ne ka kumakan dɔ mɛn, ko: ‹Sɔli, Sɔli, mun
kosɔn i bɛ ne tɔɔrɔra?›
8 Ne k'a ɲininka ko: ‹Ele ye jɔn ye, Matigi?› A ko ne ma ko: ‹Ne ye
Yesu Nazarɛtikacɛ le ye; i bɛ ne le tɔɔrɔra.›
9 Ayiwa, mɔgɔ minw tun bɛ ni ne ye, olugu ka yeelenba ye, nka min
tun bɛ kumana ne fɛ, o ma o tigi kan mɛn.
10 Ne ka ɲininkari kɛ, ko: ‹Ne ka kan ka mun le kɛ, Matigi?› Matigi
ko ne ma ko: ‹Wuri ka taga Damasi; Ala b'a fɛ i ye min kɛ, o bɛna taga
o fɔ i ye.›
11 I n'a fɔ yeelen bonyakojugu kosɔn ne tun tɛ foyi yera tuun, mɔgɔ
minw tun bɛ ni ne ye, olugu ka ne boro mina ka taga ni ne ye Damasi.

12 «O y’a sɔrɔ cɛ dɔ tun bɛ Damasi, a tɔgɔ ye ko Ananiyasi.
Alaɲasiranbaga tun lo, ani sariya siratagamabaga; Damasi Yahudiyaw
bɛɛ tun bɛ a tɔgɔɲuman fɔ.
13 A nana ne fɛ ka na lɔ ne kɔrɔ k’a fɔ ne ye ko: ‹Ne balemacɛ Sɔli,
i ɲa yɛlɛ ka flɛri kɛ.› O yɔrɔnin kelen bɛɛ, ne ɲa yɛlɛra, ne k’a ye.
14 A k’a fɔ ne ye ko: ‹An bɛmaw ta Ala ka i ɲanawoloma, janko i ye
a sago lɔn. Min kelenpe terennin bɛ, a k’a to i ye o ye, ani ka a yɛrɛ
kumakan mɛn.
15 Sabu i ka min ye, ani i ka min mɛn, i bɛna kɛ a seere ye mɔgɔw
bɛɛ ɲa kɔrɔ, ka o bɛɛ fɔ o ye.
16 Ayiwa, sisan i kana sigi ka fɛn wɛrɛ makɔnɔ tuun. Wuri ka batize
k’a to i ta jurumunw ye yafa i ma Matigi Yesu tɔgɔ baraka ra*.›
17 «O kɔ, ne sekɔra ka na Zeruzalɛmu minkɛ, lon dɔ, ka ne to Aladaari
ra Alabatosoba kɔnɔ, Ala ka fɛn dɔ yira ne ra.
18 Ne ka Matigi ye, a k’a fɔ ne ye ko: ‹I teliya ka bɔ Zeruzalɛmu dugu
kɔnɔ, sabu i bɛna kuma min fɔ ne ta ko ra, mɔgɔ si tɛna sɔn o ma yan.›
19 Ne ko: ‹Matigi, ne tun bɛ donna karansow* kɔnɔ cogo min na ka
lanabagaw mina ka o bugɔ ka o bla kaso ra, o yɛrɛ ka o lɔn.
20 Hali o tun bɛ i ta seere Etiyɛni fagara wagati min na, ne yɛrɛ tun
bɛ o yɔrɔ ra. Ne tun sɔnna Etiyɛni fagari ma; ne ka a fagabagaw ta
deregew mina o ye.›
21 Nka Matigi ko: ‹Taga, sabu ne bɛna i ci ka taga yɔrɔjan, siya wɛrɛ
mɔgɔw* le fɛ.› »

Pɔli ko ale ye Rɔmu jamanaden ye

22 Ayiwa, jama bɛɛ tun jera ka Pɔli lamɛn fɔ ka na se nin kumaw ma.
Nka kabini Pɔli ka nin kumaw fɔ minkɛ, jama ka kɛ pɛrɛn ye ko: «Nin
mɔgɔ suguya ka kan ka faga ka bɔ dunuɲa kɔnɔ, a ɲanaman man kan
ka to!»
23 O tun bɛ pɛrɛnna, ka o ta deregew bɔ ka o fifafifa, ka buguri cɛ ka
o seri san fɛ ka gbangban lawuri.
24 Sorasiw kuntigiba k’a fɔ sorasiw ye ko o ye don ni Pɔli ye bonba
kɔnɔ, ka a bugɔ ni gbɛɲɛ ye, k’a jagboya ka kuma. A ka ko min kɛ k’a
to mɔgɔw bɛ pɛrɛnna a kunna, a ye o fɔ.
25 Wagati min o ka Pɔli siri ko o b’a bugɔ, sorasikuntigi min tun bɛ
Pɔli kɛrɛ fɛ, Pɔli ko o ma ko: «Ka kaɲa ni sariya ye, yala a bɛnnin lo
ko aw ye Rɔmu jamanaden dɔ bugɔ ni gbɛɲɛ ye k’a sɔrɔ kiti ma ben a
kan wa?»
26 Sorasikuntigi ka o mɛn minkɛ, a tagara o fɔ sorasiw kuntigiba ye,
ko: «Ele tun b’a fɛ ka mun le kɛ tan? Cɛ nin ye Rɔmu jamanaden le
ye dɛ!»
27 Sorasiw kuntigiba yɛrɛ tagara Pɔli ɲininka ko: «Yala can lo ko ele
ye Rɔmuka le ye wa?» Pɔli ko: «Ɔnhɔn.»
28 Sorasiw kuntigiba ko: «Ne ka wariba le sara ka sɔrɔ ka kɛ Rɔmuka
ye dɛ!» Pɔli ko: «Ne worora a ra le!»
29 O yɔrɔnin bɛɛ ra minw tun b’a fɛ ka Pɔli bugɔ k’a jagboya ka
kuma, olugu bɔra a kɔrɔ. Sorasiw kuntigiba yɛrɛ siranna, sabu ale le
k’a to o ka Pɔli siri, k’a sɔrɔ Rɔmuka lo.

Pɔli bɛ kuma kititigɛjama mɔgɔw fɛ

* **22:16 22.16** Pɔli k’a ta seereya fɔ (Kɛwalew 9.1-16; 26.12-18).

30 Ayiwa, Pɔli jarakikun yɛrɛ tun ye fɛn min ye Yahudiyaw fɛ, sorasiw
kuntigiba tun b'a fɛ ka o lɔn. O le kosɔn o lon dugusagbɛ, a ka
nɛgɛjɔrɔkɔ bɔ Pɔli ra, ka sarakalasebagaw* kuntigiw ni kititigɛjama
bɛɛ wele ka o lajɛn. O kɔ, o tagara ni Pɔli ye ka taga a lɔ o cɛ ma.

23

1 Pɔli ka a ɲa lɔ kititigɛjama ra k'a fɔ ko: «Ne balemaw, fɔ ka na se
bi ma, ne ka ne tagamacogo kɛ ka kaɲa ni Ala sago ye; ne jusukun tɛ
ne jaraki o ra.»
2 Pɔli ka o fɔ minkɛ, sarakalasebagaw kuntigiba* Ananiyasi k'a fɔ
Pɔli kɛrɛfɛmɔgɔ dɔw ye ko o ye Pɔli bugɔ a da ra.
3 Pɔli ko a ma ko: «Ele flankafu, Ala fana bɛna i bugɔ. Ele siginin bɛ
yan ka kiti tigɛ ka kaɲa ni sariya* ye, nka i ko o ye ne bugɔ, k'a sɔrɔ
sariya ma o fɔ.»
4 Mɔgɔ minw tun bɛ Pɔli kɛrɛ fɛ, olugu ko Pɔli ma ko: «I bɛ Ala ta
sarakalasebagaw kuntigiba le nɛnina kɛ!»
5 Pɔli ka o jaabi ko: «Ne balemaw, ne m'a lɔn ko sarakalasebagaw
kuntigiba lo. Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹I kana kumajugu fɔ i ta
jamana ɲamɔgɔ dɔ ma.› »
6 Ayiwa, Pɔli tun k'a lɔn ko kititigɛjama mɔgɔ dɔw tun ye Sadusiw*
ye, dɔw tun ye Farisiw* ye. O kosɔn, a pɛrɛnna kititigɛjama cɛ ma, k'a
fɔ ko: «Ne balemaw, ne ye Farisi yɛrɛworo le ye. Ne lanin b'a ra ko
suw bɛna kunu lahara minkɛ, o le kosɔn kiti bɛ tigɛra ne kan bi.»
7 Kabini Pɔli ka o fɔ, sɔsɔri donna Farisiw ni Sadusiw cɛ; jama kan
taranna.
8 Sabu Sadusiw ko, ko suw tɛna kunu lahara, ko mɛlɛkɛ tɛ yi, ko nin
wɛrɛw si tɛ yi fana; k'a sɔrɔ Farisiw lanin bɛ o kow bɛɛ ra.
9 Mankan bonyara kosɛbɛ; Farisiw ta jɛnkuru sariya karamɔgɔ* dɔw
wurira ka muruti k'a fɔ jama ye ko: «An kɔni ma kojugu si sɔrɔ nin
cɛ ra. A bɛ se ka kɛ ko nin dɔ, walama mɛlɛkɛ dɔ le kumana a fɛ.»
10 Sɔsɔri nana bonya ka taga a fɛ; sorasiw kuntigiba nana siran ko o
kana na ban ka Pɔli samasama fɔ k'a faga. O kosɔn, a ka sorasi dɔw
ci ko o ye jigi ka taga Pɔli bɔsi o bɔrɔ ka taga ni a ye sorasiw ta bonba
kɔnɔ.
11 O lon dugusagbɛ su fɛ, Matigi ka a yɛrɛ yira Pɔli ra k'a fɔ a ye ko:
«I ja gbɛlɛya; i ka seereya bɔ ne ta ko ra Zeruzalɛmu yan cogo min na,
i ka kan ka ne ta ko seereya kɛ Rɔmu* o cogo kelen na fana.»

Yahudiyaw ka janfa siri Pɔli kama

12 O dugusagbɛ sɔgɔmada fɛ, Yahudiya dɔw ka janfa siri Pɔli kama.
O karira ɲɔgɔn ye ko olugu tɛna domuni kɛ, o tɛna ji min, fɔ ni o ka
Pɔli faga.
13 Yahudiya minw tun ka o janfa siri, o tun ka ca ni mɔgɔ binaani
ye.
14 O mɔgɔw tagara sarakalasebagaw* kuntigiw ni cɛkɔrɔbaw fɛ, ka
taga a fɔ o ye ko: «An k'a latigɛ ka kari ɲɔgɔn ye ko an si tɛna domuni
kɛ, walama ka ji min, fɔ ni an ka Pɔli faga.
15 O kosɔn, aw ni kititigɛjama mɔgɔ tɔw bɛɛ, aw ye bɛn a ra ka taga
sorasiw kuntigiba daari ko a ye Pɔli di aw ma k'a kɛ i n'a fɔ aw b'a fɛ

23:5 23.5 Nin kuma fɔra Bɔri 22.27.

ka a ta koɲa sɛgɛsɛgɛ le ka ɲa. An kɔni labɛnnin lo k'a kɔnɔ sira ra
k'a faga sani a ye se aw ma yan.»
16 Nka Pɔli balemamuso dencɛ ka o janfa ko mɛn. Ale borira ka taga
bonba kɔnɔ ka taga o fɔ Pɔli ye.
17 O tuma, Pɔli ka sorasikuntigi dɔ wele k'a fɔ a ye ko: «Taga ni
kanbelennin nin ye sorasiw kuntigiba fɛ; kuma dɔ b'a fɛ k'a fɔ a ye.»
18 O sorasikuntigi tagara ni kanbelennin nin ye sorasiw kuntigiba fɛ
ka taga a fɔ a ye ko: «Kasoden Pɔli le ka ne wele k'a fɔ ne ye ko ne ye
na ni kanbelennin nin ye i fɛ, ko kuma b'a fɛ k'a fɔ i ye.»
19 Sorasiw kuntigiba ka kanbelennin mina a boro ma ka gbara ni a
ye kɛrɛ fɛ ka a ɲininka ko: «Mun le bɛ i fɛ k'a fɔ ne ye?»
20 Kanbelennin k'a fɔ a ye ko: «Yahudiyaw le bɛnna a ra ko o bɛna
i daari sini, ko i ye Pɔli bla ka taga kititigɛjama fɛ. O ko o b'a fɛ ka a
ta koɲa sɛgɛsɛgɛ le ka ɲa tuun.
21 Nka i kana la o ra! Sabu o ta mɔgɔ dɔw bɛna dogo sira ra ka Pɔli
kɔnɔ. O ka ca ni mɔgɔ binaani ye. O k'a latigɛ ka kari Ala ra ko o tɛna
domuni kɛ, o tɛna ji min fɔ ni o ka Pɔli faga. O labɛnnin lo ka ban. O
bɛ ele ta kuma le makɔnɔna.»
22 Sorasiw kuntigiba k'a fɔ kanbelennin ye k'a gbɛlɛya ko a kana a
to mɔgɔ wɛrɛw ye o kuma mɛn. Kanbelennin bɔra ka taga.

Sorasiw kuntigiba ka Pɔli lataga jamanatigi Felisi fɛ

23 O kɔ, sorasiw kuntigiba ka sorasikuntigi fla wele k'a fɔ o ye ko:
«Aw ye sorasicɛ kɛmɛ fla fara ɲɔgɔn kan, ani sotigi biwolonfla, ani cɛ
tamantigi kɛmɛ fla. O bɛɛ ye labɛn; ni su kora, o bɛ taga Sezare.
24 Aw ye so dɔ labɛn Pɔli ye fana, janko a ye se jamanatigi Felisi fɛ
yi, foyi kana a sɔrɔ.»
25 A ka sɛbɛ kɛ k'a ci Felisi ma, ko:
26 «Ne Kolodi Lisiyasi bɛ nin sɛbɛ ci jamanatigiɲuman Felisi ma; ne
ta fori bɛ i ye.
27 Yahudiyaw tun ka nin cɛ mina, o tun bɛ ɲini k'a faga. Wagati min
na ne k'a mɛn ko Rɔmuka lo, ne ka ne ta sorasi dɔw ci ka taga a bɔsi
o boro.
28 A tun ka ko kelen min kɛ k'a to Yahudiyaw b'a jarakira, ne tun b'a
fɛ ka o lɔn. O kosɔn ne tagara ni a ye o ta kititigɛjama fɛ.
29 Nka ne nana a kɔrɔsi k'a ye ko o bɛ a jarakira kun min na, o ye
olugu yɛrɛ ta sariyaw* ko le ye; ni o tɛ, a tun ma kojugu si kɛ min ka
kan ni fagari ye walama kasorabla.
30 O kɔ fɛ o ka ne lasɔmi minkɛ ko Yahudiyaw ka janfa siri a kama,
o yɔrɔnin bɛɛ, ne k'a bla ka taga i fɛ, k'a fɔ Yahudiyaw ye ko o b'a
jarakira kun min na, ko o ye taga o fɔ ele yɛrɛ ye. [Ka an bɛn.]»
31 Min fɔra sorasiw ye, o ka o kɛ; o ka Pɔli ta o su fɛ ka taga se fɔ
Antipatirisi.
32 O dugusagbɛ, sorasi minw tun bɛ o sen na, olugu sekɔra ka na o
ta bonba kɔnɔ. Minw tun bɛ so kan, olugu tagara ni Pɔli ye.
33 O sera Sezare minkɛ, o ka sɛbɛ di jamanatigi ma, ka Pɔli yira a ra.
34 Jamanatigi ka sɛbɛ karan ka ban minkɛ, a ka Pɔli ɲininka ko: «I
bɔra mara juman le ra?» Pɔli k'a fɔ a ye ko ale bɔra Silisi.
35 A ko Pɔli ma ko: «Ni i jarakibagaw nana se yan tuma min na, ne
bɛna i lamɛn.» A ko o ye Pɔli bla Herodi* ta bonba kɔnɔ k'a kɔrɔsi.

24

Yahudiyaw ka Pɔli jaraki Felisi ɲa kɔrɔ

1 Ayiwa, tere looru tɛmɛnin kɔ, sarakalasebagaw kuntigiba*
Ananiyasi nana Sezare, ale ni cɛkɔrɔba dɔw, ani cɛ kumalɔnbagaba
dɔ, min tɔgɔ ye ko Tɛrituli. Ko min donna o ni Pɔli cɛ, a nana o ɲafɔ
jamanatigi Felisi ye.
2 O ka Pɔli wele ka na. Tɛrituli k'a damina ka Pɔli jaraki; a ko:
«Jamanatigiɲuman, an bɛ hɛraba min na jamana kɔnɔ bi, ele le baraka
ra an ka o hɛra sɔrɔ. Ele ta hakiritigiyaba le kosɔn fana, yɛlɛmanin
caman kɛra jamana kɔnɔ, ka jamana lataga ɲa fɛ.
3 An bɛɛ bɛ i waleɲumanlɔn o kow bɛɛ ra wagati bɛɛ, ani yɔrɔ bɛɛ,
jamanatigiɲuman Felisi.
4 Nka i n'a fɔ ne t'a fɛ ka i lasigi ka mɛɛn, o kosɔn ne bɛ i daari i ye
sabari ka an lamɛn dɔɔnin.
5 «Ayiwa, an k'a ye ko nin cɛ ye cɛnrikɛbaga le ye, min ka kɛrɛ lawuri
dunuɲa Yahudiyaw bɛɛ cɛ ra; ale le ye Nazarɛtikaw ta diina ɲamɔgɔ
ye.
6 A tun bɛ ɲini ka an ta Alabatosoba yɛrɛ lanɔgɔ, o le kosɔn an k'a
mina. [An tun b'a fɛ k'a ta kiti tigɛ ka kaɲa ni an ta sariya* ye;
7 nka sorasiw kuntigiba Lisiyasi nana a bɔsi an boro fanga ra,
8 ko an ye na a jarakikun fɔ ele yɛrɛ ye.] Ni i yɛrɛ ka a ɲininka ka
ɲa, an b'a jarakira ko minw na, i bɛna o lɔn.»
9 Yahudiya tɔw fana lɔra o kuma kelen kan, ko Tɛrituli ka min fɔ, ko
o ye can ye.

Pɔli kumana jamanatigi ɲa kɔrɔ

10 Ayiwa, jamanatigi k'a fɔ Pɔli ye ko a ye a ta fɔ. Pɔli ka kuma ta
k'a fɔ jamanatigi ye ko: «Ne k'a lɔn ko ele bɛ an ta siya ta kiti tigɛra
kabini san caman. O le kosɔn ne tɛ siran ka kuma k'a yira i ra ko ne
ma kojugu si kɛ.
11 Ne nana Zeruzalɛmu ka na Ala bato, a ma tɛmɛ tere tan ni fla kan
fɔlɔ. Ni i ka o ko sɛgɛsɛgɛ, i bɛna a ye ko can lo.
12 O wagatiw bɛɛ kɔnɔ, o ma ne ye sɔsɔri ra ni mɔgɔ si ye, walama ko
ne bɛ jama lamuruti ra Alabatosoba kɔnɔ, walama karanso* dɔ kɔnɔ,
walama dugu kɔnɔ yɔrɔ dɔ ra.
13 Nin mɔgɔw tɛ se ka foyi si fɔ k'a yira ko o bɛ ne jarakira kun min
na ko o ye can ye.
14 «Ayiwa, ne kɔni bɛ lɔ min na k'a fɔ i ɲa na, o ye ko, ne bɛ an
bɛmaw ta Ala le batora ka kaɲa ni nin sira ye, olugu ko o min tɛ can
ye. Nka fɛn o fɛn sɛbɛra sariya* kitabuw ni ciraw ta kitabuw kɔnɔ, ne
lara o bɛɛ ra.
15 Ne jigi bɛ Ala kan ko min na, olugu fana jigi bɛ a kan o ko kelen
le ra, ko mɔgɔɲumanw ni mɔgɔjuguw bɛɛ su bɛna kunu lahara.
16 O le kosɔn ne bɛ jija, janko ne jusukun gbɛnin ye to, ne jarakibari
ye kɛ Ala ɲa kɔrɔ, ani mɔgɔw ɲa kɔrɔ.
17 «Ayiwa, san caman tɛmɛnin kɔ, ne nana Zeruzalɛmu ka na ne ta
siyamɔgɔ dɔw dɛmɛ ni wari ye, ani ka sarakaw bɔ Ala ye.
18 O nana ne sɔrɔ o koɲaw le ra Alabatosoba kɔnɔ; ne tun saninyanin
lo, jama tun tɛ yi, sɔsɔri tun tɛ yi. Azi mara Yahudiya dɔw le tun bɛ ni
ne ye.

19 Ni a kɛra ko ne tun ka kojugu dɔ le kɛ, olugu le tun ka kan ka kɛ
yan ka ne jaraki i ɲa kɔrɔ.
20 Ni o tɛ, wagati min na ne ta kiti tun bɛ tigɛra kititigɛjama ɲa kɔrɔ,
ni a kɛra ko ne ka kojugu dɔ kɛ yi, mɔgɔ minw bɛ yan, olugu ye o fɔ i
ye.
21 Ka ne lɔnin to o ɲa fɛ, ne kumana ni kanba ye, ka nin kuma kelen
le fɔ ko: ‹Ne lanin b’a ra ko suw bɛna kunu ka bɔ saya ra lahara, o le
ka ne bla kiti ra aw ɲa fɛ bi.› »
22 Ayiwa, i n’a fɔ Felisi tun ka lanaya ko faamu, a ka kiti bla lon wɛrɛ
ra, k’a fɔ o ye ko: «Aw ye taga; ni sorasiw kuntigiba Lisiyasi nana na,
ne bɛna aw ta koɲa ɲanabɔ.»
23 O kɔ, a ko sorasikuntigi dɔ ma ko a ye Pɔli to kaso ra, k’a kɔrɔsi,
nka a y’a to a ye laganfiyayɔrɔ sɔrɔ; ni a teri dɔw b’a fɛ ka na bɔ a ye
ka fɛn dɔ di a ma, a ye sɔn o ma.

Pɔli kumana jamanatigi ni a muso ɲa kɔrɔ

24 Tere dama tɛmɛnin kɔ, jamanatigi Felisi nana ni a muso ye, min
ye Durusili ye; o muso tun ye Yahudiya ye. O ka mɔgɔ ci ka taga Pɔli
wele ka na. Mɔgɔ bɛ la Yesu Kirisita ra cogo min na, Pɔli ka o ɲafɔ o
ye.
25 Nka Pɔli kumana ka se terenninya ma tuma min na, ani mɔgɔ ka
kan ka a yɛrɛ mina jurumun ma cogo min na, ani lahara ta kiti, Felisi
siranna; a ko Pɔli ma ko: «Taga fɔlɔ; ni ne nana wagati sɔrɔ, ne bɛna
i wele tuun.»
26 A tun b’a hakiri ra fana ko Pɔli bɛna wari le di ale ma, o kosɔn a
tun bɛ to ka Pɔli wele ka na kuma a fɛ tuma caman.
27 O ka san fla kɛ o ra ten. Pɔrisusi Fɛtusi nana sigi jamanatigiya ra
Felisi nɔ ra. Felisi tun b’a fɛ ka a yɛrɛ ko diya Yahudiyaw ye, o kosɔn
a ka Pɔli to kaso ra yi.

25

Pɔli ko a ta kiti bɛ tigɛ masacɛba le fɛ

1 Fɛtusi sigira jamanatigiya ra Zude mara ra minkɛ, a tere sabanan,
a bɔra Sezare ka taga Zeruzalɛmu.
2 A sera yi minkɛ, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Yahudiyaw ta
ɲamɔgɔw tagara a fɛ ka taga Pɔli jaraki.
3 O ka Fɛtusi daari ko a ye sabari ka Pɔli bla ka na Zeruzalɛmu; nka
o tun ka janfa le siri Pɔli kama janko ka na a natɔ faga sira ra.
4 Fɛtusi ka o jaabi ko Pɔli bɛna to kaso ra Sezare, ko sani wagati
dɔɔnin ale yɛrɛ bɛna sekɔ ka taga yi.
5 A ko o ma ko: «Aw ta kuntigiw ka kan ka taga ni ne ye Sezare; ni
o sera yi, aw bɛ Pɔli jarakira kun min na, o yɛrɛ bɛna o fɔ.»
6 Fɛtusi ma tɛmɛ tere seegi walama tere tan kan Zeruzalɛmu. O kɔ,
a sekɔra ka taga Sezare. O dugusagbɛ a tagara sigi kititigɛyɔrɔ ra, ka
mɔgɔ dɔ ci ko o ye na ni Pɔli ye.
7 Pɔli nana minkɛ, Yahudiya minw tun nana ka bɔ Zeruzalɛmu, olugu
lɔra ka Pɔli lamini k’a jaraki ni kojugu caman ye, k’a sɔrɔ o tun tɛ se
ka o kow si can yira.
8 O kɔ, Pɔli ka kuma ta; a ko: «Ne ma kojugu si kɛ Yahudiyaw ta
sariya* kama, walama Alabatosoba kama, walama masacɛba Sezari
kama.»

9 I n’a fɔ Fɛtusi tun b’a fɛ ka a yɛrɛ ko diya Yahudiyaw ye, o kosɔn a
ka Pɔli ɲininka ko: «I b’a fɛ ka taga Zeruzalɛmu, janko i ta kiti ye taga
tigɛ ne ɲa kɔrɔ o yɔrɔ ra nin ko ra wa?»
10 Pɔli ko: «Ne lɔnin bɛ masacɛba Sezari yɛrɛ ta kititigɛyɔrɔ ra ka
ban. Ne ta kiti ka kan ka tigɛ yan le. Ne ma foyi kɛ Yahudiyaw ra; ele
yɛrɛ ka o lɔn kosɛbɛ.
11 Ni a tun kɛra ko jo tɛ ne fɛ, walama ko ne ka ko dɔ kɛ min ka kan
ni fagari ye, ne tun tɛna ban fagari ma. Nka o bɛ fɛn o fɛn fɔra ne
kama, i n’a fɔ can tɛ o si ra, o tuma mɔgɔ si tɛ se ka ne labla o ye. Ne
b’a fɛ ne ta kiti ye taga tigɛ masacɛba Sezari le ɲa kɔrɔ.»
12 Ayiwa, Fɛtusi ni a jɛnŋɔgɔnw ka ɲɔgɔn ye wagati min na ka ban,
a ka Pɔli jaabi ko: «I ko i ta kiti bɛ tigɛ masacɛba Sezari le ɲa kɔrɔ,
ayiwa, i bɛna taga masacɛba Sezari fɛ.»

O nana ni Pɔli ye Agiripa ɲa kɔrɔ

13 Tere dama tɛmɛnin kɔ, masacɛ Agiripa ni Bɛrɛnisi nana Sezare,
ka na Fɛtusi fo.
14 Ayiwa, o ka tere caman kɛ Sezare. Fɛtusi nana Pɔli ta koŋaw yira
masacɛ ra. A ko: «Felisi ka cɛ dɔ to kaso ra yan.
15 Wagati min na ne tagara Zeruzalɛmu, sarakalasebagaw* kuntigiw,
ani Yahudiya ta cɛkɔrɔbaw ka o cɛ jaraki, ka ne daari ko ne ye kiti ben
a kan.
16 Ne ka o jaabi ko Rɔmukaw fɛ, fagama man kan ka mɔgɔ labla ko
a ye faga, ni o tigi ni a jarakibagaw ma ɲɔgɔn ye kititigɛbaga ɲa kɔrɔ,
janko a fana ye kuma k’a ta fɔ a jarakibagaw ɲa kɔrɔ.
17 Ayiwa, o mɔgɔw nana ni ne ye yan, ne fana ma a ko bla ka mɛɛn;
o dugusagbɛ yɛrɛ, ne tagara kititigɛyɔrɔ ra, ka mɔgɔ ci ka taga cɛ wele
ka na.
18 O cɛ jarakibagaw wurira ka lɔ ka kuma. Nka ne tun bɛ kojugu
minw miirira a ta ko ra, a jarakikun ma taga kɛ o si ye.
19 O tun bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra o yɛrɛw ta sariya* ta kow le ra, ani Yesu
tɔgɔ dɔ, o min tun sara, nka Pɔli ko a ɲanaman lo.
20 Ne tun ma a lɔn ne bɛna a kɛ cogo min na ka nin ko ɲɔgɔn ɲanabɔ.
O le kosɔn ne ka Pɔli ɲininka ni a bɛ sɔn ka taga Zeruzalɛmu, a ta kiti
ye taga tigɛ o yɔrɔ ra.
21 Nka Pɔli k’a ɲini ko masacɛba Sezari yɛrɛ le ye ale ta ko ɲanabɔ.
O ra ne k’a fɔ ko o y’a mara sani ne ye na a bla ka taga masacɛba
Sezari fɛ.»
22 Agiripa ko Fɛtusi ma ko: «Ne yɛrɛ b’a fɛ ka o cɛ lamɛn.» Fɛtusi
ko: «Sini i bɛna a lamɛn.»
23 Ayiwa, o dugusagbɛ, masacɛ Agiripa ni Bɛrɛnisi mɔgɔbaraman le
nana don kititigɛyɔrɔ ra, ani sorasiw kuntigibaw, ani dugu ɲamɔgɔw.
O kɔ, Fɛtusi ko o ye na ni Pɔli ye.
24 O tuma Fɛtusi ko: «Masacɛ Agiripa, ani aw minw bɛɛ bɛ ni an ye
yan, aw ka nin cɛ ye; Yahudiyaw ta jama bɛɛ nana ne fɛ ka na ale le
jaraki Zeruzalɛmu, ani yan, ka pɛrɛn ko a ɲanaman man kan ka to.
25 Ne kɔni fɛ a ma kojugu si kɛ min bɛ se ka kɛ a fagasababu ye. I
n’a fɔ ale yɛrɛ ko a ta kiti ka kan ka tigɛ masacɛba le fɛ, o ra ne k’a
latigɛ k’a bla ka taga masacɛba fɛ.
26 Nka ne ma kuma gbɛnin si sɔrɔ a ta ko ra, ne bɛ se ka min sɛbɛ
k’a ci masacɛba Sezari ma; o le kosɔn ne k’a wele ka na aw ɲa kɔrɔ,

ele yɛrɛ masacɛ Agiripa ɲa kɔrɔ, janko ni a ɲininkara, ne ye fɛn dɔ sɔrɔ k'a sɛbɛ k'a ci masacɛba Sezari ma.
27 Sabu ka kasoden bla ka taga masacɛba Sezari fɛ, k'a sɔrɔ jarakikun si ma sɔrɔ a ta ko ra k'a fɔ, o ye hakirintanya le ye.»

26

Pɔli kumana masacɛ Agiripa ɲa kɔrɔ
(Kɛwalew 9.1-30; 22.1-21)

1 Ayiwa, Agiripa ko Pɔli ma ko:
«Min bɛ i fɛ, o fɔ.» O tuma, Pɔli ka a boro kɔrɔta, ka kuma, k'a ta fɔ; a ko:
2 «Masacɛ Agiripa, a diyara ne ye ka ne yɛrɛ sɔrɔ ele ɲa kɔrɔ bi, ka a yira i ra ko Yahudiyaw bɛ ne jarakira ko minw bɛɛ ra, ko o si tɛ can ye.
3 Sabu ele yɛrɛ bɛ Yahudiyaw ta landaw ani o ta sɔsɔriw bɛɛ lɔn kosɛbɛ. O kosɔn, ne bɛ i daari ko i ye muɲu ka ne lamɛn.
4 «Ayiwa, kabini ne denmisɛnman, ne tagamacogo tun ye min ye ne ta siyamɔgɔw cɛ ra Zeruzalɛmu, Yahudiyaw bɛɛ ka o lɔn.
5 Ni o b'a fɛ ka can fɔ kɔni, o ka ne lɔn kabini wagatijan; ne tun bɛ Farisiw* ta jɛn le ra, o min ye an ta diina siraw bɛɛ ra gbɛlɛnman ye.
6 Nka sisan, Ala tun ka layiri min ta an bɛmaw ye, ne jigi bɛ o kan minkɛ, o le ka ne bla kiti ra bi.
7 An ta siya gba tan ni fla jigi tun bɛ o layiri kan. O kosɔn o tun bɛ Ala bato su ni tere. O jigi min bɛ ne fɛ, masacɛ Agiripa, Yahudiyaw bɛ ne jarakira o le kosɔn!
8 Aw Yahudiyaw, mun kosɔn aw b'a miiri ko Ala tɛ se ka suw lakunu wa?
9 «Ne fana tun b'a miirira ko can ra ne tun ka kan ka Yesu Nazarɛtikacɛ tɔgɔ kɛrɛ le kosɛbɛ.
10 Ne ka o le kɛ Zeruzalɛmu; ne tun ka fanga sɔrɔ sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ, ka lanabaga caman mina ka o bla kaso ra. Ni o tun bɛ lanabagaw fagara fana, ne tun bɛ fara o fagabagaw kan.
11 Wagati caman ne tun bɛ o tɔɔrɔ karansow* bɛɛ kɔnɔ, ka o jagboya ko o ye ban lanaya ma. Ne dimikojugu o kɔrɔ, ne tun bɛ taga fɔ dugu wɛrɛw ra ka taga lanabagaw tɔɔrɔ yi.
12 «O cogo le ra, lon dɔ, sarakalasebagaw kuntigiw ka ne ci ni sɛbɛ dɔ ye ka taga Damasi lanabagaw kama.
13 Ka ne tagatɔ to Damasi, masacɛ Agiripa, tuma min na tere tun bɛ kuncɛ, ne barara ka yeelenba dɔ ye, a bɔra sankolo ra, ka manamanana ka ne ni ne tagamaɲɔgɔnw lamini. O yeelen tun ka bon ni tere yeelen ye.
14 An bɛɛ bɔra ka ben dugu ma; ne ka kumakan dɔ mɛn, a ko ne ma Aramekan na ko: ‹Sɔli, Sɔli, mun kosɔn i bɛ ne tɔɔrɔra? Ni sɛnɛkɛmisi ka muruti ko a bɛ bere tan, o tɛ ɲa misi ma dɛ!›
15 Ne k'a jaabi ko: ‹Ele ye jɔn ye, Matigi?› Matigi ko: ‹Ne ye Yesu le ye, i bɛ min tɔɔrɔra.
16 Wuri ka lɔ sisan, sabu ne ka ne yɛrɛ yira i ra, janko i ye kɛ ne ta baaraden ye. I ka ne ye cogo min na bi, i bɛna o seereya kɛ ka o fɔ dɔ wɛrɛw ye, ani ne bɛna ko minw yira i ra, i bɛna o bɛɛ fɔ o ye fana.
17 Ne bɛna i ci Yahudiyaw ni siya wɛrɛ mɔgɔ* minw fɛ, olugu bɛna tɔɔrɔ minw la i kan, ne bɛna i bɔsi o bɛɛ ma.

18 Ne bɛ i ci o fɛ, janko i ye taga o ɲa yɛlɛ, ka o labɔ dibi ra ka o lana
yeelen na, ka o labɔ Setana ta fanga kɔrɔ k'a to o ye sɔn Ala ma, janko
o ye la ne ra ka o ta jurumunw yafa sɔrɔ, ani ka o ninyɔrɔ sɔrɔ ni Ala
ta mɔgɔ saninyaninw ye.›
19 «Ayiwa, o cogo ra, masacɛ Agiripa, ne ka fɛn min ye ka bɔ sankolo
ra, ne ma ban o ma.
20 Ne ka o kow waajuri kɛ Damasi dugumɔgɔw le ye fɔlɔ, o kɔ,
Zeruzalɛmukaw, ani Zude mara bɛɛ, ani siya wɛrɛ mɔgɔw. Ne k'a
fɔ bɛɛ ye ko o ka kan ka nimisa o ta jurumunw na ka kɔsegi Ala ma,
ka kɛwale kɛ, kɛwale min b'a yira ko o nimisara can ra.
21 O le kosɔn, Yahudiyaw ka ne mina Alabatosoba kɔnɔ ko o bɛ ne
faga.
22 Nka Ala ta dɛmɛri baraka ra ne ɲanaman tora fɔ ka na se bi ma.
Ne ka min lɔn Ala ko ra, ne bɛ o seereya kɛ mɔgɔ fitiniw ni mɔgɔbaw
ye. Cira tɔw ka min fɔ, ani cira Musa ka min fɔ, ko a ka kan ka kɛ, ne
tɛ foyi fɔ ka tɛmɛ o kan.
23 O k'a fɔ ko Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin bɛna tɔɔrɔ; ko ale le bɛna
kɛ mɔgɔ fɔlɔ ye ka kunu ka bɔ saya ra, ka kisiri yeelen bɔ an ta siya
ye, ani siya wɛrɛ mɔgɔw ye.»
24 Ka Pɔli to o kuma ra, k'a yira ko ale ma jaraki, Fɛtusi pɛrɛnna k'a
fɔ ko: «Pɔli, fa bɛ i ra! I ta karanba ka fa bla i ra!»
25 Nka Pɔli ko: «Jamanatigiɲuman Fɛtusi, fa tɛ ne ra dɛ! Ne bɛ kuma
minw fɔra, o ye cankumaw le ye, ani kuma ɲanamanw.
26 Masacɛ yɛrɛ ka o kow bɛɛ lɔn, o kosɔn ne bɛ sɔn ka lɔ a ɲa kɔrɔ
ka kuma ni jagbɛlɛya ye. Ne lara a ra ko a ka o kow bɛɛ lɔn, sabu o
kow si ma kɛ dogo ra.
27 Masacɛ Agiripa, ele lara ciraw ta kuma ra wa? Ne k'a lɔn ko i lara
a ra!»
28 Agiripa ko Pɔli ma ko: «Pɔli, a tora dɔɔnin i bɛna ne hakiri yɛlɛma
ka ne fana kɛ lanabaga dɔ ye dɛ!»
29 Pɔli k'a jaabi ko: «Ni a kɛra wagatisurun ko ye o, walama
wagatijan ko o, Ala m'a kɛra ko a kana dan ele kelen ma, nka ele
ni mɔgɔ minw bɛɛ bɛ ne lamɛnna bi, aw bɛɛ ye kɛ i n'a fɔ ne bɛ cogo
min na, nka aw kana siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ le ye i ko ne.»
30 O tuma, masacɛ wurira ka lɔ, ani jamanatigi, ani Bɛrɛnisi, ani
mɔgɔ minw tun siginin bɛ ni o ye.
31 O bɔtɔ, o tun bɛ a fɔra ye ɲɔgɔn ye ko: «Cɛ nin ma foyi le kɛ, min
ka kan ni fagari ye, walama kaso.»
32 O kɔ, Agiripa k'a fɔ Fɛtusi ye ko: «Ni cɛ nin tun ma a ta ko don
masacɛba Sezari boro, a tun bɛ se ka bla.»

27

Fɛtusi ka Pɔli bla ka taga Rɔmu
(Korɛntikaw flanan 11.25-26)

1 Wagati min na a latigɛra ko an ye don kurun kɔnɔ ka taga Itali, o
ka Pɔli ni kasoden dama dama di sorasikuntigi dɔ ma, min tɔgɔ ye ko
Zuliyusi; ale tun bɛ Rɔmu* masacɛba ta sorasikuru le ra.
2 An donna kurunba dɔ kɔnɔ, o kurunba tun bɔra Adaramiti, a bɛ
tagara Azi mara fan fɛ. Sitariki tun bɛ ni an ye; ale ye Masedonika ye,
a bɛ bɔ Tesaloniki.

3 O dugusagbɛ, an sera Sidɔn; Zuliyusi tun ka Pɔli minako ɲa kosɛbɛ.
A tun b'a to Pɔli ye taga bɔ a teriw ye, janko a mako bɛ fɛn minw na,
a ye o sɔrɔ.
4 An bɔra o yɔrɔ ra minkɛ, an tɛmɛna Sipere jamana konkonda ra,
ka o dugukolo to an ni fɔŋɔ cɛ, sabu fɔŋɔ tun bɛ an kunbɛnna.
5 O kɔ, an ka Silisi mara ni Panfili mara ta kɔgɔji cɛtigɛ, ka taga se
Mira dugu ma, Lisi mara ra.
6 Ayiwa, sorasikuntigi ka kurunba dɔ ye o yɔrɔ ra, o bɔra Alɛsandiri,
a bɛ tagara Itali. A ka an ladon o kɔnɔ.
7 An ka lon caman kɛ ji kan, kurun tun bɛ tagara dɔɔnin dɔɔnin. An
sɛgɛra kosɛbɛ ka sɔrɔ ka se Kinidi dugu ɲa fɛ. I n'a fɔ fɔŋɔ tun bɛ an
barira ka taga ɲa fɛ, an tɛmɛna Kɛrɛti jamana kɛrɛ fɛ ka taga Salamɔni
dugu fan fɛ.
8 An sɛgɛra ka sɔrɔ ka tɛmɛ o yɔrɔ ra, ka taga se yɔrɔ dɔ ra, min tɔgɔ
ye ko «Kurunlɔyɔrɔɲumanw». Lase dugu bɛ a yɔrɔ kɛrɛ fɛ.
9 An tun ka wagatijan kɛ tagama ra ka ban. Kurunbori tun bɛ kɛra
farati le ye, sabu nɛnɛba wagati tun sera, sundonwagati tun tɛmɛna
ka ban. O le ra, Pɔli ka mɔgɔw lasɔmi ko:
10 «Ne teriw, ne ɲa b'a ra ko an ta kurunnatagama tɛna laban ni cɛnri
ma bɔ a ra. A tɛna dan kurunkɔnɔminanw ni kurunba yɛrɛ cɛnri ma
dɛ, nka an minw bɛ kurun kɔnɔ, an fana bɛ se ka to a ra.»
11 Nka sorasikuntigi tun lara kurunboribaga ni kurunkuntigi le ra; a
ma Pɔli ta kuma jate.
12 O yɔrɔ kurunlɔyɔrɔ tun man ɲi nɛnɛwagati ra. O kosɔn mɔgɔ
caman bɛnna a ra ko o ye bɔ o yɔrɔ ra; ni a bɛ se ka kɛ, o ye jija ka
se Fenikisi, Kɛrɛti jamana kurunlɔyɔrɔ ra, janko o ye nɛnɛwagati kɛ o
yɔrɔ ra. O yɔrɔ ɲasinna terebenyanfan ma.

Fɔŋɔba wurira ji kan

13 O wagati ra fɔŋɔ fitini dɔ bɔra woroduguyanfan fɛ; a kɛra o ɲa na
ko o ka min latigɛ ko o bɛna se ka o kɛ. O ka kurun labla, kurun ka kɛ
taga ye Kɛrɛti jamana kɛrɛ fɛ.
14 Nka dɔɔnin kɛra, fɔŋɔba dɔ bɔra Kɛrɛti jamana fan fɛ, ka na kɛ
an kan; o fɔŋɔ tɔgɔ ye ko «Erakilɔn.»
15 O fɔŋɔba ka kurun ta. An ma se ka fɔŋɔ bari; an ka an yɛrɛ to
fɔŋɔ boro a ka kɛ taga ye ni an ye.
16 An tagara tɛmɛ dugukolo dɔ woroduguyanfan fɛ kɔgɔji cɛ ma, o
dugukolo tɔgɔ ye ko Koda. O yɔrɔ donna an ni fɔŋɔ cɛ. Kurundennin
min tun bɛ an fɛ, an jijara ka o bɔ ji ra, nka o kɛ ma diya.
17 An ka kurundennin ladon tuma min na, o ka kurunba yɛrɛ siri ni
juru ye janko a kana cɛn. O kɔ, o ka kurun ta faniba lajigi, sabu o tun
bɛ siranna ko fɔŋɔ kana na taga kurunba sigi kɛnkɛn kan Libi jamana
fan fɛ. An ka an yɛrɛ to fɔŋɔ boro, a ka kɛ taga ye ni an ye.
18 Fɔŋɔ tora ka an fifa kosɛbɛ; a ma ɲa, o lon dugusagbɛ, o ka
kurunkɔnɔdoni dɔw firi ji ra.
19 O tere sabanan, kurunboribagaw yɛrɛ ka kurunboriminanw firi ji
ra.
20 An ka lon caman kɛ, an ɲa tɛ tere ye, an tɛ lolow fana ye su fɛ.
Fɔŋɔ kɔni tun bɛ juguyara ka taga a fɛ, fɔ an jigi bɛɛ tigɛra, an ko an
tɛna kisi fiyewu.

21 Kurunkɔnɔmɔgɔw si tun ma domuni kɛ kabini wagatijan. Pɔli
nana wuri ka lɔ o cɛ ma k'a fɔ o ye ko: «Ne teriw, aw tun ka kan ka
ne ta kuma mɛn, ka to Kɛrɛti; o ra aw tun tɛna sɛgɛba nin la aw yɛrɛ
kan, ka bɔnɔ kurunkɔnɔminanw na fana.
22 Nka sisan ne b'a fɔ aw ye ko aw ye aw ja gbɛlɛya. Aw si nin tɛna
to nin ko ra; aw bɛna bɔnɔ kurun dɔrɔn le ra.
23 Ne ye Ala min ta ye, ani ne bɛ baara kɛra min ye, o ta mɛlɛkɛ dɔ
nana ne fɛ bi su fɛ.
24 A ko: ‹Pɔli, i kana siran, jagboya lo ko ele ye taga lɔ masacɛba
Sezari ɲa fɛ. O kosɔn, mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ni i ye kurunba kɔnɔ, Ala bɛna
ele ni olugu bɛɛ kisi ɲɔgɔn fɛ a ta ɲumanya kosɔn.›
25 O ra, ne teriw, aw ye aw ja gbɛlɛya, sabu ne lanin bɛ Ala ra ko
mɛlɛkɛ k'a fɔ ne ye cogo min na, ko a bɛna kɛ o cogo le ra.
26 Nka kurun bɛna taga cɛn ni an ye dugukolo dɔ le kan ji cɛ ma.»
27 Ayiwa, o su tun ye an su tan ni naaninan ye ji kan, fɔɲɔ
belen bɛ an fifara Adiriyatiki Kɔgɔjiba kan. Su cɛmancɛ wagati ra,
kurunboribagaw k'a bisigi ko an bɛ surunyara dugukolo ra.
28 O ka juru jigi ji ra ka ji dunya flɛ. O k'a ye ko ji dunya ye mɛtɛrɛ
bisaba ni wolonfla. Kurun gbarara ɲa fɛ dɔɔnin, o ka juru jigi ji ra
tuun, a kɛra mɛtɛrɛ mugan ni seegi.
29 O tun bɛ siranna ko kurun kana na taga gbasi farakuru dɔw ra ji
jukɔrɔ. O kosɔn, nɛgɛ gbiriman minw bɛ kurun lalɔ, o ka o naani bla
ji ra kurun kɔfɛyɔrɔ ra, ka sigi ka kɛ dugugbɛ kɔnɔ ye, o kɔrɔtɔninba.
30 Kurunboribagaw tun b'a fɛ ka bori ka kurun to; o ka kurun fitini
bɔ k'a bla ji kan, k'a kɛ i n'a fɔ o b'a fɛ ka nɛgɛ gbiriman dɔ bla ji ra
kurunba ɲafɛyɔrɔ ra.
31 Pɔli ka o ye minkɛ, a ko sorasikuntigi ni sorasi tɔw ma ko: «Ni nin
mɔgɔw ma to kurunba kɔnɔ yan fiyewu, aw tɛna kisi.»
32 Sorasiw ka kurundennin juruw tigɛ, k'a ben kɔgɔji ra.
33 Ayiwa, ka mɔgɔw siginin to o bɛ dugugbɛda makɔnɔna, Pɔli ka o
ja gbɛlɛya ko o bɛɛ ye domuni kɛ. A ko: «Bi ye a tere tan ni naani ye,
aw si hakiri ma sigi, aw si ma domuni kɛ.
34 O ra, ne bɛ aw daari, aw ye jija ka domuni kɛ. O le bɛna kɛ sababu
ye ka a to aw ye kisi. Aw ra mɔgɔ si tɛna bɔnɔ hali a kunsigiden kelen
na.»
35 Pɔli ka o fɔ minkɛ, a ka buru ta ka baraka la Ala ye o bɛɛ ɲa na,
ka dɔ tigɛ k'a ɲimi.
36 Tɔw ka o ye minkɛ, o bɛɛ ja gbɛlɛyara, o fana ka domuni kɛ.
37 An bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ kɛmɛ fla ni biwolonfla ni wɔɔrɔ,
kurun kɔnɔ.
38 O ka domuni kɛ ka fa tuma min na, simankisɛ min tun bɛ kurun
kɔnɔ, o ka o firi kɔgɔji ra, ka kurun fiyɛnya.

Kurun cɛnna ji kan

39 Ayiwa, dugu nana gbɛ minkɛ, o tun bɛ yɔrɔ min na, kurun-
boribagaw ma cogoya kelen sɔrɔ o yɔrɔ ko ra. O ka jisiranin dɔ ye;
dugukolojalan tun bɛ o yɔrɔ ra. O ko o bɛ taga ni kurun ye o yɔrɔ ra
k'a flɛ.
40 O ka nɛgɛ gbirimanw foni ka bɔ kurun na, ka o bla ji ra, ka
kurunborinan juru fana foni. O kɔ, o ka faniba wuri k'a lɔ kurun
ɲafɛyɔrɔ ra, janko fɔɲɔ ye kurun ɲɔni ka taga dugukolo fan fɛ.

41 Nka dɔɔnin kɛra, kurun barara ka taga sigi kɛnkɛn kan jiwoyo fla
cɛ ma. Kurun ɲafɛyɔrɔ donna kɛnkɛn na, a ma se ka bɔ. O y'a sɔrɔ
jikurubaw tun bɛ kurun kɔfɛyɔrɔ gbasira fɔ k'a cɛn.
42 Sorasiw tun b'a fɛ ka kasodenw faga, janko o dɔ kana na ben ji ra
ka nɔmu ka bori ka taga.
43 Nka sorasikuntigi tun t'a fɛ o ye Pɔli faga; o kosɔn a banna o
ma. Minw ka ji lɔn, a ko olugu ye kɔn ka ben ji ra, ka nɔmu ka taga
dugukolojalan kan.
44 Ko tɔw ye yirifɛrɛn dɔw, walama kurun yiri dɔw mina, ka jija ni
o ye ka bɔ. A kɛra ten mɔgɔ bɛɛ sera kɔgɔjida ra dugukolojalan kan,
foyi ma kɛ mɔgɔ si ra.

28

Pɔli sera Maliti jamana ra

1 Ayiwa, an kisira ka bɔ kɔgɔji ra wagati min na, o k'a fɔ an ye ko o
yɔrɔ tɔgɔ ye ko Maliti.
2 O yɔrɔ mɔgɔw ka an mina ka ɲa kosɛbɛ. I n'a fɔ sanji tun bɛ benna,
nɛnɛ fana tun bɛ yi, o ka tasumaba dɔ mana ka an bɛɛ wele ka na o
tasuma kɔrɔ.
3 Pɔli nana lɔgɔmisɛn caman cɛ ko a b'a kɛ tasuma ra minkɛ, sajugu
dɔ bɔra o ra tafundɛnin kosɔn ka nɔrɔ Pɔli boro ra.
4 O yɔrɔ mɔgɔw ka sa nɔrɔnin ye Pɔli boro ra minkɛ, o k'a fɔ ɲɔgɔn
ye ko: «Sigiya t'a ra, i b'a sɔrɔ nin cɛ kɔni ye mɔgɔfagabaga yɛrɛ le
ye; sabu a kisira ka bɔ kɔgɔji ra, o bɛɛ n'a ta, an ta jo cantigi ma sɔn a
ye ɲanamanya.»
5 Nka Pɔli ka a boro yuguyugu ka sa ben tasuma ra; Pɔli yɔrɔ si ma
a dimi.
6 K'a sɔrɔ o mɔgɔw tun b'a miirira ko Pɔli fari bɛna funu o yɔrɔnin
kelen bɛɛ ra, walama ko a bɛna ben ka sa. Nka o nana makɔnɔni kɛ
ka mɛɛn, k'a ye ko foyi ma kɛ Pɔli ra minkɛ, o ta miiriya yɛlɛmana; o
ko, ko Pɔli ye ala dɔ le ye.
7 Cɛ min tun ye o yɔrɔ ɲamɔgɔ fɔlɔ ye, min tɔgɔ ye ko Pubilusi, ale
ta sigiyɔrɔ tun bɛ an kɛrɛ fɛ. A ka an bonya kosɛbɛ ka an lajigi a ta so
kɔnɔ fɔ tere saba.
8 Pubilusi facɛ tun man kɛnɛ, sumaya ni tɔgɔtɔgɔni tun b'a ra. Pɔli
tagara a fɛ ka taga Ala daari a ye ka a boro la a kan; a kɛnɛyara.
9 Kabini o kɛra, o yɔrɔ banabagatɔw bɛɛ nana Pɔli fɛ; o bɛɛ kɛnɛyara
fana.
10 O mɔgɔw ka bonya suguya bɛɛ la an kan. An tagawagati nana se
ka taga kurun ta minkɛ, o ka an makoɲafɛnw bɛɛ di an ma.

Pɔli sera Rɔmu
(Rɔmukaw 1.9-15)

11 An tun ka karo saba le kɛ o yɔrɔ ra. An tagalon, an donna
Alɛsandiri kurun dɔ le kɔnɔ. O kurun tun lɔra o yɔrɔ ra ka nɛnɛba
banwagati kɔnɔ; o kurun tɔgɔ tun ye «Flaninw».
12 An tagara se Sirakusi; an ka tere saba kɛ o dugu ra.
13 An bɔra o dugu ra, an tɛmɛna kɔgɔji konkonda fɛ ka taga se Rezo.
O dugusagbɛ, an tagatɔ, fɔɲɔ dɔ bɔra an numanboroyanfan fɛ ka na
kɛ an kan. An ka tere fla le kɛ ka sɔrɔ ka se Puzɔli.
14 An ka lanabaga dɔw ye o dugu kɔnɔ; olugu ka an daari ko an ye
lɔgɔkun kelen kɛ ni o ye. An nana bɔ o yɔrɔ le ra ka taga se Rɔmu*.

15 Ayiwa, Rɔmu lanabagaw tun ka an nako kibaroya mɛn minkɛ,
olugu nana an kunbɛn fɔ Apiyusi lɔgɔfiyɛ ra, ani Lonanjigiyɔrɔ saba
yɔrɔ ra. Kabini Pɔli ka olugu ye, a ka baraka la Ala ye, a jigi sigira.
16 An sera Rɔmu minkɛ, sorasikuntigi ka kasodenw di sorasiw
kuntigiba ma. Nka o sɔnna ko Pɔli ye taga to yɔrɔ dɔ ra a danna;
o ka sorasicɛ kelen bla ni a ye k'a kɔrɔsi.

Pɔli ka Rɔmu Yahudiyaw waaju

17 Ayiwa, tere saba tɛmɛnin kɔ, Pɔli ka Rɔmu* Yahudiyaw ta
ɲamɔgɔw wele ka na. O nana lajɛn tuma min na, Pɔli ko o ma ko:
«Ne balemaw, hali k'a sɔrɔ ne ma kojugu si kɛ an ta siyamɔgɔw ra, ne
ma kojugu si kɛ an bɛmaw ta landakow kama fana, o bɛɛ n'a ta, o ka
ne mina Zeruzalɛmu ka ne di Rɔmu fagamaw ma.
18 Olugu nana ne ɲininka tuma min na, o tun b'a fɛ ka ne labla, sabu
o ma foyi si sɔrɔ ne ta ko ra min bɛ ne fagakun bɔ.
19 Nka Yahudiyaw ma sɔn ko o ye ne bla. O kosɔn, a tun kɛra ne fɛ
jagboya ye ko ne ye ne ta koŋaw to masacɛba Sezari boro. Nka o t'a
yira ko ne b'a fɛ ka ne ta siya jaraki dɛ!
20 O le kosɔn, ne ka aw wele ka na yan ka kuma ni aw ye; sabu
Izirayɛlimɔgɔw jigi bɛ Kisibaga* min kan, ne sirinin bɛ ni nɛgɛjɔrɔkɔ
ye o le kosɔn.»
21 O ka Pɔli jaabi ko: «Anw ma sɛbɛ si sɔrɔ ka bɔ Zude, ele ta ko
ra; an balema si ma bɔ yi fana ka na kuma dɔ fɔ an ye, walama ka i
tɔgɔjugu fɔ an ye yan.
22 Nka an b'a fɛ ka i yɛrɛ lamɛn, ka i ta miiriya lɔn; sabu an k'a lɔn
ko mɔgɔw wurira nin sira kama yɔrɔ bɛɛ ra.»
23 Ayiwa, o ka lon dɔ sigi; o lon na o caman nana Pɔli fɛ a ta bon kɔnɔ.
Pɔli kumana o fɛ, ka Ala ta Masaya* ko ɲafɔ o ye. A tun bɛ cogoya bɛɛ
kɛra janko o ye Yesu ta ko lɔn ka kaŋa ni cira Musa ta sariya* ni cira
tɔw ta kitabuw kumaw ye. O tora o ra k'a ta sɔgɔma fɔ wula fɛ.
24 Dɔw sɔnna Pɔli ta ma, nka dɔw ma sɔn ka la a ra.
25 O mɔgɔw tun ma na bɛn kelen ma; o tagatɔ Pɔli ka nin kuma kelen
le fɔ o ye; a ko: «Cira Ezayi tun ka kuma min fɔ aw bɛmaw ye Nin
Saninman* baraka ra, o tun ye can yɛrɛ le ye!
26 A ko:
‹Taga a fɔ nin siya mɔgɔw ye ko:
Aw bɛna mɛnni kɛ kosɛbɛ, nka aw tɛna foyi faamu.
Aw bɛna flɛri kɛ kosɛbɛ, nka aw tɛna foyi ye.
27 Sabu nin siya mɔgɔw ka o jusukun gbɛlɛya;
o ka o torow gberen,
ka o ɲadenw datugu,
janko o ɲadenw kana yeri kɛ,
o jusukunw kana faamuri kɛ;
ni o tɛ, o tun bɛna na yɛlɛma ka sɔn ne ma,
janko ne ye o kisi.› »
28 Pɔli k'a fɔ o ye tuun ko: «Aw ka kan ka a lɔn ko kisiri min bɔra Ala
fɛ, ko o nana siya wɛrɛ mɔgɔw fana kama; olugu kɔni bɛna a lamɛn!»
29 [Pɔli ka o fɔ minkɛ, Yahudiyaw tagara; o ka kɛ ɲɔgɔn sɔsɔ ye
kosɛbɛ.]

28:27 28.27 Nin kuma fɔra Ezayi 6.9-10.

30 Pɔli ka san fla dafanin kɛ a ta bon kɔnɔ; a tun ka o bon ta sara ra.
Mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ na bɔ a ye, a tun bɛ sigi ka olugu bɛɛ lamɛn.
31 A tun bɛ Ala ta Masaya ko waajuri kɛ, ka mɔgɔw karan, ka Matigi
Yesu Kirisita ta ko yira o ra. A tun bɛ o kɛ, siranya tun t'a ra, mɔgɔ si
tun t'a bari fana.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci RƆMUKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka tagama minw kɛ ka taga Kibaro diman waajuri kɛ, a ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ o tagama sabanan laban le ra. A bɛ i ko Yahudiya minw tun kɛra lanabagaw ye, i n'a fɔ Pirisili ni Akila, olugu dɔw tun ka Kibaro Diman fɔ Rɔmu dugu kɔnɔ. Lanabaga minw tun sɔrɔra o sababu ra, olugu le kɛra Rɔmu ta lanabagaw ta jɛnkuru fɔlɔ ye. O kosɔn Pɔli tun b'a fɛ ka taga Rɔmu, ka sɔrɔ ka taga Ɛsipaɲi. A tun ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ janko ka o tagama le labɛn (15.22-24).

O lanabaga dɔw tun bɛ lajɛn Pirisili ni Akila ta so kɔnɔ (16.3-5).

Pɔli tun b'a fɛ ka Rɔmu lanabagaw karan fɛn dama dama ra:

A fɔlɔ, Kibaro Diman waajuri kun ye min ye siya wɛrɛ mɔgɔw fɛ. A b'a yira ko Kibaro Diman bɛ mɔgɔ bɛɛ le kisi, Yahudiya fara siya wɛrɛ mɔgɔ kan (1.16). Ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a jigi la Ala kan ka sɔn Yesu ta Kibaro Diman ma, o tigi bɛ kisi, sabu Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra (1.18–8.39).

O kɔ, a bɛ weleri lase Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ma, ko o ka kan ka sɔn Ala ta nɛɛma ma (9–11). Ala bɛna a ta mɔgɔ weleninw bɛɛ kisi, Yahudiya fara siya wɛrɛ mɔgɔ kan.

Kitabu tɔ, min ye sura 12–15 ye, Pɔli bɛ lanabagaw ladi, janko o ye o tagamacogo kɔrɔsi, ka o janto ɲɔgɔn na, ani ka fagamaw bonya. Kitabu sura laban ye Pɔli ta forikanw ye.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-17)*
Adamaden bɛɛ ka kan ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini *(1.18–3.20)*
Yesu Kirisita le kɛra kisiri sira ye *(3.21–4.25)*
Yesu bɛ ɲanamanyakura min di lanabagaw ma *(5–8)*
Ala sago ye min ye Izirayɛlimɔgɔw ta fan fɛ *(9–11)*
Lanabaga tagamacogokura *(12–15)*
Pɔli ta forikan, ani a ta kumalabanw *(16)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli, Yesu Kirisita ta baaraden, ne yɛrɛ le ka nin sɛbɛ kɛ. Ala ka
ne wele ka ne kɛ ciraden* ye, ka ne bla danna janko ne ye a ta Kibaro
Diman* lase mɔgɔw ma.
2 Ala tun ka o Kibaro Diman layiri ta kabini wagatijan; a ta ciraw
tun ka o ko fɔ Kitabu saninmanw kɔnɔ.
3 Den min bɔra Ala ra*, o Kibaro Diman bɛ kuma o ta ko le ra; ka
kaɲa ni adamadenya cogo ye, masacɛ Dawuda mamaden lo,
4 nka ka kaɲa ni Nin Saninman* ye, a kununa ka bɔ saya ra minkɛ,
Ala k'a yira o fɛ ni a ta sebagaya ye, ko Den* min bɔra ale ra, ko o lo.
5 Ale Yesu Kirisita, an Matigi baraka ra, Ala nɛɛmara an ye ka an kɛ
ciradenw ye, janko ale Yesu tɔgɔ kosɔn siya wɛrɛ mɔgɔw* bɛɛ ye sɔn
Kibaro Diman ma ka Ala kan mina.
6 Ala ka aw minw wele ka aw kɛ Yesu ta ye, aw fana nin bɛ o mɔgɔw
ra.

7 Aw minw bɛɛ bɛ Rɔmu*, a ka aw minw kanu ka aw wele ka kɛ a ta
mɔgɔ saninmanw ye, ne Pɔli bɛ nin sɛbɛ ci aw le ma. An Fa Ala, ani
an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye ka hɛra kɛ aw ye.

Rɔmu lanabagaw lɔgɔ bɛ Pɔli ra
(Rɔmukaw 15.23-32)

8 Ayiwa, ne bɛ kɔn fɔlɔ ka baraka la Ala ye Yesu Kirisita sababu ra
aw bɛɛ kosɔn, sabu mɔgɔw bɛ aw ta lanaya lakarira dunuŋa yɔrɔ bɛɛ
ra.
9 Den min bɔra Ala ra*, ne bɛ baara kɛ Ala ye ni ne jusu bɛɛ ye, ka
ale ta Kibaro Diman* waajuri le kɛ. Ni ne bɛ Ala daari tuma o tuma,
Ala ye ne seere ye ko ne bɛ ne hakiri to aw ra ka Ala daari aw ye.
10 Ne bɛ to ka Ala daari tuma bɛɛ, ko ni a sago lo, a y'a to ne ye sira
sɔrɔ ka taga aw fɛ yi.
11 Ne b'a fɛ yɛrɛ le ka aw ye, janko ka Nin Saninman* ta nɛɛma dɔ
lase aw ma, ka aw baraka bonya lanaya ra.
12 O kɔrɔ ye ko an bɛɛ ye jagbɛlɛya sɔrɔ ɲɔgɔn fɛ lanaya ra, o lanaya
kelen min bɛ an bɛɛ fɛ.
13 Ne balemaw, ne b'a fɛ ko aw y'a lɔn ko ne k'a latigɛ siŋaga caman
ko ne bɛ taga aw fɛ yi, nka fɔ ka na se bi ma, ne ma sira sɔrɔ; ne b'a fɛ
ko ne ta baara ye nafa sɔrɔ aw cɛ ra fana, i n'a fɔ a ka nafa sɔrɔ siya
wɛrɛw* cɛ ra cogo min na.
14 Mɔgɔ bɛɛ ta juru bɛ ne ra Kibaro Diman fɔri ko ra:
dugubakɔnɔmɔgɔw, ani kongosomɔgɔw, mɔgɔ karanninw, ani mɔgɔ
karanbariw bɛɛ.
15 O le kosɔn aw minw bɛ Rɔmu*, a lɔgɔ bɛ ne ra ka taga Kibaro
Diman lase aw fana ma.

Sebagaya min bɛ sɔrɔ Kibaro diman na

16 Kibaro Diman fɔri maroya tɛ ne ra fiyewu; sebagaya lo Ala fɛ ka
lanabagaw bɛɛ kisi, a kɔnna ka lase Yahudiyaw le ma; o kɔ, siya wɛrɛ
mɔgɔw*.
17 Sabu o Kibaro Diman le b'a fɔ ko Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin
ye; o bɛ kɛ lanaya dɔrɔn le sababu ra, k'a ta a damina ra fɔ a laban
na, i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko: «Mɔgɔ terennin bɛ
ɲanamanya lanaya le sababu ra.»

Dunuŋamɔgɔw ta terenbariya

18 Ala bɛ a ta dimi lajigi mɔgɔw kan ka bɔ sankolo ra mɔgɔw
ta Alaŋasiranbariya ni o ta terenbariyakow bɛɛ le kosɔn; o ta
terenbariyakow kosɔn o mɔgɔw bɛ mɔgɔ tɔw bari ka can lɔn.
19 Kiti bɛ ben o kan, sabu mɔgɔ bɛ se ka min lɔn Ala ko ra, o ma dogo
o ma; Ala yɛrɛ ka o yira o ra k'a gbɛya.
20 Ala yɛrɛ bɛ cogo min na, mɔgɔ si tɛ se k'a ye a ɲa ra; nka kabini
dunuŋa dantuma a ka fɛn minw dan, a ta sebagaya banbari, ani a ta
Alaya, o bɛɛ bɛ lɔn k'a gbɛya o fɛnw le fɛ.
21 Jo tɛna kɛ o fɛ Ala ɲa kɔrɔ, sabu o ka Ala lɔn, nka o ma sɔn k'a
bonya i n'a fɔ Ala, o tɛ baraka la a ye fana. O ta miiriyaw ye fu le ye;
o kosɔn o jusukun hakirintanw blara dibi ra.
22 O bɛ o yɛrɛ jate mɔgɔ hakiritigiw ye, k'a sɔrɔ nalomanw lo.

1:17 1.17 Nin kuma fɔra Habakuki 2.4.

23 Nɔɔrɔtigi Ala min tɛ sa ka ye, sani o ye o bato, o ka yirimɔgɔninw
le lalaga, ani kɔnɔw bisigiyaw, ani sogo sen naaniw, ani fɛn fofotaw,
ka o fɛnw bato, nin tɛ o fɛn minw na.
24 O kosɔn Ala ka o to o yɛrɛ ma o ta nɔgɔninyakow ra, ka kaɲa ni
o yɛrɛ jusukun diyanyakow ye. O bɛ o yɛrɛ lanɔgɔ jatɔya ra o yɛrɛ ni
ɲɔgɔn cɛ.
25 O ka faninya bla Ala ta can nɔ ra. Ala ta danfɛnw, o bɛ olugu le
bato ka baara kɛ o ye, ka danbaga Ala yɛrɛ to yi, an bɛ min tando tuma
bɛɛ. Amina!
26 O bɛɛ le kosɔn Ala ka o to o ta jarabijuguw boro marobariyakow
ra. Ala ko min kana kɛ, o bɛ o le kɛ. O ta musow yɛrɛ ka o cɛw to yi,
ka to ka jɛn ni ɲɔgɔn ye.
27 Cɛw fana bɛ ten. O cɛɲɔgɔnw yɛrɛ nege gbankojugu o ra, o ka o
musow to yi; cɛw yɛrɛ gbansan bɛ jɛn ni ɲɔgɔn ye. O kosɔn bɔnɔ bɛna
o sɔrɔ ka kaɲa ni o yɛrɛ ta lafiriri ye.
28 I n’a fɔ o ma sɔn ka Ala lɔn, o kosɔn Ala ka o to o yɛrɛ ma ni o ta
miirijuguw ye, janko ko min man kan ka kɛ, o ye o kɛ.
29 O jusukun fanin lo terenbariya suguya bɛɛ ra; o kɔnɔ ka jugu, o
nata ka bon, ɲangboya bɛ o ra, o jusukun fanin lo celiya ra; mɔgɔfaga
ka di o ye, ani kɛrɛ, ani nanbara; miiriyajuguw bɛ o kɔnɔ, ani nafigiya,
30 ani tɔgɔcɛnri; o tɛ Ala ko jate; o maro ka dɔgɔ, o bɛ waso, o bɛ o
yɛrɛ bonya. O timina ka di kojugu ra, o tɛ o worobagaw kan mina.
31 Hakirintanw lo, o tɛ o ta layiriw dafa ka ye; o jusukun ka gbɛlɛn,
o tɛ hina.
32 K’a sɔrɔ o k’a lɔn cɔ ko Ala ta kiti bɛ yi: ko mɔgɔ minw bɛ o ko
ɲɔgɔnw kɛ, olugu ka kan ni saya le ye. O bɛɛ n’a ta, o belen b’a kɛ; ka
fara o bɛɛ kan, mɔgɔ wɛrɛ minw bɛ o kojugu ɲɔgɔnw kɛra, o mɔgɔw
ko le ka di o ye.

2

Ala bɛna kiti tigɛ ni terenninya ye
(Matiyu 7.1-5; Yakuba 2.12-13)

1 Ayiwa, ele min bɛ tɔw jaraki, n’i kɛra mɔgɔ min o min ye, yafa tɛna
kɛ ele yɛrɛ ma. Ni i bɛ tɔw jaraki, i bɛ i yɛrɛ le jarakira; sabu ele bɛ
tɔw jaraki ko minw na, ele yɛrɛ bɛ o kɛ!
2 K’a sɔrɔ an bɛɛ k’a lɔn ko mɔgɔ minw bɛ o kow kɛ, Ala bɛ kiti tigɛ
o kan ka kaɲa ni can le ye.
3 Ayiwa, ni ele bɛ tɔw jaraki, k’a sɔrɔ ele yɛrɛ bɛ o kow kɛ o, i ta
miiriya ra i bɛna bɔsi Ala ta kiti ma wa?
4 Walama Ala ta ɲumanyaba ni a ta sabari, ani a ta muɲuri, ele tɛ o
jate fɛn ye wa? I m’a lɔn ko a bɛ o ɲumanya bɛɛ kɛra i ye le ka sira
bla i kɔrɔ janko i ye nimisa ka jurumun dabla wa?
5 Nka i toro ka gbɛlɛn; i t’a fɛ ka nimisa i ta jurumun na. O kosɔn i
bɛ dimi belebele le labɛnna i yɛrɛ kama Ala ta dimilon ɲa, lon min na
Ala bɛna a ta dimi ni a ta kiti terennin bɔ kɛnɛ kan.
6 A bɛna mɔgɔ bɛɛ kelen kelen sara ka kaɲa ni a ta kɛwalew ye.
7 Minw bɛ jija koɲuman na, ka tandori ni bonya ni ɲanamanya
banbari ɲini, Ala bɛna ɲanamanya banbari di olugu ma.
8 Nka minw bɛ muruti Ala ma, ka ban can ma, ka sɔn terenbariya
ma, Ala ta dimi ni a ta jusugban bɛna ben olugu kan.

9 Tɔɔrɔ ni ɲagban, o le bɛna ben kojugukɛbaga bɛɛ kelen kelen kan;
Yahudiyaw le bɛ kɛ fɔlɔ ye, o kɔ, siya wɛrɛ mɔgɔw*.
10 Nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ koɲuman kɛ, o tigi bɛna tandori ni bonya
ni jususuma le sɔrɔ; Yahudiyaw le bɛna kɛ fɔlɔ ye, o kɔ, siya wɛrɛ
mɔgɔw;
11 sabu Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.
12 Minw bɛɛ bɛ jurumun kɛ k'a sɔrɔ o ma cira Musa ta sariya* lɔn,
olugu bɛna halaki, nka kiti tɛna tigɛ o kan ka kaɲa ni o sariya ye.
Minw bɛ jurumun kɛ k'a sɔrɔ o ka cira Musa ta sariya lɔn, kiti bɛna
tigɛ olugu kan ka kaɲa ni o sariya ye.
13 Sabu minw bɛ sariya ta kumaw lamɛn dɔrɔn, Ala tɛna olugu le
jate mɔgɔ terenninw ye; minw bɛ sariya sira tagama, Ala bɛna olugu
le jate mɔgɔ terenninw ye.
14 Ayiwa, siya wɛrɛ mɔgɔw minw tɛ cira Musa ta sariya lɔn, ni olugu
bɛ sariya sira tagama o yɛrɛ ma, hali ni o tɛ o sariya lɔn, a bɛ i n'a fɔ
o yɛrɛ ka sariya dɔ kɛ o yɛrɛ ye.
15 O b'a yira o cogo ra ko cira Musa ta sariya ka ci minw fɔ, ko o
sɛbɛnin lo o jusukun na. O hakiri b'a yira o ra, o jusukun bɛ o sɔsɔ
tuma dɔw ra, walama o yɛrɛ bɛ jo di o yɛrɛ ma tuma dɔw ra.
16 Ayiwa, ne ka ko minw fɔ, o bɛɛ bɛna yira lon dɔ, lon min na Ala
bɛna a fɔ Yesu Kirisita ye ko a ye mɔgɔw ta ko dogoninw kiti tigɛ; ne
ka Kibaro Diman* min waajuri kɛ, a bɛna kɛ ka kaɲa ni o le ye.

Ala bɛ Yahudiyaw jaraki

17 Ayiwa, Yahudiya tɔgɔ bɛ ele ra, ele bɛ i jigi la cira Musa ta sariya*
kan, ka i yɛrɛ bonya ko i ye Ala ta mɔgɔ ye.
18 Ele ka Ala sago lɔn; i bɛ se ka koɲuman lɔn k'a kɛ, sabu i karanna
sariya ra.
19 I b'a jate i yɛrɛ kɔnɔ ko tɔw fiyenna, ko ele le bɛ sira yira olugu
ra, ani ko tɔw bɛ dibi ra, ko ele le bɛ o bla yeelen na.
20 I ko tɔw ye kolɔnbariw ni denmisɛnw ye, ko ele le ye olugu ta
karanfa ye; sabu i lanin b'a ra ko i ka can sira lɔnniya bɛɛ lɔn cira
Musa ta sariya ra.
21 Ayiwa, ne ko: ele min bɛ tɔw karan, mun kosɔn ele tɛ i yɛrɛ karan?
Ele min bɛ waajuri kɛ ko mɔgɔ kana sonyari kɛ, ele yɛrɛ bɛ sonyari
kɛ!
22 Ele min b'a fɔ ko mɔgɔ kana jɛnɛya kɛ, ele yɛrɛ bɛ jɛnɛya kɛ! Ele
min ko i bɛ jo haramuya, ele yɛrɛ bɛ fɛnw sonya josɔnyɔrɔw ra!
23 I bɛ i yɛrɛ bonya ko i ka sariya lɔn, nka i bɛ sariya cɛn, ka Ala tɔgɔ
cɛn.
24 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Aw Yahudiyaw le kosɔn siya wɛrɛ
mɔgɔw* bɛ Ala tɔgɔ cɛnna.»

Kɛnɛsigiri kɔrɔ ye min ye

25 Can lo, nafa bɛ kɛnɛsigiri ra, ni i kɔni bɛ sariya sira tagama. Nka
ni i bɛ sariya cɛnna, o tuma i ta kɛnɛsigiri ye fu le ye.
26 Mɔgɔ min ma kɛnɛsigi, ni o tigi bɛ sariya sira tagama, yala Ala
tɛna o tigi jate i n'a fɔ a kɛnɛsiginin lo wa?
27 Mɔgɔ min ma kɛnɛsigi, ni o bɛ sariya sira tagama, yala o tigi tɛna
kiti ben ele kan wa, ele min bɛ sariya cɛn, k'a sɔrɔ sariya sɛbɛnin bɛ i
boro, i kɛnɛsigira fana?

2:24 2.24 Nin kuma fɔra Ezayi 52.5.

28 Ayiwa, mɔgɔw ɲa bɛ min ye i ra, o le tɛ i kɛ Yahudiyaw yɛrɛyɛrɛ
ye; nɔ min fana bɛ kɛ mɔgɔ farikolo ra, o tɛ kɛnɛsigiri yɛrɛ ye.
29 Nka Yahudiyaya bɛ lɔn mɔgɔ jusukun le ra. Nin Saninman* bɛ
min kɛ mɔgɔ jusukun na, o le ye kɛnɛsigiri yɛrɛ ye; min bɛ kɛ ka kaɲa
ni sariya ye o tɛ. O Yahudiya ta tandori tɛ bɔ mɔgɔ ra, a bɛ sɔrɔ Ala le
fɛ.

3

Ala ye kankelentigi le ye

1 Ayiwa, ni a bɛ o cogo ra, Yahudiyaya nafa ye juman le ye tuun?
Walama kɛnɛsigiri ɲaci ye juman ye?
2 Ayiwa, nafa b'a ra yɛrɛ le cogo caman na. A fɔlɔ, Ala ka a ta kuma
lase Yahudiyaw le ma.
3 Ayiwa, hali ni a kɛra ko dɔw ma a kan mina, yala olugu ta
kanminabariya bɛ se ka Ala ta kankelentigiya cɛn wa?
4 Fiyewu, o tɛ se ka kɛ! Hali ni adamadenw bɛɛ ye faninyafɔbagaw
le ye, Ala kɔni ye kankelentigi le ye, i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo
min na, ko:
«Ele Ala, ni i bɛ kuma, bɛɛ b'a lɔn ko i terennin lo.
Ni o ka i jaraki, nɔ tɛna ye i ra.»
5 Ayiwa, ni an ta terenbariya bɛ kɛ sababu ye ka Ala ta terenninya
yira, o tuma an bɛna mun le fɔ o ra? Yala an bɛna a fɔ le ko jo tɛ Ala
fɛ, ni a bɛ dimi an kɔrɔ ka kiti ben an kan wa? Ne bɛ kumana ka kaɲa
ni adamadenw ta cogo le ye.
6 Fiyewu! Ni Ala tun terennin tɛ, a tun bɛna se ka kiti tigɛ
dunuɲamɔgɔw kan cogo di?
7 Ayiwa, ni ne ta faninya fana bɛ kɛ sababu ye ka Ala ta can yira, ka
nɔɔrɔ la a kan, o tuma mun kosɔn kiti bɛ tigɛ ne kan tuun ko ne ka
jurumun kɛ?
8 Ayiwa, mun kosɔn an t'a fɔ ko an ye kojugu kɛ, janko koɲuman ye
bɔ a ra? Dɔw bɛ ne tɔgɔ cɛnna ko ne bɛ mɔgɔw karanna o kuma le ra.
O mɔgɔw kɔni tɛna bɔsi Ala ta kiti ma le fiyewu.

Mɔgɔ si terennin tɛ

9 Ayiwa, ne bɛna mun le fɔ ka a laban? Yala an Yahudiyaw ka fisa
ni mɔgɔ tɔw ye wa? Fiyewu! Ne k'a yira ka ban ko Yahudiyaw o, siya
wɛrɛ mɔgɔw* o, o bɛɛ bɛ jurumun fanga kɔrɔ.
10 I n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«O mɔgɔ tɛ yi, min terennin lo; hali mɔgɔ kelen.
11 O si tɛ hakiritigi ye, o si tɛ Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini.
12 O bɛɛ ka o kɔ munu Ala ma;
o bɛɛ kɛra ɲacintanw ye.
O si tɛ koɲuman kɛ, hali mɔgɔ kelenpe.
13 O kandinga ye kaburu dayɛlɛnin le ye,
o bɛ o nɛnden kɛ ka mɔgɔw lafiri.
O darakan ka jugu i ko fɔnfɔnnin baga;
14 mɔgɔdangakumaw, ani kumagbomanw dɔrɔn le bɛ o da ra.
15 O sen ka teli mɔgɔfaga fɛ;
16 ni o bɛ tɛmɛ yɔrɔ o yɔrɔ, cɛnri ni bɔnɔ le bɛ o kɔ;

3:4 3.4 Nin kuma fɔra Zaburu 51.6.

17 min ye hɛra sira ye, o tɛ o lɔn.
18 O tɛ tagama Alaɲasiran na fiyewu.»
19 Ayiwa, an k'a lɔn ko cira Musa ta sariya* bɛ fɛn o fɛn fɔ, sariya
dira minw ma, a b'a fɔra olugu le ye. O ra kuma tɛna sɔrɔ mɔgɔ si fɛ;
dunuɲamɔgɔw bɛɛ jarakinin lo fana Ala ɲa kɔrɔ.
20 O le kosɔn mɔgɔ si tɛna jate mɔgɔ terennin ye Ala ɲa kɔrɔ sariya
sira tagama sababu ra, sabu sariya b'a yira an na le dɔrɔn ko an ka
jurumun kɛ.

Ala bɛ mɔgɔ kisi lanaya le baraka ra
(Galasikaw 2.15,16; 3.8-14,22-29; Ɛfɛsikaw 2.7-9)

21 Ayiwa, sisan Ala bɛ an jate mɔgɔ terenninw ye cogo min na, a
ka o yira an na, nka sariya* sababu tɛ. Sariya kitabuw, ani ciraw ta
kitabuw tun kɔnna ka o kuma fɔ k'a gbɛya:
22 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la Yesu Kirisita* ra, Ala bɛ o tigi jate mɔgɔ
terennin ye; a tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra,
23 sabu mɔgɔ bɛɛ ka jurumun kɛ, o kosɔn mɔgɔ si tɛ se ka Ala ta
nɔɔrɔ ye.
24 Nka Ala ka o jate mɔgɔ terenninw ye gbansan a ta nɛɛma baraka
ra, sabu Yesu Kirisita ka o kunmabɔ o ta jurumun na.
25 Minw lara Yesu ta jori saraka ra, Ala ka ale Yesu le kɛ olugu ta
jurumun sara ye, janko ka a ta terenninya yira. Fɔlɔfɔlɔ, jurumun
minw tun kɛra, a tun ka o muɲu, a ma o hakɛ bɔ o ra.
26 Nka sisan a bɛ mɔgɔw jate mɔgɔ terenninw ye cogo min na, a ka o
yira: minw lara Yesu Kirisita ra, Ala bɛ to a ta terenninya ra, ka olugu
jate mɔgɔ terenninw ye fana.
27 Ayiwa, an ta yɛrɛbonya sababu bɛ min? Sababu si tɛ yi! Mun
kosɔn? Sabu ka sariya sira tagama, o tɛ jate, nka lanaya le bɛ jate.
28 O ra, an bɛ se k'a fɔ ko Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye lanaya
dɔrɔn le baraka ra, cira Musa ta sariya sira tagama sababu tɛ.
29 Yala Ala ye Yahudiyaw dɔrɔn ta Ala le ye wa? A tɛ siya wɛrɛ
mɔgɔw* fana ta Ala ye wa? Siya tɔw fana ta Ala lo kɛ!
30 Sabu Ala kelenpe le bɛ yi; ale le bɛ Yahudiyaw jate mɔgɔ terenninw
ye lanaya baraka ra, ka siya wɛrɛ mɔgɔw fana jate mɔgɔ terenninw ye
o lanaya kelen baraka ra.
31 Ayiwa, yala o kɔrɔ ye ko lanaya sababu ra an bɛ cira Musa ta
sariya kɛ fɛngbansan ye wa? Ɔn-ɔn dɛ! An yɛrɛ b'a bonya le ka ɲa.

4

Iburahima ta lanaya
(Galasikaw 3.6-9,29; Zaburu 32)

1 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ Iburahima ta ko ra, ale min ye an bɛmacɛ
ye adamadenya sira fɛ? Ale ta kɛra cogo di le?
2 Ni Ala tun ka Iburahima jate mɔgɔ terennin ye a ta kɛwalew le
kosɔn, a tun bɛna se ka a yɛrɛ bonya; nka a tɛ se ka a yɛrɛ bonya Ala
ɲa kɔrɔ.
3 Kitabu ka mun fɔ? A ko: «Iburahima lara Ala kumakan na, Ala k'a
jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn.»

3:18 3.10-18 Nin kuma fɔra Zaburu 14.1-3; 53.2-4; 5.10; 140.4; 10.7; Ezayi 59.7-8; Zaburu 36.2.
4:3 4.3 Nin kuma fɔra Damina 15.6.

4 Aw k’a lɔn ko ni mɔgɔ ka baara kɛ, a ka kan ka sara; nka a bɛ o
sara min sɔrɔ, o tɛ di a ma gbansan; a ta baara sara lo.
5 Nka ni mɔgɔ min ma kɛwale kɛ, Ala min bɛ Alaɲasiranbariw jate
mɔgɔ terenninw ye, ni a ka la o ra dɔrɔn, Ala bɛ a jate mɔgɔ terennin
ye a ta lanaya kosɔn.
6 Ala bɛ mɔgɔ min jate mɔgɔ terennin ye, ni a ma kɛwale kɛ, Dawuda
bɛ o tigi ta hɛra le lakari, k’a fɔ ko:
7 «Ala ka minw ta terenbariyakow yafa o ma,
ka o ta jurumun datugu pewu, olugu ta ɲana.
8 Matigi Ala tɛ mɔgɔ min ta jurumun jate,
o tigi ta ɲana.»

Kɛnɛsigiri tɛ mɔgɔ kisi

9 Ayiwa, yala minw kɛnɛsigira, olugu dɔrɔn le ka kan ka o koɲuman
sɔrɔ wa, walama kɛnɛsigibariw fana ka kan ka a sɔrɔ? An k’a fɔ sisan
ko «Iburahima lara Ala kumakan na, Ala ka a jate mɔgɔ terennin ye a
ta lanaya kosɔn.»
10 O kɛra wagati juman kelen le ra? A kɛnɛsiginin kɔ wa, walama
sani a ye kɛnɛsigi? A ma kɛ a kɛnɛsiginin kɔ dɛ; a kɛra k’a sɔrɔ a ma
kɛnɛsigi.
11 O kɔ le, Iburahima ka kɛnɛsigiri sɔrɔ i n’a fɔ tagamasiyɛn, k’a
yira ko Ala ka a jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn, sani a ye
kɛnɛsigi. O cogo ra, kɛnɛsigibari minw lara Ala ra, ani Ala ka o jate
mɔgɔ terenninw ye, Iburahima kɛra olugu bɛɛ ta bɛmacɛ ye.
12 O cogo kelen na, minw kɛnɛsiginin lo, olugu bɛɛ ta bɛmacɛ lo fana;
o kɔrɔ ye ko minw tɛ dan kɛnɛsigiri dɔrɔn ma, nka o bɛ tagama lanaya
sira kan i n’a fɔ an bɛmacɛ Iburahima tun k’a kɛ cogo min na, sani a
ye kɛnɛsigi.

Ala ta layiri bɛ sɔrɔ lanaya le baraka ra
(Heburuw 11.8-19)

13 Ala ka layiri min ta Iburahima ni a duruja ye ko dunuɲa bɛna kɛ o
ta ye, o layiri ma ta sariya* sira tagama kosɔn; nka Ala ka a jate mɔgɔ
terennin ye a ta lanaya kosɔn minkɛ, o le k’a to layiri tara a ye.
14 Ni Ala ta layirifɛnw bɛ sɔrɔ sariya sira tagama sababu le ra, o tuma
kun tɛ lanaya ra tuun, layiri fana tɛ jate tuun.
15 Sabu sariya bɛ Ala ta dimi le lase an ma dɔrɔn; ni sariya tɛ yɔrɔ
min na, sariya cɛnko fana tɛ yi.
16 O kosɔn Ala ka o layiri ta an ye lanaya le baraka ra, janko a ye kɛ
nɛɛma ye min dira an ma gbansan, ka kɛ Iburahima ta duruja bɛɛ ta
ye; sariya sira tagamabagaw daman ta tɛ, nka minw lara Ala ra i n’a
fɔ Iburahima, olugu fana ta lo, sabu Iburahima kɛra an bɛɛ bɛmacɛ le
ye,
17 i n’a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko: «Ne ka i kɛ siya
caman bɛmacɛ ye.» Ayiwa, an bɛmacɛ lo Ala ɲa kɔrɔ, sabu a lara Ala
ra, Ala min bɛ suw lakunu, ani min bɛ fɛndanbariw dan.
18 Ayiwa, hali k’a sɔrɔ Iburahima jigi tun tigɛra ka ban, Ala ka min
fɔ a ye, a lara o ra ka a jigi la a kan; o cogo ra a kɛra «siya caman
bɛmacɛ» ye, i n’a fɔ Ala tun k’a fɔ cogo min na ko: «I ta duruja bɛna
caya nin cogo le ra.»

4:8 4.8 Nin kuma fɔra Zaburu 32.1-2. **4:18 4.18** Nin kuma fɔra Damina 15.5.

19 Ala ka o fɔ tuma min na, Iburahima farikolo tun kɔrɔra ka ban,
sabu a si tun bɛ san kɛmɛ bɔ. Denworo tuma fana tun tɛmɛna a muso
Saran kan. Nka Iburahima ma o si jate; o ma foyi bɔ a ta lanaya ra.
20 A ma a jigi tigɛ ka sigiya Ala ta layiri ra, nka dɔ le yɛrɛ farara a ta
lanaya kan, fɔ a ka Ala tando.
21 Iburahima tun lanin b'a ra yɛrɛ le jate ko Ala ka fɛn min layiri ta,
ko a bɛ se fana ka o kɛ.
22 O lanaya le kosɔn «Ala ka a jate mɔgɔ terennin ye.»
23 Nka o kuma min sɛbɛra ko «Ala ka a jate mɔgɔ terennin ye,» o ma
sɛbɛ Iburahima kelen kosɔn dɛ!
24 A sɛbɛra an fana kosɔn; Ala min ka an Matigi Yesu lakunu ka bɔ
saya ra, anw minw lara o ra, anw fana bɛ jate mɔgɔ terenninw ye Ala
ɲa kɔrɔ.
25 Ala k'a to a sara an ta jurumun kosɔn, ka kunu ka bɔ saya ra,
janko an ye jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ.

5

Ala ka hɛra don an ni a yɛrɛ cɛ
(Piyɛri fɔlɔ 1.3-9; Yuhana fɔlɔ 4.9,10)

1 O cogo ra Ala ka an jate mɔgɔ terenninw ye lanaya baraka ra; sisan
a ka hɛra don an ni ale Ala yɛrɛ cɛ an Matigi Yesu Kirisita baraka ra.
2 Ale Kirisita* le sababu ra Ala ka o nɛɛma kɛ an ye; an lanin lo a ra,
an bɛ an jigi la a kan ka ɲagari, sabu an jigi b'a kan ko lon dɔ an bɛna
Ala ta nɔɔrɔ sɔrɔ.
3 O dɔrɔn tɛ, hali ni tɔɔrɔ ka se an ma, an bɛ ɲagari o ra; sabu tɔɔrɔ
le b'a to an bɛ jija lanaya ra.
4 Ni an bɛ jija, o b'a to an bɛ kɛ kankelentigiw ye tɔɔrɔ ra; ni an kɛra
kankelentigi ye, o le b'a to an jigi bɛ sigi.
5 Ayiwa, jigi tɛ mɔgɔ janfa, sabu Ala k'a ta kanuya caya an jusukun
na Nin Saninman* baraka ra, a ka o min di an ma.
6 Can lo, wagati min an tun ye barakantanw ye, Ala ka wagati min
latigɛ, o sera minkɛ, Kirisita sara anw Alaɲasiranbariw kosɔn.
7 Mɔgɔ ye sɔn ka sa hali mɔgɔ terennin kosɔn, o kɛ man di. A bɛ se
ka kɛ ko mɔgɔ dɔ bɛ sɔn k'a ja gbɛlɛya ka sa mɔgɔɲuman dɔ kosɔn.
8 Nka Ala bɛ an kanu cogo min na, a ka o yira nin le fɛ: ka an to
jurumun na, Kirisita sara an kosɔn.
9 Sisan kɔni Ala ka an jate mɔgɔ terenninw ye Yesu jori baraka ra; o
ra, sigiya t'a ra, fana ko a bɛna an kisi Ala ta dimi ma.
10 An tun bɛ Ala juguw le ye, nka Den min bɔra Ala ra*, Ala ka bɛn
don an ni a yɛrɛ cɛ o Den* ta saya baraka ra; o ra, sigiya t'a ra, ko bɛn
donna an ni Ala cɛ minkɛ, ko an bɛna kisi Yesu ta ɲanamanya sababu
ra.
11 Ka fara o kan, an bɛ ɲagari kosɛbɛ Ala ta jɛnɲɔgɔnya ra an Matigi
Yesu Kirisita baraka ra; sisan ale le ka an ni Ala cɛ bɛn.

Adama ni Kirisita
(Korɛntikaw fɔlɔ 15.21-22,45-49,56-57)

12 Mɔgɔ kelen le sababu ra jurumun donna dunuɲa kɔnɔ, jurumun
k'a to saya fana nana dunuɲa kɔnɔ; o cogo ra saya sera adamaden bɛɛ
ma, sabu o bɛɛ ka jurumun kɛ.
13 Sani Ala ye sariya* di cira Musa ma, jurumun tun bɛ dunuɲa ra
ka ban. Nka i n'a fɔ sariya tun tɛ yi fɔlɔ, Ala tun tɛ jurumun jate.

14 O bɛɛ n’a ta, k’a ta Adama ta wagati ra fɔ ka na se cira Musa
ta wagati ma, saya fanga tun bɛ mɔgɔw kan. Hali minw ma Ala ta
cifɔninw cɛn i n’a fɔ Adama k’a cɛn cogo min na, olugu tun bɛ sa. Min
tun ka kan ka na, Adama kɛra ale tagamasiyɛn le ye.
15 Nka Ala bɛ nɛɛma min di gbansan, o ni Adama ta jurumun tɛ kelen
ye. Can lo, mɔgɔ caman sara ale kelen ta jurumun kosɔn. Nka Ala ta
nɛɛma, ani nɛɛma min bɔra mɔgɔ kelen fɛ, Yesu Kirisita, k’a di mɔgɔ
caman ma, o nɛɛma nafa le ka bon.
16 Ala bɛ nɛɛma min di gbansan, o nɔ, ani mɔgɔ kelen ta jurumun
nɔ tɛ se ka suma ni ɲɔgɔn ye. Mɔgɔ kelen ta jurumun nana ni jarakiri
ye, k’a sɔrɔ Ala ka nɛɛma min di gbansan jurumun camanba kɔ fɛ, o
nɛɛma ka an kunmabɔ, ka an kɛ mɔgɔ terenninw ye.
17 Can lo, mɔgɔ kelen ta jurumun le kosɔn saya fanga sera bɛɛ
ma. Nka minw bɛɛ ka Ala ta nɛɛmaba sɔrɔ, Ala ka minw jate mɔgɔ
terenninw ye, olugu bɛna ɲanamanyakura ni kuntigiya sɔrɔ mɔgɔ
kelen sababu ra, min ye Yesu Kirisita ye; o nafa le ka bon.
18 Ayiwa, mɔgɔw bɛɛ jarakira cogo min na Adama ta jurumun kelen
kosɔn, o cogo kelen na Yesu Kirisita ta kɛwaleɲuman kelen kosɔn Ala
bɛ mɔgɔ bɛɛ kunmabɔ ka ɲanamanya di o ma.
19 Mɔgɔ kelenpe ta kanblari sababu ra mɔgɔ caman kɛra juru-
munkɛbagaw ye cogo min na, o cogo ra fana mɔgɔ kelenpe ta
kanminari kosɔn Ala bɛ mɔgɔ caman jate mɔgɔ terenninw ye.
20 Sariya kɔni dira, janko k’a yira an na ko an ta jurumun ka ca; nka
jurumun cayara yɔrɔ min na, Ala ta nɛɛma belen cayara o yɔrɔ ra ka
tɛmɛ a kan pewu.
21 An tun bɛ jurumun fanga kɔrɔ minkɛ, o le ka saya lase mɔgɔ bɛɛ
ma; nka sisan an bɛ nɛɛma ta fanga kɔrɔ minkɛ, o b’a to Ala bɛ an jate
mɔgɔ terenninw ye, ka ɲanamanya banbari di an ma an Matigi Yesu
Kirisita baraka ra.

6

Lanabaga bɔra jurumun fanga kɔrɔ
(Kɔlɔsikaw 3.1-10)

1 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ sa? Yala o kɔrɔ ye ko an ye to ka jurumun
kɛ, janko Ala ta nɛɛma ye caya wa?
2 Fiyewu! An minw sara ka an sen bɔ jurumun ta ko ra, anw belen
bɛ se ka ɲanamanya jurumun na cogo di tuun?
3 An minw bɛɛ batizera ka kɛ ni Yesu Kirisita ye jɛnɲɔgɔnya ra, aw
m’a lɔn ko an batizera minkɛ, a bɛ i n’a fɔ an sara ni a ye le wa?
4 An batizera minkɛ, a kɛra i n’a fɔ an sara ni a ye, ani an su donna ni
a ye, janko an ye ɲanamanyakura sɔrɔ i n’a fɔ Fa Ala ka Yesu Kirisita
lakunu ka bɔ saya ra ni a ta sebagaya nɔɔrɔman ye cogo min na.
5 Can lo, i n’a fɔ an ni ale kɛra kelen ye a ta saya ra, an bɛna kunu
fana a ta jɛnɲɔgɔnya ra i n’a fɔ a kununa cogo min na.
6 An ye nin faamu ka ɲa, ko jogokɔrɔ min tun bɛ an na, a kɛra i n’a
fɔ o ni Kirisita* gbengbenna yiri ra ɲɔgɔn fɛ ka sa; janko o jogo min
tun ye jurumun ye an na, o fanga ye ban, ani an kana to o jurumun
fanga kɔrɔ tuun.
7 Sabu ni mɔgɔ min sara, o tigi bɔra jurumun ta fanga kɔrɔ.

8 Ayiwa, i n’a fɔ an ni Kirisita sara ɲɔgɔn fɛ, an lanin b’a ra ko an
bɛna ɲanamanya, ka kɛ ni a ye fana.
9 An k’a lɔn fana ko Yesu Kirisita kununa ka bɔ saya ra, ko a tɛ sa
tuun: saya ta fanga tɛ se a kɔrɔ tuun.
10 A sara siɲaga kelenpe ka jurumun ta fanga ban. Nka a kununa ka
bɔ saya ra; a bɛ ɲanamanya min na sisan, a bɛ ɲanamanyara Ala le
ye.
11 O cogo ra aw fana ye aw yɛrɛ jate k’a kɛ i n’a fɔ aw sara ka
bɔ jurumun ta fanga kɔrɔ; sisan aw bɛ ɲanamanyara Ala le ye Yesu
Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
12 Ayiwa, aw kana aw farikolo to jurumun boro, ka kɛ jurumun ta
jɔnw ye; aw kana sɔn farikolo negejuguw ma.
13 Aw kana aw farikolo yɔrɔ si bla jurumun na tuun, ka teren-
bariyakow kɛ; nka aw ye aw yɛrɛ di Ala ma i n’a fɔ mɔgɔ minw kununa
ka bɔ saya ra ka kɛ mɔgɔkuraw ye. Aw ye aw farikolo yɔrɔw bɛɛ di
Ala ma, janko ka terenninya sira tagama.
14 Jurumun ta fanga tɛna kɛ aw kan tuun, sabu aw tɛ sariya ta fanga
kɔrɔ, aw bɛ nɛɛma le kɔrɔ.

Lanabaga kɛra Ala ta jɔn le ye

15 Ayiwa, yala an ka kan ka to ka jurumun kɛ, ko sabu an tɛ sariya
ta fanga kɔrɔ tuun, ko an bɛ nɛɛma le kɔrɔ wa? Fiyewu!
16 Aw m’a lɔn ko ni aw bɛ baara kɛra mɔgɔ dɔ ye ka aw yɛrɛ majigi
a ye, aw bɛ kɛ o tigi ta jɔn le ye wa? Ka kɛ jurumun ta jɔn ye, o laban
ye saya le ye; ka kɛ Ala ta jɔn ye, ka a kan mina, o laban ye terenninya
ye.
17 Nka an ye Ala tando, sabu aw minw tun bɛ jurumun ta jɔnya ra
fɔlɔfɔlɔ, aw karanna can min na, aw sɔnna o ma ni aw jusukun bɛɛ
ye.
18 Sisan aw bɔra jurumun ta jɔnya ra, ka kɛ Ala ta jɔnw ye ka tagama
terenninya ra.
19 Ne bɛ nin kumaw fɔra ka kaɲa ni adamadenya cogo le ye, aw ta
hakiri dɔgɔya kosɔn. Aw tun ka aw farikolo yɔrɔw bla nɔgɔninyakow
ni juguya ta jɔnya ra kojugu kama cogo min na, o cogo kelen na sisan
aw ye aw farikolo yɔrɔw bla Ala ta jɔnya ra ka ɲanamanya terenninya
ra, ani saninyari.
20 Aw tun bɛ jurumun ta jɔnya ra wagati min na, foyi tun tɛ aw
jagboya ka Ala ta terenninya sira tagama.
21 Nka aw ka mun nafa le sɔrɔ o kɛwalew ra? O laban bɛ maroya le
blara aw ra sisan, sabu o kow laban ye saya le ye.
22 Nka sisan aw bɔra jurumun ta jɔnya ra ka kɛ Ala ta jɔnw ye; aw
bɛ nafa min sɔrɔ o ra, o ye saninyari ye, a laban fana ye ɲanamanya
banbari ye.
23 Sabu jurumun sara ye saya le ye; nka Ala bɛ nɛɛma min di
gbansan, o ye ɲanamanya banbari ye, an Matigi Yesu Kirisita ta
jɛnɲɔgɔnya ra.

7

Lanabaga bɔra sariya ta jɔnya ra
(Ɛfɛsikaw 5.25-31; Galasikaw 2.19,20)

1 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛna min fɔ aw ye, aw ka o lɔn kosɛbɛ,
sabu aw ka sariya* lɔn. Ka mɔgɔ to nin na le, a ka kan ka sariya sira
tagama.
2 A bɛ i n’a fɔ muso furunin; ka kaɲa ni sariya ye, ni a cɛ ma sa, a
bɛ cɛ ta furu kɔnɔ. Nka ni a cɛ sara, o tuma sariya min tun k’a siri a
cɛ ra, o sariya bɔra a kunna.
3 O kosɔn, ni a tagara sigi cɛ wɛrɛ kun, k’a sɔrɔ a cɛ ma sa, o b’a fɔ
ko a ka jɛnɛya kɛ. Nka ni a cɛ sara, o tuma a bɔra sariya fanga kɔrɔ;
ni a ka sigi cɛ wɛrɛ kun, a ma jɛnɛya kɛ.
4 Ayiwa, ne balemaw, aw fana ta bɛ ten le. A bɛ i n’a fɔ aw sara
sariya ta fan fɛ, Kirisita* ta saya kosɔn; aw kɛra a ta ye, janko Ala min
k’a lakunu ka bɔ saya ra, aw ye kɛwaleɲumanw kɛ o ye.
5 Can lo, an tun bɛ tagama ka kaɲa ni an yɛrɛ sago ye tuma min na,
sariya tun bɛ ko dɔw yira an na k’a fɔ an ye ko kojugu lo; o bɛɛ n’a ta,
an belen tun b’a fɛ ka o kow kɛ. O negejugu tun bɛ an kɔnɔnɔsu ka
an bla saya sira kan.
6 Sisan kɔni an bɔra sariya ta fanga kɔrɔ, sabu an tun bɛ o min ta
jɔnya ra, a bɛ i n’a fɔ an sara ka bɔ o ta jɔnya ra. O cogo ra an bɛ se ka
baara kɛ Ala ye cogokura ra Nin Saninman* baraka ra; an t’a kɛ tuun
ka kaɲa ni sirakɔrɔ ye, min sɛbɛra sariya ra.

Sariya le bɛ jurumun yira

7 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ sa? Yala o kɔrɔ ye ko sariya* le bɛ mɔgɔ
bla jurumun na wa? Fiyewu! Nka sariya le k’a to ne ka ne ta jurumun
lɔn. Ka ɲabɔ mɔgɔ wɛrɛ ta fɛn fɛ, ne tun tɛna o lɔn kojugu ye, ni sariya
tun m’a fɔ ko: «I kana ɲabɔ mɔgɔ borofɛn fɛ.»
8 O cogo ra jurumun ka cogo sɔrɔ ka nege suguya bɛɛ don ne ra,
sariya sababu ra; sabu ni sariya tɛ yi, jurumun ye fɛn sanin le ye.
9 Wagati min na ne tun ma sariya lɔn fɔlɔ, ne tun bɛ ɲanamanya;
nka sariya nana wagati min na, jurumun nege ka ne sɔrɔ minkɛ,
10 o kɛra sababu ye k’a to ne sara. O ra, Ala ka sariya min di janko
an ye ɲanamanya sɔrɔ, o ka saya lase ne ma.
11 Jurumun ka cogo sɔrɔ ka ne lafiri sariya sababu ra, ka saya lase
ne ma o sariya kelen sababu ra fana.
12 Ayiwa, sariya kɔni saninyanin lo; a ta cifɔninw saninyanin lo, o
terennin lo, o ka ɲi fana.
13 O tuma sariya min ye fɛnŋuman ye, o le kɛra sababu ye ka saya
lase ne ma wa? Fiyewu! Jurumun le k’a to o fɛnŋuman kɛra sababu
ye ka ne lafiri, ka saya lase ne ma; o kɛra janko jurumun ye yira k’a
gbɛya. O cogo ra sariya le sababu ra, jurumun yirara k’a gbɛya ko a
ka jugu.

Lanabaga sago ni jurumun fanga

14 Ayiwa, an k’a lɔn ko sariya* bɔra Ala le ra; nka ne kɔni ye
adamaden jurumuntɔ le ye, i n’a fɔ mɔgɔ min fiyeerera ka kɛ jurumun
ta jɔn ye.
15 Sabu ne bɛ ko minw kɛ, ne tɛ o faamu; ne b’a fɛ ka min kɛ, ne tɛ
o kɛ fana. Ko minw man di ne ye cɔ, ne bɛ o le kɛ.
16 Ayiwa, ne t’a fɛ ka ko minw kɛ, ni ne bɛ o le kɛra, o tuma ne sɔnna
a ma ko sariya ka ɲi.

7:7 7.7 Nin kuma fɔra Bɔri 20.17; Sariya 5.21.

17 O cogo ra, ne bɛ kojugu minw kɛra, o tɛ ne yɛrɛ sago ye tuun;
jurumun min bɛ ne jusukun na, o le bɛ ne blara o ra.
18 Ne k'a lɔn ko fɛnɲuman tɛ ne kɔnɔ, i n'a fɔ ne ye adamaden
gbansan le ye; sabu ne kɔni b'a fɛ ka koɲuman kɛ, nka ne tɛ se ka
a kɛ.
19 Ne b'a fɛ ka koɲuman min kɛ, ne tɛ o kɛ; nka ne t'a fɛ ka kojugu
min kɛ, ne bɛ o le kɛ.
20 Ayiwa, ne t'a fɛ ka ko minw kɛ, ni ne bɛ o le kɛ, o tuma o tɛ ne
yɛrɛ sago ye tuun; jurumun min bɛ ne jusukun na, o fanga le bɛ ne
blara o ra.
21 Ne bɛ o sariya fanga ye ne yɛrɛ kan: ni ne b'a fɛ ka koɲuman kɛ,
kojugu nege le bɛ ne sɔrɔ.
22 Ne jusukun na Ala ta sariya ka di ne ye haali.
23 Nka ne bɛ sariya wɛrɛ ta fanga ye ne yɛrɛ kan, min bɛ siyɛn tara
ni ne yɛrɛ sago ta sariya ye; o sariya min bɛ ne kan, o le ka ne kɛ
jurumun ta jɔn ye.
24 E! Ne ɲanibagatɔ flɛ nin ye! O fanga min bɛ ne farikolo bla
jurumun na, ka saya lase ne ma, jɔn le bɛna ne bɔsi ka bɔ o boro
sa?
25 Ala, baraka, Yesu Kirisita sababu ra; ale le bɛ ne bɔsi.

Ayiwa, o cogo ra, ne jusukun na ne bɛ sɔn Ala ta sariya ma; nka ne
farisogo ta fan fɛ, ne bɛ kɛ jurumun ta sariya ta jɔn ye.

8

Lanabaga ani Nin Saninman sago*
(Galasikaw 3.13-14; 5.16-25)

1 Ayiwa, sisan, minw bɛɛ bɛ Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, Ala tɛna
kiti ben olugu si kan tuun.
2 Sabu Nin Saninman* min bɛ ɲanamanya di Yesu Kirisita ta
jɛnɲɔgɔnya ra, o ta fanga ka ne kisi ka bɔ jurumun ni saya ta fanga ra.
3 Cira Musa ta sariya* tun tɛ se ka o kɛ, sabu an adamadenw baraka
ka dɔgɔ. O kosɔn sariya tun tɛ se ka min kɛ, Ala ka o kɛ: Den min bɔra
Ala ra*, Ala ka o ci ka na; a kɛra adamaden ye i n'a fɔ an jurumuntɔw.
An tun bɛ jurumun fanga min kɔrɔ, a ka a yɛrɛ di saraka ye ka o fanga
cɛn.
4 Ala ka o kɛ, janko an minw tɛ tagama ka kaɲa ni an yɛrɛ sago ye
tuun, fɔ Nin Saninman sago, sariya ko an ye min kɛ, an ye se ka o kɛ.
5 Sabu minw bɛ tagama ka kaɲa ni o yɛrɛ sago ye, olugu bɛ miiri o
yɛrɛ diyanyakow le ra. Nka minw bɛ tagama ka kaɲa ni Nin Saninman
sago ye, olugu bɛ Nin Saninman diyanyakow le kɛ.
6 Ka miiri an yɛrɛ diyanyakow ra, o ye saya ye; nka ka miiri Nin
Saninman diyanyakow ra, o ye ɲanamanya ni hɛra ye.
7 Sabu minw bɛ miiri o yɛrɛ sago ra, olugu ye Ala juguw le ye; o tɛ o
yɛrɛ majigi Ala ta sariya ye, o fana tɛ se.
8 O kosɔn minw bɛ tagama ka kaɲa ni o yɛrɛ sago ye, olugu ko tɛ se
ka diya Ala ye fiyewu.
9 Aw kɔni, aw tɛ tagama ka kaɲa ni aw yɛrɛ sago ye; aw bɛ tagama
ka kaɲa ni Nin Saninman sago le ye; sabu Ala Nin bɛ aw kɔnɔ. Ni
Kirisita* ta Nin tɛ mɔgɔ min kɔnɔ, o tigi tɛ Kirisita ta ye.

10 Ni Kirisita bɛ aw kɔnɔ, aw farikolo kɔni bɛna sa lon dɔ jurumun kosɔn; nka aw nin bɛna ɲanamanya, sabu Ala ka aw jate mɔgɔ terenninw ye.
11 Ala min ka Yesu lakunu ka bɔ saya ra, ni o ta Nin Saninman siginin bɛ aw kɔnɔ, o tuma, min ka Kirisita lakunu ka bɔ saya ra, o bɛna aw farikolo sataw fana ɲanamanya a ta Nin Saninman baraka ra, o min siginin bɛ aw kɔnɔ.
12 O le kosɔn ne balemaw, juru min bɛ an na, o tɛ an yɛrɛ farisogo ta juru ye tuun, min bɛ a to an bɛ ɲanamanya ka kaɲa ni an yɛrɛ sago ye.
13 Sabu ni aw bɛ tagama ka kaɲa ni aw yɛrɛ sago ye, aw bɛna sa; nka ni aw ka aw farikolo ta kɛwalejuguw faga Nin Saninman baraka ra, o tuma aw bɛna ɲanamanya.
14 Sabu minw bɛɛ bɛ tagama ka kaɲa ni Ala Nin Saninman sago ye, olugu bɛɛ ye Ala denw ye.
15 Sabu aw ka Nin Saninman min sɔrɔ, ale tɛ aw kɛ jɔn ye, k'a to aw ye to ka siran tuun. Nka o Nin Saninman bɛ aw kɛ Ala denw le ye; ale baraka le ra an bɛ Ala wele ni kanba ye, k'a fɔ ko: «An Fa!»
16 Nin Saninman yɛrɛ bɛ seereya kɛ ka bɛn ni an yɛrɛ nin ta seereya ye, ko an kɛra Ala denw ye.
17 Ayiwa, ni an kɛra Ala denw ye, o tuma a ka fɛn minw layiri ta an ye, an bɛna o sɔrɔ fana. An bɛna o fɛn minw sɔrɔ, an ni Kirisita le bɛna o sɔrɔ ɲɔgɔn fɛ; sabu ni an bɛ tɔɔrɔ ni a ye, an bɛna bonya sɔrɔ ni a ye fana.

Lanabaga ta jigiya
(Yuhana 10.27-30)

18 Ne b'a jate ko tɔɔrɔ min bɛ an kan sisan, o tɛ se ka suma ni sini ta bonya ye hali dɔɔnin, Ala bɛna o bonya min yira an na.
19 Ala bɛna a ta denw ta bonya yira lon min na, danfɛnw bɛɛ kɔrɔtɔnin bɛ o lon makɔnɔna.
20 Sabu Ala ta danfɛnw bɛɛ kɛra ɲacintanw ye. A tun man di o ye ka kɛ ten, nka Ala yɛrɛ le ka o kɛ; o bɛɛ n'a ta, jigiya bɛ yi hali bi.
21 Sabu lon dɔ, Ala bɛna a ta danfɛnw bɛɛ bɔ saya ta jɔnya ra; Ala denw kɛra o yɛrɛ ta ye bonya min kama, o bɛna dɔ sɔrɔ o ra.
22 An k'a lɔn ko fɔ ka na se bi ma, danfɛnw bɛɛ bɛ ŋunana tɔɔrɔ boro, i n'a fɔ muso lasiritɔ min b'a fɛ ka jigi.
23 Nka olugu dɔrɔn tɛ; Nin Saninman* dira an minw ma, ka kɛ i n'a fɔ Ala ta nɛɛma fɔlɔ, anw fana bɛ ŋunana an yɛrɛ kɔnɔ. Lon min Ala bɛna an kɛ a ta denw ye ka an farikolo bɔ jɔnya ra pewu, an bɛ o lon le makɔnɔna.
24 Sabu an kisira, nka an ta kisiri ye jigiya le ye. Nka i ɲa bɛ jigiya min na, o tɛ jigiya ye tuun. I ɲa lara fɛn min kan ka ban, yala o ye jigiya dama le ye tuun wa?
25 Nka i n'a fɔ an ɲa tɛ fɛn min na, an jigi bɛ o kan, an bɛ muɲu ka a kɔnɔ.
26 O cogo ra, Nin Saninman fana bɛ an dɛmɛ an ta barakantanya kosɔn; sabu an ka kan ka Ala daari cogo min na, an yɛrɛ tɛ o lɔn. Nka Nin Saninman kɔni bɛ Ala daari an ye ni ŋunakanw ye, minw tɛ se ka lakari.

27 O ra, Ala min bɛ mɔgɔ jusukunnakow bɛɛ lɔn, ale bɛ Nin Saninman
ta miiriyaw lɔn; sabu Nin Saninman bɛ daariri kɛ Ala ta mɔgɔ
saninmanw ye ka kaɲa ni Ala sago le ye.

Ala ta kanuyaba

28 An k'a lɔn ko mɔgɔ minw bɛ Ala kanu, ani Ala ka o wele ka kaɲa
ni a ta latigɛ ye, ko ni fɛn o fɛn ka olugu sɔrɔ, Ala b'a to o bɛɛ laban
bɛ kɛ koɲuman le ye olugu ta fan fɛ.
29 Ala kɔnna ka minw ɲanawoloma ka o kɛ a ta mɔgɔw ye, a ka olugu
ta ko latigɛ ka bla, ka olugu kɛ i n'a fɔ Den* min bɔra ale Ala ra, janko
o Den ye kɛ fɔlɔ ye a balemaw caman cɛ ra.
30 A ka minw ta ko latigɛ ka bla, a ka olugu wele fana; a ka minw
wele, a ka olugu jate mɔgɔ terenninw ye fana; a ka minw jate mɔgɔ
terenninw ye, a ka nɔɔrɔ la olugu kan fana.
31 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ nin ko ra sa? Ni Ala bɛ an fɛ, jɔn le bɛ
se ka wuri an kama?
32 Den min bɔra Ala yɛrɛ ra, a ma o bɔsi saya ma, nka a k'a di saraka
ye an bɛɛ kosɔn; mun le bɛna a bari ka fɛn bɛɛ di an ma o Den sababu
ra?
33 Jɔn le bɛ se ka Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw jaraki sa? Sabu Ala
yɛrɛ le ka o jate mɔgɔ terenninw ye.
34 O kosɔn jɔn le bɛna o jaraki? Sabu Yesu Kirisita sara; o dɔrɔn tɛ,
a kununa ka bɔ saya ra; a siginin bɛ Ala kininboroyanfan fɛ, a bɛ Ala
daari an ye.
35 Jɔn le bɛ se ka an faran ka bɔ Kirisita* ta kanuya ra sa? Ɲagban
tɛ se, siranya tɛ se, tɔɔrɔ tɛ se, kɔngɔ tɛ se, fagantanya tɛ se, farati tɛ
se, fagari tɛ se, foyi le tɛ se!
36 I n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«Ala, ele le kosɔn, o bɛ an fagayɔrɔ ɲinina lon o lon;
o bɛ an jate i ko saga minw blara fagari kama.»
37 Nka o tɔɔrɔw bɛɛ ra anw le ye sesɔrɔbagaw ye ka tɛmɛ bɛɛ kan, an
kanubaga Ala baraka ra.
38 Ne lara a ra, hali sigiya t'a ra, ko saya o, ɲanamanya o, mɛlɛkɛw o,
jinaw o, setigi wɛrɛw o, sisan ta fɛnw o, fɛn nataw o,
39 sankolokɔnɔfɛnw ta fangaw o, dugukolokanfɛnw ta fangaw o, ko
danfɛn si le tɛ se ka an faran ka bɔ Ala ta kanuya ra, a ka o kanuya
min yira an na an Matigi Yesu Kirisita baraka ra.

9

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw ɲanawoloma
(Galasikaw 4.22-31)

1 Ne bɛ can le fɔra, faninya tɛ, sabu ne bɛ Kirisita* ta le ye; ne k'a
lɔn ne jusukun na fana Nin Saninman* baraka ra, ko ne bɛ can le fɔra.
2 Ɲanasisiba le bɛ ne kan, ne jusukun fana tɔɔrɔnin lo tuma bɛɛ ne
balema Izirayɛlimɔgɔw kosɔn.
3 Sabu hali ni ne tun dangara olugu nɔ ra, ka faran ka bɔ Kirisita ta
jɛŋɲɔgɔnya ra, janko olugu ye o jɛŋɲɔgɔnya sɔrɔ ka kisi, ne tun bɛ sɔn
o ma.

8:36 8.36 Nin kuma fɔra Zaburu 44.23.

4 Olugu le ye Izirayɛlimɔgɔw ye; Ala ka olugu le kɛ a ta mɔgɔw ye,
ka nɔɔrɔ la o kan, ka jɛnɲɔgɔnya don ni o ye, ka a ta cifɔninw ani a
batocogo yira o ra, ka layiriw ta o ye.
5 Olugu le bɔra an bɛmaw ra. Adamadenya sira fɛ, Kirisita bɔra
olugu le ra; ale le bɛ fɛn bɛɛ kunna; Ala lo, min ka kan ka tando tuma
bɛɛ. Amina.
6 Ayiwa, o kɔrɔ tɛ ko Ala ta kuma kɛra fɛngbansan ye dɛ! Sabu minw
bɛɛ bɔra Izirayɛli* ta duruja ra, o bɛɛ le ma kɛ Izirayɛlidenw yɛrɛyɛrɛ
ye.
7 Minw bɛɛ bɔra Iburahima ra, olugu bɛɛ le fana tɛ Iburahima ta
denw yɛrɛyɛrɛ ye. Sabu Ala k'a fɔ Iburahima ye ko: «I ta duruja bɛna
bɔ Isiyaka le ra.»
8 Ayiwa, o kɔrɔ ye ko den minw worora adamaden baraka ra, olugu
le tɛ jate Ala denw ye; minw worora Ala ta layiri sababu ra, olugu le
bɛ jate Ala ta duruja ye.
9 Ala ka layiri ta ka kuma min fɔ, o flɛ nin ye, ko: «Ne bɛna sekɔ ka
na san wɛrɛ ɲɔgɔntumasi; o tuma Saran bɛna dencɛ sɔrɔ.»
10 Ayiwa, a ma dan Saran ta ma, nka Rebeka ta fana kɛra ten; ale ka
flaninw kɔnɔ ta an bɛmacɛ Isiyaka fɛ.
11 O wagati ra, k'a sɔrɔ denw tun ma woro ban, o ma koɲuman kɛ,
o ma kojugu kɛ, Ala kumana Rebeka fɛ, janko a tun b'a fɛ ka min
ɲanawoloma ka kaɲa ni a ta latigɛ ye, o le ye kɛ, a kana kɛ mɔgɔ
kɛwale baraka ra, nka a ye kɛ ka kaɲa ni ale Ala yɛrɛ sago le ye.
12 Ala k'a fɔ Rebeka ye ko: «Kɔrɔcɛman le bɛna kɛ dɔgɔcɛman ta jɔn
ye,» i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
13 «Ne ka Yakuba kanu, ka ban Esawu ra.»

Ala ka siya wɛrɛ mɔgɔw fana ɲanawoloma

14 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ sa? Yala terenbariya bɛ Ala ta kow ra
wa? Fiyewu!
15 Sabu Ala ko cira Musa ma ko: «Ni ne b'a fɛ ka makari mɔgɔ min
na, ne bɛ makari o tigi ra; ni ne ko ne bɛ hina min na, ne bɛ hina o
tigi ra fana.»
16 O cogo ra, mɔgɔ sago, walama mɔgɔ ta baara tɛ se k'a to Ala ye
hina i ra; Ala yɛrɛ le bɛ se ka hina mɔgɔ ra.
17 Kitabu kɔnɔ, Ala k'a fɔ Farawona ye ko: «Ne ka ele sigi masaya
ra, ka ele kɛ sababu ye ka ne ta sebagaya yira, janko ne tɔgɔ ye fɔ
dugukolo yɔrɔ bɛɛ ra.»
18 O kosɔn ni Ala b'a fɛ ka hina min na, a bɛ hina o ra; ni a b'a fɛ ka
min jusukun gbɛlɛya, a bɛ o jusukun gbɛlɛya fana.
19 Dɔw bɛna a fɔ ko: «O tuma mun kosɔn Ala bɛ mɔgɔw jaraki tuun?
Jɔn bɛ se ka ban a sago ma?»
20 Ayiwa, ele min bɛ o fɔ, ele adamaden gbansan, ele ye mun le ye
ko ele bɛ Ala sɔsɔ? Yala bɔgɔdaga bɛ se k'a fɔ dagalalagabaga ma wa,
ko: «Mun kosɔn i ka ne lalaga tan?»
21 Yala dagalalagabaga ta le tɛ bɔgɔ ye wa? A bɛ se ka o bɔgɔ kelen
kɛ ka daga sɔngɔgbɛlɛn dɔ lalaga, ani ka daga gbansan dɔ fana lalaga.

9:7 **9.7** Nin kuma fɔra Damina 21.12. **9:9** **9.9** Nin kuma fɔra Damina 18.10-14. **9:13** **9.11-13** Nin kuma fɔra Damina 25.23; Malaki 1.2-3. **9:15** **9.15** Nin kuma fɔra Bɔri 33.19. **9:17** **9.17** Nin kuma fɔra Bɔri 9.16.

22 Ayiwa, Ala tun b’a fɛ ka a ta dimi ni a ta sebagaya yira minkɛ, o
kosɔn minw ka a ta dimi lawuri, a ka olugu ta kɛwalejuguw sɔnmina
ka muɲu o kɔrɔ kosɛbɛ; o mɔgɔw blara halakiri le kama.
23 Ayiwa, a hinara minw na ka o labɛn ka bla bonya kama, ni a ko a
bɛ a ta bonya la olugu kan, k’a caya, aw bɛ se ka mun le fɔ o ra?
24 Ala ka anw le wele; a ma an wele ka bɔ Yahudiyaw dɔrɔn le cɛ ra
dɛ, a ka an wele ka bɔ siya wɛrɛ mɔgɔw* ra fana.
25 A ka o le fɔ cira Oze ta kitabu kɔnɔ, ko:
«Mɔgɔ minw tun tɛ ne ta siya ye,
ne bɛna olugu le wele ko ‹ne ta siya.›
Minw tun tɛ ne ta mɔgɔ kanuninw ye,
ne bɛna olugu wele ko ‹ne ta mɔgɔ kanuninw.›
26 A tun fɔra o ye yɔrɔ min na ko o tɛ ‹Ala ta mɔgɔw› ye,
o yɔrɔ yɛrɛ ra o bɛna wele ko ‹Ala ɲanaman yɛrɛ ta denw.› »
27 Cira Ezayi fana pɛrɛnna k’a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ta ko ra, ko:
«Hali ni Izirayɛlimɔgɔw cayara ka kɛ i ko kɔgɔjida kɛnkɛn,
o bɛɛ ra mɔgɔ dama dama le bɛna kisi.
28 Sabu Matigi ka kiti min latigɛ, a bɛna o kiti tigɛ joona joona
dunuɲamɔgɔw kan.»
29 Cira Ezayi tun k’a fɔ fana ko:
«Ni Fangatigi Ala tun ma makari an na ka duruja dɔ to an ye,
an tun bɛna ban pewu i ko Sodɔmukaw,
an tun bɛna kɛ i ko Gomɔrikaw le.»

Terenninya tɛ sɔrɔ sariya sababu ra
(Rɔmukaw 3.19-29; Galasikaw 3.8-14,21-29)

30 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ sa? Siya wɛrɛ mɔgɔ* minw tun tɛ
terenninya sira ɲinina, Ala ka olugu jate mɔgɔ terenninw ye; o ka
o terenninya sɔrɔ lanaya sababu ra.
31 K’a sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw, olugu minw tun bɛ terenninya ɲinina
sariya sababu ra, olugu ma o sɔrɔ.
32 Mun kosɔn? Sabu Izirayɛlimɔgɔw m’a ɲini lanaya sababu ra, nka
o k’a ɲini o yɛrɛ ta kɛwalew le sababu ra. O sen talonna kabakuru le
ra ka ben.
33 I n’a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«A flɛ, ne bɛ sentalon kabakuru dɔ bla Siyɔn,
min bɛna kɛ dɔw kunnacɛn sababu ye.
Nka ni mɔgɔ min ka a jigi la a kan, Ala tɛna o tigi janfa fiyewu!»

10

1 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ min fɛ ni ne jusukun bɛɛ ye, ani ne bɛ
Ala daarira min na ne ta siya Izirayɛlimɔgɔw ta ko ra, o ye ko o ye kisi.
2 Sabu ne bɛ nin seereya kɛ, ko o cɛsirinin lo Ala ko ra, nka hakiri tɛ
o fɛ.
3 Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye cogo min na, o ma o faamu. O
b’a fɛ ka kɛ mɔgɔ terenninw ye o yɛrɛ ta kɛwalew le sababu ra. O ra,
Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye sira min fɛ, o ma sɔn o ma.
4 Kirisita* le kɛra sariya* laban ye, janko ni mɔgɔ minw bɛɛ ka la ale
ra, Ala ye olugu jate mɔgɔ terenninw ye.

9:26 9.26 Nin kuma fɔra Oze 2.1-3; 2.25. **9:28 9.27-28** Nin kuma fɔra Ezayi 10.22-23. **9:29 9.29** Nin kuma fɔra Ezayi 1.9. **9:33 9.33** Nin kuma fɔra Ezayi 28.16.

Ni mɔgɔ min ka la Matigi ra o bɛ kisi

5 Ayiwa, mɔgɔ bɛ se ka jate mɔgɔ terennin ye sariya* sababu ra cogo
min na, cira Musa ka o fɔ; a ko: «Ni mɔgɔ min ka se ka nin kow sira
tagama, o tigi bɛ kisi o sababu ra.»
6 Mɔgɔ bɛ se ka jate mɔgɔ terennin ye lanaya sababu ra cogo min
na, o fɔra, ko: «I kana a fɔ i yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Jɔn le bɛna yɛlɛn ka taga
sankolo ra an ye?› (O kɔrɔ ye ko ka Kirisita* lajigi.)
7 Walama ko: ‹Jɔn le bɛna jigi dugukolo jukɔrɔ an ye?› (O kɔrɔ ye
ko ka Kirisita lawuri ka bɔ saya ra.)»
8 O kuma bɛ mun le fɔ sa? A ko: «Kuma bɛ i kɛrɛ fɛ, a bɛ i da ra,
a bɛ i jusukun na fana.» O kuma ye lanaya ta kuma le ye, an bɛ min
waajuri kɛra mɔgɔw ye.
9 Ni i k'a fɔ i da ra ko Yesu le ye Matigi ye, ani ka la a ra i jusukun
na ko Ala k'a lakunu ka bɔ saya ra, i bɛ kisi.
10 Sabu ka la Yesu ra i jusukun na, o le b'a to Ala bɛ i jate mɔgɔ
terennin ye; k'a fɔ i da ra, o le b'a to i bɛ kisiri sɔrɔ.
11 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la Matigi ra,
Ala tɛna o tigi janfa fiyewu.»
12 O kosɔn Yahudiyaw o, siya wɛrɛ mɔgɔw* o, dɔ ma bɔ dɔ ra; Matigi
kelenpe le bɛ o bɛɛ kunna, ani minw bɛɛ bɛ a tɔgɔ wele, a bɛ koɲuman
kɛ olugu bɛɛ ye k'a caya.
13 Sabu a sɛbɛra ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Matigi tɔgɔ wele, o tigi bɛ
kisi.»
14 Nka o bɛna a tɔgɔ wele cogo di, ni o ma la a ra? O bɛna la a ra
cogo di, ni o ma a ko mɛn? O bɛna a ko mɛn cogo di, ni mɔgɔ ma a
waajuri kɛ?
15 Mɔgɔ bɛna a waajuri kɛ cogo di, ni mɔgɔ ma ci a kama? I n'a fɔ a
sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko: «Minw bɛ na ni kibaro dimanw
ye, olugu nacogo ka ɲi.»
16 Nka o bɛɛ n'a ta, mɔgɔw bɛɛ ma sɔn Kibaro Diman* ma. O kosɔn
cira Ezayi k'a fɔ ko: «Matigi, jɔntigi le sɔnna ka la an ta waajuri
kumaw ra?»
17 Ayiwa, an bɛ waajuri min lamɛn, lanaya bɛ sɔrɔ o le fɛ; o waajuri
bɔra Kirisita ta kuma le ra.
18 Ayiwa, ne ko: Yala Izirayɛlimɔgɔw ma o waajuri mɛn le wa? O k'a
mɛn kɛ! Sabu a sɛbɛra ko:
«O kumakan sera dugukolo fan bɛɛ ra;
o ta kumaw sera fɔ dunuɲa danw na.»
19 Ayiwa, ne bɛ ɲininkari kɛ tuun, ko: Yala Izirayɛlimɔgɔw ma o faamu
le wa? Cira Musa kɔnna k'a fɔ ko:
«Aw tɛ siya min jatera,
ne bɛna a to o celiya ye aw mina;
aw bɛ siya min flɛra hakirintan ye,
ne bɛna a to o dimi ye aw mina.»
20 O kɔ, cira Ezayi fana k'a ja gbɛlɛya k'a fɔ ko:
«Mɔgɔ minw tun tɛ ne yɔrɔɲinina, olugu ka ne ye;
minw tun tɛ miirira ne ta ko ra, ne ka ne yɛrɛ yira olugu le ra.»

10:5 10.5 Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 18.5. **10:11 10.11** Nin kuma fɔra Ezayi 28.16. **10:13 10.13** Nin kuma fɔra Yowɛli 3.5. **10:15 10.15** Nin kuma fɔra Ezayi 52.7. **10:16 10.16** Nin kuma fɔra Ezayi 53.1. **10:18 10.18** Nin kuma fɔra Zaburu 19.5. **10:19 10.19** Nin kuma fɔra Sariya 32.21. **10:20 10.20** Nin kuma fɔra Ezayi 65.1.

21 Nka Izirayɛlimɔgɔw ta ko ra, a ko:
«Ne ka ne boro lɔ tere kururu bɛɛ
siya murutinin ni siya bannin dɔ le ye.»

11

Ala ma ban Izirayɛlimɔgɔw ra

1 Ayiwa, ni a bɛ ten o, o kɔrɔ ye ko Ala banna a ta mɔgɔw,
Izirayɛlimɔgɔw ra wa? Fiyewu! Sabu ne fana ye Izirayɛliden le ye,
ne bɔra Iburahima ta duruja ra, Boniyaminu ta gba ra.
2 Ala kɔnna ka a ta mɔgɔ minw ɲanawoloma ka o kɛ a ta ye, a ma
ban olugu ra. Cira Iliya* ka kuma min fɔ Izirayɛlimɔgɔw kama Ala ɲa
kɔrɔ, Kitabu ka min fɔ o ko ra, aw ma o lɔn wa?
3 A ko: «Matigi, o ka i ta ciraw faga, ka i ta sarakajɛnifɛnw* cici. Ne
kelenpe le tora; o b'a fɛ ka ne fana faga.»
4 Nka Ala ka a jaabi cogo di? A ko: «I kelen ma to; ne ka mɔgɔ waga
wolonfla le mara ne yɛrɛ ye. Olugu si ma o kinbiri gban Baali* kɔrɔ
ka a bato.»
5 O cogo ra fana, an bɛ wagati min na sisan, Izirayɛlimɔgɔw tɔ fitini
bɛ yi, Matigi ka minw ɲanawoloma ka kaɲa ni a ta nɛɛma ye.
6 Ayiwa, ni Ala ka o ɲanawoloma ka kaɲa ni a ta nɛɛma ye, o cogo
ra o yɛrɛ ta kɛwalew nɔ tɛ tuun; ni o tɛ, Ala ta nɛɛma tɛna kɛ nɛɛma
ye tuun.
7 Ayiwa, o kɔrɔ le ye di? Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ min ɲinina, o ma
o sɔrɔ; Ala ka minw ɲanawoloma, olugu le ka o sɔrɔ. Tɔw jusukun
gbɛlɛyara.
8 I n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«Ala ka o hakiri lasunɔgɔ,
janko o kana yeri kɛ,
ani o kana mɛnni kɛ o toro ra.
A kɛra ten le fɔ ka na se bi ma.»
9 Dawuda fana ko:
«Ala y'a to o ta domunibaw ye kɛ jan ye ka o mina,
ka kɛ jɔ ye ka o mina, ka kɛ o ben sababu ye;
o ye kɛ o ta kojugu sara ye.
10 Ala ye o ɲaw ye fin, o kana yeri kɛ tuun;
ka sɛgɛ la o kan, o kɔ kurunin ye to wagati bɛɛ.»

Ala ka min kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ye
(Matiyu 21.40-43; Ɛfɛsikaw 2.7-13)

11 Ayiwa, ne ko: Izirayɛlimɔgɔw talonna minkɛ, yala o benna pewu
le wa? Fiyewu! Nka o ta firiri kɛra sababu ye k'a to siya wɛrɛ mɔgɔw*
ka kisiri sɔrɔ, janko olugu celiya ye kɛ o ra.
12 Ayiwa, ni Izirayɛlimɔgɔw ta firiri kɛra nafa ye dunuɲamɔgɔw fɛ
o, ani o majigira minkɛ, ni o kɛra, nafa ye siya wɛrɛ mɔgɔw fɛ, o tuma
ni o bɛɛ nana yɛlɛma ka na Ala fɛ, o tɛna kɛ koba ye ka tɛmɛ a tɔ bɛɛ
kan wa?
13 Ne bɛ nin fɔra sisan aw siya wɛrɛ mɔgɔw* le ye. Ala ka ne kɛ siya
wɛrɛ mɔgɔw ta ciraden* ye, ne fana bɛ ɲagari o baara kosɔn,

---

* **10:21 10.21** Nin kuma fɔra Ezayi 65.2. **11:2 11.2** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. **11:3 11.3** Nin kuma fɔra Masacɛw fɔlɔ 19.10,14. **11:4 11.4** Nin kuma fɔra Masacɛw fɔlɔ 19.18. **11:8 11.8** Nin kuma fɔra Sariya 29.3; Ezayi 6.10. **11:10 11.10** Nin kuma fɔra Zaburu 69.23-24.

14 janko ni a bɛ se ka kɛ, o celiya ye kɛ ne ta siyamɔgɔw ra, ka kɛ
sababu ye k'a to dɔw ye kisi.
15 Sabu Ala ka o bla kɛrɛ fɛ minkɛ, ni o kɛra, sababu ye ka bɛn don
dunuɲamɔgɔw ni Ala cɛ, o tuma ni Ala nana o bla o nɔ ra do? O bɛna
kɛ koba le ye, ka kɛ i ko suw le kununa ka bɔ saya ra.
16 Ni burukun fɔlɔ dira Ala ma saraka ye, a tɔ bɛɛ le bɛ saninya. Ni
yiri lilinw saninyanin lo, a borow fana saninyanin lo.
17 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw, minw ye oliviye ɲanaman yiriborow ye, ni
Ala ka o yiriboro dɔw tigɛtigɛ ka ele nɔrɔ o nɔ ra, ele siya wɛrɛ* mɔgɔ
min ye kongo oliviye yiriboro ye, ni Ala k'a to ele ka nafa sɔrɔ oliviye
ɲanaman lilinw na, k'a to o yiri ji ye ele baro,
18 ele kana waso yiri ɲanaman ta borow ma. Ni i bɛ waso, i ka kan
k'a lɔn ko ele le ma lilinw mina; nka lilinw le ka ele mina.
19 I bɛna a fɔ ko: «O yiriborow ma tigɛ ka bɔ yi, janko ne le ye nɔrɔ
o nɔ ra wa?»
20 Can lo! Olugu tigɛra ka bɔ yi o ta lanabariya le kosɔn, ele nɔrɔra
o nɔ ra i ta lanaya kosɔn. O kosɔn ele kana waso, nka siran Ala ɲa!
21 Sabu ni Ala ma yiriboro ɲanaman to yi, a tɛna ele fana to yi.
22 Aw y'a flɛ, Ala ta ɲumanya ni a ta fariya bɛ yira cogo min na.
Minw bɛ bɔ a ta sira kan, a ta fariya bɛ se olugu le ma, nka Ala ta
ɲumanya bɛ ele kan, ni i kɔni ka to a ta ɲumanya ra. Ni o tɛ, ele fana
bɛna tigɛ ka bɔ yi.
23 Ni Izirayɛlimɔgɔw fana ka bɔ o ta lanabariya sira kan, Ala bɛna o
nɔrɔ o nɔkɔrɔ ra; sabu se bɛ Ala ye ka o nɔrɔ kura ye tuun.
24 Ele tigɛra ka bɔ kongo oliviye yiri ra, ka na ele nɔrɔ oliviye
ɲanaman yiri ra, k'a sɔrɔ aw tɛ yiri suguya kelen ye! Olugu minw
ta yiri lo, olugu nɔrɔ tɛna diya belen wa?

Izirayɛlimɔgɔ tɔw ta kisiri ko

25 Ayiwa, ne balemaw, ne b'a fɛ aw ye nin gundo lɔn, janko aw
kana aw yɛrɛ jate hakiritigiw ye ka tɛmɛ tɔw kan. Izirayɛlimɔgɔ dɔw
jusukun gbɛlɛyara, fɔ Ala ka siya wɛrɛ mɔgɔ* minw ɲanawoloma,
olugu bɛɛ ye don fɔlɔ.
26 O cogo ra Izirayɛli bɛɛ bɛna kisi, i n'a fɔ a sɛbɛra cogo min na, ko:
«Kisibaga* bɛna bɔ Siyɔn,
a bɛna Yakuba ta denw ta terenbariya bɔ o ra.
27 Ne bɛna o jɛnɲɔgɔnya le don ni o ye,
ni ne ka na o ta jurumunw bɔ o kunna tuma min na.»
28 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ma sɔn Kibaro Diman* ma minkɛ, o ra o
kɛra Ala juguw ye, janko aw ye o nafa sɔrɔ. Nka ka kaɲa ni Ala ta
ɲanawolomari ye, Ala bɛ o kanu a ta layiri taninw kosɔn o bɛmaw ye.
29 Sabu Ala bɛ fɛn minw di, a tɛ sekɔ ka o mina tuun; a tɛ mɔgɔ wele,
ka sekɔ ka ban o tigi ra tuun.
30 Fɔlɔfɔlɔ aw tun tɛ Ala kan mina; Izirayɛlimɔgɔw nana ban Kibaro
Diman ma minkɛ, o kɛra sababu ye k'a to Ala hinara aw ra.
31 O cogo ra, olugu le ka Ala kan bla, janko Ala ye hina aw ra; Ala
hinara aw ra cogo min na, a bɛna hina olugu fana ra ten.
32 Sabu Ala ka mɔgɔw bɛɛ to o ta kanminabariya ra, ka na hina o
bɛɛ ra.

11:27 11.27 Nin kuma fɔra Ezayi 59.20-21.

Ala ta sebagayaba

33 E! Can ra, Ala ta fɛntigiya, ani a ta hakiritigiya, ani a ta lɔnniya
dunya tɛ se ka lɔn! A ta kolatigɛninw ka bon ka tɛmɛ adamaden hakiri
dan kan! A ta siraw tɛ se ka lɔn!
34 I n'a fɔ a sɛbɛra cogo min na, ko:
«Jɔn le ka Matigi Ala ta miiriya lɔn?
Jɔn le kɛra a ladibaga ye?
35 Jɔn le kɔnna ka fɛn di Ala ma, ka n'a fɔ ko ale ta juru b'a ra?»
36 Fɛn bɛɛ bɔra ale le ra, fɛn bɛɛ bɛ a nɔ ra ale le baraka ra, fɛn bɛɛ bɛ
ale le ta ye; a ka kan ni bonya ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ! Amina.

12

Lanabaga ta tagamacogokura

1 Ayiwa, ne balemaw, i n'a fɔ Ala ka o ɲumanyaba kɛ an ye, o kosɔn
ne bɛ aw daari ko aw ye aw yɛrɛ farikolo di Ala ma, i ko saraka
ɲanaman, ani saraka saninman, saraka min ka di Ala ye; o le fana
ye batorisɔbɛ ye.
2 Aw kana aw ta kokɛtaw kaɲa ni nin dunuɲamɔgɔw ta ye. Nka aw
y'a to Ala yɛrɛ ye miiriyakura don aw hakiri ra, ka aw yɛlɛma; o cogo
ra, Ala bɛ min fɛ, min ka ɲi, min ka di a ye, min dafanin lo, aw bɛna
o faamu.

Lanabagaw ka kan ka jɛn ka baara kɛ
(Korɛntikaw fɔlɔ 12.12-27; Ɛfɛsikaw 4.1-16)

3 Ala ka nɛɛma min kɛ ne ye, o nɛɛma baraka ra ne b'a fɔ aw bɛɛ
kelen kelen ye ko Ala ka aw kɛ min ye, aw kana aw yɛrɛ jate ka tɛmɛ
o kan; aw ye yɛrɛmajigiya don aw yɛrɛ ra. Ala ka se min di aw ma aw
ta lanaya kosɔn, aw ye aw ta kow kɛ ka kaɲa ni o le ye.
4 Farikolo kelen le bɛ an fɛ, nka a yɔrɔw ka ca. An farikolo yɔrɔ si
ni si ta baara tɛ kelen ye fana.
5 O cogo kelen na, anw lanabagaw ka ca, nka an bɛɛ kɛra farikolo
kelen ye Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya ra; an bɛɛ sirira ɲɔgɔn na, ka kɛ ɲɔgɔn
farikolo yɔrɔ dɔ ye.
6 Nka an ninyɔrɔw tɛ kelen ye ka kaɲa ni Ala ta nɛɛma dinin ye an
ma. O kosɔn ni Ala bɛ kuma don min da ra ka mɔgɔw waaju, o tigi ye
o kɛ ka kaɲa ni lanaya ye.
7 Ni dɔ ta kɛra baara ye, o tigi ye o baara kɛ. Ni min ta kɛra karan
ye, o tigi ye mɔgɔw karan.
8 Ni min ta kɛra ka mɔgɔw ja gbɛlɛya, o tigi ye o kɛ. Min bɛ mɔgɔw
sɔn, o tigi ye a boro labla ka o kɛ. Ni min kɛra mɔgɔw ɲamɔgɔ ye, o
tigi ye o kɛ ka ɲa. Min bɛ ɲanibagatɔw dɛmɛ, o tigi ye o kɛ ni ɲagari
ye.

Lanabagaw ka kan ka tagama kanuya ra

9 Aw ta ɲɔgɔnkanu kana kɛ ni flankafuya ye. Aw ye kojugu
haramuya. Aw ye nɔrɔ koɲuman le ra kosɛbɛ.
10 Aw ye ɲɔgɔn kanu kosɛbɛ i ko balemaw. A ye kɛ bɛɛ jusu ra ko
ale le ka kan ka kɔn ka tɔw bonya.
11 Aw ye aw yɛrɛ cɛsiri baara ra, aw kana kɛ salibagatɔw ye. Aw ye
baara kɛ Matigi ye ni aw jusukun bɛɛ ye.

11:35 11.35 Nin kuma fɔra Ayuba 41.3.

12 Jigiya min bɛ aw fɛ, aw ye ɲagari o kosɔn. Aw ye tɔɔrɔ muɲu; aw
ye jija Aladaari ra.
13 Ala ta mɔgɔ minw mako bɛ dɛmɛri na, aw ye olugu dɛmɛ. Aw ye
jija ka lonanw ladon.
14 Minw bɛ aw tɔɔrɔ, aw ye dugawu kɛ olugu ye; aw ye dugawu le
kɛ, aw kana mɔgɔ danga.
15 Minw bɛ ɲagari, aw ye ɲagari ni olugu ye; minw bɛ kasi, aw ye
kasi ni olugu ye.
16 Aw ye bɛn kelen ma. Aw kana miiri kobabaw ma ka aw yɛrɛ
bonya, aw ye sɔn yɛrɛmajigiya le ma. Aw kana aw yɛrɛ jate ko aw ye
hakiritigiw ye.
17 Ni mɔgɔ dɔ ka kojugu kɛ aw ra, aw kana o juru sara ni kojugu dɔ
wɛrɛ ye. Aw ye jija ka koɲuman kɛ bɛɛ ye.
18 Ni a kɔni ka dan aw ma, aw ye aw seko bɛɛ kɛ k'a to hɛra ye kɛ
aw ni mɔgɔ bɛɛ cɛ.
19 Ne balema kanuninw, aw yɛrɛ kana aw yɛrɛ dimibɔ; aw y'a to Ala
ma. Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Ne le bɛna hakɛ bɔ, ne le bɛna
kojugu juru sara. Matigi Ala ko ten.»
20 Ala ta Kuma ko fana, ko: «Ni kɔngɔ bɛ i jugu ra, domuni di a ma;
ni minlɔgɔtɔ b'a ra, ji di a ma. Ni i bɛ o kɛra, a bɛ i ko i bɛ takami le
cɛra ka o kɛ a kun na.»
21 I kana a to kojugu ye se i ra. Nka jija ka koɲuman kɛ ka se sɔrɔ
kojugu kan.

13

Lanabagaw ka kan ka koro fagamaw ye
(Piyɛri fɔlɔ 2.13-17)

1 Ayiwa, mɔgɔ bɛɛ ka kan ka koro fagamaw ye; sabu fanga tɛ yi, ni
min ma bɔ Ala ra. Fagama minw sigira, Ala le ka olugu sigi.
2 O kosɔn mɔgɔ min bɛ ban fagamaw ta ma, o tigi banna Ala ta Kuma
le ma. Minw fana bɛ ban fagamaw ta ma, olugu bɛna kiti le lase o yɛrɛ
ma.
3 Ni i bɛ koɲuman kɛ, i sirankun tɛ fagamaw ɲa. Ni i bɛ kojugu kɛ,
o le b'a to i bɛ siran fagamaw ɲa. Ni i t'a fɛ ka siran fagamaw ɲa, o
tuma i ye koɲuman kɛ; ni i ka koɲuman kɛ, o bɛna i tando.
4 Fagamaw bɛ baara min kɛra, o bɛ o kɛra Ala le ye, aw ta ɲa kosɔn.
Ni i bɛ kojugu kɛ, o tuma i ka kan ka siran o ɲa, sabu maramafɛn min
bɛ o boro, o tɛ o boro gbansan. O bɛ Ala ta baara le ra; o bɛ Ala dimibɔ
kojugukɛbaga ra, ka a ta kojugu hakɛ bɔ o ra.
5 O kosɔn aw ka kan ka koro fagamaw ye; o bɛ se ka tɔɔrɔ min lase
an ma, a kana kɛ o ɲasiran dɔrɔn kosɔn, nka aw yɛrɛ ka kan ka a lɔn
aw jusukun na ko ka koro o ye, ko o ka ɲi.
6 O le kosɔn fana aw bɛ ninsɔngɔ sara. Sabu fagama minw bɛ o
baara kɛra, Ala le ka olugu bla o baara ra, ko o y'a kɛ ka ɲa.
7 Ayiwa, mɔgɔ bɛɛ kelen kelen ka kan ni min ye, aw ye o kɛ o ye.
Aw ka kan ka ninsɔngɔ sara min ye, aw ye a sara o ye. Aw ka kan ka
wusugu sara min ye, aw ye a sara o ye. Aw ka kan ka siran min ɲa,
aw ye siran o ɲa. Min ka kan ni bonya ye, aw ye o bonya.

12:19 12.19 Nin kuma fɔra Sariya 32.35. **12:20 12.20** Nin kuma fɔra Zanaw 25.21-22.

Ka tagama kanuya ra
(Matiyu 22.35-40; Yuhana fɔlɔ 3.11-23)

8 Ayiwa, ne balemaw, ni ɲɔgɔnkanu tɛ, mɔgɔ si ta juru wɛrɛ kana kɛ
aw ra; sabu ni mɔgɔ min bɛ mɔgɔ tɔw kanu, o tigi ka Ala ta sariya bɛɛ
le dafa.
9 Sabu ci minw fɔra ko: «I kana jɛnɛya kɛ, i kana mɔgɔ faga, i kana
sonyari kɛ, i kana ɲabɔ mɔgɔ borofɛn fɛ,» ani a tɔw bɛɛ, o kumaw bɛɛ
bɛ nin kuma kelen le kɔnɔ ko: «I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i
yɛrɛ.»
10 Ni i bɛ i mɔgɔɲɔgɔn kanu, i tɛ kojugu kɛ a ra. O kosɔn ni i bɛ tɔw
kanu, i ka Ala ta sariya* bɛɛ le dafa.

Ka dibirakow dabla

11 Ayiwa, aw ka kan ka o kuma jate, sabu an bɛ wagatigbɛlɛn min
na sisan, aw yɛrɛ ka o lɔn. Aw kunutuma sera ka bɔ sunɔgɔ ra, sabu
kisiri yɔrɔ ka surun an na sisan ka tɛmɛ an ta lanaya daminawagati
kan.
12 Ne balemaw, su janfara dɛ! Dugugbɛ surunyara. Kɛwalejugu
minw bɛ kɛ dibi ra, an ye o dabla pewu, ka an yɛrɛ labɛn ka tagama
yeelen le ra.
13 An ye an tagamacogo teren, k'a gbɛ i n'a fɔ an bɛ kow kɛ tere
fɛ cogo min na. An ye an yɛrɛ kɔrɔsi domuniba dama tɛmɛninw
ma, ani dɔrɔtɔya, ani jatɔya, ani marobariyako dama tɛmɛninw, ani
kɛrɛmisɛnw, ani ɲangboya.
14 Aw ye Matigi Yesu Kirisita ta cogo don aw yɛrɛ ra i ko derege; aw
kana miiri aw farisogo ta negerakow ra, ko aw bɛ farisogo diyanyakow
kɛ.

14

Lanabagaw ka kan ka ɲɔgɔn ta ko muɲu
(Korɛntikaw fɔlɔ 4.3-5; 8.1-13; 10.23-33)

1 Ne balemaw, aw ra minw baraka ka dɔgɔ lanaya ra, aw ye sɔn
olugu ma; aw kana o ta miiriya sɔsɔ.
2 Dɔ fɛ, domunifɛn bɛɛ bɛ se ka domu; nka dɔ baraka ka dɔgɔ lanaya
ra minkɛ, ale bɛ nankɔrafɛnw dɔrɔn le domu.
3 Min bɛ domunifɛn bɛɛ domu, ale kana a mɔgɔɲɔgɔn mafiyɛnya, ko
mun kosɔn a tɛ fɛn bɛɛ domu; min tɛ domunifɛn bɛɛ domu, ale fana
kana a mɔgɔɲɔgɔn jaraki, ko mun kosɔn a bɛ fɛn bɛɛ domu; sabu Ala
sɔnna a ma.
4 Ele ye jɔn ye, ko ele bɛ mɔgɔ wɛrɛ ta baaraden jaraki? Ni a lɔra o,
walama ni a benna o, o ye a matigicɛ ta ko le ye. A fana bɛna teren,
sabu se bɛ Matigi Ala ye ka baraka don a ra.
5 Ayiwa, mɔgɔ dɔ bɛ yi, ale bɛ lonw bɔ ɲɔgɔn na, nka dɔ wɛrɛ fɛ
lonw bɛɛ ka kan. Miiriya min bɛ min fɛ, o ye to ni o ye, sigiya kana kɛ
a fɛ.
6 Min bɛ lonw bɔ ɲɔgɔn na, ale bɛ o kɛ ka Matigi le bonya. Min bɛ
domunifɛn bɛɛ domu, ale bɛ o kɛ ka Matigi le bonya, sabu a bɛ baraka
la Ala ye; min fana tɛ domunifɛn bɛɛ domu, ale bɛ o kɛ ka Matigi le
bonya, sabu ale fana bɛ baraka la Ala ye.
7 An si tɛ ɲanamanya an yɛrɛ ye, an si tɛ sa fana an yɛrɛ ye.

13:9 13.9 Nin kuma fɔra Bɔri 20.13-17; Sariya 5.17-21; Sarakalasebagaw 19.18.

8 Ni an bɛ ɲanamanya, an bɛ ɲanamanya Matigi le ye; ni an bɛ sa,
an bɛ sa Matigi le ye. O kosɔn ni an ɲanaman lo o, ni an sara o, an ye
Matigi ta le ye.
9 Kirisita* sara, ka kunu ka bɔ saya ra, janko ka kɛ suw ni ɲanamanw
bɛɛ Matigi ye.
10 Ayiwa, mun kosɔn ele bɛ i balema jaraki? Mun kosɔn ele fana bɛ
i balema mafiyɛnya? K'a sɔrɔ an bɛɛ le bɛna taga lɔ Ala ɲa kɔrɔ, a bɛ
an ta kiti tigɛ.
11 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Matigi ko:
‹Ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ko ne le ye Ala ɲanaman ye;
adamadenw bɛɛ bɛna o kinbiri gban ne le kɔrɔ,
bɛɛ da bɛna ne tando.› »
12 O cogo ra, an bɛɛ kelen kelen bɛna taga an yɛrɛ ta ɲafɔ Ala ɲa kɔrɔ
lon dɔ.

Lanabaga man kan ka a balema kunnacɛn
(Korɛntikaw fɔlɔ 8.1-13)

13 O kosɔn an kana ɲɔgɔn jaraki tuun. Nka aw ye jija k'a to aw kana
foyi kɛ min bɛ se ka kɛ sababu ye ka aw balema dɔ bla kojugu ra,
walama ka a kunnacɛn.
14 An Matigi Yesu baraka ra, ne kɔni k'a lɔn k'a gbɛya, ani ne lanin
b'a ra ko domunifɛn tɛ yi min ma saninya. Ni mɔgɔ min ka domunifɛn
jate ko a saninyanin tɛ, a saninyanin tɛ o tigi le fɛ.
15 Ni ele bɛ fɛn min domu, ni o bɛ kɛ sababu ye ka i balema jusu kasi,
o tuma i ma kanuya sira tagama. Kirisita* sara o balema min kosɔn, i
kana a to i ta domunifɛn ye kɛ sababu ye ka o lafiri.
16 Aw b'a jate ko fɛn min ka ɲi, o man kan ka kɛ sababu ye k'a to
mɔgɔw ye aw tɔgɔjugu fɔ.
17 Ala ta Masaya* kun tɛ domuni ni minni ye; nka a kun ye Nin
Saninman* ta terenninya ni a ta jususuma ni a ta ɲagari le ye.
18 Mɔgɔ min bɛ baara kɛ Kirisita ye ni o miiriya ye, o tigi ko ka di
Ala ye; mɔgɔw fana bɛ a tɔgɔɲuman fɔ.
19 O le kosɔn, fɛn min bɛ na ni hɛra ye, ka an bɛɛ kelen kelen lataga
ɲa lanaya ra, an ye jija ka o le ɲini.
20 Ala ka min kɛ i balema ye, i kana o cɛn domunifɛn kosɔn. Can lo,
domunifɛn bɛɛ ka ɲi; nka ni a domuko bɛ kɛ sababu ye ka i balema
bla kojugu ra, o man ɲi.
21 O kosɔn ni i tɛ sogo ɲimi, ni i tɛ duvɛn min, fɛn o fɛn bɛ se ka kɛ
sababu ye ka i balema dɔ bla jurumun na, ni i bɛ se ka o fɛnw bɛɛ ye
ka o to yi, o ka ɲi.
22 Ayiwa, aw ta miiriya ye min ye o ko ra, o ye to aw yɛrɛ ni Ala cɛ.
Mɔgɔ min bɛ domunifɛn jate fɛnɲuman ye, ka a domu, hali a tɛ sigiya
a jusukun na, o tigi ta ɲana.
23 Nka ni i bɛ fɛn dɔ domu k'a sɔrɔ sigiya bɛ ele yɛrɛ jusukun na o
ko ra, ele jarakinin lo, sabu i bɛ ko kɛ k'a sɔrɔ ele yɛrɛ ma la a ra ko a
bɛnnin lo. Ni i bɛ ko o ko kɛ k'a sɔrɔ i yɛrɛ ma la a ra ko a bɛnnin lo,
o ye jurumun le ye.

14:11 14.11 Nin kuma fɔra Ezayi 45.23.

15

Lanabaga barakantanw dɛmɛcogo

1 Anw minw baraka ka bon lanaya ra, an ye sɔn barakantanw ma ni
o ta barakantanya ye; an kana an yɛrɛ diyanyakow kɛ.
2 An ye an mɔgɔɲɔgɔn diyanyakow le kɛ, a ta ɲa kama, janko a
baraka ye bonya lanaya ra.
3 Sabu hali Kirisita* ma a yɛrɛ diyanyako kɛ. Nka a kɛra i n'a fɔ
min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «I mafiyɛnyabagaw bɛ mafiyɛnyarikuma
minw fɔ i ma, o kumaw bɛ ben ne le kan.»
4 Kuma minw bɛɛ sɛbɛra Kitabu kɔnɔ kakɔrɔ, o sɛbɛra le ka an karan
muɲuri ra, ka an jusu saaro, janko an ye jigi sɔrɔ.
5 Muɲuri tigi Ala, ani jususaaro tigi Ala y'a to aw ye bɛn kelen ma,
ka kaɲa ni Yesu Kirisita ta miiriya ye.
6 Ni o kɛra, aw bɛɛ bɛ jɛn ka aw kan kɛ kelen ye, ka Ala bonya, min
ye an Matigi Yesu Kirisita Fa ye.

Yesu Kirisita nana mɔgɔw bɛɛ kosɔn
(Ɛfɛsikaw 2.11-19)

7 Kirisita* sɔnna aw ma cogo min na, aw fana ye sɔn ɲɔgɔn ma ten;
o le bɛ bonya la Ala tɔgɔ kan.
8 Ne b'a fɔ aw ye ko Kirisita kɛra Yahudiyaw ta baaraden ye, janko
Ala tun ka layiri minw ta o bɛmaw ye, a ye o dafa, k'a yira ko ni Ala
ka min fɔ, a bɛ o kɛ.
9 A nana minkɛ, o kosɔn siya wɛrɛ mɔgɔw* fana bɛ Ala bonya Ala ta
makari kosɔn, i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«O kosɔn ne bɛna i tɔgɔ tando siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra,
ka dɔnkiriw la ka i tɔgɔ bonya.»
10 A sɛbɛra fana tuun ko:
«Aw siya wɛrɛ mɔgɔw, aw ye ɲagari ni Ala ta mɔgɔw ye!»
11 A sɛbɛra fana tuun ko:
«Aw siya wɛrɛ mɔgɔw, aw bɛɛ ye Matigi tando;
dunuɲamɔgɔw bɛɛ ye a tando!»
12 Cira Ezayi fana ko:
«Mɔgɔ dɔ bɛna bɔ Yese ta duruja ra;
a bɛna kɛ siya tɔw bɛɛ kunna,
a bɛna kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw jigiya ye.»
13 Ayiwa, ne balemaw, jigi tugubaga Ala ye aw fa ɲagari ni jususuma
ra, lanaya baraka ra, janko aw jigi ye bonya kosɛbɛ Nin Saninman*
baraka ra.

Pɔli ta baarakɛcogo
(Korɛntikaw flanan 10.13-18)

14 Ne balemaw, ne yɛrɛ lara a ra ko aw kɔni, aw ta miiriya ye
koɲuman le ye; lɔnniya suguya bɛɛ bɛ aw fɛ, aw bɛ se ka ɲɔgɔn ladi
fana.
15 O bɛɛ n'a ta, ne ta sɛbɛ yɔrɔ dɔw ra, ne ka ne yɛrɛ ja gbɛlɛya ka ko
dɔw fɔ aw ye, janko ka aw hakiri jigi; ne ka o kɛ, sabu Ala ka baraka
don ne ra ka o baara karifa ne ma.

15:3 15.3 Nin kuma fɔra Zaburu 69.10. **15:9 15.9** Nin kuma fɔra Samawilu flanan 22.50; Zaburu 18.50. **15:10 15.10** Nin kuma fɔra Sariya 32.43. **15:11 15.11** Nin kuma fɔra Zaburu 117.1. **15:12 15.12** Nin kuma fɔra Ezayi 11.10.

16 A ka ne kɛ Yesu Kirisita ta baaraden ye aw siya wɛrɛ mɔgɔw* cɛ
ra. Ala ka baara min di ne ma, ne bɛ o kɛ i ko Ala ta sarakalasebaga*,
ka Kibaro Diman* fɔ, janko aw siya wɛrɛ mɔgɔw* ko ye diya Ala ye,
ka kɛ Ala ta ye, ka bla danna Ala ye, Nin Saninman* baraka ra.
17 O kosɔn ne bɛ baara min kɛra Ala ye, ne bɛ se ka ne yɛrɛ tando o
ra Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
18 Sabu ne tɛna sɔn ka fɛn si fɔ, fɔ ne ka min kɛ Yesu Kirisita sababu
ra, k'a to aw siya wɛrɛ mɔgɔw ye sɔn Ala ma; a ka o kɛ ne ta kuma ni
ne ta kɛwalew le sababu ra,
19 ani tagamasiyɛnw, ani kabakow, ani Ala Nin Saninman ta
sebagaya. O cogo le ra, ne ka Kirisita* ta Kibaro Diman fɔ yɔrɔ bɛɛ,
k'a damina Zeruzalɛmu ni a laminiw na, ka taga se fɔ Iliri jamana ra.
20 Kirisita tɔgɔ ma deri ka fɔ yɔrɔ min na, ne tun t'a fɛ ka Kibaro
Diman fɔ yɔrɔ wɛrɛ ni o yɔrɔ tɛ, janko ne kana taga baara kɛ mɔgɔ
wɛrɛ ta baara nɔ ra.
21 I n'a fɔ min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«A tɔgɔ tun ma fɔ minw ye, olugu le bɛna a ye;
minw tun ma a ko mɛn, olugu le bɛna a lɔn.»

Pɔli tun b'a fɛ ka taga Rɔmu

22 Ayiwa, o baaraw bɛɛ le ka ne bari tuma caman ka taga aw fɛ yi.
23 Nka sisan ne ta baara banna yan mara ra. Kabini san caman ne
tun b'a fɛ ka taga aw fɛ yi;
24 ne b'a fɛ ka tɛmɛ ka aw flɛ, ne tagatɔ Ɛsipaɲi jamana ra. Ni ne ka
aw lɔgɔrakɛ dɔɔnin, aw bɛna ne dɛmɛ ka ne lase ne tagayɔrɔ ra.
25 Sisan ne bɛ tagara Zeruzalɛmu ka taga lanabagaw ta cira ko
ɲanabɔ.
26 Sabu Masedoni jamana ni Akayi jamana lanabagaw k'a latigɛ o
yɛrɛ ma ka o boro kɛ ɲɔgɔn kan, ka Yahudiya lanabaga fagantanw
dɛmɛ Zeruzalɛmu.
27 Olugu yɛrɛ le ka o ko latigɛ. Nka can ra, o ta kokɛta tun lo fana;
sabu Ala ka nɛɛma min kɛ Yahudiya lanabagaw ye, ni olugu siya wɛrɛ
mɔgɔw* ka dɔ sɔrɔ o ra, a ka kan fana olugu ye Yahudiya lanabagaw
dɛmɛ ni o borofɛnw ye.
28 Ni o kow ɲanabɔra, ni ne tagara o wari di, ne tagatɔ Ɛsipaɲi, ne
bɛna tɛmɛ aw fɛ yi.
29 Ne tagatɔ aw fɛ yi, ne k'a lɔn ko ne bɛna taga ni Kirisita* ta
barakaba ye.
30 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ aw daari an Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ
kosɔn, ani Nin Saninman* ta kanuya kosɔn, ko aw ye to ka Ala daari
ne ye, ka ne dɛmɛ ne ta kɛrɛ ra;
31 janko ne ye bɔsi Zude jamana lanabariw boro, ani ne bɛ tagara
wari min di lanabagaw ma Zeruzalɛmu, o ye o mina ni ɲagari ye.
32 Ni Ala ka o kɛ, ne ni ɲagari le bɛna se aw fɛ yi; ne bɛna
nɛnɛkiriyɔrɔ sɔrɔ aw fɛ yi dɔɔnin fana.
33 Hɛra tigi Ala ye kɛ ni aw bɛɛ ye. Amina.

16

Pɔli ta fori

15:21 15.21 Nin kuma fɔra Ezayi 52.15.

1 Ayiwa, ne bɛ an balemamuso Febe tɔgɔɲuman fɔ aw ye; Sankere
lanabagaw ta jɛnkuru* dɛmɛbaga dɔ lo.
2 Ni a ka se aw fɛ yi, aw y'a minako ɲa, an Matigi ta jɛnɲɔgɔnya
kosɔn, k'a bonya i n'a fɔ Ala ta mɔgɔ ka kan ka bonya cogo min na. Ni
a mako ka lɔ fɛn o fɛn na, aw y'a dɛmɛ o ra, sabu a ka balema caman
dɛmɛ, ka ne yɛrɛ dɛmɛ.
3 Aw ye Pirisili ni Akila fo; ne baarakɛɲɔgɔnw lo, Yesu Kirisita ta
baara ra.
4 Olugu le ka ne kisi, k'a kɛ fɔ o yɛrɛ nin tun bɛ ɲini ka to a ra;
ne kelen le tɛ o waleɲumanlɔn, nka siya wɛrɛ mɔgɔ* lanabagaw ta
jɛnkuruw bɛɛ lo.
5 Lanabaga minw bɛ ɲɔgɔn lajɛn o ta so, aw ye olugu fana fo.
Aw ye ne balemacɛ kanunin Epayinɛti fo, min ye Azi jamana mɔgɔ
fɔlɔ ye ka la Kirisita* ra.
6 Aw ye Mariyamu fo, ale min ka baaragbɛlɛn caman kɛ aw ye.
7 Aw ye Andoronikusi ni Zuniyasi fo. Ne siyaɲɔgɔn Yahudiya dɔw
lo; an tun bɛ kaso ra fana ɲɔgɔn fɛ. Mɔgɔw bɛ olugu fana jate kosɛbɛ
ciradenw* cɛ ra. O lara Yesu ra ne ɲa.
8 Aw ye Anpiliyasi fo; ne balema kanunin lo Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra.
9 Aw ye Uribɛni fo; ne baarakɛɲɔgɔn lo Kirisita ta baara ra.
Aw ye ne balema kanunin Sitakisi fo.
10 Aw ye Apɛlɛsi fo; ale tɔɔrɔra Kirisita tɔgɔ kosɔn, nka a ta lanaya
ma bɔ a nɔ ra.
Aw ye Aritobuli ta somɔgɔw fo.
11 Aw ye Herodiyɔn fo; ne siyaɲɔgɔn Yahudiya dɔ lo.
Aw ye Narisisi ta somɔgɔw fo, olugu minw bɛ Matigi ta jɛnɲɔgɔnya
ra.
12 Aw ye Tirifɛni ni Tirifozi fo, o balemamuso fla minw jijanin bɛ
Matigi ta baara ra.
Aw ye an balemamuso kanunin Pɛrisidi fo; ale ka baara kɛ Matigi
ye kosɛbɛ.
13 Aw ye Rufusi fo; Matigi ta mɔgɔ ɲanaman lo. Aw ye a bamuso fo;
ne fana bamuso lo.
14 Aw ye Asɛnkiriti fo, ani Filegɔn, ani Ɛrimɛsi, ani Patorobasi, ani
Hɛrimasi, ani balema minw bɛɛ bɛ ni o ye.
15 Aw ye Filolɔgi fo, ani Zuli; ka Nere ni a balemamuso fo, ka Olɛnpi
fo, ani lanabaga minw bɛɛ bɛ ni o ye.
16 Aw ye ɲɔgɔn fo ni kanuyafori saninman ye.
Kirisita ta lanabagaw bɛɛ bɛ aw fo.

Pɔli ta ladiri laban

17 Ne balemaw, ne bɛ aw daari ko mɔgɔ minw bɛ lanabagaw faran,
ka o kunnacɛn, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi o mɔgɔw ra. An ka aw karan
min na, o tɛ sɔn o ma. Aw ye aw yɛrɛ mabɔ o ra!
18 O mɔgɔ suguyaw tɛ baara kɛ an Matigi Yesu Kirisita ye; o bɛ baara
kɛ o yɛrɛ kɔnɔbara le ye. Mɔgɔ minw ma fɛn faamu lanaya ra, o bɛ
olugu nɛgɛ ni kumadimanw ni mɔgɔmalasakumaw ye.
19 Nka aw kɔni, aw ka Ala kan mina cogo min na, bɛɛ ka o lɔn. O
kosɔn ne bɛ ɲagari aw kosɔn. Ne b'a fɛ fana ko aw ye kɛ hakiritigiw
ye ka koɲuman kɛ; kojugu nɔ kana ye aw ta kɛwalew si ra.
20 Ayiwa, a tɛna mɛɛn, hɛra tigi Ala bɛna Setana ɲɔɲɔ aw senw kɔrɔ.
An Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye.

21 Ne baarakɛɲɔgɔn Timote bɛ aw fo; ani ne siyaɲɔgɔn Yahudiyaw,
minw ye Lusisi, ani Jasɔn, ani Sosipatɛri ye.
22 Ayiwa, ne Tɛritusi*, ne min ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ, ne fana bɛ aw fo
Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra.
23 Ne ta jatigicɛ Gayusi bɛ aw fo; yan lanabagaw ta jɛnkuru bɛɛ ta
jatigicɛ lo fana. Dugu warimarabaga Eratusi bɛ aw fo, ani an balemacɛ
Karitusi.
24 [An Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw bɛɛ ye. Amina.]

Ala tandori

25 An ye Ala tando, se bɛ ale min ye ka aw baraka bonya ka kaɲa
ni Kibaro Diman* ye, ne bɛ min waajuri kɛ, ka Yesu Kirisita ko fɔ, ka
kaɲa ni Ala ta gundo yiranin ye an na; o gundo tun dogonin lo kabini
san caman,
26 nka sisan a yirara kɛnɛ kan ka kaɲa ni ciraw ta kuma fɔninw ye,
ani Ala banbari ta kolatigɛnin. O gundo yirara, janko siyaw bɛɛ ye
Kibaro Diman mɛn, ka sɔn Yesu ma, ka Ala kan mina.
27 Ala kelenpe le ye hakiritigi ye. An ye ale tɔgɔ le tando tuma bɛɛ,
ani wagati bɛɛ, Yesu Kirisita baraka ra. Amina.

* **16:22 16.22** Tɛritusi le ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ Pɔli ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min ci KORƐNTIKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli le ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ, k'a to Ɛfɛsi. Pɔli tun ka Kibaro Diman fɔ Korɛnti dugu kɔnɔ a ta tagama flanan wagati ra; o le kɛra Korɛnti lanabagaw ta jɛnkuru* daminacogo ye (Kɛwalew 10.1-18). Korɛnti tun ye Gɛrɛsi jamana ta duguba le ye; jagoko, ani lɔnniko, ani diinaw ta ko tun ka bon Korɛntikaw fɛ kosɛbɛ. Nka kojugu caman tun bɛ o dugu kɔnɔ, i n'a fɔ jatɔya ni josɔn.

Pɔli tun ka lɛtɛrɛ wɛrɛw sɛbɛ ka o ci Korɛntikaw ma, nka o lɛtɛrɛw ma se an ma (5.9). Pɔli bɔra Korɛnti minkɛ, gbɛlɛya dɔw sera lanabagaw ma, o tun ma minw minacogo lɔn. O ka sɛbɛ dɔ ci Pɔli ma ka o kow ɲafɔ a ye; Pɔli bɛ o ko dɔw le jaabi nin kitabu kɔnɔ, ka o karan ko wɛrɛw ra fana.

O gbɛlɛya dɔw tun kɛra musow ta lankanabiriko ye, walama josɔnsogow ta ko, walama lanabagaw, ani lanabariw ta jɛnɲɔgɔnya. Jurumun minw tun bɛ lanabagaw cɛ ra fana, i n'a fɔ yɛrɛbonya, ani jɛnɛya, ani furukɛcogo ta gbɛlɛyaw, Pɔli bɛ o ladi o kow bɛɛ ra fana. Lanabagaw bɛ sebagaya minw sɔrɔ Nin Saninman* baraka ra, a bɛ o kow ɲafɔ o ye (12–14), k'a laban ni kanuya ta ko ye, min ye a kunba (13). Pɔli b'a yira ko kanuya le ka kan ka kɛ lanabaga ta baara bɛɛ jusiginan ye.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-9)*
Korɛnti lanabagaw ta bɛnbariya *(1.10–4.21)*
Lanabaga dɔw ta kɛwalejuguya *(5–6)*
Furuko *(7)*
Lanabaga ka kan ka tagama ni hakiri ye *(8–10)*
Ala batocogo, ani kanuya *(11–14)*
Yesu kunuko *(15)*
Kuma labanw *(16)*

Pɔli ni Sɔsitɛni ta fori

1 Ne Pɔli, Ala ka ne wele ka kaɲa ni a yɛrɛ sago ye, ka ne kɛ Yesu
Kirisita ta ciraden* ye; ne ni an balemacɛ Sɔsitɛni le bɛ nin sɛbɛ kɛra
k'a ci aw ma, 2 aw minw ye Ala ta jɛnkuru mɔgɔw ye Korɛnti, Ala ka
aw minw saninya Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka aw wele ka kɛ a
ta mɔgɔ saninmanw ye, ani lanabaga tɔ minw bɛɛ bɛ an Matigi Yesu
Kirisita tɔgɔ bato, ni a ka kɛ yɔrɔ o yɔrɔ, o Matigi, ani anw fana Matigi.
3 An Fa Ala, ani an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ
aw ye.

Pɔli bɛ baraka la Ala ye

4 Ala ka nɛɛma min kɛ aw ye Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya sababu ra,
o kosɔn ne bɛ baraka la Ala ye tuma bɛɛ aw ta ko ra;
5 sabu Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn, Ala ka fɛn bɛɛ di aw ma ka aw
wasa, ka kumacogo lɔnniya ni Ala ta kow lɔnniya di aw ma caman.
6 An ka Yesu Kirisita ta kuma min fɔ aw ye, o kuma baraka bonyara
aw cɛ ra kosɛbɛ.

7 O kosɔn Ala bɛ ninyɔrɔ minw di an ma ka kaɲa ni a ta nɛɛma ye,
aw ma dɛsɛ o ninyɔrɔw si ra; o cogo ra aw bɛ an Matigi Yesu Kirisita
nalon le makɔnɔna.
8 Ale Ala le bɛna aw baraka bonya fɔ ka taga se a laban ma, janko
Matigi Yesu Kirisita nalon na, jarakiyɔrɔ kana sɔrɔ aw ra.
9 Ala ye kankelentigi le ye; Den min bɔra Ala ra*, an Matigi Yesu
Kirisita, a ka aw wele ka aw don o ta jɛnɲɔgɔnya ra.

Korɛntikaw ta bɛnbariya

10 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ aw daari an Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ
kosɔn, ko aw bɛɛ ye bɛn kelen ma. Aw kana a to faranni ye don aw cɛ
ra; aw ye bɛn kelen ma ka ɲa, ka kɛ ni ŋaninya kelen ye, ani miiriya
kelen.
11 Ne bɛ o fɔra, sabu ne k'a mɛn Kolowe ta somɔgɔ dɔw fɛ ko
bɛnbariya dɔw bɛ aw cɛ ra.
12 O kɔrɔ ye ko aw cɛ ra, dɔ b'a fɔ ko: «Ne bɛ Pɔli le kɔ!» Dɔ b'a fɔ
ko: «Ne bɛ Apolɔsi le kɔ!» Dɔ b'a fɔ ko: «Ne bɛ Piyɛri le kɔ!» Dɔ b'a
fɔ ko: «Ne bɛ Kirisita* le kɔ!»
13 O tuma aw b'a miiri ko Kirisita yɛrɛ tarannin lo wa? Ne Pɔli le
sara gbengbenyiri* ra aw kosɔn wa? Walama aw batizera ne Pɔli tɔgɔ
le ra wa?
14 Ne bɛ Ala fo, ko ne ma mɔgɔ si batize aw fɛ yi, ni Kiripusi ni Gayusi
tɛ.
15 O ra, mɔgɔ si tɛ se k'a fɔ ko aw batizera ne tɔgɔ le ra.
16 Ayiwa, ne ka Sitefanasi ta somɔgɔw fana batize, o ye can ye. Nka
ka bɔ o ra kɔni, ne ma mɔgɔ wɛrɛ lɔn tuun, ne ka min batize aw fɛ yi.
17 Sabu Kirisita ma ne ci batizeri* kama, a ka ne ci ko ne ye Kibaro
Diman* waajuri le kɛ. Ne fana tɛ o kɛ ka kaɲa ni adamadenw
ta hakiritigiya ye, janko Kirisita ta gbengbenyiri ta saya kana kɛ
fɛngbansan ye.

Ala ta sebagaya ni a ta hakiritigiya
(Korɛntikaw fɔlɔ 3.18-20; Matiyu 11.25-27)

18 Ka waajuri kɛ k'a fɔ ko Kirisita* sara gbengbenyiri* kan, mɔgɔ
tununinw bɛ o jate nalomanya le ye; nka anw minw kisira ka ban,
anw fɛ o ye Ala ta sebagaya le ye.
19 O le sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Ne bɛna hakiritigiw ta hakiritigiya cɛn,
ka lɔnnikɛbagaw ta lɔnniya kɛ fɛngbansan ye.»
20 O ra sisan, hakiritigi bɛ se ka mun fɔ tuun? Lɔnnikɛbaga fana bɛ se
ka mun fɔ tuun? Walama dunuɲa kumalɔnbagaba bɛ se ka mun fɔ?
Ala k'a yira ko nin dunuɲamɔgɔw ta hakiritigiya ye nalomanya le ye.
21 Ala k'a latigɛ a ta hakiritigiya ra ko dunuɲamɔgɔw ni o ta hakiritigiya
bɛɛ, o ma se ka ale Ala lɔn o yɛrɛ ta hakiritigiya fɛ. O kosɔn,
dunuɲamɔgɔw bɛ Kibaro Diman* waajuri min jate nalomanya ye, Ala
k'a latigɛ ka lanabagaw kisi o waajuri le baraka ra.
22 Ayiwa, Yahudiyaw, olugu b'a fɛ ka tagamasiyɛn kabakomanw le ye
o ɲa ra; Gɛrɛkiw, olugu ko o bɛ hakiritigiya le ɲinina.
23 Nka anw kɔni, anw bɛ Kirisita tɔgɔ waajuri le kɛ, ko a sara
gbengbenyiri ra. O waajuri kɛra Yahudiyaw fɛ kuma ye min man kan
ka fɔ; siya wɛrɛ mɔgɔw* fana bɛ o jate nalomanya le ye.

1:19 1.19 Nin kuma fɔra Ezayi 29.14.

24 Nka Ala ka minw wele ka o kisi, Yahudiyaw o, siya wɛrɛ mɔgɔw o,
olugu fɛ o waajuri bɛ Ala ta sebagaya ni a ta hakiritigiya le yira.
25 Sabu mɔgɔw bɛ Ala ta ko minw jate i ko nalomanya, hakiritigiya bɛ
o ra ka tɛmɛ adamadenw ta hakiritigiya bɛɛ kan. Mɔgɔw bɛ Ala ta ko
minw jate barakantanyakow ye, baraka bɛ o ra ka tɛmɛ adamadenw
bɛɛ ta baraka kan.
26 Ne balemaw, ni aw k'a kɔrɔsi, aw b'a ye ko Ala ka aw minw wele,
ko hakiritigi caman tɛ aw ra ka kaɲa ni adamadenw ta jatemina ye,
fangatigi caman tɛ aw cɛ ra, mɔgɔba caman fana tɛ aw ra.
27 Nka mɔgɔw bɛ fɛn minw nalomanya flɛ, Ala ka o le ɲanawoloma
ka o kɛ ka dunuŋa hakiritigiw lamaroya. Mɔgɔw bɛ ko minw jate
barakantanyako ye, Ala ka o le ɲanawoloma ka o kɛ ka dunuŋa
fangatigiw lamaroya.
28 Dunuŋamɔgɔw bɛ fɛn minw jate fɛngbansanw ye, o bɛ fɛn minw
mafiyɛnya, fɛn minw tɛ foyi o fɛ, Ala ka o le ɲanawoloma janko ka
dunuŋamɔgɔw ta ko nafamanw cɛn.
29 A ka o kɛ janko danfɛn si kana a yɛrɛ bonya ale Ala ɲa kɔrɔ.
30 Ale Ala le sababu ra, aw bɛ Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra. Yesu
Kirisita sababu ra Ala k'a to aw ka hakiritigiya sɔrɔ, ani terenninya;
ale le sababu ra Ala ka aw saninya ka aw kunmabɔ jurumun na.
31 O le kosɔn a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Ni mɔgɔ min b'a fɛ k'a yɛrɛ bonya, Matigi ka min kɛ a ye, o tigi y'a
yɛrɛ bonya o le kosɔn.»

2

Pɔli ta waajuri kun ye gbengbenyiri ye

1 Ne balemaw, ne kɔni tagara Ala ta Kibaro Diman* fɔ aw fɛ wagati
min na, ne m'a yira ko ne bɛ se kuma ra ka tɛmɛ tɔw kan, walama ko
ne ta hakiritigiya ka bon ni tɔw ta ye.
2 Sabu ka ne to aw cɛ ra, ne k'a latigɛ ko miiriya wɛrɛ si kana kɛ ne
kɔnɔ, ni Yesu Kirisita tɔgɔ dɔrɔn tɛ, ani a ta saya, gbengbenyiri* ra.
3 Ne tun ye barakantan le ye aw cɛ ra; siranya tun bɛ ne ra fɔ ne bɛ
yɛrɛyɛrɛ.
4 Ne ta kuma ni ne ta waajuri kun tun tɛ kumababaw fɔri ye, ka
kaɲa ni adamadenw ta hakiritigiya ye, ka mɔgɔw kun yɛlɛma. Nka ne
tun bɛ ne ta waajuri kɛra ni Nin Saninman* ta sebagaya yɛrɛ le ye;
5 janko aw ta lanaya ju kana sigi adamadenw ta hakiritigiyakumaw
kan, nka a ye sigi Ala yɛrɛ ta sebagaya le kan.

Ala ta hakiritigiya ni dunuŋa ta hakiritigiya

6 Nka o bɛɛ n'a ta, mɔgɔ minw tagara ɲa lanaya ra, an ta waajuri ye
hakiritigiya le ye olugu fɛ. O hakiritigiya ni dunuŋa ta hakiritigiya tɛ
kelen ye. A ni dunuŋa kuntigiw ta hakiritigiya fana tɛ kelen ye, sabu
olugu bɛ tɛmɛ.
7 Anw bɛ Ala ta hakiritigiya waajuri le kɛ. O ye gundo le ye, min
dogonin lo dunuŋamɔgɔw ma. Nka sani dunuŋa ye dan, Ala tun ka o
latigɛ an ye janko an ye o bonya sɔrɔ.
8 Nin dunuŋa kuntigiw si ma o hakiritigiya lɔn. Ni o tun k'a lɔn, o
tun tɛna Matigi nɔɔrɔtigi gbengben yiri ra k'a faga.

1:31 1.31 Nin kuma fɔra Yeremi 9.22-23.

9 I n’a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«Mɔgɔ si ɲa ma la fɛn min kan,
fɛn min ma fɔ ka don mɔgɔ toro ra,
mɔgɔ hakiri ma se fɛn min ma,
Ala ka o labɛn a kanubagaw le ye.»
10 K’a sɔrɔ Ala ka o yira an na Nin Saninman* baraka ra. Sabu Nin Saninman bɛ fɛn bɛɛ sɛgɛsɛgɛ k’a lɔn, hali Ala ta gundoba dogoninw.
11 Mɔgɔ si tɛ se ka adamaden ta miiriya lɔn, fɔ nin min bɛ a tigi yɛrɛ kɔnɔ. O cogo ra fana, mɔgɔ si tɛ Ala ta kow lɔn, ni Ala yɛrɛ Nin tɛ.
12 K’a sɔrɔ anw kɔni, anw ka Nin min sɔrɔ, o ma bɔ dunuɲa ra; nka a bɔra Ala le ra. Ala ka o Nin di an ma janko a nɛɛmara an ye ka fɛn minw di an ma, an ye o lɔn.
13 An bɛ o waajuri le kɛ. An tɛ kuma ka kaɲa ni adamadenw ta hakiritigiya ye. Nin Saninman bɛ min yira an na, an bɛ o le fɔ. An bɛ mɔgɔw karan Nin Saninman ta kow ra, ka kaɲa ni Nin Saninman yɛrɛ ta fɔcogo le ye.
14 Nka Nin Saninman tɛ mɔgɔ min fɛ, o tɛ sɔn Ala Nin Saninman ta kow ma, sabu a b’a jate nalomanya le ye. A yɛrɛ tɛ se k’a faamu, sabu mɔgɔ bɛ se ka o faamu Nin Saninman dɔrɔn le baraka ra.
15 Nin Saninman bɛ mɔgɔ min fɛ, o tigi le bɛ se ka fɛn bɛɛ faranfasi k’a lɔn; mɔgɔ si tɛ se ka a tigi jaraki fana.
16 Sabu a sɛbɛra ko:
«Jɔn le ka Matigi ta miiriya lɔn, ko a bɛ a ladi?»
Nka anw kɔni, an ka Kirisita* ta miiriya sɔrɔ.

3

Ciradenw bɛɛ ye baarakɛɲɔgɔnw ye
(Korɛntikaw flanan 6.4-13)

1 Ne balemaw, ne ma kuma aw fɛ ka aw jate i ko mɔgɔ minw bɛ tagama ka kaɲa ni Nin Saninman* sago ye, nka ne kumana aw fɛ ka aw jate i ko mɔgɔ minw bɛ tagama ka kaɲa ni o yɛrɛ sago le ye, i ko denɲɛninw, Kirisita ta lɔnniya fan fɛ.
2 O kosɔn ne ka nɔnɔ le di aw ma, ne ma domuni gbiriman di aw ma, sabu aw tun tɛna se o kɔrɔ; hali bi aw tɛ se domuni gbiriman kɔrɔ, sabu aw belen bɛ tagamana ka kaɲa ni aw yɛrɛ sago le ye.
3 Ayiwa, ni ɲangboya ni bɛnbariya bɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ, o b’a yira ko aw bɛ tagamana ka kaɲa ni aw yɛrɛ sago ye, ko aw ni dunuɲamɔgɔw bɛɛ le ye kelen ye.
4 Ayiwa, aw ra, ni dɔ ko: «Ne bɛ Pɔli le kɔ!» Dɔ wɛrɛ ko: «Ne bɛ Apolɔsi le kɔ!» O tuma aw tɛ tagamana ka kaɲa ni dunuɲamɔgɔw ta cogoya le ye wa?
5 Apolɔsi ye jɔn le ye? Pɔli ye jɔn le ye? Anw ye Ala ta baarakɛbagaw dama le ye, minw sababu ra aw lara Yesu ra; an bɛɛ ka an ta baara kɛ i n’a fɔ Matigi k’a yira an na cogo min na.
6 Ne ka yiri turu, Apolɔsi k’a sɔn, nka Ala le k’a to a wurira.
7 O cogo ra, min ka yiri turu o, min k’a sɔn o, olugu si tɛ jate; Ala min k’a to a wurira, ale le bɛ jate.

2:9 2.9 Nin kuma fɔra Ezayi 64.3. **2:16 2.16** Nin kuma fɔra Ezayi 40.13.

8 Min ka yiri turu, ani min k'a sɔn, olugu fla bɛɛ ye kelen ye. Ala
bɛna bɛɛ kelen kelen sara ka kaɲa ni a tigi yɛrɛ ta baara le ye.
9 Sabu anw bɛɛ ye baarakɛɲɔgɔnw le ye Ala fɛ. Aw le bɛ i n'a fɔ Ala
ta foro, i n'a fɔ Ala ta so.

Bɛɛ ta baarakɛcogo bɛna sɛgɛsɛgɛ

10 Ayiwa, ka kaɲa ni Ala ta nɛɛma dinin ye ne ma, ne ka bon jubɔ i
ko bonlɔbaga hakiritigi; o kɔ, mɔgɔ wɛrɛ nana lɔri kɛ a kan. Nka mɔgɔ
o mɔgɔ bɛ lɔri kɛ a kan, o tigi ye a ta baarakɛcogo kɔrɔsi.
11 Sabu ju min sigira, o ye Yesu Kirisita le ye. Mɔgɔ si tɛ se ka dɔ
wɛrɛ sigi tuun.
12 Ayiwa, ni mɔgɔ ka lɔri kɛ o bon jusiginan kan ni sanin ye, walama
warigbɛ, walama lulu, walama yiri, walama kara, walama bin, ayiwa,
lon dɔ, bɛɛ kelen kelen ta baara bɛna yira.
13 A ta baara bɛna bɔ kɛnɛ kan kiti lon na. Tasuma bɛ fɛn kɔrɔbɔ
cogo min na, mɔgɔ bɛɛ ta baara bɛna sɛgɛsɛgɛ ten le o lon na k'a
suguya lɔn.
14 Ni mɔgɔ min ta bonlɔcogo sɛgɛsɛgɛra k'a ye ko a ka ɲi, o tigi bɛna
baraji sɔrɔ.
15 Nka ni mɔgɔ min ta baara sɛgɛsɛgɛra k'a ye ko a ma ɲa, o bɛna
bɔnɔ a ta baraji ra. O tigi bɛna kisi, nka a bɛ i ko mɔgɔ min borira ka
bɔsi tasuma ra.
16 Aw m'a lɔn ko aw le ye Ala ta batoso ye, ko Ala Nin Saninman*
siginin bɛ aw kɔnɔ wa?
17 Ayiwa, ni mɔgɔ min ka Ala ta batoso cɛn, Ala bɛna o tigi halaki;
sabu Ala ta batoso saninyanin lo, aw le fana ye o ye.
18 Mɔgɔ si kana a yɛrɛ lafiri. Ni dɔ bɛ aw ra min b'a yɛrɛ jate
hakiritigi ye ka kaɲa ni dunuŋa ta cogo ye, o tigi ye a yɛrɛ kɛ naloman
ye, janko a ye Ala ta hakiritigiya sɔrɔ.
19 Sabu dunuŋamɔgɔw ta hakiritigiya ye nalomanya le ye Ala fɛ. O
kosɔn, a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«A bɛ hakiritigiw mina ni o yɛrɛ ta nanbara ye.»
20 A sɛbɛra fana tuun ko:
«Matigi ka dunuŋa hakiritigiw ta miiriyaw bɛɛ lɔn; a k'a lɔn ko o bɛɛ
ye gbansan le ye.»
21 Ayiwa, o kosɔn mɔgɔ si kana a yɛrɛ bonya k'a jigi la adamadenw
kan, sabu fɛn bɛɛ ye aw ta ye:
22 Pɔli o, Apolɔsi o, Piyɛri o, dunuŋa o, saya o, ɲanamanya o, sisan ta
fɛnw o, fɛn nataw o, o bɛɛ ye aw ta le ye.
23 Nka aw yɛrɛ ye Kirisita* ta ye; Kirisita ye Ala ta ye.

4

Ciradenw ta baara

1 Ayiwa, ne balemaw, o kosɔn, aw ye anw jate Kirisita* ta baaradenw
le ye dɔrɔn, ani Ala ta gundow ɲafɔbagaw.
2 Baara karifara minw ma, min bɛ ɲini olugu fɛ, o ye ko o ye kɛ
lanamɔgɔw ye o ta baara ra.
3 Ne yɛrɛ kɔni fɛ, aw bɛ min fɔ, walama adamaden tɔw bɛ min fɔ ne
ta baara ta fan fɛ, ne tɛ o jate kosɛbɛ. Ne yɛrɛ fana tɛ foyi latigɛ k'a fɔ
ne ta baara ta fan fɛ.

3:19 3.19 Nin kuma fɔra Ayuba 5.13. **3:20 3.20** Nin kuma fɔra Zaburu 94.11.

4 Ne tɛ ne yɛrɛ jarakira foyi ra ne ta baara ta fan fɛ; nka o t'a yira
ko ne terennin lo dɛ! Min bɛ se ka ko dɔ latigɛ ne ta ko ra, o ye Matigi
le ye.
5 O kosɔn, aw kana kɔrɔtɔ ka ko latigɛ mɔgɔ si tan fan fɛ k'a sɔrɔ a
wagati ma se. Aw y'a to fɔ Matigi ye na. Fɛn o fɛn dogonin bɛ dibi ra,
ale bɛna o bɛɛ bɔ kɛnɛ kan, ka mɔgɔw jusukun miiriyaw bɛɛ yira. O
lon na, min ka kan ni tandori min ye, Ala bɛna o di o tigi ma.
6 Ayiwa, ne balemaw, ne ka Apolɔsi ni ne yɛrɛ ta ko fɔ aw ye ka aw
karan le an ta kɛwale fɛ, janko min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, aw kana tɛmɛ
o kan. Aw ra fana, mɔgɔ si kana a yɛrɛ bonya ka kɛ dɔ fɛ, ka ban dɔ
ra.
7 Sabu mun le bɛ ele fɛ ka tɛmɛ tɔw kan dɛ? Mun le bɛ i fɛ ni Ala
ma min di i ma? Ayiwa, ni Ala le k'a di i ma, o tuma ele ta yɛrɛbonya
kun ye juman ye tuun, k'a kɛ i n'a fɔ Ala le ma a di i ma?
8 Ayiwa, ne balemaw, aw kɔni fara ka ban! Aw ka fɛn bɛɛ sɔrɔ ka
ban. Aw sigira masaya ra ka ban, ka anw to yi. Ni aw sigira masaya
ra ka ban, ne bɛ o le ɲinina; ni o kɛra, an tɔw fana bɛna sigi ni aw ye!
9 Sabu a bɛ i n'a fɔ Ala ka an ciradenw* bla mɔgɔw bɛɛ le kɔ fɛ,
ka anw labla saya ye; sabu anw kɛra flɛrifɛnw le ye dunuɲa bɛɛ fɛ,
mɛlɛkɛw fɛ, ani adamadenw fɛ.
10 Anw kɛra i ko fatɔw, Kirisita tɔgɔ kosɔn; nka aw kɔni, aw le kɛra
hakiritigibaw ye sisan, Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya baraka ra. Anw kɛra
barakantanw ye, aw le kɛra fangatigiw ye. Mɔgɔw bɛ aw bonya, ka
anw dɔgɔya.
11 Fɔ ka na se sisan ma, anw sɛgɛnin lo kɔngɔ ni minlɔgɔ boro, fani
donta tɛ an boro, an bɛ bugɔri sɔnmina, an bɛ yaala ka lamini.
12 An bɛ sɛgɛ ka baara kɛ an yɛrɛ ye ka an ta baro ɲini. Minw bɛ an
nɛni, an bɛ dugawu kɛ olugu ye; o bɛ an tɔɔrɔ, an bɛ a sɔnmina.
13 Minw bɛ an tɔgɔ cɛn, an bɛ olugu jaabi ni kumaɲumanw le ye.
Anw kɛra i ko dunuɲa ɲamaɲamaw, ka kɛ i n'a fɔ fɛn ɲacintanw
mɔgɔw bɛɛ fɛ, fɔ ka na se bi ma.
14 Ayiwa, ne tɛ nin kow sɛbɛra janko ka aw lamaroya dɛ! Ne bɛ aw
ladira le, i n'a fɔ ne ta den kanuninw.
15 Sabu, hali ni karamɔgɔfa waga tan le bɛ aw karanna bi, facɛ kelen
le bɛ aw fɛ; sabu ne le ka Kibaro Diman* fɔ aw ye; o sababu ra aw
kɛra Ala denw ye Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra.
16 O kosɔn, ne bɛ aw daari k'a gbɛlɛya, ko aw ye ne ta tagamacogo
ladegi.
17 O le ra ne bɛ Timote ci aw fɛ, min ye ne den kanunin ye, ani mɔgɔ
kankelentigi, Matigi ta baara ra. Ne ta tagamacogo ye min ye ni Kirisita
ye, a bɛna aw hakiri jigi o ra; ne bɛ lanabagaw ta jɛnkuruw karan o le
ra yɔrɔ bɛɛ.
18 Aw ra, dɔw b'a miiri ko ne tɛna taga aw fɛ yi tuun; o kosɔn olugu
ka yɛrɛbonya don o yɛrɛ ra.
19 Nka ni Ala sɔnna, a tɛna mɛɛn, ne bɛna taga aw fɛ yi. O
yɛrɛbonyamɔgɔw bɛ kumababa minw fɔra, o bɛ se ka min kɛ, ne bɛna
o ye.
20 Sabu Ala ta Masaya* ma dan darakuma dama ma; Ala ta sebagaya
ka kan ka ye an tagamacogo ra.
21 Ayiwa, sisan aw ko di? Aw b'a fɛ ne ye taga ni gbɛɲɛ le ye ne boro
aw fɛ yi wa, walama ko ne ye taga ni kanuya ni jususuma le ye aw fɛ?

5

Korɛnti lanabagaw ta jurumunw

1 Ayiwa, ne balemaw, an b'a mɛnna yɔrɔ caman na ko jɛnɛya bɛ kɛra
aw cɛ ra, jɛnɛya min ɲɔgɔn tɛ kɛ hali siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra; ka taga
a kɛ fɔ aw ra dɔ ka a facɛ muso ta.*
2 O bɛɛ n'a ta, aw belen bɛ wasora! O ko tun ka kan ka aw jusu kasi
le, janko min ka o kojugu kɛ, o tigi ye bɔ aw cɛ ra.
3 Ne kɔni tɛ aw cɛ ra yi, nka ne ta miiriya bɛ ni aw ye. Min kɔni ka
nin kojugu kɛ, ne ka kiti ben o kan ka ban, k'a kɛ i n'a fɔ ne tun bɛ aw
cɛ ra yi.
4 Ayiwa, ni aw ka lajɛn an Matigi Yesu tɔgɔ ra, ne ta miiriya bɛ kɛ ni
aw ye, ani an Matigi Yesu ta sebagaya;
5 aw ye o mɔgɔ suguya labla Setana ye, k'a to farisogo nege ye halaki,
janko a nin ye kisi Matigi Yesu nalon na.
6 Aw tun man kan ka waso nin ko ɲɔgɔn na dɛ! Aw m'a lɔn ko
funufɛn fitini dɔrɔn le bɛ mugu nɔɔninin bɛɛ funu wa?
7 O kosɔn aw ye funufɛnkɔrɔ bɛɛ labɔ aw cɛ ra, janko aw ye saninya
ka kɛ mugu nɔɔnininkura ye; funufɛn tɛ aw ra, sabu Kirisita* kɛra an
ta Jɔnyaban saraka ye ka sa an ta jurumunw kosɔn.
8 O kosɔn an ye ɲanagbɛ† kɛ, a kana kɛ ni funufɛnkɔrɔ ye, min ye
juguya ni kojugu ye; nka an ye kɛ burufunubari le ye, min ye jusukun
gbɛninya ye, ani can.
9 Ne tun ka sɛbɛ min ci aw ma, ne k'a fɔ aw ye o sɛbɛ kɔnɔ ko aw
kana fara jatɔyakɛbagaw kan.
10 Nka ne m'a fɔ ko lanabari minw ye jatɔw ye, walama natabaw,
ani benkannikɛbagaw, ani josɔnbagaw. Ni aw man kan ka jɛn ka foyi
kɛ ni o mɔgɔw ye, o tuma aw bɛna dunuɲa bla le.
11 Ne tun b'a fɛ k'a fɔ aw ye le ko ni mɔgɔ min ko a ye lanabaga ye, k'a
sɔrɔ a bɛ jatɔya kɛ, walama nataba lo, walama josɔnbaga lo, walama
kumajugufɔbaga lo, walama dɔrɔtɔ lo, walama benkannikɛbaga lo, ko
aw kana jɛnɲɔgɔnya don ni o tigi ye foyi ra; aw man kan ka hali
domuni kɛ ni o mɔgɔ suguya ye.
12 Ayiwa, ka kiti tigɛ lanabariw kan, o tɛ ne ta sira ye; Ala le bɛna o
kɛ. Nka lanabaga minw bɛ aw ta jɛnkuru ra, yala aw le man kan ka
olugu ta kiti tigɛ wa?
13 Lanabariw kɔni, Ala yɛrɛ le bɛna olugu ta kiti tigɛ. «Aw ye
kojugukɛbaga gbɛn ka bɔ aw cɛ ra.»

6

Lanabaga minw bɛ ɲɔgɔn wele fagamaw fɛ
(Matiyu 5.38-41)

1 Mun kosɔn ni bɛnbariya ka don aw ni aw balema dɔ cɛ, sani aw
ye taga Ala ta mɔgɔ saninmanw fɛ, aw bɛ taga ni o ko ye kititigɛbaga
lanabariw le fɛ, ko o ye a ɲanabɔ.
2 O tuma aw m'a lɔn ko Ala ta mɔgɔ saninmanw le bɛna
dunuɲamɔgɔw ta kiti tigɛ wa? Ni aw le sababu ra dunuɲamɔgɔw ta

---

* **5:1 5.1** A tun sɛbɛra sariya ra ko o ko ɲɔgɔn man kan ka kɛ (Sarakalasebagaw 18.8; Sariya 23.1). † **5:8 5.8** Yahudiyaw tun bɛ deri ka sagaden kɛ saraka ye ɲanagbɛ min na, o ɲanagbɛ lo. **5:13 5.12-13** Nin kuma fɔra Sariya 17.7.

kiti bɛna tigɛ o, mun le nana a kɛ ko aw yɛrɛ tɛ se ka hali ko fitini
ɲanabɔ aw ni ɲɔgɔn cɛ?
3 Aw m’a lɔn ko anw bɛna hali mɛlɛkɛw ta kiti tigɛ wa? An bɛna
mɛlɛkɛw ta kiti tigɛ janko ka na a fɔ ko minw bɛ don anw yɛrɛ ni
ɲɔgɔn cɛ dunuɲa ra yan!
4 Ayiwa, ni ko dɔ ka don aw ni ɲɔgɔn cɛ, lanabagaw ta jɛnkuru ta
sira tɛ mɔgɔ minw fɛ, aw bɛ olugu le kɛ aw ta kititigɛbagaw ye!
5 Ne bɛ min fɔra, o ye aw ta maroyako le ye dɛ! O tuma aw bɛɛ cɛ
ra, hali mɔgɔ kelen tɛ hakiritigi ye min bɛ se ka ko ɲanabɔ balema dɔ
ni dɔ cɛ wa?
6 Balema dɔ bɛ a balemaɲɔgɔn wele fagamaw fɛ, ko o ko bɛ taga
ɲanabɔ lanabariw le ɲa kɔrɔ!
7 Bɛnbariya ye don aw ni ɲɔgɔn cɛ fɔ ka taga se kiti ma, o yɛrɛ ye
aw jarakikun le ye! Mun na aw tɛ terenbariyako dɔw sɔnmina dɛ? Ni
o bɛ aw tɔɲɔ, mun na aw tɛ o dɔw kun aw yɛrɛ ra?
8 Nka aw yɛrɛ le bɛ terenbariyakow kɛra, aw yɛrɛ le bɛ tɔɲɔri kɛra;
aw fana bɛ o kɛra aw balemaɲɔgɔnw le ra!
9 Aw m’a lɔn ko mɔgɔ terenbariw tɛna don Ala ta Masaya* ra wa?
Aw kana aw yɛrɛ lafiri dɛ; sabu jatɔw o, josɔnbagaw o, jɛnɛyakɛbagaw
o, cɛɲɔgɔnɲinibagaw o,
10 sonw o, natabaw o, dɔrɔtɔw o, kumajugufɔbagaw o, benkan-
nikɛbagaw o, o si tɛna don Ala ta Masaya ra.
11 K’a sɔrɔ aw dɔw tun bɛ o le ye. Nka Ala ka aw ko, ka aw saninya,
ka aw jate mɔgɔ terenninw ye Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn, an ta
Ala Nin Saninman* baraka ra.

Lanabaga farikolo ye Matigi ta ye

12 Dɔw b’a fɔ ko: «Fɛn bɛɛ daganin lo ne fɛ!» Nka nafa tɛ fɛn bɛɛ ra
dɛ. Ne bɛ se k’a fɔ ko: «Fɛn bɛɛ daganin lo ne fɛ», nka ne kɔni tɛna
ne yɛrɛ kɛ fɛn si ta jɔn ye.
13 Dɔw ko: «Domuni danna kɔnɔbara le kama, kɔnɔbara fana danna
domuni le kama.» Can lo, nka Ala bɛna o fla bɛɛ halaki lon dɔ. Mɔgɔ
farikolo kɔni ma dan jatɔya kama! A danna ka kɛ Matigi ta le ye, Matigi
fana kɛra farikolo tigi ye.
14 Ala min ka Matigi lakunu ka bɔ saya ra, ale le fana bɛna an lakunu
ka bɔ saya ra, a ta sebagaya baraka ra.
15 O tuma aw m’a lɔn ko aw farikolow ye Kirisita* yɔrɔ dɔw le ye
wa? Yala ne bɛna Kirisita yɔrɔ dɔw ta ka o jɛn ni jatɔ dɔ farikolo ye
wa? Fiyewu!
16 Aw ma a lɔn ko ni mɔgɔ min ka jɛn ni jatɔ dɔ ye, ko o tigi ni o jatɔ
jɛnna ka kɛ mɔgɔ kelen le ye wa? Sabu a sɛbɛra ko: «O fla bɛ jɛn ka
kɛ mɔgɔ kelen ye.»
17 Nka ni mɔgɔ min ka nɔrɔ Matigi ra, o tigi ni Matigi bɛ kɛ kelen ye
nin ta fan fɛ.
18 Aw ye bori jatɔya ɲa! Mɔgɔ bɛ jurumun tɔ minw kɛ, o bɛ dan a
farikolo kɛnɛmayɔrɔ le ma. Nka mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ bla jatɔya ra, o
tigi bɛ a yɛrɛ farikolo hakɛ le ta.
19 Aw m’a lɔn ko aw farikolo ye Nin Saninman* sigiyɔrɔ saninman
le ye wa? Nin Saninman bɛ aw kɔnɔ; aw ka a sɔrɔ Ala fɛ. Sisan aw tɛ
aw yɛrɛ ta ye tuun.

6:16 6.16 Nin kuma fɔra Damina 2.24.

20 Sabu aw kunmabɔra sɔngɔba le ra. O kosɔn aw ye Ala bonya ni
aw farikolo ye, [ni aw nin fana ye; o fla bɛɛ ye Ala ta le ye].

7

Pɔli ka min fɔ furu ko ra
(Matiyu 19.3-12)

1 Ayiwa, aw ka sɛbɛ ci ne ma ka ne ɲininka ko minw na, ne da bɛna
se o ma sisan: Ni cɛ ma maga muso ra, o ka ɲi.
2 Nka janko jatɔya kana kɛ, a ka fisa ko cɛ bɛɛ kelen kelen ye a tɔgɔra
muso furu, muso bɛɛ kelen kelen ye sigi a tɔgɔra cɛ kun.
3 Muso ka kan ni min ye, cɛ ka kan ka o kɛ a ye; cɛ fana ka kan ni
min ye, muso ka kan ka o kɛ a ye.
4 Sabu muso farikolo tɛ a yɛrɛ ta ye, a cɛ ta lo. Cɛ fana farikolo tɛ a
yɛrɛ ta ye, a muso ta lo.
5 Aw kana ban ɲɔgɔn ma, fɔ ni aw fla bɛɛ bɛnna a ra ko aw bɛ wagati
dɔ bla ka Ala daari. Nka o kɔ, aw ye kɔsegi ɲɔgɔn ma, ni o tɛ, aw tɛna
se ka aw yɛrɛ mina, Setana fana bɛna aw nɛgɛ ka aw bla jurumun na.
6 Ne bɛ min fɔra tan, o ye ladiri le ye; ne tɛ aw jagboyara!
7 Ni a ka dan ne ma, ne b'a fɛ mɔgɔ bɛɛ furubari ye to, i ko ne. Nka
mɔgɔ bɛɛ ni a ninyɔrɔ lo Ala ta nɛɛma ra; Ala bɛ ko dɔ se di dɔ ma, ka
ko wɛrɛ se di dɔ wɛrɛ ma.
8 Ayiwa, minw tɛ furu kɔnɔ, ani muso minw cɛ sara, ne ta miiriya
ra, ni olugu bɛ se ka to i ko ne, o ka ɲi.
9 Nka ni o k'a ye ko o tɛ se ka o yɛrɛ mina, o tuma, o ye furu kɛ. Sabu
ka furu, o ka fisa, sani i furubari ye to k'a sɔrɔ furu lɔgɔ gbannin bɛ i
ra.
10 Minw furura ka ban, ne bɛ min fɔ olugu ye, o ma bɔ ne yɛrɛ ra;
Matigi ta kuma lo: muso man kan ka bɔ a cɛ kun.
11 Ni a bɔra a cɛ kun, o tuma a furubari ye to, walama a ni a cɛ ye
bɛn kelen ma ka kɔsegi ɲɔgɔn ma; cɛ fana man kan ka a muso bla.
12 Ayiwa, ne bɛ min fɔra aw tɔw ye sisan, o tɛ Matigi ta kuma fɔnin
ye; ne yɛrɛ le bɛ o fɔra. Ni balema dɔ tun ka muso ta, ka sɔrɔ ka na
kɛ lanabaga ye, ni a muso ma kɛ lanabaga ye, ni muso ka sɔn ka to ni
a ye, a kana a bla.
13 Ni balemamuso dɔ fana tun furura, ka sɔrɔ ka na kɛ lanabaga ye,
ni a cɛ ma kɛ lanabaga ye, ni cɛ ka sɔn ko muso ye to a fɛ, o muso
kana ban a cɛ ra.
14 Sabu cɛ lanabari bɛ kɛ Ala ta mɔgɔ ye a muso sababu ra; muso
lanabari fana bɛ kɛ Ala ta mɔgɔ ye a cɛ sababu ra. Ni o tɛ, ni aw ka
faran ɲɔgɔn na, aw ta denw bɛna kɛ Alalɔnbariw ye, k'a sɔrɔ can ra,
Ala ta mɔgɔw lo.
15 Nka ni cɛ lanabari, walama muso lanabari ko a bɛ faran ka taga,
aw y'a to a ye taga. O tuma balemacɛ, walama balemamuso lanabaga
bɛ a yɛrɛ ma. Ala ka an wele ko an ye to hɛra le ra.
16 Sabu ele balemamuso, ele bɛ kɛ cogo di k'a lɔn ni i bɛna kɛ sababu
ye ka i cɛ kisi? Walama ele balemacɛ, ele bɛ kɛ cogo di k'a lɔn ko i
bɛna kɛ sababu ye ka i muso kisi?

Bɛɛ ye to i cogo ra

17 Nka Matigi ka min kɛ aw bɛɛ kelen kelen ye, ani Matigi ka aw
wele cogo min na, aw ye tagama ka kaɲa ni o ye. Ne bɛ lanabagaw ta
jɛnkuruw* bɛɛ karan o le ra.
18 Ni Ala ka mɔgɔ dɔ wele k'a sɔrɔ a kɛnɛsiginin lo, o tigi ye to o cogo
ra. Ni a ka min wele k'a sɔrɔ a kɛnɛsiginin tɛ, o tigi kana a fɔ ko a bɛ
a yɛrɛ kɛnɛsigi.
19 Kɛnɛsigiri tɛ jate, kɛnɛsigibariya tɛ jate; ka Ala ta cifɔninw sira
tagama, o le bɛ jate.
20 Ala ka mɔgɔ bɛɛ kelen kelen wele k'a to cogo min na, a ye to ten.
21 Ni a ka i wele k'a sɔrɔ i tun ye jɔn ye, i kana hami o ra. Nka ni
cogo bɛ i fɛ ka kɛ i yɛrɛ ta ye, i ye kɛ i yɛrɛ ta ye.
22 Ni Matigi ka mɔgɔ min wele k'a sɔrɔ a tun ye jɔn ye, o tigi kɛra
a yɛrɛ ta ye Matigi fɛ. Ni mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ ta ye dunuɲa ra yan, ni
Matigi ka i wele, i bɛ kɛ Matigi ta jɔn le ye.
23 Aw kunmabɔra sɔngɔba le ra; o ra aw kana kɛ mɔgɔw ta jɔn ye.
24 Ne balemaw, Ala ka aw bɛɛ kelen kelen wele lanaya ra ka aw to
cogo min na, aw ye to ten Ala ɲa kɔrɔ.

Mɔgɔ furubariw ani muso cɛ saninw

25 Ayiwa, sunguru minw ma furu fɔlɔ, ne ma kuma sɔrɔ Matigi fɛ
olugu ta ko ra, nka ne bɛ ne ta miiriya yira; sabu Matigi ta ɲumanya
baraka ra, aw bɛ se ka la ne ta kuma ra.
26 Ayiwa, sisan wagati gbɛlɛya kosɔn, min ka ɲi ne ɲa na, o ye ko a
ka ɲi bɛɛ ye to a cogo ra.
27 Ni muso bɛ i fɛ, i kana a furu sa; ni muso tɛ i fɛ, i kana muso ɲini
k'a furu.
28 Nka o bɛɛ n'a ta, ni i ka furu kɛ, o tɛ jurumun ye. Ni sunguru fana
furura, o tɛ jurumun ye. Nka tɔɔrɔ minw bɛna se o mɔgɔw ma furu
kɔnɔ, ne b'a fɛ ka aw tanga o tɔɔrɔw le ma.
29 Ne balemaw, ne bɛ min fɔ aw ye, o ye nin ye: dunuɲa laban
surunyara. O ra, k'a damina sisan ma, minw furunin lo, olugu ye kɛ i
n'a fɔ o furunin tɛ;
30 minw bɛ kasira, olugu ye kɛ i n'a fɔ o tɛ kasira; minw bɛ ɲagarira,
olugu ye kɛ i n'a fɔ o tɛ ɲagarira; minw bɛ sanni kɛra, olugu y'a kɛ i
n'a fɔ foyi tɛ o boro;
31 minw bɛ dunuɲa ta nafaw sɔrɔra, olugu ye kɛ i n'a fɔ foyi tɛ o
boro; sabu nin dunuɲa bɛna tɛmɛ.
32 Ne b'a fɛ hami kana kɛ aw ra. Mɔgɔ min ma furu, o bɛ hami Matigi
ta kow ra, a bɛna a kɛ cogo min na ka Matigi diyanyako kɛ.
33 Cɛ min ka muso furu, ale bɛ hami dunuɲafɛnw le ra, a bɛna a kɛ
cogo min na k'a muso ladiya;
34 o ra, a ta miiriya bɛ sama ka taga o fan fla ra. Muso min fana
tɛ furu ra, ani sunguru, olugu bɛ hami Matigi ta kow le ra, janko o
farikolo ni o jusukun ye saninya ka kɛ Matigi ta ye. Nka min furunin
lo, ale bɛ hami dunuɲafɛnw le ra, a bɛna a kɛ cogo min na k'a cɛ ladiya.
35 Ne bɛ o fɔra aw yɛrɛ ta nafa le kosɔn; ne t'a fɛ ka aw bari ka furu.
Ne b'a fɛ aw ye tagama cogo ɲanaman na, ka tugu Matigi kɔ ni aw
jusukun bɛɛ ye.
36 Ni facɛ min k'a ye fana ko ni furu wagati ka tɛmɛ a denmuso kan
ko o ye maroyako le ye, ni a k'a ye ko a denmuso ka kan ka furu, ni

min ka bɛn facɛ yɛrɛ ma, a ye o kɛ; o tɛ jurumun ye. Minw b'a fɛ ka
furu, olugu ye furu.
37 Nka ni facɛ min k'a latigɛ ni a yɛrɛ ta ŋaninya ye, mɔgɔ ma a
jagboya, nka ni a yɛrɛ le k'a latigɛ a yɛrɛ kɔnɔ ka sɔn ko a denmuso
furubari ye to, ayiwa, o ka ɲi.
38 O ra, ni mɔgɔ min k'a denmuso di furu ra, o ka ɲi; nka ni min ka
sɔn a denmuso furubari ye to, o belen ka fisa.
39 Ayiwa, ka cɛ ɲanaman to, muso ka kan ka to a ta furu kɔnɔ. Nka
ni cɛ ka sa, muso kɛra a yɛrɛ ta ye; ni cɛ min ka a diya, a bɛ furu o
ma. Nka a ye kɛ ka kaɲa ni Matigi ta sira ye.
40 O bɛɛ n'a ta, ne ta jate ra, ni o muso ka se ka to ten, o ka fisa a ma.
Ne b'a miiri ko ne ta miiriya bɛnnin lo ni Ala Nin Saninman* sago ye
fana.

8

Josɔnsogo ta ko
(Rɔmukaw 14.13-23)

1 Ayiwa, ne balemaw, sisan ne bɛna aw jaabi josɔnsogow ta ko ra.
Aw b'a fɔ ko: «Lɔnniya bɛ an bɛɛ fɛ.» O ye can ye; nka lɔnniya bɛ
yɛrɛbonya bla mɔgɔ ra, k'a sɔrɔ kanuya bɛ baraka don an ta lanaya
ra.
2 Ni mɔgɔ min b'a miiri ko a ka ko lɔn, hali bi a ma ko lɔn fɔlɔ i n'a
fɔ a ka kan k'a lɔn cogo min na.
3 Nka ni mɔgɔ min bɛ Ala kanu, o tigi lɔnnin lo Ala fɛ.
4 Ayiwa, min ye josɔnsogo ta ko ye, yala an bɛ se k'a domu wa,
walama an tɛ se k'a domu? Anw k'a lɔn ko batofɛn wɛrɛ si tɛ dunuɲa
kɔnɔ, ni Ala kelenpe tɛ.
5 Can lo, fɛn caman bɛ sankolo ra, ani dugukolo kan, mɔgɔw bɛ minw
jate i n'a fɔ o ta alaw. Hali ni mɔgɔw fɛ ala caman wɛrɛw bɛ sankolo
ra, walama dugukolo kan, ani matigicɛ caman wɛrɛw,
6 anw kɔni fɛ Ala kelenpe le bɛ yi: o ye an Fa ye; ale le ka fɛn bɛɛ dan,
an fana bɛ ɲanamanya ale le kosɔn. Matigi kelenpe le bɛ yi fana, o ye
Yesu Kirisita ye; fɛn bɛɛ danna ale le baraka ra, an bɛ ɲanamanyara
ale le baraka ra fana.
7 Nka o lɔnniya tɛ lanabagaw bɛɛ fɛ. I n'a fɔ dɔw tun bɛ jo sɔn
kakɔrɔ, ni olugu ka josɔnsogo ɲimi, o b'a miiri ko o ka o yɛrɛ lanɔgɔ,
sabu o jusukun ta baraka ka dɔgɔ.
8 K'a sɔrɔ domunifɛn le tɛna an yɔrɔ surunya Ala ra. Ni i ma o sogo
ɲimi, a tɛ foyi bɔ i ra; ni i k'a ɲimi fana, a tɛ foyi fara i kan.
9 Nka o bɛɛ n'a ta, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, sabu hali ni aw bɛ se ka
fɛn bɛɛ domu aw sago ma, aw man kan ka kɛ sababu ye ka lanabaga
barakantanw kunnacɛn.
10 Sabu ele min bɛ o kow lɔn, ni balema lanabaga barakantan dɔ
ka ele siginin ye jobon kɔnɔ domuni na, o tɛna ale fana ja gbɛlɛya ka
josɔnsogo dɔ domu wa?
11 O cogo ra, Kirisita* sara o balema barakantan min kosɔn, ele ta
lɔnniya kɛra sababu ye ka o halaki.
12 Ni an bɛ o kɛ, an bɛ an balema hakɛ ta, sabu ale bɛ fɛn min jate
jurumun ye, aw b'a to a bɛ o kɛ. O cogo ra, aw bɛ Kirisita yɛrɛ le hakɛ
tara.

13 O le kosɔn, ni domuni dɔ le bɛna kɛ sababu ye ka ne balema bla
jurumun na, ne bɛna o domuni ye k'a to yi, janko ne kana na kɛ sababu
ye ka ne balema kunnacɛn.

9

Ala ta ciradenw ta nafa ni o ta baara
(Korɛntikaw flanan 11.7-12; 12.13-15)

1 Ayiwa, ne balemaw, yala ne tɛ ne yɛrɛ ta ye le wa? Yala ne fana tɛ
ciraden* dɔ ye wa? Yala ne fana ma Matigi ye wa? Ne ka baara min
kɛ Matigi ye, aw yɛrɛ le tɛ o baara nɔ ye wa?
2 Hali ni dɔw tɛ ne jate ciraden ye, aw kɔni ka kan ka ne jate ciraden
ye; sabu aw ta lanaya le b'a yira ko ne ye Matigi ta ciraden ye.
3 Minw bɛ ne kɔrɔfɔ ka ne jaraki, ne bɛ olugu jaabi tan le, ko:
4 Yala anw man kan ka domuni kɛ, walama ka minni kɛ i n'a fɔ tɔw
wa?
5 Yala anw fana tɛ se ka balemamuso dɔ ta, min bɛ kɛ an muso ye, ka
kɛ ni an ye an ta tagamaw ra, i n'a fɔ ciraden tɔw, ani Matigi dɔgɔcɛw,
ani Piyɛri b'a kɛ cogo min na wa?
6 Walama ne ni Barinabasi dɔrɔn le ka kan ka baara wɛrɛ kɛ ka an
yɛrɛ baro wa?
7 Jɔn le bɛ lɔ ni a yɛrɛ kunko ye k'a to sorasiya ra? Jɔn le bɛ rɛzɛnforo
sɛnɛ ko a t'a den domu? Jɔn le bɛ bɛganw kɔrɔsi ko a t'a nɔnɔ min ka
ye?
8 Ayiwa, ne bɛ min fɔra tan, o tɛ adamadenw ta miirira dɔrɔn ye dɛ!
Sariya* yɛrɛ bɛ o le fɔ.
9 Sabu a sɛbɛra cira Musa ta sariya ra ko: «Ni aw ka misi bla ko a
ye siman dɔndɔn k'a kisɛ bɔ, aw kana a da siri.» Ayiwa, yala Ala ka o
fɔ misiw hami le kosɔn wa,
10 walama a k'a fɔ anw le kosɔn? Can ra, a k'a sɛbɛ anw le kosɔn.
Ni mɔgɔ bɛ sɛnɛ kɛ, a b'a kɛ ka a jigi la a kan ko a bɛna dɔ sɔrɔ a ra;
ni mɔgɔ bɛ siman gbasi, a b'a kɛ ka i jigi la a kan ko a bɛna dɔ sɔrɔ a
ra.
11 Ayiwa, anw ka Ala ta Kuma fɔ aw ye, k'a kɛ i n'a fɔ an ka danni
le kɛ; ayiwa, sisan ni an ka aw fana borofɛn dɔw sɔrɔ, aw b'a miiri ko
o dama tɛmɛna wa?
12 Ni dɔw bɛ aw borofɛnw sɔrɔra k'a diyabɔ, yala anw le tun man kan
ka kɔn ka aw borofɛnw diyabɔ wa? Nka anw ma o kɛ; anw ka tɔɔrɔ
bɛɛ sɔnmina le janko foyi kana Kirisita* ta Kibaro Diman* waajuri lalɔ.
13 Aw m'a lɔn ko minw bɛ baara kɛ Ala ye Alabatosoba kɔnɔ, ko
olugu bɛ baro o le ra wa, ani ko minw bɛ saraka jɛni sarakajɛnifɛn*
kan Ala ye, ko olugu bɛ o ninyɔrɔ sɔrɔ o sarakafɛnw le ra wa?
14 Ayiwa, o cogo ra fana Matigi k'a latigɛ ko minw bɛ Kibaro Diman
waajuri kɛ, ko olugu ka kan ka baro Kibaro Diman le ra.
15 Nka ne tun ka kan ni o fɛn minw ye, ne ma o si ɲini aw fɛ; ne fana
tɛ nin sɛbɛra janko aw ye o di ne ma. Sabu ne ka Kibaro Diman fɔ aw
ye gbansan minkɛ, o ɲagari bɛ ne ra; ne ye sa o ka fisa ne ma, sani ne
ye bɔnɔ o ɲagari ra.
16 Ne tɛ ne yɛrɛ bonyasababu ɲinina Kibaro Diman fɔri ra; sabu
baara dɔ lo ne ka kan ka min kɛ jagboya ra. Ni ne fana ma Kibaro
Diman fɔ, o ye ne ta bɔnɔ le ye.

9:9 9.9 Nin kuma fɔra Sariya 25.4.

17 Ni ne tun bɛ Kibaro Diman baara kɛra ne yɛrɛ le ye, ne tun ka kan
ka sara sɔrɔ a ra. Nka ne tɛ a kɛra ne yɛrɛ ye; Ala ka cira le karifa ne
ma, ne fana bɛ o le kɛra.
18 Ayiwa, o tuma ne ta baraji ye juman le ye sa? Ka Kibaro Diman fɔ
mɔgɔw ye gbansan, ne kana foyi ɲini o fɛ, ne bɛ ne ta baraji sɔrɔ o le
ra.
19 Ne tɛ mɔgɔ si ta jɔn ye; o bɛɛ n'a ta, ne ka ne yɛrɛ majigi ka kɛ
bɛɛ ta baaraden ye, janko mɔgɔ caman ye kisi.
20 Ni ne bɛ ni Yahudiyaw ye, ne fana bɛ kɛ i ko Yahudiya, janko
ka Yahudiyaw sɔrɔ. Ni ne bɛ ni sariya sira tagamabagaw ye, ne
fana bɛ ne yɛrɛ kɛ sariya sira tagamabaga dɔ ye, janko ka sariya sira
tagamabagaw sɔrɔ, k'a sɔrɔ can ra ne tɛ sariya sira tagamabaga ye.
21 Minw tɛ sariya lɔn, ni ne bɛ ni olugu ye, ne fana bɛ ne yɛrɛ kɛ i
ko ne ma sariya lɔn, janko ka olugu sɔrɔ, k'a sɔrɔ can ra ne bɛ Ala ta
sariya lɔn, sabu ne bɛ Kirisita ta sariya sira tagama.
22 Minw baraka ka dɔgɔ lanaya ra, ni ne bɛ ni olugu ye, ne fana bɛ
ne yɛrɛ kɛ olugu dɔ ye, janko ka olugu sɔrɔ. Ne bɛ ne yɛrɛ kɛ cogo bɛɛ
ra mɔgɔ bɛɛ kosɔn, janko ni a ka kɛ cogo o cogo, dɔw ye kisi.
23 Ne bɛ o ko bɛɛ kɛ Kibaro Diman kosɔn, janko ne fana ye ne ninyɔrɔ
sɔrɔ a ra.
24 Aw m'a lɔn ko minw bɛ ɲɔgɔndanbori kɛ, ko o bɛɛ bɛ bori, nka
mɔgɔ kelenpe le bɛ jala sɔrɔ wa? Aw fana ye bori janko aw ye aw ta
sɔrɔ.
25 Mɔgɔ minw bɛ o bori kɛ, olugu bɛ jija, ka sɛgɛ bɛɛ la o yɛrɛ kan,
k'a sɔrɔ o bɛ jala min sɔrɔ, o ye fɛn banta le ye; nka anw kɔni, an bɛ
jala min sɔrɔ, o ye fɛn banbari le ye.
26 O kosɔn ne bɛ bori, nka ne tɛ borira ne kun fɛ dɛ! Ne bɛ i ko
borokurufiribaga, nka ne tɛ borokuruw firifiri ne yɛrɛ kun fɛ ka fɔɲɔ
daman kɛrɛ dɛ.
27 Nka ne bɛ ne yɛrɛ mina kosɛbɛ, ka ne farikolo bari a diyanyako
ma, janko a laban ne yɛrɛ kana na bɔnɔ, k'a sɔrɔ ne le ka tɔw waaju.

10

Izirayɛlimɔgɔw ka sirajugu min tagama
(Heburuw 3.7-19)

1 Ne balemaw, ne b'a fɛ ko aw ye aw hakiri to nin na, ko Ala tun ka
sankaba* bla an bɛmaw bɛɛ kunna ka sira yira o ra; o bɛɛ tagamana
ka kɔgɔji cɛtigɛ†.
2 A kɛra i n'a fɔ o batizera o sankaba ni o kɔgɔji ra, ka kɛ jɛnɲɔgɔnya
ra ni cira Musa ye.
3 Ala ka domuni min di o ma ka bɔ sankolo ra, o bɛɛ ka o domu.
4 Ala ka ji min di o ma, o bɛɛ ka o min. Sabu o tun bɛ ji sɔrɔra ka bɔ
fara min na, o fara tun bɔra Ala ra, o fara tun bɛ tugu o kɔ, o fara tun
ye Kirisita* le ye.
5 O bɛɛ n'a ta, o mɔgɔw caman ma Ala diyanyako kɛ; o kosɔn Ala k'a
to o benbenna ka sa kongokolon kɔnɔ.
6 Ayiwa, o kow kɛra k'a yira an na, janko kojugu nege kana an fana
sɔrɔ, i n'a fɔ a ka olugu sɔrɔ cogo min na.

---

* **10:1 10.1** Ka Izirayɛlimɔgɔw tagamatɔ to kongokolon kɔnɔ, Ala tun ka sankaba dɔ bla o kunna, janko ka sira yira o ra (Bɔri 13.21,22). † **10:1 10.1** Izirayɛlimɔgɔw tagamana ka Kɔgɔjiwulen cɛtigɛ (Bɔri 14.22-29).

7 Aw kana sɔn josɔn ma i n’a fɔ olugu dɔw k’a kɛ cogo min na, i ko
a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko: «Mɔgɔw sigira ka domuni kɛ,
ka min; o kɔ, o wurira ka dɔn kɛ ka o yɛrɛ ɲanagbɛ.»
8 An kana an yɛrɛ bla jatɔya ra i n’a fɔ olugu dɔw k’a kɛ cogo min
na, fɔ Ala ka mɔgɔ waga mugan ni saba (23 000) faga o ra tere kelen
kɔnɔ.
9 An kana a fɔ ko an bɛ Kirisita kɔrɔbɔ k’a flɛ, i n’a fɔ olugu dɔw k’a
kɛ cogo min na; saw ka olugu kin ka o faga.
10 Aw kana Ala jaraki, i n’a fɔ dɔw k’a jaraki cogo min na, fɔ
ninminamɛlɛkɛ ka o faga.
11 Ayiwa, nin kow sera olugu ma k’a yira an na, janko an ye an yɛrɛ
kɔrɔsi; a sɛbɛra janko ka anw le karan, anw minw bɛ wagati labanw
na sisan.
12 O kosɔn, ni mɔgɔ min b’a miiri ko ale lɔnin lo, o tigi ye a yɛrɛ
kɔrɔsi janko a kana na ben.
13 Setana bɛ aw nɛgɛ ka aw bla kojugu minw na, o ɲɔgɔn le bɛ mɔgɔ
tɔw bɛɛ sɔrɔ. Nka Ala ye kankelentigi le ye; a tɛna sɔn k’a to a ye aw
kɔrɔbɔ fɔ ka tɛmɛ aw baraka kan. Ni kɔrɔbɔri sera aw ma fana, Ala
bɛna aw bɔsicogo yira aw ra, janko aw ye se k’a sɔnmina.

Lanabaga ka kan ka faran josɔn na
(Korɛntikaw flanan 6.14-18; Rɔmukaw 14.13-23)

14 O kosɔn ne balema kanuninw, aw ye bori josɔn ɲa.
15 Ne bɛ kumana aw fɛ i n’a fɔ mɔgɔ hakirimanw; ne bɛ min fɔra
aw ye, aw yɛrɛ ye o jate mina.
16 Ni an bɛ Matigi ta domuni kɛ, an bɛ baraka la Ala ye minnifɛn
min kosɔn, yala o tɛ an ni Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn le ye a
jori baraka ra wa? An bɛ buru min tarantaran, yala o tɛ an ni Kirisita
ta jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn le ye a farikolo baraka ra wa?
17 Burukun kelen le bɛ yi; o ra, an ka ca, nka an kɛra farikolo kelen
ye, sabu an bɛɛ ka an ninyɔrɔ sɔrɔ o burukun kelen na.
18 Min bɛ kɛ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra, aw ye o jate mina: minw bɛ
sarakafɛnw domu, olugu bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni Ala ye, sabu o bɛ saraka
jɛni sarakajɛnifɛn* min kan, o ye Ala ta ye.
19 Ne bɛ min fɔra, o kɔrɔ ye di? Ko an ka kan ka josɔnsogo jate fɛn
ye wa, walama ko an ka kan ka jo jate fɛn ye?
20 Ɔn-ɔn dɛ! Ne ta kuma kɔrɔ ye ko minw bɛ jo sɔn, o sɔnnifɛnw bɛ
dira jinaw le ma; a tɛ dira Ala ma. K’a sɔrɔ ne t’a fɛ aw ni jinaw ye kɛ
jɛnɲɔgɔnya ra.
21 Aw tɛ se ka min Matigi ta jifiyɛ ra, ka yɛlɛma ka taga min jinaw ta
jifiyɛ ra. Aw tɛ se ka domuni kɛ Matigi fɛ, ka yɛlɛma ka taga domuni
kɛ jinaw fɛ.
22 Yala anw b’a fɛ ka Matigi ta celiya lawuri le wa? Aw baraka ka
bon ni Matigi ta ye wa?
23 Aw ko: «Fɛn bɛɛ daganin lo!» Nka nafa tɛ fɛn bɛɛ ra dɛ. «Fɛn bɛɛ
daganin lo», nka fɛn bɛɛ tɛ aw lataga ɲa lanaya ra.
24 Mɔgɔ si kana a yɛrɛ dɔrɔn ta nafa ɲini; aw ye mɔgɔ wɛrɛw ta nafa
le ɲini fana.

Lanabaga man kan ka a balema kunnacɛn

10:7 10.7 Nin kuma fɔra Bɔri 32.6.

25 Sogo o sogo bɛ fiyeere lɔgɔfiyɛ ra, aw bɛ se ka o bɛɛ domu; aw
kana ɲininkari kɛ, ka sigiya don aw jusukun na.
26 Sabu a sɛbɛra ko: «Dugukolo ni a kanfɛnw bɛɛ ye Matigi ta ye.»
27 Ni lanabari dɔ ka aw wele domuni na, ni aw tagara, ni a ka
domunifɛn o domunifɛn sigi aw kɔrɔ, aw ye o domu; aw kana
ɲininkari kɛ, ka sigiya don aw jusukun na.
28 Nka ni dɔ ka aw lasɔmi k'a fɔ aw ye ko: «Nin ye josɔnsogo le ye
dɛ!» Aw kana a domu tuun, o tigi ta kuma kosɔn, sabu a bɛna sigiya
don a jusukun na.
29 Ne tɛ o fɔra aw yɛrɛ ta jusukun kosɔn, nka min ka aw lasɔmi, ale
ta jusukun ko lo.
Ayiwa, mun na mɔgɔ wɛrɛ le bɛna ne jaraki ne ta domuni ko kosɔn
ka kaɲa ni ale yɛrɛ ta miiriya ye?
30 Ne ka baraka la Ala ye fɛn min kosɔn, mun na mɔgɔ wɛrɛ bɛna
ne jaraki ko ne ka o domu?
31 Ayiwa, ni aw bɛ domuni kɛ, walama ni aw bɛ minni kɛ, walama
ni aw bɛ fɛn o fɛn kɛ, a ye o bɛɛ kɛ janko ka Ala le bonya.
32 Aw kana kɛ sababu ye ka mɔgɔ si kunnacɛn: aw kana Yahudiyaw
kunnacɛn, walama siya wɛrɛ mɔgɔw, walama Ala ta jɛnkuru mɔgɔw.
33 Aw ye ne ladegi; ne bɛ jija ka mɔgɔw diyanyako le kɛ fɛn bɛɛ ra.
Ne tɛ ne yɛrɛ ta nafa ɲini, nka ne bɛ bɛɛ ta nafa le ɲinina, janko o ye
kisi.

11

1 Ayiwa, aw ye ne ladegi, i n'a fɔ ne yɛrɛ bɛ Kirisita* ladegira cogo
min na.

Korɛnti musow ta kundatuguko
(Ɛfɛsikaw 5.22-24; Timote fɔlɔ 2.8-14)

2 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ aw fo, sabu aw hakiri bɛ ne ra ko bɛɛ
ra; ne ka aw karan ko minw na, aw ka o mara fana i n'a fɔ ne k'a fɔ
aw ye cogo min na.
3 O bɛɛ n'a ta, ne b'a fɛ ko aw ye nin faamu: cɛ bɛɛ kuntigi ye Kirisita
ye, muso kuntigi ye a cɛ ye, Kirisita kuntigi ye Ala ye.
4 O kosɔn, cɛ min bɛ Ala daari, walama Ala bɛ kuma don min da ra
ka mɔgɔw waaju, ni a bɛ o kɛ ka a kun datugunin to, o cɛ bɛ a kuntigi
le dɔgɔyara.
5 Muso min fana bɛ Ala daari, walama Ala bɛ kuma don min da ra
ka mɔgɔw waaju, ni a bɛ o kɛ ka a kun lakolon to, o muso bɛ a kuntigi
le dɔgɔya; a bɛ i n'a fɔ o muso kun gbananin lo.
6 Sabu ni muso min t'a fɛ ka a kun datugu, o tuma a ye a kunsigi
tigɛ fana. Nka ni aw yɛrɛ k'a lɔn ko ni muso ka a kunsigi tigɛ, walama
ka a kun gbana, ko o ye maroyako le ye muso ma, o tuma a ye a kun
datugu.
7 Cɛ kɔni man kan ka a kun datugu, sabu ale ye Ala bɔɲɔgɔnna ni
Ala nɔɔrɔ le ye; muso kɔni ye cɛ nɔɔrɔ le ye.
8 Sabu cɛ ma dan ka bɔ muso ra; muso le bɔra cɛ ra.
9 Cɛ ma dan muso kosɔn, muso le danna cɛ kosɔn.
10 O le kosɔn, mɛlɛkɛw kosɔn, tagamasiyɛn dɔ ka kan ka sɔrɔ muso
kun na, min ye o fanga tagamasiyɛn ye.

10:26 10.26 Nin kuma fɔra Zaburu 24.1.

11 Nka o bɛɛ n’a ta, Matigi ɲa kɔrɔ, muso tɛ se ka ɲa cɛ kɔ, cɛ fana
tɛ se ka ɲa muso kɔ.
12 Sabu muso danna ka bɔ cɛ ra cogo min na, cɛ fana bɛ woro muso
le sababu ra. O bɛɛ bɔra Ala yɛrɛ le ra.
13 Ayiwa, aw yɛrɛ y’a flɛ kɛ: yala a bɛnnin lo ko muso kunnakolon
ye Ala daari wa?
14 Ka kaɲa ni adamaden dancogo ye, aw m’a ye ko ni cɛ ka kunsigijan
bla ko o ye maroyako le ye wa?
15 Nka ni muso le ka kunsigijan bla, o ye dawula le ye ale fɛ, sabu
Ala ka kunsigijan di ale ma, ka o kɛ k’a kun datugu.
16 Ayiwa, ni dɔ belen b’a fɛ ka sɔsɔri kɛ nin ko ra tuun, anw kɔni ma
landa wɛrɛ lɔn nin kɔ; landa wɛrɛ fana tɛ lanabagaw ta jɛnkuruw si
fɛ nin kɔ.

Matigi ta domuni kɛcogo
(Matiyu 26.26-29; Marika 14.22-25; Luka 22.15-20)

17 Ayiwa, ne bɛna min fɔ aw ye sisan, ne kɔni tɛ se ka aw tando o ra.
O ye ko ni aw bɛ ɲɔgɔn lajɛn, o tɛ dɔ fara aw ta ɲa kan, fɔ ka dɔ fara
aw ta juguya le kan.
18 A fɔlɔ, ne k’a mɛn ko ni aw ka lajɛn, aw bɛ taran. Ne b’a miiri
fana ko can bɛ sɔrɔ o kuma ra.
19 Ne k’a lɔn ko jagboya lo ko aw ye taran, janko minw bɛ
lanabagasɔbɛw ye aw cɛ ra, olugu ye lɔn ka bɔ tɔw ra.
20 Aw bɛ lajɛn ko aw bɛ Matigi ta domuni kɛ, nka aw bɛ min kɛ, o
kɔni tɛ Matigi ta domuni ye tuun.
21 Sabu ni aw ka lajɛn Matigi ta domuni kama, bɛɛ bɛ girin ka ben
a yɛrɛ ta domuni kan ka o domu; a laban dɔw kɔngɔtɔ bɛ to, k’a sɔrɔ
dɔw minna ka fa fɔ ka ɲanamini.
22 O tuma so tɛ aw fɛ aw bɛ se ka domuni kɛ, ani ka min yɔrɔ min
na wa? Yala aw b’a fɛ ka Ala ta jɛnkuru mɔgɔw le mafiyɛnya wa, ani
fɛn tɛ minw boro ka olugu lamaroya? Aw ko ne ye mun le fɔ? Ne ye
aw tando wa? Ne tɛ se ka aw tando nin ko ra fiyewu.
23 Ayiwa, Matigi ka ne karan min na, ne fana ka aw karan o le ra:
Lon min su fɛ o tun bɛna Matigi Yesu janfa, o lon su fɛ a ka buru ta;*
24 a ka baraka la Ala ye, k’a tigɛtigɛ, k’a fɔ ko: «Nin ye ne farikolo le
ye; nin ye aw ta ye. Aw ye nin kɛ ka aw hakiri jigi ne ra.»
25 O cogo ra, domuni bannin kɔ, Yesu ka jifiyɛ ta, rɛzɛnji tun b’a
kɔnɔ. A ko: «Ala bɛ jɛnɲɔgɔnyakura* min don ni mɔgɔw ye ne jori
baraka ra, o le ye nin ye. Ni aw bɛ a min tuma o tuma, aw ye o kɛ ka
aw hakiri jigi ne ra.»
26 Sabu ni aw ka nin buru ɲimi, ani ka nin minnifɛn min tuma o
tuma, aw bɛ Matigi ta saya ko le fɔ, fɔ ka na se a natuma ma.
27 O kosɔn ni mɔgɔ o mɔgɔ bɛ o buru ɲimi, walama ka o minnifɛn
min cogo dɔ ra, cogo min tɛ Matigi bonya, o tigi ka a yɛrɛ jaraki, sabu
a ka Matigi farikolo ni a jori le mafiyɛnya.
28 O kosɔn bɛɛ ka kan ka a yɛrɛ jusukun sɛgɛsɛgɛ fɔlɔ, ka sɔrɔ ka
buru ɲimi, ani ka minnifɛn min.

---

* **11:23 11.23** Matigi ta domuni ko: Matiyu 26.26-28; Marika 14.22-25; Luka 22.15-20.

29 Ni o tɛ, ni mɔgɔ min ka o buru ɲimi, ka o minnifɛn min, k'a sɔrɔ
kɔrɔ min b'a ra ka kaɲa ni Matigi farikolo ye a ma o jate, o tigi ka o
buru ɲimi, ka minnifɛn min ka kiti le ben a yɛrɛ kan.
30 O le kosɔn barakantanw ni banabagatɔw ka ca aw cɛ ra. O le
kosɔn fana caman sara.
31 Ni an ka an jusukun sɛgɛsɛgɛ fɔlɔ ka sɔrɔ ka domuni kɛ, ka
minnifɛn min, kiti tɛna tigɛ an kan tuun.
32 Ni i k'a ye ko Matigi bɛ kiti tigɛ an kan, a bɛ an koro le janko an
kana taga don kiti ra ni mɔgɔ tɔw ye.
33 Ayiwa, o cogo ra ne balemaw, ni aw bɛ lajɛn ka Matigi ta domuni
kɛ, aw ye ɲɔgɔn kɔnɔ.
34 Ni kɔngɔ bɛ dɔ ra, o tigi ye domuni kɛ a ta so, janko aw kana lajɛn
ka kiti ben aw yɛrɛ kan.
Ayiwa, ni ne yɛrɛ nana se aw fɛ yi, ne bɛna ko tɔw ɲanabɔ.

12

Lanabagaw bɛɛ ni o ninyɔrɔ lo Ala ta nɛɛma ra
(Ɛfɛsikaw 4.4-16; Rɔmukaw 12.3-8)

1 Ayiwa, ne balemaw, min ye Nin Saninman* ta kow ye, ne t'a fɛ aw
ye kɛ kolɔnbariw ye o kow ta fan fɛ.
2 Aw yɛrɛ k'a lɔn ko wagati min aw tun bɛ Alalɔnbariya ra, aw tun
bɛ boribori jow nɔ fɛ, o minw tɛ se ka kuma.
3 Ayiwa, ne b'a fɔ aw ye ko Nin Saninman bɛ mɔgɔ o mɔgɔ kɔnɔ, o
tigi tɛ se k'a fɔ ko «Yesu danganin lo.» Ni Nin Saninman tɛ mɔgɔ o
mɔgɔ kɔnɔ fana, o tigi tɛ se k'a fɔ ko «Yesu le ye Matigi ye.»
4 An bɛ ninyɔrɔ minw sɔrɔ Ala ta nɛɛma ra, o ninyɔrɔw suguya ka
ca, nka Nin Saninman kelen le bɛ o di.
5 A bɛ baara minw di an ma, o baaraw suguya ka ca, nka a bɛɛ bɛ
kɛ Matigi kelen le ye.
6 Baara kɛcogoyaw fana ka ca, nka Ala kelen le bɛ o baraka di an bɛɛ
ma.
7 Nin Saninman bɛ baara dɔ di lanabaga bɛɛ kelen kelen ma,
lanabaga tɔw bɛɛ ta nafa kama.
8 Nin Saninman bɛ hakiritigiyakuma di dɔ ma, ka lɔnniya kuma di
dɔ wɛrɛ ma; o Nin Saninman kelen le bɛ o bɛɛ di.
9 O Nin Saninman kelen bɛ lanayaba di dɔ ma; ale kelen bɛ
banabagatɔw kɛnɛyari se di dɔ wɛrɛ ma;
10 a bɛ kabakow kɛri se di dɔ ma, a bɛ Ala ta kuma don dɔ da ra
ka mɔgɔw waaju, a bɛ se di dɔ ma ka Ala ta miiriya ni miiriya wɛrɛw
faranfasi ka bɔ ɲɔgɔn na, a bɛ se di dɔ ma ka kan wɛrɛw fɔ, ka se di
dɔ ma ka o kanw kɔrɔ fɔ.
11 Nin Saninman kelen le bɛ o kow bɛɛ kɛ, ka bɛɛ kelen kelen ninyɔrɔ
di a ma ka kaɲa ni ale yɛrɛ sago ye.

Lanabagaw kɛra farikolo kelen ye

12 Mɔgɔ farikolo ye kelen le ye, nka a yɔrɔw ka ca. Ayiwa, farikolo
yɔrɔw ni o caya bɛɛ, o bɛɛ ye farikolo kelen ye cogo min na, an minw
bɛ Kirisita* ta jɛnŋɔgɔnya ra, anw fana bɛ ten le.
13 Sabu an bɛɛ batizera Nin Saninman* kelen le ra, ka jɛn ka kɛ i ko
farikolo kelen. Ni an kɛra Yahudiya ye walama siya wɛrɛ mɔgɔ o, ni

an kɛra jɔn ye walama hɔrɔn o, an bɛɛ minna Nin Saninman kelen le ra.
14 Ayiwa, farikolo tɛ yɔrɔ kelen dɔrɔn ye, nka a yɔrɔw ka ca.
15 Ni sen ko, ko ale ma kɛ boro ye minkɛ, ko ale nin tɛ farikolo ra o, yala o bɛ se k'a to ko a tɛ kɛ farikolo yɔrɔ dɔ ye wa?
16 Ni toro fana ko, ko ale ma kɛ ɲaden ye minkɛ, ko ale nin tɛ farikolo ra o, yala o bɛ se k'a to ko a tɛ kɛ farikolo yɔrɔ dɔ ye wa?
17 Ni mɔgɔ farikolo bɛɛ tun ye ɲaden dɔrɔn ye, a tun bɛna mɛnni kɛ cogo di? Walama ni a bɛɛ tun bɛ toro le ye, a tun bɛna kasa mɛn cogo di?
18 Ala ka farikolo yɔrɔ bɛɛ kelen kelen don farikolo ra ka kaɲa ni a yɛrɛ sago ye.
19 Ni farikolo yɔrɔ bɛɛ tun kɛra yɔrɔ kelen dɔrɔn ye, yala a tun bɛna kɛ farikolo ye tuun wa?
20 O le kosɔn farikolo yɔrɔw ka ca, nka farikolo ye kelenpe le ye.
21 O ra, ɲaden tɛ se k'a fɔ boro ye ko: «Ne mako tɛ i ra.» Kun fana tɛ se k'a fɔ senw ye ko: «Ne mako tɛ aw ra.»
22 An b'a ye ko baraka tɛ farikolo yɔrɔ minw na cɔ, an mako bɛ olugu yɛrɛ le ra kosɛbɛ.
23 An b'a miiri ko farikolo yɔrɔ minw tɛ foyi ye dɛ, an bɛ an janto o yɔrɔw le ra ka tɛmɛ yɔrɔ tɔw kan. Farikolo yɔrɔ minw ye an maroyayɔrɔw ye, an bɛ an janto o yɔrɔw le ra ka tɛmɛ yɔrɔ tɔw kan.
24 Yɔrɔ minw tɛ maroyayɔrɔw ye, an mako t'a ra ka an janto o yɔrɔw ra. An tɛ farikolo yɔrɔ minw jate fɛn ye, Ala ka farikolo dan ka bonya la olugu le kan.
25 A ka o kɛ janko farikolo yɔrɔw si kana faran ka bɔ ɲɔgɔn na, nka farikolo yɔrɔw bɛɛ kelen kelen ye o janto ɲɔgɔn na.
26 Ni farikolo yɔrɔ dɔ bɛ tɔɔrɔ, farikolo yɔrɔ tɔw bɛɛ le bɛ tɔɔrɔ ni a ye fana. Ni farikolo yɔrɔ dɔ ka bonya sɔrɔ, farikolo yɔrɔ tɔw bɛɛ le bɛ ɲagari ni a ye.
27 Aw ye Kirisita* farikolo le ye, aw bɛɛ kelen kelen ye a farikolo yɔrɔ dɔ le ye.
28 O le kosɔn Ala ka mɔgɔ dɔw sigi lanabagaw ta jɛnkuru* kunna, k'a fɔlɔ kɛ ciradenw* ye, a flanan ye ciraw ye, a sabanan ye karamɔgɔw ye; o kɔ, a ka se di dɔw ma ka kabakow kɛ, ka banabagatɔw kɛnɛyari se di dɔw ma, ka se di dɔw ma ka mɔgɔw dɛmɛ, ka dɔw kɛ ɲamɔgɔw ye, ka se di dɔw ma ka kan wɛrɛw fɔ.
29 Yala bɛɛ le kɛra ciradenw ye wa? Bɛɛ le kɛra ciraw ye wa? Bɛɛ le kɛra karamɔgɔw ye wa? Bɛɛ le bɛ kabakow kɛra wa?
30 Banabagatɔw kɛnɛyari se dira bɛɛ le ma wa? Bɛɛ le bɛ kan wɛrɛw fɔra wa? Bɛɛ le bɛ se ka kan wɛrɛw kɔrɔ fɔ wa?
31 Ayiwa, Ala bɛ ninyɔrɔ minw di an ma a ta nɛɛma ra, o minw nafa ka bon kosɛbɛ, aw ye kɛ o le fɛ.
Nka ne bɛna a ɲinicogo bɛɛ ra ɲumanman yira aw ra sisan.

13

Kanuya
(Matiyu 22.36-40; Rɔmukaw 13.8-10; Yuhana 3.16-19; Yuhana fɔlɔ 4.7-21)
1 Ayiwa, hali ni ne bɛ se ka adamadenw ta kanw bɛɛ fɔ, ka mɛlɛkɛw fana ta kanw fɔ, ni kanuya tɛ ne jusu ra, ne ta kuma ye

mankan gbansan le ye, i ko siranɛgɛ gbasitɔ mankan, walama i ko siranɛgɛtɛgɛrɛ mankan.
2 Hali ni Ala bɛ kuma don ne da ra ka mɔgɔw waaju, ni a bɛ gundokow bɛɛ yira ne ra, ani lɔnniya bɛɛ, hali ni lanaya bɛ ne fɛ fɔ ne bɛ se ka kuruw bɔ o nɔ ra, ni kanuya tɛ ne jusu ra, ne tɛ foyi ye.
3 Hali ni ne ka ne borofɛnw bɛɛ tarantaran fagantanw na ka o baro, ka ne farikolo yɛrɛ di k'a jɛni Ala ko kosɔn, ni kanuya tɛ ne jusu ra, o si tɛ foyi ɲa ne ye.
4 Kanuya bɛ muɲu, a bɛ koɲuman kɛ, a tɛ ɲangboya kɛ, a tɛ waso, a tɛ a yɛrɛ bonya,
5 a tɛ maroyako kɛ, a tɛ a yɛrɛ dɔrɔn ta nafa ɲini, a tɛ dimi joona, a tɛ kojugu miiri ni mɔgɔ ye,
6 a tɛ ɲagari terenbariya ra; a bɛ ɲagari can le kan,
7 a bɛ yafa tuma bɛɛ, lanaya b'a fɛ tuma bɛɛ, jigiya b'a fɛ tuma bɛɛ, a bɛ ko sɔnmina tuma bɛɛ.
8 Kanuya tɛ ban fiyewu. Ala bɛ kuma don minw da ra ka mɔgɔw waaju, o bɛna ban; kan wɛrɛw fɔri bɛna ban, an ta lɔnniya fana bɛna ban.
9 Sabu an ka dɔɔnin dɔrɔn le lɔn; Ala bɛ kuma min don an da ra ka mɔgɔw waaju, dan bɛ o ra fana.
10 Nka min dafara, ni o nana lon min na, an ta lɔnniya min ma dafa, o bɛna dabla.
11 Wagati min ne tun ye denmisɛn ye, ne tun bɛ kuma i ko denmisɛn, ne tun bɛ miiri i ko denmisɛn, ne tun bɛ kow jate mina i ko denmisɛn. Nka kabini ne kɔrɔyara, ne ka denmisɛnya ko bɛɛ dabla.
12 O cogo ra, bi an bɛ fɛnw yera i n'a fɔ an b'a flɛra dugalen le ra, a ma gbɛya. Nka lon dɔ an bɛna a ye ɲada ni ɲada. Bi kɔni, dan bɛ ne ta lɔnniya ra; nka lon dɔ ne bɛna fɛn bɛɛ lɔn ka ɲa i n'a fɔ Ala ka ne yɛrɛ lɔn cogo min na.
13 Ayiwa, sisan, nin fɛn saba le bɛ to o nɔ ra: lanaya, ani jigi, ani kanuya. Nka a bɛɛ ra belebeleba ye kanuya le ye.

14

Kan wɛrɛw fɔri ani waajuri

1 O kosɔn ne balemaw, aw ye jija ka kanuya le ɲini. Nin Saninman* bɛ ninyɔrɔ minw di an ma, aw ye kɛ olugu fana fɛ; nka ka kuma sɔrɔ Ala fɛ ka mɔgɔw waaju, aw ye kɛ o le fɛ kosɛbɛ.
2 Sabu mɔgɔ min bɛ kan wɛrɛ fɔ, o tigi tɛ kuma mɔgɔw fɛ, nka a bɛ kuma Ala le fɛ. Mɔgɔ si tɛ a ta kuma faamu, sabu a bɛ gundow le fɔ Nin Saninman baraka ra.
3 K'a sɔrɔ Ala bɛ kuma don mɔgɔ min da ra ka mɔgɔw waaju, ale bɛ kuma mɔgɔw fɛ, ka o baraka bonya lanaya ra, ka o ja gbɛlɛya, ka o jusu saaro.
4 Min bɛ kan wɛrɛw fɔ, o tigi bɛ a yɛrɛ le baraka bonya; k'a sɔrɔ Ala bɛ kuma don mɔgɔ min da ra ka mɔgɔw waaju, o bɛ lanabagaw ta jɛnkuru bɛɛ le baraka bonya.
5 Ne b'a fɛ aw bɛɛ ye kan wɛrɛw fɔ; nka ni Ala bɛ kuma don aw bɛɛ da ra ka mɔgɔw waaju, o ka di ne ye ka tɛmɛ kan wɛrɛw fɔri kan. Ka mɔgɔw waaju, nafa bɛ o ra ka tɛmɛ kan wɛrɛw fɔri kan, fɔ ni a fɔbaga k'a kɔrɔ fɔ janko lanabagaw bɛɛ ye nafa sɔrɔ a ra.

6 Ayiwa, ne balemaw, sisan ni ne tagara aw fɛ ka taga kɛ kuma ye
kan wɛrɛw ra, aw bɛna mun nafa le sɔrɔ o ra, ni ne ta kuma ma kɛ
kuma gbɛnin ye ka Ala ta kow yira aw ra, ka lɔnniya di aw ma, ka aw
waaju, walama ka aw karan?
7 Hali nin tɛ fɛn minw na, k'a sɔrɔ o bɛ mankan bɔ, i n'a fɔ filen,
walama gɔni, ni o fɛnw tɛ kan gbɛnin bɔra, o tuma jɔn le bɛna a lɔn
ko nin dɔnkiri le bɛ fɔra filen na, walama gɔni na?
8 Buru min bɛ fiyɛ ka kɛrɛkɛdenw wele, ni o tɛ kan ɲanaman bɔra,
o tuma jɔn le bɛna a yɛrɛ labɛn kɛra kama?
9 Ayiwa, ni aw fana ta kumafɔta ma kɛ kuma gbɛnin ye, aw bɛ min
fɔra, jɔn le bɛna o faamu? A bɛ i n'a fɔ aw bɛ kumana gbansan le.
10 Kan suguya caman bɛ fɔ dunuɲa kɔnɔ, o bɛɛ n'a ta, a bɛɛ bɛ faamu.
11 Nka kan min bɛ fɔra, ni ne tɛ o mɛn, o tuma o kan fɔbaga bɛ kɛ
ne fɛ i ko siya wɛrɛ mɔgɔ; ne fana bɛ kɛ ale fɛ i ko siya wɛrɛ mɔgɔ.
12 Ayiwa, i n'a fɔ aw bɛ Nin Saninman ta kow nɔ fɛ, o tuma fɛn minw
bɛ se ka lanabagaw baraka bonya, aw ye o le ɲini caman.
13 Ayiwa, min bɛ kan wɛrɛw fɔ, o tigi ye Ala daari janko a ye se ka o
kanw kɔrɔ fɔ.
14 Sabu ni ne bɛ Ala daari kan wɛrɛ ra, ne kɔni b'a lɔn ko ne bɛ Ala
daarira ni ne jusukun ye, nka ne bɛ min fɔra, ne yɛrɛ tɛ o faamu.
15 O tuma ne ka kan ka mun kɛ? Ne bɛ se ka Ala daari kan wɛrɛ ra
Nin Saninman baraka ra, nka mɔgɔw bɛ kan min faamu, ne bɛ se ka
a daari o ra fana. Ne bɛ se ka Alatandodɔnkiriw la kan wɛrɛw ra, nka
mɔgɔw bɛ kan min faamu, ne bɛ se ka a la o ra fana.
16 Ni o tɛ, ni i bɛ baraka la Ala ye kan wɛrɛ le ra, mɔgɔ tɔ minw bɛ
jama ra, olugu bɛna a fɔ cogo di ko «amina», i ta barakalari ra, ni ele
ka min fɔ, o ma o faamu?
17 Ele kɔni ta barakalari ɲana kosɛbɛ; nka olugu ma nafa sɔrɔ a ra.
18 Ne bɛ Ala fo, sabu ne bɛ kan wɛrɛw fɔ ka tɛmɛ aw bɛɛ kan.
19 Nka lanabagaw ta jɛnkuru cɛ ma, ne ye kumakan looru dɔrɔn fɔ,
mɔgɔw bɛ se ka min faamu, janko ka mɔgɔw karan, ne fɛ o ka fisa hali
kumakan waga tan ye kan wɛrɛ ra, mɔgɔ tɛ min faamu.
20 Ne balemaw, aw kana kɛ denmisɛnw ye hakiri tan fan fɛ. Ni
kojugu lo, aw ye kɛ i ko denfitiniw; nka hakiri ta fan fɛ, aw ye
mɔgɔkɔrɔbaw ye.
21 A sɛbɛra sariya ra ko:
«Mɔgɔ minw bɛ kan wɛrɛw fɔ, ne bɛna olugu le ta;
ne bɛna siya wɛrɛw mɔgɔw le ta ka kuma nin mɔgɔw fɛ,
o bɛɛ n'a ta, o tɛna ne lamɛn.»
22 O kosɔn kan wɛrɛw fɔri tɛ tagamasiyɛn ye lanabagaw fɛ; taga-
masiyɛn lo lanabariw le fɛ. Nka ka kuma sɔrɔ Ala fɛ ka mɔgɔw waaju,
o tɛ tagamasiyɛn ye lanabariw fɛ; tagamasiyɛn lo lanabagaw le fɛ.
23 Ayiwa, ni aw lanabagaw ta jɛnkuru bɛɛ ka lajɛn, ni aw bɛɛ ka kɛ
kuma ye kan wɛrɛw ra, ni mɔgɔ gbansan dɔw, walama lanabari dɔw
nana don aw cɛ ra, ka o ye, o tɛna a fɔ ko aw ye fatɔw le ye wa?
24 K'a sɔrɔ ni Ala ka kuma don aw bɛɛ da ra ka mɔgɔw waaju, ni
lanabari dɔ, walama mɔgɔ gbansan dɔ nana don aw cɛ ra, aw bɛɛ ta
kuma bɛna a ta miiriya yɛlɛma, k'a to a ye lɔ a ta jurumun na.

14:21 14.21 Nin kuma fɔra Ezayi 28.11-12.

25 Miiriya dogonin minw bɛ a jusukun na, o bɛna bɔ kɛnɛ kan; a
bɛna a kinbiri gban ka a ɲa biri dugu ma ka Ala bato, k'a fɔ a yɛrɛ da
ra ko can ra, Ala bɛ aw fɛ.

Fɛn bɛɛ ye kɛ cogo bɛnnin na

26 Ayiwa, ne balemaw, aw ka kan ka mun le kɛ? Ni aw ka ɲɔgɔn
lajɛn, ni Alabatodɔnkiri bɛ dɔ fɛ, o ye o la; ni kuma bɛ dɔ fɛ ka tɔw
karan, o ye o fɔ; ni Ala ka fɛn dɔ yira dɔ ra, o fana ye o fɔ; ni Ala ka
kan wɛrɛ yira dɔ ra, o ye o fɔ; ni dɔ bɛ se ka o kan kɔrɔ fɔ fana, o ye
o fɔ. Nka a bɛɛ ye kɛ, janko ka lanabagaw baraka bonya.
27 Minw bɛ kuma kan wɛrɛw ra, o kana tɛmɛ mɔgɔ fla walama saba
kan. O fana ye kuma kelen kelen, ani mɔgɔ ye sɔrɔ fana ka a kɔrɔ fɔ.
28 Ni mɔgɔ tɛ yi min b'a kɔrɔ fɔ, o tuma kan wɛrɛ fɔbagaw ye je
lanabagaw cɛ ra. O y'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ, o ni Ala cɛ.
29 Ala bɛ kuma don minw da ra ka mɔgɔw waaju, olugu ra mɔgɔ fla
walama saba ye kuma. Tɔw y'a lamɛn, ka a sɛgɛsɛgɛ.
30 Nka ni Ala ka ko wɛrɛ yira mɔgɔ wɛrɛ ra, min kɔnna ka kuma ta,
o ka kan ka je.
31 Ni Ala ka kuma don aw bɛɛ da ra ka mɔgɔw waaju, aw bɛɛ bɛ se
ka kuma ka ɲɔgɔn sɔn, janko ka bɛɛ karan, ka bɛɛ ja gbɛlɛya.
32 Ala ta kuma waajurikɛbagaw ka kan ka se ka o yɛrɛ mina kuma
ta fan fɛ.
33 Sabu Ala tɛ koɲagaminin fɛ, fɔ hɛra.
Ayiwa, i n'a fɔ a bɛ kɛ Ala ta mɔgɔ saninmanw ta jɛnkuru tɔw bɛɛ
ra cogo min na,
34 musow ka kan ka je lanabagaw ta jɛnkuruw* ra, sabu a daganin
tɛ ko o ye kuma ta o yɔrɔw ra. O ka kan ka o yɛrɛ majigi, i n'a fɔ sariya
b'a fɔ cogo min na fana.
35 Ni min b'a fɛ ka ko dɔ faamu, o ye a cɛ ɲininka so kɔnɔ. Sabu
musow ye kuma lanabagaw ta jɛnkuru* ra, o ye ko bɛnbari le ye!
36 O tuma aw b'a miiri ko Ala ta Kuma sindira aw le fɛ yi wa? Walama
ko a sera aw dɔrɔn le ma wa?
37 Ni dɔ b'a miiri ko Ala ka kuma don ale da ra ka mɔgɔw waaju,
walama ko Nin Saninman* ka sebagaya dɔ di a ma, o tigi ka kan k'a
lɔn ko ne bɛ min fɔra, ko o ye Matigi ta cifɔnin le ye.
38 Ni min fana ma nin kow lɔn, i b'a sɔrɔ ko Ala ma ale fana lɔn.
39 Ayiwa, ne balemaw, ka kuma sɔrɔ Ala fɛ ka mɔgɔw waaju, aw ye
kɛ o le fɛ kosɛbɛ; aw kana mɔgɔ bari ka kan wɛrɛw fɔ fana.
40 Nka a ye kɛ cogo bɛnnin na, fɛn bɛɛ ye kɛ ka kaɲa ni a kɛcogo ye.

15

Yesu Kirisita kunuko

1 Ayiwa, ne balemaw, ne ka Kibaro Diman* min lase aw ma, aw
sɔnna o ma ka jija ka to o kan; ayiwa, aw y'a to ne ye aw hakiri jigi o
ra tuun.
2 Aw kisira o le sababu ra, ni aw kɔni ka a sira tagama i n'a fɔ ne ka
aw karan a ra cogo min na; ni o tɛ, aw ta lanaya kɛra gbansan le ye.
3 Ne karanna min na, ne kɔnna ka aw karan o le ra, ko Kirisita* sara
an ta jurumunw kosɔn, i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na;
4 a su donna, a saya tere sabanan a kununa, i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu
kɔnɔ cogo min na.

5 A kununin kɔ a ka a yɛrɛ yira Piyɛri ra; o kɔ, a ka a yɛrɛ yira
ciraden* tan ni fla ra.
6 O kɔ, a ka a yɛrɛ yira balema lanabaga minw na yɔrɔnin kelen na,
o ka ca ni mɔgɔ kɛmɛ looru ye. Olugu caman belen bɛ si ra bi, nka
dɔw sara.
7 O kɔ, a ka a yɛrɛ yira Yakuba ra, ka a yɛrɛ yira ciraden tɔw bɛɛ ra.
8 O bɛɛ le kɔ, a ka a yɛrɛ yira ne Pɔli fana ra, ne min kɛra i ko den
kɔgɔbari.
9 Sabu ne le ye ciradenw bɛɛ ra fitini ye. Ne yɛrɛ man kan ka wele
ko ciraden, sabu ne ka Ala ta jɛnkuru mɔgɔw tɔɔrɔ kosɛbɛ.
10 Nka ne ye min ye bi, Ala ta nɛɛma le baraka ra ne sera ka kɛ o ye.
Ala ka o nɛɛma min kɛ ne ye, o ma kɛ gbansan ye fiyewu! Sabu ne ka
baara kɛ ka tɛmɛ tɔw bɛɛ kan. Nka ne yɛrɛ baraka le ma o kɛ; Ala ta
nɛɛma min bɛ ne kan, o baraka lo!
11 O kosɔn ni a kɛra ne le ye o, ni a kɛra ciraden tɔw le ye o, an bɛɛ
bɛ nin waajuri kelen le kɛra; aw fana lara o le ra.

Lanabagaw kunuko

12 Ayiwa, ni anw bɛ waajuri kɛra k'a fɔ ko Kirisita* kununa ka bɔ
saya ra, mun kosɔn aw dɔw b'a fɔra ko suw tɛna kunu?
13 Ni can lo ko suw tɛna kunu, o tuma Kirisita fana ma kunu le kɛ!
14 Ni a fana kɛra ko Kirisita ma kunu, o tuma an ta waajuri ye
gbansan le ye, aw ta lanaya fana ye gbansan le ye.
15 Ka fara o kan, ni suw tɛna kunu, a bɛ i n'a fɔ an kɛra seerejuguw
le ye Ala ta fan fɛ; sabu an ka seereya kɛ ni Ala tɔgɔ ye, ko a ka Kirisita
kunu, k'a sɔrɔ a m'a kunu.
16 Sabu ni mɔgɔ tɛna kunu lahara, o tuma Kirisita fana ma kunu.
17 Ni Kirisita fana ma kunu, o tuma aw ta lanaya ye gbansan le ye,
aw ta jurumun fana bɛ aw ra hali bi.
18 Lanabaga minw sara, olugu si tɛ kisi fana.
19 Ni an jigi bɛ Kirisita kan dunuŋa ra yan dɔrɔn le, o tuma anw le
ye mɔgɔw bɛɛ ra ɲanibagatɔw ye.
20 Nka, can ra, Kirisita kununa ka bɔ saya ra. Minw sara, Ala ka a
kunu k'a kɛ olugu ra mɔgɔ fɔlɔ ye, k'a yira ko olugu fana bɛna kunu.
21 Sabu saya donna dunuŋa ra mɔgɔ kelen le sababu ra, suw kununi
fana nana mɔgɔ kelen le sababu ra.
22 Mɔgɔ bɛɛ bɛ sa, sabu o bɔra Adama ra; o cogo ra fana bɛɛ bɛna
ɲanamanya kokura Kirisita sababu ra.
23 Nka bɛɛ ta bɛna kɛ a ta wagati le ra. Kirisita kɛra fɔlɔ ye; o kɔ,
minw kɛra a ta mɔgɔw ye, a nawagati ra, olugu fana bɛna kunu.
24 O kɔ, a laban bɛ se. O wagati ra Kirisita bɛna kuntigiyaw bɛɛ cɛn,
ani sebagayaw bɛɛ, ani fangatigiyaw bɛɛ; o kɔ a bɛ Masaya* lasekɔ Fa
Ala ma.
25 Sabu jagboya lo ko Kirisita ye sigi masaya ra, fɔ Ala ye a juguw
bɛɛ majigi ka o bla a sen jukɔrɔ.
26 A bɛna jugu laban min halaki, o ye saya ye.
27 Sabu a sɛbɛra ko: «Ala ka fɛn bɛɛ bla a sen jukɔrɔ.» Nka ni a fɔra
ko a ka fɛn bɛɛ bla a ta fanga kɔrɔ, o b'a yira ko Ala min ka fɛn bɛɛ
bla a ta fanga kɔrɔ, ko ale Ala yɛrɛ ko tɛ.

15:27 15.27 Nin kuma fɔra Zaburu 8.7; 110.1.

28 Ni fɛn bɛɛ nana kɛ Yesu ta fanga kɔrɔ wagati min na, Ala min ka
fɛn bɛɛ bla a ta fanga kɔrɔ, Dencɛ* fana bɛna a yɛrɛ bla ale Ala ta
fanga kɔrɔ. O tuma, Ala kelen le bɛna kɛ fɛn bɛɛ kunna, ka kɛ mɔgɔ
bɛɛ kunna.
29 Ayiwa, ni suw tɛna kunu, o tuma minw bɛ o yɛrɛ batize suw ye,
olugu bɛna a kɛ di? Ni suw tɛna kunu fiyewu, mun kosɔn o bɛ o yɛrɛ
batize suw ye?
30 Ayiwa, anw yɛrɛ do? Ni suw tɛna kunu, mun kosɔn wagati bɛɛ an
bɛ an yɛrɛ nin bla farati ra?
31 Lon bɛɛ ne le bɛ ne yɛrɛ dira saya ma. Can lo, ne balemaw, ne bɛ
o fɔ aw ye, sabu an Matigi Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, aw le ye ne
ta bonya kun ye.
32 Ne ka siyɛn min ta Ɛfɛsi, k'a kɛ i ko ne ni waraw le bɛ ɲɔgɔn na,
ni ne ka o kɛ adamadenw dɔrɔn le kosɔn, o tuma ne bɛ mun nafa le
sɔrɔ o ra? Ayiwa, ni suw tɛna kunu, o tuma
«an ye domuni kɛ, ka min,
sabu sini an bɛna sa.»
33 Aw kana aw yɛrɛ lafiri dɛ! «Tagamaɲɔgɔnjugu bɛ mɔgɔ bla sirajugu
kan*.»
34 Aw ye hakiri sɔrɔ, ka jurumun dabla. O le bɛnnin bɛ! Sabu dɔw
bɛ aw cɛ ra, olugu ma Ala lɔn. Ne bɛ o fɔra janko aw y'a lɔn ko o ye
aw yɛrɛ ta maroyako le ye.

Lanabagaw ta farikolokura

35 Dɔ bɛna a fɔ ko: «O tuma suw bɛna kunu cogo di? Farikolo suguya
juman le bɛna kɛ o ra?»
36 Naloman flɛ dɛ! Ni i ka siman dan dugukolo ra, ni a ma sa, a tɛ se
ka falen.
37 I bɛ simankisɛ gbansan le dan, ɲɔ, walama siman wɛrɛ kisɛ; i tɛ a
yiri yɛrɛ kuturu bɛɛ le ta k'a don dugukolo ra.
38 Nka Ala bɛ o simankisɛ falen k'a kɛ a yɛrɛ sagonan yiri ye. Ala bɛ
simankisɛ bɛɛ kɛ a ta yirisun ɲɔgɔnna le ye.
39 O cogo ra, danfɛnw fana suguya ka ca; o si tɛ kelen ye. Adamaden
farisogo bɛ a danna, bɛganw ta bɛ a danna, kɔnɔw ta bɛ a danna, jɛgɛw
ta bɛ a danna.
40 Sanfɛfɛnw fana ta bɛ a danna; dugukolokanfɛnw fana farisogo bɛ
a danna. Nka sanfɛfɛnw nɔɔrɔ ni dugukolokanfɛnw nɔɔrɔ tɛ kelen ye.
41 Tere nɔɔrɔ bɛ a danna, karo nɔɔrɔ bɛ a danna, lolow nɔɔrɔ bɛ a
danna fana. Hali lolo dɔ nɔɔrɔ ni lolo dɔ wɛrɛ nɔɔrɔ tɛ kelen ye.
42 Ayiwa, suw kunucogo bɛ ten fana. Ni su donna dugukolo ra, a bɛ
i n'a fɔ simankisɛ, a bɛ tori. Nka a toribari le bɛ kunu.
43 A cɛnnin bɛ don dugukolo ra, nka a nɔɔrɔman bɛ kunu. A
barakantan bɛ don dugukolo ra, nka a bɛ kunu ni barakaba ye.
44 Farikolo gbansan le bɛ don, nka a ɲanaman bɛ kunu ni nin ye.
Adamaden farikolo bɛ yi, Nin Saninman* bɛ farikolokura min di, o
fana bɛ yi.
45 O kosɔn a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Mɔgɔ fɔlɔ†, min ye Adama ye,
Ala ka nin don o ra k'a kɛ mɔgɔ ɲanaman ye.» Nka Adama laban‡, o
kɛra Nin* ye, Nin min bɛ mɔgɔw ɲanamanya.

15:32 15.32 Nin kuma fɔra Ezayi 22.13. * **15:33 15.33** Pɔli ka lɔnnikɛbaga dɔ ta kuma le fɔ yan, min tɔgɔ tun ye Menandiri. † **15:45 15.45** Mɔgɔ fɔlɔ: o ta ko fɔra Damina 2.7. ‡ **15:45 15.45** Adama laban: O ye Yesu Kirisita ye.

46 Nin Saninman* bɛ farikolokura min di, o ma kɛ fɔlɔ ye. Adamaden
ta farikolo gbansan le kɛra fɔlɔ ye; Nin Saninman bɛ farikolokura min
di, o ka sɔrɔ ka na kɔ fɛ.
47 Adama, min kɛra mɔgɔ fɔlɔ ye, ale bɔra dugukolo bɔgɔ ra; ale kɛra
dugukolo ta fɛn le ye. Nka tɔ kelen, Kirisita, ale bɔra sankolo ra.
48 Min bɔra dugukolo bɔgɔ ra, ale bɛ cogo min na, minw bɛɛ sɔrɔra
ale ra, olugu fana bɛ o cogo le ra. Min bɔra sankolo ra, ale bɛ cogo min
na, minw bɛɛ kɛra ale ta ye, olugu fana bɛ o cogo le ra.
49 Min bɔra dugukolo bɔgɔ ra, an bɔra o fɛ cogo min na, min bɔra
sankolo ra, an bɛna bɔ o fɛ fana ten le.
50 Ne balemaw, ne bɛ min fɔra, o kɔrɔ ye ko farisogo min bɛ an na,
an tɛ se ka don Ala ta Masaya ra ni o farisogo ye. An farisogo torita tɛ
se ka don Ala ta Masaya banbari ra.
51 Ne bɛ gundo dɔ fɔ aw ye: An bɛɛ le tɛna sa, nka an bɛɛ bɛna
yɛlɛma
52 yɔrɔnin kelen, ɲakɔmiko kelen, burulaban fiyɛtuma ra. Buru bɛna
fiyɛ, suw bɛna kunu ni farikolokura ye, farikolo min tɛ tori; anw tɔw,
anw bɛna yɛlɛma ka kɛ farikolokura ye.
53 Sabu farikolo torita min bɛ an na, jagboya lo ko o ye yɛlɛma k'a kɛ
farikolokura ye, farikolo toribari; jagboya lo fana ko an farikolokɔrɔ
ye yɛlɛma k'a kɛ farikolokura ye, farikolo min tɛ sa.
54 Ayiwa, ni an farikolo torita yɛlɛmana k'a kɛ farikolokura ye,
farikolo toribari, ni an farikolokɔrɔ yɛlɛmana k'a kɛ farikolokura ye,
farikolo min tɛ sa, o tuma, min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o bɛ kɛ can ye, ko:
«Se sɔrɔra saya kan, saya tununa pewu!
55 E, saya, i ta se bɛ min tuun?
E, saya, i ta fagaribiɲɛ bɛ min tuun?»
56 Saya ta fagaribiɲɛ ye jurumun le ye; jurumun ta fanga bɛ bɔ sariya
le ra.
57 Nka an ye baraka la Ala ye, sabu ale le bɛ se di an ma, an Matigi
Yesu Kirisita baraka ra.
58 O kosɔn, ne balema kanuninw, aw ye baraka don aw yɛrɛ ra, foyi
kana aw lasegi kɔ; aw ye taga ɲa Matigi ta baara ra wagati bɛɛ, sabu
aw k'a lɔn ko aw bɛ baara min kɛra Matigi ye, o tɛna kɛ gbansan ye.

16

Wari min lajɛnna Zeruzalɛmu lanabagaw ye
(Rɔmukaw 15.25-27)

1 Ayiwa, ne balemaw, aw bɛna wari min lajɛn k'a ci ka taga Ala ta
mɔgɔ saninmanw dɛmɛ Zeruzalɛmu, aw fana ye jija ka o ko kɛ i n'a
fɔ ne k'a fɔ Galasi lanabagaw ye cogo min na.
2 Lɔgɔkun o lɔgɔkun, a tere fɔlɔ*, ni bɛɛ kelen kelen se ka kɛ min
ye, o tigi ye o bɔ ka o bla danna ka kaɲa ni a ta sɔrɔta ye, janko ni ne
nana se yi, aw kana a fɔ ko aw bɛ wari lajɛn o wagati le ra.
3 Ayiwa, ni ne nana se yi, aw yɛrɛ bɛna mɔgɔ minw ɲanawoloma, ne
bɛna sɛbɛ dɔ don olugu boro ka o ci ka taga Zeruzalɛmu ni wari ye.
4 Ni a kɛra ko a bɛ ne yɛrɛ tagakun bɔ, o mɔgɔw bɛna fara ne kan
ka taga.

15:55 15.55 Nin kuma fɔra Ezayi 25.8; Oze 13.14. * **16:2 16.2** Lɔgɔkun tere fɔlɔ, o ye liyatilon ye (Kɛwalew 20.7).

Pɔli bɛ kuma a ta tagama ko ra

5 Ne bɛna tɛmɛ Masedoni jamana fɛ ka sɔrɔ ka se aw fɛ yi, sabu ne
b'a fɛ ka tɛmɛ Masedoni jamana le fɛ.
6 A bɛ se ka kɛ ko ne bɛna wagati dɔɔnin kɛ ni aw ye, walama ne
yɛrɛ bɛna nɛnɛwagati bɛɛ kɛ yi; o ra aw bɛna ne dɛmɛ ka ne lase ne
ta tagayɔrɔw ra.
7 Sabu ne t'a fɛ ka taga ne ɲa la aw kan dɔrɔn ka tɛmɛ; ne b'a fɛ ka
wagati dɔ kɛ ni aw ye, ni Matigi sɔnna.
8 Nka o bɛɛ n'a ta, ne bɛna to Ɛfɛsi fɔ ka taga Pantekɔti ɲanagbɛ*
wagati se.
9 Sabu sigiya t'a ra, Ala ka sira dayɛlɛ ne ye baaraba dɔ kama; ne
kɛrɛbagaw fana ka ca.
10 Ni Timote ka se yi, aw y'a minako ɲa janko a kana degu aw cɛ ra,
sabu a fana bɛ Matigi ta baara le kɛra i n'a fɔ ne.
11 Mɔgɔ kana a dɔgɔya dɛ! Aw y'a dɛmɛ ka a lase ne ma yan hɛra
ra; ne ni balema tɔw bɛɛ le bɛ a makɔnɔna yan.
12 An balemacɛ Apolɔsi kɔni, ne ka ale daari kosɛbɛ ko a ye taga ni
balemaw ye aw fɛ yi, nka a ma kɛ ale yɛrɛ sago ye ka taga yi sisan. Ni
a nana wagati wɛrɛ sɔrɔ, a bɛna taga.

Fori laban

13 Aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, ka aw yɛrɛ kɔrɔsi, ka jija ka to lanaya
ra. Aw ye aw ja gbɛlɛya, ka baraka don aw yɛrɛ ra.
14 Aw bɛ fɛn o fɛn kɛ, aw ye o bɛɛ kɛ ni kanuya ye.
15 Aw k'a lɔn ko Sitefanasi ni a ta somɔgɔw le kɛra Akayi jamana
lanabaga fɔlɔw ye. O fana ka baara kɛ ni o jusu bɛɛ ye ka Ala ta mɔgɔ
saninmanw dɛmɛ. Ne balemaw, ne b'a ɲini aw fɛ tuun
16 ko aw ye o mɔgɔ ɲɔgɔnw kan mina, ani mɔgɔ minw bɛɛ bɛ o baara
ɲɔgɔn kɛ Ala ye.
17 Ayiwa, Sitefanasi ni Fɔritunatusi ni Akayikusi, olugu bɛ ni ne ye
yan minkɛ, o diyara ne ye kosɛbɛ. O bɛ ne kɔrɔ yan aw nɔ ra.
18 O ka ne jusu suma, ka aw fana jusu suma. Aw ka kan ka o mɔgɔ
ɲɔgɔnw waleɲumanlɔn.
19 Azi jamana lanabagaw bɛ aw fo. Akila ni Pirisili ni lanabaga minw
bɛ lajɛn o ta so, olugu bɛɛ bɛ aw fo kosɛbɛ Matigi ta jɛnŋɔgɔnya ra.
20 Balemaw bɛɛ bɛ aw fo. Aw ye ɲɔgɔn fo ni kanuyafori saninman
ye.
21 Ne Pɔli, ne yɛrɛ bɛ aw fo. Ne yɛrɛ ta sɛbɛrinɔ le ye nin fori ye.
22 Ni mɔgɔ min tɛ Matigi kanu, Ala ye o tigi danga. «Maranata.» An
Matigi ye na!
23 Matigi Yesu ta nɛɛma ye kɛ aw fɛ.
24 Ne bɛ aw bɛɛ kanu Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra!

Pɔli ka lɛtɛrɛ flanan min ci KORƐNTIKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ Korɛntikaw ta lɛtɛrɛ fɔlɔ kɔ fɛ. I b'a sɔrɔ a k'a sɛbɛ k'a to Masedoni mara ra. Korɛnti tun ye Gɛrɛsi jamana dugu bɛɛ ra belebeleba ye.

Pɔli k'a fɔ Korɛntikaw ye nin lɛtɛrɛ kɔnɔ, ko ale bɛna taga o fɛ. Nka a b'a yira fana ko ale ni olugu ta ɲɔgɔnye bɛna gbɛlɛya; sabu ale bɛna kumagbɛlɛn dɔw fɔ Korɛntikaw ye, o ta kɛwale dɔw kosɔn.

A kɛra i n'a fɔ Pɔli tun kɔnna ka lɛtɛrɛ min ci o ma, ani a tun tagara o fɛ ka taga ladiri minw di o ma, o ladirikanw si ma se ka o jogo yɛlɛma, ka o bla siraɲuman kan. Korɛnti lanabaga dɔw belen tun bɛ Pɔli dɔgɔya, k'a ta baara ni a ta waajuri ko mafiyɛnya. Dɔw tun k'a jaraki wariko ta fan fɛ. O kosɔn an b'a ye nin kitabu kɔnɔ ko Pɔli bɛ kuma k'a yira ko ale ma jaraki foyi ra, ko ale ta baara kɛra ka kaɲa ni Ala ta sebagaya le ye, k'a ju sigi terenninya kan (10.8).

O bɛɛ kɔ, Pɔli bɛ o ladi ko o tun k'a latigɛ ka wari min lajɛn ka Zeruzalɛmu lanabaga fagantanw dɛmɛ, ko o ye jija ka o wari ko ɲanabɔ.

A b'a fɔ fana ko lanabagaw ta ɲamɔgɔw ye o yɛrɛ kɔrɔsi koɲagamibagaw ra.

Nin kitabu bɛ lanabagaw karan yafari ni sabari ra.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-11)*
Gbɛlɛya minw tun bɛ Pɔli ni Korɛntikaw cɛ *(1.12–7.16)*
Lanabagaw ka wari min lajɛn Zude mara lanabagaw ye *(8–9)*
Pɔli ta ciradenya bɔra Ala yɛrɛ le ra *(10–13)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli, Ala ka ne ɲanawoloma ka kaɲa ni a yɛrɛ sago ye, ka ne kɛ Yesu Kirisita ta ciraden* ye; ne ni an balemacɛ Timote le bɛ nin sɛbɛ kɛra k'a ci aw ma, aw minw ye Ala ta jɛnkuru mɔgɔw ye Korɛnti, ani Ala ta mɔgɔ saninman minw bɛɛ bɛ Akayi jamana ra.
2 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.

Pɔli bɛ Ala fo a ta dɛmɛri kosɔn

3 An ye Ala tando, min ye an Matigi Yesu Kirisita ta Ala ni a Fa ye; hina Fa lo, jususaarobaga Ala lo wagati bɛɛ.
4 Ale Ala le bɛ an jusu saaro an ta tɔɔrɔw bɛɛ ra, janko an bɛ o jususaaro min sɔrɔ ale Ala fɛ, o ye kɛ sababu ye k'a to an fana ye tɔw jusu saaro o ta tɔɔrɔkow bɛɛ ra.
5 An bɛ an ninyɔrɔ sɔrɔ siɲagako caman Kirisita ta tɔɔrɔw ra cogo min na, Ala bɛ an jusu saaro siɲagako caman fana o cogo kelen na, Yesu Kirisita baraka ra.
6 Ni tɔɔrɔ sera an ma, o bɛ kɛ sababu ye k'a to Ala ye aw jusu saaro, ani ka aw kisi. Ni Ala ka an jusu saaro, o ye aw ta jususaaro sababu

le ye fana; o le b’a to anw bɛ tɔɔrɔ minw muɲu, aw fana bɛ se ka o
tɔɔrɔ ɲɔgɔn muɲu.
7 Ayiwa, jigiya min bɛ anw fɛ aw ta ko ra, foyi tɛ se ka o jigiya cɛn;
sabu an k’a lɔn ko aw ninyɔrɔ kɛra tɔɔrɔ ra cogo min na, aw ninyɔrɔ
bɛna kɛ Ala ta jususaaro ra ten fana.
8 Ne balemaw, tɔɔrɔ min sera an ma ka an to Azi jamana ra, an b’a
fɛ aw ye o lɔn. An tɔɔrɔra yɛrɛ le, fɔ ka taga tɛmɛ an baraka dan kan;
an yɛrɛ tun m’a lɔn ko an bɛna to nin na.
9 A kɔni tun bɛ an kɔnɔ ko an ta saya latigɛra ka ban. Nka o kɛra
le janko an kana an jigi la an yɛrɛ kan, fɔ Ala dɔrɔn, ale min bɛ suw
lakunu.
10 Ale Ala le ka an kisi o sayajugu ma, ale le bɛna an bɔsi tuun o saya
ɲɔgɔn ma. An jigi b’a kan ko siɲaga wɛrɛ a belen bɛna an bɔsi tuun,
11 sabu aw fana bɛ Ala daarira an ye; o kosɔn aw ta daariri caman
baraka ra an bɛna nɛɛma min sɔrɔ Ala fɛ, o bɛna kɛ sababu ye k’a to
mɔgɔ caman fana ye baraka la Ala ye an ta ko ra.

Pɔli k’a ta tagama wagati yɛlɛma

12 Anw k’a lɔn an jusukun na ko ka Ala ɲa to an na, anw kɔni
tagamana ni jusukun kelen le ye, ka tagama can kan fana. An ka o
le kɛ yɔrɔ bɛɛ. Ka an to ni aw ye, an yɛrɛ ka dɔ fara a kan le. O le ye
an kunkɔrɔtasababu ye. Nka an ka o kɛ Ala ta nɛɛma le baraka ra; an
ma o hakiritigiya sɔrɔ mɔgɔ fɛ.
13 Aw bɛ min karanna k’a faamu, an tɛ foyi wɛrɛ fɔra an ta sɛbɛw
kɔnɔ ni o tɛ. Ne jigiya b’a kan fana ko aw bɛna a faamu ka ɲa,
14 i n’a fɔ aw k’a faamu dɔɔnin ka ban cogo min na, ko Matigi Yesu
nalon na, anw bɛna kɛ aw kunkɔrɔtasababu ye, aw fana bɛna kɛ an
kunkɔrɔtasababu ye.
15 O lanaya le kosɔn, ne tun k’a latigɛ ka taga aw fɛ yi fɔlɔ, janko Ala
ye nɛɛma aw ye siɲaga fla.
16 Sabu ne tun b’a fɛ ka tɛmɛ aw fɛ yi ka sɔrɔ ka taga Masedoni, ka
bɔ Masedoni ka na aw fɛ tuun. Ni o kɛra, aw tun bɛna ne dɛmɛ ka se
Zude mara ra.
17 Ayiwa, ne ma na se ka taga minkɛ, yala o kɔrɔ ye ko ne tun tɛ ne
sɔbɛ le ra wa, walama ko ne ka o latigɛ ka kaɲa ni adamadenw ta cogo
le ye, ka kɛ kumaflafɔbaga ye, k’a fɔ ko «ɔnhɔn» k’a yɛlɛma k’a fɔ ko
«ɔn-ɔn»?
18 Ala ye kankelentigi ye cogo min na, ne ka kuma min fɔ aw ye, o
ma kɛ «ɔnhɔn» ani «ɔn-ɔn» ye.
19 Sabu Den min bɔra Ala ra*, Yesu Kirisita, ne ni Silasi ni Timote
ka min ko waajuri kɛ aw fɛ yi, ale t’a fɔ «ɔnhɔn», k’a yɛlɛma k’a fɔ
«ɔn-ɔn», kuma kelen kan. Ale ta ye «ɔnhɔn» le ye.
20 Ale Yesu Kirisita le bɛ an ja sigi, k’a yira an na ko Ala ta layiri bɛɛ
ye can ye. O le kosɔn an bɛ «amina» fɔ a tɔgɔ baraka ra, ka Fa Ala
tando.
21 Ale Ala yɛrɛ le ka anw ni aw baraka bonya Yesu Kirisita ta
jɛŋɲɔgɔnya ra, ka an bla danna a yɛrɛ ye.
22 A ka a ta tagamasiyɛn la an kan, ka a ta Nin Saninman* fana don
an jusukun na, k’a yira ko an kɛra ale ta ye; a ka fɛn minw layiri ta an
ye, Nin Saninman le kɛra o sarati ye.
23 Ne bɛ kari Ala ra, ko ni ne bɛ faninya le tigɛra, a ye ne nin mina;
ni ne ma taga Korɛnti tuun, ne ka o kɛ janko ka aw sutara le.

24 Nka o t’a yira ko anw le ye aw kuntigiw ye lanaya ko ra dɛ! Sabu
aw ta lanaya sabatinin lo ka ban. Nka an b’a fɛ ka baara kɛ ni aw ye
janko aw ye ɲagari.

2

1 O le kosɔn, ne k’a latigɛ ko ne tɛ taga aw fɛ yi fɔlɔ, janko ne kana
taga aw jusu kasi tuun,
2 sabu ni ne ka aw jusu kasi, jɔn le bɛna ne ninsɔndiya? Aw le bɛ
ne ninsɔndiya; nka ni ne ka aw jusu kasi, aw bɛ se ka ne ninsɔndiya
cogo di?
3 O kosɔn, ne tun ka sɛbɛ ci aw ma ka aw lasɔmi, janko ni ne ka
taga, ne kana taga ɲanasisi sɔrɔ aw fɛ yi; sabu aw le ka kan ka ne
ninsɔndiya. Ne lara a ra ko ne ta ɲagari ye aw bɛɛ fana ta ɲagari le
ye.
4 Can ra, ne jusu kasininba, ani ne jusu tɔɔrɔnin, ani ne kasibagatɔ
le tun ka o sɛbɛ ci aw ma. Nka ne m’a sɛbɛ janko ka aw jusu kasi; ne
k’a sɛbɛ, janko aw y’a lɔn ko ne bɛ aw kanu kosɛbɛ.

Lanabagaw ka kan ka yafa

5 Mɔgɔ min nana ni o ɲanasisi ye, o tigi ma ne le jusu kasi; a ka aw
bɛɛ le jusu kasi; ni o tɛ, a kɔni ka aw caman le jusu kasi.
6 Aw caman bɛnna a ra ka o cɛ koro ka ban cogo min na, a man kan
ka tɛmɛ o kan.
7 Sisan, aw ka kan ka yafa a ma, ka a jusu saaro, janko a jusu kana
kasi k’a dama tɛmɛ, fɔ ka taga a baraka ban.
8 O kosɔn, ne bɛ aw daari ko aw y’a yira a ra k’a gbɛya, ko a ko ka
di aw ye hali bi.
9 Ne ta sɛbɛ kun tun ye le fana ka aw kɛ k’a flɛ, k’a lɔn ni can lo ko
aw bɛ ne kan mina fɛn bɛɛ ra.
10 Ni aw ka yafa mɔgɔ min ma, ne fana bɛ yafa o tigi ma. Ni a kɛra
ko ne ka kan ka yafa ko dɔ ra, ne bɛ yafa aw le kosɔn, ka Kirisita* kɛ
an seere ye.
11 O bɛɛ kun ye janko Setana kana donyɔrɔ sɔrɔ an cɛ ra. Sabu
miiriya minw b’a kɔnɔ, an yɛrɛ ka o lɔn.

Hami min tun bɛ Pɔli ra Torohasi

12 Ayiwa, ne sera Torohasi Kirisita* ta Kibaro Diman* waajuri kama
tuma min na, ne k’a ye ko Matigi ka sira dɔ dayɛlɛ ne ye o baara kama.
13 Nka o bɛɛ n’a ta, ne hakiri tun siginin tɛ, sabu ne ma ne balemacɛ
Tite ye. O kosɔn ne ka sira ɲini o fɛ ka taga Masedoni.

Pɔli ta baarakɛcogo

(Rɔmukaw 15.17-19; Korɛntikaw fɔlɔ 1.17-24; Korɛntikaw flanan 4.1-7)

14 Ne bɛ baraka la Ala ye, sabu ale le bɛ an kɛ sesɔrɔbagaw ye tuma
bɛɛ Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya ra. Anw sababu ra a bɛ Kirisita ta lɔnniya
lase yɔrɔ bɛɛ, i ko turu kasadiman.
15 Sabu an kɛra Kirisita ta ye, ka kɛ i n’a fɔ turu kasadiman Ala fɛ.
Minw bɛ kisiri sira kan, ani minw bɛ halakiri sira kan, o kasa bɛ se o
bɛɛ ma.
16 Dɔw fɛ, o kasa ye saya kasa ye, min bɛ saya lase olugu ma. Nka
dɔw fɛ, o kasa ye ɲanamanya kasa ye, min bɛ ɲanamanya lase olugu
ma.
Ayiwa, jɔn le bɛ se ka o baara kɛ k’a ɲa sa?

17 Anw tɛ Ala ta Kuma waajuri ta k'a kɛ wariɲinisira ye, i ko mɔgɔ caman b'a kɛ cogo min na. Ala le ka an ci, o kosɔn an bɛ waajuri kɛ Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra ni jusukun gbɛnin ye Ala ɲa kɔrɔ.

3

Jɛnɲɔgɔnyakɔrɔ ni jɛnɲɔgɔnyakura

1 Ayiwa, yala ne ta kuma b'a yira ko an bɛ an yɛrɛ tɔgɔɲuman fɔra le wa? Ni an bɛ taga aw fɛ, yala an mako b'a ra i n'a fɔ mɔgɔ dɔw, ka taga ni sɛbɛ dɔ ye an boro min bɛ an tɔgɔɲuman fɔ wa, walama ko aw ye o sɛbɛ ɲɔgɔn dɔ di anw ma?

2 Aw le ye anw ta tɔgɔɲumanfɔsɛbɛ ye; o sɛbɛnin bɛ an jusukun le ra, mɔgɔ bɛɛ b'a karan k'a lɔn fana.

3 Can lo, aw ye Kirisita ta lɛtɛrɛ le ye, min sɛbɛra an ta waajuri sababu ra. A ma sɛbɛ ni dabaji ye, a sɛbɛra ni Ala ɲanaman ta Nin Saninman* le ye; a ma sɛbɛ kabakuru walaka kan, a sɛbɛra mɔgɔw jusukun le kan.

4 O lanaya le bɛ an fɛ Ala ɲa kɔrɔ, Kirisita sababu ra.

5 A tɛ i n'a fɔ ko sebagaya bɛ an yɛrɛ fɛ ka nin baara ɲɔgɔn kɛ an yɛrɛ ma; nka an ta baraka bɛɛ bɛ bɔ Ala le ra.

6 Sabu ale le ka o se di an ma, ka kɛ jɛnɲɔgɔnyakura* ta baaradenw ye, jɛnɲɔgɔnya min ju ma sigi sariya sɛbɛnin kan, nka a ju sigira Nin Saninman le kan; sabu sariya sɛbɛnin bɛ na nin saya le ye, nka Nin Saninman bɛ mɔgɔ ɲanamanya.

7 Ayiwa, sariya min bɛ saya lase mɔgɔ ma, Ala ka o kumakanw sɛbɛ kabakuru walakaw kan. O kɛra fɛn nɔɔrɔman ye, k'a kɛ fɔ Izirayɛlimɔgɔw tun tɛ se ka o ɲa lɔ cira Musa ɲada ra, a ɲada nɔɔrɔ kosɔn; k'a sɔrɔ o nɔɔrɔ ma kɛ fɛn mɛɛnta ye.

8 Ayiwa, ni sariya nɔɔrɔ kɛra o ye, o tuma Nin Saninman ta baara nɔɔrɔ belen tɛna bonya ka tɛmɛ o bɛɛ kan wa?

9 Ayiwa, sira min bɛ Ala ta kiti ben an kan, ni nɔɔrɔ kɛra o ra, sira min bɛ an kɛ mɔgɔ terennin ye Ala fɛ, o nɔɔrɔ le bɛna bonya kosɛbɛ.

10 Nɔɔrɔ min tɛmɛna fɔlɔfɔlɔ, o ma kɛ foyi ye tuun, sabu nɔɔrɔ dɔ wɛrɛ nana, min ka bon ni a ye pewu.

11 Ala ka fɛn min kɛ fɛn tɛmɛta ye, ni nɔɔrɔ kɛra o ra, o tuma a ka min kɛ fɛn banbari ye, o nɔɔrɔ le bɛna bonya kosɛbɛ.

12 O le kɛra an ta jigiya ye, o kosɔn an ja siginin bɛ kuma.

13 An t'a kɛ i ko cira Musa, min tun bɛ fani biri a ɲada kan, janko nɔɔrɔ min bɛ a ɲada kan, Izirayɛlimɔgɔw kana o ɲa lɔ o ra, ka o bantɔ ye.

14 Nka Izirayɛlimɔgɔw yɛrɛ jusukun le nana gbɛlɛya; sabu hali bi ni o bɛ jɛnɲɔgɔnyakɔrɔ kitabuw karan, a bɛ i n'a fɔ o fani ɲɔgɔn le birinin bɛ o ɲa kan; o t'a faamu. O fani fana tɛ se ka bɔ yi, sabu ni an bɛ Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, o le bɛ se ka o fani bɔ yi.

15 Hali bi ni o bɛ cira Musa ta kitabuw karan, a bɛ i n'a fɔ fani dɔ birinin lo o hakiri kan, o tɛ a faamu.

16 Nka ni min ka sɔn Matigi ma, o fani bɛ bɔ o tigi ɲada kan.

17 An bɛ Matigi min ko fɔra, o ye Ala Nin* le ye. Ni Matigi Nin bɛ yɔrɔ min na, o yɔrɔ le ra mɔgɔ bɛ kɛ a yɛrɛ ta ye.

18 Fani birinin tɛ an minw ɲada kan, an bɛɛ le bɛ Matigi ta nɔɔrɔ yira k'a gbɛya, i n'a fɔ dugalen bɛ cogo min na. O cogo ra, lon o lon an

bɛ yɛlɛma ka kɛ Matigi yɛrɛ cogo ra, ka nɔɔrɔ dɔ fara dɔ kan. Matigi, min ye Nin Saninman ye, ale le bɛ o baara kɛ.

4

Pɔli ni a jɛnɲɔgɔnw ta baarakɛcogo
(Tesalonikikaw fɔlɔ 2.1-6; Korɛntikaw flanan 2.14-17)

1 Ayiwa, Ala le hinara an na ka o baara karifa an ma; o kosɔn an tɛ
an fari faga.
2 Mɔgɔw bɛ maroyako minw kɛ dogo ra, an banna o ma. An tɛ an ta
kɛwalew kɛ ka mɔgɔ si nɛgɛ k'a lafiri, an fana tɛ Ala ta Kuma yɛlɛma;
nka an bɛ can le fɔ k'a gbɛya Ala ɲa kɔrɔ, janko mɔgɔw bɛɛ y'a lɔn ko
an ta kuma ye can le ye.
3 O bɛɛ n'a ta, ni an ta Kibaro diman kɔrɔ belen dogonin lo, mɔgɔ
minw bɛ halaki, a dogonin lo olugu le fɛ.
4 O mɔgɔw tɛ la Ala ra, sabu dunuɲa kuntigi, Setana ka o hakiri fiyen,
janko o kana Kibaro Diman* nɔɔrɔ bonya ye, o Kibaro Diman min bɛ
Kirisita* ta nɔɔrɔ yira, Kirisita min ni Ala cogo bɛɛ ka kan.
5 An tɛ waajuri kɛ ka an yɛrɛ ko fɔ; an bɛ Matigi Yesu Kirisita le ko
fɔ. An ka an yɛrɛ kɛ aw ta baaradenw ye Yesu le kosɔn.
6 Ala min tun k'a fɔ ko: «Yeelen ye manamana dibi cɛ ma», ale kelen
le fana k'a ta yeelen manamana an jusukun na, janko a ta nɔɔrɔba min
bɛ Kirisita ra, an ye o lɔnniya sɔrɔ an jusukun na.

Pɔli ni a jɛnɲɔgɔnw ta tɔɔrɔw
(Korɛntikaw flanan 6.3-10; 1.5-11; Timote flanan 2.8-11)

7 O naforoba bɛ an fɛ, k'a kɛ i n'a fɔ a bɛ bɔgɔdaga le kɔnɔ, janko
k'a yira ko o sebagayaba bɔra Ala le ra, a ma bɔ anw na.
8 Mɔgɔw bɛ tɔɔrɔ suguya bɛɛ la an kan, nka an baraka ma ban. An
hakiri bɛ ɲagami, nka an jigi tɛ tigɛ.
9 O bɛ tugu an kɔ ka an tɔɔrɔ, nka Ala tɛ an kelen to; o bɛ an bugɔ
ka an ben dugu ma, nka an tɛ halaki.
10 Wagati bɛɛ o bɛ an fagayɔrɔ ɲini i ko o ka Yesu faga cogo min na.
Nka Ala bɛ an tanga, janko bɛɛ y'a lɔn fana ko Yesu ɲanaman lo, ko
an bɛ ɲanamanyara ale sababu le ra;
11 sabu an ta dunuɲalatigɛ bɛɛ ra, o bɛ an fagayɔrɔ ɲini wagati bɛɛ
Yesu tɔgɔ kosɔn. Nka o b'a yira ko Yesu ɲanaman lo, ko ale le bɛ an
farikolo barakantan ɲanamanya.
12 O cogo ra, saya bɛ a ta baara ra anw kama, nka o le sababu ra aw
bɛ ɲanamanya sɔrɔ.
13 A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Ne lara Ala ra, o kosɔn ne kumana Ala
tɔgɔ ra.» Ayiwa, o lanaya ɲɔgɔn le fana bɛ anw fɛ; an lara Ala ra, o
kosɔn an bɛ waajuri kɛ.
14 An k'a lɔn ko Ala min ka Matigi Yesu lakunu ka bɔ saya ra, ale le
fana bɛna an lakunu, ka kɛ ni Yesu ye, ka anw ni aw bɛɛ lajɛn Yesu ɲa
kɔrɔ.
15 Ayiwa, o kow bɛɛ bɛ sera an ma aw le kosɔn, janko Ala ye nɛɛma
mɔgɔ caman ye; o ra baraka min bɛna la Ala ye ka Ala bonya, o
barakalari bɛna caya.

4:6 4.6 Nin kuma fɔra Damina 1.3. **4:13 4.13** Nin kuma fɔra Zaburu 116.10.

Nanamanyakura ni farikolokura
(Piyɛri fɔlɔ 1.6-9; Rɔmukaw 8.23-25)

16 O le kosɔn an fari tɛ faga. Hali ni an farikolo baraka bɛ dɔgɔyara,
lon o lon barakakura le bɛ fara an nin ta baraka kan.
17 Sabu tɔɔrɔ fitini min bɛ an kan sisan, o bɛ kɛ sababu ye ka bonyaba
lase an ma, bonya min tɛ ban.
18 O kosɔn an tɛ an ɲa lɔ fɛnyetaw ra, nka an bɛ an ɲa lɔ fɛnyebariw
le ra; sabu fɛnyetaw bɛ wagati dɔɔnin dɔrɔn le kɛ, nka fɛnyebariw ye
fɛn banbariw le ye.

5

1 Farikolo min bɛ an na dugukolo kan yan, o bɛ i ko fanibon. An k'a
lɔn ko ni o ka cɛn lon min na, so ɲumanba bɛ an ɲa sankolo ra, Ala
yɛrɛ boro ka min lɔ, min tɛ se ka cɛn fiyewu, ani mɔgɔ boro ma min
lɔ.
2 Sisan, ka an to dunuɲa ra yan, an bɛ kasi, ka ŋuna, sabu an b'a fɛ
ka taga Ala fɛ ka farikolokura sɔrɔ sankolo ra.
3 Ni an ka farikolokura sɔrɔ, o tuma an farikolontan tɛna to.
4 Ka nin farikolo to an na nin dunuɲa ra yan, an bɛ ŋuna, an
deguninba lo; nka a tɛ i n'a fɔ farikolo min bɛ an na yan, an b'a fɛ
o ye bɔ an na dɛ! Nka farikolokura min bɛ sankolo ra, an b'a fɛ ka o
le sɔrɔ, janko farikolo banbari ye bla farikolo banta nɔ ra.
5 Ala yɛrɛ le ka an dan o kow kama. A ka Nin Saninman* di an ma
ka o kɛ a sarati ye k'a yira an na ko a bɛna o fɛnw di an ma.
6 O kosɔn an ja siginin lo tuma bɛɛ. An k'a lɔn ko ka an to dunuɲa
ra yan ni nin farikolokɔrɔ ye, an yɔrɔ ka jan Matigi ra.
7 An bɛ tagama ka kaɲa ni lanaya le ye; an ɲa bɛ fɛn minw ye, an tɛ
tagama ka kaɲa ni o ye.
8 An jigi siginin lo tuma bɛɛ. Farikolo min bɛ an na dugukolo kan
yan, an b'a fɛ ka o bɔ an na, ka taga to Matigi fɛ.
9 O kosɔn ni an tora nin farikolo ra o, walama ni an bɔra a ra o, an
kɔni bɛ jija fɛn bɛɛ ra ka an yɛrɛ ko diya Matigi ye.
10 Sabu an bɛɛ le ka kan ka taga lɔ Kirisita* ta kititigɛyɔrɔ ra, janko
an ka fɛn o fɛn kɛ dunuɲa ra yan, koɲuman o, kojugu o, an ye o sara
sɔrɔ.

Kirisita le bɛ bɛn don Ala ni mɔgɔw cɛ
(Rɔmukaw 5.1-11; Ɛfɛsikaw 4.20-24)

11 Matigi ɲasiran bɛ an na; o kosɔn an bɛ waajuri kɛ cogo bɛɛ, janko
mɔgɔw ye sɔn a ma ko Ala ta Kuma ye can ye. Ala bɛ an cogo bɛɛ lɔn.
Ne lanin b'a ra ko aw ka anw cogo lɔn fana aw jusukun na.
12 An tɛ o fɔra janko ka an yɛrɛ tɔgɔɲuman fɔ aw ye tuun dɛ! Nka an
bɛ o fɔ janko aw kun ye kɔrɔta an ta baara kosɔn; ani minw bɛ o yɛrɛ
bonya mɔgɔw ɲa na, k'a sɔrɔ o kɔnɔ gbɛnin tɛ, aw ye olugu jaabicogo
lɔn.
13 Ni anw kɛra fatɔw ye, o kɛra Ala le kosɔn; ni anw kɛra mɔgɔ
ɲanamanw ye, o kɛra aw le kosɔn.
14 Kirisita* ta kanuya ta fanga bɛ an kan; sabu anw lara a ra ko ni
ale kelen sara anw bɛɛ kosɔn, o tuma a bɛ i n'a fɔ an bɛɛ le sara fana
ni a ye.

15 A sara an bɛɛ kosɔn, janko minw ka ɲanamanyakura sɔrɔ, olugu
kana tagama tuun ka kaɲa ni o yɛrɛ sago ye; nka Kirisita min sara ka
kunu, o ye tagama ka kaɲa ni ale sago le ye.
16 Ayiwa, o cogo ra, sisan kɔni, an tɛ mɔgɔ si jate ka kaɲa ni
adamadenw ta miiriya ye. Fɔlɔfɔlɔ an tun bɛ Kirisita jate ka kaɲa
ni adamadenw ta miiriya le ye; nka sisan an t'a flɛ o cogo ra tuun.
17 Ni mɔgɔ dɔ bɛ Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, o tigi ye danfɛnkura le
ye; fɛnkɔrɔw bɛɛ tɛmɛna, fɛn bɛɛ kɛra kura ye.
18 O bɛɛ bɔra Ala le ra; ale le ka bɛn don an ni a yɛrɛ cɛ Kirisita
sababu ra, ka o baara karifa an ma, janko anw sababu ra bɛn ye don
mɔgɔ wɛrɛw ni ale cɛ.
19 Sabu Kirisita le baraka ra Ala ka bɛn don a yɛrɛ ni dunuɲamɔgɔw
cɛ; o le sababu ra a ma o ta hakɛw jate tuun. A ka o bɛn kuma karifa
anw ma.
20 O kosɔn, anw kɛra Kirisita ta lasigidenw ye, k'a kɛ i n'a fɔ Ala bɛ
kuma mɔgɔw fɛ anw sababu ra. O kosɔn anw bɛ aw daari Kirisita tɔgɔ
kosɔn, ko aw y'a to bɛn ye kɛ aw ni Ala cɛ.
21 Kirisita min ma jurumun si kɛ ka ye, Ala ka ale bla juru-
munkɛbagaw nɔ ra anw kosɔn, janko an ye kɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni a
ye, ka jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ.

6

1 Anw ye baarakɛɲɔgɔnw le ye Ala fɛ; o kosɔn an bɛ aw daari ko aw
ka nɛɛma min sɔrɔ Ala fɛ, ko aw kana to o ye kɛ fɛngbansan ye.
2 Sabu Ala k'a fɔ ko:
«Ne ka aw ta daariri lamɛn wagatiɲuman na;
ne ka aw kisi kisiri lon na.»
Sisan le ye wagatiɲuman ye, sisan le ye kisiri lon ye.
3 An t'a fɛ ka kɛ sababu ye ka mɔgɔ si kunnacɛn, janko mɔgɔ si kana
jarakiyɔrɔ sɔrɔ an na an ta baara kosɔn.
4 O le kosɔn an bɛ cogo bɛɛ kɛ k'a yira ko an ye Ala ta baaradenw
le ye. An bɛ ko caman sɔnmina: kogbɛlɛnw o, jusukasi o, an bɛ o bɛɛ
sɔnmina.
5 An bɛ bugɔriw sɔnmina, ka kasorabla sɔnmina. Ni jama bɛ wuri
an kama, an bɛ o sɔnmina, ka baaragbɛlɛnw sɔnmina. Sunɔgɔbariya
ni domunisɔrɔbariya, an bɛ o bɛɛ sɔnmina.
6 An jusukun gbɛnin lo; an bɛ tagama ka kaɲa ni Ala ta lɔnniya
ni muɲuri ni ɲumanya ye, Nin Saninman* baraka ra, ani kanuya,
flankafuya tɛ kanuya min na.
7 An bɛ kuma ka kaɲa ni can ye, ani Ala ta sebagaya; an bɛ terenninya
le kɛ an ta kɛrɛkɛminanw ye, ka an juguw kɛrɛ, ani ka an yɛrɛ mara.
8 Dɔw bɛ an bonya, dɔw bɛ an dɔgɔya; dɔw bɛ an tɔgɔɲuman fɔ,
dɔw bɛ an tɔgɔjugu fɔ. O bɛ an jate faninyafɔbagaw ye, k'a sɔrɔ an bɛ
can le fɔ.
9 O bɛ an jate i ko o ma an bɔyɔrɔ lɔn, k'a sɔrɔ bɛɛ ka an lɔn. O bɛ
an jate i ko mɔgɔ minw satɔ lo, nka an ɲanaman lo. O bɛ tɔɔrɔ suguya
bɛɛ la an kan, nka an ma faga.
10 O bɛ an jate i ko mɔgɔ jusu kasininw, nka an ɲagarinin lo tuma
bɛɛ. O bɛ an jate i ko fagantanw, k'a sɔrɔ an bɛ mɔgɔ caman fɛntigiya.
O bɛ an jate i ko foyi tɛ mɔgɔ minw boro, k'a sɔrɔ fɛn bɛɛ ye an ta ye.

6:2 6.2 Nin kuma fɔra Ezayi 49.8.

11 An balema Korɛntikaw, an kumana aw fɛ, k’a gbɛ aw ye; an ka an
jusukun dayɛlɛ aw ye.
12 Anw ma an jusukun datugu aw ma; aw le ka aw jusukun datugu
anw ma.
13 Ayiwa, sisan ne bɛ kuma aw fɛ i n’a fɔ ne ta denw. Aw kana ban
an na; aw fana ye gbɛ an ye ka an kanu i n’a fɔ an bɛ aw kanu cogo
min na.

Yeelen ni dibi tɛ sira kelen na
(Korɛntikaw fɔlɔ 10.14-22; Ɛfɛsikaw 5.5-11; Piyɛri fɔlɔ 2.9-12)

14 Ayiwa, aw kana jɛŋɔgɔnya don ni lanabariw ye, ka o kɛ
aw kokɛŋɔgɔnw ye. Sabu jɛŋɔgɔnya juman le bɛ terenninya ni
terenbariya cɛ? Walama bɛn juman le bɛ yeelen ni dibi cɛ?
15 Bɛn juman le bɛ kɛ Kirisita* ni Setana cɛ? Walama jɛn juman le
bɛ lanabaga ni lanabari cɛ?
16 Jɛŋɔgɔnya juman le bɛ Ala ta batoso ni jow cɛ? Anw le ye Ala
ɲanaman ta batoso ye, i n’a fɔ Ala yɛrɛ k’a fɔ cogo min na, ko:
«Ne bɛna sigi o cɛ ra, ka tagama ni o ye;
ne bɛna kɛ o ta Ala ye, o bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye.»
17 O kosɔn, Matigi ko:
«Aw ye bɔ o cɛ ra,
aw ye faran ka bɔ o ra;
aw kana maga fɛn saninyabari si ra;
ni o kɛra, ne bɛna sɔn aw ma.
18 Ne bɛna kɛ aw fa ye,
aw bɛna kɛ ne dencɛw, ani ne denmusow ye;
Matigi Ala Sebɛɛtigi ko ten*.»

7

1 Ayiwa, ne balema kanuninw, i n’a fɔ Ala ka o layiriw ta an ye, an
ye an farikolo ni an jusukun saninya ka bɔ ko saninyabariw bɛɛ ra; an
ye jija k’a to an ta saninyari ye dafa Alaɲasiran na.

Pɔli ta ɲagarikun

2 Aw ye sɔn an ma! An ta kojugu ma se mɔgɔ si ma, an ma mɔgɔ si
lafiri, an ma mɔgɔ si tɔɲɔ.
3 Ne tɛ o fɔra janko ka aw jaraki dɛ! Ne k’a fɔ aw ye ka ban ko an
bɛ aw kanu ni an jusukun bɛɛ ye; ɲanamanya tɛ an faran, saya fana
tɛ an faran.
4 Ne lanin bɛ aw ra kosɛbɛ! A ka kan ne ye ne yɛrɛ bonya aw kosɔn.
Sisan ne hakiri sigira kosɛbɛ; ka an to tɔɔrɔw bɛɛ cɛ ra, ne jusukun
fara ɲagari ra.
5 Ni o tɛ, kabini an sera Masedoni, an kɔni ma hali ɲasuma dɔɔnin
sɔrɔ. Ɲagban le sera an ma fan bɛɛ ra. An ni mɔgɔ wɛrɛw bɛ siyɛnta
ra, siranya fana bɛ an jusukun na.
6 Nka Ala min bɛ jusukasibagatɔw jusu saaro, ale le ka an jusu saaro
Tite nako sababu ra.
7 Ayiwa, Tite nako dama tɛ, nka aw ta ko ka ale yɛrɛ jusu suma cogo
min na, o ka an bɛɛ hakiri sigi. A k’a fɔ an ye ko ne lɔgɔ bɛ aw ra,

* **6:18 6.16-18** Nin kumaw fɔra: Sarakalasebagaw 26.12; Ezekiyɛli 37.27; Ezayi 52.11; Yeremi 31.9; Ezekiyɛli 20.34; Samawilu flanan 7.14; Ezayi 43.6; Oze 2.1.

ko ko min tun kɛra, ko o nimisa bɛ aw ra, ani ko sisan aw ka ne ta ko
mina ni aw boro fla ye; o bɛɛ ka dɔ fara ne ta ninsɔndiya kan.
8 Ayiwa, hali ni ne ta lɛtɛrɛ tun ka aw jusu kasi, o nimisa tɛ ne ra.
A nimisa tun bɛ se ka kɛ ne ra, sabu ne k'a ye ko o lɛtɛrɛ tun ka aw
ɲanasisi.
9 Nka sisan ne bɛ ɲagari; ne tɛ ɲagari aw ta ɲanasisi kosɔn dɛ, nka
aw ta ɲanasisi kɛra sababu ye k'a to aw nimisara ka kojugu dabla
minkɛ, o le ye ne ɲagarikun ye. Aw ta ɲanasisi kɛra ka kaɲa ni Ala
sago le ye; o ra an ka min kɛ aw ra, o ma kɛ kojugu ye.
10 Sabu ɲanasisi min bɛ bɔ Ala ra, o b'a to an ye nimisa ka kojugu
dabla, ka kisi; o ɲanasisi tingalɔn tɛ mɔgɔ mina. Nka dunuɲa ta
ɲanasisi gbansan, o bɛ na ni saya ye.
11 Can lo, aw jusu kasira; o bɔra Ala yɛrɛ le ra. Nka sisan a flɛ, aw
yɛlɛmana cogo min na! Aw ka aw sɔbɛ don o ko ra, ka can ɲini aw
yɛrɛ ye. Aw dimina aw yɛrɛ kɔrɔ nin ko kosɔn; siranya tun bɛ aw ra,
sabu fɛn min tun bɛna aw sɔrɔ, aw tun ma o lɔn. Ne lɔgɔ tun bɛ aw
ra; aw jusukun bɛɛ tun lanin bɛ o ko kan. Aw bɛɛ ka kojugukɛbaga
koro. Aw k'a yira cogo bɛɛ ra ko aw sen tɛ nin ko ra.
12 Ni aw k'a ye ko ne ka nin sɛbɛ ci aw ma, mɔgɔ min ka kojugu kɛ,
walama a kɛra min na, ne ma a ci olugu si kosɔn. Ne ka a ci janko anw
ta ko ka bon aw fɛ cogo min na Ala yɛrɛ ɲa kɔrɔ, aw bɛɛ ye o lɔn.
13 Aw ka min kɛ, o ka an jusu suma. An jusu tun sumana, nka aw
ka Tite hakiri sigi cogo min na, ani a bɔra aw fɛ yi ni ɲagari min ye, o
belen ka dɔ fara an ta jususuma kan tuun.
14 Ne kun kɔrɔtara aw ta ko ra; ne ka aw tando cogo min na Tite ɲa
na fana, ayiwa, aw ma ne lamaroya o ra. An ka an ta kuma bɛɛ fɔ aw
ye ka kaɲa ni can le ye. Ayiwa, anw ka min fɔ Tite ɲa na aw ta ko ra,
o fana tagara kɛ can ye tuun.
15 Sisan kɔni, aw ta kanuya bonyara Tite fɛ kosɛbɛ! Aw bɛɛ ka ne
ta kuma lamɛn cogo min na, ani aw k'a kunbɛn ni ɲagari min ye, k'a
bonya fɔ ka aw yɛrɛ majigi a ye, a ma ɲina o kɔ.
16 Ne fana bɛ ɲagari kosɛbɛ, sabu ne bɛ se ka ne jigi la aw kan fɛn
bɛɛ ra.

8

Masedonikaw ka wari min lajɛn
(Rɔmukaw 15.25-27; Korɛntikaw fɔlɔ 16.1-4)

1 Ayiwa, ne balemaw, Ala ka nɛɛma min kɛ Masedoni jamana
lanabagaw ye, an b'a fɛ ka o fɔ aw ye.
2 Tɔɔrɔ caman tun bɛ o kan, nka o ta ɲagari bonyakojugu fɛ, o ni
o ta fagantanya bɛɛ, o sɔnna ka o boro labla kosɛbɛ janko ka Zude
lanabagaw dɛmɛ.
3 Ne ye o seere ye, ko o ka o seko kɛ, fɔ ka tɛmɛ o seko yɛrɛ kan; o
k'a kɛ ni ŋaninyaɲuman ye, mɔgɔ si ma o jagboya.
4 O ka an daari kosɛbɛ ko dɛmɛri min bɛ kɛra Ala ta mɔgɔ
saninmanw ye, ko an y'a to olugu fana ye o ninyɔrɔ kɛ o ra.
5 O ka min kɛ, o tɛmɛna an yɛrɛ ta miiriya kan pewu! O kɔnna ka o
yɛrɛ le di Matigi ma fɔlɔ; o kɔ, o ka o yɛrɛ bla an fana ye, ka kaɲa ni
Ala sago ye.

6 Ayiwa, o kosɔn an ka Tite daari ko a ye taga aw fɛ yi, janko a ka
baaraɲuman min damina wariko ta fan fɛ, a ye taga o dafa.
7 Ayiwa, aw le kɛra ɲa fɛ fɛn bɛɛ ra: lanaya ra o, Ala ta kuma fɔri ra
o, lɔnniya ra o, aw bɛ fɛn bɛɛ kɛ ni aw sɔbɛ le ye; aw bɛ anw kanu ni
aw sɔbɛ le ye fana. O ra, aw ye jija ka kɛ ɲa nin baaraɲuman fana ra.
8 Ayiwa, ne t'a fɛ ka aw jagboya. Nka tɔw jijara ka o borofɛnw di
cogo min na, ne bɛ o le fɔra aw ye, k'a flɛ ni aw fana bɛna se k'a yira
ko aw ta kanuya ye can ye.
9 An Matigi Yesu Kirisita nɛɛmara aw ye cogo min na, aw yɛrɛ ka
o lɔn. Ale tun ye fɛntigi ye, nka a k'a yɛrɛ kɛ fagantan ye aw kosɔn,
janko a ta fagantanya sababu ra, aw ye kɛ fɛntigiw ye.
10 Ne bɛ hakiri le dira aw ma nin ko ra. Ni aw kɔni ka nin baara dafa,
o ka fisa; sabu kabini salon aw le kɔnna ka a damina, aw le kɔnna fana
k'a latigɛ aw jusukun na k'a kɛ.
11 O kosɔn aw ka o ko damina ni timinadiya min ye, aw ye jija ka a
dafa ni o timinadiya kelen ye, ka kaɲa ni aw seko ye.
12 Ni mɔgɔ b'a fɛ ka fɛn dɔ kɛ ka bɔ i yɛrɛ ŋaninya ra Ala kosɔn, o
ka di Ala ye. Nka i seko ye min ye, a bɛ o le fɛ; min se tɛ i ye, a tɛna o
ɲini an fɛ.
13 Ne m'a fɔ ko aw ye aw yɛrɛ bla ɲani na ka tɔw ta sɛgɛ nɔgɔya dɛ!
Ne b'a fɛ aw y'a kɛ le, janko bɛɛ ye kɛ kelen ye.
14 Bi, se bɛ aw ye; o kosɔn se tɛ minw ye, aw bɛ se ka olugu dɛmɛ.
Lon min na ni a nana kɛ ko se bɛ olugu le ye, k'a sɔrɔ foyi tɛ aw boro,
olugu le bɛna aw dɛmɛ; ni o kɛra, bɛɛ bɛ kɛ kelen ye.
15 A bɛ i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«Min ka caman cɛ, o ta tɔ ma to;
min ka dɔɔnin cɛ, o ta ma dɛsɛ fana.»

Tite tagamaɲɔgɔnw

16 An bɛ baraka la Ala ye, sabu a ka aw ta ko bonya Tite ma, i n'a fɔ
aw ta ko ka bon anw yɛrɛ ma cogo min na.
17 An ka min fɔ a ye, a sɔnna o ma. Aw ta ko tun bɛ a nin kan fɔ a
yɛrɛ k'a latigɛ a yɛrɛ ye ka taga aw fɛ yi.
18 An bɛna balemacɛ min ci ni a ye, lanabagaw ta jɛnkuruw bɛɛ bɛ
o cɛ tando a ta baaraɲuman kosɔn Kibaro Diman* ta fan fɛ.
19 Ka fara o kan, lanabagaw ta jɛnkuruw yɛrɛ le k'a ɲanawoloma,
ko a ye an blasira, ka o baaraɲuman kɛ ni an ye. An bɛ o baara kɛra
ka Matigi yɛrɛ le bonya, k'a yira ko an b'a fɛ ka an balemaw dɛmɛ.
20 An bɛ cogo bɛɛ kɛ janko mɔgɔ si kana jarakiyɔrɔ sɔrɔ an na, nin
wari caman minacogo ta fan fɛ.
21 An b'a fɛ an tagamacogo ye ɲa; a kana ɲa Matigi dɔrɔn ɲa kɔrɔ,
nka a ye ɲa adamadenw fana ɲa kɔrɔ.
22 Ayiwa, an bɛ an balemacɛ dɔ wɛrɛ ci ni o ye. An ka ale sɛgɛsɛgɛ
siɲaga caman k'a flɛ, nka an k'a ye ko tuma bɛɛ a jijanin lo Ala ta
baara ra. Sisan a yɛrɛ jijanin lo ka tɛmɛ fɔlɔta kan, sabu a lanin bɛ aw
ra kosɛbɛ.
23 Ayiwa, min ye Tite ye, ale ye ne jɛnɲɔgɔn le ye, ani ne
baarakɛɲɔgɔn; anw bɛ baara kɛ aw le ye. An balemacɛ fla tɔw,
lanabagaw ta jɛnkuruw le ka olugu ci, ka o baara kɛ Kirisita* tɔgɔ
bonya kosɔn.

8:15 8.15 Nin kuma fɔra Bɔri 16.18.

24 O kosɔn aw y’a yira o mɔgɔw ra ko aw bɛ o kanu, janko lanabagaw
ta jɛnkuru minw ka o ci, olugu y’a lɔn ko aw ka an kun kɔrɔta.

9

Zude balemaw ta dɛmɛri ko

1 Ayiwa, aw bɛna Ala ta mɔgɔ saninmanw dɛmɛ cogo min na, ne k’a
ye ko kun yɛrɛ t’a ra ko ne ye dɔ fɔ aw ye o ko ta fan fɛ.
2 Sabu aw labɛnnin bɛ o baara kama cogo min na, ne ka o lɔn. Ne
bɛ aw tando o ra Masedoni lanabagaw ɲa na. Ne k’a fɔ o ye ko kabini
salon Akayi jamana lanabagaw labɛnnin lo ka Ala ta mɔgɔw dɛmɛ. O
jusu min bɛ aw ra, o le ka dɔ fara mɔgɔ caman ta timinadiya kan.
3 O bɛɛ n’a ta, ne bɛ nin balemaw ci aw fɛ, janko tandoriba min bɛ
kɛra aw ye nin ko ra, o kana taga kɛ gbansan ye. O ye taga a sɔrɔ ko
aw labɛnnin lo i ko ne k’a fɔ cogo min na.
4 Ni o tɛ, ni Masedoni lanabagaw ka taga ni ne ye, ka taga a sɔrɔ ko
aw ma labɛn, o tuma an tun ka lanaya min la aw kan, o bɛ kɛ an ta
maroyaba le ye, ka kɛ aw fana ta maroyaba ye.
5 O kosɔn ne k’a miiri ko ne ka kan ka o balemacɛw daari, ko o ye
taga ne ɲa aw fɛ yi, janko aw ka min layiri ta, o ye o ko ɲanabɔ sani
ne yɛrɛ ye se yi; o bɛna a yira ko aw ka a di ni ɲagari le ye, aw ma a
di jagboya ra.

Minw bɛ tɔw sɔn Ala bɛ nɛɛma olugu ye
(Timote fɔlɔ 6.17-19; Filipikaw 4.15-19; Yuhana fɔlɔ 3.16-18)

6 Aw k’a lɔn ko ni mɔgɔ min ka siman fitini dan, o bɛ siman fitini le
tigɛ; ni min ka siman caman dan, o bɛ siman caman le tigɛ.
7 O ra, aw bɛɛ kelen kelen ka min latigɛ aw jusukun na, aw ye o le
di. A kana kɛ ni ɲanasisi ye, walama jagboya; sabu mɔgɔ min bɛ fɛn
di ni ɲagari ye, o tigi ko ka di Ala ye.
8 Ni aw bɛ diri kɛ ten, se bɛ Ala ye fana ka koɲuman suguya bɛɛ kɛ
aw ye, janko aw ye aw ta makoya sɔrɔ tuma bɛɛ, ka caman sɔrɔ ka
fara o kan fana, ka tɔw dɛmɛ tuun,
9 i n’a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«A b’a boro labla ka fagantanw sɔn,
a ta terenninya tɛ ban ka ye.»
10 Ala min bɛ simansi di dannikɛbaga ma, ka domuni di a ma, k’a baro,
ale le bɛna aw ta sɔrɔfɛnw caya, janko mɔgɔ tɔw fana ye caman sɔrɔ
aw fɛ.
11 A bɛna koɲuman suguya bɛɛ kɛ aw ye, janko aw ye se ka tɔw sɔn
tuma bɛɛ. Ni an fana tagara se ni aw ta dɛmɛri ye, mɔgɔ caman bɛna
baraka la Ala ye o dɛmɛri kosɔn.
12 Sabu aw bɛ o dɛmɛri min kɛ, o bɛna Ala ta mɔgɔ saninmanw mako
ɲa; nka o dama tɛ, a bɛ kɛ sababu ye k’a to mɔgɔ caman ye baraka la
Ala ye kosɛbɛ.
13 Nin dɛmɛri bɛna aw ta ŋaninyaɲuman yira, k’a to lanabagaw ye
Ala tando; o bɛna a ye ko aw bɛ Kirisita* ta Kibaro Diman* min fɔra, ko
aw bɛ tagamana ka kaɲa ni o kuma ye fana, sabu aw bɛ olugu dɛmɛ,
ka balema tɔw bɛɛ dɛmɛ.
14 O bɛna to ka Ala daari aw ye, sabu aw ko ka di o ye kosɛbɛ o
nɛɛmaba kosɔn, Ala ka min kɛ aw ye.

9:9 9.9 Nin kuma fɔra Zaburu 112.9.

15 Ayiwa, an ye Ala tando, sabu a ka o fɛnba di an ma, mɔgɔ da tɛ se
ka min lakari.

10

Pɔli bɛ a kɔrɔfɔbagaw jaraki
(Korɛntikaw fɔlɔ 2.1-5; Rɔmukaw 15.17-21; Korɛntikaw flanan 6.4-7; 13.2-4)

1 Ne Pɔli, ne bɛ fɛn kelen ɲini aw fɛ, Kirisita* ta jususuma ni a ta
ɲumanya kosɔn; dɔw b'a fɔ ko ni ne bɛ aw cɛ ra, ne bɛ siran ka kuma,
nka ni ne bɛ yɔrɔjan, ne bɛ fariya.
2 Ayiwa, ne bɛ aw daari, ko ni ne ka se aw fɛ yi, aw kana a to ne ye
taga kumagbɛlɛn fɔ aw ye, sabu minw b'a fɔra ko an bɛ tagamana ka
kaɲa ni mɔgɔw ta miiriya ye, ne kɔni b'a fɛ ka taga kumagbɛlɛn le fɔ
olugu le ye.
3 Can lo, an ye adamadenw le ye, nka an bɛ kɛrɛ min na, an tɛ o kɛ
ka kaɲa ni adamadenya cogo ye.
4 Sabu an bɛ kɛrɛ kɛ ni kɛrɛkɛminan minw ye, o tɛ bɔ adamadenw fɛ;
Ala yɛrɛ ta fɛn barakamanw lo, minw bɛ se ka hali kɛrɛkunbɛnkogow
ci.
5 Miiriya minw bɛ mɔgɔw lafiri, ani fɛn o fɛn bɛ mɔgɔw bari ka Ala
ta lɔnniya sɔrɔ, an bɛ o bɛɛ cɛn; an bɛ mɔgɔw bɛɛ ta miiriya yɛlɛma
janko o ye Kirisita kan mina.
6 Ni aw nana labɛn ka anw lamɛn fɛn bɛɛ ra tuma min na, o tuma,
minw bɛ ban ka anw lamɛn, an bɛna olugu bɛɛ koro ka o bla sira
ɲanaman kan.
7 Aw ɲa bɛ min ye, aw bɛ ko latigɛ ka kaɲa ni o dɔrɔn le ye. Ni mɔgɔ
min lara a ra ko ale ye Kirisita ta ye, o tigi fana ka kan k'a lɔn, ka la
a ra ko ale ye Kirisita ta ye cogo min na, ko anw fana ye Kirisita ta ye
ten le.
8 Sabu Matigi ka fanga min di an ma, o kun ye ka aw lataga ɲa le;
a kun tɛ ka aw halaki. Hali ni ne ka ne yɛrɛ bonya ka a dama tɛmɛ
dɔɔnin o fanga kosɔn, o maroya tɛ ne ra.
9 Mɔgɔ kana a miiri ko ne bɛ ne ta sɛbɛw cira aw ma janko ka aw
lasiran le.
10 Sabu dɔw b'a fɔ ko ne ta lɛtɛrɛw kɔnɔ, ne bɛ fariya ka
kumagbɛlɛnw fɔ, k'a sɔrɔ ni ne yɛrɛ bɛ ni aw ye, ne tɛ se ka foyi
kɛ, ne tɛ se ka kuma ɲanaman yɛrɛ fɔ.
11 Ayiwa, mɔgɔ minw bɛ o fɔra, olugu ka kan k'a lɔn ko an bɛ kumana
cogo min na an ta lɛtɛrɛw kɔnɔ, ni an sera aw fɛ yi, an fana bɛna a kɛ
ten le.
12 O mɔgɔ minw bɛ o yɛrɛ tɔgɔɲuman fɔ, anw tɛ sɔn ka an ja gbɛlɛya
ka an yɛrɛ jate olugu bɔɲɔgɔnko dɔw ye, walama ka an yɛrɛ suma ni
o ye. Olugu bɛ o yɛrɛ suma ni ɲɔgɔn ye, ka o yɛrɛ kaɲa ni ɲɔgɔn ye,
ka kaɲa ni o yɛrɛ ta miiriya ye; hakirintanw lo.
13 An kɔni t'a fɛ ka an yɛrɛ bonya k'a dama tɛmɛ. Ala ka baara min
karifa an ma, o dan ye min ye, an fana bɛ dan o yɔrɔ le ra; nka o baara
bonyara ka se fɔ aw fɛ fana.
14 An sera aw fɛ yi minkɛ, an belen ma tɛmɛ an dan kan; sabu anw
le kɔnna ka se ni Kirisita ta Kibaro Diman* waajuri ye aw fɛ yi.

15 O ra, an ma tɛmɛ an ta baara dan kan ka taga tɔw ta baara ta ka
an yɛrɛ bonya ni o ye. Ni aw ta lanaya nana bonya, an b'a miiri ko an
ta baara bɛna taga ɲa aw fɛ yi, ka kaɲa ni Ala ta dan yiranin ye.
16 O cogo ra, jamana minw bɛ aw kɔ fɛ, an bɛna se ka taga Kibaro
Diman lase o yɔrɔw ra. Nka dɔw ka baara min kɛ, an t'a fɛ ka an yɛrɛ
bonya o ra.
17 O le sɛbɛra ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ k'a yɛrɛ bonya, Matigi ka min
kɛ a ye, o tigi ye a yɛrɛ bonya o le kosɔn.»
18 Ayiwa, o kosɔn mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ tɔgɔɲuman fɔ, Ala tɛ sɔn o ta
ma; nka Matigi yɛrɛ bɛ mɔgɔ min tɔgɔɲuman fɔ, a bɛ sɔn o tigi le ma.

11

Ciraden faninyafɔbagaw ta ko
(Galasikaw 1.6-9; 4.9-20; Korɛntikaw flanan 12.11-15)

1 Ayiwa, ne balemaw, aw ye ne muɲu dɔɔnin! Ne bɛ kuma i ko fatɔ,
nka aw ye a muɲu!
2 Ne bɛ aw kanu fɔ k'a kɛ ne ra i ko celiya, celiya min bɔra Ala ra.
Ne ka aw mamina cɛ kelenpe le ye, min ye Kirisita* ye, janko ka na aw
saninyanin di Kirisita ma, i ko sunguru fanin bɛ di a cɛ ma cogo min
na.
3 Nka aw tugura Kirisita kɔ ni can ni kankelentigiya min ye, ne bɛ
siran ko aw ta miiriya kana na cɛn, ka yɛlɛma ka bɔ o sira kan, i n'a
fɔ sa ka Awa nɛgɛ cogo min na k'a lafiri.
4 Sabu ne k'a ye ko ni mɔgɔ dɔ nana aw waaju ka Yesu wɛrɛ ko fɔ
min ni an ta waajuri ta tɛ kelen ye, walama ka nin wɛrɛ ko fɔ, k'a sɔrɔ
aw ka min sɔrɔ, o ni o tɛ kelen ye, walama ni mɔgɔ dɔ nana kibaro
diman wɛrɛ fɔ aw ye, min ni an ta tɛ kelen ye, aw bɛ sɔn o ma yɔrɔnin
kelen na!
5 K'a sɔrɔ ne b'a jate ko o ciraden tɔgɔtigiw man fisa ni ne ye foyi
ra.
6 Hali ni ne ma kɛ kumalɔnbagaba ye, lɔnniya kɔni ta fan fɛ, ne ka
dɔ lɔn o ra. An yɛrɛ ka o yira aw ra tuma caman, cogo bɛɛ ra.
7 Ne ka Kibaro Diman* fɔ aw ye gbansan, ne ma foyi ɲini aw fɛ
minkɛ, ani ne ka ne yɛrɛ majigi ka aw kɔrɔta minkɛ, yala ne ka kojugu
le kɛ o ye wa?
8 Ne ka lanabagaw ta jɛnkuru dɔw borofɛn mina; ne ka sara mina
olugu fɛ, janko ne ye se ka baara kɛ aw ye. Wagati min ne tun bɛ aw
fɛ yi, ne tun degura kosɛbɛ, nka ne ma ne ta doni ta ka a la mɔgɔ si
kan.
9 Balema minw bɔra Masedoni, olugu le nana ne ta makoyafɛnw di
ne ma. Ne ma sɔn cogo si ra ka ne ta doni ta ka a la aw dɔ kan; ne
fana tɛna sɔn k'a kɛ.
10 O ye ne kunkɔrɔtasababu le ye; Akayi jamana bɛɛ ra, mɔgɔ si tɛna
se ka o kunkɔrɔtasababu bɔsi ne ra. Ne bɛ o fɔra ka kaɲa ni Kirisita
ta can le ye, o can min bɛ ne jusukun na.
11 Mun kosɔn ne ka o fɔ? Ko ne tɛ aw kanu wa? Ala k'a lɔn ko ne bɛ
aw kanu.
12 Nka ne bɛ baara kɛra aw fɛ cogo min na, ne bɛna o le kɛ tuma bɛɛ
janko ciraden minw bɛ o yɛrɛ bonyara, ko olugu ta baarakɛcogo ni an
ta ye kelen ye, olugu kana kumayɔrɔ sɔrɔ.

10:17 10.17 Nin kuma fɔra Yeremi 9.22-23.

13 Ciraden faninyafɔbagaw lo, ani baaraden mɔgɔlafiribagaw; o bɛ o
yɛrɛ yɛlɛma ka kɛ i ko Kirisita ta ciraden.
14 O fana tɛ bara an na, sabu Setana yɛrɛ bɛ a yɛrɛ yɛlɛma ka kɛ i ko
Ala ta mɛlɛkɛ nɔɔrɔman dɔ.
15 O ra, a kana bara an na fana k'a ye ko Setana ta baaradenw bɛ o
yɛrɛ yɛlɛma ka kɛ i ko Ala ta baaraden terenninw. Nka o labancogo
bɛna kɛ ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye.

Pɔli ta baara ni a ta sɛgɛ
(Korɛntikaw flanan 4.9-13; 6.3-10; Korɛntikaw fɔlɔ 4.8-13; Kɛwalew 20.18-27)

16 Ne bɛ kɔsegi a kan, k'a fɔ ko mɔgɔ si kana ne jate fatɔ ye! Nka hali
ni aw ko ne ye fatɔ ye, o bɛɛ n'a ta, aw ye sɔn ka ne ta kuma lamɛn,
janko ne fana ye waso dɔɔnin.
17 Ne bɛna min fɔ ka waso, Matigi ma o don ne da ra; ne bɛ kumana
le i ko fatɔ.
18 Nka i n'a fɔ mɔgɔ caman bɛ o yɛrɛ bonya ka kaɲa ni adamadenya
cogo ye, ayiwa, ne fana bɛna ne yɛrɛ bonya kɛ!
19 Ayiwa, aw minw ye hakiritigiw ye, aw bɛ sɔnna fatɔw ta kuma
ma!
20 O mɔgɔ minw bɛ aw jɔnyamina, ka aw borofɛnw domu, ka aw
tɔɲɔ, ka waso aw ra, ka aw lamaroya, aw bɛ olugu ta kow sɔnmina!
21 Ne bɛ min fɔra, o maroya bɛ ne ra; anw le ka an yɛrɛ kɛ
barakantanw ye!
O bɛɛ n'a ta, tɔw bɛ sɔn ka o yɛrɛ bonya min na, ne fana bɛ se ka
ne yɛrɛ bonya o ra; nka ne bɛ kumana i ko fatɔ le dɛ!
22 Ni o ko o ye Heburu ye, ne fana ye o dɔ ye. Ni o ko o ye
Izirayɛlimɔgɔ ye, ne fana ye o dɔ ye. Ni o ko o ye Iburahima ta duruja
ye, ne fana ye o dɔ ye.
23 Ni o ko o ye Kirisita* ta baaraden ye, ne ye Kirisita ta baaraden
ye ka tɛmɛ olugu kan pewu, nka ne bɛ kumana i ko mɔgɔ min hakiri
ɲagamina le. Ne ka baara kɛ ka tɛmɛ o kan, ka bugɔri sɔnmina ka
tɛmɛ o kan, ka kasorabla kɛ ka tɛmɛ o kan; siɲaga caman ne nin tora
saya da ra.
24 Yahudiyaw ka ne bugɔko looru kɛ; a bɛɛ kelen kelen kɛra gbɛɲɛ
ɲa bisaba ni kɔnɔntɔn.
25 Rɔmu* fagamaw ka ne bugɔko saba kɛ ni gbɛɲɛ ye. Mɔgɔw ka ne
bon ni kabakuru ye siɲaga kelen ko o bɛ ne faga. Kurun cɛnna ni ne
ye siɲaga saba kɔgɔji kan. Ne ka tere kelen ni su kelen kɛ ji cɛ ma.
26 Ne ka dugutaga caman kɛ; tuma dɔw ra ne tun bɛ ɲini ka to ji ra,
tuma dɔw ra benkannikɛbagaw tun bɛ ben ne kan, ne nin tun bɛ ɲini
ka to a ra ne ta siyamɔgɔw yɛrɛ boro, walama siya wɛrɛ mɔgɔw* boro.
Ne nin tun bɛ ɲini ka to a ra dugubaw kɔnɔ, ani kongo kɔnɔ, ani kɔgɔji
kan; ne nin tun bɛ ɲini ka to a ra, ka ne to balema faninyafɔbagaw
boro.
27 Ne ka baara caman kɛ, ka sɛgɛ sɔnmina; ne tora ɲa na su caman,
ka kɔngɔ ni minlɔgɔ sɔnmina, ka domunikɛbariya sɔnmina wagati
caman, ani nɛnɛ, sabu fani tun tɛ ne boro.
28 Ka fara o bɛɛ kan, lon o lon lanabagaw ta jɛnkuruw* bɛɛ hami bɛ
ne ra.

29 Lanabaga juman baraka le bɛ dɛsɛ, ni a tɛ kɛ i n’a fɔ ne yɛrɛ
baraka le dɛsɛra sa? Jɔn le bɛ ben jurumun na, ni o ko tɛ ne jɛni ne
jusukun na?
30 Ni mɔgɔ ka kan ka waso, min ye ne ta barakantanya ye, ne bɛ
waso o le ra.
31 Ala min ye Matigi Yesu Fa ye, an bɛ ale min tando tuma bɛɛ, ale
k’a lɔn ko ne ma faninya tigɛ.
32 Ayiwa, ka ne to Damasi, masacɛ Aretasi ta jamana ɲamɔgɔba ka
mɔgɔ dɔw bla ko o ye dugu dondaw kɔrɔsi janko ka ne mina;
33 nka lanabagaw ka ne don segi dɔ kɔnɔ ka ne bɔ finɛtiri fɛ, ka ne
lajigi ni juru ye dugu kogo kɔ fɛ*, ka ne kisi ka bɔ o boro.

12

Ala ka baraka don Pɔli ra
(Korɛntikaw fɔlɔ 2.3-5; Korɛntikaw flanan 4.7-10)

1 Ayiwa, yala ne ka kan ka waso wa? O tɛ foyi ɲa. O bɛɛ n’a ta, ne
bɛna Matigi ta fɛn yiraninw, ani a ta lɔnniya yiranin dɔw lakari sisan.
2 Ne ka cɛ dɔ lɔn, Kirisita* ta lanabaga dɔ, bi ye a san tan ni naani
ye, Ala ka ale ta ka taga ni a ye fɔ sankolo sabanan kɔnɔnɔ. Ayiwa, a
yɛrɛ le tagara wa, walama Ala ka o kow yira a ra le wa, ne ma o lɔn,
Ala le ka o lɔn.
3 Ne kɔni k’a lɔn ko o cɛ tagara arijana ra ka na. Nka a yɛrɛ le tagara
wa, walama Ala ka o kow yira a ra le wa, ne ma o lɔn, Ala le ka o lɔn.
4 A tagara arijana ra, a ka kumadiman minw mɛn, o kumaw tɛ se ka
lakari; mɔgɔ yɛrɛ man kan ka o kumaw fɔ a da ra.
5 Ayiwa, ne bɛ se ka waso o cɛ ɲɔgɔn kosɔn. Nka ne tɛna waso foyi
wɛrɛ ra ne yɛrɛ ta ko ra, ni ne ta barakantanyaw tɛ.
6 Hali ni ne b’a fɛ ka waso, ne tɛna kɛ fatɔ ye, sabu ne bɛna can le
fɔ. Nka ne bɛ je, janko ne bɛ min kɛra, ani ne bɛ min fɔra mɔgɔw ɲa
na, o kana ne jate ka tɛmɛ o kan.
7 Ayiwa, Ala ka o koba minw yira ne ra, ne tun bɛ se ka ne yɛrɛ waso
o ra; o kosɔn Ala ka tɔɔrɔ dɔ la ne kan, ka a kɛ i n’a fɔ ŋani bɛ mɔgɔ
tɔɔrɔ cogo min na a farisogo ra. A bɛ i n’a fɔ Setana ta ciraden dɔ le
bɛ to ka ne tɔɔrɔ, janko yɛrɛbonya kana don ne ra.
8 Ne ka Matigi daari kosɛbɛ fɔ siɲaga saba, ko a ye o tɔɔrɔ mabɔ ne
ra;
9 nka a ka ne jaabi ko: «Ne ka nɛɛma min kɛ i ye, o bɛ i bɔ, sabu ne
ta sebagaya bɛ lɔn ele ta barakantanya le sababu ra.» O kosɔn a ka di
ne ye ka waso ne ta barakantanya ra, janko Kirisita* ta sebagaya ye to
ne kan.
10 O kosɔn ni ne ye barakantan ye, walama ni o bɛ ne nɛni, walama
ni ne degura, walama ni o bɛ ne tɔɔrɔ o, walama ni sɛgɛ sera ne ma
Kirisita kosɔn, o bɛɛ ka di ne ye; sabu wagati min ne ye barakantan
ye, o wagati le ra baraka bɛ sɔrɔ ne ra.

Pɔli ma foyi mina Korɛntikaw fɛ

11 Ne kumana i ko fatɔ! Nka aw le ka ne jagboya ka o kɛ. Aw le tun
ka kan ka ne tɔgɔɲuman fɔ; sabu hali ni ne tɛ foyi ye, aw bɛ o ciraden
tɔgɔtigi minw jatera, olugu man fisa ni ne ye foyi ra.

---

* **11:33 11.33** Pɔli jigira juru fɛ: Kɛwalew 9.24-25

12 Fɛn minw bɛ ne ta ciradenya yira, o yirara aw ra. Ne ka o bɛɛ kɛ
ni muɲuri ye; aw ka Ala ta sebagaya tagamasiyɛn caman ye ne fɛ, ani
kobaw, ani kabakow.
13 Ayiwa, ne ma aw ta wari mina minkɛ ni o dɔrɔn tɛ, ne ka mun le
kɛ lanabagaw ta jɛnkuru tɔw ye ni ne ma min kɛ aw ye? Ni o lo, aw
ye o kojugu yafa ne ma.
14 Ayiwa, ne labɛnnin flɛ, ne bɛ tagara aw fɛ yi; nin bɛna kɛ a siɲaga
sabanan ye; nka ne tɛna kɛ doni ye aw kunna, sabu ne tɛ aw borofɛn
nɔ fɛ, ne bɛ aw yɛrɛ le nɔ fɛ. Denmisɛnw le tɛ wari ɲini k'a bla o
worobagaw ye, nka worobagaw le bɛ wari ɲini k'a bla denmisɛnw ye.
15 Ne kɔni, fɛn o fɛn bɛ ne boro, ne bɛ sɔn ka o bɛɛ di aw kosɔn, hali
ka ne yɛrɛ di ka fara o kan. Ni ne bɛ dɔ fara ne ta kanuya kan aw ta
fan fɛ, yala o bɛna dɔ bɔ aw ta kanuya ra ne ta fan fɛ wa?
16 Aw yɛrɛ k'a lɔn ko ne ma ne ta doni ta k'a la mɔgɔ si kan. Nka aw
ra dɔw bɛna a fɔ ko: «Pɔli ka cegu dɛ, a ka an ta wari domu ceguya ra
le.»
17 Ayiwa, ne ka minw ci aw fɛ, yala olugu dɔ tagara aw borofɛnw
mina aw ra wa?
18 Ne ka Tite daari ko a ye taga aw fɛ yi, ani an balemacɛ. Yala Tite
ka aw ta wari mina wa? Ayiwa, yala anw ni Tite ta miiriya bɛɛ tɛ kelen
ye wa? An bɛɛ tɛ sira kelen le kan wa?

Pɔli ta hami

19 Kabini tuma jan aw b'a miirira ko an bɛ kumana ka jo di an yɛrɛ
ma le; nka o tɛ. An ka nin bɛɛ fɔ Ala yɛrɛ le ɲa kɔrɔ, Yesu Kirisita ta
jɛnɲɔgɔnya kosɔn. An balema kanuninw, an bɛ o bɛɛ fɔra aw ye janko
aw baraka ye bonya lanaya ra.
20 Ne bɛ siranna ko ni ne ka taga aw fɛ yi, ne kana taga aw sɔrɔ cogo
dɔ ra, cogo min tɛ bɛn ne ma; aw fana kana ne sɔrɔ cogo dɔ ra, cogo
min tɛ bɛn aw ma. Ne bɛ siranna ko ne kana taga a sɔrɔ ko kɛrɛmisɛnw
bɛ aw cɛ ra, ani ɲangboya, ani jusubɔ, ani sangaɲɔgɔnmaya, ani
ɲɔgɔntɔgɔcɛn, ani ɲɔgɔnkɔrɔfɔ, ani yɛrɛbonya, ani koɲagamininw.
21 Ne bɛ siranna ko ni ne ka taga aw fɛ yi, Ala kana ne lamaroya
kokura tuun aw kosɔn. Mɔgɔ caman minw ka jurumun kɛ, ni o ma
nimisa ka o ta ko saninyabariw dabla, ani o ta jatɔyaw, ani o ta kojugu
dama tɛmɛninw, ne kana na taga ɲaji bɔ olugu kosɔn tuun.

13

Pɔli ta ladiri laban

1 Nin ye a siɲaga sabanan ye ne bɛ tagara aw fɛ yi. Ko bɛɛ ka kan
ka ɲanabɔ ka kaɲa ni seere fla walama seere saba ta kumakan le ye.
2 Ne taganin siɲaga flanan na aw fɛ yi, minw ka jurumun kɛ, ne
sarara olugu ra, ani tɔw bɛɛ. Sisan ne tɛ yi, nka ne bɛ o lasɔmi tuun,
ko ni ne ka na sekɔ aw fɛ yi tuun, ne tɛna ne ɲa tugu foyi kan.
3 Aw b'a fɛ k'a lɔn ni Yesu Kirisita le ka ne ta kumafɔtaw don ne da
ra; ayiwa, aw bɛna a lɔn. Kirisita* kɔni ma kɛ barakantan ye aw fɛ; a
ka a ta sebagaya yira aw ra.
4 Can lo, a gbengbenna yiri ra tuma min na, a kɛra barakantan ye.
Nka a kununa, a ɲanaman lo sisan Ala ta sebagaya baraka ra. An fana

13:1 13.1 Nin kuma fɔra Sariya 19.15; Matiyu 18.16; Timote fɔlɔ 5.19; Heburuw 10.28.

ye barakantanw ye a ta jɛnɲɔgɔnya ra, nka an bɛ ɲanamanya ni a ye
Ala ta sebagaya baraka ra aw kosɔn.
5 Aw ye aw yɛrɛ flɛ kosɛbɛ k'a lɔn ni aw bɛ lanaya sira kan can ra;
aw ye aw yɛrɛ sɛgɛsɛgɛ kosɛbɛ. Aw m'a ye ko Yesu Kirisita bɛ aw kɔnɔ
wa? Fɔ ni a kɛra ko aw yɛrɛ le dɛsɛra lanaya ra.
6 Nka ne b'a miiri ko aw k'a lɔn ko anw kɔni ma dɛsɛ lanaya ra.
7 O bɛɛ n'a ta, an bɛ Ala daari janko aw kana kojugu kɛ. A kana kɛ
ko an b'a fɛ k'a yira ko an bɛ se ko ra, nka an b'a fɛ ko aw le ye se ka
koɲuman kɛ, hali ni a kɛra i ko anw le dɛsɛra.
8 An tɛ se ka foyi kɛ ka Ala ta can bari; an bɛ se ka can lataga ɲa le
dɔrɔn.
9 Ni aw baraka bonyara, hali ni anw ta dɔgɔyara, an bɛ ɲagari o ra.
An bɛ Ala daari min na, o ye ko aw ta lanaya ye bonya ka taga ɲa.
10 O kosɔn, ne tɛ ni aw ye, nka ne ka nin sɛbɛ ci aw ma, janko ni
ne nana se yi, ne kana na taga kumagbɛlɛn fɔ aw ye tuun, ka kaɲa ni
Matigi ta fanga ye; Matigi ka o fanga di ne ma aw ta ɲa le kosɔn, a ma
kɛ aw ta halakiri kosɔn.

Fori laban

11 Ayiwa, sisan, ne balemaw, ka aw ni hɛra bɛn! Fɛn min bɛ se ka
aw kɛ mɔgɔ dafaninw ye, aw ye jija ka o le ɲini, ka ɲɔgɔn ja gbɛlɛya,
ka aw ta miiriyaw kɛ kelen ye, k'a to hɛra ye kɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ. Ni o
kɛra, kanuya tigi ani hɛra tigi Ala bɛna kɛ ni aw ye.
12 Aw ye ɲɔgɔn fo ni kanuyafori saninman ye; Ala ta mɔgɔ
saninmanw bɛɛ bɛ aw fo.
13 An Matigi Yesu Kirisita ta nɛɛma, ani Ala ta kanuya, ani Nin
Saninman* ta jɛnɲɔgɔnya ye to aw bɛɛ fɛ.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci GALASIKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli le ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ. Pɔli ni Barinabasi tun ka tagama fɔlɔ min kɛ, ka Kibaro Diman* fɔ, mɔgɔ caman tun kɛra lanabagaw ye o waajuri sababu ra Galasi mara ra (Kɛwalew 13.14–14.23). Nka Pɔli ni Barinabasi nana taga minkɛ, Yahudiya lanabaga dɔw nana Galasi mara lanabagaw fɛ, ka na o karan ko ni o ma kɛnɛsigi, ka Yahudiyaw ta sariyaw sira tagama, o tɛ se ka kisi lanaya dɔrɔn sababu ra. O le kosɔn Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ Galasikaw ma, k'a yira o ra ko o kuma tɛ can ye.

Pɔli k'a yira ko sariya sira tagama ni Kibaro Diman ko tɛ bɛn kelen ma. O kosɔn a ka o Yahudiyaw ta karan sɔsɔ kosɛbɛ. A k'a yira ko mɔgɔ tɛ se ka kisi kɛnɛsigiri ni sariya sira tagama sababu ra, nka mɔgɔ ka kan ka la Yesu Kirisita le ra, ka kisi a ta saraka baraka ra, sabu Yesu sara ka mɔgɔw bɔ sariya ta jɔnya ra.

Pɔli k'a yira ko Ala ka Iburahima jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya le kosɔn, a ma kɛ sariya sira tagama kosɔn.

Mɔgɔ ka kan ka sɔn Yesu le ma ka kisi, ani ka tagama ka kaŋa ni Nin Saninman sago ye. O ra, nin lɛtɛrɛ b'a yira an na ko mɔgɔ bɛ kisi Ala ta nɛɛma dɔrɔn le sababu ra (1.7), ko Ala bɛ hɛra di an ma lanaya sababu ra (2.16), ka an kɛ Iburahima ta denw ye (3.7). Lanabaga man kan ka a yɛrɛ bla sariyaw, walama landaw ta jɔnya ra tuun (5.1); sabu lanabaga tɛ sariya ta fanga kɔrɔ tuun (Kɛwalew 13.14–14.23). A ka kan ka tagama ka kaŋa ni Nin Saninman* sago le ye (5.16); a bɛ Kirisita ta sariya sira le tagama, min ye kanuya ye (6.2), ani ka ban a yɛrɛ sago bɛɛ ma.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-5)*
Pɔli k'a yira ko Ala le ka ale kɛ Yesu ta ciraden ye *(1.6–2.21)*
Ala bɛ lanabagaw le jate mɔgɔ terenninw ye *(3–4)*
Lanabaga bɔra sariya ta jɔnya ra, janko ka Ala sago le kɛ *(5–6)*

Pɔli ta fori
(Rɔmukaw 1.1-7)

1 Ne Pɔli, Yesu Kirisita ta ciraden*, ne le bɛ nin sɛbɛ ci. Mɔgɔ ma ne sigi o ciradenya ra, a fana ma sɔrɔ mɔgɔ sababu ra; a bɔra Yesu Kirisita le ra, ani Fa Ala min k'a lakunu ka bɔ saya ra.
2 Ne balema minw bɛɛ bɛ ni ne ye yan, ne ni olugu le bɛ nin sɛbɛ ci Galasi jamana lanabagaw ma.
3 An Fa Ala ni Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.
4 Yesu Kirisita le ka a yɛrɛ di saraka ye an ta jurumun kosɔn, ka an bɔ nin dunuŋa ta kojuguw bɛɛ ra ka kaŋa ni an Fa Ala sago ye.
5 Nɔɔrɔ ye la ale tɔgɔ kan wagati bɛɛ. Amina!

Kibaro Diman ye kelenpe ye
(Galasikaw 3.1-5; 4.9-20; 5.1-12)

6 Ala min ka aw wele Kirisita* ta nɛɛma baraka ra, aw ka aw kɔ don
ale ma joona joona cogo min na ka yɛlɛma kibaro diman wɛrɛ ma, o
ko barara ne ra kosɛbɛ.
7 Yala kibaro diman wɛrɛ le bɛ yi wa? Kibaro diman wɛrɛ tɛ yi dɛ!
Mɔgɔ dɔw le bɛ aw hakiri ɲagamina. Kibaro Diman* min bɛ Kisibaga*
ko fɔ, o b'a fɛ ka o yɛlɛma.
8 Nka anw ka Kibaro Diman min fɔ aw ye, hali ni an yɛrɛ lo, walama
ni mɛlɛkɛ dɔ le jigira ka bɔ sankolo ra ka na kibaro diman wɛrɛ fɔ aw
ye, min ni an ta tɛ kelen ye, Ala ye o danga.
9 An kɔnna k'a fɔ aw ye, nka ne bɛ kɔsegi a kan tuun, ko: aw ka
Kibaro Diman min mɛn an fɛ, ka sɔn a ma, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kibaro
diman wɛrɛ fɔ aw ye, min ni o tɛ kelen ye, Ala ye o tigi danga.
10 Ayiwa, sisan, o tuma ne b'a fɛ ka ne yɛrɛ ko diya mɔgɔw le ye wa,
walama Ala? Yala ne b'a fɛ ka ne yɛrɛ ko diya mɔgɔw le ye wa? Ni ne
tun b'a fɛ ka ne yɛrɛ ko diya mɔgɔw le ye, ne tun tɛna kɛ Kirisita ta
baaraden ye.

Ala ka Pɔli bla a ta baara ra cogo min na
(Kɛwalew 22.3-16; 26.9-20; 9.1-20,23,30)

11 Ne balemaw, ne b'a fɔ aw ye k'a gbɛya ko ne ka Kibaro Diman*
min fɔ aw ye, ko o ma bɔ mɔgɔ ra,
12 ne m'a sɔrɔ mɔgɔ fɛ, mɔgɔ fana ma ne karan a ra; Yesu Kirisita
yɛrɛ le k'a yira ne ra.
13 Ne tun bɛ cogo min na Yahudiyaw ta diina ra fɔlɔfɔlɔ, aw yɛrɛ ka
o lɔn. Aw fana k'a lɔn ko ne tun bɛ Ala ta jɛnkuru mɔgɔw tɔɔrɔra fɔ
k'a dama tɛmɛ; ne tun b'a fɛ ka cogo bɛɛ kɛ, janko ka o jɛnkuru cɛn.
14 Ne tun bɛ ne flankuruw caman ɲa fɛ Yahudiyaw ta diina ra, an ta
siya ra; sabu ne bɛmaw ta landakow ko tun ka bon ne ma haali.
15 Nka sani ne ye woro, Ala tun ka ne ɲanawoloma, ka ne wele a ta
nɛɛma sababu ra.
16 Ayiwa, Den min bɔra Ala ra*, a diyara Ala ye tuma min na, a ka
o yira ne ra janko ne ye o ko waajuri kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* cɛ ra; o
tuma, ne ma mɔgɔ ɲininka tuun.
17 Minw kɛra ciradenw* ye ne ɲa, ne ma taga Zeruzalɛmu ka taga
olugu ɲininka. Ne tagara Arabujamana le ra; o kɔ, ne kɔsegira ka na
Damasi.
18 Ayiwa, san saba le tɛmɛnin kɔ, ne sɔrɔra ka taga Zeruzalɛmu,
janko ne ni Piyɛri* ye ɲɔgɔn lɔn; ne tora ni a ye ka tere tan ni looru
kɛ.
19 Nka ne ɲa ma la ciraden tɔw si kan ni Matigi balemacɛ Yakuba tɛ.
20 Ne bɛ min sɛbɛra k'a ci aw ma, Ala ye ne seere ye ko ne tɛ faninya
le fɔra.
21 Ayiwa, o kɔ, ne tagara Siri, ani Silisi maraw ra.
22 Nka fɔ ka taga se o wagati ma, Kirisita ta lanabagaw ta jɛnkuru*
minw tun bɛ Zude, olugu si tun ma ne lɔn fɔlɔ.
23 O tun k'a mɛn le dɔrɔn ko: «Min tun bɛ an tɔɔrɔra fɔlɔfɔlɔ, ko a
bɛ cogo bɛɛ kɛ ka lanaya ko cɛn, ko ale le bɛ lanaya ko waajuri kɛra
sisan.»
24 O kosɔn o tun bɛ Ala tando ne kosɔn.

---

* **1:18 1.18** Piyɛri: Gɛrɛkikan na a fɔra ko Sefasi.

2

Ciraden tɔw sɔnna Pɔli ta waajuri ma
(Kɛwalew 15.1-29)

1 Ayiwa, san tan ni naani tɛmɛnin kɔ, ne kɔsegira tuun Zeruzalɛmu
ni Barinabasi ye; ne tagara ni Tite ye fana.
2 Ne tagara, sabu Ala yɛrɛ le tun k'a yira ne ra ko ne ka kan ka taga.
Ne sera yi minkɛ, ne bɛ deri ka Kibaro Diman* min waajuri kɛ siya
wɛrɛ mɔgɔw* ye, ne ka o fɔ k'a yira lanabagaw ta jɛnkuru ɲamɔgɔw
ra o danna, janko ne ka baara min kɛ, ani ne bɛ min kɛra sisan, o bɛɛ
kana na kɛ gbansan ye.
3 Ayiwa, o kuma bɛnna o ma, hali ne tagamaɲɔgɔn Tite min ye Gɛrɛki
ye, o ma sɔn ka ale jagboya ko a ye kɛnɛsigi*,
4 hali k'a sɔrɔ balema faninyafɔbaga dɔw tun dogora ka don an cɛ
ra, o b'a fɛ ka an jagboya. O mɔgɔw donna an cɛ ra janko an kɛra an
yɛrɛ ta ye Kirisita Yesu ta jɛnɲɔgɔnya ra cogo min na, olugu ye o ko
sɛgɛsɛgɛ, janko ka an bla jɔnya ra tuun.
5 Nka an ma sɔn ka an yɛrɛ to o boro hali wagati dɔɔnin, janko
Kibaro Diman ta can ye to a nɔ ra aw fɛ.
6 Nka o tun bɛ minw jatera ɲamɔgɔw ye, olugu tun ye mɔgɔ suguya
minw ye, ne tɛ o ko jate, sabu Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Ayiwa, o
ɲamɔgɔw ma fɛn wɛrɛ fara ne ta Kibaro Diman waajuri kan.
7 Nka olugu yɛrɛ k'a ye ko Ala le ka nin baara karifa ne ma ko ne ye
Kibaro Diman fɔ siya wɛrɛ mɔgɔw ye, i n'a fɔ a k'a karifa Piyɛri ma
ko a y'a fɔ Yahudiyaw ye cogo min na.
8 Sabu Ala ka Piyɛri ɲanawoloma k'a kɛ Yahudiyaw ta ciraden* ye
cogo min na, a ka ne fana ɲanawoloma ka ne kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ta
ciraden ye o cogo le ra.
9 Yakuba ni Piyɛri ni Yuhana, olugu minw tun bɛ jate i ko ɲamɔgɔw,
olugu k'a ye ko Ala le nɛɛmara ne ye ka ne bla o baara ra. O ka o
boro don ne ni Barinabasi boro, k'a yira ko an kɛra jɛnɲɔgɔnw ye. An
bɛɛ bɛnna a ra ko anw bɛna taga siya wɛrɛ mɔgɔw fɛ, olugu bɛ taga
Yahudiyaw fɛ.
10 O ka an daari le dɔrɔn ko an ye an hakiri to fagantanw na; ne fana
ka ne sɔbɛ don o ra kosɛbɛ.

Pɔli ka Piyɛri jaraki Antiyɔsi

11 Ayiwa, tuma min na Piyɛri tun nana Antiyɔsi, ne k'a sɔsɔ mɔgɔ
bɛɛ ɲa na, sabu a tun jarakira.
12 Ayiwa, Yakuba tun ka mɔgɔ dama dama ci Antiyɔsi; sani olugu ye
na, Piyɛri tun bɛ domuni kɛ ni siya wɛrɛ mɔgɔw* ye. Nka o mɔgɔw
nana minkɛ, a ka a yɛrɛ mabɔ o siya wɛrɛ mɔgɔw ra ka to a danna,
Yahudiya minw bɛ kɛnɛsigiri ko jagboya, olugu ɲasiran kosɔn.
13 A kɛra ten, Yahudiya lanabaga tɔw fana donna o flankafuya ra;
hali Barinabasi fana tugura o kɔ o flankafuya ra.
14 Ne k'a ye minkɛ ko o tɛ tagamana ka kaɲa ni Kibaro Diman* ta
can ye, ne k'a fɔ Piyɛri ye o bɛɛ ɲa na ko: «Ele min ye Yahudiya ye, ni
ele ka siya wɛrɛ mɔgɔw ta cogo ta, ka Yahudiyaw ta cogo to yi, o tuma
mun kosɔn i b'a fɛ ka siya wɛrɛ mɔgɔw jagboya ko o ye Yahudiyaw ta
cogo ta?»

---

* **2:3 2.3** Ka kɛnɛsigi, o kɔrɔ ye ka kɛnɛsigi ka kaɲa ni Yahudiyaw ta sariya ye.

Kisiri bɛ sɔrɔ lanaya le fɛ

15 Can lo, anw kɔni, anw ye Yahudiya yɛrɛworow le ye; an tɛ siya
wɛrɛ mɔgɔ* jurumunkɛbaga dɔw ye.
16 Nka o bɛɛ n'a ta, an fana b'a lɔn ko mɔgɔ si tɛ se ka jate mɔgɔ
terennin ye Ala ɲa kɔrɔ, k'a to cira Musa ta sariya sira kan, fɔ ni a
lara Yesu Kirisita ra. O le kosɔn an fana lara Yesu Kirisita ra, janko Ala
ye an jate mɔgɔ terenninw ye an ta lanaya baraka ra; a kana kɛ cira
Musa ta cifɔninw ye, sabu mɔgɔ si tɛna jate mɔgɔ terennin ye Ala ɲa
kɔrɔ sariya sira tagama sababu ra.
17 Ayiwa, an b'a fɛ Ala ye an jate mɔgɔ terenninw ye Yesu Kirisita
sababu ra; ni an yɛrɛ fana nana kɛ jurumunkɛbagaw ye i n'a fɔ siya
wɛrɛ mɔgɔw*, yala o b'a yira ko Yesu Kirisita le ka an bla o jurumunkɛ
ra wa? Fiyewu.
18 Ne ka fɛn min cɛn, ni ne yɛrɛ nana kɛ o lawuri ye tuun, o tuma
ne yɛrɛ kɛra sariya cɛnbaga le ye.
19 Ne bɛ i n'a fɔ ne sanin lo sariya ta fan fɛ; sariya yɛrɛ le ka o saya
kɛ, janko ne ye ɲanamanya Ala ye.
20 Ne ni Kirisita* gbengbenna yiri ra ɲɔgɔn fɛ. Ne tɛ ɲanamanya ne
yɛrɛ sago ma, nka Kirisita le bɛ ɲanamanya ne kɔnɔ. Ayiwa, ne bɛ
ɲanamanya min na sisan, Den min bɔra Ala ra*, ne lara o ra minkɛ, o
le bɛ ne ɲanamanya; sabu ale ka ne kanu, ka a yɛrɛ di ne kosɔn.
21 Ne tɛ ban Ala ta nɛɛma ra; sabu ni Ala tun bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ
terennin ye sariya sababu ra, o tuma Kirisita sara gbansan!

3

Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye lanaya le fɛ
(Rɔmukaw 4; 8.14-17)

1 E, aw Galasikaw, hakirintanw! Jɔn le ka aw ɲaɲini sa? K'a sɔrɔ
Yesu Kirisita gbengbenna yiri ra kun min na, ne ka o yira aw ra k'a
gbɛya.
2 Ne b'a fɛ ka ko kelen dɔrɔn le lɔn aw fɛ: aw ka Nin Saninman*
sɔrɔ cogo di le? Yala aw ka a sɔrɔ sariya* sira tagama le sababu ra wa,
walama Kibaro Diman* lamɛnni ni lanaya sababu ra?
3 Mun le ka aw kɛ hakirintanw ye tan? Aw ka fɛn min damina Nin
Saninman baraka ra, yala aw bɛna o laban aw yɛrɛ ta sebagaya baraka
ra wa?
4 Ala ka koba minw yira aw ra, o kɛra gbansan ye wa? O kɔni tɛ se
ka kɛ gbansan ye!
5 Ni Ala bɛ Nin Saninman di aw ma, ka kabakow kɛ aw cɛ ra, yala a
bɛ o kɛ sariya sira tagamana le sababu ra wa, walama Kibaro Diman*
lamɛnni ni lanaya sababu ra?
6 O cogo ra, Kitabu k'a fɔ Iburahima ta ko ra, ko: «A lara Ala kumakan
na, Ala k'a jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn.»
7 Aw m'a ye ko lanaya bɛ minw bɛɛ fɛ, ko olugu le ye Iburahima ta
durujaw ye wa?
8 Kitabu kɔnna k'a fɔ ko Ala bɛna siya wɛrɛ mɔgɔw* jate mɔgɔ
terenninw ye a yɛrɛ ɲa kɔrɔ o ta lanaya baraka ra. O le kosɔn a ka nin
kibaro diman fɔ Iburahima ye, ko: «Ala bɛna baraka don siyaw bɛɛ ra
ele le sababu ra.»

3:6 3.6 Nin kuma fɔra Damina 15.6. **3:8 3.8** Nin kuma fɔra Damina 12.3.

9 O kosɔn minw bɛ la Yesu ra, Ala bɛ baraka don olugu ra, i n’a fɔ
Iburahima kɛra lanabaga ye ka baraka sɔrɔ cogo min na.
10 Minw bɛɛ jigi bɛ sariya siratagama kan, olugu bɛɛ danganin lo;
sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Ni mɔgɔ min tɛ to sariya kitabu
kumaw bɛɛ kan, k’a bɛɛ sira tagama, Ala ye o tigi danga.»
11 Ayiwa, a yɛrɛ gbɛnin lo ko mɔgɔ si tɛ se ka jate mɔgɔ terennin
ye Ala fɛ sariya sababu ra, sabu a sɛbɛra ko: «Mɔgɔ terennin bɛ
ɲanamanya lanaya le sababu ra.»
12 Sariya ju ma sigi lanaya kan; sabu a sɛbɛra ko: «Ni mɔgɔ min ka
nin kow sira tagama, o tigi bɛna kisi o le sababu ra.»
13 Nka Yesu Kirisita ka a yɛrɛ bla danga kɔrɔ an nɔ ra, janko ka an
kunmabɔ sariya ta danga ma; sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Mɔgɔ
o mɔgɔ su dulonna yiri ra, o tigi danganin lo.»
14 A kɛra ten, janko Ala ka baraka min layiri ta Iburahima ye, o ye
lase siya wɛrɛ mɔgɔw ma Yesu Kirisita baraka ra, ani janko Ala ka Nin
Saninman min layiri ta, an ye o sɔrɔ lanaya sababu ra.

Sariya ni Ala ta layiri

15 Ne balemaw, ne bɛna kuma ka kaɲa ni adamadenw ta kokɛcogo
ye: ni mɔgɔ dɔ ka layiri ta, k’a sɛbɛ a sɛbɛcogo ra, ka a boronɔ la a
kan, mɔgɔ wɛrɛ tɛ se ka o layiri cɛn, walama ka dɔ fara a kan.
16 Ayiwa, Ala tun ka layiriw ta Iburahima ni a ta duruja le ye. Kitabu
m’a fɔ ko «ani a ta durujaw» i n’a fɔ duruja caman ko lo, nka Kitabu
kumana duruja kelen le ko ra, ko «ani i ta duruja»; o le ye Kirisita* ye.
17 Ne ta kuma kɔrɔ le ye nin ye: Ala tun ka layiri ta, k’a sɛbɛ a cogo
ra. San kɛmɛ naani ni san bisaba tɛmɛnin kɔ, sariya* sɔrɔra ka na;
o sariya tɛ se ka Ala ta layiri yɛlɛma, walama ka a ta kuma kɛ kuma
gbansan ye.
18 Sabu Ala bɛ min di, ni o tun bɛ sɔrɔ sariya sababu le ra, o tuma a
tun tɛna kɛ layiri nɔ ye tuun; k’a sɔrɔ Ala ka a ta nɛɛma di Iburahima
ma gbansan layiri le kosɔn.

Sariya sigikun

19 O tuma sariya kun ye mun ye? Sariya nana fara layiri kan, janko
ka mɔgɔw ta terenbariyakow yira. Sariya fana tun ka kan ka to a nɔ
ra, fɔ layiri tara Iburahima duruja min ko ra, o ye na. Mɛlɛkɛw le nana
sariya di, Musa ka kɛ o lasebaga ye mɔgɔw ma.
20 Nka Ala ka o layiri ta Iburahima ye minkɛ, a mako tun tɛ lasebaga
ra; Ala yɛrɛ le k’a fɔ Iburahima ye.
21 Yala sariya bɛ Ala ta layiri sɔsɔ le wa? Fiyewu, can tɛ o ye! Sariya
min dira, ni o tun bɛ se ka ɲanamanya di mɔgɔw ma, o tuma mɔgɔw
tun bɛna jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ o sariya sababu le ra.
22 Nka Kitabu k’a fɔ ko dunuɲa bɛɛ bɛ jurumun ta fanga le kɔrɔ;
o cogo ra Ala ka fɛn min layiri ta, o bɛ di lanabagaw ma o ta lanaya
kosɔn Yesu Kirisita ra.
23 Ayiwa, sani lanaya wagati ye se, sariya le tun bɛ an kunna; a tora
an kunna fɔ ka taga se lanaya yirawagati ma.

3:10 3.10 Nin kuma fɔra Sariya 27.26. **3:11 3.11** Nin kuma fɔra Habakuki 2.4. **3:12 3.12** Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 18.5; Rɔmukaw 10.5. **3:13 3.13** Nin kuma fɔra Sariya 21.23. **3:16 3.16** Nin kuma fɔra Damina 12.7.

24 O cogo ra sariya kɛra an kɔrɔsibaga le ye fɔ ka taga se Kirisita*
nawagati ma, janko an ye jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ lanaya
sababu ra.
25 I n’a fɔ lanaya nana sisan, an tɛ to o kɔrɔsibaga ta fanga kɔrɔ tuun.
26 Sabu aw bɛɛ kɛra Ala denw ye lanaya le sababu ra, Yesu Kirisita
ta jɛnɲɔgɔnya ra.
27 Aw minw bɛɛ batizera Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, aw ka
Kirisita ta cogo don aw yɛrɛ ra i ko derege.
28 O kosɔn sisan, n’i kɛra Yahudiya ye walama siya wɛrɛ mɔgɔ o, n’i
kɛra jɔn ye walama hɔrɔn o, n’i kɛra cɛ ye walama muso o, o si tɛ jate
tuun; sabu aw bɛɛ ye kelen ye Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
29 Ayiwa, i n’a fɔ aw kɛra Yesu Kirisita ta ye, aw fana ye Iburahima
durujaw le ye; Ala ka fɛn min layiri ta Iburahima ye, aw fana bɛ o
sɔrɔ.

4

1 Ne ta kuma kɔrɔ ye nin ye: ka den cɛntabaga to denmisɛnya ra,
faranfasi tɛ a ni jɔn cɛ so kɔnɔ; k’a sɔrɔ a facɛ borofɛnw bɛɛ ye ale ta
le ye.
2 Ka a to denmisɛnya ra, a bɛ to a kɔrɔsibagaw ni a ta kow
ɲanabɔbagaw ta fanga le kɔrɔ, fɔ ka taga se a facɛ ta wagati latigɛnin
ma.
3 Anw fana tun bɛ ten; wagati min na an tun bɛ denmisɛnw ye, an
tun bɛ nin dunuɲa fɛngbansanw ta jɔnya fanga le kɔrɔ.
4 Nka Ala ta wagati latigɛnin sera minkɛ, Den min bɔra Ala ra*, Ala
ka o ci ka na; muso k’a woro, sariya* fanga kɔrɔ,
5 janko minw bɛ sariya fanga kɔrɔ, a ye olugu kunmabɔ ka o kɛ Ala
denw ye.
6 An kɛra Ala denw ye minkɛ, o kosɔn Den min bɔra Ala ra, Ala ka o
ta Nin ci ka na o don an jusukun na; o Nin le bɛ pɛrɛn k’a fɔ ko: «An
Fa!»
7 O le kosɔn i tɛ jɔn ye tuun, i ye Ala den le ye. Ayiwa, n’i ye Ala den
ye, o tuma Ala ka fɛn minw layiri ta i ye, i bɛna o sɔrɔ Ala baraka ra.

Galasikaw ta ko ka gbɛlɛn Pɔli ma

8 Tuma min na aw tun ma Ala lɔn, aw tun bɛ batofɛn minw ta jɔnya
ra, olugu tun tɛ batofɛnsɔbɛw ye.
9 Nka sisan aw ka Ala lɔn; ne bɛ se k’a fɔ ko Ala yɛrɛ le ka aw lɔn.
Aw b’a fɛ ka sekɔ dunuɲa ta fɛngbansanw ta jɔnya fanga kɔrɔ cogo di
tuun, fɔ ka aw yɛrɛ kɛ o fɛnw ta jɔnw ye?
10 Aw bɛ lon dɔw jate ka tɛmɛ dɔw kan, ani karow, ani wagatiw, ani
sanw. Mun kosɔn?
11 Ne kɔni sirannin lo aw ta ko ra dɛ! O tuma ne ka baara min bɛɛ
kɛ aw ye, o bɛna kɛ gbansan le ye wa?
12 Ne balemaw, ne bɛ aw daari, ko aw ye sabari ka kɛ i ko ne; sabu
ne fana ka ne yɛrɛ kɛ i n’a fɔ aw.
13 Aw kɔni ma kojugu si kɛ ne ra. Siɲaga fɔlɔ min na an ka ɲɔgɔn
ye, aw k’a lɔn ko bana le sababu ra ne lɔra aw fɛ yi ka Kibaro Diman
fɔ aw ye.
14 Hali k’a sɔrɔ ne ta bana ka aw tɔɔrɔ kosɛbɛ, o bɛɛ n’a ta, aw ma
ne dɔgɔya, walama ka ɲigi ne ra; nka aw ka ne mina ka ɲa i ko Ala ta
mɛlɛkɛ dɔ, i n’a fɔ ne le tun ye Yesu Kirisita yɛrɛ ye.

15 Aw tun ninsɔndiyanin lo ne ta ko ra cogo min na o wagati ra, o
ninsɔndiya kɛra di? Ne kɔni bɛ se ka nin seereya kɛ aw ta ko ra, ko ni
a kɛra ko aw tun bɛ se ka aw ɲadenw bɔ ka o falen ne ta ra, aw tun
bɛna o kɛ.
16 Ne ka can min fɔ aw ye, yala o le ka ne kɛ aw jugu ye bi wa?
17 Ayiwa, o mɔgɔw jijanin lo aw ta ko ra kosɛbɛ, nka o ta ŋaninya
man ɲi; o b'a fɛ le ka ne ni aw faran ka bɔ ɲɔgɔn na, janko aw ye jija
ka tugu olugu kɔ.
18 Ka jija koɲuman na, o ka ɲi; nka a ka kan ka kɛ wagati bɛɛ le; ne
bɛ aw cɛ ra wagati min na, a kana dan o ma.
19 Ne ta denw, ne bɛ tɔɔrɔra aw kosɔn tuun kokura, i n'a fɔ muso
tintɔ, fɔ Yesu Kirisita ta ko ye baraka sɔrɔ ka dafa aw kɔnɔ.
20 Ne bɛ yɔrɔ min na sisan, ne tun b'a fɛ ka ne yɛrɛ ye aw cɛ ra nin
wagati ra, janko ka ne kumacogo yɛlɛma, sabu ne hakiri ma sigi aw ta
ko ra.

Saran ni Hajara ta ko

21 Ne ko: aw minw b'a fɛ ka sariya* sira tagama, sariya ka min fɔ,
aw ma o lamɛn wa?
22 Ayiwa, a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko Iburahima ka dencɛ fla sɔrɔ; kelen
sɔrɔra ni jɔnmuso ye, kelen sɔrɔra ni hɔrɔnmuso ye.
23 Jɔnmuso ta den worora ka kaɲa ni a worobagaw yɛrɛ sago ye; nka
hɔrɔnmuso ta worora ka kaɲa ni Ala ta layiri ye.
24 Ayiwa, nin muso fla ta ko ye kuma kɔrɔman le ye: Nin muso fla
bɛ jɛŋɲɔgɔnya suguya fla le yira. Hajara bɛ min yira, o ye Sinayi kuru
ta jɛŋɲɔgɔnya ye; ale bɛ denw woro jɔnya kama.
25 Hajara ye Sinayi kuru ye, Arabujamana ra; Hajara bɛ suma ni
Zeruzalɛmu sisanlaman le ye dugukolo kan yan, sabu Zeruzalɛmu ni
a ta mɔgɔw bɛ jɔnya ra.
26 Nka Zeruzalɛmu dugukura min bɛ sankolo ra, o bɛ a yɛrɛ ma, o
ye hɔrɔnmuso ye; ale le ye an bamuso ye.
27 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«I ɲagari, ele muso denworobari, ele min ma den woro ka ye!
I ninsɔndiya fɔ ka pɛrɛn, ele min ma tin sɛgɛ lɔn!
Sabu muso min tora a kelen na, o ta denw bɛna caya
ka tɛmɛ muso cɛtigi taw kan.»
28 Aw kɔni, ne balemaw, aw ye Ala ta layiri denw le ye, i n'a fɔ
Isiyaka.
29 Ayiwa, jɔnmuso ta den worora ka kaɲa ni a worobagaw yɛrɛ sago
ye; hɔrɔnmuso ta den worora Nin Saninman* baraka ra. Jɔnmuso ta
den ka hɔrɔnmuso ta den tɔɔrɔ; hali bi a bɛ ten.
30 Nka Kitabu ko di? A ko: «Jɔnmuso ni a dencɛ gbɛn, sabu jɔnmuso
dencɛ man kan ka cɛn ta ni hɔrɔnmuso dencɛ ye.»
31 O kosɔn, ne balemaw, an tɛ jɔnmuso ta denw ye; an ye hɔrɔnmuso
ta denw le ye.

5

Kirisita ka an kɛ an yɛrɛ ta ye

4:27 4.27 Nin kuma fɔra Ezayi 54.1. **4:30 4.30** Nin kuma fɔra Damina 21.10.

1 Kirisita* ka an kɛ an yɛrɛ ta ye, janko an ye kɛ an yɛrɛ ta ye can
ra le. O kosɔn aw ye jija ka to o cogo ra; aw kana aw yɛrɛ bla jɔnya ra
tuun.
2 Aw ye ne lamɛn! Ne Pɔli, ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ka aw yɛrɛ
kɛnɛsigi, o tuma Kirisita tɛna foyi ɲa aw ye.
3 Ayiwa, ne bɛ sara aw ra tuun, ko mɔgɔ o mɔgɔ bɛ sɔn kɛnɛsigiri
ma, ko jagboya lo o tigi ye sariya* tɔ bɛɛ tagama.
4 Aw minw b'a fɛ ka jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ sariya
sababu ra, aw faranna ka bɔ Kirisita ra, aw nin bɔra Ala ta nɛɛma ra.
5 Anw kɔni, an jigi b'a kan ko an bɛ jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa
kɔrɔ lanaya le fɛ; an bɛ o le makɔnɔna Nin Saninman* baraka ra.
6 Sabu Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra, kɛnɛsigiri o, kɛnɛsigibariya o,
o si tɛ jate; ka lanaya sira tagama ka kaɲa ni kanuya ye, o le bɛ jate.
7 Aw boricogo tun ka ɲi kosɛbɛ! Jɔn le nana aw lalɔ k'a to aw ye ban
can ma?
8 Ala min ka aw wele, o miiriya ma bɔ ale ra.
9 «Burufunufɛn fitini dɔrɔn le bɛ mugu nɔɔninin bɛɛ funu.»
10 O bɛɛ n'a ta, Matigi ta jɛnŋɔgɔnya ra, ne lanin b'a ra ko aw tɛna
miiri ka sira wɛrɛ ta; nka mɔgɔ min bɛ aw lafirira, ni a ka kɛ mɔgɔ
min o min ye, Ala bɛna o hakɛ bɔ o tigi ra.
11 Ne balemaw, ni ne tun bɛ kɛnɛsigiri ko waajuri le kɛra, ko a bɛ
mɔgɔ kisi, mɔgɔ si tun tɛna ne tɔɔrɔ bi. Ne bɛ waajuri min kɛra fana
ko Kirisita* gbengbenna yiri ra, o ko tun tɛna digi mɔgɔ si ra.
12 Ne kɔni b'a fɛ ko mɔgɔ minw bɛ aw lafirira, ko olugu ye o farikolo
tigɛ, fɔ ka o yɛrɛ bɔ cɛya ra.

Adamaden sago ni Nin Saninman sago
(Rɔmukaw 8.1-14; 13.12-14)

13 Ne balemaw, aw kɔni, Ala ka aw wele ko aw ye kɛ aw yɛrɛ ta ye,
nka aw kana o kɛ sababu ye ka aw yɛrɛ sago kɛ; aw ye baara kɛ ka
ɲɔgɔn mako ɲa kanuya ra.
14 Sabu sariya bɛɛ bɛ sɔrɔ nin kuma kelen le kɔnɔ, ko: «I ka kan ka
i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ.»
15 Nka ni aw yɛrɛ wurira ɲɔgɔn kama ka kɛ i n'a fɔ waraw, ka ɲɔgɔn
kinkin, ka ɲɔgɔn domu, o tuma aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana na
ɲɔgɔn cɛn ka ban.
16 Ne b'a fɔ aw ye ko: aw ye tagama ka kaɲa ni Nin Saninman* sago
ye; ni o kɛra, aw tɛna aw yɛrɛ sago kɛ tuun.
17 Sabu ko minw man di Nin Saninman ye, anw yɛrɛ sago bɛ o le fɛ;
ko minw fana ye anw yɛrɛ sago ye, o man di Nin Saninman ye fiyewu.
O bɛ ɲɔgɔn kɛrɛ; o cogo ra aw b'a fɛ ka min kɛ, aw tɛ se ka o kɛ.
18 Nka ni aw bɛ tagama ka kaɲa ni Nin Saninman sago ye, o tuma
aw tɛ sariya* ta fanga kɔrɔ tuun.
19 An yɛrɛ sago bɛ an bla kɛwale minw na, an bɛɛ ka o lɔn: jatɔya,
nɔgɔninya, marobariyakow,
20 jobato ni subagaya, juguya, kɛrɛ ni ɲangboya, dimi ni
sangaɲɔgɔnmaya, faranni ni kantaranni,
21 ɲangboya, dɔrɔtɔya ni nogobaya, ani o bɔɲɔgɔnkow. Ne bɛ aw
lasɔmi sisan i n'a fɔ ne tun kɔnna k'a fɔ aw ye cogo min na, ko mɔgɔ
minw bɛ o kow kɛ, olugu si tɛna Ala ta Masaya* sɔrɔ fiyewu.

22 Nka an bɛ min sɔrɔ Nin Saninman fɛ, o ye kanuya ye, ani ɲagari,
ani hɛra, ani muɲuri, ani hina, ani ɲumanya, ani lanamɔgɔya,
23 ani sabari, ani yɛrɛmina; sariya si tɛ ban nin kow ma.
24 Sabu minw bɛɛ ye Yesu Kirisita ta ye, olugu ka o sagonankow ni o
negerakow ni o diyanyakow gbengben yiri ra.
25 I n'a fɔ Nin Saninman ka ɲanamanyakura di an ma, o ra, an ye
tagama ka kaɲa ni Nin Saninman sago ye.
26 An kana an yɛrɛ bonya, ka to ka ɲɔgɔn darabɔ, ani ka ɲɔgɔn
ɲangboya.

6

Lanabagaw ka kan ka ɲɔgɔn dɛmɛ
(Rɔmukaw 2.3-11; Heburuw 6.10-12)

1 Ne balemaw, aw ra ni mɔgɔ dɔ minana kojugu dɔ ra, aw minw
bɛ tagamana ka kaɲa ni Nin Saninman* sago ye, aw ye o tigi ladi ni
jususuma ye. Aw fana ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko aw kana na o ɲɔgɔn
dɔ kɛ.
2 Aw ye ɲɔgɔn dɛmɛ, ka ɲɔgɔn ta doni ta; ni o kɛra, aw bɛna Kirisita*
ta sariya sira tagama.
3 Ni mɔgɔ dɔ b'a miiri ko ale ka fisa ni tɔw ye, k'a sɔrɔ a tɛ foyi ye,
o tigi bɛ a yɛrɛ lafirira le.
4 Mɔgɔ bɛɛ kelen kelen ye a yɛrɛ tagamacogo sɛgɛsɛgɛ. Ni a ta baara
ka ɲi, a bɛ se ka a yɛrɛ bonya a yɛrɛ ta baara kosɔn; a tɛna a yɛrɛ suma
ni mɔgɔ wɛrɛ ye.
5 Sabu bɛɛ kelen kelen bɛna lɔ ni a yɛrɛ kunko le ye.
6 O bɛ mɔgɔ min karan Ala ta Kuma ra, o tigi ka kan ka a borofɛnw
bɛɛ dɔ di a karanbaga ma.
7 Aw kana aw yɛrɛ nɛgɛ; mɔgɔ tɛ yɛrɛko Ala ma. Ni mɔgɔ ka siman
suguya min dan, a bɛ o suguya kelen le tigɛ.
8 Ni mɔgɔ min ka a yɛrɛ sago ta siman dan, o tigi bɛna a yɛrɛ sago
ta siman le tigɛ; o ye halakiri ye. Nka ni mɔgɔ min ka Nin Saninman*
sago ta siman dan, o tigi bɛna Nin saninman ta siman le tigɛ; o ye
ɲanamanya banbari ye.
9 An kana sɛgɛ koɲumankɛ ra; sabu ni an ma an fari faga, an bɛna
a tɔnɔ sɔrɔ a sɔrɔwagati ra.
10 O le kosɔn wagati min na cogo bɛ an fɛ, an ye koɲuman kɛ mɔgɔ
bɛɛ ye; nka an balema lanabagaw ta ko le ka kan ka bonya.

Kuma laban
(Filipikaw 3.2-11)

11 Ayiwa, aw ye nin sɛbɛridenbabaw flɛ; ne yɛrɛ boro le ka o sɛbɛ.
12 O mɔgɔ minw b'a fɛ ka aw jagboya ka aw kɛnɛsigi, olugu bɛ o kɛra
janko ka o yɛrɛ ko diya mɔgɔw ye le. O t'a fɛ mɔgɔw ye olugu tɔɔrɔ
Kirisita* ta gbengbenyiri waajuri ko kosɔn.
13 K'a sɔrɔ o mɔgɔ minw kɛnɛsiginin lo, olugu yɛrɛ tɛ sariya sira
tagama. Nka o b'a fɛ aw ye kɛnɛsigi, janko ka o yɛrɛ bonya ko aw
sɔnna ka o tagamasiyɛn kɛ aw farikolo ra.
14 Ne kɔni, ne tɛna ne yɛrɛ bonya ko wɛrɛ ra fiyewu, ni an Matigi
Yesu Kirisita ta gbengbenyiri* ko tɛ; o gbengbenyiri kosɔn dunuɲa ta
fɛnw bɛɛ sanin lo ne fɛ, ne fana sanin lo dunuɲa ta fɛnw ta fan fɛ.

15 Kɛnɛsigiri o, kɛnɛsigibariya o, o si tɛ jate; ka kɛ danfɛnkura ye Ala
fɛ, o le bɛ jate.
16 Minw bɛɛ bɛ nin sira tagama, Ala ta hɛra ni a ta makari ye kɛ
olugu ye, ani Ala ta mɔgɔw bɛɛ ye, min ye Izirayɛli* ye.
17 Ayiwa, ka bɔ bi ra, mɔgɔ si kana ne sɛgɛ tuun, sabu jorinɔ minw
bɛ ne farikolo ra, o b'a yira ko ne ye Yesu ta le ye.
18 Ne balemaw, an Matigi Yesu Kirisita ta nɛɛma ye kɛ aw bɛɛ kan.
Amina!

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci
ƐFƐSIKAW
ma
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci Ɛfɛsi lanabagaw ma; o wagati ra a tun bɛ kaso ra Rɔmu. Ɛfɛsi tun ye Azi mara ta duguba dɔ ye.

Pɔli ta tagama sabanan na, a tun tora Ɛfɛsi ka wagatijan kɛ. Mɔgɔ caman sɔnna Kibaro Diman* ma ka tugu Yesu kɔ. O kɔ, lanabaga dɔw sɔrɔra fana Ɛfɛsi dugu kɛrɛfɛyɔrɔw ra. Nin lɛtɛrɛ tun ka kan ka karan o yɔrɔw bɛɛ ta lanabagaw ye.

Nin lɛtɛrɛ ni lɛtɛrɛ tɔw tɛ kelen ye, sabu nin lɛtɛrɛ kɔnɔ Pɔli tɛ lanabagaw jaraki ko dɔ ra, nka a bɛ nin lɛtɛrɛ sɛbɛ janko ka dɔ fara lanabagaw ta lɔnniya kan, Kibaro Diman ko tan fan fɛ. O ka kan ka siyɛn min ta lanaya sira tagama ra, a bɛ o ja gbɛlɛya o siyɛnta ra, ko Ala ta sebagaya bɛna o dɛmɛ ka se sɔrɔ (6.12).

Pɔli bɛ Kirisita ni lanabagaw ta jɛnɲɔgɔnya cogo yira ni tagamasiyɛn saba ye:

Lanabagaw kɛra i ko furumuso, Kirisita kɛra i ko furucɛ.

Lanabagaw kɛra i ko farikolo, Kirisita kɛra o farikolo kunkolo ye.

Lanabagaw kɛra i ko bon, Kirisita kɛra o bon kabakuru fɔlɔ ye.

A laban a bɛ lanabagaw ladi, ko o ye tagama ka kaɲa ni Ala sago ye, ka ɲɔgɔn bonya, ani ka ɲɔgɔn kanu.

Kitabu kɔnɔkow

Yesu Kirisita le ye Kisibaga ye *(1–2)*

Lanabagaw kɛra farikolo kelen ye *(3.1–4.16)*

Lanabaga ta jogokura ye kanuya ye *(4.17–6.24)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli, ne min kɛra Yesu Kirisita ta ciraden* ye ka kaɲa ni Ala
sago ye, ne bɛ nin sɛbɛ ci Ala ta mɔgɔ saninmanw ma Ɛfɛsi, minw
kɛra kankelentigiw ye, ka to Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
2 An Fa Ala ni Matigi Yesu Kirisita ye baraka don aw ra, ka hɛra kɛ
aw ye.

Baraka min bɛ sɔrɔ Kirisita fɛ
(Rɔmukaw 8.15-17,28-30)

3 An ye Ala tando, an Matigi Yesu Kirisita Fa; ale le ka Nin Saninman
ta barakaw bɛɛ di an ma sankolo yɔrɔw ra, Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya
kosɔn.
4 Sabu sani dunuɲa ye dan, Ala tun ka an ɲanawoloma ka ban ka an
don Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, janko an ye saninya, jarakiyɔrɔ si kana
sɔrɔ an na a ɲa kɔrɔ.
5 Ala yɛrɛ le tun kɔnna ka o ko latigɛ a ta kanuya kosɔn, ko a bɛna
an kɛ a denw ye Yesu Kirisita sababu ra; a sɔnna ka o latigɛ, ka kaɲa
ni a ta ɲumanya ye.
6 A ka o kɛ, janko an ye a tando a ta nɛɛma bonya kosɔn; a ka o
nɛɛma kɛ an ye a ta mɔgɔ kanunin sababu le ra.

7 Yesu Kirisita jori baraka ra, Ala ka an kunmabɔ, ka an ta jurumun
yafa, ka kaɲa ni a ta nɛɛmaba ye.
8 A ka o nɛɛma kɛ an ye k'a caya; an bɛ hakiritigiya bɛɛ, ani lɔnniya
bɛɛ sɔrɔ o nɛɛma baraka ra.
9 A sago tun ye min ye, a ka o gundo yira an na; a ka o latigɛ a ta
ɲumanya kosɔn Yesu Kirisita le baraka ra.
10 A tun ko ni wagati dafara, a bɛna o kɛ an ye; a bɛna
sankolokɔnɔfɛnw ni dugukolokanfɛnw bɛɛ lajɛn ɲɔgɔn kan ka o bla
kuntigi kelen kɔrɔ, ka o kuntigi kɛ Yesu Kirisita ye.
11 Yesu Kirisita le kosɔn fana Ala ka an ɲanawoloma ka an kɛ a ta
ye; ale Ala min bɛ fɛn bɛɛ kɛ ka kaɲa ni a sago ye, ale le tun ka o latigɛ
kakɔrɔ kabini wagatijan,
12 janko an minw kɔnna ka an jigi la Kirisita kan, an ye kɛ a
tandobagaw ye, a ta bonya kosɔn.
13 Ayiwa, aw fana ta kɛra ten; Ala ta Kuma min bɛ can yira, aw ka o
lamɛn. O Kibaro Diman* le ka aw kisi. Aw lara Kirisita ra minkɛ, Ala
tun ka Nin Saninman min layiri ta, a ka o di aw ma; o kɛra aw kan i
n'a fɔ a boronɔ, k'a yira ko aw ye Ala ta ye.
14 Ala b'a fɛ ka koŋuman minw kɛ an ye, Nin Saninman le ye o sarati
ye; a ka o Nin Saninman di an ma. O le b'a yira an na ko mɔgɔ o mɔgɔ
kɛra Ala ta ye, Ala bɛ o kunmabɔ; o kosɔn an ye Ala tando a ta bonya
kosɔn.

Pɔli ta Aladaari
(Kɔlɔsikaw 1.3-6,9-13; Filipikaw 2.9-11)

15 Ne balemaw, aw lara Matigi Yesu ra cogo min na, ani aw bɛ Ala ta
mɔgɔ saninmanw kanu cogo min na, o kibaroyaw sera ne ma.
16 O le kosɔn ne bɛ Ala daari, ka baraka la Ala ye aw ta ko ra wagati
bɛɛ,
17 janko nɔɔrɔtigi Fa Ala, an Matigi Yesu Kirisita ta Ala, o ye
hakiritigiya di aw ma, ka a yɛrɛ yira aw ra, janko aw ye a lɔn ka ɲa.
18 Ne bɛ a daari ko a ye aw hakiri dayɛlɛ, janko a ka aw wele ka
jigiya min di aw ma, aw ye o jigiya sɔrɔ, ani Ala ka fɛnɲuman minw
mara aw ni lanabaga tɔw ye, ko a b'a fɛ ka o di aw ma, aw ye o fɛnw
bonya ni a caya lɔn.
19 Ne bɛ Ala daari fana, janko a ka baraka min di an lanabagaw ma
ka kaɲa ni a ta sebagayaba ye, aw ye o baraka bonya ni a caya lɔn.
20 Ala ka o baraka yira an Kisibaga* Yesu le fɛ; a k'a lakunu ka bɔ
saya ra k'a lasigi sankolo ra a yɛrɛ kininboroyanfan fɛ.
21 A k'a sigi masaya bɛɛ kunna, ani fangatigiya bɛɛ, ani sebagaya
bɛɛ, ani kuntigiya bɛɛ; tɔgɔ o tɔgɔ bɛ fɔ dunuɲa ra yan, ani tɔgɔ o tɔgɔ
bɛna fɔ hali dunuɲa nata ra, Yesu bɛ o tɔgɔw bɛɛ kunna.
22 Ala ka fɛn bɛɛ bla a senw jukɔrɔ, k'a kɛ lanabagaw ta jɛnkuru
kuntigiba ye.
23 O jɛnkuru le ye Kirisita farikolo ye; a ta bonya ka o jɛnkuru fa, ka
dunuɲa yɔrɔ bɛɛ fa fan bɛɛ ra.

2

Ka bɔ saya ra ka don ɲanamanyakura ra
(Kɔlɔsikaw 2.12-13; 3.1-3; Tite 3.3-8)

1 Fɔlɔfɔlɔ aw tun sanin lo aw ta terenbariyakow ni aw ta jurumunw kosɔn.
2 Aw tun bɛ tagama o terenbariyakow, ani o jurumunw le ra, ka kaɲa
ni nin dunuɲa ta cogo ye, ani ka kaɲa ni dunuɲa fanga ta kuntigiba
sago ye; mɔgɔ minw bɛ muruti Ala ma, o nin le bɛ baara kɛ olugu
kɔnɔ.
3 An bɛɛ fana tun bɛ o sira le kan fɔlɔfɔlɔ; an tun bɛ an farisogo
diyanyakow le kɛ; an yɛrɛ sagonankow, an tun bɛ o le kɛ, ani ko minw
tun bɛ bɛn an yɛrɛ ta miiriya ma. An ni mɔgɔ tɔw bɛɛ ta cogo tun ye
kelen ye; Ala ta dimi tun ka kan ka se an bɛɛ ma.

4 Nka Ala ta hina ka bon kosɛbɛ; a ka an kanu ni kanuyaba ye;
5 o kosɔn wagati min na an tun sanin lo an ta terenbariya kosɔn,
a ka ɲanamanyakura di an ma Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra. Ala ta
nɛɛma le baraka ra aw kisira.
6 Ala ka an lakunu ka bɔ saya ra ni Kirisita ye, ka an sigi ni a ye
sankolo ra, Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
7 A ka o ɲumanya kɛ an ye Yesu Kirisita baraka le ra, janko wagati
nataw ra, mɔgɔw ye a ta nɛɛma ko lɔn, o nɛɛma min ka bon, ani a ka
ca.
8 Sabu Ala ta nɛɛma le kosɔn aw kisira, o kɛra lanaya le sababu ra;
o ma bɔ aw yɛrɛ ra dɛ, Ala le k'a di gbansan.
9 A ma kɛ aw yɛrɛ ta kɛwalew kosɔn, janko mɔgɔ si kana a yɛrɛ
bonya.

10 An ye Ala ta danfɛnw le ye; a ka an dan Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya
ra, janko ale yɛrɛ Ala kɔnna ka kɛwaleɲuman minw labɛn an ye, an
ye kɛ o kɛbagaw ye.

Lanabagaw bɛɛ kɛra kelen ye
(Heburuw 10.19-22)

11 Ayiwa, aw ye aw hakiri to a ra ko aw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔw* le
ye fɔlɔfɔlɔ. Yahudiya minw ko, ko olugu kɛnɛsigira, olugu tun bɛ aw
le jatera kɛnɛsigibariw ye, k'a sɔrɔ o nɔ min bɛ olugu farisogo ra, o ye
mɔgɔ boronɔ dama le ye.
12 O wagati ra kɔni aw yɔrɔ tun ka jan Kirisita* ra, aw ninyɔrɔ
tun tɛ ni Izirayɛlimɔgɔw ye, aw ninyɔrɔ tun tɛ Ala ta layiri ni a ta
jɛnɲɔgɔnyaw ra, jigiya tun tɛ aw fɛ, Ala tun tɛ aw fɛ dunuɲa kɔnɔ.
13 Nka sisan aw minw yɔrɔ tun ka jan Ala ra, aw yɔrɔ surunyara a
ra Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya sababu ra, Kirisita jori baraka ra.

14 Ale le ka hɛra kɛ an ye. Yahudiyaw ni siya wɛrɛ mɔgɔw*, a ka
olugu fla kɛ kelen ye. Juguya kogo min tun bɛ an faran ka bɔ ɲɔgɔn
na, a ka o ci.
15 A ta saya baraka ra, a ka sariya* ta cifɔninw, ani a ta kolatigɛninw
bɛɛ ban. A ka o siya fla jɛn ka o kɛ siyakura kelen ye a ta jɛnɲɔgɔnya
ra, ka hɛra don o ni ɲɔgɔn cɛ.
16 A ka bɛn don o ni Ala cɛ ka o siya fla kɛ i ko farikolo kelen,
gbengbenyiri* saya baraka ra, ka juguya ban pewu o ni ɲɔgɔn cɛ.
17 A nana hɛra kibaro diman fɔ aw yɔrɔjanmɔgɔw ye, ka hɛra kibaro
diman fɔ yɔrɔsurunmɔgɔw ye.
18 Sabu Kirisita le sababu ra, ni an kɛra siya min o min ye, an bɛɛ bɛ
se ka Fa Ala ta jɛnɲɔgɔnya sɔrɔ, Nin Saninman* kelen sababu ra.

19 Ayiwa, o le kosɔn aw tɛ lonanw ye tuun, walama yɔrɔ wɛrɛ mɔgɔw,
nka aw ni Ala ta mɔgɔ saninmanw kɛra i ko jamana kelen denw; aw
ye Ala ta somɔgɔw le ye.
20 Aw kɛra i n'a fɔ bonba, min jusiginan ye ciradenw* ni ciraw ye;
Yesu Kirisita yɛrɛ le ye o bon kabakuru fɔlɔ ye.
21 Ale le baraka ra, bon kabakuruw bɛ ɲɔgɔn mina ka ɲa, ka kɛ
Alabatosoba saninman ye, ka kɛ Matigi ta ye.
22 Ayiwa, Yesu ta jɛnɲɔgɔnya ra, Ala ka aw lɔ ɲɔgɔn fɛ ka aw kɛ i n'a
fɔ bonba, ka aw kɛ Ala sigiyɔrɔ ye, Nin Saninman baraka ra.

3

Kibaro Diman gundo yirara
(Kɔlɔsikaw 1.24-29; 2.1-3; Piyɛri fɔlɔ 1.10-12)

1 O le kosɔn ne Pɔli, ne kɛra kasoden ye Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn,
sabu ne bɛ Kibaro Diman* waajuri kɛra aw siya wɛrɛ mɔgɔw* ye.
2 Ala makarira ne ra cogo min na ka ne kɛ Kibaro Diman fɔbaga ye
aw ye, sigiya t'a ra, aw yɛrɛ ka o lɔn.
3 Ala yɛrɛ le ka o gundo yira ne ra; ne ka o le dɔɔnin fɔ aw ye ka
ban ne ta sɛbɛ kɔnɔ.
4 Ni aw ka o karan, Ala ka hakiri min di ne ma ka o gundo faamu
Kirisita* ta ko ra, aw yɛrɛ bɛna o ye.
5 Mɔgɔ minw tɛmɛna fɔlɔfɔlɔ, Ala tun ma o gundo yira olugu ra, i
n'a fɔ a k'a yira cogo min na sisan a ta ciraden saninmanw ni a ta cira
saninmanw na Nin Saninman* baraka ra.
6 O gundo flɛ nin ye, ko Ala bɛ fɛnɲuman minw mara a ta mɔgɔw
ye, Yahudiyaw ni siya wɛrɛ mɔgɔw* bɛɛ bɛna o sɔrɔ ɲɔgɔn fɛ, ka jɛn
ka kɛ i ko farikolo kelen; Ala ka layiri min ta Kibaro Diman sababu ra,
Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn, o bɛɛ ninyɔrɔ bɛ o ra fana.
7 Ayiwa, ne kɛra Ala ta baaraden ye o Kibaro Diman waajuri le kosɔn,
ka kaɲa ni Ala ta nɛɛma ye; a ka o nɛɛma kɛ ne ye a ta sebagaya baraka
ra.
8 Ne min ye Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ ra fitini ye, Ala ka o nɛɛma
kɛ ne ye, ko ne ye Kibaro Diman lase siya wɛrɛ mɔgɔw ma, o kibaro
diman min ye Yesu Kirisita ta naforo banbari ye;
9 a ko ne ye o gundoko yira kɛnɛ kan, janko bɛɛ ye a lɔn. Ala min ka
fɛn bɛɛ dan, a tun ka o gundo dogonin to, kabini dunuɲa ma dan fɔlɔ;
10 janko lanabagaw ta jɛnkuru sababu ra, masayaw ni kuntigiya
minw bɛ sankolo yɔrɔw ra, olugu fana ye a lɔn sisan ko hakiritigiya
bɛ Ala fɛ fɛn bɛɛ ra, ani ko bɛɛ ra.
11 Ala tun ka o kow latigɛ kabini dunuɲa ma dan fɔlɔ, ka na o kɛ an
Matigi Yesu Kirisita baraka ra.
12 Ale ta jɛnɲɔgɔnya le kosɔn, an bɛ se ka madon Ala ra ni jagbɛlɛya
ye lanaya sababu ra, siranya tɛ kɛ an na.
13 Ayiwa, ne balemaw, tɔɔrɔ min bɛ ne kan aw kosɔn, o kana aw fari
faga; o ye aw ta kunkɔrɔtasababu le ye.

Pɔli ta daariri kun ye Kirisita ta kanuya ko ye

14 O le kosɔn ne bɛ ne kinbiri gban ka Fa Ala daari;
15 ale le ye danfɛnw bɛɛ Fa ye, dugukolo kan, ani sankolo kɔnɔ.
16 Ne bɛ a daari ko a ta Nin Saninman* ye baraka don aw jusukun
na, ka kaɲa ni a ta nɔɔrɔ bonya ye,

17 ani ko Kirisita* ye sigi aw jusukun na lanaya baraka ra, janko aw
ye to kanuya ra, i ko yiri lilinw bɛ don dugukolo ra cogo min na, ani i
ko bon bɛ lɔ a jusiginan kan cogo min na;
18 ni o kɛra, aw ni Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ bɛna Kirisita ta
kanuya bonya lɔn, ani a janya, ani a dunya, ani a lɔ;
19 Kirisita ta kanuya min tɛmɛna adamaden bɛɛ ta lɔnniya kan, aw
bɛna se ka o lɔn, k'a to Ala ye aw jusukun fa o kanuya ra, fɔ ka aw
wasa.
20 Ayiwa, Ala le bɛ se ka fɛn bɛɛ kɛ an ye ka tɛmɛ an yɛrɛ ta daariri
bɛɛ kan, ani an ta miiriya bɛɛ kan pewu, a ta sebagaya sababu ra, o
sebagaya min bɛ an kɔnɔ;
21 an ye bonya la ale Ala le kan lanabagaw ta jɛnkuru cɛ ma, Yesu
Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ! Amina.

4

Lanabagaw bɛɛ kɛra farikolo kelen ye
(Kɔlɔsikaw 3.12-14; Rɔmukaw 12.4-8; Korɛntikaw fɔlɔ 12.4-31)

1 Ayiwa, ne min ye kasoden ye Matigi Yesu tɔgɔ kosɔn, ne bɛ aw
daari ko aw ye jija, janko Ala ka aw wele min kama, aw ye tagama ka
kaɲa ni o ye.
2 Aw ye aw yɛrɛ majigi cogo bɛɛ ra, ka sabari ɲɔgɔn ye, ka muɲu.
Aw ye ɲɔgɔn ta kow sɔnmina ni kanuya ye.
3 Nin Saninman* ka aw bɛn ka aw kɛ kelen ye cogo min na, aw ye
jija janko o bɛn ye to aw ni ɲɔgɔn cɛ, ka hɛra to aw ni ɲɔgɔn cɛ.
4 Farikolo kelen le bɛ yi, ani Nin Saninman kelen; Ala ka aw wele ka
jigi min di aw ma, o fana ye jigi kelen le ye.
5 Matigi kelen le bɛ yi, ani lanaya kelen, ani batizeri kelen.
6 Ala kelen le bɛ yi, min ye an bɛɛ Fa ye; a bɛ an bɛɛ kunna, a bɛ an
bɛɛ fɛ, a bɛ an bɛɛ jusukun na.
7 Ala nɛɛmara an ye ka fɛn dɔ di an bɛɛ kelen kelen ma ka kaɲa ni
Kirisita* yɛrɛ ta sebagaya le ye.
8 O le kosɔn a sɛbɛra ko:
«A yɛlɛnna san fɛ,
a tagara ni mɔgɔ minanin caman ye;
a ka fɛnw di mɔgɔw ma gbansan.»
9 K'a fɔ ko «a yɛlɛnna,» o kɔrɔ le ye di? O kɔrɔ le ye ko a kɔnna le ka
jigi ka na fɔ dugu ma, dugukolo kan fɔlɔ.
10 O ra, min jigira, ale kelen le yɛlɛnna fɔ ka taga tɛmɛ sankolo yɔrɔ
bɛɛ kunna, ka dunuɲa yɔrɔw bɛɛ fa ni a ta sebagaya ye.
11 Ale le ka dɔw kɛ ciradenw* ye, ka dɔw kɛ ciraw ye, ka dɔw
kɛ Kibaro Diman fɔbagaw ye, ka dɔw kɛ lanabagaw ta jɛnkuru
kɔrɔsibagaw ye, ka dɔw kɛ lanabagaw karanbagaw ye.
12 A ka o bɛɛ kɛ, janko o ye Ala ta mɔgɔ saninmanw labɛn Ala ta
baara kama, k'a to Kirisita farikolo ye baraka sɔrɔ.
13 Ni o kɛra, lanaya baraka ra, ani Den min bɔra Ala ra*, o ta lɔnniya
baraka ra, an bɛɛ bɛna kɛ kelen ye, ka kɛ mɔgɔkɔrɔbaw ye, ka se
Kirisita yɛrɛ ta dafacogo hakɛya ma.

4:8 4.8 Nin kuma fɔra Zaburu 68.19.

14 O cogo ra, an tɛna to denmisɛnya ra tuun, ka to ka fifa ka taga fan
bɛɛ ra mɔgɔlafiribagaw ta karan fɛ; o bɛ i ko fɔɲɔ, o bɛ mɔgɔw lafiri
ni o ta ceguya ye, ka o tugu o yɛrɛ kɔ.
15 Nka ni an bɛ can fɔ ni kanuya ye, an ta lanaya bɛna bonya cogo bɛɛ
ra Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, ale min ye lanabagaw ta jɛnkuru kuntigi
ye.
16 O jɛnkuru yɔrɔw bɛɛ kelen kelen sirinin lo ɲɔgɔn na ka kɛ farikolo
kelen ye ale Kirisita le baraka ra. Ni farikolo yɔrɔ bɛɛ kelen kelen bɛ
a ta baara kɛ, farikolo bɛɛ lajɛnnin bɛ bonya o cogo le ra kanuya ra.

Lanabagaw ta tagamacogokura
(Kɔlɔsikaw 3.1-16; Galasikaw 5.10-25)

17 Ayiwa, ne balemaw, sisan ne bɛna min fɔ aw ye k'a gbɛlɛya Matigi
kosɔn, o ye nin ye: aw lanabagaw man kan ka tagama i ko siya wɛrɛ
mɔgɔw*; olugu bɛ tagamana ka kaɲa ni o ta hakirintanya le ye.
18 O hakiri finnin lo, Ala bɛ ɲanamanyakura min di, o ka o yɛrɛ nin
bɔ o ra o ta kolɔnbariya ni o ta jusukungbɛlɛya kosɔn.
19 A kɛra ten, maroya kisɛ kelen tɛ o ra tuun; o ka o yɛrɛ bla
marobariyakow ra, o bɛ kojugu suguya bɛɛ kɛ, o tɛ o yɛrɛ mina.
20 Ayiwa, Yesu Kirisita ka aw karan min na, o tɛ o ye!
21 Sigiya t'a ra, aw ka Yesu ko mɛn, aw ka a ta karan lɔn, k'a lɔn ko
can lo.
22 O ra, aw tun bɛ tagama cogo min na fɔlɔfɔlɔ, aw ye o cogo dabla
pewu; o kokɔrɔw nege le bɛ mɔgɔw lafiri ka halakiri lase o ma.
23 O kosɔn aw y'a to aw hakiri ni aw ta miiriya bɛɛ ye yɛlɛma, ka kɛ
kura ye.
24 Aw ye tagama cogokura ra; o le bɛnnin bɛ ni Ala cogo ye; o ye
terenninya ni saninyari ye, ka kaɲa ni can ye.
25 O kosɔn aw ye faninya dabla, aw bɛɛ kelen kelen ye can fɔ ɲɔgɔn
ye; sabu an bɛɛ sirira ɲɔgɔn na, ka kɛ ɲɔgɔn farikolo yɔrɔ dɔ ye.
26 Ni aw dimina, aw kana a to dimi ye aw bla jurumun na; aw kana
a to tere ye ben ka aw diminin to.
27 Aw kana a to Setana ye cogo sɔrɔ ka aw kɔrɔbɔ.
28 Ni dɔ tun ye son ye, o tigi ye sonyari dabla; a ye jija ka baara kɛ a
yɛrɛ ye, baara min bɛ se ka a nafa, janko ale yɛrɛ ye se ka dɛsɛbagatɔ
dɔw dɛmɛ.
29 Aw kana a to kumakanjugu si ye bɔ aw da ra. Kuma min bɛ se ka
dɔ fara balemaw ta lanaya kan, kuma min bɛ se ka mɔgɔ mako ɲa, ka
baraka don aw lamɛnbagaw ra, aw ye o le fɔ.
30 Aw kana Ala Nin Saninman* ɲanasisi; ale le ye Ala boronɔ
tagamasiyɛn ye aw kan, ko lon dɔ Ala bɛna aw kunmabɔ pewu.
31 O le kosɔn aw ye jusumangboya ni dimi ni jusubɔ ni wɔyɔ ni
ɲɔgɔnkɔrɔfɔ bɛɛ dabla; aw ye juguya suguya bɛɛ dabla.
32 Aw ye koɲuman kɛ ɲɔgɔn ye, ka hina ɲɔgɔn na, ka yafa ɲɔgɔn
ma, i n'a fɔ Ala yafara aw ma cogo min na Yesu Kirisita kosɔn.

5

Lanabagaw ka kan ka tagama yeelen na
(Tesalonikikaw fɔlɔ 4.1-8; Korɛntikaw fɔlɔ 6.9-11)

4:26 4.26 Nin kuma fɔra Zaburu 4.5.

1 Ayiwa, ne balemaw, aw minw kɛra Ala den kanuninw ye, aw ka
kan ka kɛ Ala ladegibagaw le ye.
2 Aw ye tagama kanuya ra i n’a fɔ Kirisita* yɛrɛ ka an kanu cogo min
na, fɔ ka a yɛrɛ di Ala ma an kosɔn, i ko sarakafɛn, ani saraka fagata
min kasa ka di Ala ye.
3 Ayiwa, jatɔya, ani ko saninyabari suguya o suguya, ani natabaya, o
tɔgɔ yɛrɛ kana fɔ aw cɛ ra; sabu o kow tɛ bɛn Ala ta mɔgɔ saninmanw
cɛ ra.
4 A daganin tɛ fana ko marobariyakuma ye mɛn aw da ra, walama
kumakunntanw, walama naganagakanw; o man ɲi. Aw ye baraka le
la Ala ye.
5 Sabu aw ye la a ra ko mɔgɔ o mɔgɔ bɛ jatɔya kɛ, walama ko
saninyabariw, walama natabaya min ni josɔn bɛ ka kan, o mɔgɔw si
nin tɛ Ala ni Kirisita ta Masaya* ra.
6 Aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri ni kuma gbansan wɛrɛ ye, sabu
o ko ɲɔgɔnw le b’a to Ala ta dimi bɛ se Ala kanblabagaw ma.
7 O kosɔn aw kana don o mɔgɔw ta jɛn ra fiyewu.
8 Fɔlɔfɔlɔ aw tun bɛ dibi ra, nka sisan aw bɛ yeelen na, Matigi ta
jɛnɲɔgɔnya ra; o le kosɔn aw ye tagama i ko mɔgɔ minw bɛ yeelen na.
9 Sabu minw bɛ yeelen na, olugu bɛ ɲumanya ni terenninya ni can
sira le tagama.
10 Ko minw ka di Ala ye, aw ye jija ka o faranfasi k’a lɔn.
11 Mɔgɔw bɛ ko nafantan minw kɛ dibi ra, aw kana aw sen don o
kow ra fiyewu; nka aw ye o kɛwalew fɔ kɛnɛ kan.
12 Sabu o mɔgɔw bɛ ko minw kɛ dogo ra, o kow fɔri yɛrɛ bɛ maroya
bla mɔgɔ ra.
13 O bɛ min kɛra dogo ra, ni o ka fɔ kɛnɛ kan, o ta jogo bɛ yira ka
gbɛya; sabu ni fɛn o fɛn ka yira kɛnɛ kan ka gbɛya ka ban, o bɛ yɛlɛma
ka kɛ yeelen ye.
14 O le kosɔn a fɔra ko:
«Ele min bɛ sunɔgɔra, i kunu!
I kunu ka bɔ suw cɛ ra,
Kisibaga* bɛna yeelen bɔ i ye.»
15 Ayiwa, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi ka aw tagamacogo lɔn. Aw kana kɛ
hakirintanw ye, nka aw ye kɛ hakiritigiw ye.
16 Ala bɛ wagati min di aw ma, aw ye o kɛ ka baaraɲuman le kɛ;
sabu bi ta terew man ɲi.
17 O kosɔn aw kana kɛ hakirintanw ye; nka Matigi sago ye min ye,
aw ye jija ka o lɔn.
18 Aw kana dɔrɔ min ka ɲanamini; o bɛ mɔgɔ bla koɲagamininw le
ra. Nka aw y’a to Nin Saninman* ye aw fa.
19 Aw ye ɲɔgɔn ladi ni Zaburuw kitabu dɔnkiriw ye, ani Alatan-
dodɔnkiriw; aw ye o dɔnkiriw la ka Matigi tando ni aw jusukun bɛɛ
ye.
20 Aw ye baraka la Fa Ala ye tuma bɛɛ, ani fɛn bɛɛ kosɔn, an Matigi
Yesu Kirisita tɔgɔ ra.
21 Aw ye aw yɛrɛ majigi ɲɔgɔn ye Kirisita* ɲasiran kosɔn.

Furucɛ ni a furumuso
(Kɔlɔsikaw 3.18–4.1; Piyɛri fɔlɔ 2.18-25; 3.1-7)

22 Ayiwa, musow, aw ye aw yɛrɛ majigi aw cɛw ye i ko aw bɛ aw
yɛrɛ majigi Matigi ye cogo min na.
23 Sabu cɛ le ye a muso kuntigi ye, i ko Kirisita ye lanabagaw ta
jɛnkuru kuntigi ye cogo min na; lanabagaw kɛra i ko Kirisita farikolo,
ale kɛra o Kisibaga* ye.
24 O kosɔn lanabagaw majiginin lo Kirisita ye cogo min na, musow
fana ka kan ka o yɛrɛ majigi o cɛw ye o cogo ra, fɛn bɛɛ ra.
25 Ayiwa, aw cɛw, aw ye aw musow kanu i ko Kirisita ka lanabagaw
ta jɛnkuru kanu cogo min na, fɔ ka a yɛrɛ di ka sa a kosɔn,
26 janko k'a ko k'a gbɛ ni ji ye, Kibaro Diman* kuma baraka ra, k'a
saninya.
27 A ka o kɛ, janko o jɛnkuru nɔɔrɔman ye lɔ ale yɛrɛ ɲa fɛ, nɔgɔ si
kana kɛ a ra, walama ɲuguyɔrɔ, walama fɛn bɛnbari, nka a saninyanin
ni a jarakibari ye sɔrɔ.
28 Ayiwa, cɛw fana ka kan ka o musow kanu o cogo le ra, i ko o yɛrɛ
farikolo. Mɔgɔ min bɛ a muso kanu, o tigi bɛ a yɛrɛ le kanu.
29 Sabu mɔgɔ si tɛ a yɛrɛ farisogo kɔninya. Mɔgɔ bɛ a farisogo baro,
ka a janto a ra, i ko Kirisita ka a kɛ lanabagaw ta jɛnkuru ye cogo min
na,
30 sabu an bɛɛ kelen kelen bɛ Kirisita farikolo yɔrɔ dɔ le ye.
31 O kosɔn a sɛbɛra ko: «Cɛ bɛna bɔ a facɛ ni a bamuso kɔrɔ ka nɔrɔ
a muso ra; o fla bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye.»
32 Nin kuma ye gundoba le ye; ne bɛ o fɔra ka Kirisita ni lanabagaw
ta jɛnkuru ta jɛnɲɔgɔnya le yira.
33 A kɔrɔ le ye fana ko aw cɛw bɛɛ kelen kelen ka kan ka aw ta muso
kanu i ko aw yɛrɛ, ko muso fana ka kan ka a cɛ bonya.

6

Denw ni o worobagaw

1 Ayiwa, denmisɛnw, aw fana ye aw worobagaw kan mina ka kaɲa
ni Matigi ta kuma ye; o le bɛnnin bɛ.
2 A sɛbɛra ko: «I fa ni i ba bonya.» Ala ta sariya* ra, min fɔra ka
layiri fara a kan, nin le kɛra o fɔlɔ ye.
3 A layiri ye ko «janko i ye hɛra sɔrɔ, ani ka sijan sɔrɔ dugukolo kan.»
4 Ayiwa, aw faw, aw kana aw ta denw lamuruti; aw ye o lamɔ ka ɲa,
ka o koro, ka o ladi ka kaɲa ni Matigi ta kuma ye.

Baaradenw ni o kuntigiw

5 Aw baaradenw, minw ye aw kuntigiw ye dugukolo kan yan, aw
ye olugu kan mina, ka baara kɛ o ye ni ɲasiran ni bonya ye, ani
jusukungbɛnin ye, k'a kɛ i n'a fɔ aw b'a kɛra Kirisita* yɛrɛ le ye.
6 Aw kana baara kɛ o ɲa kɔrɔ k'a kɛ i n'a fɔ aw b'a fɛ ka aw yɛrɛ ko
diya o ye dɔrɔn; aw ye baara kɛ ni aw jusukun bɛɛ ye ka kaɲa ni Ala
sago ye, i ko Kirisita ta baaradenw.
7 Aw ye baara kɛ ni aw jusukun bɛɛ ye, i n'a fɔ aw b'a kɛra Matigi
le ye; aw kana a kɛ i n'a fɔ aw b'a kɛra mɔgɔw le ye.
8 Aw k'a lɔn ko ni i kɛra mɔgɔ o mɔgɔ ye, jɔn o, hɔrɔn o, bɛɛ kelen
kelen bɛna a ta sara sɔrɔ Matigi fɛ, ka kaɲa ni a ta koɲuman ye.

5:31 5.31 Nin kuma fɔra Damina 1.27 ani 2.24. **6:3 6.2-3** Nin kuma fɔra Bɔri 20.12; Sariya 5.16.

9 Aw kuntigiw, aw fana ye aw ta baaradenw minako ɲa; aw kana
fariya o ma, sabu aw k'a lɔn ko aw ni olugu bɛɛ ta Kuntigi bɛ sankolo
ra; ale tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.

Lanabaga ta kɛrɛkɛminanw

10 Ayiwa, kuma laban ye ko aw ye baraka don aw yɛrɛ ra, an Matigi
sababu ra, a ta baraka banbari sababu ra.
11 O ra, Ala bɛ kɛrɛkɛminan minw di, aw ye o bɛɛ don aw yɛrɛ ra,
janko aw ye se ka lɔ ka Setana ni a ta nanbarakow kɛrɛ.
12 Sabu an tɛ siyɛn tara ni adamadenw ye; an bɛ siyɛn tara ni Setana
ta masayaw le ye, ani a ta sebagayaw, ani a ta fangatigiya minw bɛ
baara kɛ dibi ra dugukolo kan, ani a ta jina minw sigira dunuɲa kunna
kojugu kama.
13 O le kosɔn, Ala bɛ kɛrɛkɛminan minw di aw ma, aw ye o bɛɛ ta,
janko aw ye se ka se sɔrɔ Setana kan wagatigbɛlɛnw na; aw ye a kɛrɛ
ka se fɔ a laban ma, o kɔ, aw lɔnin belen ye to aw nɔ ra.
14 Aw ye aw yɛrɛ labɛn ka a kɔnɔ: aw ye can kɛ aw ta kurusijara ye,
terenninya ye kɛ aw ta nɛgɛderege ye,
15 Kibaro Diman* min bɛ jususuma di, o waajuri ko ye kɛ aw jusu ra
tuma bɛɛ; o ye kɛ aw sennasanbara ye.
16 Lanaya ye kɛ aw ta nɛgɛbɛnnan ye wagati bɛɛ; aw bɛ Setana ta
biɲɛ tasumamanw bɛɛ kɔnɔ ka o faga ni o le ye.
17 Aw ye Ala ta kisiri ko kɛ aw ta nɛgɛfugula ye, ka o biri aw kun na.
Aw ye Nin Saninman* ta kɛrɛkɛmuru ta, min ye Ala ta Kuma ye.
18 Aw ye Ala daari Nin Saninman baraka ra tuma bɛɛ; aw ye daaririw,
ani daaririgbɛlɛn suguya bɛɛ kɛ. Aw kɔni ye jija o ra yɛrɛ le; aw kana
o dabla. Aw ye Ala daari Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ ye.
19 Aw ye Ala daari ne ye fana, janko ni ne ka ne da yɛlɛ, Ala ye a
ta kuma don ne da ra ka Kibaro Diman gundo yira mɔgɔw ra, siranya
kana kɛ ne ra.
20 Ne ye o Kibaro Diman ta lasigiden le ye; o kosɔn o ka nɛgɛjɔrɔkɔ
don ne ra. Aw ye Ala daari ne ye, janko ne ye Kibaro Diman fɔ a fɔcogo
ra, siranya kana kɛ ne ra.

Pɔli ta fori

21 Ayiwa, an balemacɛ kanunin Tisiki, min ye Matigi ta baa-
radenɲuman ye, ale bɛna nin kow bɛɛ ɲafɔ aw ye, janko min bɛ ne
fɛ, ani ne bɛ min kɛra, aw ye o lɔn.
22 Ne k'a lawuri a kama k'a ci aw fɛ, janko kibaroya minw bɛ an fɛ
yan, aw ye o lɔn, ani aw hakiri fana ye sigi.
23 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye hɛra ni kanuya di balemaw
bɛɛ ma, ani lanaya.
24 Mɔgɔ minw bɛɛ bɛ an Matigi Yesu Kirisita kanu ni kanuya banbari
ye, Ala ye nɛɛma olugu bɛɛ ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci
FILIPIKAW
ma
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a to kasobon na Rɔmu (Kɛwalew 28.16). Pɔli tun ka Kibaro Diman waajuri kɛ Filipi dugu kɔnɔ a ta tagama flanan wagati le ra (Kɛwalew 16.11-40). O wagati le ye Filipi ta lanabagaw ta jɛnkuru damina ye. O jɛnkuru le kɛra o yɔrɔ mara ta jɛnkuru fɔlɔ ye. Filipi dugu bɛ Gɛrɛsi jamana sahiliyanfan na, Masedoni mara ra.

Filipikaw tun ka wari dɔ ci Pɔli ma janko k'a dɛmɛ a ta Kibaro Diman waajuri baara ra. Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ janko ka o fo o kosɔn.

Jɛŋŋɔgɔnyaɲuman min tun bɛ Pɔli ni Filipi lanabagaw cɛ, a ka o lakari, ka o tando o ta kɛwaleɲumanw kosɔn. O kɔ, kogbɛlɛn minw tun ka ale yɛrɛ sɔrɔ Rɔmu, a ka o fana lakari o ye. A ka Filipikaw ja gbɛlɛya, ko o ye jija ka to lanaya ra, ka tɔɔrɔ ni sɛgɛ bɛɛ sɔnmina. A ko sani o ye o yɛrɛ ta nafa dɔrɔn ɲini, o ka kan ka o yɛrɛ majigi ɲɔgɔn ye le, ka bɛn kelen ma kanuya ra. A k'a yira o ra fana ko Ala ka o kisi Yesu Kirisita kelenpe le baraka ra, lanaya sababu ra; Yahudiyaw ta sariya sira tagama nɔ tɛ.

Pɔli tun bɛ kaso ra Kibaro Diman waajuri kosɔn, a tun m'a lɔn min bɛna kɛ a laban ye, nka o bɛɛ n'a ta, a bɛ ɲagari Yesu ta jɛŋŋɔgɔnya kosɔn. A b'a fɛ lanabagaw fana ye ɲagari Matigi ta jɛŋŋɔgɔnya kosɔn, ka tɔɔrɔ sɔnmina, sabu lanabaga ta so ye sankolo le ye, nin dunuɲa tɛ (3.20). Pɔli ko: «Ne balemaw, aw ye ɲagari Matigi ta jɛŋŋɔgɔnya ra; ne bɛ kɔsegi a kan: aw ye ɲagari yɛrɛ le!» (4.4)

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-11)*
Pɔli bɛ a yɛrɛ ta kow lakari *(1.12-26)*
Lanabagaw ka kan ka Kirisita le flɛ *(1.27–2.18)*
Timote ni Epaforoditi ta baara *(2.19-30)*
Kirisita le bɛ kisiri dafabaga ye, sariya tɛ *(3.1–4.9)*
Pɔli ta forikan *(4.10-23)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli ni Timote, Yesu Kirisita ta baaradenw, anw le bɛ nin sɛbɛ
ci Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ ma, minw bɛɛ bɛ Filipi, Yesu Kirisita ta
jɛŋŋɔgɔnya ra; an b'a ci jɛnkuru kɔrɔsibagaw ni a baarakɛbagaw ma.
2 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw
ye.

Pɔli bɛ Ala daari Filipikaw ye
(Kɔlɔsikaw 1.3-11)

3 Ni ne ka miiri aw ta ko ra tuma o tuma, ne bɛ Ala fo ka baraka la
a ye.
4 Ni ne bɛ Ala daari aw ye tuma o tuma, ne bɛ o kɛ ni ɲagari le ye.
5 Sabu aw kɛra ne dɛmɛbagaw ye Kibaro Diman* waajuri baara ra,
kabini a lon fɔlɔ ra fɔ ka na se sisan ma.

6 Ne lara a ra ko Ala min ka o ŋaninyaɲuman don aw kɔnɔ ka nin
baaraɲuman kɛ, ale le bɛna aw dɛmɛ ka o baara kɛ ka ɲa, fɔ ka taga
a laban Yesu Kirisita nalon na.
7 A bɛnnin lo ko ne ye miiri ten aw ta ko ra, sabu aw ko ka gbɛlɛn
ne ma kosɛbɛ. Ala ka nɛɛma min kɛ ne ye, aw bɛɛ ka aw ninyɔrɔ ta o
ra; aw ka o kɛ wagati min ne bɛ kasobon na nɛgɛjɔrɔkɔ ra, ani wagati
min ne bɛ mɔgɔw waaju ka Kibaro Diman can yira o ra.
8 Ala yɛrɛ le ye ne seere ye ko ne bɛ aw bɛɛ kanu kosɛbɛ, i n’a fɔ
Yesu Kirisita bɛ an kanu cogo min na.
9 Ne bɛ Ala daari min na, o ye ko dɔ ye to ka fara aw ta kanuya kan,
lɔnniya ra, ani hakiritigiya ra,
10 janko aw ye koɲuman ni kojugu lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na, ka kɛ mɔgɔ
jusukun gbɛninw ye, ani mɔgɔ jarakibariw ye Kirisita* nalon na.
11 Aw ta kokɛtaw bɛɛ ye kɛ ka kaɲa ni terenninya ye, Yesu Kirisita
baraka ra, ka bonya ni tandori la Ala kan.

Ɲanamanya bɛ sɔrɔ Kirisita le fɛ

12 Ne balemaw, ne b’a fɛ aw y’a lɔn ko tɔɔrɔ min sera ne ma, ko o
kɛra sababu ye ka Kibaro Diman* lataga ɲa le.
13 Sabu masacɛba ta bonba kɔnɔ, ani yɔrɔ tɔw bɛɛ ra yan, bɛɛ k’a
lɔn ko ne sirira ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye ka bla kaso ra Kirisita* tɔgɔ le kosɔn.
14 Ne ta kasorabla kosɔn, an balema lanabaga caman ka o jigi la
Matigi kan, ka dɔ fara o ta jagbɛlɛya kan; o bɛ Ala ta Kuma fɔ mɔgɔw
ye, hali o tɛ siran.
15 Dɔw kɔni bɛ Kirisita ta ko waajuri kɛra ɲangboya ni celiya le
kosɔn; nka dɔw fana b’a kɛra ni ŋaninyaɲuman ye.
16 Olugu bɛ o baara kɛ ni kanuya ye, sabu o k’a lɔn ko Ala le ka ne
sigi, janko ne ye Kibaro Diman can yira mɔgɔw ra.
17 Nka tɔw kɔni, olugu bɛ Kirisita ko waajuri kɛra k’a sɔrɔ ne ta
baara ɲangboya bɛ o ra. Ɲaninyajugu le bɛ o kɔnɔ; o b’a miiri ko ni
o bɛ o kɛ, o bɛna dɔ fara ne ta tɔɔrɔ kan ka ne to nɛgɛjɔrɔkɔ ra kaso
ra yan.
18 Nka o si tɛ ne ɲa na foyi ye. Ni ŋaninyajugu le ka kɛ o kɔnɔ o,
walama ŋaninyaɲuman o, ni a kɛra cogo o cogo, ni Kirisita ko waajuri
kɔni bɛ kɛra ka ban, o bɛ ne ɲagari, a fana bɛna ne ɲagari tuma bɛɛ.
19 Sabu ne k’a lɔn ko o kow laban bɛna kɛ ne kisisababu ye, aw ta
daaririw baraka ra, ani Yesu Kirisita Nin Saninman* ta dɛmɛri baraka
ra.
20 Ne bɛ o le makɔnɔna ni ne jusukun bɛɛ ye, ne jigi bɛ o le kan;
o tɛna kɛ maroyako ye ne fɛ fiyewu. Ne lanin b’a ra ko tuma bɛɛ ne
b’a fɛ ka Kirisita le bonya, hali ni ne farikolo bɛ tɔɔrɔ cogo o cogo; ne
ɲanaman bɛna a bonya, ne ta saya fana bɛna a bonya.
21 Sabu ne ta dunuɲalatigɛ kun ye Kirisita le ye, saya fana ye nafa le
ye ne fɛ.
22 Nka ni a kɛra ko ne ta baara kosɔn ne belen ka kan ka to dunuɲa
ra yan, o tuma saya ni ɲanamanya, ne ka kan ka juman le ta ka juman
to? Ne ma o lɔn!
23 Ne ta miiriya bɛ a fla bɛɛ kan: ne ye sa ka taga to ni Kirisita ye, o
nege bɛ ne ra; o le ka fisa kosɛbɛ.
24 Nka aw kosɔn, ne belen ye to dunuɲa ra yan, nafa bɛ o ra.

25 Sigiya t’a ra, ne yɛrɛ fana k’a lɔn ko ne bɛna to dunuɲa ra yan,
ka wagati dama kɛ aw kɔrɔ; janko aw baraka ye bonya lanaya ra, ani
janko aw ta ɲagari fana ye bonya lanaya ra.
26 Ni ne sekɔra ka taga aw fɛ, o bɛna kɛ sababuɲuman ye k’a to aw
ye ɲagari Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra ne ta ko ra.

Lanaya ta kɛrɛ
(Tesalonikikaw fɔlɔ 2.12-16; Heburuw 10.32-36)

27 Nka aw kɔni ye tagama ka kaɲa ni Kirisita ta Kibaro Diman le ye,
janko ni ne sera ka taga aw flɛ o, walama ni ne ma se ka taga o, ne y’a
mɛn ko aw jijara ka to kan kelen kan, ka kɛrɛ kɛ ni miiriya kelen ye,
janko lanaya ju ye sigi Kibaro Diman kan.
28 Aw kana a to aw juguw ye siranya bla aw ra fiyewu. Olugu ta
kɛwalew b’a yira ko o bɛna halaki, k’a sɔrɔ aw tagamacogo b’a yira
ko aw kisira. O fana bɔra Ala le ra.
29 Sabu Ala ma nɛɛma an ye janko an ye la Kirisita ra dɔrɔn dɛ, a
nɛɛmara an ye janko an ye tɔɔrɔ fana a tɔgɔ kosɔn.
30 Aw tun ka ne ye kɛrɛ min na, ani ne bɛ o min na hali bi i n’a fɔ
aw yɛrɛ k’a lɔn cogo min na, aw fana bɛ o kɛrɛ ɲɔgɔn le ra.

2

Kirisita ta yɛrɛmajigiya ni a ta bonya

1 Ayiwa, i n’a fɔ aw ka jususaaro sɔrɔ Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka
jagbɛlɛya sɔrɔ kanuya ra, i n’a fɔ aw bɛnna kelen ma Nin Saninman*
baraka ra, aw bɛ makari ɲɔgɔn na, ka hina ɲɔgɔn na,
2 o tuma aw ye aw ta miiriya kɛ kelen ye, janko ne ta ɲagari ye dafa;
aw ta kanuya ye kɛ kelen ye, ka aw jusukun kɛ kelen ye, ka aw ta
miiriya kɛ kelen ye.
3 Aw kana foyi kɛ janko ka sanga ɲɔgɔn ma, walama ka aw yɛrɛ
bonya gbansan; nka aw ye aw yɛrɛ majigi ka tɔw fisaya ni aw yɛrɛ ye.
4 Sani aw ye aw yɛrɛ dɔrɔn ta nafa jate, min bɛ se ka tɔw nafa, aw
bɛɛ kelen kelen ye o le jate.
5 Miiriya min tun bɛ Yesu Kirisita fɛ, aw y’a to o miiriya kelen ye kɛ
aw fana fɛ:
6 «Ale ni Ala cogo bɛɛ tun ka kan.
Nka a ma o ko ta ka nɔrɔ a ra,
ko a bɛ a yɛrɛ kaɲa ni Ala ye jagboya ra.
7 Nka a ka o bɛɛ to yi,
ka a yɛrɛ kɛ i ko jɔn,
ka a yɛrɛ kɛ i ko mɔgɔ tɔw.
A ka a yɛrɛ kɛ mɔgɔ tɔw cogo ra.
8 A k’a yɛrɛ majigi,
ka Ala kan mina,
ka sɔn hali saya ma,
gbengbenyiri* ta saya yɛrɛ.
9 O kosɔn Ala ka a kɔrɔta k’a sigi fɛn bɛɛ kunna,
ka tɔgɔ di a ma,
tɔgɔ min ka bon ni tɔgɔ bɛɛ ye,
10 janko ni Yesu tɔgɔ fɔra,
danfɛn o danfɛn bɛ sankolo ra,
ani dugukolo kan, ani dugukolo jukɔrɔ,

o bɛɛ ye o kinbiri gban k’a bato.
11 Mɔgɔw bɛɛ y’a lɔn ka a fɔ o da ra ko
Yesu Kirisita ye Matigi ye,
ka nɔɔrɔ la Fa Ala tɔgɔ kan.»

Lanabagaw tagamacogo

12 Ayiwa, ne balema kanuninw, i n’a fɔ aw ka ne kan mina tuma bɛɛ, o ra, Ala ka aw kisi min kama, aw ye jija k’a to aw ta tagamacogo ye bɛn ni o ye, ka siran Ala ɲa, ka a bonya; a kana kɛ dɔrɔn wagati min na ni ne bɛ aw cɛ ra, nka hali ni ne tɛ ni aw ye.
13 Sabu Ala yɛrɛ le bɛ a ta baraka don aw kɔnɔ, k’a to aw ye sɔn, ani k’a to aw ye se ka a sago kɛ, ka kaɲa ni a yɛrɛ ta latigɛri ye kanuya ra.
14 Aw ye fɛn bɛɛ kɛ, a kana kɛ ni kumamisɛn ye, walama sɔsɔri,
15 janko aw ye kɛ mɔgɔ jarakibariw ye, ani mɔgɔ jusukun gbɛninw; aw ye kɛ Ala denw ye, jarakiyɔrɔ tɛ minw na bi mɔgɔ nanbaratɔw ni a mɔgɔjuguw cɛ ra; aw ye kɛ yeelen ye o mɔgɔw cɛ ra dunuɲa kɔnɔ ka manamana i ko lolow.
16 Kibaro Diman* min bɛ ɲanamanya di, aw ye o fɔ o ye; ni o kɛra, aw le bɛna kɛ ne kunkɔrɔtasababu ye Yesu Kirisita nalon na, k’a yira ko ne ta sɛgɛ ni ne ta baara ma kɛ gbansan ye.
17 Nka hali ni o bɛna ne faga ka ne kɛ i ko saraka, ka o fara aw ta lanaya kan, ne bɛ ɲagari o ra le; ne bɛ ɲagari ni aw bɛɛ ye.
18 Aw fana ka kan ka ɲagari o ra, ka ɲagari ni ne ye.

Timote ni Epaforoditi ta baara
(Tesalonikikaw fɔlɔ 3.1-11)

19 Ni Matigi Yesu ka sɔn k’a latigɛ, yan ni dɔɔnin ne bɛna Timote ci aw fɛ yi, janko a ye taga aw fɛko lɔn ka na o kibaroya fɔ ne ye, ka ne hakiri sigi.
20 Sabu mɔgɔ wɛrɛ tɛ ne fɛ yan min ni ne ta miiriyaw ye kelen ye, ani aw ta ko hami bɛ min na can ra.
21 Tɔw bɛɛ bɛ hamina o yɛrɛ ta nafa le ra; o tɛ hami Yesu Kirisita ta ko ra.
22 Nka aw yɛrɛ k’a lɔn ko Timote k’a yira ko ale ye baaradenɲuman ye; a ka a yɛrɛ di Kibaro Diman* baara ma, ka baara kɛ ni ne ye i ko den ni a fa.
23 O kosɔn ne ta ko bɛna bla boro min kan, ni ne ka o lɔn dɔrɔn, ne bɛna Timote ci aw fɛ yi.
24 Ne lanin bɛ Matigi ta ɲumanya ra, ko a tɛna mɛɛn, ne yɛrɛ bɛna taga aw fɛ yi.
25 Sani o cɛ, ne k’a miiri ko ne ka kan ka Epaforoditi ci ka taga aw fɛ yi. Ale ye ne balema le ye, ani ne baarakɛɲɔgɔn. A ka a ta fanga fara ne ta kan ka Kibaro Diman baara kɛ; ne mako tun bɛ fɛn minw na, aw ka ale le ci ka na o di ne ma.
26 Aw lɔgɔ tun b’a ra kosɛbɛ; nka a fɔra a ye minkɛ ko aw ka a ta bana ko mɛn, o ka a jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ.
27 Can lo a kɔni tun banara yɛrɛ le fɔ a bɛ ɲini ka sa. Nka Ala hinara a ra; a ma hina ale kelen na, a hinara ne yɛrɛ fana ra, ni o tɛ, ne ta ɲanasisi tun bɛna bonya ka tɛmɛ.
28 O kosɔn ne teliyara k’a ci aw fɛ, janko aw ye a ye ka ninsɔndiya, ani ne yɛrɛ ta ɲanasisi ye nɔgɔya.

29 Ni a sera yi, aw y'a kunbɛn ni ɲagari ye Matigi tɔgɔ kosɔn; aw ka
kan ka o mɔgɔ ɲɔgɔnw le bonya.
30 A tun bɛ ɲini ka sa Kirisita* ta baara le kosɔn. Ni aw tun bɛ ne
kɔrɔ yan, aw tun bɛna baara min kɛ ne ye, a ka a yɛrɛ bla o le ra aw
nɔ ra fɔ a nin tun bɛ ɲini ka to a ra.

3

Terenninya bɛ sɔrɔ Kirisita le fɛ

(Galasikaw 5.1-6; Rɔmukaw 6.3-13; Korɛntikaw fɔlɔ 9.24-27; Piyɛri flanan 1.5-11)

1 Ayiwa, sisan, ne balemaw, aw ye ɲagari Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra.
Ne ka ko minw sɛbɛ aw ye ka ban, ka kɔsegi o kuma kelenw kan tuun,
o man gbɛlɛn ne ma; o le fana bɛ aw bla siraɲuman kan.
2 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi baarajugukɛbagaw ra; o ka jugu i ko wuruw,
o ta kɛnɛsigiri ye gbansan le ye.
3 Anw le ka kɛnɛsigiri yɛrɛ sɔrɔ, anw minw bɛ Ala bato Nin
Saninman* baraka ra, ka an ta bonya sɔrɔ Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya
ra; an tɛ an jigi la an yɛrɛ ta kɛwalew kan.
4 Ni o tɛ, ne yɛrɛ tun bɛ se k'a fɔ ko ne bɛ ne jigi la ne yɛrɛ ta kɛwalew
kan. Jɔn le bɛ se k'a fɔ ko a bɛ a jigi la a ta kɛwalew kan ka tɛmɛ ne
kan?
5 Ne kɛnɛsigira ne woronin tere seeginan. Ne ye Izirayɛliden le ye,
ne bɔra Boniyaminu ta gba ra; ne ye Heburu yɛrɛworo le ye. Ne tun
ye sariya* siratagamabagaba le ye, Farisiw* ta diina ra.
6 Ni i ko jusu, o sariya ko kɛra ne jusu ra fɔ ne bɛ yaala ka lanabagaw
tɔɔrɔ; ni i ko sariya sira tagama, mɔgɔ si tun tɛ se ka ne jaraki o ra.
7 Nka ne tun bɛ nafa sɔrɔ o ko minw na, sisan ne bɛ o jate
fɛngbansanw le ye Yesu Kirisita kosɔn.
8 Ne yɛrɛ bɛ fɛn bɛɛ le jate fɛngbansan ye ne Matigi Yesu Kirisita
lɔnniya kosɔn, o lɔnniya min ɲɔgɔn tɛ. Ale le kosɔn ne sɔnna ka ne
boro bɔ o kow bɛɛ ra, ka o bɛɛ jate i ko ɲamaɲama, janko ne ye Kirisita*
sɔrɔ,
9 ani ka to a ta jɛnɲɔgɔnya ra. Ne tɛ o sɔrɔ ne yɛrɛ ta terenninya
sababu ra, sariya sira tagama kosɔn. Terenninya min bɛ sɔrɔ lanaya
baraka ra Kirisita ra, ne b'a sɔrɔ o le sababu ra; o terenninya bɛ sɔrɔ
Ala fɛ lanaya sababu ra.
10 Ne b'a fɛ ka Kirisita yɛrɛ le lɔn, ani sebagaya min ka a lakunu ka
bɔ saya ra, ani ka ne ninyɔrɔ ta a ta tɔɔrɔw ra, ka kɛ i ko ale yɛrɛ, hali
saya ra,
11 janko ni a kɛra cogo o cogo, ne fana ye na kunu ka bɔ saya ra.

Lanaya ta bori

12 A tɛ i ko ne sera ne ta bori dan na ka a baraji sɔrɔ ka ban dɛ,
walama ko ne ta ko bɛɛ ɲana ka ban le; o tɛ. Nka ne bɛ jija ne ta bori
ra, janko ne ye a baraji sɔrɔ, sabu Kirisita* ka ne mina ka kɛ a yɛrɛ ta
ye ka ban.
13 Ne balemaw, ne tɛ a miirira ko ne sera ne ta bori dan ma ka a
baraji sɔrɔ ka ban dɛ! Nka ko kelen le bɛ ne kɔnɔ; ne bɛ ne ta miiriya
bɔ ne ta kɛwalekɔrɔw kan; min bɛ ne ɲa fɛ, ne bɛ jija ka o le ɲini.
14 O kosɔn ne bɛ bori ka ne ɲasin ne ta bori dan ma, janko Ala ka an
wele baraji min kosɔn Yesu Kirisita sababu ra, ne ye o sɔrɔ sankolo ra.

15 Ayiwa, an minw bɛɛ kɛra mɔgɔkɔrɔbaw ye lanaya ra, o le ka kan
ka kɛ an bɛɛ ta miiriya ye. Nka ni miiriya wɛrɛ bɛ aw fɛ nin ko ra, Ala
yɛrɛ bɛna can yira aw ra.
16 Nka, ni a kɛra cogo o cogo, an tagamana cogo min na fɔ ka na se
bi ma, an ye taga ɲa o sira kelen kan.
17 Ne balemaw, aw ye kɛ ne ladegibagaw ye. Aw ka tagamacogo min
sɔrɔ anw na, minw bɛ tagama ka kaɲa ni o cogo ye, aw ye olugu flɛ
ka o ladegi.
18 Sabu mɔgɔ caman bɛ yi, olugu ka o yɛrɛ kɛ Kirisita ta gbengbenyiri
juguw le ye; ne ka o fɔ aw ye siɲaga caman, nka hali bi ne kasitɔ b'a
fɔra aw ye tuun.
19 O mɔgɔw laban ye halakiri le ye; olugu kɔnɔbara le ye o ta ala ye.
Ko minw tun ka kan ka maroya bla o ra, o bɛ o le kɛ o ta yɛrɛbonya
kun ye; o ta hami bɛɛ bɛ dunuɲa ta kow le kan.
20 Nka anw kɔni, an ta sigiyɔrɔ bɛ Ala le fɛ sankolo ra; an fana bɛ an
Kisibaga* Matigi Yesu Kirisita makɔnɔna k'a bɔ yi le.
21 A bɛna an farikolo bɔ barakantanya ra k'a yɛlɛma k'a kɛ
farikolokura nɔɔrɔman ye i ko ale yɛrɛ ta; o sebagaya b'a fɛ, ka fɛn
bɛɛ majigi ka bla a yɛrɛ ta sebagaya kɔrɔ.

4

Pɔli ta ladirikanw
(Filipikaw 2.1-3; Rɔmukaw 16.1-4)

1 Ayiwa, ne balema kanuninw, aw lɔgɔ bɛ ne ra kosɛbɛ. Aw le ye ne
ta ɲagari kun ye, ani ne ta masafugula. Ne balema kanuninw, aw ye
jija ka to Matigi ta jɛnŋɔgɔnya ra.
2 Minw ye ne balemamuso fla Evodi ni Sɛntisi ta ko ye, ne bɛ o daari
ko o ye bɛn kelen ma Matigi ta jɛnŋɔgɔnya ra.
3 Ele fana, ne baarakɛŋɔgɔn kankelentigi, ne bɛ i daari ko i ye o dɛmɛ,
janko o ye bɛn kelen ma; sabu olugu le ka kɛrɛ kɛ ne kɛrɛ fɛ ka ne dɛmɛ
Kibaro Diman* baara ra, olugu ni Kileman, ani ne baarakɛŋɔgɔn tɔw,
olugu minw tɔgɔw sɛbɛnin lo ɲanamanya kitabu kɔnɔ.
4 Aw ye ɲagari Matigi ta jɛnŋɔgɔnya ra; ne bɛ kɔsegi a kan: aw ye
ɲagari!
5 Aw y'a to mɔgɔw bɛɛ ye aw lɔn ni sabari le ye, sabu Matigi natuma
surunyara.
6 Aw kana hami foyi ra; nka ni aw mako bɛ fɛn o fɛn na, aw ye o
daari Ala fɛ; aw y'a daari, k'a ko gbɛlɛya, ka baraka la Ala ye fana.
7 Ni o kɛra, Ala ta jususuma min ka bon ka tɛmɛ adamadenw bɛɛ ta
faamuri kan, o jususuma bɛna kɛ sababu ye k'a to aw jusukun ni aw
ta miiriyaw ye to Yesu Kirisita kan.
8 Ayiwa, sisan, ne balemaw, fɛn o fɛn ye can ye, bonya bɛ fɛn o fɛn
na, fɛn o fɛn terennin lo, kojugu tɛ fɛn o fɛn na, fɛn o fɛn ka di Ala ye,
fɛn o fɛn bɛnnin lo, fɛn o fɛn ka ɲi, mɔgɔ bɛ se ka mɔgɔ tando fɛn o
fɛn na, o fɛnw miiriya le ye kɛ aw jusukun na.
9 Ne ka aw karan min na, ani aw ka min sɔrɔ ne fɛ, ani aw ka min
mɛn ne fɛ, ani aw ka kɛwale minw ye ne ra, aw ye o le kɛ. Ni o kɛra,
hɛra tigi Ala bɛna kɛ ni aw ye.

Pɔli ka Filipikaw fo
(Korɛntikaw flanan 9.6-15)

10 Ne ɲagarira kosɛbɛ Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra, sabu aw k’a yira tuun
ko ne ta ko bɛ aw jusukun na. O miiriya tun bɛ aw kɔnɔ kakɔrɔ, nka
aw tun ma a kɛcogo le sɔrɔ fɔlɔ.
11 Ne tɛ o fɔra ka ne ta fɛnntanya yira aw ra dɛ! Sabu ni ne ta sɔrɔta
ka kɛ fɛn o fɛn ye, o bɛ ne wasa; ne ka ne yɛrɛ degi o le ra.
12 Ka ɲanamanya fagantanya ra, ne bɛ se o ra; ka ɲanamanya
fɛntigiya ra, ne bɛ se o ra fana. Ne tɛmɛna yɔrɔ o yɔrɔ, ni a gbɛlɛyara
cogo o cogo, ka domuni sɔrɔ ka fa, walama ka to kɔngɔ ra, ne derira o
ra; fɛntigiya ni fagantanya, ne derira o ra.
13 Ne bɛ se ka fɛn bɛɛ kɛ Kirisita* baraka ra; ale le bɛ baraka don ne
ra.
14 O bɛɛ n’a ta, aw ka ne dɛmɛ ne ta tɔɔrɔ ra minkɛ, o ɲana.
15 Ne balema Filipikaw, aw yɛrɛ k’a lɔn ko kabini ne ka Kibaro
Diman* waajuri damina ne bɔwagati ra Masedoni, ni aw ta jɛnkuru
tɛ, jɛnkuru si ma kɛ ne jɛnɲɔgɔn ye ka ne ta baara nafa sɔrɔ, ani ka
ne dɛmɛ ni o borofɛn ye.
16 Aw dɔrɔn le ka o kɛ; sabu hali tuma min ne tun bɛ Tesaloniki, aw
ka bonya ci ne ma fɔ siɲaga fla, ka ne mako ɲa.
17 A tɛ i ko ne bɛ bonya le ɲinina; ne bɛ min fɛ, o ye ko aw ta
kɛwaleɲumanw le ye caya, ka o kɛ aw ta baraji ye.
18 Aw ka fɛn o fɛn ci ne ma, ne ka o bɛɛ sɔrɔ. Epaforoditi nana o di
ne ma, ne kɛra fɛntigi ye, ne wasara. O kɛra i ko saraka kasadiman;
Ala bɛ o saraka ɲɔgɔn le mina, o ka di a ye fana.
19 Ne ta Ala bɛna aw mako bɛɛ ɲa, ka kaɲa ni a ta fɛntigiya ni a ta
bonya ye, Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
20 Bonya ye la an Fa Ala kan wagati bɛɛ. Amina.

Fori laban

21 Aw ye Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ fo Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya
ra. Balema minw bɛ ni ne ye yan, olugu bɛ aw fo fana.
22 Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ bɛ aw fo; minw bɛ baara kɛ masacɛba
Sezari ta so kɔnɔ, olugu kɔni bɛ aw fora kosɛbɛ.
23 Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw bɛɛ ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci
KƆLƆSIKAW
ma
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a to kaso ra Rɔmu (Kɛwalew 28.16). A bɛ i n'a fɔ nin lɛtɛrɛ ni Ɛfɛsikaw ta lɛtɛrɛ sɛbɛra wagati kelen na. An b'a ye ko o kitabu fla bɔra ɲɔgɔn fɛ fana. Kɔlɔsi tun ye Azi terebenyanfan dugu dɔ ye.

Pɔli baarakɛɲɔgɔn min tun ye Tisiki ye, ale le tagara ni nin lɛtɛrɛ fla bɛɛ ye. Pɔli tun ka Kibaro Diman* fɔ Ɛfɛsi wagati min na, Epafirasi tun sɔnna Matigi Yesu ma o wagati le ra. Ale le nana kɛ sababu ye k'a to Kibaro Diman sera Kɔlɔsi dugu kɔnɔ (1.7; 4.12). Kɔlɔsi ta lanabagaw ta ko tun ka bon Epafirasi ma kosɛbɛ. O kosɔn a tun tagara Pɔli fɛ fɔ Rɔmu.

Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ o wagati le ra, k'a di a ma, ko a ye taga a di Kɔlɔsi lanabagaw ma, janko mɔgɔ minw tun bɛ o lafirira ni karan wɛrɛw ye, karan min ni Kibaro Diman tɛ kelen ye, o ye o yɛrɛ mabɔ o mɔgɔw ra. O waajurikɛbagaw tun bɛ mɔgɔw karan sariya ta kow ni landaw le ra. Pɔli k'a yira ko ka o kow sira tagama, o bɛ na ni yɛrɛbonya le ye; a tɛ se ka mɔgɔ kisi (2.23). Yesu ta saya le bɛ mɔgɔ kisi ka bɔ jurumun na (1.20).

Pɔli b'a yira fana ko lanabagaw kɛra farikolo kelen ye; o ka kan ka kanuya sira le tagama (3.14-15).

Nin kitabu bɛ Kirisita ta Alaya ni a ta bonya yira an na; Ala ka ale le sigi fɛn bɛɛ kunna, sankolo kɔnɔ, ani dugukolo kan. An bɛ Ala ta cogo bɛɛ ye Yesu Kirisita le ra (1.15).

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli bɛ Ala daari Kɔlɔsikaw ye *(1.3-14)*
Yesu Kirisita ta bonya ni a ta nɔɔrɔ *(1.15-23)*
Pɔli ka siyɛn min ta lanabagaw kosɔn *(1.24–2.5)*
Lanabagaw ka kan ka o yɛrɛ kɔrɔsi mɔgɔlafiribagaw ra *(2.6-23)*
Lanabaga ta tagamacogokura *(3.1–4.6)*
Pɔli ta forikan *(4.7-18)*

Pɔli ta fori
(Ɛfɛsikaw 1.15-19; Filipikaw 1.3-6; Tesalonikikaw fɔlɔ 1.2-4)

1 Ne Pɔli, ne min ye Yesu Kirisita ta ciraden* ye ka kaɲa ni Ala sago
ye, ne ni an balemacɛ Timote,
2 anw bɛ nin sɛbɛ ci Ala ta mɔgɔ saninmanw ma, minw ye an balema
kankelentigiw ye Kɔlɔsi. An Fa Ala ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.

Pɔli ta barakalari

3 Ni an bɛ Ala daari aw ye, an bɛ baraka la a ye tuma bɛɛ, ale min
ye an Matigi Yesu Kirisita Fa ye;
4 sabu lanaya min bɛ aw fɛ Yesu Kirisita ra, ani aw bɛ Ala ta mɔgɔ
saninmanw bɛɛ kanu cogo min na, an ka o kibaroya mɛn.
5 Aw bɛ o kɛ, sabu jigiya bɛ aw fɛ sankolo ra. Kibaro Diman* min bɛ
can yira, aw kɔnna ka o kuma min mɛn, o le sababu ra, aw ka o jigiya
sɔrɔ.

6 O Kibaro Diman sera aw ma; a bɛ tagara ɲa dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra, i
ko yiri min bɛ den, ka bonya, i n’a fɔ a kɛra aw fɛ cogo min na, kabini
lon min na aw ka Ala ta nɛɛma ko mɛn k’a faamu ka kaɲa ni can sira
ye.
7 An baarakɛɲɔgɔn kanunin Epafirasi, ale le ka aw karan o kow ra.
Kirisita* ta baaraden kankelentigi lo; a bɛ o baara ra aw le ye.
8 Nin Saninman* ka kanuya min don aw jusu ra, ale le nana o lakari
an ye yan.
9 Ayiwa, o le kosɔn, kabini an fana ka o mɛn, an tora Aladaari ra
aw ye tuma bɛɛ, janko fɛn o fɛn ye Ala sago ye, aw ye o lɔn ka ɲa, ka
hakiritigiya ni faamuri sɔrɔ Nin Saninman fɛ.
10 Ni o kɛra, aw tagamacogo bɛna Matigi wasa; aw ta kokɛtaw bɛɛ
bɛna diya a ye fana; aw bɛna se ka Ala sago kɛ ka kɛwaleɲuman suguya
bɛɛ kɛ, ka aw baraka bonya Ala lɔnniya ra.
11 Ala ye baraka don aw ra wagati bɛɛ ni a yɛrɛ ta sebagaya
nɔɔrɔman ye, janko aw ye jija lanaya ra ka fɛn bɛɛ muɲu.
12 Aw ye baraka la Fa Ala ye, ka ɲagari, sabu a bɛ fɛn minw di a ta
mɔgɔ saninmanw ma, a ka se di aw ma k’a to aw ye aw ninyɔrɔ sɔrɔ
o ra, ka to a ta masaya yeelen na.
13 Den kanunin min bɔra Ala ra*, Ala ka an bɔ Setana ta dibi fanga
kɔrɔ ka an don o ta masaya ra.
14 Ale le sababu ra Ala ka an kunmabɔ, ka an ta jurumun yafa.

Kirisita bɛ fɛn bɛɛ kunna

15 Mɔgɔ tɛ se ka Ala ye, nka a bɛ cogo min na, an bɛ o ye Yesu Kirisita
le ra; ale tun bɛ yi, k’a sɔrɔ fɛn si ma dan fɔlɔ.
16 Sabu fɛn bɛɛ danna ale le sababu ra sankolo kɔnɔ, ani dugukolo
kan: fɛnyetaw ni fɛnyebariw, masayaw ni sebagayaw, fangatigiyaw ni
kuntigiyaw; a bɛɛ danna ale le sababu ra, a bɛɛ danna ale le kosɔn.
17 Ale le ye fɛn bɛɛ ra fɔlɔ ye; ale le baraka ra fɛn bɛɛ bɛ a nɔ ra.
18 lanabagaw ta jɛnkuru* ye a farikolo ye, ale ye o farikolo kunkolo
ye. Ale le ye damina ye, ale fɔlɔ le kununa ka bɔ saya ra, janko ka kɛ
fɛn bɛɛ kuntigi ye.
19 Sabu a diyara Ala ye ko Alaya dafanin bɛɛ ye sɔrɔ Yesu ra.
20 Yesu sababu ra, Ala bɛ bɛn don ale ni danfɛnw cɛ, dugukolo kan,
ani sankolo ra, ka hɛra kɛ o ye Yesu jori ni a ta gbengbenyiri sababu
ra.
21 Ayiwa, fɔlɔfɔlɔ aw yɔrɔ tun ka jan Ala ra; aw tun ye a juguw ye
aw ta miiriyajuguw ani aw ta kɛwalejuguw kosɔn.
22 Nka sisan Yesu saya baraka ra, Ala ka bɛn don ale ni aw cɛ, janko
aw saninyanin ye se ka lɔ Ala ɲa kɔrɔ, nɔ kana kɛ aw ra, jarakiyɔrɔ
kana kɛ aw ra.
23 Nka aw lɔnin ka kan ka to lanaya ra, foyi kana aw bɔ aw lɔyɔrɔ ra;
aw ka jigiya min sɔrɔ Kibaro Diman lamɛnni fɛ, foyi kana aw mabɔ o
jigiya ra. O Kibaro Diman min waajuri bɛ kɛra mɔgɔw bɛɛ ye dunuɲa
kɔnɔ, Ala ka ne Pɔli fana kɛ a ta baaraden ye o Kibaro Diman waajuri
le kama.

Pɔli ta baara
(Ɛfɛsikaw 3.1-13; Korɛntikaw fɔlɔ 2.7-13)

24 Ayiwa, sisan ne bɛ tɔɔrɔ min na aw kosɔn, ne bɛ ɲagari o ra; sabu
min ka Kirisita* ta tɔɔrɔw jɛn, ne farisogo ta tɔɔrɔ bɛ o le farara a kan,
ka tɔɔrɔ lanabagaw ta jɛnkuru ye, min ye a farikolo ye.
25 Ala ka ne kɛ o jɛnkuru ta baaraden le ye, ko ne ye baara kɛ aw ye
ka Ala ta Kuma gbɛya ka a fɔ aw ye.
26 O gundo le tun dogonin bɛ tuma bɛɛ, wagati bɛɛ ta mɔgɔw ma;
nka sisan a yirara Ala ta mɔgɔ saninmanw na.
27 Nafaba ni bonya min bɛ o gundo ra siya wɛrɛ mɔgɔw ta fan fɛ,
Ala tun b'a fɛ lanabagaw ye o lɔn; o gundo flɛ nin: ni Kirisita bɛ aw
kɔnɔ, jigiya bɛ aw fɛ ko aw bɛna don Ala ta nɔɔrɔ ra.
28 An bɛ ale ta ko waajuri le kɛra, ka mɔgɔw bɛɛ ladi, ka o karan
ni Ala ta hakiritigiya ye, janko mɔgɔw bɛɛ baraka ye bonya lanaya ra
Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
29 O le kosɔn ne bɛ baara kɛra; Kirisita bɛ baraka min di ne ma, o
baraka le bɛ sebagaya di ne ma, ne bɛ siyɛn ta ni o le ye.

2

Pɔli bɛ kɛrɛ min kɛ lanabagaw kosɔn

1 Ne balemaw, ne b'a fɛ ko aw y'a lɔn ko ne bɛ kɛrɛba le kɛra aw
kosɔn, ani Lawodisekaw kosɔn, ani minw bɛɛ ɲa ma la ne kan fɔlɔ.
2 Ne bɛ o bɛɛ kɛra, janko o jusu ye suma; o ye bɛn kelen ma, ka to
kanuya ra, ani Ala ye nɛɛma o ye, ka faamuri dafanin di o ma, ka Ala
ta gundo lɔn, o gundo min ye Kirisita* ye.
3 Hakiritigiya bɛɛ, ani lɔnniya bɛɛ gundo dogonin bɛ Kirisita le ra.
4 Ne bɛ o fɔra aw ye, janko mɔgɔ si kana aw lafiri ni kumakan diman
wɛrɛ ye.
5 Aw y'a lɔn ko hali ni ne tɛ ni aw ye, a bɛ i n'a fɔ ne bɛ yi le; aw
bɛnnin bɛ ka aw ta kow kɛ ka ɲa cogo min na, ani aw ka lanaya mina
sɔbɛ ra cogo min na Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya ra, a bɛ i n'a fɔ ne bɛ o
yera, o fana bɛ ne ɲagari le.

Ɲanamanya bɛ sɔrɔ Kirisita fɛ

6 Ayiwa, aw sɔnna Matigi Yesu Kirisita ma cogo min na, hali bi aw
ye jija ka to o sira kan.
7 Aw ye to a ta jɛnɲɔgɔnya ra i ko yiri lilinw bɛ don dugukolo ra
cogo min na, ani i ko bon bɛ lɔ a jusiginan kan cogo min na; aw ye
aw baraka bonya lanaya ra i n'a fɔ aw karanna cogo min na; aw ta
barakalari fana ye caya.
8 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko mɔgɔ si kana aw nɛgɛ ka aw mina
ni a yɛrɛ ta hakiritigiya ye, ka aw lafiri ni kuma gbansanw ye; o bɛ o
kɛ ka kaɲa ni adamadenw ta landakow le ye, ani dunuɲa ta batofɛn
gbansan barakantanw; o t'a kɛ ka kaɲa ni Kirisita* ta karan ye.
9 Sabu Alaya dafanin bɛɛ bɛ Kirisita farikolo ra.
10 Aw bɛ fɛn bɛɛ sɔrɔ ka wasa ale baraka le ra, sabu ale le ye
kuntigiyaw bɛɛ, ani fangatigiyaw bɛɛ kuntigi ye.
11 Aw ka kɛnɛsigiri sɔrɔ ale le fɛ, kɛnɛsigiri min tɛ mɔgɔ boro nɔ
ye; o kɔrɔ ye ko aw bɔra aw ta jogokɔrɔ ni aw ta jurumunw na. O ye
Kirisita ta kɛnɛsigiri le ye.

12 Aw batizera minkɛ, a kɛra i n’a fɔ aw su donna ni Kirisita ye, ka
sɔrɔ ka kunu ni a ye, ka kɛ a ta jɛŋɲɔgɔnya ra; sabu aw lara Ala ta
sebagaya ra, o sebagaya min ka Kirisita kunu ka bɔ saya ra.
13 Ayiwa, aw tun sanin lo aw ta jurumunw kosɔn, ani aw ta
kɛnɛsigibariya kosɔn; nka Ala ka ɲanamanyakura di aw ma Kirisita
ta jɛŋɲɔgɔnya ra. A ka an ta jurumunw bɛɛ yafa an ma.
14 An ta kojugu minw tun sɛbɛra ka bla an kama ka an jaraki ko
an ka sariya* cɛn, Kirisita ka o bɛɛ jɔsi ka bɔ yi a ta saya baraka ra
gbengbenyiri* kan.
15 A ka Setana ta fangatigiyaw, ani a ta kuntigiyaw bɔsi a ra, ka o
yira kɛnɛ kan bɛɛ ɲa na; a ka se sɔrɔ o kan a ta saya le baraka ra
gbengbenyiri kan.

Lanaya ni adamadenw ta landaw

16 O kosɔn aw kana sɔn mɔgɔ si ye aw jaraki aw ta domuniko ra,
walama aw ta minniko ra, walama ko mun na aw tɛ ɲanagbɛlonw ni
karokuraw ni Nɛnɛkirilonw* jate.
17 O fɛnw bɛɛ tun ye fɛn nataw ja dɔrɔn le ye; nka min kɛra a yɛrɛ
ye, o bɛ sɔrɔ Kirisita* le ra.
18 Aw kana a to mɔgɔ si ye na aw jaraki, ko ale ye mɔgɔ majiginin
ye, ani ko ale bɛ mɛlɛkɛw ye ka o bato. Ni o mɔgɔw bɛ fɛn o fɛn kɛ, o
b’a fɔ ko Ala le ka o yira o ra; o ta yɛrɛbonya ye fu le ye, o ta miiriyaw
bɛɛ bɔra o yɛrɛ le ra.
19 Kirisita min ye fɛn bɛɛ kuntigi ye, o tɛ sɔn ka nɔrɔ o ra; k’a sɔrɔ
ale le baraka ra lanabagaw bɛɛ lajɛnnin bɛ baraka sɔrɔ, ka bonya ka
kaŋa ni Ala sago ye, ka jɛn ka kɛ kelen ye i ko farikolo kolotugudaw ni
a fasaw bɛ ɲɔgɔn mina cogo min na.
20 I n’a fɔ aw sara ni Kirisita ye, o tuma aw nin bɔra dunuŋa ta
batofɛn gbansan barakantanw ta kow ra. Ayiwa, mun kosɔn aw b’a to
o ye o sariyaw sigi aw kan tuun, k’a kɛ i n’a fɔ aw jigi bɛ nin dunuŋa
ta kow le kan? Ko:
21 «I kana nin mina dɛ! I kana nin nɛnɛ dɛ! I kana maga nin na dɛ!»
22 K’a sɔrɔ o fɛnw ye domunifɛn gbansan le ye; ni a domuna ka ban,
a tɛ se ka kɛ foyi wɛrɛ ye tuun. O kow bɛɛ ye adamadenw ta sariya
sigininw ani o ta kolatigɛninw le ye.
23 Can lo, a bɔra hakiritigiya sira fɛ; sabu o mɔgɔw bɛ o yɛrɛ jagboya
ka o batori kɛ, o bɛ o yɛrɛ majigi ka o yɛrɛ jagboya ka ko dɔw kɛ ka o
farikolo tɔɔrɔ. Nka baraka foyi tɛ o kow si ra min bɛ se ka mɔgɔ tanga
jurumun ma.

3

Lanabagaw ta ɲanamanyakura
(Filipikaw 3.18-21; Yuhana fɔlɔ 3.1-3; Ɛfɛsikaw 5.3-20; 4.17-21)

1 Ayiwa, i n’a fɔ aw kununa ka bɔ saya ra ni Kirisita* ye, o tuma fɛn
minw bɛ Ala fɛ san fɛ, aw ye o le ɲini; Kirisita siginin bɛ o yɔrɔ le ra
Ala kininboroyanfan fɛ.
2 Fɛn minw bɛ Ala fɛ san fɛ, aw ye miiri o le ra; fɛn minw ye dugukolo
ta fɛnw ye, aw kana miiri o ra;
3 sabu aw sara, aw ta ɲanamanya dogonin lo ni Kirisita ye Ala fɛ.

4 Aw ta ɲanamanya ye Kirisita le ye; ni ale yirara kɛnɛ kan lon min
na, aw fana bɛna bɔ kɛnɛ kan, ka kɛ ni a ye a ta nɔɔrɔ ra.
5 O kosɔn aw ye aw ta jogokɔrɔw bɛɛ dabla: jatɔya, ani nɔgɔninya,
ani jarabijugu, ani negejuguw, ani natabaya min ni josɔn bɛɛ ka kan.
6 [Minw tɛ sɔn ka Ala kan mina,] o kow le b'a to Ala ta kiti bɛna se
olugu ma.
7 Aw tun bɛ tagamana o cogo le ra fɔlɔfɔlɔ, tuma min na aw tun bɛ
aw ta jurumunw na.
8 Nka sisan aw ye o kow bɛɛ dabla: jusubɔ, dimi, kɔnɔnɔjuguya,
nɛnini, ani marobariyakuma min o min bɛ se ka bɔ aw da ra.
9 Aw kana faninya tigɛ ɲɔgɔn ye, sabu aw ka aw jogokɔrɔw, ani aw
ta kɛwalekɔrɔw bɛɛ bɔ aw yɛrɛ ra,
10 ka jogokura don aw yɛrɛ ra; o kosɔn dɔ bɛ farara aw ta lɔnniya
kan lon o lon, janko aw ta cogo ye kɛ i n'a fɔ Kirisita yɛrɛ, ale min bɛ
o jogokura di aw ma.
11 Ayiwa, o kosɔn ni i ye siya wɛrɛ mɔgɔ ye walama Yahudiya o, ni
i kɛnɛsigira walama ni i ma kɛnɛsigi o, ni i ye karanbari ye walama
kongoso mɔgɔ o, ni i ye jɔn ye walama hɔrɔn o, o si tɛ jate tuun; Kirisita
le ye fɛn bɛɛ ye, ale le bɛ an bɛɛ jusukun na.

Lanabagaw ka kan ka ɲɔgɔn dɛmɛ

12 O le kosɔn, i n'a fɔ Ala ka aw ɲanawoloma, ka aw kɛ a ta mɔgɔ
saninmanw ye, ani a ta mɔgɔ kanuninw, aw fana ye hina ɲɔgɔn na, ka
koɲuman kɛ ɲɔgɔn ye, ka aw yɛrɛ majigi ɲɔgɔn ye, ka aw jusu suma
ɲɔgɔn kɔrɔ, ka muɲu ɲɔgɔn kɔrɔ.
13 Aw ye ɲɔgɔn ta kow sɔnmina, ka yafa ɲɔgɔn ma. Ni dɔ ka dɔ hakɛ
ta, aw ye yafa ɲɔgɔn ma i ko Kirisita yafara aw ma cogo min na.
14 Nka, ka fara o bɛɛ lajɛnnin kan, aw ye ɲɔgɔn kanu; o le bɛna aw
ta kow bɛɛ siri ɲɔgɔn na k'a dafa.
15 Ala ka aw wele Kirisita ta hɛra le kama, ka aw kɛ farikolo kelen
ye; o hɛra ye aw jusukun fa, aw ye aw ta ko bɛɛ latigɛ ka kaɲa ni o ye.
Aw ye baraka la Ala ye fana.
16 Aw y'a to Kirisita ta kuma ye sigi aw kɔnɔ, ka aw jusukun fa.
Aw ye hakiri di ɲɔgɔn ma, ka ɲɔgɔn ladi hakiritigiya ra ni Zaburuw
kitabu dɔnkiriw ye, ani Alatandodɔnkiriw, ani Alabatodɔnkiriw. Aw
ye o dɔnkiriw la ni aw jusukun bɛɛ ye, ka baraka la Ala ye.
17 Ni aw bɛ fɛn o fɛn kɛ, kuma o, kɛwale o, aw ye o bɛɛ kɛ Matigi
Yesu tɔgɔ kosɔn, ka baraka la Fa Ala ye, a tɔgɔ kosɔn.

Lanabaga ka kan ka min kɛ a somɔgɔw ye
(Ɛfɛsikaw 5.22-33; 6.1-9; Piyɛri fɔlɔ 2.18-25; 3.1-7)

18 Ayiwa, musow, aw ye aw yɛrɛ majigi aw cɛw ye; o le bɛ bɛn ni
Matigi sago ye.
19 Aw cɛw fana, aw ye aw musow kanu; aw kana o minako juguya.
20 Aw denmisɛnw, aw fana ye aw worobagaw kan mina fɛn bɛɛ ra,
sabu o ka di Matigi ye.
21 Aw faw, aw kana aw ta denw lamuruti, k'a to o fari ye faga.
22 Aw baaradenw, minw ye aw kuntigiw ye dugukolo kan yan, aw ye
olugu kan mina fɛn bɛɛ ra. Aw kana baara kɛ o ɲa kɔrɔ ka a kɛ dɔrɔn
i n'a fɔ aw b'a fɛ ka aw yɛrɛ ko diya o ye; aw ye a kɛ ni jusukungbɛnin
ye, Matigi yɛrɛ ɲasiran kosɔn.

23 Ni aw bɛ baara o baara kɛ, aw ye o kɛ ni aw jusukun bɛɛ ye, i n’a
fɔ aw b’a kɛra Matigi le ye; a kana kɛ i n’a fɔ aw b’a kɛra mɔgɔw le
ye.
24 Sabu aw k’a lɔn ko Matigi ka fɛn minw layiri ta aw ye, a bɛna o di
aw ma ka o kɛ aw ta sara ye. Aw ye baara kɛ Matigi Yesu Kirisita ye.
25 Nka mɔgɔ min bɛ baarajugu kɛ, o tigi bɛna sara ka kaɲa ni a ta
baarajugu le ye fana, sabu Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.

4

1 Ayiwa, aw kuntigiw, aw ye aw ta baaradenw minako ɲa ni
terenninya ni jusuɲuman ye, sabu aw k’a lɔn ko aw yɛrɛ ta Kuntigi
bɛ sankolo ra.

Pɔli ta ladiri
(Ɛfɛsikaw 6.18-20; 5.14-17)

2 Aw ye jija Aladaari ra tuma bɛɛ; aw ye aw janto aw yɛrɛ, ka to ka
baraka la Ala ye.
3 Aw ye Ala daari an ye fana, janko ale yɛrɛ ye an dɛmɛ, ka
cogoɲuman di an ma ka Kibaro Diman* fɔ, ka Kirisita* ta gundo yira
mɔgɔw ra k’a gbɛya; o gundo le kosɔn o ka ne siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye
kaso ra yan.
4 Aw ye Ala daari ne ye janko ne ye se ka o gundo fɔ i ko ne ka kan
k’a fɔ cogo min na.
5 Aw ye aw tagamacogo lɔn lanabariw cɛ ra; Ala bɛ wagati min di
aw ma, aw ye o kɛ ka baaraɲuman le kɛ.
6 Aw y’a to aw darakumaw ye kɛ nɛɛma kumaw ye, kɔgɔ bɛ kuma
minw na, janko aw ye mɔgɔ bɛɛ jaabicogo lɔn.

Fori laban

7 Ayiwa, an balemacɛ kanunin Tisiki, min ye Matigi ta baaraden
kankelentigi ye, ani ne baarakɛɲɔgɔn, Matigi ta baara ra, ale bɛna taga
ne ta kibaroyaw bɛɛ lase aw ma.
8 Ne k’a lawuri a kama k’a ci aw fɛ, janko an bɛ cogo min na yan,
aw ye o lɔn, ani aw hakiri fana ye sigi.
9 An balemacɛ kanunin min ye an balemacɛ kankelentigi Onezimu
ye, ne ka o ci ni a ye; aw ta mɔgɔ dɔ lo. Fɛn o fɛn bɛ kɛra yan, o bɛna
taga o bɛɛ lakari aw ye.
10 Sitariki, min ye ne kasodenɲɔgɔn dɔ ye, ale bɛ aw fo, ani Marika,
Barinabasi balemacɛ. Ne tun ka ale ta ko le fɔ aw ye, ko ni a sera aw
fɛ yi, aw y’a minako ɲa.
11 Yesu min bɛ wele ko Yutusi, ale fana bɛ aw fo. Yahudiya lanabagaw
ra olugu dɔrɔn le ka baara kɛ ni ne ye ka Ala ta Masaya* ko fɔ mɔgɔw
ye; o ka ne jusu saaro kosɛbɛ.
12 Epafirasi min ye aw ta mɔgɔ dɔ fana ye, ale bɛ aw fo. Yesu Kirisita
ta baaraden yɛrɛ lo; a jijanin lo Aladaari ra aw ye kosɛbɛ, janko aw ta
lanaya ye bonya, aw ye to kan kelen kan, ka sɔn tuma bɛɛ ka Ala sago
kɛ.
13 Aw ni Lawodisekaw ani Hirapolisikaw, aw ta ko bɛ Epafirasi
jusukun na kosɛbɛ; ne ye o seere ye.
14 An ta dɔkɔtɔrɔcɛ kanunin Luka bɛ aw fo; Demasi fana bɛ aw fo.
15 An balema minw bɛ Lawodise, aw ye olugu fo, ka Nɛnfa fo, ani
lanabaga minw bɛ lajɛn a ta so kɔnɔ.

16 Ni aw ka nin sɛbɛ karan, aw ye jija k’a to Lawodise lanabagaw
fana y’a sɔrɔ k’a karan; min bɛna bɔ Lawodise ka na di aw ma, aw
fana ye o karan.
17 Aw y’a fɔ Arisipi ye ko ne ko, ko Matigi ka baara min karifa a ma,
ko a ye a janto o ra, ka a kɛ ka ɲa.
18 Ne yɛrɛ Pɔli boro le bɛ nin sɛbɛra sisan: «Ne Pɔli bɛ aw fo.» Aw
ye aw hakiri to a ra ko ne sirinin lo nɛgɛjɔrɔkɔ ra kaso ra yan.
Ala ye nɛɛma aw ye!

Pɔli ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min ci TESALONIKIKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a to Korɛnti dugu kɔnɔ. Nin lɛtɛrɛ le kɛra Pɔli ta lɛtɛrɛw bɛɛ ra flanan ye; Galasikaw ta kitabu kɛra fɔlɔ ye. Tesaloniki tun ye Masedoni mara duguba le ye.

Pɔli ta tagama flanan na, a ka Kibaro Diman* fɔ Tesaloniki minkɛ, mɔgɔ dɔw tun sɔnna Ala ta kuma ma o dugu kɔnɔ. Nka Yahudiya dɔw nana mankan wuri minkɛ, Pɔli bɔra dugu kɔnɔ (Kɛwalew 17.5-10). A bɔra o le ra Tesaloniki ka taga Bere, ka bɔ Bere ka taga Atɛni. A tora Atɛni k'a jɛnɲɔgɔn Timote ci ka taga Tesaloniki ka taga lanabagaw flɛ. Ale yɛrɛ tagara Korɛnti (3.1-3). Timote sekɔra ka na Pɔli sɔrɔ Korɛnti; a ka Tesaloniki lanabagaw ta kibaroya minw di a ma, o kumaw ka Pɔli ninsɔndiya; nka tɔɔrɔ minw ka Tesalonikikaw ta lanaya sumaya, a ka o fana fɔ Pɔli ye. O kosɔn Pɔli tora Korɛnti ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci Tesalonikikaw ma, janko ka o ja gbɛlɛya; a ka o ta ɲininkariw fana jaabi.

Pɔli tun t'a fɛ tɔɔrɔ, walama fɛn wɛrɛ ye Tesalonikikaw ta lanaya cɛn. O kosɔn a ka o ta ɲininkariw jaabi. Tesalonikika dɔw tun b'a miiri ko Yesu Kirisita natuma sera ka ban; ko ni a nana, ko lanabaga minw sara ka ban, olugu tɛna taga ni Yesu ye. Pɔli ka olugu jaabi ko ni Yesu nana, lanabaga minw sara, ani minw ɲanaman lo, o bɛɛ bɛna taga ni Yesu ye (4.16; 5.10).

O ra, a bɛ lanabagaw ja gbɛlɛya, ko o ka kan ka tɔɔrɔ sɔnmina, ka timinadiya ka baara kɛ, sani Yesu ye na (5.14,16).

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli bɛ Ala fo Tesalonikikaw ta lanaya kosɔn *(1–3)*
Lanabaga ka kan ka tagama ka kaɲa ni Ala sago ye *(4.1-12)*
Matigi Yesu nacogo *(4.13–5.11)*
Lanabagaw ta baara *(5.12-22)*
Ladirikanw, ani forikanw *(5.23-28)*

Pɔli ni a baarakɛɲɔgɔnw ta fori
(Filipikaw 1.3-6; Kɔlɔsikaw 1.3-8)

1 Ne Pɔli ni Silasi ni Timote, anw bɛ nin sɛbɛ ci Tesaloniki lanabagaw ta jɛnkuru ma, minw bɛ an Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra; Ala ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.
2 An bɛ baraka la Ala ye tuma bɛɛ aw bɛɛ kosɔn, ka an hakiri to aw ra an ta Aladaariw ra.

Tesalonikikaw ta lanaya ko diyara Pɔli ye

3 Aw ka kɛwale minw kɛ ka kaɲa ni aw ta lanaya ye, ani aw ka baara min kɛ aw ta kanuya kosɔn, ani aw ka aw jigi sigi an Matigi Yesu Kirisita kan ni baraka min ye, an hakiri bɛ o ra tuma bɛɛ an Fa Ala ɲa kɔrɔ.
4 An balemaw, aw minw ye Ala ta mɔgɔ kanuninw ye, an k'a lɔn ko Ala ka aw ɲanawoloma ka aw kɛ a ta ye.

5 Sabu an ka Kibaro Diman* min fɔ aw ye, o waajuri tun ma dan
darakuma dama ma, nka Nin Saninman* ta baraka tun bɛ a kan, k'a
yira ko sigiya si tɛ a ra. An tun bɛ tagama cogo min na aw cɛ ra aw
yɛrɛ ta nafa kosɔn, aw ka o lɔn fana.
6 Aw kɔni kɛra an ladegibagaw ye, ani Matigi yɛrɛ ladegibagaw; sabu
aw ka tɔɔrɔ caman le sɔnmina ka sɔn Ala ta kuma ma, fɔ ka ɲagari
Nin Saninman baraka ra.
7 O ra, Masedoni mara, ani Akayi mara lanabagaw bɛɛ bɛ aw ta
tagamacogoɲuman le flɛ ka o ladegi.
8 Matigi ta kuma bɔra aw fɛ yi ka taga se fɔ Masedoni, ani Akayi; o
dɔrɔn tɛ, nka aw yɛrɛ ta lanaya, Ala ra, o ko sera yɔrɔ bɛɛ. An yɛrɛ tɛ
an yɛrɛ sɛgɛ ko an bɛ aw ko fɔ mɔgɔ ye tuun.
9 Hali an sera aw fɛ cogo min na, mɔgɔw bɛ o bɛɛ lakari, ani aw
yɛlɛmana ka sɔn Ala ma cogo min na, ka aw ta batofɛnkɔrɔw to yi ka
sɔn ka Ala ɲanaman bato, min ye Ala ye can ra.
10 Den min bɔra Ala ra*, Yesu, Ala ka min lakunu ka bɔ saya ra, aw
bɛ o makɔnɔna ka bɔ sankolo ra; ale le bɛ an kisi ka bɔ Ala ta kiti dimi
kɔrɔ.

2

Pɔli ka baara min kɛ Tesaloniki
(Kɛwalew 20.18-21,31-35; Korɛntikaw flanan 6.3-10; 12.12-15)

1 Ne balemaw, aw yɛrɛ k'a lɔn ko an ta tagako aw fɛ, o ma kɛ gbansan
ye.
2 Aw k'a lɔn ko mɔgɔw ka an tɔɔrɔ, ka an minako juguya Filipi dugu
kɔnɔ, nka o bɛɛ n'a ta, an belen ka an jigi la an ta Ala kan, ka taga Ala
ta Kibaro Diman* fɔ aw ye; o kɛra gbɛlɛya caman le kɔnɔ.
3 An ma an ta waajuri kɛ janko ka mɔgɔw lafiri, an m'a kɛ ni
miirijugu ye, walama nanbara.
4 Nka Ala ka an sɛgɛsɛgɛ, k'a jigi la an kan, ka Kibaro Diman karifa
an ma cogo min na, an fana b'a fɔ ten le; an tɛ kuma ka an yɛrɛ ko
diya mɔgɔw ye, nka an bɛ an yɛrɛ ko diya Ala le ye, ale min bɛ mɔgɔw
jusukunnakow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ.
5 Ayiwa, aw yɛrɛ k'a lɔn ko an ma mɔgɔ nɛgɛ ni an darakan ye
fiyewu; an fana ma an ta waajuri kɛ nafa kosɔn; Ala yɛrɛ ye an seere
ye.
6 An m'a kɛ janko mɔgɔw ye an bonya; an ma bonya ɲini aw fɛ,
walama mɔgɔ wɛrɛw fɛ.
7 K'a sɔrɔ an tun bɛ se ka an ta fanga sigi aw kan, ko anw ye Kirisita*
ta ciradenw* le ye. Nka an ma o kɛ; an ka baara kɛ aw cɛ ra ni sabari
le ye, ka aw mina i ko bamuso bɛ a janto a denw na cogo min na.
8 Aw ta kanuya bonya kosɔn an jusu ra, an tun t'a fɛ ka Ala ta Kibaro
Diman dɔrɔn lase aw ma, nka an tun labɛnnin lo ka hali an yɛrɛ nin
di aw kosɔn, sabu aw ko tun ka gbɛlɛn an ma kosɛbɛ.
9 Ne balemaw, aw hakiri bɛ an ta baara ni an ta sɛgɛ ra: Ka an to
Ala ta Kibaro Diman waajuri ra, an ka baara kɛ su ni tere ka an yɛrɛ
baro, janko an kana kɛ doni ye mɔgɔ si kan.
10 Aw ye an seerew ye, Ala fana ye an seere ye, ko ka an to aw
lanabagaw cɛ ra yi, an tagamacogo tun saninyanin lo, a tun terennin
lo, jarakiyɔrɔ tun tɛ an na fana.

11 Aw k’a lɔn fana ko an ka aw bɛɛ kelen kelen mina i ko facɛ bɛ a
denw mina cogo min na.
12 An ka aw ladi, ka aw jusu saaro, k’a fɔ aw ye k’a gbɛlɛya ko aw
ye aw tagamacogo kaɲa ni Ala sago ye; ale le ka aw wele janko aw ye
don a ta Masaya* ni a ta nɔɔrɔ na.
13 An bɛ baraka la Ala ye fana tuma bɛɛ, sabu an ka Ala ta Kuma
min fɔ aw ye, aw ma o mina i ko mɔgɔw ta kuma, nka a bɛ cogo min
na, aw k’a mina ten, k’a lɔn ko Ala ta Kuma lo, ko o le bɛ se ka baraka
don aw lanabagaw ra.
14 An balemaw, Ala ta lanabagaw ta jɛnkuru minw bɛ Yesu Kirisita
ta jɛnɲɔgɔnya ra, Zude mara ra, aw ka olugu ta tagamacogo le ladegi;
sabu Yahudiyaw ka olugu tɔɔrɔ cogo min na, aw fana ta mɔgɔw ka aw
tɔɔrɔ o cogo le ra.
15 O Yahudiyaw le ka Matigi Yesu faga, ani ciraw; o ka anw yɛrɛ fana
tɔɔrɔ. O ta kokɛtaw man di Ala ye; o ka mɔgɔ bɛɛ kɛ o yɛrɛ juguw ye.
16 O bɛ cogo ɲini ka an bari ka kisiri ko waajuri kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw*
ye; o cogo ra o bɛ to ka dɔ fara o ta jurumunw hakɛya kan, k’a caya.
Nka a laban, Ala ta dimi sera o ma.

Pɔli b’a fɛ ka Tesalonikikaw ye
(Kɛwalew 17.14-16)

17 An balemaw, an kɔni bɔra aw fɛ yi ka wagati dama min kɛ ni an
ma ɲɔgɔn ye, o ka aw ɲanafin bla an na kosɛbɛ. Nka hali ni an ɲa tun
tɛ ɲɔgɔn na, an ta miiriya tun bɛ aw kan.
18 O kosɔn, an tun b’a fɛ ka taga bɔ aw fɛ yi; ne Pɔli kɔni, ne tun k’a
latigɛ siɲagako caman, nka Setana ka an bari ka taga.
19 Ayiwa, jɔn le ye anw jigi ye, ani an ta ɲagari kun, ani an ta bonya
kun? Aw le bɛna kɛ o ye an Matigi Yesu ɲa kɔrɔ, a nalon na.
20 Can lo, aw le ye an ta bonya kun ye, ani an ta ɲagari kun.

3

Pɔli ka Timote ci Tesaloniki

1 Ayiwa, an nana a ye ko an tɛ se ka makɔnɔni kɛ tuun minkɛ, an
k’a latigɛ ko an dama bɛna to Atɛni,
2 ko an bɛ an balemacɛ Timote ci aw fɛ yi, ale min ye an
baarakɛɲɔgɔn ye Ala ta baara ra Kibaro Diman waajuri ta ko ra, janko
a ye aw baraka bonya, ka aw ja gbɛlɛya aw ta lanaya sira tagama ra,
3 janko tɔɔrɔ min bɛ aw kan sisan, o kana aw ta lanaya bɔ a nɔ ra.
Aw yɛrɛ k’a lɔn ko Ala ka an wele o le kama.
4 Ka an to ni aw ye, an tun ka aw lasɔmi k’a fɔ aw ye ko tɔɔrɔ caman
bɛna se an ma; o le fana sera sisan; aw yɛrɛ ɲa b’a ra ka ban.
5 Ayiwa, an nana a ye ko an tɛ se ka makɔnɔni kɛ tuun minkɛ, an
kɔrɔtɔkojugu ka Timote ci, ko a ye taga aw ta lanaya kibaroya mɛn, ka
na o fɔ an ye; sabu ne tun bɛ siranna ko Setana kana na aw nɛgɛ ka
aw lafiri, k’a to an ta baara ye kɛ baara gbansan ye.

Tesalonikikaw ta ko ka Pɔli jusu suma

6 Ayiwa, Timote bɔra aw fɛ yi, ka na kibaroɲuman fɔ an ye aw ta
lanaya ko ra, ani aw ta kanuya; a ko aw hakiri bɛ an na kosɛbɛ, ani ko
an lɔgɔ bɛ aw ra i n’a fɔ aw fana lɔgɔ bɛ anw na cogo min na.

7 Ayiwa, ne balemaw, o kibaroya fɔra an ye minkɛ, hali ka an to maɲumanko ni tɔɔrɔ ra, an jusu sumana aw ta ko ra, aw ta lanaya kosɔn.
8 Ayiwa, sisan kɔni an ja gbɛlɛyara, sabu an k'a lɔn ko aw ta lanaya bɛ a nɔ ra, Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra.
9 Aw ta lanaya ko ka an ɲagari Ala ɲa kɔrɔ cogo min na, sisan an bɛna Ala fo cogo di sa o lanaya kosɔn?
10 Su ni tere an bɛ Ala daari, k'a daari kosɛbɛ, janko a y'a to an ye sira sɔrɔ ka taga an ɲa la aw kan; ni o kɛra, min ka aw ta lanaya jɛn, an bɛna aw karan o ra.
11 Ayiwa, an Fa min ye Ala yɛrɛ ye, ale ni an Matigi Yesu y'a to an ye sira sɔrɔ ka se aw fɛ yi!
12 Matigi ye dɔ fara aw ta kanuya kan, ka aw ta kanuya bonya aw ni ɲɔgɔn cɛ, ani aw ni mɔgɔw bɛɛ cɛ, i ko anw yɛrɛ bɛ aw kanu cogo min na;
13 Ala ye baraka don aw ra, k'a to aw ye saninya, jarakiyɔrɔ kana kɛ aw ra an Fa Ala ɲa kɔrɔ, an Matigi Yesu nalon na ni a ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ ye.

4

Tagamacogo min ka di Ala ye
(Piyɛri fɔlɔ 1.14-16; 4.1-5; Ɛfɛsikaw 5.3-8; Korɛntikaw fɔlɔ 6.13-20)

1 Ayiwa, ne balemaw, aw ka kan ka tagama cogo min na ka aw yɛrɛ ko diya Ala ye, an ka o yira aw ra; aw yɛrɛ fana bɛ o sira le tagamana ka ban. An bɛ min ɲini aw fɛ sisan, ka aw daari Matigi Yesu tɔgɔ ra, o ye ko aw belen ye dɔ fara a kan.
2 An ka ko minw sɔrɔ Matigi Yesu fɛ ka aw karan o ra, aw yɛrɛ ka o lɔn:
3 Ala sago ye ko aw ye saninya, ko aw ye aw yɛrɛ mabɔ jatɔya ra.
4 Aw bɛɛ kelen kelen ye to ni aw yɛrɛ ta muso le ye, ka saninya, ka Ala tɔgɔ bonya*.
5 Aw kana aw yɛrɛ to jarabijuguw boro, i ko siya wɛrɛ mɔgɔ minw ma Ala lɔn.
6 Mɔgɔ si kana a balema nanbara, k'a tɔɲɔ nin kow ra; an ka o fɔ aw ye ka ban k'a gbɛlɛya, ko Matigi bɛna o kow bɛɛ hakɛ bɔ mɔgɔw ra.
7 Sabu Ala ma an wele saninyabariya kama; a ka an wele saninyari le kama.
8 O kosɔn ni mɔgɔ min ka ban nin kuma ma, o tigi ma ban mɔgɔ kan ma; Ala min ka a ta Nin Saninman* di aw ma, a banna o le kan ma.
9 Ayiwa, ne balemaw, min kɔni kɛra ɲɔgɔnkanu ye, mɔgɔ tɛ se ka dɔ fɔ aw ye o ra tuun; sabu Ala ka aw yɛrɛ karan ka ban ko aw ye ɲɔgɔn kanu.
10 Aw fana bɛ o sira le tagamana ni Masedoni mara bɛɛ lajɛnnin ta balemaw bɛɛ ye; nka an bɛ aw ladi ko aw belen ye jija ka dɔ fara a kan.
11 Ayiwa, aw ye jija k'a to hɛra ye to aw ni ɲɔgɔn cɛ. Aw ye jija ka aw yɛrɛ ta kow ɲanabɔ; aw ye aw boro don baara dɔ ra ka o kɛ, i n'a fɔ an k'a fɔ aw ye cogo min na kakɔrɔ.

---

* **4:4 4.4** Kitabu dɔw b'a fɔ ko: Bɛɛ kelen kelen ye a yɛrɛ mina, ka a farikolo to saninya ni bonya ra.

12 Ni o kɛra, lanabariw fana bɛna aw bonya; aw fana tɛna kɛ doni
ye mɔgɔ si kunna.

Matigi Yesu nako
(Korɛntikaw fɔlɔ 15.19-58)

13 Ayiwa, ne balemaw, an balema minw sara, an t'a fɛ aw ye to
kolɔnbariya ra olugu ta fan fɛ, janko aw kana aw jusu kasi i ko mɔgɔ
tɔw, jigi tɛ minw fɛ.
14 An lara a ra cogo min na ko Yesu sara ka kunu, an lara a ra o cogo
kelen na ko lanabaga minw sara, Ala bɛna olugu fana lakunu Yesu
baraka ra, ka kɛ ni a ye.
15 Ayiwa, Matigi yɛrɛ ka kuma min fɔ an ye, an bɛ o fɔ aw ye, ko:
Matigi Yesu nalon na, an mɔgɔ ɲanamanw tɛna kɔn suw ɲa.
16 Sabu kumakan dɔ bɛna bɔ, o kɔ mɛlɛkɛ kuntigi dɔ kan bɛna bɔ; o
kɔ, Ala ta burufiyɛkan bɛ bɔ. Ni o kɛra, Matigi Yesu yɛrɛ bɛ jigi ka bɔ
sankolo ra. O tuma, minw sara ka o to Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, olugu
bɛ kɔn ka kunu.
17 O kɔ, ni o kɛra, ka an lanabaga tɔ minw ɲanaman to, Matigi bɛna
anw ta; an bɛɛ bɛ jɛn ka taga ni tɔw ye sankaba kɔnɔ, ka taga Matigi
kunbɛn san fɛ. O ra, an bɛ to ni Matigi ye wagati bɛɛ.
18 Ayiwa, ne balemaw, aw ye ɲɔgɔn jusu saaro ni nin kumaw ye.

5

Ka labɛn Matigi nalon kama
(Matiyu 24.36-51; Luka 12.35-40; Rɔmukaw 13.11-14)

1 Ne balemaw, aw mako tɛ a ra ko an ye dɔ fɔ aw ye Matigi natuma
ni a nawagati ko ra.
2 Aw yɛrɛ k'a lɔn kosɛbɛ ko Matigi nalon bɛna bara mɔgɔ bɛɛ ra i ko
son bɛ bara mɔgɔ ra cogo min na su fɛ.
3 Tuma min na mɔgɔw bɛna kɛ a fɔ ye ko: «An bɛ hɛra ra! An
laganfiyara!» O tuma le ra cɛnriba bɛna bara ka cun o kan, i ko
kɔnɔdimi bɛ bara muso lasiritɔ ra cogo min na; o tɛna bɔsi fiyewu.
4 Nka ne balemaw, i n'a fɔ aw tɛ dibi ra, o lon tɛna bara aw ra i ko
son bɛ bara mɔgɔ ra cogo min na.
5 Aw bɛɛ bɛ tagama yeelen le ra; aw ye terefɛmɔgɔw le ye; an tɛ
sufɛmɔgɔw ye, walama dibiramɔgɔw.
6 O kosɔn, an kana to sunɔgɔ ra i n'a fɔ tɔw. An ye an janto an yɛrɛ,
ka an yɛrɛ minacogo lɔn.
7 Minw bɛ sunɔgɔ, olugu bɛ sunɔgɔ su fɛ le; minw fana bɛ dɔrɔ min
ka ɲanamini, olugu bɛ o kɛ su fɛ le.
8 Nka an minw ye terefɛmɔgɔw ye, an ye an yɛrɛ minacogo lɔn. An
ye lanaya ni kanuya don an yɛrɛ ra i ko nɛgɛderege, ka kisiri kɛ an jigi
ye, ka o kɛ i ko an ta nɛgɛfugula.
9 Sabu Ala ma an dan a ta dimi kama; a ka an dan kisiri sɔrɔri le
kama, an Matigi Yesu Kirisita baraka ra.
10 Yesu sara an kosɔn janko ni an ɲanaman lo o, ni an sara o, an ye
ɲanamanya ni ale ye.
11 Ayiwa, o ra, aw ye ɲɔgɔn ladi, ka ɲɔgɔn baraka bonya i ko aw bɛ
a kɛra cogo min na ka ban.

Pɔli ta ladiriw
(Rɔmukaw 12.17-21)

12 Ayiwa, ne balemaw, minw bɛ sɛgɛra ka aw karan lanaya sira ra, ani ka aw ladi Matigi ta sira tagama ra, an b'a ɲini aw fɛ ko aw ye olugu bonya.
13 Aw ye o jate kosɛbɛ, ka o kanu o ta baara kosɔn.
Aw y'a to hɛra ye kɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ.
14 An bɛ aw daari, an balemaw, ko minw bɛ o yɛrɛ bla baarantanya ni yaala ra, ko aw ye sara olugu ra. Minw jusu kasira, aw ye olugu jusu saaro, ka barakantanw dɛmɛdɛmɛ, ka muɲu bɛɛ kɔrɔ.
15 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana a to dɔ ye kojugu sara ni kojugu dɔ wɛrɛ ye; aw ye jija ka koɲuman le kɛ tuma bɛɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ, ani k'a kɛ mɔgɔw bɛɛ ye fana.
16 Aw ye ɲagari tuma bɛɛ,
17 aw kana Aladaari dabla,
18 aw ye baraka la Ala ye fɛn bɛɛ ra; sabu Ala sago ye o le ye aw ta fan fɛ, Yesu Kirisita ta jɛŋɲɔgɔnya ra.
19 Aw kana Nin Saninman* ta tasuma faga aw jusukun na.
20 Aw kana ciraw ta kumaw mafiyɛnya.
21 Aw ye ko bɛɛ sɛgɛsɛgɛ; min ka ɲi, aw ye o mara;
22 aw ye aw yɛrɛ mina kojugu suguya bɛɛ ma.

Pɔli ta fori

23 Ayiwa, hɛra tigi Ala yɛrɛ ye aw yɔrɔ bɛɛ saninya; a ye aw ta ɲanamanya bɛɛ mara: aw hakiri, ani aw nin, ani aw farikolo, janko aw jarakibari ye to fɔ ka taga se an Matigi Yesu Kirisita nalon ma.
24 Ala min ka aw wele, ale ye kankelentigi ye; ale le bɛna o kɛ.
25 Ne balemaw, aw ye Ala daari anw ye.
26 Aw ye balemaw bɛɛ fo ni kanuyafori ye.
27 Ne b'a ɲini aw fɛ k'a gbɛlɛya, an Matigi Yesu kosɔn, ko aw ye nin sɛbɛ karan balemaw bɛɛ ye.
28 An Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ flanan min ci TESALONIKIKAW ma Kitabu faamucogo

Tesalonikikaw ta lɛtɛrɛ flanan ni lɛtɛrɛ fɔlɔ ta kumaw bɛ taga ɲɔgɔn fɛ. Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ flanan sɛbɛ k'a to Korɛnti dugu kɔnɔ; karo wɔɔrɔ ɲɔgɔn le bɛ o lɛtɛrɛ fla cɛ. (Aw ye Tesalonikikaw kitabu fɔlɔ daminakumaw flɛ.)

Pɔli ta lɛtɛrɛ fɔlɔ tun ma Tesalonikikaw ta miiriya yɛlɛma kosɛbɛ Yesu ta nako faamuri ta fan fɛ, sabu dɔw belen tun b'a miiri ko Yesu nana ka ban, dɔw fana tun b'a miiri ko Yesu nawagati sera ka ban, ko mɔgɔ man kan ka hali baara kɛ tuun. Pɔli ka lɛtɛrɛ flanan sɛbɛ ka o karan tuun, ko sani Matigi Yesu ye na, kojugu bɛna caya dunuŋa ra fɔlɔ, Kirisita kɛrɛbagaw bɛna wuri ka mɔgɔw lafiri ni o ta karan ye. Nka o si man kan ka lanabagaw hakiri wuri (3.10). Lanabagaw ka kan ka jija Yesu ta sira tagama ra, ka tɔɔrɔ muŋu, ka baara kɛ ka taga se fɔ a laban ma (3.12-13).

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli bɛ Ala fo ani k'a daari Tesalonikikaw ye *(1.1-12)*
Matigi Yesu nacogo *(2.1-12)*
Lanabagaw ka kan ka jija Yesu ta sira tagama ra *(2.13–3.5)*
Lanabagaw ka kan ka baara kɛ ka o yɛrɛ doni ta *(3.6-15)*
Pɔli ta dugawuw ni a ta forikan *(3.16-18)*

Pɔli ni a baarakɛɲɔgɔnw ta fori

1 Ne Pɔli, ani Silasi, ani Timote, anw bɛ nin sɛbɛ ci Tesalonikikaw ta lanabagaw ta jɛnkuru ma, min bɛ an Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra.
2 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.

Kirisita nalon

(Tesalonikikaw fɔlɔ 1.2-7; Filipikaw 1.3-6,27-30; Matiyu 13.40-43; 25.31-46)

3 An balemaw, an ka kan ka baraka la Ala ye tuma bɛɛ aw ta ko ra; o bɛnnin lo, sabu aw ta lanaya bɛ bonyara ka taga ɲa, kanuya min fana bɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ, dɔ bɛ farara o kan ka taga ɲa.
4 O kosɔn an kun kɔrɔtanin bɛ aw ko fɔ Ala ta lanabagaw ta jɛnkuru tɔw ye, aw ta muŋuri ni aw ta lanaya kosɔn; sabu tɔɔrɔw ni sɛgɛ minw bɛɛ sera aw ma, aw ka o bɛɛ sɔnmina.
5 Nka ne balemaw, o bɛɛ b'a yira ko Ala bɛna kiti tigɛ ni terenninya ye lon dɔ. Aw bɛ tɔɔrɔ o tɔɔrɔ sɔnminana, o bɛɛ le bɛ aw labɛn Ala ta Masaya* kama, sabu aw bɛ tɔɔrɔra o Masaya le kosɔn.
6 Sabu a bɛnnin lo, ka kaŋa ni Ala ta terenninya ye, ko minw bɛ aw tɔɔrɔra, Ala ye olugu fana tɔɔrɔ.
7 Nka aw minw bɛ tɔɔrɔra, a bɛna laganfiya di aw ma, ka a di anw fana ma; Matigi Yesu bɛna na wagati min na ka bɔ sankolo ra ni a ta mɛlɛkɛ fangatigiw ye, a bɛna kɛ o wagati le ra.

8 A bɛna na tasumamana dɔ cɛ ma; minw ma Ala lɔn, ani o banna
an Matigi Yesu ta Kibaro Diman* ma, a bɛna olugu ta kojuguw hakɛ
bɔ o ra.
9 O ta kojugu sara bɛna kɛ halakiri banbari le ye; o bɛ faran ka mabɔ
Matigi ra pewu, ka mabɔ a ta sebagaya nɔɔrɔman ra.
10 O bɛna kɛ Matigi nalon le ra; minw ye a ta mɔgɔ saninmanw ye,
olugu bɛna a bonya; minw lara a ra olugu bɛna a flɛ ka ɲagari. Aw
fana bɛna kɛ o mɔgɔw ra, sabu aw lara an ta seereyakuma ra.
11 O le kosɔn an bɛ Ala daari aw ye wagati bɛɛ, janko a ka aw wele
min kama, aw tagamacogo ye kaɲa ni o ye, ani janko aw b'a fɛ ka
koɲuman min kɛ, aw ye se ka o kɛ a ta sebagaya baraka ra, ka aw ta
lanaya baara dafa.
12 Ni o kɛra, an Matigi Yesu tɔgɔ bɛna bonya sɔrɔ aw fɛ, aw fana
bɛna bonya sɔrɔ ale fɛ, an ta Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ta nɛɛma
baraka ra.

2

Ko minw bɛna kɛ sani Matigi ye na

1 Ayiwa, an balemaw, min ye an Matigi Yesu Kirisita nako ye, ani an
bɛna lajɛn a kɔrɔ cogo min na, an bɛ min ɲini aw fɛ, o flɛ nin ye:
2 aw kana a to mɔgɔ si ye aw hakiri yɛlɛma yɔrɔnin kelen na,
walama ka aw ja tigɛ ni cirayakuma dɔw ye, walama ni waajuri dɔw
ye, walama ni lɛtɛrɛ dɔ ye, k'a fɔ ko anw le ka o sɛbɛ, k'a fɔ ko Matigi
nalon sera ka ban.
3 Aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri cogo si ra; sabu sani Matigi nalon
ye se, mɔgɔw bɛna muruti Ala ma fɔlɔ; o kɔ, min tɔgɔ ye ko Mɔgɔjugu,
min blara halakiri kama, ale bɛna a yɛrɛ yira.
4 Fɛn o fɛn bɛ wele ko Ala, ani mɔgɔw bɛ fɛn o fɛn bato, a bɛna wuri
k'a yɛrɛ bonya o bɛɛ ma, fɔ ka taga don Ala ta batosoba yɛrɛ kɔnɔ, ka
sigi yi, k'a fɔ ko ale le ye Ala ye.
5 Wagati min ne tun bɛ ni aw ye, aw hakiri tɛ a ra ko ne tun ka o
kow fɔ aw ye wa?
6 Nka min bɛ a lalɔra fɔlɔ, janko a kana a yɛrɛ yira ni a wagati ma
se, aw yɛrɛ ka o lɔn.
7 O bɛɛ n'a ta, Mɔgɔjugu ka a ta kɛwale dogoninw damina ka ban.
Nka min k'a lalɔ hali bi, o ka kan ka bɔ yi fɔlɔ.
8 Ni o bɔra yi, o tuma Mɔgɔjugu bɛ sɔrɔ k'a yɛrɛ yira. Nka Matigi
Yesu bɛna a faga ni a dafɔɲɔ ye; Matigi natɔ ta nɔɔrɔ manamana bɛna
a halaki pewu!
9 O Mɔgɔjugu bɛna na ni Setana ta sebagaya le ye. A bɛna
tagamasiyɛnw ni kabakow ni kobaw kɛ ka mɔgɔw lafiri.
10 A bɛna kojugu suguya bɛɛ kɛ, janko mɔgɔ minw ka kan ka halaki,
ka olugu lafiri. O mɔgɔw bɛna halaki, sabu can min tun bɛ se ka o kisi,
o ma sɔn o ma, a fana ma diya o ye.
11 O bɛɛ le kosɔn Ala bɛ o sebagaya lana o fɛ ka na o lafiri, janko o
ye la faninya ra.
12 O ra, mɔgɔ minw ma la can ra, terenbariya diyara minw ye, Ala
ta kiti bɛ ben olugu bɛɛ kan.

Ala ka lanabagaw ɲanawoloma kisiri kama
(Piyɛri fɔlɔ 1.2-9)

13 An balemaw, Matigi ta mɔgɔ kanuninw, anw kɔni ka kan ka baraka
la Ala ye aw kosɔn wagati bɛɛ, sabu Ala ka aw ɲanawoloma ka aw kɛ
mɔgɔ fɔlɔw ye, ka aw kisi Nin Saninman* ta saninyari sababu ra, ani
aw ta lanaya ta can sababu ra.
14 Ayiwa, Ala ka aw wele o le kama, an ta Kibaro Diman* waajuri
baraka ra, janko aw ye aw ninyɔrɔ sɔrɔ Matigi Yesu Kirisita ta nɔɔrɔ
ra.
15 O ra, an balemaw, aw ye jija ka to lanaya ra; an ka aw karan min
na ni an darakumaw ye, walama ni an ta lɛtɛrɛw ye, aw ye o mara.
16 An Matigi Yesu Kirisita yɛrɛ, ani an Fa Ala min ka an kanu, ka
jagbɛlɛya banbari ni jigiyaɲuman di an ma a ta nɛɛma baraka ra,
17 olugu ye aw jusu saaro, ka baraka don aw ra, janko kɛwaleɲuman
ni kumacogoɲuman, o le ye sɔrɔ aw fɛ.

3

Pɔli ko lanabagaw ye Ala daari
(Rɔmukaw 15.30-32)

1 An ta kuma laban ye nin ye, an balemaw: aw ye Ala daari anw ye,
janko Matigi ta kuma ye se yɔrɔ bɛɛ ra, ani janko mɔgɔw ye a bonya i
n'a fɔ aw k'a bonya cogo min na.
2 Aw ye Ala daari an ye fana, janko Ala ye an kisi mɔgɔjugu
hakirintanw ma; sabu lanaya tɛ bɛɛ fɛ.
3 O bɛɛ n'a ta, Matigi ye kankelentigi le ye; a bɛna baraka don aw ra,
ka aw tanga Setana ma.
4 An lara a ra Matigi kosɔn, ko an bɛ min ɲinina aw fɛ, ko aw kɔni
bɛ o le kɛra, ani ko aw fana bɛna to a kan.
5 Matigi ye aw jusukun ɲasin Ala ta kanuya ni Kirisita ta muɲuri ma.

Lanabaga bɛɛ ka kan ka baara kɛ

6 Ayiwa, an balemaw, an bɛ nin gbɛlɛya aw ma an Matigi Yesu Kirisita
tɔgɔ ra: lanabaga minw bɛ o yɛrɛ bla baarantanya ni yaala ra, ka ban
ka tagama ka kaɲa ni an ta karan ye, aw ye aw yɛrɛ mabɔ olugu ra.
7 Aw ka kan ka an ladegi cogo min na, aw yɛrɛ ka o lɔn; sabu tuma
min na anw tun bɛ aw fɛ yi, an tun ma an yɛrɛ bla baarantanya ni
yaala ra.
8 An ma domuni kɛ mɔgɔ si fɛ gbansan; an ka baara le kɛ ka sɛgɛ,
su ni tere, janko an kana kɛ doni ye aw si kunna.
9 A tɛ i ko an tun man kan ka domuni kɛ aw fɛ dɛ, nka an ka baara
kɛ k'a yira aw ra le, janko aw ye an ladegi.
10 Sabu tuma min na an tun bɛ aw fɛ, an tun ka nin kuma fɔ aw ye
ko: «Mɔgɔ min t'a fɛ ka baara kɛ, o tigi fana man kan ka domuni kɛ.»
11 K'a sɔrɔ an k'a mɛn ko mɔgɔ dɔw bɛ aw cɛ ra, olugu ka o yɛrɛ bla
baarantanya ni yaala ra; sani o ye baara kɛ, o bɛ o yɛrɛ ɲagami tɔw ta
ko ra.
12 Ayiwa, an b'a fɔ o mɔgɔw ye k'a gbɛlɛya Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ
kosɔn ko o ye ɲamalɔ, ka baara kɛ, ka o ta domuni sɔrɔ o yɛrɛ ye.
13 O bɛɛ n'a ta, ne balemaw, aw kɔni kana sɛgɛ koɲumankɛ ra.
14 An ka kuma minw fɔ nin lɛtɛrɛ kɔnɔ, ni mɔgɔ min ka ban o kumaw
ma, aw ye o tigi kɔrɔsi; aw kana jɛnɲɔgɔnya si don ni a ye, janko a
yɛrɛ ye maroya.

15 Ne m’a fɔ ko aw ye a kɛ aw jugu ye dɛ! Aw ye a ladi le balemaya
ra.

Fori laban

16 Ne balemaw, an Matigi hɛratigi yɛrɛ ye hɛra kɛ aw ye tuma bɛɛ,
ani cogo bɛɛ ra. Matigi ye to aw bɛɛ fɛ.
17 Ne Pɔli le ka nin forikan sɛbɛ ni ne yɛrɛ boro ye. Ne boronɔ le ye
nin ye ne ta lɛtɛrɛw bɛɛ ra. Ne ta sɛbɛri le ye nin ye.
18 An Matigi Yesu Kirisita ta nɛɛma ye to aw bɛɛ kan.

Pɔli ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min ci
TIMOTE
ma
Kitabu faamucogo

Nin lɛtɛrɛ ni Tite ta lɛtɛrɛ ma ci lanabagaw ta jɛnkuru dɔ tɔgɔ ra, i n'a fɔ lɛtɛrɛ tɔw; Yesu ta ciraden Pɔli ka o ci mɔgɔ fla le ma, minw ye Timote ni Tite ye. Lanabagaw ta jɛnkuru kɔrɔsibagaw ka kan ka baara minw kɛ, nin kitabuw bɛ o le fɔ.

Pɔli tun nana bɔ kaso ra minkɛ (Kɛwalew 28.16; Filipikaw 1.25; 2.26; Filemɔn 22), a k'a ta tagama naaninan kɛ. O tagama naaninan ta ko ma dantigɛ an ye i ko tagama tɔw. O wagati le ra a tun ka Tite bla ka taga Kɛrɛti, ka Timote to Ɛfɛsi janko a ye lanabagaw dɛmɛ. Ale yɛrɛ tagara Filipi, Masedoni mara ra. A tora o yɔrɔ le ra ka Timote ta lɛtɛrɛ fɔlɔ sɛbɛ, ani Tite ta lɛtɛrɛ.

Gbɛlɛya minw tun bɛ Ɛfɛsi lanabagaw cɛ ra, o tun kɛra Yahudiyaw ta sariya sira tagama ko ye, ani minw tun b'a miiri ko lanabaga ka kan k'a yɛrɛ jagboya, k'a yɛrɛ bari ko dɔw ma, i n'a fɔ domunikɛbariya ni furukɛbariya, janko a ko ye diya Ala ye. Ayiwa, Pɔli b'a fɛ Timote ye lanabagaw ladi, ka o tanga o karan ɲɔgɔnw le ma.

Pɔli ko Timote ka kan ka jija lanaya sira tagama ra. Karan minw ni Kibaro Diman tɛ bɛn, a ye a yɛrɛ kɔrɔsi o ra. Pɔli b'a fɛ lanabagaw ta ɲamɔgɔw, cɛw, ani musow, o bɛɛ ye kɛ mɔgɔsɔbɛw ye, minw bɛ to Ala ta can sira kan.

An bɛ se ka nin kitabu taran k'a kɛ yɔrɔ fla ye:

1. Lanabagaw ni o ta ɲamɔgɔw ta baara (1–3)
2. Timote yɛrɛ ta baara (4–6)

Kitabu kɔnɔkow

Mɔgɔlafiribagaw ta karan *(1)*
Ala daaricogo ni a batocogo *(2)*
Ɲamɔgɔw ta baara *(3)*
Timote ta baara *(4)*
Muso cɛ saninw ni cɛkɔrɔbaw minacogo *(5)*
Naforo kanubagaw ladicogo *(6)*

Pɔli ta fori
(Tite 1.1-4)

1 Ne Pɔli, ne min ye Yesu Kirisita ta ciraden* ye, ka kaɲa ni an
Kisibaga Ala ta kuma ye, ani Yesu Kirisita, min ye an jigiya ye,
2 ne bɛ nin sɛbɛ ci Timote ma, min ye ne dencɛ yɛrɛ ye lanaya ra.
An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma ni hina ni hɛra kɛ i ye.

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw
(Timote fɔlɔ 6.3-5; Galasikaw 3.10-12,19-24; Timote flanan 2.10-18; Kɛwalew 26.9-20)

3 Ayiwa, i n'a fɔ ne tun k'a gbɛlɛya i ma cogo min na ne tagatɔ
Masedoni jamana ra, ne b'a fɛ ko i ye to Ɛfɛsi; mɔgɔ dama dama bɛ yi,
i ka kan k'a fɔ olugu ye ko o bɛ mɔgɔw karanna karan wɛrɛ minw na,
o ye o dabla.

4 O kana o yɛrɛ bla fɔlɔfɔlɔ kumakɔrɔw fɔri ra, ani fɔlɔfɔlɔmɔgɔw
tɔgɔw ta sɔsɔri banbariw. O kow bɛ na ni sɔsɔri dɔrɔn le ye; Ala ka
baara min karifa an ma ka kaɲa ni lanaya ye, a tɛ o lataga ɲa.
5 Nin cifɔnin kun ye ka kanuya sira le yira; o kanuya bɛ sɔrɔ jusukun
saninyanin le ra, ani jusukun gbɛnin, ani lanayasɔbɛ.
6 Dɔw jɛngɛra ka nin sira bla, ka o yɛrɛ lafiri ni kumalakolonw ye.
7 O b'a fɛ ka o yɛrɛ kɛ sariya karamɔgɔw* ye, k'a sɔrɔ o bɛ min fɔra
ka sinsin a kan, ani o bɛ mɔgɔw karan min na, olugu yɛrɛ tɛ o kɔrɔ
lɔn.
8 An k'a lɔn ko sariya* kɔni ka ɲi; nka fɔ i ye a mina a minacogo ra.
9 An k'a lɔn ko sariya ma sigi mɔgɔ terenninw kosɔn; a sigira
mɔgɔjuguw le kosɔn, ani mɔgɔ murutininw, ani Alaɲasiranbariw, ani
jurumunkɛbagaw, ani Alakanminabariw, ani Alatɔgɔcɛnbagaw, ani
facɛ fagabagaw, ani bamuso fagabagaw, ani mɔgɔfagabaga tɔw,
10 ani jatɔw, ani cɛɲɔgɔnɲinibagaw, ani minw bɛ mɔgɔw mina ka o
fiyeere, ani faninyafɔbagaw, ani minw bɛ kari Ala ra gbansan, ani fɛn
o fɛn tɛ bɛn ni karan terennin ye.
11 O karan bɔra nɛɛma tigi Ala ta Kibaro Diman* nɔɔrɔman ra; o
Kibaro Diman le karifara ne ma.

Pɔli bɛ baraka la Ala ye a ta nɛɛma kosɔn

12 Ne bɛ baraka la an Matigi Yesu Kirisita ye, ale min ka baraka don
ne ra, ka ne jate lanamɔgɔ ye ka ne bla a ta baara ra,
13 ne min tun ye Yesu tɔgɔ cɛnbaga ye, ani Yesu ta mɔgɔw tɔɔrɔbaga,
ani mɔgɔ jusufariman; nka Ala makarira ne ra, sabu ne tun bɛ o bɛɛ
kɛra kolɔnbariya ni lanabariya le kosɔn.
14 An Matigi nɛɛmara ne ye k'a caya; lanaya ni kanuya min bɛ Yesu
Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, a ka o di ne ma.
15 Nin ye cankuma le ye, bɛɛ ka kan ka sɔn min ma, ko: Yesu Kirisita
nana dunuŋa ra ka na jurumunkɛbagaw kisi. Ne Pɔli le kɛra o bɛɛ ra
jurumunkɛbagaba ye.
16 O kosɔn ne min ye bɛɛ ra jurumunkɛbagaba ye, Ala hinara ne ra,
janko o ye kɛ sababu ye k'a to mɔgɔw y'a lɔn ko Yesu Kirisita bɛ muɲu
kosɛbɛ, ani janko minw bɛ la a ra ka ɲanamanya banbari sɔrɔ, olugu
ye ne cogo ye, k'a lɔn ko Ala bɛ makari.
17 Masa wuribari, masa min tɛ sa, ani masa yebari, min kelenpe ye
Ala ye, ale ta le ye bonya ni tandori ye, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
Amina.
18 Ayiwa, ne dencɛ Timote, ne bɛ ci min fɔ i ye sisan, o ye ko
cirayakuma minw tun fɔra kakɔrɔ i ta ko ra, ko i ye i jigi la o kumaw
kan, ka kɛrɛɲuman kɛ,
19 ka jija ka to lanaya ra ni jusukun gbɛnin ye. O jusukun gbɛninya
bɔsira dɔw ra, ka o ta lanaya cɛn, i ko kurun min cɛnna ji kan.
20 Imene ni Alɛsandiri, olugu ye o mɔgɔw dɔw ye. O kosɔn ne ka o
labla Setana ye, janko o y'a lɔn ko Alatɔgɔcɛn man ɲi.

2

Ala daaricogo

1 Ayiwa, ne bɛ fɛn fɔlɔ min ɲini, o ye ko lanabagaw ye daaririw kɛ,
ka Ala daari, ka daariribaw kɛ, ka baraka la Ala ye mɔgɔw bɛɛ kosɔn.

2 Aw ye Ala daari masacɛw ye, ani minw bɛɛ ye jamana ɲamɔgɔw
ye, janko an ye to hɛra ni ɲasuma ra, ka tagama Ala ɲasiran na, ani
cogo bɛnnin na.
3 O ka ɲi, o ka di an Kisibaga Ala ye fana;
4 ale le b'a fɛ mɔgɔw bɛɛ ye kisi, ka can lɔn.
5 Sabu Ala kelenpe le bɛ yi, soronarikɛbaga kelenpe le fana bɛ Ala ni
mɔgɔw cɛ: o ye Yesu Kirisita ye, min kɛra adamaden ye.
6 A ka a yɛrɛ kɛ saraka ye, ka kɛ mɔgɔw bɛɛ ta jurumun sara ye. O
seereyakuma le tun fɔra ka kaɲa ni Ala ta wagati ye.
7 Ala ka ne kɛ waajurikɛbaga ye, ani ciraden* ye, o le kosɔn. Ne bɛ
can le fɔra, faninya tɛ! Ala ka ne kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* ta karamɔgɔ
ye, janko ne ye lanaya sira ni can yira o ra.

Cɛw ni musow tagamacogo
(Piyɛri fɔlɔ 3.1-6; Tite 2.3-5)

8 Ayiwa, ne b'a fɛ ko cɛw ye Ala daari yɔrɔ bɛɛ, ka o boro kɔrɔta ni
jusukun gbɛnin ye; a kana kɛ ni dimi ye, walama sɔsɔri.
9 Ne b'a fɛ musow fana ta fanidoncogo ye kɛ cogo bɛnnin ye; o ye
fani don, min bɛ o sutara, ani min b'a to mɔgɔw ye o bonya. O kana
kundancogo dama tɛmɛninw kɛ, ka o yɛrɛ masiri ni sanin ni kɔnɔkisɛ
sɔngɔgbɛlɛnw ye, ani kasadiyanan sɔngɔgbɛlɛnw.
10 Nka o ta masiri ye kɛ koɲuman le ye; o le ye muso
Alaɲasiranbagaw ta cogo ye.
11 Muso ka kan ka je ka sigi, ka karan lamɛn, ka a yɛrɛ majigi.
12 Ne t'a fɛ muso ye cɛ karan, ka a ta fanga sigi cɛ kan; a ka kan ka
je ka mɛnni kɛ.
13 Sabu Ala kɔnna ka Adama le dan fɔlɔ, o kɔ, a ka Awa dan.
14 Setana ma Adama le nɛgɛ k'a lafiri; a ka muso le lafiri; ale le ka
Ala ta sariya cɛn.
15 Nka musow bɛna denw sɔrɔ; Ala bɛna o kisi, ni o kɔni ka to lanaya
ra, ani kanuya, ani ka o yɛrɛ mina, ka saninya Ala ye.

3

Lanabagaw ta ɲamɔgɔw tagamacogo
(Tite 1.5-9; Piyɛri fɔlɔ 5.1-4; Kɛwalew 6.1-6)

1 Ayiwa, nin kuma ye cankuma le ye, ko: ni mɔgɔ dɔ b'a fɛ ka kɛ
lanabagaw ta jɛnkuru kɔrɔsibaga ye, o tigi bɛ baaraɲuman le ɲinina.
2 O kosɔn lanabagaw ta jɛnkuru kɔrɔsibaga ka kan ka kɛ mɔgɔ
jarakibari ye, ka kɛ musokelentigi ye, k'a yɛrɛ minacogo lɔn, ka kɛ
mɔgɔ hakiriman ye, ka kɛ mɔgɔsɔbɛ ye, ka kɛ jatigiɲuman ye, ka se
ka mɔgɔw karan.
3 A kana kɛ dɔrɔminbaga ye, walama mɔgɔ jusufari, nka a ye kɛ
mɔgɔ sabarinin ye, a kana kɛ kɛrɛtigɛbaga ye, a kana kɛ wari kanubaga
ye.
4 A ye se a ta somɔgɔw minacogo ra, k'a to a yɛrɛ ta denw ye a kan
mina, ka a bonya fɛn bɛɛ ra.
5 Ni o tɛ, ni mɔgɔ min ma se a yɛrɛ ta somɔgɔw minacogo ra, o tigi
bɛ se k'a janto Ala ta jɛnkuru mɔgɔw ra cogo di?
6 A fana man kan ka kɛ lanabagakura ye, ni o tɛ, yɛrɛbonya bɛ se ka
don a ra, k'a to kiti min benna Setana kan, o ɲɔgɔn ye ben a kan fana.

7 Lanabariw ka kan ka a tɔgɔɲuman fɔ, janko dɔgɔyari kana se a ma, ani a kana mina Setana ta jan na.

Lanabagaw ta dɛmɛbagaw tagamacogo

8 Ayiwa, lanabagaw ta jɛnkuru baarakɛbagaw fana ka kan ka kɛ mɔgɔsɔbɛw ye, o kana kɛ kumaflafɔbagaw ye, walama dɔrɔminbagaw, walama mɔgɔ minw bɛ wari ɲini nanbara ra.
9 Lanaya ta can min yirara o ra, o ka kan ka o mara ni jusukun gbɛnin ye.
10 Aw ka kan ka o sɛgɛsɛgɛ k'a flɛ fɔlɔ; ni jarakiyɔrɔ tɛ o ra, o bɛ sɔrɔ ka o ta baara kɛ.
11 Musow fana ka kan ka kɛ mɔgɔsɔbɛw ye, o kana kɛ mɔgɔ tɔgɔcɛnbagaw ye; o ye o yɛrɛ minacogo lɔn, ka kɛ lanamɔgɔw ye fɛn bɛɛ ra.
12 Lanabagaw ta jɛnkuru baarakɛbagaw fana ka kan ka kɛ musokelentigiw ye, ka o ta denw lamɔ ka ɲa, ka o ta sokɔnɔmɔgɔw bɛɛ minacogo lɔn.
13 Minw bɛ o ta baara kɛ ka ɲa, olugu bɛna bonya sɔrɔ, ka o ta baara kɛ ni jagbɛlɛya ye lanaya ra Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.

Alasira gundo

14 Ayiwa, Timote, ne bɛ nin sɛbɛ ci i ma, nka ne jigi b'a kan ko a tɛna mɛɛn, ne bɛna se i fɛ yi.
15 Nka ne bɛ nin sɛbɛ janko ni ne nana kɛ mɛɛnfɛn ye, i ka kan ka min kɛ Ala ta mɔgɔw cɛ ra, i ye o lɔn; o mɔgɔw ye Ala ɲanaman ta lanabagaw ta jɛnkuru le ye. Lanaya can lɔra ka sinsin o jɛnkuru le baraka ra, i ko samasen.
16 Can lo, Alaɲasiran gundo ka bon yɛrɛ le. Mɔgɔ si tɛ se ka o sɔsɔ:
Kirisita* kɛra adamaden ye; mɔgɔw k'a ye,
Nin Saninman* k'a yira ko a tun terennin lo,
mɛlɛkɛw k'a ye fana.
A ko waajuri kɛra siyaw cɛ ra dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra,
mɔgɔ dɔw lara a ra,
Ala ka a kɔrɔta k'a ladon nɔɔrɔ ra.

4

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw
(Yuhana fɔlɔ 4.1-3; Kɔlɔsikaw 2.16-23; Timote flanan 2.4-6)

1 Ayiwa, Nin Saninman* bɛ a gbɛya k'a fɔ an ye ko dunuɲa labanwagati ra, dɔw bɛna ban lanaya sira ma, ka tugu mɔgɔlafiribaga dɔw kɔ, minw ta karan bɔra Setana ra.
2 Karamɔgɔ faninyafɔbaga flankafu dɔw le bɛna o lafiri; jurumun ka o jusukun gbɛlɛya k'a kɛ i ko nɛgɛ wulenna tasuma ra ka fɛn min jɛni.
3 O bɛ mɔgɔw karan ko o man kan ka furu, ko domunifɛn dɔw man kan ka domu; k'a sɔrɔ Ala ka o fɛnw dan janko lanabaga minw ka can sira lɔn, olugu ye o domu ka baraka la Ala ye.
4 Ala ka fɛn o fɛn dan, o bɛɛ ka ɲi; an man kan ka ban domunifɛn si ra. A dan ye ni an b'a domu, an ye baraka la Ala ye.
5 Sabu an bɛ fɛn o fɛn domu, Ala bɛ o saninya a ta kuma ni an ta daariri baraka ra.

Kirisita ta baaradenɲuman

6 Ayiwa, Timote, ni i sera ka balemaw karan nin kow ra, i bɛna kɛ
Yesu Kirisita ta baaradenɲuman ye. I bɛna a yira o le ra ko i bɛ i
jusukun barora ni lanaya kuma ye, ani ko i bɛ karan terennin min sira
tagamana, ko i ka o sira lɔn kosɛbɛ.
7 Ayiwa, fɔlɔfɔlɔ kumaw, minw tɛ bɛn ni lanaya ye, kuma caman
nafantanw, i kana o lamɛn.
8 I yɛrɛ degi Alaɲasiran le ra. Farikolo ɲanagbɛ tɛ fɛnba ɲa mɔgɔ ye,
nka Alaɲasiran bɛ fɛn bɛɛ ɲa; a bɛ an ta bi dunuɲalatigɛ ɲa, ka lahara
ta fana ɲa.
9 O kuma fana ye can le ye, mɔgɔw bɛɛ ka kan ka sɔn a ma.
10 Ayiwa, o kosɔn an bɛ baara kɛ, ka siyɛn ta, sabu an jigi bɛ Ala
ɲanaman le kan. Ale le ye mɔgɔw bɛɛ Kisibaga ye; nka minw kɔni ka
lanaya kɛ Kirisita* ra, a bɛ olugu le kisi.
11 Nin kow fɔ o ye k'a gbɛlɛya, ka o karan a ra.
12 I kana a to mɔgɔ si ye i dɔgɔya ko i ye denmisɛn ye. A to lanabagaw
ye i kumacogo ye, ani i tagamacogo, ani i ta kanuya, ani i ta lanaya,
ani i jusukun saninyacogo, janko o ye i ladegi o ra.
13 Sani ne ye se yi, i ye jija ka to ka Ala ta Kitabuw karan mɔgɔw ye,
ka o waaju, ka o karan.
14 Ala ka ninyɔrɔ min di i ma a ta nɛɛma ra, i kana o kɛ borokɔfɛfɛn
ye. O dira i ma ka kaɲa ni cirayakuma le ye; cɛkɔrɔbaw fana ka o boro
la i kan ka dugawu kɛ i ye.
15 Jija ka o kow bɛɛ kɛ ka ɲa, ka i yɛrɛ di o baara ma kosɛbɛ, janko
mɔgɔ bɛɛ ye a ye ko i bɛ tagara ɲa.
16 I janto i yɛrɛ tagamacogo ra, ka i ta karan fana kɔrɔsi. Jija o ra
kosɛbɛ, sabu ni o kɛra, i bɛna i yɛrɛ kisi, ka i lamɛnbagaw fana kisi.

5

Lanabagaw bɛɛ ladicogo
(Korɛntikaw fɔlɔ 9.7-14; Ɛfɛsikaw 6.5-8; Piyɛri fɔlɔ 2.18-20)

1 Ayiwa, i kana kumagbɛlɛn fɔ cɛkɔrɔba dɔ ma, nka i y'a ladi ni
jususuma ye i n'a fɔ i worofa. Kanbelenw fana ladi i n'a fɔ i balemaw,
2 ka musokɔrɔbaw ladi i ko i bamusow, ka muso denmisɛnw ladi i
ko i balemamusow; o kɛ ni jusukun saninyanin ye fɛn bɛɛ ra.

Muso cɛ saninw dɛmɛcogo

3 Muso cɛ sanin minw bɛ o kelen na, mɔgɔ si tɛ minw fɛ, i ye i janto
olugu ra ka o dɛmɛ.
4 Nka denw bɛ minw fɛ, walama mamadenw, o denw le ka kan ka o
worobagaw dɛmɛ ka kaɲa ni Alaɲasiran ye. O worobagaw ka min kɛ
o ye, o ka kan ka o juru le sara sisan; o le ka di Ala ye.
5 Muso cɛ sanin minw bɛ o kelen na, mɔgɔ tɛ minw fɛ min bɛ a janto
o ra, olugu bɛ o jigi la Ala kan ka a daari su ni tere, janko a ye o dɛmɛ.
6 Nka muso cɛ sanin minw bɛ o yɛrɛ bla dunuɲa ɲanagbɛkow dɔrɔn
le ra, olugu sanin lo, hali ka o ɲanaman to.
7 Ayiwa, i ka kan ka o karan nin kow le ra, janko jarakiyɔrɔ kana
sɔrɔ mɔgɔ si ra.
8 Ni mɔgɔ min kɔni tɛ a janto a ta sokɔnɔmɔgɔw ra, janko a ta
gbamɔgɔw yɛrɛ, o tigi bɔra lanaya sira kan pewu; a ka jugu ka tɛmɛ
hali lanabari kan.

9 Muso cɛ sanin min si ka san biwɔɔrɔ sɔrɔ, min tora cɛ kelen kun,
o tɔgɔ le bɛ se ka sɛbɛ, janko ka dɛmɛri sɔrɔ lanabagaw fɛ.
10 Bɛɛ ka kan ka a lɔn a ta kɛwaleɲumanw kosɔn, ko a ka a ta denw
lamɔ ka ɲa, ko a tun ye jatigimusoɲuman ye, ko a tun bɛ Ala ta mɔgɔ
saninmanw sen ko, ka ɲanibagatɔw dɛmɛ, ka koɲuman suguya bɛɛ kɛ.
11 Ayiwa, muso cɛ sanin minw ma kɔrɔ, i kana sɔn ka olugu tɔgɔ
sɛbɛ; sabu ni dunuɲa ta kow nege ka o sɔrɔ, fɔ ka o ta miiriya yɛlɛma,
o bɛ Kirisita* ta sira bla; foyi wɛrɛ tɛ kɛ o hakiri ra tuun ni furuko tɛ.
12 O cogo ra o bɛ kiti ben o yɛrɛ kan; sabu o kɔnna ka layiri min ta
ko o bɛ baara kɛ Kirisita dɔrɔn ye, o bɛ o layiri cɛn.
13 Ni o kɛra, o tɛ foyi kɛ fɔ ka ban baara ma ka yaala luw ni ɲɔgɔn
cɛ. O fana tɛ dan o ma; o ta kuma bɛ caya, o bɛ o da don mɔgɔw ta
kow ra. Min man kan ka fɔ, o da bɛ o bɛɛ fɔ.
14 O kosɔn muso cɛ sanin minw ma kɔrɔ, ne b'a fɛ olugu ye furu
tuun, ka denw sɔrɔ, ka o ta somɔgɔw minako ɲa, janko an jugu kana
cogo si sɔrɔ ka an jaraki.
15 Ne bɛ o fɔra sabu o muso dɔw ka lanaya sira bla ka ban, ka tugu
Setana kɔ.
16 Ni muso cɛ sanin dɔw bɛ an balemamuso lanabaga dɔ ta so, o
balemamuso yɛrɛ ye o dɛmɛ; o doni kana la lanabagaw ta jɛnkuru
kan; ni o kɛra, mɔgɔ tɛ minw fɛ, lanabagaw ta jɛnkuru bɛ se ka olugu
dɛmɛ.

Namɔgɔw bonyacogo

17 Lanabagaw ta jɛnkuru ɲamɔgɔ minw bɛ o ta baara kɛ ka ɲa, aw
ka kan k'a jate ko olugu ka kan ni bonyari fla le ye, janko minw yɛrɛ
bɛ sɛgɛra ka waajuri kɛ, ani ka mɔgɔw karan.
18 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko: «Ni aw ka misi bla ko a ye siman
dɔndɔn k'a kisɛ bɔ, aw kana a da siri.» A sɛbɛra fana ko: «Baaraden
ka kan ni a ta sara ye.»
19 Ni dɔ ka lanabagaw ta jɛnkuru ɲamɔgɔ dɔ jaraki ko dɔ ra, i kana
sɔn o jarakiri ma, fɔ mɔgɔ fla walama mɔgɔ saba ye kɛ o ko seerew
ye.
20 Ɲamɔgɔ minw bɛ to jurumun na, a fɔ o ye tɔw bɛɛ ɲa na ko o
firira, janko tɔw fana ye siran, o kana o ɲɔgɔn kɛ.
21 Ne b'a fɔ i ye k'a gbɛlɛya i ma, Ala ni Yesu Kirisita kosɔn, ani a ta
mɛlɛkɛ ɲanawolomaninw kosɔn, ko i ye jija ka nin ciw bɛɛ kɛ; i kana
mɔgɔ dɔ fisaya ni dɔ ye, i kana mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.
22 I kana kɔrɔtɔ ka i boro la mɔgɔ si kan ka a bla baara dɔ ra
lanabagaw cɛ ra. I kana kɛ mɔgɔ si jɛnɲɔgɔn ye a ta jurumun ta fan
fɛ; a to i jusukun saninyanin ye to.
23 I kana to ka ji dama min, nka i ka kan ka duvɛn dɔɔnin min fana
i ta kɔnɔdimi ni i ta banamisɛnw kosɔn.
24 Ayiwa, dɔw ta jurumun bɛ yira kɛnɛ kan k'a gbɛya, sani a kiti ye
tigɛ; nka dɔw ta bɛ lɔn kɔ fɛ le.
25 O cogo ra fana, kɛwaleɲumanw bɛ yira kɛnɛ kan; hali ni minw
ma bɔ kɛnɛ kan joona, o dogonin tɛna to.

6

Jɔnw ka kan ka o matigiw bonya

5:18 5.18 Nin kuma fɔra Sariya 25.4; Korɛntikaw fɔlɔ 9.9; Matiyu 10.10; Luka 10.7.

1 Lanabaga minw bɛɛ bɛ jɔnya ra, olugu ka kan ka o matigicɛw jate
ka o bonya kosɛbɛ, janko mɔgɔw kana Ala tɔgɔ cɛn, ka an ta karan
mangboya.
2 Minw fana matigicɛw ye lanabagaw ye, olugu kana o matigicɛw
dɔgɔya, ko sabu o balemaw lo. O ka kan ka baara kɛ o ye ka ɲa, sabu
o ta baara nafa bɛ o mɔgɔ minw kan, olugu ye o balema kanuninw le
ye.

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw ni wariko
(Matiyu 6.19-34)

I ka kan ka mɔgɔw karan nin le ra k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya.
3 Ni mɔgɔ dɔ ka mɔgɔw karan fɛn wɛrɛ ra, min ni an Matigi
Yesu Kirisita ta kuma saninmanw tɛ kelen ye, walama min tɛ bɛn ni
Alaɲasiran ye,
4 yɛrɛbonya le bɛ o tigi ra, a tɛ foyi lɔn; a bɛ sɔsɔri kɛ, ka kɛrɛ lawuri
kuma dɔrɔn kosɔn, i ko kuma ta bana bɛ mɔgɔ min na. O le bɛ na ni
ɲangboya ye, ani kɛrɛ, ani kumajuguw, ani miirijuguw,
5 ani sɔsɔri dablabariw. O mɔgɔw hakiri cɛnna, o tɛ can lɔn tuun; o
bɛ Alako kɛ naforoɲinisira le ye.
6 Ayiwa, can lo, Alaɲasiran ye naforoba le ye, ni i ka i wasa don i ta
sɔrɔta ra.
7 Sabu an si ma na ni fɛn ye an boro dunuɲa ra, an fana tɛna sekɔ
ni fɛn ye an boro.
8 O kosɔn ni an bɛ an ta baro ni an ta fani donta sɔrɔra, o ka kan ka
an wasa.
9 Nka minw b'a fɛ ka naforo caman sɔrɔ, Setana bɛ olugu nɛgɛ, k'a
to o yɛrɛ ta negejuguw, ani o ta nege ɲacintanw bɛ kɛ jan ye ka o mina,
ka o cɛn, ka o halaki pewu!
10 Sabu wari nege ye kojugu suguya bɛɛ lilin ye. Dɔw tugura wari
nɔ fɛ fɔ ka na o yɛrɛ lafiri, ka bɔ lanaya ra pewu, ka tɔɔrɔ caman lase
o yɛrɛ ma.

Pɔli ta jagbɛlɛyakumaw

11 Ayiwa, ele Timote, ele min ye Ala ta mɔgɔ ye, ele ka kan ka bori
nin kow ɲa, ka jija ka terenninya le ɲini, ani Alaɲasiran, ani lanaya,
ani kanuya, ani muɲuri, ani sabari.
12 I jija ka kɛrɛɲuman kɛ, lanaya ta kɛrɛ; ɲanamanya banbari mina
kosɛbɛ, sabu Ala ka i wele o le kama; i fana ka o seereyaɲuman fɔ, ka
mɔgɔ camanba kɛ i seerew ye.
13 Ayiwa, Ala min bɛ danfɛnw bɛɛ ɲanamanya, ka ale kɛ an seere ye,
ani Yesu Kirisita min kumana Ponse Pilati ɲa na, ka can fɔ a ye,
14 ne b'a fɔ i ye k'a gbɛlɛya ko i ye Ala ta cifɔninw mara, nɔ kana
ye i ra, jarakiyɔrɔ kana sɔrɔ i ra, fɔ ka taga se an Matigi Yesu Kirisita
nalon ma.
15 Ni a nawagati sera, Ala yɛrɛ le bɛna a lana.
Ale Ala kelenpe le bɛ fɛn bɛɛ kunna.
An bɛ ale tɔgɔ le tando;
masaw bɛɛ ta Masa lo, ani matigiw bɛɛ ta Matigi.
16 Ale kelenpe le tɛ sa ka ye.
A siginin bɛ nɔɔrɔ min na, o nɔɔrɔ bonyakojugu fɛ,
mɔgɔ si tɛ se ka gbara a ra.
Mɔgɔ si ɲa ma la a kan ka ye,

mɔgɔ si fana tɛ se k’a ye.
Bonya ni sebagaya banbari ye ale ta le ye.
Amina.

Naforotigiw ka kan ka min kɛ

17 Ayiwa, dunuɲa naforo bɛ minw fɛ, a fɔ olugu ye k’a gbɛlɛya ko o
kana waso, o kana o jigi la o naforow kan, sabu jigiɲuman tɛ. O ye o
jigi la Ala le kan, ale min bɛ fɛn bɛɛ di an ma caman, janko an ye a
diyabɔ.
18 A fɔ o ye ko o ye koɲuman kɛ, o ta kɛwaleɲumanw ye caya; o ye
mɔgɔw sɔn, ka o borofɛn dɔw di tɔw ma.
19 Ni o kɛra, o bɛna naforoba le sɔrɔ o yɛrɛ ɲa sini, naforo min ka
ɲi, min tɛ cɛn; o sababu ra o bɛna ɲanamanya sɔbɛ sɔrɔ.

Kuma laban

20 Ayiwa, Timote, Ala ka min karifa i ma, i jija ka o mara ka ɲa.
Mɔgɔw bɛ kuma fufafu minw fɔ, min ni lanaya sira tɛ bɛn, i yɛrɛ mabɔ
o ra, ani o bɛ sɔsɔrigbansan minw jate lɔnniya ye, k’a sɔrɔ faninya lo.
21 Dɔw tugura o lɔnniya kɔ, fɔ ka na lanaya sira bla pewu.
Ayiwa, Ala ye nɛɛma aw ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ flanan min ci TIMOTE ma Kitabu faamucogo

Pɔli ta tagama naaninan bannin kɔ, o k'a mina ka taga a bla kaso ra tuun Rɔmu (2.9). Pɔli tora o yɔrɔ le ra ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci Timote ma Ɛfɛsi (1.17). O kɔ fɛ le masacɛba Nerɔn ka Pɔli faga.

An b'a ye nin lɛtɛrɛ kɔnɔ ko Pɔli tora a kelen na, sabu a teriw caman tun bɔra a kɔrɔ. O kosɔn a mako tun bɛ Timote ra o wagati ra (1.15; 4.10-16). A tun k'a lɔn ko a sawagati surunyara (4.6). Nka a jigi tun ma tigɛ, sabu a tun lara a ra ko hali ni ale sara, Ala bɛna ale kisi, ka ale ladon ɲanamanya banbari ra.

Rɔmu masacɛba Nerɔn tun ka lanabaga caman tɔɔrɔ kosɛbɛ; o hami tun bɛ Pɔli ra; o kosɔn a ka Timote ja gbɛlɛya ko a ye to Kirisita ta Kibaro Diman* ta can kan, ka o waajuri kɛ, hali ni a bɛ tɔɔrɔ (2.1-13). Nka minw bɛ lanabagaw kunnacɛn ni karan wɛrɛw ye, a ka kan ka olugu jaraki, ka Ala ta kuma waajuri kɛ ka kaɲa ni can ye (2.14–4.15).

O ra, Timote ka kan ka Ala ta kuma waajuri kɛ, ka muɲu ka mɔgɔw karan, ka tagama ka kaɲa ni Ala ta kuma ye (3.14-16). A ka kan ka Pɔli yɛrɛ ta lanaya ni a ta muɲuri ni a ta kanuya ladegi (4.6-7).

Nin kitabu sɛbɛra wagatigbɛlɛn le ra, wagati min na tɔɔrɔba tun bɛ lanabagaw kan. Pɔli ka tɔɔrɔ sɔnmina ka se sɔrɔ cogo min na, lanabagaw fana ka kan ka o le ladegi.

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli ta fori *(1.1-7)*
Kibaro Diman waajurikɛbaga ka kan ka tɔɔrɔ *(1.8–2.13)*
Kibaro Diman waajuri ka kan ka kɛ ni ɲagari ye *(2.14–4.8)*
Pɔli ta fori ni a ta kumalabanw *(4.9-22)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli, ne min ye Yesu Kirisita ta ciraden ye ka kaɲa ni Ala sago ye, ani ɲanamanya layiri kosɔn, ɲanamanya min bɛ sɔrɔ Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra,
2 Ne bɛ nin sɛbɛ ci ne dencɛ kanunin Timote ma; an Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma ni hina ni hɛra kɛ i ye.

Pɔli bɛ Timote ja gbɛlɛya baara ra
(Timote flanan 2.1-12; Ɛfɛsikaw 1.3-7; Tesalonikikaw flanan 2.13-15)

3 Ne bɛ Ala fo; ne bɛ baara kɛra a ye ni jusukun gbɛnin ye i n'a fɔ ne bɛmaw k'a kɛ cogo min na. Su ni tere ni ne bɛ Ala daari, ne bɛ ne hakiri to i ra tuma bɛɛ.
4 Sabu i kasira cogo min na an farantɔ ɲɔgɔn na, ne hakiri belen bɛ o ra. I lɔgɔ bɛ ne ra kosɛbɛ; ne b'a fɛ ka i ye tuun janko ka ɲagari.
5 Lanayasɔbɛ min bɛ i fɛ, ne hakiri bɛ o ra fana. I mamamuso Loyisi ni i bamuso Enisi le kɔnna ka o lanaya sɔrɔ; ne lanin b'a ra ko o lanaya bɛ ele fana fɛ.
6 O kosɔn ne ka ne boro la i kan ka Ala daari i ye minkɛ, i ka ninyɔrɔ min sɔrɔ ka bɔ Ala fɛ, i jija k'a to o tasuma mananin ye to;

7 sabu Ala ka Nin min di an ma, o tɛ an kɛ siranbagatɔ ye; a bɛ
baraka le don an na, ani kanuya, ani hakiritigiya.
8 O kosɔn i kana maroya ka seereya kɛ an Matigi ta ko ra; ne min
fana bɛ kaso ra a tɔgɔ kosɔn, i kana maroya ne ta ko ra. I ka kan ka
tɔɔrɔ ni ne ye Kibaro Diman* kosɔn, Ala ta sebagaya baraka ra.
9 Ale Ala ka an kisi, ka an wele janko an ye kɛ a yɛrɛ ta mɔgɔ
saninmanw ye. O ma kɛ an ta kɛwalew kosɔn, a ka o kɛ a yɛrɛ ta
kolatigɛnin ni a ta nɛɛma le kosɔn, o nɛɛma min dira an ma Yesu
Kirisita ta jɛŋɲɔgɔnya kosɔn, k'a sɔrɔ dunuɲa ma dan fɔlɔ.
10 Sisan an Kisibaga* Yesu Kirisita nana o nɛɛma yira. A ka saya
fanga cɛn; ɲanamanya min bɛ sɔrɔ Kibaro Diman sababu ra, ani min
bɛ an kɛ fɛn sabari ye, a ka o ko bɔ kɛnɛ kan.
11 O Kibaro Diman waajuri le kosɔn Ala ka ne kɛ waajurikɛbaga ye,
ani ciraden*, ani karamɔgɔ.
12 O le kosɔn nin tɔɔrɔw bɛɛ bɛ ne kan; nka o maroya tɛ ne ra, sabu
ne jigi bɛ min kan, ne ka o lɔn. Ne lara a ra kosɛbɛ ko Ala ka min karifa
ne ma, se bɛ a ye ka o mara ne ye fɔ ka taga se dunuɲa labanlon ma.
13 Ayiwa, ne ka i karan kuma saninman minw na, o mara i kɔnɔ ni
lanaya ni kanuya ye Yesu Kirisita ta jɛŋɲɔgɔnya ra, ka tagama ka kaɲa
ni o ye.
14 Fɛŋuman min karifara i ma, o mara Nin Saninman baraka ra,
Nin Saninman min siginin bɛ an kɔnɔ.
15 I yɛrɛ k'a lɔn ko lanabaga minw bɛ Azi mara ra, olugu bɛɛ tagara
ka ne to ne kelen na; Fijɛli ni Erimojɛni fana bɛ o mɔgɔw ra.
16 Matigi ye koɲuman kɛ Onezifɔri ta somɔgɔw ye kosɛbɛ, sabu a ka
ne jusu saaroko caman kɛ; hali ka ne to kaso ra, sani a ye maroya o
ra,
17 a nana Rɔmu* minkɛ, a ka ne yɔrɔɲini le kosɛbɛ, fɔ ka taga ne ye.
18 Ala y'a to a ye Matigi ta ɲumanya sɔrɔ dunuɲa labanlon na. A ka
koɲumanba minw kɛ ne ye Ɛfɛsi, i yɛrɛ ka o lɔn ka tɛmɛ bɛɛ kan.

2

Kirisita ta baaradenɲuman

1 Ayiwa, ne dencɛ Timote, nɛɛma min bɛ an fɛ Yesu Kirisita ta
jɛŋɲɔgɔnya ra, i ta baraka sɔrɔ o nɛɛma ra.
2 I ka karan min sɔrɔ ne fɛ seere caman ɲa na, o lase lanamɔgɔ dɔw
ma, minw fana bɛ se ka mɔgɔ wɛrɛw karan a ra fana.
3 I ka kan ka tɔɔrɔ ni ne ye fana i ko Yesu Kirisita ta
kɛrɛkɛdenɲuman.
4 Kɛrɛkɛden si tɛ sɔn ka dunuɲafɛnw ko hami bla a yɛrɛ ra, ni can
ra a b'a fɛ ka a yɛrɛ ko diya a kuntigi ye.
5 O cogo ra fana, mɔgɔ min bɛ ɲɔgɔndanbori kɛ, o tɛ se ka jala sɔrɔ
ni a ma a kɛ ka kaɲa ni a sariya ye.
6 Sɛnɛkɛbaga min bɛ sɛgɛ ka baara kɛ, ale le ka kan ka kɔn ka a
ninyɔrɔ sɔrɔ siman na.
7 Ne bɛ min fɔra i ye, i ye miiri o ra kosɛbɛ, sabu Matigi bɛna hakiri
di i ma k'a bɛɛ faamu.
8 I hakiri to Yesu Kirisita ra, Dawuda mamaden, min kununa ka bɔ
saya ra, ka kaɲa ni ne ta Kibaro Diman* waajuri ye.

9 O Kibaro Diman le kosɔn o bɛ ne tɔɔrɔra, fɔ ka ne siri i ko
kojugukɛbaga; nka Ala ta Kuma kɔni ma siri.
10 O le kosɔn ne bɛ fɛn bɛɛ sɔnmina Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw
kosɔn, janko olugu fana ye kisi Yesu Kirisita sababu ra, ka bonya
banbari sɔrɔ.
11 Nin kuma ye can le ye ko:
«Ni an sara ni Yesu Kirisita ye,
an bɛna ɲanamanya ni a ye fana.
12 Ni an ka jija ka to lanaya ra,
an bɛna kɛ ni a ye a ta masaya ra.
Nka ni an ka ban a ra,
ale fana bɛna ban an na.
13 Ni anw ma kɛ kankelentigiw ye,
ale kɔni ye kankelentigi ye tuma bɛɛ;
sabu a tɛ se ka ban a yɛrɛ ra.»

Ala ta baaradenɲuman
(Timote fɔlɔ 1.3-7,18-20; Tite 1.10-16; 2.11-15; Piyɛri flanan 2.1-22)

14 I ka kan ka to ka mɔgɔw hakiri jigi nin kumaw le ra, k'a fɔ o ye k'a
gbɛlɛya kosɛbɛ Ala ɲa kɔrɔ, ko o kana to ka ɲɔgɔn darakan sɔsɔ, sabu
o tɛ foyi ɲa; minw bɛ o kumaw lamɛn, a bɛ olugu le mako sa dɔrɔn.
15 I jija k'a to i ta baara ye diya Ala ye, ka kɛ baaraden ye min tɛ
maroya a ta baara kɛnin kosɔn, nka a bɛ Ala ta kuma can waajuri kɛ
ni terenninya ye.
16 I yɛrɛ mabɔ kumalakolonw na, minw tɛ bɛn ni lanaya ye;
sabu mɔgɔ minw bɛ o kuma suguyaw fɔ, dɔ le bɛ fara olugu ta
Alaɲasiranbariya kan.
17 O ta kumaw bɛ cɛnri kɛ i ko jorijugu min bɛ mɔgɔ farikolo cɛn.
Imene ni Filɛti ye o mɔgɔ dɔw le ye.
18 Olugu jɛngɛra ka can sira bla, k'a fɔ ko suw kununi kɛra ka ban;
o ka dɔw ta lanaya cɛn ni o kuma ye.
19 Nka Ala yɛrɛ ka bon jusiginan min lɔ, o bɛ a nɔ ra; nin kumaw
sɛbɛra a kan, ko: «Matigi ka a ta mɔgɔw lɔn.» Ani ko: «Mɔgɔ o mɔgɔ
ye Matigi ta mɔgɔ ye, o tigi ye a sen bɔ terenbariya ra.»
20 Fagamabonbaw kɔnɔ, i b'a sɔrɔ ko minan saninlamanw bɛ
yi, ani minan warigbɛramanw; nka a yiriraman fana bɛ yi, ani a
bɔgɔramanw. Minan dɔw blara lonbaw ta baara kama, dɔw blara
baara gbansanw kama.
21 Ayiwa, ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ mabɔ kojugu ra, o tigi bɛ kɛ minan
dawulaman ye, ka saninya, k'a Matigi mako ɲa, ka labɛn baaraɲuman
suguya bɛɛ kama.
22 Ayiwa, Timote, bori kanbelenya ta jarabijuguw ɲa; minw bɛ Matigi
bato ni jusukun gbɛnin ye, i ye fara olugu le kan, ka terenninya ɲini,
ani lanaya, ani kanuya, ani hɛra.
23 I kana i da don hakirintanyakumaw ra, ani kumalakolonw; sabu
o laban bɛ na ni kɛrɛ le ye.
24 K'a sɔrɔ Matigi ta baaraden man kan ka kɛrɛ kɛ. A ka kan ka
kɛ mɔgɔɲuman ye mɔgɔ bɛɛ le ma, ka se ka mɔgɔw karan, ani ka
kogbɛlɛnw sɔnmina.

2:19 2.19 Nin kuma fɔra Jateri 16.5.

25 Minw bɛ a ta kuma sɔsɔ, a ka kan ka olugu ladi ni jususuma ye,
sabu a bɛ se ka kɛ ko Ala bɛna a to o ye nimisa, janko o ye yɛlɛma ka
can lɔn,
26 ka hakiriɲuman sɔrɔ, ka o yɛrɛ bɔ Setana ta janw na; sabu Setana
ka o mɔgɔw mina a ta jan na, janko o ye ale sago kɛ.

3

Dunuɲa labanwagati ta ko

1 Ayiwa, Timote, nin kuma to i hakiri ra, k'a lɔn ko dunuɲa
labantuma ta wagatiw bɛna gbɛlɛya.
2 Adamadenw bɛna kɛ natabaw ye, o bɛna wari kɛ o teri ye, o bɛna
waso, ka o yɛrɛ bonya, ka Ala tɔgɔ cɛn, ka muruti o worobagaw ma,
ka kɛ koɲumanlɔnbariw ye, ani Alaɲasiranbariw,
3 ka kɛ mɔgɔ jusukungbɛlɛnw ye, mɔgɔ hinabariw, mɔgɔ
tɔgɔcɛnbagaw, yɛrɛminabariw, mɔgɔjuguw, koɲuman kɔninyabagaw,
4 janfamɔgɔw, mɔgɔ jusu farimanw, yɛrɛbonya mɔgɔw; o bɛna o
diyanyakow kanu ka tɛmɛ Ala kan,
5 ka o yɛrɛ kɛ Alaɲasiranbaga ye mɔgɔw ɲa kɔrɔ, k'a sɔrɔ Alaɲasiran
baraka ye min, ye o bɛna ban o ma. I yɛrɛ mabɔ o mɔgɔw ra pewu!
6 O mɔgɔ dɔw bɛna don sow kɔnɔ ka muso barakantan dɔw nɛgɛ ni
o ta karan ye ka o hakiri yɛlɛma; k'a sɔrɔ o musow ka jurumun caman
kɛ kakɔrɔ, jarabijugu suguya caman bɛ o ra.
7 Tuma bɛɛ o musow b'a fɔ ko o bɛ lɔnniyakura ɲinina, nka o tɛ can
lɔn ka ye.
8 Fɔlɔfɔlɔ Janɛsi ni Janbɛrɛsi ka cira Musa sɔsɔ cogo min na, o mɔgɔw
bɛ can sɔsɔ o cogo le ra. O mɔgɔw hakiri cɛnna, o ta lanaya tɛ se ka
foyi ɲa o ye.
9 Nka o ta kow tɛna taga ɲa, sabu a laban, bɛɛ bɛna a lɔn ko
hakirintanw lo, i ko Janɛsi ni Janbɛrɛsi ta nana lɔn cogo min na.

Timote ka kan ka to Ala ta Kuma kan
(Korɛntikaw flanan 6.3-10; Piyɛri flanan 1.19-21; Kɛwalew 20.28-31)

10 Ayiwa, Timote, ele kɔni ka ne ta karan lamɛn, i ka ne ta
tagamacogo ladegi, i ka ne ta kolatigɛninw lɔn, ani ne ta lanaya, ani
ne ta muɲuri, ani ne ta kanuya, ani ne ta jagbɛlɛya,
11 ani ne ta tɔɔrɔw, ani ne ta sɛgɛkow. Sɛgɛ juman le ma la ne kan
Antiyɔsi, ani Ikoniyɔmu, ani Lisitiri? Tɔɔrɔ juman le bɛ yi, ni ne ma
min sɔnmina? Nka Matigi ka ne kisi ka bɔ o bɛɛ ra.
12 Can ra, mɔgɔ minw bɛɛ b'a fɛ ka tagama Alaɲasiran na Yesu
Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra kɔni, o bɛna olugu bɛɛ tɔɔrɔ.
13 Nka mɔgɔjuguw ani nanbaramɔgɔw kɔni, olugu bɛna to ka taga
ɲa kojugu ra tuma bɛɛ; o bɛ tɔw lafiri i ko olugu yɛrɛ lafirinin lo cogo
min na.
14 Ele kɔni, i karanna min na, ani i ta lanaya kun ye o min ye, i ye to
o le kan; sabu i ka o karan sɔrɔ mɔgɔ minw fɛ, i yɛrɛ ka o tigiw lɔn.
15 Kabini i denmisɛnman i ka Kitabu saninmanw kumaw lɔn; o le
bɛ se ka i kɛ hakiritigi ye, hakiritigiya min bɛ mɔgɔ bla kisiri sira kan,
lanaya sababu ra Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra. 16 Kitabu saninmanw
kumaw bɛɛ bɔra Ala yɛrɛ le ra, Nin Saninman* baraka ra. O kosɔn
nafa b'a ra janko ka mɔgɔ karan, ka mɔgɔ jaraki, ka mɔgɔ lateren, ka
mɔgɔ koro terenninya ra,

17 janko Ala ta baaraden ye karan ka ɲa, ka se ka baaraɲuman
suguya bɛɛ kɛcogo lɔn.

4

Ala ta Kuma waajuri

1 Ne b'a fɔ k'a gbɛlɛya i ma Ala kosɔn, ani Yesu Kirisita kosɔn, min
bɛna kiti tigɛ mɔgɔ ɲanamanw, ani suw bɛɛ kan, ani a nako ni a ta
Masaya* kosɔn,
2 ko i ye Ala ta Kuma waajuri kɛ, k'a fɔ, ka sinsin a kan wagati bɛɛ,
wagatiɲumanw, ani wagatigbɛlɛnw na, ka mɔgɔw lateren, ka o jaraki,
ka o ladi, ka o karan ni muɲuriba ye.
3 Sabu wagati dɔ bɛna se, mɔgɔw tɛna sɔn ka karan terennin lamɛn
tuun. O yɛrɛ le bɛna karamɔgɔ caman ɲini o yɛrɛ ye, ka kaɲa ni o yɛrɛ
diyanyakow ye, ka olugu ta kuma dimanw lamɛn, ka o toro ladiya ni
o ye.
4 O bɛna o toro mabɔ can lamɛnni na, ka tugu fɔlɔfɔlɔ kumakɔrɔw
le kɔ.
5 Nka ele kɔni, ele ye i yɛrɛ minacogo lɔn ko bɛɛ ra, ka tɔɔrɔ sɔnmina,
ka kɛ Kibaro Diman* fɔbagasɔbɛ ye, ka i ta baara bɛɛ kɛ ka ɲa.

Pɔli ta kumalabanw
(Filipikaw 1.20-23; Matiyu 10.18-20)

6 Ne kɔni, ne kɛra ka ban i ko rɛzɛnji saraka; ne tagatuma surunyara
ka ban.
7 Ne ka kɛrɛɲuman kɛ, ne ka ne ta bori laban, ne tora lanaya ra.
8 Sisan, terenninya ta jala maranin bɛ ne ye ka ban. Matigi, min ye
kititigɛbaga terennin ye, ale le bɛna o di ne ma dunuɲa labanlon na.
Nka a tɛna a di ne kelen ma; minw ka a kanu ka a nalon makɔnɔ, a
bɛna a di olugu bɛɛ ma.
9 I jija ka na ne fɛ yan joona.
10 Sabu Demasi tugura dunuɲa ta fɛnw nege nɔ fɛ, ka taga ka ne
kelen to yan; a tagara Tesaloniki. Keresansi tagara Galasi, Tite tagara
Dalimasi.
11 Luka kelenpe le tora ni ne ye yan. I natɔ, i ni Marika ye na ɲɔgɔn
fɛ; ne mako b'a ra ka ne dɛmɛ ne ta baaraw ra.
12 Ne ka Tisiki ci ka taga Ɛfɛsi.
13 Ne tun ka deregeba min to Torohasi, Karipusi fɛ yi, i natɔ i ye na
ni o ye, ani kitabuw; nka gbolokitabuw ko le ka bon ne ma kosɛbɛ.
14 Numucɛ Alɛsandiri ka kojugu caman kɛ ne ra; nka Matigi le bɛna
a sara ka kaɲa ni a ta kɛwalew ye.
15 Ele fana ye i yɛrɛ kɔrɔsi a ra, sabu a ka an ta kumaw sɔsɔ kosɛbɛ.
16 Ne tagakofɔlɔ kiti ra ka taga ne ta ko ɲafɔ, mɔgɔ si ma ne dɛmɛ;
bɛɛ ka ne to ne kelen na. Nka Ala ye yafa o ma o ra.
17 Matigi yɛrɛ le ka ne dɛmɛ ka baraka don ne ra, janko ne ye Kibaro
Diman* waajuri kɛ k'a gbɛya, siya wɛrɛ mɔgɔw bɛɛ y'a mɛn. Ala ka
ne bɔsi ka bɔ jara da ra.
18 Matigi bɛna ne bɔsi mɔgɔw ta kɛwalejuguw bɛɛ ma, ka ne kisi, ka
ne ladon sankolo Masaya* ra. Bonya ye ale le ta ye wagati bɛɛ, ani
tuma bɛɛ. Amina.

Pɔli ta fori

19 Ne bɛ Pirisili ni Akila fo, ani Onezifɔri ta somɔgɔw.

20 Erasitusi tora Korɛnti. Ne ka Torofime banabagatɔ to Milɛ.
21 I jija ka na sani nɛnɛwagati ye se. Ebulusi bɛ i fo, ani Pudɛnsi, ani
Linusi, ani Kolodiya. Balema tɔw bɛɛ bɛ i fo.
22 Matigi ye to i fɛ. Ala ye nɛɛma aw bɛɛ ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci TITE ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ Timote ta lɛtɛrɛ fɔlɔ kɔ fɛ, k'a to Korɛnti. A ka Zenasi ni Apolɔsi le ci ka taga a di Tite ma (3.13). Tite tun ye Gɛrɛki le ye. A tun sɔnna Yesu ma Pɔli ta waajuri sababu le ra.

Pɔli tagara ni a ye ciradenw ta ɲɔgɔnyeba ra Zeruzalɛmu (Galasikaw 2.1-3). Wagati min Pɔli tun bɛ Ɛfɛsi, a ta tagama sabanan na, Tite tun k'a dɛmɛ baara ra. Pɔli bɔra kasɔ ra Rɔmu, k'a ta tagama naaninan damina minkɛ, a tun tagara ni Tite ye o tagama ra. O ka Kibaro Diman waajuri kɛ Kɛrɛti; lanabaga dɔw tun sɔrɔra o yɔrɔ ra. Pɔli tagatɔ a ka Tite to Kɛrɛti, janko a ye a janto o lanabagaw ra.

Nin lɛtɛrɛ kɔnɔ an b'a ye ko Pɔli bɛ Tite hakiri jigi ko lanabagaw ni o ɲamɔgɔw tagamacogo ka kan ka teren; o man kan ka kɛ mɔgɔ kɛwalejuguw ye. O ra, Tite tun ka kan ka Kɛrɛti lanabagaw ta jɛnkuruw labɛn, ka cɛkɔrɔba dɔw ɲanawoloma, minw ye mɔgɔsɔbɛw ye, ka olugu kɛ o ɲamɔgɔw ye.

Minw bɛ jɛngɛ ka bɔ Kibaro Diman sira kan, a ka kan ka olugu jaraki, janko olugu kana na tɔw lafiri; ale yɛrɛ ka kan ka teren, janko lanabagaw ye a ladegi. Lanabagaw bɛɛ ka kan ka tagama ka kaɲa ni a ta kuma ye, ka Ala sago kɛ; o le bɛna mɔgɔw karan ka tɛmɛ hali o darakumaw yɛrɛ kan.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-4)*
Lanabagaw ta ɲamɔgɔw tagamacogo *(1.5-16)*
Tite ka kan ka lanabagaw bɛɛ ladi *(2.1-15)*
Lanabagaw ka kan ka bɛn kelen ma, ka hɛra ɲini *(3.1-11)*
Pɔli ta kumalabanw ani a ta forikan *(3.12-15)*

Pɔli ta fori
(Piyɛri flanan 1.1-4)

1 Ne Pɔli, ne min ye Ala ta baaraden ye, ani Yesu Kirisita ta ciraden*, Ala ka ne ci janko ne ye lanaya sira ni can sira yira a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw na, ka kaɲa ni Alaɲasiran ye,
2 janko o ye ɲanamanya banbari jigiya sɔrɔ; Ala le ka o ɲanamanya layiri ta an ye kabini dunuɲa ma dan fɔlɔ, Ala min tɛ faninya tigɛ.
3 A ta wagati latigɛnin sera minkɛ, a ka a ta kuma yira mɔgɔw ra waajuri sababu ra; o waajuri ko le karifara ne ma ka kaɲa ni an Kisibaga Ala yɛrɛ kumakan ye.
4 Ayiwa, ne Pɔli bɛ nin sɛbɛ ci ele Tite ma, ele min ye ne dencɛ yɛrɛ ye lanaya ra, lanaya kelen min bɛ an bɛɛ fɛ. An Fa Ala ni an Kisibaga* Yesu Kirisita ye nɛɛma i ye, ka hɛra kɛ i ye.

Baara min dira Tite ma
(Timote fɔlɔ 3.1-7; Piyɛri fɔlɔ 5.1-4)

5 Ayiwa, ne ka i to Kɛrɛti jamana ra, janko ko minw ɲanabɔbari tora, i ye olugu ɲanabɔ; i ye cɛkɔrɔba dɔw sigi lanabagaw ta jɛnkuruw* kunna dugu bɛɛ kelen kelen na, i n'a fɔ ne k'a fɔ i ye cogo min na.

6 Jarakiyɔrɔ man kan ka sɔrɔ o mɔgɔw si ra, o ka kan ka kɛ
musokelentigiw ye; o denw ka kan ka kɛ lanamɔgɔw ye, minw man
kan ka sɔrɔ jatɔya ra, walama ka kɛ mɔgɔ murutininw ye.
7 Lanabagaw ta jɛnkuru kɔrɔsibaga ka kan ka kɛ mɔgɔ jarakibari le
ye, sabu Ala ta mɔgɔw kɔrɔsibaga lo. A kana kɛ wasobaga ye, walama
mɔgɔ jusuba, walama dɔrɔminbaga, walama mɔgɔ fariman, walama
mɔgɔtɔɲɔbaga.
8 A ka kan ka kɛ jatigiɲuman ye, ani koɲuman kanubaga, ani mɔgɔ
hakiriman, ani mɔgɔ terennin, ani mɔgɔ saninman, ani yɛrɛminabaga.
9 A ka kan ka nɔrɔ Ala ta Kuma yɛrɛ ra, i ko a karanna a ra cogo min
na, janko a ye se ka mɔgɔw karan ka o ladi ka kaɲa ni karan terennin
ye, ani ka sɔsɔrikɛbagaw ta firiyɔrɔ yira o ra.
10 Ne bɛ o fɔ, sabu mɔgɔ murutininw ka ca Yahudiya lanabagaw yɛrɛ
le cɛ ra, ani kumakolonfɔbagaw, ani mɔgɔlafiribagaw;
11 i ka kan ka o mɔgɔw da datugu le, sabu o bɛ gba kuturu dɔw ta
lanaya cɛn; karan min ma daga, o bɛ mɔgɔw karan o ra, wari kosɔn.
12 O kosɔn o yɛrɛ ta cira dɔ k'a fɔ o ma ko: «Kɛrɛtikaw bɛ faninya
tigɛ tuma bɛɛ; warajuguw lo, salibagatɔw lo, minw kɔnɔbaraw tɛ fa ka
ye.»
13 O seereya ye can ye. O kosɔn i ka kan ka o jaraki kosɛbɛ janko o
ta lanaya ye sabati.
14 O kana tugu Yahudiyaw ta fɔlɔfɔlɔ kumakɔrɔw kɔ; minw banna
can ma, o kana tugu olugu ta cifɔninw kɔ.
15 Mɔgɔ minw jusukun saninyanin lo, fɛn bɛɛ saninyanin lo olugu
fɛ; nka minw jusukun lanɔgɔnin lo, lanabariw, foyi ma saninya olugu
fɛ; sabu o hakiri ni o jusukun lanɔgɔnin lo.
16 O b'a fɔ o da ra ko o ka Ala lɔn, nka o yɛrɛ ta kɛwalew b'a yira ko
can tɛ. Ala bɛ o ta kɛwalew kɔninya; mɔgɔ murutininw lo, o kosɔn o
tɛ se ka kɛwaleɲuman kisɛ kelen kɛ.

2

Tite ka kan ka mɔgɔw bɛɛ ladi
(Timote fɔlɔ 2.9-15; Piyɛri fɔlɔ 2.18-20; 3.1-6; Ɛfɛsikaw 6.5-8)

1 Ayiwa, ele Tite kɔni, min bɛ bɛn ni karan terennin ye, i ye o le fɔ.
2 A fɔ cɛkɔrɔbaw ye ko o ye o yɛrɛ minacogo lɔn, o ye ɲamalɔ, ka kɛ
mɔgɔ hakirimanw ye, ka sabati lanaya ra, ani kanuya ni muɲuri.
3 A fɔ musokɔrɔbaw ye ko olugu fana ye o tagamacogo saninya. O
kana kɛ mɔgɔ tɔgɔcɛnbagaw ye, o kana o yɛrɛ bla dɔrɔmin na; o ye kɛ
ladibagaɲumanw ye,
4 ka muso denmisɛnw karan, janko olugu ye o cɛw ni o denw kanu,
5 ka kɛ hakirimanw ye, ka o yɛrɛ mina, ka o ta sokɔnɔbaaraw kɛ ni
jusuɲuman ye, ka o yɛrɛ majigi o cɛw ye, janko o ta kɛwalew kana kɛ
sababu ye k'a to mɔgɔw ye Ala ta Kuma mafiyɛnya.
6 O kuma kelen fɔ kanbelenw fana ye, ko o ye kɛ hakirimanw ye ko
bɛɛ ra.
7 Ele yɛrɛ fana ye kɛ kɛwaleɲuman kɛbaga ye, k'a to tɔw ye i
tagamacogo ladegi; mɔgɔw karan ni jusukun gbɛnin ye, ani sɔbɛya
ye.
8 I ta kuma ye kɛ kuma barakaman ye, mɔgɔ tɛ se ka min sɔsɔ, janko
an juguw ye maroya, o kana kumajugu si sɔrɔ k'a fɔ an ma.

9 A fɔ baaradenw ye ko o ye o yɛrɛ majigi o kuntigiw ye fɛn bɛɛ ra,
ka o kuntigiw diyanyako kɛ; o kana o sɔsɔ.
10 O kana foyi ta o fɛ; o ye o ta lanamɔgɔya yira wagati bɛɛ, janko
mɔgɔw ye an Kisibaga Ala ta karan bonya.

Ala ta nɛɛma yiracogo
(Ɛfɛsikaw 2.1-10; Piyɛri fɔlɔ 1.10-21; 2.13-16; Yuhana fɔlɔ 3.1-3)

11 Ayiwa, Ala ta nɛɛma yirara; adamaden bɛɛ ta kisiri bɛ bɔ o nɛɛma
le ra.
12 O nɛɛma baraka ra Ala bɛ an karan, ko an ye Alaɲasiranbariya
dabla, ka ban dunuɲa negejuguw ma; ko an ye tagama ni hakiri ye
sisan ta wagati ra, terenninya ni Alaɲasiran na,
13 sani k'a to an jigiya bɛ loŋɲuman min kan, o ye se; an ta Alaba
min ye an Kisibaga* Yesu Kirisita ye, o ta nɔɔrɔ yiralon lo.
14 Ale le ka a yɛrɛ di ka sa an kosɔn, janko ka an kunmabɔ kojuguw
bɛɛ ma, ka an saninya ka an kɛ a yɛrɛ ta mɔgɔw ye, janko an ye an
yɛrɛ cɛsiri ka kɛwaleɲuman kɛ tuma bɛɛ.
15 Ayiwa, i ka kan ka nin kumaw le fɔ, ka mɔgɔw ladi, ka o jaraki ka
kaɲa ni i ta lɔyɔrɔ bonya bɛɛ ye. Mɔgɔ si kana jɔn i ra.

3

Lanabagaw tagamacogo

1 Lanabagaw hakiri jigi a ra, ko o ka kan ka o yɛrɛ majigi
jamana ɲamɔgɔw, ani a fangatigiw ye; o ye o kan mina ka labɛn ka
kɛwaleɲuman kɛ tuma bɛɛ.
2 O kana mɔgɔ si kɔrɔfɔ; o ye kɛ hɛramɔgɔw ye, ani mɔgɔ sabarininw,
ka o jusu suma mɔgɔ bɛɛ kɔrɔ.
3 Sabu fɔlɔfɔlɔ an fana tun ye hakirintanw le ye, ani Alakan-
minabariw, ani mɔgɔ lafirininw; an tun kɛra nege suguya bɛɛ ta jɔnw
le ye, ani jarabijugu bɛɛ; an tun bɛ tagama juguya ni ɲangboya ra;
mɔgɔw tun bɛ an kɔninya, an yɛrɛ gbansan tun bɛ ɲɔgɔn kɔninya.
4 Nka an Kisibaga Ala ta ɲumanya ni a ta kanuya yirara wagati min
na adamadenw ta fan fɛ,
5 a ka an kisi, nka a ma kɛ an yɛrɛ ta kɛwale terenninw kosɔn, a
kɛra a yɛrɛ ta hina le kosɔn, ani Nin Saninman* min ka an ko ka an
kɛ danfɛnkuraw ye, ka ɲanamanyakura di an ma.
6 Ala ka Nin Saninman lajigi an kan k'a caya, an Kisibaga* Yesu
Kirisita sababu ra,
7 janko an ye jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ a ta nɛɛma baraka
ra, ani an jigi bɛ ɲanamanya banbari min kan, an ye o sɔrɔ.
8 Ayiwa, nin kumaw ye can le ye. Ne b'a fɛ i y'a fɔ mɔgɔw ye
k'a gbɛlɛya o ma kosɛbɛ, janko minw lara Ala ra, olugu ye jija ka
kɛwaleɲumanw kɛ. O le ka ɲi, mɔgɔw fana bɛ nafa sɔrɔ o le ra.
9 Nka i kana i yɛrɛ bla sɔsɔrikunntanw na, ani fɔlɔfɔlɔmɔgɔw tɔgɔw
ta sɔsɔriw, ani kɛrɛmisɛnw, ani cira Musa ta sariya* ko sɔsɔriw; nafa
tɛ o ra, o tɛ foyi ɲa.
10 Minw bɛ lanabagaw faran, ni i ka o mɔgɔ dɔ ladi ka se fɔ siɲaga
fla, ni a ma sɔn, i ye o tigi mabɔ i yɛrɛ ra.
11 Sabu sigiya t'a ra, o mɔgɔ suguya ka lanaya sira bla; a bɛ jurumun
kɛ ka Ala ta kiti ben a yɛrɛ kan.

Pɔli ta ladiri laban ni fori
(Korɛntikaw fɔlɔ 16.20-24)

12 Ni ne nana Aritemasi walama Tisiki ci i fɛ tuma min na, i ye i jija
ka na ne kunbɛn Nikopolisi, sabu ne k'a latigɛ ko ne bɛna nɛnɛwagati
kɛ o yɔrɔ le ra.
13 I janto sariya karamɔgɔ Zenasi ra, ani Apolɔsi, ka o dɛmɛ o ta
tagama ra, janko foyi kana dɛsɛ o fɛ.
14 An balemaw fana ka kan ka o yɛrɛ degi kɛwaleɲumankɛ ra, janko
ka dɔw mako ɲa wagatigbɛlɛnw na; o man kan ka kɛ ɲacintanw ye.
15 Minw bɛɛ bɛ ni ne ye yan, olugu bɛɛ bɛ i fo. Minw bɛ an kanu
lanaya sira ra, i ye olugu bɛɛ fo.
Ala ye nɛɛma aw bɛɛ ye!

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci
FILEMƆN
ma
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ ni Kɔlɔsikaw ta lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a to kaso ra Rɔmu. Onezimu ni Tisiki le tagara ni o lɛtɛrɛ fla ye.

A ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci Filemɔn le ma.

Filemɔn tun ye Kɔlɔsi dugu lanabaga dɔ ye, min tun ka lɔyɔrɔba ta Ala ta baara ra. Baaraden dɔ tun bɛ Filemɔn fɛ, min tɔgɔ tun ye ko Onezimu. Onezimu tun ka Filemɔn borofɛn dɔ ta, ka bori ka taga fɔ Rɔmu, sabu a tun bɛ se ka faga o ko kosɔn. Ka Onezimu to Rɔmu, Pɔli ka Kibaro Diman fɔ a ye, a sɔnna Ala ta kuma ma. O kosɔn Pɔli bɛ nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci a matigicɛ Filemɔn ma, k'a ɲini a fɛ ko a ye yafa Onezimu ma, ka sɔn k'a ta baara ra tuun, a kana a ta kɛwale juru sara a ra. A ka kan k'a mina i ko a balema, a kana kɛ tuun i ko jɔn. Pɔli bɛ o kumaw le fɔ Filemɔn ye, k'a gbɛlɛya kosɛbɛ.

Nin lɛtɛrɛ ka surun, sabu sura kelen dɔrɔn lo, nka a nafa ka bon. A b'a yira an na ko Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Ala bɛ baaraden, walama jɔn kisi cogo min na, a bɛ a matigicɛ fana kisi o cogo kelen le ra. A b'a yira an na fana ko lanabagaw ka kan ka yafa ɲɔgɔn ma, ka ɲɔgɔn kanu, hali ni dɔ ka kojugu kɛ dɔ ra.

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli bɛ Filemɔn ni a jɛnɲɔgɔnw fo *(1–3)*
Pɔli bɛ baraka la Ala ye Filemɔn kosɔn *(4–7)*
Pɔli bɛ Filemɔn daari Onezimu kosɔn *(8–22)*
Pɔli ta kumalaban *(23–25)*

Pɔli ta fori
(Timote flanan 1.1-5; Yuhana sabanan 2,6)

1 Ne Pɔli, ne min kɛra kasoden ye Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn, ne ni an
balemacɛ Timote, anw bɛ nin sɛbɛ ci Filemɔn ma, an baarakɛɲɔgɔn
kanunin,
2 ani an balemamuso Afiya, ani an jɛnɲɔgɔn Arisipi, min ye an
dɛmɛbaga ye an ta kɛrɛ ra, ani lanabaga minw bɛ lajɛn ele Filemɔn
yɛrɛ ta so kɔnɔ.
3 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw
ye.

Filemɔn ta kanuya ni a ta lanaya

4 Ne balemacɛ Filemɔn, tuma o tuma ni ne bɛ Ala daari, ne bɛ baraka
la a ye ele ta ko ra.
5 Sabu i lanin bɛ Matigi Yesu ra cogo min na, ani i ka Ala ta mɔgɔ
saninmanw mina ni kanuya min ye, o kibaroya bɛɛ sera ne ma yan.
6 O kosɔn ne bɛ Ala daarira i ye, janko i bɛ jɛnɲɔgɔnya min na lanaya
ra ni an ye, dɔ belen ye fara o kan; o fana ye kɛ sababu ye k'a to an
ka fɛnɲuman minw sɔrɔ Yesu Kirisita fɛ, i ye o lɔn ka ɲa.
7 Ne balemacɛ Filemɔn, i ta kanuya ko kɔni ka ne jusu diya, ka ne
jusu saaro kosɛbɛ; sabu i ka Ala ta mɔgɔ saninmanw jusu saaro.

Pɔli bɛ Filemɔn daari Onezimu ta ko ra
(Kɔlɔsikaw 4.7-9; Korɛntikaw fɔlɔ 13.4-7)

8 O kosɔn, ne balemacɛ, ne tun bɛ se ka i jagboya Kirisita* tɔgɔ kosɔn,
ka i ta kokɛta yira i ra;
9 nka ne k'a ye ko a ka fisa ne ye i daari le kanuya kosɔn. Ne Pɔli,
ne kɛra cɛkɔrɔba ye, nka ka fara o kan tuun, ne blara kaso ra Yesu
Kirisita tɔgɔ kosɔn.
10 Ne bɛ i daarira ne dencɛ Onezimu* ta ko le ra, ne kɛra min fa ye
kasobon kɔnɔ yan.
11 Ne k'a lɔn ko wagati tɛmɛnin, a ma ko ɲa i ye, nka sisan ele o, ne
o, a bɛna ko ɲa an fla bɛɛ ye.
12 Ne bɛ a kɔsegi i ma tuun, ale min kɛra i n'a fɔ ne yɛrɛ farisogo dɔ.
13 Ne kɔni tun b'a fɛ a ye to ne kɔrɔ yan, janko ka ne to nɛgɛjɔrɔkɔw
ra kaso ra yan Kibaro Diman* kosɔn, a ye baara dɔw kɛ ne ye ele yɛrɛ
nɔ ra.
14 Nka ne tun t'a fɛ ka foyi si kɛ, ni min ma bɛn i ma, janko i bɛna
koɲuman min kɛ ne ye, o kana kɛ jagboya ye, nka a ye kɛ i yɛrɛ sago
ye.
15 I b'a sɔrɔ ko i ni Onezimu faranna ɲɔgɔn na wagati dɔɔnin le,
janko a ye sekɔ i ma ka to ni i ye tuma bɛɛ.
16 A kana kɛ jɔn ye tuun, nka a ye fisaya ni jɔn ye, ka kɛ i ko i balema
kanunin; a ko ka gbɛlɛn ne ma, nka a ko belen ka kan ka gbɛlɛya ele
ma ka tɛmɛ ne ta kan; sabu aw fla bɛɛ bɛna kɛ ɲɔgɔn fɛ Matigi ta
jɛnɲɔgɔnya ra.
17 Ayiwa, ni i kɔni bɛ ne jate i teri ye, o tuma Onezimu mina ka ɲa i
n'a fɔ i tun bɛna ne yɛrɛ mina cogo min na.
18 Ni a kɛra ko a ka fɛn dɔ cɛn i fɛ, walama ni i ta juru le b'a ra, ne
le bɛna o juru sara i ye.
19 Ne Pɔli bɛ nin sɛbɛ ni ne yɛrɛ boro ye, ko ne bɛna o juru bɛɛ sara
i ye. Ne yɛrɛ ta juru min bɛ ele ra, ne tɛna o fɔ, nka o kɔrɔ ye ko ele
yɛrɛ kuturu bɛɛ ye ne ta le ye!
20 Ne balemacɛ, ne bɛ i daari ko i ye nin koɲuman kelen kɛ ne ye
Matigi kosɔn; sabari ka ne jusu suma Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn.
21 Ne lara a ra ko ne ka min daari i fɛ, ko i bɛna o kɛ, o le kosɔn ne
ka nin sɛbɛ ci i ma, sabu ne k'a lɔn ko i bɛna min kɛ, o bɛna tɛmɛ ne
ta fɔta yɛrɛ kan.
22 Ayiwa, ne b'a fɛ i ye bon dɔ labɛn ne ye, sabu ne jigi b'a kan ko o
bɛna ne labla aw ye lon dɔ, aw ta daariri baraka ra.

Fori laban

23 Ne kasodenɲɔgɔn Epafirasi, min bɛ kaso ra Yesu Kirisita tɔgɔ
kosɔn, ale bɛ i fo.
24 Ne baarakɛɲɔgɔn tɔw, Marika, ani Sitariki, ani Demasi, ani Luka,
olugu fana bɛ i fo.
25 An Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye.

---

* **1:10 1.10** Onezimu tɔgɔ kɔrɔ ye ko: mɔgɔ ɲaciman.

Lɛtɛrɛ min cira
HEBURUW
ma
Kitabu faamucogo

Nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ma lɔn. Dɔw tun b'a miiri ko a sɛbɛbaga ye Apolɔsi ye, walama Barinabasi, walama Pɔli, nka olugu si tɔgɔ ma fɔ kitabu kɔnɔ.

Nin kitabu nafa ka bon kosɛbɛ. Lanabaga minw tun ka Yahudiyaw ta sariyaw ni o ta landaw ɲalɔn, a sɛbɛra olugu le ye, walama Yahudiya lanabaga dɔw. A sɛbɛbaga b'a fɛ k'a yira ko Layirikɔrɔ ta kumaw ni a ta tagamasiyɛnw bɛɛ dafara Yesu Kirisita ta saya saraka sababu ra. O kosɔn lanabagaw ka kan ka jija ka to lanaya ra. O man kan ka o ta kisiri ko kɛ borokɔfɛfɛn ye.

O ra, nin kitabu sɛgɛbaga b'a yira ko Yesu ta nɔɔrɔ ka bon ni mɛlɛkɛw ta ye, ko Yesu ka bon ni cira Musa ye, ale min tun ye Ala ta ciraba ye, min ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jɔnya ra, ka taga ni o ye o ta jamana ra.

Yesu ye Ala ta sarakalasebagaw kuntigi ye, min ni sarakalasebaga tɔw tɛ kelen ye. Ale ta sarakalasebagaya tɛ ban ka ye, sabu a ɲanaman lo wagati bɛɛ. Ale yɛrɛ le kɛra saraka ye, k'a jori kɛ ka jurumunw yafa. Ale kelen ta saraka blara saraka tɔw bɛɛ nɔ ra.

Kitabu sura 11 ni 12 ra, sɛbɛrikɛbaga bɛ mɔgɔ caman tɔgɔ fɔ, minw tun ka o jigi la Ala kan, ka la Ala ra, ka baara kɛ a ye. Bi lanabagaw fana ka kan ka o mɔgɔw ta tagamacogo ladegi, ka o ɲa lɔ Matigi Yesu kelenpe ra, ka tugu a nɔ fɛ (12.2).

Kitabu kɔnɔkow

Yesu ye Ala ta cirayakumaw bɛɛ dafabaga ye *(1.1-3)*
Yesu kɔrɔtara ka tɛmɛ mɛlɛkɛw ni cira tɔw bɛɛ kan *(1.4–4.13)*
Yesu ye sarakalasebagaw kuntigi dafanin ye *(4.14–7.28)*
Yesu ye layirikura sigibaga ye *(8.1–9.22)*
Yesu ye saraka dafanin ye *(9.23–10.39)*
Mɔgɔ minw lara Ala ra *(11–12)*
Lanabaga tagamacogo *(13.1-19)*
Daariri ni forikan *(13.20-25)*

Ala kumana Kirisita baraka le ra
(Yuhana 1.1-3; Kɔlɔsikaw 1.15-17; Heburuw 10.12-14; Filipikaw 2.6-11)

1 Ayiwa, fɔlɔfɔlɔ, Ala kumana an bɛmaw fɛ ciraw sababu ra tuma caman na, ani cogo caman na.
2 Nka nin wagati labanw na, Den min bɔra Ala ra*, a kumana an fɛ o le sababu ra. Ala ka ale le sigi k'a kɛ fɛn bɛɛ tigi ye; a ka dunuɲa dan ale le baraka ra fana.
3 Ala ta nɔɔrɔ bɛ ale le ra; a cogoya ni Ala cogoya ye kelen ye. A ta kuma barakaman le ka dunuɲa fɛn bɛɛ mina ka lɔ. A ka mɔgɔw saninya ka bɔ o ta jurumunw na minkɛ, a tagara sigi sankolo ra Sebɛɛtigi Ala kininboroyanfan fɛ.

Kirisita ka bon ni mɛlɛkɛw ye

4 Den min bɔra Ala ra*, o bɛ mɛlɛkɛw kunna, fɔ Ala ka tɔgɔ di a ma,
tɔgɔ min ka bon ni mɛlɛkɛw ta ye pewu!
5 Ala m’a fɔ a ta mɛlɛkɛw si ma ka ye ko:
«Den min bɔra ne ra, ele lo;
ne kɛra i Fa ye bi.»
A fana m’a fɔ ka ye mɛlɛkɛ si ta ko ra, ko:
«Ne bɛna kɛ a Fa ye,
a bɛna kɛ ne Dencɛ ye.»
6 Nka Den min bɔra Ala ra, o min ye fɛn bɛɛ kuntigi ye, wagati min na
Ala ka o ci dunuŋa ra, Ala ko:
«Mɛlɛkɛw bɛɛ ye a bato.»
7 A k’a fɔ mɛlɛkɛw ta ko ra, ko:
«A bɛ a ta mɛlɛkɛw kɛ fɔŋɔ ye,
k’a ta baaradenw kɛ tasumamanaw ye.»
8 Nka Den min bɔra Ala ra, a k’a fɔ o ta ko ra, ko:
«E, Ala, i ta masaya bɛ to a nɔ ra wagati bɛɛ;
i ta masacɛbere ye terenninyabere le ye.
9 I bɛ terenninya kanu, i bɛ kojugu kɔninya;
o le kosɔn Ala, i ta Ala kɔni ka i ɲanawoloma
ka ɲagarituru kɛ i kun na, ka i fisaya i tɔɲɔgɔnw ye.»
10 A k’a fɔ tuun ko:
«Matigi, ele le ka dugukolo dan kabini a damina ra,
i yɛrɛ boro ka sankolo dan.
11 O fɛnw bɛɛ bɛna tɛmɛ, nka ele kɔni bɛ to i nɔ ra;
o bɛɛ bɛna kɔrɔ i ko fani bɛ kɔrɔ cogo min na.
12 I bɛna o kuru i ko mɔgɔ bɛ deregeba kuru cogo min na;
o bɛna yɛlɛma i ko mɔgɔ bɛ fani donta yɛlɛma cogo min na.
Nka ele kɔni, ele bɛ to i cogo ra,
ele ta sandaw tɛ ban ka ye.»
13 Ayiwa, Ala k’a fɔ mɛlɛkɛ juman le ye ka ye, ko:
«I sigi ne kininboroyanfan fɛ,
fɔ ne ye i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ»?
14 Mɛlɛkɛw ye mun le ye? O bɛɛ ye ninw le ye; ciradenw lo, minw
bɛ baara kɛ Ala ye. Mɔgɔ minw ka kan ka kisi, Ala bɛ mɛlɛkɛw ci ka
taga olugu dɛmɛ fana.

2

Ala ta kisiriba

1 Ayiwa, o kosɔn an ka kuma minw mɛn, an ka kan ka an janto o ra
kosɛbɛ, janko an kana na sira bla ka taga an kun fɛ.
2 Mɛlɛkɛw tun ka kuma min fɔ an bɛmaw ye, o kɛra can ye; mɔgɔ o
mɔgɔ ka sariya cɛn, ka ban ka Ala kan mina, Ala ka olugu bɛɛ sara ka
kaŋa ni o ta kɛwalew ye.
3 Ayiwa, anw fana bɛna bɔsi cogo di, ni an ka nin kisiriba kɛ
borokɔfɛfɛn ye? Matigi yɛrɛ le kɔnna ka o kisiri ko fɔ; o kɔ, minw
ka a lamɛn, olugu k’a fɔ an ye k’a gbɛya.

1:5 1.5 Nin kuma fɔra Zaburu 2.7; Samawilu flanan 7.14; Kibaroyaw fɔlɔ 17.13. **1:6 1.6** Nin kuma fɔra Sariya 32.43. **1:7 1.7** Nin kuma fɔra Zaburu 104.4. **1:9 1.8-9** Nin kuma fɔra Zaburu 45.7-8. **1:12 1.10-12** Nin kuma fɔra Zaburu 102.26-28. **1:13 1.13** Nin kuma fɔra Zaburu 110.1.

4 Ala yɛrɛ ka baraka don o ta seereya ra ni tagamasiyɛnw ye, ani
kobaw, ani kabako suguya caman, ani ka Nin Saninman* ta sebagayaw
di o ma fana ka kaɲa ni a yɛrɛ sago ye.

Mɔgɔ bɛ kisi Kirisita le baraka ra

5 Ayiwa, an bɛ dunuŋakura nata min ko fɔra, Ala ma o kuntigiya di
mɛlɛkɛw le ma.
6 Nka mɔgɔ dɔ ka nin seereya kɛ Kitabu yɔrɔ dɔ ra, ko:
«Ala, mɔgɔ ye mun ye, k'a fɔ ko i bɛ i hakiri to a ra?
Adamaden ye mun ye, k'a fɔ ko i bɛ i janto a ra?
7 I k'a dɔgɔya mɛlɛkɛw ye wagati dɔɔnin;
i ka nɔɔrɔ ni bonya masafugula don a kun na,
8 ka fɛn bɛɛ bla a sen jukɔrɔ.»

Ni a fɔra ko Ala ka a sigi fɛn bɛɛ kunna, o kɔrɔ ye ko fɛn si tɛ yi ni
a tɛ min kunna. O bɛɛ n'a ta, an b'a ye ko se ma di a ma fɔlɔ ko a ye
sigi fɛn bɛɛ kunna.
9 Nka sisan an b'a ye ko Ala ka Yesu min dɔgɔya ka tɛmɛ mɛlɛkɛw
kan ka wagati dɔɔnin kɛ, sisan Ala ka nɔɔrɔ ni bonya masafugula di o
ma, a ta tɔɔrɔ ni a ta saya kosɔn; o cogo ra, Ala ta nɛɛma sababu ra, a
sara mɔgɔw bɛɛ le nɔ ra.
10 Ayiwa, can ra, fɛn bɛɛ danna Ala min sababu ra, ani Ala min kosɔn,
ale tun b'a fɛ ka mɔgɔ caman ladon a ta nɔɔrɔ ra; o kosɔn a bɛnna a
ma ka Yesu ta bonya dafa a ta tɔɔrɔw sababu ra, ale min ye mɔgɔw ta
kisiri tigi ye.
11 Yesu min bɛ mɔgɔw saninya ka o bɔ jurumun na, ale ni o mɔgɔ
saninyaninw bɛɛ ta Fa ye Ala kelen le ye. O le kosɔn a tɛ a yɛrɛ fisaya
o ma; a bɛ o wele ko a balemaw.
12 A ko:
«Ala, ne bɛna i tɔgɔ fɔ ne balemaw ye,
ne bɛna i tando ni dɔnkiriw ye i ta jama bɛɛ lajɛnninw cɛ ra.»
13 A ko fana tuun, ko:
«Ne bɛna ne jigi la Ala kan.»
A ko tuun, ko:
«Ne flɛ nin ye, ne ni Ala ka den minw di ne ma.»
14 Ayiwa, Yesu ka o mɔgɔ minw kisi, i n'a fɔ olugu ye adamadenw
le ye, o kosɔn Yesu fana kɛra adamaden ye. A ka o kɛ janko a ta saya
baraka ra, saya fanga bɛ Setana min boro, a ye o Setana ta fanga cɛn;
15 janko minw tun bɛ Setana ta jɔnya ra o si bɛɛ ra, saya ɲasiran
kosɔn, a ye olugu kunmabɔ.
16 Can ra, Yesu ma na ka na mɛlɛkɛw le dɛmɛ; a nana Iburahima ta
denw le dɛmɛ.
17 O le kosɔn jagboya lo, a tun ye kɛ adamaden ye cogo bɛɛ ra, ka kɛ
sarakalasebaga* kankelentigi ye, min bɛ hina mɔgɔw ra, ka baara kɛ
Ala ye janko ka mɔgɔw ta jurumunw kafari.
18 Ayiwa, i n'a fɔ ale yɛrɛ tɔɔrɔra kɔrɔbɔri kosɔn, o kosɔn minw bɛ
kɔrɔbɔ, a bɛ se ka olugu dɛmɛ.

2:8 2.8 Nin kuma fɔra Zaburu 8.5-7. **2:12 2.12** Nin kuma fɔra Zaburu 22.23. **2:13 2.13** Nin kuma fɔra Ezayi 8.17-18.

3

Kirisita ka bon ni cira Musa ye
(Matiyu 21.33-38)

1 O le kosɔn, ne balema saninmanw, Ala ka aw minw wele, ne b’a
fɛ ko aw ye miiri Yesu le ma; ale le ye Ala ta ciraden ye, ani a ta
sarakalasebagaw kuntigiba*, an ta lanaya ko ra.
2 Yesu kɛra kankelentigi ye Ala ɲa kɔrɔ, Ala min k’a sigi a ta baara
ra, i n’a fɔ cira Musa tun kɛra kankelentigi ye Ala ta so bɛɛ kɔnɔ cogo
min na.
3 Nka Yesu ka kan ni bonyaba ye ka tɛmɛ cira Musa kan pewu; sabu
bonlɔbaga bɛ bonya sɔrɔ ka tɛmɛ bon yɛrɛ kan.
4 Bon o bon, mɔgɔ le k’a lɔ; nka min ka fɛn bɛɛ lajɛnnin lɔ, o ye Ala
le ye.
5 Cira Musa kɔni tun ye baaraden le ye, min k’a ta baara kɛ ni
kankelentigiya ye Ala ta so bɛɛ kɔnɔ. Ala tun bɛ kuma minw fɔ, a
ta baara tun ye ka o seereya le kɛ.
6 Nka Kirisita* kɛra kankelentigi ye i ko Dencɛ min sigira Ala ta so
kɔnɔ ka kɛ fɛn bɛɛ kunna. Sisan anw le ye o so ye; nka an bɛ an yɛrɛ
bonyara lanaya ni jigiya min kosɔn, fɔ an ye jija ka to o kan ka taga se
a laban ma.

Nɛnɛkiriyɔrɔ min labɛnna Ala ta mɔgɔw ye

7 O kosɔn, i n’a fɔ Nin Saninman* k’a fɔ cogo min na, ko:
«Ni aw bɛ Ala kumakan mɛn bi,
8 aw kana aw jusukun gbɛlɛya
i n’a fɔ aw bɛmaw murutira Ala kama
kongokolon kɔnɔ cogo min na, ko o bɛ Ala kɔrɔbɔ.
9 O yɔrɔ le ra aw bɛmaw ko o bɛ ne Ala kɔrɔbɔ,
k’a sɔrɔ o ka ne ta kokɛninw bɛɛ ye ka se fɔ san binaani.
10 O kosɔn ne dimina o wagati mɔgɔw kɔrɔ;
ne ko: ‹O yɛrɛ ta miiriyaw le bɛ o lafiri tuma bɛɛ;
ne b’a fɛ o ye sira min ta, o tɛ o lɔn.›
11 O kosɔn ne dimikojugu fɛ, ne karira ko:
‹O tɛna don ne ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra fiyewu!› »
12 Ne balemaw, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, mɔgɔ si kana sɔrɔ aw ra,
jusujugu ni lanabarijusu bɛ min na, fɔ ka ban ka Ala ɲanaman kan
mina.
13 Nka Ala ka «bi» min ko fɔ, ka aw to o ra, aw ye ɲɔgɔn ladi lon
o lon, janko jurumun kana kɛ sababu ye ka aw lafiri ka aw jusukun
gbɛlɛya.
14 An kɛra Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnw le ye, nka an ka a damina ni jigiya
min ye, fɔ an sinsinnin ye to o kan ka taga se a laban ma.
15 A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Ni aw bɛ Ala kumakan mɛn bi,
aw kana aw jusukun gbɛlɛya,
i n’a fɔ an bɛmaw murutira cogo min na.»
16 Ayiwa, jɔntigiw le ka Ala kumakan mɛn ka muruti? Cira Musa
bɔra ni minw ye Misiran jamana ra, yala olugu tɛ wa?
17 Ala dimina jɔntigiw le kɔrɔ fɔ san binaani? Minw ka jurumun kɛ,
ka sa kongokolon kɔnɔ, yala olugu tɛ wa?

3:11 3.7-11 Nin kuma fɔra Zaburu 95.7-11. **3:15 3.15** Nin kuma fɔra Zaburu 95.7-8.

18 Ala karira ko jɔntigiw le tɛna don a ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra? Yala minw
murutira a kama, olugu tɛ wa?
19 O cogo ra, an b'a ye ko o ta lanabariya le kosɔn o ma se ka don o
jamana ra.

4

1 Ayiwa, Ala ka layiri min ta ko an bɛna taga don ale ta nɛnɛkiriyɔrɔ
ra, i n'a fɔ o layiri belen bɛ a nɔ ra, o ra an ye an yɛrɛ kɔrɔsi, janko
aw si kana na dɛsɛ ka to kɔ.
2 Kibaro Diman* waajuri kɛra an ye, i n'a fɔ a kɛra an bɛmaw ye
cogo min na. Nka o ka o kuma min mɛn, o ma foyi ɲa o ye; sabu minw
k'a mɛn, olugu m'a mina ni lanaya ye.
3 Nka anw minw lara Yesu ra, anw bɛna don o nɛnɛkiriyɔrɔ ra, i n'a
fɔ Ala k'a fɔ cogo min na, ko:
«Ne dimikojugu fɛ, ne karira ko:
O tɛna don ne ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra fiyewu.»
Ala ka o kumaw fɔ k'a sɔrɔ a tun ka fɛn bɛɛ dan ka ban kabini dunuɲa
dantuma na;
4 sabu a fɔra Kitabu yɔrɔ dɔ ra tere wolonfla ko ra, ko: «Tere
wolonflanan, Ala nɛnɛkirira a ta baara bɛɛ ra.»
5 O yɔrɔ kelen na Ala ko tuun, ko:
«Ne ka jamana min layiri ta o ye,
o tɛna don ne ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra fiyewu.»
6 Ayiwa, minw tun kɔnna ka o Kibaro Diman lamɛn, olugu ta
lanabariya kosɔn, o ma don o jamana ra ka nɛnɛkiri. Nka o bɛɛ n'a ta,
dɔ wɛrɛw belen bɛ se ka don o yɔrɔ ra.
7 O le kosɔn Ala ka lon dɔ wɛrɛ sigi tuun; o ye «bi» ye. Wagatijan
tɛmɛnin kɔ a ka o kuma don Dawuda da ra. A tun kɔnna ka o kuma
fɔ; o kuma flɛ nin ye, ko:
«Ni aw bɛ Ala kumakan mɛn bi,
aw kana aw jusukun gbɛlɛya.»
8 Ayiwa, ni Yosuwe tun sera ka Izirayɛlimɔgɔw ladon o nɛnɛkiriyɔrɔ
ra, Ala tun tɛna lon wɛrɛ ko fɔ tuun o kɔ fɛ.
9 O kosɔn Ala ka a ta baara kɛ, ka nɛnɛkiri a tere wolonflanan na
cogo min na, o nɛnɛkiri ɲɔgɔn bɛ Ala ta mɔgɔw ɲa.
10 Ni mɔgɔ min ka don Ala ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra, o tigi bɛ nɛnɛkiri a ta
baaraw ra, i n'a fɔ Ala nɛnɛkirira a ta baaraw ra cogo min na.
11 O kosɔn an ye jija ka don o nɛnɛkiriyɔrɔ ra, janko mɔgɔ si kana
to kɔ fɛ i n'a fɔ Alakanminabari dɔw k'a kɛ cogo min na.
12 Sabu Ala ta Kuma bɛ ɲanamanya di, baraka b'a ra. A da ka di ka
tɛmɛ muru da fla kan. A bɛ mɔgɔ sɔgɔ fɔ ka se mɔgɔ jusukun ni a nin
dan ma, ka se kolo tugudaw ni sɔnbɛ ma. A bɛ mɔgɔ ta miiriyaw ni a
jusukunnakow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ k'a lɔn.
13 Danfɛn si tɛ yi min dogonin lo Ala ɲa kɔrɔ. Fɛn bɛɛ bɛ a ɲa kɔrɔ
kɛnɛ kan, fɛn si dogonin tɛ a ma; an bɛna taga lɔ ale Ala min ɲa kɔrɔ,
janko an bɛɛ ye an ta fɔ.

Yesu ye sarakalasebagaw kuntigiba ye

4:3 4.3 Nin kuma fɔra Zaburu 95.11. **4:4 4.4** Nin kuma fɔra Damina 2.2. **4:7 4.7** Nin kuma fɔra Zaburu 95.7,8.

14 Ayiwa, i n’a fɔ sarakalasebagaw kuntigiba* bɛ an fɛ, min yɛlɛra
ka taga fɔ sankolo kɔnɔnɔyɔrɔ ra, min ye Yesu ye, Den min bɔra Ala
ra, o tuma an ko an bɛ lanaya min na, an ye jija ka to o kan.
15 Sarakalasebagaw kuntigiba min tɛ se ka hina an na ka an dɛmɛ
an ta barakantanyaw ra, an ta sarakalasebaga tɛ o ɲɔgɔnna ye. Nka
ale fana kɔrɔbɔra cogo bɛɛ ra i n’a fɔ anw, nka a ma jurumun si kɛ.
16 O ra, an kana siran; an ja siginin ye madon nɛɛma tigi Ala ta
masasiginan na, janko a ye makari an na, ka nɛɛma an ye, ka an dɛmɛ
wagati bɛnnin na.

5

1 Ayiwa, sarakalasebagaw kuntigibaw* bɛɛ ɲanawolomara ka bɔ
mɔgɔw le cɛ ra; a sigira mɔgɔw kosɔn, ka kow ɲanabɔ o ni Ala cɛ. A
bɛ siman sarakaw ni bɛgan sarakaw lase Ala ma mɔgɔw ta jurumunw
kosɔn.
2 A bɛ se ka hina mɔgɔ kolɔnbariw ni mɔgɔ lafirininw na, sabu ale
fana ye barakantan ye i n’a fɔ o mɔgɔw.
3 O kosɔn a ka kan ka saraka dɔ bɔ a yɛrɛ ta jurumunw kosɔn, i n’a
fɔ a b’a bɔ mɔgɔ tɔw ta jurumunw kosɔn cogo min na.
4 Ayiwa, mɔgɔ si tɛ se ka o bonya ta k’a la a yɛrɛ kan; Ala le bɛ mɔgɔ
wele a kama, i n’a fɔ a ka Haruna wele cogo min na.
5 O cogo ra, Kirisita* fana ma sarakalasebagaya ta kuntigibaya bonya
la a yɛrɛ kan a yɛrɛ ma; nka Ala le ka a kɛ a ye, k’a fɔ a ma ko:
«Den min bɔra ne ra, ele lo;
ne kɛra i Fa ye bi.»
6 Ala k’a fɔ yɔrɔ wɛrɛ ra fana, ko:
«Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bɛɛ,
i n’a fɔ Mɛlikisedɛki tun bɛ cogo min na.»
7 Wagati min Yesu tun bɛ dunuɲa ra yan, a tun k’a lɔn ko se bɛ Ala
ye ka ale kisi saya ma; a ka Ala daari, k’a daari kosɛbɛ ni kanba ye, fɔ
ka kasi. Ala ka a ta daariri lamɛn a ta Alaɲasiran kosɔn.
8 Nka hali k’a sɔrɔ a bɔra Ala ra, o bɛɛ n’a ta, a ka Ala kan mina, ka
tɔɔrɔ.
9 Ala k’a ta kow bɛɛ dafa tuma min na, minw bɛ a kan mina, a kɛra
olugu ta kisiri tigi ye, kisiri banbari.
10 Ala ka a latigɛ k’a kɛ sarakalasebagaw kuntigiba ye, i n’a fɔ
Mɛlikisedɛki tun kɛra a ye cogo min na.

Lanabaga barakantanw

11 Ayiwa, fɛn caman bɛ an fɛ k’a fɔ aw ye nin ko ra, nka o kow ɲafɔ
ka gbɛlɛn, sabu aw ta faamuri ka sumaya.
12 Ɲɔgɔntumasi aw tun ka kan ka kɛ karamɔgɔw le ye; nka hali bi o
belen bɛ aw karanna Ala ta Kuma damina le ra kura ye tuun. Hali bi
aw mako bɛ nɔnɔ le ra, aw tɛ se ka domuni gbiriman domu.
13 K’a sɔrɔ mɔgɔ min bɛ nɔnɔ dɔrɔn kɛ a ta baro ye, o tigi ye
denɲɛnin le ye, a tɛ ko terennin lɔn ka bɔ ko terenbari ra.
14 Nka domuni gbiriman ye mɔgɔkɔrɔbaw ta le ye; olugu ka o yɛrɛ
degi, ka ko lɔn, ka koɲuman ni kojugu lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na.

5:5 5.5 Nin kuma fɔra Zaburu 2.7. **5:6 5.6** Nin kuma fɔra Zaburu 110.4.

6

1 O le kosɔn, Kirisita* ta karan bɛ damina ko minw na, an kana to o
kan hali bi; an ye taga ɲa lanaya ra, ka kɛ i ko mɔgɔkɔrɔbaw. An man
kan ka kɔsegi karan damina kan tuun, i n'a fɔ mɔgɔ ka kan ka nimisa
cogo min ka kɛwale ɲacintanw dabla, ka la Ala ra,
2 ani batizeri ta karan, ani boro bɛ la mɔgɔw kan cogo min na, ani
suw kunuko, ani Ala ta kiti banbari.
3 Ayiwa, an ye o kow to yi ka taga ɲa! An bɛna o le kɛ, ni Ala sɔnna.
4 Ayiwa, Ala ta yeelen yirara minw na ka ye, minw ka Ala ta nɛɛma
nɛnɛ ka ye, ka dɔ sɔrɔ Nin Saninman* na,
5 ka Ala ta Kuma diya nɛnɛ ka ye, ka wagati nata ta sebagayaw lɔn,
6 ayiwa, o bɛɛ n'a ta, ni o mɔgɔw benna, olugu kɔni tɛ se ka nimisa
kokura tuun fiyewu; sabu Den min bɔra Ala ra*, a bɛ i n'a fɔ o bɛ o le
gbengbenna yiri ra tuun kokura, k'a lamaroya kɛnɛ kan bɛɛ ɲa na.
7 Ayiwa, ni sanji ka ben siɲagako caman dugukolo min kan, ni o
dugukolo siman ka ɲa, ka kɛ sɛnɛkɛbaga sago ye, o dugukolo bɛ Ala ta
baraka sɔrɔ.
8 Nka ni ŋaniw, ani binjuguw dɔrɔn le falenna a ra, a tɛ foyi ɲa; a
tɛna mɛɛn o yɔrɔ bɛ danga, ani a laban tasuma b'a jɛni.
9 O bɛɛ n'a ta, an balema kanuninw, hali ni an bɛ nin kumaw fɔ, an
jigi siginin lo aw ta ko ra; an k'a lɔn ko aw bɛ siraɲuman le kan, min
ye kisiri sira ye.
10 Sabu Ala tɛ ɲumanlɔnbari ye k'a fɔ ko a bɛ ɲina aw ta baara kɔ,
ani aw ka balemaw kanu cogo min na a tɔgɔ kosɔn, ani aw ka Ala ta
mɔgɔ saninmanw dɛmɛ cogo min na, ani aw bɛ o dɛmɛna cogo min
na fana hali bi.
11 Nka min ka di an ye, o ye ko aw bɛɛ kelen kelen ye jija ka se fɔ a
laban ma, janko aw jigi bɛ min kan, aw ye o sɔrɔ.
12 An t'a fɛ aw ye kɛ salibagatɔw ye. Ala ka fɛn minw layiri ta, mɔgɔ
minw bɛ jija ka o sɔrɔ o ta lanaya ni o ta muɲuri baraka ra, aw ye
olugu le ladegi.

Ala ka layiri min ta

13 Ala ka layiri ta Iburahima ye tuma min na, a tun tɛ se ka kari tɔgɔ
wɛrɛ ra, min ka bon ni ale Ala yɛrɛ tɔgɔ ye minkɛ, a karira a yɛrɛ tɔgɔ
le ra.
14 A ko Iburahima ma ko: «Sigiya t'a ra, ne bɛna baraka don i ra, ka
i ta duruja caya kosɛbɛ.»
15 Ayiwa, Iburahima muɲuna ka Ala makɔnɔ minkɛ, o cogo le ra, Ala
tun ka min layiri ta a ye, a ka o sɔrɔ.
16 Ni mɔgɔw bɛ kari, fɛn min ka bon ni olugu yɛrɛ ye, o bɛ kari o le
ra; o kariri ye sarati le ye k'a yira ko o ta kuma ye can ye, ani ka sɔsɔri
bɛɛ ban pewu.
17 O cogo ra, minw tun ka kan ka o layiriɲuman sɔrɔ, Ala tun b'a
fɛ k'a yira olugu ra le k'a gbɛya ko ale tɛ a ta kolatigɛninw yɛlɛma
fiyewu; o kosɔn a karira ka fara layiri kan.
18 O fɛn fla tɛ se ka yɛlɛma fiyewu. Ala ka layiri min ta, ani ka kari ka
fara a kan, a tɛ se ka faninya tigɛ o ko ra. An minw ka karifayɔrɔ sɔrɔ
Ala kɔrɔ, nin kumaw bɛ an ja gbɛlɛya le kosɛbɛ, janko Ala ka layiri
min ta an ye, an ye an jigiya to o kan.

6:14 6.14 Nin kuma fɔra Damina 22.16-17.

19 O jigiya bɛ an nin mara, i ko nɛgɛ gbiriman min bɛ kurunba lalɔ;
jigisɔbɛ lo, ani jigi barakaman. O le bɛ yɔrɔ saninman* ta boncɛtigɛfani
dayɛlɛ an ye, ka an ladon fɔ yɔrɔ saninmanba kɔnɔ.
20 Yesu kɔnna ka don an ɲa o yɔrɔ ra an ta jurumunw kosɔn. A kɛra
sarakalasebagaw kuntigiba* ye i n'a fɔ Mɛlikisedɛki tun kɛra a ye cogo
min na; a bɛna to o kuntigiya ra wagati bɛɛ.

7

Mɛlikisedɛki ta sarakalasebagaya

1 Ayiwa, o Mɛlikisedɛki tun ye Salɛmu dugu masacɛ le ye, ani Ala
Kɔrɔtaninba ta sarakalasebaga*. O wagati ra Iburahima tun tagara
masa dɔw kɛrɛ, ka se sɔrɔ o kan; Iburahima kɔsegitɔ, Mɛlikisedɛki
tagara a kunbɛn ka dugawu kɛ a ye.
2 Iburahima ka a borofɛnw bɛɛ yaga bɔ ka o di Mɛlikisedɛki ma.
Mɛlikisedɛki tɔgɔ kɔrɔ ye ko «terenninya masa.» Ka fara o kan, Salɛmu
masacɛ lo, o kɔrɔ ye ko «hɛra masacɛ.»
3 A facɛ tɔgɔ ma fɔ, a bamuso tɔgɔ ma fɔ, a ta buruju tɔgɔ fana ma
fɔ; a worocogo ma fɔ, walama a sacogo. A bɛ i ko Den min bɔra Ala
ra*, sabu a bɛ to a ta sarakalasebagaya ra wagati bɛɛ.
4 Aw m'a ye ko nin cɛ tun ka bon wa! Fɔ an bɛmacɛ Iburahima tun
ka fɛn o fɛn sɔrɔ kɛrɛkɛyɔrɔ ra, a ka o bɛɛ yaga bɔ ka o di a ma.
5 Levi* ta duruja minw ye sarakalasebagaw* ye, sariya* k'a yira ko
olugu ka kan ka yaga mina Izirayɛlimɔgɔw fɛ, minw ye o balemaw ye;
k'a sɔrɔ o bɛɛ bɔra Iburahima le ra fana.
6 Mɛlikisedɛki tun tɛ Levi ta duruja dɔ ye, nka o bɛɛ n'a ta, a ka
yaga mina Iburahima fɛ. Ala tun ka layiri ta Iburahima min ye, a ka
dugawu kɛ o ye.
7 K'a sɔrɔ sigiya t'a ra, ɲamɔgɔ le bɛ dugawu kɛ kɔmɔgɔ ye.
8 Sarakalasebagaw fɛ, Levi ta duruja minw tun bɛ yaga mina, olugu
tun ye adamaden gbansanw le ye. Nka Mɛlikisedɛki min ka yaga mina
Iburahima fɛ, a fɔra ko ale ɲanaman lo wagati bɛɛ.
9 Levi ta duruja minw bɛ yaga mina, an bɛ se k'a fɔ ko olugu yɛrɛ
ka yaga bɔ k'a di Mɛlikisedɛki ma, sabu o bɛmacɛ Iburahima k'a di a
ma.
10 Wagati min Mɛlikisedɛki tagara yaga mina Iburahima fɛ, olugu
tun ma woro ban, nka Iburahima le tun bɛna o woro. O cogo ra olugu
yɛrɛ ka yaga di Mɛlikisedɛki ma.
11 Ayiwa, sariya min dira Izirayɛlimɔgɔw ma, o ju tun sigira Levi ta
sarakaw le kan. Ni o sarakalasebagaya tun sera ka mɔgɔw kisi ka o bɔ o
ta jurumunw bɛɛ ra, kun tun tɛna kɛ a ra tuun ko sarakalasebaga wɛrɛ
ye na, i n'a fɔ Mɛlikisedɛki tun kɛra a ye cogo min na. Sarakalasebagaw
tun bɛna to ka bɔ Levi ta gba le ra dɔrɔn, i ko Haruna.
12 Sabu ni sarakalasebagaya yɛlɛmana, jagboya lo fana ko sariya ye
yɛlɛma.
13 An bɛ Matigi min ta ko fɔra nin ye, ale bɔra gba wɛrɛ le ra; a
ta gbamɔgɔ si ma deri ka sarakalasebagaya baara kɛ, ka saraka bɔ
sarakajɛnifɛn* kan.
14 Ayiwa, bɛɛ k'a lɔn ko an Matigi bɔra Zuda ta gba le ra; nka cira
Musa ma foyi fɔ sarakalasebagaya ta ko ra o gba ta fan fɛ.

7:2 7.1-2 Nin kuma fɔra Damina 14.17-20.

Yesu ta sarakalasebagaya tɛ ban

15 Yesu kɛra sarakalasebaga* wɛrɛ ye minkɛ, i n’a fɔ Mɛlikisedɛki
tun kɛra a ye cogo min na, o le b’a yira k’a gbɛya tuun ko a ni Levi ta
gba tɛ sira kelen na.
16 A ma kɛ sarakalasebaga ye ka kaɲa ni gba ta sira ta sariya ye;
nka a kɛra sarakalasebaga ye a ta ɲanamanya banbari ta sebagaya le
baraka ra.
17 Sabu a fɔra a ta ko ra ko:
«Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bɛɛ
i n’a fɔ Mɛlikisedɛki tun bɛ cogo min na.»
18 O cogo ra sariya* fɔlɔ bɔra yi, sabu baraka tun tɛ o ra ka mɔgɔw
kisi, nafa tun tɛ o ra fana;
19 sabu sariya ma se ka foyi kɛ k’a dafa. Sisan an ka jigiya wɛrɛ le sɔrɔ,
min ka ɲi ni fɔlɔta ye; o le sababu ra an bɛ se ka gbara Ala ra.
20 Ka fara o kan, Ala karira le, ko Yesu bɛna kɛ sarakalasebaga ye. A
ma kari sarakalasebaga tɔw si ta ko ra.
21 Nka Yesu kɛra sarakalasebaga ye tuma min na, Ala karira k’a fɔ a
ye ko:
«Matigi karira,
a fana tɛna a ta miiriya yɛlɛma:
Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bɛɛ.»
22 O ra, Yesu kɛra Ala ta jɛnɲɔgɔnya min sarati ye, o jɛnɲɔgɔnya ka fisa
ni fɔlɔ ta ye pewu.
23 Ka fara o kan tuun, sariya fɔlɔ wagati ra sarakalasebaga caman le
tɛmɛna; saya kosɔn, o dɔ ma se ka to sarakalasebagaya baara ra.
24 Nka Yesu kɔni, ale tɛ sa fiyewu; o kosɔn mɔgɔ si tɛ se ka kɛ
sarakalasebaga ye a nɔ ra.
25 O le kosɔn minw bɛ gbara Ala ra Yesu sababu ra, a bɛ se ka olugu
kisi wagati bɛɛ ka bɔ jurumun bɛɛ ra, sabu a ɲanaman lo wagati bɛɛ,
a bɛ Ala daari o ye.
26 An mako tun bɛ nin sarakalasebagaw kuntigiba ɲɔgɔn le ra, min
saninyanin lo, jarakiyɔrɔ tɛ min na, nɔ si tɛ min na, min faranna ka
bɔ jurumunkɛbagaw cɛ ra, ka kɔrɔta ka tɛmɛ hali sankolo kan.
27 A mako tɛ a ra ka saraka bɔ lon o lon a yɛrɛ ta jurumunw kosɔn
fɔlɔ, ka ban ka a bɔ mɔgɔ tɔw ta kosɔn, i n’a fɔ sarakalasebagaw
kuntigiba tɔw. A ka a yɛrɛ di saraka ye ka o bɛɛ kɛ siɲaga kelen ka
ban pewu.
28 Can ra, sariya ka mɔgɔ minw sigi ka o kɛ sarakalasebagaw
kuntigibaw ye, barakantanya tun bɛ o mɔgɔw ra. Nka Ala karira ka
kuma min fɔ sariya kɔ fɛ, o sababu ra Den min bɔra Ala ra*, o le sigira
ka kɛ sarakalasebagaw kuntigiba dafanin ye wagati bɛɛ.

8

Yesu ye sarakalasebagaw kuntigiba ye

1 Ayiwa, an ka kuma minw bɛɛ fɔ, o kunba ye nin ye: sarakalase-
bagaw kuntigiba* bɛ an fɛ, min siginin bɛ Ala ta masasiginan
kininboroyanfan na sankolo ra.
2 A bɛ a ta baara kɛ yɔrɔ saninman* kɔnɔ, fanibon ɲanaman kɔnɔ,
Matigi Ala yɛrɛ boro ka min lɔ, mɔgɔ boro ma a lɔ.

7:17 7.17 Nin kuma fɔra Zaburu 110.4.

3 Sarakalasebagaw kuntigibaw bɛɛ sigira, janko o ye siman sarakaw
ni bɛgan sarakaw lase Ala ma. O cogo ra jagboya lo ko an ta
sarakalasebagaw kuntigiba fana ye fɛn dɔ sɔrɔ ka a lase Ala ma.
4 Ni a tun bɛ dunuŋa ra yan, a tun tɛna kɛ sarakalasebaga ye yɛrɛ;
sabu sarakalasebaga wɛrɛw bɛ yi, olugu le bɛ sarakaw lase Ala ma ka
kaŋa ni sariya* ye.
5 O bɛ o baara kɛ yɔrɔ saninman min kɔnɔ, o ye sankolo ta yɔrɔ
saninman bisigiya le ye. Cira Musa tun b'a fɛ ka fanibon saninman lɔ
tuma min na, Ala k'a fɔ a ye ko: «Ne ka nin fɛnw bisigiya min yira i
ra kuru kan, i ye o kɔrɔsi kosɛbɛ, k'a to a ye kɛ ka kaŋa ni o ye.»
6 Nka sisan Kirisita* ta baara ka bon ni sarakalasebaga tɔw ta ye
pewu, sabu ale le bɛ soronarikɛbaga ye Ala ni mɔgɔw cɛ ka jɛnŋɔgɔnya
min don o cɛ, o jɛnŋɔgɔnya ka bon ni fɔlɔ ta ye. O jɛnŋɔgɔnya ju sigira
layiri minw kan, o ka fisa ni fɔlɔ ta ye pewu.
7 Can ra, ni jɛnŋɔgɔnya fɔlɔ tun dafanin lo, kun tun tɛna kɛ a ra tuun
ka flanan ɲini k'a bla a nɔ ra.
8 Nka Ala ka a ta mɔgɔw jaraki le, k'a fɔ o ye ko:
«Lon dɔ, bɛna se, Matigi ko ten,
ne bɛna jɛnŋɔgɔnyakura don
ni Izirayɛli ta gbamɔgɔw ni Zuda ta gbamɔgɔw ye.
9 O jɛnŋɔgɔnya tɛna kɛ i ko ne tun ka jɛnŋɔgɔnya min don ni o bɛmaw
ye,
lon min na ne ka o boro mina ka bɔ ni o ye Misiran jamana ra;
sabu ne kɔnna ka jɛnŋɔgɔnya min don ni o ye, o ka o cɛn.
O kosɔn ne ka o to yi.
Matigi ko ten.
10 Nka o wagatiw tɛmɛnin kɔ,
ne bɛna jɛnŋɔgɔnya min don ni Izirayɛlimɔgɔw ye, o ye nin ye, Matigi
ko ten:
ne bɛna ne ta sariyaw don o hakiri ra,
k'a sɛbɛ o jusukun na;
ne bɛna kɛ o ta Ala ye, o bɛ kɛ ne ta mɔgɔw ye.
11 Mɔgɔ si tɛna a mɔgɔŋɔgɔn karan tuun,
walama ka a balema karan tuun ko:
‹I jija ka Matigi lɔn.›
Sabu o bɛɛ bɛna ne lɔn,
k'a ta mɔgɔ fitini na ka taga a bla mɔgɔba ra.
12 Ne bɛna o ta terenbariyakow bɛɛ yafa o ma;
ne tɛna ne hakiri to o ta jurumunw si ra tuun.»
13 Ayiwa, aw m'a ye, Ala ka jɛnŋɔgɔnyakura ko fɔ minkɛ, a k'a yira
ko jɛnŋɔgɔnya fɔlɔ kɔrɔra. Ayiwa, ni fɛn ka kɔrɔ, ni a tɛ mako ɲa tuun,
o fɛn bɛ taga tunuyɔrɔ le ra.

9

Jɛnŋɔgɔnyakɔrɔ ni jɛnŋɔgɔnyakura
(Bɔri 25; 26; 40.17-33)

1 Ayiwa, jɛnŋɔgɔnya fɔlɔ fana ta sariyaw tun bɛ yi, o tun bɛ Ala
batocogo yira. Alabatoyɔrɔ saninman dɔ fana tun bɛ dugukolo kan
yan.

8:5 8.5 Nin kuma fɔra Bɔri 25.40. **8:12 8.8-12** Nin kuma fɔra Yeremi 31.31-34.

2 O tun ka fanibɔn dɔ le lɔ. O fanibɔn bɔnkɔnɔ fɔlɔ tun bɛ wele ko
yɔrɔ saninman*. Fitinadaga ni tabali ni sarakaburuw tun bɛ o yɔrɔ le
ra.
3 O kɔ, boncɛtigɛfani flanan kɔfɛyɔrɔ ra, o tun ye fanibɔn bɔnkɔnɔ
flanan ye, min bɛ wele ko yɔrɔ saninmanba*.
4 Wusunanjɛnifɛn saninlaman dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, ani jɛnɲɔgɔnya
kɛsu, sanin tun lara min yɔrɔ bɛɛ kan. Sanindaga dɔ tun bɛ o kɛsu
kɔnɔ; mane* tun bɛ o sanindaga kɔnɔ, ani Haruna ta bere min tun
fiyerenna, ani jɛnɲɔgɔnya ta kumaw tun sɛbɛra kabakuru walaka
minw kan.
5 Serubɛn mɛlɛkɛ nɔɔrɔmanw tun bɛ kɛsu san fɛ. Olugu tun ka o
kamanw biri kɛsu datugunan kunna. Nka an tɛ se ka don nin kow bɛɛ
ra sisan k'a ɲafɔ kelen kelen.
6 Ayiwa, fanibɔn ni a kɔnɔfɛnw tun labɛnna o cogo le ra. Sarakalase-
bagaw* tun bɛ don o bɔnkɔnɔ fɔlɔ kɔnɔ lon o lon ka o ta baara kɛ.
7 Nka sarakalasebagaw kuntigiba kelenpe le bɛ tun bɛ don bɔnkɔnɔ
flanan kɔnɔ siɲaga kelen san kɔnɔ. A fana tun tɛ don ni a ma don
ni bɛgan dɔ jori ye a boro, ka o kɛ k'a yɛrɛ ta jurumun ni jama ta
jurumunw kafari.
8 O cogo ra, Nin Saninman* b'a yira an na ko yɔrɔ saninmanba sira
tun ma dayɛlɛ fɔlɔ, sabu fanibɔn fɔlɔ tun bɛ a nɔ ra.
9 Nin kow ye sisan ta kow tagamasiyɛn le ye. O b'a yira an na ko o
bɛgan sarakaw, ani saraka wɛrɛ minw bɛ di Ala ma, ko o sarakaw tun
tɛ se ka o dibaga jusukun saninya.
10 O sariyaw tun ye domunifɛnw ta kow le ye, ani minnifɛnw, ani
farikolo saninyacogo ni ji ye. O landaw tun bɛ adamaden kɛnɛmayɔrɔ
dɔrɔn le jate; o landaw tun sigira fɔ ka taga se wagati min na, Ala bɛna
fɛn bɛɛ yɛlɛma k'a kɛ kura ye.
11 Nka Kirisita* nana ka na kɛ sarakalasebagaw kuntigiba ye sisan,
janko Ala tun ka fɛn minw layiri ta, an ye o sɔrɔ. Ale donna fanibɔn
min kɔnɔ, o nafa ka bɔn, a dafanin lo ka tɛmɛ fɔlɔ kan; mɔgɔ boro m'a
lɔ, o kɔrɔ ye ko nin dunuɲa ta danfɛn tɛ.
12 Kirisita donna yɔrɔ saninmanba kɔnɔ siɲaga kelenpe, ka dan o
ma. A ma don ni bakɔrɔninw jori ye, walama misidenw jori, nka a
donna ni a yɛrɛ jori le ye; a ka an kunmabɔ o cogo le ra, ka an kisi
wagati bɛɛ.
13 Ayiwa, o tun bɛ bakɔrɔninw jori ni misitoranw jori, ani misi
jɛninin buguri seriseri mɔgɔ saninyabariw kan ka o farikolo saninya.
14 Nka Kirisita jori baraka ka bɔn ka tɛmɛ o fɛnw kan. Nin Saninman
banbari baraka ra, a ka a yɛrɛ di Ala ma saraka ye, nɔ tɛ saraka min
na. Ale jori bɛ se ka an jusukun saninya ka bɔ ko ɲacintanw na, janko
an ye baara kɛ Ala ɲanaman ye.
15 O le kosɔn a kɛra jɛnɲɔgɔnyakura* ta soronarikɛbaga ye, janko
Ala ka mɔgɔ minw wele, ka ɲanamanya banbari layiri ta o ye, olugu
ye o sɔrɔ; sabu minw tun ka jurumun kɛ jɛnɲɔgɔnya fɔlɔ wagati ra, a
sara ka olugu kunmabɔ o jurumunw na.
16 Ni mɔgɔ dɔ ka cɛntasɛbɛ kɛ, ni o tigi ma sa, o sɛbɛ tɛ jate.
17 Cɛntasɛbɛ kumaw tɛ jate, fɔ ni saya kɛra; sabu k'a sɛbɛbaga to si
ra, a tɛ foyi ɲa.

---

* **9:4 9.4** Mane tun ye domunifɛn dɔ ye, Ala tun bɛ min di Izirayɛlimɔgɔw ma ka o to tagama ra kongokolon kɔnɔ (Bɔri 16.13-15,31).

18 O le kosɔn jɛnɲɔgɔnya fɔlɔ fana ma sigi jori kɔ.
19 Cira Musa ka jama bɛɛ lajɛn fɔlɔ, ka Ala ta cifɔninw yira o ra, i ko
a sɛbɛra sariya ra cogo min na. O kɔ, a ka misidenw ni bakɔrɔnin dɔw
faga ka o jori ɲagami ji ra, ka izopeyiri flaburu ni sagasi wulenman dɔ
su o jori ra ka o seriseri sariya kitabu kan, ani jama bɛɛ kan.
20 A ko: «Ala ka jɛnɲɔgɔnya min don ni aw ye, nin jori le ye o
jɛnɲɔgɔnya sarati ye.»
21 O cogo kelen na, cira Musa ka jori dɔ seriseri fanibon fana kan,
ani yɔrɔ saninman ta minanw bɛɛ kan.
22 Sabu ka kaɲa ni sariya ye, ni fɛn dama dama tɛ, fɛn bɛɛ tun bɛ
saninya ni jori le ye. Ni jori ma bɔn, jurumun tɛ yafa fana.

Kirisita ta saraka bɛ jurumun kafari

23 Fanibon ta fɛnw ye sankolokɔnɔfɛnw bisigiya le ye. I n'a fɔ o
fanibon kɔnɔfɛnw tun ka kan ka saninya ni bɛganw jori ye, o tuma
o fɛnw yɛrɛ minw bɛ sankolo kɔnɔ, olugu tun ka kan ka saninya ni
saraka dɔ ye min ka fisa ni bɛgan sarakaw ye.
24 Mɔgɔw boro ka yɔrɔ saninman min lɔ, Kirisita ma don o ɲɔgɔn
le kɔnɔ, sabu o ye sankolo ta yɔrɔ saninman tagamasiyɛn dɔrɔn le ye.
A donna sankolo yɛrɛ le kɔnɔ, janko ka taga lɔ Ala ɲa kɔrɔ ka an ta
jurumunw ko ɲanabɔ.
25 A ma don k'a yɛrɛ di saraka ye siɲagako caman, i ko sarakalase-
bagaw kuntigiba tun bɛ don yɔrɔ saninmanba kɔnɔ cogo min na san
o san ni jori dɔ ye, min tɛ ale yɛrɛ ta ye.
26 Ni o tɛ, kabini dunuɲa danna ka na se bi ma, Kirisita tun bɛna
tɔɔrɔ siɲagako caman le. Nka nin dunuɲa labanwagati ra, Kirisita
nana kɛ saraka ye siɲaga kelenpe le, ka dan o ma; a nana a yɛrɛ di
saraka ye ka jurumun yafa.
27 Saya bɛ se mɔgɔw bɛɛ ma siɲaga kelenpe le; o kɔ, Ala bɛ kiti tigɛ
o kan.
28 O cogo ra, Kirisita fana kɛra saraka ye siɲaga kelen, ka mɔgɔ
caman ta jurumun bɔ o kunna. A bɛna na siɲaga flanan na, nka o
tɛna kɛ jurumun ta ko ye tuun; minw bɛ a makɔnɔna, a bɛna olugu le
kisi.

10

1 Ayiwa, sariya* bɛ Ala ta fɛnɲuman nataw bisigiya dɔrɔn le yira an
na; o fɛnw bɛ cogo min na tigitigi, a tɛ o yira. O kosɔn minw tun bɛ
Ala bato ni o saraka kelenw ye tuma bɛɛ san o san, sariya tun tɛ se ka
olugu kɛ mɔgɔ dafaninw ye fiyewu.
2 Ni o sarakaw tun bɛ se ka mɔgɔw kisi, o tun bɛna dabla; sabu minw
bɛ a bɔra, a tun bɛ kɛ ko olugu saninyara siɲaga kelen ka ban; o tun
tɛna jurumun sɔrɔ o yɛrɛ ra tuun.
3 Nka o sarakaw yɛrɛ bɛ mɔgɔw hakiri jigi o ta jurumunw na le san
o san.
4 Sabu misitoranw jori ni bakɔrɔninw jori tɛ se ka jurumun bɔ mɔgɔ
ra fiyewu.
5 O le kosɔn Kirisita* bɛ nana dunuɲa ra wagati min na, a ko Ala ma
ko:
«I ko i tɛ bɛgan saraka* fɛ, i tɛ siman saraka* fɛ,
nka i ka farikolo dɔ dan ne ye.

9:20 9.20 Nin kuma fɔra Bɔri 24.3-8.

6 Saraka jɛnitaw*, walama jurumunyafa sarakaw
ko man diya i ye.
7 O kosɔn ne ko: ‹Ala, ne flɛ nin ye,
ne bɛ na i sago kɛ,
i n’a fɔ a fɔra ne ta ko ra sariya Kitabu kɔnɔ cogo min na.› »
8 Ayiwa, Kirisita kɔnna k’a fɔ ko: «I tɛ bɛgan saraka fɛ, walama siman saraka, walama saraka jɛnita, walama jurumunyafa saraka; o si ko man di i ye.» A ka o fɔ k’a sɔrɔ o sarakaw bɛ bɔ ka kaɲa ni sariya yɛrɛ le ye.
9 Kirisita ko fana ko: «Ala, ne flɛ nin ye, ne bɛ na i sago kɛ.» O cogo ra a ka jɛnɲɔgɔnya fɔlɔ sa, ka flanan sigi.
10 Ayiwa, o sago le sababu an saninyara Yesu Kirisita farikolo saraka baraka ra siɲaga kelenpe, ka dan o ma.
11 Sarakalasebagaw* bɛɛ tun bɛ o ta sarakalasebagaya kɛ lon o lon, ka to ka o saraka kelenw le bɔ tuma o tuma, k’a sɔrɔ o sarakaw tɛ se ka jurumun bɔ mɔgɔ ra fiyewu.
12 Nka Kirisita kɔni ka saraka kelenpe min bɔ jurumunw kosɔn, o saraka bɛ a nɔ ra tuma bɛɛ; o kɔ, a tagara sigi Ala kininboroyanfan fɛ.
13 A tagara sigi ka wagati makɔnɔ, wagati min na Ala bɛna a juguw bla a sen kɔrɔ, ka o kɛ a senlayɔrɔ ye.
14 O cogo ra, a ka minw saninya ka bɔ jurumun na, a bɛ olugu kɛ mɔgɔ dafaninw ye tuma bɛɛ, a ta saraka kelenpe sababu ra.
15 Nin Saninman* fana ka o seereya kɛ an ye. A kɔnna k’a fɔ ko:
16 «O wagatiw tɛmɛnin kɔ, Matigi ko ten,
ne bɛna jɛnɲɔgɔnya min don ni o ye o ye nin ye:
ne bɛna ne ta sariyaw don o jusukun na,
k’a sɛbɛ o hakiri ra.»
17 A ko fana ko:
«Ne tɛna ne hakiri to o ta jurumunw, ani o ta terenbariyakow ra tuun*.»
18 Ayiwa, ni jurumunw yafara ka ban, kun t’a ra ka saraka wɛrɛ bɔ jurumun kosɔn tuun.

Mɔgɔ bɛ gbara Ala ra lanaya le baraka ra
(Heburuw 6.1-20)

19 Ayiwa, ne balemaw, sisan, Yesu jori baraka ra, an bɛ se ka don yɔrɔ saninmanba* kɔnɔ an sago ma.
20 Yesu ka o sira dayɛlɛ an ye, ka o kɛ sirakura ye, ani ɲanamanya sira, min bɛ tɛmɛ boncɛtigɛfani fɛ, o kɔrɔ ye a yɛrɛ farikolo.
21 O ra, sarakalasebagaw kuntigiba* bɛ an fɛ sisan, min sigira Ala ta so kuntigiya ra.
22 Ayiwa, o cogo ra, an ye gbara Ala ra ni jusukun terennin ye, ani lanayasɔbɛ, ani lanaya dafanin; an jusukun ye saninya ka bɔ terenbariya bɛɛ ra, ka an farikolo ko k’a gbɛ ni ji saninman ye.
23 An ko, ko o jigiya min bɛ an fɛ, an ye jija ka to o kan; sabu Ala min ka layiri ta an ye, ale ye kankelentigi le ye.
24 An ye an janto ɲɔgɔn na, ka ɲɔgɔn ja gbɛlɛya kanuya ra, ani kɛwaleɲumanw na.

---

* **10:7 10.5-7** Nin kuma fɔra Zaburu 40.7-9. **10:17 10.16-17** Nin kuma fɔra Yeremi 31.33-34, ani Heburuw 8.8-12.

25 An kana an ta ɲɔgɔnlajɛn dabla, i n’a fɔ dɔw bɛ deri k’a kɛ cogo
min na; nka an ye jija ka ɲɔgɔn ja gbɛlɛya, sabu aw yɛrɛ ɲa b’a ra ko
Matigi nalon surunyara.
26 Ayiwa, ni an k’a lawuri a kama ka to jurumun na, k’a sɔrɔ an ka
Kirisita* ta can lɔn ka ban, saraka wɛrɛ tɛ yi tuun min bɛ se ka an ta
jurumun yafa.
27 An ja tigɛnin le ka kan ka Ala ta kiti lon makɔnɔ, ani tasuma
farimanba min bɛna a juguw halaki.
28 Ni mɔgɔ o mɔgɔ tun ka cira Musa ta sariya* cɛn, ni mɔgɔ fla
walama saba kɛra a ko seere ye, o tun bɛ o tigi faga, o tɛ hina a ra.
29 O tuma, Den min bɔra Ala ra*, ni mɔgɔ min ka o dɔndɔn ni a
sen ye, walama jɛnɲɔgɔnyakura ta jori min k’a saninya, ni a ka o jate
fɛngbansan ye, walama Nin Saninman* min bɛ nɛɛma di, ni a ka o
mafiyɛnya, ayiwa, aw tɛ miiri ko o tigi ka kan ni tɔɔrɔba ye ka tɛmɛ
cira Musa ta sariya cɛnbaga ta kan wa?
30 An yɛrɛ ka nin kuma fɔbaga lɔn; a ko: «Ne le bɛ hakɛ bɔ, ne le
bɛ kojugu juru sara.» A ko fana ko: «Matigi bɛna a ta mɔgɔw ta kiti
tigɛ.»
31 Ala ɲanaman ye an mina ka kiti tigɛ an kan, o ye siranyakoba ye
dɛ!
32 Ayiwa, a damina ra aw donna Ala ta yeelen na minkɛ, aw ka
kɛrɛba min kɛ, ka tɔɔrɔ cogo min na, aw ye aw hakiri to o ra.
33 Wagati dɔw ra o tun bɛ aw nɛni, ka aw tɔɔrɔ, ka aw lamaroya bɛɛ
ɲa na; wagati dɔw ra fana o tun bɛ mɔgɔ minw tɔɔrɔ ten, aw tun bɛ
aw yɛrɛ kɛ olugu jɛnɲɔgɔnw ye.
34 Can lo, aw hinara kasodenw na; o ka aw borofɛnw bɔsi aw ra
minkɛ, aw sɔnna o bɛɛ ma fɔ aw bɛ ɲagari, sabu aw k’a lɔn ko fɛn
wɛrɛ bɛ aw fɛ min ka fisa ni fɛn bɛɛ ye, ani min tɛ ban.
35 O kosɔn lanaya min bɛ aw fɛ, aw kana a to o ye bɔsi aw ra, sabu
barajiba le bɛ o ra.
36 Hali bi aw ka kan ka tɔɔrɔ muɲu le, ka Ala sago kɛ; ni o kɛra, Ala
ka layiri min ta aw ye, aw bɛna o sɔrɔ.
37 Sabu a sɛbɛra ko:
«A tora dɔɔnin, min ka kan ka na, o bɛna na.
A tɛna mɛɛn tuun.
38 Nka ne ta mɔgɔ terennin bɛna ɲanamanya a ta lanaya le sababu ra;
nka ni a ka o sira bla, a ko tɛna diya ne ye tuun.»
39 Mɔgɔ minw bɛ bɔ siraɲuman kan ka taga halaki, anw kɔni tɛ olugu
dɔ ye; minw bɛ to lanaya ra ka o nin kisi, an ye olugu dɔ le ye.

11

Lanaya
(Yuhana 8.56; Piyɛri fɔlɔ 1.8; Zaburu 33.6,9)

1 Lanaya kɔrɔ ye ko i jigi bɛ fɛn min kan, i bɛ la a ra ko i bɛna o sɔrɔ,
walama i ɲa tɛ fɛn min na, ka la a ra, ka a kɛ i n’a fɔ i ɲa bɛ o ra.
2 Lanaya le kosɔn, fɔlɔ mɔgɔw ko diyara Ala ye.
3 Lanaya le kosɔn, an b’a lɔn ko Ala ka dunuɲa dan a ta kuma baraka
ra; o cogo ra, an ɲa bɛ fɛn minw yera, olugu ma bɔ fɛnyetaw ra.

10:30 10.30 Nin kuma fɔra Sariya 32.35-36. **10:38 10.37-38** Nin kuma fɔra Habakuki 2.3-4.

4 Lanaya le kosɔn, Abila* ka saraka min di Ala ma, o nafa bonyara
ka tɛmɛ Kabila† ta kan. Lanaya le kosɔn, Ala ka a jate mɔgɔ terennin
ye, ka sɔn a ta sarakaw ma. Lanaya le kosɔn, a bɛ an karanna hali bi,
hali ni a sara.
5 Lanaya le kosɔn, Ala ka Henɔki‡ ta ka taga ni a ye, a ma sa; mɔgɔ
si m'a ye tuun, sabu Ala tun k'a ta. Sani Ala ye a ta, Ala k'a yira ko a
ko tun diyara ale ye.
6 Ni lanaya tɛ, mɔgɔ si ko tɛ se ka diya Ala ye; ni mɔgɔ min b'a fɛ ka
gbara Ala ra, o tigi ka kan ka la a ra ko Ala bɛ yi, ko a bɛ a ɲinibagaw
sara.
7 Lanaya le kosɔn, Ala ka Nuho lasɔmi minkɛ, a siranna Ala ɲa,
ka kurunba lalaga ka a ni a ta gbamɔgɔw kisi, k'a sɔrɔ Ala tun k'a
lasɔmi min na, a ɲa tun ma o ye fɔlɔ. Lanaya kosɔn a ka mɔgɔw ta
kɛwalejuguw bɔ kɛnɛ kan, ka Ala ta kiti ben o kan, ka Ala ta terennin
sɔrɔ lanaya baraka ra.
8 Lanaya le kosɔn, Ala ka Iburahima wele minkɛ, a ka Ala kan mina;
Ala tun bɛna jamana min di a ma, ka a kɛ a ta ye, a bɔra ka o jamana
sira ta, ka taga, k'a sɔrɔ a yɛrɛ m'a lɔn a bɛ tagara yɔrɔ kelen min na.
9 Lanaya le kosɔn, Ala ka jamana min layiri ta a ye, a tagara sigi o
jamana ra, ka kɛ lonan ye, ka to ka si fanibonw kɔnɔ; Isiyaka ni Yakuba
fana ka o le kɛ, sabu o layiri kelen le tun tara olugu ye.
10 Iburahima jigi tun bɛ Ala ta dugu lɔnin le kan, min ju sigira ka ɲa;
Ala yɛrɛ ka min ko latigɛ, ani ka a lɔ.
11 Lanaya le kosɔn, Saran ni a ta kɔrɔya bɛɛ, Ala ka a to a sera ka den
woro; sabu Ala min ka layiri ta a ye, a lara a ra ko o ye kankelentigi le
ye.
12 O kosɔn o cɛ kelen min fanga tun banna ka ban, min tun surunyara
saya ra ka ban, o ka den caman sɔrɔ, ka caya i ko sankolo lolow, i ko
kɔgɔjida kɛnkɛn min tɛ se ka jate.
13 O mɔgɔw bɛɛ sara lanaya ra; Ala tun ka fɛn minw layiri ta o ye, o
ma o sɔrɔ, nka a kɛra i n'a fɔ o ɲa tun bɛ o ra, fɔ o bɛ ɲagari o kosɔn.
O yɛrɛ k'a fɔ ko olugu ye lonanw le ye dunuɲa ra yan, ko olugu ye
tɛmɛbagaw le ye.
14 Ayiwa, mɔgɔ minw bɛ o kuma ɲɔgɔn fɔ, o b'a yira ko olugu bɛ
sigiyɔrɔ wɛrɛ le ɲinina.
15 O bɔra yɔrɔ min na, ni o tun tora ka miiri o yɔrɔ ko ra, o tun bɛ
se ka cogo sɔrɔ ka kɔsegi o yɔrɔ ra.
16 Nka can ra, o tun bɛ yɔrɔ wɛrɛ le ɲinina, min ka fisa, o kɔrɔ ye
min bɛ sankolo ra. O le kosɔn Ala tɛ a yɛrɛ bonya o mɔgɔw ma, a bɛ
sɔn o ye ale wele ko o ta Ala; sabu a ka dugu dɔ labɛn o ye.
17 Lanaya le kosɔn, Ala ka Iburahima kɔrɔbɔ k'a flɛ minkɛ, a sɔnna
ka Isiyaka di k'a kɛ saraka ye. A tun bɛ a dencɛ kelenpe le dira; k'a
sɔrɔ Ala tun ka layiri ta a ye,
18 k'a fɔ a ye ko: «I bɛna duruja sɔrɔ Isiyaka le fɛ, i tɔgɔ bɛna la
duruja min na.»
19 A jigi tun b'a kan ko hali ni Isiyaka sara, ko se bɛ Ala ye ka a
lakunu ka bɔ saya ra. O kosɔn Ala ka a dencɛ kɔsegi a ma, sabu a kɛra
i n'a fɔ a tun k'a di ka ban.

---

* **11:4 11.4** Abila: Dɔw b'a fɔ ko Abɛli. † **11:4 11.4** Kabila: Dɔw b'a fɔ ko Kayɛn. ‡ **11:5 11.5** Henɔki ta ko fɔra Damina 5.18-24. **11:18 11.18** Nin kuma fɔra Damina 21.12; 22.1-14.

20 Lanaya le kosɔn, Isiyaka ka dugawu kɛ Yakuba ni Esawu ye lon
nataw ta ko ra.
21 Lanaya le kosɔn, Yakuba satuma ra, a tintinnin tora a ta bere kan
ka Ala bato, ka dugawu kɛ Yusufu dencɛw bɛɛ kelen kelen ye.
22 Lanaya le kosɔn, Yusufu sawagati sera minkɛ, a ka Izirayɛlimɔgɔw
bɔko fɔ Misiran jamana ra; a k'a fɔ ko o tagatɔ, o ye taga ni ale su kolow
ye.
23 Lanaya le kosɔn, cira Musa worora minkɛ, a worobagaw ka a dogo
fɔ karo saba, sabu o k'a ye ko a cɛ ka ɲi; o ma siran masacɛ ta sariya
latigɛnin ɲa.
24 Lanaya le kosɔn, cira Musa kɔrɔyara minkɛ, a ma sɔn ko o ye ale
wele ko Farawona denmuso dencɛ.
25 Ale ye tɔɔrɔ ni Ala ta mɔgɔw ye, o diyara a ye ka tɛmɛ jurumun
ta ɲanagbɛ kan, o min ye fɛn tɛmɛta ye.
26 A k'a ye ko ka tɔɔrɔ i ko Kisibaga* tɔɔrɔra cogo min na, ko nafa
bɛ o ra ka tɛmɛ Misiran naforo bɛɛ kan. A ɲa tun bɛ fɛn wɛrɛ ra, min
ye Ala ta baraji ye.
27 Lanaya le kosɔn, cira Musa bɔra Misiran, a ma siran masacɛ ta
dimi ɲa; a k'a ja gbɛlɛya, k'a kɛ i n'a fɔ a ɲa bɛ Ala ra, mɔgɔ tɛ Ala
min ye.
28 Lanaya le kosɔn, a ka Jɔnyaban ɲanagbɛ* sigi, k'a fɔ
Izirayɛlimɔgɔw ye ko o ye sagaden jori seriseri o ta bondaw kan, janko
ninminamɛlɛkɛ tɛmɛtɔ, a kana se Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw ma.
29 Lanaya le kosɔn, Izirayɛlimɔgɔw ka Kɔgɔjiwulen cɛtigɛ ka tɛmɛ,
k'a kɛ i n'a fɔ o bɛ tagamana dugukolojalan le kan. Misirankaw ko o
bɛ o ɲɔgɔn kɛ minkɛ, ji ka o bɛɛ datugu pewu.
30 Lanaya le kosɔn, Izirayɛlimɔgɔw ka Zeriko dugu lamini tere
wolonfla minkɛ, dugu laminikogow benna.
31 Lanaya le kosɔn, jatɔmuso Rahabu ma sa ni Alakanminabariw ye,
sabu Izirayɛlimɔgɔ minw tun nana jamana flɛ, a tun ka olugu minako
ɲa.
32 Ayiwa, ne yɛrɛ tɛna se ka a bɛɛ fɔ. Sabu wagati tɛna sɔrɔ ka kuma
Zedeyɔn ta ko ra, ani Baraki, ani Samusɔn, ani Zɛfite, ani Dawuda, ani
Samawilu, ani cira tɔw.
33 Lanaya le kosɔn, olugu sera masacɛw ra, o tagamana terenninya
kan; Ala ka fɛn minw layiri ta, o ka o sɔrɔ; o ka jaraw da datugu,
34 tasuma baraka dɛsɛra o kɔrɔ, o bɔsira kɛrɛkɛmuru boro; o tun ye
barakantanw ye, nka o ka baraka sɔrɔ; dɔw kɛra cɛfariw ye kɛrɛ ra,
ka jamana wɛrɛ mɔgɔw ta kɛrɛkɛdenw gbɛn ka o labori.
35 Lanaya kosɔn, muso dɔw ta mɔgɔw suw kununa ka di o ma.
O ka dɔw tɔɔrɔ kosɛbɛ, nka o ma sɔn mɔgɔ ye o bɔsi; o sɔnna saya
ma, janko ka kunu ka don ɲanamanya wɛrɛ ra, min ka fisa.
36 O ka dɔw lɔgɔbɔ, ka o bugɔ ni gbɛɲɛ ye; o ka dɔw yɛrɛ don
nɛgɛjɔrɔkɔ ra, ka o bla kaso ra.
37 O ka dɔw bon ni kabakuru ye ka o faga, ka dɔw minako juguya,
ka dɔw cɛtigɛ ni si ye, ka dɔw faga ni kɛrɛkɛmuru ye. O tun bɛ yaala
ka lamini; bagbolow, ani sagagbolow le tun bɛ o ta fani donta ye. Foyi
tun tɛ o boro, mɔgɔw ka o tɔɔrɔ ka o minako juguya.
38 Dunuɲamɔgɔw tun man kan ni o lanamɔgɔ minw ye, olugu le tun
bɛ yaala kongo kɔnɔ, ani kuruw kan ka lamini, ka dogo kuruwow ni
dingakolonw kɔnɔ.

39 O mɔgɔw bɛɛ ko diyara Ala ye o ta lanaya kosɔn; o bɛɛ n’a ta, Ala
ka fɛn minw layiri ta, o tun ma o sɔrɔ.
40 Ala tun ka fɛn wɛrɛ le latigɛ an bɛɛ ye, min ka fisa; a tun t’a fɛ
olugu ye o yɔrɔɲuman dafaninba sɔrɔ ka an to.

12

Lanabaga ka kan ka tɔɔrɔ muɲu

1 Ayiwa, i n’a fɔ o lanamɔgɔw jamaba ka an lamini, ka kɛ Ala ta kow
seerew ye, o ra, fɛn o fɛn bɛ kɛ doni ye an kunna, ani jurumun min kɛ
ka di ka melege an na, an ye o bɛɛ dabla; Ala ka bori min labɛn an ye,
an ye jija ka o bori kɛ.
2 An ye an ɲa lɔ Yesu ra, ale min ye an ta lanaya sindibaga ye, ani a
dafabaga. A ka gbengbenyiri* tɔɔrɔ sɔnmina, a ma o maroya jate fɛn
ye, sabu ɲagari min tun bɛ a ɲa, a ka a ɲa lɔ o le ra. Sisan a sigira Ala
ta masasiginan kininboroyanfan fɛ.
3 Aw ye miiri Yesu ma, ale min ka jurumunkɛbagaw ta juguya
sɔnmina; aw ye miiri o ma, janko aw fari kana faga, ka aw baraka
ban.
4 Sabu aw bɛ siyɛnta min na ni jurumun ye, aw ma o kɛ fɔ ka se saya
ma fɔlɔ.
5 Ala bɛ ladirikan minw fɔ aw ye i n’a fɔ a denw, aw ɲinana o kɔ
wa? A ko:
«Ne dencɛ, i kana Matigi ta korori jate fɛngbansan ye;
ni a ka i jaraki fana, i fari kana faga.
6 Sabu Matigi bɛ mɔgɔ min kanu, a bɛ o tigi koro;
a bɛ minw lɔn a denw ye, a ta bisan bɛ se olugu bɛɛ ma.»
7 Aw ye Ala ta korori sɔnmina; Ala bɛ aw jate a denw le ye, o kosɔn a
bɛ aw koro. Den juman le bɛ yi ko a fa tɛ a koro?
8 Ala bɛ a ta denw bɛɛ koro; ni a tɛ aw koro, o tuma aw kɛra sokɔfɛdenw
le ye, aw tɛ yɛrɛworodenw ye.
9 An worofaw tun bɛ an koro, nka an tun bɛ olugu bonya; o tuma an
Fa Ala min bɛ sankolo ra, ni ale bɛ an koro, an man kan ka an yɛrɛ
majigi ale ye ka tɛmɛ an worofaw kan janko an ye ɲanamanya sɔrɔ
wa?
10 An faw tun bɛ an koro wagati dɔɔnin dɔrɔn le, ka kaɲa ni o sago ye.
Nka Ala bɛ an koro an yɛrɛ ta nafa le kosɔn, janko an ye saninya i n’a
fɔ ale Ala yɛrɛ.
11 Can lo, korori damina ra a bɛ kɛ ɲanasisiko le ye; ɲagariko tɛ. Nka
o kɔ fɛ, o tigi karannin kɔ, a laban bɛ kɛ hɛra ni terenninya le ye.

Lanabagaw ka kan ka jija

12 O kosɔn minw borow sɛgɛra, olugu ye o borow lateren; minw
kinbirikunw baraka banna, olugu ye o kinbirikunw lateren.
13 Aw ye tagama sira terennin kan, janko minw baraka ka dɔgɔ,
olugu ye baraka sɔrɔ, o kana na sira bla.
14 Aw y’a to hɛra ye kɛ aw ni mɔgɔ bɛɛ cɛ; aw ye saninyari ɲini, sabu
ni saninyari tɛ, mɔgɔ si ɲa tɛna la Matigi kan.
15 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko mɔgɔ si kana na fɔn Ala ta nɛɛma kɔ.
Mɔgɔ si kana a to jusumangboya lilin ye sigi a jusukun na, fɔ ka na
falen, ka mɔgɔ caman jusu cɛn.

12:6 12.6 Nin kuma fɔra Zanaw 3.11-12.

16 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, mɔgɔ si kana kɛ jatɔ ye aw cɛ ra, walama
Alaɲasiranbari i n’a fɔ Esawu, min ka a ta kɔrɔya falen totasa kelen
kosɔn.
17 Aw yɛrɛ k’a lɔn ko o kɔ fɛ, a tun b’a fɛ ka a facɛ ta dugawu sɔrɔ
tuma min na, a facɛ banna a ra. A k’a daari fɔ ka ɲaji bɔ, nka a facɛ
tun ka min latigɛ ka ban, a ma se ka o yɛlɛma.
18 Aw ma gbara kuru dɔ le ra, mɔgɔ bɛ se ka maga min na, tasumaba
tun bɛ min kan, walama min yɔrɔ bɛɛ tun finna, k’a kɛ dibiba ye, ani
sanfɔɲɔ.
19 Aw fana ma burufiyɛkanba dɔ le mɛn, walama kumakanba dɔ. O
kumakan bonyakojugu fɛ, minw tun b’a mɛnna, olugu bɛɛ ja tigɛra; o
ko kuma wɛrɛ kana fɔ olugu ye tuun.
20 Sabu kuma min fɔra ko: «Hali ni bɛgan dɔ le ka maga kuru ra, o
ka kan ka bon ni kabakuru ye ka a faga,» o kuma ka siranya bla o ra.
21 O ka fɛn minw ye, o fɛnw siranya bonyakojugu fɛ, cira Musa ko
ale bɛ siranna, fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ.
22 Nka aw ta ma kɛ ten; aw gbarara min na, o ye Siyɔn kuru le ye,
Ala ɲanaman ta duguba; Zeruzalɛmu dugu min bɛ sankolo ra, ani a ta
mɛlɛkɛ waga camanw.
23 Aw gbarara Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ta jɛnkuru le ra minw
tɔgɔ sɛbɛra sankolo ra. Aw gbarara Ala le ra, min bɛna mɔgɔw bɛɛ
ta kiti tigɛ. Aw gbarara mɔgɔ terenninw ta ninw le ra, minw ta baara
dafara, ani o tagara Ala fɛ.
24 Aw gbarara Yesu le ra, ale min ka jɛnŋɔgɔnyakura* don an ni Ala
cɛ. Aw gbarara a jori ra, min seriserira an kosɔn; o jori ta kuma ka
fisa ni Abila* ta ye.
25 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi; min bɛ kuma aw fɛ ka aw ladi, aw kana ban
ka o lamɛn. Sabu minw tun bɛ Ala ta Kuma lase mɔgɔw ma dunuɲa
ra, mɔgɔ minw banna ka olugu lamɛn, o tigiw ma bɔsi. O tuma ni Ala
kan bɔra sankolo ra ka kuma an fɛ, ni an banna, an bɛna bɔsi cogo di?
26 O wagati ra a kumakan tun bɛ dugukolo yuguyugu; nka sisan a
ka layiri ta, ko: «Siɲaga wɛrɛ tuun, ne tɛna dugukolo dama yuguyugu
tuun, nka ne bɛna sankolo fana yuguyugu.»
27 A k’a fɔ minkɛ ko «siɲaga wɛrɛ tuun,» o b’a yira ko danfɛnw bɛna
yuguyugu ka bɔ o nɔ ra, ka tunu; fɛn banbariw le bɛna to.
28 O cogo ra, an bɛna kɛ masaya min na, o fɛnw si le tɛna bɔ o nɔ ra.
O kosɔn an ye Ala waleɲumanlɔn k’a bato, batori min ka di a ye; an
ye o kɛ ni bonya ni Alaɲasiran ye.
29 Sabu an ta Ala ka fari fana i ko tasuma min bɛ mɔgɔ jɛni fɔ ka a
ban.

13

Ladirikanw

1 Ne balemaw, aw ye jija ka to ka ɲɔgɔn kanu balemaya ra.
2 Aw ye aw hakiri to lonanw na ka o lajigi; sabu dɔw ka o kɛ fɔ ka
na mɛlɛkɛw lajigi o ta sɔ, k’a sɔrɔ o m’a lɔn.

12:21 12.20-21 Nin kuma fɔra Bɔri 19.20-21; Sariya 9.19. * **12:24 12.24** Abila: Dɔw b’a fɔ ko Abɛli. **12:26 12.26** Nin kuma fɔra Hagize 2.6.

3 Aw ye aw hakiri to kasodenw na, k'a kɛ i n'a fɔ aw yɛrɛ fana ye
kasoden dɔw le ye. Mɔgɔw bɛ minw tɔɔrɔra, aw ye aw hakiri to olugu
ra, k'a kɛ i n'a fɔ aw yɛrɛ farikolo le bɛ tɔɔrɔra.
4 Mɔgɔ bɛɛ ka kan ka furu bonya. Furucɛ ni furumuso man kan ka o
ta layɔrɔ lanɔgɔ, sabu Ala bɛna kiti tigɛ jatɔw, ani jɛnɛyakɛbagaw kan.
5 Aw kana aw ta ɲanamanya ju sigi wari nege kan. Min bɛ aw boro,
o ye aw wasa; sabu Ala yɛrɛ k'a fɔ ko: «Ne tɛna i kelen to, ne tɛna
taga ka i to.»
6 O kosɔn an bɛ se ka an ja gbɛlɛya k'a fɔ ko:
«Matigi le ye ne dɛmɛbaga ye,
ne tɛna siran foyi ɲa.
Adamaden bɛ se ka mun le kɛ ne ra?»
7 Aw ta ɲamɔgɔ minw ka Ala ta Kuma lase aw ma, aw ye aw hakiri
to olugu ra. O laban kɛra min ye, aw ye o kɔrɔsi, ka o ta lanaya ladegi.
8 Yesu Kirisita tun bɛ cogo min na kunu, a bɛ o cogo kelen na bi, a
bɛna kɛ o cogo kelen na wagati bɛɛ.
9 Ne balemaw, aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri ni karankura suguya
bɛɛ ye. Ni Ala ta nɛɛma ka baraka don mɔgɔ jusukun na, o le ka ɲi;
domunifɛnw ta sariyaw tɛ se ka baraka don mɔgɔ jusukun na, sabu
minw tugura o sariyaw kɔ, o ma foyi ɲa olugu ye.
10 Sarakabɔnan bɛ anw Yahudiyaw fɛ, nka minw bɛ saraka bɔ o
sarakabɔnan kan fanibon kɔnɔ, olugu tɛ se ka o sarakaw domu.
11 Sarakalasebagaw kuntigiba* tun bɛ don ni bɛgan minw jori ye
yɔrɔ saninmanba* kɔnɔ, ka jurumun kafari, o bɛganw sogo tun bɛ
jɛni dugu kɔ fɛ le.
12 O kosɔn, o ka Yesu fana tɔɔrɔ, ka a faga dugu kɔ fɛ, janko ka
mɔgɔw saninya ni a yɛrɛ jori ye.
13 O ra, an ye bɔ ka taga a fɛ dugu kɔ fɛ, janko mafiyɛnyari min sera
a ma, o ye se an fana ma.
14 Sabu dugu tɛ an fɛ yan, an bɛ se ka to min kɔnɔ tuma bɛɛ; dugu
min bɛna na ka bɔ Ala fɛ, an bɛ o le ɲinina.
15 O kosɔn an ye Ala tandori kɛ an ta saraka ye tuma bɛɛ Yesu baraka
ra; o kɔrɔ ye ko an ye Ala tɔgɔ tando an da ra tuma bɛɛ.
16 Aw kana ɲina ka koɲuman kɛ, ani ka ɲɔgɔn sɔn; sabu o saraka
ɲɔgɔnw le ka di Ala ye.
17 Aw ye aw ta ɲamɔgɔw kan mina, ka aw yɛrɛ majigi o ye. Sabu
olugu le bɛ aw nin kɔrɔsibagaw ye; Ala bɛna olugu le ɲininka sini. Aw
y'a to o ye o baara kɛ ni ɲagari ye, o ŋunatɔ kana a kɛ, sabu aw fana
tɛna nafa sɔrɔ o ra.
18 Aw ye to ka Ala daari an ye. An b'a miiri ko an jusukun tɛ an
jaraki foyi ra, sabu an b'a fɛ ka tagama cogo ɲanaman na fɛn bɛɛ ra.
19 Ne b'a fɔ k'a gbɛlɛya ko aw ye Ala daari ne ye, janko ne ye kɔsegi
aw ma joona.

Fori laban

20 Hɛra tigi Ala min ka sagagbɛnbagaba, an kɔrɔsibaga, an Matigi
Yesu lakunu ka a bɔ saya ra, ka jɛnɲɔgɔnya banbari don ni an ye a jori
baraka ra,

13:5 13.5 Nin kuma fɔra Sariya 31.6,8; Yosuwe 1.5. **13:6 13.6** Nin kuma fɔra Zaburu 118.6.

21 ale ye aw dɛmɛ, janko aw ye se ka koɲuman suguya bɛɛ kɛ, k’a
sago kɛ. Min ka di a ye, a ye a to an ye se ka o kɛ Yesu Kirisita baraka
ra. An ye nɔɔrɔ la ale Yesu tɔgɔ le kan wagati bɛɛ! Amina.
22 Ne balemaw, ne ka ladirikan minw fɔ, ne bɛ aw daari ko aw ye o
muɲu; sabu a man ca.
23 Ne b’a fɛ aw y’a lɔn ko an balemacɛ Timote bɔra kaso ra. Ni a
kɔnna ka se ne fɛ yan, ale ni ne bɛna taga bɔ aw ye.
24 Aw ye aw ta ɲamɔgɔw bɛɛ fo, ani Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ.
An balema minw bɛ Itali, olugu bɛ aw fo.
25 Ala ye nɛɛma aw bɛɛ ye.

YAKUBA
ka lɛtɛrɛ min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Yakuba min tun ye Yesu balemacɛ ye, ale le ka nin kitabu sɛbɛ. Ale le tun kɛra lanabagaw ɲamɔgɔ ye Zeruzalɛmu. Ka kaɲa ni a yɛrɛ ta kuma ye, nin kitabu sɛbɛra Yahudiya lanabagaw le ye: A ko: «Yahudiya lanabaga minw bɔra o ta jamana ra ka janjan dunuɲa fan bɛɛ ra, ne bɛ nin sɛbɛ cira olugu le ma» (1.1).

Yakuba bɛ lanabagaw ladi, janko o ye kɛ mɔgɔ hakirimanw ye, ka o tagamacogo lɔn dunuɲa kɔnɔ, ka o yɛrɛ kɔrɔsi tɔɲɔri ni jurumun suguya bɛɛ ma. O ka kan ka yɛrɛbonya ni wasoya dabla, ani kɛrɛ ni nafigiya ni mɔgɔkɔrɔfɔ ni natabaya. O ka kan ka o yɛrɛ kɔrɔsi Setana ta nɛgɛri ra. O man kan ka mɔgɔw fisaya ni ɲɔgɔn ye; o ka kan ka lanaya sira tagama, ka saninya, ka o yɛrɛ majigi, ka Ala daari, ka muɲu, ka Ala ta hakiritigiya ɲini.

Yakuba b'a fɔ fana k'a gbɛlɛya, ko lanabaga ta kɛwalew le bɛ a ta lanaya yira.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1)*
Lanaya ni hakiritigiya *(1.2-8)*
Fagantanya ni naforotigiya *(1.9-11)*
Fɛn minw bɛ mɔgɔ nɛgɛ k'a bla kojugu ra *(1.12-18)*
Ɲɔgɔnlamɛnni ni kɛwaleɲumanw *(1.19-27)*
Lanabagaw man kan ka mɔgɔ dɔw fisaya dɔw ye *(2.1-13)*
Lanaya ni kɛwaleɲumanw *(2.14-26)*
Lanabaga ka kan ka se a da kɔrɔ *(3)*
Lanabaga tagamacogo *(4.1–5.6)*
Muɲuri ni Aladaari *(5.7-20)*

Yakuba ta fori

1 Ne Yakuba, ne min ye Ala ni Matigi Yesu Kirisita ta baaraden ye,
ne bɛ ni sɛbɛ ci Ala ta mɔgɔw ta gba tan ni fla ma, minw janjanna
dunuɲa fan bɛɛ ra; ne bɛ aw fo.

Lanaya ni hakiritigiya

2 Ayiwa, ne balemaw, ni tɔɔrɔ o tɔɔrɔ ka se aw ma, aw ye o mina ka
o kɛ ɲagariko le ye.
3 Sabu ni Ala bɛ aw ta lanaya kɔrɔbɔ, o bɛ aw karan muɲuri ra.
4 Aw y'a to aw ta muɲuri ye bonya ka se a seyɔrɔ ra, o le bɛ aw kɛ
mɔgɔ dafaninw ye, ani mɔgɔ mɔninw ye; foyi tɛna aw jɛn tuun.
5 Ni hakiritigiya ka mɔgɔ min jɛn aw ra, o tigi ye a daari Ala fɛ, Ala
bɛna a di a ma. Ala bɛ diri kɛ mɔgɔ bɛɛ ma ka kaari; a fana tɛ fɛn di
mɔgɔ ma ka sɔrɔ ka i jaraki.
6 Nka a tigi ye a daari ni lanaya ye, a kana sigiya; sabu mɔgɔ min bɛ
sigiya, o tigi bɛ i ko kɔgɔji jikuruw, fɔɲɔ bɛ minw lamaga ka o ɲɔniɲɔni
ka taga fan bɛɛ fɛ.
7 O tigi kana a miiri fiyewu ko a bɛ se ka fɛn sɔrɔ Matigi fɛ.
8 Mɔgɔ jusuflatigi lo; a tɛ lɔ kan kelen kan a ta ko si ra.

Fagantanya ni naforotigiya

9 Ayiwa, balema fagantan ye ɲagari, sabu Ala bɛna o kɔrɔta.
10 Nka balema naforotigi, ni Ala ka ale majigi, ale ye ɲagari o ra,
sabu a bɛna tɛmɛ i ko binfiyeren.
11 Tere bɛ wuri ni a ta fundɛninba ye ka bin ja, a fiyeren bɛ bɔn,
a dawula bɛ tunu. Naforotigi fana bɛna tunu o cogo ra ka bɔ a ta
kokɛtaw cɛ ra.

Fɛn minw bɛ mɔgɔ nɛgɛ k'a bla kojugu ra

12 Mɔgɔ min bɛ kɔrɔbɔri tɔɔrɔ sɔnmina, o tigi ta ɲana; sabu ni a tora
lanaya ra, kɔrɔbɔri kɔ fɛ, a bɛna ɲanamanya masafugula sɔrɔ, Matigi
ka min layiri ta a kanubagaw ye.
13 Nka ni mɔgɔ min nɛgɛra ka bla kojugu ra, o tigi kana a fɔ ko Ala
le ka ale nɛgɛ dɛ! Sabu foyi tɛ se ka Ala nɛgɛ ka a bla kojugu ra, Ala
fana tɛ mɔgɔ nɛgɛ k'a bla kojugu ra.
14 Nka mɔgɔ bɛɛ kelen yɛrɛ ta nege le bɛ a sama ka a nɛgɛ ka a bla
kojugu ra.
15 Ni nege ka kɔnɔ ta, a bɛ jurumun woro; ni jurumun kɔgɔra, ale
bɛ saya woro.
16 Ayiwa, ne balema kanuninw, aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri.
17 Fɛn o fɛn bɛ di mɔgɔ ma, ni a ka ɲi, ni a dafanin lo, o bɛɛ bɛ
bɔ sankolo ra, Fa Ala le fɛ, min ye sankolo yeelenw danbaga ye. A tɛ
yɛlɛma ka bɔ a cogo ra i ko suma bɛ yɛlɛmayɛlɛma cogo min na.
18 A k'a latigɛ ka ɲanamanyakura di an ma a ta cankuma baraka ra;
a ka o kɛ, janko an ye kɛ danfɛnw bɛɛ ra fɔlɔw ye.

Lamɛnni ani kɛwale

19 Ne balema kanuninw, aw ka kan ka nin kow lɔn! Mɔgɔ bɛɛ ka
kan ka teliya lamɛnni ta fan fɛ, ka sumaya kuma ta fan fɛ, ka sumaya
fana dimi ta fan fɛ.
20 Sabu mɔgɔ diminin tɛ se ka Ala ta terenninya sira tagama.
21 O kosɔn aw ye ko saninyabariw bɛɛ dabla, ani juguya suguya bɛɛ.
Ala ta kuma min danna aw jusukun na, aw ye sɔn o ma ni yɛrɛmajigiya
ye; o le bɛ se ka aw nin kisi.
22 Ala ta Kuma bɛ min fɔ, aw ye o kɛ; aw kana dan a lamɛnni dɔrɔn
ma, ka aw yɛrɛ lafiri.
23 Sabu mɔgɔ min bɛ Ala ta Kuma lamɛn, ni a tɛ a kɛ, o tigi bɛ i ko
mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ ɲada flɛ dugalen na.
24 Ni a ka a yɛrɛ flɛ ka ban, a bɛ taga; a ɲada tun bɛ cogo min na, a
bɛ ɲina o kɔ o yɔrɔnin bɛɛ.
25 Nka sariya dafanin min bɛ an kisi ka an kɛ an yɛrɛ ta ye, ni mɔgɔ
min ka se ka o karan ka ɲa, ka jija a kan, a ka min mɛn ni a ma ɲina
o kɔ, nka ni a ka o sira tagama, o tigi ta kokɛtaw bɛna ɲa a boro.
26 Ni a bɛ mɔgɔ dɔ kɔnɔ ko ale bɛ Alasira kan, k'a sɔrɔ a tɛ se a da
kɔrɔ, o tigi bɛ a yɛrɛ lafirira le; a ta Alasira tagama ye gbansan le ye.
27 An Fa Ala bɛ Alasira min jate Alasira ɲanaman ye, ani Alasirasɔbɛ,
o le ye nin ye: feritaw ni muso cɛ sanin minw bɛ sɛgɛ ra, ka an janto
olugu ra, ani ka an yɛrɛ mabɔ dunuɲa ta ko saninyabariw ra.

2

Minw bɛ mɔgɔw fisaya ni ɲɔgɔn ye

1 Ayiwa, ne balemaw, aw bɛ lanaya min na, an Matigi, nɔɔrɔtigi Yesu
Kirisita ra, aw kana mɔgɔw fisaya ni ɲɔgɔn ye o sira kan.
2 Ayiwa, ni mɔgɔ dɔ nana don aw ta jɛnkuru cɛ ra, sanin bororanɛgɛ
bɛ a boro ra, fani dawulaman dɔ b'a ra, k'a sɔrɔ fagantan dɔ fana nana
don ni deregekolon dɔ ye;
3 ni aw ɲabɔra faniɲumantigi fɛ ka o bonya, k'a fɔ a ye ko: «Hakɛ
to, i ye na sigi yan, nin yɔrɔ le ka ɲi», k'a fɔ fagantan ye ko: «Ele ye
lɔ i kɔrɔ o yɔrɔ ra yi», walama ko: «I sigi dugu ma ne sen kɔrɔ yan»,
4 ayiwa, ni aw ka o kɛ o, aw ma dɔ le fisaya ni dɔ ye wa?
Miiriyajuguw le m'a to aw ka o ko latigɛ wa?
5 Ne balema kanuninw, ne ko: minw ye fagantanw ye dunuŋa ra
yan, yala Ala le ma olugu fana ɲanawoloma, janko o ye kɛ fɛntigiw ye
lanaya ra wa? Ala ma o ɲanawoloma fana, janko Masaya* min layiri
tara Ala kanubagaw ye, olugu fana ye o sɔrɔ wa?
6 K'a sɔrɔ aw bɛ fagantanw dɔgɔyara! Naforotigiw le tɛ aw minako
juguyara, ka aw mina jagboya ra ka taga ni aw ye kititigɛyɔrɔw ra wa?
7 Tɔgɔɲuman min lara aw ra, olugu le tɛ o tɔgɔ cɛnna wa?
8 Ala ka sariyaba min latigɛ a ta Masaya* ra k'a sɛbɛ ko: «I ka kan ka
i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ,» ni aw bɛ o sira tagama, o ye koɲuman
le ye.
9 Nka ni aw bɛ mɔgɔ dɔw fisaya ni dɔw ye, aw bɛ jurumun le kɛra;
sariya bɛ aw jaraki, sabu aw ye sariya cɛnbaga le ye.
10 Ni mɔgɔ min ka sariya bɛɛ tagama, nka ni a ka hali kelenpe cɛn,
a kɛra i n'a fɔ o tigi k'a bɛɛ le cɛn.
11 Sabu Ala min k'a fɔ ko: «I kana jɛnɛya kɛ», ale Ala kelen le ko
fana ko: «I kana mɔgɔ faga.» O ra, hali ni ele ma jɛnɛya kɛ, ni i ka
mɔgɔ faga, i ka sariya cɛn le*.
12 Sariya min ka aw kɛ aw yɛrɛ ta ye, kiti bɛna tigɛ aw kan ka kaɲa
ni o le ye; o kosɔn aw ye aw kumacogo ni aw ta kɛwalew kɛ ka kaɲa
ni o miiriya ye.
13 Ni mɔgɔ min ma hina tɔw ra, kiti lon na hina tɛna kɛ o tigi ra fana;
nka Ala ta hina bɛ se ka mɔgɔ kisi kiti ma.

Lanaya ni kɛwaleɲumanw

14 Ayiwa, ne balemaw, ni mɔgɔ dɔ ko lanaya bɛ ale fɛ, ni o tigi tɛ
kɛwaleɲumanw kɛra, o lanaya bɛ mun le ɲa? O lanaya ɲɔgɔn bɛ se ka
mɔgɔ kisi wa?
15 Ni a kɛra ko fani donta tɛ aw balemacɛ dɔ fɛ, walama aw
balemamuso dɔ fɛ, ni domuni fana tɛ a boro lon bɛɛ,
16 ni aw dɔ k'a fɔ olugu ye ko: «Ala ye hɛra kɛ aw ye, ne balemaw;
aw ye taga fani don ka nɛnɛ bɔ aw yɛrɛ ra, ka domuni kɛ ka fa.» K'a
sɔrɔ o mako bɛ min na, aw ma o di o ma; o kuma bɛ mun le ɲa?
17 Lanaya fana bɛ ten; ni i tɛ kɛwaleɲumanw fara a kan, o tuma i ta
lanaya sanin lo.
18 Nka mɔgɔ dɔ bɛna a fɔ ko «ele ko lanaya le bɛ ele fɛ; nka ne kɔni
bɛ kɛwaleɲumanw le kɛ. Ayiwa, ele min tɛ kɛwaleɲuman kɛra, ele
ye i ta lanaya yira ne ra; ne fana bɛna ne ta lanaya yira i ra ne ta
kɛwaleɲumanw sababu ra.»

---

* **2:11 2.11** Nin kuma fɔra Bɔri 20.13,14; ani Sariya 5.17,18.

19 Ele ko, ko i lara a ra ko Ala kelenpe le bɛ yi, o ka ɲi kɛ; nka hali
jinaw lanin bɛ o ra; olugu yɛrɛ bɛ siran Ala ɲa fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ.
20 Ele mɔgɔ hakirintan, yala i b'a fɛ k'a faamu ko kɛwaleɲuman tɛ
lanaya min na, ko o lanaya ye gbansan le ye wa?
21 Ala ma an bɛmacɛ Iburahima jate mɔgɔ terennin ye a ta kɛwalew
le kosɔn wa? Sabu a sɔnna k'a dencɛ Isiyaka la sarakabɔnan kan, ko
a b'a kɛ saraka ye.
22 Aw m'a ye, a ta lanaya yirara a ta kɛwalew fɛ; kɛwalew fana k'a
ta lanaya dafa.
23 O cogo ra, Kitabu kuma kɛra can ye, ko: «Iburahima lara Ala
kumakan na, Ala k'a jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn», fɔ Ala
ka a wele ko a teri.
24 Aw m'a ye, Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye a ta kɛwaleɲumanw
kosɔn; lanaya dama tɛ.
25 Ala ma jatɔmuso Rahabu fana jate mɔgɔ terennin ye a ta
kɛwaleɲuman le kosɔn wa? Sabu a ka Izirayɛlimɔgɔw ta ciradenw
minako ɲa, ka sɔrɔ ka o bla ka taga sira wɛrɛ fɛ.
26 Ni nin tɛ farikolo ra, a sanin lo cogo min na, ni kɛwaleɲuman tɛ
lanaya min na, o lanaya fana sanin lo.

3

Adamaden nɛnkun bɛ cɛnri min kɛ
(Matiyu 12.33-37)

1 Ayiwa, ne balemaw, aw caman kana teliya k'a fɔ ko aw bɛ kɛ
karamɔgɔw ye; aw yɛrɛ k'a lɔn ko anw karamɔgɔw ta kiti bɛna gbɛlɛya
ka tɛmɛ tɔw ta kan.
2 An bɛɛ bɛ firi cogo caman na. Ni a kɛra ko mɔgɔ min tɛ firi
kumacogo ra fiyewu, o tigi kɔni ye mɔgɔ dafanin le ye; a bɛ se ka
a yɛrɛ mina a ta kokɛtaw bɛɛ ra.
3 Ni an ka karafe don so da ra, ko a ye taga an ɲanayɔrɔ ra, o tuma
so ta koɲa bɛɛ bɛ anw le boro.
4 Aw ye jirakurunbaw fana flɛ; o ka bon, fɔɲɔba bɛ o ɲɔni ka taga,
nka kurunborinan fitini dɔ le bɛ o ra; o le bɛ o lataga kurunboribaga
ɲanayɔrɔ ra.
5 Adamaden nɛnkun fana ye a farikolo yɔrɔ fitini dɔrɔn le ye, nka a
bɛ a yɛrɛ bonya, ka kumabaw le fɔ.
Tasuma fitini, o le bɛ tuba jɛni.
6 Nɛnkun fana ye tasuma le ye; dunuɲa ta kojuguw bɛɛ sigiyɔrɔ lo. A
bɛ an farikolo ra; a bɛ farikolo yɔrɔ tɔw bɛɛ lanɔgɔ. A bɛ i ko jahanama
tasuma le b'a ra; a bɛ se ka mɔgɔ ta dunuɲalatigɛ bɛɛ cɛn.
7 Kongosogo suguya bɛɛ, ani kɔnɔw, ani fɛn fofotaw, ani jirafɛn
suguya bɛɛ, o bɛɛ bɛ se ka nɛgɛ, ka o koro; adamaden sera ka o bɛɛ
mina ka o koro.
8 Nka adamaden nɛnkun wa, mɔgɔ si tɛ se ka o koro! Fɛnjugu lo; a
tɛ se ka mina k'a kɛ mɔgɔ sago ye. A fanin lo baga ra, baga min bɛ
mɔgɔ faga.
9 An bɛ an Fa, Matigi Ala tando nin nɛnkun min ye, an bɛ mɔgɔw
danga ni o nɛnkun kelen ye, k'a sɔrɔ o mɔgɔw danna ka kaɲa ni Ala
yɛrɛ cogo ye.

2:23 2.23 Nin kuma fɔra Damina 15.6.

10 Ala tandori bɛ bɔ da min fɛ, mɔgɔdangakan bɛ bɔ o da kelen fɛ!
Ne balemaw, a man kan ka kɛ ten.
11 Ji diman ni ji kunaman bɛ se ka woyo ka bɔ bununda kelen fɛ wa?
12 Ne balemaw, torosun bɛ se ka oliviyeden kɛ wa? Walama rɛzɛnsun
bɛ se ka toroden kɛ wa? Ayiwa, kɔgɔ bɛ bunun min ta ji ra, ji diman
tɛ se ka bɔ o bunun kelen na.

Hakiritigiya min bɔra sankolo ra

13 Ayiwa, jɔn le bɛ aw ra, ko a ye hakiritigi ye, ko a ka ko lɔn? O
tigi ye o yira a kɛwalew fɛ: tagamacogoɲuman, ani sabari; o le ye
hakiritigiya sira ye.
14 Nka ni ɲangboyajugu ni sangaɲɔgɔnmaya le bɛ aw jusu ra, o tuma
aw kana aw yɛrɛ bonya, ka faninya tigɛ, ka ban can ma.
15 O hakiritigiya ma bɔ sankolo ra Ala fɛ dɛ, a sɔrɔra dugukolo kan
yan le, adamadenw yɛrɛ ta hakiritigiya lo, a bɔra Setana le ra.
16 Sabu ɲangboya ni sangaɲɔgɔnmaya bɛ yɔrɔ o yɔrɔ, koɲagamininw
le bɛ kɛ o yɔrɔ ra, ani kojugu suguya bɛɛ.
17 Nka hakiritigiya min bɔra sankolo ra Ala fɛ, a fɔlɔ, o saninyanin
lo, o kɔ, hɛra b'a ra, sabari b'a ra, a bɛ bɛn le ɲini, hina caman b'a ra,
ani koɲuman; a tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra, flankafuya tɛ a ra.
18 Minw bɛ hɛra ɲini, olugu bɛ o ta baara kɛ hɛra le ra, ka o baara
tɔnɔ kɛ terenninya ye.

4

Lanabaga jusuflatigi
(Piyɛri fɔlɔ 5.5-9)

1 Ayiwa, kɛrɛw ni sɔsɔri minw bɛ aw cɛ ra yi, mun le bɛ na ni o ye?
Negejugu minw ka aw jusu fa, o le tɛ aw blara o ra wa?
2 Aw bɛ ɲabɔ fɛn caman fɛ, nka aw t'a sɔrɔ. Mɔgɔfagajusu ni
ɲangboya bɛ aw ra; nka aw bɛ min kɔ, aw tɛ o sɔrɔra. Kɛrɛ ni sɔsɔri
bɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ. Aw bɛ min fɛ, aw tɛ o sɔrɔ, sabu aw tɛ a daarira
Ala fɛ.
3 Hali ni aw b'a daari fana, aw tɛ se k'a sɔrɔ, sabu aw t'a daari ni
ŋaninyaɲuman ye; aw b'a daari aw yɛrɛ ta negejugu ta nafa le kosɔn.
4 Aw jɛnɛyakɛbaga*! Aw m'a lɔn ko ni mɔgɔ min bɛ dunuɲa ta kow
kanu, o tigi ye Ala jugu le ye wa? O ra, ni mɔgɔ min ko a bɛ dunuɲa
kɛ a teri ye, o tigi bɛ Ala jugu le ye.
5 Ala ta Kuma bɛ min fɔ, aw b'a miiri ko o fɔra gbansan le wa? A
ko: «Ala Nin min bɛ aw kɔnɔ, o b'a fɛ ko aw ye bla danna ka kɛ Ala
kelenpe le ta ye.»
6 O bɛɛ n'a ta, Ala bɛ nɛɛmaba le di an ma. O kosɔn a sɛbɛra ko:
«Ala bɛ wasobagaw kɛrɛ, nka a bɛ nɛɛma mɔgɔ sabarininw ye.»
7 O le kosɔn aw ye aw yɛrɛ majigi Ala ye. Aw ye Setana kɛrɛ; ni o
kɛra, a bɛna bori ka a mabɔ aw ra!
8 Aw ye aw yɛrɛ madon Ala ra; ni o kɛra, Ala fana bɛna madon aw
ra. Aw jurumunkɛbagaw, aw ye aw boro ko ka bɔ jurumun na! Aw
jusuflatigiw, aw ye aw jusukun saninya.

---

* **4:4 4.4** Jɛnɛya: Ni lanabaga bɛ dunuɲa kanu, o bɛ i n'a fɔ jɛnɛya, sabu a k'a kan di Ala min na, a bɛ bɔ o kɔ ka taga ala wɛrɛ le nɔ fɛ. **4:6 4.6** Nin kuma fɔra Zanaw 3.34; Piyɛri fɔlɔ 5.5.

9 Aw ye lɔ a ra ko aw ye barakantanw ye, ka kasi fɔ ka ɲaji bɔ. Aw
ye aw ta yɛrɛko yɛlɛma k'a kɛ kasi ye, ka aw ta ɲagari kɛ jusukasi ye.
10 Aw ye aw yɛrɛ majigi Matigi ɲa kɔrɔ; ni o kɛra, a bɛna aw kɔrɔta.

Lanabagaw man kan ka ɲɔgɔn jaraki

11 Ayiwa, ne balemaw, aw kana kumajugu fɔ ɲɔgɔn ma. Mɔgɔ min
bɛ kumajugu fɔ a balema ma, walama min bɛ a balema jaraki, o tigi
bɛ kumajugu fɔ sariya le ma, ka sariya* jaraki. K'a sɔrɔ ni i bɛ sariya
jaraki, o tuma, i tɛ sariya sira tagamabaga ye, i kɛra a jarakibaga le ye.
12 Ala kelen le ye sariya sigibaga ye, ani kititigɛbaga; ale le bɛ se ka
mɔgɔ kisi, walama ka mɔgɔ halaki. Nka ele mɔgɔ gbansan, ele ye jɔn
ye, ko i bɛ i balema jaraki?

Lanabaga man kan ka a yɛrɛ bonya

13 Ayiwa, sisan aw minw bɛ to k'a fɔ: «Bi, walama sini an bɛna taga
dugu nin na, an bɛna san kelen kɛ yi, an bɛna jago kɛ ka tɔnɔba sɔrɔ.»
14 K'a sɔrɔ fɛn min bɛna kɛ aw ra sini, aw tɛ o lɔn. Aw ta
dunuɲalatigɛ bɛ i ko bugun; ni bugun bɔra, ni a ka wagati fitini kɛ
dɔrɔn, a bɛ tunu.
15 Aw tun ka kan k'a fɔ le ko: «Ni Matigi sɔnna, ka an to si ra, ayiwa,
an bɛna nin ni nin kɛ.»
16 Nka sani aw ye o fɔ, aw ka kobaba minw latigɛ, aw bɛ aw yɛrɛ
bonya o kosɔn. O yɛrɛbonya ɲɔgɔn man ɲi!
17 Ayiwa, ni mɔgɔ min ka koɲuman kɛcogo lɔn, ni a m'a kɛ, o tigi ka
jurumun le kɛ.

5

Naforotigiw ta kɛwalejuguw

1 Ayiwa, sisan, aw naforotigiw, aw ye mɛnni kɛ! Bɔnɔ minw bɛ aw
ɲa, aw ye kasi, ka kule o kosɔn.
2 Aw ta naforow torira, bagabaga donna aw ta faniw na.
3 Son donna aw ta sanin ni aw ta warigbɛw ra; o son le bɛna kɛ seere
ye ka aw jaraki, ka aw farisogo domu i ko tasuma. Aw ka naforow lajɛn
k'a bla dunuɲa labanwagati le ra!
4 A flɛ, baaradenw ka aw ta forow siman tigɛ, nka aw ma sɔn ka
o sara! O baaradenw kasira ni aw tɔgɔ ye minkɛ, o kasikan sera
Fangatigi Ala ma.
5 Aw ka aw ta dunuɲalatigɛ kɛ kodimanw dama le ra, ka aw
sagonankow bɛɛ kɛ. Fɛn o fɛn ko tun bɛ aw jusu ra, aw ka o bɛɛ
diyabɔ, ka fa, ka aw fagalon le makɔnɔ.
6 Aw ka mɔgɔ jarakibari jaraki, ka a faga; a fana ma aw kɛrɛ.

Muɲuri

7 O kosɔn, ne balemaw, aw kɔni ye muɲu fɔ ka taga Matigi nalon se.
Aw m'a ye, sɛnɛkɛbaga bɛ muɲu k'a ta dugukolo siman makɔnɔ, nafa
bɛ o siman min na; a bɛ muɲu kosɛbɛ fɔ ka taga a to sanji fɔlɔ ni sanji
laban ye na.
8 Aw fana ye muɲu o cogo le ra; aw ye aw ja gbɛlɛya, sabu Matigi
nawagati surunyara.
9 Ne balemaw, aw kana dimi ɲɔgɔn kɔrɔ, janko kiti kana na ben aw
kan; sabu kititigɛbaga lɔnin bɛ da ra ka ban.

10 Ne balemaw, cira minw tun ka Matigi ta kuma waajuri kɛ, olugu
tɔɔrɔra cogo min na, ka o tɔɔrɔw bɛɛ muɲu, aw ye o cogo flɛ, ka o
muɲu ɲɔgɔn ladegi tɔɔrɔ wagati ra.
11 Can lo, mɔgɔ minw ka tɔɔrɔ muɲu ka to lanaya ra, an ko olugu
ma ko o ta ɲana. Ayuba ka tɔɔrɔ sɔnmina cogo min na, aw ka o ko
mɛn; Matigi ka min kɛ a ye fana a laban na, aw ka o lɔn; sabu Matigi
ta hina ni a ta ɲumanya ka ca.
12 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ min gbɛlɛya aw ma, o ye ko aw kana
kari ni sankolo, walama ni dugukolo ye, walama ka kari ni fɛn wɛrɛ
tɔgɔ ye. Kuma min jaabi ye «ɔnhɔn» ye, aw y'a fɔ «ɔnhɔn»; min jaabi
ye «ɔn-ɔn» ye, aw y'a fɔ «ɔn-ɔn»*, janko kiti kana ben aw kan.

Baraka bɛ Aladaari ra

13 Ayiwa, yala mɔgɔ dɔ bɛ aw cɛ ra, tɔɔrɔ bɛ min kan wa? O tigi ye
Ala daari. Yala dɔ ka ɲagariko sɔrɔ? O tigi ye Ala tandodɔnkiriw la.
14 Yala dɔ bɛ aw ra min man kɛnɛ wa? O tigi ye lanabagaw ta jɛnkuru
cɛkɔrɔbaw wele; cɛkɔrɔbaw bɛna Ala daari a ye ka turu mun a ra
Matigi tɔgɔ ra.
15 O daariri min kɛra ni lanaya ye, o bɛna banabagatɔ kɛnɛya, Matigi
bɛna a lawuri; ni a kɛra ko a ka jurumun dɔw kɛ fana, Matigi bɛna o
yafa a ma.
16 Ayiwa, o ra, aw ye lɔ aw ta jurumunw na ka o fɔ ɲɔgɔn ye, ka
Ala daari ɲɔgɔn ye, janko aw ye kɛnɛya. Mɔgɔ terennin ta Aladaari
barakaman, o fana ka bon kosɛbɛ.
17 Cira Iliya† tun ye adamaden le ye i ko anw: nka a ka Ala daari
k'a gbɛlɛya ko sanji kana ben minkɛ, sanji ma ben fɔ san saba ni karo
wɔɔrɔ.
18 O kɔ, a ka Ala daari tuun ko sanji ye ben; sanji benna. Dugukolo
yiriw ni a simanw denna tuun.
19 Ne balemaw, aw ra ni dɔ firira ka can sira bla, ni mɔgɔ wɛrɛ kɛra
sababu ye ka o tigi kɔsegi can sira kan,
20 o tuma, aw ka kan k'a lɔn ko ni mɔgɔ min ka jurumunkɛbaga labɔ
a ta firiri sira kan, o tigi ka a nin le kisi saya ma; o fana bɛ kɛ sababu
ye ka jurumun camanba datugu.

---

* **5:12 5.12** Yesu tun ka nin kumaw fɔ (Matiyu 5.34-37). † **5:17 5.17** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

PIYƐRI
ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Piyɛri le ye nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ye. Nin lɛtɛrɛ yɔrɔ dɔw faamu ko ka gbɛlɛn. Dɔw b'a miiri ko Silasi le k'a sɛbɛ gɛrɛkikan na Piyɛri ye (5.12).

Yahudiya lanabaga minw tun bɛ Azi mara ra, Piyɛri bɛ kuma olugu le fɛ; a bɛ o karan ka o ja gbɛlɛya, ko o ye jija ka to Yesu Kirisita ta Kibaro Diman* sira kan. Hali ni tɔɔrɔ ka caya cogo o cogo, o ka kan ka Yesu yɛrɛ le flɛ. Lanabagaw bɛna nɔɔrɔba min sɔrɔ Ala ta Masaya* ra, o ni dunuɲa ta tɔɔrɔw tɛ se ka suma. O kosɔn lanabaga ka kan ka ɲagari hali tɔɔrɔ wagati ra, k'a jigi la Ala kan, ka Ala kan mina. Ni o kɛra, a bɛna baraji sɔrɔ Matigi Yesu Kirisita nalon na.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-2)*
Jigi ni lanaya ni kanuya *(1.3-12)*
Lanabaga ka kan ka saninya *(1.13–2.10)*
Lanabaga ka kan ka tɔɔrɔ muɲu *(2.11–4.19)*
Ala batocogoɲuman *(5.1-11)*
Kuma laban ni forikan *(5.12-14)*

Piyɛri ta fori

1 Ne Piyɛri, ne min ye Yesu Kirisita ta ciraden* ye, ne bɛ nin sɛbɛ ci
Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ma, minw janjanna ka taga kɛ lonanw
ye Pɔn mara ra, ani Galasi, ani Kapadɔsi, ani Azi, ani Bitini jamanaw
ra.
2 Fa Ala kɔnna ka aw ɲanawoloma i n'a fɔ a tun k'a latigɛ kakɔrɔ
cogo min na; a ka aw saninya Nin Saninman* baraka ra, janko aw ye
Ala kan mina, ani Yesu Kirisita jori ye aw saninya.
Ala ye nɛɛma ni hɛra kɛ aw ye caman.

Jigiya ɲanaman dira lanabagaw ma

3 An ye Fa Ala tando, an Matigi Yesu Kirisita bɔra min na; a ta hinaba
kosɔn a ka Yesu Kirisita lakunu ka bɔ saya ra, ka ɲanamanyakura di
an ma o sababu ra, janko an ye jigiya ɲanaman sɔrɔ.
4 Ala ka fɛn minw layiri ta an ye, o fɛnw tɛ cɛn, o tɛ nɔgɔ, foyi tɛ bɔ
o dawula ra; Ala ka o le mara an ye sankolo ra.
5 A bɛ aw mara ni a ta sebagaya ye, aw ta lanaya kosɔn, janko ka aw
kisi; o kisiri bɛna yira dunuɲa labanwagati le ra.
6 O le bɛ aw ɲagarira hali ni gbɛlɛya caman ka kan ka aw jusu kasi
wagati dɔɔnin tuma dɔw.
7 O kun ye janko ka aw ta lanaya le sɛgɛsɛgɛ. Aw ta lanaya ka fisa ni
sanin ye, sabu sanin ye fɛn banta le ye, nka a ka kan ka don tasuma
ra k'a saninya. Ni aw ta lanaya fana sɛgɛsɛgɛra, aw bɛna tandori ni
bonya ni nɔɔrɔ sɔrɔ Yesu Kirisita nawagati ra.
8 Aw bɛ ale kanu k'a sɔrɔ aw m'a ye, aw lanin b'a ra k'a sɔrɔ aw ɲa
tɛ a ra. O kosɔn aw bɛ ɲagari, ɲagari min tɛ se ka lakari, min nɔɔrɔ
ka bon,
9 sabu aw bɛna aw ta lanaya tɔnɔ sɔrɔ; o ye aw nin kisiri ye.

10 Ala tun ka nɛɛma min labɛn aw ye, ciraw tun ka ciraya kɛ o nɛɛma
ta ko ra; o tun ka o kisiri ko flɛ, ka a sɛgɛsɛgɛ kosɛbɛ.
11 Kirisita* ta Nin* min tun bɛ o kɔnɔ, o Nin tun kɔnna ka Kirisita ta
tɔɔrɔw yira o ra, ani a bɛna nɔɔrɔ min sɔrɔ o kɔ fɛ; o kosɔn ciraw tun
jijara ka o kow kɛwagatiw, ani o kɛcogo sɛgɛsɛgɛ k'a lɔn.
12 Ala k'a yira ciraw ra ko fɛn minw yirara o ra, ko olugu yɛrɛ ta tɛ o
ye, ko aw ta lo. O kumaw le lasera aw ma sisan. Ala ka Nin Saninman*
ci ka bɔ sankolo ra, ka na minw kan, olugu le ka o Kibaro Diman* lase
aw ma. Hali mɛlɛkɛw yɛrɛ tun b'a fɛ ka o kow lɔn.

Lanabaga ta tagamacogokura
(Tesalonikikaw fɔlɔ 5.8-9; Tite 2.11-14)

13 O kosɔn aw ye aw yɛrɛ cɛsiri, ka aw yɛrɛ minacogo lɔn; Ala bɛna
nɛɛma min di aw ma Yesu Kirisita nalon na, aw ye aw jigiya bɛɛ la o
le kan.
14 Aw ye kɛ Alakanminabagaw ye; negejugu minw tun bɛ aw ra
fɔlɔfɔlɔ, k'a sɔrɔ aw tun ma Yesu ta Kibaro Diman* ko lɔn fɔlɔ, aw
kana aw yɛrɛ bla o kɔ tuun.
15 Ala min ka aw wele, i n'a fɔ ale saninyanin lo, o ra, aw fana ye
saninya aw ta kokɛtaw bɛɛ ra.
16 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko Ala ko: «Aw ka kan ka saninya, sabu
ne saninyanin lo.»

17 Ala le bɛna kiti tigɛ adamaden bɛɛ kelen kelen kan ka kaŋa ni a
yɛrɛ ta kɛwalew ye; a fana tɛna mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Ni aw bɛ ale le wele
ko aw Fa, o tuma aw fana ye aw ta dunuŋalatigɛ kɛ ni Alaŋasiran ye.
18 Aw k'a lɔn ko aw ka aw bɛmaw cɛn ta, ka to ka ko ŋacintan minw
kɛ, Ala ma aw kunmabɔ o kow ra ni fɛn banta dɔ le ye, i n'a fɔ wari
walama sanin;
19 a ka aw kunmabɔ ni Kirisita* jori nafaman le ye; ale kɛra i n'a fɔ
sagaden, fiyɛn tɛ min na, ani nɔ tɛ min na.
20 Ala tun kɔnna ka Kirisita ta ko latigɛ k'a bla, sani dunuŋa ye dan;
nin wagati laban le ra sisan, a nana aw kosɔn.
21 Ale le baraka ra aw lara Ala ra, Ala min k'a lakunu ka bɔ saya ra,
ka bonya la a kan, janko aw ta lanaya ni aw ta jigiya ye to Ala kan.

22 Aw sɔnna can ma ka aw jusukun saninya, janko ka aw balemaw
kanu ni jusukun gbɛnin ye; o kosɔn aw ye ŋɔgɔn kanu kosɛbɛ ni aw
jusukun bɛɛ ye.
23 Sabu Ala ka ŋanamanyakura min di aw ma, aw ma o sɔrɔ fɛn
torita dɔ le sababu ra, nka aw k'a sɔrɔ fɛntoribari le sababu ra; o ye
Ala ta Kuma ŋanaman ye, min tɛ yɛlɛma.
24 Sabu a sɛbɛra ko:
«Adamadenw bɛɛ bɛ i ko bin,
o dawula bɛ i ko binfiyeren.
Bin bɛ ja, a fiyeren fana bɛ bɔn;
25 nka Matigi ta kuma kɔni bɛ a nɔ ra tuma bɛɛ ani wagati bɛɛ.»
O kuma le fɔra aw ye Kibaro Diman waajuri ra.

1:16 1.16 Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.2. **1:25 1.24-25** Nin kuma fɔra Ezayi 40.6-8.

2

Lanabagaw ye Ala ta mɔgɔ saninmanw ye
(Ɛfɛsikaw 2.20-22; Matiyu 21.42-44; Rɔmukaw 9.24-33)

1 Ayiwa, o le kosɔn aw ye juguya ni nanbara ni flankafuya ni
ɲangboya ni ɲɔgɔnkɔrɔfɔ bɛɛ dabla.
2 Nɔnɔ nege bɛ denɲɛnin sɔrɔ cogo min na, aw y'a to Ala ta Kuma
min bɛ i ko nɔnɔ saninyanin, o nege ye aw sɔrɔ ten, janko o sababu ra
aw ye baraka sɔrɔ lanaya ra ka kisi.
3 Sabu aw ka Matigi ta ɲumanya nɛnɛ, k'a ye ko a ka di.
4 Aw ye gbara Matigi ra, ale min ye bon jusiginan kabakuru ɲanaman
ye; mɔgɔw banna a ra, nka Ala k'a ɲanawoloma, ka nafaba la a kan.
5 Ayiwa, aw fana kɛra kabakuru ɲanaman dɔw ye; aw ye fara ɲɔgɔn
kan, ka kɛ Ala ta bon saninman ye, ka kɛ Ala ta sarakalasebaga*
saninmanw ye, janko ka aw jusukun ta sarakaw lase Ala ma Yesu
Kirisita baraka ra, saraka minw ka di Ala ye.
6 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«A flɛ, ne bɛna kabakuru dɔ sigi Siyɔn,
ka o kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye,
kabakuru ɲanawolomanin, ani kabakuru nafaman;
ni mɔgɔ min ka a jigi la a kan,
Ala tɛna o tigi janfa fiyewu.»
7 Aw minw lara a ra, a kɛra fɛn nafaman ye aw fɛ; nka lanabariw ta
fan fɛ, a sɛbɛra ko:
«Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le kɛra kabakurusɔbɛ ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye.»
8 A fɔra tuun ko:
«O le kɛra o sentalon kabakuru ye,
ani ka kɛ o ben farakuru ye.»
O bɛ talon a ra, sabu o ma sɔn Ala ta kuma ma. Ala tun ka o le latigɛ
o ye fana.
9 Nka aw kɔni, aw ye siya wolomanin le ye, aw ye Masa Ala
ta sarakalasebagaw le ye, ani siya saninman, ani Ala ta mɔgɔ
kunmabɔninw; Ala ka aw wele ka bɔ dibi ra ka aw ladon a ta
yeelensɔbɛ ra, janko aw ye a ta koɲuman kabakomanw lase mɔgɔw
ma.
10 Fɔlɔfɔlɔ aw tun tɛ Ala ta mɔgɔw ye, nka sisan aw kɛra Ala ta
mɔgɔw ye. Fɔlɔfɔlɔ aw minw tun ma Ala ta makari sɔrɔ, sisan aw ka
a sɔrɔ.

Lanabaga ka kan ka mɔgɔ bɛɛ bonya
(Rɔmukaw 13.1-8; Ɛfɛsikaw 6.5-8)

11 Ne balema kanuninw, aw bɛ dunuɲa kɔnɔ i n'a fɔ lonan
tɛmɛbagaw; o kosɔn ne bɛ aw daari ko aw ye aw farisogo negerakow
ye ka o to yi, sabu o negerako bɛ aw nin kɛrɛ.
12 Aw ye aw tagamacogo lɔn siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra. O cogo ra, hali
ni o bɛ aw tɔgɔjugu fɔ k'a kɛ i n'a fɔ aw ka kojugu kɛ, o belen ye aw
ta kɛwaleɲumanw ye; ni o kɛra, ni Ala nana nɛɛma o ye lon min na, o
bɛna a tando.
13 Matigi kosɔn, aw ye aw yɛrɛ majigi adamadenw ta kuntigiyaw bɛɛ
kɔrɔ, ka aw yɛrɛ majigi masacɛba ye kosɛbɛ, ale min bɛ bɛɛ kunna,

2:6 2.6 Nin kuma fɔra Ezayi 28.16. **2:7 2.7** Nin kuma fɔra Zaburu 118.22. **2:8 2.8** Nin kuma fɔra Zaburu 118.22; Ezayi 8.14.

14 ani jamanatigiw, masacɛba ka minw ci janko ka kojugukɛbagaw
koro, ani ka koɲumankɛbagaw tando.
15 Sabu Ala sago ye ko aw ye koɲuman kɛ janko ka mɔgɔkolon
hakirintanw da datugu.
16 Ala ka aw kɛ aw yɛrɛ ta ye, nka aw kana o kɛ sababu ye ka kojugu
kɛ; aw ye ɲanamanya i ko Ala ta jɔnw.
17 Aw ye mɔgɔ bɛɛ bonya; aw ye aw balemaw kanu, aw ye siran Ala
ɲa, aw ye masacɛba bonya.

Lanabagaw ka kan ka tɔɔrɔ sɔnmina

18 Aw baaradenw, aw ye aw yɛrɛ majigi aw kuntigiw ye, ka o bonya
cogoya bɛɛ ra; kuntigi minw ka ɲi, ani minw jusu sumanin lo, olugu
dɔrɔn tɛ, nka hali minw ka fari.
19 Sabu ni aw man kan ni tɔɔrɔ min ye, ni aw bɛ o sɔnminana Ala
yɛrɛ ɲasiran kosɔn, o ye koɲuman le ye.
20 Ni o tɛ, ni aw bɛ bugɔri sɔnmina aw yɛrɛ ta kojuguw le kosɔn,
aw bɛ bonya juman le sɔrɔ o ra? Nka ni aw bɛ tɔɔrɔ sɔnmina aw ta
koɲuman le kosɔn, o ye koɲumanba le ye Ala fɛ.
21 Ala ka aw wele o le kama fana, sabu Kirisita* fana tɔɔrɔra aw
kosɔn, ka o sira yira aw ra, janko aw fana ye tugu ale sennɔ kɔ.
22 Ale ma jurumun si kɛ, faninya si ma bɔ a da ra ka ye.
23 O k'a nɛni, nka a ma a ta ɲɔgɔn sara; o k'a tɔɔrɔ, nka a ma wuri
mɔgɔ kama; a ka a ta ko bɛɛ to Ala le boro, ale Ala min bɛ kiti tigɛ ni
terenninya ye.
24 A ka an ta jurumunw doni ta ka o la a yɛrɛ kan, k'a farikolo tɔɔrɔ
gbengben yiri kan. A ka o kɛ, janko an ye sa ka bɔ jurumun fanga
kɔrɔ, ka ɲanamanya terenninya ra. Jori minw tigɛra a farikolo ra, o le
sababu ra aw kɛnɛyara.
25 Sabu aw tun bɛ i ko saga tununinw; nka sisan aw sekɔra ka na
sagagbɛnbaga fɛ, min ye aw nin kɔrɔsibaga ye.

3

Furucɛ ni furumuso ka kan ka ɲɔgɔn bonya
(Timote fɔlɔ 2.9-15; Ɛfɛsikaw 5.22-33)

1 Ayiwa, musow, o cogo kelen na, aw bɛɛ kelen kelen ye aw yɛrɛ
majigi aw cɛw ye, janko ni a kɛra ko cɛ dɔw ma sɔn Ala ta Kuma ma
fɔlɔ, o ta musow tagamacogo ye kɛ sababu ye k'a to o ye sɔn; a kana
kɛ ni kuma yɛrɛ ye,
2 sabu o bɛna aw tagamacogo ye, k'a ye ko aw jusukun gbɛnin lo,
ani ko Alaɲasiran bɛ aw ra.
3 Aw ta kana kɛ yɛrɛmasiri dama ye, ani kundancogo dama
tɛmɛninw, ani ka sanin don aw yɛrɛ ra, ka fani sɔngɔgbɛlɛnw siri.
4 Aw ye aw jusukun le masiri ni masirifɛn dogonin ye; o masirifɛn
ye ɲumanya ni jususuma le ye; o le ye fɛn banbari ye, min nafa ka bon
Ala fɛ.
5 Fɔlɔfɔlɔ, muso saninman minw tun bɛ o jigi la Ala kan, olugu tun
bɛ o yɛrɛ masiri o cogo le ra, ka o yɛrɛ majigi o cɛw ye,

2:22 2.22 Nin kuma fɔra Ezayi 53.9. **2:24 2.24** Nin kuma fɔra Ezayi 53.5.

6 i ko Saran min tun bɛ a cɛ Iburahima bonya fɔ a b'a wele ko
a matigicɛ. Ayiwa, aw kɛra Saran denmusow le ye, ni aw kɔni bɛ
koɲuman kɛ, ni aw m'a to foyi si ye aw lasiran ka aw bɔ o sira kan.
7 Ayiwa, aw cɛw, aw fana ye aw musow mina ka ɲa ni hakiri ye, ka
a lɔn ko muso ni cɛ baraka tɛ kelen ye. Aw ye o bonya, sabu Ala ka
ɲanamanya banbari min di an ma a ta nɛɛma baraka ra, aw bɛɛ le ka
o sɔrɔ kelen ye. Aw ye o kɛ, janko foyi kana aw ta Aladaari bari a ye
mina.

Lanabaga bɛ se ka tɔɔrɔ terenninya kosɔn
(Rɔmukaw 12.14-21; Matiyu 10.24-31)

8 Ayiwa, o bɛɛ kɔ, aw bɛɛ ye bɛn kelen ma, ka aw ta miiriya kɛ kelen
ye, ka kɛ ɲɔgɔn fɛ, ka ɲɔgɔn kanu balemaya ra, ka hina ɲɔgɔn na, ka
aw yɛrɛ majigi ɲɔgɔn ye.
9 Aw kana kojugu sara ni kojugu dɔ wɛrɛ ye, walama ka nɛnini sara
ni nɛnini dɔ wɛrɛ ye; aw kana o kɛ, nka aw ye dugawu le kɛ, sabu Ala
ka aw wele o le kosɔn, janko aw ye baraka sɔrɔ ale fɛ.
10 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko:
«Ni mɔgɔ min b'a fɛ a ta dunuɲalatigɛ ye ɲa,
ka dunuɲa diya a ra,
o tigi ye a nɛnkun kɔrɔsi kumajuguw ma,
ka a da kɔrɔsi nanbarakumaw ma.
11 A ye faran juguya ra pewu, ka koɲuman kɛ,
ka jija ka hɛra ɲini, ka tugu a nɔ fɛ.
12 Sabu Matigi ɲa lɔnin bɛ mɔgɔ terenninw na,
a toro bɛ o ta daarikan na fana;
nka Matigi bɛ kojugukɛbagaw kɛrɛ.»
13 Ayiwa, ni aw jijara koɲuman na, jɔn le bɛna aw tɔɔrɔ o kosɔn?
14 Nka hali ni o bɛ aw tɔɔrɔ terenninya kosɔn, aw ta ɲana. Aw kana
siran mɔgɔw ɲa, aw hakiri fana kana ɲagami.
15 Aw ye Kirisita* bonya aw jusu ra dɔrɔn, k'a lɔn ko aw Matigi lo.
Jigiya min bɛ aw fɛ, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka aw ɲininka o ra, aw labɛnnin
ye sɔrɔ tuma bɛɛ ka o tigi jaabi; nka aw ye a kɛ ni jususuma ni bonya
ye.
16 Aw jusukun gbɛnin ye to, janko hali ni o bɛ aw tɔgɔjugu fɔ
k'a kɛ i n'a fɔ aw ka kojugu le kɛ, minw bɛ aw tɔgɔ cɛnna aw
ta tagamacogoɲuman kosɔn Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, olugu yɛrɛ
darakuma ye o maroya.
17 Sabu ka tɔɔrɔ koɲuman kosɔn, ni o le ye Ala sago ye, o ka fisa sani
an ye tɔɔrɔ kojugu kosɔn.
18 Ayiwa, Kirisita fana sara jurumun kosɔn siɲaga kelen, ka dan o ma.
Ale mɔgɔ terennin sara mɔgɔ terenbariw kosɔn, janko ka aw ladon Ala
ta jɛnɲɔgɔnya ra. A yɛrɛ sara, nka a kununa Nin Saninman* baraka
ra.
19 Minw tun bɛ Ala ta kiti makɔnɔna, o Nin le sababu ra, a tagara
olugu waaju.
20 Olugu le tun banna Ala ta Kuma ma fɔlɔfɔlɔ, k'a sɔrɔ Ala tun
muɲuna o kɔrɔ ka mɛɛn, Nuho ta kurunba lalagawagati ra; mɔgɔ dama
dama, o kɔrɔ ye mɔgɔ seegi dɔrɔn le donna o kurunba kɔnɔ ka kisi ka
bɔ ji ra.

3:12 3.10-12 Nin kuma fɔra Zaburu 34.13-17.

21 Ayiwa, o ji tun ye batizeri* tagamasiyɛn le ye; an b’a yira sisan
batizeri le fɛ ko an kisira. O kɔrɔ tɛ ko an farikolo le bɛ ko ka nɔgɔ
bɔ a ra; o kɔrɔ ye ko an bɛ Ala daari ko a ye an jusukun saninya Yesu
Kirisita kunuko sababu ra.
22 A yɛlɛra ka taga sankolo ra, ka taga sigi Ala kininboroyanfan fɛ;
mɛlɛkɛw, ani kuntigiyaw, ani sebagayaw, o bɛɛ majigira Kirisita ta
fanga le kɔrɔ.

4

Lanabagaw ta ɲanamanyakura

1 I n’a fɔ Kirisita* farikolo tɔɔrɔra, aw fana ye baraka don aw yɛrɛ
ra ni o miiriya kelen le ye; sabu mɔgɔ min farikolo tɔɔrɔra, o b’a yira
ko o tigi faranna jurumun na.
2 O tigi tɛ a ta dunuŋalatigɛ tɔ kɛ ka kaŋa ni a yɛrɛ ta negerakow ye
tuun, nka a b’a kɛ ka kaŋa ni Ala sago le ye.
3 Aw ka wagatijan kɛ Alalɔnbariya ra ka ban fɔlɔfɔlɔ; fɛn minw
ka di Alalɔnbariw ye, aw tun bɛ o le kɛ: jatɔya, ani jogojuguya, ani
dɔrɔtɔya, ani domuniba dama tɛmɛninw, ani minnin dama tɛmɛninw,
ani batofɛn haramuninw batori.
4 Nka sisan o mɔgɔw bɛ kabakoya k’a ye ko aw tɛ o kojugu dama
tɛmɛninw kɛra ni olugu ye tuun; o kosɔn o bɛ aw tɔgɔ cɛn.
5 Nka lon dɔ, Ala bɛna taga o ɲininka o ta kɛwalew bɛɛ ra; ale Ala
min labɛnna ka ban ka mɔgɔ ɲanamanw ni suw bɛɛ ta kiti tigɛ.
6 O kosɔn, minw sara, Kibaro Diman* tun fɔra olugu fana ye, janko
hali ni saya kiti sera o ma i n’a fɔ a bɛ se adamaden bɛɛ ma cogo min
na, o ye Ala ta ɲanamanya sɔrɔ Nin Saninman* baraka ra.

Ala ka sebagaya minw karifa lanabagaw ma

7 Fɛn bɛɛ laban surunyara; aw ye aw tagamacogo lɔn, ka aw yɛrɛ
minacogo lɔn, janko ka to Ala daarira.
8 Nka min bɛ fɛn bɛɛ ɲa, o ye ko aw ye ɲɔgɔn kanu kosɛbɛ; sabu
kanuya bɛ jurumun camanba le datugu*.
9 Aw ye sɔn ka ɲɔgɔn lajigi aw ta sow kɔnɔ; o kana kɛ ni ɲɔgɔnkɔrɔfɔ
ye.
10 Aw bɛɛ kelen kelen ka ninyɔrɔ min sɔrɔ Ala fɛ ka kaŋa ni Ala yɛrɛ
ta dicogo ye, aw ye kɛ o sebagayaw minabagaŋumanw ye ka mɔgɔ tɔw
dɛmɛ ni o ye.
11 Ni min ka kɛ waajurikɛbaga ye, o tigi ye waajuri kɛ ka kaŋa ni Ala
ta fɔta ye. Ni min ka kɛ tɔw dɛmɛbaga ye, Ala ka baraka min di a ma,
a ye a kɛ ka kaŋa ni o ye, janko ko bɛɛ ra bonya ye la Ala kan Yesu
Kirisita tɔgɔ baraka ra. Nɔɔrɔ ni sebagaya ye ale le ta ye tuma bɛɛ, ani
wagati bɛɛ. Amina.

Lanabaga bɛ se ka tɔɔrɔ lanaya kosɔn

12 Ne balema kanuninw, tɔɔrɔba min bɛ aw kan sisan i ko tasumaba,
janko ka aw kɔrɔbɔ, o man kan ka bara aw ra, k’a kɛ i n’a fɔ ko bɛnbari
dɔ le bɛ sera aw ma.
13 Aw yɛrɛ ka kan ka ɲagari le, ko aw fana ninyɔrɔ bɛ Kirisita* ta
tɔɔrɔw ra, janko ni Kirisita ta nɔɔrɔ nana yira lon min na, o lon na aw
fana ye ɲagari, ka aw ninsɔndiya.

---

* **4:8 4.8** Kanuya bɛ jurumun datugu: Aw ye nin yɔrɔw flɛ: Zanaw 10.12; Yakuba 5.20.

14 Ni o bɛ aw nɛni Kirisita tɔgɔ kosɔn, aw ta ɲana, sabu Ala Nin*
nɔɔrɔman bɛ aw kan.
15 Nka aw si man kan ka tɔɔrɔ, ko sabu aw ye mɔgɔfagabaga ye,
walama son, walama kojugukɛbaga, walama ko aw bɛ aw sen don
mɔgɔ wɛrɛw ta kow ra.
16 Nka ni mɔgɔ dɔ bɛ tɔɔrɔra a ta lanaya kosɔn, o tigi kana maroya
o ra; a ye Ala tando, sabu Kirisita tɔgɔ lara ale ra.
17 Sabu kiti damina wagati sera, a fana bɛ damina Ala yɛrɛ ta mɔgɔw
le ra. Ayiwa, ni a bɛ damina anw yɛrɛ le ra, o tuma minw ma sɔn Ala
ta Kibaro Diman* ma, olugu ta labancogo bɛna kɛ mun ye sa?
18 A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Ni mɔgɔ terennin yɛrɛ kisiko bɛna gbɛlɛya,
o tuma mɔgɔjugu ni jurumunkɛbaga, olugu ta bɛna kɛ di?»
19 Ayiwa, o kosɔn mɔgɔ minw bɛ tɔɔrɔra Ala sago kosɔn, olugu ye o
nin karifa danbaga Ala kankelentigi ma, ka to ka koɲuman kɛ.

5

Cɛkɔrɔbaw ta baara
(Timote fɔlɔ 3.1-7)

1 Ayiwa, cɛkɔrɔba minw ye aw ta ɲamɔgɔw ye, ne kan bɛ olugu le
ma sisan, sabu ne fana ye cɛkɔrɔba ye i n'a fɔ olugu; ne ye Kirisita* ta
tɔɔrɔw seere ye, ne fana nin bɛna kɛ a ta nɔɔrɔ ra, o nɔɔrɔ nin bɛna
yira lon dɔ.
2 Ayiwa, Ala ka sagakuru min karifa aw ma, aw ye o kɔrɔsi, ka
aw janto o ra; aw kana o kɛ i ko jagboyabaara ra, nka aw y'a kɛ ni
ŋaninyaŋuman ye ka kaŋa ni Ala sago ye; aw kana o kɛ wariɲinisira
ye, nka aw y'a kɛ ni jusuɲuman le ye.
3 Minw karifara aw ma, aw kana aw fanga digi olugu kan, nka aw
yɛrɛ ye kɛ o ɲayirabagaw ye.
4 Ni o kɛra, ni sagagbɛnbagaw Kuntigiba nana a yɛrɛ yira lon min
na, masafugula nɔɔrɔman min tɛ cɛn, aw bɛna o le sɔrɔ aw ta baraji
ye.
5 Ayiwa, kanbelenw, o cogo kelen na, aw fana ye aw yɛrɛ majigi
cɛkɔrɔbaw ye. Aw bɛɛ ye aw yɛrɛ majigi ɲɔgɔn ye ka ɲɔgɔn dɛmɛ,
sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko:
«Ala bɛ wasobagaw kɛrɛ;
nka a bɛ nɛɛma mɔgɔ sabarininw ye.»
6 O kosɔn aw ye aw yɛrɛ majigi Ala boro barakaman kɔrɔ, janko a ye
aw kɔrɔta a wagatiɲuman na.
7 Aw ye aw ta haminakow doniw bɛɛ jigi ka o la ale kan, sabu a bɛ a
jantora aw ra.
8 Aw ye aw yɛrɛ minacogo lɔn, ka aw janto aw yɛrɛ ra; sabu aw
jugu Setana bɛ yaalayaala i ko jara kɔngɔtɔ bɛ kasi cogo min na, k'a ta
domuta ɲini.
9 Aw sinsinnin ye to lanaya ra ka lɔ, ka a kɛrɛ, k'a lɔn ko aw balema
lanabaga minw bɛ dunuɲa kɔnɔ, ko o tɔɔrɔw ɲɔgɔnw le bɛ olugu fana
kan.
10 Ayiwa, nɛɛma bɛɛ tigi Ala min ka aw wele janko aw ye aw ninyɔrɔ
sɔrɔ a ta nɔɔrɔ banbari ra, Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, ni aw tɔɔrɔra

4:18 4.18 Nin kuma fɔra Zanaw 11.31. **5:5 5.5** Nin kuma fɔra Zanaw 3.34; Yakuba 4.6.

wagati dɔɔnin, ale yɛrɛ bɛna aw bɔsi, ka aw ja gbɛlɛya, ka aw baraka
bonya, k'a to foyi kana se ka aw bɔ a nɔ ra.
11 Sebagaya ye ale ta le ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ. Amina.

Fori laban
(Tesalonikikaw fɔlɔ 5.23-28)

12 Ayiwa, Silasi* min ye an balemacɛ kankelentigi ye, ale le ka ne
dɛmɛ ka nin kuma fitini sɛbɛ k'a ci aw ma, janko ka aw ja gbɛlɛya, ani
janko aw ye la a ra ko aw nɔrɔra nɛɛma min na, o ye Ala ta nɛɛma
yɛrɛ le ye can ra.
13 Lanabagaw ta jɛnkuru min bɛ Babilɔni, Ala ka minw ɲanawoloma
i ko a ka aw ɲanawoloma cogo min na, olugu bɛ aw fo; ne dencɛ Marika
fana bɛ aw fo.
14 Aw ye ɲɔgɔn fo balemaya ra ni kanuyafori ye.
Aw minw bɛɛ bɛ Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya ra, Ala ye hɛra kɛ aw bɛɛ
ye!

* **5:12 5.12** Silasi bɛ wele fana ko Silivɛn.

PIYƐRI
ka lɛtɛrɛ flanan min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Piyɛri le ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ, k'a to kaso ra Rɔmu; a fagawagati tun surunyara ka ban. Piyɛri hakiri tun b'a ra ko Yesu yɛrɛ tun kɔnna ka ale ta fagako fɔ (1.14; Yuhana 21.18-19).

Nin lɛtɛrɛ sɛbɛra lanabagaw bɛɛ le kosɔn (1.1). Karamɔgɔ minw tun bɛ mɔgɔw lafiri ni o ta karan ye, ka mɔgɔw bla jurumunw na, Piyɛri b'a fɛ lanabagaw ye o yɛrɛ kɔrɔsi o karamɔgɔw ra (2.1-22). Lanabaga ka kan ka to Ala ta kuma le kan, i n'a fɔ Yesu ta ciradenw tun ka o karan cogo min na, sabu olugu le ka Yesu ye o ɲa ra, k'a ta kumaw lamɛn (1.3-21).

Dɔw tun bɛ mɔgɔw karan k'a fɔ ko Yesu tɛna na tuun. Piyɛri bɛ o mɔgɔw jaraki, k'a fɔ ko ni Ala ta lon sera, ko a tun ka fɛn o fɛn fɔ, o bɛɛ bɛ kɛ ka dafa. Nka Ala bɛ muɲu mɔgɔw kɔrɔ, k'a to o ye nimisa ka sɔn Ala ma, sabu a t'a fɛ mɔgɔ si ye halaki. Matigi ta lon, o ye Yesu nalon ye, ani kiti lon. O kosɔn Piyɛri bɛ lanabagaw ladi, ko o ye saninya, ka o lon makɔnɔ, ka tɔɔrɔw muɲu, ka o tagamacogo teren; o bɛna Yesu nawagati lateliya.

Kitabu kɔnɔkow

Piyɛri ta fori *(1.1-2)*
Ala ka lanabaga wele baara min kama *(1.3-21)*
Karamɔgɔ faninyafɔbagaw ta karan *(2)*
Minw bɛ Yesu nako sɔsɔ *(3)*

Piyɛri ta fori

1 Ne Simɔn Piyɛri, ne min ye Yesu Kirisita ta baaraden ye, ani a ta ciraden*, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma, aw minw ka lanaya sɔrɔ; o lanaya ni anw ta lanaya bɛɛ sɔngɔ ye kelen ye. Aw ka o sɔrɔ an ta Ala ani an Kisibaga* Yesu Kirisita ta terenninya sababu ra.
2 Ala ye nɛɛma ni hɛra kɛ aw ye k'a caya kosɛbɛ, Ala ni an Matigi Yesu ta lɔnniya sababu ra.

Ala ka lanabagaw wele baara min kama
(Tite 2.11-14; Filipikaw 1.9-11; 3.8-14)

3 Fɛn o fɛn bɛ se k'a to an ye ɲanamanya Alaɲasiran na, Ala ta sebagaya ka o bɛɛ di an ma; min ka an wele a ta nɔɔrɔ ni a ta ɲumanya sababu ra, a k'a to an ye o lɔn.
4 O le sababu ra Ala tun ka fɛnɲumanbaw, ani fɛn nafaman minw layiri ta an ye, a ka o di an ma, janko o sababu ra an cogo ye bɛn ni Ala sago ye, ka bɔsi ka bɔ dunuɲa negejuguw boro, o minw bɛ cɛnri lase mɔgɔw ma.
5 O le kosɔn aw ye jija ka koɲuman fara aw ta lanaya kan, ka Ala lɔnniya fara koɲuman kan,
6 ka yɛrɛminari fara Ala lɔnniya kan, ka muɲuri fara yɛrɛminari kan, ka Alaɲasiran fara muɲuri kan,
7 ka balemaya fara Alaɲasiran kan, ka kanuya fara balemaya kan.

8 Ni aw kɔni ka o fɛnw sɔrɔ k'a caya, o sababu ra aw tɛna kɛ
ɲacintanw ye, walama nafantanw an Matigi Yesu Kirisita ta lɔnniya
ra.
9 Nka ni o fɛnw kɔni tɛ mɔgɔ min fɛ, o tigi fiyennin lo, a tɛ yeri kɛ
yɔrɔjan; Ala k'a saninya ka bɔ a ta jurumunkɔrɔw ra cogo min na, a
ɲinana o kɔ.
10 O le kosɔn, ne balemaw, aw ye jija janko Ala ka aw wele, ani a ka
aw ɲanawoloma min kama, aw ye to o kan. Ni o kɛra, aw tɛna ben
fiyewu.
11 O cogo ra Ala bɛna an Matigi ni an Kisibaga* Yesu Kirisita ta
Masaya* banbari donda bɛɛ dayɛlɛ aw ye.
12 O kosɔn ne bɛna to ka aw hakiri jigi nin kow ra, hali ni aw k'a lɔn
ka kɔrɔ; aw karanna can min na, aw nɔrɔnin bɛ o ra fana.
13 Ne bɛ miiri ko a bɛnnin lo ko ne ye nin kow fɔ aw ye ka to ka aw
lasɔmi, fɔ ka taga ne bɔ nin dunuɲa ra yan,
14 Sabu ne ta dunuɲalatigɛ tɔ man jan tuun, i n'a fɔ an Matigi Yesu
Kirisita tun k'a yira ne ra cogo min na.
15 O le kosɔn ne bɛna jija, janko hali ne sanin kɔ, aw hakiri ye to nin
kow ra tuma bɛɛ.

Min fɔra Yesu Kirisita ta nɔɔrɔ ko ra

16 A tɛ i n'a fɔ an ka talen dɔw le labɛn an yɛrɛ ta miiriya ra ka aw
karan an Matigi Yesu Kirisita ta sebagaya ni a ta nako ra. An yɛrɛ ɲa
le ka Matigi ni a ta bonyaba ye.
17 Sabu a ka bonya ni nɔɔrɔ sɔrɔ Fa Ala fɛ lon min na, o kɛra an ɲa
na. O wagati ra nin kumakan bɔra nɔɔrɔ ni bonyaba tigi fɛ k'a fɔ a ye
ko: «Nin le ye ne Dencɛ kanunin ye, min ko ka di ne ye haali.»
18 O kumakan min bɔra sankolo ra, anw yɛrɛ ka o mɛn; o wagati ra
an tun bɛ ni a ye kuru saninman kan.
19 O kosɔn, ciraw ka min fɔ, an lara a ra kosɛbɛ ko o ye can ye; ni aw
fana bɛ aw janto o kuma ra, o ka ɲi kosɛbɛ. O kuma bɛna aw jusukun
gbɛya i ko fitina bɛ yeelen bɔ dibi ra cogo min na fɔ ka taga dugugbɛda
se; o tuma sɔgɔmada lolo bɛna bɔ ka manamana aw jusukun na.
20 Nka aw ka kan ka kɔn k'a lɔn fɔlɔ ko cirayakuma minw bɛ Kitabu
kɔnɔ, mɔgɔ si tɛ se ka o si kɔrɔ gbɛya k'a fɔ ni a yɛrɛ ta hakiritigiya
ye;
21 sabu Ala ta cira si m'a latigɛ ka ciraya kɛ ka kaɲa ni adamaden yɛrɛ
sago ye, nka mɔgɔw ka Ala ta kumaw fɔ ka kaɲa ni Nin Saninman* ta
baraka le ye.

2

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw
(Zude 3–16; Timote flanan 3.1-9)

1 Ayiwa, cira faninyafɔbaga dɔw tun wurira Ala ta mɔgɔw cɛ ra cogo
min na, o cogo ra karamɔgɔ faninyafɔbaga dɔw fana bɛna wuri aw
cɛ ra. O bɛna dogo ka don aw cɛ ra ni faninya karan dɔw ye, minw
bɛ mɔgɔ halaki. Matigi min ka o kunmabɔ, o bɛna ban o ra; o bɛna
halakiri lase o yɛrɛ ma joona.
2 Mɔgɔ caman bɛna tugu o kɔ ka o ta ko saninyabariw ɲɔgɔn kɛ;
olugu ta tagamacogo kosɔn, mɔgɔw bɛna Ala ta can sira mafiyɛnya.

3 O karamɔgɔ faninyafɔbagaw bɛna ta wari nata fɛ ka aw nɛgɛ ka
aw borofɛn sɔrɔ ni mɔgɔlafirikumaw ye. Nka kiti min benna o mɔgɔw
kan kabini wagatijan, o kiti tɛna fɔn o kɔ; o ta halakiri fana tɛna taga
ka o to.
4 Ne bɛ o fɔ, sabu hali mɛlɛkɛ minw ka jurumun kɛ fɔlɔfɔlɔ, Ala ma
olugu to yi; a ka o firi jahanama dibi ra, ka o mara yi fɔ ka taga se kiti
lon ma.
5 Mɔgɔ minw ka kojugu kɛ Nuho ta tere ra, Ala ma olugu fana to yi.
A ka Nuho le kisi ni mɔgɔ wolonfla wɛrɛ, sabu ale le tun bɛ terenninya
sira yirara mɔgɔw ra; Ala ka sanjiba lajigi ka mɔgɔjuguw bɛɛ halaki.
6 Sodɔmu ni Gomɔri dugumɔgɔw ta kojugu kosɔn, Ala ta kiti sera o
ma, ka o jɛni ka o ban pewu, fɔ ka o kɛ buguri ye. O kɛra tagamasiyɛn
le ye k'a yira Alaɲasiranbari nataw ra.
7 Nka Lutu min tun ye mɔgɔɲuman ye o cɛ ra, a ka ale kisi. O
mɔgɔkolonw ta jatɔyajugu tun ka a jusu kasi fɔ ka tɛmɛ.
8 Sabu ale min tun ye mɔgɔɲuman ye, ale tun bɛ min ye, ani a tun
bɛ min mɛn k'a to o mɔgɔw cɛ ra kɔni, o kojuguw tun bɛ a jusukun
tɔɔrɔ lon o lon.
9 Ayiwa, o bɛɛ b'a yira an na ko Ala bɛ se ka a ɲasiranbagaw bɔsi ka
bɔ tɔɔrɔ ra, ka mɔgɔ terenbariw mara janko ka o ta kojuguw hakɛ bɔ
o ra kitilon na.
10 Nka minw bɛ tugu o yɛrɛ negerakow kɔ, ka ko saninyabariw kɛ,
ani ka Ala ta kuntigiya mafiyɛnya, olugu ta kiti le belen bɛna juguya.
O mɔgɔw bɛ o yɛrɛ bonya, ka dabayakumaw fɔ; o tɛ siran ka hali
Ala ta danfɛn nɔɔrɔmanw nɛni.
11 K'a sɔrɔ hali mɛlɛkɛ minw ta fanga ni o ta sebagaya ka bon ni
o mɔgɔw ta ye, olugu tɛ sɔn ka o danfɛn nɔɔrɔmanw nɛni Matigi ɲa
kɔrɔ.
12 Nka o mɔgɔw kɔni bɛ i ko kongosogo hakirintanw, minw danna
minari ni fagari kama; o ma fɛn minw lɔn, o bɛ o le mafiyɛnya. O yɛrɛ
ta kojugu le bɛna o halaki.
13 O ka kojugu minw kɛ, o kojugu ɲɔgɔn le bɛna kɛ ka o sara. O
bɛ o yɛrɛ bla marobariyakow ra hali teregban fɛ. O bɛɛ ye mɔgɔ
saninyabariw ye, ani mɔgɔ nɔgɔninw. Ka o to o nanbarakow ra, o
belen bɛ taga fara aw kan aw ta ɲanagbɛw ra ka maroya bla aw ra.
14 O ta fɛnflɛta bɛɛ ye musow le ye, janko ka jɛnɛya kɛ; o fana tɛ
wasa jurumun na ka ye. Mɔgɔ minw ma Alasira ko faamu kosɛbɛ, o
bɛ olugu nɛgɛ ka o lafiri. Ka wari sɔrɔ nanbara ra, o ye o derinanko
ye. Dangadenw lo.
15 O ka sira terennin bla, ka o yɛrɛ lafiri, ka Bosɔri dencɛ Balamu ta
sira le ta; sabu Balamu sɔnna ka baarajugu kɛ, ka o sara mina.
16 Nka Ala k'a mafiyɛnya a ta terenbariya kosɔn. Fali min ma deri ka
kuma, o ka mɔgɔkan fɔ Balamu ye, ka cira Balamu bɔ a ta hakirintanya
sira kan*.
17 Ayiwa, o karamɔgɔ faninyafɔbagaw bɛ i ko bunun janin; o bɛ i
ko sanfɔɲɔ bɛ sankaba min cɛ ka taga ni a ye. Dibi finmanba le bɛ o
makɔnɔna.
18 O bɛ kumababaw ani kumakunntanw fɔ. Mɔgɔ minw bɔsira ka
bɔ mɔgɔjuguw boro kura ye, o bɛ olugu lafiri ni o ta kɛwalejuguw ye
ka kaɲa ni o yɛrɛ ta negejuguw ye.

* **2:16 2.16** Balamu ta ko: aw ye nin yɔrɔ flɛ: Jateri 22.4-35.

19 O b’a fɔ ko olugu le bɛna o mɔgɔw bɔ jɔnya ra; k’a sɔrɔ hali bi
olugu yɛrɛ bɛ jɔnya ra, halakiri sira kan; sabu ni i ma se ka i yɛrɛ bɔsi
ka bɔ ko min na, i kɛra o ko ta jɔn ye.
20 Can ra, o mɔgɔ minw tun ka an Kisibaga* Matigi Yesu Kirisita lɔn,
ka o yɛrɛ sen bɔ dunuŋa ta fɛn saninyabariw na, ni olugu belen nana
sekɔ ka don o kow ra ka to o ra, olugu laban bɛna min kɛ o bɛ juguya
ka tɛmɛ o cogofɔlɔ ta wagati ta kan.
21 Ni o yɛrɛ tun ma terenninya sira lɔn, o belen tun ka fisa o ma, sani
k’a to o ye a lɔn, ka sɔrɔ ka ban o cifɔnin saninman ma, o cifɔnin min
tun dira o ma.
22 Nin zana kɛra can ye o mɔgɔw ta fan fɛ, ko: «Wuru sekɔra ka taga
a yɛrɛ ta fɔɔnɔ nɔ fɛ», ani fana ko: «Lɛ konin sekɔra ka taga a yɛrɛ
maraga bɔgɔ ra tuun».

3

Matigi Yesu nawagati tagamasiyɛnw
(Matiyu 24.37-38; Tesalonikikaw flanan 1.7-10; Zude 17–23)

1 Ne balema kanuninw, ne bɛ ne ta sɛbɛ flanan le cira aw ma nin ye
ka ban. O sɛbɛ fla bɛɛ kɔnɔ, ne bɛ aw karan ka aw lasɔmi, janko aw
ye hakiri sɔrɔ.
2 Ala ta cira saninmanw ka kuma minw fɔ fɔlɔfɔlɔ, ani aw ta
ciradenw ka an Matigi ni an Kisibaga* ka kuma min lase aw ma, ne
b’a fɛ ko aw ye aw hakiri to o ra.
3 Aw ka kan ka min lɔn fɔlɔ, o ye ko dunuŋa labanwagati ra,
kumakolonfɔbaga dɔw bɛna wuri ka aw lɔgɔbɔ; o mɔgɔw bɛna tagama
ka kaŋa ni o yɛrɛ negerakow le ye.
4 O bɛna a fɔ ko: «Yesu m’a fɔ ko a bɛ na wa? Ayiwa, a bɛ min?
Kabini an bɛmaw sara, dunuŋa danna cogo min na, a bɛ o cogo kelen
le ra hali bi.»
5 Ayiwa, o mɔgɔw bɛ tugu le ka ɲina, ko fɔlɔfɔlɔ Ala ta Kuma le
baraka ra sankolo danna; ko dugukolo fana bɔra ji le ra, ko a danna ji
le sababu ra.
6 Ayiwa, o sababu kelen le k’a to jiba ka o wagati ta dunuŋa ni a
kɔnɔfɛnw bɛɛ datugu.
7 Nka o kuma kelen le sababu ra sankolo ni dugukolo maranin bɛ
sisan tasuma kama, ka kitilon makɔnɔ, ani mɔgɔjuguw halakilon.
8 Nka ne balema kanuninw, fɛn kelen bɛ yi, aw man kan ka ɲina o
kɔ: Ala ɲa kɔrɔ, tere kelen bɛ i ko san waga kelen, san waga kelen fana
bɛ i ko tere kelen.
9 Matigi tɛ mɛɛn k’a ta layiri tanin dafa, i ko dɔw b’a miiri cogo min
na. A bɛ muŋuna an kɔrɔ le, sabu a t’a fɛ an si ye halaki, nka a b’a fɛ
an bɛɛ ye lɔ an ta jurumun na, ka nimisa.
10 Matigi nalon bɛna bara mɔgɔw ra i ko son bɛ bara mɔgɔ ra cogo
min na. O lon na, kɔni, sankolo bɛna tunu, k’a kɛ mankanba ye,
sankolokɔnɔfɛnw bɛna jɛni fɔ ka yeele. Dugukolo ni a kanfɛnw bɛɛ
bɛna jɛni ka ban.
11 Ayiwa, ni o fɛnw bɛɛ bɛna tunu, o tuma aw ka kan ka aw
tagamacogo saninya le, ka dɔ fara aw ta Alaŋasiran kan,

2:22 2.22 Nin kuma fɔra Zanaw 26.11. **3:8 3.8** Nin kuma fɔra Zaburu 90.4.

12 ka Matigi nalon makɔnɔ, ani k'a nalon lateliya. O lon na,
sankolokɔnɔfɛnw bɛɛ bɛna jɛni ka ban; tasuma bɛna dunuŋakɔnɔfɛnw
bɛɛ yeele.
13 Nka ka kaŋa ni Ala ta layiri ye, an bɛ sankolokura ni dugukolokura
le makɔnɔna; terenninya bɛna kɛ o yɔrɔ le ra.

Lanabagaw ka kan ka jija

14 O kosɔn, ne balema kanuninw, sani o kow wagati ye se, aw ye jija,
janko ni Yesu nana, a ye na aw saninyanin sɔrɔ, k'a ye ko jarakiyɔrɔ
tɛ aw ra, ani hɛra ye kɛ aw ni Ala cɛ.
15 Aw ye aw hakiri to a ra ko an Matigi ta muŋuri kun ye aw ta kisiri
le ye. An balemacɛ kanunin Pɔli fana ka o le fɔ aw ye a ta sɛbɛ kɔnɔ,
ka kaŋa ni a ta hakiritigiya ye, Ala ka hakiritigiya min di a ma.
16 A bɛ o le kɛ a ta lɛtɛrɛw bɛɛ ra; a bɛ o kumaw le fɔ. A ta lɛtɛrɛw
dɔw kɔnɔkuma faamu ka gbɛlɛn. O kosɔn kolɔnbari dɔw, ani mɔgɔ
karanbari dɔw bɛ o kumaw kɔrɔ yɛlɛma, i n'a fɔ o bɛ Ala ta Kuma tɔw
bɛɛ kɔrɔ yɛlɛma cogo min na; o laban ye o yɛrɛ ta halakiri le ye.
17 Ne balema kanuninw, ne kɔni ka aw lasɔmi. Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi.
Aw kana a to mɔgɔjuguw ye aw lafiri ka aw bɔ aw lɔyɔrɔ na.
18 Aw ye jija ka aw baraka bonya, ani ka aw ta lɔnniya caya an Matigi
ni an Kisibaga* Yesu Kirisita ta nɛɛma ra. Nɔɔrɔ ye la ale le kan sisan,
ani wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ. Amina.

YUHANA
ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, Yuhana min ka Yesu ta Kibaro Diman* kitabu sɛbɛ, ale kelen le kɛra Yuhana ta lɛtɛrɛ fɔlɔ ni lɛtɛrɛ flanan ni lɛtɛrɛ sabanan sɛbɛbaga ye, ani Yirari kitabu. Yuhana ta lɛtɛrɛ saba bɛɛ sɛbɛra wagati kelen na, k'a to Ɛfɛsi, Azi mara ra; o y'a sɔrɔ a si tun kɔrɔra kosɛbɛ.

Yuhana ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ janko ka a karanbagaw ja gbɛlɛya, o ye to Ala ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka to jɛnɲɔgɔnya ra ni ɲɔgɔn ye fana.

Yuhana b'a fɛ lanabagaw ye o yɛrɛ mabɔ fana karamɔgɔ faninyafɔbagaw ra. O karamɔgɔ dɔw tun bɛ mɔgɔw karan k'a fɔ ko Yesu tɛ Ala ye, ko adamaden lo. Dɔw fana tun bɛ mɔgɔw karan k'a fɔ ko ka Ala ta lɔnniya sɔrɔ, ko o le nafa ka bon; o tun b'a fɔ ko mɔgɔ bɛ kɛwale minw kɛ, ko o tɛ jate. O karan tun kɛra sababu ye ka lanabagaw bla kɛwalejugu suguya bɛɛ ra.

Yuhana k'a yira ko o karan tɛ can ye, ko Nin Saninman* ta le bɛ can ye. Ale k'a yira ko Yesu ye Ala ye, nka a kɛra adamaden ye, janko ka kɛ adamadenw ta jurumun saraka ye. Yuhana k'a fɔ k'a gbɛlɛya ko Ala ye yeelen le ye. Lanabaga fana ka kan ka tagama yeelen na. Yuhana bɛ Ala ta kanuya ko fɔ fana k'a gbɛlɛya; a ko Ala bɛ a ta ko bɛɛ kɛ ni kanuya ye (4.8). O kosɔn lanabagaw ka kan ka kanuya sira tagama, ka yafa ɲɔgɔn ma, ka ban jurumun ma, ka saninya, ka la a ra ko Yesu le ye Kisibaga ye.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-4)*
Yeelen ni dibi *(1.5–2.27)*
Ala denw tagamacogo *(2.28–3.24)*
Cira faninyafɔbagaw *(4.1-6)*
Kanuya *(4.7–5.12)*
Lanabaga ye Ala ta mɔgɔ le ye *(5.13-21)*

Kuma min bɛ ɲanamanya di
(Yuhana 1.1-14)

1 Sani dunuɲa ye dan, min tun bɛ yi, an ka min mɛn, an ka min ye an ɲa ra, an ka min flɛ, an boro magara min na, o ye Kuma ye, kuma min bɛ ɲanamanya di.

2 Ɲanamanya yirara an na; an k'a ye; o le kosɔn an kɛra a seere ye, an bɛ o ɲanamanya banbari ko fɔ aw ye. O ɲanamanya tun bɛ Fa Ala kɔrɔ; ale ka a yira an na.

3 O kosɔn an ka min ye, ani an ka min mɛn, an bɛ o fɔ aw ye, janko aw fana ye kɛ ni an ye jɛnɲɔgɔnya ra. Anw bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni min ye, o ye Fa Ala le ye, ani Den* min bɔra Ala ra, Yesu Kirisita.

4 O kosɔn an bɛ nin kow bɛɛ sɛbɛra k'a ci aw ma, janko an ta ɲagari ye kɛ ɲagari dafanin ye.

Ala ta yeelen ni jurumun yafari

5 An ka kuma min mɛn Yesu Kirisita fɛ ka o fɔ aw ye, o ye nin ye: Ala ye yeelen le ye, dibiko si tɛ Ala ra.

6 Ni an ko, ko an ni Ala bɛ jɛŋɲɔgɔnya ra, k'a sɔrɔ an bɛ tagama dibi
ra, o tuma an ye faninyafɔbagaw le ye; an tɛ tagama can kan.
7 Nka ni an bɛ tagama yeelen na, i ko Ala yɛrɛ bɛ yeelen na cogo min
na, o tuma an bɛ jɛŋɲɔgɔnya ra ni ɲɔgɔn ye. Den min bɔra ale Ala ra*,
Yesu, o jori bɛ an saninya ka jurumun bɛɛ bɔ an na.
8 Ni an ko jurumun tɛ an na, o tuma an bɛ an yɛrɛ le lafirira; can tɛ
an jusukun na.
9 Nka ni an ka lɔ an ta jurumunw na, Ala min ye kankelentigi ye, ani
a terennin lo, ale bɛna yafa an ma, ka an saninya ka bɔ terenbariyakow
bɛɛ ra;
10 Ni an ko, ko jurumun tɛ an na, o tuma an ka Ala kɛ faninyafɔbaga
le ye; a ta kuma tɛ an jusukun na.

2

1 Ayiwa, ne ta denw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma, janko aw kana jurumun
kɛ tuun. Nka ni dɔ ka jurumun kɛ, soronarikɛbaga bɛ an fɛ Fa Ala kɔrɔ,
min ye Yesu Kirisita ye; ale terennin lo.
2 Ale yɛrɛ le kɛra saraka ye janko ka an ta jurumun kafari; a ma dan
an dɔrɔn ta jurumunw ma dɛ, dunuɲamɔgɔ bɛɛ lajɛnnin ta lo.

Ala ta cifɔnin
(Matiyu 7.21-23; Yuhana 13.34,35; 14.21-24)

3 An b'a lɔn min fɛ ko an ka Kirisita lɔn, o flɛ nin ye: Ni an bɛ a ta
cifɔninw sira tagama.
4 Mɔgɔ min b'a fɔ ko ale k'a lɔn, k'a sɔrɔ a tɛ a ta cifɔninw sira
tagama, o tigi ye faninyafɔbaga le ye; can tɛ a jusukun na.
5 Nka mɔgɔ min bɛ Ala ta kuma sira tagama, Ala ta kanuya dafanin
bɛ o tigi jusukun na. An b'a lɔn nin le fɛ ko an bɛ jɛŋɲɔgɔnya ra ni a
ye.
6 Ni mɔgɔ min ko ale bɛ jɛŋɲɔgɔnya ra ni Yesu ye, o tigi ka kan ka
tagama i ko Yesu tagamana cogo min na.
7 Ne balema kanuninw, ne tɛ cifɔninkura le sɛbɛra k'a ci aw ma. Nka
cifɔninkɔrɔ lo, min dira aw ma kabini a damina ra. Aw ka kuma min
mɛn, o cifɔninkɔrɔ ye o le ye.
8 O bɛɛ n'a ta, ne bɛ cikura le sɛbɛra ka di aw ma; Yesu tagamana ka
kaɲa ni o can ye; can lo aw fana fɛ, sabu dibi bɛ tɛmɛna, yeelensɔbɛ
bɔra ka ban.
9 Ni mɔgɔ min ko ale bɛ tagama yeelen na, k'a sɔrɔ a bɛ a balema
kɔninya, o tigi bɛ dibi ra hali bi.
10 Mɔgɔ min bɛ a balema kanu, o tigi bɛ yeelen na; foyi tɛ o tigi ra,
min bɛ se ka kɛ mɔgɔ kunnacɛn sababu ye.
11 Nka mɔgɔ min bɛ a balema kɔninya, o tigi bɛ dibi ra. A bɛ tagama
dibi ra; a tɛ a tagafan kelen lɔn, sabu dibi ka a ɲa fin.
12 Ayiwa, ne ta denmisɛnw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,
sabu aw ta jurumun yafara aw ma Yesu tɔgɔ kosɔn.
13 Faw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,
sabu min tun bɛ yi kabini dunuɲa damina ra, aw ka o lɔn.
Kanbelenw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw fana ma,
sabu aw ka se sɔrɔ Setana kan.
Denmisɛnw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,
sabu aw ka Fa Ala lɔn.
14 Faw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,

sabu min tun bɛ yi kabini dunuɲa damina ra, aw ka o lɔn.
Kanbelenw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,
sabu fanga bɛ aw ra,
aw ka Ala ta Kuma to aw jusukun na,
aw ka se sɔrɔ Setana kan fana.

15 Ayiwa, aw kana dunuɲa kanu, aw kana dunuɲakɔnɔfɛnw kanu.
Ni mɔgɔ min bɛ dunuɲa kanu, Fa Ala ta kanuya tɛ o tigi jusukun na.
16 Sabu fɛn minw bɛɛ bɛ dunuɲa ra, minw ye farisogo nege ye, ani
mɔgɔ ɲa bɛ bɔ fɛn minw fɛ, o nege, ani dunuɲa yɛrɛbonyakow, o si tɛ
bɔ Fa Ala ra, o bɛ sɔrɔ dunuɲa le ra.
17 Nka dunuɲa bɛ tɛmɛ, mɔgɔw bɛ ɲabɔ fɛn o fɛn fɛ, o bɛɛ bɛ tɛmɛ
fana; nka mɔgɔ min bɛ Ala sago kɛ, o tigi bɛ to ni Ala ye wagati bɛɛ,
ani tuma bɛɛ.

Kirisita kɛrɛbagaw
(Yuhana 16.13-15)

18 Ne ta denw, wagati laban sera. Aw k'a mɛn ko Kirisita Kɛrɛbaga*
bɛna na; nka Kirisita kɛrɛbagaw caman nana sisan. O le ra an b'a lɔn
ko wagati laban sera.
19 O mɔgɔw bɔra an cɛ ra, nka o tun tɛ an dɔ ye; sabu ni o tun ye an
dɔ ye, o tun bɛna to ni an ye. Nka o bɔra an cɛ ra ka taga, janko an
y'a lɔn ko minw bɛɛ bɛ ni an ye, ko o bɛɛ tɛ an dɔ ye.
20 Nka aw kɔni, Ala Saninman ka aw mun ni Nin Saninman* ta turu
ye; lɔnniya bɛ aw bɛ fɛ.
21 Ayiwa, ni ne ka nin sɛbɛ ci aw ma, a tɛ i n'a fɔ aw ma can lɔn dɛ!
Ne bɛ a ci aw ma sabu aw ka can lɔn, ani aw k'a lɔn fana ko faninya
si tɛ se ka bɔ can ra.
22 Jɔntigi le ye faninyafɔbaga ye? Mɔgɔ min bɛ ban ka la a ra ko
Kirisita* le ye Kisibaga* ye, o tigi lo. Mɔgɔ min bɛ ban Fa Ala ra, Den*
min bɔra Ala ra, ka ban o ra, o tigi le ye Kirisita Kɛrɛbaga ye.
23 Sabu Den min bɔra Ala ra*, ni mɔgɔ min ka ban o ra, o tigi tɛ Fa
Ala fana fɛ. Nka ni mɔgɔ min ka sɔn a ra, Fa Ala fana bɛ o tigi fɛ.
24 Ayiwa, aw kɔni, aw ka kuma min mɛn kabini a damina ra, aw ye
o to aw jusukun na. Aw ka min mɛn kabini a damina ra, ni o tora aw
jusukun na, o tuma Den min bɔra Ala ra, aw bɛna to o ta jɛnɲɔgɔnya
ra, ka to Fa Ala fana ta jɛnɲɔgɔnya ra.
25 A ka layiri min ta an ye, o flɛ nin ye: ɲanamanya banbari.
26 Mɔgɔ minw bɛ aw lafirira, ne bɛ nin sɛbɛ k'a ci aw ma, olugu le
kosɔn.
27 Aw kɔni, Matigi ka aw mun ka Nin Saninman min di aw ma, o
bɛ to aw jusukun na. Aw mako t'a ra ko mɔgɔ ye aw karan, sabu Nin
Saninman yɛrɛ bɛ aw karanna fɛn bɛɛ ra ka ban. Ale ta karan fana ye
can le ye; faninya tɛ a ra. O kosɔn a bɛ aw karanna cogo min na, aw
fana ye to jɛnɲɔgɔnya ra ni Kirisita ye ten.
28 Ne ta denw, aw ye to Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, janko ni a nana
a yɛrɛ yira wagati min na, a ye na a sɔrɔ ko an ja siginin lo; maroya
kana an mina a natuma ra.
29 Ayiwa, aw k'a lɔn ko Kirisita terennin lo cogo min na, aw fana y'a
lɔn ko mɔgɔ o mɔgɔ bɛ tagama terenninya kan, o tigi ye Ala den le ye.

3

Ala denw tagamacogo

1 Ayiwa, aw m'a ye Fa Ala bɛ an kanu cogo min na wa, fɔ a bɛ an
wele ko a denw. Can lo, an fana ye o le ye. O le kosɔn dunuɲamɔgɔw
tɛ an faamu, sabu o ma Ala lɔn!
2 Ne balema kanuninw, sisan kɔni an ye Ala denw ye! Nka an bɛna
yɛlɛma ka kɛ min ye, o ma yira fɔlɔ; an kɔni k'a lɔn ko ni Yesu Kirisita
nana, an bɛna kɛ i ko ale yɛrɛ bɛ cogo min na, sabu a bɛ cogo min na
cɔ, an bɛna a ye ten le.
3 O jigiya bɛ mɔgɔ o mɔgɔ fɛ, o tigi bɛ a yɛrɛ saninya i ko Yesu Kirisita
saninyanin lo cogo min na.
4 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ jurumun kɛ, o tigi bɛ sariya le cɛnna; sabu
jurumun ye Ala ta sariya* cɛnri le ye.
5 Aw k'a lɔn fana ko Yesu Kirisita nana janko ka na an ta jurumunw
bɔ an na. Jurumun si tɛ ale yɛrɛ ra.
6 O ra, ni mɔgɔ o mɔgɔ bɛ Yesu ta jɛnɲɔgɔnya ra, o tigi tɛ sɔn ka to
ka jurumun kɛ. Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ to ka jurumun kɛ, o tigi m'a ye, a m'a
lɔn fana.
7 Ne ta denmisɛnw, aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri. Mɔgɔ min
bɛ tagama terenninya kan, o tigi terennin lo, i ko Kirisita* terennin lo
cogo min na.
8 Mɔgɔ min bɛ to jurumun na, o tigi ye Setana ta le ye; sabu Setana
le kɔnna ka jurumun kɛ kabini fɔlɔfɔlɔ. Nka Den min bɔra Ala ra*, ale
nana janko ka na Setana ta kɛwalew le cɛn.
9 Ni mɔgɔ o mɔgɔ kɛra Ala den ye, o tigi tɛ sɔn ka to jurumun na,
sabu Ala ta ɲanamanya bɛ o tigi kɔnɔ. A fana tɛ se ka to ka jurumun
kɛ, sabu a kɛra Ala den ye.
10 Ala denw, ani Setana ta denw bɛ lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na min fɛ, o flɛ
nin ye: Mɔgɔ o mɔgɔ tɛ terenninya sira tagama, o tigi tɛ Ala ta ye, ani
mɔgɔ o mɔgɔ tɛ a balema kanu.

Balemaw kanucogo

11 Aw ka kuma min mɛn kabini fɔlɔfɔlɔ, o le ye nin ye, ko an ye
ɲɔgɔn kanu.
12 An kana kɛ i ko Kabila*! Ale tun kɛra Setana ta le ye, o kosɔn a
ka a balemacɛ faga. Mun kosɔn a k'a faga? A k'a faga, sabu ale yɛrɛ
ta kɛwalew tun man ɲi, k'a sɔrɔ a balemacɛ ta kɛwalew tun terennin
lo†.
13 O le kosɔn, ne balemaw, ni dunuɲamɔgɔw bɛ aw kɔninya, o kana
bara aw ra.
14 Ni an bɛ an balemaw kanu, o le b'a yira ko an bɔra saya ra ka don
ɲanamanya ra. Mɔgɔ min tɛ a balemaw kanu, o tigi bɛ saya le ra.
15 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a balema kɔninya, o tigi ni mɔgɔfagabaga bɛɛ ka
kan. Aw fana k'a lɔn ko mɔgɔfagabaga si tɛ se ka to mɔgɔfaga ra ka
ɲanamanya banbari sɔrɔ Ala fɛ.
16 Ɛn min k'a to an ka kanuya lɔn, o flɛ nin ye: Yesu Kirisita ka a
yɛrɛ nin di ka sa an kosɔn. O cogo ra an fana ka kan ka an yɛrɛ nin di
ka sa an balemaw kosɔn.

---

* **3:12 3.12** Kabila: Dɔw b'a fɔ ko Kayɛn. † **3:12 3.12** Kabila ta ko: Aw ye nin yɔrɔ flɛ: Damina 4.1-8.

17 Ni dunuɲa naforow bɛ mɔgɔ dɔ boro, ni o tigi k'a balemacɛ ye
fagantanya ra, ni a ma hina a ra, ale bɛ se k'a fɔ cogo di ko Ala ta
kanuya bɛ a jusukun na?
18 Ne ta denmisɛnw, an kana ɲɔgɔn kanu ni an kumacogo dama ye,
ani an ta kumadimanw; an ye ɲɔgɔn kanu ni an ta kɛwalew ye, ni can
fana ye.
19 O cogo le ra, an bɛ se k'a lɔn ko an bɛ tagama can sira kan; an
hakiri siginin fana bɛna to Ala ɲa kɔrɔ.
20 Hali ni an jusukun bɛ an jaraki, an k'a lɔn ko Ala ta miiriya ka
bon ni an jusukun miiriyaw ye; ale le fana bɛ fɛn bɛɛ lɔn.
21 Ne balema kanuninw, ni an jusukun tɛ an jaraki, o tuma an hakiri
siginin lo Ala ɲa kɔrɔ.
22 Ni an fana bɛ fɛn o fɛn daari, a bɛ o di an ma; sabu an bɛ a ta
cifɔninw sira tagama; min ka di a ye, an bɛ o kɛ fana.
23 A ta cifɔnin flɛ nin ye: Den min bɔra ale Ala ra*, Yesu Kirisita, ko
an ye la o tɔgɔ ra, ani ko an ye ɲɔgɔn kanu, i ko a k'a fɔ an ye cogo
min na.
24 Mɔgɔ min bɛ Ala ta cifɔninw sira tagama, o tigi bɛ jɛnɲɔgɔnya ra
ni Ala ye, Ala fana bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni o tigi ye; fɛn min b'a to an b'a
lɔn ko Ala bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni na ye, o flɛ nin ye: A ka Nin Saninman*
min di an ma.

4

Cira faninyafɔbagaw

1 Ne balema kanuninw, minw bɛɛ b'a fɔ ko Ala Nin bɛ o kɔnɔ, aw
kana la olugu bɛɛ ra dɛ! Aw ye o sɛgɛsɛgɛ fɔlɔ, k'a lɔn ni a kɛra ko o
nin bɔra Ala le ra. Sabu cira faninyafɔbaga caman nana dunuɲa kɔnɔ.
2 Ala Nin Saninman bɛ lɔn min fɛ, o flɛ nin ye: Nin min b'a to mɔgɔ
bɛ lɔ a ra k'a fɔ ko Yesu Kirisita nana dunuɲa ra ka na kɛ adamaden
ye, o nin bɔra Ala ra.
3 Nka nin min tɛ sɔn Yesu ta ko ma, o ma bɔ Ala ra. O ye Kirisita
Kɛrɛbaga* ta nin le ye; aw ka o le ko mɛn ko a bɛna na dunuɲa ra, nka
sisan a bɛ dunuɲa ra ka ban.
4 Ne ta denmisɛnw, aw kɔni ye Ala ta mɔgɔw ye, o kosɔn aw ka se
sɔrɔ cira faninyafɔbagaw kan; sabu Ala Nin* min bɛ aw kɔnɔ, o ka
bon ka tɛmɛ dunuɲamɔgɔw ta kan.
5 Olugu ye dunuɲa ta le ye; o kosɔn o bɛ kuma ka kaɲa ni dunuɲa
ta cogo ye, dunuɲamɔgɔw bɛ o lamɛn.
6 Nka anw ye Ala ta mɔgɔw le ye. Mɔgɔ min bɛ Ala lɔn, o bɛ an
lamɛn; nka mɔgɔ min tɛ Ala ta ye, o tɛ an lamɛn. Ayiwa, nin le sababu
ra an bɛ can ta Nin ni faninya ta nin lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na.

Ala ta ko bɛɛ ye kanuya le ye

7 Ne balema kanuninw, an ye ɲɔgɔn kanu, sabu kanuya bɛ bɔ Ala le
ra. Mɔgɔ min bɛ a mɔgɔɲɔgɔn kanu, o tigi ye Ala den le ye, a ka Ala
lɔn fana.
8 Mɔgɔ min tɛ a mɔgɔɲɔgɔn kanu, o tigi ma Ala lɔn, sabu Ala ta ko
bɛɛ ye kanuya le ye.
9 Fa Ala ka a ta kanuya yira an na cogo min na, o flɛ nin ye: Den*
kelenpe min bɔra Ala ra, a ka o ci ka na dunuɲa ra, janko an ye
ɲanamanya sɔrɔ o sababu ra.

10 Kanuya ye nin le ye: Anw le ma Ala kanu dɛ! Ala le ka anw kanu;
Den min bɔra Ala ra, a ka o ci k'a kɛ saraka ye ka an ta jurumun kafari.
11 Ayiwa, ne balema kanuninw, ni Ala ka an kanu tan, an fana ka
kan ka ɲɔgɔn kanu!
12 Mɔgɔ si ma Ala ye ka ye. Nka ni an bɛ ɲɔgɔn kanu, Ala bɛ to an
jusukun na, a ta kanuya fana bɛ dafa an jusukun na.
13 Fa Ala ka Nin Saninman* min di an ma, o le b'a to an b'a lɔn ko
an bɛ ni a ye jɛnɲɔgɔnya ra, ani ko ale fana bɛ ni an ye jɛnɲɔgɔnya ra.
14 Ayiwa, an k'a ye, an fana kɛra a seerew ye ko Den* min bɔra Fa
Ala ra, a ka o le ci ka na kɛ dunuɲamɔgɔw ta kisibaga ye.
15 Ni mɔgɔ min ka lɔ a ra ko Den min bɔra Ala ra ko Yesu lo, Ala bɛ
to jɛnɲɔgɔnya ra ni o tigi ye, o tigi fana bɛ to jɛnɲɔgɔnya ra ni Ala ye.
16 Fa Ala bɛ an kanu cogo min na, an kɔni ka o lɔn, an fana lara a
ra. Ala ta ko bɛɛ ye kanuya le ye; kanuya bɛ mɔgɔ min jusukun na, o
tigi bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni Ala ye, Ala fana bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni o tigi ye.
17 Fɛn min b'a yira ko Ala ta kanuya bɛ an jusukun na can ra, o ye
ko kititigɛlon na siranya tɛna an sɔrɔ, sabu Kirisita* bɛ cogo min na,
an fana bɛ tagama o cogo le ra dunuɲa kɔnɔ.
18 Siranya tɛ kanuya ra, sabu kanuya dafanin bɛ siranya ban; mɔgɔ
ta kojugu ta tɔɔrɔ le bɛ siranya bla a ra. O kosɔn mɔgɔ min bɛ siran,
o tigi ta kanuya ma dafa.
19 Anw kɔni, anw bɛ tɔw kanu, sabu Ala kɔnna ka an kanu.
20 Ni mɔgɔ min ko a bɛ Ala kanu, k'a sɔrɔ a bɛ a balema kɔninya,
o tigi ye faninyafɔbaga le ye; sabu i ɲa bɛ i balema min na, ni i tɛ o
kanu, i ɲa tɛ Ala min na, i tɛ se ka o kanu.
21 Yesu Kirisita ka ci min fɔ an ye, o le ye nin ye: ni mɔgɔ min bɛ Ala
kanu, o tigi ka kan ka a balemaw fana kanu.

5

Mɔgɔ ka kan ka sɔn Ala ta ma

1 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la a ra ko Yesu le ye Kisibaga* ye, o tigi ye Ala
den le ye. Ni i bɛ facɛ kanu, i bɛ a den fana kanu.
2 Ni an bɛ Fa Ala kanu k'a ta cifɔninw sira tagama, an b'a lɔn o le fɛ
ko an bɛ a ta denw kanu.
3 Ni an bɛ Ala kanu, an ka kan ka a ta cifɔninw sira tagama. A ta
cifɔninw fana man gbɛlɛn.
4 Mɔgɔ o mɔgɔ kɛra Ala den ye, o tigi bɛ se sɔrɔ dunuɲa kan. Fɛn
min b'a to an bɛ se sɔrɔ dunuɲa kan, o ye an ta lanaya ye.
5 Jɔn le bɛ se sɔrɔ dunuɲa kan? Mɔgɔ min lara a ra ko Den min bɔra
Ala ra* ko o ye Yesu ye, o tigi lo.
6 Min nana ji ni jori sababu ra, o le ye Yesu Kirisita ye; a ma na ji
daman sababu ra, nka a nana ji ni jori le sababu ra. Nin Saninman*
le bɛ o seere ye, sabu Nin Saninman le ye can ye.
7 Sisan o kɛra seere saba ye:
8 Nin Saninman, ani ji, ani jori. Ayiwa, o seere saba bɛɛ bɛnnin lo
kelen ma fana.
9 An bɛ sɔn adamadenw ta seereya ma, nka Ala ta seereya ka bon ni
adamadenw ta ye. Den min bɔra Ala ra*, Ala ka min fɔ o ta ko ra, o le
ye Ala ta seereya ye.

10 Den min bɔra Ala ra, ni mɔgɔ min ka la o ra, Ala ta seereya bɛ
o tigi jusukun na. Nka ni mɔgɔ min ma la Ala ra, o tigi ka Ala kɛ
faninyafɔbaga le ye, sabu Den min bɔra a ra, Ala ka seereya min kɛ o
ta ko ra, o tigi ma la o ra.
11 Ayiwa, o seereya flɛ nin ye: Ala ka ɲanamanya banbari di an ma;
Den min bɔra Ala ra, o ɲanamanya bɛ sɔrɔ o le fɛ.
12 Ni o Den bɛ mɔgɔ min fɛ, ɲanamanya bɛ o tigi fɛ. Nka Den min
bɔra Ala ra, ni o tɛ mɔgɔ min fɛ, ɲanamanya tɛ o tigi fɛ.

Jigi min bɛ lanabagaw fɛ

13 Ayiwa, Den min bɔra Ala ra*, aw minw lara o tɔgɔ ra, ne bɛ nin
sɛbɛ ci aw ma, janko aw y'a lɔn ko aw ka ɲanamanya banbari sɔrɔ.
14 Ayiwa, min bɛ an ja gbɛlɛya, o flɛ nin ye: Ni an ka fɛn o fɛn daari
Ala fɛ ka kaɲa ni a sago ye, a bɛ an lamɛn.
15 Ni an k'a lɔn ko a bɛ an lamɛn, an k'a lɔn fana ko ni an ka fɛn o
fɛn daari a fɛ, an ka o fɛn sɔrɔ ka ban.
16 Ni mɔgɔ dɔ k'a balema ye a bɛ jurumun dɔ kɛra, jurumun min tɛ
saya lase mɔgɔ ma, a ka kan ka Ala daari, janko Ala ye ɲanamanya di
a balema ma. Minw ta jurumun tɛ saya lase mɔgɔ ma, ne bɛ olugu le
ma. Sabu jurumun dɔ bɛ yi, o bɛ saya lase mɔgɔ ma; ne m'a fɔ ko aw
ye Ala daari mɔgɔ ye o jurumun kosɔn.
17 Terenbariya bɛɛ ye jurumun le ye, o ye can ye, nka jurumun dɔw
bɛ yi, o tɛ saya lase mɔgɔ ma.
18 An k'a lɔn ko mɔgɔ o mɔgɔ kɛra Ala den ye, o tigi tɛ to ka jurumun
kɛ; sabu Den min bɔra Ala ra, ale bɛ o tigi tanga, Setana fana tɛ se a
ma.
19 An k'a lɔn fana ko an kɛra Ala ta ye, nka dunuɲa bɛɛ lajɛnnin bɛɛ
bɛ Setana ta fanga le kɔrɔ.
20 Nka Den min bɔra Ala ra, an k'a lɔn ko o le nana hakiritigiya di
an ma, janko an ye Ala Cantigi lɔn; an bɛ Ala Cantigi ta jɛnɲɔgɔnya le
ra, ani Den* min bɔra Ala ra, Yesu Kirisita. Ale le ye Ala Cantigi ye, ani
ɲanamanya banbari.
21 Ayiwa, ne ta denmisɛnw, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi batofɛn wɛrɛw ra.

YUHANA
ka lɛtɛrɛ flanan min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ye Yuhana ye. (Aw ye lɛtɛrɛ fɔlɔ daminakumaw flɛ.) Nka a k'a yɛrɛ tɔgɔ la ko «cɛkɔrɔba» (1.1).

A ko: «Ne le bɛ nin lɛtɛrɛ sɛbɛra; Ala ka ne Balemamuso min ɲanawoloma, ne b'a cira ale le ma, ale ni a denw.» An bɛ se k'a fɔ ko o kuma kɔrɔ ye ko a bɛ nin lɛtɛrɛ sɛbɛra lanabagaw bɛɛ le kosɔn.

Nin lɛtɛrɛ ka surun, sabu sura kelen dɔrɔn lo, nka a kumaw nafa ka bon. Yuhana b'a ɲini lanabagaw fɛ ko o ye ɲɔgɔn kanu, ka ban cira faninyafɔbagaw ta karan ma.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1–3)*
Can ni kanuya *(4–6)*
Karamɔgɔ faninyafɔbagaw *(7–11)*
Kuma laban *(12–13)*

Yuhana ta fori

1 Ne min ye lanabagaw ta jɛnkuru Cɛkɔrɔba* ye, ne bɛ nin sɛbɛ ci
ne Balemamuso† ma, Ala ka min ɲanawoloma, a ni a ta denw; ne bɛ
aw kanu can ra, nka ne dɔrɔn tɛ aw kanu; minw bɛɛ ka Ala ta can lɔn,
olugu bɛɛ bɛ aw kanu
2 can kosɔn; o can bɛ an jusukun na, a fana bɛna to an fɛ wagati bɛɛ.
3 Ayiwa, Fa Ala, ani Den* min bɔra Fa Ala ra, Yesu Kirisita, o ye
nɛɛma ni hina ni hɛra kɛ an ye, janko an ye to a ta can kan, ani a ta
kanuya ra.

Lanabaga bɛ tagama can ni kanuya le ra
(Yuhana fɔlɔ 4.1-6; 2.18-23; 5.1-3)

4 Ne k'a ye ko i ta den dɔw bɛ tagama can sira kan, ka kaɲa ni Fa
Ala ta cifɔnin ye; o ko ka ne jusu diya kosɛbɛ!
5 Ayiwa, sisan, ne Balemamuso, ne tɛ cikura fɔra i ye; nka ne bɛna
min fɔ k'a gbɛlɛya i ma, o ci le fɔra an ye kabini a damina ra, ko an ye
ɲɔgɔn kanu.
6 Ala ka ci minw fɔ, ni an bɛ o sira tagama, o le ye kanuya ye. Aw
ka kan ka tagama ka kaɲa ni o cifɔnin le ye, i n'a fɔ a fɔra aw ye cogo
min na kabini a damina ra. O cifɔnin kun ye ko an ye tagama kanuya
ra.
7 Mɔgɔlafiribaga caman bɛ dunuŋa kɔnɔ sisan; olugu tɛ sɔn ka lɔ a ra
ko Yesu Kirisita nana kɛ adamaden ye. O mɔgɔw le ye mɔgɔlafiribagaw
ye, ani Kirisita kɛrɛbagaw*.
8 O kosɔn aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko aw kana na bɔnɔ aw ta baara
tɔnɔ ra, nka aw ye a baraji dafanin sɔrɔ.
9 Mɔgɔ o mɔgɔ tɛ to Kirisita* ta karan kan, fɔ a bɛ a yɛrɛ ta fara a
kan, Ala tɛ o tigi fɛ; nka mɔgɔ min bɛ to o karan kan, Fa Ala bɛ o tigi
fɛ, Den min bɔra Ala ra, o fana bɛ o tigi fɛ.

---

* **1:1 1.1** Cɛkɔrɔba: O ye Yuhana yɛrɛ ye. Ale le kɛra lanabagaw ta cɛkɔrɔba ye. † **1:1 1.1** Balemamuso: Dɔw b'a miiri ko Balemamuso tɔgɔ lara lanabagaw ta jɛnkuru le ra; Balemamuso ta denw ye lanabagaw ye.

10 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka na aw fɛ, ni a ma na ni nin karan ye, aw kana
o tigi ladon aw ta so; aw kana a fo.
11 Sabu ni mɔgɔ min k'a fo, a kɛra i n'a fɔ o tigi nin bɛ a ta
kɛwalejuguw ra.

Kuma laban

12 Ayiwa, kuma caman belen bɛ ne fɛ k'a fɔ aw ye, nka ne tɛna o bɛɛ
kɛ sɛbɛri ye. Ne b'a miiri ko ne bɛna taga aw fɛ yi, an ye taga kuma
da ni da, janko an ta ɲagari ye kɛ ɲagari dafanin ye.
13 Ayiwa, Ala ka i Balemamuso min ɲanawoloma yan fana, ale ta
denw bɛ i fo.

YUHANA
ka lɛtɛrɛ sabanan min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ye Yuhana ye. (Aw ye lɛtɛrɛ fɔlɔ daminakumaw flɛ.) Nka a k'a yɛrɛ tɔgɔ la ko «Cɛkɔrɔba» i n'a fɔ lɛtɛrɛ flanan na (1.1).

Nin lɛtɛrɛ ka surun; a cira Gayusi le ma. An ma foyi wɛrɛ lɔn Gayusi ta ko ra, nka mɔgɔ terennin lo, min bɛ tagama can kan. An b'a ye ko Yuhana bɛ Gayusi tando kosɛbɛ, a ta kankelentigiya kosɔn, ani a bɛ baaraɲuman min kɛ lanabagaw ye (1–8).

Min ye Diyotɛrɛfu ye, ale kɔni k'a ta fanga sigi lanabagaw kan le. A bɛ mɔgɔw dɔgɔya, ka lanabaga dɔw gbɛn, ka Yuhana yɛrɛ mafiyɛnya; a fana tɛ mɔgɔw ladon. Yuhana bɛ Diyotɛrɛfu jaraki a tagamacogo kosɔn (9–10).

O kɔ fɛ, a bɛ Demetirisi fana tando a ta koɲuman kosɔn (11–12); i b'a sɔrɔ ale le cira ni lɛtɛrɛ ye. Yuhana bɛ a teri dɔw fo, ka o lasɔmi ko ale bɛna tagama dɔ kɛ ka taga o fɛ lon dɔ.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1–4)*
Yuhana ka Gayusi tɔgɔɲuman fɔ *(5–8)*
Yuhana ka Diyotɛrɛfu tɔgɔjugu fɔ *(9–10)*
Yuhana bɛ Demetirisi tando 11–12
Kuma laban *(13–15)*

Yuhana ta fori
(Matiyu 10.40-42)

1 Ne min ye lanabagaw ta jɛnkuru Cɛkɔrɔba ye, ne bɛ nin sɛbɛ ci ne
balemacɛ kanunin Gayusi ma, ne bɛ min kanu can yɛrɛ ra.
2 Ne balemacɛ kanunin, ne bɛ Ala daari ko i ta ko bɛɛ ye ɲa, ani ko
i farikolo kɛnɛman ye to, i n'a fɔ i jusukun ka ɲi cogo min na.
3 An balema dɔw sera yan; can bɛ i jusukun na cogo min na, ani i
yɛrɛ bɛ tagama can kan cogo min na, olugu ka o lakari ne ye. O kuma
kɔni ka ne jusu diya kosɛbɛ.
4 Sabu ni ne k'a mɛn ko ne ta denw bɛ can sira tagamana, foyi tɛ se
ka ne jusu diya ka tɛmɛ o kan.

Gayusi tagamacogo

5 Ne balemacɛ kanunin, i bɛ koɲuman min kɛra an balemaw ye,
minw ye an balema lonanw ye, i bɛ o kɛra ni kankelentigiya le ye.
6 O nana i ta kanuya ko lakari lanabagaw ye yan. Ayiwa, o bɛna
tagama min kɛ, ni i belen sera ka o dɛmɛ o ra ka kaɲa ni Ala sago ye,
o bɛna ɲa kosɛbɛ.
7 Sabu o bɛ nin tagama kɛra Kirisita* tɔgɔ le kosɔn; o ma sɔn
lanabariw ye o dɛmɛ.
8 O kosɔn an ka kan ka o mɔgɔw ɲɔgɔnw dɛmɛ; o cogo ra an fana
bɛ kɛ o jɛnɲɔgɔnw ye o ta baara ra, ka can sira yira mɔgɔw ra.

Diyotɛrɛfu ni Demetirisi
(Korɛntikaw fɔlɔ 4.18-21)

9 Ayiwa, ne tun ka kumakan dama dama sɛbɛ k’a ci lanabagaw ma.
Nka Diyotɛrɛfu tɛ sɔnna an ta ma; ale le b’a fɛ ka a yɛrɛ bla lanabagaw
bɛɛ kunna.
10 O kosɔn ni ne sera yi, a bɛ ko minw kɛra, ne bɛna o fɔ aw ɲa na. A
bɛ kumajuguw fɔ an ma, nka a tɛ dan o ma dɛ, a tɛ sɔn ka an balemaw
ladon fana; ni mɔgɔ wɛrɛw fana b’a fɛ ka o ladon, a bɛ olugu bari, ka
o gbɛn ka bɔ lanabagaw ta jɛnkuru ra.
11 Ayiwa, ne balemacɛ kanunin Gayusi, ele kana kojugu ladegi;
koɲuman le ladegi. Mɔgɔ min bɛ koɲuman kɛ, o ye Ala ta mɔgɔ le
ye; nka min bɛ kojugu kɛ, o ma Ala lɔn.
12 Ayiwa, Demetirisi kɔni, lanabagaw bɛɛ bɛ ale tɔgɔɲuman fɔra; a
bɛ can sira min tagamana, o fana ye a tɔgɔɲuman le ye. An fana ye a
seerew ye; i k’a lɔn fana ko an ta seereya ye can le ye.

Kuma laban

13 Kuma caman belen tun bɛ ne fɛ k’a fɔ i ye, nka ne t’a fɛ ka o bɛɛ
kɛ sɛbɛri ye.
14 Ne b’a miiri ko sani wagati dɔɔnin, an bɛna ɲɔgɔn ye ka kuma da
ni da.
15 Ala ye hɛra kɛ i ye! I teriw bɛ i fo. An teriw fo yi fana, ka bɛɛ
kelen kelen fo ni a tɔgɔ ye.

ZUDE
ka lɛtɛrɛ min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Zude le ye nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ye; Yakuba balemacɛ lo, Yakuba min tun kɛra Zeruzalɛmu lanabagaw ɲamɔgɔ ye. Zude ni Yakuba bɛɛ ye Yesu balemacɛw le ye (Matiyu 13.55).

Nin lɛtɛrɛ ma sɛbɛ jɛnkuru kelen tɔgɔ ra; a cira lanabagaw bɛɛ le ma. Zude ko: «Fa Ala ka aw minw wele ka aw kanu a ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka aw mara Yesu Kirisita ye, ne bɛ nin sɛbɛ cira aw le ma.»

Nin kitabu sɛbɛcogo ni Piyɛri ta kitabu flanan sɛbɛcogo bɔra ɲɔgɔn fɛ. Yɔrɔ caman bɔra ɲɔgɔn fɛ, i n'a fɔ Zude 18 ani Piyɛri flanan 3.3; o yɔrɔ fla bɛ kuma kelen le fɔ.

An b'a ye fana ko nin lɛtɛrɛ bɛ sekɔ cɛ dɔ ta kumaw kan, min ye Enɔki ye (14–15). I b'a sɔrɔ ko o wagati ta mɔgɔw tun ka o cɛ lɔn.

Zude ta kitabu ka surun; sura kelen dɔrɔn lo. Nka Zude b'a fɛ lanabagaw ye o yɛrɛ kɔrɔsi karamɔgɔ faninyafɔbagaw ra, minw bɛ mɔgɔw ta lanaya cɛn ni o ta karan ye, ka mɔgɔw bla sirajuguw kan. A ko, ko Ala bɛna kiti ben o karamɔgɔw kan.

Lanabaga minw baraka ka dɔgɔ, tɔw ka kan ka olugu dɛmɛdɛmɛ, nka bɛɛ ka kan k'a yɛrɛ kɔrɔsi, janko dɔ kana kɛ sababu ye ka dɔ laben.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1–2)*
Karamɔgɔ faninyafɔbagaw ta kiti *(3–16)*
Lanabagaw ka kan ka kanuya sira tagama *(17–23)*
Ala ka kan ni bonya ni tandori ye *(24–25)*

Zude ta fori

1 Ne Zude, ne min ye Yesu Kirisita ta baaraden ye, ani Yakuba
balemacɛ, ne bɛ nin sɛbɛ ci Ala ta mɔgɔ weleninw ma, Fa Ala ka minw
kanu a ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka o mara Yesu Kirisita ye.
2 Ala ye hina ni hɛra ni kanuya di aw ma k'a caya.

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw
(Piyɛri flanan 2.1-22; 3.1-3)

3 Ne balema kanuninw, ne tun b'a fɛ yɛrɛ le ka sɛbɛ ci aw ma kisiri
ko ra, kisiri min kɛra an bɛɛ ta ye. Ne k'a ye ko jagboya lo ko ne ye nin
sɛbɛ ci aw ma ka aw ja gbɛlɛya, janko aw ye jija lanaya ra, Ala ka o
lanaya min di a ta mɔgɔ saninmanw ma siɲaga kelenpe, ka dan o ma.
4 Ayiwa, mɔgɔ dɔw dogora ka don aw cɛ ra; o mɔgɔw halakiko sɛbɛra
kabini wagatijan. Alaɲasiranbari dɔw lo; o bɛ an ta Ala ta nɛɛma ta ko
yɛlɛma ka o kɛ marobariyako ye. Kuntigi kelen, ani Matigi kelen min
bɛ an fɛ, Yesu Kirisita, o bɛ ban o ra.
5 Ayiwa, ne bɛna min fɔ, hali ni aw dɔw ka o lɔn ka ban, ne belen
bɛ aw hakiri jigi a ra, ko an Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw kisi ka o bɔ
jɔnya ra Misiran; nka minw kɛra lanabariw ye o ra, a ka olugu halaki.
6 O kɔ, mɛlɛkɛ minw bɔra o lɔyɔrɔ ra, ani o ma sɔn ka to o sigiyɔrɔ
ra, Ala ka olugu don nɛgɛjɔrɔkɔw ra, nɛgɛjɔrɔkɔ min tɛ bɔ o ra ka ye,
ka o bla dibi ra ka kiti lon makɔnɔ.

7 O kɔ tuun, Sodɔmu ni Gomɔri ni o kɛrɛfɛduguw, o duguw ta mɔgɔw
fana ka o yɛrɛ bla jatɔya ra, ka taga a kɛ fɔ cɛw bɛ ɲɔgɔn ɲini. O kosɔn
Ala ka tasuma fagabari jigi o mɔgɔw kan; o kɛra k'a yira an na, janko
ka an lasɔmi.
8 Nka o bɛɛ n'a ta, o mɔgɔw bɛ o kɛwale kelenw le kɛ; o bɛ ta o ta
miiriyakolonw fɛ ka o farikolo lanɔgɔ, ka ban Matigi ta kuntigiya ma,
ka sankolo daŋfɛn nɔɔrɔmanw nɛni.
9 K'a sɔrɔ hali mɛlɛkɛw kuntigiba Mikayilu, wagati min ale ni Setana
tun bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra cira Musa su kosɔn, a ma sɔn ka kumakolon fɔ
Setana ma. A ko a ma le dɔrɔn ko: «Matigi Ala ye i sara.»
10 Nka o karamɔgɔw kɔni, olugu tɛ ko minw lɔn, o bɛ kumakolon fɔ
o ma. K'a sɔrɔ o ka ko minw lɔn o yɛrɛ ma, i n'a fɔ bɛgan hakirintanw,
o le bɛ kɛ sababu ye ka o halaki.
11 Bɔnɔ bɛna o sɔrɔ, sabu o ka Kabila* ta sira le ta. Wari kosɔn o ka
o yɛrɛ lafiri i ko Balamu. O halakira, sabu o murutira i ko Kore tun
murutira cogo min na.
12 O mɔgɔw bɛ kɛ aw tɔgɔcɛnsababu le ye aw ta balemaya domuniw
na; o bɛ ɲanagbɛ kɛ ni aw ye, ka domuni kɛ, ka min ka o kɔnɔ fa, hali
o tɛ maroya. O bɛ i ko sankaba min bɛ fin, nka a tɛ sanji ben; fɔɲɔ b'a
cɛ ka taga ni a ye. O bɛ i ko yiri minw tɛ den hali o dentuma ra, i ko
yiri minw bɔnna ni o lilinw ye, o sanin lo fɔ siɲagako fla.
13 O bɛ o ta marobariyakow kɛ kɛnɛ kan i ko kɔgɔji jikurubaw bɛ
jikanga nɔgɔninw seri kɛnɛ ma cogo min na. O bɛ i ko lolo minw bɛ
yaala ka lamini; dibifinba banbari le bɛ o makɔnɔna yi.
14 Adama ta mamaden wolonflanan min tɔgɔ ye ko Enɔki†, ale ka
ciraya kɛ o mɔgɔw ta ko le ra, ko: «Matigi Ala bɛna na ni a ta mɛlɛkɛ
saninman caman ye,
15 ka na mɔgɔw bɛɛ ta kiti tigɛ, ka kiti ben Alaɲasiranbariw bɛɛ
kan o ta Alaɲasiranbariyakow bɛɛ kosɔn, ani o jurumunkɛbagaw ka
Alaɲasiranbariyakuma min o min fɔ Ala ma.»
16 O mɔgɔw ta kuma misɛnw ka ca, mɔgɔ wasabariw lo; o bɛ tagama
ka kaɲa ni o yɛrɛ ta negejuguw le ye. O bɛ dabayakumaw fɔ ka waso,
ka mɔgɔw nɛgɛ o yɛrɛ ta nafa kosɔn.

Lanabaga ka kan ka baara min kɛ

17 Nka aw kɔni, ne balema kanuninw, an Matigi Yesu Kirisita ta
ciradenw* tun kɔnna ka kuma minw fɔ fɔlɔfɔlɔ, aw ye aw hakiri to
o ra.
18 O tun b'a fɔra aw ye ko: «Dunuɲa laban wagatiw ra, ku-
makolonfɔbaga dɔw bɛna na; o bɛna tagama Alaɲasiranbariya ra ka
kaɲa ni o yɛrɛ sago ye.»
19 Ayiwa, a mɔgɔw le ye nin ye; olugu le bɛ lanabagaw faran, o bɛ
tagama ka kaɲa ni o yɛrɛ jogo le ye; Nin Saninman* tɛ o fɛ.
20 Nka aw kɔni, ne balema kanuninw, aw ye jija ka baraka don aw
yɛrɛ ra, ka to aw ta lanaya saninman kan, ka to ka Ala daari Nin
Saninman baraka ra.
21 Aw ye to Ala ta kanuya ra, ka an Matigi Yesu Kirisita ta makari
wagati makɔnɔ, janko a ye na ɲanamanya banbari di aw ma.
22 Ayiwa, sigiya bɛ minw na, aw ye makari olugu ra;

---

* **1:11 1.11** Kabila: Dɔw b'a fɔ ko Kayɛn. † **1:14 1.14** Enɔki: Dɔw b'a fɔ ale le ma ko Idirisa.

23 aw ye dɔw sama ka bɔ tasuma ra ka o kisi. Aw ye makari dɔw ra,
nka aw ye siran fana; hali o ta derege min lanɔgɔra jurumun fɛ, aw
ye o kɔninya.

Ala tandori

24 Ala le bɛ se ka aw tanga, janko aw kana ben, ani janko aw ye lɔ a
ta nɔɔrɔ ɲa kɔrɔ, jarakiyɔrɔ kana kɛ aw ra, ani aw ninsɔndiyaninba.
25 Ayiwa, bonya, ani masaya, ani sebagaya, ani fanga, o bɛɛ ye an
kisibaga Ala kelenpe ta le ye, kabini dunuŋa ma dan, ani sisan, ani
wagati bɛɛ, an Matigi Yesu Kirisita baraka ra. Amina.

Yuhana ta
YIRARI
KITABU
Kitabu faamucogo

Mɔgɔ caman sɔnna a ma ko Yesu ta karamɔgɔden Yuhana le ka Yirari kitabu sɛbɛ, ka fara Yuhana ta kitabu ni a ta lɛtɛrɛ saba kan.

Rɔmu Masacɛba Nerɔn ta wagati ra, o ka lanabagaw tɔɔrɔ kosɛbɛ o ta lanaya kosɔn. Masacɛba Domisiyɛn fana ka lanabagaw tɔɔrɔ kosɛbɛ, sabu a tun b'a fɛ mɔgɔw ye ale yɛrɛ le bato Ala nɔ ra. O wagati le ra o ka Yuhana mina ka taga a bla kaso ra Patimɔsi, kɔgɔji cɛ ma. Yuhana ka Yirari kitabu sɛbɛ o wagatiw le ra.

Nin kitabu yɔrɔ fɔlɔ, min ye sura 1–3 ye, o ye lɛtɛrɛ wolonfla ye, Yesu ko Yuhana ye minw sɛbɛ k'a ci lanabagaw ta jɛnkuru wolonfla ma. A yɔrɔ flanan, min ye sura 4–22 ye, o ye ko nataw ye, Ala ka ko minw yira Yuhana ra sikow ra, ni tagamasiyɛn suguya caman ye.

Ala ka fɛn minw yira Yuhana ra, o ye Setana ni a nɔfɛmɔgɔw ta murutiri ye Ala kama, ani Ala ta kiti benna Setana ni a nɔfɛmɔgɔw kan cogo min na, ani sankolokura ni dugukolokura, ani Zeruzalɛmu dugukura, ani Ala ta mɔgɔw ta hɛra, ani mɔgɔjuguw halakicogo.

Nin kitabu ma sɛbɛ janko ka lanabagaw lasiran, nka janko ka lanabaga tɔɔrɔbagatɔw jusu saaro, o y'a lɔn ko ko bɛɛ bɛ Ala le boro. Lon dɔ, Yesu Kirisita bɛna a yɛrɛ ta fanga sigi dugukolo yɔrɔ bɛɛ kan, ka jususuma ni hɛra di a ta mɔgɔ kankelentigiw ma.

Kitabu kɔnɔkow

Yesu ka cira min di Yuhana ma *(1.1-8)*
Lɛtɛrɛ wolonfla *(1.9–3.22)*
Ala ni Sagaden ta bonya yirara sankolo ra *(4–5)*
Tagamasiyɛn wolonfla ni burufiyɛta wolonfla *(6.1–11.19)*
Sa belebele ni wara fla *(12.1–13.18)*
Ala ta Sagaden* ni a ta jama *(14.1-20)*
Tɔɔrɔfɛn wolonfla ni Ala ta dimi tagamasiyɛn *(15.1–16.21)*
Babilɔni ni wara ni cira faninyafɔbaga ni Setana halakicogo *(17.1–20.10)*
Ala ta dugukura *(21.1–22.5)*
Yesu nacogo *(22.6-21)*

Kuma damina

1 Nin ye Yesu Kirisita ta ko yiraninw ye. Ala ka o kow fɔ a ye, janko a ye o yira a ta baaradenw na; sani wagati dɔɔnin, o kow bɛna kɛ. Yesu ka a ta mɛlɛkɛ ci ka na o kow yira a ta baaraden Yuhana ra.

2 Yuhana ka fɛn o fɛn ye, a ka o bɛɛ seereya kɛ: Ala ta kuma, ani Yesu Kirisita ta seereya.

3 Minw bɛ nin kitabu cirayakumaw karan mɔgɔw ye, ani minw bɛ a lamɛn, ani min sɛbɛra a kɔnɔ ka o sira tagama, olugu ta ɲana; sabu wagati surunyara.

Yuhana ta fori

4 Ayiwa, ne Yuhana le bɛ nin sɛbɛ ci Azi jamana lanabagaw ta jɛnkuru* wolonfla ma. Min bɛ yi, ani a tun bɛ yi kakɔrɔ, ani a bɛna

na, ani Nin wolonfla minw bɛ a ta masasiginan ɲa fɛ, olugu ye nɛɛma
aw ye, ka hɛra kɛ aw ye,
5 ani Yesu Kirisita, min ye seere kankelentigi ye, ani min fɔlɔ kununa
ka bɔ saya ra, ani min ye dunuɲa masaw bɛɛ ta Masa ye.
Ale min bɛ an kanu, ani ale min ka an kisi ka bɔ an ta jurumunw na
a jori baraka ra,
6 ka an kɛ a ta masaya mɔgɔw ye, ka an kɛ a Fa Ala ta sarakalasebagaw* ye, ayiwa, bonya ni sebagaya ye ale Yesu Kirisita le ta ye tuma
bɛɛ, ani wagati bɛɛ. Amina.

7 A bɛna na sankabaw cɛ ra!
Bɛɛ ɲa bɛna a ye,
hali minw ka a sɔgɔ ni taman ye.
Dugukolo siyaw bɛɛ bɛna kasi a kosɔn.
Ɔnhɔn, amina!

8 «Ne le ye Alifa ni Omega* ye,» Matigi Ala ko ten, min bɛ yi, min
tun bɛ yi kakɔrɔ, ani min bɛna na, Sebagaya bɛɛ tigi.

Ala ka fɛn minw yira Yuhana ra

9 Ne ye aw balemacɛ Yuhana le ye. Ne fana nin bɛ ni aw ye Yesu
Kirisita ta tɔɔrɔ ni a ta Masaya* ra; aw bɛɛ le fana bɛ tɔɔrɔ muɲuna
Yesu kosɔn. O tun ka ne mina ka taga ne bla fɔ dugukolo dɔ kan kɔgɔji
cɛ ma, yɔrɔ min bɛ wele ko Patimɔsi†, sabu ne tun ka Ala ta Kuma
waajuri kɛ, ka Yesu Kirisita ta ko seereya kɛ.
10 Matigi batolon na, Nin Saninman* ka ne ta. Ne ka kumakan dɔ
mɛn ne kɔ fɛ; a tun bɛ kumana ni baraka ye, i ko burufiyɛkan.
11 A tun b'a fɔra ko: «I ka min ye, o sɛbɛ kitabu dɔ kɔnɔ, ka o ci
lanabagaw ta jɛnkuru wolonfla ma: min bɛ Ɛfɛsi, ani min bɛ Simirina,
ani min bɛ Pɛrigamu, ani min bɛ Tiyatiri, ani min bɛ Saridɛsi, ani min
bɛ Filadɛlifi ani min bɛ Lawodise.»
12 Ne ka ne ɲa munu janko k'a lɔn mɔgɔ min bɛ kumana ne fɛ.
Ne ka ne ɲa munu minkɛ, ne ka sanin fitinadaga wolonfla ye. 13 Ne
ka fɛnɲanaman dɔ ye fitinadaga wolonfla cɛ ma, min tun bɛ i ko
adamaden. Deregejan dɔ tun b'a kan na, sanin cɛsirinan dɔ ka a disi
lamini.
14 A kunsigi gbɛnin lo pepepe i ko sagasi gbɛman, walama i ko
sanbɛrɛ. A ɲadenw bɛ i ko tasumamana.
15 A senw bɛ manamanana i ko siranɛgɛ min donna tasuma ra, a
kumakan tun bɛ i ko jiba woyokan.
16 Lolo wolonfla tun bɛ a kininboro kɔnɔ. Kɛrɛkɛmuru da fla
dadiman dɔ tun bɔra a da kɔnɔ, a ɲada tun bɛ i ko tere bɛ manamana
cogo min na teregban papa fɛ.
17 Ne k'a ye minkɛ, ne benna a sen kɔrɔ, k'a kɛ i n'a fɔ ne sara le. A
k'a kininboro la ne kan k'a fɔ ko: «I kana siran, ne le ye fɔlɔ ye, ani
laban;
18 ne ɲanaman lo. Ne tun sara, nka sisan ne ɲanaman lo wagati bɛɛ;
saya ni lahara lakile bɛ ne le boro.

---

* **1:8 1.8** Alifa, Omega: O ye gɛrɛkikan lɛtɛrɛ fɔlɔ ni a laban ye; o kɔrɔ ye ko Yesu ye damina ni laban ye. † **1:9 1.9** Patimɔsi tun ye dugukolo fitini dɔ ye kɔgɔji cɛ ma, min ni Ɛfɛsi cɛ tun ye kilo kɛmɛ ɲɔgɔn; Rɔmu fagamaw tun bɛ taga kasoden dɔw bla o yɔrɔ ra o kelen na, k'a to o ye sa yi.

19 I ka fɛn minw ye, ko minw bɛ kɛra sisan, ani minw bɛna kɛ o kɔ
fɛ, o sɛbɛ.
20 I ka lolo wolonfla minw ye ne kininboro kɔnɔ, ani i ka saninfitina
wolonfla minw ye, o ye gundo le ye: lolo wolonfla, o ye lanabagaw ta
jɛnkuru wolonfla ta mɛlɛkɛw le ye. Fitina wolonfla, olugu ye o jɛnkuru
wolonfla le ye.»

2

Lɛtɛrɛ min cira Ɛfɛsi lanabagaw ta jɛnkuru ma
(Kɛwalew 20.28-31)

1 «Nin kumaw sɛbɛ k'a ci Ɛfɛsi lanabagaw ta jɛnkuru* ta mɛlɛkɛ ma,
k'a fɔ a ye ko: ‹Lolo wolonfla bɛ min kininboro kɔnɔ, min bɛ tagama
saninfitina wolonfla cɛ ma, o ko:
2 Ne ka i ta kɛwalew lɔn, ani i ta baara, ani i ta muɲuri. Ne k'a lɔn
ko i tɛ se ka mɔgɔjuguw muɲu. Minw b'a fɔra ko olugu ye ciradenw*
ye, k'a sɔrɔ can tɛ, i ka o mɔgɔw kɔrɔbɔ k'a sɔrɔ ko faninyatigɛbagaw
lo.
3 I muɲuna kosɛbɛ; i tɔɔrɔra ne tɔgɔ kosɔn, i ma i yɛrɛ fari faga.
4 Nka min ma bɛn ne ma i ta ko ra, o ye ko i tun bɛ ne kanu cogo
min na fɔlɔfɔlɔ, sisan i ka o dabla.
5 I hakiri to o ra, ko i tun bɛ cogo min na fɔlɔ, o cogo ni sisan cogo
cɛ ka jan dɛ! I nimisa, ka yɛlɛma i ta kɛwale fɔlɔw ma. Ni i ma nimisa
kɔni, ne bɛna na i fɛ ka na i ta fitina bɔ a nɔ ra.
6 O bɛɛ n'a ta, min ka di ne ye i fɛ, o ye ko i bɛ Nikolasi ta nɔfɛmɔgɔw
ta kɛwalew kɔninya, i ko ne fana bɛ o kɔninya cogo min na.
7 « ‹Ayiwa, ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman bɛ min
fɔra lanabagaw ta jɛnkuruw ye, o tigi ye jija ka o lamɛn.
« ‹Ni min ka se sɔrɔ, ɲanamanya yiri min bɛ Ala ta arijana kɔnɔ, ne
bɛna o den dɔ di o tigi ma, a b'a domu.› »

Lɛtɛrɛ min cira Simirina lanabagaw ta jɛnkuru ma

8 «Nin kumaw sɛbɛ k'a ci Simirina lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ
ma, k'a fɔ a ye ko: ‹Min ye fɔlɔ ye, ani laban, min sara, ka sɔrɔ ka
ɲanamanya, o ko:
9 Ne ka i ta tɔɔrɔ lɔn, ani i ta fagantanya; k'a sɔrɔ i ye naforotigi le
ye. Minw b'a fɔra ko o ye Yahudiyaw ye k'a sɔrɔ can tɛ, olugu bɛ i
tɔgɔ cɛnna cogo min na, ne ka o lɔn. O mɔgɔw ye Setana ta jɛnkuru
mɔgɔw le ye.
10 O bɛna tɔɔrɔ min la i kan, i kana siran o ra. Setana yɛrɛ bɛna a to o
ye aw dɔw bla kaso ra, janko ka aw kɔrɔbɔ. Aw bɛna tɔɔrɔ fɔ tere tan.
To lanaya ra hali ni a sera saya ma; ne bɛna ɲanamanya masafugula
di i ma.
11 « ‹Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra
lanabagaw ta jɛnkuruw ye, o tigi ye o lamɛn.
« ‹Ni min ka se sɔrɔ, o tigi tɛna saya flanan sɛgɛ kɛ tuun fiyewu.› »

Lɛtɛrɛ min cira Pɛrigamu lanabagaw ta jɛnkuru ma

12 «Nin kumaw sɛbɛ k'a ci Pɛrigamu lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ
ma, k'a fɔ a ye ko: ‹Muru da fla jamijan bɛ min fɛ, o ko:
13 I siginin bɛ yɔrɔ min na, ne ka o lɔn; o yɔrɔ ye Setana ta
masasiginan le ye. Nka i tora ne tɔgɔ kan, i ma ne ta lanaya bla, hali

lon min na o ka ne ta seere kankelentigi Antipasi faga aw fɛ yi, Setana
sigiyɔrɔ ra yi.
14 Nka i ta ko dɔw ma bɛn ne ma: o ye ko mɔgɔ dɔw bɛ i fɛ yi, olugu
tugura Balamu ta karan kɔ. Ale Balamu le ka Balaki kɔnɔnɔsu, ka kɛ
sababu ye ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun na, k'a to o ye josɔnsogow
ɲimi, ka o yɛrɛ bla jatɔya ra.
15 O cogo ra, mɔgɔ dɔw bɛ i fana fɛ yi, olugu tugura Nikolasi ta
nɔfɛmɔgɔw ta karan kɔ.
16 O kosɔn, ele ye nimisa ka i ta kɛwalew yɛlɛma, ni o tɛ, ne bɛna na
i fɛ; kɛrɛkɛmuru min bɛ ne da ra, ne bɛna o mɔgɔw kɛrɛ ni o ye.
17 « ‹Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra
lanabagaw ta jɛnkuruw ye, o tigi ye o lamɛn.
« ‹Ni min ka se sɔrɔ, ne bɛna mane* dogonin di o tigi ma, ani
kabakuru gbɛman dɔ. Tɔgɔkura dɔ sɛbɛra o kabakuru kan; mɔgɔ si tɛ
o tɔgɔ lɔn, fɔ kabakuru dira mɔgɔ min ma.› »

Lɛtɛrɛ min cira Tiyatiri lanabagaw ta jɛnkuru ma

18 «Nin kumaw sɛbɛ k'a ci Tiyatiri lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ
ma, k'a fɔ a ye ko: ‹Den min bɔra Ala ra*, min ɲadenw bɛ i ko
tasumamana, ani a senw bɛ manamana i ko siranɛgɛ nugunin, o ko:
19 Ne ka i ta kɛwalew lɔn, ani i ta kanuya, ani i ta lanaya, ani i ta
baaraɲuman, ani i ta muɲuri; ne k'a lɔn ko i bɛ kɛwaleɲuman min
kɛra sisan, o ka ca ni fɔlɔta ye.
20 Nka min ma bɛn ne ma i ta ko ra, o ye ko muso min k'a yɛrɛ
kɛ ciramuso ye, min ye Yezabɛli ye, i b'a to ale ye ne ta baaradenw
kunnacɛn ni a ta karan ye, k'a to o ye jatɔya kɛ, ka josɔnsogow ɲimi.
21 Ne k'a to yi fɔlɔ, janko a ye nimisa ka a ta kɛwalew yɛlɛma, nka a
t'a fɛ ka a ta jatɔya dabla.
22 O kosɔn ne bɛna banajugu bla a ra fɔ ka a la. Minw bɛ jɛnɛya
kɛra ni a ye, ne bɛna tɔɔrɔba la olugu fana kan, fɔ ni o nimisara ka o
ta kɛwalew yɛlɛma.
23 Ne bɛna a denw fana faga. Lanabagaw ta jɛnkuruw bɛɛ bɛna a
lɔn ko ne le bɛ adamaden ta miiriya ni a jusukunnakow bɛɛ lɔn. Ne
bɛna aw bɛɛ sara ka kaɲa ni aw yɛrɛ ta kɛwalew le ye.
24 « ‹Ayiwa, aw tɔ minw bɛ Tiyatiri, aw minw ma sɔn o muso ta
karan ma, o bɛ min wele ko Setana ta gundobaw, aw minw ma sɔn o
kow ma, ne b'a fɔ aw ye ko ne tɛ doni wɛrɛ la aw kan.
25 Lanaya min bɛ aw fɛ, aw ye to o kan dɔrɔn, fɔ ka se ne nawagati
ma.
26 Ni min ka se sɔrɔ, ka ne sago kɛ fɔ ka taga se a laban ma, ne bɛna
fanga di o tigi ma, ka a sigi siyaw kunna.
27 A bɛna a fanga sigi siyaw kan i ko nɛgɛ, ka o cici i ko o bɛ bɔgɔdaga
cici cogo min na; ne fana ka o fanga le sɔrɔ ne Fa Ala fɛ.
28 Ne bɛna sɔgɔmada lolo di o tigi ma.
29 « ‹Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra
lanabagaw ta jɛnkuruw ye, o tigi ye o lamɛn!› »

---

* **2:17 2.17** Mane tun ye domunifɛn dɔ ye, Ala tun bɛ min di Izirayɛlimɔgɔw ma ka o to tagama ra kongokolon kɔnɔ. Bɔri 16.13-15,31.

3

Lɛtɛrɛ min cira Saridɛsi lanabagaw ta jɛnkuru ma

1 «Nin kumaw sɛbɛ k’a ci Saridɛsi lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ
ma, k’a fɔ a ye ko: ‹Ala ta nin wolonfla ni lolo wolonfla bɛ min fɛ, o ko:
Ne ka i ta kɛwalew lɔn, ne k’a lɔn ko mɔgɔw bɛ i jatera ko i ɲanaman
lo, k’a sɔrɔ i sanin lo.
2 Ayiwa, i janto i yɛrɛ ra; tɔ minw bɛ ɲini ka sa fana, i ye baraka don
olugu ra. Sabu ne k’a sɔrɔ ko i ta kɛwalew ma ɲa ka se a seyɔrɔ ra ne
ta Ala ɲa kɔrɔ.
3 I karanna min na, ani i ka min mɛn, i hakiri to o ra ka o sira tagama,
ka nimisa ka i ta kɛwalew yɛlɛma. Ni i ma i janto i yɛrɛ ra, ne bɛna na
i n’a fɔ son; ne bɛna na bara i ra wagati min na, i tɛna o wagati lɔn.
4 O bɛɛ n’a ta, mɔgɔ dɔw bɛ aw fɛ Saridɛsi, minw ma o ta faniw
lanɔgɔ; olugu le bɛna fanigbɛw don ka tagama ni ne ye, sabu o ka kan
ni a ye.
5 « ‹Ni min ka se sɔrɔ, o tigi fana bɛna fanigbɛw don o cogo le ra. Ne
tɛna a tɔgɔ jɔsi ka bɔ ɲanamanya kitabu kɔnɔ; ne bɛna a tɔgɔ fɔ ne Fa
Ala ni a ta mɛlɛkɛw ɲa kɔrɔ, ko ne k’a lɔn.
6 « ‹Ni mɔgɔ min b’a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra
lanabagaw ta jɛnkuru ye, o tigi ye o lamɛn.› »

Lɛtɛrɛ min cira Filadɛlifi lanabagaw ta jɛnkuru ma

7 «Nin kumaw sɛbɛ k’a ci Filadɛlifi lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ
ma, k’a fɔ a ye ko: ‹Saninman, ani Cantigi, Dawuda ta lakile bɛ min
boro, ni min ka da yɛlɛ, mɔgɔ si tɛ se k’a datugu, ni a ka da datugu,
mɔgɔ si tɛ se k’a dayɛlɛ, o ko:
8 Ne ka i ta kɛwalew lɔn. A flɛ, ne ka da dɔ dayɛlɛ ka bla i ye, mɔgɔ
si tɛ se ka min datugu. Ne k’a lɔn ko i baraka ka dɔgɔ, nka i tora ne ta
kuma kan, i ma ban ne tɔgɔ ra.
9 A flɛ, ne bɛ Setana ta jɛnkuru mɔgɔw kɛ i sago ye; o minw b’a fɔ
ko o ye Yahudiyaw ye, k’a sɔrɔ o tɛ Yahudiyaw ye, sabu o bɛ faninya
le tigɛra. Ne bɛna o jagboya o ye o kinbiri gban i sen kɔrɔ, k’a lɔn ko
ne bɛ i kanu.
10 I tora ne ta kuma kan, ka jija, i n’a fɔ ne k’a fɔ i ye cogo min
na; o kosɔn, ne fana bɛna i tanga tɔɔrɔ wagati ma, tɔɔrɔ min bɛna se
dunuɲamɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ma ka o kɔrɔbɔ.
11 Sani dɔɔnin ne bɛna na. Lanaya min bɛ i fɛ, i ye to o kan, janko
mɔgɔ si kana na i ta masafugula mina i ra.
12 « ‹Ni min ka se sɔrɔ, ne bɛna o tigi kɛ samasen ye ne ta Ala ta
batoso kɔnɔ; a tɛna bɔ yi tuun. Ne bɛna ne ta Ala tɔgɔ sɛbɛ o tigi kan,
ka ne ta Ala ta duguba tɔgɔ sɛbɛ a kan, Zeruzalɛmu dugukura min bɛ
jigi ka bɔ ne ta Ala fɛ sankolo ra; ne bɛna ne ta tɔgɔkura sɛbɛ o tigi
kan fana.
13 « ‹Ni mɔgɔ min b’a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra
lanabagaw ta jɛnkuruw* ye, o tigi ye o lamɛn.› »

Lɛtɛrɛ min cira Lawodise lanabagaw ta jɛnkuru ma

14 «Nin kumaw sɛbɛ k’a ci Lawodise lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ
ma, k’a fɔ a ye ko: ‹Min tɔgɔ ye ko Amina, Seere kankelentigi ni Cantigi,
min ye Ala ta danfɛnw sindibaga ye, o ko:

15 Ne ka i ta kɛwalew lɔn; ne k’a lɔn ko i sumanin tɛ, i gbannin tɛ
fana. Ni i yɛrɛ tun kɛra a fla dɔ ye, o belen tun ka fisa.
16 Nka i wɔlɔwɔlɔnin lo minkɛ, i ma suma, i ma gban, ayiwa, ne bɛna
i fɔɔnɔ ka bɔ ne da ra.
17 I ko i ye fɛntigi ye, ko i ka naforo sɔrɔ, ko i mako tɛ foyi ra tuun; i
m’a lɔn ko i ye sɛgɛbagatɔ ye, ani ɲanibagatɔ, ani fagantan, ani fiyentɔ,
ani ko i fari lakolon lo!
18 Ayiwa, ne bɛ i ladi ko i ye sanin yɛrɛworo san ne fɛ janko i ye kɛ
naforotigi ye, ko i ye fanigbɛw san ne fɛ, janko fani ye kɛ i ra, ani i fari
lakolon kana to, ka maroya bla i ra; i ye ɲadimifla san ne fɛ ka o mun
i ɲa ra, janko i ye yeri kɛ.
19 Ni ne bɛ mɔgɔ o mɔgɔ kanu, ni o tigi firira, ne bɛ a jaraki ka a
koro. O tuma, i jija kosɛbɛ ka nimisa, ka i ta kɛwalew yɛlɛma.
20 A flɛ, ne lɔnin bɛ da ra, ne bɛ da gbasi. Ni mɔgɔ min ka ne kan
lamɛn ka da yɛlɛ, ne bɛ don o tigi fɛ; ne bɛna domuni kɛ ni o tigi ye, o
tigi fana bɛna domuni kɛ ni ne ye.
21 « ‹Ni min ka se sɔrɔ, ne bɛna a to o tigi ye sigi ne ta masasiginan
kan ni ne ye, i n’a fɔ ne yɛrɛ ka se sɔrɔ cogo min na, ka sigi ni ne Fa
Ala ye a ta masasiginan kan.
22 « ‹Ni mɔgɔ min b’a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra
lanabagaw ta jɛnkuruw ye, o tigi ye o lamɛn.› »

4

Ala ta bonya ni a ta saninmanya

1 Ayiwa, o kɔ, ne ka flɛri kɛ, ka da dɔ yɛlɛnin ye sankolo kɔnɔ. Ne
tun kɔnna ka kumakan min mɛn fɔlɔ, i ko burufiyɛkan, o kumakan ko
ne ma ko: «Yɛlɛn ka na yan! Ko minw bɛna kɛ nin kɔ, ne bɛna o yira
i ra.»
2 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Nin Saninman* ka ne ta. Ne ka masasiginan
dɔ ye sankolo kɔnɔ; dɔ tun siginin bɛ o kan.
3 Min tun siginin bɛ, ale ɲada tun bɛ manamana i ko zasipe lulu,
ani sariduwani lulu. Sanmuru dɔ tun ka a ta masasiginan lamini, k’a
cogoya kɛ i ko emerodi lulu cogoya.
4 Masasiginan mugan ni naani wɛrɛ tun ka masasiginan fɔlɔ lamini.
Cɛkɔrɔba mugan ni naani tun siginin bɛ o masasiginanw kan, fanigbɛw
bɛ o ra, masafugula saninlamanw bɛ o kun na.
5 Sanmanamanaw ni kumakanw ni sankurukanw tun bɛ bɔra
masasiginan na. Fitina wolonfla tun bɛ manana masasiginan ɲa fɛ;
o ye Ala ta nin wolonfla ye.
6 Masasiginan ɲafɛyɔrɔ tun bɛ i ko baji, a bɛ manamana i ko dugalen,
ani i ko sanbɛrɛ.
Masasiginan cɛmancɛ ni a lamini na, fɛnɲanaman naani tun bɛ yi;
o kɔfɛyɔrɔ ni o ɲafɛyɔrɔ bɛɛ ye ɲadenw ye.
7 Fɛnɲanaman fɔlɔ tun bɛ i ko jara, flanan tun bɛ i ko misitoran,
sabanan ɲa tun bɛ i ko mɔgɔ ɲa, naaninan tun bɛ i n’a fɔ bɔn tagatɔ
san fɛ.
8 Kaman wɔɔrɔ bɛ o fɛnɲanaman naani bɛɛ kelen kelen fɛ. Ɲadenw
tun ka o kamanw yɔrɔ bɛɛ lamini, hali o kaman jukɔrɔyɔrɔw. Su ni
tere o bɛ to k’a fɔ ko:

«A saninyanin lo, a saninyanin lo, a saninyanin lo,

Matigi Ala Sebɛɛtigi;
a tun bɛ yi kakɔrɔ, a bɛ yi bi, a fana bɛna na.»

9 Min siginin bɛ masasiginan kan, min ɲanaman lo wagati bɛɛ, ni
fɛnɲanamanw ka ale bonya tuma o tuma, ka a tando, ka baraka la
a ye,
10 o tuma cɛkɔrɔba mugan ni naani fana bɛ o kinbiri gban masasiginan
sigibaga ɲa kɔrɔ, min ɲanaman lo tuma bɛɛ; o b'a bato, ka o ta
masafugulaw bɔ ka o bla masasiginan ɲa fɛ, k'a fɔ ko:

11 «An Matigi, an ta Ala,
i ka kan ni bonya ye, ani tandori, ani sebagaya;
sabu ele le ka fɛn bɛɛ dan.
Fɛn bɛɛ danna, fɛn bɛɛ bɛ yi, ka kaɲa ni ele sago le ye.»

5

Sagaden le ka kan ni gbolokitabu minari ye

1 O kɔ, min tun siginin bɛ masasiginan kan, ne ka gbolokitabu dɔ ye
o kininboro ra; sɛbɛri tun bɛ o kitabu ɲa fla bɛɛ kan. A da nɔrɔnin lo
ni tagamasiyɛn wolonfla ye.
2 Ne ka mɛlɛkɛ barakaman dɔ ye, o tun bɛ pɛrɛnna, ko: «Jɔn le ka
kan ni nin tagamasiyɛnw bɔri ye, ka kitabu dayɛlɛ?»
3 Mɔgɔ si ma sɔrɔ sankolo kɔnɔ, walama dugukolo kan, walama
dugukolo jukɔrɔ, min tun bɛ se ka kitabu dayɛlɛ, walama k'a kɔnɔ
flɛ.
4 Ne k'a ye minkɛ ko mɔgɔ si ma sɔrɔ min ka kan ni kitabu dayɛlɛri
ye, walama k'a kɔnɔ flɛ, ne kasira kosɛbɛ.
5 Cɛkɔrɔbaw ra, kelen ko ne ma ko: «I kana kasi. A flɛ, Zuda ta gba ta
jara, Dawuda mamaden*, ale ka se sɔrɔ; a bɛ se ka kitabu tagamasiyɛn
wolonfla bɔ, ka a dayɛlɛ.»
6 O tuma, ne ka sagaden dɔ lɔnin ye masasiginan cɛmancɛ ra, a bɛ
i n'a fɔ a faganin lo, fɛnɲanaman naani ni cɛkɔrɔba mugan ni naani
k'a lamini. Gban wolonfla tun b'a fɛ, ani ɲaden wolonfla; o ɲadenw
ye Ala ta nin wolonfla le ye, minw cira ka taga dunuɲa fan bɛɛ ra.
7 Min tun siginin bɛ masasiginan kan, Sagaden gbarara ka na kitabu
mina o kininboro ra.
8 A ka kitabu mina minkɛ, fɛnɲanaman naani ni cɛkɔrɔba mugan ni
naani ka o kinbiri gban Sagaden* kɔrɔ ka a bato. Gɔni tun bɛ o bɛɛ
kelen kelen boro, ani minan saninlaman dɔw, minw tun fara wusunan
na; o wusunan ye Ala ta mɔgɔ saninmanw ta daaririw ye.
9 O tun bɛ dɔnkirikura dɔ lara ko:

«Ele le ka kan ni kitabu minari ye, ka a tagamasiyɛnw bɔ;
sabu i fagara, ka mɔgɔ dɔw kunmabɔ ni i jori ye
ka o kɛ Ala ta ye, ka bɔ dunuɲa gbaw bɛɛ ra,
ani kanw bɛɛ ra, ani jamanaw bɛɛ ra, ani siyaw bɛɛ ra.
10 I ka o kɛ sarakalasebaga* jɛnkuru ye i ta masaya ra,
ka o kɛ an ta Ala ta mɔgɔw ye.
O bɛna sigi masaya ra dugukolo kan.»

11 O kɔ fɛ, ne ka flɛri kɛ tuun, ne ka mɛlɛkɛ camanba mankan mɛn;
o tun ka masasiginan ni fɛnɲanaman naani ni cɛkɔrɔbaw lamini. O
jate tun ye mɛlɛkɛ waga caman camanba sigiyɔrɔma waga camanba.
12 O tun b'a fɔra ni kanba ye ko:

«Sagaden min fagara ka kɛ saraka ye,
ale le ka kan ni sebagaya ye,
ani fɛn bɛɛ tigiya, ani hakiritigiya, ani fanga,
ani bonya, ani nɔɔrɔ, ani tandori.»

13 Danfɛn o danfɛn bɛ sankolo kɔnɔ, ani dugukolo kan, ani dugukolo
jukɔrɔ, ani kɔgɔji ra, ani fɛn o fɛn tun bɛ yi, ne ka o bɛɛ kan mɛn, o
b'a fɔra ko:

«Min siginin bɛ masasiginan kan, ale ni Sagaden,
tandori ye olugu le ta ye, ani bonya, ani nɔɔrɔ, ani fanga,
tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.»

14 Fɛnɲanaman naani k'a lamina ko: «Amina.» Cɛkɔrɔbaw fana ka o
kinbiri gban ka batori kɛ.

6

Sagaden ka kitabu tagamasiyɛn wɔɔrɔ bɔ

1 O kɔ, ne ka Sagaden* ye, a ka kitabu tagamasiyɛn kelen bɔ. Ne ka
fɛnɲanaman naani kelen kan mɛn, a kan bɛ i ko sankurukan; a ko:
«Na!»
2 Ne ka flɛri kɛ, ne ka so gbɛman dɔ ye. Min tun bɛ so kan, kalan
tun bɛ o boro; masafugula dɔ dira a ma. A sesɔrɔbaga le tagara, janko
ka taga se sɔrɔ tuun.
3 Sagaden ka kitabu tagamasiyɛn flanan bɔ minkɛ, fɛnɲanaman
flanan ko: «Na!»
4 So dɔ wɛrɛ bɔra, o tun ye wulenman ye. Min tun yɛlɛnnin bɛ a
kan, se dira o ma, ko a ye hɛra bɔ dugukolo kan pewu, janko mɔgɔw
ye ben ɲɔgɔn kan ka ɲɔgɔn faga; o ka kɛrɛkɛmurujan dɔ di a ma.
5 Sagaden ka tagamasiyɛn sabanan bɔ minkɛ, ne ka fɛnɲanaman
sabanan kan mɛn; a ko: «Na!» Ne ka flɛri kɛ ka so finman dɔ ye. Min
tun siginin bɛ a kan, sumanikɛnɛgɛ dɔ tun bɛ o boro.
6 Ne ka mankan dɔ mɛn fɛnɲanaman naani cɛ ma i ko kumakan, ko:
«alikama* kilo kelen, o sɔngɔ ye mɔgɔ kelen ta tere kelen baara sara
ye, ɲɔ kilo saba ye o da kelen ye. Nka turu ni duvɛn kɔni, aw kana
foyi kɛ o ra.»
7 Sagaden ka tagamasiyɛn naaninan bɔ minkɛ, ne ka fɛnɲanaman
naaninan kan mɛn, a ko: «Na!»
8 Ne ka flɛri kɛ, ka so finman bisigi dɔ ye. Min tun siginin bɛ a kan,
o tɔgɔ le ye ko Saya; lahara tun tugura a kɔ. Dunuŋamɔgɔw tarannin
sigiyɔrɔma naani, fanga dira o ma ko o ye o sigiyɔrɔma kelen faga ni
kɛrɛkɛmuru ye, ani kɔngɔ, ani banajugu, ani kongowaraw.
9 Sagaden ka tagamasiyɛn loorunan bɔ minkɛ, o tun ka minw faga
Ala ta Kuma kosɔn, ani o ta seereya kosɔn, ne ka olugu ninw ye
sarakajɛnifɛn* jukɔrɔ.

10 O pɛrɛnna ni fanga ye k’a fɔ ko: «An Matigi saninman, ani Cantigi,
i bɛna an hakɛ bɔ an fagabagaw ra dugukolo kan tuma juman le sa?»
11 O ka deregegbɛ dɔ di o bɛɛ kelen kelen ma, k’a fɔ o ye ko o ye muɲu
ka wagati dɔɔnin kɛ tuun, fɔ o baarakɛɲɔgɔnw ni o balema minw ka
kan ka faga i n’a fɔ olugu, olugu ye faga ka o dafa.
12 Ayiwa, Sagaden ka tagamasiyɛn wɔɔrɔnan bɔ minkɛ, ne k’a ye ko
dugukoloyɛrɛyɛrɛba dɔ kɛra. Tere ka dibi don, ka fin i ko fanifin; karo
yɔrɔ bɛɛ wulenna ka kɛ i ko jori.
13 Lolow bɔra sankolo ra ka benben dugukolo kan, k’a kɛ i n’a fɔ
fɔɲɔba bɛ torosun yuguyugu k’a denw gberen bɔn dugu ma cogo min
na.
14 Sankolo tununa ka bɔ yi i n’a fɔ o bɛ gbolokitabu minimini cogo
min na. Kuruw ni dugukolo minw bɛ ji cɛ ma, o bɛɛ yuguyugura ka
bɔ o nɔ ra.
15 Dunuɲa masaw, ani a fagamaw, ani a kɛrɛmasaw, ani a
naforotigiw, ani a fangatigiw, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ, jɔnw ni hɔrɔnw, o
bɛɛ dogora kuruwow kɔnɔ, ani faraw cɛ ra.
16 O tun b’a fɔra kuruw ni faraw ye ko: «Aw ye ben an kan ka an
dogo masasiginan sigibaga ni Sagaden ta dimi ɲa.
17 Sabu o ta dimilonba le sera bi; jɔn le bɛna se ka bɔsi?»

7

Tagamasiyɛn kɛra Ala ta mɔgɔw ten kan

1 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ naani ye, o lɔlɔnin bɛ dugukolo fan naani na. O
tun ka dugukolo fɔɲɔbɔyɔrɔ naani fɔɲɔw mina ka lɔ, janko fɔɲɔ kana
fiyɛ dugukolo yɔrɔ si kan, a kana fiyɛ kɔgɔji kan, ani yiri si kan.
2 Ne ka mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ ye tuun, o tun bɛ bɔra terebɔyanfan na. Ala
ɲanaman boronɔ tagamasiyɛn tun bɛ a boro. A tun fɔra mɛlɛkɛ naani
minw ye ko o ye kojugu kɛ dugukolo ni kɔgɔji ra, a pɛrɛnna ni fanga
ye k’a fɔ olugu ye ko:
3 «Aw kana kojugu foyi kɛ dugukolo ni kɔgɔji ni yiriw ra, fɔ an ye
tagamasiyɛn kɛ an ta Ala ta jɔnw bɛɛ ten kan.»
4 Tagamasiyɛn kɛra minw kan, ne ka o mɔgɔw jateda mɛn: mɔgɔ
waga kɛmɛ ni waga binaani ni waga naani (144 000); olugu bɔra
Izirayɛlimɔgɔw ta gbaw bɛɛ ra:
5 Zuda ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Rubɛn ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Gadi ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
6 Asɛri ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Nɛfitali ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Manase ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
7 Simeyɔn ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Levi ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Isakari ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
8 Zabulɔn ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Yusufu ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Boniyaminu ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000).

Ala ta mɔgɔ kisininw ta jamaba

9 O kɔ, ne ka flɛri kɛ, ka jamaba dɔ ye. Mɔgɔ si tun tɛ se ka o jama
jate, o cayakojugu fɛ. Siyaw bɛɛ ta mɔgɔw tun bɛ o ra, ani gbaw bɛɛ, ani

jamanaw bɛɛ, ani kanw bɛɛ. O tun lɔnin bɛ masasiginan ni Sagaden* ɲa fɛ, deregegbɛw bɛ o ra, tamaro yiriborow bɛ o boro.
10 O tun bɛ pɛrɛnna ni fanga ye, ko:

«Kisiri ye an ta Ala ta le ye,
ale min siginin bɛ masasiginan kan,
ale ni Sagaden.»

11 Mɛlɛkɛw bɛɛ tun lɔra ka masasiginan ni cɛkɔrɔbaw ni fɛnɲanaman naani lamini. O ka o kinbiri gban ka o ɲa biri dugu ma masasiginan ɲa fɛ, ka Ala bato,
12 k'a fɔ ko:

«Amina!
Tandori ni nɔɔrɔ,
ani hakiritigiya ni fori ni bonya,
ni sebagaya ni fanga,
o bɛɛ ye an ta Ala ta le ye, tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.
Amina!»

13 Ayiwa, cɛkɔrɔba kelen ka kuma ta, ka ne ɲininka ko: «Deregegbɛw bɛ minw na, olugu ye jɔntigiw le ye? O bɔra min le?»
14 Ne k'a jaabi ko: «Matigi, ele le ka o lɔn.» A ko: «Minw bɔra tɔɔrɔba ra, olugu lo. O ka o ta deregew ko k'a gbɛ ni Sagaden jori ye.
15 O kosɔn, o lɔnin bɛ Ala ta masasiginan ɲa fɛ; o bɛ baara kɛ Ala ye Alabatosoba kɔnɔ su ni tere. Min siginin bɛ masasiginan kan, ale bɛna a ta so lɔ ka o bla o kɔnɔ.
16 Kɔngɔ tɛna o sɔrɔ tuun, jiminlɔgɔ tɛna o sɔrɔ, tere tɛna o jɛni, fundɛnin wɛrɛ fana tɛna se o ma;
17 sabu Sagaden min bɛ masasiginan cɛmancɛ ra, ale bɛna o gbɛngbɛn ka taga ni o ye ji da ra, ji min bɛ ɲanamanya di o ma. Ala yɛrɛ le bɛna o ɲaji bɛɛ cɛ ka bɔ o ɲa ra.»

8

Sagaden ka tagamasiyɛn wolonflanan bɔ

1 Sagaden ka tagamasiyɛn wolonflanan bɔ minkɛ, mankan bɛɛ dablara sankolo ra ka wagati dɔ kɛ.
2 Mɛlɛkɛ wolonfla minw bɛ to ka lɔ Ala ɲa kɔrɔ, ne ka olugu ye; o ka burufiyɛta kelen kelen di o bɛɛ ma.
3 Mɛlɛkɛ kelen wɛrɛ nana, ka na lɔ sarakajɛnifɛn* ɲa fɛ; wusunandaga dɔ tun bɛ a boro. O ka wusunan caman di a ma, ko a ye o kɛ saraka ye sarakabɔnan saninlaman kan, masasiginan ɲa fɛ, ka o fara Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ ta daaririw kan.
4 Wusunan sisi yɛlɛnna Ala ɲa kɔrɔ, ka bɔ wusunandaga kɔnɔ mɛlɛkɛ boro, ni Ala ta mɔgɔ saninmanw ta daaririw ye.
5 O kɔ, mɛlɛkɛ ka wusunan daga ta ka a fa sarakajɛnifɛn tasuma ra, ka o yɛlɛma dugukolo kan. O kɛra minkɛ, sankurukan dɔw bɔra, ani kumakan dɔw, ani sanmanamana; dugukolo yɛrɛyɛrɛra.

Mɛlɛkɛ naani ta burufiyɛkanw

6 Buru wolonfla tun bɛ mɛlɛkɛ wolonfla minw boro, olugu ka o yɛrɛ labɛn ka o buruw fiyɛ.
7 Mɛlɛkɛ fɔlɔ k'a ta buru fiyɛ. Jori ɲagamina sanbɛrɛ ni tasuma ra ka bɔn dugukolo kan. Dugukolo tarannin sigiyɔrɔma saba, sigiyɔrɔma kelen jɛnina, a yiriw ni a binw bɛɛ jɛnina.
8 Mɛlɛkɛ flanan k'a ta buru fiyɛ. Fɛn belebeleba dɔ bɔra ka na firi kɔgɔji ra, a bɛ i ko kuru tasumaman. Kɔgɔji tarannin sigiyɔrɔma saba, sigiyɔrɔma kelen kɛra jori ye.
9 Danfɛn ɲanaman minw tun bɛ kɔgɔji ra, o tarannin sigiyɔrɔma saba, sigiyɔrɔma kelen fagara; jirakurunw tarannin sigiyɔrɔma saba, o sigiyɔrɔma kelen halakira.
10 Mɛlɛkɛ sabanan k'a ta buru fiyɛ. Lolo belebele dɔ bɔra sankolo ra ka ben; a bɛ manana i ko lɔgɔ tasumaman. Bajiw tarannin sigiyɔrɔma saba, a benna sigiyɔrɔma kelen kan, ani a bununw.
11 O lolo tɔgɔ ye ko Kunaya. Jiw tarannin sigiyɔrɔma saba, a sigiyɔrɔma kelen yɛlɛmana ka kɛ ji kunaman ye. Mɔgɔ caman fagara ji kosɔn, sabu a tun kunayara.
12 Mɛlɛkɛ naaninan k'a ta buru fiyɛ. Tere ni karo ni lolow tarannin sigiyɔrɔma saba, o bɛɛ sigiyɔrɔma kelen ta yeelen cɛnna. Su tarannin wagati saba, karo ka wagati kelen kɛ, a ma yeelen bɔ. Tere tarannin wagati saba, tere ka wagati kelen kɛ, a ma yeelen bɔ.
13 Ayiwa, o kɔ, ne ka bɔn dɔ tɛmɛtɔ ye sankolo cɛmancɛ ra, a b'a fɔra ni kanba ye ko: «Bɔnɔ, bɔnɔ, bɔnɔ bɛna dugukolo ta mɔgɔw sɔrɔ, burufiyɛkanw tɔw kosɔn, mɛlɛkɛ tɔ saba bɛna buru minw fiyɛ.»

9

Mɛlɛkɛ loorunan ta burufiyɛkan

1 Mɛlɛkɛ loorunan ka buru fiyɛ. Ne ka lolo dɔ ye, o tun bɔra sankolo ra ka na ben dugu ma. Jahanama lakile dira lolo ma.
2 A ka jahanama dinga dayɛlɛ. Sisi dɔ bɔra i ko tasumaba dɔ ta sisi. O sisi ka tere ni fɔɲɔ bɛɛ fin.
3 Tɔn dɔw bɔra sisi ra ka janjan dugukolo kan. Sebagaya min bɛ dugukolo ta bundɛninw fɛ, o ɲɔgɔn dira o tɔnw ma.
4 A fɔra o ye ko o kana foyi kɛ bin na; fɛn o fɛn bɛ falen dugu ma, o kana foyi kɛ o ra, o kana foyi kɛ yiriw si ra. Ala ta tagamasiyɛn tɛ mɔgɔ minw ten kan, ko o ye kojugu kɛ olugu dɔrɔn le ra.
5 O man kan ka o faga, nka o ka kan ka o tɔɔrɔ fɔ karo looru. O tɔɔrɔ ta dimi tun bɛ i ko bundɛnin kinda bɛ mɔgɔ dimi cogo min na.
6 O lonw na kɔni, mɔgɔw bɛna saya ɲini, o t'a sɔrɔ. O b'a fɔ ko o b'a fɛ ka sa, nka saya bɛna bori o ɲa.
7 Ayiwa, o tɔnw tun bɔra sow le fɛ, so minw labɛnna kɛrɛ kama. Fɛn dɔw tun bɛ o kun na i ko masafugula, a bɔra sanin fɛ; o ɲadaw tun bɛ i ko mɔgɔ ɲada.
8 O kunsigi tun bɛ i ko muso kunsigi, o ɲinw tun bɛ i ko jara ɲinw.
9 O disiw tun bɛ i ko o nɛgɛraman lo. O kamanw mankan tun bɛ i ko so camanba bɛ sowotorow minw samana, o bɛ borira ka taga kɛrɛkɛyɔrɔ ra.
10 Kukalaw tun bɛ o fɛ i ko bundɛninw ta kukalaw, ani a ta mɔgɔsɔgɔnan. Sebagaya min dira o ma ko o ye mɔgɔw tɔɔrɔ fɔ karo looru, o sebagaya tun bɛ o kukalaw le ra.

11 Jahanama ta mɛlɛkɛ le tun bɛ o ta masacɛ ye. Heburukan na ale
tɔgɔ ye ko Abadɔn; gɛrɛkikan na, a tɔgɔ ye ko Apoliyɔn. O kɔrɔ ye ko
halakirikɛbaga.
12 Ayiwa, bɔnɔ fɔlɔ tɛmɛna. Bɔnɔ fla wɛrɛ bɛ nana nin kɔ fɛ.

Mɛlɛkɛ wɔɔrɔnan ta burufiyɛkan

13 Mɛlɛkɛ wɔɔrɔnan ka buru fiyɛ. Sarakabɔnan saninlaman min bɛ
Ala ɲa fɛ, ne ka kumakan dɔ mɛn ka bɔ o kun naani na.
14 Burufiyɛta tun bɛ mɛlɛkɛ wɔɔrɔnan min boro, kumakan k'a fɔ o
ye ko: «Mɛlɛkɛ naani minw sirinin bɛ Efirati ba belebele kɔrɔ, olugu
foni.»
15 O mɛlɛkɛ naani tun labɛnnin bɛ san min kama, ani a karo, ani
a lon, ani a wagati, o sera; o ka o foni janko adamadenw tarannin
sigiyɔrɔma saba, o ye sigiyɔrɔma kelen faga.
16 Sotigi minw tagara o kɛrɛ ra, o tun ye sotigi miliyɔn kɛmɛ fla; ne
ka o sotigiw jateda mɛn.
17 Ala ka sow yira ne ra o cogo le ra, ani sotigiw; disitanganan minw
tun bɛ o disi kan, o tun wulennin lo i ko tasuma, ka kɛ bulaman ye
fana, ani k'a kɛ nɛrɛmuguman ye i ko kiribi. Sow kunw tun bɛ i ko
jaraw kunw; tasuma ni sisi ni kiribi tun bɛ bɔra o da ra.
18 Adamadenw tarannin sigiyɔrɔma saba, sigiyɔrɔma kelen fagara
nin kojugu saba le boro: tasuma, ani sisi, ani kiribi min tun bɛ bɔra
sow da ra.
19 Sow ta fanga tun bɛ o daw le ra, ani o kukalaw. O kukalaw tun bɛ
i ko saw; kunkolo dɔw fana tun bɛ o kukalaw ra, sabu o tun bɛ kojugu
kɛ ni o le ye.
20 Nka o kojugu saba ma mɔgɔ minw faga, olugu belen ma nimisa,
ka o yɛrɛ ta fɛn lalaganinw batori dabla. O ma jinaw bato dabla, ani
jo saninlamanw, ani a warigbɛramanw, ani a siranɛgɛramanw, ani a
kabakururamanw, ani a yiriramanw; k'a sɔrɔ o fɛnw tɛ yeri kɛ, o tɛ
mɛnni kɛ, o tɛ tagama.
21 O ma nimisa ka o ta mɔgɔfaga dabla, ani o ta subagayaw, ani o ta
jatɔyaw, ani o ta sonyariw.

10

Kitabu fitini

1 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ barakaman dɔ ye, a bɛ jigira ka bɔ sankolo ra,
sankaba dɔ ka a melege, sanmuru b'a kunna, a ɲa bɛ i ko tere, a senw
bɛ i ko samasen tasumamanw.
2 Kitabu fitini dɔ dayɛlɛnin tun bɛ a boro. A ka a kininsen lɔ kɔgɔji
kan, ka a numansen lɔ dugukolo kan.
3 A pɛrɛnna kosɛbɛ i ko jara bɛ kasi cogo min na. A pɛrɛnna minkɛ,
sankurukan wolonfla kan bɔra.
4 O sankurukan wolonfla ka o kan bɔ minkɛ, ne tun b'a fɛ ka o
ko sɛbɛ; nka ne ka kan dɔ mɛn ka bɔ sankolo kɔnɔ, o ko ne ma ko:
«Sankurukan wolonfla ka min fɔ, o gundo mara i kɔnɔ, i kana o sɛbɛ.»
5 Mɛlɛkɛ min tun ka a sen kelen lɔ kɔgɔji kan, ka kelen lɔ dugukolo
kan, ale ka a kininboro wuri san fɛ ka kari.
6 A ko: «Ala min bɛ yi tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ, min ka sankolo
ni a kɔnɔfɛnw dan, ka dugukolo ni a kɔnɔfɛnw dan, ka kɔgɔji ni a
kɔnɔfɛnw dan, ne bɛ kari o Ala ra, ko wagati sera, makɔnɔni tɛna kɛ
tuun.

7 Ni mɛlɛkɛ wolonflanan nana a kan bɔ lon minw na, ni a nana a ta
buru fiyɛ, o tuma Ala tun ka gundoko min latigɛ, a bɛna o kɛ. A tun
kɔnna ka o fɔ ciraw ye, minw ye a ta jɔnw ye.»
8 Ne tun kɔnna ka kan min mɛn ka bɔ sankolo kɔnɔ, o kumana ne fɛ
tuun, ko: «Taga kitabu fitini dayɛlɛnin mina mɛlɛkɛ boro, mɛlɛkɛ min
lɔnin bɛ kɔgɔji ni dugukolo kan.»
9 Ne tagara mɛlɛkɛ fɛ, ko a ye kitabu fitini di ne ma. A ko ne ma ko:
«A mina k'a kunu. A bɛna i kɔnɔ bɛɛ kunaya, nka a bɛna timiya i da
ra i ko li.»
10 Ayiwa, ne ka kitabu fitini mina mɛlɛkɛ boro k'a kunu. A timiyara
ne da ra i ko li, nka a domuni kɔ, a kunayara fɔ ka ne kɔnɔ dimi.
11 O kɔ, o ko ne ma ko: «I ka kan ka ciraya kɛ tuun ka mɔgɔ caman
ta kow fɔ, ani jamana caman, ani siya caman, ani masacɛ caman.»

11

Ala ta cira fla

1 Ayiwa, o ka bere dɔ di ne ma, a bɛ i ko sumanikɛbere, k'a fɔ
ne ye ko: «Wuri ka Alabatosoba ni sarakajɛnifɛn* suma, ani ka Ala
batobagaw jate.
2 Nka, Alabatosoba lukɔnɔyɔrɔ, i ye o to yi, i kana o suma. Sabu o
yɔrɔ dira siya Alalɔnbariw ma; o bɛna Ala ta dugu saninman dɔndɔn
fɔ ka taga se karo binaani ni fla.
3 Ne bɛna se di ne ta seere fla ma, o bɛna bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra
ka ciraya kɛ ka se fɔ tere waga kelen ani tere kɛmɛ fla ni tere biwɔɔrɔ
(1 260).»
4 Oliviyesun fla ni fitina fla min bɛ dunuŋa tigi Ala ɲa kɔrɔ, o seere
fla le bɛ o ye.
5 Ni dɔ ko a bɛ kojugu kɛ o ra, tasuma bɛ bɔ o da ra ka o tigi jɛni. Ni
mɔgɔ min ko a bɛ kojugu kɛ o ra, o tigi ka kan ka faga o cogo le ra.
6 Se bɛ o ye ka sankolo datugu, janko o bɛ Ala ta kuma waajuri kɛ
lon minw na, sanji foyi kana ben o lonw na. Ka ji yɛlɛma k'a kɛ jori
ye, o fana se bɛ o ye. Ni wagati o wagati ka o diya, o bɛ se ka tɔɔrɔ
suguya bɛɛ lase mɔgɔw ma dugukolo kan.
7 Ni o nana o ta seereya kɛ ka ban tuma min na, warajugu min bɛ
bɔ jahanama kɔnɔ, ale bɛna o kɛrɛ, ka se o ra, ka o faga.
8 O suw lanin bɛna to kɛnɛgbɛ ra duguba kɔnɔ, o Matigi gbengbenna
yiri ra yɔrɔ min yɛrɛ ra; o dugu tɔgɔ le lara ko Sodɔmu ani Misiran*,
ka kaŋa ni a tagamasiyɛn ye.
9 Dunuŋa jamanaw ni a gbaw ni a kanw ni a siyaw bɛɛ mɔgɔ dɔw
bɛna o suw flɛ fɔ tere saba ni tarancɛ. O tɛna sɔn k'a to mɔgɔw ye o
suw don.
10 O cira fla fagari kosɔn, dugukolo mɔgɔw bɛna ɲagari fɔ ka o jusu
diya, fɔ ka bonyafɛnw ci ɲɔgɔn ma. O bɛ o kɛ, sabu o cira fla tun ka
dugukolo mɔgɔw tɔɔrɔ yɛrɛ le.
11 Ayiwa, tere saba ni tarancɛ tɛmɛnin kɔ, nin dɔ bɔra Ala ra ka na
don o ra ka o ɲanamanya. O wurira ka lɔ. Mɔgɔ minw tun bɛ o yera,
siranyaba ka olugu mina kosɛbɛ.

---

* **11:8 11.8** Sodɔmu ni Misiran: Sodɔmu dugu kɛra kojugu tagamasiyɛn ye, Misiran jamana kɛra jɔnya tagamasiyɛn ye.

12 O cira fla ka kumakanba dɔ mɛn ka bɔ sankolo kɔnɔ ko: «Aw ye
yɛlɛn ka na yan.» O yɛlɛnna sankabaw cɛ ma ka taga sankolo kɔnɔ; o
juguw yɛrɛ ka o tagatɔ ye.
13 O wagati yɛrɛ ra, dugukolo yɛrɛyɛrɛra kosɛbɛ. Dugu tarannin
sigiyɔrɔma tan, a sigiyɔrɔma kelen bonw benbenna. Mɔgɔ waga
wolonfla fagara o dugukoloyɛrɛyɛrɛ fɛ. Tɔw ka o ye minkɛ, olugu ja
tigɛra. O ka bonya la Sankolo tigi Ala kan.
14 Bɔnɔ flanan tɛmɛna. A tora dɔɔnin a sabanan bɛ na.

Mɛlɛkɛ wolonflanan ta burufiyɛkan

15 Mɛlɛkɛ wolonflanan k'a ta buru fiyɛ. Kumakan dɔw bɔra sankolo
kɔnɔ, k'a fɔ ni fanga ye, ko:

«Dunuɲa masaya fanga kɛra an Matigi ta ye,
ani a ta mɔgɔ ɲanawolomanin;
a bɛna sigi masaya ra tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.»

16 O fɔra minkɛ, cɛkɔrɔba mugan ni naani minw siginin bɛ o ta
masasiginanw kan Ala ɲa kɔrɔ, olugu ka o kinbiri gban ka o ɲa biri
dugu ma ka Ala bato.
17 O ko:

«An Matigi Ala, Sebɛɛtigi, ele min bɛ yi, ani i tun bɛ yi kakɔrɔ,
an bɛ baraka la i ye,
sabu i ka i ta sebagayaba ta,
ka sigi i ta masaya ra.
18 Siya wɛrɛw jusu tun bɔra,
nka i ta dimi sera o ma.
Suw ta kiti wagati sera.
I ta cira minw ka i ta baara kɛ,
olugu sarawagati fana sera,
ani i ta mɔgɔ saninmanw,
ani minw bɛ siran i ɲa,
mɔgɔba fara mɔgɔ fitini kan.
Minw bɛ dunuɲamɔgɔw halakira,
olugu halakituma fana sera.»

19 Ayiwa, o ka o fɔ minkɛ, Alabatosoba dayɛlɛra sankolo kɔnɔ. Ala ta
jɛnɲɔgɔnya kɛsu, yirara Alabatoso kɔnɔ. Sanmanamana dɔw bɔra, ani
kumakan dɔw, ani sankurukan; dugukolo yɛrɛyɛrɛra, sanbɛrɛ jigira.

12

Muso ni sa belebele

1 O kɔ, tagamasiyɛnba dɔ bɔra sankolo ra: ne ka muso dɔ ye, tere
melegenin bɛ a ma i ko deregeba, karo bɛ a sen kɔrɔ, lolo tan ni fla
kɛra masafugula ye, o bɛ a kun na.
2 A lasiritɔ tun lo. A tun bɛ kulera, sabu a tun bɛ tin na, tin dimi tun
bɛ a kan.
3 Tagamasiyɛn dɔ wɛrɛ bɔra sankolo ra: o tun ye sa belebele
wulenman dɔ ye, kunkolo wolonfla, ani gban tan b'a fɛ; masafugula
wolonfla bɛ a kunw na.

4 Sankolo lolow tarannin sigiyɔrɔma saba, a kukala tun bɛ o
sigiyɔrɔma kelen samana ka bɔ, ka o bɔn dugukolo kan. A tagara
lɔ muso tintɔ ɲa fɛ, janko ni muso ka jigi, a ye den domu.
5 Muso nana dencɛ woro. Nka den tara ka taga Ala fɛ a ta
masasiginan yɔrɔ ra. O den le bɛna a fanga sigi siyaw bɛɛ kunna i
ko nɛgɛ.
6 Muso yɛrɛ borira ka taga kongokolon kɔnɔ. Ala tun ka yɔrɔ dɔ
labɛn a ye yi, janko a ye taga to yi, o ye a baro fɔ tere waga kelen, ani
tere kɛmɛ fla, ani tere biwɔɔrɔ (1 260).
7 O kɔ, kɛrɛ dɔ wurira sankolo kɔnɔ. Mɛlɛkɛ kuntigi Mikayilu ni a ta
mɛlɛkɛw, olugu ka sa belebele kɛrɛ. Sa belebele ni a ta mɛlɛkɛw fana
ka kɛrɛ kɛ.
8 Nka o baraka ma se; o ma se ka to sankolo kɔnɔ tuun.
9 O ka sa belebele mina k'a firi dugu ma; ale le tun kɛra sa ye fɔlɔfɔlɔ;
a bɛ wele fana ko jinaw kuntigi, ani Setana. Ale le bɛ dunuŋamɔgɔw
lafiri. O k'a firi dugu ma, ka a ni a ta mɛlɛkɛw bɛɛ firi ɲɔgɔn fɛ.
10 Ne ka kumakan dɔ mɛn sankolo kɔnɔ, a b'a fɔra ni fanga ye ko:

«Sisan kisiri wagati sera.
An ta Ala ta sebagaya ni a ta masaya wagati sera,
ani a ta mɔgɔ ɲanawolomanin ta fangatigiya wagati.
Sabu an balemaw jarakibaga minana k'a firi dugu ma;
ale le tun bɛ to ka o jaraki Ala ɲa kɔrɔ su ni tere.
11 Nka an balemaw sera a ra Sagaden* jori baraka ra,
ani o ta seereyakuma baraka ra.
O ma o nin kanu k'a fɔ ko o bɛ siran saya ɲa.
12 O kosɔn sankolo, ani sankolokɔnɔfɛnw, aw ye ɲagari!
Nka dugukolo ni kɔgɔji, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ!
Sabu Setana jigira aw kan, a dimininba;
a k'a lɔn ko a ta wagati tɔ man jan tuun.»

13 Sa belebele k'a ye ko ale minana k'a firi dugu ma minkɛ, a tugura
muso kɔ, muso min tun ka dencɛ woro.
14 O yɔrɔnin bɛɛ, bɔn belebele dɔ ta kaman fla dira muso ma, janko
a ye wuri ka taga kongokolon kɔnɔ, ka taga to a ta yɔrɔ ra, o ye a baro
o yɔrɔ ra yi ka wagati kelen kɛ, ani wagati dɔw, ani wagati tarancɛ,
janko sa ɲa kana se ka la a kan.
15 A kɛra ten minkɛ, sa ka ji bɔ a da ra k'a seri muso kɔ fɛ, ka a kɛ i
ko baji, janko o ji ye muso ta.
16 Nka dugukolo ka muso bɔsi. Sa belebele tun ka baji min bɔ a da
ra, dugukolo dayɛlɛra ka o ji bɛɛ min pewu.
17 O kɛra minkɛ, sa belebele dimina muso kɔrɔ. A tagara muso ta
duruja kɛrɛ, o kɔrɔ ye minw bɛ Ala ta cifɔninw sira tagamana, ka tugu
Yesu ta can kɔ.
18 O ra, sa belebele tagara lɔ kɔgɔji kɛnkɛn kan.

13

Wara min bɔra ji ra

1 Ayiwa, o kɔ, ne ka wara dɔ bɔtɔ ye kɔgɔji ra. Gban tan b'a fɛ, ani
kunkolo wolonfla. Masafugula tan bɛ o gbanw kan; Alatɔgɔcɛnkumaw
sɛbɛnin bɛ a kunkolow bɛɛ kan.
2 Ne ka o wara min ye, o tun bɛ i ko waraninkala. Baraka tun bɛ a
senw na, a da bɛ i ko jara da. Sa belebele ka a ta sebagaya di a ma, ka
a ta masasiginan di a ma, ka fangaba di a ma.
3 Ayiwa, ne ka wara kunkolo kelen ye, a mandiminin tun bɛ, k'a kɛ
i ko a bɛna sa. Nka o jorijugu kɛnɛyara. Dunuɲamɔgɔw bɛɛ tugura
wara kɔ, o bɛɛ kabakoyanin ka kɛ a bonya ye.
4 O ka sa belebele bato, sabu ale le tun ka fanga di wara ma. O ka
wara fana bato; o ko: «Jɔn le bɛ i ko wara? Jɔn le bɛ se ka a kɛrɛ?»
5 O tuma, da dɔ dira wara ma, a ka kɛ wasoyakumaw fɔ ye, ka
Alatɔgɔcɛnkumaw fɔ; se dira a ma ko a ye o kɛ fɔ ka taga se karo
binaani ni fla ma.
6 A ka a da yɛlɛ sa, ka kɛ kumajuguw fɔ ye Ala ma, ka kumajuguw
fɔ Ala tɔgɔ kama, ani Ala ta yɔrɔ saninman kama; minw siginin bɛ
sankolo kɔnɔ, a ka kumajuguw fɔ olugu fana ma.
7 Se dira wara ma fana ko a ye Ala ta mɔgɔ saninmanw kɛrɛ fɔ ka
se sɔrɔ o kan. Fanga dira a ma ko a ye sigi dunuɲa gbaw bɛɛ kunna,
ani jamanaw bɛɛ, ani kanw bɛɛ, ani siyaw bɛɛ.
8 Dugukolo mɔgɔw bɛɛ bɛna wara bato, o mɔgɔ minw tɔgɔ ma sɛbɛ
kabini dunuɲa jusigiwagati ra Sagaden faganin ta ɲanamanya kitabu
kɔnɔ.
9 Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, o ye jija ka nin lamɛn.
10 Mɔgɔ min ka kan ka mina ka taga jɔnya ra,
o tigi bɛna taga jɔnya ra.
Min ka kan ka faga ni kɛrɛkɛmuru ye,
o bɛna faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
Ayiwa, o le kosɔn Ala ta mɔgɔ saninmanw ka kan ka tɔɔrɔ muɲu, ka
to lanaya ra.

Wara min bɔra dugukolo ra

11 O kɔ, ne ka wara dɔ wɛrɛ bɔtɔ ye dugukolo ra; gban fla b'a fɛ i ko
sagaden ta gbanw, a bɛ kumana i ko sa belebele dɔ.
12 A tun bɛ a ta kow bɛɛ kɛra wara fɔlɔ ɲa na, ni wara fɔlɔ ta
fanga bɛɛ ye. A ka dunuɲamɔgɔw jagboya ka wara fɔlɔ bato; ale ta
mandimida le tun bɛ ɲini ka a faga, nka a kɛnɛyara.
13 A tun bɛ tagamasiyɛnbaw kɛra mɔgɔw ɲa na, fɔ ka tasuma lajigi
ka bɔ sankolo ra.
14 Se dira a ma ko a ye tagamasiyɛn minw kɛ wara fɔlɔ ɲa na, a ka
dugukolo mɔgɔw lafiri ni o ye, k'a fɔ o ye ko o ye ja dɔ lalaga ka o kɛ
wara fɔlɔ bisigiya ye; o wara le tun mandimina kɛrɛkɛmuru fɛ, nka a
ma faga.
15 O kɔ, mɔgɔw ka wara fɔlɔ bisigiya min lalaga, se dira wara flanan
ma ko a ye nin don o ja ra, janko o ja ye kuma, ani janko ni mɔgɔ o
mɔgɔ ma o ja bato, ja ye kɛ sababu ye ka o tigi faga.
16 Wara flanan ka mɔgɔ bɛɛ jagboya, mɔgɔ fitini o, mɔgɔba o, waritigi
o, fagantan o, jɔn o, hɔrɔn o, a ko bɛɛ ye tagamasiyɛn dɔ kɛ a kininboro
kan, walama a ten kan.

17 Mɔgɔ si tun tɛ se ka fiyeereri kɛ walama ka sanni kɛ, ni o
tagamasiyɛn tɛ i kan; o tun ye wara fɔlɔ tɔgɔ le ye, walama jateda
min bɛnnin bɛ a tɔgɔ ma.
18 Nin ye hakiritigiya ko le ye. Ni hakiri bɛ mɔgɔ min fɛ, o tigi bɛ se
ka wara tɔgɔ jateda kɔrɔ lɔn. A jateda kɔrɔ bɛnnin bɛ mɔgɔ tɔgɔ le
ma. A jateda ye kɛmɛ wɔɔrɔ ni biwɔɔrɔ ni wɔɔrɔ.

14

Mɔgɔ kisininw ta dɔnkiri

1 Ayiwa, ne ka Sagaden* lɔnin ye Siyɔn kuru kan. Mɔgɔ waga kɛmɛ
ni waga binaani ni naani (144 000) tun bɛ ni a ye. Ale tɔgɔ ni Fa Ala
tɔgɔ tun bɛ o mɔgɔw ten kan.
2 Ne ka mankan dɔ mɛn ka bɔ sankolo ra, a bɛ i ko jiba woyokan, i
ko sankurukanba; o mankan tun bɛ i ko gɔnifɔbaga dɔw ta gɔnifɔkan.
3 O tun bɛ dɔnkirikura dɔ le lara masasiginan ɲa fɛ, ani fɛnɲanaman
naani, ani cɛkɔrɔbaw ɲa fɛ. Mɔgɔ si tun tɛ se ka o dɔnkiri degi, ni o
mɔgɔ waga kɛmɛ ni waga binaani ni naani (144 000) tɛ, Ala tun ka
olugu minw kunmabɔ dugukolo mɔgɔw cɛ ra.
4 Olugu le ma o yɛrɛ lanɔgɔ ni musow ye, sabu o saninyanin tora. Ni
Sagaden bɛ taga yɔrɔ o yɔrɔ, o bɛ tugu a kɔ. Ala ka o kunmabɔ mɔgɔw
cɛ ra, ka o kɛ mɔgɔ fɔlɔw ye, ka o kɛ Ala ni Sagaden ta ye.
5 Faninya si ma bɔ o da ra ka ye fiyewu; Jarakiyɔrɔ si le tɛ o ra.

Mɛlɛkɛ saba kumakan

6 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ ye, a bɛ tɛmɛna sankolo cɛmancɛ ra;
Kibaro Diman* banbari dɔ tun b'a fɛ, a bɛ o lasera dugukolo mɔgɔw
ma, ani siyaw bɛɛ ma, ani gbaw bɛɛ ma, ani kan suguya bɛɛ ma, ani
jamanaw bɛɛ ma.
7 Ayiwa, a tun b'a fɔra ni fanga ye ko: «Aw ye siran Ala ɲa ka a
bonya, sabu a ta kiti wagati sera. Aw ye Ala bato; ale le ka sankolo ni
dugukolo ni kɔgɔji ni bununw dan.»
8 Ayiwa, mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ gbanna mɛlɛkɛ fɔlɔ kɔ. Ale tun b'a fɔra ko:
«A benna, a benna! Babilɔni* duguba benna; ale min ka a ta jatɔyajugu
duvɛn di siyaw bɛɛ ma, olugu ka o min fɔ ka ɲanamini.»
9 Mɛlɛkɛ sabanan gbanna olugu kɔ; ale ka to k'a fɔ ni fanga ye ko:
«Ni mɔgɔ min ka wara ni a ja bato, ani ka a tagamasiyɛn kɛ a ten kan,
walama a boro kan,
10 Ala dimininba le fana bɛna a ta duvɛn yɛlɛma a ta minan kɔnɔ
k'a di o tigi ma ko a y'a min; ji foyi tɛna ɲagami o duvɛn na. O tigi
bɛna tɔɔrɔ tasuma ni kiribi cɛ ma, mɛlɛkɛ saninmanw bɛɛ ɲa na, ani
Sagaden* ɲa na.
11 O bɛ tɔɔrɔ tasuma min na, o sisi bɛna wuri wagati bɛɛ ani tuma
bɛɛ. Minw kɔni ka wara ni a ja bato, ani mɔgɔ o mɔgɔ k'a tagamasiyɛn
kɛ o yɛrɛ ra, su fara tere kan olugu tɛna ɲasuma sɔrɔ.»
12 O le kosɔn Ala ta mɔgɔ saninmanw ka kan ka tɔɔrɔ muɲu, minw
bɛ Ala ta cifɔninw sira tagama, ani ka to Yesu ta lanaya sira kan.
13 O kɔ, ne ka kumakan dɔ mɛn ka bɔ sankolo ra; a ko: «A sɛbɛ ko:
‹Mɔgɔ minw bɛ sa ka o to Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra, k'a damina bi ra,
olugu ta ɲana.› »
Nin Saninman* ko: «O ye can ye. O bɛ bɔ sɛgɛ ra ka nɛnɛkiri, sabu
o ta koɲumanw baraji bɛ o kɔ.»

Ala ta dimi

14 Ne ka flɛri kɛ, ka sankaba gbɛman dɔ ye; min tun siginin bɛ o
sankaba kan, o tun bɛ i ko adamaden. Masafugula saninlaman dɔ tun
bɛ a kun na. Wɔrɔsɔ dadiman dɔ b'a boro.
15 Mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ bɔra Alabatosoba kɔnɔ; min tun siginin bɛ
sankaba kan, a pɛrɛnna ni fanga ye k'a fɔ o ye ko: «I ta wɔrɔsɔ ta
ka siman tigɛ, sabu simantigɛwagati sera; dugukolo ta siman sera.»
16 Min tun siginin bɛ sankaba kan, ale ka a ta wɔrɔsɔ firi dugukolo
kan minkɛ, dugukolo siman tigɛra.
17 Mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ bɔra Alabatosoba kɔnɔ sankolo kɔnɔ. Wɔrɔsɔ
dadiman dɔ tun bɛ ale fana boro.
18 Mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ bɔra sarakajɛnifɛn* kɔnɔ; tasuma sebagaya tun bɛ
o mɛlɛkɛ boro. Wɔrɔsɔ dadiman tun bɛ mɛlɛkɛ min boro, a kumana
ni fanga ye, k'a fɔ o mɛlɛkɛ ye ko: «I ta wɔrɔsɔ dadiman ta ka dunuŋa
rɛzɛnmɔw tigɛ, sabu dugukolo rɛzɛnw mɔna.»
19 Mɛlɛkɛ ka wɔrɔsɔ firi dugukolo kan, ka dugukolo rɛzɛnmɔw tigɛ
k'a bla dingaba dɔ kɔnɔ, k'a forogi; o ye Ala ta dimi le ye.
20 O ka rɛzɛnmɔ forogi dingaba kɔnɔ dugu kɔ fɛ. A forogitɔ, jori le
bɔra dingaba kɔnɔ; ni i ka so lɔ o jori cɛ ma, a dunya tun bɛ se fɔ
karafe ma, a da ra. Jori woyora ka taga se fɔ sumanikɛjuru ɲa waga
kelen ni kɛmɛ wɔɔrɔ* (1 600).

15

Tɔɔrɔ labanw

1 Ayiwa, ne ka tagamasiyɛn dɔ ye sankolo ra, min ka bon, ani a bɛ
mɔgɔ kabakoya fana: tɔɔrɔfɛn wolonfla tun bɛ mɛlɛkɛ wolonfla boro.
O tun ye tɔɔrɔ labanw ye; Ala ta dimi bɛna laban ni o le ye.
2 O kɔ, ne ka yɔrɔ dɔ ye, a bɛ i ko baji, a bɛ manamana i ko dugalen,
tasuma fana ɲagaminin b'a ra. Mɔgɔ minw sera wara ra, ni o ma sɔn
ka a ja bato, ani ka a tɔgɔ jate tagamasiyɛn sɛbɛ o yɛrɛ kan, ne ka
olugu lɔnin ye o dugalen baji kan; Ala ta gɔniw bɛ o boro.
3 O tun bɛ Ala ta jɔncɛ cira Musa ni Sagaden* ta dɔnkiri lara, ko:

«Matigi Ala Sebɛɛtigi,
i ta kokɛninw ka bon, o bɛ mɔgɔ kabakoya.
I ta siraw bɛɛ terennin lo, a bɛɛ ye can ye,
siyaw ta Masa.
4 E, Matigi, jɔn le bɛna a fɔ ko a tɛ siran i ɲa,
ka ban ka i tɔgɔ bonya?
Ele kelen le saninman lo.
Siyaw bɛɛ bɛna o kinbiri gban i kɔrɔ,
sabu bɛɛ k'a ye ko i ta kɛwalew terennin lo.»

5 O kɔ, ne k'a ye ko Alabatoso min ye jɛnŋɔgɔnya yɔrɔ saninman ye,
o dayɛlɛra.
6 Tɔɔrɔfɛn wolonfla tun bɛ mɛlɛkɛ wolonfla minw boro, olugu bɔra
Alabatoso kɔnɔ. Deregegbɛ pepepe dɔw tun bɛ o ra, o bɛ manamana;
cɛsirinan saninlaman ka o disiw lamini.

* **14:20 14.20** Sumanikɛjuru ɲa waga kelen ni kɛmɛ wɔɔrɔ, o ye kilo kɛmɛ saba ɲɔgɔn ye.

7 Fɛŋɲanaman naani kelen ka minan saninlaman wolonfla di mɛlɛkɛ
wolonfla ma. O minanw bɛɛ fanin bɛ Ala ta dimi na, Ala min ɲanaman
lo wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
8 O wagati ra, sisi ka Alabatoso fa, Ala ta nɔɔrɔ ni a ta sebagaya
kosɔn. Mɔgɔ si tun tɛ se ka don Alabatoso kɔnɔ, fɔ mɛlɛkɛ wolonfla ta
tɔɔrɔ ko wolonfla ye kɛ ka dafa.

16

Tɔɔrɔfɛn wolonfla

1 O kɔ, ne ka kumakanba dɔ mɛn ka bɔ Alabatoso kɔnɔ, a b'a fɔra
mɛlɛkɛ wolonfla ye ko: «Aw ye taga Ala ta dimi ta minan wolonfla
kɔnɔfɛnw bɔn dugukolo kan.»
2 Mɛlɛkɛ fɔlɔ tagara a ta minan kɔnɔfɛn bɔn dugukolo kan. Wara
tagamasiyɛn tun bɛ mɔgɔ o mɔgɔ kan, ani mɔgɔ o mɔgɔ tun bɛ wara
ja batora, jorijugu dɔw wurira o mɔgɔw ra, ka o tɔɔrɔ kosɛbɛ.
3 Mɛlɛkɛ flanan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn kɔgɔji ra. Kɔgɔji bɛɛ kɛra
jori ye, i ko mɔgɔ sanin jori. Fɛŋɲanaman minw tun bɛ kɔgɔji ra, o
bɛɛ sara.
4 Mɛlɛkɛ sabanan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn bajiw ra, ani bununw
na. O bɛɛ kɛra jori ye.
5 Ne ka ji ta mɛlɛkɛ kumakan mɛn, ko:

«I terennin lo,
ele min bɛ yi wagati bɛɛ, ele min tun bɛ yi kakɔrɔ,
ele min ye Ala saninman ye;
sabu i ka nin kitiw tigɛ a cogo ra.
6 O ka i ta mɔgɔ saninmanw ni i ta ciraw faga ka o jori woyo;
i fana ka jori kɛ o minji ye, sabu o ka kan ni o le ye.»
7 Ne ka sarakajɛnifɛn* kan mɛn, ko:
«Can lo, Matigi Ala Sebɛɛtigi;
i ta kolatigɛninw bɛ kɛ ka kaɲa ni can ni terenninya le ye.»

8 Mɛlɛkɛ naaninan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn tere kan. Tere fanga
bonyara, janko a ye mɔgɔw jɛni ni a ta tasuma ye;
9 o fundɛninba ka mɔgɔw jɛni. Mɔgɔw ka kumajuguw fɔ Ala ma; o
ma nimisa ka kojugu dabla ka Ala bonya, o tɔɔrɔw sebagaya bɛ ale Ala
min boro.
10 Mɛlɛkɛ loorunan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn wara ta masasiginan
kan. Yɔrɔ o yɔrɔ bɛ wara ta masaya kɔnɔ, o bɛɛ kɛra dibi ye; mɔgɔw
ka o nɛn kin o tɔɔrɔw dimi kosɔn.
11 Mɔgɔw belen ka kɛ sankolo tigi Ala tɔgɔ cɛn ye, o ta jori dimi ni o
ta tɔɔrɔ kosɔn; o ma nimisa ka o ta kojugu dabla.
12 Ayiwa, mɛlɛkɛ wɔɔrɔnan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn Efirati baji
ra; baji jara, janko masacɛ minw bɛ bɔ terebɔyanfan na ka na, olugu
ye tɛmɛsira sɔrɔ.
13 Ne ka ninjugu saba ye, olugu bɔra sa belebele da ra, ani wara da
ra, ani cira faninyafɔbaga da ra; o ninw tun bɛ i ko tɔrisenjanw.
14 O ninw ye jina ninw le ye; olugu le bɛ kabakow kɛ. O bɛ taga
dunuɲa bɛɛ lajɛnnin ta masacɛw bɛɛ fɛ, ka o lajɛn kɛrɛ kama, kɛrɛ
min bɛna kɛ Sebɛɛtigi Ala ta lonba ra.

15 Matigi ko: «A flɛ, ne bɛna na i ko son bɛ bara mɔgɔ ra cogo min
na. Ni mɔgɔ min k'a janto a yɛrɛ ra, k'a ta faniw to a yɛrɛ ra, janko a
fari lakolon kana bɔ ka tagama, mɔgɔw ye a lebu ye, o tigi ta ɲana.»
16 Ayiwa, yɔrɔ min bɛ wele heburukan na ko Harimagedɔn, o jinaw
ka masacɛw bɛɛ lajɛn o yɔrɔ le ra.
17 Ayiwa, mɛlɛkɛ wolonflanan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn fɔɲɔ ra.
Kan dɔ bɔra Alabatoso kɔnɔ, ani masasiginan na, k'a fɔ ni baraka ye,
ko: «A kɛra ka ban sa!»
18 Sanmanamanaw, ani kumakan dɔw, ani sankurukanw, ani
dugukoloyɛrɛyɛrɛba dɔ kɛra; kabini mɔgɔw bɛ dunuɲa ra, o
dugukoloyɛrɛyɛrɛ ɲɔgɔn ma deri ka kɛ fɔlɔ.
19 Dugu belebele cira k'a kɛ yɔrɔ saba ye. Jamana tɔw ta dugubaw
fana benna. Ala hakiri tora Babilɔni* duguba ra; a ka a ta dimiba ta
duvɛn kɛ minan kɔnɔ ka o di a ma, ko a ye o min.
20 Dugukolo minw bɛ ji cɛ ma, olugu bɛɛ borira; kuruw si ma ye
tuun.
21 Sanbɛrɛ belebele dɔw bɔra san fɛ ka benben mɔgɔw kan; a bɛɛ
kelen kelen tun bɛ kilo binaani bɔ. Mɔgɔw ka Ala tɔgɔ cɛn o tɔɔrɔ
kosɔn, sabu a tɔɔrɔ tun bonyara o ma kosɛbɛ.

17

Jatɔmusoba

1 Ayiwa, minan wolonfla tun bɛ mɛlɛkɛ wolonfla minw boro, olugu
kelen nana, ka na a fɔ ne ye ko: «Na yan, ne bɛna jatɔmusoba ta kiti
yira i ra, ale min siginin bɛ jibaw cɛ ra.
2 Dugukolo masacɛw ka jatɔya kɛ ale le fɛ; dugukolo mɔgɔw ka ale
ta jatɔya duvɛn le min fɔ ka ɲanamini.»
3 Ala Nin* donna ne ra, ne k'a ye ko mɛlɛkɛ ka ne ta ka taga ni ne
ye kongokolon dɔ kɔnɔ. Ne ka muso dɔ siginin ye wara wulenman dɔ
kan. Alatɔgɔcɛnkumaw sɛbɛra wara yɔrɔ bɛɛ ra; kunkolo wolonfla ni
gban tan tun b'a fɛ.
4 Muso tun masirinin bɛ ni fani ɲumanman wulenman dɔ ye, ani
sanin, ani kabakuru sɔngɔgbɛlɛnw, ani luluw. Minan saninlaman dɔ
tun b'a boro, o fara ko haramuninw na, ani a ta jatɔyafɛn nɔgɔninw
na.
5 Tɔgɔ dɔ sɛbɛnin bɛ a ten kan; gundo lo. A sɛbɛra ko:

«Babilɔni duguba,
dunuɲa jatɔw
ani a kojugukɛbagaw bamuso.»

6 Ne ka muso ye, a ka Ala ta mɔgɔ saninmanw ni Yesu ta seerew jori
min fɔ ka ɲanamini. Ne k'a ye minkɛ, ne kabakoyara kosɛbɛ.
7 Mɛlɛkɛ ko ne ma ko: «Mun kosɔn i bɛ kabakoya o ra? Wara kunkolo
wolonfla, gban tan, ani muso min siginin bɛ wara kan, ne bɛna o gundo
fɔ i ye.
8 I ka wara min ye, o wara tun bɛ yi fɔlɔfɔlɔ, nka sisan a tɛ yi
tuun. A bɛna yɛlɛn ka bɔ jahanama kɔnɔ ka taga halaki le. Dugukolo
mɔgɔ minw tɔgɔ tun ma sɛbɛ ɲanamanya kitabu kɔnɔ kabini dunuɲa
danwagati ra, ni olugu nana wara ye, o bɛna kabakoya, sabu a tun bɛ
yi fɔlɔfɔlɔ, sisan a tɛ yi tuun, nka a bɛna bɔ tuun kokura.

9 «Ayiwa, nin ye faamuri ni hakiritigiyako le ye. Wara kunkolo
wolonfla, o ye kuru wolonfla le ye; muso siginin bɛ o kuru wolonfla
kan.
10 O kunkolo wolonfla ye masacɛ wolonfla ye fana. O masacɛw looru
sara, kelen bɛ fanga ra, tɔ kelen ma sigi fɔlɔ; nka ni a nana sigi, a bɛna
wagati dɔɔnin dɔrɔn le kɛ.
11 Wara min tun bɛ yi fɔlɔfɔlɔ, nka sisan a tɛ yi tuun, ale ye masacɛ
seeginan ye; masacɛ wolonfla dɔ lo, a fana bɛna taga halaki.
12 «I ka gban tan min ye, o ye masacɛ tan ye fana; olugu ma masaya
sɔrɔ fɔlɔ, nka o bɛna fanga sɔrɔ ka sigi masaya ra ni wara ye ka wagati
dɔɔnin dɔrɔn kɛ.
13 Miiriya kelen le bɛ o fɛ; o bɛna o ta sebagaya ni o ta fanga di wara
le ma.
14 O bɛna Sagaden* kɛrɛ, nka Sagaden bɛna se sɔrɔ o kan, sabu ale
le ye matigiw ta Matigi ye, ani masaw ta Masa. A ta mɔgɔ weleninw,
minw ye a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw, ani a ta mɔgɔ kankelentigiw ye,
olugu fana bɛna se sɔrɔ ni Sagaden ye.»
15 Mɛlɛkɛ ko ne ma tuun ko: «I ka ji minw ye, jatɔmuso siginin bɛ ji
minw cɛ ra, o jiw ye mɔgɔ dɔw le ye, ani jamakuru dɔw, ani siya dɔw,
ani kan dɔw.
16 Ayiwa, i ka gban tan min ye, olugu ni wara yɛrɛ bɛna jatɔmuso
kɔninya, ka a ta fɛnw bɛɛ bɔ a ra, ka a fari lakolon to. O bɛna a faga
ka a sogo ɲimi, ka a tɔ jɛni k’a ban tasuma ra.
17 Sabu Ala yɛrɛ le ka a don o jusu ra ko ale Ala ka ko min latigɛ,
o ye bɛn kelen ma ka o kɛ, ka o ta masaya di wara ma, fɔ ale Ala ka
kuma min fɔ, a ye kɛ ten.
18 «I ka muso min ye, o ye duguba le ye, duguba min ka a ta fanga
sigi dugukolo masacɛw bɛɛ kan.»

18

Babilɔni bencogo

1 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ jigitɔ ye ka bɔ sankolo ra; fangaba tun
bɛ o mɛlɛkɛ fɛ. A nɔɔrɔ manamanana ka yeelen bɔ dugukolo bɛɛ kan.
2 A pɛrɛnna ni fanga ye, ko:

«A benna, a benna, Babilɔni duguba benna.
A kɛra jinaw ta so ye,
ka kɛ jinajugu suguyaw bɛɛ dogoyɔrɔ ye,
ani kɔnɔjuguw, ani kɔnɔ haramuninw bɛɛ dogoyɔrɔ.
3 Sabu siyaw bɛɛ k’a ta jatɔyajugu duvɛn fariman min,
dunuɲa masacɛw ka jatɔya kɛ ni a ye,
dunuɲa jagokɛbagaw ka o yɛrɛ fɛntigiya a ta fɛnɲumanbaw caya
kosɔn.»
4 Ne ka kan dɔ wɛrɛ mɛn ka bɔ sankolo kɔnɔ ko:
«Ne ta mɔgɔw, aw ye bɔ nin dugu kɔnɔ,
janko aw kana na a ta jurumun ɲɔgɔn dɔ kɛ,
a ta tɔɔrɔ dɔ kana na se aw ma;
5 sabu a ta jurumunw cayara fɔ ka se sankolo ma.
Ala hakiri tora a ta kojuguw ra.
6 A ka tɔw sara cogo min na, aw ye a sara ten.
A ka kɛwalejugu minw kɛ, aw ye a sara ni o ɲɔgɔn fla ye.

A ka mɔgɔw lamin minan min na, aw ye o ɲɔgɔn ɲa fla di a ma.
7 A ka a yɛrɛ bonya cogo min na,
ka la a ta fɛnɲumanw cɛ ra ka o diyabɔ,
Ala ye o ɲɔgɔn ɲagban ni o kasi lase a ma;
sabu a k'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko:
‹Ne masamusoman le siginin bɛ, ne cɛ ma sa;
sukasiko yɛrɛ tɛna ne sɔrɔ ka ye fiyewu.›
8 O le kosɔn, o tɔɔrɔw bɛɛ bɛna se a ma lon kelen na:
saya ni kasi ni kɔngɔ;
tasuma fana bɛna a jɛni,
sabu Matigi Ala min ka kiti ben a kan, o ta fanga ka bon.»

9 Ni o kɛra, dunuɲa masacɛ minw bɛɛ jɛnna ni a ye jatɔya ra, ka a ta fɛnɲumanw diyabɔ, ni olugu nana a jɛnisisi wuritɔ ye, o tuma o bɛna kasi, ka kule.
10 A ta tɔɔrɔba siranya kosɔn, o bɛna lɔ yɔrɔjan k'a fɔ ko:

«E, bɔnɔ! Bɔnɔ! E, an ta duguba!
Babilɔni, dugu fangatigi!
Kiti benna ele le kan tan yɔrɔnin kelen na wa?»

11 Dunuɲa jagokɛbagaw fana bɛ kasi, ka kule Babilɔni kosɔn, sabu mɔgɔ si tɛ o ta fiyeerefɛnw sanna tuun:
12 o ta sanin, ani warigbɛ, ani kabakuru sɔngɔgbɛlɛnw, ani luluw, ani fani nuguninw, ani fani wulenmanw, ani fani fiyɛnmanw, ani fani ɲumanman wulenmanw, ani yiri kasadimanw, ani fɛn minw lalagara ni samaɲin ye, ni yiri sɔngɔgbɛlɛnw ye, ni siranɛgɛ ye, ni nɛgɛ ye, ni kaba sɔngɔgbɛlɛnw ye,
13 ani kasadiyananw, ani latikɔlɔnw, ani turu kasadimanw, ani wusunanw, ani duvɛn, ani turu, ani mugu tɛntɛnnin, ani simankisɛw, ani misiw, ani sagaw, ani sow, ani sowotorow, ani hali adamaden farisogo ni a nin.
14 O bɛna a fɔ Babilɔni* ma ko: «E! Fɛn minw lɔgɔ tun bɛ i ra, sisan o tagara ka bɔ i kɔrɔ. I ta fɛnɲumanw ni i ta naforo cɛnna i boro; i tɛna o sɔrɔ tuun.»
15 Ayiwa, o jagokɛbaga minw tun ka naforo sɔrɔ Babilɔni, olugu bɛna taga lɔ fɔ yɔrɔjan, a ta tɔɔrɔba siranya kosɔn. O bɛna kasi, ka kule,
16 k'a fɔ ko:

«E, bɔnɔ! Bɔnɔ! E, an ta duguba!
Dugu min tun fara fiyɛrɛbɔw ra, ani fani suguya bɛɛ ra,
ani sanin, ani kabakuru sɔngɔgbɛlɛnw, ani luluw ra!
O naforo bɛɛ le cɛnna yɔrɔnin kelen na tan!»

17 Kurunboribagaw bɛɛ, ani kurunkɔnɔmɔgɔw bɛɛ, ani kurun baarakɛbagaw, ani kurun ta jagokɛbagaw bɛɛ, olugu bɛɛ lɔnin tora yɔrɔjan.
18 O ka dugu jɛnitɔ sisi ye minkɛ, o ko: «E! Dugu juman le tun bɛ Babilɔni duguba bɔ?»
19 O ka buguri cɛ k'a bɔn o yɛrɛ kun na, ka kasi, ka kule, ka pɛrɛn ko:

«E, bɔnɔ! Bɔnɔ! E, an ta duguba!
Kɔgɔji kuruntigiw bɛɛ tun ka wari caman sɔrɔ dugu min ta naforotigiya sababu ra,
o dugu le kɛra yɔrɔ lakolon ye yɔrɔnin kelen na tan wa!»
20 Sankolokɔnɔmɔgɔw, aw ye ɲagari Babilɔni benko ra!
Ala ta mɔgɔ saninmanw, ani a ta ciradenw*,
ani a ta ciraw, aw fana ye ɲagari!
Sabu Ala ka kiti ben Babilɔni kan, ka aw hakɛ bɔ a ra.

21 Ayiwa, o wagati ra, mɛlɛkɛ barakaman dɔ ka kabakuru belebele dɔ ta, min tun bɛ i ko wugu belebeleba; a ka o firi kɔgɔji ra, k'a fɔ ko:

«Babilɔni duguba bɛna firi ni fanga ye tan le;
mɔgɔ tɛna a ye tuun.
22 E, Babilɔni, gɔnifɔkan tɛna mɛn i fɛ tuun;
dɔnkirilakan tɛna mɛn,
filenfiyɛkan tɛna mɛn,
burufiyɛkan tɛna mɛn.
Bororabaarakɛbaga si tɛna ye tuun,
simansikan tɛna mɛn tuun.
23 Lanpanmana tɛna ye,
furucɛ ni furumuso kan tɛna mɛn;
sabu aw Babilɔnikaw, aw ta jagokɛbagaw
le tun ye dunuɲa mɔgɔbaw ye;
aw ka dunuɲa siyaw bɛɛ kun yɛlɛma ni aw ta subagaya ye.
24 Ciraw, ani Ala ta mɔgɔ saninmanw fagajori,
ani mɔgɔ minw bɛɛ fagara dugukolo kan,
o bɛɛ fagajori tagara ye aw fɛ yi.»

19

1 Ayiwa, o kɔ, ne ka kan barakaman dɔ mɛn sankolo kɔnɔ, i ko jamaba dɔ mankan, o tun b'a fɔra ko:

«Aleluya*! An ye Ala tando!
Kisiri ni bonya ni sebagaya ye an ta Ala ta le ye;
2 sabu a bɛ kiti tigɛ ni can ni terenninya ye.
A ka kiti ben jatɔmusoba kan,
ale min tun bɛ dunuɲa bɛɛ lanɔgɔra ni a ta jatɔya ye.
A ka Ala ta jɔn minw faga, Ala ka o hakɛ bɔ a ra,
ka a ta jɔnw dimibɔ.»
3 O k'a fɔ tuun, ko:
«Aleluya! An ye Ala tando!
Babilɔni jɛnisisi kɔni bɛna wuri tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.»

4 Cɛkɔrɔba mugan ni naani ni fɛnɲanaman naani, olugu ka o kinbiri gban ka Ala bato, Ala min siginin bɛ masasiginan kan. O ko:

«Amina! Aleluya!
An ye Ala tando!»

Sagaden ta kɔɲɔdomuniba

5 Kumakan dɔ bɔra masasiginan na, ko:

«Ala ta jɔnw bɛɛ,
aw minw bɛ siran Ala ɲa,
mɔgɔ fitini fara mɔgɔba kan,
aw ye Ala tando!»

6 Ne ka kan dɔ mɛn tuun, i ko jamaba dɔ mankan, i ko jiba mankan,
i ko sankurukanbaw; o tun b'a fɔra ko:

«Aleluya! An ye Ala tando!
Sabu an Matigi Ala Sebɛɛtigi sigira a ta masaya ra.
7 An ye ɲagari ka an jusu diya, ka a bonya,
sabu Sagaden* ta kɔɲɔya sera,
a ta kɔɲɔmuso ka a yɛrɛ labɛn.
8 Fanigbɛ pepe ɲumanman dɔ dira a ma ko a ye o don.»

O fani ɲumanman ye Ala ta mɔgɔ saninmanw ta kɛwaleɲumanw le ye.
9 Mɛlɛkɛ ko ne ma ko ne y'a sɛbɛ ko: «Minw welera ka taga Sagaden
ta kɔɲɔdomuniba ra, olugu ta ɲana.» A ko ne ma ko: «Nin kuma ye
Ala ta Kuma yɛrɛ le ye.»
10 Ne ka ne kinbiri gban mɛlɛkɛ kɔrɔ ko ne bɛ a bato. A ko: «I kana
o kɛ dɛ! Ne ye baaraden le ye fana, i n'a fɔ ele, ani i balema tɔ minw
tugura Yesu ta can kɔ. I kana ne bato; Ala le bato.»
Yesu ta seereya, ciraw ta kuma bɔra o le ra.

Sogbɛtigi

11 O kɔ, ne ka sankolo dayɛlɛnin ye. So gbɛman dɔ bɔra. Min yɛlɛnin
bɛ a kan, o tɔgɔ ye ko Kankelentigi, ani Cantigi. A bɛ kiti tigɛ, ka
mɔgɔjuguw kɛrɛ ka kaɲa ni terenninya ye.
12 A ɲadenw bɛ i ko tasumamana, masafugula caman bɛ a kun na;
tɔgɔ dɔ sɛbɛnin bɛ a kan, mɔgɔ si tɛ o lɔn ni ale yɛrɛ tɛ.
13 Derege min tun bɛ a kan na, o tun sura jori ra. A tɔgɔ ye ko «Ala
ta Kuma.»
14 Sankolo kɛrɛkɛjamaw tun tugura a kɔ, o bɛ so gbɛmanw kan, fani
gbɛman pepe ɲumanman bɛ o bɛɛ ra.
15 Kɛrɛkɛmuru nunbɔnin dɔ tun bɛ bɔra a da ra; a bɛna siyaw faga
ni o le ye. A bɛna siyaw mara ni nɛgɛbere le ye; ale yɛrɛ bɛna rɛzɛnmɔ
forogi dinga kɔnɔ ka Ala Sebɛɛtigi ta dimiba ta duvɛn bɔ.
16 Tɔgɔ dɔ tun sɛbɛnin bɛ a ta derege kan, ani a woto kan, ko:

«Masaw bɛɛ ta Masa,
matigiw bɛɛ ta Matigi.»

17 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ dɔ lɔnin ye tere kɔnɔ. A pɛrɛnna ni fanga ye;
kɔnɔ minw bɛɛ tun bɛ san fɛ, a k'a fɔ olugu ye ko: «Aw ye na lajɛn ka
Ala ta domuniba makɔnɔ,
18 janko ka masacɛw sogo domu, ani kɛrɛmasaw sogo, ani fangatigiw
sogo, ani sow sogo, ani sotigiw sogo, ani mɔgɔ suguya bɛɛ sogo: jɔnw
ni hɔrɔnw, mɔgɔbaw ni fitiniw.»

19 Ayiwa, ne ka wara fɔlɔ ye; dunuɲa masacɛw, ani o ta kɛrɛkɛjamaw
lajɛnnin bɛ ni a ye kɛrɛ kama. Wara ni a ta kɛrɛkɛjama ko o bɛ
sogbɛtigi ni a ta kɛrɛkɛjama kɛrɛ.
20 Nka o kɔnna ka wara yɛrɛ mina fɔlɔ; cira faninyafɔbaga min tun
bɛ kabakow kɛra wara ɲa na, ale fana minana ni a ye. Mɔgɔ minw
tun sɔnna ko wara tagamasiyɛn ye kɛ o kan, ani minw tun ka wara
ja bato, ale le tun ka olugu lafiri. O fla bɛɛ minana ka o ɲanaman firi
dingaba tasumaman ni kiribi cɛ ra.
21 Kɛrɛkɛmuru min tun bɛ sogbɛtigi da ra, o ka tɔw faga ni o
kɛrɛkɛmuru ye. Kɔnɔw bɛɛ ka o sogo domu fɔ ka fa a ra.

20

Setana sirira fɔ san waga kelen

1 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ dɔ jigitɔ ye ka bɔ sankolo ra, jahanama lakile
b'a boro, ani nɛgɛjɔrɔkɔ gbiriman dɔ.
2 A ka sa belebele mina, min tun kɛra sa ye fɔlɔfɔlɔ; jinaw kuntigi
lo, ani Setana. Mɛlɛkɛ k'a mina, k'a siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye fɔ san waga
kelen.
3 A k'a firi jahanama kɔnɔ, ka a datugu a da ra, ka tagamasiyɛn dɔ
nɔrɔ da kan janko a kana dunuɲamɔgɔw lafiri tuun, fɔ ka taga san
waga kelen dafa. O kɔ, a ka kan ka foni ka wagati dɔɔnin kɛ tuun.
4 Ne ka masasiginan dɔw ye. Minw sigira o masasiginanw kan, se
dira olugu ma ko o ye kiti tigɛ. Ayiwa, o tun ka minw kun tigɛ Yesu
ta seereya ni Ala ta Kuma waajuri kosɔn, olugu minw tun ma sɔn ka
wara bato walama ka wara ja bato, minw tun ma sɔn tagamasiyɛn ye
kɛ o ten kan walama o boro ra, ne ka olugu ninw ye. O kɛra mɔgɔ
ɲanamanw ye tuun, ka sigi kuntigiya ra ni Kirisita* ye fɔ san waga
kelen.
5 Ayiwa, nin le ye suw kunuko fɔlɔ ye. Mɔgɔ tɔw suw ma kunu fɔ ka
taga san waga kelen dafa.
6 Mɔgɔ minw ninyɔrɔ kɛra suw kunuko fɔlɔ ra, olugu ta ɲana, olugu
saninyara! Saya flanan tɛ se ka foyi kɛ olugu ra tuun. O bɛna kɛ Ala
ni Kirisita ta sarakalasebagaw* ye, ka sigi kuntigiya ra ni Kirisita ye fɔ
san waga kelen.

Setana ni a ta kɛrɛkɛjama halakira

7 Ni san waga kelen nana dafa tuma min na, o bɛna Setana foni ka
a labɔ a ta kaso ra.
8 A bɛna bɔ ka taga siyaw lafiri dunuɲa fan naani na. O siyaw tɔgɔ
le ye ko Gɔgi, ani Magɔgi. A bɛna siyaw lajɛn kɛrɛ kama. O ka ca i ko
kɔgɔjida kɛnkɛn.
9 O ka dugukolo yɔrɔ bɛɛ fa. O ka Ala ta mɔgɔ saninmanw ta yɔrɔ
lamini, ani Ala ta dugu kanunin ye. Nka tasuma dɔ bɔra sankolo ra ka
na o bɛɛ jɛni ka o ban.
10 Setana min tun bɛ mɔgɔw lafirira, o ka ale firi dingaba tasumaman
ni kiribi cɛ ra, wara ni cira faninyafɔbaga bɛ yɔrɔ min na. O bɛna tɔɔrɔ
su ni tere, tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.

Kiti laban

11 O kɔ, ne ka masasiginan belebele gbɛman dɔ ye; min siginin bɛ a
kan, ne ka o fana ye. Dugukolo ni sankolo borira a ɲa, ka tunu; o ma
ye tuun.

12 Ne ka suw ye, mɔgɔbaw ni mɔgɔ fitiniw, o lɔnin bɛ masasiginan ɲa fɛ. O ka kitabu dɔw dayɛlɛ; o kɔ, o ka kitabu kelen wɛrɛ dayɛlɛ, min ye ɲanamanya kitabu ye. O ka suw ta kiti tigɛ ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye, o ta kɛwale minw sɛbɛra kitabuw kɔnɔ.
13 Su minw tun bɛ kɔgɔji ra, kɔgɔji ka olugu di; su minw tun bɛ Saya boro, ani minw tun bɛ Lahara, olugu fana ka o suw di. O bɛɛ kelen kelen ta kiti tigɛra ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye.
14 O ka Saya ni Laharaso bɛɛ firi dingaba tasumaman kɔnɔ. O dingaba tasumaman, o le ye saya flanan ye.
15 Mɔgɔ o mɔgɔ tɔgɔ sɛbɛnin ma sɔrɔ ɲanamanya kitabu kɔnɔ, o ka o firi dingaba tasumaman kɔnɔ.

21

Zeruzalɛmu dugukura

1 Ayiwa, o kɔ, ne ka sankolokura ni dugukolokura ye. Sankolo fɔlɔ ni dugukolo fɔlɔ tun tununa. Kɔgɔji fana tun tɛ yi tuun.
2 Ne ka dugu saninman ye, Zeruzalɛmu dugukura, a bɛ jigira ka bɔ sankolo ra Ala fɛ. A labɛnna i ko kɔɲɔmuso min masirira a cɛ ye.
3 Ne ka kumakan dɔ mɛn ka bɔ masasiginan na; a k'a fɔ ni fanga ye ko: «Ala ta yɔrɔ saninman ye nin ye, ani a ta mɔgɔw. A bɛna sigi ni o ye; o bɛ kɛ a ta mɔgɔw ye, ale Ala yɛrɛ le bɛna kɛ ni o ye.
4 A bɛna o ɲajiw bɛɛ cɛ. Saya tɛna kɛ yi tuun, kasi tɛna kɛ yi, kulekan tɛna mɛn, tɔɔrɔ tɛna kɛ yi fana; sabu fɛnkɔrɔw bɛɛ tununa.»
5 Min tun siginin bɛ masasiginan kan, ale ko: «A flɛ, ne bɛ fɛn bɛɛ kɛ kura ye sisan.» A ko ne ma ko: «A sɛbɛ! Sabu sigiya tɛ nin kumaw ra, can lo.»
6 A ko ne ma tuun ko: «A kɛra ka ban. Ne le ye Alifa ni Omega ye, damina ni laban. Ni jiminlɔgɔ bɛ mɔgɔ min na, ne bɛna bununji di o tigi ma gbansan, ji min bɛ ɲanamanya di mɔgɔ ma.
7 Ni min ka se sɔrɔ, o tigi bɛna nin fɛnw sɔrɔ; ne bɛ kɛ a ta Ala ye, a bɛ kɛ ne den ye.
8 Nka siranbagatɔw, lanabariw, kojugukɛbagaw, mɔgɔfagabagaw, jatɔw, subagaw, josɔnbagaw, ani faninyafɔbagaw bɛɛ, olugu ninyɔrɔ bɛna kɛ dingaba tasumaman ni kiribi le ye. O le ye saya flanan ye.»
9 O kɔ, tɔɔrɔfɛn wolonfla tun bɛ minan wolonfla kɔnɔ mɛlɛkɛ wolonfla minw boro, o mɛlɛkɛw ra kelen gbarara ne ra ka kuma ne fɛ, ko: «Na yan, ne bɛna kɔɲɔmuso yira i ra; Sagaden* ta kɔɲɔmuso.»
10 Ala Nin* donna ne ra, ne k'a ye ko a ka ne ta ka taga ni ne ye kuruba jamijan dɔ kunna, ka Ala ta dugu saninman yira ne ra, Zeruzalɛmu dugu; a bɛ jigira ka bɔ sankolo ra, Ala fɛ.
11 Ala ta nɔɔrɔ tun bɛ a kan. A nɔɔrɔ tun bɛ i ko lulu bisigi dɔ, walama i ko zasipe lulu, min bɛ manamana i ko dugalen.
12 Kogo belebele jamijan dɔ tun ka dugu lamini. Donda tan ni fla bɛ dugu ra. Mɛlɛkɛ kelen bɛ o dondaw bɛɛ kelen kelen na. Tɔgɔ dɔ sɛbɛnin bɛ daw kan, o ye Izirayɛlimɔgɔw ta gba tan ni fla tɔgɔw ye.
13 Da saba bɛ terebɔyanfan na, saba bɛ terebenyanfan na, saba bɛ sahiliyanfan na, saba bɛ woroduguyanfan na.
14 Kabakuru belebele tan ni fla tun ye dugu kogo jusiginanw ye. Sagaden ta ciraden* tan ni fla tɔgɔw sɛbɛnin bɛ o jusiginan tan ni fla kan.

15 Mɛlɛkɛ min tun kumana ne fɛ, saninbere dɔ tun bɛ ale boro, janko
ka dugu janya suma, ani a dondaw, ani a kogow.
16 Dugu fan naani bɛɛ tun ka kan; a janya ni a bonya bɛɛ tun ye
kelen ye. Mɛlɛkɛ ka dugu suma ni saninbere ye; a kɛra bere ɲa waga
tan ni fla ye*; a janya, ani a bonya, ani a lɔ bɛɛ tun ye o da kelen ye,
17 A ka kogo fana suma. O kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ ni binaani ni naani
ye; a k'a suma ka kaɲa ni mɔgɔw ta sumanikɛcogo le ye.
18 Kogo tun lɔra ni zasipe lulu le ye. Dugu bɛɛ tun lɔra ni sanin
yɛrɛworo le ye, min bɛ manamana i ko dugalen.
19 Lulu† bisigi suguya bɛɛ tun donna kogo jusiginan na, ka a cɛɲa.
Jusiginan fɔlɔ ye Zasipe lulu ye; a flanan ye safiri lulu ye, a sabanan
ye kaliseduwani lulu ye, a naaninan ye emerodi lulu ye,
20 a loorunan ye saridonikisi lulu ye, a wɔɔrɔnan ye sariduwani lulu
ye, a wolonflanan ye kirisoliti lulu ye, a seeginan ye berili lulu ye, a
kɔnɔntɔnnan ye topazi lulu ye, a tannan ye kirisopirasi lulu ye, a tan
ni kelennan ye yasɛnti lulu ye, a tan ni flanan ye ametisi lulu ye.
21 Dugu donda tan ni fla bɛɛ tun ye lulu le ye. A konw bɛɛ kelen
kelen ye lulu kuturu kelen ye. Dugu sirabaw tun ye sanin yɛrɛworo
ye, ka a cɛɲa, a bɛ manamana i ko dugalen.
22 Ne ma Alabatoso ye dugu kɔnɔ. Matigi Ala Sebɛɛtigi yɛrɛ le ye
dugu Alabatoso ye, ale ni Sagaden.
23 Dugu mako tɛ tere yeelen na, walama karo yeelen janko mɔgɔw
ye yeri kɛ; Ala yɛrɛ nɔɔrɔ le ye dugu yeelen ye; Sagaden fana ye dugu
yeelen ye.
24 Siyaw bɛɛ bɛna tagama o yeelen le ra. Dunuɲa masacɛw bɛna taga
ni o ta bonya ye Ala fɛ o yɔrɔ le ra.
25 Dugu dondaw tɛna datugu ka ye lon si; tere bɛɛ a dayɛlɛnin bɛ to,
sabu su tɛna ko yi tuun.
26 Siyaw ta fanga ni o ta bonya bɛɛ bɛna taga o yɔrɔ le ra.
27 Fɛn saninyabari si tɛna don yi. Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ko haramuninw
kɛ, ani faninyafɔbagaw, o si tɛ don yi. Minw tɔgɔ sɛbɛra Sagaden ta
ɲanamanya kitabu kɔnɔ, olugu dɔrɔn le bɛna don yi.

22

1 Ayiwa, o kɔ, mɛlɛkɛ ka ɲanamanya baji yira ne ra; a saninyanin bɛ,
a bɛ manamana i ko dugalen. O ji tun bɛ woyora ka bɔ Ala ni Sagaden*
ta masasiginan na.
2 Ɲanamanya yiri tun bɛ dugu siraba cɛ ma, ani ba fan fla kan. A bɛ
den siɲagako tan ni fla san kɔnɔ; karo o karo a bɛ den. A flaburuw bɛ
mɔgɔw kɛnɛya.
3 Fɛn danganin si tɛna kɛ o yɔrɔ ra. Ala ni Sagaden ta masasiginan
bɛna kɛ dugu kɔnɔ. Ala ta jɔnw bɛna baara kɛ a ye;
4 o yɛrɛ ɲa bɛna Ala ye. A tɔgɔ sɛbɛnin bɛna kɛ o bɛɛ tenw kan.
5 Su tɛna ko yi tuun, o mako tɛna kɛ lanpan na, walama tere yeelen;
sabu Matigi Ala yɛrɛ bɛna kɛ o ta yeelen ye. O bɛna sigi kuntigiya ra
tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.

---

* **21:16 21.16** Bere ɲa waga tan ni fla: O da ye tagamasiyɛn le ye; o bɛ se ka kɛ kilo waga fla ni kilo kɛmɛ fla ɲɔgɔnna ye. † **21:19 21.19-20** Lulu suguya caman tɔgɔ fɔra yan, an tɛ minw lɔn. Nka o bɛɛ ye kabakuru dawulamanw ye, minw bɛ Ala ta saninmanya yira.

Yesu nawagati surunyara

6 O bɛɛ kɔ, mɛlɛkɛ ko ne ma ko: «Sigiya tɛ nin kumaw ra; can yɛrɛ
lo. An Matigi Ala min bɛ ciraw ta kumafɔta don o da ra, a ta Nin
Saninman* baraka ra, ale le ka a ta mɛlɛkɛ ci, janko ko minw ka kan
ka kɛ sani wagati dɔɔnin, a ye o yira a ta jɔnw na.»
7 Yesu ko: «A flɛ, ni dɔɔnin kɛra ne bɛna na. Mɔgɔ min bɛ nin kitabu
ta cirayakumaw sira tagama, o tigi ta ɲana.»
8 Ayiwa, ne Yuhana yɛrɛ le ka nin kow mɛn, ne ɲa k'a ye. Ne k'a
mɛn, k'a ye minkɛ, mɛlɛkɛ min tun b'a yirara ne ra, ne ka ne kinbiri
gban o sen kɔrɔ ko ne b'a bato.
9 A ko ne ma ko: «I kana o kɛ dɛ! Ne fana ye baaraden le ye, i n'a fɔ
ele, ani i balema cira tɔw, ani minw bɛ nin kitabu sira tagamana. Ala
le bato!»
10 A ko ne ma ko: «I kana nin kitabu ta cirayakumaw datugu, k'a
dogo, sabu wagati surunyara ka ban.
11 Mɔgɔ min bɛ tagama terenbariya ra, o tigi ye tagama terenbariya
ra. Mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ lanɔgɔra, o tigi ye a yɛrɛ lanɔgɔ. Nka mɔgɔ
min bɛ terenninya sira kan, o tigi ye to o kan. Mɔgɔ min saninyanin
lo, o tigi belen ye saninya tuun.»
12 «A flɛ, sani wagati dɔɔnin ne bɛna na. Bɛɛ ta sara bɛ ne boro,
janko ka bɛɛ sara ka kaɲa ni a ta kɛwalew ye.
13 Ne le ye Alifa ni Omega ye, fɔlɔ ni laban, a damina ni a dan.»
14 Minw bɛ o ta derege ko k'a gbɛ, olugu ta ɲana. O bɛna dɔ sɔrɔ
ɲanamanya ta yiriden na k'a domu, ka don dugu kɔnɔ dugu dondaw
fɛ.
15 Nka, wuruw, ani subagaw, ani jatɔw, ani mɔgɔfagabagaw, ani
josɔnbagaw, ani mɔgɔ o mɔgɔ bɛ faninya fɔ, ani faninyafɔ ka di minw
ye, olugu bɛɛ bɛna to kɛnɛ ma.
16 «Ne Yesu le ka ne ta mɛlɛkɛ ci ka na nin kow lase aw ma,
lanabagaw ta jɛnkuruw ra. Dawuda mamaden min tun bɛna bɔ
Dawuda ta gba ra, ne le ye o ye; ne le ye sɔgɔmada lolo manamana tɔ
ye.»
17 Ayiwa, Nin Saninman ni kɔɲɔmuso b'a jaabi ko: «Na!» Mɔgɔ min
bɛ nin kuma lamɛn, o tigi y'a fɔ ko: «Na!» Ni jiminlɔgɔ bɛ mɔgɔ min
na, o tigi ye na. Ni mɔgɔ min bɛ ɲanamanya ji fɛ, o tigi ye dɔ cɛ k'a
min gbansan.

Kuma laban

18 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ nin kitabu ta cirayakumaw lamɛn, ne b'a fɔ o tigi
ye k'a gbɛlɛya ko: ni mɔgɔ min ka dɔ fara a kan, tɔɔrɔ minw fɔra nin
kitabu kɔnɔ, Ala bɛna o tɔɔrɔ ɲɔgɔn fara o tigi ta tɔɔrɔw kan.
19 Ni mɔgɔ min fana ka dɔ bɔ nin kitabu ta cirayakumaw ra,
ɲanamanya yiri ni dugu saninman min ko fɔra nin kitabu kɔnɔ, Ala
bɛna o tigi ninyɔrɔ bɔ o ra.
20 Min ka nin kow fɔ, ko can lo, ale ko: «Ɔnhɔn, sani wagati dɔɔnin
ne bɛna na.» Amina. Na, an Matigi Yesu!
21 An Matigi Yesu ye nɛɛma aw bɛɛ ye.

ZABURUW
ALATANDODƆNKIRIW KITABU
Kitabu faamucogo

Zaburuw kitabu sɛbɛra wagati min kɔnɔ, o bɛ san waga kelen bɔ. Zaburuw caman sɛbɛbaga ye masacɛ Dawuda ye, nka cira Musa ni masacɛ Sulemani ni Asafu fana ka Zaburu dɔw sɛbɛ.

Zaburuw kitabu kumaw ye dɔnkiriw ye, ani daaririw, ani Alatandokumaw, ani yafamadaariw. A bɛ Izirayɛli jamana ta ko tɛmɛninw fana lakari, ani Ala ka baaraba minw kɛ o cɛ ra. Cirayakumaw fana bɛ Zaburu dɔw kɔnɔ.

Zaburuw kitabu ka yɔrɔba ta Ala ta kuma ra. Zaburuw kitabu kuma dɔw fɔra siŋaga kɛmɛ ni tan ni wɔɔrɔ Layirikura kɔnɔ. Hali bi, an b'a ye ko mɔgɔ caman bɛ Zaburuw kitabu karan, ani k'a dɔnkiriw la.

Zaburu caman damina ra, an bɛ a sɛbɛbaga tɔgɔ ye, walama a sɛbɛkun, walama a dɔnkiri lacogo. Kuma dɔw fana bɛ yi, an tɛ minw kɔrɔ lɔn, i n'a fɔ nin kuma min bɛ sɔrɔ Zaburu caman na ko «Sela». Dɔw b'a miiri ko o kuma kɔrɔ ye ko dɔnkiri ka kan ka lalɔ dɔɔnin o yɔrɔw ra.

Zaburuw kitabu bɛ Ala ta bonya ni a ta sebagaya yira an na. An b'a ye nin kitabuw kɔnɔnɔkumaw fɛ fana, ko Ala b'a janto a ta mɔgɔw ra, ka o lamɛn. Adamaden bɛ se k'a ta miiriyaw, ani a ta sɛgɛkow, ani a ta dɛsɛkow, ani a ta jusukasikow bɛɛ fɔ Ala ye, sabu Ala bɛ a welebagaw lamɛn.

Kitabu kɔnɔkow

Zaburuw kitabu taranna k'a kɛ kitabu looru:
Kitabu fɔlɔ: Zaburuw 1–41
Kitabu flanan: Zaburuw 42–72
Kitabu sabanan: Zaburuw 73–89
Kitabu naaninan: Zaburuw 90–106
Kitabu loorunan: Zaburuw 107–150

Kitabu fɔlɔ

1

(Zaburuw 1–41)

Mɔgɔ terennin ta sira ani mɔgɔjugu ta sira

1 Mɔgɔ min tɛ tagama ka kaŋa ni mɔgɔjuguw ta ladiri ye,
ni a tɛ lɔ ni jurumunkɛbagaw ye o ta sira kan,
ni a tɛ sigi ni kumakolonfɔbagaw ye o ta jɛn ra,
o tigi ta ɲana;
2 Matigi Ala ta sariya le ka di a ye,
a ta miiriya bɛ o sariya le kan su ni tere.

3 O tigi bɛ i ko yiri min turunin bɛ jiwoyo kɔrɔ;
ni a dentuma sera, a bɛ den,
a flaburuw fana tɛ jaja ka ye.
Ni a ka fɛn o fɛn kɛ, o bɛɛ bɛ ɲa.

4 Nka mɔgɔjuguw ta tɛ ten fiyewu!
Olugu bɛ i ko binjalan, fɔŋɔ bɛ min ta ka taga ni a ye.
5 O kosɔn mɔgɔjugu tɛ se ka jo sɔrɔ kiti lon na,

jurumunkɛbaga tɛ se ka don mɔgɔ terenninw ta jɛn ra.

6 Sabu Matigi Ala bɛ mɔgɔ terennin ta sira kɔrɔsi;
nka mɔgɔjugu ta sira b'a lataga halakiyɔrɔ le ra.

2

Ala ka masacɛ min ɲanawoloma

1 Mun kosɔn siyaw bɛ muruti dɛ?
Mun kosɔn miiriya gbansanw bɛ jamana mɔgɔw kɔnɔ dɛ?
2 Dugukolo masacɛw wurira ka lɔ;
kuntigiw ka ɲɔgɔn lajɛn
Matigi Ala ni a ta mɔgɔ ɲanawolomanin kama.
3 O ko: «An ye o ta sirinanw foni ka bɔ an yɛrɛ ra,
an ye o ta juruw tigɛ ka bɔ an yɛrɛ ra!»

4 Min siginin bɛ sankolo masaya ra, ale bɛ yɛrɛkora o ma;
Matigi bɛ o lɔgɔbɔra le!
5 O kɔ, a dimininba bɛ kuma ni o ye,
a jusu bɔnin bɛ kuma o fɛ fɔ ka o ja tigɛ,
6 ko: «Ne yɛrɛ le ka ne ta masacɛ sigi Siyɔn kuru* kan,
ne ta kuru saninman kan.»

7 Ayiwa, ne bɛna Matigi Ala ta cifɔninw wangola.
A k'a fɔ ne ye ko: «Den min bɔra ne ra, ele lo;
ne kɛra i fa ye bi.
8 Siyaw daari ne fɛ, ne bɛna o bɛɛ tigiya di i ma,
ne bɛna yɔrɔ bɛɛ kɛ i ta ye, ka taga se fɔ dugukolo danw ma.
9 I bɛna o mara ni masacɛbere nɛgɛraman le ye;
i bɛna o ta fanga ɲɔɲɔ i ko bɔgɔdaga.»

10 Ayiwa, sisan, aw masaw, aw ye hakiri sɔrɔ!
Aw y'a to o ye aw ladi, aw minw ye dunuŋa fangatigiw ye!
11 Aw ye baara kɛ Matigi Ala ye ni Alaŋasiran ye!
Aw ye ɲagari, nka aw ye siran a ɲa fɔ ka yɛrɛyɛrɛ.
12 Aw y'a dencɛ bonya,
janko a kana na dimi aw kɔrɔ ka aw halaki aw ta siraw ra;
sabu a ta dimi bɛ se ka ben aw kan yɔrɔnin kelen na.
Minw bɛɛ bɛ o yɛrɛ karifa a ma,
olugu ta ɲana!

3

Ala le bɛ a ta mɔgɔw tanga

1 Dawuda ta Zaburu, a ka min sɛbɛ a boritɔ a dencɛ Abusalɔn ɲa.

2 Matigi Ala, ne juguw ka ca,
minw wurira ne kama, o ka ca.
3 Mɔgɔ caman b'a fɔra ne ta ko ra, ko:
«Ala tɛna a bɔsi fiyewu!»*

* **3:3 3.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

4 K’a sɔrɔ ele kɔni, Matigi Ala, ele le ye ne tangabaga ye,
ne bɛ bonya sɔrɔ ele le fɛ, ele le bɛ ne kun kɔrɔta.
5 Ne bɛ ne kan kɔrɔta, ka Matigi Ala wele,
a bɛ to a ta kuru saninman kan ka ne jaabi.†

6 Ne bɛ la ka sunɔgɔ, ka kunu,
sabu Matigi Ala bɛ ne dɛmɛ.
7 Ne juguw jamaba min ka ne lamini,
ne tɛ siran olugu si ɲa.
8 E, Matigi Ala, i wuri!
Ne ta Ala, ne kisi!
I tɛgɛ ci ne juguw bɛɛ ɲa kan,
mɔgɔjuguw bɛɛ ɲinw karikari!
9 Kisiri bɛ sɔrɔ Matigi Ala le ra;
baraka don i ta mɔgɔw ra!‡

4

Ala le bɛ a ta mɔgɔw dɛmɛ

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Ala, ele min bɛ jo di ne ma,
ni ne ka kule i nɔ fɛ tuma o tuma, i ye ne jaabi.
Ne degunin tun lo, nka i ka laganfiya di ne ma.
Makari ne ra, ka ne ta daariri lamɛn!

3 Aw adamadenw, aw minw bɛ ne ta bonya yɛlɛma k’a kɛ maroya ye,
aw bɛna o dabla tuma juman le?
Aw bɛ fɛngbansanw kanu, ka tugu faninya kɔ,
aw bɛna o fana dabla tuma juman le sa?*

4 Aw ka kan k’a lɔn ko Matigi Ala k’a ɲasiranbaga ɲanawoloma;
ni ne ka Matigi wele, a bɛ ne lamɛn.

5 Ni aw dimina, aw kana jurumun kɛ;
aw ye to aw ta layɔrɔ ra ka je ka miiri kosɛbɛ.†
6 Aw ye terenninya sarakaw bɔ,
ka aw jigi la Matigi Ala kan.

7 Mɔgɔ caman b’a fɔ ko: «E, jɔn le bɛna hɛra kɛ an ye tuun sa!»
E, Matigi Ala, makari an na ka i ta yeelen bɔ an ye.
8 Hali ni mɔgɔw ka simankura ni rɛzɛnjikura sɔrɔ caman, ka ɲagari,
i bɛ ɲagari min don ne jusu ra, o belen ka bon ka tɛmɛ olugu ta kan.
9 Ne bɛ la ka sunɔgɔ hɛra ra,
sabu ele Matigi Ala, ele yɛrɛ le bɛ ne mara ne layɔrɔ ra hɛra ni laganfiya ra.

† **3:5 3.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **3:9 3.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **4:3 4.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **4:5 4.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

5

Ala b'a ɲasiranbagaw dɛmɛ

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni filenw ye. Dawuda
ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, i toro malɔ ne kumakan na,
ne ŋunakan lamɛn!
3 I janto ne ta welerikan na, ne ta Masa, ne ta Ala!
Sabu ne bɛ ele le daarira.
4 Matigi Ala, lon o lon sɔgɔma i bɛ ne kan mɛn,
lon o lon sɔgɔma ne bɛ taga lɔ ka i makɔnɔ;
5 sabu i tɛ Ala ye, kojugu ka di Ala min ye,
i tɛ mɔgɔjugu fɛ.
6 Yɛrɛbonyabaga tɛ se ka lɔ ele ɲa kɔrɔ,
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ kojugu kɛ, i bɛ o haramuya.
7 I bɛ faninyafɔbagaw halaki;
mɔgɔfagabagaw, ani nanbaramɔgɔw, Matigi Ala bɛ olugu haramuya.

8 Nka ne kɔni, i ta ɲumanyaba baraka ra,
ne bɛ se ka don i ta batoso kɔnɔ,
ka ne kinbiri gban i ta batoso saninman ɲa fɛ ka i bato,
sabu i ɲasiran bɛ ne ra.

9 E, Matigi Ala, i ta terenninya sira yira ne ra,
i ta siraw lateren ne ye,
ne juguw kosɔn;
10 sabu mɔgɔ tɛ se ka la olugu darakuma si ra,
cɛnri miiriya dɔrɔn le bɛ o jusu ra,
o kandinga ye kaburu dayɛlɛnin le ye,
o bɛ mɔgɔw lafiri ni o nɛnkun ye.

11 E, Ala, o jaraki!
A to o yɛrɛ ta ŋaninyajuguw ye kɛ o ben sababu ye;
o gbɛn ka bɔ i ɲa kɔrɔ o ta jurumun caman kosɔn,
sabu o murutira i ma.

12 Nka minw bɛɛ bɛ o yɛrɛ karifa ele ma, olugu bɛna ninsɔndiya,
ka ɲagari kosɛbɛ tuma bɛɛ fɔ ka kule ci,
sabu ele le bɛ o tanga.
I tɔgɔ ka di minw ye, olugu bɛna ɲagarikanbaw bɔ;
13 sabu, Matigi Ala, ele le bɛ baraka don mɔgɔ terennin na,
i bɛ koɲuman caman kɛ a ye, k'a sutara i ko nɛgɛbɛnnan.

6

Ala le ye kɛnɛyari kɛbaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni juru seegi ye.
Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, i kana ta dimi fɛ ko i bɛ ne jaraki,

5:10 5.10 Nin kuma fɔra Rɔmukaw 3.13.

i kana ta jusugban fɛ ko i bɛ ne koro.
3 E, Matigi Ala, makari ne ra, sabu ne baraka bɛɛ le banna;
ne kɛnɛya, Matigi Ala, sabu ne kolow bɛɛ bɛ yɛrɛyɛrɛra.
4 Ne hakiri ɲagamina kosɛbɛ!
Matigi Ala, nin bɛna ban tuma juman le sa?

5 Na, Matigi Ala, na ne bɔsi,
na ne kisi i ta ɲumanya kosɔn.
6 Sabu mɔgɔ saninw hakiri tɛ to i ra tuun;
jɔn le bɛna to kaburu kɔnɔ ka i fo ka i waleɲumanlɔn?

7 Ne ŋunana fɔ ka ne baraka bɛɛ ban,
su o su ne ɲaji bɛ woyo fɔ ka ne ta lanan ɲigi,
ne bɛ kasi ka ne layɔrɔ bɛɛ kɛ ɲaji ye.
8 Ne ɲadenw finna dimi kosɔn,
ne ɲadenw baraka bɛɛ banna ne juguw ta kɛwalew kosɔn.

9 Aw kojugukɛbagaw, aw ye aw yɛrɛ mabɔ ne ra,
sabu Matigi Ala ka ne kasikan mɛn.
10 Matigi Ala ka ne ta makarikan mɛn,
Matigi Ala sɔnna ne ta daariri ma.
11 Ne juguw bɛɛ bɛna maroya, ka o ja tigɛ fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ;
o maroyaninba bɛna sekɔ ka taga joona joona.

7

Ala le bɛ a ta mɔgɔw lakisi

1 Dawuda ta maɲumanko dɔnkiri; a ka min la Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
Kusi ta ko ra, Kusi min tun ye Boniyaminu ta mɔgɔ dɔ ye.

2 Matigi Ala, ne ta Ala, ne bɛ ne yɛrɛ karifa ele le ma;
ne kisi ka bɔ ne nɔgbɛnbagaw bɛɛ boro, ka ne bɔsi,
3 janko o kana na ne sogo tigɛtigɛ i ko jara,
o kana na ne tigɛtigɛ, mɔgɔ kana sɔrɔ ka ne bɔsi.

4 Matigi Ala, ne ta Ala, ni a kɛra ko ne ka nin ko ɲɔgɔn dɔ le kɛ:
ni ne boro ka kojugu kɛ,
5 walama ni ne ka kojugu kɛ ne sigiɲɔgɔn na,
ni ne ka hali ne jugu dɔ ta borofɛnw bɔsi gbansan,
6 o tuma ne juguw ye ne gbɛn fɔ ka ne nin mina;
o ye ne dɔndɔn ka ne terege dugu ma fɔ ka ne si ban,
ka ne ta bonya bɛɛ tunu bɔgɔ ra.*
7 E, Matigi Ala, i wuri ka i ta dimi yira,
i wuri ka ne juguw ta jusugban bɛɛ ban;
i wuri ka ne dɛmɛ, ka kiti tigɛ.
8 Jamanaw bɛɛ ta mɔgɔw ye na lajɛn ka i lamini,
ele ye sigi san fɛ o bɛɛ kunna.
9 Matigi Ala le bɛ siyaw ta kiti tigɛ;
Matigi Ala, ne ta kiti tigɛ ka kaɲa ni ne ta terenninya ye,

* **7:6 7.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

ka kaɲa ni ne ta jusukungbɛninya ye.
10 Mɔgɔjuguw ta kojuguw lalɔ ten,
ka mɔgɔ terennin sabati,
ele min bɛ adamaden jusukunnakow ni a hakirinankow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ
k'a lɔn,
ele Ala min terennin lo.

11 Ala le ye ne tangabaga ye,
ale le ye mɔgɔ jusuŋumanw kisibaga ye.

12 Ala ye kititigɛbaga terennin le ye,
a ta dimi bɛ ben mɔgɔjuguw kan lon o lon.
13 Ni o ma nimisa, Ala bɛna a ta kɛrɛkɛmuru dabɔ o kama;
a bɛ a ta kalan labɛn, k'a sama.
14 A bɛ a ta kɛrɛkɛminanw labɛn fagari kama,
a bɛ biɲɛ tasumamanw labɛn.

15 A flɛ, mɔgɔjugu bɛ terenbariya kɔnɔ ta,
kojugu kɔnɔ le b'a ra;
a fana bɛna jigi faninya le ra.
16 A bɛ dinga sogi, fɔ k'a dunya,
nka a ka dinga min sogi, ale yɛrɛ le bɛ ben o kɔnɔ.
17 A ta kojugu bɛna ben ale yɛrɛ le kan,
a ta fariya bɛ jigi ale yɛrɛ le kuncɛ ra.

18 Ne bɛna Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn a ta terenninya kosɔn,
ka Alatandodɔnkiriw la ka Matigi Ala kɔrɔtaninba tɔgɔ tando.

8

Ala ta bonya ni a ta nɔɔrɔ

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni Gatikaw ta gɔni ye.
Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, an Matigi,
i tɔgɔ ka bon dugukolo yɔrɔ bɛɛ le ra!

I ta bonya tɛmɛna sankolo bonya kan.
3 I ka i tɔgɔ tandorikumaw don denmisɛnw ni sinmindenw da ra,
janko ka i kɛrɛbagaw lamaroya,
ka i juguw da datugu, ani minw b'a fɛ ka o yɛrɛ dimibɔ i ra.

4 Ni ne ka i ta sankolo flɛ, i yɛrɛ boro ka min dan,
ka karo ni lolow flɛ, i boro ka minw labɛn,
5 o tuma ne b'a fɔ ko: «Mɔgɔ ye mun le ye, ka n'a fɔ ko i bɛ i hakiri to
a ra?
Adamaden ye mun le ye, ka n'a fɔ ko i bɛ i janto a ra?»
6 O bɛɛ n'a ta, i k'a dan k'a dɔgɔya ni Ala yɛrɛ dɔrɔn le ye;
i ka bonya ni nɔɔrɔ masafugula sigi a kun na.
7 I boro ka fɛn o fɛn dan, i ka o bɛɛ bla a ta fanga kɔrɔ,
ka fɛn bɛɛ bla a sen jukɔrɔ:
8 sagaw, ani baw, ani misiw bɛɛ,

ani kongosogow,
9 ani sanfɛkɔnɔw, ani kɔgɔji jɛgɛw,
ani fɛn o fɛn bɛ yaala kɔgɔjiw kɔnɔ.

10 E, Matigi Ala, an Matigi,
i tɔgɔ ka bon dugukolo yɔrɔ bɛɛ le ra!

9

Ala b'a janto ɲanibagatɔw ra

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni filen ni gɔni ye. Dawuda ta Zaburu.*

2 Matigi Ala, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn ni ne jusukun bɛɛ ye,
ne bɛna i ta kabakobaw bɛɛ lakari.
3 Ne bɛna ninsɔndiya, ka ɲagari kosɛbɛ ele Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn;
ne bɛna Alatandodɔnkiriw la ka i tɔgɔ tando, ele Ala kɔrɔtaninba!

4 Ne juguw sekɔra ni o kɔ ye;
o bɛ talon ka ben, ka halaki i ɲa kɔrɔ;
5 sabu ele le bɛ ne ta kiti tigɛ, ka ne ta jo di ne ma.
I siginin bɛ i ta masasiginan kan, i bɛ kiti tigɛ ka kaɲa ni terenninya ye.

6 I ka siya tɔw jaraki, ka mɔgɔjuguw halaki;
i ka o tɔgɔ jɔsi ka bɔ yi pewu!
7 Ne juguw bɛɛ banna, o sigiyɔrɔw kɛra tomo lawuribariw le ye;
i ka o ta duguw cici, mɔgɔ si hakiri tɛna to o ra tuun.

8 Matigi Ala kɔni siginin bɛ a ta masaya ra wagati bɛɛ,
a siginin bɛ a ta masasiginan kan, ka kiti tigɛ.
9 Ale le bɛ dunuɲa mara ni terenninya ye,
ka mɔgɔw ta kiti tigɛ ka ɲa.

10 Matigi Ala le ye sɛgɛbagatɔw dogoyɔrɔ ye,
ale le ye o dogoyɔrɔ ye o degu wagatiw ra.
11 O kosɔn minw ka i tɔgɔ lɔn, olugu bɛ o jigi la i kan;
sabu minw bɛ i yɔrɔɲini, i tɛna olugu to o kelen na, Matigi Ala.

12 Aw ye Alatandodɔnkiriw la Matigi Ala ye, Ala min siginin bɛ Siyɔn,
aw ye a ta kokɛninw lakari mɔgɔw ye.
13 A bɛna mɔgɔfagabagaw ɲininka, sabu o ka mɔgɔ minw faga, a hakiri bɛ olugu ra;
a tɛ ɲina ɲanibagatɔw kasikan kɔ.

14 E, Matigi Ala, makari ne ra,
ne ɲanicogo flɛ ne kɔninyabagaw boro;
ele le bɛ ne lawuri ka bɔ saya ta so donda ra,

* **9:1 9.1** Zaburu sura kɔnɔntɔn, ani sura tan ta hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

15 janko ne ye i tando ka i ta bonya bɛɛ lakari
Siyɔn dugu donda ra,
ka ɲagari i ta kisiri kosɔn.

16 Siyaw benna o yɛrɛ ta dinga sɔginin kɔnɔ;
o dogora ka jɔ min siri, o yɛrɛ sen minana o jɔ ra.
17 Matigi Ala k'a yɛrɛ yira, a ka kiti tigɛ can kan;
mɔgɔjugu ta kɛwalew kɛra jan ye k'a yɛrɛ mina.†

18 Mɔgɔjuguw bɛna taga saya dibi ra,
o siya minw bɛɛ bɛ ɲina Ala kɔ.
19 Nka Ala tɛ ɲina fagantanw kɔ ka o to yi ten,
ɲanibagatɔw jigi tigɛnin tɛ to yi ten tuma bɛɛ.

20 E, Matigi Ala, i wuri! I kana a to mɔgɔw ye se sɔrɔ!
Siyaw ta kiti ye tigɛ i ɲa kɔrɔ.
21 Matigi Ala, siranyaba bla o ra,
siyaw y'a lɔn ko olugu tɛ foyi ye ni adamaden gbansanw tɛ.‡

10

Ala le bɛ ɲanibagatɔw bɔsi

1 E, Matigi Ala, mun kosɔn i k'a i yɛrɛ mabɔ ne ra?
Mun kosɔn i bɛ dogo ne ra ne ta degu wagatiw ra?
2 Mɔgɔjugu ni a ta yɛrɛbonya bɛ ɲanibagatɔw tɔɔrɔra;
a ka dabarijugu minw siri, a bɛna o mina ni o le ye.
3 Mɔgɔjugu b'a yɛrɛ tando, sabu ko min miiriya tun b'a jusukun na, a ka o sɔrɔ;
ale mɔgɔ nataba bɛ Matigi Ala nɛni, k'a mafiyɛnya.

4 Mɔgɔjugu bɛ yada, fɔ k'a fɔ ko: «Ala tɛ yi!»
A ta miiriya bɛɛ bɛ o le ye.
5 A ta kow bɛ ɲa a boro tuma bɛɛ;
i ta kolatigɛninw si tɛ se a ma,
a b'a juguw bɛɛ fiyɛ ka bɔ yi.

6 A b'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Foyi tɛ se ka ne bɔ ne nɔ ra!
Kojugu si tɛna ne sɔrɔ ka ye fiyewu!»
7 Mɔgɔdangakanw dɔrɔn le bɛ a da ra, ani nanbara ni tɔɲɔri;
kumajuguw, ani terenbariyakumaw le b'a nɛnkun kan.

8 A bɛ dogo dugu kɔ fɛ ka mɔgɔw kɔnɔ,
a bɛ to yɔrɔ dogoninw na ka baga mɔgɔ jarakibari ma k'a faga;
a bɛ dogo ka dɛsɛbagatɔw kɔnɔ.
9 A bɛ dogo ka mɔgɔw kɔnɔ, i ko jara bɛ dogo a ta dinga kɔnɔ cogo min na,
a bɛ dogo ka ɲanibagatɔ kɔnɔ,
a bɛ ɲanibagatɔ sama k'a don a ta jɔ ra, k'a mina.
10 A bɛ biri, ka sonzori,

† **9:17 9.17** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Higayɔni, Sela. ‡ **9:21 9.21** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

ka dɛsɛbagatɔ dɛndɛn fɔ k’a mina.
11 Ni o kɛra, a b’a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «E, Ala ɲinana!
Ala k’a ɲa datugu, a tɛ foyi yera!»

12 E, Matigi Ala, i wuri! E, Ala, i boro kɔrɔta!
I kana ɲina ɲanibagatɔw kɔ.
13 Mun na mɔgɔjugu bɛ Ala mafiyɛnyara tan?
Mun kosɔn a b’a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ala tɛna foyi kɛ ne ra!»

14 Nka ele Ala le bɛ fɛn bɛɛ yera!
Minw bɛ sɛgɛ ra, ani dimi bɛ minw kan, i ɲa bɛ olugu ra.
Ko bɛɛ bɛ ele le boro.
Dɛsɛbagatɔ b’a yɛrɛ karifa ele le ma,
ele le ye ferita dɛmɛbaga ye.

15 Mɔgɔjugu kojugukɛbaga boro kari!
A ta kojuguw hakɛ bɔ a ra fɔ ka taga a halaki ka ban pewu!
16 Matigi Ala le ye Masa ye tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ,
a bɛna Alaɲasiranbariw bɛɛ halaki ka bɔ a ta dugukolo kan.

17 E, Matigi Ala, ɲanibagatɔw bɛ min fɛ, ele le bɛ o kɛ o ye,
i bɛ o ja gbɛlɛya, ka i toro malɔ ka o lamɛn,
18 ka feritaw, ani sɛgɛbagatɔw ta jo di o ma,
janko adamadenw kana to ka o ta jagboyafanga sigi mɔgɔw kan tuun ka o degu.

11

Mɔgɔ terennin b’a yɛrɛ karifa Ala le ma

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

Ne bɛ ne yɛrɛ karifa Matigi Ala le ma.
Mun kosɔn aw b’a fɔ ne ma
ko ne ye bori i ko kɔnɔ bɛ wuri cogo min na ka taga dogo kuruw cɛ ra?
2 A flɛ, mɔgɔjuguw bɛ o ta kalan samana,
o bɛ o ta biŋɛw donna kalan juru ra,
ka dogo dibiba ra ka mɔgɔ jusuɲuman bon.
3 Ni terenninya jusiginanw benna ka ban,
o tuma mɔgɔ terennin bɛ se ka mun le kɛ tuun?

4 Matigi Ala bɛ a ta batoso saninman kɔnɔ,
Matigi Ala ta masasiginan bɛ sankolo kɔnɔ;
a ɲa bɛ flɛri kɛra,
a bɛ adamadenw jusukunw flɛ, ka o sɛgɛsɛgɛ.
5 Matigi Ala bɛ mɔgɔ terennin jusukun sɛgɛsɛgɛ,
nka a bɛ mɔgɔjuguw ni mɔgɔ farimanw kɔninya.
6 A bɛ takami ni tasuma ni kiribi le bɔn mɔgɔjuguw kan,
ani fɔɲɔ gbanninman;
o le bɛ kɛ olugu ninyɔrɔ ye.
7 Sabu Matigi Ala terennin lo,
ko terenninw le ka di a ye;

mɔgɔ terenninw le bɛna a ɲada ye.

12

Ala bɛ a ta mɔgɔw dɛmɛ wagatigbɛlɛnw na

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni juru seegi ye.
Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, an bɔsi, ni o tɛ, Alaɲasiranbagaw banna,
lanamɔgɔ tɛ adamadenw cɛ ra tuun.
3 O bɛɛ bɛ faninya le fɔ ɲɔgɔn ye,
o bɛ ɲɔgɔn nɛgɛ; flankafuya bɛ o jusuw ra.

4 Matigi Ala ye mɔgɔnɛgɛbagaw bɛɛ halaki ka bɔ yi,
ani min o min nɛnkun bɛ yɛrɛbonyakumaw fɔ;
5 minw b'a fɔ ko: «An bɛna se sɔrɔ an nɛnkun baraka ra,
an daw bɛ an fɛ ka ban, jɔn le bɛna se an na?»

6 O bɛ ɲanibagatɔw minako juguya,
fagantanw bɛ ŋunana o boro;
o kosɔn Matigi Ala ko: «Sisan ne bɛna wuri,
o bɛ o mɔgɔ minw mafiyɛnya, ne bɛna olugu bɔsi.»

7 Matigi Ala darakumaw ye kuma saninyaninw le ye,
a bɛ i ko warigbɛ min kora daganin kɔnɔ tasuma ra,
k'a saninya fɔ siɲaga wolonfla.
8 E, Matigi Ala, ele le bɛna an mara,
ka an tanga nin mɔgɔ suguyaw ma tuma bɛɛ;
9 sabu mɔgɔjuguw bɛ yaala yɔrɔ bɛɛ,
kojugu bɛ cayara adamadenw cɛ ra.

13

Ala bɛ an kisi an juguw ma

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, i bɛna i hakiri jigi ne ra tuma juman le sa?
I bɛna i ɲa munu ka ne flɛ tuma juman le sa?
3 Hami min bɛ ne jusu ra, o bɛna ban lon juman le?
Jusukasi min bɛ ne ra lon o lon, o bɛna ban lon juman le?
Ne jugu bɛ se sɔrɔra ne kan minkɛ, o bɛna dabla tuma juman?

4 E, Matigi Ala, ne ta Ala, ne flɛ, i ye ne jaabi!
Baraka don ne ra janko ne ɲa yɛlɛnin ye to,
janko saya sunɔgɔ kana na ne ta.
5 Ni o tɛ, ne jugu bɛna a fɔ ko: «Ne sera a ra le!»
Ni ne benna, ne kɔninyabagaw bɛna ɲagari le.

6 O bɛɛ n'a ta, ne jigi bɛ i ta ɲumanya kan,
ne jusu bɛna ɲagari i ta kisiri kosɔn.
Ne bɛna dɔnkiri la Matigi Ala ye,
sabu a ka koɲuman kɛ ne ye.

14

Alaɲasiranbariw
(Zaburu 53)
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

Mɔgɔ kolɔnbariw b'a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ala tɛ yi!»
O mɔgɔw ye mɔgɔkolonw le ye, o ta kɛwalew bɛɛ haramunin lo;
o si tɛ koɲuman kɛ.

2 Matigi Ala bɛ to sankolo ra ka jɛngɛ ka adamadenw flɛ,
k'a flɛ ni a kɛra ko mɔgɔ bɛ yi, hakiri bɛ min fɛ,
min ye Alaɲinibaga ye.

3 O bɛɛ ka o kɔ munu Ala ma, o bɛɛ kɛra ɲacintanw ye;
o si tɛ koɲuman kɛ,
hali mɔgɔ kelenpe.

4 Minw bɛɛ bɛ kojugu kɛra, yala olugu tɛ ko lɔn le wa?
O bɛ ne ta mɔgɔw domuna i ko to;
o fana tɛ Matigi Ala bato.

5 Sisan, jatigɛba le bɛna o mina,
sabu Ala bɛna kɛ ni mɔgɔ terenninw ye.
6 Aw b'a fɛ ka ɲanibagatɔ ta kokɛtaw cɛn a boro,
nka Matigi Ala le ye a karifayɔrɔ ye.

7 Jɔntigi le bɛna bɔ Siyɔn ka na Izirayɛli kisi!
Ni Matigi Ala nana a ta mɔgɔw ta bonya lasekɔ o ma tuma min na,
Yakuba ta mɔgɔw bɛna ɲagari, IzirayɛlimɔgɔW bɛna ninsɔndiya.

15

Ala ta mɔgɔ saninman
1 Dawuda ta Zaburu.*

Matigi Ala, jɔn le bɛna sigi i ta bon saninman kɔnɔ?
Jɔn le bɛna sigi i ta kuru saninman kan?

2 Mɔgɔ min bɛ tagama ni jusukun gbɛnin ye,
ka terenninya sira ta;
mɔgɔ min bɛ can bɔ a jusukun na k'a fɔ.
3 O tigi tɛ mɔgɔ tɔgɔ cɛn ni a nɛnkun ye,
a tɛ kojugu kɛ a mɔgɔɲɔgɔn na,
a fana tɛ a sigiɲɔgɔn lamaroya.
4 A bɛ mɔgɔ sɔnkolon mafiyɛnya,
nka Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ minw na, a bɛ olugu bonya.
Ni a ka layiri min ta, a bɛ o dafa, hali ni o ko bɛ digi a ra.
5 A tɛ juru don mɔgɔ ra ka tɔnɔ ɲini a ra,
a tɛ bonyafɛn mina dogo ra, ka kuma ben mɔgɔ jarakibari kan.

* **15:1 15.1** Yahudiyaw tun bɛ deri ka nin dɔnkiri la, o dontɔ Alabatosoba kɔnɔ.

Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ o sira tagama, o tigi tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye fiyewu.

16

Mɔgɔ ka kan k'a jigi la Ala le kan
1 Dawuda ta dɔnkiri.

E, Ala, ne tanga, sabu ne ka ne yɛrɛ karifa i ma.
2 Ne b'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Ele le ye ne Matigi ye,
ne ta hɛra bɛɛ lajɛnnin bɛ ele le ra.»

3 Ala ta mɔgɔ saninman minw bɛ jamana kɔnɔ, ani jamana ɲamɔgɔw,
olugu le ko ka di ne ye.

4 Nka minw bɛ boribori batofɛn wɛrɛw kɔ,
olugu bɛ o ta jusukasi le caya.
O bɛ saraka minw bɔ, ka jori bɔn o ta batofɛnw kan, ne tɛ o dɔ kɛ;
ne fana tɛna o batofɛnw tɔgɔ fɔ ne da ra fiyewu.

5 Matigi Ala le ye ne ninyɔrɔ ye, ani ne ta sɔrɔta.
Ne ta dunuŋalatigɛ bɛ ele le boro.
6 Yɔrɔ min danw sigira k'a kɛ ne ninyɔrɔ ye, o ye yɔrɔ ɲumanba le ye;
ne ninyɔrɔ ye fɛnɲumanba le ye.

7 Ne bɛ baraka la Matigi Ala ye, ne ladibaga;
hali su fɛ, o miiriya le bɛ ne jusukun na.
8 Ne ɲa lɔnin bɛ Matigi Ala ra wagati bɛɛ;
k'a to ne kɛrɛ fɛ, foyi tɛ se ka ne bɔ ne nɔ ra.

9 O kosɔn ɲagari bɛ ne jusu ra, ninsɔndiya bɛ ne ra,
foyi tɛna ne farikolo fana sɔrɔ;
10 sabu i tɛna sɔn ka ne nin to saya dibi ra;
i tɛna sɔn k'a to i ta jɔn Alaɲasiranbaga ye to kaburu kɔnɔ.

11 I bɛna ɲanamanya sira yira ne ra;
ɲagari dafanin le bɛ i ɲa kɔrɔ,
kodiman banbari le bɛ i kininboro kɔnɔ.

17

Ala bɛ a ta mɔgɔw bɔsi o juguw boro
1 Dawuda ta Aladaari.

E, Matigi Ala, ne bɛ min daari i fɛ ka kaɲa ni terenninya ye, o lamɛn,
i ye i janto ne kasikan na;
i toro malɔ ne ta daariri ra, sabu nanbarakuma si tɛna bɔ ne da ra.
2 Ele yɛrɛ le bɛna ne ta jo di ne ma,
i yɛrɛ ɲa bɛna koɲuman ni kojugu faranfasi k'a lɔn.
3 I bɛ ne jusukun sɛgɛsɛgɛ, i bɛ ne kɔrɔsi su fɛ,
i bɛ ne kɔrɔbɔ, nka i tɛ jarakiyɔrɔ foyi sɔrɔ ne ra;
ne k'a latigɛ ko ne tɛna a to ne da ye kojugu kɛ.

4 Ne ka adamadenw ta kɛwalew kɔrɔsi;

nka i ta darakumaw baraka ra,
ne ka ne yɛrɛ mabɔ benkannikɛbagaw ta siraw ra.
5 Ne tora i ta siraw le kan;
ne sen ma jɛngɛ ka bɔ o sira kan.

6 E, Ala, ne bɛ i wele sabu i bɛ ne jaabi;
i toro malɔ ne ye, ka ne darakumaw lamɛn.
7 I ta ɲumanyaba yira an na,
sabu minw bɛ o yɛrɛ karifa i ma,
i bɛ olugu kisi ni i boro barakaman ye, ka bɔ o juguw boro.

8 I janto ne ra i ko mɔgɔ b'a janto a ɲakisɛ ra cogo min na;
ne dogo i kaman suma kɔrɔ,
9 ka ne kisi mɔgɔjuguw ta cɛnri ma,
ani ne jugu farimanw ma, o minw ka ne lamini fan bɛɛ ra.

10 O fanin bɛ o yɛrɛ ra;
wasoyakumaw le bɛ bɔ o da ra.
11 O ka ne nɔgbɛn fan bɛɛ ra, fɔ ka ne lamini;
o ɲa lɔnin bɛ ne ra, janko ka na ne bugɔ ka ne ben dugu ma.
12 O bɛ i ko jara min kɔrɔtɔnin lo, a b'a fɛ ka fagari kɛ,
i ko jarakanbelen min dogora ka kɛ sogo dɛndɛn ye.

13 E, Matigi Ala, i wuri ka o kunbɛn, ka o ben dugu ma;
ne kisi ka bɔ mɔgɔjuguw boro ni i ta kɛrɛkɛmuru ye.
14 E, Matigi Ala, ne bɔsi ka bɔ nin mɔgɔw boro ni i yɛrɛ ta baraka ye!
Ne bɔsi ka bɔ nin dunuɲamɔgɔw boro!
A to o ninyɔrɔ ye kɛ nin dunuɲa dɔrɔn le ra yan!
I ka min labɛn k'a bla o ɲa, a to o ni o ta denw ye taga fa o ra.
O ye fa a ra fɔ k'a tɔ to o mamadenw ye.

15 Nka ne kɔni, ne ta terenninya kosɔn, ne ɲa bɛna i ɲada ye.
Ni ne kununa tuma o tuma, ne bɛ i ye ne ɲa kɔrɔ, fɔ ka wasa i ra.

18

Masacɛ bɛ baraka la Ala ye
(Samawilu flanan 22.2-51)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Matigi Ala ta jɔncɛ Dawuda ta dɔnkiri. Wagati min na Matigi Ala ka Dawuda bɔsi ka bɔ a juguw bɛɛ boro, ani k'a bɔsi ka bɔ Sawuli boro, Dawuda ka nin dɔnkiri le la ka Matigi Ala tando.
2 A ko:
E, Matigi Ala, ne ta baraka tigi, ne bɛ i kanu.
3 Matigi Ala le ye ne ta Ala barakaman ye, ne dogoyɔrɔ, ani ne bɔsibaga;
ne ta Ala lo, ne ta barakatigi Ala, ne karifayɔrɔ,
ne tangabaga, ne ta sesɔrɔri tigi, ani ne dogoyɔrɔ.

4 An ye Matigi Ala tando, sabu ne k'a wele minkɛ,
a ka ne bɔsi ka bɔ ne juguw bɛɛ boro.

5 Saya juruw tun melegera ne ra,

jiba woyotɔ minw bɛ cɛnri kɛ, o tun ka ne ta.
6 Saya juruw tun ka ne siri ka ban!
Saya janw tun bɛ ɲini ka ne dɛrɛ.
7 Nka ka ne to o jusukasi ra, ne ka Matigi Ala daari.
Ne ka ne ta Ala wele ko a ye ne dɛmɛ.
A tora a batoyɔrɔ saninman kɔnɔ ka ne lamɛn,
a toro ka ne kulekan lamɛn.

8 Dugukolo yuguyugura, a yɛrɛyɛrɛra;
kuruw jusigiyɔrɔw bɛɛ yɛrɛyɛrɛra;
a ta dimi ka o bɛɛ lamaga.
9 Sisi bɛ bɔ a nunwow fɛ,
tasuma farimanba bɛ bɔ a da ra,
ani takami tasumaman.

10 A bɛ sankolo jɛngɛ ka jigi,
sankaba finmanba le bɛ a sen kɔrɔ.
11 A tun yɛlɛnnin bɛ serubɛn mɛlɛkɛ* dɔ le kan,
a tun bɛ jigira ka na fɔɲɔ kan.
12 A bɛ a yɛrɛ dogo dibi kɔnɔ,
ka dogo sanfɔɲɔ dibi ra, sankaba finmanbaw kɔnɔ.
13 Yeelen min bɛ manamana a ɲa, sankabaw tun bɛ o ra,
ani sanbɛrɛ ni takami tasumamanw.

14 Matigi Ala pɛrɛnkan bɔra sankolo ra;
Ala kɔrɔtaninba kan bɔra;
a ka sanbɛrɛ ni takami lajigi.
15 A bɛ bara a juguw ra, ka o bon ni biɲɛw ye ka o bɛɛ janjan;
a bɛ sanmanamanaw bɔ caman k'a juguw bɛɛ labori.
16 E, Matigi Ala, i ka i juguw bagabaga minkɛ,
i ka i ta dimi fɔɲɔ fiyɛ minkɛ,
o ka kɔgɔji jukɔrɔfɛnw bɛɛ bɔ kɛnɛ ma,
ka dugukolo jusiginanw bɛɛ bla kɛnɛ ma.

17 Ala bɛ to sankolo ra k'a boro bɔ ka ne ta,
ka ne ta ka ne labɔ jibaw cɛ ra,
18 ka ne bɔsi ka bɔ ne jugu barakamanw boro,
ka ne bɔsi ne kɔninyabagaw boro, o minw baraka ka bon ni ne ta ye.
19 Lon min ɲagban sera ne ma, o tun bɛ benna ne kan;
nka Matigi Ala kɛra ne dɛmɛbaga ye.
20 A ka ne bla yɔrɔ laganfiyanin le ra,
ka ne bɔsi, sabu ne ko ka di a ye.

21 Matigi Ala ka ne mina ka kaɲa ni ne ta terenninya le ye;
a ka ne sara, sabu ne boro ka kɛwale minw kɛ, o bɛɛ saninyanin lo;
22 sabu ne ka Matigi Ala ta siraw tagama,
ne ma ta juguya fɛ, ka ne yɛrɛ mabɔ ne ta Ala ra.
23 Ne bɛ a ta sariyaw bɛɛ sira tagama,
ne fana tɛ ne yɛrɛ mabɔ a ta cifɔninw na.
24 Ne jarakibari lo a ɲa kɔrɔ,
sabu ne ka ne yɛrɛ kɔrɔsi jurumun ma.

25 O kosɔn, Matigi Ala fana ka ne sara ka kaɲa ni ne ta terenninya ye,
sabu ne borow saninyanin lo a ɲa kɔrɔ.

26 Matigi Ala, ni mɔgɔ min kɛra i ɲasiranbaga ye, i bɛ o tigi mina ka kaɲa ni a ta Alaɲasiran ye;
ni mɔgɔ min kɛra mɔgɔ jusukungbɛnin ye, i bɛ o tigi mina ka kaɲa ni a ta jusukungbɛninya ye.
27 Ni mɔgɔ min kɔnɔ gbɛnin lo, i bɛ o tigi mina ka kaɲa ni a ta kɔnɔgbɛninya ye;
nka ni mɔgɔ min kɔnɔ finnin lo, i bɛ o tigi mina ni hakiri ye.

28 Sabu ele le bɛ mɔgɔ sabarininw kisi,
nka yɛrɛyira bɛ minw flɛrikɛcogo ra, i bɛ olugu kun suuru.
29 Ele le bɛ ne ta lanpan yeelen bonya;
Matigi Ala, ne ta Ala bɛ ne ta dibi kɛ yeelen ye.
30 Ni i bɛ ni ne ye, ne bɛ girin ka ben kɛrɛkɛjama murutigiw kan;
ni ne ta Ala bɛ ne fɛ, ne bɛ pan kogojanw kunna ka tɛmɛ.

31 Ala ta siraw bɛɛ dafanin lo,
sigiya tɛ Matigi Ala darakuma ra.
Mɔgɔ min b'a yɛrɛ karifa Ala ma, a bɛ o tigi tanga i ko nɛgɛbɛnnan.
32 Sabu jɔn wɛrɛ le bɛ Ala ye ni Matigi Ala kelen tɛ?
Jɔn wɛrɛ le bɛ barakatigi Ala ye ni an ta Ala kelen tɛ?

33 Ala le bɛ baraka don ne ra;
ale le bɛ ne ta sira dakaɲa ka ɲa.
34 A bɛ ne senw teliya i ko dagbɛ senw,
a bɛ ne lɔ yɔrɔ kɔrɔtaninw na.
35 A bɛ ne boro degi kɛrɛ ra,
ka ne boro kɛ ka siranɛgɛkalan bon.

36 I bɛ i ta nɛgɛbɛnnan di ne ma, ka ne kisi;
i boro barakaman bɛ baraka don ne ra,
i ta ɲumanya bɛ ne bonya.
37 I bɛ ne sen lateliya,
ne sen tɛ sɛgɛ tagama ra.

38 Ne bɛ ne juguw gbɛn ka o mina;
ni ne ma o faga ka ban, ne tɛ sekɔ.
39 Ne bɛ o ban pewu, o si tɛ se ka wuri tuun;
o bɛ benben ne sen kɔrɔ.
40 I bɛ baraka don ne ra kɛrɛ kama,
ka ne juguw bɛɛ kuturu ka o bla ne sen kɔrɔ.
41 I bɛ ne juguw bɛɛ labori,
k'a to ne ye ne kɔninyabagaw bɛɛ halaki.
42 Olugu bɛ weleri kɛ yɔrɔ bɛɛ, nka o tɛ dɛmɛbaga sɔrɔ o yɛrɛ ra;
o bɛ Matigi Ala wele, nka a tɛ o jaabi!
43 Ne bɛ o terege k'a kɛ i ko fɔɲɔ bɛ buguri ta cogo min na;
ne bɛ o flan i ko siradarabuguri.

44 I ka ne bɔsi ne ta jamana mɔgɔ murutininw boro,

ka ne kɛ siya dɔw ta ɲamɔgɔ ye;
ne tun ma siya min lɔn, olugu le bɛ ne ta fanga kɔrɔ.
45 Ni ne kumana ka min fɔ dɔrɔn, o bɛ o kɛ.
Siya wɛrɛ mɔgɔw bɛ o kinbiri gban ne kɔrɔ.
46 Siya wɛrɛ mɔgɔw baraka banna,
o yɛrɛyɛrɛtɔ bɛ bɔra o dogoyɔrɔw ra.

47 Matigi Ala ɲanaman lo! Ne bɛ ne ta barakatigi Ala tando.
Ne bɛ ne kisibaga Ala bonya.
48 Ala le bɛ ne dimibɔ ne juguw ra,
ka siyaw bla ne ta masaya fanga kɔrɔ.
49 A bɛ ne bɔsi ka bɔ ne juguw boro,
ka ne bla ne juguw san fɛ,
ka ne bɔsi ka bɔ mɔgɔ farimanw boro.
50 O kosɔn, Matigi Ala, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn siyaw cɛ ra,
ne bɛna Alatandodɔnkiriw la ka i tɔgɔ bonya.
51 Matigi Ala bɛ sesɔrɔriba di a ta masacɛ ma.
A ka min ɲanawoloma k'a sigi masaya ra, a bɛna o mina ni ɲumanya ye;
a bɛ o kɛ Dawuda ni a ta duruja le ye, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

19

Ala ta bonya
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Sankolokɔnɔfɛnw bɛ Ala ta bonya yira,
sankolo danfɛnw bɛ Ala boro ta baara lakari.
3 Tere bentɔ b'a ko lakari tere bɔtɔ ye,
su bantɔ bɛ o lɔnniya yira su nata ra.
4 A tɛ kɛ ni kumaɲafɔ ye, a tɛ kɛ ni darakuma ye,
kumakan tɛ, mɔgɔ toro bɛ min mɛn.
5 Nka o ta karan bɛ se dugukolo fan bɛɛ ra,
o ta kumaw bɛ se fɔ dunuɲa dan na.

Ala ka bon dɔ le lɔ tere ye sankolo kɔnɔ.
6 Ale bɔtɔ bɛ i ko kɔɲɔcɛ bɔtɔ a ta kɔɲɔbon kɔnɔ;
a jusu diyanin bɛ a ta bori damina i ko cɛ barakaman.
7 A bɛ bɔ sankolo kun dɔ ra,
ka taga a ta tagama laban a kun dɔ ra;
a fundɛnin bɛ se fɛn bɛɛ ma.

8 Matigi Ala ta sariya dafanin lo,
a bɛ baraka don mɔgɔ ra.
Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ta kumaw ye can le ye,
a bɛ kolɔnbariw sɔn hakiri ra.
9 Matigi Ala ta sariya ta kumaw ka ɲi,
o bɛ mɔgɔ jusu diya.
Matigi Ala ta kumaw gbɛnin lo,
o bɛ mɔgɔ ɲa yɛlɛ.
10 Matigi Ala ɲasiran ta sariya saninyanin lo,
a bɛ to a nɔ ra wagati bɛɛ.

Matigi Ala ta kolatigɛninw ye can ye,
o bɛɛ terennin lo.
11 A nafa ka bon ka tɛmɛ hali sanin kan,
hali sanin yɛrɛworo camanba kan.
A ka di ka tɛmɛ hali li kan,
hali li min bɛ bɔra kura ye liŋaga ra.

12 Matigi Ala, o le bɛ i ta jɔncɛ fana karan;
ni mɔgɔ min b'a sira tagama, o tigi bɛ nafaba sɔrɔ a ra.
13 Mɔgɔ bɛ firi ka kojugu minw kɛ, i tɛ bɔ o bɛɛ kala ma.
O kosɔn ne ma bɔ ne ta jurumun minw kala ma, o yafa ne ma.
14 I ta jɔn tanga yɛrɛyirabagaw ma fana;
i kana a to o ye o ta fanga sigi ne kan.
Ni o kɛra, ne bɛna kɛ mɔgɔ jusukun gbɛnin ye,
o jurumunba jaraki tɛna kɛ ne kan.

15 E, Matigi Ala, sabari k'a to ne darakumaw
ani ne jusukun ta miiriw ye bɛn i ma,
Matigi Ala, ne ta barakatigi Ala, ani ne kunmabɔbaga.

20

Matigi Ala ye a ta mɔgɔw jigi ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Matigi Ala ye i ta daariri jaabi i degulon na,
Yakuba ta Ala* tɔgɔ ye i tanga!
3 A ye to a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ ka i dɛmɛ,
a ye to Siyɔn†, ka baraka don i ra.
4 A y'a hakiri to i ta siman sarakaw* bɛɛ ra,
ka sɔn i ta saraka jɛnita* ma.‡
5 A ye i jusukun diyanyafɛnw di i ma;
ni i ka ko o ko latigɛ, a ye o bɛɛ ŋa k'a di i ma.

6 Ni i ka se sɔrɔ, an bɛna ŋagari fɔ ka kule o kosɔn,
ka an ta darapo kɔrɔta an ta Ala tɔgɔ kosɔn.
Matigi Ala ye i ta daariri bɛɛ jaabi.

7 Sisan kɔni, ne k'a lɔn ko Matigi Ala bɛ a ta mɔgɔ ŋanawolomanin kisi;
a bɛ to a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ sankolo ra, k'a jaabi,
k'a kisi ni a kininboro barakaman ye.

8 Dɔw jigi ye o ta kɛrɛkɛwotorow ye,
dɔw jigi ye o ta kɛrɛkɛsow ye;
nka, anw kɔni, anw jigi ye Matigi Ala, an ta Ala tɔgɔ le ye,
an bɛ ale le wele.
9 Olugu bɛ dɛsɛ ka ben,
nka anw bɛ wuri ka lɔ ni baraka ye.

---

* **20:2 20.2** Yakuba ta Ala, o kɔrɔ ye Izirayɛli ta Ala. † **20:3 20.3** Siyɔn, o kɔrɔ ye Zeruzalɛmu.
‡ **20:4 20.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

10 E, Matigi Ala, masacɛ kisi!
Ni an ka i wele tuma o tuma, i ye an lamɛn!

21

Ala le bɛ koɲuman kɛ masacɛ ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, masacɛ bɛ ninsɔndiya ele ta baraka le sababu ra.
I k'a kisi minkɛ, o ko k'a jusu diya kosɛbɛ.
3 Fɛn min ko tun b'a jusukun na, i ka o di a ma,
a da ka min daari i fɛ, i ma ban ka o kɛ a ye.*
4 I nana a fɛ ni dugawu ɲanaman caman le ye;
i ka sanin yɛrɛworo masafugula biri a kun na.
5 A ka si daari i fɛ, i k'a di a ma,
sijan, si min tɛ ban ka ye.

6 I k'a kisi minkɛ, o le sababu ra, a ta nɔɔrɔ bonyara;
i k'a masiri ni bonya ni nɔɔrɔ ye.
7 I k'a kɛ dugawuden ye, dan tɛ dugawu min na;
i b'a sigi i yɛrɛ kɔrɔ k'a ninsɔndiya kosɛbɛ.
8 Sabu masacɛ b'a jigi la Matigi Ala le kan;
Ala kɔrɔtaninba ta ɲumanya baraka ra, a tɛna jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra.

9 Masacɛ, i boro bɛna i juguw bɛɛ mina;
i boro barakaman bɛna i kɔninyabagaw mina.
10 Ni i ka na i yɛrɛ yira lon min na,
o lon na, i bɛna i juguw mana i ko tasumaba.
Ele Matigi Ala bɛna dimi o kɔrɔ, ka o bɛɛ latunu pewu;
tasuma bɛna o jɛni ka o ban.
11 I bɛna o si tunu ka bɔ dugukolo kan,
ka o ta durujaw ban adamadenw cɛ ra.
12 O tun ka kojugu le ŋaninya ele kama,
o tun ka dabarijuguw le siri, nka o tɛna se k'a kɛ.
13 Sabu i bɛna i ta kalan kɛ ka o bon,
fɔ o ye bori ka sekɔ ni o kɔ ye.

14 E, Matigi Ala, wuri ka i ta setigiya yira,
an bɛna dɔnkiriw ni Alatandodɔnkiriw la, i ta sebagaya kosɔn.

22

Ɲanibagatɔ ta Aladaari

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Sɔgɔmada dagbɛ». Dawuda ta Zaburu.

2 E, ne tigi Ala, ne tigi Ala, mun na i ka ne kelen to sa*?
I ka i yɛrɛ mabɔ ne ra;
ne ta maɲumankokanw fɔ, nka o bɛɛ n'a ta, i ma ne kisi.
3 E, ne ta Ala, ne bɛ kule ka i wele tere bɛɛ, nka i tɛ ne jaabi;

---

* **21:3 21.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **22:2 22.2** O kuma le fɔra Matiyu 27.46; Marika 15.34.

ne bɛ kule su bɛɛ, nka ne tɛ laganfiya sɔrɔ.

4 O bɛɛ n’a ta, ele le ye Ala saninman ye,
i siginin bɛ i ta masaya ra;
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛ ele le tandora.
5 An bɛmaw tun bɛ o jigi la ele le kan;
o tun bɛ o jigi la i kan, i bɛ o kisi fana.
6 Ni o tun kulera ka i wele, i tun bɛ o bɔsi;
o tun bɛ o jigi la ele le kan, o kosɔn o tun tɛ maroya.

7 Nka ne kɔni, ne kɛra tumu le ye, ne tɛ mɔgɔ ye tuun!
Ne kɛra lɔgɔbɔrifɛn ye adamadenw fɛ, mɔgɔw bɛɛ bɛ ne dɔgɔya!
8 Ni min o min ka ne ye, o bɛ yɛrɛko ne ma;
o bɛ kuma ka ne kɔrɔfɔ, fɔ ka o kun kɔmi,
9 ko: «A k’a yɛrɛ karifa Matigi Ala le ma;
Ala bɛna a bɔsi kɛ;
i n’a fɔ a ko ka di Ala ye, Ala y’a kisi sa!»

10 Ayiwa, Matigi Ala, ele le ka ne labɔ ne bamuso kɔnɔ,
ka i janto ne ra, ka ne sigi ne bamuso sen kan.
11 Kabini ne worolon na, ne karifara ele le ma;
kabini ne bɔra ne bamuso kɔnɔ, ele le kɛra ne ta Ala ye!
12 I kana i yɛrɛ mabɔ ne ra,
sabu degu sera ne ma,
mɔgɔ si tɛ yi min bɛ ne dɛmɛ!

13 Misitoran caman ka ne lamini,
Basan misitoran† kɔgɔnin dɔw ka ne fan bɛɛ koori.
14 O bɛ o daw waga ne kama,
i ko jara kasitɔ min bɛ sogo ɲinina k’a faga.

15 Ne fari magayara k’a kɛ i ko ji;
ne kolow bɛɛ yɔgɔyɔgɔra,
ne jusukun kɛra i ko kɛɲɛ;
a bɛ yeele ka jigi ne kɔnɔbara ra.
16 Ne baraka bɛɛ banna, ka ne fasa k’a kɛ i ko bɔgɔjalan.
Ne nɛn nɔrɔra ne da kɔnɔ;
i ka ne la saya buguri jukɔrɔ.

17 Wuruw ka ne lamini,
mɔgɔjuguw jɛnna ka ne koori;
o ka ne borow, ani ne senw sɔgɔ.
18 Ne fasara fɔ ka ne kolow bɛɛ bɔ kɛnɛ ma;
olugu kɔni ka o ɲa lɔ ne ra, o bɛ ne flɛra le.
19 O ka ne ta faniw taran o ni ɲɔgɔn cɛ,
ka kara la* ne ta deregeba kosɔn‡.

20 E, Matigi Ala, ele kɔni kana i mabɔ ne ra.

---

† **22:13 22.13** Basan mara tun bɛ Zuridɛn ba kɔ fɛ, sahiliyanfan na. Misi caman tun bɛ o mara ra kosɛbɛ, sabu dugukolo tun ka di. (Sariya 32.14; Ezekiyɛli 39.18). ‡ **22:19 22.19** Nin kuma bɛ sɔrɔ Yuhana 19.24.

E, ne ta baraka tigi, i teliya ka na ne dɛmɛ.
21 Ne nin kisi ne juguw ta kɛrɛkɛmuru ma,
ne nin kisi wuruw ma.
22 Ne kisi jaraw da ma,
ne bɔsi kongomisiw gbanw ma.

23 Ala, ne bɛna i tɔgɔ fɔ ne balemaw ye,
ne bɛna i tando ni dɔnkiriw ye i ta jama bɛɛ lajɛnninw cɛ ra§.
24 Aw minw bɛɛ bɛ siran Matigi Ala ɲa, aw y'a tando!
Yakuba ta durujaw bɛɛ, aw bɛɛ ye a bonya!
Izirayɛli ta durujaw bɛɛ, aw bɛɛ ye siran a ɲa!
25 Sabu a tɛ ɲanibagatɔ dɔgɔya, walama ka ɲigi a ra a ta ɲani kosɔn,
a fana t'a ɲada dogo ɲanibagatɔ ma;
nka ni ɲanibagatɔ k'a wele, a b'a lamɛn.

26 Ele le bɛna kɛ ne ta tandori sababu ye i ta mɔgɔw ta jamaba bɛɛ lajɛnnin cɛ ra;
ne ka dajuru minw ta, ne bɛna o bɛɛ dafa i ɲasiranbagaw ɲa na.
27 Ɲanibagatɔw ye na domuni kɛ ka fa,
Matigi Ala ɲinibagaw ye Ala tando,
Ala ye aw si sabati wagati bɛɛ!
28 Dunuɲa yɔrɔw bɛɛ ta mɔgɔw bɛna o hakiri jigi Matigi Ala ra, ka sekɔ ka na a bato;
siyaw bɛɛ ta mɔgɔw bɛna o kinbiri gban a ɲa kɔrɔ.
29 Sabu masaya ye Matigi Ala le ta ye,
dunuɲa siyaw bɛ ale ta fanga le kɔrɔ.
30 Dunuɲa mɔgɔbaw bɛɛ bɛna domuni kɛ, ka o kinbiri gban k'a bato fana;
minw bɛɛ bɛna don kaburu buguri jukɔrɔ, o bɛɛ ye o kinbiri gban a ɲa kɔrɔ,
min o min nin bɛna mina a ra.
31 Duruja nataw bɛɛ bɛna a bato,
o bɛna Matigi ko fɔ wagati nata ta mɔgɔw ye.
32 Den minw bɛna woro, o bɛna na a ta terenninya lakari olugu ye,
ko ale le ka o kow kɛ.

23

Sagagbɛnbagaɲuman
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala le ye ne kɔrɔsibaga ye, i ko sagagbɛnbaga;
ne tɛna dɛsɛ foyi si ra.
2 A bɛ ne laganfiya i ko sagagbɛnbaga bɛ taga ni sagaw ye bin nuguninw kɔrɔ,
ani ji ɲamalɔninw kɔrɔ cogo min na.

3 A bɛ barakakura don ne ra,
ka ne bla sira terenninw kan,
a yɛrɛ tɔgɔ kosɔn.

§ **22:23 22.23** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Heburuw 2.12.

4 Hali ni ne bɛ tagama kurufurancɛ dibi ra, min bɛ i ko saya dibi,
ne tɛ siran foyi ɲa, sabu ele Ala, ele bɛ ni ne ye.
I ta sagagbɛnbere ni i ta tagamabere, o le bɛ ne tanga.

5 I bɛ domuni sigi ne kɔrɔ
ne juguw yɛrɛ ɲana;
i bɛ turu kasadiman mun ne kun na,
ka ne ta minan fa fɔ k'a bɔn*.

6 Ɔnhɔn, ɲumanya ni nɛɛma le bɛna tugu ne kɔ
ne si bɛɛ ra;
ne bɛna to ka taga Matigi Ala ta batoso kɔnɔ†
wagati bɛɛ.

24

Jɛnɲɔgɔnya kɛsu dontɔ Alabatoso kɔnɔ
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala ta le ye dugukolo ye, ani fɛn o fɛn bɛ dugukolo kan;
a ta le ye dunuɲa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ ye;
2 sabu ale le ka dugukolo ju sigi kɔgɔjiw kan;
a k'a ju sigi jiw kunna k'a sabati.

3 Jɔn le bɛ se ka yɛlɛn ka taga Matigi Ala ta kuru kan sa?
Jɔn le bɛ se ka don ka taga lɔ a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ?
4 Ayiwa, mɔgɔ min boro ma jarakiko kɛ, ani min jusukun gbɛnin lo,
mɔgɔ min tɛ sɔn faninya ma,
ani min tɛ kari nanbara kan.
5 O tigi le bɛna Matigi Ala ta baraka sɔrɔ,
a kisibaga Ala b'a jate mɔgɔ terennin ye.
6 Mɔgɔ minw bɛ Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, olugu ta bɛna kɛ ten le;
mɔgɔ minw bɛ jija ka ele Ala, Yakuba ta Ala ta nɛɛma ɲini, olugu ta bɛna kɛ ten le.*

7 Yɔrɔ saninman dondaw, aw ye kɔrɔta kosɛbɛ;
fɔlɔfɔlɔ dondakɔrɔw, aw ye kɔrɔta,
k'a to masacɛ nɔɔrɔman ye don!
8 Jɔn le ye o masacɛ nɔɔrɔman ye sa?
Matigi Ala lo, fangatigi ni barakatigi;
Matigi Ala lo, kɛrɛkɛcɛfari lo.
9 So dondaw, aw ye kɔrɔta,
donda wuribariw, aw ye kɔrɔta san fɛ,
k'a to masacɛ nɔɔrɔman ye don!
10 Jɔntigi le ye o masacɛ nɔɔrɔman ye sa?
Fangatigi Ala lo!
Ale le ye o masacɛ nɔɔrɔman ye.†

---

* **23:5 23.5** Ni masacɛw tun ka mɔgɔ wele domuni na, a tun b'a kɛ nin cogo le ra o tigi ye.

† **23:6 23.6** Kitabu dɔw b'a fɔ ko: ne bɛna sigi Matigi Ala ta batoso kɔnɔ. * **24:6 24.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **24:10 24.10** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

25

Mɔgɔ degunin ta Aladaari
1 Dawuda ta Zaburu.

E, Matigi Ala, ne bɛ samana ele le nɔ fɛ.*
2 E, ne ta Ala, ne ka ne jigi la ele le kan;
i kana a to ne ye maroya,
i kana a to ne juguw ye yɛrɛko ne ma.
3 Mɔgɔ minw bɛɛ ka o jigi la ele kan, olugu si tɛna maroya;
minw bɛna maroya, o ye i kanblabagaw le ye,
olugu le borolakolon bɛna to.

4 E, Matigi Ala, ne tagamacogo yira ne ra,
ne ka kan ka sira min ta, ne karan o ra.
5 Ne bla i ta can sira kan, ka ne karan;
sabu ele le ye ne kisibaga Ala ye,
ne jigi bɛ ele le kan lon bɛɛ.

6 E, Matigi Ala, i hakiri to i ta hina ni i ta ɲumanya ra,
i n'a fɔ i derira k'a kɛ an ye cogo min na kabini wagatijan.
7 Ne ka jurumunw, ani hakɛko minw kɛ ne denmisɛnman, i kana i hakiri to o ra,
nka i kɔni ye i hakiri to ne ra ka kaɲa ni i ta ɲumanya le ye,
i ta nɛɛma kosɔn, Matigi Ala.

8 Matigi Ala ka ɲi, a bɛ koɲuman kɛ;
o kosɔn a bɛ siraɲuman yira jurumunkɛbagaw ra.
9 A bɛ mɔgɔ sabarininw bla can sira kan,
a bɛ a ta sira yira mɔgɔ sabarininw na.
10 Matigi Ala ta siraw bɛɛ ye ɲumanya ni kankelentigiya le ye;
minw bɛ a ta jɛnɲɔgɔnya* sira tagama, k'a ta ciw kɛ, a bɛ o le kɛ olugu ye.

11 Matigi Ala, ne ta kɛwalejuguw yafa ne ma i tɔgɔ kosɔn,
sabu o ka ca.
12 Ni mɔgɔ min kɛra Matigi Ala ɲasiranbaga ye,
o tigi ka kan ka sira min ta, Matigi Ala bɛ o yira a ra.
13 O tigi bɛna kɛ hɛra ra,
jamana bɛna kɛ a ta durujaw fana ta ye.
14 Matigi Ala b'a ɲasiranbagaw le don a ta jɛn ra;
a bɛ a ta jɛnɲɔgɔnya siraw yira olugu le ra.

15 Ne ɲa lɔnin bɛ Matigi Ala le ra wagati bɛɛ,
sabu ale le bɛ ne sen sama ka bɔ jɔ ra.
16 I ɲa munu ka ne flɛ, ka makari ne ra,
sabu ne bɛ ne kelen na, ne fana ye ɲanibagatɔ ye.
17 Ne jusukun degura kosɛbɛ;
na ne bɔ ne ta kɔnɔnɔfiri ra.

---

* **25:1 25.1** Nin Zaburu kumakanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

18 Ne ta ɲani ni ne ta sɛgɛ flɛ,
i ye ne ta jurumunw bɛɛ yafa.
19 A flɛ, ne juguw ka ca cogo min na!
A flɛ o bɛ ne kɔninyara ni kɔninyajugu min ye!
20 Ne nin mara, i ye ne bɔsi,
ne kana na maroya, sabu ne ka ne yɛrɛ karifa ele le ma.
21 Ne tanga ne ta jusukungbɛninya ni ne ta terenninya kosɔn,
sabu ne jigi bɛ ele le kan.

22 E, Ala, Izirayɛli kunmabɔ,
k'a bɔsi ka bɔ a ta degukow bɛɛ ra.

26

Ala ta mɔgɔ tagamacogo
1 Dawuda ta Zaburu.

Ne ta kiti tigɛ ka ne ta jo di ne ma, Matigi Ala,
sabu ne jusukun gbɛnin lo.
Ne ka ne jigi la Matigi Ala le kan, foyi tɛna ne bɔ ne lɔyɔrɔ ra.

2 Ne sɛgɛsɛgɛ, Matigi Ala, i ye ne kɔrɔbɔ k'a flɛ;
ne kɔnɔnɔkow, ani ne jusunankow bɛɛ flɛ kosɛbɛ;
3 sabu ne ɲa lɔnin bɛ i ta ɲumanya le ra,
ne fana bɛ tagama ka kaɲa ni i ta can le ye.
4 Ne tɛ sigi ni janfamɔgɔw ye,
ne tɛ tagama ni flankafuw ye.
5 Ne bɛ kojugukɛbagaw ta jɛn kɔninya;
ne tɛ sigi ni mɔgɔjuguw ye.

6 Ne bɛ ne tɛgɛ ko ka ne boro bɔ kojugu bɛɛ ra,
ka sɔrɔ ka taga tagama ka i ta sarakajɛnifɛn* lamini,
7 ka dɔnkiri la ka baraka la i ye ni kanba ye,
ka i ta kabakow bɛɛ lakari.
8 Matigi Ala, i siginin bɛ so min kɔnɔ, o ka di ne ye;
i ta nɔɔrɔ bɛ o so min kɔnɔ.
9 O ra, i kana ne ni jurumunkɛbagaw laban kɛ kelen ye,
ka ne si ni mɔgɔfagabagaw si laban kɛ kelen ye;
10 olugu minw boro bɛ kojugu ra,
o kininboro fanin lo bonyafɛnw na,
o ka minw mina mɔgɔw fɛ dogo ra.
11 Nka ne kɔni, ne jusukun gbɛnin lo;
makari ne ra, ka ne kunmabɔ.
12 Ne sen bɛ tagama terenninya sira le kan;
ne bɛna baraka la Matigi Ala ye a ta jama cɛ ra.

27

Alabatobaga jigi bɛ Ala le kan
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala le ye ne ta yeelen ye, ani ne ta kisiri tigi;

ne bɛna siran jɔntigi le ɲa?
Matigi Ala le ye ne nin karifayɔrɔ ye;
ne ja bɛna tigɛ jɔntigi le ɲa?

2 Ni mɔgɔjuguw nana ne kama,
ko o bɛ na ne sogo ɲimi,
olugu minw ye ne kɛrɛbagaw ni ne juguw ye,
olugu yɛrɛ le bɛ talon ka benben.
3 Hali ni kɛrɛkɛjama dɔ le nana ne lamini,
siranya si tɛna kɛ ne jusu ra.
Hali ni o ka kɛrɛ dɔ wuri ne kama,
o bɛɛ n'a ta, jigiba le belen bɛna kɛ ne fɛ.
4 Fɛn kelen bɛ yi, ne bɛ o le daari Matigi Ala fɛ,
ne bɛ o le ɲini a fɛ kosɛbɛ:
ne b'a fɛ ka to Matigi Ala ta so kɔnɔ
ne si bɛɛ ra,
ka to ka Matigi Ala ta cɛɲa nɔɔrɔ flɛ,
ani ka to a ɲa kɔrɔ a ta batoso kɔnɔ.

5 Sabu ni lonjugu sera, a bɛna ne dogo a ta so kɔnɔ;
a bɛna ne dogo fɔ a ta fanibon kɔnɔnɔyɔrɔ ra.
A bɛna ne yɛlɛn ka ne lɔ fara dɔ kunna, janko foyi kana ne sɔrɔ.
6 Sisan ne kun kɔrɔtara;
ne jugu minw tun ka ne lamini, ne bɛ olugu bɛɛ kunna.
O ra ne bɛna saraka bɔ Matigi Ala ye a ta batoso kɔnɔ, ni ɲagarikanbaw ye;
ne bɛna dɔnkiriw la, ka Alatandodɔnkiriw la Matigi Ala ye.

7 Ne kan lamɛn Matigi Ala, ne bɛ i wele;
makari ne ra, ka ne jaabi!
8 I ka min fɔ ko: «Aw ye jija ka ne ta nɛɛma ɲini!» O kuma bɛ ne jusukun na.
E, Matigi Ala, ne bɛ ele ta nɛɛma le ɲinina.
9 I kana i ɲada dogo ne ma,
i kana dimi ka ban i ta baaraden na.
Ele le ye ne dɛmɛbaga ye,
i kana taga ka ne to, i kana ban ne ra,
ne kisibaga Ala!
10 Hali ni ne facɛ ni ne bamuso banna ne ra,
Matigi Ala bɛna ne ladon.

11 Matigi Ala, i ta siraw yira ne ra,
ne bla terenninya sira kan,
ne juguw kosɔn.
12 I kana ne kɛ ne juguw sago ye,
sabu seerejugu dɔw wurira ne kama,
kuma farimanw dɔrɔn le bɛ o daw ra.

13 Ne tun bɛna a kɛ di le sa,
ni ne tun ma la a ra ko ne bɛna Matigi Ala ta nɛɛma ye tuun
dunuɲa ra yan ni mɔgɔ ɲanaman tɔw ye!

14 Matigi Ala makɔnɔ;
baraka don i yɛrɛ ra, ka jija,
ka Matigi Ala makɔnɔ.

28

Ala bɛ mɔgɔ sɛgɛninw ta welerikan mɛn
1 Dawuda ta Zaburu.

E, Matigi Ala, ne bɛ ele le welera;
ne ta barakatigi Ala, i kana i toro datugu ne ta welerikan na,
sabu ni i jera ne ra,
ne bɛna kɛ i ko o bɛ mɔgɔ minw lajigi kaburu kɔnɔ.
2 Ne ta makarikanw lamɛn,
ne bɛ i wele ko i ye ne dɛmɛ;
ne bɛ ne borow kɔrɔta
ka o sin i ta yɔrɔ saninman* ma ka i daari.

3 I kana ne ni mɔgɔjuguw minacogo kɛ kelen ye,
ani minw bɛ kojugu kɛ;
olugu bɛ kumadimanw fɔ o mɔgɔɲɔgɔnw ye,
k'a sɔrɔ kojugu le bɛ o jusukun na.
4 O sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye,
o sara ka kaɲa ni o ta baarajuguw ye.
O yɛrɛ borow ka baara min kɛ, o sara ka kaɲa ni o ye;
o ka kan ni sara min ye, o di o ma.
5 Sabu o tɛ Matigi Ala ta kokɛninw jate,
ani a boro ta baara.
Matigi Ala bɛna o bɛɛ laben,
o si tɛna wuri tuun!

6 Matigi Ala, baraka!
Sabu i ka ne ta makarikanw lamɛn.
7 Matigi Ala le ye ne ta baraka tigi ye, ani ne tangabaga.
Ne bɛ ne jigi la ale le kan.
A bɛ ne dɛmɛ, fɔ ne jusu bɛ ɲagari;
ne bɛ dɔnkiri la k'a fo k'a waleɲumanlɔn.

8 Matigi Ala le ye a ta mɔgɔw ta baraka ye;
ale le ye a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw dogoyɔrɔ ni o kisiyɔrɔ ye.
9 Matigi Ala, i ta jamanadenw kisi, ka baraka don i ta mɔgɔw ra,
o kɔrɔsi, ka i janto o ra tuma bɛɛ!

29

Matigi Ala kumakan
1 Dawuda ta Zaburu.

Ala ta mɛlɛkɛw, aw ye Matigi Ala ta kow lakari,
ka Matigi Ala ta bonya ni a ta baraka lakari!
2 Aw ye Matigi Ala tɔgɔ bonya lakari!
Aw ye masirifɛn saninmanw don, ka aw kinbiri gban Matigi Ala ɲa kɔrɔ k'a bato.

3 Matigi Ala kan fanga ka bon ni jiw mankan ye,
bonyatigi Ala kan bɛ i ko sanpɛrɛn.
Matigi Ala kan fanga ka bon ni jibaw mankan ye.
4 Matigi Ala kan bɛ bɔ ni baraka ye,
Matigi Ala kan bɛ bɔ ni nɔɔrɔ ye.
5 Matigi Ala kan bɛ sɛdiriyiribaw karikari,
Matigi Ala bɛ Liban sɛdiriyiriw karikari.
6 A bɛ Liban kuruw yuguyugu i ko misiden bɛ panpan cogo min na,
ka Hɛrimɔn kuruw yuguyugu i ko kongomisiw bɛ panpan cogo min na.
7 Matigi Ala kan bɛ sanmanamanaw bɔ.
8 Matigi Ala kan bɛ kongokolon yɛrɛyɛrɛ,
Matigi Ala bɛ Kadɛsi kongokolon yɛrɛyɛrɛ.
9 Matigi Ala kan b'a to minanw bɛ woro*,
a bɛ yiriw flaburuw bɔn ka yiritu lakolon to.
A ta batoso kɔnɔ danfɛnw bɛɛ b'a fɔ ko: «Bonya ye Ala ta ye!»

10 Matigi Ala bɛ a ta masaya sigi jibaw bɛɛ kunna,
Matigi Ala siginin bɛ masaya ra wagati bɛɛ.
11 Matigi Ala le bɛ sebagaya di a ta mɔgɔw ma,
Matigi Ala bɛ baraka don a ta mɔgɔw ra, ka hɛra kɛ o ye.

30

Ala le ye kɛnɛyari kɛbaga ye

1 Zaburu. Dɔnkiri min tun bɛ la ka Alabatosokura karifa Ala ma. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, ne bɛ i tɔgɔ kɔrɔta,
sabu i ka ne lawuri;
i ma sɔn k'a to ne juguw ye yɛrɛko ne ma.
3 Matigi Ala, ne ta Ala, ne ka i wele ko i ye ne dɛmɛ,
i fana ka ne kɛnɛya.
4 E, Matigi Ala, i ka ne nin tanga saya ma;
o bɛ minw lajigi kaburu kɔnɔ, i ka ne kisi ka bɔ olugu cɛ ra.

5 Aw Alaɲasiranbagaw, aw ye dɔnkiri la ka Matigi Ala tando.
Aw y'a fo k'a waleɲumanlɔn, ka aw hakiri to a tɔgɔ saninman na,
6 sabu a ta dimi bɛ wagati dɔɔnin dɔrɔn le kɛ,
nka a ta nɛɛma bɛ to mɔgɔ kan a si bɛɛ ra.
Ni wulada kɛra kasi ye,
sɔgɔmada bɛ kɛ ɲagari ye.

7 Ne kɔni ɲasumaninba tun b'a fɔra ko:
«Foyi le tɛna ne bɔ ne nɔ ra fiyewu!»
8 Matigi Ala, ne ko tun diyara i ye minkɛ,
i tun ka ne sabati ka ne lɔ i ko kuru barakaman;
nka i nana i ɲada dogo ne ra minkɛ,
ne jigi tigɛra.

---

* **29:9 29.9** «Matigi Ala kan b'a to minanw bɛ woro.» Kitabu dɔw kɔnɔ a fɔra ko: Matigi Ala kan bɛ yiribaw yuguyugu.

9 Matigi Ala, ne ka ele le wele;
ne ka makarikanw fɔ Matigi ye.
10 Ele bɛna mun nafa le sɔrɔ ne ta saya ra?
Ka ne su lajigi kaburu kɔnɔ, ele ta nafa juman le bɛ o ra?
Yala dugukolo buguri bɛ se ka i fo ka i waleɲumanlɔn wa?
A bɛ se ka i ta kankelentigiya lakari wa?
11 Ne lamɛn, Matigi Ala, i ye makari ne ra!
E, Matigi Ala, ne dɛmɛ!

12 I ka ne ta jusukasi yɛlɛma k'a kɛ dɔn ye;
i ka ne ta ɲanasisifaniw bɔ ne ra,
ka ɲanagbɛfaniw don ne ra;
13 janko ne ye dɔnkiri la ka i tando ni ne jusukun bɛɛ ye, ne kana je.
Matigi Ala, ne ta Ala, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn wagati bɛɛ.

31

Ala b'a ɲasiranbaga bɔsi ka bɔ a juguw boro
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Matigi Ala, ne bɛ ne yɛrɛ karifa ele le ma;
i kana a to ne ye maroya fiyewu!
Ne bɔsi ka kaɲa ni i ta terenninya ye.
3 I toro malɔ ka ne lamɛn,
i ye ne bɔsi joona!
Kɛ ne ta barakatigi Ala ye,
ne dogoyɔrɔ barakaman, i ye ne kisi;
4 sabu ele le ye ne ta Ala barakaman ye, ne dogoyɔrɔ.
Bla ne ɲa, ka sira yira ne ra, i tɔgɔ kosɔn.
5 Mɔgɔw bɛ jɔ min siri ne ɲa, i bɛ ne bɔ o jɔ ra,
sabu ele le ye ne tangabaga ye.

6 Ne bɛ ne nin to i boro*;
i ka ne kunmabɔ, Matigi Ala, cantigi Ala.

7 Mɔgɔ minw bɛ batofɛn gbansanw bato, ne bɛ olugu kɔninya;
ne bɛ ne jigi la Matigi Ala le kan.

8 Ne bɛ ɲagari ka ninsɔndiya i ta ɲumanya kosɔn,
sabu i ka ne ta ɲani lɔn,
degu min bɛ ne nin kan, i ka o lɔn.
9 I ma sɔn ka ne to ne juguw boro;
i ka ne bla yɔrɔ laganfiyanin le ra.

10 Makari ne ra, Matigi Ala, sabu ne degunin lo;
dimi kosɔn, ne ɲadenw, ani ne nin, ani ne farikolo bɛɛ baraka banna.
11 Ne si bɛ banna ka ne to tɔɔrɔ ra,
ne si sandaw bɛ banna ka ne to ŋuna le ra,
ne baraka bɛ banna ne ta terenbariya kosɔn,

* **31:6 31.6** «Ne bɛ ne nin to i boro.» Yesu Kirisita ka nin kuma fɔ fana k'a to gbengbenyiri kan (Luka 23.46).

ne farikolo baraka bɛɛ banna.
12 Ne kɛra lɔgɔbɔrifɛn le ye ne juguw bɛɛ fɛ,
ne kɛra maroyafɛn ye ne sigiɲɔgɔnw fɛ,
ne kɛra siranyafɛn ye ne teriw fɛ;
ni o ka ne ye kɛnɛ ma, o bɛ bori ne ɲa.
13 Mɔgɔw hakiri bɔra ne kɔ, k'a kɛ i ko mɔgɔ min sara ka ban;
ne kɛra i ko fɛn cɛnnin firinin.
14 Ne ka kumajuguw mɛn mɔgɔ caman fɛ ne ta ko ra;
siranyaba bɛ ne ra fan bɛɛ ra.
O ka ɲɔgɔn lajɛn ne kama,
ka janfa siri ko o bɛ ne faga.

15 Nka ne kɔni jigi bɛ ele le kan, Matigi Ala;
ne ko: «Ele le ye ne ta Ala ye!»
16 Ne ta kow bɛɛ bɛ ele le boro.
Ne bɔsi ka bɔ ne juguw, ani ne nɔgbɛnbagaw boro.
17 Sabari ka i ta jɔncɛ flɛ ni ɲumanya ye;
ne kisi i ta ɲumanya kosɔn.

18 Matigi Ala, ni ne ka i tɔgɔ wele, i kana a to ne ye maroya;
a to mɔgɔjuguw le ye maroya,
o ye jigi kaburu kɔnɔ, kuma kana sɔrɔ o fɛ k'a fɔ.
19 O bɛ faninyaw bɔ o da minw na, o daw ye datugu;
sabu o bɛ kuma ka mɔgɔ terenninw mafiyɛnya,
ka o yɛrɛ bonya, ka tɔw dɔgɔya.

20 E, Matigi Ala, i ta koɲumanw ka ca!
I bɛ o koɲumanw mara i ɲasiranbagaw le ye;
minw bɛ o yɛrɛ karifa i ma, i b'a kɛ olugu le ye,
k'a to adamadenw bɛɛ ɲa y'a ye.
21 I bɛ i ɲasiranbagaw dogo i yɛrɛ kɔrɔ,
ka o bɔsi adamadenw ta dabarijuguw ma.
I bɛ o mara i yɛrɛ ta so,
ka o sen bɔ mɔgɔw ta kɛrɛtigɛkumaw ra.

22 Matigi Ala baraka!
Sabu i ka i ta ɲumanya kɛ ne ye, fɔ k'a bonya,
k'a sɔrɔ ne tun bɛ i ko kɛrɛkɛjama ka dugu min lamini.
23 Ne kɔni jigi tigɛnin tun b'a fɔra le
ko i ka ne gbɛn ka bɔ i ɲa kɔrɔ ka ban!
Nka ne ka i wele ko i ye ne dɛmɛ,
i fana ka ne ta makarikanw lamɛn.

24 Matigi Ala ɲasiranbagaw, aw bɛɛ ye Matigi Ala kanu!
Matigi Ala b'a janto lanamɔgɔw ra,
nka a bɛ yɛrɛbonyabagaw sara ni kojugu caman ye.
25 Aw minw jigi bɛ Matigi Ala kan,
aw ye jija, aw ye aw ja gbɛlɛya.

32

Ala le ye jurumun yafabaga ye

1 Dawuda ta Zaburu. Karan.

Ni Ala ka mɔgɔ min ta hakɛ bɔ a kunna, o tigi ta ɲana;
ni mɔgɔ min ta jurumun datugura, o tigi ta ɲana!
2 Ni Matigi Ala tɛ mɔgɔ min ta terenbariyakow jate tuun,
ni janfa tɛ mɔgɔ min jusukun na, o tigi ta ɲana.

3 Ne tun jera ne ta jurumun kan minkɛ, ne farikolo tun bɛ halakira le,
ne tun bɛ to ka ŋuna tere bɛɛ;
4 sabu su ni tere, i tun bɛ i boro digira ne kan le.
Ne baraka bɛɛ tun banna, k'a kɛ i ko yiri bɛ ja cogo min na teremana fɛ.*
5 O kosɔn ne lɔra ne ta jurumun na, k'a fɔ i ye;
ne ma ne ta terenbariyakow dogo tuun.
Ne ko: «Ne bɛna lɔ ne ta jurumunw na k'a fɔ Matigi Ala ye!»
O ra, ele ka ne ta jurumun kunko bɔ ne kunna.†
6 O kosɔn, i ɲasiranbagaw bɛɛ ye i daari a wagati ra;
o ra, lon min ni jibaw jigira o kan,
o jiw si tɛna se o ma.
7 Ele le bɛ ne sutara,
i bɛ ne bɔsi ka bɔ degukow ra.
Kisiri dɔnkiriw le ka ne lamini fan bɛɛ ra.‡
8 I ko: «Ne bɛna i sɔn hakiri ra, ka i tɛmɛsiraw yira i ra;
ne bɛna i ladi, ka ne janto i ra.
9 O ra, aw kana kɛ i ko so, walama sofali min tɛ ko faamu.
O bɛ juru ni karafe le don olugu ra,
janko o ye taga i ɲanayɔrɔ ra.»

10 Dimi caman le bɛna ben mɔgɔjugu kan,
nka ni mɔgɔ min k'a jigi la Matigi Ala kan, a ta ɲumanya bɛ o tigi lamini.
11 Aw mɔgɔ terenninw, aw ye ninsɔndiya, ka ɲagari Matigi Ala kosɔn!
Aw mɔgɔ jusuɲumanw, aw bɛɛ ye ninsɔndiya fɔ ka kule ci!

33

Danbaga Ala ta ɲumanya ka ca

1 Aw mɔgɔ terenninw, aw ye ɲagari fɔ ka kule ci Matigi Ala tɔgɔ kosɔn,
sabu Ala tandori ka ɲi mɔgɔɲumanw da ra.
2 Aw ye Matigi Ala fo ni kora ye,
aw y'a tando ni gɔni juru tan ye.
3 Aw ye dɔnkirikura la a ye!
Aw ye aw ta gɔniw fɔ ka ɲa, ka aw kan kɔrɔta k'a tando.

4 Matigi Ala ta kuma terennin lo,
a bɛ a ta baara bɛɛ kɛ ni kankelentigiya le ye.
5 Terenninya ni can ka di a ye.
Matigi Ala ta ɲumanya ka dunuɲa yɔrɔ bɛɛ fa.
6 Sankolo danna Matigi Ala kumakan le baraka ra;

---

* **32:4 32.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **32:5 32.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **32:7 32.7** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

sankolokɔnɔfɛnw bɛɛ danna a dafɔɲɔ le baraka ra.
7 A bɛ kɔgɔji ta jiw bɛɛ lajɛn yɔrɔ kelen na,
a bɛ jibaw bɛɛ kɛ ɲɔgɔn kan ka o mara dingaw kɔnɔ.

8 Dugukolo danfɛnw bɛɛ lajɛnnin ka kan ka siran Matigi Ala ɲa;
a ɲasiran ye kɛ dunuɲamɔgɔw bɛɛ ra;
9 sabu a kumana ka min fɔ, o le kɛra,
a ko fɛn minw ye bɔ, olugu bɔra kɛnɛ kan.

10 Matigi Ala le bɛ siyaw ta kolatigɛninw sa;
ale le bɛ mɔgɔw ta ko labɛnninw cɛn.
11 Matigi Ala ta kolatigɛninw bɛ to o nɔ ra wagati bɛɛ;
ni a ka ko minw latigɛ a jusukun na, o kow bɛ to o nɔ ra wagati bɛɛ,
ani tuma bɛɛ.

12 Matigi Ala ye siya min ta Ala ye, o siya ta ɲana!
Ni a ka mɔgɔ minw kɛ a ta mɔgɔw ye, olugu ta ɲana!
13 Matigi Ala bɛ to san fɛ ka flɛri kɛ;
a ɲa bɛ adamadenw bɛɛ ra.
14 A bɛ to a sigiyɔrɔ ra
ka dugukolo mɔgɔw bɛɛ flɛ.
15 Ale le ka adamadenw bɛɛ jusukun don o kɔnɔ;
a bɛ o ta kokɛtaw bɛɛ kɔrɔsi.

16 Masacɛ ta kɛrɛkɛjama bonya le tɛ a kisi,
kɛrɛkɛcɛfari ta baraka bonya le fana tɛ a bɔsi.
17 Ka i jigi la so kan ko a bɛ i kisi kɛrɛ ra, o ye gbansan le ye;
so ni a ta baraka bɛɛ, a tɛ se ka mɔgɔ bɔsi.
18 Matigi Ala le b'a janto a ɲasiranbagaw ra;
minw jigi bɛ a ta ɲumanya kan, a b'a janto olugu ra.
19 A bɛ o nin kisi saya ma,
ka o baro kɔngɔ wagati ra.

20 An bɛ Matigi Ala le makɔnɔna,
ale le ye an dɛmɛbaga ye, ani an tangabaga.
21 An jusu bɛ ɲagari ale le kosɔn,
an bɛ an jigi la a tɔgɔ saninman le kan.

22 E, Matigi Ala, i ta ɲumanya kɛ an ye,
sabu an jigi bɛ ele le kan.

34

Ala b'a daaribagaw jaabi

1 Dawuda ta Zaburu. Wagati min a tun k'a yɛrɛ kɛ i ko fatɔ, masacɛ Abimelɛki ɲa kɔrɔ, fɔ ale nana a gbɛn ka taga, a ka nin dɔnkiri sɛbɛ o wagati le ra*.

2 Ne bɛ baraka la Matigi Ala ye tuma bɛɛ;
wagati bɛɛ ne da b'a tando.

* **34:1 34.1** O kow bɛ sɔrɔ Samawilu ta kitabu fɔlɔ ra (21.11-16). O masacɛ tɔgɔ tun ye ko Akisi.

3 Ne ta bonya sababu ye Matigi Ala le ye!
Mɔgɔ sabarininw ye o mɛn, ka ninsɔndiya!
4 Aw ye fara ne kan ka bonya la Matigi Ala kan!
An ye jɛn k’a tɔgɔ kɔrɔta ɲɔgɔn fɛ!

5 Ne ka Matigi Ala wele, a ka ne jaabi;
a ka ne bɔsi ka bɔ ne ta siranyaw bɛɛ ra.

6 Minw bɛ o ɲa lɔ Matigi Ala ra, olugu ɲada bɛ manamana;
o ɲa tɛ sisi maroya fɛ.
7 Ni ɲanibagatɔ ka Matigi Ala wele, a b’a lamɛn;
a b’a kisi ka bɔ a ta degukow bɛɛ ra.
8 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ b’a janto Alaɲasiranbagaw ra,
ka o kɔrɔsi fan bɛɛ ra janko ka o bɔsi.

9 Aw ye a nɛnɛ k’a flɛ, k’a lɔn ko Matigi Ala ka ɲi;
ni mɔgɔ min k’a yɛrɛ karifa a ma, o tigi ta ɲana!
10 Ala ta mɔgɔ saninmanw, aw ye siran Matigi Ala ɲa,
sabu foyi tɛ dɛsɛ a ɲasiranbagaw fɛ.
11 Hali jarakanbelenw ta domuni bɛ ban, kɔngɔ bɛ o sɔrɔ;
nka minw bɛ o ɲa lɔ Matigi Ala ra, foyi tɛ dɛsɛ olugu fɛ.

12 Aw ye na, ne dencɛw, aw ye na ne lamɛn!
Ne bɛna aw karan Matigi Ala ɲasiran na.
13 Jɔntigi le bɛ si fɛ?
Jɔn le b’a fɛ ka sijan sɔrɔ janko ka hɛra ye a ɲa ra?
14 I nɛnkun kɔrɔsi kumajuguw ma,
ka i da kɔrɔsi nanbarakumaw ma.
15 I yɛrɛ mabɔ kojugu ra, ka koɲuman kɛ,
i jija ka hɛra ɲini, i ye tugu a nɔ fɛ.
16 Matigi Ala ɲa lɔnin bɛ mɔgɔ terenninw na,
a toro bɛ o kulekan na fana.
17 Matigi Ala bɛ kojugukɛbagaw kɛrɛ,
ka o halaki ka bɔ dugukolo kan, janko mɔgɔ si kana a hakiri to o ra tuun.
18 Ni mɔgɔ terenninw kasira, Matigi Ala bɛ o lamɛn;
a bɛ o bɔsi ka bɔ o ta degukow bɛɛ ra.
19 Matigi Ala bɛ mɔgɔ jusukasininw kɛrɛ fɛ,
a bɛ mɔgɔ dɛsɛbagatɔw kisi.

20 Kojugu caman bɛ mɔgɔ terennin sɔrɔ,
nka Matigi Ala b’a bɔsi ka bɔ a bɛɛ ra.
21 A b’a kolow bɛɛ mara,
o si tɛ karikari†.

22 Kojugu bɛ mɔgɔjugu faga;
mɔgɔ terennin kɔninyabagaw kɔni, kiti bɛna ben olugu kan.

23 Matigi Ala bɛ a ta jɔnw nin kunmabɔ;
minw bɛ o yɛrɛ karifa a ma, kiti tɛna ben olugu si kan.

† **34:21 34.21** O kuma le fɔra Yesu ta ko ra fana (Yuhana 19.36).

35

Ala bɛ a ɲasiranbagaw bɔsi
1 Dawuda ta Zaburu.

E, Matigi Ala, ne jarakibagaw jaraki!
Ne kɛrɛbaga kɛrɛ!
2 Nɛgɛbɛnnan fitini ni nɛgɛbɛnnanba mina,
ka wuri ka ne dɛmɛ kɛrɛ ra.
3 Taman ni biɲɛ mina, ka wuri ne nɔgbɛnbagaw kama!
A fɔ ne ye ko ele yɛrɛ le ye ne kisibaga ye!
4 Minw bɛ ne ta saya ɲini,
olugu le ye maroya ni dɔgɔyari sɔrɔ!
Minw bɛ kojugu ŋaninya ne kama,
olugu kun suurunin le ye sekɔ ni o kɔ ye.
5 O ye kɛ i ko binjalan, fɔɲɔ bɛ taga ni min ye;
Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ye o gbɛn ka taga!
6 O ta sira ye kɛ dibi ye, o ye tɛrɛndɛ a kan;
Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ye o nɔgbɛn!

7 O bagara ne ma ka dinga sogi ne ɲa,
o bagara ne ma ka jɔ siri ne ɲa ko o bɛ ne faga.
8 Cɛnri ye bara ka cun o kan, k'a sɔrɔ o tun ma sigi ni a ye.
O ka jɔ min siri ne ɲa, o jɔ ye olugu yɛrɛ le mina,
o yɛrɛ ye mina o jɔ ra, fɔ ka o halaki.

9 Ni o kɛra, ne bɛna ɲagari Matigi Ala baraka ra;
ne bɛna ninsɔndiya a ta kisiri kosɔn.
10 Ne bɛna a fɔ ni ne jusukun bɛɛ ye ko:
«E, Matigi Ala, jɔn le bɛ i ko ele?
I bɛ ɲanibagatɔ bɔsi ka bɔ a juguw boro, o minw fanga ka bon ni a ta ye.
I bɛ ɲanibagatɔ ni fagantan bɔsi ka bɔ o tɔɲɔbagaw boro.»

11 Seerejugu dɔw wurira ne kama;
ne ma ko min lɔn, o bɛ ne ɲininka o ra.
12 O bɛ ne ta koɲuman sarara ni kojugu le ye;
ne kɛra mɔgɔntan le ye.
13 K'a sɔrɔ ne kɔni, ni olugu dɔ tun banara,
ne tun bɛ bɔrɔfaniw le don,
ka ɲanasisi, ka sun don;
ne tun bɛ Ala daari o ye wagati bɛɛ,
14 i ko mɔgɔ b'a kɛ a teri, walama a balema dɔ ye cogo min na.
Ne kun suurunin ni ne ɲa sisinin tun bɛ to ka tagama,
i ko mɔgɔ min b'a bamuso su kasira.

15 Nka sisan, tɔɔrɔ benna ne kan minkɛ, olugu ɲagaritɔ tagara ɲɔgɔn lajɛn;
o mɔgɔjuguw ka ɲɔgɔn lajɛn ne kama, k'a sɔrɔ ne tɛ foyi kala ma.
O bɛ ne tɔɔrɔ wagati bɛɛ.
16 O Alaɲasiranbariw bɛ ne lɔgɔbɔ, ka ne nɛni,
fɔ ka o ɲin ɲimi ne kama.

17 E, Matigi, ele bɛ se ka je ka nin ko flɛ cogo di?
Ne nin kisi o ta cɛnri ma,
ne kisi ka bɔ nin jaraw boro!
18 Ni o kɛra, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn i ta mɔgɔw ta jamaba bɛɛ lajɛnnin cɛ ra;
ne bɛna i tando i ta mɔgɔw camanba lajɛnnin cɛ ra.
19 Minw ka o yɛrɛ kɛ ne juguw ye gbansan, i kana a to olugu ye ɲagari ne kosɔn;
minw bɛ ne kɔninya gbansan, i kana a to olugu ye kɛ o ɲa kɔmikɔmi ye ne kosɔn.
20 Sabu o da tɛ hɛrakuma fɔ ka ye;
mɔgɔ minw ta ko tɛ se mɔgɔ ma jamana kɔnɔ, o bɛ nanbarako dɔw le labɛnna olugu kama.
21 O bɛ o da waga ne kama,
k'a fɔ ko: «Ɔnhɔn, cɔ!
An yɛrɛ ɲa k'a ye!»

22 E, Matigi Ala, ele bɛ o yera; i kana je ka o flɛ!
Matigi, i kana i mabɔ ne ra!
23 I kunu, i ye wuri ka ne ta jo di ne ma!
Ne ta Ala, ne Matigi, i lɔ ni ne kunko ye.
24 Ne ta kiti tigɛ ka kaɲa ni i ta terenninya ye, Matigi Ala, ne ta Ala!
Ne le kana kɛ o ta ɲagari sababu ye!
25 O kana a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ, ko:
«Ɔnhɔn, cɔ! An tun bɛ min ɲinina, an ka o sɔrɔ!»
I kana a to o y'a fɔ ko: «An k'a latunu pewu!»
26 Minw bɛɛ bɛ ɲagarira ne ta tɔɔrɔw kosɔn,
o bɛɛ ye maroya fɔ ka o kun suuru;
minw bɛɛ bɛ o yɛrɛ wasora ne ma,
maroya ni mafiyɛnyari le ye ben olugu kan.

27 Nka minw b'a fɛ ko Ala ye a yira ko jo bɛ ne fɛ,
olugu ye ɲagari, fɔ ka kule ci,
ka to k'a fɔ tuma bɛɛ ko:
«E, Matigi Ala ka bon,
a bɛ a ta jɔnw ta hɛra ɲini.»

28 O ra, ne da bɛna i ta terenninya lakari,
ka i tando lon bɛɛ.

36

Mɔgɔjugu ta kɛwalew tɛ Ala ta ɲumanya bari

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Matigi Ala ta jɔncɛ Dawuda ta Zaburu.

2 Jurumun bɛ mɔgɔjugu karan ko minw na, o bɛ ne jusu ra:
Alaɲasiran tɛ mɔgɔjugu jusukun na.
3 A ko ka di a yɛrɛ ye fɔ ka tɛmɛ;
o kosɔn a tɛ se ka lɔ a ta jurumun na, ka jurumun kɔninya.
4 A darakan bɛɛ ye terenbariya ni nanbara le ye;
a tɛ sɔn ka tagama ni hakiri ye, ka koɲuman kɛ.
5 A lanin bɛ to a layɔrɔ ra su fɛ ka kojugu ŋaninya;

sira min man ɲi, a bɛ o le ta,
a fana tɛ ban kojugu ma.

6 E, Matigi Ala, i ta ɲumanya bonya bɛ se fɔ sankolo ma!
I ta kankelentigiya bonya bɛ se fɔ sankabaw ma.
7 I ta terenninya bɛ i ko kuru barakamanw,
i ta kolatigɛninw bɛ i ko jidunbaw.
Matigi Ala, i bɛ adamadenw, ani bɛganw bɛɛ kisi.
8 E, Ala, i ta ɲumanya ɲɔgɔn tɛ yi!
Adamadenw bɛ o yɛrɛ dogo ele kaman suma le kɔrɔ.
9 I ta so fara fɛnɲuman minw na, i bɛ o di o ma fɔ ka o wasa;
i bɛ koɲumanw kɛ o ye i ko mɔgɔ bɛ jiɲuman sɔrɔ k'a min cogo min na.

10 Sabu ɲanamanya bununji bɛ ele le fɛ;
ele ta yeelen le baraka ra, an bɛ yeelen sɔrɔ.
11 Minw ka i lɔn o ta Ala ye, i ta ɲumanya ye to olugu kan tuma bɛɛ;
mɔgɔ minw jusu ka ɲi, olugu mina ka ɲa, ka kaɲa ni i ta terenninya ye.
12 I kana a to yɛrɛbonyabaga ye tagama ka se ne ma,
i kana a to mɔgɔjuguw boro ye ne mina ka ne bɔ ne nɔ ra!
13 Kojugukɛbagaw bencogo flɛ nin ye!
O bɛ ben, hali o tɛ se ka wuri tuun.

37

Muɲu ni Alamakɔnɔ
(Zaburu 49)
1 Dawuda ta Zaburu.

I kana i jusu gban mɔgɔ kɛwalejuguw kosɔn,
i kana ɲabɔ kojugukɛbagaw fɛ;*

2 sabu o bɛna jaja yɔrɔnin kelen na i ko bin,
o bɛ fagafaga i ko flaburukɛnɛ.

3 I yɛrɛ karifa Matigi Ala ma, ka koɲuman kɛ;
sigi jamana kɔnɔ, ka tagama can kan.
4 Matigi Ala kanu ka tɛmɛ fɛn tɔ bɛɛ kan;
ni o kɛra, i jusukun bɛ ɲabɔ fɛn min fɛ, a bɛna o di i ma.

5 I ta ko bɛɛ to Matigi Ala boro;
i yɛrɛ karifa a ma; ale le bɛna i ta kow ɲanabɔ.
6 A bɛna i ta terenninya bɔ kɛnɛ kan mɔgɔw bɛɛ ɲa na, i ko tere bɔtɔ,
ka i ta jo bɔ kɛnɛ kan, i ko wagati min tere bɛ kun cɛ.

7 I je, ka Matigi Ala flɛ, k'a makɔnɔ.
Mɔgɔ minw ta kow bɛɛ bɛ ɲa o boro, i kana i jusu gban olugu kosɔn;
minw bɛ kojuguw ŋaninya, i kana i jusu gban olugu kɔrɔ.
8 Dimi dabla, jusubɔ to yi,

* **37:1 37.1** Nin Zaburu hayan dɔw bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

i kana i jusu gban, ni o tɛ, o laban bɛ kɛ kojugu le ye;
9 k’a sɔrɔ kojugukɛbagaw bɛna halaki ka bɔ yi,
nka minw bɛ Matigi Ala makɔnɔ, olugu bɛna jamana tigiya ta.

10 Sani wagati dɔɔnin cɛ, kojugukɛbaga tɛ ye tuun!
Ni i ka a sigiyɔrɔ flɛ, i tɛ foyi ye.
11 Mɔgɔ sabarininw le bɛna jamana tigiya ta;
o bɛna hɛraba sɔrɔ k’a diyabɔ fɔ ka wasa.

12 Mɔgɔjuguw bɛ janfa siri mɔgɔ terenninw kama,
fɔ o bɛ o ɲin ɲimi o kama.
13 Nka Matigi bɛ yɛrɛko mɔgɔjugu ma,
sabu a k’a lɔn ko mɔgɔjugu ta lon sera ka ban.

14 Mɔgɔjuguw bɛ o ta kɛrɛkɛmuruw samana ka bɔ,
ka o ta kalanw sama,
janko ka ɲanibagatɔw ni fagantanw bon ka o faga,
ka mɔgɔsɔbɛw kannatigɛ.
15 Nka o ta kɛrɛkɛmuru bɛna o yɛrɛ jusukun le sɔgɔ,
o ta kalanw bɛna karikari.

16 Mɔgɔ terennin ta borofɛn fitini,
o ka fisa ni mɔgɔjuguw bɛɛ lajɛnnin ta borofɛn caman ye.
17 Sabu Matigi Ala bɛna mɔgɔjuguw borow karikari,
nka a bɛ mɔgɔ terenninw dɛmɛ.

18 Matigi Ala b’a janto mɔgɔ jusukungbɛninw ta dunuŋalatigɛ ra;
jamana min bɛna di o ma, o bɛna to o tigiya ra wagati bɛɛ.
19 Hali ni kojugu sera o ma, o tɛna maroya;
hali kɔngɔ wagati ra, o bɛna fa.
20 Nka mɔgɔjuguw kɔni, olugu bɛna halaki;
Matigi Ala ta juguw bɛna tunu, i ko kongobinw cɛɲa bɛ tunu cogo min na;
o bɛna tunu, i ko sisi.

21 Mɔgɔjugu bɛ fɛn singa, nka a t’a lasekɔ;
nka mɔgɔ terennin bɛ makari mɔgɔw ra, ka o sɔn.
22 Ni Matigi Ala ka baraka don mɔgɔ minw na, olugu le bɛna jamana tigiya ta;
nka ni a ka minw danga, olugu bɛ halaki.

23 Matigi Ala le baraka ra, mɔgɔ tagamacogo bɛ sabati,
ni a tigi ta kokɛcogo diyara Ala ye.
24 Hali ni a talonna, a tɛ ben,
sabu Matigi Ala k’a boro mina.

25 Ne kɛra denmisɛn ye, ka na kɔrɔ ka kɛ cɛkɔrɔba ye sisan;
ne m’a ye ban ko Ala banna mɔgɔ terennin na,
walama ko a ta denw le bɛ domuni daarira.
26 Wagati bɛɛ a bɛ makari, a bɛ juru don tɔw ra,
a ta denw fana bɛ baraka sɔrɔ.

27 I yɛrɛ mabɔ kojugu ra, ka koɲuman kɛ,
ni o kɛra, i bɛna to i nɔ ra wagati bɛɛ.
28 Sabu can le ka di Matigi Ala ye,
a tɛ taga k’a ɲasiranbagaw to,
a b’a janto o ra wagati bɛɛ;
nka mɔgɔjuguw ta durujaw bɛna halaki.
29 Mɔgɔ terenninw le bɛna jamana tigiya ta;
o bɛna sigi jamana kɔnɔ wagati bɛɛ.

30 Mɔgɔ terennin bɛ hakiritigiyakumaw le bɔ a da ra;
a nɛnkun bɛ can le fɔ.
31 A ta Ala ta sariya b’a jusukun na;
a tagamatɔ, a sen tɛ tɛrɛndɛ.

32 Mɔgɔjugu bɛ mɔgɔ terennin dɛndɛnna;
a b’a fɛ k’a faga.
33 Nka Matigi Ala tɛna a to a boro;
hali ni a tagara ni a ye kiti ra, Ala tɛna a to kiti ye ben a kan.

34 Matigi Ala makɔnɔ, k’a ta sira tagama,
ni o kɛra, a bɛna i kɔrɔta, ka jamana tigiya di i ma;
i bɛna mɔgɔjuguw halakitɔ ye.

35 Ne ka mɔgɔjugu ye, a ni a ta jusukungbɛlɛya;
a baraka bɛ bonyara i ko sɛdiriyiriba min flaburuw nugunin lo.
36 Nka dɔɔnin kɛra dɔrɔn, a tɛmɛna, a ma ye tuun;
ne k’a yɔrɔɲini, nka ne m’a ye.

37 Mɔgɔ jusukungbɛnin kɔrɔsi, ka mɔgɔɲuman fana flɛ;
sabu mɔgɔ sabarinin labanko le bɛ ɲa;
38 nka mɔgɔ murutininw bɛɛ bɛna halaki,
mɔgɔjuguw laban ye halakiri ye.

39 Mɔgɔ terenninw ta kisiri bɛ bɔ Matigi Ala le ra;
ale le ye o dogoyɔrɔ ye o degu wagatiw ra.
40 Matigi Ala bɛ o dɛmɛ, ka o bɔsi;
a bɛ o bɔsi mɔgɔjuguw boro ka o kisi,
sabu o ka o yɛrɛ karifa ale le ma.

38

Mɔgɔ tɔɔrɔnin ta daariri
1 Dawuda ta Zaburu. Hakirijigi dɔnkiri.

2 E, Matigi Ala, i kana ta dimi fɛ ko i bɛ ne jaraki,
i kana ta jusugban fɛ ko i bɛ ne koro.
3 Sabu i ta biɲɛw ka ne sɔgɔ,
i boro sera ne ma kosɛbɛ.
4 Yɔrɔɲuman si tɛ ne farisogo ra tuun,
i ta dimiba kosɔn;
yɔrɔ kɛnɛman tɛ ne farikolo yɔrɔ si ra tuun,
ne ta jurumun kosɔn.

5 Sabu ne ta terenbariyakow cayara fɔ ka ne kun datugu,
a kɛra i ko doni gbiriman, min ka gbiri ka tɛmɛ ne baraka kan.
6 Ne ta joriw torira fɔ ka nɛɛn don,
ne ta hakirintanya le ye o sababu ye.
7 Ne sɛgɛra, ne baraka bɛɛ banna, fɔ ka ne kɔ kuru;
lon o lon ne ɲanasisinin le bɛ yaalayaala.
8 Ne soro bɛ to ka ne jɛni;
yɔrɔɲuman si tɛ ne farisogo ra tuun.
9 Ne baraka banna, ne jigi tigɛra pewu;
ne bɛ to ka ŋuna, sabu ne jusukun tɔɔrɔnin lo.

10 E, Matigi, ne bɛ min ɲini, ele ka o lɔn,
ne ta jusukasikanw fana ma dogo i ma.
11 Ne sɔnkun bɛ yɛrɛyɛrɛ, ne baraka banna;
ne ɲa tɛ manamana tuun.
12 Ne teriw, ani ne tɔɲɔgɔnw ka o yɛrɛ mabɔ ne ra, ne ta bana kosɔn;
ne sigiɲɔgɔnw fana bɔra ne kɔrɔ.
13 Minw bɛ ne fagayɔrɔ ɲini, olugu ka o ta janw la ne ɲa,
minw b'a fɛ kojugu ye ne sɔrɔ, olugu bɛ ne halakirikuma le fɔra;
tere bɛɛ, o bɛ to ka dabarijuguw le siri ne kama.

14 Ne kɔni, ne bɛ i ko torogberen, ne tɛ foyi mɛn;
ne bɛ i ko bobo, ne tɛ ne da yɛlɛ ka foyi fɔ.
15 Ne bɛ i ko mɔgɔ min tɛ mɛnni kɛ,
ani min da tɛ se ka kuma jaabi fana.

16 Nka ne jigi bɛ ele le kan, Matigi Ala,
ele le bɛna ne jaabi, ne Tigi Ala.
17 Ne ko: «I kana a to o ye ɲagari ne ta tɔɔrɔ kosɔn,
walama ka waso ne ra, ni ne benna.»
18 Sabu ne kɔni bɛ ɲini ka ben,
ne ta dimi bɛ ne kan hali bi.
19 Ne lɔra ne ta terenbariya ra;
sabu ne ta jurumun ka ne hakiri ɲagami.
20 K'a sɔrɔ ne juguw ka kɛnɛ, olugu baraka ka bon;
minw bɛ ne kɔninya faninya gbansan kan, o ka ca.
21 Minw bɛ ne ta koɲuman sara ni kojugu ye,
olugu wurira ne kama, sabu ne bɛ tugura koɲuman kɔ.

22 E, Matigi Ala, i kana taga ka ne to!
Ne ta Ala, i kana i yɛrɛ mabɔ ne ra!
23 I teliya ka na ne dɛmɛ,
Matigi, ne ta kisiri tigi.

39

Adamaden tɛ foyi ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi, Yedutun. Dawuda ta Zaburu.

2 Ne tun b'a fɔra ko ne bɛna ne tagamacogo kɔrɔsi,
janko ne nɛnkun kana na ne bla jurumun na;

ne tun b'a fɔra ko ka mɔgɔjugu to ne kɛrɛ fɛ,
ne bɛna karafe le don ne da ra.
3 Ne jera, ne ma foyi fɔ,
hali kumaɲuman, ne m'a fɔ;
nka ne ta dimi juguyara le.
4 Ne jusukun tun bɛ ne jɛnina;
ni ne ka miiri, a bɛ kɛ i ko tasuma dɔ le bɛ manana ne kɔnɔ;
a laban, ne ka ne da yɛlɛ ka kuma:

5 E, Matigi Ala, ne si laban yira ne ra,
ani ne ta dunuɲalatigɛ dan;
janko ne y'a lɔn ko ne tɛ foyi ye.
6 A flɛ, i ka ne si janya kɛ i ko mɔgɔ borotɛgɛ bonya;
ne ta dunuɲalatigɛ janya tɛ foyi ye i ɲa kɔrɔ.
Can lo, adamaden min o min lɔnin lo, o tɛ foyi ye ni fɔɲɔ tɛ.*
7 Can lo, adamaden bɛ taga, a bɛ na, i ko yirisuma;
a bɛ boribori, nka a bɛ tɛmɛ i ko fɔɲɔ.
A bɛ naforo lajɛn, nka a t'a lɔn a bɛna kɛ mɔgɔ min ta ye.

8 Ayiwa, Matigi, sisan ne bɛ se ka ne jigi la mun le kan sa?
Ne boromalanin bɛ ele le ma.
9 Ne bɔsi ka bɔ ne ta hakɛkow bɛɛ ra!
I kana a to mɔgɔ sɔnkolonw ye ne lebu!
10 Ne bɛ je, ne tɛna ne da yɛlɛ tuun,
sabu nin kow kɛbaga ye ele yɛrɛ le ye.
11 I ta bugɔri mabɔ ne ra ten,
sabu i boro bɛ ne halakira.
12 I bɛ adamaden koro a ta terenbariyakow kosɔn;
fɛn min ko ka gbɛlɛn a ma, i bɛ o cɛn i ko cɛnrifɛn bɛ fɛn cɛn cogo min na.
Can lo, adamaden tɛ foyi ye ni fɔɲɔ dama tɛ.†

13 E, Matigi Ala, ne ta daarikan lamɛn,
i toro malɔ ne ta welerikan na,
i kana i toro datugu ne kasikan na;
sabu ne kɔni ye lonan le ye i ta so,
ne ye tɛmɛbaga le ye, i ko ne bɛma tɔw bɛɛ.
14 I ɲa bɔ ne ra ten, janko ne ye ninsɔndiya dɔɔnin,
sani ne ye na taga, ka tunu ka ban pewu!

40

Ala bɛ koɲuman kɛ a ɲinibagaw ye
(Hayan 14–18; Zaburu 70.2-6)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Ne tun ka ne jigi la Matigi Ala kan k'a makɔnɔ,
a k'a toro malɔ ne fɛ, ka ne kulekan lamɛn.
3 A ka ne sama ka bɔ dingajuguba kɔnɔ,
ka ne labɔ bɔgɔ cɛ ma, dingadun kɔnɔ;

---

* **39:6 39.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **39:12 39.12** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

a ka ne sen fla lɔ fara kan,
ka ne lɔ yɔrɔɲuman na.
4 A ka dɔnkirikura don ne da ra,
ka o kɛ an ta Ala ta tandori dɔnkiri ye.
Mɔgɔ caman bɛna o ye, ka siran Ala ɲa,
ka o jigi la Matigi Ala kan.
5 Mɔgɔ min bɛ Matigi Ala kɛ a jigi ye,
o tigi ta ɲana!
Yɛrɛbonyabaga minw bɛ o yɛrɛ bla faninyafɔ ra,
a tɛ sɔn k'a ɲasin olugu fan fɛ.

6 E, Matigi Ala, ne ta Ala,
i ka koɲumanbaw, ani kabako minw kɛ an ye, o ka ca!
Foyi tɛ se ka suma ni ele ye;
ni ne ko ne b'a bɛɛ fɔ, ani k'a bɛɛ lakari,
a da tɛ se ka lɔn, sabu a ka ca.

7 I ko i tɛ bɛgan saraka* fɛ, i tɛ siman saraka* fɛ;
i ka o kuma don ne toro ra kosɛbɛ.
Saraka jɛnitaw* o, jurumunyafa sarakaw* o,
i ma o si ɲini an fɛ.
8 O ra ne ko: «Ne natɔ flɛ,
i n'a fɔ a fɔra ne ta ko ra sariya kitabu kɔnɔ cogo min na*.
9 Ne ta Ala, i sago kɛri, o le ka di ne ye;
i ta sariya ta kumaw bɛ ne jusukun na.»
10 Ne bɛ i ta terenninya ko fɔ
i ta mɔgɔw ta jamaba bɛɛ lajɛnnin cɛ ra.
A flɛ, ne ma ne da datugu o ko kan,
ele yɛrɛ ka o lɔn, Matigi Ala.
11 Ne tɛ i ta terenninya ko dogo ne jusu ra,
ne bɛ i ta kankelentigiya, ani i ta kisiri ko fɔ le;
ne tɛ i ta ɲumanya ni i ta can dogo i ta mɔgɔw ta jamaba lajɛnnin ma.

12 E, Matigi Ala, ele kɔni tɛna ban ka hina ne ra;
i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya bɛna ne tanga wagati bɛɛ;
13 sabu kojugu caman ka ne lamini,
dan tɛ kojugu minw na.
Ne ta terenbariyakow ka ne datugu,
k'a kɛ fɔ ne tɛ foyi yera tuun;
o ka ca ka tɛmɛ hali ne kunsigiw kan.
Ne baraka bɛɛ banna.
14 Matigi Ala, sabari ka ne bɔsi,
Matigi Ala, teliya ka na ne dɛmɛ!

15 Minw b'a fɛ ka ne nin bɔ ne ra,
olugu bɛɛ ye maroya fɔ ka o kun suuru!
Minw b'a fɛ kojugu le ye ne sɔrɔ,
olugu le ye dɔgɔyari sɔrɔ fɔ ka sekɔ ni o kɔ ye.
16 Minw bɛ yɛrɛko ne ma ko: «Ha ha ha»,
maroya ye olugu halaki ka o ban pewu!

* **40:8 40.8** Nin kumaw fɔra Yesu Kirisita ta ko ra (Heburuw 10.5-7).

17 Nka minw bɛɛ bɛ i yɔrɔɲinina,
olugu ye ninsɔndiya ka ɲagari i kosɔn!
I ta kisiri ko ka di minw ye,
olugu y'a fɔ tuma bɛɛ ko: «E, Matigi Ala ka bon!»
18 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye, ani fagantan,
nka Matigi hakiri bɛ ne ra.
Ele le ye ne dɛmɛbaga ye, ani ne kunmabɔbaga;
ne ta Ala, i kana mɛɛn ka na ne dɛmɛ.

41

Ala bɛ mɔgɔ jusukungbɛnin sutara
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Mɔgɔ min b'a hakiri to dɛsɛbagatɔ ra, o tigi ta ɲana!
Lon min ni kojugu k'a sɔrɔ, Matigi Ala b'a bɔsi.
3 Matigi Ala b'a kɔrɔsi ka si di a ma;
a bɛ hɛra sɔrɔ jamana kɔnɔ.
Ala tɛna a don a juguw boro.
4 K'a tɔɔrɔnin lanin to a ta lanan kan, Matigi Ala bɛ baraka don a ra;
ni bana k'a sɔrɔ, a b'a kɛnɛya ka bɔ o sɛgɛ bɛɛ ra.

5 Ne ko: «Matigi Ala, makari ne ra!
Ne kɛnɛya, sabu ne ka jurumun kɛ ka i hakɛ ta.»
6 Ne juguw bɛ kumajuguw fɔra ne kama, ko:
«A bɛna sa wagati juman le sa, janko a tɔgɔ ye tunu?»
7 Ni min ka na ne flɛ, o bɛ faninyakumaw le fɔ;
a bɛ kumajuguw dogo a jusukun na,
ni a bɔra kɛnɛ ma, a bɛ o fɔ.

8 Ne kɔninyabagaw bɛɛ bɛ kumana ɲɔgɔn fɛ o da jukɔrɔ ne kama;
o bɛ kojugu le miirira ne kama.
9 O b'a fɔ ko: «Kojuguba dɔ benna a kan!
A lanin flɛ, a tɛna wuri tuun!»
10 Hali ne tericɛgbɛlɛn, ne jigi tun bɛ min kan,
min tun bɛ domuni kɛ ni ne ye,
o k'a yɛrɛ kɛ ne jugu ye.*

11 Nka Matigi Ala, ele kɔni ye makari ne ra, ka ne lawuri,
janko ne ye ne ta juru sara o ra.

12 Ni ne juguw ma se sɔrɔ ne kan,
o le bɛna a to ne b'a lɔn ko ne ko ka di i ye.
13 I bɛ ne kɔrɔsi, sabu ne jusukun gbɛnin lo;
i bɛ ne to i ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ.

14 Matigi Ala baraka, Izirayɛli ta Ala baraka,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!
Amina! Amina!

Kitabu flanan

* **41:10 41.10** Nin kuma fɔra Yesu Kirisita ni Zudasi ta ko ra (Yuhana 13.18).

42

(Zaburuw 42–72)

Alaŋninibagaw jigi ye Ala ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw* ta dɔnkiri.

2 Minan minlɔgɔtɔ bɛ kasi kɔji nɔ fɛ cogo min na,
ne nin bɛ kasi ele nɔ fɛ ten le, Ala!
3 Ala nege bɛ ne ra i ko ji, Ala ɲanaman nege bɛ ne ra.
Wagati juman le ne bɛna taga lɔ Ala ɲa kɔrɔ sa?

4 Ne ɲaji le ye ne ta baro ye su ni tere;
k'a sɔrɔ wagati bɛɛ mɔgɔw b'a fɔ ne ma ko: «Ele ta Ala bɛ min le sa?»

5 O bɛɛ n'a ta, ni ne hakiri ka jigi nin kow ra,
a bɛ miiri caya ne jusu ra:
O wagati ra ne le tun bɛ jama cɛ ra,
ne le tun bɛ bla o ɲa ka tagama ka taga Ala ta batoso ra,
ni ɲagarikanbaw ye, ani Ala tandorikanw;
o y'a sɔrɔ jama bɛɛ lajɛnnin ɲagarininba lo.

6 E, ne nin, mun kosɔn ele bɛ i jusu kasi dɛ?
Mun na i bɛ ŋuna?
I jigi la Ala kan, sabu ne bɛna a fo k'a waleɲumanlɔn tuun;
ale le ye ne kisibaga ye, ani ne ta Ala.

7 Ala, ne jusu kasira;
o kosɔn, ka ne to Zuridɛn mara yɔrɔ ra, ani Hɛrimɔn kuru yɔrɔ ra,
ani Misari kuru yɔrɔ ra,
ne bɛ ne hakiri to i ra.
8 Jiba dɔ bɛ jiba dɔ wele, o bɛ tugu ɲɔgɔn kɔ,
ka woyo ni mankanba ye;
i b'a to o jikuruw, ani o jiwoyow bɛɛ ye woyo ka tɛmɛ ne kan.

9 Tere fɛ, Matigi Ala bɛ a ta ɲumanya yira ne ra;
su fɛ, ne bɛ dɔnkiri la k'a tando,
ka ne ta ɲanamanya tigi Ala daari.
10 Ne b'a fɔ ne ta Ala ye, ne ta Ala barakaman ye ko:
«Mun na i ɲinana ne kɔ?
Mun kosɔn ne ɲanasisinin le bɛ to ka yaalayaala,
ani ne juguw fana bɛ ne minako juguya?»
11 Ne juguw ka ne mafiyɛnya
fɔ ka na ne baraka bɛɛ ban;
o b'a fɔ ne ma tuma bɛɛ, ko:
«Ele ta Ala bɛ min le?»

12 E, ne nin, mun kosɔn ele bɛ i jusu kasi dɛ?
Mun na i bɛ ŋuna?
I jigi la Ala kan, sabu ne bɛna a fo k'a waleɲumanlɔn tuun;
ale le ye ne kisibaga ye, ani ne ta Ala.

---

* **42:1 42.1** Kore ni a ta mɔgɔw fana tun ye Alabatosoba dɔnkirilabaga dɔw ye (Kibaroyaw fɔlɔ 6.18,22).

43

Ala le ye a ta mɔgɔw jigi ye

1 E, Ala, ne ta kiti tigɛ, ka ne ta jo di ne ma,
ka nin siya Alaɲasiranbariw kɛrɛ;
ne bɔsi ka bɔ nin mɔgɔ nanbaratɔw, ani nin mɔgɔ kɛwalejuguw boro;
2 sabu ele le ye ne dogoyɔrɔ ye, ne ta Ala.
Mun kosɔn i banna ne ra?
Mun kosɔn ne ɲanasisinin le bɛ yaalayaala,
ne juguw fana bɛ ne minako juguya?

3 I ta yeelen ni i ta can yira,
janko ka ne tɛmɛsira yira ne ra,
ka taga ni ne ye i ta kuru saninman kan,
i sigiyɔrɔ ra.
4 O ra, ne bɛna taga Ala ta sarakajɛnifɛn kɔrɔ, Ala fɛ,
Ala min ye ne ta ninsɔndiya ani ne ta ɲagarikun ye;
ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn ni kora ye,
Ala, ne ta Ala!

5 E, ne nin, mun kosɔn ele bɛ i jusu kasi dɛ?
Mun na i bɛ ŋuna?
I jigi la Ala kan, sabu ne bɛna a fo k'a waleɲumanlɔn tuun;
ale le ye ne kisibaga ye, ani ne ta Ala.

44

Ala ta mɔgɔw ta tɔɔrɔ
(Zaburuw 74; 79; 80)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta karan.

2 E, Ala, i ka ko minw kɛ an bɛmaw ta wagati ra,
kabini fɔlɔfɔlɔ,
an torow ka o mɛn;
an bɛmaw ka o lakari an ye.
3 I yɛrɛ boro ka siya dɔw gbɛn,
janko ka an bɛmaw sigi olugu nɔ ra;
i ka kojugu ben siya dɔw kan,
janko an bɛmaw ye laganfiya sɔrɔ.
4 Sabu o ma jamana kɛrɛ k'a mina ni o yɛrɛ ta kɛrɛkɛmuruw le ye,
o yɛrɛ boro le ma se di o ma;
nka ele boro barakaman, ani i ta sebagaya,
ani i ta ɲumanya nɔ lo;
sabu o ko tun diyara i ye.

5 E, Ala, ele le ye ne ta masacɛ ye;
ele le b'a latigɛ ka Yakuba ta mɔgɔw kisi ka o bɔ o juguw boro.
6 Ele le baraka ra, an bɛ se ka an juguw gbɛn;
i tɔgɔ le baraka ra, an bɛ an kɛrɛbagaw dɔndɔn ka o terege dugu ma.
7 Sabu ne tɛ ne jigi la ne ta kalan kan,
ne ta kɛrɛkɛmuru le tɛ ne kisi;
8 nka ele le bɛ an kisi ka bɔ an kɛrɛbagaw boro,

ele le bɛ an kɔninyabagaw lamaroya.
9 An bɛ Ala tando lon o lon,
k’a tɔgɔ bonya wagati bɛɛ.*

10 Nka sisan i banna an na, ka an lamaroya;
i tɛ bɔ ni an ta kɛrɛkɛdenw ye tuun.
11 I bɛ an labori an kɛrɛkɛɲɔgɔnw ɲa,
k’a to an kɔninyabagaw ye an borofɛnw cɛ o sago ma.
12 I ka an don o boro i ko o bɛ saga min faga k’a sogo domu;
i ka an gbɛn ka taga yɔrɔ bɛɛ, siyaw cɛ ra.
13 I ka i ta mɔgɔw fiyeere dasu le ra,
hali i ma o sɔngɔ gbɛlɛya.
14 I ka an kɛ dɔgɔyarifɛn le ye an sigiɲɔgɔnw fɛ;
minw ka an lamini, olugu bɛ an lɔgɔbɔ, ka yɛrɛko an ma.
15 I k’a to siya tɔw bɛ zanaw fɔ ni anw tɔgɔ le ye;
siya tɔw bɛ o kun yuguyugu anw le ra.

16 Ne ta maroya bɛ ne kan wagati bɛɛ.
Ne maroyara fɔ ka ne kun suuru,
17 sabu ne bɛ ne mafiyɛnyabagaw ni ne dɔgɔyabagaw kan mɛnna;
ne bɛ ne juguw yera, o b’a fɛ ka o yɛrɛ dimibɔ ne ra.

18 Nin kow bɛɛ sera an ma,
nka an ma ɲina i kɔ,
an ma i ta jɛnɲɔgɔnya* layiri cɛn.
19 An ma an ta miiriya munu fan wɛrɛ fɛ,
an sen ma bɔ i ta sira kan.
20 Nka i ka an baraka bɛɛ ban, ka an sigiyɔrɔ kɛ kongowuruw ta ye,
ka saya dibi kɛ ka an datugu.
21 Ni an tun ɲinana an ta Ala tɔgɔ kɔ,
ni an tun ka an boro lɔ batofɛn wɛrɛw le ye,
22 yala Ala tun tɛna o lɔn wa,
ale min ka mɔgɔ jusukun ta gundow lɔn?
23 Ele le kosɔn o bɛ an fagayɔrɔ ɲinina lon o lon,
ka an kɛ i ko saga minw blara fagari kama.

24 Matigi, i wuri! Mun na i bɛ sunɔgɔra?
I kunu! I kana ban an na pewu ka an to yi ten!
25 Mun na i ka i ɲada dogo an ma sa?
Mun na i bɛ ɲina an ta ɲani ni an ta sɛgɛ kɔ?
26 Anw kɔni lanin lo buguri ra,
fɔ ka an farikolo nɔrɔ dugukolo ra.
27 I wuri ka an dɛmɛ!
An bɔsi i ta ɲumanya kosɔn!

45

Masacɛ ni masamuso ta furudɔnkiri

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Yirifiyeren». Kore dencɛw ta karan. Kanuyadɔnkiri.

* **44:9 44.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

2 Ne jusukun fara kumadimanw na;
o ra, ne bɛna ne ta cirayakuma fɔ masacɛ ye.
Ne nɛnkun bɛ i ko sɛbɛrikɛbagaɲuman ta sɛbɛrikɛnan.

3 I cɛ ka ɲi ka tɛmɛ adamaden tɔw bɛɛ kan;
nɛɛma bɛ i ta kuma bɛɛ ra,
o kosɔn Ala bɛ baraka don i ra tuma bɛɛ.

4 E, kɛrɛkɛcɛfari, i ta kɛrɛkɛmuru siri i tɔgɔ ra!
O le ye i ta bonya ni i ta nɔɔrɔ ye.
5 I ni i ta nɔɔrɔ ye don i ta sowotoro kɔnɔ ka kɛrɛ kɛ, ka se sɔrɔ;
taga kɛrɛ kɛ can ni sabari ni terenninya kosɔn.
I boro barakaman ye koba caman kɛ i ye!
6 I ta biɲɛw da ka di;
o bɛ masacɛ ta juguw sɔgɔ o sɔnkun na,
ka mɔgɔw benben i sen kɔrɔ.

7 E, Ala, i ta masaya bɛ to a nɔ ra tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ;
i ta masacɛbere ye hɔrɔnya bere le ye.
8 I bɛ terenninya kanu, ka juguya kɔninya;
o kosɔn Ala, i ta Ala ka i ɲanawoloma,
ka turu kɛ i kun na, ka i ninsɔndiya, ka i fisaya i tɔɲɔgɔnw bɛɛ ye*.

9 Mire turu, ani alowɛsi turu, ani kase turu, o ka i ta faniw kasa diya.
I ta masabonw lɔra ni samaɲinw ye;
ka i to o masasow kɔnɔ, gɔnifɔkanw bɛ i ninsɔndiya.
10 I diyanyamusow ye masacɛdenw le ye;
masamuso bɛ i kininboroyanfan fɛ, a masirinin bɛ ni Ofiri sanin yɛrɛworo ye.

11 Ne lamɛn, ne denmuso, i ɲa yɛlɛ, ka i toro malɔ fana;
i hakiri bɔ i ta siyamɔgɔw kɔ, ani i faso kɔ.
12 Masacɛ ɲabɔra i fɛ i ta cɛɲa kosɔn;
i yɛrɛ majigi a kɔrɔ k'a bonya, sabu ale le ye i matigicɛ ye.
13 Ni o kɛra, Tiri dugumɔgɔw, minw ye mɔgɔw bɛɛ ra naforotigiw ye,
olugu bɛna na ni bonyafɛnw ye i fɛ, ka o yɛrɛ ko diya i ye.

14 Masacɛ denmuso bɛ a ta bon kɔnɔ, a yɔrɔ bɛɛ ye nɔɔrɔ le ye;
a ta faniw ɲɛgɛnɲɛgɛnna ni sanin ye.
15 O tagara ni a ye masacɛ fɛ, a ni a ta fani cɛɲumanw.
Sunguruden dɔw b'a kɔ fɛ; a kafiɲɔgɔnw lo;
olugu fana tagara ni a ye.
16 O tagara ɲagari ni ninsɔndiya le cɛ ra;
o ka o ladon masacɛ ta masabon kɔnɔ.

17 Masacɛ, i dencɛw bɛna sigi i bɛmaw nɔ ra,
i bɛna o kɛ kuntigiw ye jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
18 Ne bɛna a to wagati bɛɛ ta mɔgɔw hakiri ye to i tɔgɔ ra;
ni o kɛra, siyaw bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

---

* **45:8 45.8** Hayan 7 ni 8, o fɔra Heburuw 1.8-9.

46

Ala le ye Sebɛɛtigi ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta dɔnkiri.

2 Ala le ye an karifayɔrɔ ye, ani an ta baraka sɔrɔyɔrɔ.
Ni degu ka an sɔrɔ tuma o tuma, a bɛ kɛ an kɔrɔ ka an dɛmɛ.
3 O kosɔn an tɛ siran, hali ni dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ,
hali ni kuruw bɛ bɔ o nɔ ra ka yɛlɛma ka ben kɔgɔji kɔnɔ,
4 hali ni a jikurubaw bɛ mankanbaw bɔ, ka kanga,
ka wuri san fɛ fɔ ka kuruw yuguyugu.*

5 Kɔ dɔ bɛ yi, min jiwoyo bɛ Ala ta duguba ninsɔndiya,
dugu min ye Ala kɔrɔtaninba ta sigiyɔrɔ saninmanba ye.
6 Ala yɛrɛ siginin bɛ o dugu kɔnɔ,
o dugu tɛna bɔ a nɔ ra ka ye;
sabu ni dugugbɛda sera dɔrɔn, a bɛ na o fɛ ka na o dɛmɛ.

7 Siya dɔw bɛ mankanw cira, masa dɔw ta masaya bɛ benna;
nka ni ale Ala k'a kan bɔ dɔrɔn, dugukolo bɛ yeele.
8 Fangatigi Ala bɛ ni an ye;
an tangabaga ye Yakuba ta Ala le ye.†

9 Aw ye na Matigi Ala ta kabakow flɛ,
a ka cɛnriba min kɛ dugukolo kan, aw ye na o flɛ!
10 Ale le bɛ kɛrɛw lalɔ dunuŋa fan bɛɛ ra;
a bɛ kalanw karikari, ka tamanw tigɛtigɛ,
ka kɛrɛkɛwotorow jɛni tasuma ra!

11 «Aw ye nin kow bɛɛ dabla, k'a lɔn ko ne le Ala ye;
ne le bɛ siyaw bɛɛ kunna,
ne le bɛ dunuŋa bɛɛ kunna.»
12 Fangatigi Ala bɛ ni an ye;
an tangabaga ye Yakuba ta Ala le ye.‡

47

Siyaw bɛɛ ye tɛgɛrɛ fɔ Ala ye
(Zaburuw 93; 96–99)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta Zaburu.

2 Jamanaw bɛɛ ta mɔgɔw, aw ye tɛgɛrɛ fɔ!
Aw ye ɲagari ka kule ci, ka Ala tando!
3 Sabu Matigi Ala kɔrɔtaninba ye siranyafɛnba le ye,
masacɛba lo min bɛ dunuŋa bɛɛ lajɛnnin kunna.
4 A bɛ jamanaw ta mɔgɔw bla a ta fanga kɔrɔ,
ka siyaw bla an sen kɔrɔ.
5 A ka jamana dɔ ɲanawoloma ka o kɛ an ninyɔrɔ ye;

---

* **46:4 46.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **46:8 46.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **46:12 46.12** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

o le ye Yakuba* ta bonya kun ye, a bɛ Yakuba min kanu.†

6 Ala bɛ yɛlɛnna ka taga a ta yɔrɔ saninman* kɔnɔ a ta mɔgɔw ta
ɲagarikanbaw le cɛ ra,
Matigi Ala bɛ yɛlɛnna ka taga burufiyɛkanw le cɛ ra.

7 Aw ye tandoridɔnkiriw la Ala ye, aw ye tandoridɔnkiriw la!
Aw ye tandoridɔnkiriw la an ta Masa ye, aw ye tandoridɔnkiriw la.
8 Sabu Ala le ye dunuɲa bɛɛ lajɛnnin ta Masa ye;
aw y'a tando ni dɔnkiri ɲanaman le ye.

9 Ala ta fanga bɛ siyaw bɛɛ kan,
Ala siginin bɛ a ta masasiginan saninman kan.
10 Siyaw ta kuntigiw bɛ lajɛn
ka fara Iburahima ta Ala ta mɔgɔw kan;
sabu dunuɲa nɛgɛbɛnnanw bɛɛ ye Ala ta le ye.
A kɔrɔtanin lo fɛn bɛɛ kunna.

48

Zeruzalɛmu dugu saninman
1 Dɔnkiri. Kore dencɛw ta Zaburu.

2 Matigi Ala ka bon,
bɛɛ ka kan k'a tando kosɛbɛ
an ta Ala ta dugu saninman kɔnɔ,
min bɛ a ta kuru saninman kan.
3 O kuru wuricogo cɛ ka ɲi;
a bɛ dunuɲa mɔgɔ bɛɛ ninsɔndiya.
Siyɔn kuru le ye Ala sigiyɔrɔ ye;
Masacɛba ta dugu lo.
4 Ala bɛ Siyɔn masasobaw kɔnɔ,
bɛɛ k'a lɔn ko tangabaga ɲanaman lo.

5 A flɛ, masacɛw tun ka ɲɔgɔn lajɛn,
ka jɛn ka na dugu kama.
6 Nka olugu ɲa lara a kan minkɛ dɔrɔn, o kabakoyara,
o jigi tigɛra, o borira.
7 O barara ka to ka yɛrɛyɛrɛ o yɔrɔnin bɛɛ ra,
i ko muso jigibagatɔ kɔnɔdimitɔ b'a kɛ cogo min na,
8 i ko terebɔyanfan ta fɔɲɔ gbanninman min bɛ fiyɛ,
ka jirakurunbaw karikari.

9 An tun ka min mɛn, an ɲa nana o le ye fana
Fangatigi Ala ta dugu kɔnɔ,
an ta Ala ta dugu kɔnɔ;
Ala bɛna o dugu baraka bonya wagati bɛɛ.*

10 E, Ala, ka an to i ta batoso kɔnɔ,
an bɛ miiri i ta ɲumanya ra.

---

* **47:5 47.5** Yakuba, o kɔrɔ ye Izirayɛli. † **47:5 47.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **48:9 48.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

11 E, Ala, i ta bonya bɛ i n’a fɔ i tɔgɔ;
i ta bonya sera fɔ dunuɲa dan bɛɛ ra.
I boro barakaman bɛ ko terenninw dɔrɔn le kɛ.
12 Siyɔn kuru† bɛ ninsɔndiya,
Zuda duguw bɛ ɲagari,
i ta kolatigɛninw kosɔn.

13 Aw ye yaala ka Siyɔn dugu yɔrɔ bɛɛ lamini;
aw ye a sankasow jate,
14 k’a laminikogow flɛ ka ɲa,
k’a bon barakamanw kɔrɔsi kosɛbɛ,
janko ka na o lakari duruja nataw ye,
15 ko an ta Ala le ye nin ye;
an bɛna tugu ale le kɔ wagati bɛɛ‡.

49

Ala ye jigi ɲanaman ye ka tɛmɛ naforo kan
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta Zaburu.

2 Aw ye nin lamɛn, jamanaw bɛɛ ta mɔgɔw;
aw ye aw toro malɔ, dunuɲamɔgɔw bɛɛ,
3 mɔgɔ fitini fara mɔgɔba kan,
naforotigi fara fagantan kan!
4 Ne da bɛna hakiritigiyakumaw le fɔ,
sabu faamurikumaw le bɛ ne jusukun na.
5 Ne bɛ ne toro malɔ ka zanaw lamɛn,
ne bɛna ne ta kuma kɔrɔmanw kɔrɔ fɔ ni gɔnifɔkan le ye.

6 Hali ni tɔɔrɔ sera ne ma,
ni ne janfabagaw ka ne lamini ni o ta terenbariyakow ye,
mun kosɔn ne bɛna siran o ra?
7 Olugu jigi bɛ o borofɛnw le kan,
o bɛ o yɛrɛ waso o ta naforo caya le kosɔn.
8 O bɛɛ n’a ta, mɔgɔ si tɛ se k’a mɔgɔɲɔgɔn nin kunmabɔ,
walama k’a yɛrɛ nin kunmabɔsara di Ala ma,
9 sabu mɔgɔ nin kunmabɔsara ye sɔngɔba le ye;
mɔgɔ bɛ se ka fɛn o fɛn di, o si t’a bɔ.
10 Yala olugu b’a miiri ko o bɛna to si ra wagati bɛɛ le wa,
ani ko o tɛna don kaburu kɔnɔ fiyewu le wa?
11 An b’a ye ko hakiritigiw bɛ sa,
hakirintan ni naloman fana bɛ ban;
o bɛ taga ka o borofɛnw to mɔgɔ wɛrɛw le boro.
12 O b’a miiri ko o ta bonw bɛna to yi wagati bɛɛ,
ko o ta sigiyɔrɔw bɛna to yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ,
ko olugu tɔgɔw bɛna to o ta dugukolow ra tuma bɛɛ.
13 Nka adamaden ni a ta bonya bɛɛ, a tɛ mɛɛn;
a bɛ i ko bɛgan fagata.

† **48:12 48.12** Siyɔn kuru, o ye Zeruzalɛmu ye; o dugu tun siginin bɛ kuru kan. ‡ **48:15 48.15** «Wagati bɛɛ»: Kitabu dɔw ko: «fɔ saya.»

14 Mɔgɔ minw jigi bɛ o yɛrɛ kan, olugu ta bɛ kɛ ten le;
minw yɛrɛ ta kumafɔta ka di o ye, olugu bɛ laban ten le.*

15 O bɛ o gbɛngbɛn i ko sagaw, ka taga o lajigi kaburu kɔnɔ;
saya le ye kɛ o gbɛngbɛnbaga ye.
Sɔgɔmada fɛ, mɔgɔɲuman bɛ tagama o kan.
O ta cɛɲa bɛɛ bɛ tɛmɛ;
saya dibi le bɛ kɛ o ta so ye.
16 Nka Ala bɛna ne nin kunmabɔ saya dibi ma;
sabu a bɛna ne ta.†

17 Ni mɔgɔ dɔ ka naforo sɔrɔ, o kana digi i ra,
ni a borofɛnw cayara a ta so, o kana digi i ra;
18 Sabu a satɔ tɛ taga ni foyi ye,
a borofɛnw tɛ jigi ni a ye kaburu kɔnɔ.
19 A bɛ se k'a fɔ ko ale ka jususuma sɔrɔ a ta dunuɲalatigɛ ra,
sabu ni dunuɲa diyara i ra, mɔgɔw bɛ i tando.
20 O bɛɛ n'a ta, i bɛna taga fara i bɛmaw kan lahara;
olugu minw tɛna tere yeelen ye o ɲa ra tuun fiyewu.
21 Adamaden ni a ta bonya bɛɛ,
a tɛ a faamu ko a bɛ i ko bɛgan fagata.

50

Saraka min ka di Ala ye
1 Asafu ta Zaburu.

Alaw ta Ala, Matigi Ala kumana,
ka dunuɲamɔgɔw wele,
k'a ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
2 Ala ta nɔɔrɔ manamanatɔ bɛ bɔ Siyɔn dugu kɔnɔ,
dugu min ta cɛɲa dafanin lo.
3 An ta Ala bɛ nana yi, a kumabari tɛna to;
tasuma farimanba dɔ le b'a ɲa fɛ,
sanfɔɲɔ fariman dɔ k'a lamini.
4 A bɛ sankolo wele san fɛ,
ka dugukolo wele, janko ka na a ta mɔgɔw ta kiti tigɛ.
5 A ko: «Aw ye ne ɲasiranbagaw lajɛn ne ye,
minw ka saraka bɔ ka jɛŋɲɔgɔnya* don ni ne ye!»
6 sankolokɔnɔfɛnw bɛ Ala ta terenninya lakari,
sabu ale yɛrɛ le bɛ kiti tigɛ.*

7 «Ne ta mɔgɔw, aw ye ne lamɛn, ne bɛna kuma;
Izirayɛli, ne bɛna ele jaraki,
ne le ye Ala ye, i ta Ala.
8 Ne tɛ aw jarakira aw ta sarakaw le kosɔn,
sabu aw ta saraka jɛnitaw* bɛ ne ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ.
9 Misitoran minw bɛ aw ta so, ne mako tɛ o dɔ ra,
ba minw bɛ aw ta babonw kɔnɔ, ne mako tɛ o dɔ ra;

---

* **49:14 49.14** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **49:16 49.16** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **50:6 50.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

10 sabu kongosogow bɛɛ ye ne ta le ye,
bɛgan waga caman minw bɛ kuruw kan, o bɛɛ ye ne ta le ye.
11 Kɔnɔ o kɔnɔ bɛ san fɛ, ne ka o bɛɛ da lɔn,
fɛŋnanaman min o min bɛ kongo kɔnɔ, o bɛɛ ye ne ta ye.
12 Ni kɔngɔ tun bɛ ne ra, ne tun tɛna o fɔ aw ye,
sabu dunuɲa bɛɛ lajɛnnin ye ne ta le ye, ani a kɔnɔfɛnw bɛɛ.
13 Yala ne bɛ misitoran sogo domu wa?
Yala ne bɛ bakɔrɔninw jori min wa?
14 Ni i bɛ saraka bɔ Ala ye, a ye kɛ barakalari le ye;
i ka dajuru minw ta Ala kɔrɔtaninba fɛ, o dafa.
15 Ni o kɛra, ni i ka degu lon min na, i ye ne wele;
ne bɛna i bɔsi, i fana bɛna ne bonya.»

16 Nka Ala b'a fɔ mɔgɔjugu ye ko:
«Mun kosɔn ele bɛ ne ta cifɔninw karan,
ka to ka ne ta jɛŋŋɔgɔnya sariyaw fɔ i da ra?
17 K'a sɔrɔ ele tɛ sɔn korori ma,
i bɛ ne ta kumaw firi i yɛrɛ kɔ fɛ.
18 Ni i ka son ye, i bɛ fara a kan;
jɛnɛyakɛbagaw le ye i kokɛɲɔgɔnw ye.
19 I bɛ i da don kojugu ra,
i nɛnkun bɛ nanbarakow labɛn.
20 I bɛ sigi ka i balema kɔrɔfɔ,
i bɛ i yɛrɛ baden tɔgɔ cɛn.
21 I bɛ nin kow le kɛ, nka ne tɛ kuma minkɛ,
a kɛra i ɲana ko ne fana bɛ i n'a fɔ ele;
nka sisan ne bɛ i jaraki, ka i ta kɛwalew bɛɛ bla i yɛrɛ ɲa kɔrɔ.»

22 Aw minw bɛ ɲina Ala kɔ, aw ye nin faamu,
ni o tɛ, ne bɛna aw sogo tigɛtigɛ, mɔgɔ tɛna sɔrɔ ka aw bɔsi.
23 Minw bɛ barakalari kɛ o ta saraka ye, olugu le bɛ ne bonya;
minw bɛ o tagamacogo kɔrɔsi,
ne bɛna a yira olugu le ra ko ne Ala le ye o kisibaga ye.

51

Jurumunkɛbaga ta yafamadaari

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.
2 Masacɛ Dawuda tun jɛnna ni Huri ta muso Baseba ye; o kɔ, cira Natan tagara a fɛ ka taga a ladi. Dawuda ka nin yafamadaari le kɛ o wagati ra*.

3 E, Ala, makari ne ra
i ta ɲumanya kosɔn;
a kɛ i ta hinaba kosɔn,
i ye ne ta hakɛw jɔsi ka bɔ yi.
4 Ne ko, ka ne bɔ ne ta terenbariyaw bɛɛ ra pewu;
ne saninya ka bɔ ne ta jurumun na.
5 Sabu ne yɛrɛ k'a lɔn ko ne ka i hakɛ ta;
ne ta jurumunw bɛ ne ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ.

* **51:2 51.2** Aw ye Samawilu flanan sura 11–12 flɛ.

6 Ne ka jurumun kɛ ka ele kelen le hakɛ ta;
i bɛ fɛn min jate kojugu ye, ne ka o le kɛ.
O kosɔn ni i ka min o min latigɛ ne kama, o bɛnnin lo,
ni i ka kiti min ben ne kan, mɔgɔ si tɛna se ka i jaraki o ra.
7 Can lo, ne worora ni terenbariya le ye,
ne bamuso ka ne jurumuntɔ le kɔnɔ ta.
8 Nka ele b'a fɛ can le ye kɛ adamaden jusukun na;
o ra, hakiritigiya don fɔ ne jusukun kɔnɔ.
9 Ne saninya ni izope† ye, ni o kɛra, ne bɛna saninya;
ne ko, ni o kɛra, ne bɛna gbɛ pepepe.

10 A to ne jusu ye diya, k'a to ne ye ninsɔndiya tuun;
ni o kɛra, i tun ka ne min farikolo bɛɛ karikari, ne belen bɛna ɲagari tuun.
11 I ɲa yɛlɛma ka bɔ ne ta jurumun na,
i ye ne ta terenbariyakow bɛɛ jɔsi ka bɔ yi.
12 E, Ala, jusukun saninyanin dɔ dan ka o don ne kɔnɔ,
hakiriɲuman labɛn ka o don ne kɔnɔ.
13 I kana ne gbɛn ka bɔ i yɛrɛ ɲa kɔrɔ,
i kana i ta nin saninman bɔ ne jusukun na.
14 Ne kisi, ka o kisiri ɲagari don ne jusukun na,
ka hakiriɲuman di ne ma, ka baraka don ne ra.

15 Ni o kɛra, ne bɛna i hakɛtabagaw karan i ta siraw ra;
jurumunkɛbagaw bɛna sekɔ ka na i fɛ.
16 E, Ala, ne ta kisiri tigi Ala, ne ka mɔgɔ min faga
o fagari hakɛ bɔ ne kunna;
ni o kɛra, ne da bɛna pɛrɛn ni kanba ye
ka i ta terenninya ko lakari.
17 E, Matigi, ne dagbolow labla,
janko ne da ye i tando.
18 I tɛ saraka fɛ,
ni o tɛ, ne tun bɛna dɔ bɔ i ye;
nka i tɛ sɔn saraka jɛnitaw ma.
19 Saraka min ka di Ala ye, o ye adamaden nimisabagatɔ le ye,
kojugu nimisa bɛ mɔgɔ min jusukun na, fɔ k'a jusu kasi,
Ala, i tɛ ban o tigi ra.

20 Koɲuman kɛ Siyɔn dugu ye, i ta nɛɛma kosɔn;
Zeruzalɛmu laminikogow lɔ kokura!
21 Ni o kɛra, saraka ɲanamanw ko bɛna diya i ye,
o saraka jɛnita minw kuturu bɛ di i ma;
an bɛna misitoran sarakaw bɔ i ye i ta sarakajɛnifɛn kan.

52

Naforo kanubagajugu labancogo

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta dɔnkiri.

† **51:9 51.9** O tun bɛ izopeyiri flaburuw le su ji ra walama jori ra, k'a seriseri mɔgɔw kan, walama fɛn dɔw kan, ka o saninya, ka kaɲa ni Layirikɔrɔ ta sariyaw ye (Bɔri 12.22).

2 A ka nin dɔnkiri la wagati min na Edɔmukacɛ Dɔgi* tagara a fɔ
Sawuli ye ko Dawuda tagara Ayimelɛki ta so.

3 Ele cɛfari, mun kosɔn i bɛ i yɛrɛ tando i ta kojugu kosɔn,
k'a sɔrɔ Ala ta ɲumanya tɛ ban ka ye?
4 I nɛnkun bɛ cɛnri kɛ i ko muru dadiman;
i bɛ janfaw siri.
5 Kojugu ka di i ye ka tɛmɛ koɲuman kan,
faninya ka di i ye ka tɛmɛ can kan.†
6 Mɔgɔ halakikumaw dama le ka di i ye,
ele mɔgɔ nɛnkun nanbaratɔ!

7 O kosɔn Ala bɛna ele halaki pewu;
a bɛna i mina, ka i sama ka bɔ i ta bon kɔnɔ,
ka i lilinw bɔn, ka i bɔ dunuɲa ra mɔgɔ ɲanamanw cɛ ra pewu.‡
8 Mɔgɔ terenninw bɛna o ye ka siran;
o bɛna yɛrɛko i ma, k'a fɔ ko:
9 «Mɔgɔ min tun ma sɔn ka Ala kɛ a dogoyɔrɔ ye, ale le ye nin ye;
a tun k'a jigi la a ta naforoba le kan,
ka baraka sɔrɔ a ta kɛwalejugu baraka ra.»

10 Nka ne kɔni, ne bɛ Ala ta so kɔnɔ i ko oliviyesun nugunin;
ne jigi bɛ Ala ta ɲumanya kan wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

11 Ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn wagati bɛɛ, i ta kokɛninw kosɔn;
ne jigi bɛ i tɔgɔ kan, sabu i ka ɲi i ɲasiranbagaw ma.

53

Alaɲasiranbariya laban ye maroya ye
(Zaburu 14)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta karan; dɔnkiri min bɛ la ni
filen ye.

2 Mɔgɔ kolɔnbariw b'a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ala tɛ yi!»
O mɔgɔw ye mɔgɔkolonw le ye, o ta kɛwalew bɛɛ haramunin lo;
o si tɛ koɲuman kɛ.
3 Ala bɛ to sankolo ra ka jɛngɛ ka adamadenw flɛ,
k'a flɛ ni a kɛra ko mɔgɔ bɛ yi, hakiri bɛ min fɛ,
min ye Alaɲinibaga ye.

4 O bɛɛ ka o yɛrɛ mabɔ Ala ra, o bɛɛ kɛra ɲacintanw ye;
o si tɛ koɲuman kɛ, hali mɔgɔ kelenpe.

5 Minw bɛ kojugu kɛra, yala olugu tɛ ko lɔn le wa?
O bɛ ne ta mɔgɔw domuna i ko to;
o fana tɛ Matigi Ala bato.

6 Sisan jatigɛba le bɛna o mina,

---

* **52:2 52.2** Dɔgi ka min kɛ, o kow sɛbɛra Samawilu fɔlɔ 21.8; 22.9-10. † **52:5 52.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **52:7 52.7** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

k’a sɔrɔ siranya ko tɛ yi.
Minw ka aw lamini ko o bɛ aw kɛrɛ, Ala bɛna olugu kolow bɛɛ yɛrɛgɛ.
Aw bɛna o lamaroya, sabu Ala banna o ra.

7 Jɔntigi le bɛna to Siyɔn ka Izirayɛli kisi!
Ni Ala nana a ta mɔgɔw ta bonya lasekɔ o ma tuma min na,
Yakuba ta mɔgɔw bɛna ɲagari, Izirayɛlimɔgɔw bɛna ninsɔndiya.

54

Ala ye mɔgɔ degunin bɔsibaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Dawuda ka
nin dɔnkiri la,
2 wagati min Zifikaw nana a fɔ Sawuli ye ko: «Dawuda dogonin bɛ
anw fɛ yi!»*

3 E, Ala, ne kisi i tɔgɔ baraka ra;
kiti tigɛ ka ne ta jo di ne ma, i ta sebagaya baraka ra.
4 E, Ala, ne ta daariri lamɛn,
i toro malɔ ne darakan na.
5 Sabu Alaɲasiranbari dɔw wurira ne kama,
mɔgɔ fariman dɔw b’a fɛ ka ne nin bɔ;
o tɛ Alako fan si le jate.†

6 Nka, a flɛ, Ala le ye ne dɛmɛbaga ye,
Matigi le bɛ baraka don ne nin na.

7 A bɛna ne juguw ta kojuguw hakɛ ben o yɛrɛ kan.
E, Ala, o halaki i ta kankelentigiya kosɔn.
8 Ne bɛna ne yɛrɛ diyanya sarakaw bɔ i ye ni ne jusukun bɛɛ ye;
Matigi Ala, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn, ka i tɔgɔ bonya, sabu i
tɔgɔ ka ɲi.
9 A bɛ ne bɔsi ka bɔ ne ta degukow bɛɛ ra.
Ne bɛ ne ɲa lɔ ne juguw ra ka o bentɔ flɛ.

55

Terijugu mɔgɔjanfabagaw

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Dawuda ta
karan.

2 E, Ala, i toro malɔ ne ta daariri ra;
i kana dogo, ka ban ka ne ta makarikanw lamɛn.
3 I janto ne kumakan na, i ye ne jaabi;
sabu ne hakiri ɲagamina, ne ta jusukasi kosɔn.
Ne bɛ ŋuna
4 ne juguw ta kumakan kosɔn,
ani mɔgɔjuguw ta juguya kosɔn.
O bɛ kojuguw kɛ ne ra,
o dimininba bɛ ben ne kan.

* **54:2 54.2** Nin kumaw bɔ sɔrɔ Samawilu fɔlɔ 23.15-24; 26.1-5. † **54:5 54.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

5 Ne sɔnkun bɛ panpanna,
saya jatigɛ ka ne mina.
6 Siranya ni yɛrɛyɛrɛ ka ne mina,
jatigɛba ka ne datugu fan bɛɛ ra.
7 Ne ko: «Jɔn le bɛna kaman di ne ma sa, ne ye kɛ i ko tugani?
Ne tun bɛna wuri ka taga sigi yɔrɔ wɛrɛ.
8 A flɛ, ne tun bɛna bori ka taga fɔ yɔrɔjan,
ne tun bɛna taga to kongokolon kɔnɔ.*
9 Ne tun bɛna teliya ka taga dogoyɔrɔ dɔ ɲini,
janko ka kisi fɔŋɔba ni sanfɔŋɔ ma.»

10 E, Matigi, o ta kuma ɲagami, ka o kan taran;
sabu ne ɲa bɛ jusukungbɛlɛya ni kɛrɛ le ra dugu kɔnɔ.
11 Su ni tere, o kow le bɛ kɛra dugu kogow kunna, ka dugu lamini;
terenbariyakow, ani tɔɔrɔ bɛ dugu kɔnɔ,
12 cɛnri bɛ yi,
tɔɲɔri ni nanbara tɛ ban dugu jamalajɛnyɔrɔw ra ka ye.

13 Ne jugu dɔ le tɛ ne mafiyɛnyara;
ni o dɔ tun lo, ne belen tun bɛna o muɲu.
Ne kɔninyabaga dɔ le ma wuri ne kama;
ni o dɔ tun lo, ne tun bɛna dogo o tigi ra.
14 Nka ele lo, ne ni ele min bɛɛ ye mɔgɔ kelen ye,
ele min tun ye ne yɛrɛ teri ye, ani ne jɛŋɲɔgɔn,
15 ne ni ele min ta jɛŋɲɔgɔnya tun ka di kosɛbɛ;
anw le tun bɛ kɛ ni jama ye, ka taga ɲɔgɔn fɛ Ala ta batoso kɔnɔ.

16 Ayiwa, saya ye bara ka cun o kan,
o ɲanaman ye don saya dibi ra;
sabu juguya bɛ o ta so, a bɛ o jusukun na.

17 Ne kɔni, ne bɛ Ala le wele;
Matigi Ala bɛna ne kisi.
18 Wula fɛ, ani sɔgɔma, ani teregban fɛ
ne bɛ maɲumankokanw fɔ, ka ŋuna;
a fana bɛ ne kan mɛn.
19 Kɛrɛ min dabɔra ne kama, a bɛna ne bɔsi ka bɔ o ra,
ka hɛra kɛ ne ye,
hali ni ne kɛrɛbagaw ka ca.
20 Ala bɛna ne lamɛn, ka o bɛɛ majigi,
ale min bɛ a ta masaya ra wagati bɛɛ.†

Olugu kɔni tɛ o jogo yɛlɛma,
o fana tɛ siran Ala ɲa.

21 Ne jɛŋɲɔgɔn bɛ kojugu kɛ a teriw ra,
a tun ka teriya layiri min ta, a bɛ o cɛn.
22 A darakuma nugunin lo ka tɛmɛ nare kan,
nka kɛrɛ dogonin bɛ a jusukun na;

---

* **55:8 55.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **55:20 55.20** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

a ta kumaw ka di ka tɛmɛ turu kan,
nka a bɛ i ko kɛrɛkɛmuru bɔnin a la ra.

23 I ta ko bɛɛ to Matigi Ala boro,
ni o kɛra, a bɛna baraka don i ra;
a tɛ sɔn ka mɔgɔ terennin to a ye ben fiyewu.

24 Nka ele Ala kɔni, ele bɛna nin mɔgɔw lajigi fɔ kaburu kɔnɔnɔ.
Mɔgɔfagabagaw, ani nanbaramɔgɔw tɛna hali o ta si sandaw tarancɛ sɔrɔ.
Nka ne bɛ ne jigi la ele Ala kan.

56

Ala b'a janto a ta mɔgɔw ra

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. A bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Yɔrɔjanna tugani kasibari.» Dawuda ka nin dɔnkiri la wagati min Filisikaw tagara a mina Gati dugu kɔnɔ*.

2 E, Ala, makari ne ra, sabu mɔgɔw bɛ ne nin tɔɔrɔra;
lon o lon o bɛ ne kɛrɛ, o bɛ ben ne kan.
3 Lon o lon ne juguw bɛ ne tɔɔrɔ;
ne kɛrɛbagaw cayara, fɔ o bɛ waso ne ra.
4 Nka ni siranya ka ne mina wagati min na,
ne bɛ ne jigi la ele le kan.
5 Ne bɛ Ala ta kuma tando;
ne jigi bɛ Ala le kan, ne tɛ siran;
adamadenw bɛ se ka mun le kɛ ne ra?

6 Lon o lon o b'a fɛ ka ne ta kow cɛn le;
o bɛ kojugu dama le miiri ne ta ko ra.
7 O bɛ janfa siri ne kama, o bɛ dogo ka ne kɔrɔsi,
o bɛ ne tɛmɛyɔrɔw bɛɛ kɔrɔsi,
sabu o bɛ ne fagayɔrɔ le ɲini.
8 Yala o bɛna bɔsi k'a sɔrɔ o bɛ nin terenbariyaw kɛra wa?
Ala, i ta dimi kosɔn, nin mɔgɔw halaki!
9 I bɛ ne senlayɔrɔw bɛɛ kelen kelen jate, ka ne to ne ta dunuŋalatigɛ ta yaala ra.
Ne ɲajiw mina ka o mara i ta minan kɔnɔ;
yala a bɛɛ hakɛya sɛbɛnin tɛ i ta kitabu kɔnɔ wa?

10 Ni ne nana i wele lon min na,
o lon na ne juguw bɛna sekɔ ni o kɔ ye;
o ra ne bɛna a lɔn ko Ala bɛ ni ne ye.
11 Ne bɛ Ala ta kuma tando,
ne bɛ Matigi Ala ta kuma tando.
12 Ne jigi bɛ Ala le kan, ne tɛ siran;
adamadenw bɛ se ka mun le kɛ ne ra?

13 E, Ala, ne ka dajuru min ta i fɛ, ne ka kan ka o dafa.
Ne bɛna barakalari sarakaw bɔ i ye,

* **56:1 56.1** Aw ye Samawilu fɔlɔ 21.11-16 flɛ.

14 sabu i ka ne nin kisi saya ma,
i ma sɔn k’a to ne sen ye talon;
o ra, ne ɲanaman bɛna tagama Ala ɲa kɔrɔ yeelen na.

57

Ala ta mɔgɔw jigi ye Ala ye
(Hayan 8–12; Zaburu 108.2-6)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. A bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye
ko «I kana a halaki.» Dawuda ka nin dɔnkiri la wagati min a borira
Sawuli ɲa ka taga dogo kuruwo kɔnɔ*.

2 Makari ne ra, Ala, makari ne ra!
Sabu ne ka ne nin karifa ele le ma.
Ne bɛ ne yɛrɛ dogo i kaman suma kɔrɔ,
sani k’a to kojugu wagati ye tɛmɛ.
3 Ne bɛ kule ka Ala kɔrɔtaninba wele,
Ala min bɛ ko bɛɛ kɛ ne ye k’a dafa.
4 A bɛna to sankolo ra ka ne kisi,
a bɛna ne tɔɔrɔbagaw mafiyɛnya.†
Ala bɛna a ta ɲumanya ni a ta kankelentigiya lajigi ne kan.
5 Ne kɔni lanin bɛ jaraw le cɛ ra,
minw bɛ adamaden sogo ɲimi;
o ɲinw bɛ i ko tamanw, ani biɲɛw,
o nɛnkun bɛ i ko kɛrɛkɛmuru dadiman.

6 E, Ala, i tɔgɔ ye kɔrɔta fɔ ka tɛmɛ sankolo kan,
i ta bonya ye kɛ dunuɲa bɛɛ lajɛnnin kunna.

7 O tun ka jɔ le siri ne sen kɔrɔ
janko ka ne laben;
o ka dinga sogi ne ɲa,
nka olugu yɛrɛ le nana ben o dinga kɔnɔ.‡

8 Ne hakiri sigira, Ala, ne hakiri sigira;
ne bɛna dɔnkiri la ka Ala tando.
9 Ne nin, i kunu!
Ne ta kora ni ne ta gɔni, aw ye kunu!
Ne bɛna dugugbɛda lakunu.

10 E, Matigi, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn jamana mɔgɔw cɛ ra;
ne bɛ dɔnkiri la ka i tando siyaw cɛ ra,
11 sabu i ta ɲumanya bonya bɛ se fɔ sankolo kɔnɔ,
i ta kankelentigiya bɛ se fɔ sankolo ma.

12 E, Ala, i tɔgɔ ye kɔrɔta fɔ ka tɛmɛ sankolo kan,
i ta bonya ye kɛ dunuɲa bɛɛ lajɛnnin kunna.

---

* **57:1 57.1** Aw ye Samawilu fɔlɔ 22.1-2; 24.1-2 flɛ. † **57:4 57.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **57:7 57.7** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

58

Ala le ye mɔgɔjugu sarabaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. A bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye
ko «I kana a halaki» Dawuda ta dɔnkiri.

2 Aw fangatigiw, yala can ra aw bɛ terenninya sira kan wa?
Yala aw bɛ adamadenw ta kiti tigɛra ka ɲa wa?
3 Fiyewu! Aw bɛ tugu ka kojuguw kɛ,
aw borow le bɛ kojugu caya jamana kɔnɔ.

4 Mɔgɔjuguw bɛ sirajugu ta kabini o worolon na,
faninyafɔbagaw bɛ o yɛrɛ lafiri kabini o worolon.
5 Baga min bɛ o ra, o baga bɛ i ko sa ta baga,
a bɛ i ko fɔnfɔnnin min tɛ mɛnni kɛ, min b'a toro datugu,
6 janko a kana sanɛgɛbaga kan mɛn,
hali sanɛgɛbagaw bɛɛ ra ceguman.

7 E, Ala, o ɲinw karikari o da kɔnɔ!
Matigi Ala, nin jarakanbelenw dagbagaw karikari!
8 O ye tunu i ko ji bɛ woyo ka tunu cogo min na;
ni o ka o ta kalan bon, o ta biŋɛw kana foyi ɲa.
9 O ye kɛ i ko tɔnɔnkɔ, min tagatɔ bɛ to ka yeele tere kɔrɔ.
O ye kɛ i ko den min kɔgɔbari worora, o ɲa kana tere yeelen ye.
10 Sani daga ye bɔ ŋani tasuma fundɛnin kala ma,
ni ŋani kɛnɛ lo, walama ni a jalan lo o,
sanfɔŋɔ ye mɔgɔjugu ta ka taga ni a ye.

11 Mɔgɔ terennin bɛna ɲagari, sabu Ala k'a mɔnɛbɔ;
a bɛna a sen ko mɔgɔjuguw jori le ra.
12 Mɔgɔw bɛna a fɔ ko: «Can lo, mɔgɔ terennin ta baraji bɛ yi;
can lo, Ala bɛ yi, min bɛ kiti tigɛ dunuŋa kɔnɔ.»

59

Ala le ye a ɲasiranbagaw karifayɔrɔ ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. A bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye
ko «I kana a halaki!» Dawuda ka nin dɔnkiri la wagati min Sawuli ka
mɔgɔw ci ka taga a ta bon lamini, janko a bɔtɔ, o y'a faga*.

2 E, Ala, ne bɔsi ka bɔ ne juguw boro,
minw bɛ wurira ne kama, ne tanga olugu ma.
3 Ne bɔsi ka bɔ mɔgɔ terenbariw boro,
ne kisi ka bɔ mɔgɔfagabagaw boro.
4 Sabu o dogonin ye nin ye ka ne kɔnɔ;
mɔgɔ jusu farimanw lo.
O ka janfa siri ne kama, k'a sɔrɔ ne ma hakɛko kɛ,
ne ma jurumun kɛ, Matigi Ala.
5 Ne ma terenbariyako si kɛ o ra, nka o bɛ boriborira ka o yɛrɛ labɛn
ne kama.

* **59:1 59.1** Aw ye Samawilu fɔlɔ 19.11-17 flɛ.

I kunu, ka na o flɛ, i ye ne dɛmɛ!
6 Ele, Matigi Ala, Fangatigi, Izirayɛli ta Ala,
i wuri ka siyaw bɛɛ kɛrɛ!
I kana makari nin janfamɔgɔw ni nin mɔgɔ terenbariw si ra.†
7 Wula fɛ o bɛ sekɔ ka na;
o bɛ kasi i ko wuruw;
o bɛ yaala ka dugu lamini.
8 A flɛ, kumakolon tɛ ban o da ra ka ye,
o darakumaw ka jugu i ko kɛrɛkɛmuruw;
o b'a fɔ ko: «Mɔgɔ si tɛ an lamɛnna?»

9 Nka ele, Matigi Ala, ele bɛ yɛrɛko o ma;
ele bɛ siyaw bɛɛ lɔgɔbɔ.
10 E, ne ta barakatigi, ne ɲa lɔnin bɛ ele le ra,
sabu ele le ye ne tangabaga ye.
11 Ne ta ɲumanya tigi Ala bɛna na ne fɛ;
Ala bɛna a to ne ye ne juguw bentɔ flɛ.
12 I kana o faga, janko ne ta mɔgɔw kana na ɲina o kɔ;
nka i ta sebagaya baraka ra, o janjan le, ka o majigi,
Matigi, an tangabaga Ala.
13 O darakuma bɛɛ ye jurumun le ye;
o kosɔn o yɛrɛ ta yɛrɛbonya ye kɛ jan ye ka o mina,
sabu o bɛ kumajuguw ni faninyakumaw dama le fɔ.
14 I jusu gbannin ye o bɛɛ halaki;
o halaki fɔ ka na o bɛɛ ban pewu!
O ra, bɛɛ bɛna a lɔn, ka taga se fɔ dunuŋa dan na,
ko Ala le ye Yakuba ta mɔgɔw‡ ta masacɛ ye.§

15 Wula fɛ, o bɛ sekɔ ka na,
o bɛ kasi i ko wuruw,
o bɛ yaala ka dugu lamini.
16 O bɛ yaalayaala ka o ta domuni ɲini;
ni o ma fa, o bɛ to ka kule ci.

17 Ne kɔni, ne bɛna dɔnkiri la ka i ta sebagaya lakari,
lon o lon sɔgɔma, ne bɛna i ta ɲumanya ko fɔ.
Sabu ele le ye ne dogoyɔrɔ ye;
ne ta degulonw na, ele le ye ne karifayɔrɔ ye.
18 E, ne ta barakatigi, ne bɛna dɔnkiri la ka i tando,
sabu Ala le ye ne tangabaga ye,
ne ta Ala ye ɲumanya tigi le ye.

60

Ala bɛ sesɔrɔri di a ta mɔgɔw ma
(Hayan 7–14; Zaburu 108.7-14)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Jɛnŋɔgɔnya yirifiyeren.» Dawuda ka nin dɔnkiri la, janko ka mɔgɔw karan,

† **59:6 59.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **59:14 59.14** Yakuba ta mɔgɔw, o kɔrɔ ye Izirayɛlimɔgɔw. § **59:14 59.14** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

2 wagati min a ta mɔgɔw tun tagara Mesopotami mara ta Sirikaw
kɛrɛ, ani Soba mara ta Sirikaw, ani o kɔ fɛ Yohabu sekɔra ka na
Edɔmuka cɛ waga tan ni fla faga Kɔgɔ kɛnɛgbɛ yɔrɔ ra*.

3 E, Ala, i banna an na, k'a to an juguw ka an gbɛn ka an janjan;
i tun dimina an kɔrɔ, nka sabari ka sɔn an na tuun.
4 I ka dugukolo yɛrɛyɛrɛ, fɔ k'a pɛrɛn;
dugukolo pɛrɛndaw lalaga, sabu a bɛ yuguyugura.
5 I ka kogbɛlɛnw lase i ta mɔgɔw ma,
k'a kɛ i n'a fɔ i ka duvɛn le di o ma, o k'a min fɔ ka ɲanamini.
6 Nka i ka tagamasiyɛn dɔ di i ɲasiranbagaw ma,
min bɛ o tanga o juguw ta biŋɛw ma.†

7 An jaabi, ka an kisi ni i boro barakaman ye,
janko i ta mɔgɔ kanuninw ye bɔsi.

8 Ala tora a ta yɔrɔ saninman* kɔnɔ, ka kuma, ko:
«Ne bɛna se sɔrɔ, ka Sikɛmu ta mara taran k'a nin,
ka Sukɔti dingakɔnɔyɔrɔ suma k'a nin.
9 Galadi ta mara ye ne ta le ye,
Manase ta mara ye ne ta le ye,
Efirayimu ta mara ye ne kun dogoyɔrɔ ye,
Zuda ta mara ye ne ta masacɛbere ye,
10 Mohabu ta mara ye ne ta kominan ye,
ne bɛ ne ta sanbara bɔ k'a firi Edɔmu ta mara le kan;
ne bɛ se sɔrɔ, fɔ ka pɛrɛn Filisikaw ta jamana kunna.»

11 Ala, jɔn le bɛna ne lataga dugu barakaman kɔnɔ sa?
Jɔn le bɛna taga ni ne ye Edɔmu?
12 Ele Ala tɛ wa? Ele min tun banna an na,
ele min tun tɛ bɔra ni an ta kɛrɛkɛcɛw ye tuun, Ala!
13 An dɛmɛ, ka an bɔsi ka bɔ an juguw boro!
Sabu adamaden ta dɛmɛri ye gbansan le ye.
14 Nka ni Ala bɛ ni an ye, an bɛna kobaw kɛ;
ale le bɛna an juguw dɔndɔn fɔ ka o ɲɔɲɔ.

61

Ala le ye a ta mɔgɔw karifayɔrɔ ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Dawuda ta
Zaburu.

2 E, Ala, ne kulekan lamɛn!
I janto ne ta daarikan na!
3 Ka ne to hali dunuŋa dan na, ne bɛ kule ka i wele,
sabu ne jigi tigɛra.
Farakuru min yɔrɔ ka jan ne ma,
ne layɛlɛn o kan,
4 sabu ele le ye ne karifayɔrɔ ye,
i ko sankasojan min bɛ ne tanga ne juguw ma.

---

* **60:2 60.2** Aw ye Samawilu flanan 8.3-14; Kibaroyaw fɔlɔ 18.3-13 flɛ. † **60:6 60.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

5 Ne b’a fɛ ka to i ta bon kɔnɔ tuma bɛɛ,
ka ne yɛrɛ dogo i kamanw kɔrɔ;*
6 sabu Ala, ne ka dajuruw ta i fɛ fɛn minw na, i ka o kɛ ne ye;
i ka fɛn minw mara i tɔgɔ ɲasiranbagaw ye, i bɛna o di ne fana ma.

7 Dɔ fara masacɛ si kan!
A ye to si ra ka wagatijan kɛ!
8 A siginin ye to masaya ra Ala ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ!
A to i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya y’a mara!
9 Can lo, ne bɛna dɔnkiri la ka i tɔgɔ tando tuma bɛɛ,
ka ne ta dajuruw dafa lon o lon.

62

Ala kelenpe le ye kisiri tigi ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi, Yedutun. Dawuda ta Zaburu.

2 Ne nin, i je ka Ala kelenpe le makɔnɔ;
ne ta kisiri bɛ bɔ ale le ra.
3 Ɔnhɔn, ale le ye ne ta barakatigi Ala ye, ani ne ta kisiri tigi;
ne tangabaga lo; foyi tɛna ne jɛngɛ ka bɔ ne nɔ ra.

4 Tuma juman le aw bɛna nin dabla:
Aw bɛɛ bɛ ben mɔgɔ dɔ kan,
aw bɛ jɛn o tigi ra k’a bugɔ k’a faga,
i n’a fɔ mɔgɔ bɛ kogo jɛngɛnin tɔ laben cogo min na,
i n’a fɔ mɔgɔ bɛ sansan cɛnnin tɔ waraga cogo min na!

5 Can lo, o bɛ janfa siri janko ka mɔgɔ laben ka bɔ a ta lɔyɔrɔɲuman na;
faninya le ka di o ye.
O bɛ dugawu kɛ i ye ni o da ye,
k’a sɔrɔ o bɛ i danga o jusukun na.*
6 Ɔnhɔn, ne nin, i je ka Ala kelenpe le makɔnɔ;
sabu ne jigi ye ale le ye.
7 Ale le ye ne ta barakatigi ye, ani ne ta kisiri tigi;
ne tangabaga lo; ne tɛna jɛngɛ ka bɔ ne nɔ ra.
8 Ne ta kisiri ni ne ta bonya bɛ bɔ Ala le ra;
ne ta barakatigi Ala barakaman, ani ne karifayɔrɔ ye Ala le ye.
9 Aw adamadenw, aw ye aw yɛrɛ karifa a ma wagati bɛɛ;
aw ye aw jusukunnakow bɛɛ fɔ a ye,
sabu Ala le ye an dogoyɔrɔ ye.†

10 Can lo, adamadenw tɛ foyi ye;
mɔgɔw ye fɛngbansanw le ye.
Hali ni i ka o bɛɛ bla sumanikɛnan dɔ kɔnɔ,
o bɛɛ lajɛnnin bɛ fiyɛnya ka tɛmɛ hali fɔɲɔ kan.

11 Aw kana aw jigi la tɔɲɔri kan,

---

* **61:5 61.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **62:5 62.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **62:9 62.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

walama ka aw boromala sonyari kan gbansan.
Hali ni naforo ka caya cogo o cogo,
aw kana aw jigi la a kan.

12 Ala ka nin fɔ siɲaga kelen,
ka sekɔ k’a fɔ siɲaga fla, ne k’a mɛn;
a ko: «Fanga ye Ala ta le ye.»
13 Ɲumanya fana ye ele ta le ye, an Matigi!
Sabu ele le bɛ bɛɛ sara ka kaɲa ni a tigi ta kɛwalew ye.

63

Ala ta ɲumanya ka fisa ni fɛn bɛɛ ye
1 Dawuda ta Zaburu. A ka min la k’a to Zuda kongokolon kɔnɔ.

2 E, Ala, ele le ye ne ta Ala ye, ne bɛ i ta jɛnɲɔgɔnya le ɲini,
i lɔgɔ bɛ ne ra i ko jiminlɔgɔ;
ne farikolo bɛ sama i nɔ fɛ,
i ko dugukolo janin, sɛgɛnin, jintan bɛ ji fɛ cogo min na.
3 O kosɔn ka ne to i ta yɔrɔ saninman kɔnɔ, ne bɛ ne ɲa lɔ i ra,
janko ka i ta sebagaya ni i ta bonya flɛ,
4 sabu i ta ɲumanya sɔrɔri ka fisa ni si sɔrɔri ye;
o kosɔn ne bɛ i bonya ni ne darakumaw ye.

5 Ne bɛ ne boro fla lawuri i tɔgɔ ra,
ka baraka la i ye ne si bɛɛ ra.
6 Ne nin wasara, i n’a fɔ mɔgɔ min ka domuni dimanyɔrɔw le domu ka fa;
ne ɲagarininba, ne da bɛna i tando.
7 Ka ne to ne layɔrɔ ra, ni ne hakiri ka jigi i ra,
ne bɛ to ka miiri i ra su wagatiw bɛɛ ra.
8 Sabu ele le ye ne dɛmɛbaga ye,
ne bɛ to i kaman suma kɔrɔ ka ɲagarikanw fɔ.
9 Ne nin sirinin bɛ i ra,
i boro barakaman bɛ ne mina.

10 Nka minw b’a fɛ ka ne nin halaki,
i bɛna olugu lajigi fɔ dugukolo jukɔrɔ.
11 I bɛna o labla murutigiw ye,
k’a to o sogo ye kɛ kongowuruw ta domuni ye.
12 Nka masacɛ bɛna ɲagari Ala ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn;
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ kari ni Ala tɔgɔ ye, o tigi kun bɛ kɔrɔta,
sabu faninyafɔbagaw da bɛna datugu.

64

Ala bɛ mɔgɔjugu ta ko bɛɛ kala ma
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Ala, ne ta maɲumankokan lamɛn;
ne si tanga, sabu ne juguw ɲasiran bɛ ne ra.
3 Mɔgɔjuguw ka jɛn min siri, ne kisi o ma,

ka ne bɔ kojugukɛbagaw ta mankanw cɛ ra.
4 O bɛ o nɛnkun dabɔ, k’a da diya i ko kɛrɛkɛmuru,
o bɛ o ta kumajuguw labɛn i ko biɲɛw,
5 ka dogo ka mɔgɔ jusukungbɛnin bon;
o bɛ bara a ra, k’a bon, hali o tɛ siran.
6 O bɛ o yɛrɛ jija kojugu le ra,
k’a fɔ ko olugu bɛna jan dɔw dogo ka o la mɔgɔw ɲa;
o b’a fɔ ko: «Jɔn le bɛ an yera?»
7 O bɛ kojugu ŋaninya,
k’a fɔ ko: «An ka dabarijugu min siri, o ɲana yɛrɛ le!»
Can lo, mɔgɔ kɔnɔnɔkow ni a jusukunnakow ye dingadunba le ye min dunya tɛ lɔn.

8 Nka Ala bɛna o bon ni biɲɛ dɔ ye;
o bɛna bara ka benben.
9 O yɛrɛ nɛnkun le bɛna kɛ sababu ye ka o laben;
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o ye, o tigi b’a kun yuguyugu.
10 Ni o kɛra, adamadenw bɛɛ bɛna siran;
o bɛna Ala ta kobaw lakari,
sabu o bɛna a ta kokɛninw kɔrɔ faamu.
11 Mɔgɔ terennin bɛ ɲagari Matigi Ala kosɔn,
a b’a yɛrɛ karifa Matigi Ala ma;
mɔgɔ jusuɲumanw bɛɛ kun bɛna kɔrɔta.

65

Ala b’a janto a ta danfɛnw na
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu. Dɔnkiri.

2 E, Ala, i ka kan ni tandori ye, Siyɔn dugu kɔnɔ;
mɔgɔw ka dajuru minw ta i fɛ, o bɛna na o dafa.
3 Ele min bɛ daariri jaabi,
adamadenw bɛɛ bɛna na ele le fɛ.
4 Ne ta terenbariyakow doni gbiriyara ne ma,
nka i bɛ an ta hakɛw bɛɛ yafa.
5 I bɛ mɔgɔ minw ɲanawoloma, ka o gbara i yɛrɛ ra,
janko o ye to i ta so kɔnɔ, olugu ta ɲana.
I ta so ta fɛnɲumanw bɛna an wasa,
i ta batoso saninman ta fɛnɲumanw.
6 An ta kisiri tigi Ala, i ka kabakobaw kɛ ka an jaabi,
janko ka i ta terenninya yira;
bɛɛ jigi ye ele le ye,
hali minw bɛ fɔ dugukolo dan na, ani fɔ kɔgɔji dan na.

7 Ale le ka kuruw sigi a ta fanga baraka ra;
sabu sebagaya b’a fɛ.
8 A bɛ kɔgɔjiw ta mankan mala,
ka jikuruw ta mankan mala,
ka siyaw ta wɔyɔkanw mala.

9 Mɔgɔ minw bɛ fɔ hali dugukolo dan na, siranya bɛ olugu ra i ta tagamasiyɛnw kosɔn.

I bɛ terebɔyanfan mɔgɔw ni terebenyanfan mɔgɔw fa ɲagari ra.
10 I bɛ i janto dugukolo ra k’a sɔn ji ra,
ka dugukolo diya kosɛbɛ,
sabu Ala ta kɔ fanin lo ji ra.
I bɛ siman di mɔgɔw ma, sabu i ka dugukolo labɛn o le kama.
11 I bɛ forow ta walanw sɔn ji ra kosɛbɛ,
k’a bɔgɔkuruw yɛrɛgɛ,
ka sanji kɛ ka o magaya,
ka baraka don simanw falentɔ ra.
12 I ta koɲumanw sababu ra, san laban bɛ diya;
ni ele ka tɛmɛ yɔrɔ o yɔrɔ, o yɔrɔ fɛnw bɛɛ bɛ ɲa.
13 Bɛganw ta domunikɛyɔrɔ minw bɛ kongokolon kɔnɔ, o bɛɛ ka ɲi;
ɲagarikanw bɛ kongoriw kunna fan bɛɛ ra.
14 Kongokɔnɔyɔrɔw bɛɛ fara sagaw ni baw ra,
forow bɛɛ fara siman na.
Bɛɛ bɛ ɲagari fɔ ka dɔnkiriw la.

66

Ala bɛ a ta mɔgɔw bɔsi o juguw boro
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri. Zaburu.

Aw ye Ala tando ni ɲagarikanbaw ye, aw dunuɲamɔgɔw bɛɛ.
2 Aw ye dɔnkiri la k’a tɔgɔ bonya lakari,
aw y’a tando ni bonyaba ye.
3 Aw y’a fɔ Ala ye ko: «I ta kow ye siranyakobaw ye!
I ta baraka bonya kosɔn, i juguw bɛ o kinbiri gban i kɔrɔ.
4 Dunuɲa bɛɛ lajɛnnin bɛ a kinbiri gban i kɔrɔ ka i bato,
ka dɔnkiri la ka i bonya,
ka dɔnkiri la ka i tɔgɔ bonya.»*
5 Aw ye na Ala ta kokɛninw flɛ;
a bɛ koba minw kɛ adamadenw ye.
6 A ka kɔgɔji yɛlɛma k’a kɛ dugukolo jalan ye,
k’a to mɔgɔw tagamana a cɛ ma k’a cɛtigɛ.
O le kosɔn an bɛ ɲagari a ta kokɛninw kosɔn.
7 A siginin bɛ kuntigiya ra wagati bɛɛ, a ta sebagaya baraka ra,
a ɲa bɛ siyaw ra;
o kosɔn mɔgɔ murutininw kana o yɛrɛ kɔrɔta!†

8 Siyaw, aw ye baraka la an ta Ala ye!
Aw ye aw kan bɔ k’a tando!
9 A ka an nin ɲanamanya;
a m’a to an sen ye talon.

10 E, Ala, i ka an sɛgɛsɛgɛ,
i ka an kɔrɔbɔ i ko mɔgɔ bɛ warigbɛ kɔrɔbɔ tasuma ra cogo min na.
11 I tun ka an don jɔ ra,
i tun ka doni gbiriman la an kɔ ra;
12 I k’a to an juguw ka so bori ka yɛlɛn an kunw kan.

---

* **66:4 66.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **66:7 66.7** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

An ka tasuma cɛtigɛ, ka ji cɛtigɛ;
nka i ka an bɔsi ka bɔ o bɛɛ ra, ka an laganfiya.

13 Ne bɛna taga i ta batoso kɔnɔ ni saraka jɛnitaw* ye;
ne ka dajuru minw ta i fɛ, ne bɛ taga o dafa;
14 ne da ka dajuru minw ta,
ne da ka kuma minw fɔ wagati min ne tun degura, ne bɛna o dafa.
15 Ne bɛna bɛgan tɔrɔninw kɛ saraka jɛnitaw ye ka o di i ma,
ani sagajigi sarakaw, ani wusunan sarakaw*;
ne bɛna misitoranw, ani bakɔrɔninw kɛ saraka ye.‡

16 Aw minw bɛɛ bɛ siran Ala ɲa, aw ye na lamɛnni kɛ;
Ala ka min kɛ ne ye, ne bɛna o lakari.
17 Ne kulera ni ne da ye k'a wele,
ne k'a bonya ni ne nɛnkun ye.
18 Ni ne tun ka terenbariya ye ne jusukun na, ka je a kan,
Matigi tun tɛna ne lamɛn.
19 Nka can ra, Ala ka ne lamɛn;
a k'a janto ne ta daarikan na.
20 Ala baraka,
sabu a ma ban ne ta daariri ma,
a fana ma a ta ɲumanya mabɔ ne ra.

67

Ala le ye hinatigi ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Zaburu. Alabatodɔnkiri.

2 Ala ye hina an na, ka baraka don an na,
ka sɔn ka an flɛ ni ɲumanya ye.*
3 Ni o kɛra, mɔgɔw bɛna i ta kow ɲalɔn dunuɲa kɔnɔ,
siyaw bɛna i ta kisiri ko faamu.

4 Ala, mɔgɔw ye i fo ka i waleɲumanlɔn!
Mɔgɔw bɛɛ ye i fo ka i waleɲumanlɔn!
5 Siyaw ye ɲagari ka dɔnkiri la ka ninsɔndiya,
sabu i bɛ mɔgɔw ta kiti tigɛ hɔrɔnya kan,
ele le ye siyaw kuntigi ye dugukolo kan.†
6 Ala, mɔgɔw ye i fo ka i waleɲumanlɔn,
mɔgɔw bɛɛ ye i fo ka i waleɲumanlɔn!

7 Dugukolo sɛnɛfɛnw bɛ den;
Ala, an ta Ala, ale bɛ baraka don an na.
8 Ɔnhɔn, Ala bɛ baraka don an na;
a ɲasiran bɛna kɛ mɔgɔw bɛɛ ra, ka taga se fɔ dunuɲa danw bɛɛ ra.

68

Ala bɛ se sɔrɔ a juguw bɛɛ kan

‡ **66:15 66.15** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **67:2 67.2** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **67:5 67.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu. Dɔnkiri.

2 Ala ye wuri k'a juguw bɛɛ janjan,
a kɔninyabagaw bɛɛ ye bori a ɲa.
3 Sisi bɛ tunu cogo min na, i bɛna o latunu ten le,
ka o kɛ i ko kɛɲɛ bɛ yeele cogo min na tasuma kɔrɔ.
Mɔgɔjuguw bɛna halaki Ala ɲa kɔrɔ;

4 nka mɔgɔ terenninw bɛna ninsɔndiya,
o bɛna ɲagari kosɛbɛ Ala ɲa kɔrɔ,
ka ninsɔndiya fɔ k'a kɛ ninsɔndiya dan ye.
5 Aw ye dɔnkiri la Ala ye, ka Alatandodɔnkiriw la k'a tɔgɔ bonya;
aw y'a kunbɛn ni bonya ye, ale min bɛ sankabaw kɛ a ta sowotoro ye.
A tɔgɔ ye ko Matigi Ala, aw ye ɲagari kosɛbɛ a ɲa kɔrɔ.
6 Feritaninw fa, ani muso cɛ saninw ta kititigɛbaga,
Ala ye o le ye; a siginin bɛ a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.
7 Ala le bɛ mɔgɔ di mɔgɔntanw ma,
ka mɔgɔ minaninw labla ka o wasa.
Mɔgɔ murutininw le sigiyɔrɔ bɛna kɛ yɔrɔ lakolonw ye.

8 E, Ala, wagati min i bɔra ka bla i ta mɔgɔw ɲa,
wagati min i tun bɛ tagamana o ɲa fɛ kongokolon kɔnɔ,*
9 dugukolo yɛrɛyɛrɛra, sankolo ka sanji lajigi;
o kɛra Ala ɲa kɔrɔ, Sinayi ta Ala,
o kɛra Ala ɲa kɔrɔ, Izirayɛli ta Ala.
10 E, Ala, i ka sanji lana caman;
i ta jamana tun jara, nka i yɛrɛ ka sumaya jigi a kan tuun.
11 I ta mɔgɔw sigira o yɔrɔ le ra.
E, Ala, i ta ɲumanya kosɔn, i ka o yɔrɔ labɛn ɲanibagatɔw ye.

12 Matigi kumana;
muso kumalasebagaw ye jamaba le ye.
13 Siya tɔw ta kɛrɛkɛjamaw ni o ta masacɛw borira; o bɛɛ borira.
An ta muso minw tun tora so kɔnɔ, olugu le ka an juguw borofɛnw tarantaran.
14 Jɛndɛtuganiw tagamasiyɛnw† lo, o kamanw warigbɛraman lo,
o kamansiw kɛra ni sanin nugunin le ye.
Nka kɛrɛkɛden dɔw lanin tora so sagakuruw cɛ ra.
15 Wagati min Sebɛɛtigi Ala ka masacɛw gbɛn ka o janjan o kɛrɛyɔrɔ ra,
a tun kɛra i ko bugun le tun bɛ jigira Salimɔn kuru kan.

16 Ala ta kuruba, Basan kuru!
Kuru kun caman, Basan kuru!
17 Ala ka kuru min ɲanawoloma k'a kɛ a sigiyɔrɔ ye,
mun kosɔn o kuru ɲangboya bɛ aw ra, aw kuru kun camanw?
Sigiya t'a ra, Matigi Ala bɛna o yɔrɔ le kɛ a sigiyɔrɔ ye wagati bɛɛ.

18 Ala ta sowotorow jateda ye waga camanba,

---

* **68:8 68.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **68:14 68.14** O jɛnɛtuganiw tagamasiyɛnw bɛ se ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw juguw borofɛn minanin dɔw ye.

waga caman sigiyɔrɔma caman.
Matigi bɛ bɔ Sinayi kuru kan ka taga a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.
19 I yɛlɛnna san fɛ,
i ka jɔn dɔw mina ka taga ni olugu ye,
i ka bonyaw mina mɔgɔw fɛ, hali mɔgɔ murutininw,
janko ka o yɔrɔ kɛ ele Masa Ala ta sigiyɔrɔ ye.

20 Matigi baraka lon bɛɛ!
Ale le bɛ lɔ ni an kunko ye,
ale Ala le ye an ta kisiri tigi ye.‡
21 Ale Ala le ye an kisibaga ye;
Matigi Ala, an Matigi, ale le bɛ mɔgɔ bɔsi ka bɔ saya boro.
22 Nka Ala bɛna a juguw kun ci;
minw bɛ hakɛkow kɛ, a bɛna olugu kunkolo siman ci.

23 Matigi ko: «Ne bɛna o lana ka bɔ fɔ Basan;
ne bɛna o lana ka bɔ fɔ kɔgɔji jukɔrɔ;
24 janko aw ye aw senw ko aw juguw jori ra,
aw ta wuruw fana nɛnw ye aw juguw jori dɔ sɔrɔ k'a nɛmu.»

25 E, Ala, mɔgɔw ka i ni i ta mɔgɔw ta sesɔrɔri tagama ye,
ne ta Ala ka tagama min kɛ,
ne ta Masacɛ ka tagama min kɛ ka na don yɔrɔ saninman kɔnɔ.
26 Dɔnkirilabagaw tun bɛ ɲa fɛ, ka fɔrifɛntigiw gban olugu kɔ;
sungurudenw bɛ o cɛ ra, olugu bɛ longanw fɔra.

27 Aw ye baraka la Ala ye jamalajɛnyɔrɔw ra,
aw ye baraka la Matigi Ala ye, aw minw buruju bɔra Izirayɛli ra.
28 Mɔgɔ fɔlɔw ye o bɛɛ ra fitini Boniyaminu ta mɔgɔw le ye;
ale le ye o ɲamɔgɔ ye.
O kɔ, Zuda ta kuntigiw ni o ta jamakuru,
ani Zabulɔn ta kuntigiw, ani Nɛfitali ta kuntigiw.

29 I ta Ala k'a latigɛ ko i baraka ye bonya.
E, Ala, i ta sebagaya yira i n'a fɔ i tun derira k'a kɛ an ye cogo min na fɔlɔfɔlɔ.
30 Ka i to i ta batosoba kɔnɔ, Zeruzalɛmu dugu kunna,
masaw bɛna na i fɛ ni bonyafɛnw ye.

31 Jirafɛn min bɛ yaala bin na, sɔngɔ ale ra,
ani misitoranw ni siya wɛrɛw ta misiden
minw bɛ na ni warigbɛw ye o boro, ka na o kinbiri gban;
kɛrɛ ka di siya minw ye, olugu bɛɛ janjan.
32 Ciraden dɔw bɛna na ka bɔ Misiran,
Etiyopikaw fana ka o boro kɔrɔta, o bɛ borira ka na Ala fɛ.

33 Dunuɲa masayaw bɛɛ, aw ye dɔnkiri la Ala ye,
aw ye Alatandodɔnkiriw la Matigi ye.§

‡ **68:20 68.20** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. § **68:33 68.33** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

34 A yɛlɛnnin bɛ sankolo le kan i ko so, sankolo min danna kabini fɔlɔfɔlɔ;
a bɛ a kan bɔra, a bɛ a kan barakaman kɔrɔta.
35 Aw ye lɔ a ra k'a lɔn ko sebagaya ye Ala ta ye;
a ta bonya bɛ Izirayɛli kan,
a ta sebagaya ka sankolo fa.
36 E, Ala, i ye siranfɛnba le ye i ta yɔrɔ saninmanba kɔnɔ dɛ!
Izirayɛli ta Ala bɛ sebagaya ni baraka di a ta mɔgɔw ma;
Ala baraka!

69

Ala le bɛ mɔgɔ kisi

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Yirifiyeren». Dawuda ta Zaburu.

2 E, Ala, ne kisi,
sabu ji ka ne mina fɔ ne kan kɔrɔ.
3 Ne bɛ jigira jibɔgɔ jukɔrɔ, dan tɛ min dunya ra,
foyi tɛ yi ka ne lalɔ;
ne bɛ jigira fɔ ji jukɔrɔyɔrɔ ra,
jiwoyo bɛ tagara ni ne ye.
4 Ne kulera fɔ ka ne baraka ban,
ne kan jara fɔ a bɛ ne jɛni;
ne ka ne ta Ala maflɛ,
fɔ ka na ne ɲadenw sɛgɛ flɛri ra.

5 Mɔgɔ minw bɛ ne kɔninya gbansan,
olugu ka ca ka tɛmɛ hali ne kunsigiw kan.
Minw b'a fɛ ka ne halaki, olugu baraka ka bon kosɛbɛ;
ne juguw bɛ bagara ne ma le.
Ne ma fɛn min sonya,
o ko ne ye o sekɔ jagboya ra!

6 E, Ala, ele ka ne ta hakirintanya lɔn,
ne ta hakɛkow fana ma dogo i ma.
7 Minw jigi bɛ i kan, i kana a to olugu ye maroya ne kosɔn,
Matigi Fangatigi Ala.
Minw bɛ i ta jɛŋɲɔgɔnya ɲinina, i kana a to olugu kun ye suuru ne kosɔn,
Izirayɛli ta Ala.
8 Sabu ele le kosɔn mafiyɛnyari bɛ ne kan,
ele le kosɔn ne kun suurura.
9 Ne kɛra mɔgɔ wɛrɛ ye ne yɛrɛ balemaw cɛ ra,
ne kɛra siya wɛrɛ mɔgɔ ye ne balemaw cɛ ra,
10 sabu i ta so ko hami bɛ ne jɛnina ne jusukun na i n'a fɔ tasuma.
I mafiyɛnyabagaw bɛ mafiyɛnyarikuma minw fɔ i ma, o kumaw bɛ ben ne le kan.
11 Ni ne bɛ kasi ka sun don,
o bɛ dɔgɔyari le lase ne ma.
12 Ni ne ka bɔrɔfani don ne yɛrɛ ra,
o bɛ ne tɔgɔ le don o ta zanaw ra.

13 Minw bɛ sigi dugu donda ra, olugu bɛ ne kɔrɔfɔ,
dɔrɔminbagaw bɛ ne tɔgɔ le don o ta dɔnkiriw ra.

14 Nka ne kɔni, Matigi Ala, ne bɛ ne ta daariri fɔra ele le ye;
nin ye kɛ wagatiɲuman ye.
E, Ala, ne jaabi i ta ɲumanyaba kosɔn,
i ye ne kisi ka kaɲa ni i ta kankelentigiya ye.
15 Ne sama ka bɔ bɔgɔ ra, janko ne kana jigi tuun,
ne bɔsi ka bɔ ne kɔninyabagaw boro;
ne sama ka bɔ ji jukɔrɔ,
16 jiwoyo kana taga ni ne ye,
jidunbaw kana ne datugu,
saya dinga kana datugu ne da ra.

17 Ne jaabi, Matigi Ala, sabu i ta ɲumanya ka di;
a kɛ i ta hinaba kosɔn, i ye i ɲa munu ka ne flɛ.
18 I kana i ɲada dogo i ta jɔn ma;
i teliya ka ne jaabi sabu ne degunin lo.
19 Gbara ne ra, i ye ne kisi;
ne kunmabɔ ka bɔ ne juguw boro.
20 O ka ne dɔgɔya, ka ne lamaroya, ka ne kun suuru cogo min na, i yɛrɛ ka o lɔn;
i ka ne juguw bɛɛ lɔn.
21 O ta dɔgɔyari ka ne jusu kasi
fɔ ka ne bana;
ne tun b'a miiri ko dɔ bɛna makari ne ra, nka mɔgɔ si ma makari ne ra,
ne tun ko jususaarobaga bɛna sɔrɔ ne ra, nka mɔgɔ ma sɔrɔ.
22 O ka fagarifɛn kɛ ne ta domuni na,
ka minnifɛn kumunin dɔ kɛ ne ta minji ye*.
23 Ala y'a to o ta domunibaw ye kɛ jan ye ka o mina,
o ta hɛra ye kɛ jɔ ye ka o mina.
24 O ɲaw ye fin, o kana yeri kɛ tuun;
o kɔ kurunin ye to tuma bɛɛ.
25 I ta jusugban ye jigi o kan,
i ta dimiba ye ben o kan.
26 O ta sigiyɔrɔw ye kɛ yɔrɔ lakolonw ye,
mɔgɔ si kana kɛ o ta bonw kɔnɔ.
27 Sabu ele ka kojugu ben mɔgɔ minw kan, o bɛ wuri olugu le kama ka o tɔɔrɔ;
ele ka dimi ben mɔgɔ minw kan, o bɛ to ka olugu ta sɛgɛkow le lakari.
28 O ta kojuguw bɛɛ jate,
o kana i ta terenninya sɔrɔ ka ye.
29 O tɔgɔ ye jɔsi ka bɔ ɲanamanya kitabu kɔnɔ,
o tɔgɔ kana sɛbɛ ni mɔgɔ terenninw tɔgɔw ye.

30 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye, ne sɛgɛnin lo;
Ala, ne kisi, ka i janto ne ra.
31 Ne bɛna dɔnkiri la ka Ala tɔgɔ tando,

* **69:22 69.22** Nin kuma fɔra Yesu ta ko ra (Matiyu 27.48; Marika 15.36).

ne bɛna a bonya ka baraka la a ye.
32 O le ka di Matigi Ala ye ka tɛmɛ misisaraka kan,
ka tɛmɛ misitoran ni a gbanw ni a sengbɔgɔrɔw bɛɛ kan.
33 Ni mɔgɔ majigininw ka o ye, olugu bɛna ninsɔndiya.
Aw Alaɲinibagaw, Ala ye sijan di aw ma!
34 Sabu Matigi Ala bɛ fagantanw lamɛn;
o k'a ta mɔgɔ minw mina, a tɛ ɲina olugu kɔ.

35 Sankolo ni dugukolo bɛɛ y'a tando,
ani kɔgɔji ni a fɛnɲanamanw bɛɛ;
36 sabu Ala bɛna Siyɔn dugu kisi,
ka Zuda duguw lɔ kokura.
A ta mɔgɔw bɛna sigi o duguw kɔnɔ tuun, k'a kɛ o ta ye;
37 o yɔrɔw bɛna kɛ a ta jɔnw ta durujaw ta ye.
A tɔgɔ ka di minw ye, o yɔrɔ bɛna kɛ olugu le sigiyɔrɔ ye.

70

Ala le ye ɲanibagatɔ dɛmɛbaga ye
(Hayan 2–6; Zaburu 40.14-18)
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu. Hakirijigi dɔnkiri.

2 E, Ala, na ne bɔsi,
Matigi Ala, teliya ka na ne dɛmɛ!
3 Minw b'a fɛ ka ne nin bɔ,
olugu le ye maroya, fɔ ka o kun suuru!
Minw b'a fɛ kojugu ye ne sɔrɔ,
olugu le ye dɔgɔyari sɔrɔ, fɔ ka sekɔ ni o kɔ ye.
4 Minw bɛ yɛrɛko ne ma ko: «Ha ha ha»,
maroya ye olugu lasekɔ ni o kɔ ye!
5 Nka minw bɛɛ bɛ ele yɔrɔɲini,
olugu ye ninsɔndiya ka ɲagari i kosɔn!
I ta kisiri ko ka di minw ye,
olugu y'a fɔ tuma bɛɛ ko: «E, Ala ka bon!»
6 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye, ani fagantan.
E, Ala, i teliya ka na ne dɛmɛ!
Ele le ye ne dɛmɛbaga ye, ani ne kunmabɔbaga,
Matigi Ala, i kana mɛɛn.

71

Ala le bɛ baraka don a ta jɔnw na
1 E, Matigi Ala, ne bɛ ne yɛrɛ karifa ele le ma;
i kana a to ne ye maroya.
2 Na ne dɛmɛ, i ye ne bɔsi i ta terenninya kosɔn!
I toro malɔ ka ne lamɛn, i ye ne kisi!
3 Kɛ ne ta barakatigi Ala ye, ani ne dogoyɔrɔ;
ne bɛ se ka taga dogo yɔrɔ min na wagati bɛɛ.
I k'a latigɛ ko i bɛ ne kisi,
sabu ele le ye ne ta Ala barakaman ye, ani ne dogoyɔrɔ.

4 E, ne ta Ala, ne bɔsi ka bɔ mɔgɔjugu boro,

ne bɔsi ka bɔ kojugukɛbaga ni mɔgɔ jusufariman boro;
5 sabu ele le ye ne jigi ye, Dunuŋatigi Ala;
kabini ne denmisɛnman, ne jigi bɛ i kan.
6 Kabini ne worora, ne ka ne yɛrɛ karifa i ma,
sabu i ka ne mara kabini ne worolon;
ne ta tandori kun ye ele le ye wagati bɛɛ.

7 Ne kɛra kabakofɛn le ye mɔgɔ caman fɛ,
nka ele le ye ne karifayɔrɔ barakaman ye.
8 I tɔgɔ tandori dɔrɔn le bɛ ne da ra,
ne da bɛ i ta bonya nɔɔrɔman lakari lon bɛɛ.

9 Ni kɔrɔya nana se ne ma wagati min ma, i kana i kɔ don ne ra;
ni ne baraka nana dɛsɛ, i kana ban ne ra.
10 Sabu ne juguw bɛ ne le kɔrɔfɔra,
minw bɛ ne dɛndɛnna, olugu ka janfa siri ne kama.
11 O b'a fɔra ko: «Ala banna a ra;
an ye tugu a kɔ, k'a mina,
sabu mɔgɔ si tɛ yi min b'a bɔsi!»

12 E, Ala, i kana i yɛrɛ mabɔ ne ra!
Ne ta Ala, i teliya ka na ne dɛmɛ.
13 Minw bɛ ne jarakira gbansan,
maroya ye olugu le halaki pewu!
Minw b'a fɛ ka kojugu kɛ ne ra,
olugu le ye lebu fɔ ka o kun suuru.

14 Ne kɔni jigi bɛ ele kan wagati bɛɛ;
ne bɛna dɔ le fara i tɔgɔ tandori kan tuun.
15 Ne da bɛna i ta terenninya ko lakari,
ka i ta kisiri ko lakari lon bɛɛ,
sabu i ta koŋumanw dan tɛ se ka lɔn.
16 Ne bɛna taga ele Dunuŋatigi Ala ta setigiya ko le fɔ,
ne bɛna ele kelen ta terenninya le lakari.

17 E, Ala, i ka ne karan kabini ne denmisɛnman;
fɔ ka na se bi ma fana, ne bɛ i ta kabakow lakarira.
18 O kosɔn fɔ ka taga ne kɔrɔ ka ne kunsigi gbɛ,
Ala, i kana i kɔ don ne ra,
janko ne ye i ta baraka ko fɔ ne ta durujaw ye,
ka i ta sebagaya ko lakari duruja nataw bɛɛ ye.
19 E, Ala, i ta terenninya bonya bɛ se fɔ sankolo ma.
E, Ala, ele min ka kabakobaw kɛ,
jɔn le bɛ i ko ele?
20 Ele min ka kojuguw lase an ma, ka an degu kosɛbɛ,
ele le bɛna an laganfiya tuun;
i bɛna ne labɔ dugukolo jukɔrɔ, ka ne layɛlɛn san fɛ.
21 Dɔ fara ne ta bonya kan,
i ye ne jusu saaro kokura.

22 Ni o kɛra, Ala, ne fana bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn ni gɔni ye,

i ta kankelentigiya kosɔn.
Ne bɛna Alatandodɔnkiriw la i ye ni kora ye,
Izirayɛli ta Ala saninman!
23 Ni ne nana kɛ i tando ye ni dɔnkiriw ye,
ne da bɛna kule ci ka ɲagarikanw fɔ;
i ka ne nin min kunmabɔ, o fana bɛna i tando.
24 Ne nɛnkun fana bɛna i ta terenninya ko lakari wagati bɛɛ,
sabu minw tun b'a fɛ ka kojugu kɛ ne ra,
olugu maroyara, olugu kun suurura.

72

Ala ye si di masacɛ ma
1 Sulemani ta Zaburu.

E, Ala, masacɛ karan i ta kititigɛcogo ra,
i ta terenninya don masacɛ dencɛ jusukun na.
2 Ni o kɛra, a bɛna i ta mɔgɔw ta kiti tigɛ terenninya kan,
ka i ta mɔgɔ ɲanibagatɔw ta kiti tigɛ ka kaɲa ni can ye.
3 Kuruw bɛna hɛra lase mɔgɔw ma,
kongoriw fana bɛna hɛra lase mɔgɔw ma, terenninya sababu ra.
4 A bɛna jamana ɲanibagatɔw ta jo di o ma,
ka fagantandenw kisi,
ka o tɔɔrɔbagaw dɔndɔn ka o terege a sen kɔrɔ.

5 Ni o kɛra, fɔ ka taga dunuɲa wuri, ni tere bɛ bɔ, ni karo bɛ bɔ,
i ɲasiran bɛna kɛ mɔgɔw ra tuma bɛɛ.
6 Masacɛ bɛna kɛ i ko sanji min bɛ ben siman wuritɔ kan,
i ko sanji min bɛ dugukolo sɔn ji ra.
7 A ta masaya wagati ra, mɔgɔ terenninw bɛna caya,
hɛra bɛna caya wagati bɛɛ fɔ ka taga dunuɲa wuri.

8 A ta fanga bɛna kɛ dunuɲa bɛɛ kan;
k'a ta kɔgɔji dɔ ra ka taga a bla fɔ kɔgɔji dɔ wɛrɛ ra,
k'a ta Efirati ba ra ka taga a bla fɔ dugukolo dan na.
9 Kongokolon sigibagaw bɛna o kinbiri gban a kɔrɔ,
a juguw bɛna biri a kɔrɔ fɔ ka buguri nɛmu.
10 Tarisisi ta masacɛw, ani kɔgɔji kɔfɛjamanaw masacɛw,
olugu bɛna na o borofɛnw nin a ra;
Saba jamana ta masacɛw, ani Seba mara ta masacɛw bɛna na bonyafɛnw di a ma.
11 Masacɛw bɛɛ bɛna o kinbiri gban a kɔrɔ,
siyaw bɛɛ bɛna baara kɛ a ye.
12 Sabu fagantan minw bɛ kasi k'a wele, a bɛ olugu bɔsi,
ani dɛmɛbaga tɛ ɲanibagatɔ minw na.
13 A bɛna makari dɛsɛbagatɔw ni fagantanw na;
a bɛna fagantanw nin kisi.
14 A bɛna o nin kunmabɔ ka bɔ tɔɲɔrikɛbagaw ni mɔgɔ farimanw boro,
sabu o nin ko ka gbɛlɛn a ma kosɛbɛ.

15 Ala ye si di masacɛ ma!

Mɔgɔw ye na ni sanin ye ka bɔ Seba jamana ra ka na a di a ma!
O ye Ala daari a ye tuma bɛɛ,
ka dugawu kɛ a ye lon o lon.
16 Siman ye ɲa jamana kɔnɔ ka taga se fɔ kuruw san fɛ,
siman tizanw ye to ka fifa i ko Liban yirisunw,
mɔgɔw ye caya duguw kɔnɔ i ko kongobinw.
17 A tɔgɔ ye fɔ tuma bɛɛ;
a tɔgɔ kana tunu fɔ ka taga dunuɲa wuri.
Mɔgɔw bɛɛ ye dugawu kɛ ɲɔgɔn ye ni a tɔgɔ le ye;
o bɛɛ y'a fɔ ko Ala k'a ta ɲa!

18 Masa Ala, Izirayɛli ta Ala, baraka!
Ale kelen le bɛ kabakow kɛ.
19 Baraka ye la a tɔgɔ nɔɔrɔman kan wagati bɛɛ!
A ta nɔɔrɔ ye dunuɲa yɔrɔ bɛɛ fa!
Amina! Amina!

20 Nin ye Yese dencɛ Dawuda ta daaririw laban ye.

Kitabu sabanan

73

(Zaburuw 73–89)

Alaɲasiranbari ta ko tɛ laban

1 Asafu ta Zaburu.

Can lo, Ala ka ɲi Izirayɛli ma;
minw jusukun saninyanin lo, a ka ɲi olugu ma.
2 O bɛɛ n'a ta, a tun tora dɔɔnin, ne sen tun bɛna jɛngɛ ka sira bla,
ne tun bɛ ɲini ka talon ka ben;
3 sabu yɛrɛbonyabagaw ɲangboya tun ka ne mina;
ne tun b'a yera ko mɔgɔjuguw ta kow bɛɛ bɛ ɲana o boro.
4 Ne k'a ye ko sɛgɛ si tɛ o kan fɔ ka taga o sa,
o ka kɛnɛ, o tɔrɔnin lo tuma bɛɛ.
5 Sɛgɛ min bɛ se mɔgɔ tɔw ma, o ɲɔgɔn tɛ se olugu ma;
kojugu tɛ o sɔrɔ i ko adamaden tɔw.
6 O kosɔn o bɛ yɛrɛbonya kɛ masirifɛn ye ka o don o kan na;
jusukungbɛlɛya ye o kannaderege ye.
7 O tɔrɔra fɔ o ɲada bɛ manamana;
miiriyajugu minw bɛ o jusukun na, dan tɛ o ra.
8 O bɛ o yɛrɛ waso, ka mɔgɔw jaabi ni kumajuguw ye;
o bɛ kuma ka o yɛrɛ fisaya tɔw ma, ka mɔgɔw minako juguya.
9 O da bɛ kuma ka se fɔ Ala ma san fɛ,
k'a sɔrɔ o nɛnkun bɛ cɛnri kɛra dugukolo kan.
10 O kosɔn Ala ta mɔgɔw bɛ tugu o kɔ;
mɔgɔw bɛ la o ra, ka o ta kumaw bɛɛ kunu i ko ji,
11 ka to k'a fɔ ko: «Ala bɛ se ka an ta kɛwalew lɔn cogo di?
Lɔnniya juman le bɛ Ala kɔrɔtaninba fɛ?»
12 Mɔgɔjuguw bɛ ten le.
O laganfiyanin lo tuma bɛɛ, dɔ le fana bɛ fara o ta naforo kan.

13 O tuma ne ka ne jusukun saninya gbansan le kɛ!

Ne ka ne boro ko ka bɔ kojugu bɛɛ ra gbansan le!
14 Sabu lon bɛɛ tɔɔrɔ bɛ ne le kan,
sɔgɔma o sɔgɔma, korori bɛ ne kan.
15 Nka ni ne ko ne bɛ kuma i n’a fɔ o mɔgɔw,
o tuma ne bɛna Ala ta mɔgɔw janfa.

16 Ayiwa, ne nana nin ko jate mina minkɛ janko k’a faamu,
nin ko ka ne sɛgɛ.
17 Ne nana taga don Ala ta yɔrɔ saninman kɔnɔ minkɛ,
ne sɔrɔra ka mɔgɔjuguw ta labancogo ko faamu.

18 Ala, can lo, i bɛ o bla sira dɔ kan, o bɛ tɛrɛndɛ sira min kan,
k’a to o ye ben ka halaki.
19 E, a flɛ, cɛnri barara ka ben o kan yɔrɔnin kelen na!
O bɛɛ tununa, balahu ka o halaki ka ban pewu!
20 Mɔgɔ bɛ min ye siko ra, ni i kununa, o bɛ tunu cogo min na,
Matigi, i bɛna o mɔgɔw latunu o cogo le ra.

21 O kosɔn tuma min ne jusu tun cɛnna,
tuma min nin ko tun digira ne ra kosɛbɛ,
22 o wagati ra ne kɔni tun ye naloman le ye, ne tun ma foyi lɔn;
ne tun bɛ i ɲa kɔrɔ i ko bɛganw.

23 O bɛɛ n’a ta, ne bɛ ni i ye tuma bɛɛ,
i ka ne kininboro mina.
24 I bɛ ne ladi ka sira yira ne ra,
o kɔ, i bɛna ne ladon i ta nɔɔrɔ ra.

25 Jɔn wɛrɛ le bɛ ne fɛ sankolo ra ni ele tɛ?
Ni i bɛ ni ne ye, ne tɛ foyi wɛrɛ fɛ tuun dugukolo kan yan.
26 Ne farisogo ni ne jusukun baraka bɛ se ka ban,
nka Ala le bɛ baraka don ne jusukun na,
ale le ye ne ninyɔrɔ ye wagati bɛɛ.

27 A flɛ, minw ka o yɛrɛ mabɔ i ra, olugu bɛna halaki;
minw ma kɛ kankelentigi ye i ta sira kan, i bɛna olugu bɛɛ latunu.
28 Ne kɔni, Ala ta jɛn le ka di ne ye;
ne karifayɔrɔ ye Dunuŋatigi Ala le ye,
janko ne ye a ta kobaw bɛɛ lakari.

74

Ala yɛrɛ le bɛna a juguw halaki
1 Asafu ta karan.

E, Ala mun kosɔn i banna an na pewu?
Mun kosɔn i ta dimi wurira i yɛrɛ ta sagakuru kama i ko tasuma sisiman?
2 I hakiri to i ta jama ra, i ka min ɲanawoloma kabini fɔlɔfɔlɔ k’a kɛ i ta ye;
i ka i yɛrɛ ta mɔgɔ minw kunmabɔ, i hakiri to olugu ra,
Siyɔn kuru min tun ye i sigiyɔrɔ ye, i hakiri to o ra.

3 Taga a yɔrɔ cɛnninw flɛ;
an jugu ka fɛn bɛɛ cɛn i ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.

4 I kɛrɛbagaw ka pɛrɛnkanba bɔ i ta yɔrɔ saninman kɔnɔ,
o ka o yɛrɛ ta darapow turu ka o kɛ i ta yɔrɔ tagamasiyɛn ye.
5 O bɛ i ko mɔgɔ minw ka jende ta
ka taga yiriw kama yiritu ra.
6 O ka tagamasiyɛnfɛnw bɛɛ cici
ni jendew ni nɛgɛkurunw ye.
7 O ka tasuma don i ta yɔrɔ saninman na;
i ta mɔgɔw tun bɛ i tɔgɔ wele bon min kɔnɔ, o ka o ben dugu ma k'a lanɔgɔ.
8 O tun b'a fɔra o yɛrɛ kɔnɔ ko: «An bɛna o bɛɛ halaki ka ban pewu!»
O ka Ala ta mɔgɔw ta jamalajɛnyɔrɔw bɛɛ jɛni jamana kɔnɔ.
9 An ɲa tɛ an ta tagamasiyɛnw si ra tuun,
Ala ta cira tɛ yi tuun,
mɔgɔ si fana tɛ an cɛ ra min bɛ se ka nin kow laban lɔn.
10 E, Ala, an tɔɔrɔbagaw bɛ mafiyɛnyari min lara an kan, o bɛna ban tuma juman sa?
Yala i juguw bɛna to ka i tɔgɔ cɛn tuma bɛɛ tan wa?
11 Ala, mun kosɔn i ka i boro barakaman dogo?
I boro bɔ, i ye o halaki ka ban pewu!

12 Ala le ye ne ta masacɛ ye kabini fɔlɔfɔlɔ;
ale le bɛ mɔgɔw kisi dugukolo kan.
13 Ele Ala le ka kɔgɔji cɛtigɛ fla ye i ta sebagaya baraka ra;
i ka danfɛn barakamanw kunw ci ji ra.
14 Ele le ka jirasa belebele kunw ci,
k'a sogo di kongokolon danfɛnw ma, ko o y'a domu.
15 Ele le ka bununw ni kɔw dayɛlɛ an ye;
kɔ minw ji tun bɛ woyo tuma bɛɛ, i ka olugu jiw ja.
16 Tere ye ele ta ye, su fana ye i ta ye;
ele le ka karo ni tere dan.
17 Ele le ka dugukolo danw bɛɛ sigi,
ele le ka samiya ni teremana wagatiw latigɛ.

18 Ala, i hakiri to a ra ko i juguw bɛ ele Matigi Ala le mafiyɛnyara,
ko siya hakirintan dɔ bɛ i tɔgɔ cɛnna.
19 I kana i ta tugani nin to kongowaraw boro,
i kana ɲina i ta mɔgɔ ɲanibagatɔw nin kɔ pewu.
20 I ka jɛnŋɔgɔnya min don ni o ye, i hakiri to o ra,
sabu jamana yɔrɔ dogoninw bɛɛ kɛra kojugukɛbagaw dogoyɔrɔw le ye.
21 I kana a to sɛgɛbagatɔw maroyanin ye sekɔ ka taga!
A to ɲanibagatɔw ni fagantanw ye i tɔgɔ tando.
22 E, Ala, i wuri ka i juguw kɛrɛ ka i yɛrɛ mɔnɛbɔ!
Hakirintanw bɛ mafiyɛnyari min lara i kan lon bɛɛ, i hakiri to o ra.
23 I kana ɲina i juguw ta kumaw kɔ;
i kɛrɛbagaw bɛ mankanba minw cira tuma bɛɛ, i kana ɲina o kɔ.

75

Ala le ye kititigɛbaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o
tɔgɔ ye ko «I kana a cɛn!» Asafu ta Zaburu. Dɔnkiri.

2 Ala, an bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn;
an bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn.
An bɛ i tɔgɔ bonya lakari;
mɔgɔw bɛ i ta kabakobaw lakari.

3 Ne Ala ka wagati min latigɛ, ni o sera,
ne yɛrɛ le bɛna kiti tigɛ can kan.
4 Ni dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ ni a sigibagaw bɛɛ ye,
ne le b'a mina k'a lɔ yɔrɔ kelen na.*

5 Ne b'a fɔ yɛrɛbonyabagaw ye ko: «Aw kana aw yɛrɛ bonya!»
Ne b'a fɔ mɔgɔjuguw ye ko: «Aw kana aw yɛrɛ kɔrɔta!
6 Aw kana aw kun kɔrɔta san fɛ tan,
aw kana aw kun gbɛlɛya ka dabayakumaw fɔ.»
7 Sabu bonya tɛ bɔ terebɔyanfan na,
a tɛ bɔ terebenyanfan na,
a fana tɛ bɔ kongokolon fan le fɛ.
8 Ala le bɛ ko bɛɛ latigɛ;
a bɛ dɔ majigi, ka dɔ kɔrɔta.
9 Sabu minan dɔ le bɛ Matigi Ala boro;
minnifɛn fariman dɔ labɛnninkoɲuman bɛ o minan kɔnɔ, fɔ a bɛ kanga.
A bɛna o dɔ kɛ mɔgɔw kun.
Dunuɲa mɔgɔjuguw bɛna a kami;
o bɛna a min fɔ ka taga se a buruburu ma.

10 Ne kɔni, ne bɛna nin lakari wagati bɛɛ;
ne bɛna dɔnkiri la ka Yakuba ta Ala tando.
11 A bɛna mɔgɔjuguw gbanw bɛɛ karikari;
mɔgɔɲumanw kun le bɛna kɔrɔta.

76

Ala le ye sesɔrɔbaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Asafu ta
Zaburu. Alabatodɔnkiri.

2 Ala tɔgɔ lɔnnin lo Zuda mara ra kosɛbɛ;
a tɔgɔ ka bon Izirayɛli mara ra.
3 A ta so bɛ Salɛmu,
Siyɔn ye a sigiyɔrɔ ye.
4 A k'a juguw ta biɲɛ tasumamanw karikari o yɔrɔ le ra,
ani o ta nɛgɛbɛnnanw ni o ta kɛrɛkɛmuruw ni o ta kɛrɛkɛminanw bɛɛ.*

* **75:4 75.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **76:4 76.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

5 Ala, i ta nɔɔrɔ ni i ta bonya tɛmɛna kurubaw ta kan,
kuru minw danna kabini fɔlɔfɔlɔ.
6 Ala ka kɛrɛkɛcɛ jusufariw borofɛnw bɛɛ mina o ra;
o lara sunɔgɔ ra, o tɛna kunu tuun.
Kɛrɛkɛcɛfariw si ma se ka o boro kɔrɔta ka ko kɛ tuun.
7 Yakuba ta Ala, i sɔngɔra o ra minkɛ,
soboribaga o, so yɛrɛ o, o bɛɛ benna ka kirin.

8 Ele Ala ye siranyafɛnba le ye!
Ni i ta dimi wurira, jɔn le bɛ se ka lɔ i ɲa?
9 I tora sankolo ra ka kiti tigɛ;
dunuŋamɔgɔw siranna, o bɛɛ jera;
10 sabu Ala ka kiti tigɛ,
ka dunuŋa ɲanibagatɔw bɛɛ kisi.†

11 Ala, hali adamaden diminin bɛ ele bonya jagboya ra;
i bɛ adamaden ta dimi kɛ masirifɛn le ye ka o don i yɛrɛ ra.

12 Aw ye dajuru ta Matigi Ala, aw ta Ala fɛ, k'a dafa;
siya minw bɛɛ yɔrɔ ka surun,
olugu bɛɛ ye na o borofɛnw di jatigɛbaga Ala ma.
13 Ale le bɛ kuntigiw ta yɛrɛbonya bɔ o ra,
a bɛ siranyaba bla dugukolo masacɛw ra.

77

Ala bɛ mɔgɔ tɔɔrɔninw jusu saaro

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi, Yedutun. Asafu ta Zaburu.

2 Ne bɛ ne kan bɔ Ala ma, ka kule;
ne bɛ ne kan bɔ Ala ma, janko a ye ne lamɛn.
3 Wagati min ne tun degura, ne ka Matigi Ala ta jɛŋŋɔgɔnya ɲini.
Su fɛ ne ka ne boro kɔrɔta ka mɛɛn, hali ne ma sɛgɛ;
ne ma sɔn mɔgɔ si ye ne jusu saaro.
4 Ni ne hakiri jigira Ala ra, ne bɛ to ka ŋuna;
ni ne miirira a ma, ne jusu bɛ kasi.*
5 Ala, i ka ne bari sunɔgɔ bɛɛ ra,
ne hakiri ɲagamina, hali ne tɛ se ka kuma tuun.
6 Ne bɛ to ka miiri lon tɛmɛninw ta kow ra,
ani sanjan tɛmɛninw ta kow.
7 Ne tun bɛ to ka dɔnkiri minw la su fɛ, ne hakiri bɛ jigi o ra,
ne bɛ o kow miiri ne jusu ra,
ne bɛ ne yɛrɛ ɲininka ko:
8 «Yala Matigi banna ne ra pewu le wa?
Yala a tɛna sɔn ne ra tuun fiyewu le wa?
9 Yala a ta ɲumanya banna le wa?
Yala kuma si t'a fɛ k'a fɔ an ye tuun le wa?
10 Yala Ala ɲinana a ta makari kɔ le wa?
Yala a dimina ko a tɛ hina tuun le wa?»†

---

† **76:10 76.10** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **77:4 77.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **77:10 77.10** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

11 Ne ko: «Ne ta tɔɔrɔ sababu ye
ko Ala kɔrɔtaninba boro barakaman tɛ a cogokɔrɔ ra tuun.»

12 Ayiwa, ne bɛna ne hakiri to Matigi Ala ta kobaw ra;
ne bɛna ne hakiri jigi i ta kabakobaw ra, i ka minw kɛ fɔlɔfɔlɔ.
13 Ne bɛna i ta kokɛninw bɛɛ jate mina,
ne bɛna miiri i ta kobaw ra.

14 Ala, i ta siraw saninyanin lo;
ala juman wɛrɛ le ka bon i ko ele Ala?
15 Ele Ala le bɛ kabakow kɛ.
I ka i ta sebagaya yira siyaw ra.
16 I ta sebagaya baraka ra, i ka i ta mɔgɔw kunmabɔ,
minw ye Yakuba ni Yusufu ta mɔgɔw ye.‡

17 E, Ala, kɔgɔji ka i ye!
Kɔgɔji ka i ye minkɛ, a lamagara,
jidunbaw yuguyugura.
18 Sanji caman jigira ka bɔ sankabaw ra;
san finna ka sankurukan bɔ,
i ka i ta biɲɛw bon ka taga fan bɛɛ ra.
19 I ta sanpɛrɛnkan bɔra sanfɔɲɔba cɛ ma,
sanmanamanaw ka dunuɲa yɔrɔ bɛɛ kɛ yeelen ye;
dugukolo lamagara, ka yɛrɛyɛrɛ.
20 I ka i ta sira bɔ kɔgɔji cɛ ma,
i ka i tɛmɛyɔrɔ bɔ jiba cɛ ma;
nka i sennɔ ma ye.
21 I blara i ta mɔgɔw ɲa ka taga ni o ye i ko sagakuru;
i ka Musa ni Haruna le bla o ɲa.

78

Ala ta mɔgɔw kɛra koɲumanlɔnbariw ye
1 Asafu ta karan.

Ne ta mɔgɔw, aw ye aw toro malɔ ne ta karan na,
aw ye aw toro sigi ka ne darakuma lamɛn.
2 Ne bɛna ne da yɛlɛ ka talenw le fɔ,
ne bɛna gundokɔrɔ dɔw le lakari aw ye.

3 An ka min mɛn, ani an ka min lɔn,
an bɛmaw ka min lakari an ye,
4 anw tɛna o dogo o denw na,
an bɛna o fɔ duruja nataw ye;
an bɛna Matigi Ala ta bonya ni a ta sebagaya ko fɔ o ye,
ani a ka kabako minw kɛ.

5 Ala tun ka ci dɔw fɔ Yakuba ta mɔgɔw ye,
a tun ka sariya di Izirayɛlimɔgɔw ma;
a k'a fɔ an bɛmaw ye
ko o ye o denw karan o ra,

‡ **77:16 77.16** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

6 janko duruja nataw,
den minw bɛna woro kɔ fɛ,
olugu fana ye o lɔn,
ka a lakari o yɛrɛ ta denw ye.
7 Ni o kɛra, o bɛna o boromala Ala ma,
o tɛna ɲina Ala ta kokɛninw kɔ;
o bɛna a ta kumaw lamɛn k'a sira tagama.
8 O tɛna kɛ o bɛmaw bɔɲɔgɔnko ye,
ka kɛ mɔgɔ kanminabariw, ani mɔgɔ murutininw ye,
minw jusukun tun ma teren Ala ye,
ani minw ta miiriyaw tun ma to Ala kan.

9 Efirayimu ta mɔgɔw borira ka kalan to o boro;
o borira kɛrɛkɛlon na.
10 O ma Ala ta jɛnɲɔgɔnya sira tagama,
o banna ka a ta sariya sira tagama.
11 O ɲinana Ala ta kobaw kɔ;
a tun ka kabakoba minw kɛ o ɲana, o ɲinana o kɔ.
12 A tun ka kabakow kɛ o bɛmaw ɲa na,
Misiran jamana ra, Sohan mara ra.
13 A tun ka kɔgɔji cɛtigɛ fla ye ka o latɛmɛ a cɛ ma,
ka ji mina k'a lɔ i ko kogo.
14 Tere fɛ a tun bɛ sankaba jamijan dɔ bla o ɲa, ka sira yira o ra,
su bɛɛ a tun bɛ tasumamana dɔ bla o ɲa fana.
15 A ka fara dɔw dayɛlɛ kongokolon kɔnɔ,
ka ji camanba di o ma, o k'a min.
16 A ka ji seri ka bɔ fara ra,
k'a woyo i ko baji.

17 Nka o belen ka dɔ fara o ta jurumunw kan ka Ala hakɛ ta;
o murutira Ala kɔrɔtaninba ma kongokolon kɔnɔ.
18 O k'a lawuri a kama ko o bɛ Ala kɔrɔbɔ;
o ka domuni daari a fɛ nege dɔrɔn kosɔn.
19 O ka kumajuguw fɔ Ala ma, ko:
«Yala can ra, Ala bɛ se ka domuni di an ma kongokolon kɔnɔ yan wa?
20 A kɔni ka fara gbasi, ji serira ka bɔ,
fɔ ka woyo caman.
Nka yala can ra, a bɛ se ka domuni fana di,
walama ka sogo di a ta mɔgɔw ma wa?»

21 Ayiwa, Matigi Ala ka o mɛn, a jusu bɔra o kɔrɔ;
a ka tasuma mana Yakuba ta mɔgɔw kama,
a ta dimi wurira Izirayɛli kama;
22 sabu o tun ma la Ala ra,
o tun ma o jigi la a kan, ko a bɛ se ka olugu kisi.
23 O bɛɛ n'a ta, a kumana sankabaw fɛ san fɛ,
a ka sankolo dayɛlɛ.
24 A ka mane* lajigi i ko sanji, k'a di o ma o k'a domu;
a ka sankolo ta domuni di o ma.
25 O bɛɛ ka Ala ta danfɛn barakamanw ta domuni le kɛ;
a ka domuni caman di o ma, o ka o domu fɔ ka fa.

26 O kɔ, a ka terebɔyanfan fɔŋɔ fiyɛ san fɛ,
ka woroduguyanfan fɔŋɔ lana a ta sebagaya baraka ra.
27 A ka sogo lajigi o kan caman i ko buguri,
a ka kɔnɔw lajigi caman i ko kɔgɔjida kɛnkɛn,
28 ka na o bɔn o sigiyɔrɔw ra,
ka o ta sow lamini.
29 O k'a domu ka fa kosɛbɛ;
fɛn min nege tun bɛ o ra, a ka o di o ma.
30 Nka hali bi, o belen tun ma wasa;
ka domuni to o da kɔnɔ,
31 Ala ta dimi wurira o kama.
A ka o bɛɛ ra cɛ barakamanw faga,
a ka Izirayɛli kanbelenw ben dugu ma.

32 Nka o bɛɛ n'a ta, o ka jurumun kɛ tuun,
o ma la a ta kabakow ra.
33 O kosɔn a ka o ta dunuŋalatigɛ kɛ gbansan ye,
ka o si laban jatigɛ ra.

34 Nka ni Ala tun ka dɔw halaki, o wagati le ra, tɔw tun bɛ a ta jɛnŋɔgɔnya ɲini,
o tun bɛ nimisa ka Ala ta jɛnŋɔgɔnya ɲini.
35 O tuma ra o hakiri tun bɛ jigi a ra ko Ala le ye olugu ta barakatigi Ala ye,
ko Ala kɔrɔtaninba le ye o kunmabɔbaga ye.
36 Nka o tun bɛ o bɛɛ kɛ ka Ala janfa ni o da ye le,
o tun bɛ faninyaw le fɔ Ala ye ni o nɛnkunw ye.
37 O jusukun tun ma teren Ala ye,
o tun tɛ to Ala ta jɛnŋɔgɔnya kan.
38 K'a sɔrɔ Ala bɛ hina,
o kosɔn a tun bɛ o ta terenbariyakow yafa o ma,
a tun tɛ o halaki.
Wagati caman, a k'a ta dimi mala,
a ma sɔn k'a ta jusugban bɛɛ ben o kan.
39 A b'a hakiri to o ra, ko adamadenw lo,
ko o bɛ i ko fɔŋɔ min bɛ tɛmɛ, ni a tɛ sekɔ tuun.

40 O murutira a kama tuma caman kongokolon kɔnɔ;
o k'a jusu kasi kongo kɔnɔ tuma caman.
41 Tuma bɛɛ o tun bɛ Ala dakɔrɔbɔ,
tuma bɛɛ o tun bɛ Izirayɛli ta Ala saninman le dɔgɔya.
42 O hakiri ma to Ala ta sebagaya ra;
lon min na a tun ka o bɔsi ka bɔ o juguw boro,
43 ani a k'a ta tagamasiyɛn kabakomanw yira Misiran jamana ra cogo min na,
ani a ka kabako minw kɛ Sohan mara ra, o hakiri ma to o ra.
44 A ka Misirankaw ta bajiw yɛlɛma ka o kɛ jori ye,
o ma se k'a ji min tuun.
45 A ka limɔgɔjuguw caman lana o kama, ka na o kin,
ka tɔrisenjanw lana o kama ka na o tɔɔrɔ.
46 A ka o ta simanw labla tɔnwulenninw ye,

ka o ta sɛnɛ sɛgɛ tɔnɔ di ɲɔdomutɔnw ma.
47 A k’a to sanbɛrɛ ka o ta rɛzɛnforow cɛn,
k’a to nɛnɛ ka o ta torosunw faga.
48 A k’a to sanbɛrɛ ka o ta bɛganw halaki,
sanpɛrɛn ka o ta misiw ni o ta sagaw ni o ta baw halaki.
49 A k’a ta dimiba ben o kan,
ani a ta jusugban ni a ta fariya, fɔ ka o degu;
a ka cɛnrikɛmɛlɛkɛ camanba ci o kama.
50 Foyi ma a ta dimi bari tuun;
a ma sɔn ka o bɔsi saya ma,
nka a ka banajuguw ben o kan.
51 A ka Misirankaw den fɔlɔw bɛɛ faga,
Kamu ta durujaw ta den fɔlɔw, minw ye o ta baraka nɔ fɔlɔ ye.

52 O kɔ, a k’a ta mɔgɔw labɔ i ko sagakuru;
a ka o gbɛngbɛn kongokolon kɔnɔ i ko sagagbɛnbaga.
53 A blara o ɲa, k’a janto o ra, foyi ma o lasiran;
kɔgɔji ka o juguw le datugu.
54 A tagara ni o ye fɔ a ta jamana saninman donda ra,
ka taga se fɔ kuru kan, a yɛrɛ boro barakaman ka kuru min mina.
55 A ka siya dɔw gbɛn ka bɔ o ɲa,
ka o siyaw ta jamana tarantaran k’a di Izirayɛlimɔgɔw ma k’a kɛ o ta ye;
a ka Izirayɛli ta mɔgɔw sigi o siyaw ta sow kɔnɔ.

56 Nka o bɛɛ n’a ta, o ka Ala kɔrɔtaninba kɔrɔbɔ,
o murutira a ma, o ma a ta ciw kɛ.
57 O ka o yɛrɛ mabɔ Ala ra ka kɛ janfamɔgɔw ye i ko o bɛmaw;
kalan min man ɲi o biɲɛ bɛ jɛngɛ ka sira bla cogo min na, o kɛra ten le.
58 O ka o ta sɔnnikɛyɔrɔw caya kongoriw kan k’a kɛ fɔ Ala dimina o kɔrɔ;
o ka Ala ni batofɛn wɛrɛw jɛn ka o bato, k’a jusu bɔ.

59 Ayiwa, Ala k’a ye ten minkɛ, a jusu bɔra kosɛbɛ,
a banna Izirayɛli ra pewu!
60 A sigiyɔrɔ min tun bɛ Silo, a banna o yɔrɔ ra,
o yɔrɔ min tun ye a sigiyɔrɔ ye adamadenw cɛ ra.
61 A ta jɛnŋɔgɔnya kɛsu* min ye a ta baraka tagamasiyɛn ye, a k’a to o ka o ta;
a k’a ta nɔɔrɔ labla a juguw boro.
62 A k’a to o k’a ta mɔgɔw faga ni kɛrɛkɛmuru ye;
sabu a jusu gbanna a yɛrɛ ta mɔgɔw kɔrɔ.
63 Tasuma ka o ta kanbelenw jɛni;
dɔnkiri ma se ka la o ta sungurudenw ye*.
64 O ka o ta sarakalasebagaw faga ni kɛrɛkɛmuru ye,
hali o ta firiyamusow ma se ka o su kasi.

65 Nka o bɛɛ kɔ, Matigi wurira i ko mɔgɔ min kununa sunɔgɔ ra,
i ko duvɛn ka kɛrɛkɛcɛ min mina k’a fariya!

* **78:63 78.63** O dɔnkiriw tun bɛna kɛ o ta kɔŋɔdɔnkiriw ye.

66 A k’a juguw gbɛn ka o lasegi ni o kɔ ye,
a ka o lebu, dan tɛ lebu min na.
67 Nka a banna Yusufu ta somɔgɔw ra;
a ma ɲabɔ Efirayimu† ta mɔgɔw fɛ tuun.
68 A ka Zuda ta mɔgɔw le ɲanawoloma;
Siyɔn kuru‡ ko le diyara a ye.
69 A k’a ta yɔrɔ saninman lɔ k’a kɔrɔta san fɛ,
k’a ju sigi i ko dugukolo; a tɛ bɔ a nɔ ra tuun fiyewu.

70 A ka Dawuda le mina ka bɔ a ta sagabonw kɔrɔ,
k’a ɲanawoloma k’a kɛ a ta baaraden ye.
71 A k’a mina ka bɔ saga denbatigiw kɔrɔ,
janko a ye na a janto ale ta mɔgɔw ra, minw ye Yakuba ta mɔgɔw ye,
k’a janto Izirayɛlimɔgɔw ra, minw ye ale yɛrɛ ta mɔgɔw ye.
72 Dawuda k’a janto o ra ni jusukun gbɛnin ye,
a ka o kɔrɔsi ni hakiri ye.

79

Ala bɛna Zeruzalɛmu kisi
1 Asafu ta Zaburu.

E, Ala, siya wɛrɛw nana don i ta jamana ra,
o ka i ta batoso saninman lanɔgɔ;
o ka Zeruzalɛmu dugu ci k’a kɛ tomo le ye.
2 O ka i ta baaradenw faga,
ka o suw di kɔnɔw ma, ka o kɛ o ta baro ye.
O ka i ɲasiranbagaw sogo di waraw ma,
3 ka o jori woyo i ko ji,
ka Zeruzalɛmu lamini;
hali mɔgɔ ma sɔrɔ ka o su don.
4 An kɛra dɔgɔyarifɛn le ye an sigiɲɔgɔnw fɛ;
siya minw ka an lamini, olugu bɛ an lɔgɔbɔ, ka yɛrɛko an ma.
5 E, Matigi Ala, i ta dimi bɛna mala tuma juman le sa?
An ka ala wɛrɛ minw bato, o dimi min bɛ i ra, o tasuma bɛna faga tuma juman le sa?
6 I ta jusugban ben siya wɛrɛw kan, minw tɛ i lɔn o ta Ala ye,
ani jamana wɛrɛw kan, jamana minw tɛ i tɔgɔ bato;
7 sabu o ka Yakuba ta mɔgɔw domu,
o ka o sigiyɔrɔ cɛn k’a kɛ yɔrɔ lakolon ye.

8 I kana i hakiri to an ta terenbariyako tɛmɛninw na tuun;
a to i ta hina ye na joona ka na jigi an kan,
sabu an baraka dɛsɛra kosɛbɛ.
9 An dɛmɛ, an ta kisiri tigi Ala,
i tɔgɔ bonya baraka ra;
an bɔsi, ka an ta jurumunw kafari
i tɔgɔ kosɔn.
10 Mun na i b’a to siya tɔw b’a fɔ an ma ko:
«O ta Ala bɛ min le?»

† **78:67 78.67** Efirayimu tun ye Yusufu dencɛ dɔ ye. ‡ **78:68 78.68** Siyɔn kuru ye Zeruzalɛmu ye, Zuda mara ra.

O ka i ta baaraden minw faga ka o jori woyo, olugu dimibɔ,
k’a to an yɛrɛ ɲa y’a ye, siyaw fana y’a lɔn.

11 I toro malɔ ka kasodenw ŋunakan lamɛn;
minw blara fagari kama, olugu bɔsi i ta sebagayaba baraka ra.
12 Matigi, an sigiɲɔgɔnw ka i mafiyɛnya ni mafiyɛnyari minw ye,
o ɲɔgɔn bɔɲɔgɔnko wolonfla kɔsegi o ma,
13 Ni o kɛra, an minw ye i ta mɔgɔw ye, i ta sagakuru,
anw bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn tuma bɛɛ;
an bɛna i ta bonya lakari wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

80

Ala le ye Izirayɛli marabaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Jɛnɲɔgɔnya yirifiyeren». Asafu ta Zaburu.

2 E, Izirayɛli kɔrɔsibaga, i toro malɔ!
Ele min bɛ i janto Yusufu ta mɔgɔw ra i ko i ta sagakuru, i toro malɔ!
Ele min siginin bɛ masaya ra serubɛn mɛlɛkɛw* cɛ ra, i ta nɔɔrɔ manamana
3 Efirayimu ni Boniyaminu ni Manase ta mɔgɔw ɲa kɔrɔ.
I ta baraka yira, i ye na ka na an kisi.
4 E, Ala, an lasekɔ ka na i fɛ tuun!
Sabari ka an flɛ ni ɲumanya ye, janko an ye kisi.

5 E, Matigi Ala, Fangatigi, i jusu bɛna suma tuma juman,
ka sɔn ka i ta mɔgɔw ta daariri lamɛn sa?
6 I ka o ta domuni kɛ o yɛrɛ ɲaji le ye;
i ka ɲaji fa minan kɔnɔ fɔ siɲaga saba ka o kɛ o minji ye.
7 An sigiɲɔgɔnw bɛ ɲɔgɔn kɛrɛ an ta jamana le nɔ fɛ,
fɔ an juguw bɛ an lɔgɔbɔ.
8 E, Fangatigi, an lasekɔ ka na i fɛ tuun!
Sabari ka an flɛ ni ɲumanya ye, janko an ye kisi!

9 Ala, i tun ka rɛzɛnsun dɔ bɔn Misiran jamana ra ka na ni a ye;
i ka siya tɔw gbɛn, ka o rɛzɛnsun turu olugu ta jamana ra.
10 I k’a jukɔrɔyɔrɔ labɛn ka ɲa;
a ka lilinw don dugukolo ra fɔ ka jamana bɛɛ fa.
11 A suma tun ka kuruw bɛɛ datugu;
a yiriborow tun kɛra i ko sɛdiriyiribaw yiriborow.
12 A yiriborow janyara ka se fɔ kɔgɔji ma,
ka woyo ka se fɔ Efirati ba ma.

13 Ayiwa, mun na i nana a laminikogow ben,
k’a to tɛmɛbagaw bɛɛ ye kɛ a denw tigɛtigɛ ye?
14 Kongolɛw bɛ don a ra k’a cɛn;
kongosogow k’a kɛ o ta domuni ye.

15 E, Fangatigi, sabari, i ye kɔsegi ka na an fɛ;
ka i to sankolo ra ka i ɲa majigi ka an flɛ,

ka i hakiri to nin rɛzɛnsun na,
16 i boro barakaman ka yiri min turu,
i yɛrɛ ka baraka don o den min na k'a kɛ i yɛrɛ ta ye.
17 Tasuma ka i ta rɛzɛnsun jɛni, mɔgɔw k'a tigɛtigɛ!
I dimina ka i ta mɔgɔw jaraki, ka o bɛɛ halaki.

18 I janto i ta mɔgɔ ɲanawolomanin na,
i yɛrɛ ka baraka don mɔgɔ min na, k'a kɛ i ta ye.
19 Ni o kɛra, an tɛna an yɛrɛ mabɔ i ra tuun fiyewu!
Barakakura don an na, janko an ye i tɔgɔ wele ka i bato.
20 E, Matigi Ala, Fangatigi, an lasekɔ ka na i fɛ tuun!
Sabari ka an flɛ ni ɲumanya ye, janko an ye kisi.

81

Mɔgɔw ka kan ka Ala lamɛn

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni Gatikaw ta gɔni ye.
Asafu ta Zaburu.

2 Aw ye dɔnkiri la Ala ye ka ɲagari, sabu ale le ye an ta baraka sɔrɔyɔrɔ ye.
Aw ye aw kan kɔrɔta ka pɛrɛn ka Yakuba ta Ala tando!
3 Aw ye Alatandodɔnkiriw damina, aw ye longan fɔ!
Aw ye kora kandimanw fana fɔ, ani gɔniw!
4 Aw ye buru fiyɛ karokura ɲanagbɛ* ra,
ni karo sera a cɛmancɛ ra, aw y'a fiyɛ tuun, an ta ɲanagbɛlon na;
5 sabu nin ye Ala ta cifɔnin le ye k'a di Izirayɛli ma,
nin ye Yakuba ta Ala ta kolatigɛnin le ye.
6 Ala tun ka o ciw le fɔ Yusufu ta mɔgɔw ye,
wagati min a tun tagara Misiran jamana kama.

Ne ka kan dɔ mɛn ne ma min lɔn:
7 «Ne ka doni ta ka bɔ o kamankunw kan,
o borow ka segi gbirimanw bla.
8 Aw tun degura wagati min na, aw ka ne wele, ne ka aw bɔsi,
ne dogonin tora sanpɛrɛn cɛ ma ka aw jaabi;
ne ka aw kɔrɔbɔ Meriba ta ji yɔrɔ ra.†
9 Ne ta mɔgɔw, aw ye ne lamɛn, ne bɛna aw lasɔmi.
E, Izirayɛli, ni a kɛra ko ele tun bɛ sɔn ka ne lamɛn sa!
10 Aw kana a to ala wɛrɛ ye sɔrɔ aw cɛ ra,
aw kana aw kinbiri gban siya wɛrɛ ta ala kɔrɔ ka a bato.
11 Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala,
min ka aw labɔ Misiran jamana ra;
aw ye aw da yɛlɛ kosɛbɛ, ne bɛna a fa.

12 «Nka ne ta mɔgɔw ma ne kan lamɛn,
Izirayɛli banna ne ra.
13 O kosɔn ne ka o to ni o yɛrɛ jusukun ta miiriw ye,

* **81:4 81.4** Karokura ɲanagbɛ tun ye Yahudiyaw ta ɲanagbɛ dɔ ye (Jateri 28.11-15; Amɔsi 8.5). Ni karo tun sera a cɛmancɛ ra, o tun bɛ ɲanagbɛ dɔ wɛrɛ kɛ (Sarakalasebagaw 23.33-43; Jateri 29.12-39). † **81:8 81.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

k’a to o ka o yɛrɛ sagonansiraw ta.

14 «E, ni ne ta mɔgɔw tun bɛ sɔn ka ne lamɛn,
ni Izirayɛli tun bɛ sɔn ka tagama ne ta sira kan!
15 Ne tun bɛna o juguw majigi o ye yɔrɔnin kelen na,
ne tun bɛna wuri o kɛrɛbagaw kama.
16 Minw bɛ Matigi Ala kɔninya olugu tun bɛna o kinbiri gban o kɔrɔ;
Izirayɛli tun bɛna kɛ hɛra le ra wagati bɛɛ.
17 Ala tun bɛna o baro ni alikama* bɛɛ ra ɲumanman le ye,
ka kongokɔnɔli bɔ fara ra k’a di o ma o y’a domu fɔ ka o wasa.»

82

Ala bɛ kiti tigɛ can kan
1 Asafu ta Zaburu.

Ala bɛ a ta kititigɛjama cɛ ra,
a bɛ kiti tigɛ ala tɔw cɛ ra.
2 «Aw bɛ kiti minw tigɛ terenbariya kan,
ka jo di mɔgɔjuguw ma, aw bɛna o ko dabla tuma juman?*
3 Aw ye dɛsɛbagatɔw, ani feritaw ta jo di o ma,
aw ye ɲanibagatɔw, ani fagantanw ta kiti tigɛ ni terenninya ye.
4 Aw ye dɛsɛbagatɔw ni fagantanw kisi,
aw ye o bɔsi ka bɔ mɔgɔjuguw boro.

5 «O tɛ foyi lɔn, o tɛ foyi faamu,
o bɛ tagama dibi le ra;
sabu dunuɲa kɔnɔ, terenninya jusiginanw bɛɛ jɛngɛra ka bɔ o nɔ ra.
6 Ne tun k’a fɔ aw ma ko aw ye alaw ye,
ko aw bɛɛ ye Ala kɔrɔtaninba dencɛw le ye.
7 Nka aw fana bɛna sa i ko adamadenw,
aw bɛna ben i ko dunuɲa kuntigi tɔw.»

8 E, Ala, i wuri ka dunuɲa ta kiti tigɛ,
sabu siyaw bɛɛ ye ele ta le ye!

83

Izirayɛlimɔgɔw ka Ala daari o juguw kama
1 Dɔnkiri. Asafu ta Zaburu.

2 E, Ala, i kana je,
i kana to ni i ma foyi kɛ,
i kana to ɲasuma ra, Ala!
3 Sabu a flɛ, i juguw bɛ mankan cira,
i kɔninyabagaw bɛ o yɛrɛ kɔrɔtara.
4 O bɛ dabarijuguw sirira i ta mɔgɔw kama,
ka janfa siri i ta mɔgɔw kama, minw ko ka gbɛlɛn i ma.
5 O b’a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «Aw ye na, an ye o ta siya tunu pewu,
janko mɔgɔ si hakiri kana to Izirayɛli tɔgɔ ra tuun.»
6 O bɛɛ le bɛnna ni miiriya kelen ye ka janfa siri;

* **82:2 82.2** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

o ka jɛnɲɔgɔnya don ni ɲɔgɔn ye ele kama.
7 Edɔmu ta mɔgɔw, ani Sumayila ta mɔgɔw,
Mohabukaw, ani Hagarikaw,
8 Gebali, ani Amɔn, ani Amalɛki ta mɔgɔw,
ani Filisikaw, ani Tiri dugumɔgɔw.
9 Asirikaw fana farara o kan;
olugu fana bɛ Lutu ta mɔgɔw dɛmɛna.*
10 Ala, o kɛ i n'a fɔ i ka Madiyankaw kɛ cogo min na,
i n'a fɔ i ka Sisera, ani Yabɛn kɛ cogo min na Kisɔn kɔda ra.
11 I tun ka olugu halaki Ɛni Dɔri,
ka o suw kɛ nɔgɔ ye dugukolo kan.
12 O ta kuntigiw kɛ i n'a fɔ i ka Orɛbu ni Zɛbu kɛ cogo min na,
ka o ta ɲamɔgɔw kɛ i ko Zeba ni Salimuna.
13 Olugu minw tun k'a fɔ ko: «An ye Ala ta yɔrɔ ta
k'a kɛ an yɛrɛ ta ye!»

14 E, ne ta Ala, o kɛ i ko folonkonto ta gbangban,
o ye kɛ i ko fɔɲɔ bɛ binjalan min ta.
15 Tasuma bɛ tu jɛni cogo min na,
tasumamana bɛ kuruw jɛni cogo min na,
16 i ta sanfɔɲɔ kɛ ka o gbɛn ten;
o jatigɛ ni i ta sanfɔɲɔba ye.

17 Maroyaba bla o ra, Matigi Ala,
janko o ye i ta jɛnɲɔgɔnya ɲini.
18 Maroya ni jatigɛ ye o mina wagati bɛɛ,
o kun suurunin ye halaki.
19 O y'a lɔn ko ele le tɔgɔ ye ko Matigi Ala,
ko ele kelenpe le ye Ala kɔrɔtaninba ye dunuɲa bɛɛ kunna.

84

Ala ta yɔrɔ saninman ko ka di a ta mɔgɔw ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni Gatikaw ta gɔni ye.
Kore dencɛw ta Zaburu.

2 E, Fangatigi Ala,
i ta so ko ka di ne ye dɛ!
3 Matigi Ala ta batoso lukɛnɛw ɲanafin ka ne sɔrɔ fɔ ka ne baraka ban;
ne jusukun ni ne farikolo bɛɛ bɛ ɲagarikanba bɔ Ala ɲanaman kosɔn.
4 Hali cɔrɔninw bɛ so sɔrɔ,
hali naganaganinw bɛ o ta ɲaga layɔrɔ sɔrɔ,
o bɛ se ka o denw bla yɔrɔ min na;
o yɔrɔ ye ele ta sarakabɔnan kɛrɛfɛyɔrɔw le ye, Fangatigi Ala,
ne ta masa, ani ne ta Ala.
5 Minw bɛ sigi i ta so kɔnɔ, olugu ta ɲana!
O bɛ to ka i tando wagati bɛɛ.*

6 Ele ye mɔgɔ minw ta baraka sɔrɔyɔrɔ ye,

* **83:9 83.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **84:5 84.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

olugu ta ɲana;
i ta so sira tagama ka di minw ye,
olugu ta ɲana.
7 Hali ni o bɛ Baka ta dingakɔnɔyɔrɔ† cɛtigɛ,
o yɔrɔ bɛ kɛ bununjiyɔrɔ ye o fɛ;
teremanasanji dɔ fana bɛna baraka di o yɔrɔ ma.

8 O tagatɔ, dɔ le bɛ to ka fara o baraka kan ka taga,
fɔ ka taga se Ala ɲa kɔrɔ Siyɔn.

9 Matigi Ala, Fangatigi, ne ta daariri lamɛn,
i toro malɔ, Yakuba ta Ala!‡
10 E, Ala, ele min ye an ta tangabaga ye, an flɛ,
i janto i yɛrɛ ta mɔgɔ ɲanawolomaninw na.

11 Ka tere kelen dama kɛ i ta so lu kɔnɔ,
o ka fisa ni tere waga kelen ye yɔrɔ wɛrɛ.
Ne ye lɔ ne ta Ala ta so donda ra dɔrɔn,
o ka fisa sani ne ye taga to mɔgɔjuguw ta bon kɔnɔ.
12 Sabu Masa Ala bɛ i ko tere, a bɛ mɔgɔ tanga.
Matigi Ala bɛ makari ni bonya lase mɔgɔ ma;
minw bɛ tagama ni jusukun gbɛnin ye,
a tɛ ban ka koɲuman kɛ olugu ye.
13 E, Fangatigi Ala,
mɔgɔ min b'a yɛrɛ karifa i ma, o tigi ta ɲana!

85

Ala le bɛ koɲuman kɛ a ta mɔgɔw ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, i ka koɲuman kɛ i ta jamana ye;
i ka Yakuba ta mɔgɔw ta bonya lasekɔ o ma tuun.
3 I ka i ta mɔgɔw ta terenbariya ta ka bɔ o kunna,
i ka o ta jurumunw bɛɛ datugu.*
4 I ka i ta jusugban bɛɛ dabla,
i ka i ta dimiba ban.

5 E, an ta kisiri tigi Ala, sekɔ an fɛ tuun!
Dimi min bɛ i jusu ra an kama, a to o ye ban!
6 Yala i bɛna dimi an kɔrɔ wagati bɛɛ le wa?
Yala i diminin bɛna to wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ le wa?
7 Ele yɛrɛ le tɛna na sekɔ ka na barakakura don an na tuun,
janko i ta mɔgɔw ye ninsɔndiya i ta jɛnɲɔgɔnya ra wa?
8 E, Matigi Ala, i ta koɲumanw kɛ an ye,
ka an kisi.

9 Ala bɛ min fɔra, Matigi Ala bɛ min fɔra, a to ne ye o lamɛn;

† **84:7 84.7** Baka ta dingakɔnɔyɔrɔ ye yɔrɔjalan dɔ ye, min tagama ka gbɛlɛn kosɛbɛ. ‡ **84:9 84.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **85:3 85.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

sabu a bɛ hɛrakuma le fɔra a ta mɔgɔw ye, minw ye a ɲasiranbagaw ye;
nka o kana na sekɔ o ta hakirintanyakow ra tuun dɛ!
10 Can lo, a ta kisiri ka surun a ɲasiranbagaw ra;
a bɛ o kɛ janko a ta bonya ye to an ta jamana kan.

11 Ɲumanya ni kankelentigiya ka ɲɔgɔn bɛn,
terenninya ni hɛra ka o boro mini ɲɔgɔn ma.
12 Kankelentigiya bɛ falen ka bɔ dugukolo ra,
terenninya bɛ jigi ka bɔ sankolo ra.
13 Matigi Ala yɛrɛ bɛna koɲuman kɛ an ye,
an ta dugukolo simanw bɛna ɲa.
14 Terenninya le bɛna bla a ɲa fɛ,
k'a tɛmɛsira labɛn a ye.

86

Ala le ye dɛmɛbaga ye
1 Dawuda ta Aladaari.

Matigi Ala, i toro malɔ, ka ne jaabi,
sabu ne ye ɲanibagatɔ ye, ani fagantan.
2 Ne nin mara, sabu ne ye i ɲasiranbaga le ye.
Ele le ye ne ta Ala ye;
i ta jɔncɛ kisi, sabu a jigi bɛ ele le kan.
3 Makari ne ra, Matigi,
sabu ne bɛ kule ka i wele lon bɛɛ.
4 I ta jɔncɛ ninsɔndiya,
sabu ne jusukun ta miiriya bɛ ele le kan, Matigi.
5 I ka ɲi, Matigi, i bɛ yafa.
Mɔgɔ minw bɛɛ bɛ i bato, i bɛ koɲuman caman kɛ olugu ye.
6 Matigi Ala, i toro malɔ ne ta daariri ra,
i janto ne ta makarikanw na.
7 Ne ta degulonw na, ne bɛ i wele,
sabu i bɛ ne jaabi.

8 E, Matigi, ele bɔɲɔgɔnko tɛ batofɛnw si ra;
i ta kɛwalew fana bɔɲɔgɔnko tɛ yi.
9 I ka siya minw bɛɛ dan,
olugu bɛɛ bɛna na o kinbiri gban i ɲa kɔrɔ, Matigi,
ka bonya la i tɔgɔ kan;
10 sabu i ka bon, i bɛ kabakow kɛ,
ele kelen le ye Ala ye.

11 E, Matigi Ala, ne karan i ta siraw ra,
janko ne ye tagama can kan;
ne jusukun kɛ jusukun kelen ye, ka i tɔgɔ ɲasiran don ne ra.
12 Ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn ni ne jusukun bɛɛ ye, ne tigi Ala;
ne bɛ i tɔgɔ bonya wagati bɛɛ;
13 sabu i ka ɲumanya min kɛ ne ye, o ka bon,
i ka ne nin kisi ka bɔ saya dinga kɔnɔ.

14 E, Ala, yɛrɛyirabaga dɔw wurira ne kama,
mɔgɔ jusukungbɛlɛn dɔw bɛ ne fagayɔrɔ ɲinina;
o tɛ ele ta kow si jate.
15 Nka ele Matigi, ele le ye hina tigi Ala ye, ani Ala min bɛ makari;
i tɛ dimi joona, i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya ka bon.
16 I ɲa lɔ ne ra, i ye makari ne ra,
i ta baraka don i ta jɔncɛ ra,
ka i ta jɔnmuso dencɛ kisi!
17 Tagamasiyɛn dɔ kɛ ka i ta koɲuman yira ne ra,
janko ne kɔninyabagaw ye o ye, ka maroya,
sabu ele Matigi Ala le bɛ ne dɛmɛ, ka ne jusu saaro.

87

Ala ta dugu saninman
1 Kore dencɛw ta Zaburu. Dɔnkiri.

Matigi Ala ka Siyɔn dugu ju sigi kuru saninmanw le kunna.
2 Siyɔn dugu donda ko ka di Matigi Ala ye
ka tɛmɛ Yakuba ta dugu tɔw bɛɛ kan.

3 E, Ala ta dugu,
koba caman fɔra ele ta ko ra!*
4 Ne bɛna Misirankaw, ani Babilɔnikaw fana tɔgɔ fɔ ne lɔnbagaw ra;
ne bɛna Filisikaw, ani Tirikaw, ani Etiyopikaw fana jate, ko olugu worora yan.
5 Nka Siyɔn kɔni, a fɔra ko bɛɛ le worora yi;
Ala kɔrɔtaninba yɛrɛ le ka nin dugu ju sigi.
6 Ni Matigi Ala bɛ siyaw jateda sɛbɛ,
a b'a fɔ bɛɛ kelen kelen ta ko ra, ko: «Nin worora yan le!»†
7 Dɔnkirilabagaw, ani dɔnkɛbagaw bɛɛ b'a fɔ Siyɔn ma ko:
«Ne ta ko bɛɛ bɛ bɔ ele le ra.»

88

Ala ta mɔgɔ kasikan
1 Dɔnkiri. Kore dencɛw ta Zaburu. Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni filen ye. Ezirahikacɛ Heman ta dɔnkiri.

2 E, Matigi Ala, ne ta kisiri tigi Ala,
su ni tere, ne bɛ kule i ɲa kɔrɔ.
3 A to ne ta daariri ye se i ma,
i toro malɔ ne kulekan na;
4 sabu tɔɔrɔ warara ne ma,
ne nin ka surun saya ra.
5 Ne bɛ jate i ko o ka minw lajigi kaburu kɔnɔ;
ne bɛ i ko mɔgɔ min baraka bɛɛ banna.
6 Ne bɛ ni mɔgɔ saninw le ye,
ne bɛ i ko mɔgɔ faganin minw su lanin bɛ kaburu kɔnɔ,
i hakiri tɛ minw na tuun,
i tɛ i janto minw na tuun.

---

* **87:3 87.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **87:6 87.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

7 I ka ne firi dingadunba le kɔnɔ,
fɔ dibiba cɛ ma dinga jukɔrɔyɔrɔ ra yi.
8 I ka i ta jusugban bɛɛ ben ne kan,
ka i ta jikurubaw bɛɛ tɛmɛ ne kan.*
9 I ka ne lɔnbagaw bɛɛ mabɔ ne ra,
ka ne kɛ o fɛ i ko fɛn haramunin.
I ka ne datugu, bɔyɔrɔ si tɛ ne fɛ;
10 tɔɔrɔ ka ne ɲadenw bɛɛ fin.
E, Matigi Ala, lon o lon ne bɛ i wele ko i ye ne dɛmɛ,
ne bɛ ne boro kɔrɔta i nɔ fɛ.

11 Yala i bɛna kabakow kɛ suw le ye wa?
Yala mɔgɔ saninw bɛ se ka wuri ka i fo ka i waleɲumanlɔn wa?†

12 Yala o bɛna i ta ɲumanya ko fɔ kaburu le kɔnɔ wa?
Yala o bɛna i ta kankelentigiya lakari lahara dibi le ra wa?
13 Jɔn le ka i ta kabakow lɔn saya dibi ra yi?
Jɔn le ka i ta terenninya lɔn laharaso kɔnɔ yi?

14 Nka ne kɔni, ne bɛ kulera ele Matigi Ala le nɔ fɛ;
lon o lon sɔgɔma, ne ta daarikan bɛ se i ma.
15 E, Matigi Ala, mun kosɔn i banna ne ra sa?
Mun kosɔn i bɛ i ɲada dogora ne ma?
16 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye kabini ne denmisɛnman, ne ni saya cɛ man jan;
i ka jatigɛ bla ne ra fɔ ka ne jigi tigɛ.
17 I ta dimiba ka ne datugu,
i ka sɛgɛba min la ne kan, o ka ne si ban pewu.
18 O tɔɔrɔw bɛ ne lamini lon bɛɛ i ko jiwoyo,
o ka ne datugu fan bɛɛ ra.
19 I ka ne teriw, ani ne sigiɲɔgɔnw bɛɛ mabɔ ne ra,
dibi dɔrɔn le kɛra ne teri ye.

89

Ala bɛ a ta layiri dafa
1 Ezirayikacɛ Etan ta karan.

2 Ne bɛna Matigi Ala ta ɲumanya dɔnkiri la wagati bɛɛ,
ne da bɛna i ta kankelentigiya ko lakari wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
3 Ne b'a fɔ ko i ta ɲumanya tɛna bɔ a nɔ ra ka ye;
i ka i ta kankelentigiya sabati k'a sigi sankolo kɔnɔ.

4 I tun ko: «Ne ka jɛŋɲɔgɔnya don ni ne ta mɔgɔ ɲanawolomanin ye,
ne tun karira ne ta jɔncɛ Dawuda ye.»
5 Ne ko: «Ne bɛna baraka don i ta durujaw ra wagati bɛɛ,
ne bɛna i ta masaya sabati wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.»*
6 Matigi Ala, sankolo ni a kɔnɔfɛnw bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn i ta kobaw kosɔn,

* **88:8 88.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **88:11 88.11** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **89:5 89.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

danfɛn saninmanw bɛ i ta kankelentigiya fana lakari.
7 Sabu jɔn le bɛ sankolo ra min bɛ se k’a yɛrɛ suma ni ele ye?
Ala ta danfɛn juman le bɛ se k’a yɛrɛ suma ni Matigi Ala ye?

8 Ala ta danfɛn saninmanw ta jɛn ra, bɛɛ bɛ siran a ɲa;
siranyafɛnba lo ka tɛmɛ danfɛn tɔw bɛɛ kan, danfɛn minw k’a lamini.
9 E, Matigi Ala, Fangatigi, se bɛ jɔntigi le ye i ko ele, Matigi Ala?
Kankelentigiya ka i lamini fan bɛɛ ra.

10 Ele le bɛ kɔgɔji ta yɛrɛbonya mala;
ni a jikurubaw ka wuri, i bɛ o mala.
11 Ele le ka kɔgɔji danfɛn barakaman ɲɔɲɔ, fɔ k’a kɛ su ye;
i ka i juguw janjan i ta sebagayaba baraka ra.

12 Sankolo ye i ta ye, dugukolo fana ye i ta ye;
ele le ka dunuŋa ni a kɔnɔfɛn bɛɛ dan.
13 Ele le ka sahili ni worodugu dan,
Tabɔri kuru ni Hɛrimɔn kuru bɛ ɲagari ka pɛrɛn i tɔgɔ kosɔn.

14 I boro ye cɛfariboro le ye;
sebagaya bɛ i borotɛgɛ kɔnɔ,
i boro barakaman kɔrɔtanin lo.
15 Terenninya ni can le bɛ i ta masaya jusiginan ye,
ɲumanya ni kankelentigiya bɛ i ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ.

16 Siya min bɛ tandori dɔnkiriw la Ala ye, o ta ɲana;
Matigi Ala, o bɛna tagama i ɲada yeelen na.
17 O siya bɛ ɲagari wagati bɛɛ i tɔgɔ kosɔn,
a bɛ bonya sɔrɔ i ta terenninya sababu ra;
18 sabu ele le ye o ta baraka nɔɔrɔ ye,
ele le sababu ra an fanga bɛ kɔrɔta.
19 An tangabaga bɛ Matigi Ala le boro,
an ta masacɛ bɛ Izirayɛli ta Ala saninman le boro.

20 I tun kumana i ɲasiranbagaw fɛ siko dɔ ra
k’a fɔ ko: «Ne ka cɛfari dɔ dɛmɛ,
ne ka kanbelen dɔ kɔrɔta mɔgɔw cɛ ra.
21 Ne ka Dawuda sɔrɔ, ne ta jɔn lo,
ne ka ne ta turu saninman* kɛ a kun na.
22 Ne yɛrɛ boro bɛna a dɛmɛ k’a sabati,
ne yɛrɛ bɛna baraka don a ra.
23 A juguw tɛna se ka ben a kan a ɲina ma;
mɔgɔ kɛwalejuguw tɛna se k’a minako juguya.
24 Ne bɛna a kɛrɛbagaw bɛɛ ɲɔɲɔ a ɲa kɔrɔ,
k’a kɔninyabagaw bɛɛ kɛrɛ.
25 Ne ta kankelentigiya ni ne ta ɲumanya bɛna kɛ ni a ye,
a baraka bɛna bonya ne tɔgɔ sababu ra.
26 Ne bɛ kɔgɔji bla a ta kuntigiya kɔrɔ,
ka baw bla a ta fanga kɔrɔ.

27 «A bɛna ne wele k’a fɔ ko: ‹Ne fa,

ne ta Ala, ne ta kisibaga barakatigi Ala!›
28 Ne bɛna a kɛ bɛɛ ra fɔlɔ ye,
k’a kɔrɔta ka tɛmɛ dugukolo masacɛw bɛɛ kan.

29 «Ne bɛna ne ta ɲumanya to a kan wagati bɛɛ;
ne ta jɛnɲɔgɔnya bɛna sabati a kan.
30 Ne bɛna duruja dɔ to a kɔ wagati bɛɛ;
ni sankolo ma wuri ka bɔ a nɔ ra, a ta masaya fana tɛna wuri.

31 «Ni a denw ka ne ta sariya sira bla,
ni o ma tagama ka kaɲa ni ne ta kolatigɛninw ye,
32 ni o ka ne ta cifɔninw sira bla,
ni o tɛ, ne ta kumaw lamɛn,
33 ne bɛna wuri o kama ni bere ye o ta hakɛw kosɔn,
ka wuri o kama ka o bugɔ o ta terenbariyaw kosɔn.
34 Nka ne tɛna ne ta ɲumanya bɔ o kan,
ne tɛna ne ta kankelentigiya dabla.
35 Ne tɛna ne ta jɛnɲɔgɔnya cɛn;
kuma min bɔra ne da ra, ne tɛna o yɛlɛma.
36 Ne karira ka ban siɲagako kelen ne ta saninmanya kosɔn;
yala ne bɛna faninya tigɛ Dawuda ye wa?
37 Ne ko a ta duruja bɛna to a kɔ wagati bɛɛ,
a ta masaya bɛna to ne ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ i ko tere;
38 a bɛna to a nɔ ra wagati bɛɛ i ko karo,
min ye seere cantigi ye sankolo kɔnɔ.»†

39 Nka sisan i banna a ra, i bɔra a kɔ,
i jusu gbanna i yɛrɛ ta mɔgɔ ɲanawolomanin kɔrɔ.
40 I ka i ni i ta jɔncɛ ta jɛnɲɔgɔnya cɛn,
i k’a ta masafugula ben dugu ma k’a lanɔgɔ.
41 I k’a to o k’a ta dugu kogow bɛɛ sɔgɔsɔgɔ,
k’a to o k’a ta bon barakamanw benben ka o kɛ tomow ye.
42 Tɛmɛbagaw bɛɛ b’a borofɛnw cɛ;
i k’a kɛ lɔgɔbɔrifɛn ye a sigiɲɔgɔnw fɛ.
43 I k’a kɛrɛbagaw baraka bonya,
k’a juguw bɛɛ to o ye ninsɔndiya.
44 I k’a ta kɛrɛkɛmuru da gboya,
i ma sɔn k’a dɛmɛ kɛrɛ ra.

45 I k’a ta dawula ban,
i k’a ta masaya laben dugu ma.
46 I k’a ta kanbelenya wagati surunya,
i ka maroyaba bla a ra.‡

47 E, Matigi Ala, i dogonin bɛna to fɔ wagati juman le sa?
I ta jusugban tasuma bɛna faga tuma juman?
48 I hakiri to a ra ko ne ta dunuɲalatigɛ man jan,
i ka adamaden min o min dan, o bɛɛ bɛ tɛmɛ.
49 Jɔn le bɛna to si ra, ko ale ɲa tɛna saya ye,

† **89:38 89.38** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **89:46 89.46** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

walama jɔn le bɛ se k’a nin kisi kaburu ma?§

50 E, Matigi, i derira ka ɲumanya minw kɛ fɔlɔfɔlɔ, o bɛ min sisan?
I tun karira ko i bɛna koɲuman minw kɛ Dawuda ye ka kaɲa ni i ta
kankelentigiya ye, o bɛ min?
51 E, Matigi, dɔgɔyari minw sera i ta jɔnw ma, i hakiri to o ra;
ka i hakiri to a ra ko nin jama caman doni bɛ ne le kunna.
52 E, Matigi Ala, i hakiri to i juguw ta mafiyɛnyari ra,
o bɛ i ta mɔgɔ ɲanawolomanin dɔgɔyara.

53 Matigi Ala, i baraka wagati bɛɛ!
Amina! Amina!

Kitabu naaninan

90

(Zaburuw 90–106)

Ala tɛ yɛlɛma

1 Ala ta jɔncɛ Musa ta Aladaari.

Matigi, ele le kɛra an karifayɔrɔ ye,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
2 Sani kuruw ye dan,
sani i ye dugukolo ni dunuɲa dan,
ele le ye Ala ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
3 Ele le bɛ mɔgɔ lasekɔ dugukolo bɔgɔ ra;
i b’a fɔ a ma ko: «Adamaden, i sekɔ!»
4 Sabu ele fɛ, san waga kelen bɛ i ko kunu tere min tɛmɛna ka ban,
walama i ko su wagati dɔ.

5 I bɛ adamadenw latɛmɛ,
o bɛ ban i ko sunɔgɔ bɛ ban cogo min na sɔgɔmada fɛ.
O bɛ tɛmɛ i ko bin;
6 bin bɛ fiyerenkura bɔ sɔgɔma,
nka wula fɛ, a bɛ fɔsɔnfɔsɔn, ka ja.

7 I ta dimi ka an halaki ka ban;
i ta jusugban ka an jigi tigɛ.
8 I ka an ta terenbariyakow bla i ɲa kɔrɔ,
ka an ta ko dogoninw bla kɛnɛ kan.

9 An si teredaw bɛɛ dɔgɔyara i ta jusugban kosɔn;
an sandaw bɛ banna i ko dafɔɲɔ fiyɛko kelen.
10 An si sandaw bɛɛ lajɛnnin ye san biwolonfla;
minw ye mɔgɔ barakamanw ye, olugu le bɛ san biseegi sɔrɔ.
Nka an bɛ fɛn o fɛn kɛ, o bɛɛ laban ye sɛgɛ ni kojugu le ye,
sabu fɛn bɛɛ bɛ tɛmɛ, an fana tagatɔ lo.
11 Adamaden juman le ka i ta dimi baraka hakɛya lɔn?
I ta jusugban min ka kan ka i ɲasiran don mɔgɔw ra, jɔn ka o hakɛya
lɔn?

§ **89:49 89.49** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

12 An karan, an ye an si terew jate,
janko an jusukun ye hakiritigiya sira ta.

13 E, Matigi Ala, sekɔ ka na an fɛ! An bɛna i makɔnɔ fɔ wagati juman sa?
Makari i ta jɔnw na ten.
14 An fa i ta ɲumanya ra lon o lon sɔgɔma,
ni o kɛra, an bɛna ninsɔndiya fɔ ka kule ci an si terew bɛɛ ra.
15 An ka tereda min kɛ maroya ra i boro, o ɲɔgɔn ninsɔndiya fana di an ma;
an ka sanda min kɛ tɔɔrɔ ra, o ɲɔgɔn ninsɔndiya fana di an ma.
16 I ta kokɛtaw yira i ta jɔnw na,
ka i ta nɔɔrɔ yira o ta denw fana ra.
17 An tigi Ala ta nɛɛma ye to an kan!
An ta baara sabati an boro, Ala!
Ɔnhɔn, an ta baara sabati an boro.

91

Ala ye a ta mɔgɔw dogoyɔrɔ ye

1 Ni mɔgɔ min bɛ dogo Ala kɔrɔtaninba kɛrɛ fɛ,
o tigi bɛ laganfiya Sebɛɛtigi Ala ta suma kɔrɔ.

2 Ne b'a fɔ Matigi Ala ma ko: «Ne karifayɔrɔ, ani ne dogoyɔrɔ,
ne ta Ala, ne jigi lanin bɛ min kan.»

3 Ale le bɛ i kisi ka bɔ kɔnɔminabaga ta jɔ ra,
ka i kisi banajugu tɔɔrɔ ma.
4 A bɛ i dogo i ko sisɛ b'a denw dogo a siw jukɔrɔ cogo min na,
i ko sisɛ b'a denw dogo a kamanw kɔrɔ cogo min na.
A bɛ i tanga i ko nɛgɛbɛnnan, walama i ko nɛgɛderege, a ta kankelentigiya kosɔn.
5 Fɛn minw bɛ mɔgɔ ja tigɛ su fɛ, i tɛna siran o ɲa,
walama i juguw bɛ se ka i bon ni biɲɛ minw ye tere fɛ,
6 walama banajugu min bɛ dɛndɛn dibiba ra ka taga ben mɔgɔ kan,
walama kojugu minw bɛ ben mɔgɔ kan teregban fɛ.

7 Hali ni mɔgɔ waga kelen le ka ben i kɛrɛ fɛ,
hali ni mɔgɔ waga tan le ka ben i kininboroyanfan fɛ,
foyi tɛna se ele ma.
8 Ele bɛna i ɲa le lɔ ka flɛri kɛ dɔrɔn,
ka mɔgɔjuguw ta sara flɛ.

9 Can lo, Matigi Ala le ye ne karifayɔrɔ ye.
Ni Ala kɔrɔtaninba ye i dogoyɔrɔ ye,
10 kojugu si tɛna se i ma,
banajugu si tɛna se i ta somɔgɔw ma;
11 sabu a bɛna i ko fɔ a ta mɛlɛkɛw ye,
k'a fɔ o ye ko o ye o janto i ra i ta kokɛtaw bɛɛ ra.
12 O bɛna i ta o boro kɔnɔ,
janko i sen kana na talon kabakuru dɔ ra.

13 I bɛna tagama jara kan, ka tagama fɔnfɔnnin kan;
i bɛna jarakanbelen dɔn ka tɛmɛ, ka sajugu dɔn ka tɛmɛ.

14 I n’a fɔ ne ko ka di a ye, a nɔrɔra ne ra, ne bɛna a bɔsi,
ne bɛna a tanga, sabu a bɛ ne tɔgɔ lɔn.
15 Ni a ka ne wele, ne bɛna a jaabi,
ni a degura, ne bɛ kɛ ni a ye;
ne bɛna a bɔsi, k’a bonya.
16 Ne bɛna a si janya fɔ k’a wasa,
ne bɛna a yira a ra ko ne le ye a kisibaga ye.

92

Ala ta kɛwalew bɛɛ ka ɲi
1 Zaburu. Nɛnɛkirilon ta dɔnkiri.

2 Ka Matigi Ala fo k’a waleɲumanlɔn, o ka ɲi;
ka dɔnkiri la ka ele Ala kɔrɔtaninba tɔgɔ tando,
3 ka i ta ɲumanya lakari lon o lon sɔgɔma,
ka i ta kankelentigiya lakari lon o lon su fɛ
4 ni gɔni juru tan ye,
ani korafɔkanw ye, o ka ɲi.

5 E, Matigi Ala, i ta kɛwalew bɛ ne ninsɔndiya;
ne bɛ ninsɔndiya fɔ ka kule ci i boro ta baaraw kosɔn.
6 Matigi Ala, i ta kokɛninw ka bon!
I ta kolatigɛninw kɔrɔ ka dun kosɛbɛ!
7 Naloman t’a lɔn,
hakirintan tɛ se k’a faamu.
8 Mɔgɔjuguw bɛ wuri ka caya i ko binjugu,
kojugukɛbagaw bɛɛ ta kow bɛ ɲa o boro,
nka o laban bɛ halaki ka ban le pewu!

9 Nka ele kɔni Matigi Ala,
ele kɔrɔtanin lo wagati bɛɛ.
10 E, Matigi Ala, i juguw flɛ,
i juguw halakitɔ flɛ,
minw bɛɛ bɛ terenbariyakow kɛ, i bɛ olugu bɛɛ janjan.

11 I bɛ ne baraka bonya i ko kongomisi baraka;
i bɛ turu kasadiman kɛ ne kan ka ne ninsɔndiya.
12 Ne bɛ ne ɲa lɔ ne daraɲinibagaw ra ka o flɛ;
minw bɛɛ bɛ wurira ne kama ni kojugu ye, ne toro bɛ olugu kan na.

13 Mɔgɔ terenninw bɛ wuri i ko tamarosun,
o baraka bɛ bonya i ko Liban jamana sɛdirisunw.
14 O bɛ i ko yiri turuninw Matigi Ala ta so kɔnɔ,
o bɛ wuri ka nugu an ta Ala ta lukɛnɛ kɔnɔ.
15 Hali o kɔrɔnin bɛ den,
ji bɛ o ra tuma bɛɛ, o flaburu nugunin lo;
16 o bɛ Matigi Ala ta terenninya lakari.
Ale le ye ne ta barakatigi Ala ye, terenbariyako si t’a ra.

93

Ala le ye Masa ye

1 Matigi Ala le ye Masa ye,
bonya le ye a ta masiri ye,
bonya le ye Matigi Ala ta masiri ye;
baraka ye a ta cɛsirinan ye.
O kosɔn dunuɲa sabatinin lo,
a tɛ se ka jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra.

2 Ala, i ta masasiginan sigira kabini fɔlɔfɔlɔ,
i bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

3 Bajiw bɛ o kan kɔrɔtara, Matigi Ala,
bajiw bɛ o kan kɔrɔtara kosɛbɛ,
bajiw bɛ mankan wurira.
4 Nka Matigi Ala ta sebagaya ka bon ka tɛmɛ jibaw mankan kan,
a ka bon ka tɛmɛ kɔgɔji jikurubaw baraka kan;
Matigi Ala kɔrɔtanin lo san fɛ, a ta sebagaya ka bon.

5 Ala, i ka ci minw fɔ, o tɛ yɛlɛma ka ye.
Saninyari bɛnna i ta so ma,
wagati bɛɛ ra, Matigi Ala.

94

Ala le bɛ mɔgɔɲuman dimibɔ

1 Dimibɔbaga Ala, Matigi Ala,
dimibɔbaga Ala, i ta nɔɔrɔ yira!
2 I wuri, dunuɲa kititigɛbaga!
Yɛrɛbonyabagaw sara ka kaɲa ni o ta kɛtaw ye!

3 Mɔgɔjuguw ta wagati ye juman le ye sa, Matigi Ala?
Mɔgɔjuguw ta ɲagari banwagati bɛna kɛ tuma juman le?
4 O bɛ dabayakumaw fɔ ka mɔgɔw mafiyɛnya;
kojugukɛbagaw bɛɛ bɛ o yɛrɛ bonya.

5 E, Matigi Ala, o bɛ i ta mɔgɔw teregera o sen kɔrɔ,
o bɛ i ta jamana mɔgɔw minako juguyara.
6 O bɛ muso cɛ saninw, ani lonanw fagara,
o bɛ feritaw nin bɔra o ra.
7 O b'a fɔ ko: «Matigi Ala tɛ foyi yera,»
ko: «Yakuba ta Ala tɛ foyi kala ma!»

8 Aw ye miiri, aw nalomanw!
Aw hakirintanw, aw bɛna hakiri sɔrɔ tuma juman le?
9 Ala min ka toro di mɔgɔ ma, mun b'a to ko ale tɛ mɛnni kɛ?
Ala min ka ɲaden di mɔgɔ ma, mun b'a to ko ale tɛ yeri kɛ?
10 Ala min bɛ siyaw koro, mun b'a to ko ale tɛ se ka aw ta hakɛw juru sara aw ra,
ale min bɛ lɔnniya yira adamadenw na?
11 Matigi Ala ka adamadenw jusukunnakow lɔn,

a k’a lɔn ko o ta miiriyaw bɛɛ ye gbansan le ye.

12 Matigi Ala, ni ele ka mɔgɔ min koro, o tigi ta ɲana;
ni i ka mɔgɔ min karan i ta sariya ra, o tigi ta ɲana.
13 Ni wagatigbɛlɛnw sera a ma, i bɛ a jusu suma,
sani k’a to dingaba ye sogi, mɔgɔjugu bɛna ben min kɔnɔ.
14 Matigi Ala tɛna bɔ a ta mɔgɔw kɔ fiyewu,
a tɛna ban a ta jamana mɔgɔw ra.
15 Kiti bɛna tigɛ can kan tuun,
mɔgɔ jusuɲumanw bɛɛ bɛna sɔn o ma.

16 Jɔntigi le bɛna lɔ ni kunko ye ne ni mɔgɔjuguw ta kiti ra?
Jɔn le bɛna fara ne kan janko ne ye jo sɔrɔ kojugukɛbagaw kan?
17 Ni Matigi Ala tun ma kɛ ne dɛmɛbaga ye kɔni,
bi tun b’a sɔrɔ ne nin tagara jamana mankanntan* na ka ban.

18 Ni ne ko: «E, ne senw dɛsɛra tagama ra!»
O tuma i ta ɲumanya bɛ baraka don ne ra, Matigi Ala.
19 Ni ne ta haminakow cayara,
i bɛ ne jusu saaro ka ne ninsɔndiya.

20 Fanga min sigira mɔgɔfaga kama, yala ele bɛ sɔn o fanga ma wa?
O bɛ Ala ta cifɔninw sira bla, ka sɛgɛ bla mɔgɔw kan.
21 O bɛ ɲɔgɔn lajɛn mɔgɔ terennin nin kama,
ka kiti ben mɔgɔ jarakibari kan k’a faga gbansan;
22 nka Matigi Ala ye ne tangabaga ye,
ne ta Ala le ye ne ta barakatigi Ala ye, ne karifayɔrɔ.
23 A bɛna o yɛrɛ ta kojuguw le kɛ ka o sara,
ka o latunu pewu o ta juguya kosɔn.
Matigi Ala, an ta Ala bɛna o latunu pewu.

95

Ala le ka kan ni tandori ye

1 Aw ye na an ye ɲagari ka Matigi Ala tando,
an ye ɲagari ni kanba ye ka barakatigi Ala, an kisibaga Ala tando.
2 An ye taga a ɲa kɔrɔ ni forikanw ye,
an ye ɲagari ka dɔnkiriw la k’a tando ni kanba ye;
3 sabu Matigi Ala ye Alaba le ye,
Masaba lo min bɛ batofɛnw bɛɛ kunna.
4 K’a ta dugukolo jukɔrɔyɔrɔw ra, ka taga a bla fɔ kuruw sanfɛyɔrɔw ra,
o bɛɛ b’a boro kɔnɔ, o bɛɛ ye a ta ye.
5 Kɔgɔji ye a ta ye, ale le k’a dan;
dugukolo fana, ale le ka o dan.

6 Aw ye na, an ye an yɛrɛ majigi a kɔrɔ k’a bato,
an ye an kinbiri gban Matigi Ala kɔrɔ, min ka an dan;
7 Sabu ale le ye an ta Ala ye,
anw le ye a ta mɔgɔw ye, a bɛ minw kɔrɔsi;

* **94:17 94.17** Jamana mankanntan, o kɔrɔ ye lahara.

an bɛ i ko a ta sagakuru, a yɛrɛ boro bɛ min gbɛngbɛn.

O kosɔn ni aw k'a kumakan mɛn bi,
8 aw kana aw jusukun gbɛlɛya i n'a fɔ a kɛra Meriba cogo min na,
i n'a fɔ a kɛra cogo min na kongokolon kɔnɔ Masa* ta ko ta wagati ra.
9 O yɔrɔ le ra, aw bɛmaw ko o bɛ ne Ala kɔrɔbɔ, ka ne sɛgɛsɛgɛ k'a flɛ,
k'a sɔrɔ o tun ka ne ta kokɛninw ye.
10 Fɔ san binaani, nin siya lɔgɔ bɔra ne ra;
ne ko: «Siya dɔ lo min jusukun terennin tɛ,
o tɛ ne ta sira tagama.»
11 O kosɔn ne dimikojugu fɛ, ne karira ko:
«O tɛna don ne ta jamana ra ka nɛnɛkiri fiyewu!»

96

Dunuŋna bɛɛ ye Ala ta bonya lakari
(Zaburuw 105; 106; Kibaroyaw fɔlɔ 16.23-33)

1 Aw ye dɔnkirikura la ka Matigi Ala tando!
Dunuŋamɔgɔw bɛɛ ye dɔnkiri la ka Matigi Ala tando!
2 Aw ye dɔnkiri la Matigi Ala ye, k'a tɔgɔ bonya,
aw y'a fɔ lon o lon, ko ale le ye an kisibaga ye.
3 Aw ye a ta bonya lakari siyaw bɛɛ ye,
aw ye a ta kobaw lakari mɔgɔw bɛɛ ye.

4 Sabu Matigi Ala ka bon, a ka kan ni tandori ye kosɛbɛ;
an ka kan ka siran a ɲa ka tɛmɛ batofɛn tɔw bɛɛ kan.
5 Siya tɔw ta alaw bɛɛ ye batofɛn gbansanw le ye,
nka Matigi Ala le ka sankolo dan.
6 Bonya ni nɔɔrɔ ye ale ta le ye,
sebagaya ni dawula bɛ sɔrɔ a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.

7 Dunuŋna siyaw bɛɛ, aw ye bonya ni fanga di Matigi Ala ma,
aw y'a di Matigi Ala ma.
8 Aw ye bonya la Matigi Ala tɔgɔ kan,
aw ye na don a ta batoso lu kɔnɔ ni aw ta sarakaw ye.
9 Aw ye saninya ka na aw kinbiri gban ka Matigi Ala bato,
dunuŋamɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ye siran Matigi Ala ɲa fɔ ka yɛrɛyɛrɛ.

10 Aw y'a fɔ siyaw bɛɛ ye ko: «Matigi Ala le ye Masa ye!»
O kosɔn dugukolo b'a nɔ ra, a tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye.
Matigi Ala bɛna siyaw ta kiti tigɛ can le kan.
11 Sankolokɔnɔfɛnw ye ɲagari, dugukolokanfɛnw ye ninsɔndiya,
kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ ye mankanba bɔ!
12 Kongokɔnɔyɔrɔw, ani kongokɔnɔfɛnw bɛɛ ye ɲagarikanba bɔ!
Kongoyiriw bɛɛ ye ɲagari, ka dɔnkiri la.
13 O ye o kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, sabu a bɛ nana,
a bɛ nana ka na dunuŋamɔgɔw ta kiti tigɛ!
A bɛna dunuŋamɔgɔw ta kiti tigɛ ka kaŋa ni terenninya ye,
ka siyaw ta kiti tigɛ ka kaŋa ni a ta can ye.

---

* **95:8 95.8** Meriba ni Masa ta ko (Bɔri 17.7).

97

Matigi Ala le ye dunuɲa Masa ye

1 Matigi Ala le ye Masa ye!
Dunuɲamɔgɔw ye ɲagari,
kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw bɛɛ ye ninsɔndiya!

2 Sankabaw, ani dibikurubaw k'a lamini,
terenninya ni can le ye a ta masaya jusiginan ye.
3 Tasuma bɛ mana a ɲa fɛ,
k'a juguw jɛni fan bɛɛ ra.
4 A ta sanmanamanaw yeelen bɛ bɔ dunuɲa bɛɛ kan;
ni dunuɲamɔgɔw ka o ye, o bɛ yɛrɛyɛrɛ.
5 Kuruw bɛ yeele i ko kɛɲɛ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
o bɛ yeele dunuɲa bɛɛ tigi Ala ɲa kɔrɔ.
6 Sankolokɔnɔfɛnw bɛ a ta terenninya lakari,
dunuɲamɔgɔw bɛɛ bɛ a ta nɔɔrɔ ye.

7 Minw bɛ batofɛn lɛsɛninw bato,
minw bɛ o yɛrɛ bonya batofɛn gbansanw kosɔn,
maroya ye kɛ olugu ta le ye;
ala tɔw bɛɛ ye o kinbiri gban Matigi Ala le kɔrɔ.

8 Siyɔn dugu bɛna o mɛn ka ninsɔndiya,
Zuda dugumɔgɔw bɛna ɲagari
i ta kolatigɛninw kosɔn, Matigi Ala.
9 Sabu, ele Matigi Ala le ye Ala kɔrɔtaninba ye dunuɲa bɛɛ lajɛnnin kunna,
i kɔrɔtara fɔ san fɛ alaw bɛɛ kunna.

10 Ala kanubagaw, aw ye kojugu kɔninya!
Ala b'a ɲasiranbagaw nin kɔrɔsi,
a bɛ o bɔsi ka bɔ mɔgɔjuguw boro.
11 Ala bɛ yeelen manamana mɔgɔ terenninw kan,
a bɛ mɔgɔ jusuɲuman ninsɔndiya.
12 Aw mɔgɔ terenninw, aw ye ninsɔndiya Matigi Ala kosɔn,
aw y'a fo k'a waleɲumanlɔn a tɔgɔ saninman kosɔn.

98

Danfɛnw bɛɛ ye Ala tando

1 Zaburu.

Aw ye dɔnkirikura la ka Matigi Ala tando,
sabu a ka kabakobaw kɛ.
A bɛ mɔgɔ kisi ni a boro barakaman
ni a ta sebagaya saninman ye.
2 Matigi Ala k'a yira mɔgɔw ra ko ale le ye kisiri tigi ye;
a k'a ta terenninya yira siyaw ra, k'a to o ɲa y'a ye.
3 A hakiri tora Izirayɛlimɔgɔw ra k'a ta ɲumanya ni a ta kankelentigiya kɛ o ye;
dunuɲa yɔrɔ bɛɛ k'a ye ko an ta Ala le ye kisiri tigi ye.

4 Dunuɲamɔgɔw, aw bɛɛ ye ɲagarikanba bɔ Matigi Ala kosɔn!
Aw ye pɛrɛn ka ɲagari ka dɔnkiri la k'a tando!
5 Aw ye dɔnkiri la ka Matigi Ala tando ni korafɔkan ye,
aw y'a tando ni korafɔkan ni dɔnkirilakan ye,
6 k'a tando ni burufiyɛkan ni sagajigigban buru ye;
aw ye ɲagari ka pɛrɛn masacɛ ɲa kɔrɔ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ!
7 Kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ ye mankanba bɔ,
ani dunuɲa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ.
8 Bajiw ye tɛgɛrɛ fɔ,
kuruw bɛɛ ye jɛn ka ɲagarikanw bɔ!
9 O ye o kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, sabu a bɛ nana ka na dunuɲamɔgɔw ta kiti tigɛ;
a bɛna dunuɲamɔgɔw ta kiti tigɛ ka kaɲa ni terenninya ye,
ka siyaw ta kiti tigɛ ka kaɲa ni can ye.

99

Ala le ye saninyari Masa ye
1 Matigi Ala le ye Masa ye, dunuɲamɔgɔw bɛ yɛrɛyɛrɛ a ɲa kɔrɔ;
a siginin bɛ serubɛn mɛlɛkɛw* kunna, dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ a ɲa kɔrɔ.
2 Matigi Ala ka bon Siyɔn dugu kɔnɔ;
ale le kɔrɔtara dunuɲamɔgɔw bɛɛ kunna.

3 Mɔgɔw ye i fo ka i waleɲumanlɔn, sabu i tɔgɔ ka bon, siranyafɛn lo,
a saninyanin lo fana.
4 Ele Masacɛ barakaman, can ka di min ye,
ele le bɛ ɲumanya sabati,
ele le bɛ can ni terenninya sigi Yakuba ta mɔgɔw cɛ ra.
5 Aw ye Matigi Ala, an ta Ala kɔrɔta!
Aw ye aw kinbiri gban a sen kɔrɔ k'a bato,
sabu a saninyanin lo.

6 Musa ni Haruna tun ye a ta sarakalasebaga dɔw ye,
Samawilu tun ye a batobaga dɔ ye;
olugu ka Matigi Ala wele, a ka o jaabi.
7 A tora sankaba jamijan cɛ ma ka kuma o fɛ;
o k'a ta ciw sira tagama,
a tun ka cifɔnin minw yira o ra, o ka o kɛ.

8 Matigi Ala, an ta Ala, ele le ka o jaabi;
i kɛra o ta Ala ye, Ala min bɛ yafa o ma,
nka i tun bɛ o ta kɛwalejuguw hakɛ bɔ o ra fana.

9 Aw ye Matigi Ala, an ta Ala kɔrɔta;
aw ye aw kinbiri gban k'a bato a ta kuru saninman kan,
sabu Matigi Ala, an ta Ala saninyanin lo.

100

Dunuɲamɔgɔw bɛɛ ye Ala tando
1 Barakalari Zaburu.

Aw ye ɲagari ka Matigi Ala tando,
aw dunuɲamɔgɔw bɛɛ!
2 Aw ye baara kɛ Matigi Ala ye ni ninsɔndiya ye,
aw ye na a ɲa kɔrɔ ni ɲagarikanbaw ye!
3 Aw y'a lɔn ko Matigi Ala le ye Ala ye,
ko ale le ka an dan, an fana ye a ta ye;
anw le ye a ta mɔgɔw ye, anw le ye a ta sagakuru ye.

4 Aw ye don a ta so dondaw fɛ ni barakalari ye,
aw ye don a lu kɔnɔ ni tandori ye.
Aw y'a fo k'a waleɲumanlɔn, ka baraka la a tɔgɔ kan;
5 sabu Matigi Ala ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
A ta kankelentigiya tɛ yɛlɛma ka ye!

101

Masacɛ ka kan ka layiri minw ta
1 Dawuda ta Zaburu.

Ne bɛna dɔnkiri la ka koɲuman sira ni can sira yira;
Matigi Ala, ne bɛna dɔnkiri la ka ele le tando.

2 Ne bɛna jija ka tagama sira gbɛnin le kan.
I bɛna na ne fɛ tuma juman le sa, Ala?
Ne bɛna tagama ni jusukun gbɛnin le ye, ne ni ne ta somɔgɔw.
3 Ne tɛna sɔn kokolonw ye kɛ ne ɲa kɔrɔ;
ne bɛna Alaɲasiranbariw ta sira kɔninya,
ne tɛna sɔn ka jɛn ni o kow si ye.
4 Ne bɛna ne yɛrɛ mabɔ mɔgɔ terenbariw ra,
ne tɛna sɔn kojugu si ma.
5 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ dogo k'a mɔgɔɲɔgɔn tɔgɔ cɛn,
ne bɛna o tigi halaki.
Yɛrɛyira bɛ minw flɛrikɛcogo ra, ani yɛrɛbonya bɛ minw jusukun na,
ne tɛna olugu ta ko muɲu.

6 Ne bɛna ne janto lanamɔgɔw le ra jamana kɔnɔ,
k'a to olugu ye sigi ne kɔrɔ.
Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ tagama sira gbɛnin kan,
o tigi le bɛna baara kɛ ne ye.

7 Mɔgɔ o mɔgɔ b'a mɔgɔɲɔgɔn janfa,
o tigi tɛna sigi ne ta so;
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ faninya tigɛ
o tigi tɛna to ne kɔrɔ.

8 Lon o lon sɔgɔma, ne bɛna wuri
ka jamana mɔgɔjuguw bɛɛ halaki,
janko ka kojugukɛbagaw bɛɛ ban
ka bɔ Matigi Ala ta dugu kɔnɔ.

102

Ala le ye ɲanibagatɔ jigi ye

1 Nin ye ɲanibagatɔ dɔ ta daariri ye, wagati min na a jigi tigɛra; a
k'a kɔnɔnɔkow ɲafɔ Matigi Ala ye.

2 E, Matigi Ala, ne ta daarikan lamɛn,
a to ne ta welerikan ye se i ma.
3 I kana i ɲada dogo ne ra k'a sɔrɔ ne degunin lo;
ni ne ka kule ka i wele tuma o tuma, i ye i toro malɔ ka ne lamɛn,
i teliya ka ne jaabi.
4 Sabu ne si bɛ banna i ko sisi bɛ tunu cogo min na,
ne kolow bɛ ne jɛnina i ko tasuma.
5 Ne jusukun baraka bɛɛ banna, k'a ja i ko binjalan;
ne bɛ ɲina hali ka domuni kɛ.
6 Ne ŋunakojugu fɛ,
ne fasara fɔ ka ne kolow bɛɛ bɔ kɛnɛ ma.
7 Ne kɛra i ko kɔnɔdaba min bɛ kongokolon kɔnɔ,
ne kɛra i ko gbingbinfin min bɛ sigi yɔrɔ dogoninw na.
8 Ne bɛ si ɲana,
i ko kɔnɔnin min bɛ a kelen na bon kunna.
9 Lon o lon ne juguw bɛ ne mafiyɛnya;
o bɛ ne lɔgɔbɔ, ka to ka ne tɔgɔ kɛ ka ɲɔgɔn danga.
10 Bugurigbɛ le kɛra ne ta domuni ye,
ne ɲaji bɛ ɲagami ne ta minji ra,
11 i ta jusugban ni i ta dimi kosɔn;
sabu i ka ne ta ka ne firi fɔ yɔrɔjan.
12 Ne si bɛ banna i ko wulafɛsuma min bɛ samana ka taga a laban na,
ne bɛ jara i ko bin bɛ ja cogo min na.

13 Nka ele kɔni, Matigi Ala, ele siginin bɛ i ta masaya ra wagati bɛɛ,
i bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
14 Ele le bɛna na, ka na hina Siyɔn dugu ra;
i ka kan ka makari a ra wagati min na, o sera;
wagati min tun latigɛra o sera.
15 Sabu a dugu kabakuruw ko ka gbɛlɛn i ta jɔnw ma kosɛbɛ,
hali a buguri ko ka di o ye.
16 Ni o kɛra, siyaw bɛna siran Matigi Ala tɔgɔ ɲa,
dunuɲa masaw bɛɛ bɛna siran i ɲa i ta bonya kosɔn.
17 Matigi Ala bɛna Siyɔn dugu lɔ kokura,
a bɛna a ta bonya yira.
18 A bɛna ɲanibagatɔw flɛ, ka o ta daariri lamɛn;
a tɛna a toro datugu o ta daarikan na.

19 Nin kow ye sɛbɛ k'a bla duruja nataw ye,
janko mɔgɔ minw bɛna na kɔ fɛ, olugu fana ye Matigi Ala tando.
20 A bɛ to a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ san fɛ ka flɛri kɛ dugu ma,
a bɛ to sankolo ra ka dugukolo flɛ,
21 janko ka a ta mɔgɔ minaninw ŋunakan lamɛn,
ani minw blara fagari kama, janko ka olugu bɔsi.
22 Ni o kɛra, o bɛna Matigi Ala tɔgɔ lakari Siyɔn dugu kɔnɔ,

k’a tando Zeruzalɛmu;
23 o wagati le ra siyaw bɛna lajɛn ɲɔgɔn kan,
ani jamanaw, janko ka Matigi Ala bato.

24 Matigi Ala ka ne baraka ban ka ne to tagama ra;
a ka dɔ bɔ ne si ra.
25 Ne ko: «E, ne ta Ala, i kana ne ta ka ne to ne si cɛmancɛ ra,
ele min si sandaw tɛ ban ka ye fiyewu!»
26 I ka dugukolo dan kabini fɔlɔfɔlɔ,
sankolo fana ye i boro nɔ le ye.
27 Olugu kɔni bɛna ban pewu, nka ele bɛ to i cogo ra.
O bɛɛ bɛna kɔrɔ ka cɛn i ko fani,
i bɛna o yɛlɛma i ko mɔgɔ bɛ fani donta yɛlɛma cogo min na;
o bɛna tɛmɛ.
28 Nka ele kɔni bɛ to i cogo ra,
i si sandaw tɛ ban ka ye le fiyewu!
29 I ta jɔnw ta denw bɛna sigi i kɔrɔ,
o ta durujaw fana bɛna sabati i ɲa kɔrɔ.

103

Danfɛnw bɛɛ ye baraka la Ala ye
1 Dawuda ta Zaburu.

E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye!
Ne jusukun bɛɛ ye baraka la a tɔgɔ saninman kan!
2 E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye,
i kana ɲina a ta koɲuman si kɔ.
3 Ale le bɛ i ta terenbariyaw bɛɛ yafa,
ale le bɛ i ta banaw bɛɛ kɛnɛya.
4 A bɛ i nin kunmabɔ kaburu ma,
k’a ta ɲumanya ni a ta hina kɛ masafugula ye i kun na.
5 A bɛ koɲumanw kɛ i ye i si bɛɛ ra;
a bɛ i kanbelenman wagati ta baraka ɲɔgɔn don i ra, i ko bɔn ta baraka.

6 Matigi Ala bɛ kiti tigɛ terenninya kan,
ka mɔgɔ tɔɲɔninw bɛɛ ta jo di o ma.
7 A k’a ta siraw yira Musa ra,
k’a ta kobaw kɛ ka o yira Izirayɛlimɔgɔw ra.
8 Matigi Ala bɛ hina, a bɛ makari,
a tɛ dimi joona, a ta ɲumanya ka bon.
9 A tɛ mɔgɔ jaraki k’a kɛ jaraki dablabari ye,
a fana tɛ dimi maranin to a jusukun na mɔgɔ kama.
10 A tɛ an mina ka kaɲa ni an ta jurumunw ye,
a fana tɛ an sara ka kaɲa ni an ta terenbariyaw ye.
11 Sankolo ni dugukolo cɛ ka bon cogo min na,
a bɛ ɲumanya min kɛ a ɲasiranbagaw ye, o fana ka bon ten le.
12 Terebɔ ni tereben cɛ ka jan cogo min na,
a fana bɛ an ta hakɛw yɔrɔ janya an na ten le.
13 Fa bɛ hina a denw na cogo min na,
Matigi Ala fana bɛ hina a ɲasiranbagaw ra ten le.
14 Sabu an danna ni fɛn min ye, a yɛrɛ ka o lɔn;

a hakiri b’a ra ko an ye bɔgɔ le ye.

15 Adamaden ta ɲanamanya bɛ i ko bin;
a bɛ i ko kongobinw bɛ fiyeren cogo min na.
16 Nka ni fɔɲɔ wurira ka fiyɛ dɔrɔn, a tɛ ye tuun;
ni i k’a sigiyɔrɔ flɛ, i t’a lɔn ko fɛn tun bɛ yi.
17 Nka Matigi Ala ta ɲumanya bɛ to a ɲasiranbagaw kan wagati bɛɛ,
ani tuma bɛɛ;
a ta terenninya bɛ to o ta denw ta denw kan,
18 minw kɔni bɛ sɔn ka to a ta jɛnɲɔgɔnya ra,
ka o hakiri to a ta sariya ta kumaw ra ka o sira tagama.

19 Matigi Ala k’a ta masasiginan sigi sankolo kɔnɔ,
a ta fanga bɛ danfɛn bɛɛ kan.
20 Matigi Ala ta mɛlɛkɛw, aw ye baraka la Matigi Ala ye,
aw minw baraka ka bon, aw minw bɛ a ta baara kɛ,
aw minw bɛ a ta kumakan lamɛn.
21 Matigi Ala ta sankolokɔnɔfɛnw, aw bɛɛ ye baraka la Matigi Ala ye,
aw minw bɛ a ta baara ra, aw minw b’a sago kɛ!
22 Matigi Ala ta danfɛnw, aw bɛɛ ye baraka la Matigi Ala ye,
ni aw ka kɛ dunuɲa yɔrɔ o yɔrɔ a ta fanga kɔrɔ.
E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye!

104

Ala le ye danfɛn bɛɛ makoɲabaga ye

1 E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye!
Matigi Ala, ne ta Ala, i ka bon kosɛbɛ;
bonya ni nɔɔrɔ le bɛ ele ta masiri ye.
2 Yeelen ka i lamini i ko derege,
i bɛ sankolo yɛrɛgɛ i ko fanibon.
3 I bɛ i ta so lɔ sankolo jiw le kunna san fɛ;
sankabaw ye i ta sowotoro ye,
i bɛ bori fɔɲɔ kan.
4 I bɛ fɔɲɔ kɛ i ta ciradenw ye,
ka tasumamana kɛ i ta baaradenw ye.

5 I ka dugukolo sigi a jusiginanw kan,
a tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye fiyewu.
6 I tun ka ji kɛ k’a datugu i ko fani,
jiw tun yɛlɛnna fɔ kuruw kunna.
7 Nka i sɔngɔra jiw ra, o borira,
i ta sanpɛrɛnkan bɔra minkɛ, o teliyara ka taga.
8 O yɛlɛnna kuruw kan ka taga, o jigira kurufurancɛw ra,
ka taga se fɔ o toyɔrɔ ra, i ka yɔrɔ min labɛn o ye.
9 I ka dan dɔ sigi, jiw man kan ka tɛmɛ min kan,
janko o kana na dugukolo datugu tuun.

10 I bɛ kɔw fa ji ra,
o bɛ fa fɔ ka woyo kuruw furancɛw ra.
11 I bɛ kongosogow bɛɛ sɔn ji ra,

kongofaliw bɛna min a ra.
12 Sanfɛkɔnɔw bɛ to a jidaw ra,
o bɛ to ka kasi yiriflaburuw cɛ ra.
13 I bɛ to i sigiyɔrɔ ra san fɛ ka sanji lana kuruw kan,
i ta baara tɔnɔ ka dugukolo wasa.
14 I bɛ binw falen ka o di bɛganw ma,
ka adamadenw ta sɛnɛfɛnw falen,
janko o ye o ta baro sɔrɔ dugukolo ra,
15 ani rɛzɛnji min bɛ adamaden jusu diya,
ani turu min b'a ɲada manamana,
ani domuni min bɛ baraka don a ra.

16 Matigi Ala ta yiriw bɛ ji sɔrɔ fɔ ka wasa,
a ka Liban jamana sɛdiriyiri minw turu, o bɛ ji sɔrɔ.
17 Kɔnɔninw bɛ o ta ɲagaw la o yiriw le ra,
baninkɔnɔw bɛ o ta so lalaga sipɛrɛsisunba le san fɛ.
18 Kuru jamijanw ye kongobakɔrɔninw ta ye,
faraw ye farawo ɲinanw dogoyɔrɔ ye.

19 A ka karo dan janko ka wagatiw bɔ ɲɔgɔn na,
tere fana k'a benwagati lɔn.
20 Ni a ka dibi don, su bɛ ko;
o wagati le ra kongosogow bɛɛ bɛ bɔ ka yaala.
21 Jaraw bɛ kasi o ta domuni kɔ,
o bɛ o ta baro ɲini Ala fɛ.
22 Nka ni tere ka bɔ dɔrɔn, o bɛ sekɔ,
ka taga la o ta wow kɔnɔ.
23 O tuma ra mɔgɔw bɛ bɔ ka taga o ta baaraw kɛ;
o bɛ to o ta baaraw ra fɔ wula fɛ.

24 E, Matigi Ala, i ta kokɛninw ka ca!
I ka o bɛɛ kɛ ni hakiritigiya ye;
dunuŋa fara i ta danfɛnw na.
25 Kɔgɔji ye nin ye, a ka bon, a dan yɔrɔ ka jan;
fɛnŋanaman minw b'a kɔnɔ, o da tɛ lɔn,
a fitiniw, ani a belebelebaw.
26 Jirakurunbaw bɛ yaala a kan,
ani jirasa belebele, i ka o min dan janko a ye ɲanagbɛ ji kɔnɔ.

27 O fɛnw bɛɛ ɲa lɔnin bɛ ele le ra,
janko i ye o ta domuni di o ma a wagati ra.
28 I b'a di o ma, o b'a mina,
i bɛ i boro dayɛlɛ o ye, o bɛ wasa fɛnŋumanw na.
29 Nka ni i ka i ɲada dogo o ma, o jigi bɛ tigɛ,
ni i ka i ta nin bɔ o ra, o bɛ sa,
o bɛ sekɔ ka kɛ buguri ye tuun.
30 Nka ni i ka i ta nin lajigi, dɔ wɛrɛw bɛ woro kokura,
ka kɛ danfɛnkuraw ye dugukolo kɔ kan.

31 Matigi Ala ta bonya ye to a nɔ ra wagati bɛɛ,
Matigi Ala ye ninsɔndiya a yɛrɛ ta baara kosɔn!

32 Ni a ka a ɲa lɔ dugukolo ra, dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ,
ni a magara kuruw ra, o bɛ sisi bɔ.

33 Ne bɛna dɔnkiri la Matigi Ala ye ne si bɛɛ ra,
ka ne to nin na, ne bɛna dɔnkiriw la ka ne ta Ala tando lon bɛɛ.
34 Ne ta dɔnkiri ye diya Matigi Ala ye;
ne kɔni bɛna ninsɔndiya Matigi Ala kosɔn.
35 Ala y'a to jurumunkɛbagaw bɛɛ ye tunu ka bɔ dugukolo kan,
mɔgɔjugu si kana ye tuun!

E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye!

Aw ye Matigi Ala tando!

105

Ala ye kankelentigi ye
(Hayan 1–15; Kibaroyaw fɔlɔ 16.8-22)
1 E, aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, aw y'a tɔgɔ wele!
Aw ye a ta kabakobaw ko fɔ siya tɔw ye!
2 Aw ye dɔnkiri la a ye, aw ye tandori dɔnkiriw la a ye;
aw ye a ta koɲumanbaw bɛɛ ko fɔ mɔgɔw ye.
3 Aw ye ɲagari a tɔgɔ saninman kosɔn;
minw bɛ Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, olugu ye ninsɔndiya!

4 Aw ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, k'a ta baraka ɲini;
aw ye gbara a ra wagati bɛɛ!
5 A ka koɲumanba minw kɛ, aw ye aw hakiri to o ra,
a ka kabako minw kɛ, ani a ka ko minw latigɛ, aw ye aw hakiri to o ra,
6 aw minw ye a ta jɔn Iburahima ta durujaw ye,
aw minw ye a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ye, Yakuba ta denw!

7 Ale le ye Matigi Ala ye, an ta Ala.
A ta fangatigiya bɛ dugukolo yɔrɔ bɛɛ kan.
8 A b'a hakiri to a ta jɛnɲɔgɔnya ra wagati bɛɛ,
a tun ka o kuma minw fɔ duruja caman ye.
9 A ka jɛnɲɔgɔnya min don ni Iburahima ye,
ani a karira min na ni Isiyaka ye,
10 a kɔsegira o kuma le kan, ka o kɛ sariya ye k'a di Yakuba ma,
ka o kɛ jɛnɲɔgɔnya wuribari ye ka o di Izirayɛli* ma.
11 A ko o ma ko: «Ne bɛna Kanaana jamana di aw le ma,
ka o kɛ aw ninyɔrɔ ye, ka o kɛ aw ta ye.»

12 O wagati ra, o tun ye mɔgɔ dama dama le ye dɔrɔn,
o tun man ca, o tun bɛ lonanya ra o dugukolo kan;
13 o tun bɛ yaala siyaw ni ɲɔgɔn cɛ,
ka bɔ jamana dɔ ra ka taga dɔ ra.
14 Nka Ala ma sɔn mɔgɔ si ye o minako juguya,
a ka masaw jaraki o kosɔn.

* **105:10 105.10** Yakuba tɔgɔ ye fana ko Izirayɛli.

15 A ko: «Aw kana maga ne ta mɔgɔ ɲanawolomaninw na dɛ!
Aw kana kojugu si kɛ ne ta ciraw ra!»

16 Ala nana kɔngɔ ben jamana kan,
ka domuni bɛɛ dɛsɛ mɔgɔw ra.
17 A ka cɛ dɔ bla o ɲa,
o ye Yusufu ye, min tun fiyeerera ka taga kɛ jɔn ye.
18 O ka nɛgɛjɔrɔkɔ don a senw na,
ka nɛgɛ don a kan na,
19 fɔ lon min na a ta kuma nana kɛ can ye,
Matigi Ala darakuma nana jo di a ma.
20 Masacɛ k'a fɔ ko o y'a labla,
jamana matigicɛ ko o y'a labɔ kasobon na.
21 O k'a labɔ k'a kɛ masacɛ ta so ɲamɔgɔ ye,
k'a sigi a borofɛnw bɛɛ kunna,
22 ko a bɛ se ka jamana kuntigiw jagboya a sago ma,
ka cɛkɔrɔbaw sɔn hakiri ra.

23 O kɔ, Izirayɛli nana Misiran,
Yakuba nana sigi Kamu ta jamana ra[†].
24 Ala ka o ta mɔgɔw caya kosɛbɛ,
ka o baraka bonya ka tɛmɛ o juguw ta kan.
25 Nka Ala nana Misirankaw ta miiriya yɛlɛma, k'a to o ka Ala ta mɔgɔw kɔninya;
ka Ala ta jɔnw janfa.
26 Ala k'a ta jɔncɛ Musa ci o fɛ,
ani Haruna, a tun ka ale min fana wele.
27 O ka tagamasiyɛnw kɛ Ala ta sebagaya baraka ra, k'a yira Misirankaw ra;
o ka kobaw kɛ Kamu ta jamana ra.

28 Ala ka dibi don, ka jamana yɔrɔ bɛɛ kɛ dibi ye;
mɔgɔ si ma ban Ala ta kuma ma.
29 A ka o ta jiw yɛlɛma ka o kɛ jori ye,
ka o ta jɛgɛw faga.
30 O ta jamana fara tɔrisenjanw na,
ka taga don hali o ta masaw ta sibonw kɔnɔ.
31 A kumana minkɛ, kinnifɛn misɛnw nana
jamana yɔrɔ bɛɛ ra, ani sosow.
32 A ka sanbɛrɛ lajigi o kan i ko sanji,
ka tasumamana lajigi o ta jamana kan.
33 A ka o ta rɛzɛnsunw, ani o ta torosunw halaki,
ka o ta jamana yiriw karikari.
34 A kumana minkɛ tuun, ɲɔdomutɔnw nana,
ani tɔnbaw, minw da tɛ se ka lɔn.
35 O ka o ta jamana binw bɛɛ ɲimi,
ka o ta dugukolo yiridenw bɛɛ domu.
36 A ka o ta jamana den fɔlɔw bɛɛ faga,
den minw tun ye o ta baraka nɔ fɔlɔ ye.

---

† **105:23 105.23** Aw ye hayan 10 flɛ: Yakuba le ye Izirayɛli ye; Misiran ye Kamu ta jamana ye.

37 A k’a ta mɔgɔw labɔ, k’a to o ye bɔ ni warigbɛ ni sanin ye;
o ta gbaw si ta mɔgɔ ma dɛsɛ ka to kɔ.
38 O bɔko ka Misirankaw ninsɔndiya,
sabu o ɲasiran tun ka Misirankaw mina.
39 Ala ka sankaba kɛ ka a ta mɔgɔw datugu,
ka tasuma mana ka yeelen bɔ o ye su fɛ.
40 O ko o bɛ sogo fɛ, a ka wɔlɔninw lana o fɛ;
a ka domuni di o ma ka bɔ sankolo ra.
41 A ka fara dayɛlɛ, ji bɔra,
ka woyo i ko kɔ, ka taga kongokolon fan bɛɛ ra.

42 Ala tun ka layiri saninman min ta, a k’a hakiri to o ra;
a k’a hakiri to a ta jɔncɛ Iburahima ra.
43 A k’a ta mɔgɔw labɔ ni ninsɔndiyakanw ye;
a k’a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw labɔ ni ɲagarikanw ye.
44 A ka siya wɛrɛw ta dugukolow di o ma,
ka mɔgɔ wɛrɛw ta baara tɔnɔ kɛ o ta ye,
45 janko o ye a ta cifɔninw lamɛn,
k’a ta sariyaw sira tagama.

Aw ye Matigi Ala tando!

106

Izirayɛlimɔgɔw ma kɛ kankelentigiw ye
(Hayan 1,47-48; Kibaroyaw fɔlɔ 16.34-36)
1 Aw ye Matigi Ala tando!

Aw ye Matigi Ala fo k’a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.
2 Jɔn le bɛna se ka Matigi Ala ta kobaw bɛɛ lakari?
Jɔn le bɛna se k’a ta tandori bɛɛ fɔ?

3 Minw bɛ tagama ka kaɲa ni can ye,
minw bɛ terenninya sira tagama tuma bɛɛ, olugu ta ɲana.
4 Matigi Ala, ni i bɛ nɛɛma i ta mɔgɔw ye, i ye i hakiri to ne ra;
ni i bɛ o kisi, i ye i hakiri to ne ra,
5 janko ne ɲa ye i ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ta hɛra ye,
ka ninsɔndiya ni i ta jamana mɔgɔw ye;
ne fana kun ye kɔrɔta ni i ta mɔgɔw ye.

6 Anw fana ka jurumun kɛ i ko an bɛmaw,
an ka ko bɛnbariw kɛ, ka kojuguw kɛ fana.
7 An bɛmaw ma i ta kabakow kɔrɔ faamu Misiran;
i ka koɲuman caman min kɛ o ye, o hakiri ma to o si ra,
o murutira kɔgɔji kɔrɔ, Kɔgɔjiwulen kɔrɔ.
8 Nka a ka o kisi a tɔgɔ kosɔn,
janko k’a ta sebagaya yira.
9 A sɔngɔra Kɔgɔjiwulen na, a jara;
a ka o latɛmɛ jiba cɛ ma i ko mɔgɔ bɛ tagama kongokolon kɔnɔ cogo min na.

10 A ka o bɔsi ka bɔ o kɔninyabaga boro,
ka o kunmabɔ o jugu boro.
11 Ji ka o juguw le datugu,
hali o ra kelen ma bɔsi.
12 O ra, o lara a ta kuma ra,
o ka dɔnkiri la k'a tando.

13 Nka a ma mɛɛn, o ɲinana a ta kokɛninw kɔ joona;
o ma muɲu k'a ta kolatigɛninw wagati makɔnɔ.
14 Fɛn caman nege ka o mina kongokolon kɔnɔ,
o ko o bɛ Ala kɔrɔbɔ kongokolon kɔnɔ.
15 O tun bɛ min fɛ, Ala ka o di o ma,
nka o kɔ, a ka banajugu dɔ bla o ra.
16 Ka o to o ta sigiyɔrɔ ra, Musa ɲangboya ka o mina,
ani Haruna, min tun blara danna Matigi Ala ye.
17 Dugukolo dayɛlɛra ka Datan kunu,
a datugura Abiramu ni a tɔɲɔgɔnw da ra.
18 Tasuma ka o nɔfɛmɔgɔw jɛni,
tasumamana ka o mɔgɔjuguw halaki.

19 O ka misiden dɔ bisigiya lalaga ni sanin ye Horɛbu,
o ka o kinbiri gban o ta batofɛn lalaganin kɔrɔ ka o bato.
20 Misi min bɛ bin ɲimi, o ka o bisigiya le lalaga,
ka o bla o ta Ala nɔɔrɔman nɔ ra.
21 O ɲinana o kisibaga Ala kɔ,
ale min tun ka kobaw kɛ o ye Misiran,
22 min tun ka kabakow kɛ Kamu ta jamana ra,
min tun ka siranyakobaw kɛ Kɔgɔjiwulen kan.
23 A tun ko a bɛ o halaki,
nka Musa min tun ye a ta mɔgɔ ɲanawolomanin ye, ale lɔra o ni Ala cɛ,
janko ka Ala ta jusugban lalɔ, k'a to a kana o halaki.

24 O ka o jamana ɲumanba ko mafiyɛnya,
o ma la Ala ta kuma ra.
25 O ka Ala kɔrɔfɔ o ta fanibonw kɔnɔ,
o ma sɔn ka Matigi Ala kan mina.
26 Ala karira o ye,
ko ale bɛna a to o ye faga kongokolon kɔnɔ,
27 ko a bɛna o ta durujaw janjan ka taga jamanaw cɛ ra
k'a to o ye sa siya tɔw cɛ ra yi.

28 O kɔ, o ka Baali Pehɔri ta batofɛnw bato,
o ka o sukɔrɔw ta sarakaw domu.
29 O k'a to Matigi Ala dimina o ta kɛwalew kosɔn,
k'a to fagari sera o ma.
30 Finehasi le wurira ka o ko ɲanabɔ;
o kɛra minkɛ, bana lalɔra.
31 Ala k'a jate mɔgɔ terennin ye o kɛwale kosɔn,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ, o tɛ yɛlɛma.

32 O ka Matigi Ala jusu bɔ Meriba ta ji yɔrɔ ra

k’a to Ala ka kojugu kɛ Musa ra olugu kosɔn,
33 sabu o tun k’a jusu kasi,
k’a to a ka kuma bɛnbari fɔ.

34 O ma sɔn ka siya wɛrɛw halaki
i ko Matigi Ala tun k’a fɔ o ye cogo min na.
35 O ka o yɛrɛ ɲagami o siyaw ra,
ka o ta kokɛcogow ladegi.
36 O ka o siyaw ta batofɛnw bato;
o kɛra jan ye ka o mina.
37 O ka o dencɛw kɛ saraka ye,
o ka o denmusow kɛ saraka ye ka o di jinaw ma.
38 O bagara mɔgɔ jarakibari ma k’a faga,
o ka o dencɛw, ani o denmusow faga,
ka olugu kɛ saraka ye ka Kanaana jamana ta jow sɔn.
O fagariw kɛra sababu ye ka jamana lanɔgɔ.
39 O ka o yɛrɛ lanɔgɔ ni o ta kɛwalew ye;
o ta kɛwalejuguw fɛ, o bɔra Ala kɔ ka jow bato.

40 O kosɔn Matigi Ala dimina a ta siya kɔrɔ kosɛbɛ;
a k’a yɛrɛ ta mɔgɔw haramuya.
41 A ka o labla siya tɔw ye;
o kɔninyabagaw ka o ta fanga sigi o kunna.
42 O juguw ka o minako juguya,
ka o majigi ka o bla o ta fanga kɔrɔ.

43 Siɲaga caman, a ka o bɔsi,
nka o belen tugura ka muruti a ma,
ka dɔ fara o ta terenbariyaw kan.
44 Nka a ka o kasikan mɛn minkɛ,
a ka o degucogo ye.
45 A k’a hakiri to a ta jɛŋɲɔgɔnya ra o kosɔn;
a k’a jusu suma o kɔrɔ a ta ɲumanyaba kosɔn;
46 o tun ka o mina ka taga siya minw bɛɛ fɛ,
a ka o hina don olugu ra.

47 E, Matigi Ala, an ta Ala, an kisi!
An labɔ siyaw cɛ ra ka an lajɛn;
janko an ye i fo ka i waleɲumanlɔn i tɔgɔ saninman kosɔn,
ka an ta bonya kun kɛ ele tandori ye.

48 Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, baraka,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!
Jama bɛɛ lajɛnnin y’a fɔ ko: «Amina!»
Aw ye Matigi Ala tando!

Kitabu loorunan

107

(Zaburuw 107–150)

Ala le ye mɔgɔ bɛɛ kisibaga ye

1 Aw ye Matigi Ala fo k’a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.

2 Matigi Ala ka mɔgɔ minw kunmabɔ, olugu ye o fɔ;
a ka olugu minw bɔ degu ra,
3 a ka minw labɔ jamana tɔw ra, ka o lajɛn
ka bɔ terebɔyanfan ni terebenyanfan na,
sahiliyanfan ni woroduguyanfan na.

4 Dɔw tun bɛ yaalara kongokolon kɔnɔ o kun fɛ, yɔrɔ lakolonw na,
o tɛ sira sɔrɔra ka taga dugu si ra, o bɛ se ka sigi min na.
5 Kɔngɔ ni minlɔgɔ tun bɛ o ra,
o baraka tun bɛ ɲini ka ban.

6 Ka o degunin to, o kulera ka Matigi Ala wele,
a ka o bɔsi ka bɔ o ta kɔnɔnɔfiri ra.
7 A ka o lataga sira terennin fɛ,
fɔ ka taga se dugu dɔ ma, o bɛ se ka sigi min na.

8 Olugu ye Matigi Ala fo k’a waleɲumanlɔn a ta ɲumanya kosɔn,
a bɛ koɲumanba minw kɛ adamadenw ye;
9 sabu minlɔgɔ tun bɛ minw na, a ka olugu ta minlɔgɔ ban,
ka fɛnɲumanw di kɔngɔtɔw ma ka o wasa.

10 Dɔw tun siginin bɛ dibi ra, saya dibi ra,
o tun bɛ kaso ra, ɲani na, o sirinin bɛ nɛgɛjɔrɔkɔ ra,
11 sabu o murutira Ala ta kuma ma,
ka Ala kɔrɔtaninba ta ladiriw mafiyɛnya.
12 O kosɔn a ka sɛgɛ ben o kan ka o majigi;
o talonna ka ben, mɔgɔ si ma sɔrɔ ka o dɛmɛ.

13 Ka o degunin to, o kulera ka Matigi Ala wele,
a ka o kisi ka bɔ o ta kɔnɔnɔfiri ra.
14 A ka o labɔ dibi ra, saya dibi ra,
ka o ta sirinanw tigɛtigɛ ka bɔ o ra.

15 Olugu ye Matigi Ala fo k’a waleɲumanlɔn a ta ɲumanya kosɔn,
a bɛ koɲumanba minw kɛ adamadenw ye;
16 sabu a ka kasobon ta siranɛgɛkonw karikari,
k’a sɔgɔnan nɛgɛramanw cici.

17 Naloman dɔw tun bɛ hakɛkow kɛ,
fɔ bana ka o tɔɔrɔ o ta terenbariyaw kosɔn.
18 Hali domuni lɔgɔ tun tɛ o ra tuun;
o tun bɛ surunyara saya donda le ra.

19 Ka o degunin to, o kulera ka Matigi Ala wele,
a ka o kisi ka bɔ o ta kɔnɔnɔfiri ra.
20 A kumana minkɛ, a ta kuma ka o kɛnɛya,
a ka o bɔsi kaburu ma.

21 Olugu ye Matigi Ala fo k’a waleɲumanlɔn a ta ɲumanya kosɔn,
a bɛ koɲumanba minw kɛ adamadenw ye.
22 O ye ɲumanlɔn sarakaw* bɔ,
k’a ta kokɛninw lakari ni ɲagarikanbaw ye.

23 Dɔw tun bɛ kɔgɔji kan jirakurunw kɔnɔ,
o tun bɛ sanni ni fiyeere kɛ yɔrɔw ni ɲɔgɔn cɛ jiw kan.
24 Olugu fana ka Matigi Ala ta kɛwalew ye,
o k’a ta kobaw ye ka o to ji dunbaw cɛ ma yi.

25 A kumana minkɛ, sanfɔɲɔba dɔ wurira,
ka jikuruw kɔrɔta.
26 Kurun tun bɛ wuri san fɛ, ka sekɔ ka na ben ji ra;
o tɔɔrɔra fɔ ka o baraka bɛɛ ban.
27 Ɲanamini ka o mina, o bɛ tingitanga i ko dɔrɔtɔw;
o ta dabari bɛɛ tun banna pewu.

28 Ka o degunin to, o kulera ka Matigi Ala wele,
a ka o bɔ o ta kɔnɔnɔfiri ra.
29 A ka sanfɔɲɔ lalɔ k’a mala,
ka jikuruw mankan suma.
30 Yɔrɔ sumana minkɛ, o diyara o ye;
Ala ka o lataga o ɲanayɔrɔ ra.

31 Olugu ye Matigi Ala fo k’a waleɲumanlɔn a ta ɲumanya kosɔn,
a bɛ koɲumanba minw kɛ adamadenw ye.
32 O y’a tɔgɔ kɔrɔta a ta mɔgɔw ta jamalajɛnyɔrɔ ra
k’a tando cɛkɔrɔbaw ta ɲɔgɔnlajɛnyɔrɔ ra.

33 Ala le bɛ bajiw yɛlɛma ka o kɛ kongokolon ye,
ka bununjiw yɛlɛma ka o kɛ yɔrɔjalan ye,
34 ka dugukoloɲuman yɛlɛma k’a kɛ yɔrɔjalan ye,
jamana mɔgɔw ta juguya kosɔn.

35 A fana bɛ kongokolon yɛlɛma k’a kɛ jiyɔrɔ ye,
ka yɔrɔjalan yɛlɛma k’a kɛ bununji ye,
36 ka o kɛ kɔngɔtɔw sigiyɔrɔ ye,
ka o kɛ dugu ye, mɔgɔ bɛ sigi min na.

37 O bɛ simanw dan forow ra, ka rɛzɛnsunw turu,
ka den caman sɔrɔ o ra.
38 A bɛ baraka don o ra, ka o caya kosɛbɛ;
a t’a to dɔ ye bɔ o ta bɛganw na.

39 Dɔw baraka tun dɔgɔyara, fɔ ka o kun suuru
mɔgɔw ta tɔɲɔri ni sɛgɛ ni jusukasi sababu ra.
40 O kosɔn Ala ka dɔgɔyari lase fagamaw ma,
k’a to o ye yaala o kun fɛ kongokolonw kɔnɔ, sira tɛ yɔrɔ minw na.
41 A ka fagantanw lawuri ka o bɔ ɲani na,
ka o ta gbamɔgɔw caya i ko sagakuruw.

42 Mɔgɔ terenninw bɛ o ye, ka ninsɔndiya,
nka kojugukɛbagaw bɛɛ da bɛ datugu.
43 Ni mɔgɔ min ye hakiritigi ye, o tigi bɛna nin kow kɔrɔsi,
ka Matigi Ala ta ɲumanya ko faamu.

108

Ala le ye sesɔrɔri tigi ye
(Hayan 2–6; Zaburu 57.8-12; Hayan 7–14; Zaburu 60.7-14)
1 Alatandodɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

2 Ne hakiri sigira, Ala, ne hakiri sigira!
Ne bɛna dɔnkiri la ka Ala tando ni ne jusukun bɛɛ ye.
3 Ne ta kora ni ne ta gɔni, aw ye kunu!
Ne bɛna dugugbɛda lakunu.

4 E, Matigi Ala, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn jamana mɔgɔw cɛ ra,
ne bɛ dɔnkiri la ka i tando siyaw cɛ ra;
5 sabu i ta ɲumanya bonya bɛ tɛmɛ sankolo kan,
i ta kankelentigiya bɛ se fɔ sankolo ma.

6 E, Ala, i tɔgɔ ye kɔrɔta, fɔ ka tɛmɛ sankolo kan,
i ta bonya ye kɛ dunuɲa bɛɛ lajɛnnin kan.
7 Ne jaabi, ka an kisi ni i boro barakaman ye,
janko i ta mɔgɔ kanuninw ye bɔsi.

8 Ala tora a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ, ka kuma, ko:
«Ne bɛna se sɔrɔ, ka Sikɛmu mara taran k'a nin,
ka Sukɔti dingakɔnɔyɔrɔ suma k'a nin.
9 Galadi ta mara ye ne ta ye,
Manase ta mara fana ye ne ta ye;
Efirayimu ta mara ye ne ta nɛgɛfugula ye,
Zuda ta mara ye ne ta masacɛbere ye.
10 Mohabu ta mara ye ne ta kominan dɔrɔn le ye,
ne bɛ ne ta sanbara bɔ k'a firi Edɔmu ta mara le kan;
ne bɛ se sɔrɔ, ka pɛrɛn Filisikaw ta jamana kunna.»

11 Jɔn le bɛna ne lataga dugu barakaman kɔnɔ sa?
Jɔn le bɛna taga ni ne ye Edɔmu?
12 Ele tɛ wa? E, Ala! Ele min tun banna an na;
ele min tun tɛ bɔra ni an ta kɛrɛkɛcɛw ye tuun! E, Ala!

13 An dɛmɛ, ka an bɔsi ka bɔ an juguw boro!
Sabu adamaden ta dɛmɛri ye gbansan le ye.
14 Nka ni Ala bɛ ni an ye, an bɛna kobaw kɛ;
ale le bɛna an juguw dɔndɔn fɔ ka o ɲɔɲɔ.

109

Ala le bɛ fagantan mɔnɛbɔ
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

E, Ala, ne bɛ ele le tando, i kana je ne ra!
2 Sabu mɔgɔjuguw, ani nanbaratɔw ka o da yɛlɛ ne kama;
o bɛ faninyakumaw fɔ ne kama.
3 O bɛ kɔninyarikumaw fɔ ne kama fan bɛɛ ra,
o bɛ kɛrɛ ɲini ne fɛ gbansan.
4 O bɛ ne jaraki k'a sɔrɔ ne bɛ olugu kanu;
ne kɔni ta ye Aladaari le ye.
5 O bɛ ne ta koɲuman sara ni kojugu ye,
ka ne ta kanuya sara ni kɔninya ye.

6 Mɔgɔjugu dɔ ye wuri a kama k'a jaraki,
a jarakibaga ye lɔ a kininboroyanfan fɛ!
7 Ni a ta kiti bɛ tigɛ, kiti ye ben a kan;
hali a ta Aladaari ye jate jurumun ye!
8 Dɔ ye bɔ a si ra,
mɔgɔ wɛrɛ ye a ta baara kɛ a nɔ ra.
9 A denw ye kɛ feritaw ye,
a musɔ ye kɛ musɔ cɛ sanin ye!
10 A denw ye yaala o kun fɛ ka daariri kɛ,
o ye bɔ o ta bonkolonw kɔnɔ ka taga domuni daari fɔ yɔrɔjan!
11 Jurunantigiw y'a borofɛnw bɛɛ mina,
mɔgɔ wɛrɛw ye a ta baara tɔnɔ bɛɛ cɛ!
12 Mɔgɔ si kana koɲuman kɛ a ye,
a bɛ sa ka den minw to a kɔ, mɔgɔ si kana makari olugu ra.
13 A kɔmɔgɔw ye halaki ka ban,
o tɔgɔ ye tunu ka bɔ duruja nata cɛ ra.
14 Matigi Ala hakiri ye to a bɛmaw ta terenbariyakow ra;
a bamusɔ ta jurumunw kana yafa!
15 O ta jurumunw ye to Matigi Ala hakiri ra tuma bɛɛ;
Ala ye o tɔgɔ tunu ka bɔ dugukolo kɔ kan.

16 Ayiwa, nin kow bɛɛ y'a sɔrɔ, sabu ale ma miiri ka koɲuman kɛ mɔgɔ ye;
a ka mɔgɔ ɲanibagatɔw, ani fagantanw, ani mɔgɔ jusu kasinin tɔɔrɔ fɔ ka o faga.
17 Ka mɔgɔw danga, o le tun ka di a ye;
sisan danga ye ben ale yɛrɛ kan!
Dugawukɛ tun man di a ye;
sisan dugawu yɔrɔ ye janya ale yɛrɛ ra!
18 Danga le ye kɛ a kannaderege ye,
danga ye jigi a kɔnɔ i ko ji,
ka jigi a kolow kɔnɔ i ko turu.
19 Danga ye kɛ fani ye a kanna k'a datugu,
ka kɛ a ta kurusijara ye a cɛ ra tuma bɛɛ.
20 Ne jarakibagaw, ani minw bɛ kumajuguw fɔ ne ma,
olugu ta sara bɛna kɛ o le ye Matigi Ala fɛ.

21 E, Matigi Ala, ne Matigi,
ele kɔni ye ne minako ɲa, i tɔgɔ kosɔn;
ne bɔsi, sabu i ta ɲumanya ka ɲi!

22 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye, ani fagantan;
ne jusu cɛnna!
23 Ne bɛ tagara i ko wulafɛsuma min bɛ samana ka taga a laban na.
O bɛ ne yuguyugu i ko o bɛ yiri yuguyugu ka tɔnw benben cogo min na.
24 Ne kinbirikunw bɛ yɛrɛyɛrɛ ne kɔrɔ, sundonkojugu fɛ;
ne fasara fɔ ka ne ja.
25 Ne kɛra dɔgɔyarifɛn le ye o fɛ,
o bɛ ne flɛ ka o kun yuguyugu.

26 E, Matigi Ala, ne ta Ala, ne dɛmɛ!
Ne kisi i ta ɲumanya kosɔn,
27 k'a to o y'a lɔn ko ele boro nɔ lo,
ko ele Matigi Ala yɛrɛ le ka nin kɛ.
28 Hali ni olugu ka ne danga, ele bɛna baraka don ne ra.
Ni o ka wuri ne kama, olugu le bɛna maroya,
nka i ta jɔn bɛna ninsɔndiya.
29 Dɔgɔyari le bɛna kɛ ne jarakibagaw kannaderege ye,
maroya le bɛna o datugu i ko deregeba.

30 Ne da bɛna Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn kosɛbɛ,
ne bɛna a tando a ta mɔgɔw ta jamaba cɛ ra;
31 sabu a bɛ lɔ fagantan kɔrɔ,
k'a kisi ka bɔ a jarakibagaw boro.

110

Masacɛ sarakalasebaga
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala k'a fɔ ne Matigi ye ko:
«Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,
fɔ ne ye na i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ*.»

2 Matigi Ala bɛna i ta fanga bonya, k'a damina Siyɔn ka se fɔ yɔrɔjan;
i bɛna i ta kuntigiya sigi i juguw kan.

3 I bɛna wuri ka i juguw kɛrɛ lon min na,
i ta mɔgɔw labɛnnin lo o lon kama.
I ta kanbelenw bɛna na to i kɔrɔ kuru saninman kan,
i ko sɔgɔmada gɔmiji.

4 Matigi Ala karira,
a fana tɛna a ta miiriya yɛlɛma:
«Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bɛɛ,
i n'a fɔ Mɛlikisedɛki tun bɛ cogo min na†.»

5 Matigi bɛ i kɔrɔ i kininboroyanfan fɛ,
a ta dimilon, na a bɛna masaw ɲɔɲɔ.

---

* **110:1 110.1** Nin kumaw fɔra Layirikura yɔrɔ caman na: (Matiyu 22.44; Marika 12.36; Luka 20.42-43; Kɛwalew 2.34-35; Heburuw 1.13). † **110:4 110.4** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Heburuw 5.6; 6.20; 7.17,21.

6 A bɛ kiti ben siyaw kan;
suw bɛ fan bɛɛ ra,
a bɛ kuntigiw ɲɔɲɔ jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
7 K’a tagatɔ to sira kan a bɛ ji min kɔ ra;
o kɔ, a b’a kun kɔrɔta tuun.

111

Ala ka kan ni tandori ye
(Zaburu 112)

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Ne bɛ Matigi fo k’a waleɲumanlɔn ni ne jusukun bɛɛ ye,
mɔgɔɲumanw ta jɛn ra, ani jamalajɛnyɔrɔw ra.*
2 Matigi Ala ta kokɛninw ka bon,
a ta kow ka di minw bɛɛ ye, olugu bɛ o kow mara o jusu ra;
3 sabu bonya ni nɔɔrɔ le bɛ a ta kokɛtaw kan,
a ta terenninya tɛ ban ka ye fiyewu.

4 A b’a fɛ mɔgɔw hakiri ye to a ta kabakow ra;
Matigi Ala bɛ makari, a bɛ hina,
5 a bɛ domuni di a ɲasiranbagaw ma,
a b’a hakiri to a ta jɛnɲɔgɔnya ra wagati bɛɛ.

6 A k’a ta setigiya yira a ta mɔgɔw ra a ta kɛwalew sababu ra,
ka siya wɛrɛw ta jamanaw mina k’a di o ma.
7 A boro bɛ baara o baara kɛ, o bɛɛ bɛ kɛ ni kankelentigiya ni can le ye;
mɔgɔ bɛ se ka la a ta sariya ta kumaw bɛɛ ra;
8 a ta cifɔninw tɛ yɛlɛma ka ye,
o ju sigira can ni terenninya le kan.

9 A k’a ta mɔgɔw kunmabɔ,
ka jɛnɲɔgɔnya don ni o ye, jɛnɲɔgɔnya min tɛ yɛlɛma;
a tɔgɔ saninyanin lo, siranyafɛnba lo.

10 Matigi Ala ɲasiran le ye hakiritigiya damina ye.
Min o min bɛ o sira tagama, o tigi bɛ faamurikoɲuman sɔrɔ.
Matigi Ala ye tando wagati bɛɛ.

112

Ala ta baraka bɛ mɔgɔɲuman kan
(Zaburu 111)

1 Aw ye Matigi Ala tando!

Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ min na,
a ta kumaw ka di mɔgɔ min ye kosɛbɛ, o tigi ta ɲana.*
2 A ta durujaw le bɛna kɛ jamana mɔgɔ barakamanw ye;

* **111:1 111.1** Nin Zaburu hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔw ye, k’a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.
* **112:1 112.1** Nin Zaburu hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔw ye, k’a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

sabu mɔgɔɲumanw ta siya bɛ baraka sɔrɔ.
3 Naforo ni fɛnɲumanw bɛ sɔrɔ a ta so,
a bɛ terenninya sira tagama tuma bɛɛ.
4 Hali dibi ra, Ala bɛ yeelen bɔ mɔgɔɲuman ye,
mɔgɔ min bɛ makari, ni a bɛ hina, ani a terennin lo.

5 Ni mɔgɔ bɛ makari a mɔgɔɲɔgɔn na ka juru don a ra,
ani k'a ta kow kɛ ka kaɲa ni can sira ye, o ka ɲi.
6 O tigi kɔni tɛna jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra fiyewu!
Sabu mɔgɔw hakiri bɛ to mɔgɔ terennin na wagati bɛɛ!
7 A tɛ siran kibarojuguw ɲa,
a hakiri siginin lo, a jigi lanin bɛ Matigi Ala kan.
8 A ja siginin lo, a tɛ siran;
a laban, a bɛna a ɲa lɔ a juguw ra ka o bentɔ flɛ.

9 A b'a boro labla ka fagantanw sɔn;
a ta terenninya tɛ ban ka ye.
A ta fanga bɛ to ka kɔrɔta, ka bonya.
10 Mɔgɔjugu bɛ o ye ka dimi,
k'a ɲin ɲimi fɔ k'a yɛrɛ halaki;
mɔgɔjugu bɛ sama fɛn min nɔ fɛ, o bɛ tunu a ma.

113

Matigi Ala bɔɲɔgɔnko tɛ yi

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Matigi Ala ta jɔnw, aw y'a tando,
aw ye Matigi Ala tɔgɔ tando!
2 Aw ye baraka la Matigi Ala tɔgɔ kan,
k'a damina sisan, ani wagati bɛɛ;
3 k'a ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na,
Matigi Ala tɔgɔ ye tando yɔrɔ bɛɛ.

4 Matigi Ala le kɔrɔtara siyaw bɛɛ san fɛ,
a ta bonya tɛmɛna hali sankolo janya kan.
5 Jɔn le bɛ i ko Matigi Ala, an ta Ala,
min siginin bɛ yɔrɔ kɔrɔtaninw na fɔ san fɛ?
6 A b'a ɲa majigi
ka sankolo ni dugukolo flɛ.
7 A bɛ dɛsɛbagatɔ lawuri ka bɔ dugu ma,
ka fagantan labɔ nɔgɔ ra,
8 k'a lasigi ni fagamaw ye,
ni a ta jamana fagamaw ye.
9 A bɛ somɔgɔ di muso denworobari ma,
k'a kɛ bamuso ninsɔndiyanin ye a denw cɛ ra.

Aw ye Matigi Ala tando!

114

Ala ka kobaw kɛ a ta mɔgɔw ye

1 Wagati min Izirayɛli bɔra Misiran,

wagati min Yakuba ta mɔgɔw bɔra o siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra,
2 Zuda mara le kɛra a sigiyɔrɔ saninman ye,
Izirayɛli kɛra a ta mara ye.

3 Kɔgɔji ka o ye minkɛ, ale borira,
Zuridɛn ba sekɔra kɔ fɛ.
4 Kuruw panpanna i ko sagajigiw,
kongoriw panpanna i ko sagadenw.

5 Kɔgɔji, ele borikun?
Zuridɛn, ele sekɔkun kɔ fɛ?
6 Kuruw, aw panpankun i ko sagajigiw?
Kongoriw, aw panpankun i ko sagadenw?

7 Dugukolo, ele ye yɛrɛyɛrɛ Matigi ɲa kɔrɔ,
Yakuba ta Ala ɲa kɔrɔ;
8 sabu ale le bɛ farayɔrɔ yɛlɛma k'a kɛ dinga jiman ye,
ka faragbɛlɛn yɛlɛma k'a kɛ bununji ye.

115

Ala le ye baraka bɛɛ tigi ye

1 Bonya kana la anw kan, Matigi Ala, bonya kana la anw kan,
nka bonya ye la ele tɔgɔ le kan,
i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya kosɔn!
2 I kana a to siya tɔw y'a fɔ ko:
«O ta Ala bɛ min le?»
3 Anw ta Ala bɛ san fɛ,
ni ko o ko k'a diya, a bɛ o kɛ.

4 Olugu ta batofɛnw ye fɛn warigbɛramanw le ye, ani fɛn saninlamanw;
adamadenw yɛrɛ boro le ka o lalaga.
5 Da bɛ o fɛ, nka o tɛ kuma,
ɲa bɛ o fɛ, nka o tɛ yeri kɛ,
6 toro bɛ o fɛ, nka o tɛ mɛnni kɛ,
nun bɛ o fɛ, nka o tɛ kasa mɛn,
7 boro bɛ o fɛ, nka o tɛ maga fɛn na,
sen bɛ o fɛ, nka o tɛ tagama,
mankan si tɛ bɔ o kandinga ra.
8 O lalagabagaw ni olugu yɛrɛ bɛɛ ye kelen ye,
ani minw bɛɛ bɛ o jigi la o kan.

9 Izirayɛli, i jigi la Matigi Ala kan!
Ale le ye o dɛmɛbaga ni o tangabaga ye.
10 Haruna ta somɔgɔw, aw ye aw jigi la Matigi Ala kan!
Ale le ye o dɛmɛbaga ni o tangabaga ye.
11 Aw minw bɛ siran Matigi Ala ɲa, aw ye aw jigi la Matigi Ala kan!
Ale le ye o dɛmɛbaga ni o tangabaga ye.

12 Matigi Ala hakiri bɛ an na, a bɛna baraka don an na;
a bɛna baraka don Izirayɛli ta somɔgɔw ra,
a bɛna baraka don Haruna ta somɔgɔw ra,

13 a bɛna baraka don a ɲasiranbagaw ra,
mɔgɔba fara a fitini kan.

14 Matigi Ala ye dɔ fara aw kan,
ka dɔ fara aw ni aw ta denw kan.
15 Matigi Ala ye baraka don aw ra,
ale min ka sankolo ni dugukolo dan.

16 Sankolo ye Matigi Ala kelen ta ye;
a ka dugukolo le di adamadenw ma.
17 Suw le tɛna Matigi Ala tando,
laharatagabagaw le tɛna a tando.
18 Anw le bɛna Matigi Ala tando,
k'a ta sisan, ani wagati bɛɛ.

Aw ye Matigi Ala tando!

116

Mɔgɔ min bɛ Ala waleɲumanlɔn
1 Ne bɛ Matigi Ala kanu,
sabu a bɛ ne ta makarikanw lamɛn,
2 sabu a b'a toro malɔ ka ne lamɛn;
o kosɔn, ne bɛna a daari ne si bɛɛ ra.

3 Saya ta sirinanw tun melegera ne ra ka ban,
kaburu jatigɛ tun ka ne mina ka ban,
degu ni jusukasi tun sera ne ma.
4 Nka ne ka Matigi Ala tɔgɔ wele, ko:
«E, Matigi Ala, ne nin kisi!»

5 Matigi Ala bɛ makari, a terennin lo;
an ta Ala bɛ hina.
6 Matigi Ala b'a janto mɔgɔ majigininw na;
ne tun dɛsɛra, a ka ne kisi.
7 Ne nin, sekɔ i ta laganfiya ra tuun,
sabu Matigi Ala ka koɲuman kɛ i ye.

8 Can lo, i ka ne nin kisi ka bɔ saya ra,
ka ne ɲa kisi ɲajibɔ ma,
ka ne sen kisi talon ma.
9 O ra, ne bɛna tagama Matigi Ala ɲa kɔrɔ
ni mɔgɔ ɲanaman tɔw ye, dunuɲa ra yan.
10 Ne jigi tun bɛ Ala kan, hali tuma min ne tun b'a fɔra
ko ɲani bɛ ne kan kosɛbɛ.
11 Ne jusu gbannin le tun b'a fɔra ko
mɔgɔ bɛɛ ye faninyafɔbaga le ye.

12 Matigi Ala ka koɲuman minw bɛɛ kɛ ne ye,
ne bɛna a waleɲumanlɔn o bɛɛ ra cogo di sa?
13 Ne bɛna jifiyɛ kɔrɔta, ka o kɛ ne ta kisiri tagamasiyɛn ye,
ka Matigi Ala tɔgɔ wele.

14 Ne ka dajuru minw ta Matigi Ala fɛ, ne bɛna o dafa,
a ta jama bɛɛ lajɛnnin ɲa kɔrɔ.

15 Alaɲasiranbagaw ta saya
ko ka bon Matigi Ala fɛ kosɛbɛ.
16 E, Matigi Ala, ne ye i ta jɔn le ye,
ne ye i ta jɔn le ye, ne ye i ta jɔnmuso dencɛ le ye.
Ele le ka ne bɔsi ka bɔ ne ta sirinanw bɛɛ ra.
17 O kosɔn ne bɛna ɲumanlɔn saraka* bɔ i ye,
ne bɛna Matigi Ala tɔgɔ wele.
18 Ne ka dajuru minw ta Matigi Ala fɛ, ne bɛna o dafa
a ta jama bɛɛ lajɛnnin ɲa kɔrɔ,
19 Matigi Ala ta batoso lu kɔnɔ,
ele Zeruzalɛmu dugu yɛrɛ kɔnɔ!

Aw ye Matigi Ala tando!

117

Bɛɛ ye Matigi Ala tando
1 Aw siya wɛrɛ mɔgɔw, aw bɛɛ ye Matigi Ala tando!
Aw dunuɲamɔgɔw, aw bɛɛ y'a bonya!
2 Sabu a bɛ ɲumanya min kɛ an ye, o ka bon kosɛbɛ.
Matigi Ala ta kankelentigiya tɛ ban ka ye fiyewu!

Aw ye Matigi Ala tando!

118

Ala ta ɲumanya tɛ ban
1 aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.
2 Izirayɛli y'a fɔ ko:
«Sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!»
3 Haruna ta somɔgɔw y'a fɔ ko:
«Sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!»
4 Matigi Ala ɲasiranbagaw y'a fɔ ko:
«Sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!»

5 Ka ne degunin to, ne ka Matigi Ala wele,
Matigi Ala ka ne jaabi, a ka ne laganfiya.
6 Matigi Ala bɛ ne fɛ, ne tɛ siran foyi ɲa;
adamadenw bɛ se ka mun le kɛ ne ra?
7 Matigi Ala bɛ ne fɛ, ale le ye ne dɛmɛbaga ye;
ne bɛna ne ɲa lɔ ne kɔninyabagaw ra ka o bentɔ flɛ.
8 Ka i yɛrɛ karifa Matigi Ala ma,
o ka fisa sani i ye i jigi la adamaden kan.
9 Ka i yɛrɛ karifa Matigi Ala ma,
o ka fisa sani i ye i jigi la fagamaw kan.

10 Siya tɔw bɛɛ tun ka ne lamini,
nka Matigi Ala tɔgɔ baraka ra, ne ka o halaki.

11 O tun ka ne lamini, fɔ ka ne datugu,
nka Matigi Ala tɔgɔ baraka ra, ne ka o halaki.
12 O tun ka ne lamini fan bɛɛ ra i ko lidenw,
nka o fagara i ko ŋanitasuma;
Matigi Ala tɔgɔ baraka ra, ne ka o halaki.

13 O tun bɛ ne ɲɔnina ni baraka ye, janko ka ne laben,
nka Matigi Ala ka ne dɛmɛ.
14 Matigi Ala le bɛ baraka di ne ma, ne bɛ dɔnkiri la ale le ye,
ale le kɛra ne ta kisiri tigi ye.

15 Mɔgɔ terenninw ɲagarikan bɛ bɔra o ta sow kɔnɔ,
sabu Matigi Ala ka o kisi.
Matigi Ala boro barakaman bɛ kobaw kɛ.
16 Matigi Ala boro barakaman kɔrɔtanin lo!
Matigi Ala boro barakaman bɛ kobaw kɛ.

17 Ne tɛna sa, ne bɛna ɲanamanya,
janko ka Matigi Ala ta kow lakari.
18 Matigi Ala ka ne koro kosɛbɛ,
nka a ma ne labla saya ye.

19 Aw ye terenninya dondaw* dayɛlɛ ne ye;
ne bɛna don o daw fɛ ka taga Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn.
20 Matigi Ala ta donda ye nin ye;
mɔgɔ terenninw bɛ don o le fɛ.

21 Matigi Ala, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn sabu i ka ne jaabi,
sabu i kɛra ne ta kisiri sababu ye.

22 Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le nana kɛ kabakuru sɔbɛman ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ† ye.
23 O kow bɛɛ bɔra Matigi Ala yɛrɛ le ra,
o kɛra kabako ye an ɲa na.

24 Nin ye Matigi Ala yɛrɛ ta lon le ye,
an ye ɲagari ka ninsɔndiya nin lon na.
25 E, Matigi Ala, sabari, i ye an kisi!
Matigi Ala, sabari, i y'a to an ye se sɔrɔ!

26 Min bɛ nana Matigi Ala tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye!
An bɛ to Matigi Ala ta so kɔnɔ ka dugawu kɛ aw ye!
27 Matigi Ala le ye Ala ye,
ale le ka yeelen bɔ an ye.
Aw ye na ɲanagbɛ ra ni yiriborow ye aw boro,
ka taga se fɔ sarakabɔnan gbanw kɔrɔ!

---

* **118:19 118.19** Terenninya dondaw, o ye Zeruzalɛmu ta Alabatosoba dondaw ye. † **118:22 118.22** Bon kabakuru fɔlɔ: Nin kuma fɔra yɔrɔ caman na, Yesu Kirisita ta ko ra (Matiyu 21.42; Marika 12.10; Luka 20.17; Kɛwalew 4.11; Piyɛri fɔlɔ 2.7).

28 Ele le ye ne ta Ala ye, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn!
Ne ta Ala, ne bɛ i tɔgɔ kɔrɔta.
29 Aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.

119

Ala ta sariya ɲɔgɔn tɛ
(Zaburu 19.8-15)

1 Minw bɛ tagama ni jusukun gbɛnin ye,
minw bɛ tagama ka kaɲa ni Matigi Ala ta sariya ye,
olugu ta ɲana.*
2 Minw bɛ a ta ciw sira tagama,
minw b'a yɔrɔɲini ni o jusukun bɛɛ ye,
olugu ta ɲana.
3 Olugu kɔni tɛ terenbariyako kɛ,
o bɛ Ala ta sira le tagama.
4 I ka i ta sariya ta kumaw yira an na,
janko an y'a sira tagama ka ɲa.
5 A to ne tagamacogo ye ɲa,
janko ne ye i ta cifɔninw sira tagama.
6 Ni o kɛra, ni ne ka i ta kumaw bɛɛ jate mina,
ne tɛna maroya.
7 Ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn ni jusukunŋuman ye,
ka to ka i ta kolatigɛninw karan, sabu o terennin lo.
8 Ne b'a fɛ ka i ta cifɔninw sira tagama,
o ra, i kana ban ne ra fiyewu!

9 Kanbelen bɛ se ka a tagamacogo saninya cogo di?
Ni a bɛ tagama ka kaɲa ni i ta kuma ye.
10 Ne bɛ i ta jɛnŋɔgɔnya ɲini ni ne jusukun bɛɛ ye,
i kana a to ne ye jɛngɛ ka i ta kumaw sira bla.
11 Ne bɛ i ta darakuma mara ka ɲa ne jusukun na,
janko ne kana na i hakɛ ta.
12 E, Matigi Ala, i baraka!
Ne karan i ta cifɔninw na.
13 I da ka kolatigɛnin minw fɔ,
ne bɛ o bɛɛ fɔ kelen kelen.
14 Ka i ta ciw sira tagama, o bɛ ne ninsɔndiya,
k'a kɛ i n'a fɔ naforoba le bɛ ne boro.
15 Ne bɛ to ka miiri i ta sariya ta kumaw ra;
ne bɛ ne ɲa lɔ i ta siraw le ra.
16 I ta cifɔninw ko le ka di ne ye kosɛbɛ;
ne tɛ ɲina i ta kuma kɔ.

17 Koɲuman kɛ i ta jɔn ye, janko ne ye si sɔrɔ,
ka i ta kuma sira tagama!
18 Ne ɲa yɛlɛ,
janko koɲumanba minw bɛ i ta sariya ra, ne ye o flɛ!

---

* **119:1 119.1** Nin Zaburu hayan seeginanw bɛɛ kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye. A hayan bɛɛ kelen kelen bɛ Ala ta sariya tɔgɔ fɔ.

19 Ne ye lonan le ye dugukolo kan yan;
i kana i ta kumaw dogo ne ma.
20 I ta kolatigɛninw lɔgɔ bɛ ne ra tuma bɛɛ,
fɔ ne jusukun bɛ kɔrɔtɔ o ma.
21 I bɛ yɛrɛyirabagaw dɔgɔya,
o mɔgɔ danganin minw bɛ o yɛrɛ mabɔ i kumakan na.
22 O ta mafiyɛnyari ni o ta dɔgɔyari bɔ ne kunna,
sabu ne bɛ i ta ciw sira tagama.
23 Hali ni kuntigiw ka janfa siri ne kama,
i ta jɔn bɛ miiri i ta cifɔninw le ra.
24 I ta ciw ko le ka di ne ye kosɛbɛ,
olugu le bɛ ne ladi.

25 Ne lanin flɛ dugu ma, buguri ra!
A to ne ye ɲanamanya tuun ka kaɲa ni i ta kuma ye!
26 Ne ka ne ta kow ɲafɔ i ye, i ka ne jaabi;
ne karan i ta cifɔninw na.
27 A to ne ye i ta sariya ta kumaw faamu,
janko ne ye i ta kabakow jate mina.
28 Ne bɛ kasi jusukasi kosɔn;
ne lawuri ka kaɲa ni i ta kuma ye.
29 Faninyasira mabɔ ne ra,
makari ne ra k'a to ne ye i ta sariya sira tagama!
30 Ne ka kankelentigiya sira le ta;
ne bɛ tagama ka kaɲa ni i ta kolatigɛninw le ye.
31 Ne bɛ nɔrɔ i ta ciw le ra k'a sira tagama.
E, Matigi Ala, i kana a to ne ye maro.
32 Ne bɛ bori i ta kumakanw le kɔ,
sabu i bɛ faamuri di ne ma.

33 Matigi Ala, ne karan i ta cifɔninw na,
janko ne ye o sira tagama ka se fɔ a laban ma!
34 Faamuri di ne ma, janko ne ye to i ta sariya kan,
k'a sira tagama ni ne jusukun bɛɛ ye!
35 I ta kuma sira yira ne ra,
sabu a ka di ne ye.
36 Ne jusukun jɛngɛ ka taga i ta ciw fan fɛ,
a kana taga nafa fan fɛ.
37 Ne ɲa bɔ fɛngbansanw na,
k'a to ne ye to i ta sira kan!
38 I ka i darakan min di i ɲasiranbagaw ma,
o kuma dafa i ta jɔn ye.
39 Ne bɛ siran tɔgɔcɛn min ɲa, o mabɔ ne ra,
sabu i ta kolatigɛninw ka ɲi.
40 A flɛ, i ta sariya ta kumaw lɔgɔ bɛ ne ra kosɛbɛ;
a to ne ye ɲanamanya i ta terenninya sira kan.

41 Matigi Ala, i ta ɲumanya ye jigi ne kan, ani i ta kisiri,
ka kaɲa ni i darakan ye
42 Ni o kɛra, ne bɛna ne mafiyɛnyabagaw jaabi,

sabu ne jigi bɛ i ta kuma kan.
43 I kana cankuma mabɔ ne da ra ka ye fiyewu,
sabu ne bɛ i ta kolatigɛninw le makɔnɔna.
44 Ne bɛna i ta sariya sira tagama lon bɛɛ,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
45 Ne laganfiyanin le bɛ tagama,
sabu ne bɛ tugu i ta sariya ta kumaw le kɔ.
46 Ne bɛna i ta ciw ɲafɔ masacɛw ye;
o maroya tɛna kɛ ne ra.
47 I ta kumaw le ka di ne ye kosɛbɛ,
ne bɛ o le kanu.
48 Ne bɛ ne boro kɔrɔta i ta kumaw nɔ fɛ, sabu ne bɛ o kanu;
ne bɛ sigi ka miiri i ta cifɔninw le ra.

49 I ka kuma min fɔ i ta jɔn ye, i hakiri to o ra,
sabu ne bɛ o le makɔnɔna!
50 Min bɛ ne jusu saaro ne ta ɲani na,
o ye ko i darakuma bɛ si di ne ma.
51 Yɛrɛyirabaga dɔw bɛ ne lɔgɔbɔ;
nka ne tɛ jɛngɛ ka bɔ i ta sariya sira kan.
52 Ni ne hakiri jigira i ta kolatigɛninw na i ka minw fɔ fɔlɔfɔlɔ,
Matigi Ala, o bɛ ne jusu saaro.
53 Dimiba bɛ ne mina mɔgɔjuguw kosɔn,
olugu minw bɛ ban i ta sariya ra.
54 Ne bɛ i ta cifɔninw le la dɔnkiri ye,
ka ne to nin so kɔnɔ yan, i ko lonan.
55 E, Matigi Ala, hali su fɛ, ne hakiri bɛ to i tɔgɔ ra,
ka i ta sariya sira tagama.
56 Min ye ne ta ye,
o ye ko ne ye to i ta sariya ta kumaw kan.

57 Ne ninyɔrɔ ye min ye, Matigi Ala, ne bɛ kɔsegi a kan,
o ye ka i ta kuma sira tagama.
58 Ne b'a fɛ ka i diyanyako le kɛ ni ne jusukun bɛɛ ye;
makari ne ra, i darakuma kosɔn.
59 Ne ka ne ta kow jate mina,
ka ne tagamacogo kɛ ka kaɲa ni i ta ciw ye tuun.
60 Ne tɛ sumaya; ne bɛ teliya le,
ka i ta kumaw sira tagama.
61 Mɔgɔjuguw ka o ta sirinanw kɛ ka ne melege,
nka ne tɛ ɲina i ta sariya kɔ.
62 Su cɛmancɛ ra, ne bɛ wuri ka i fo ka i waleɲumanlɔn
i ta kolatigɛninw kosɔn, sabu o terennin lo.
63 Ne ye i ɲasiranbagaw bɛɛ ta teri le ye,
ani i ta sariya ta kumaw siratagamabagaw.
64 E, Matigi Ala, i ta ɲumanya ka dugukolo fa!
Ne karan i ta cifɔninw na.

65 I ka koɲuman kɛ i ta jɔncɛ ye,
Matigi Ala, ka kaɲa ni i ta kuma ye.
66 Hakiriɲuman ni lɔnniya yira ne ra,

sabu ne lara i ta kumaw ra.
67 Wagati min i tun ma ne koro fɔlɔ, ne tun bɛ bɔra i ta sira kan;
nka sisan ne bɛ i darakumaw lamɛnna.
68 I ka ɲi, i bɛ koɲuman kɛ;
ne karan i ta cifɔninw na.
69 Yɛrɛyirabaga dɔw bɛ faninyaw lara ne ra;
nka ne bɛ i ta sariya ta kumaw mara kosɛbɛ ne jusukun na.
70 Olugu hakiri gberenna;
nka ele ta sariya ko le ka di ne ye kosɛbɛ.
71 I ka ne koro minkɛ, o fisayara ne ma;
sabu sisan ne bɛ i ta cifɔninw karanna.
72 I da ka sariya min fɔ, o ka di ne ye
ka tɛmɛ hali sanin ni warigbɛ waga caman kan.

73 I boro le ka ne dan, ka baraka don ne ra;
hakiri di ne ma janko ne ye i kumakan faamu.
74 I ɲasiranbagaw bɛna ne ye ka ninsɔndiya,
sabu o b'a ye ko ne jigi bɛ i ta kuma le kan.
75 Matigi Ala, ne k'a lɔn ko i ta kolatigɛninw terennin lo,
ko i ka ne koro ka kaɲa ni i ta kankelentigiya le ye.
76 I ta ɲumanya ye ne jusu saaro,
ka kaɲa ni i darakuma ye.
77 I ta hina ye se ne ma, janko ne ye si sɔrɔ,
sabu i ta sariya ko le ka di ne ye kosɛbɛ.
78 Yɛrɛyirabaga minw bɛ ne tɔɲɔra gbansan, olugu le ye maroya!
Ne kɔni bɛ miiri i ta sariya ta kumaw le ra.
79 I ɲasiranbagaw ye sekɔ ka na ne fɛ,
ani minw ka i ta ciw lɔn.
80 A to ne ye i ta cifɔninw sira tagama ni jusukun gbɛnin ye,
janko ne kana na maroya.

81 Ne nin bɛ samana i ta kisiri le nɔ fɛ;
ne jigi bɛ i ta kuma le kan.
82 Ne ka i darakumaw ɲanaflɛ fɔ ka na ne ɲadenw baraka ban;
ne ko: «I bɛna ne jusu saaro tuma juman sa?»
83 Ne bɛ i ko sisi ka forogo min fin[†];
nka ne ma ɲina i ta cifɔninw kɔ.
84 I ta jɔn si tɔ ye san jori le ye?
I bɛna kiti ben ne nɔgbɛnbagaw kan tuma juman?
85 Yɛrɛyirabaga dɔw bɛ dingaw sogira ne ɲa fɛ,
k'a sɔrɔ o ma bɛn ni i ta sariya ye.
86 I ta kumaw bɛɛ ye can ye;
o wurira ne kama gbansan le; ne dɛmɛ!
87 A tora dɔɔnin, o tun bɛna ne halaki;
nka ne ma bɔ i ta sariya ta kumaw kan.
88 A to ne ye si sɔrɔ, i ta ɲumanya kosɔn,
janko i da ka ci minw fɔ, ne ye o sira tagama.

89 Matigi Ala, i ta kuma bɛ yi tuma bɛɛ!
A sabatinin lo sankolo ra.

† **119:83 119.83** Sisi ka forogo min fin: o kɔrɔ ye ko ale tɛ foyi ɲa tuun.

90 I ta kankelentigiya bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ;
i ka dugukolo sabati, a fana bɛ to a nɔ ra.
91 I ta kolatigɛninw le kosɔn danfɛnw bɛ o nɔ ra bi;
sabu fɛn bɛɛ bɛ baara kɛ ele le ye.
92 Ni i ta sariya ko tun man di ne ye kosɛbɛ,
ne tun bɛna sa ne ta ɲani na.
93 Ne tɛ ɲina i ta sariya ta kumaw kɔ,
sabu i bɛ ne ɲanamanya o le sababu ra.
94 Ne kɛra i ta ye;
ne kisi, sabu ne bɛ tugu i ta sariya ta kumaw le kɔ.
95 Mɔgɔjugu dɔw bɛ ne kɔnɔna, janko ka ne halaki;
nka ne bɛ i ta ciw le lamɛn.
96 Ne bɛ dan ye fɛn dafanin bɛɛ ra,
nka ele ta kumaw bonya dan tɛ lɔn.

97 E, ne bɛ i ta sariya kanu dɛ!
Ne ta miiriya bɛ o le kan wagati bɛɛ.
98 I ta kuma bɛ ne kɛ hakiritigi ye ka tɛmɛ ne juguw kan,
sabu o kuma bɛ ne kɛrɛ fɛ tuma bɛɛ.
99 Hakiri bɛ ne fɛ ka tɛmɛ ne karanfaw bɛɛ kan,
sabu ne bɛ miiri i ta ciw le ra.
100 Ne bɛ faamuri kɛ ka tɛmɛ cɛkɔrɔbaw kan,
sabu ne bɛ i ta sariya ta kumaw mara.
101 Ne bɛ ne sen kɔrɔsi sirajugu bɛɛ ma,
janko ne ye i ta kuma sira tagama.
102 Ne tɛ ne yɛrɛ mabɔ i ta kolatigɛninw na;
sabu ele le bɛ ne karan.
103 I darakuma ka di ne ye dɛ!
A ka di ka tɛmɛ hali li kan.
104 I ta sariya ta kumaw baraka ra, ne bɛ faamuri sɔrɔ;
o kosɔn ne bɛ faninyasiraw bɛɛ kɔninya.

105 I ta kuma ye fitina le ye ne sen kɔrɔ,
yeelen lo fana ne ta sira kan.
106 Ne bɛ kari a ra, ne fana bɛna a dafa,
ko ne bɛna i ta kolatigɛninw sira tagama, sabu o terennin lo.
107 I ka ne koro ka ne majigi kosɛbɛ;
Matigi Ala, a to ne ye ɲanamanya i ta kuma baraka ra.
108 Matigi Ala, sɔn ne ta tandori ma i ko saraka;
ne karan i ta kolatigɛninw na.
109 Ne nin bɛ farati ra wagati bɛɛ,
nka ne tɛ ɲina i ta sariya kɔ.
110 Mɔgɔjuguw bɛ jan la ne ɲa;
nka ne tɛ ne yɛrɛ mabɔ i ta sariya ta kumaw ra.
111 I ta ciw le ye ne ninyɔrɔ ye tuma bɛɛ,
sabu o bɛ ninsɔndiya don ne jusu ra.
112 Ka i ta cifɔninw sira tagama, o le bɛ ne jusukun na
wagati bɛɛ, fɔ a laban.

113 Ne bɛ mɔgɔ jusuflatigiw kɔninya;
ne bɛ i ta sariya le kanu.

114 Ele le ye ne dogoyɔrɔ ye, ani ne tangabaga;
ne jigi bɛ i ta kuma le kan.
115 Aw mɔgɔjuguw, aw ye mabɔ ne ra,
janko ne ye ne ta Ala ta kumaw lamɛn.
116 Baraka don ne ra, i darakuma kosɔn, janko ne ye ɲanamanya;
ne jigi kana maroya!
117 Baraka don ne ra janko ne ye kisi,
ani janko i ta cifɔninw ye to ne ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ!
118 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ bɔ i ta cifɔninw sira kan, i bɛ o tigi mabɔ i yɛrɛ ra,
sabu o bɛ fɛn o fɛn dabari, o bɛɛ ye faninya le ye.
119 I bɛna dunuɲa mɔgɔjuguw bɛɛ firi i ko ɲamaɲama;
o kosɔn ne bɛ i ta ciw kanu.
120 Ne bɛ siran i ɲa fɔ ne fari bɛ yɛrɛyɛrɛ;
i ta kolatigɛninw ɲasiran bɛ ne ra.

121 Ne bɛ can ni terenninya sira tagama;
i kana ne labla ne tɔɲɔbagaw ye.
122 Kɛ ne ta hɛra sarati ye;
i kana a to yɛrɛyirabagaw ye ne minako juguya.
123 Ne ka i ta kisiri ko ɲanaflɛ,
ka i ta darakuma terennin ɲanaflɛ fɔ ka na ne ɲadenw baraka ban.
124 I ta jɔn mina ka kaɲa ni i ta ɲumanya ye,
i ye ne karan i ta cifɔninw na.
125 Ne ye i ta jɔn le ye, faamuri di ne ma,
k'a to ne ye i ta ciw lɔn.
126 Matigi Ala, wagati sera i ye i ta setigiya yira,
sabu mɔgɔw bɛ i ta sariya cɛnna.
127 Nin le kosɔn, ne bɛ i ta kumakan kanu,
ka tɛmɛ hali sanin kan, hali sanin yɛrɛworo kan.
128 O kosɔn ne bɛ i ta sariya ta kumaw bɛɛ jate ko kuma terenninw lo;
ne bɛ faninyasiraw bɛɛ kɔninya.

129 I ta ciw ye fɛŋɲumanba ye;
o kosɔn ne bɛ o mara.
130 I ta kuma faamuri bɛ mɔgɔ bla yeelen na;
a bɛ faamuri di kolɔnbariw ma.
131 Ne bɛ ne da yɛlɛ ka ŋuna,
sabu i ta kumaw lɔgɔ bɛ ne ra.
132 I ɲa munu ka ne flɛ, ka makari ne ra
i n'a fɔ i b'a kɛ i kanubagaw ye cogo min na ka kaɲa ni i ta kolatigɛnin ye.
133 Ne tagamacogo sabati ka bɛn ni i darakumaw ye;
i kana a to terenbariyako si ye se sɔrɔ ne kan.
134 Ne kisi mɔgɔw ta tɔɲɔri ma,
janko ne ye i ta sariya ta kumaw sira tagama.
135 Sabari ka i ta jɔn flɛ ni ɲumanya ye,
ka ne karan i ta cifɔninw na.
136 Ne bɛ kasira ka ɲaji caman le bɔ,
sabu mɔgɔw tɛ i ta sariya sira tagamana.

137 E, Matigi Ala, i terennin lo,

i ta kolatigɛninw fana ka ɲi.
138 I ka i ta ciw fɔ ni terenninya ye,
ani kankelentigiyaba.
139 Sɔnja ka ne baraka bɛɛ ban,
sabu ne juguw bɛ ɲina i ta kumaw kɔ.
140 I darakumaw bɛɛ kora ka o saninya kosɛbɛ;
i ta jɔncɛ bɛ o le kanu.
141 Ne ka dɔgɔ, mɔgɔw tɛ ne jate,
nka ne tɛ ɲina i sariya ta kumaw kɔ.
142 I ta terenninya ye terenninya banbari le ye,
i ta sariya fana ye can le ye.
143 Degu ni kɔnɔnɔfiri sera ne ma,
o bɛɛ n’a ta, i ta kumaw ko ka di ne ye kosɛbɛ.
144 I ta ciw terennin lo tuma bɛɛ;
o faamuri di ne ma, janko ne ye si sɔrɔ.

145 Ne bɛ i wele ni ne jusukun bɛɛ ye, ne jaabi, Matigi Ala;
ne bɛna to i ta cifɔninw kan.
146 Ne bɛ i wele ko i ye ne kisi,
janko ne ye i ta ciw sira tagama.
147 Ne bɛ kɔn dugugbɛda ɲa ka kasi ka i wele,
sabu ne jigi bɛ i ta kuma le kan.
148 Ne ɲadenw bɛ yɛlɛ k’a sɔrɔ dugu ma gbɛ ban;
ne bɛ to ka miiri i darakumaw ra.
149 Ne kan lamɛn i ta ɲumanya kosɔn!
Matigi Ala, a to ne ye ɲanamanya ka kaɲa ni i ta kolatigɛninw ye.
150 Dabarijuguw siribagaw bɛ nana yi;
o bɛ o yɛrɛ mabɔ i ta sariya ra.
151 Nka ele yɔrɔ ka surun ne ra, Matigi Ala!
I ta kumaw bɛɛ ye can ye.
152 Kabini wagatijan, i ta ciw k’a yira ne ra
ko ele ka o sigi, o fana tɛ yɛlɛma tuun fiyewu.

153 Ne ta ɲani flɛ, i ye ne bɔsi,
sabu ne tɛ ɲina i ta sariya kɔ.
154 Lɔ ni ne kunko ye, i ye ne kunmabɔ;
a to ne ye ɲanamanya i darakuma sababu ra.
155 Kisiri yɔrɔ ka jan mɔgɔjuguw ra,
sabu olugu tɛ i ta cifɔninw ɲini.
156 I ta hina ka bon, Matigi Ala;
a to ne ye ɲanamanya i ta kolatigɛninw baraka ra.
157 Ne nɔgbɛnbagaw, ani ne juguw ka ca,
nka ne tɛ jɛngɛ ka bɔ i ta ciw sira kan.
158 Ne bɛ janfamɔgɔw flɛ fɔ ka ɲigi o ra,
olugu minw tɛ i darakuma lamɛn.
159 Ne bɛ i ta sariya ta kumaw kanu cogo min na, o jate,
Matigi Ala, k’a to ne ye ɲanamanya i ta ɲumanya kosɔn.
160 I ta kuma ju sigira can le kan,
i ta kolatigɛninw bɛɛ terennin lo, o si tɛ ban ka ye.

161 Kuntigi dɔw wurira ne kama gbansan,
nka i ta kuma dɔrɔn le ɲasiran bɛ ne jusukun na.
162 Ne bɛ ninsɔndiya i darakuma kosɔn,
i ko mɔgɔ min ka naforoba cɛ.
163 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ faninya fɔ, ne bɛ o kɔninya, k'a haramuya;
ne bɛ i ta sariya le kanu.
164 Ne bɛ i tando fɔ siɲaga wolonfla tere kɔnɔ,
i ta kolatigɛninw kosɔn, sabu o terennin lo.
165 Hɛra caman le maranin bɛ i ta sariya kanubagaw ɲa;
o sen tɛna talon foyi ra.
166 E, Matigi Ala, ne bɛ i ta kisiri le makɔnɔna!
Ne bɛ i kumakan le lamɛn.
167 Ne bɛ i ta ciw sira tagama,
ne bɛ o kanu kosɛbɛ.
168 Ne bɛ i ta sariya ta kumaw, ani i ta ciw sira tagama,
sabu ne ta kow si ma dogo i ma.

169 A to ne kasikan ye se i ma, Matigi Ala!
Faamuri di ne ma i ta kuma kosɔn.
170 A to ne ta makarikanw ye se i ma!
Ne bɔsi i darakan kosɔn!
171 Tandori camanba ye bɔ ne da ra,
sabu i bɛ ne karan i ta cifɔninw na.
172 Ne da ye dɔnkiri la ka i darakuma tando,
sabu i ta kumaw bɛɛ terennin lo.
173 I boro ye ne dɛmɛ,
sabu ne ka i ta sariya ta kumaw le ɲanawoloma.
174 E, Matigi Ala, ne bɛ kasi i ta kisiri nɔ fɛ,
i ta sariya ko le ka di ne ye kosɛbɛ.
175 Ne ye to si ra ka i tando,
i ta kolatigɛninw ye baraka don ne ra.
176 Ne bɛ yaalara ne kun fɛ i ko sagaden tununin:
i ta jɔn yɔrɔɲini,
sabu ne tɛ ɲina i kumakanw kɔ.

120

Mɔgɔɲuman ta sɛgɛ
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Ka ne degunin to, ne kasira ka Matigi Ala wele,
a ka ne jaabi.
2 «E, Matigi Ala, ne nin bɔsi faninyafɔbaga da ma,
ne nin bɔsi mɔgɔjanfabaga nɛnkun ma.»
3 Aw mɔgɔjanfabagaw, mun le bɛna kɛ aw sara ye?
Aw bɛna mun le sɔrɔ?
4 Kɛrɛkɛcɛw ta biɲɛ minw donna tasumakami na k'a da diya,
o le bɛna kɛ aw sara ye.

5 Bɔnɔ ka ne sɔrɔ, sabu ne tagara sigi Mesɛki;

bɔnɔ ka ne sɔrɔ, sabu ne tagara to Kedari ta mɔgɔw cɛ ra*!
6 Ne siginin tora nin mɔgɔw cɛ ra yan ka mɛɛn fɔ ka tɛmɛ;
nin mɔgɔ minw tɛ hɛra fɛ.
7 Ne ko hɛra le;
nka ni ne kumana dɔrɔn,
olugu ko kɛrɛ.

121

Ala le ye a ta mɔgɔw kɔrɔsibaga ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Ne bɛ ne ɲa kɔrɔta ka kuruw flɛ!
Ne ta dɛmɛri bɛna bɔ min le sa?
2 Ne ta dɛmɛri bɛ bɔ Matigi Ala le fɛ,
min ka sankolo ni dugukolo dan.

3 A tɛna sɔn k'a to i sen ye talon;
i kɔrɔsibaga tɛ jingɔ ka ye!
4 A flɛ, Izirayɛli kɔrɔsibaga tɛ jingɔ,
janko ka sunɔgɔ.

5 Matigi Ala le ye i kɔrɔsibaga ye.
Matigi Ala bɛ to i kɛrɛ fɛ, ka kɛ suma ye i kunna.

6 Tere fɛ, tere tɛna kojugu kɛ i ra,
su fɛ, karo fana tɛna kojugu kɛ i ra.
7 Matigi Ala bɛna i kɔrɔsi kojugu bɛɛ ma;
a bɛna i nin kɔrɔsi.
8 Matigi Ala bɛna i tagatɔ ni i natɔ kɔrɔsi,
k'a ta sisan, ani wagati bɛɛ.

122

Matigi Ala ta so kanuya
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Ne bɛ ninsɔndiya, n'a fɔra ne ye
ko: «An ye taga Matigi Ala ta so kɔnɔ!»
2 An tagara fɔ ka taga an sen lɔ
ele Zeruzalɛmu dugu dondaw le ra!

3 Ele Zeruzalɛmu dugu min lɔra,
ka kɛ dugu ye min donna ɲɔgɔn na ka ɲa.
4 Gbaw bɛ taga yi le,
Matigi Ala ta gbaw bɛ taga yi le.
O ye ci le ye min dira Izirayɛlimɔgɔw ma,
ko o ye taga Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn a tɔgɔ kosɔn.
5 Sabu kititigɛbagaw ta masasiginanw bɛ yi le,
Dawuda ta so ta masasiginanw.

---

* **120:5 120.5** Nin kumaw kɔrɔ ye ko Dawuda tun siginin bɛ yɔrɔ min na, o yɔrɔ mɔgɔw tun ye mɔgɔ sɔnkolon dɔw ye minw ta sigi man di fiyewu.

6 Aw ye Ala daari ko a ye hɛra kɛ Zeruzalɛmu ye:
«Zeruzalɛmu, i kanubagaw ye ɲasuma!
7 Hɛra ye kɛ i ta sow kɔnɔ,
ɲasuma ye kɛ i ta masabonw kɔnɔ.»
8 Ne balemaw ni ne teriw kosɔn,
ne b'a fɔ ko: «Hɛra ye kɛ i ta sow kɔnɔ!»
9 Matigi Ala, an ta Ala ta so kanuya kosɔn,
ne bɛ i ta hɛra le ɲini Ala fɛ.

123

Makari tigi Ala
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Ne bɛ ne ɲa kɔrɔta ka ele le flɛ,
ele min siginin bɛ sankolo ta masaya ra.
2 Jɔncɛ ɲa lɔnin bɛ a matigicɛ boro ra cogo min na,
jɔnmuso ɲa lɔnin bɛ a matigimuso boro ra cogo min na,
anw fana ɲa lɔnin bɛ Matigi Ala, an ta Ala ra ten,
fɔ a ye na makari an na.
3 Makari an na, Matigi Ala, makari an na;
sabu dɔgɔyari ka an labɔ fɔ k'a dama tɛmɛ.
4 Wasobagaw ta lɔgɔbɔri ka an labɔ,
yɛrɛbonyabagaw ta dɔgɔyari ka an labɔ.

124

Ala le ye an bɔsibaga ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Ni Matigi Ala tun tɛ ni an ye,
Izirayɛli y'a fɔ ten,
2 ni Matigi Ala tun tɛ ni an ye
wagati min mɔgɔw wurira an kama,
3 o tun bɛna an bɛɛ ɲanaman le latunu,
tuma min na o tun dimina an kɔrɔ kosɛbɛ.
4 Jibaw le tun bɛna an datugu,
jiwoyoba dɔ tun bɛna woyo ka tɛmɛ an kunna.
5 Ji barakamanw le tun bɛna woyo
ka tɛmɛ an kunna.

6 Nka Matigi Ala baraka!
Ale ma sɔn k'a to o ye an domu.
7 An nin bɔsira o boro i ko kɔnɔ bɛ bɔsi ka bɔ kɔnɔminabaga ta jɔ ra cogo min na;
jɔ tigɛra, an bɔsira.
8 An ta dɛmɛri bɛ sɔrɔ Matigi Ala tɔgɔ le ra,
min ka sankolo ni dugukolo dan.

125

Ala bɛ a ta mɔgɔɲumanw kɔrɔsi
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Minw bɛ o jigi la Matigi Ala kan,
olugu bɛ i ko Siyɔn kuru*;
o tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye,
o bɛ yi wagati bɛɛ.

2 Kuruw ka Zeruzalɛmu lamini cogo min na,
Matigi Ala fana bɛ a ta mɔgɔw lamini o cogo le ra,
sisan, ani wagati bɛɛ.
3 Mɔgɔjuguw ta masacɛbere siginin tɛna to
mɔgɔ terenninw ta mara kunna,
janko mɔgɔ terenninw kana na o boro sama
ka taga kojugu nɔ fɛ.

4 E, Matigi Ala, koɲuman kɛ mɔgɔɲumanw ye,
ani mɔgɔ minw jusu ka ɲi.
5 Nka minw bɛ sira jɛngɛninw ta,
Matigi Ala bɛna olugu gbɛn ka bɔ yi,
ani minw bɛɛ bɛ terenbariyakow kɛ.

Ala ye hɛra kɛ Izirayɛli ye!

126

Ala bɛ hɛra lasekɔ a ta mɔgɔw ma
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Wagati min Matigi Ala tun ka Siyɔn dugu ta bonya lasekɔ a ma tuun,
a tun kɛra anw ɲa na i ko siko.
2 An yɛrɛkora kosɛbɛ,
an ɲagarira fɔ ka pɛrɛn.
O tuma o tun b’a fɔra siyaw cɛ ra ko:
«Matigi Ala ka kobaw kɛ o ye dɛ!»
3 Matigi Ala ka koba kɛ anw ye,
o kosɔn an bɛ ninsɔndiya.

4 Matigi Ala, an ta bonya lasekɔ an ma,
i ko kɔji min bɛ woyo woroduguyanfan kongokolon kɔnɔ.
5 Minw ɲajibɔtɔ bɛ danni kɛ,
olugu ɲagarininba le bɛna siman tigɛ.
6 Minw kasitɔ bɛ bɔ ni siman ye o boro ka taga a dan,
olugu ɲagarininba bɛ sekɔ ni siman tigɛnin ye o boro.

127

Ala le ye ko bɛɛ ɲabaga ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Sulemani ta Zaburu.

Ni Matigi Ala yɛrɛ ma bon lɔ,
minw b’a lɔra, olugu bɛ o yɛrɛ sɛgɛra gbansan le.
Ni Matigi Ala yɛrɛ ma dugu kɔrɔsi,
min b’a kɔrɔsira, ale ta siɲana ye gbansan le ye.
2 Aw bɛ sori ka wuri, ka mɛɛn ɲana gbansan,

ka sɛgɛ ka aw ta baro sɔrɔ;
Ala bɛ o ɲɔgɔn di a ta mɔgɔ kanuninw ma ka o to sunɔgɔ ra.

3 A flɛ, den ye Matigi Ala ta difɛn le ye,
worodenw ye baraji le ye.
4 Biɲɛw bɛ cogo min na kɛrɛkɛcɛ boro,
mɔgɔ kanbelenman ta denw bɛ kɛ i boro ten le.
5 Ni mɔgɔ min k'a sɔrɔ k'a ta biɲɛforogo fa, o tigi ta ɲana.
Ni a bɛ kuma kititigɛyɔrɔ ra a juguw ɲa kɔrɔ, dugu donda ra, a tɛ maroya.

128

Alaɲasiranbaga bɛ Ala ta baraka sɔrɔ

1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Matigi Ala ɲasiran bɛ ele mɔgɔ min na,
ni i bɛ Matigi Ala ta sira tagama,
ele ta ɲana.
2 I bɛna i boro ta baara nafa sɔrɔ k'a domu;
i ta kow bɛ ɲa, i fana bɛ hɛra sɔrɔ.
3 I ta muso bɛ kɛ i ta so kɔnɔ
i ko rɛzɛnsun min bɛ den caman kɛ;
i ta denw bɛ sigi i kɛrɛ fɛ domunikɛyɔrɔ ra,
i ko oliviyesun falenninkuraw.
4 Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ min na,
a bɛ baraka don o tigi ra o cogo le ra.

5 Matigi Ala bɛna to Siyɔn, ka baraka don i ra,
k'a to i ye Zeruzalɛmu ta hɛra ye i ɲa ra i si bɛɛ ra.
6 I bɛna i ta denw ta denw ye.

Ala ye hɛra kɛ Izirayɛli ye!

129

Mɔgɔjugu ni labankojugu

1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Kabini ne denmisɛnman, o ka ne tɔɔrɔ kosɛbɛ.
Izirayɛli y'a fɔ ten!
2 Kabini ne denmisɛnman, o ka ne tɔɔrɔ kosɛbɛ,
nka o ma se ne ra.
3 Sɛnɛkɛbagaw ka ne kɔ sɛnɛ,
fɔ ka walanjanw bɔ ne kɔ ra.
4 Nka Matigi Ala ta le ye can ye;
a ka mɔgɔjuguw ta sirinanw foni ka bɔ ne ra.

5 Minw bɛɛ bɛ Siyɔn dugu kɔninya,
olugu le ye maroya fɔ ka sekɔ ni o kɔ ye!
6 O ye kɛ i ko bin min bɛ falen biribon kunna;
sani a bɔntuma ye se, a bɛ ja.
7 A tɛ a bɔnbaga boro fa,

a t’a cɛɓaga fana kɔnkɔn fa.
8 Tɛmɛbagaw t’a fɔ olugu ma ko:
«Matigi Ala ye baraka don aw ra!
An bɛ dugawu kɛ aw ye ni Matigi Ala tɔgɔ ye!»

130

Ala ta mɔgɔw jigi ye Ala ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Ka ne deguninba to, Matigi Ala,
ne bɛ i wele ko i ye ne dɛmɛ!
2 Matigi, ne kan lamɛn,
i toro malɔ ka ne ta makarikanw lamɛn.

3 Matigi Ala, ni i tun bɛ an ta terenbariyakow mara i yɛrɛ kɔnɔ,
Matigi, jɔntigi le tun bɛna se ka kisi?
4 Nka ele kɔni bɛ yafa,
o kosɔn mɔgɔw bɛ siran i ɲa ka i bonya.

5 Ne bɛ Matigi Ala le makɔnɔna, ne nin b’a makɔnɔna;
ne jigi bɛ ale ta kuma le kan.
6 Dugu kɔrɔsibagaw bɛ sɔgɔmada makɔnɔna,
dugu kɔrɔsibagaw kɔrɔtɔnin bɛ sɔgɔmada makɔnɔna,
nka ne kɔrɔtɔnin bɛ Matigi makɔnɔna belen ka tɛmɛ olugu kan.

7 Izirayɛli, i jigi la Matigi Ala kan;
sabu ɲumanya bɛ sɔrɔ Matigi Ala le fɛ;
a bɛ mɔgɔ kunmabɔ ko bɛɛ ma.
8 Ale le bɛna Izirayɛli kunmabɔ
a ta terenbariyakow bɛɛ ra.

131

Alaɲasiranbaga wasara
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, yɛrɛbonya tɛ ne jusukun na,
yɛrɛyira tɛ ne flɛrikɛcogo ra;
ne tɛ miiri kobaw ra,
ani ko minw tɛmɛna ne ta lɔnniya kan.

2 Ne jera ka to yɔrɔ kelen na,
i ko den min fanin siginin bɛ a bamuso sen kan;
ne nin wasara i ko den min fanin siginin bɛ a bamuso sen kan.
3 Izirayɛli, Matigi Ala makɔnɔ,
k’a ta sisan ma, ani wagati bɛɛ.

132

Ala bɛ baraka don a ta masacɛ ra
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

E, Matigi Ala, i hakiri to Dawuda ra;
i hakiri to a ta sɛgɛ bɛɛ ra.
2 A karira Matigi Ala ye,
ka nin dajuru ta Yakuba ta Ala fangatigi ye, ko:
3 «Ne tɛna don ne ta bon kɔnɔ,
ne tɛna la ne ta lanan kan,
4 ne tɛna a to sunɔgɔ ye don ne ɲa ra,
ne tɛna ne ɲa tugu ka jingɔ,
5 fɔ ne ye yɔrɔ dɔ sɔrɔ Matigi Ala ye,
fɔ ne ye sigiyɔrɔ sɔrɔ Yakuba ta Ala fangatigi ye.»

6 A flɛ, an ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ko mɛn Efirata;
an tagara a sɔrɔ Yahari* kongokɔnɔyɔrɔw ra.
7 «An ye taga a ta so!
An y'an kinbiri gban a sen kɔrɔ k'a bato!»

8 E, Matigi Ala, i wuri, i ye na i ta laganfiyayɔrɔ ra,
i ni i ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu barakaman!
9 I ta sarakalasebagaw ye terenninya kɛ o kannaderege ye,
i ɲasiranbagaw ye ɲagari fɔ ka pɛrɛn!
10 I ta jɔncɛ Dawuda kosɔn,
i kana i kɔ di i ta mɔgɔ ɲanawolomanin ma.

11 Matigi Ala karira Dawuda ye can kan,
a fana tɛna a ta kuma yɛlɛma;
a ko: «I yɛrɛ woroden dɔ,
ne bɛna o le sigi i ta masasiginan kan i nɔ ra.
12 Ni i denw ka ne ta jɛnɲɔgɔnya sira tagama,
ani ne ka ci minw yira o ra, ni o ka o kɛ,
o tuma olugu yɛrɛ fana ta denw
bɛna sigi i ta masasiginan kan tuma bɛɛ.»

13 Sabu Matigi Ala ka Siyɔn dugu le ɲanawoloma;
o yɔrɔ ko le diyara a ye, a ko a bɛ o kɛ a sigiyɔrɔ ye.
14 A ko: «Nin le ye ne ta laganfiyayɔrɔ ye tuma bɛɛ;
ne bɛna sigi nin yɔrɔ le ra, sabu a ko diyara ne ye.
15 Ne bɛna baraka don o ta simanw na kosɛbɛ,
ne bɛna domuni di o ta fagantanw ma ka o fa.
16 Ne bɛna kisiri kɛ o ta sarakalasebagaw kannaderege ye;
o ta Alaɲasiranbagaw bɛna ɲagari fɔ ka pɛrɛn.
17 O yɔrɔ le ra, ne bɛna Dawuda ta fanga lawuri;
ne ta mɔgɔ ɲanawolomanin ta fitina mananin bɛna to†.
18 Ne bɛna maroya kɛ a juguw kannaderege ye,
nka ale ta masafugula bɛna manamana!»

133

Balemaya ka di

---

* **132:6 132.6** Yahari ye Kiriyati Yeharimu dugu le ye; o dugu bɛ Zeruzalɛmu kɛrɛ fɛ. † **132:17 132.17** Nin kumaw kɔrɔ ye ko mɔgɔ dɔ bɛna sɔrɔ Dawuda kɔ tuma bɛɛ, a ta gba ra, min bɛ sigi a nɔ ra masaya ra.

1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Can ra, balemaw ye bɛn, ka to ɲɔgɔn fɛ,
o ka ɲi dɛ! O ka di yɛrɛ le!
2 A bɛ i ko turu kasadiman min bɔnna Haruna kun na*,
min bɛ jigi fɔ a bonbosi kan,
fɔ Haruna bonbosi kan,
ka jigi ka se fɔ a ta deregeba kan ma.
3 A bɛ i ko Hɛrimɔn kuru ta gɔmiji,
min bɛ jigi Siyɔn kuruw kan.
Matigi Ala bɛ baraka di o yɔrɔ le ra,
ka si di, wagati bɛɛ.

134

Ala ta baaradenw bɛɛ ye baraka la a ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Matigi Ala ta baaradenw, aw bɛɛ ye baraka la Matigi Ala ye!
Aw minw bɛ baara kɛ Matigi ta so kɔnɔ su bɛɛ!
2 Aw ye aw boro kɔrɔta k'a sin yɔrɔ saninman fan na,
ka baraka la Matigi Ala ye!
3 Matigi Ala ye to Siyɔn dugu kɔnɔ ka baraka don i ra;
ale min ka sankolo ni dugukolo dan.

135

An ye Ala tando a ta sebagaya kosɔn
1 Aw ye Matigi Ala tando!
Aw ye Matigi Ala tɔgɔ tando!
Matigi Ala ta baaradenw, aw y'a tando!
2 Aw minw bɛ baara kɛ Matigi Ala ta so kɔnɔ,
aw minw bɛ baara kɛ an ta Ala ta batoso lu kɔnɔ, aw y'a tando!

3 Aw ye Matigi Ala tando, sabu Matigi Ala ka ɲi.
Aw ye dɔnkiri la k'a tɔgɔ tando, sabu a tɔgɔ ka di.
4 Matigi Ala ka Yakuba ta mɔgɔw ɲanawoloma ka o kɛ a ta ye,
a ka Izirayɛli ta mɔgɔw ɲanawoloma ka o kɛ a ta mɔgɔw ye.

5 Ne kɔni k'a lɔn ko Matigi Ala ka bon,
ko an Matigi bɛ ala tɔw bɛɛ kunna.
6 Ni ko o ko ka Matigi Ala diya, a bɛ o kɛ,
sankolo kɔnɔ, ani dugukolo kan,
ani kɔgɔji n'a dunmanyɔrɔw bɛɛ ra.
7 A bɛ sankabaw lawuri ka bɔ fɔ dugukolo danw na,
a bɛ sanmanamana bɔ, ka sanji ben;
a bɛ fɔɲɔ lana ka bɔ a marayɔrɔw ra.

8 A ka Misirankaw ta dencɛ fɔlɔw halaki,
k'a ta adamadenw na, ka taga se bɛganw ma.

---

* **133:2 133.2** O tun bɛ turu kɛ sarakalasebaga kun na k'a saninya k'a bla Ala ta baara kama.

9 A ka tagamasiyɛnw, ani kabakow kɛ ele Misiran jamana cɛ ma,
Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ kama.

10 A ka siya caman halaki,
ka masacɛ barakamanw faga.
11 Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn,
ani Basan masacɛ Ɔgi,
ani Kanaanakaw ta masacɛw bɛɛ.
12 A ka o ta jamana di Izirayɛli ma,
a ka o ta jamana kɛ a ta mɔgɔw ta ye.

13 Matigi Ala, ele tɔgɔ kɔni tɛ tunu ka ye fiyewu!
Matigi Ala, mɔgɔw hakiri bɛ to i tɔgɔ ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
14 Matigi Ala bɛna a ta mɔgɔw ta kiti tigɛ ka jo di o ma;
a bɛna hina a ta jɔnw na.

15 Siya tɔw ta batofɛnw ye fɛn warigbɛramanw ni fɛn saninlamanw le ye;
adamadenw yɛrɛ boro le ka o lalaga.
16 Da bɛ o fɛ, nka o tɛ kuma,
ɲa bɛ o fɛ, nka o tɛ yeri kɛ,
17 toro bɛ o fɛ, nka o tɛ mɛnni kɛ;
dafɔɲɔ si tɛ bɔ o da fɛ.
18 O lalagabagaw ni olugu yɛrɛ bɛɛ ye kelen ye,
ani minw bɛɛ bɛ o jigi la o kan.

19 Izirayɛli ta somɔgɔw, aw ye baraka la Matigi Ala ye!
Haruna ta somɔgɔw, aw ye baraka la Matigi Ala ye!
20 Levi ta somɔgɔw, aw ye baraka la Matigi Ala ye!
Matigi Ala ɲasiranbagaw, aw ye baraka la Matigi Ala ye!
21 Matigi Ala baraka, ele min bɛ Siyɔn,
ele min siginin bɛ Zeruzalɛmu!

Aw ye Matigi Ala tando!

136

Ala ta ɲumanya

1 Aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.
2 Aw ye alaw bɛɛ ta Ala fo k'a waleɲumanlɔn,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
3 Aw ye matigiw bɛɛ ta Matigi fo k'a waleɲumanlɔn,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

4 Ale Ala kelen le bɛ kabakobaw kɛ,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
5 Ale le ka sankolo dan a ta lɔnniya sababu ra,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
6 Ale le ka dugukolo dan k'a bla ji kunna,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
7 Ale le ka sankolo yeelenbɔnan belebelew dan,

sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
8 A ka tere dan ka o sigi terefɛra kunna,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
9 A ka karo ni lolow dan ka o sigi sufɛra kunna,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

10 Ale le ka Misirankaw ta dencɛ fɔlɔw faga,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
11 A ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ o cɛ ra,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
12 A ta sebagaya ni a ta fanga baraka ra,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
13 Ale le ka Kɔgɔjiwulen cɛtigɛ fla ye,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
14 A ka Izirayɛlimɔgɔw latɛmɛ ji cɛ ma,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
15 A ka Farawona ni a ta kɛrɛkɛjama dafiri Kɔgɔjiwulen kɔnɔ,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

16 Ale le blara a ta mɔgɔw ɲa kongokolon kɔnɔ ka taga,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
17 Ale le ka masacɛbaw halaki,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
18 A ka masacɛ barakamanw faga,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
19 Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
20 Basan masacɛ Ɔgi,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
21 A ka o ta jamana di Izirayɛli ma,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
22 A k'a kɛ a ta jɔnw ta ye, Izirayɛlimɔgɔw ta ye;
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

23 Ale le k'a hakiri to an na, tuma min na an tun bɛ siya tɔw ta fanga kɔrɔ,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
24 A ka an bɔsi ka bɔ an juguw boro,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
25 Ale le bɛ domuni di danfɛnw bɛɛ ma,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

26 Aw ye sankolo tigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

137

Zeruzalɛmu ta bɔnɔ
1 Ka an to Babilɔni badaw ra,
an hakiri jigira Siyɔn dugu ko ra minkɛ,
an siginin tora yi, ka to ka kasi.

2 Yirimisɛn minw tun bɛ o yɔrɔ ra,
an tun ka an ta gɔniw dulon olugu ra.
3 Ka an to yi, an minabagaw tun b'a fɔra an ye
ko an ye dɔnkiri dɔ la olugu ye;
an tɔɔrɔbagaw tun b'a fɔra ko an ye olugu ninsɔndiya.
O ko: «Aw ye Siyɔn dugu dɔnkiri dɔw la an ye kɛ!»

4 An bɛ se ka Matigi Ala ta dɔnkiriw la
jamana wɛrɛ dugukolo kan cogo di sa?
5 E, Zeruzalɛmu, ni ne ka ɲina ele kɔ,
o tuma ne kininboro ye ɲina gɔnifɔ kɔ!
6 Ne nɛn nɔrɔnin ye to ne da kɔnɔ,
ni ne ma ne hakiri to ele ra,
ni ne ma ele Zeruzalɛmu jate
ka tɛmɛ ne ta ɲagariko tɔw bɛɛ kan.

7 Matigi Ala, Edɔmukaw ka min kɛ an na, i hakiri to o ra:
Zeruzalɛmu dugu minalon na,
olugu le tun b'a fɔra ko: «Aw y'a ci, aw y'a ci
ka se fɔ bonw jusiginanw ma!»
8 Ele Babilɔni, ele min bɛna halaki,
ele ka kojugu min kɛ anw na,
ni mɔgɔ min ka i sara ni o ɲɔgɔn ye, Ala ye o tigi ta ɲa.
9 Ni mɔgɔ min ka aw ta denfitiniw mina
ka o gbasi fara kan ka o ɲɔɲɔ, Ala ye o tigi ta ɲa.

138

Bɛɛ ye Ala fo k'a waleɲumanlɔn
1 Dawuda ta Zaburu.

Ala, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn ni ne jusukun bɛɛ ye,
ne bɛ dɔnkiri la ka i tando i ta danfɛn saninmanw ɲa kɔrɔ.
2 Ne bɛ ne kinbiri gban i ta batoso saninman kɔnɔ,
ka i tɔgɔ fɔ ka i fo ka i waleɲumanlɔn i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya kosɔn;
sabu i ka i tɔgɔ bonya ka tɛmɛ fɛn bɛɛ kan,
ka i darakumaw bɛɛ dafa.
3 Lon min ne ka i wele, i ka ne jaabi;
i ka ne ja gbɛlɛya, ka baraka don ne ra.

4 Matigi Ala, ni dunuɲa masaw nana i ta kumaw mɛn ka bɔ i yɛrɛ da ra,
o bɛɛ ye i fo ka i waleɲumanlɔn!
5 O ye dɔnkiri la ka Matigi Ala ta kow lakari,
sabu Matigi Ala ta nɔɔrɔ ka bon.
6 Matigi Ala kɔrɔtanin lo, nka a ɲa bɛ mɔgɔ majigininw na;
a bɛ mɔgɔ yadaninw fana ye fɔ yɔrɔjan, ka o lɔn.

7 Hali ni ne degura kosɛbɛ,
i bɛ ne nin tanga;
i bɛ i boro bɔ ka ne bɔsi ne juguw ta dimi ma,

ka ne kisi ni i boro barakaman ye.
8 Matigi Ala bɛ ko bɛɛ kɛ ne ye k’a dafa.
E, Matigi Ala, i ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
I yɛrɛ boro ka baara min kɛ, i kana i kɔ don o ra.

139

Foyi dogonin tɛ Ala ma
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, i ka ne jusukun sɛgɛsɛgɛ,
i ka ne jusukunnakow bɛɛ lɔn.
2 I ka ne sigiwagati lɔn, i ka ne wuriwagati lɔn;
i ka ne ta miiriyaw lɔn kabini wagatijan.
3 Ni ne bɛ tagama ra, walama ni ne lanin lo, i ka o lɔn;
i bɛ ne ta kow bɛɛ kala ma.
4 Hali k’a sɔrɔ kuma ma bɔ ne da ra fɔlɔ,
Matigi Ala, o y’a sɔrɔ ko ne bɛna min fɔ, ele ka o bɛɛ lɔn ka ban.
5 I bɛ ne kɔ fɛ, i bɛ ne ɲa fɛ,
i boro fana bɛ ne kan.
6 O lɔnniyaba ɲɔgɔn ka bon ne ta hakiri ma,
a tɛmɛna ne ta faamuri dan kan pewu.

7 Ne bɛ se ka taga min le, ko ne bɛ faran ka mabɔ ele ra?
Ne bɛ se ka bori ka taga dogo min le, ele ɲa tɛna ne ye yɔrɔ min na?
8 Ni ne ka yɛlɛn ka taga sankolo ra, i bɛ yi;
ni ne jigira fɔ dugukolo jukɔrɔ, i bɛ yi.
9 Ni ne wurira ka taga fɔ terebɔyanfan dan na,
walama ni ne tagara sigi terebenyanfan na fɔ kɔgɔji dan na,
10 hali o yɔrɔ ra, i boro bɛ ne tɛmɛsira yira ne ra,
i boro barakaman bɛna ne mina.
11 Ni ne ko, ko dibi ye ne datugu,
hali su bɛ yɛlɛma ka kɛ tere ye ka ne lamini.
12 Hali dibi tɛ se ka dibi don ele ma;
ele fɛ su gbɛnin lo i ko tere,
dibi bɛ i ko yeelen ele fɛ.

13 Ele le ka ne kɔnɔnɔyɔrɔw bɛɛ dan,
ka ne fari yɔrɔw tugutugu ɲɔgɔn na ne bamuso kɔnɔ.
14 Ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn, sabu i ka ne kɛ danfɛn kabakoman
ye, ani danfɛn ɲumanba.
I ta danfɛnw bɛɛ ye fɛnɲumanbaw le ye;
ne yɛrɛ ka o lɔn kosɛbɛ.
15 Ne farikolo yɔrɔ si tun dogonin tɛ ele ma,
wagati min i tun bɛ ne farisogo danna dogo ra,
wagati min i ka ne fari yɔrɔw tugutugu ɲɔgɔn na dugukolo jukɔrɔ.
16 Hali wagati min ne fari tun ma labɛn fɔlɔ, i ɲa tun bɛ ne ra.
Tereda minw tun latigɛra ne ye,
o bɛɛ tun sɛbɛra i ta kitabu kɔnɔ ka ban,
k’a sɔrɔ o lonw si tun ma se fɔlɔ.

17 E, Ala, i ta miiriyaw kɔrɔ ka dun ne ta faamuri ma!

O hakɛya ka ca ne ma!
18 Ni ne ko ne bɛ o jate mina,
o ka ca ka tɛmɛ hali kɔgɔji kɛnkɛn kan.
A flɛ, ni ne kununa tuma o tuma,
ne ni ele belen bɛ ɲɔgɔn fɛ.

19 E, Ala ni i tun bɛ sɔn ka mɔgɔjuguw faga,
ka o mɔgɔfagabagaw gbɛn ka o mabɔ ne ra!
20 Olugu bɛ ele ko fɔ ni ŋaninyajuguya le ye;
o bɛ i tɔgɔ fɔ gbansan le, sabu i juguw lo.
21 Matigi Ala, yala ne man kan ka i kɔninyabagaw kɔninya wa?
Minw bɛ wuri i kama, yala olugu ko man kan ka gboya ne ye wa?
22 Ne bɛ o kɔninya fɔ ka se kɔninya dan ma;
ne juguw lo.

23 Ala, ne sɛgɛsɛgɛ, ka ne jusukunnakow lɔn!
Ne kɔrɔbɔ ka flɛ, ka ne jusukunnakow lɔn.
24 A flɛ, ni ne bɛ sirajugu kan,
i ye ne bla i ta ɲanamanya banbari sira kan.

140

Ala le bɛ an kisi an juguw ta tɔɔrɔ ma
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Matigi Ala, ne bɔsi mɔgɔjuguw boro,
ne tanga mɔgɔ farimanw ma.
3 Olugu minw bɛ kojugu ŋaninya o jusukun na;
lon o lon o bɛ kɛrɛ lawuri.
4 O bɛ o nɛnkun dabɔ k'a kɛ i ko sa;
o darakan ka jugu i ko fɔnfɔnnin baga.*

5 Matigi Ala, ne kɔrɔsi, janko mɔgɔjugu boro kana se ne ma;
ne tanga mɔgɔ farimanw ma,
minw bɛ janfa siri janko ka ne laben.
6 Yɛrɛbonyabaga dɔw ka jɔ siri, ka juruw siri ne ɲa;
o ka jɔw siri ne ɲa sira kan,
o ka minarijanw lala ne ɲa.†

7 Ne b'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Ele le ye ne ta Ala ye!
Matigi Ala, i toro malɔ ka ne ta makarikanw lamɛn!»
8 Matigi Ala, ne Matigi, ne ta baraka tigi, ani ne kisibaga,
ele le ka ne kɔrɔsi kɛrɛ wagati ra.
9 Matigi Ala, i kana a to mɔgɔjugu diyanyako ye kɛ!
I kana a to a ta kolatigɛninw ye ɲa,
ni o tɛ, a bɛna a yɛrɛ kɔrɔta.‡

10 Ne jugu minw ka ne lamini,
olugu da tun ka kojugu minw labɛn,

---

* **140:4 140.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **140:6 140.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **140:9 140.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

o kojuguw ye ben olugu yɛrɛ le kun na ka o datugu!
11 Tasumakamiw ye bɔn o kan,
o ye o firi tasuma ra, dingadun dɔw kɔnɔ,
o kana se ka bɔ tuun.
12 Kumajugufɔbaga kana lɔyɔrɔ sɔrɔ jamana kɔnɔ!
Mɔgɔ fariman kɔni, kojugu le ye gban ale kɔ tuma bɛɛ.

13 Ne k'a lɔn ko Matigi Ala bɛna ɲanibagatɔw ta kiti tigɛ o ye,
a bɛna fagantanw ta jo di o ma.
14 Can lo, Matigi Ala, mɔgɔ terenninw bɛna i tɔgɔ fɔ ka i fo ka i waleɲumanlɔn,
mɔgɔɲumanw bɛna to i ɲa kɔrɔ.

141

Mɔgɔjugu bɛ mina a yɛrɛ ta jɔ ra
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, ne bɛ i wele, i teliya ka na ne fɛ!
Ni ne bɛ i wele, i ye i toro malɔ ka ne kan lamɛn!
2 A to ne ta daariri ye diya i ye i ko wusunan saraka;
ni ne ka ne boro kɔrɔta i nɔ fɛ, o ye diya i ye i ko wulafɛsaraka!

3 Matigi Ala, ne da kɔrɔsi kumajugu ma,
ne dagbolow tanga kumajugu ma!
4 I kana a to ne jusukun ye sama kojugu nɔ fɛ,
ne kana ne sen don kɛwalejuguw ra,
ne kana kori ni mɔgɔ terenbariw ye,
ne kana o ta ɲanagbɛ domuni dɔ domu!

5 Mɔgɔ terennin ye ne bugɔ, o ye koɲuman le ye;
ni a ka ne jaraki, o bɛ i n'a fɔ a ka turu le kɛ ne kun na.
Ne tɛ ban o turu ma;
nka tuma bɛɛ ne ta Aladaari ye ko mɔgɔjuguw ta kow kana ɲa.
6 Ala y'a to o ye o ta kititigɛbagaw mina ka o firi farakuruw kan!
Ni o kɛra, o bɛna ne kumakan lamɛn k'a lɔn ko ne ta kumaw ka di.
7 Mɔgɔ sɛnɛkɛtɔ bɛ dugukolo ci k'a yɛrɛgɛ cogo min na,
o kolow bɛna yɛrɛgɛ o cogo le ra kaburu da ra.*

8 Nka ne ɲa lɔnin bɛ ele le ra, Matigi Ala, ne Matigi;
ne bɛ ne yɛrɛ karifa ele le ma, i kana ne nin labla saya ye!

9 O ka jan min la ne ye, ne tanga o ma;
ne tanga mɔgɔ terenbariw ta minarijanw ma!
10 Mɔgɔjuguw ye mina o yɛrɛ ta jɔw ra,
nka ne ye tɛmɛ, foyi kana ne sɔrɔ.

142

Ala hakiri bɛ a ta jɔn na
1 Dawuda ta karan: wagati min a tun bɛ kuruwo kɔnɔ. Aladaari.

* **141:7 141.7** Hayan 5–7 ta kumaw fɔra cogo wɛrɛ ra kitabu dɔw ra.

2 Ne bɛ ne kan kɔrɔta, ka kasi Matigi Ala nɔ fɛ,
ne bɛ ne kan bɔ ka makarikanw fɔ Matigi Ala ye.
3 Ne bɛ ne ta maɲumankow bɛɛ fɔ a ye,
ne bɛ ne ta degukow ɲafɔ a ye.
4 Ni ne jusu kasira, ele le bɛ ne tɛmɛyɔrɔ lɔn;
o ka jan la ne ɲa ne tɛmɛsira ra.
5 Ne kɛrɛfɛyɔrɔw flɛ,
i b'a ye ko mɔgɔ si tɛ yi min b'a jantora ne ra.
Dogoyɔrɔ si tɛ ne fɛ,
sabu ne ta ko hami tɛ mɔgɔ si ra.

6 E, Matigi Ala, ne bɛ kasi ele le nɔ fɛ, ko: «Ele le ye ne dogoyɔrɔ ye,
ele le ye ne ninyɔrɔ ye nin dunuɲa ra yan mɔgɔ ɲanamanw cɛ ra.»
7 I janto ne kasikan na, sabu ne dɛsɛnin lo kosɛbɛ.
Ne bɔsi ka bɔ ne nɔgbɛnbagaw boro, sabu o baraka ka bon ni ne ta ye.
8 Ne nin labɔ kaso ra, janko ne ye i tɔgɔ fɔ ka i fo ka i waleɲumanlɔn!
Mɔgɔ terenninw bɛna ne lamini, sabu i ka koɲuman kɛ ne ye.

143

Ala le ye a ta jɔnw bɔsibaga ye
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, ne ta daarikan lamɛn,
i toro malɔ ka ne ta makarikanw lamɛn i ta kankelentigiya kosɔn;
ne jaabi i ta terenninya kosɔn.
2 I kana a to kiti ye don ele ni i ta jɔn cɛ,
sabu adamaden si terennin tɛ ele ɲa kɔrɔ.

3 Ne jugu bɛ ne nin nɔgbɛnna,
a b'a fɛ ka ne nin terege dugu ma;
a ka ne bla dibi ra,
i ko mɔgɔ minw sara kabini wagatijan.
4 Ne jusu kasira,
ne jigi tigɛra pewu!

5 Ne hakiri bɛ fɔlɔfɔlɔ wagatiw ra,
ne bɛ miiri i ta ko tɛmɛninw bɛɛ ra,
ne bɛ i boro ta baara jate mina.
6 Ne bɛ ne boro kɔrɔta i nɔ fɛ,
ne sɔn jara i ɲa kɔrɔ k'a kɛ i ko dugukolo janin.*

7 E, Matigi Ala, i teliya ka ne jaabi,
tɔ si tɛ ne ra tuun!
I kana i ɲada dogo ne ra,
ni o tɛ, ne bɛna kɛ i ko o bɛ minw lajigi kaburu kɔnɔ.
8 Lon o lon sɔgɔma, a to ne ye i ta ɲumanya ko mɛn,
sabu ne jigi bɛ ele le kan.
Ne ka kan ka tagama sira min kan, o yira ne ra,
sabu ne bɛ samana ele le nɔ fɛ, ka i daari.

---

* **143:6 143.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

9 Matigi Ala, ne bɔsi ka bɔ ne juguw boro!
Ne bɛ ne yɛrɛ dogo ele le kɔrɔ.
10 Ne karan i sago kɛcogo ra,
sabu ele le ye ne ta Ala ye.
I ta hakiriɲuman ye ne tɛmɛsira yira ne ra,
ka ne lataga sira dakaɲanin kan.

11 Matigi Ala, a to ne ye si sɔrɔ i tɔgɔ kosɔn;
ne nin bɔ degu ra, i ta terenninya kosɔn.
12 I ta ɲumanya kosɔn, i bɛna ne juguw ban pewu;
i bɛna ne kɛrɛbagaw bɛɛ halaki,
sabu ne ye i ta jɔn le ye.

144

Ala ta baraka le bɛ jamana ɲa
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, ne ta barakatigi Ala, i baraka!
Ele le bɛ ne boro degi kɛrɛkɛcogo ra,
ka ne borokandenw degi kɛrɛkɛminanw minacogo ra.
2 Ele le ye ne ta kow ɲabaga ye, ani ne tangabaga,
ne ta karifayɔrɔba, ani ne bɔsibaga;
ne tangabaga lo, ne bɛ ne yɛrɛ karifa min ma,
min bɛ ne ta mɔgɔw majigi ne ye!

3 Matigi Ala, adamaden ye mun le ye k'a fɔ ko ele b'a jate?
Mɔgɔ ye mun ye ka n'a fɔ ko ele bɛ miiri a ma?
4 Adamaden bɛ i ko fɔɲɔ,
a si teredaw bɛ i ko suma min bɛ tunu.

5 Matigi Ala, i ta sankolo jɛngɛ ka jigi,
ka maga kuruw ra fɔ o ye sisi bɔ.
6 Sanmanamana bɔ ka ne juguw janjan;
o bon ni i ta biɲɛw ye, fɔ ka o yɛrɛgɛ!
7 To san fɛ, ka i boro foni
ka ne kisi, ka ne sama ka bɔ jiba jukɔrɔ,
ka ne bɔsi ka bɔ siya wɛrɛ mɔgɔw boro,
8 minw da bɛ faninyakumaw fɔ,
o bɛ o kininboro kɔrɔta ka kari faninya kan.

9 E, Ala, ne bɛna dɔnkirikura la i ye,
ne bɛna dɔnkiri la, ka i tando ni gɔni juru tan ye;
10 ele le bɛ masacɛw kisi,
ka i ta jɔncɛ Dawuda kisi fagarimuru ma.

11 Ne kisi, i ye ne bɔsi siya wɛrɛ mɔgɔw boro,
minw da bɛ faninyakumaw fɔ,
o bɛ o kininboro kɔrɔta ka kari faninya kan.

12 An dencɛw bɛna kɛ o ta denmisɛnya ra i ko yiri minw bɛ wuri ni baraka ye.

An denmusow bɛna kɛ i ko samasen minw lɛsɛra k'a bla masaso kɔnɔ
ka masaso cɛ ɲa.
13 An ta bondow bɛna fa siman na,
siman suguya bɛɛ bɛna sɔrɔ o kɔnɔ.
An ta sagaw, ani an ta baw bɛna bugu ka kɛ fɔ waga caman,
ka kɛ fɔ waga tan sigiyɔrɔma caman.
14 An ta misiw bɛna bonya fɔ ka tɔrɔ.
An juguw tɛna se ka ben an kan, ka an mina fanga ra ka taga ni an ye;
mɔgɔ si tɛna degu fɔ ka kule tuun an ta dugu siradaw ra.

15 Ni siya min ta kɛra nin cogo ra, o siya ta ɲana;
ni Matigi Ala ye siya min ta Ala ye, o siya ta ɲana.

145

Ala ta bonya ni a ta ɲumanya
1 Ala tandori dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Ne bɛ i tɔgɔ kɔrɔta, ne ta Ala, ne ta Masa!
Ne bɛ baraka la i tɔgɔ ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.*
2 Lon o lon ne bɛna baraka la i ye,
ne bɛna i tɔgɔ tando wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
3 Matigi Ala ka bon, a ka kan ni tandori ye kosɛbɛ,
a ta bonya dan tɛ lɔn.

4 Durujaw bɛɛ ye i ta kɛwalew bonya ko fɔ ɲɔgɔn ye,
o ye i ta kobaw lakari,
5 ka i ta bonyaba nɔɔrɔman ko fɔ.
Ne bɛ miiri i ta kɛwale kabakomanw ra.
6 Mɔgɔw bɛna i ta baraka ko fɔ, sabu siranyafɛnba lo;
ne fana bɛna i ta bonya lakari.
7 O bɛna o hakiri to i ta koɲumanbaw ra ka o lakari,
ka ɲagari ni kanba ye ka i ta terenninya ko fɔ.

8 Matigi Ala bɛ makari, a bɛ hina,
a tɛ dimi joona, a ta ɲumanya ka bon.
9 Matigi Ala ka ɲi mɔgɔ bɛɛ ma,
a ta hina bɛ se a ta danfɛnw bɛɛ ma.

10 Matigi Ala, i ta danfɛnw bɛɛ bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn,
i ɲasiranbagaw bɛɛ bɛ baraka la i ye.
11 O bɛ i ta masaya nɔɔrɔ ko fɔ,
ka i ta sebagaya lakari,
12 janko adamadenw ye i ta kobaw lɔn,
ani i ta masaya ta bonya nɔɔrɔman.
13 I ta masaya ye masaya wuribari le ye,
i ta fanga bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

Matigi Ala bɛ a ta darakan bɛɛ dafa,

* **145:1 145.1** Nin Zaburu hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan siginindenɔ ye, k'a ta a siginindenɔ fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

a bɛ ɲumanya kɛ a ta danfɛnw bɛɛ ye.
14 Matigi Ala bɛ mɔgɔ benninw lawuri,
a bɛ mɔgɔ dɛsɛninw bɛɛ lawuri.

15 Danfɛnw bɛɛ ɲa lɔnin bɛ ele le ra,
ele le bɛ o ta domuni di o ma a wagati ra.
16 I bɛ i boro foni,
ka ninmanfɛnw bɛɛ fa o sago ma.

17 Matigi Ala terennin lo a ta kow bɛɛ ra,
a bɛ a ta kokɛtaw bɛɛ kɛ ni ɲumanya ye.
18 Matigi Ala bɛ to a welebagaw bɛɛ kɛrɛ fɛ,
minw bɛɛ b'a wele ni can ye o jusukun na.
19 A b'a ɲasiranbagaw bɛɛ diyanyakow kɛ o ye,
a bɛ o kulekan mɛn, ka o kisi.
20 Matigi Ala bɛ a kanubagaw bɛɛ mara,
nka a bɛna mɔgɔjuguw halaki.

21 Matigi Ala tandorikan le ye sɔrɔ ne da ra;
danfɛn bɛɛ ye baraka la a tɔgɔ saninman kan wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!

146

Ala ye barakantanw dɛmɛbaga ye

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Ne nin ye Matigi Ala tando!
2 Ne bɛ Matigi Ala tando ne si bɛɛ ra,
ne bɛ dɔnkiri la ka ne ta Ala tando ne ta dunuŋalatigɛ bɛɛ ra.

3 Aw kana aw jigi la fagamaw kan,
aw kana aw jigi la adamadenw kan, sabu olugu tɛ se ka mɔgɔ kisi.
4 Ni o nɛnɛkiri ka mina o ra lon min na, o bɛ sekɔ o nɔ ra dugukolo buguri ra;
o lon yɛrɛ ra, o ta kow bɛɛ bɛ ban.

5 Ni Yakuba ta Ala kɛra mɔgɔ min dɛmɛbaga ye, o tigi ta ɲana;
ni mɔgɔ min jigiya kɛra Matigi Ala ye, a ta Ala, o tigi ta ɲana.

6 Ale le ka sankolo ni dugukolo dan,
ani kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ.
A bɛ to a ta kankelentigiya ra wagati bɛɛ.

7 A bɛ kiti tigɛ ka mɔgɔ tɔɲɔninw ta jo di o ma,
a bɛ domuni di kɔngɔtɔw ma;
Matigi Ala bɛ mɔgɔ minaninw labla.
8 Matigi Ala bɛ fiyentɔw ɲa yɛlɛ,
Matigi Ala bɛ mɔgɔ dɛsɛninw lawuri,
Matigi Ala bɛ mɔgɔ terenninw kanu.
9 Matigi Ala b'a janto lonanw na,
a bɛ baraka don feritaw ni muso cɛ saninw na,
nka a bɛ mɔgɔjuguw ta kow cɛn.

10 Matigi Ala bɛ to masaya ra wagati bɛɛ;
Siyɔn dugumɔgɔw, aw ta Ala bɛ to masaya ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!

Aw ye Matigi Ala tando!

147

Ala b'a janto a ta danfɛnw bɛɛ ra

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Sabu ka dɔnkiri la ka an ta Ala tando, o ka ɲi,
o ka di, o bɛnnin lo!

2 Matigi Ala bɛna Zeruzalɛmu lɔ kokura;
Izirayɛlimɔgɔ minw tun minana ka taga jamana wɛrɛ ra, a bɛna olugu lajɛn tuun.
3 A bɛna mɔgɔ jusukasininw jusu saaro,
ka o ta dimiw suma.

4 A ka sankolo lolow da latigɛ;
a ka tɔgɔ la o bɛɛ ra.
5 An Matigi ka bon, a ta sebagaya ka bon,
dan tɛ a ta faamuri ra.
6 Matigi Ala bɛ baraka don mɔgɔ majigininw na;
nka a bɛ mɔgɔjuguw majigi fɔ dugu ma.

7 Aw ye dɔnkiri la Matigi Ala ye k'a fo k'a waleɲumanlɔn;
aw ye dɔnkiri la ni kora ye ka an ta Ala tando!
8 Ale le bɛ sankabaw lajɛn, ka san fin;
a bɛ sanji labɛn, k'a ben dugukolo kan,
ka binw falen kongoriw kan.
9 A bɛ bɛganw ta domuni di o ma;
ni kankan* ta denw bɛ kasi, a bɛ olugu fana ta domuni di o ma.

10 Matigi Ala mako tɛ so ta baraka ra,
a tɛ adamaden ta tofanga jate.
11 Nka Matigi Ala b'a ɲasiranbagaw le fɛ,
minw bɛɛ kɔni jigi bɛ a ta ɲumanya kan.

12 Ele Zeruzalɛmu, Matigi Ala bonya!
Siyɔn dugu, i ta Ala tando!
13 Sabu a bɛ aw ta dugu donda sɔgɔnanw baraka bonya,
a bɛ baraka don aw ta denw na aw ta sow kɔnɔ.
14 A bɛ hɛra ladon aw ta jamana kɔnɔ,
a bɛ aw fa ni siman bɛɛ ra ɲumanman ye.

15 A b'a darakuma lase dugukolo kan,
a kumakan bɛ se yɔrɔ bɛɛ ra yɔrɔnin kelen na.
16 A bɛ bugun lajigi ka yɔrɔ bɛɛ gbɛ i ko sagasiw,
a bɛ gɔmiji kɛ yɔrɔ bɛɛ i ko bugurigbɛ.

---

* **147:9 147.9** Kankan ye kɔnɔ dɔ ye min tɛ a janto a denw na.

17 A bɛ a ta sanbɛrɛ lajigi i ko kabakuru.
Jɔn bɛ se ka lɔ k’a ta nɛnɛba kɔnɔ?
18 Nka ni a kumana, o fɛnw bɛɛ bɛ yeele,
a bɛ a ta fɔɲɔ fiyɛ, jiw bɛ woyo ka taga.

19 A k’a ta kumaw lase Yakuba ma,
k’a ta cifɔninw, ani a ta kolatigɛninw yira Izirayɛli ra.
20 A ma o ɲɔgɔn kɛ siya si ye;
olugu ma a ta kolatigɛninw lɔn.

Aw ye Matigi Ala tando!

148

Danfɛn bɛɛ ye Ala tando
1 Aw ye Matigi Ala tando!
Aw sankolokɔnɔfɛnw, aw ye Matigi Ala tando!
Aw y’a tando sanfɛyɔrɔw ra!
2 A ta mɛlɛkɛw bɛɛ, aw y’a tando!
A ta danfɛn fangatigiw bɛɛ, aw y’a tando!
3 Tere ni karo, aw y’a tando!
Lolow bɛɛ ye manamana k’a tando!
4 Sankolow ta sankolo, aw y’a tando!
Ji minw bɛ sankolo kunna, aw y’a tando!
5 O fɛnw bɛɛ ye Matigi Ala tando,
sabu ale kumakan le sababu ra, o danna.
6 A ka o sigi yɔrɔ min na, o bɛ to yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ;
a ka sariya min sigi o kan, o tɛ yɛlɛma ka ye.

7 Aw dugukolokanfɛnw, aw ye Matigi Ala tando!
Kɔgɔji danfɛn barakamanw, ani jidunbaw,
8 sanpɛrɛn ni sanbɛrɛ, bugun ni sankaba finmanw,
ani sanfɔɲɔ min bɛ a ta ciw kɛ,
9 kuruw, ani kongoriw bɛɛ,
yiridentaw, ani sɛdiriyiriw bɛɛ,
10 kongosogow, ani bɛganw bɛɛ,
fɛnɲanaman fofotaw, ani kɔnɔw,
11 dunuɲa masaw, ani siyaw bɛɛ,
fagamaw, ani dunuɲa kititigɛbagaw bɛɛ,
12 kanbelenw, ani sunguruw,
cɛkɔrɔbaw, ani denmisɛnw!
13 O bɛɛ ye Matigi Ala tɔgɔ tando,
sabu ale kelen tɔgɔ le kɔrɔtanin lo,
a nɔɔrɔ ka bon ka tɛmɛ dugukolo ni sankolo bɛɛ lajɛnnin nɔɔrɔ kan.
14 A k’a ta mɔgɔw ta fanga kɔrɔta;
ka o kɛ a ɲasiranbagaw bɛɛ ta tandori kun ye,
ani Izirayɛlimɔgɔw, o siya min ko ka gbɛlɛn a ma.

Aw ye Matigi Ala tando!

149

Matigi Ala ta mɔgɔw ko ka di a ye

1 Aw ye Matigi Ala tando!

Aw ye dɔnkirikura la Matigi Ala ye,
aw ye dɔnkiri la k'a tando a ɲasiranbagaw bɛɛ lajɛnnin cɛ ra.

2 Izirayɛlimɔgɔw ye ninsɔndiya o danbaga kosɔn,
Siyɔn dugumɔgɔw ye ɲagari o ta masacɛ kosɔn.
3 O y'a tɔgɔ tando ni dɔnw ye,
ka dɔnkiri la k'a tando ni longan ni kora ye;
4 sabu Matigi Ala ta mɔgɔw ko ka di a ye,
a bɛ kisiri kɛ mɔgɔ majigininw ta masiri ye.

5 Alaɲasiranbagaw ye ɲagari Ala ta bonya kosɔn,
o ye ɲagari ka pɛrɛn hali o ta layɔrɔw ra.
6 Ala tɔgɔ kɔrɔtakumaw ye kɛ o da ra,
kɛrɛkɛmuru da fla fana ye kɛ o boro,
7 janko ka o yɛrɛ dimibɔ siyaw ra,
ka mɔgɔw sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye,
8 ka siyaw ta masacɛw siri ni nɛgɛjɔrɔkɔw ye,
ka o ta fagamaw sen don nɛgɛ ra;
9 kiti min sɛbɛra o kama, o ye o kiti ben o kan.
O bɛna kɛ nɔɔrɔba le ye Alaɲasiranbagaw bɛɛ kan.

Aw ye Matigi Ala tando!

150

Ninmanfɛnw bɛɛ ye Matigi Ala tando

1 Aw ye Matigi Ala tando!

Aw ye Ala tando a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ!
Aw y'a tando sankolo kɔnɔ, o yɔrɔ min bɛ a ta sebagaya yira!
2 Aw y'a tando a ta kobaw kosɔn!
Aw y'a tando ka kaɲa ni a ta bonyaba ye!
3 Aw y'a tando ni burufiyɛkanw ye!
Aw y'a tando ni gɔniw ni koraw ye!
4 Aw y'a tando ni longanw ni dɔnw ye!
Aw y'a tando ni gɔniw ni filenw ye!
5 Aw y'a tando ni siranɛgɛtɛgɛrɛw mankanw ye!
Aw y'a tando ni siranɛgɛtɛgɛrɛw fɔkanw ye!

6 Nɛnɛkiri bɛ fɛn o fɛn na, o bɛɛ ye Matigi Ala tando!
Aw ye Matigi Ala tando!